

ՄԱՅՐ ՅՈՒՅԱԿ
ՁԵՌԱԳՐԱՅ
ՍՐԲՈՅ ՅԱԿՈԲԵԱՆՅ

ՀԱՏՈՐ ՎԵՑԵՐՈՐ

ԿԱԶՄԵՅ
ՆՈՐԱՅՐ ԵՊՍ. ՊՈՂԱՐԵԱՆ

CALOUSTE GULBENKIAN FOUNDATION ARMENIAN LIBRARY

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԱՍՏԻՆԱԶՈՐ ԴՈՒՈՒՍ ԿԻՒՂԷԼԿԵՆԻ ՀԻՄՆԱԳԻՒԹՅԱՆ

ՄԱՅՐ ՅՈՒՅԱԿ ՁԵՌԱԳՐԱՅ

ՍՐԲՈՅ ՅԱԿՈԲԵԱՆՅ

ՀԱՏՈՐ ՎԵՑԵՐՈՐԴ

GRAND CATALOGUE
OF
ST. JAMES MANUSCRIPTS

VOLUME VI

5925
A

CALOUSTE GULBENKIAN FOUNDATION ARMENIAN LIBRARY

ՆԱԽԳԻՏԱՆԻ ԳՐԱԴԱՐԱՆԻ ՀԱՅԴԵՐԿԱՆ ՏԻՐԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

GRAND CATALOGUE
OF
ST. JAMES MANUSCRIPTS

VOLUME VI

BY
BISHOP NORAIR BOGHARIAN

JERUSALEM

ARMENIAN CONVENT PRINTING PRESS

1972

CALOUSTE GULBENKIAN FOUNDATION ARMENIAN LIBRARY

ՀԱՅԿՍՏԱՆԻ ՍՈՍԷՆՈՐԻ ԳՐԱԴԱՐԱՆԻ ԿԻՆՈՒԹԵԼԵՆԸ ՀԻՄՈՐԿՈՒԹԵԼՆԸ

ՄԱՅՐ ՅՈՒՅԱԿ ՉԵՌԱԳՐԱՅ

ՍՐԲՈՅ ՅԱԿՈԲԵԱՆՑ

ՀԱՏՈՐ ՎԵՑԵՐՈՐԴ

ԿԱԶՄԵՑ

ՆՔՐԱՅՐ ԵՄՍ. ՊՈՂԱՐԵԱՆ

ԵՐՈՒՍԱՂԵՄ

ՏՊԱՐԱՆ ՍՐԲՈՅ ՅԱԿՈԲԵԱՆՑ

1972

A III
4065

ՀԱՅԿԱՍՏԱՆԻ ԿՈՄՄՈՆԻՍՏԱԿԱՆ ԴՊԼՈՄԱՏԻԿԱՆ
ԳԵՂԱՐԱՆԻ ԿՈՄԻՏԵ

ԱՄԵՐԻԿԱՆ Զ. ԳՐԱԴԱՆՔ. ՊԵՏ

ԲԵՐԼԻՆԻ ՄԱՐԿՍԻ ՍՈՑԻԱԼԻՍՏԻԿԱՆ

Հ Ի Ր Մ Ա Ն Ա Ւ

ՏՆՕՐԷՆ ԺՈՂՈՎՈՅ ԱՌԱՔԵԼԱԿԱՆ

Ս Ո Ւ Բ Բ Ա Թ Ո Ռ Ո Յ Ս

Կ Ե Ր Ե Ն

ԴՊԼՈՄԱՏԻԿԱՆ ԳԵՂԱՐԱՆԻ ԿՈՄԻՏԵ

ՀԱՅԿԱՍՏԱՆԻ ԿՈՄՄՈՆԻՍՏԱԿԱՆ ԴՊԼՈՄԱՏԻԿԱՆ
ԳԵՂԱՐԱՆԻ ԿՈՄԻՏԵ
Կ Ե Ր Ե Ն

ԿՆՈՎՈՒՆՍԻՆ ԴՈՒՎ ԴԵՌՈՍՅԱ

։ ցվկոտառնվի՛ն անառքմդառ՛ վնագիցչին
— Լսիլ յի տառևուհ յըվառիզմոմ յտկոնւանցո մվ չքեցոսի
մկ մյ յտգմոռնո՛ւմ տագրոյ ժրողժակոմոտառմկ ո՛րո
՝ մոմոզմուչ յտցոս՝ զգլլ մչցոս զրվժուգոնսս յզ մչո ո՛րոմ
— տյցյրվ յտյցրո հոչնցոյ ցոմս Դմրչնոտառմկ Բոշ

։ մհվզոմոտ յզ մհսմոտցոսի
— սս Դմստառոցն հցոնոմզն վժմկոռնր Բոշ յզոյ տնոս
— վնցոյ Դցվնմոկ հցողժակոմզմոմ ովժոքնոմ Դմրողժ
— ակմոցրվ՛ հոսիո՛ւսզ զոտոտառոյ մվ մս Դվնագիցչին
— Լսիլ յի տառևուհ Դյոմնո՛ւ զգլլ ցրո մյուցո ցզնվ՛ վազի
ժրողժակցմո յզ մյողժոտովնոտովոմզ Դմզցրակզմոմ ոս
ցմզցմոտառովնո հոզմվոյ մոսմ վժմկոռնր յզ յտղժոմ
— վոտցոմ Բոշ Դցվոտվյ սզզ վնգր Դմս յցզ ցոտոնր

։ մյրվժակոկոզմսցն յմզճ
մզո յցզցոտնո՛ւմ մկ հոզքմոն ցոմս Դմրվժոռնո՛ւ յտքմոս
— տոն յտղժակմոցրվ՛ ցսզիցչնւո՛ւսիլ յի տառևուհ հզզ
— զցոտո մոմոտցնո մյրվժոտոցիկզր յտղժակոմոտառմկ
մսց ո՛րո վկոնսզ հոմնոսզն հցողժակոց հոմվլ

Բ Ա Ց Ա Տ Ր Ա Կ Ա Ն

Երասագէմի Սրբոց Յակոբեանց Վսնուց Ձեռագրաց Ըրատնագրարանի գրչագիրներուն Յուցակին այս Վեցերորդ Հատորը կը պարունակէ նկարագրաբանը : 300 գիրքերու . թիւ 1701—2000 : Կ'արժէ նշել որ ներկայ հատորին մէջ նկարագրուած են շուրջ տասնեակ մը Աստուածաշունչներ . և աւելի քան յիսուն Աւետարաններ . որոնցմէ մէկ քանին շատ արժէքաւոր են իրենց բնագրական կամ գեղարուեստական հանդամանքով :

Ձեռագիրներու յաջորդական թուահամարէն զատ . գիրքերու անունին հով . կ'երեւին թուանշաններ . որոնք կը ցուցնեն յիշեալ գիրքին բացիւրդ օրինակն ըլլալը : Իսկ հեղինակի կամ յարգմանդի անունին կից գտնուող թուականը կը ներկայացնէ երկին յօրինման կամ յարգմանու թեան տարին : Ձեռագրին գրչութեան թուականը . երէ ծանօթ է . զորում է աջակողմեան սիմակին վերեւ . իսկ վայրը՝ անոր հանդիպակաց կողմը :

Այս հատորին մէջ գտնուած ենք մամրանկարչական եւ զարդագրական էօր եւ կէս տասնեակ նմաշներ . առնելով աստ նկարագրուած ձեռագիրներէն . աշղ կերպով գտագրար մը տուած ըլլալու համար՝ յայտնի . անշատ . եւ մուրաշատ նկարողներու եւ ձաղկողներու արուեստին մասին : Հայ մամրանկարչութեան արտումութեան համար անտարակոյս օգտակար պիտի հանդիսանան անոնք զէր մասամբ :

Այս հատորին մէջ տուած ենք նաեւ աւելի քան չորս տասնեակ կարճ կամ երկար բնագիրներ . որոնցմէ շատեր կը ներկայացնեն մեծ շահեկանութիւն . պատմական . մատենագրական . եւ այլ տեսակէտներէ :

ՆՈՐԱՅՐ ԵՊԻ . ՊՈՂԱՐԵԱՆ

1: Նոյեմբեր 1972

Երասագէմ

երգարան.— *Պօղոս Քչն. Էփեմիդի* 1824

Էսկաց Գիրք.— *Դաւիթ Փիլ.*(4) — 1709

Ժամագիրք(6).— 1706, 1714, 1728, 1730, 1802, 1833, 1946, 1974, 1975, 1976, 1980, 2000

Ժամանակագրութիւն.— *Մատ. Ուսուցիցի*(2) — 1869

» — *Միխ. Ասորի*(9) — 1761

» — *Սամ. Անեցի*(9) — 1801

Ժողովածոյ.— 1707, 1717, 1719, 1721, 1722, 1729, 1740, 1741, 1742, 1744, 1760, 1765, 1775, 1776, 1779, 1792, 1805, 1809, 1839, 1840, 1844, 1859, 1861, 1872, 1874, 1878, 1886, 1888, 1900, 1912

Խաբէութիւն Աշխարհի.— *Թրդմ. Ղուկաս Վրդ.*(2) — 1805

Խաբէութիւն Աշխարհի (Համառոտեալ).— 1768

Էագգիրք(8).— 1703, 1704, 1724, 1736, 1737, 1738, 1741, 1742

Էնթոյք Մակադրականաց 1885

Խորհրդատետր(16).— 1766, 1802, 1803, 1808, 1814, 1829, 1852, 1946, 1977, 1978, 1979, 1980, 1989, 1990, 1991, 1992

Խորհրդատետր, Յումական Եկեղեցւոյ=Պատարագամատոյցք Յունաց խրատ Հոգեկան (*Տպ.*) — 1874

Խանութիւն Սրբազան Տեղեաց 1858

Կանոնագիրք(10).— 1870, 1912

Կացրդարան 1741

Կերակուր Քառանայից.— *Թրդմ. Վարդան Կրօնաւոր*(6) — 1850

Կտակ Աւագ Ուրբաթու 1883

Կտակ Դեհապետաց(2).— 1925, 1927, 1928, 1929, 1932, 1933, 1934

Համարարաւ Թղթաց Առաքելականաց.— *Յովանէս Շարիմանեան* 1904

Համարարաւ Զորից Աւետարանչաց.— *Անանիա Այազ-Վրտեան* 1904

Հարանց Վարք(25).— 1819

Հիմ Կտակարան(8).— 1818, 1926

Զեռնագրութիւն 1890

Ղուրան 1772

Հաշոց(15).— 1740, 1863, 1878, 1996, 1998

Հաշոյնտիր(18).— 1836

Հառք.— *Ծ. Մայրապետեցի*(1).— 1999

Հիւզագրութիւն Դաւիթարց(2).— 1811

Մաշոց(36).— 1705, 1740, 1782, 1784, 1818, 1854, 1894, 1981, 1993

Մատնագրութիւն.— *Գր. Նիւսացի*(4).— 1810

Մեկնութիւն Առակաց.— *Գր. Տաթեւացի*(15).— 1827

Մեկնութիւն Առակաց.— *Ն. Լաթրոնցի*(8).— 1761

ԼԲԵԿՈՒՐԻՈՆ ԱՌԱԿԱԳ. ԱԿԽՈՒՐԱՆԻ.— Պ. ՎՐԳ. ԲԵՐԵՏԻԱՆԻ (13).— 1767,
1780, 1815, 1834, 1873

- » Եսայայ.— Դաւիթ ՎՐԳ. ՔՈՐԱՅԵԿԻ 1758
- » Եսայայ.— Ե. ՈՍԿԵՐԵՐԱՆ (1).— 1853
- » Երգոց Երգոյն.— ԳՐ. ՏԱԹԽԱՅԻ (19).— 1827
- » Երգոց Երգոյն.— ՎԱՐՂԱՆ ՎՐԳ. (13).— 1761
- » Երեմիայի.— ԿՈՒՆԵԼԻՈՍ (2).— 1754
- » ԺԲ. ՄԱՐԳԱՐԷԻԳ.— Ն. ԼԱՄԲՐՈՆԱԳԻ (6).— 1860
- » Ժամակարգութեան.— ՄՈՎՍԷՍ ԵՐԳՆԿԱԳԻ (7).— 1800
- » Ժողովողի.— ԳՐ. ՏԱԹԽԱՅԻ (14).— 1827
- » Ժողովողի.— Ն. ԼԱՄԲՐՈՆԱԳԻ (7).— 1761
- » Իմաստութեան.— ԳՐ. ՏԱԹԽԱՅԻ (14).— 1827
- » Իմաստութեան.— Ն. ԼԱՄԲՐՈՆԱԳԻ (7).— 1761
- » Հնգամատենի.— ԿՈՒՆԵԼԻՈՍ (6).— 1787-8
- » Հնգամատենի.— ՀՃՈՍ. Պ. ՎՐԳ. Ա. ՊՈԼՍԵԿԻ (1).— 1820
- » Մատրէոսի.— ԳՐ. ՏԱԹԽԱՅԻ (20).— 1773, 1877
- » Յայտնութեանն Յովհաննու.— ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ 1843
- » Յովհաննու.— ԳՐ. ՏԱԹԽԱՅԻ (11).— 1877
- » Յովհաննու.— ՆԱՆԱ ԱՍՈՐԻ?— 1759
- » Յովնանու.— ԵՓՐԷՄ ՎՐԳ. ՍԱԵԿԻ (3).— 1845
- » Ողբոց.— ԿՈՒՆԵԼԻՈՍ (1).— 1754
- » ԺԴ. ԹՂՔՈԳՆ ՊՈՂՈՍԻ.— Ե. ՈՍԿԵՐԵՐԱՆ (1).— 1879
- » Պատարագի.— ՄՈՎՍԷՍ ԵՐԳՆԿԱԳԻ (4).— 1800
- » Սաղմոսաց.— ԳՐ. ՏԱԹԽԱՅԻ (17).— 1831
- » Սաղմոսաց.— Ն. ԼԱՄԲՐՈՆԱԳԻ (7).— 1985
- » Սաղմոսաց.— ՎԱՐՂԱՆ ՎՐԳ. (11).— 1778

ՅԱՂԱԳԱ ԲՆՈՒՔԵԱՆ ՄԱՐԴՈՅ.— ԳՐ. ՆԻՆԱԳԻ (5).— 1781, 1810, 1862

- » Երկն. Գահանայապետութեանց.— ԹՐԴՄ. ՍՈ. ԼԵՀԱԳԻ (12).— 1757,
1835
- » Երկն. Գահանայապետութեանց.— ԹՐԴՄ. ՍՈ. ՍԻՆԵԿԻ (10).— 1709
- » Կուսութեան.— ԳՐ. ՆԻՆԱԳԻ (3).— 1810
- » Համահեծեմամբ Բրիտոսի.— ԹՐԴՄ. ՅՈՎՀ. ՎՐԳ. Կ. ՊՈԼՍԵԿԻ 1892
- » Նմանող Լիմելոյ Բրիտոսի.— ԹՐՈՎՄԱՆ ԳԻՄԵՐԵԿԻ 1891

ՅԱՅԱՄԱՆՈՐԲ (6).— 1822, 1917, 1918, 1919, 1920, 1922, 1923, 1986

ԶԱՎԱՆԻ ԳԵՂԵԿԻ.— ԻՍԱՀԱԿ Մ. ՎՐԳ. ՏԷՐ ԳՐԻԿՈՐԵԱՆ 1866

ՆԱԽԱԿՐՔԱՔԻՈՆ ՀԱՐՏԱՍՏԱՆՈՒՔԵԱՆ.— ԿԱՐԱՊԵՏ ՉԼԵՆՆԵԱՆ 1847

ՆԱՄԱԿԱԳՐՈՒՐ.— ՅՈՎՀ. ՎՐԳ. ՎԱՐԺԱՊԵՏՈՆ 1885

ՆԱՄԱԿԱՆԻ.— Ն. ՇԵՈՐՀԱՅԻ (13).— 1875

ՆԱՐԵԿ.— ԳՐ. ՆԱՐԵԿԱԳԻ (19).— 1905

ՆԵՐԱԺՈՒՔԻՈՆ ԱՍՏՈՒԾԱՐԱՆՈՒՔԵԱՆ.— Թ. ՇԱՐՄԷՍ (1).— 1876

ՆՈՐ ԿՈՒՍԿԱՐԱՆ (2).— 1783, 1786, 1946

ՇԱՐԱԿԱՆ (86).— 1701, 1702, 1708, 1712, 1718, 1740, 1741, 1763, 1889,
1908, 1909, 1910, 1913, 1914, 1916, 1984, 1987

Ոսկեփարիկ(7) — 1750, 1752

Ոսկեփարիկ — Դր. Տաթևացի(5) — 1779

Ոտանաւորք Մեկն. Սիրաբայ, Նալեան Ե. Պարտիրաբէ 1882

Պատարագամտայց Զումաց(1) — 1790

Պատմութիւն — Ե. Պատմաբան(7) — 1868

» Ազնեամարի (Թրքերէն) — Թրգմ. Երեմիա Չէլէպի(1) — 1842

» Ասամէթայ(1) — 1925, 1927, 1929, 1934

» Էւ Կտակ Չարչարանացն Քրիստոսի (1=1573) — 1752

» Մոագատկաց 1881

» Մեծիմ Ներսէսի — Մեարոպ Երէց(6) — 1869

» Պզնձէ Քաղաքի(3) — 1861

Պարգատմար(4) — 1732, 1741, 1742

Սաղմոս(16) — 1714, 1725, 1726, 1753, 1785, 1802, 1911, 1921, 1974, 1975, 1976, 1980, 1988, 1997, 2000

Սաղմոս (Թաթարերէն) — 1739

Վառն Մանկանց Ս. Եկեղեցւոյ — Յովհաննէս Վրդ. 1880

Վասն Տանն Վառնականաց — Վարդան Վրդ. Այդեկցի(3) — 1752

Վարդապետութիւն Յգ. Սրբ. Աթոռոյն Հռոմայ — Թրգմ. Մեղիսեղեկ Դպիր(2) — 1851

Վարք Ոսկեքերանի(2) — 1828

Վերտառութիւնք Բանաստեղծականք 1896

Վեցօրէից Գիրք — Բարսեղ Կասարացի(5) — 1801

Վեմ Գայլակոյութեան — Իլիա Եսք. Միհեղայիս(2) — 1851

Տաղարան(7) — 1900

Տաղարան — Յովհ. Կարսեցի 1844

Տետութիւն Կազմութեան Մարդոյ — Դր. Նիւսացի(3) — 1781, 1810

Տետրակ Նամակագրութեան 1864

Տետրակ Ս. Յարութեան Լուսարարաց — Թաղէոս Վրդ. Պախլիան 1848

Տոմար 1900, 1906

Տրամաբանութիւն — Կարապետ Չեմենճեան 1837

Տօնացոյց(11) — 1702, 1704, 1706, 1728, 1731, 1732, 1733, 1735, 1738, 1740, 1741, 1742, 1802, 1976, 1980, 2000

Տօնացոյց (Կանոնագրով) — Գէորգ Վրդ. Սկեւուացի 1946

Յանկ Քարոզգրոց Ե. Նալեանի — Գարբիէլ Վրդ. 1764

Յուցակ Գուշակութեանց — Մարգար Խօճենց Երեւանցի 1807

Քաղաքավարութիւն — Թրգմ. Ղուկաս Վրդ. Խարբերդից 1874

Քարոզգիրք — 1760, 1806, 1813, 1819, 1825, 1841, 1856, 1857

- » — Բարձր. Լատին եպս. (5) — 1838
- » — Դեղոր եպս. Ձմեռացի (3) — 1743, 1753
- » — Գր. Տաթևացի (6) — 1819, 1865
- » (Զմերան) — Գր. Տաթևացի (7) — 1983
- » — Դամասոս (1) — 1767
- » (Կիւրակէից) — Կարապետ Արք. 1771, 1812
- » — Յ. Պոր. Նալբան (15) — Ա 1747 և Բ 1748, 1756, 1780, 1791, 1817, 1994
- » — Պ. Վրդ. Աղամալեան (5) — 1751

Վերականգնող Լաւրեան Լեզուի — Յոհաննէս Դպիր Վարժապետեան 1832
Վուստու Շէրիֆ Նազլի 1816

Օգուտ Բժշկութեան — Ամիրսէյիւթ Ամասիացի (1) — 1745

Որագլուխիւն — Երեմիա Չէլչէյի 1893

Սրիմալ Զամակագրութեան 1871

Բ Ն Ա Գ Ի Ր Ն Ե Ր

	Էջ
1.— Առ ի յաստուածաբանականաց ստիգերոնաց.— <i>Յառնթիոս</i>	16
2.— Պատմութիւն Թամուրին (<i>ՊԳ — ՊԽԹ</i>)	27
3.— ԺԵ. Ոչանք յառաջ քան զդատաստումն	41
4.— Հարց ԳԿ.— Գովեստ հերձեւեանց.— <i>Գրիգոր</i>	53
5.— Շարական հաշի, ԳԿ.— Որ բարձրացար	54
6.— Շարական Հագորդ Տալոյ.— <i>Աստուածածին Մարիամ</i>	54
7.— Շարական Երեկոյի.— <i>Ճանապարհ ճշմարտութեան</i>	54
8.— Այս մեծահրաշ տօնիւս ցրնծամբ	54
9.— Կցուրդ ձրագալուցի Ծնընդեան.— <i>Աւետիք Հրեշտակապետին</i>	55
10.— Լուսաւորչին.— <i>Գրիգորիոս, ի դուր ըստուերին իջեալ</i>	58
11.— Հայր անըսկիզբն եւ գրածական.— <i>Հայրապետ Երէջ</i>	59
12.— Այս է Հայոց ազգ գրեանքն	98
13.— Պատմութիւն պիղծ թայրունին	100
14.— Այս է Բասեմու գիւղօրէք	101
15.— Ի վերայ Տիրեւական Մովսէս.— <i>ՅՎՀ. Կարենցի</i>	225
16.— Վասն Գալստեան Որդւոյն Աստուծոյ	248
17.— Տեսիլ Եմովեայ արդարայ	252
18.— Թուղթ Փիլիպպոս Կաթողիկոսի	260
(Գիր Սիմէոն Կաթողիկոսի — Կանոնք)	270
19.— Մաղթամբ առ Ս. Սարգիս Զօրավար	299
20.— Կանովն որպիսութեանն Ոչան դնելոյ	307
21.— Վասն հիւանդութեան Յովն. Վրդ. ի Սաղիմացոյ	310
22.— Թուղթ ի Յակոբայ առ Կարապետ Վրդ.	313
23.— Գեղեցիկ պատկեր ու հեր.— <i>Ճրէկ</i>	321
24.— Է ամաւրէն եւ ամառակ.— <i>Ճրէկ</i>	324
25.— Ես Յովնաննէն հոգով տկար	327
26.— Պատասխանիք Գրիգորի Պարթեւի	346
27.— Ոտանաւոր.— <i>Միքայէլ Քահանայ</i>	354
28.— Բանք Վասն Խոնարհութեան.— <i>Միքայէլ Քահանայ</i>	356
29.— Ոգր ի վերայ Ուխտաւորացն Երուսաղէմի	385
30.— Գովք Աւետարանի.— <i>Աստուածատուր</i>	401
31.— Քանն եւ երկու Գիրք ըստ Հերբայեցոց	404
32.— Մահ Երեմիայի Մարգարէի	408

33.— Մահ եգեկիէլի Մարգարէի	էջ 411
34.— Աղօթք Տէրունական	417
35.— Այլ Նախադրութիւն Գործոցս կարն, այլոյ ուրեմն	441
36.— Ընթացքն Պաղոսի Առաքելոյ	441
37.— Արեւմուքիւն Հացի	442
38.— Մեկն. Սաղմոսաց (ԻԸ. 5 — Լ. 11). — Յ. Ոսկերէբեհ	470
39.— Առնմիայի Շիրակացոյ Սակս հորանաց	501
40.— Երգ առ ամձկալին եւ փափագելին Յիսուս	536
41.— Շարական Ս. Միմասայ. — Պրսակ եւ փառք	570
42.— Վկայարանութիւն Ամենաագի. — Յովհ. Վրդ.	573
43.— Պատմ. Վասն Ննջման Ս. Առտուածածնին	587

Տեղի

ՌՁ = 1631

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ. —

Մուսալ 12.5×9×5.5: էջք 642: Հան-
պամանք բաւարար, թացութենէ վնասուած:
Մազաղաթ ողորկ: Գրութիւն՝ խորագիր-
ները եւ սկզբնատողերը կարմիր, գլխատա-
ռերը ռսկեղոյն, մնացեալը սեւ մեկանով,
միասին, 25 տող: Բոլորգիր վարժ: Հա-
մառօտագրութիւնք եւ խաղաղութիւն սո-
ւորական: Գունաւոր զարդագիր եւ լու-
սանցադարձ կամ մանրանկար՝ Կանոններու
սկիզբը, մեծ բաժանումները հանդերձ գր-
խաղաղորդ: Պորանադարձ իւր սարօք էջ
7, 255: Նկարք առհասարակ վնասուած:

1. Յովակիմ եւ Աննա, էջ 6
2. Աւետումն Գարրիէլի, 22
3. Երկրպագութիւն Մողուց, 26
4. Մկրտութիւն Տեառն, 50
5. Երկոտասան Առաքեալք, 86
6. Ադամ եւ Եւայ, 102
7. Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ, 176
8. Յարութիւն Ղազարու, 194
9. Գալուստ Տեառն յերուսաղէմ, 200
10. Ադամ եւ Եւայ Դրախտի մէջ, 210
11. Իմաստուն եւ Յիմար Կուսանք, 216
12. Պաշտօնութիւն Տեառն, 228
13. Թաղումն Տեառն, 248
14. Յարութիւն Տեառն, 254
15. Համբարձումն Տեառն, 314
16. Հոգեդալուստ, 336
17. Պայծառակերպութիւն Տեառն, 396
18. Վերափոխումն Սրբոյ Կուսին, 412
19. Ս. Ուաչ, 430
20. Կոտորումն մանկանցն Բեթղեհէմի,
472
21. Նահատակութիւն մարտիրոսի, 524
22. Վերջին Դատաստան, 560
23. Մովսէս Մարգարէ, 606: Կաշեկազմ
խաւաքարտեայ հինցած: Նուէր ստացող՝
Ովանէս Դպիր:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ. —

էջ 1-5, դատարկ, դժմուած, եււն:
էջ 7. — Երգեցէք որդիք Սիովնի երգ
նոր...:

էջ 49, դատարկ, Նոյնպէս էջ 101:

էջ 103. — Երգ բուն քարեկեմնամի ա-
ռաջի կիրակէ ազու հաց. Տեառն Ներսէսի
ասացեալ. — Բանն որ ընդ Հաւր յէութեան
...:

էջ 175, դատարկ:

էջ 192-193, դատարկ, Նոյնպէս էջ
199, 205:

էջ 206, կարմրագիծ չըջանակ նկարի
համար:

էջ 209, դատարկ:

էջ 211. — Կամովն մեծի երկշաքաթի
— Անեղն ի Հաւրէ...:

էջ 215, դատարկ, անմաքուր:

էջ 247, դատարկ:

էջ 255. — Այսաւր յարեալ ի մեռելոց
...:

էջ 335, դատարկ, 395 անմաքուր, 411,
471:

էջ 473. — Կամովն մանկանցն Բեթղե-
հէմի. — Այսաւր անմեղ սուրբ մանկունքն
...:

էջ 525. — Կամովն Համարեմ Մարտի-
րոսաց:

էջ 559, դատարկ:

էջ 561. — Կամովն համարեմ տմ. Որմ.
չեցելոց ի Գո.:

էջ 604-605, դատարկ:

էջ 607. — Երգեցուք երգ նոր...:

էջ 612, դատարկ:

Երկշաքաթաւոր Գրչի. — 1631

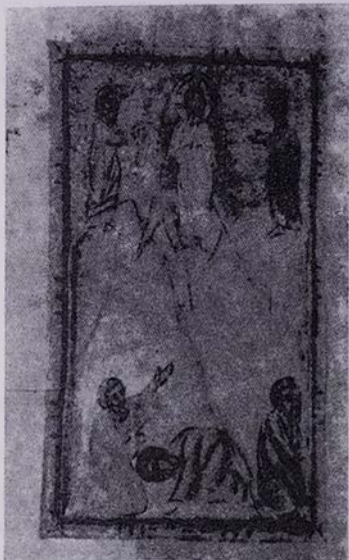
էջ 640, վերը, հղծուած մասամբ. —
Փառք ամենասուրբ Երրորդութեան Հաւր

եւ Որդւոյ եւ Հոգւոյն Սրբոյ յաւիտեանս ամէն:

Գրեցաւ Շարակնոցս ի լաւ եւ ընտիր աւրինակէ որ կոչի Ուլիցի, Թւին ՌՁ, դեկտեմբերի ԻԲ, աւրն Ե[ւ] ի մայրաքաղաքն:

Արդ աղաչեմ զամենեւեանդ որք հանդիպիք ամա կարդալով կամ աւրինակելով մէկ հայր մեղայիւ մի յիշեցէք զգրիչս եւ ղծնաւղսն իմ իմ հանգուցեալ լին առ Քս. եւ Ած. գլխողդ յիշէ իւր միւս անդամ զալստեանն ամէն: Հայր մեր որ:

Թեան կրկին Կտակարանաց եւ ընթերցուածոց Սբ. Գրոց, մինչ տակաւին ի տիս պատանեկութեան իւրեանց. որոց Տէրն եւ կենդանարարն աղօթիւք միաբան եղբարց երկար եւ բարի կեանս պարգեւեացէ ի փառս իւր, ի յիշատակ հոգւոյ իմոյ, եւ ի պարծանս տան ծնողաց եւ նախնեաց իմոց: Արդ յետ ելանելոյ իմոյ յաստի կենացս ոչ ոք չունի իշխանութիւն ոչ յիմոց եւ ոչ յօտարաց հանել ղսա ի ձեռանէ Ովանէս զպրիթոռին եղբօր իմոյ, յորում շնորհեցի զՇարակնաց գիրքս՝ զորս բարով վայելիսցէ: Իսկ

1.— Պաշտօնակերպութիւն Տեառն
Թ. 1701, էջ 396

2.— Մովսէս Մարգարէ
Թ. 1701, էջ 606

Այլ յիշատակագրութիւն.—

Էջ 641, բոլորգիր վարժ.— [Ո]րդի տէր Յակոբ երէցոյ որդեակ Ովանէս պատանեակ դպրի, որ է Թոռն եղբօր իմոյ, զոր ետու բերել ի բնիկ գեղջէ իմմէ հանդերձ կրտսեր եղբարբ իւրով Պօղոսիւ, որք կանայժմ առ ինեւ յոտս միաբան եղբարց վարդապետաց եւ սրբակրօն քահանայից ի սրնունդս ուսման եւ ի զարգացումն կրթու-

որ ոք յանդգնեացի, եւ հանել ջանայցէ՝ պարտաւոր լիցի կանոնի սրբազան առաքելոյն Պօղոսի որ ասէ. Կրտակ յետ մահուն հաստատուն է: Որում պատուօղջն աւրհնեալ եղիցին յԱստուծոյ եւ ամ. սրբոց նորա. Ամէն:

Յետմտոյն յիշատակագրութիւն.—
էջ 640, վարբ, շեղագիր անհարթ.—

Այս Շարական Սբ. Աստուածածնի Սբ. Փրկչի եւ որ ի դռանը արտաքս հանիցէ, անիծեալ եղիցի: Եւ եղեւ յիշատակ ի Թանգա—

րանի Սրբոց Յակոբեանց Ենէմ. Զեռամբ Աթանաս վարդապետի Զեյթունցոյ:

1702

Ա.— Շ Ա Ր Ա Կ Ա Ն.— 88

Յըզուիքծ Գիւղ

ՌԻԳ = 1574

Ն:ԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Մաւալ 12×8.5×6: էջք 930: Հանգա—
մանք բաւարար. նորոգութիւն կրած: Թուղթ
դորշորակ, կոկող՝ Պաշարաթ: Գրիշ՝ Խ—
րայէլ երէց: Գրութիւն՝ խորագիրները, ըս—
կընատողները եւ զլիսատառները կարժիւր,
մնացեալը սեւ մելանով, 20 տող: Բոլորգիր
վարժ: Համառօտագրութիւնք եւ խաղաղը—
րութիւն սովորական: Գունաւոր զարդադիր
եւ լուսանցազարդ Կանոններու սկիզբը, մեծ
բաժանումները հանդերձ զլիսազարդով: Խո—
րանազարդ իւր սարօք, էջ 3, 317, 433: Նը—
կարք, Յովակիմ եւ Աննայ էջ 2, Իւդարեր
Կանայք 316, Համբարձումն Տեառն 401:
Կաշեկադմ տախտակեայ դրոշմազարդ, կըռ—
նակը ճեղքուած վերէն վար: Դատարկ
թուղթք սկիզբը հինգ թերթ, վերջը չորս:
Ստացող՝ Դանիէլ Աբեղայ, որդի Թանուրի:

ԲՈՒՄԱՆԴԱՆՈՒԹԻՒՆ.—

էջ 1, զըշափորմ:

էջ 3.— Երգեցէք որդիք Սիովնի երգ
նոր...:

էջ 315, դատարկ:

էջ 317.— Այսաւր յարեաւ ի մեռելոց
...:

էջ 432, դատարկ:

էջ 433.— Առաքելոյ աղանոյ...:

էջ 803.— Արեւմտեան Յարութեամ
Տեառն...: Երգեսցուք երգ նոր...:

Բ.— ՏՕՆԱՑՈՑՑ.— 12

էջ 851.— Աստուածայայտութեան ճը—
բադարութիւն դիշերն հսկումն է...:

էջ 917.— Վրդ.— Յայտարհական ի
ճակատամարտին...:

էջ 925.— Ժամայմտեր կարգաւ.— Որ ի
Հաւրէ առաքեցար...:

Մամբ յիշատակագրութիւն Գրչի.—
1574

1.— էջ 2-3, լուսանցքներու վրայ.—
ճառիկանց արեղեն Հայրապետն քաշեց զՈ—
վակիմէն եւ հոգին աւանդեաց ի նմէն, եւ
այլս քաշեաց զԽարայել յուսեալս ի նմէն,
Ի խնդրոյ Դանէլ արեղէն, որ կոյսակրան
էր նայ ի ծնընդենէն, հետոյ է նայ ի գեհե—
նեն:

2.— էջ 134, վարը.— Յիսրայել փը—
ծուն ծառայս յիշե, եւ ստացող սորայ Դա—
նէլ կուսակրան արեղայի յիշեցէք առ Տէ—
րըն ամենայնի, թվ. ՌԻԳ:

3.— էջ 545, ստորոտը.— Զեղկելի գը—
րող սորայ յիսրայել էրէցս յիշեայ առ Տէր:

4.— էջ 684, վարը.— Զիսրայել մեռ—
եալ ոգի յիշեց...:

5.— էջ 916, ստորոտը.— Զիսրայել
գրողիկս յիշեայ առ Տէր:

Մեծ յիշատակարան Գրչի.— 1574

էջ 849.— Փառք Համադոյ անբաժա—
նելի եւ միասնական Սբ. Երրորդութեանն
...:

Որ ետ կարողութիւն մատնադէտ եւ ի
փծուն ծառայ սուտանուն յիսրայել գրչի:
Գրեցաւ եղանակաւոր տառս ի թվիս ՌԻԳ,
ի յերկիրս Որոտեան, ի գաւղս որ կոչի
Յըղուերծ, ի դուռն Սբ. Ստեփանոսի եւ Սբ.
Աստուածածնիս, ի յղանութիւն շահ Թա—
մազին, ի կաթողիկոսութիւն տէր Գրիգորի,
ի յառաջնորդութիւն Սիւնեաց Բժան գա—
ւառի Ստաթէշ սուրբ առաքելոյն, ԹՌԻ եւ

Ընձ սրբոցս, ի տէր Ստեփաննոս արքեպիսկոպոսի, եւ իւր միաբանից, Յովաննէս փակակալի, եւ չորից եպիսկոպոսացս, Գրիգորի, Յովհաննիսի, եւ Յովաննիսի, եւ միւս Յովհաննիսի, եւ սրբաննեալ կրանաւորացս, Մանուէլ մահապատ, Ներսէսի, Յովհաննիսի կուսակրանի, Դաւթի, Մմաւոնի, Մովսէսի, Թումայի, եւ միւս Մովսէսի, Ազարիայի եւ Դանիէլ ստացողի:

Արդ եւ ես Դանիէլ արէղես ետոյ գրելոյ՝ փափականաւ ի Հալալ ինչից իմոց, եւ յիշատակ ծնողաց իմոց, Հաւրն իմոյ Թանուրին, եւ մաւրն իմոյ Մամայն, եւ եղբաւրն իմոյ Սարգսին, եւ Ալէքսիանոսին,

եւ որդւոյն Սմէոնին, եւ քվերն իմոյ Հիւրիսանին, Գուլիսանին, Դաւաթին եւ յարեմա մերձաւորացն:

Արդ ա[ղա]չեմք զամենեան, որք Հանդիպիք սմայ կարդալով կամ աւրինակելով, յիշեսլիք ի մաքրափայլ աղաւթս ձեր զԴանիէլ անմեղ կրանաւորն, եւ զիս մեղաւարտ դրին զյիսրայել, կոկող սորայ եղբայրս իմ Պաշարաթ, եւ կերակրող սորայ խոնդաղէս: Դուք այլ յիշեալ լիջիք ի Տեանէն եւ ի Փրկչէն մերմէ Յի. Քի. ազատութիւն շնորհեսցէ ամ. անցանաց ձերոց եւ մերոց. Ամէն:

1703

Մ Ա Ն Ր ՈՒ Ս Մ ՈՒ Ն Ք. — 9

Կապիտաւայ Դիպակ

999 = 1337

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ. —

Մաւալ 12×8×5: Թերթք 291: Հանդամանք շատ լաւ: Մագաղաթ ողորկ: Գրիչ՝ Առաքել: Գրութիւն՝ խորագիրները կարմիր, սկզբնատողերը եւ գլխագիրները ոսկեգոյն, մնացեալը սեւ մեկանով, միասիւն 15 տող: Բոլորգիր կանոնաւոր, ճոխ խաղերով: Գունաւոր զարդագիր եւ լուսանցադարձ, տեղտեղ նաեւ գլխազարդ, ամէնքն ալ ոսկեկող: Խորանագարդ իւր սարօք, Թղ. 4ա: Նկար, Ն. Ներսէսի, Թղ. 3բ: Կաշեկազմ տախտակեայ դրոշմազարդ: Կնիք ու թանկիւն փակագիր, ՎՔԻ. ՄԸ. Մինաս?», Թղ. 3բ, 4ա, եւայլն: Ստացող՝ Թորոս Քահանայ:

ԲՈՎԱՆԴԱՅՈՒԹԻՒՆ. —

Թղ. 1ա. — Յիշեսցուք ի գիրերի...
Թղ. 3ա, դատարկ:
Թղ. 4ա. — Երգ Տեառն Ներսէսի Հայոց կաթողիկոսի առաջեալ գլմի Տէր եթէ շրթանցն. — Յիշեսցուք ի գիրերի...
Թղ. 7բ. — Կանոնգլխեր կարգո:
Թղ. 15բ. — Թագաւորք Ապաշխարութեան:

Թղ. 35բ. — Ալիւոյ Գիշերու:
Թղ. 58բ. — Առաւուտերգեր կարգաւ,
Թղ. 68ա. — Հարցմախտեր Ապաշխարութեան:

Թղ. 91ա. — Ժամամտեր կարգաւ:
Թղ. 126ա. — Մեծեղի շաշոյ Պառոյ:
Թղ. 132ա. — Ստաղգիք Յիմանցն:
Թղ. 134բ. — շաշոյ Ալիւոյ կարգաւ:
Թղ. 172ա. — Սրբասացութեան կարգաւ:

Թղ. 183բ. — Խոնարհեցոյք Ազուհացից:
Թղ. 196բ. — Մեծեղի Ազուհացից:
Թղ. 200բ. — Ստաղգիք Ազուհացից:
Թղ. 202բ. — Փառեր Տաւնից և Մարտի:
Թղ. 219ա. — Մեծեղի Մանգեան Տեառն:

Թղ. 236ա. — Ուղիցիք միախաւով:
ԱԶ. — Գզգածն, Անմեղուկ, Խաւարդ, Զադն, Մամկոն, Զադն, Հիւանդ, Գունանակ, Հոռոմ, Զուլահակ, Փորակն:
Թղ. 240ա. — ԱՅ. — Գուրզն, Յինայն, Եկեղ, Քնքչակն, Գոճնակ, Աղանեկ, Մովսիսն, Զահրիկ:
Թղ. 242բ. — ԲԶ. — Կատուն, Զորէքաշ, Արծիւն, Զադն, Հովիւն, Լալկան, Անձեղն:

Թղ. 244բ. — ԲԿ. — Շնորհազարդ, Հաւ-
րնձին, Սբ. Նշանեցին, Կարմիր Վանցի,
Ուղտն:

Թղ. 247ա. — ԳԶ. — Զոճող, Գալլն,
Զազն, Տօպտօպայն, Սալլն, Առեղն, Արջն:

Թղ. 249բ. — ԳԿ. — Տարածումն, Խե-
ղեփն, Մատն, Առաւաւտերգ, Հօտուորն,
Յաւնեղն, Յետքաշն, Գոյնիկն, Գարբիէլ:

Թղ. 252բ. — ԴԶ. — Ռաւարն, Փողն,
Դարբին, Աշկերտ, Տաւկատն, Այսօր մտանէ
Ուլ է սայն:

Թղ. 255բ. — ԴԿ. — Աղաշանք, Կաղն,
Կիրակոս երէ, Սարկաւազ, Ժիճող, Զազն,
Փողն, Թաղւորն, Գալստեան, Խաշի:

Թղ. 268ա. — ԿԳ. — «Յետի շարական»
— Անճառելի է տընաւէնութիւնը զո Գը-
րիստոս...:

Թղ. 270բ. — ԿԳ. — «Առջի հետ» — Ան-
հասանելի Բանըդ Աստուած ի Հաւրէ առա-
քեցար...:

Թղ. 271բ. — ԿԳ. — «Վերջի հետ» —
Զանճառ զտընաւէնութեան զո զխորհուրդ
Դրիստոս Թաղաւոր փառաց...:

Թղ. 273ա. — ԿԳ. — Ապրեցուին. — Այ-
սաւր բազմութիւնք առաքելոցն եւ սուրբ
կուսանացն ժողովեալ ի փոխումն Տիրամաւր
Աստուածածնին...:

Թղ. 274բ. — ԿԳ. — Առջի Կանոնգլուխ. —

3. — Ներսէս Շնորհալի
Թ. 1703, Թղ. 3բ

4. — Խորամագարդ
Թ. 1703, Թղ. 4ա

Թղ. 259բ. — Տէր Ոգոստայի:

Թղ. 268ա. — Կցուրդ փոխմամ Աստ-
ուածածնիմ. — Ստ. լուսանցքին «Առաջի շա-
րական» — Այսաւր բազմութիւնք առաքե-
լոցն եւ սուրբ կուսանացն ժողովեալք ի
միասին...:

Սոսկացան ը վերընոցըն ը դասք...:

Թղ. 278բ. — ԿԳ. Յետի Կանոնգլուխ. —
Առ որս անպատուի է բանըն ը զոր եցոյց տե-
սողն...:

Թղ. 282բ. — ՀԿ. — Որ ի կուսական
դասակցութեանց եւ ի սըրբոց ճըզնաւորաց

անդադար վառարանին Սըրբուհի Աստուածածին Մարիամ . . . :

Թղ. 283ա. — Մ. — Խորան եւ առաջատու յաւրինեցար անընդհանր լոյս . . . :

Թղ. 285ա. — Ո. — Աստուածածին տաճար անընդհանր իսկին Աստուծոյ . . . :

Թղ. 286. — Տ. — Ուրախ լեր ը մայր Տեառն ը միշտ բերկրեալ Աստուածածին . . . :

Թղ. 289ա. — ԲԿ. — Աւրանեցէք ըզմատուած ը մեր . . . :

Թղ. 291, դատարկ :

Մամր յիշատակագրութիւնք Գրչի. —

1. — Թղ. 28բ, ստորոտը. — Ձստացաւ սորա զԹորոս քահանայ աղաչեմ յիշել ի Տէր :

2. — Թղ. 61ա, ստորոտը. — Ձբազմաժեղս Առաքել աղաչեմ յիշել ի Տէր :

3. — Թղ. 90բ, ստորոտը. — Ձստացաւ սորա զԹորոս քահանայ եւ զբազմաժեղս Առաքել աղաչեմ յիշել ի Տէր : — Նոյնը նաեւ Թղ. 134 :

4. — Թղ. 265բ, ստորոտը. — ՁԹորոս քահանայ զստացաւ սորա եւ զամենայն արեւան մերձաւորս իւր, եւ զբազմաժեղս զԱռաքել եւ զիման ամենայն աղաչեմ յիշել ի Տէր :

Մեծ յիշատակագրութիւնք Գրչի. — 1337

Թղ. 288ա. — Փառք ամենասուրբ Երրորդութեանն յաւիտեանս յաւիտենից ամէն :

Արդ ես առաջինս մեղաւորաց եւ յետեալս յամենայն դործս բարեաց Առաքել, գրեցի զոտորս զայս Մանրուսման լի ցաւաւք եւ տրտմութեամբ, յաստուածապաշտեալս ի Կոպիտառայ, ընդ Հովանեաւ Սբ. Վասիլի եւ Սբ. Դաւթայ Գրեցաւ սա ի թիւն

222, ի Հայրապետութեան տեառն Յակովբայ եւ ի Թագաւորութեանն Լեւոնի, ի խնդրոյ սրբասէր քահանայի Թորոսի, ի վայելումն անձին իւրոյ եւ յիշատակ բարի Հոգւոյ եւ ծնաւդաց իւրոց, որ բարիքս սնուցին եւ Աստուծոյ նըլերեցին :

Արդ աղաչեմ զամենեանս, որք աւել տիք ի սմանէ կամ աւրինակէք, յիշեցէք ըզրայառջասացեալ ստացաւ սորա զԹորոս եւ զամենայն արեւան մերձաւորս իւր. ընդ նմին զբազմաժեղս զԱռաքել եւ զիման ամենայն. եւ որ զմեզ յիշէ յիշեալ եղիցի եւ նա :

Արդ աղաչեմ յամենայնի,

չիինել սմա մեղադրելի.

զի թէ խոշոր զսա գրեցի,

կամ թէ սղալ ի սմա գտանի,

յաւրինակէն թէ սա լինի,

կամ ի գրչն անարհեստի,

յերեսս անկեալ միշտ առաջի,

չիինել սմա (մեղա)դրելի.

զի ժամանակս է դառն եւ լեղի,

եւ ամենայն մարդ չգիտի.

բարեաց տուաւդն աւրանեալ յայսմ աւարտի :

Յետմագոյն յիշատակագրութիւնք. —

1644

Թղ. 290բ, նոտարգիր. — Յիշատակ է խաղտետրս ձեռոքս Ստամպոյցի Մինաս իւրիցու ի դուռն Սբ. Յակոբայ ի Սբ. Քաղաքըն յերուսաղէմ, ի Հայրապետութեան Տէր Գրիգոր սըրբակոսն Հոգապետին : Տէր Աստուած զինքն երկայնաւորս արասցէ, ամէն : Եւ դուք Հայրք երաթիշտ վարպետք, յոր ժամ քաղցրաճայնէք զոտորս՝ զվերոյգրեալ գտէր Մինասն յիշեցէք ի յաղօթս ձեր : Տէր Աստուած զձեր մեղքն թողու, ամէն : ԹՎ. ՌՂԳ, սեպտ. ԻԴ, օրն ԳԶ :

1704

ԺՈՂՈՎԱԾՈՑ ԾԻՍԱԿԱՆ ԳՐՈՑ

Նոր Զուգայ, Ասպանամ

1715 — 1716

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Ծաւալ 12×8×4.5: էջ 710: Հանգաւ մանջ ցաւալի, վասնզի մեկանին խստութեւնէն թուղթերը ճեղքուած են վերէն վար: Թուղթ հասարակ, Գրիչ, Ծաղկող եւ Նկարող՝ Աւետիս Սրկ. (1715), Քհն. (1716): Գրութիւն՝ խորագիրնմբը, սկզբնատողերը եւ մասամբ գլխատառերը կարմիր, մնացեալը սև մեկանով ընդհանրապէս, միասին, 18 տող: Բոլորգիր կանոնաւոր, ուղղահայեաց գիծերու միջեւ: Համառոտագրութիւնք առատ, մանաւանդ առաջին մասին մէջ: Լուսանցքի զարդեր եւ մանրանք կարներ բազմաթիւ. խորանագարդ իւր սարօք, էջ 7, 123, 519, 563: Նկարք ոչ նուրբ. ներկապագութիւն Մոգուց, էջ 6. Յարութիւն Քրիստոսի 122, Վերափոխումն Ս. Կռիս 290, Աւետումն Գաբրիէլի 518: Կաշեկազմ տախտակեայ դրոշմազարդ. առաջին երեսին արձանագրուած է երկաթագիր տառերով. զի վայելումն Նդիեայ Վարդապետին թվին ՌձԿՆ ումն: Դատարկ թուղթք ըսկզբը մէկ թերթ, վերջը վեց:

ԲՈՎԱՆԴԱՅՈՒԹԻՒՆ.—

էջ 1.— Յամկ բալոր գրայս.— Ա — Լէ Գրութիւններ:

էջ 4.— Զոր առ ի մէնջ յոյժ խնդրաւդ գտաւ ըստ այսմ Տաւնացոյցիս, զոր աւետարանքն, եւ մարգարէականքն, եւ Պաղոսի դիրքն եւ այլքն, գլխովն եւ համարովն դրեցաւ, որպէս Աստուածաշնչի միջումն եղեալ են, որ յորժամ կամենաս յաւուր սլառաճին թէ գիրքն, կամ աւետարանն, յորում գլխի է կամ քանի համարումն է, դիւրաւ գտանի ի մէջ Աստուածաշնչին: Դարձեալ լուսանցի համարն թղթահամարն է, որ փոխարկեալ եմք ՌձԿՆ ումն:

էջ 5, դատարկ:

Ա.— ՏՕՆԱՑՈՑՑ.— 13

էջ 7.— Աստուածայայտնութեան ճարգալուցի աւուրն գիշերին կանոնադիտյն փառն հաւատումն է: Եւ զգնուն քահանայքն միաբան յատեանն ելանեն խնկօք եւ մոմեղինօք եւ ամենայն զարդուք...:

Լուսանցարութիւն Գրչի, էջ 60-61, մանրատառ.— Այսպիսի տարոյ աղուէս էի, ոչ էի անկեալ այսպիսի որոգայթ, զոր այժմս անկա:

էջ 123.— Սուրբ Զատիկի գիշերին հրկումն է եւ դնի Սրբութիւն ի վերայ բաղմոցի յատեանն:

էջ 291.— Փոխման Սբ. Աստուածածնի գիշերն հրկումն է եւ դնի Սրբութիւն ի վերայ բաղմոցի յատեանն...:

էջ 393-394, դատարկ մնացած:

Բ.— ԽԱՁԳԻՐԲ.— 10

էջ 395.— Երգ գիշերային պաշտմանն — Յիշեցուք ի գիշերի...:

Գ.— էջ 402.— Կամեմագլխ. կարգաւ:

Դ.— էջ 419.— Թագաւորի Ապաշխարութեան:

Ե.— էջ 441.— Ալեխուք գիշերային ծրնրնդեանն:

Զ.— էջ 467.— Սրբապաշտութիւն ըստ պաշտմանի:

Է.— էջ 479.— Զայնաւորքն շարականի.— ԴԿ.— Ըզբեզ աղաչեմք անըսկզբնակից Հօր Որդի...:

էջ 490.— ԲԶ.— Շարակամ Սրբոց Ղեւոնդեանցն.— Երգեմք ձեզ երգըս...:

էջ 492.— Շարական Մեռոնի.— Հայր ամենակալ...:

Ը.— էջ 493.— (Ա) Սոնդիք կարգաւ.— Առաքեալք Աստուծոյ...:

էջ 510.— Տեսի ես յայնմ տեսնին...:

էջ 512.— Եղբայր, ճաշի Ալեխուք ոչ

է իւր կարգին, աստ եղաք, եւ եկեղեցւոյ:

Էջ 514—517, դատարկ:

Թ.— էջ 519.— Մեղեդիք բազումք տէրունականաց եւ ամ. սրբոց կարգաւ.— Աւետիք Հրեշտակապետին Գաբրիէլ...:

Էջ 562, դատարկ:

ԳԱՆՁԱՐԱՆ.— 8

Ժ.— էջ 563.— Գամմ Աւետեաց Սուրբ Աստուածածնին.— *Խընդուքեան ձայն...*— Խ ա չ ա տ ու ը ր:

ԺԱ.— էջ 568.— Տաղ Աստուածայայտնութեան ճրագալուցի.— Նոր ծաղիկ այսօր բըղխէ...— Ն ե թ ո խ ո ի է:

5.— Աւետումն Գաբրիէլի

Թ. 1704, էջ 518

Էջ 570, ստորոտը.— Գամմ եւ Տաղք Մննդեան Քրիստոսի. ըստ պատշաճին կարգաւ ասաւ. Եւ անարժան Աւետիս ընծայիս յիշեալ:

ԺԲ.— էջ 571.— Գանձա Առաջին Աւուր Մենդեան.— Թաղը պարծանաց, Թաղա-

ւոր զօրաց Թափեալ ի փառաց...:

ԺԹ.— էջ 593.— Տաղ Ութերորդ Աւուր Թլփատութեան.— Անըսկիցբըն Բանըզ Հօր ծընեալ յառաջ ժամանակաց...:

Ի.— էջ 595.— Յովնանմու Մննդեանն Անտարմոցըն Հրեղինաց...:

ԻԱ.— էջ 598.— Գամմ Տեառնըմբատուցիմ Գալըստեան Տեառն.— Ի գալըստեան աւուրքս մեծի...:

ԻԲ.— էջ 603.— Գամմ Սրբոց Թարգմանչացն Ստեփանայ եւ Մեսրոպայ.— Բարձրեալն անբընին...:

ԻԳ.— էջ 604.— Բուռ Բարեկենդամին Գամմ.— Երգս յաւերժական...:

ԻԴ.— էջ 612.— Մաղկազարդին.— Այսօր Նոր տաւիլա...:

ԻԵ.— էջ 629.— Գամմ Յարութեան Ջատիկին.— Զօրք երկնային իջեալ ի բարձանց...:

ԼԲ.— էջ 652.— Նոր կիրակի.— Այսօր Նոր արեւ Հարեալ...:

ԼԳ.— էջ 659.— Մեծի Համբարձման Տեառն.— Քրիստոս փառաց Թաղաւորն...:

ԼԴ.— էջ 663.— Հոգոյ Գալըստեանն Տաղք.— Ի մեծի աւուր տօնիս...:

ԼԵ.— էջ 670.— Այլակերպութեան.— Լեառն ցընծայ զու թարթօր...:

ԼԶ.— էջ 677.— Փոխման Սր. Կուսիմ Աստուածածնին.— Այսօր Գաբրիէլ Հրեշտակապետն...:

ԼԷ.— էջ 684.— Սրբոյ Խաչվերացի Կիրակին.— Կենաց փայտ տրնկեալ...:

ԽԲ.— էջ 689.— Սրբոց Հրեշտակապետացն...— Զօրք երկնային զուարթնոցն...:

ԽԳ.— էջ 691.— Առաքելոց Երկուտասնիցն.— Առաքեալք Աստուածորդոյն...:

ԽԴ.— էջ 694.— Մարգարէից.— Աստուածային խորոցն...— Ա — Ժ:

ԾԵ.— էջ 707.— Սրբոց Զօրավարացն...— Տէր բարեբար Հօր Միածին...:

Էջ 709.— Մեղեդիք Մենդեան, Վերափոխման, Աւետեաց, եւ այլոց:

Մամր յիշատակագրութիւնմ Գրչի բազմաթիւ են. ընտրովի կ'առնենք կարեւորները:

1.— էջ 88—89, ստորին լուսանցքին, մանրատառ.— Երանի անձին այնորիկ որ

զայն՝ աւուրն լսիցէ զբարբառս զայս: Տէր տացէ զի եւ լսել ինձ զբարբառս զայս յաւուր զատաստանին Գրիստոսի, անարժան Աւետիս ժամարարիս. ՌձԿԵ, մայիս ԺԲ:

2.— Էջ 122-123, ըստ նախորդին.— Զառածեալս մեղօք անարժան Աւետիս ժամարարս յիշեալ, զծրող եւ զնկարող սորա, ՌձԿԵ:

3.— Էջ 137.— Զհող եւ զմոխիր Աւետիս ժամարարիս յիշեալ:

4.— Էջ 255, ստորոտը, բոլորգիր.— Ի վայելուամ եղիայ [եղծուած է] արքակոս վարդապետին: — Զառածեալս մեղօք զյոգնամեղ Աւետիս ծոյլ քահանայիս, զգրչիս եւ զնկարչիս յիշեալ:

5.— Էջ 401, ստորոտը, նոտրագիր.— Զսակաւ աշխատող անպիտան գրչիս անաբ-

ժան Աւետիս սարկաւազիս յիշեալ:

6.— Էջ 418, ստորոտը, բոլորգիր.— Անարժան Աւետ գրչիս յիշեալ. Թուին ՌձԿԵ:

7.— Էջ 437, նոտրագիր.— Եւ զանարժան Աւետիս գրչիս յիշեալ, ՌձԿԵ, երկիրս Պարսից Ասպահան, ի զեօղաքաղաքն Նոր Զուլայ:

8.— Էջ 440.— Զսակաւ աշխատողս սորա զգծողս, զծաղկողս, զնկարողս, Աւետիս անարժան սարկաւազս յիշել աղայն՝ ի Տէր:

9.— Էջ 559, ստորոտը եւ լուսանցքին, նոտրագիր.— Ոտից Հող եւ մոխիր յոգնամեղ Աւետիսս յիշել աղայն՝ սրբազան սուրբ Հարցդ եւ եղբարցդ: — Վասն ոչ գոլոյ կատարեալ զաղափարի այսպէս խառնիխառ գրեցաւ:

1705

ՄԱՇՏՈՑ (ՔԱՀԱՆԱՅԱԿԱՆ). — 37

Մարումն Գիւղ, Ապպեմն

ՌձՀԱ = 1722

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Մաւալ 12×9×3: Էջ 564: Հանգամանք բաւարար. նորոգութիւն կրած, Թուղթ բամպակեայ, Գրիչ՝ խօջաւար Նաղաշ, Գրութիւն՝ խորագիրները կարծիր, գլխատառերը կապոյտ կամ կարծիր, մնացեալը սեւ մելանով, միասին, 22 տող, Բոլորգիր վարժ: Համառօտագրութիւնք սովորական: Գունաւոր զարդագիր եւ լուսանցազարդ նշանաւոր հատուածներու սկիզբը. շատերը փճացած մելանին խտուրթենէ: Կաշեկազմ խաւաքարտեայ ոսկեղոյն երէզով. Դատարկ Թուղթ վերջը մէկ Թերթ:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.—

Էջ 1, նոտրագիր.— Գրիք՝ որ Կոչի Մաշտոց, որ ունի յինքեան պարունակիւն զամ. կարգադրութիւնս Հայաստանեայց Սրբոյ Եկեղեցւոյ, արարեալ սրբազան Հարց եւ Հոգեկիր Հայրապետաց սրբոց:

Էջ 2-3, դատարկ:

Էջ 4.— Ցանկ Սր. Գրացս Մաշտոցի.— Ա - 1Թ Գրութիւնք:

Ա.— Էջ 6.— Խրատ վառն Մկրտութեան.— Պարտ է սիրելիք...:

Էջ 13.— Տէր Ած. մեր, Ած. բարբար...:

Բ.— Էջ 1.— Կամովն յորժամ տղայն քառասնօրեա լինի տառու մայրն գրեմնուկ եւ երթայ յեկեղեցիս եւ ասն շարակամ...:

Գ.— Էջ 87.— Կամն ճշմն Արեւմտայ: Պարտ է մախ քառամայն ըմտրել կամնօք գիտեայն եւ գիտան, զի մի լիցին ազգակիցք միմեանց, հոգեւոր կամ մարմնաւոր... եւ մատուցեմն ի վերայ տառայ ընդդէմ միմեանց, եւ ոչ ի ծածուկ հեքամտաքար. եւ գիցեմ ի վերայ սգտեղ առաջի փնային մատանի եւ ապրեմ եւ գիմդ: Եւ տառու քառամայն զօրհմութեամ գիմին ի ձեռն եւ ըգխայն գայն գոր օրինակ է քրիստոնէից խաչ փռի տանել: Զի ոչ քէ գեղտուկ իմն մորա-ձեռութիւն է տայ, այլ խորհուրդ կեցեալքն տեսնեմն Գարբիւղի առ Կայն Մարիամ:

Եւ յորժամ վճարէ քանակայն զխորհուրդ մեկնութեան նշանին, ապա ասեմ,

Շարակեալ ԱԿ.— *Պորհուրդ անճառ ծածկեալ յազդաց...*

Նըշանաւ յամենայն թիւ իսկիւնդ ք...

Խաչ քո եղիցի մեզ ապաւնն...

Եւ ասեմ ռազմես.— *Նըշանեցաւ առ մեզ լոյս երեսաց քոց...*

Եւ քանակայն ասէ զԱզօքս.— *Տէր Աստուած յաւիտեական...*

Ընթերցուածն Առակաց.— *Որդեակ եթէ իմաստութիւն լիցի սիրտ քո...*

Ընթերցուածն յովսէփ Մարգարէէ.— *Այսպէս ասէ Տէր. եղիցի իբրեւ ըզցող Իսրայէլի...*

Ընթերցուածն Եսայայ Մարգարէէ.— *Կանաչ քո դիմեալ գայք ի հանդիսի...*

Պօղոսի Առաքելայն ի Գաղատացոց Թղթայն է ընթերցուածն.— *Որդեակ իմ, գրեալ է, ուրախ լիք ամուլ...*

Աւետարան ըստ Դուկասու.— *Եւ յամենայն վեցերորդի առաքեցաւ Գաբրիէլ հրահչտակ Աստուծոյ...*

Էջ 80.— Եւ տայ զխաչն պսն, իսկ ըզմատանին եւ գապարցումն դնէ ի ձեռն, եւ արեւմեալ բաժակն արքայեանէ մտցաւ, եւ զգուշացուցանէ երկիւղիւ կալ մինչեւ արեւմութեան պսակին:

Դ.— էջ 80.— Կամոն Պսակի Գնելոյ: Յառաջ առնու զխաչն եւ Մաշտոց եւ գնում ի տան փնտային եւ հարսնին ի համդերս օրհնեն եւ ապա ասեմ շարակեալ.— *Պաշտեալ զորդմամբ նշանի...*

Ե.— էջ 94.— Կամոն Պսակի. Գոմ ի դուռն եկեղեցոյն եւ քանակայն ուռուցանէ մտցա զխորհուրդ պսակին: Զկնի առնու քանակայն զձեռնակ փնտային եւ փնտայն ըզհարսին եւ մտանեն յեկեղեցի, եւ ասեմ մեղեդի Յմնդեան.— *Այսօր աւետեաց ուրախութեան հընդումն...*

Ձ.— էջ 117.— Կամովն պսակ վեռացնելոյ:

Է.— էջ 126.— Կամոն եւ Կարգ Երկրորդ Ամուսնութեան:

Ը.— էջ 133.— Կամոն Հազարդ տալոյ:

Թ.— էջ 166.— Կամոն գամ. վազման-

եալ տալոյն որ ի տան տարայն ի վայր եմ առ Գո. յուզարկել:

Ժ.— էջ 202.— Կամոն Այգ կատարելոյ տղայքաղի:

ԺԱ.— էջ 211.— Կամոն Եօթնուորդ:

ԺԲ.— էջ 217.— Կամոն գամ. վազմանեալ ի համգիստ փոխի:

ԺԳ.— էջ 255.— Գոմոն Մեռելաքաղի:

ԺԴ.— էջ 271.— Եւ Այգուցն գամ ի գերեզմանն եւ ասեմ զԱմբիծքն ի բուն:

ԺԵ.— էջ 285.— Կամոն Եօթնուորդ:

ԺԶ.— էջ 291.— Կամոն Հոգեհամգիստ առնել մեռելոյ:

ԺԷ.— էջ 301.— Կամոն Խաչ Արեւմեալ:

ԺԸ.— էջ 334.— Կամոն Տեսնուցան Արեւմելոյ:

ԺԹ.— էջ 348.— Կամոն Ազ Արեւմութեան:

Ի.— էջ 359.— Վասն Արեւմութեան Այգի եւ Հնձմեքի, Գինոյ եւ Կարասի:

ԻԱ.— էջ 360.— Արեւմութիւն Հատի Պատարագի, Տաննի եւ Խմորի, Խաղողի եւ Զամչի եւ Թգի, եւ այլ ամենայն մրգի:

ԻԲ.— էջ 363.— Ազօք վասն որ պեղծ կերակուր տուէ:

ԻԳ.— էջ 364.— Կամոն յորժամ մոր դուռն եկեղեցոյ դնեն:

ԻԴ.— էջ 369.— Կամոն Օրհնութեան Զգեստի Սրբութեան Եկեղեցոյ գոր ինչ եւ լինի:

ԻԵ.— էջ 371.— Կամոն Սկիի եւ Մազման արեւմելոյ:

ԻԶ.— էջ 373.— Կամոն մկարեալ եկեղեցի արեւմել:

ԻԷ.— էջ 375.— Կամոն գնշխարս Սըրբոցն ընդունել եւ փոխել ի համգիստ:

ԻԸ.— էջ 378.— Ազօք վասն Եօթնութեան:

ԻԹ.— էջ 379.— Ազօք վասն Երդմամբ հարի:

Լ.— էջ 380.— Կամոն Ժամանաք Արեւմելոյ:

ԼԱ.— էջ 383.— Կամոն Խաչալուայ առնելոյ ամ. ցուց, բուսց եւ պոզոց:

ԼԲ.— էջ 388.— Կամոն Խունկ Արեւմելոյ:

ԼԳ.— էջ 389.— Կամոն Նարկերտ Գրոց:

էջ 390.— Կանոն Աւագան Արեմնելոյ :

17.— էջ 401.— Կանոն Նաւակատեաց եկեղեցեցոյ, Կառմ պղծեալ յամօրինաց եւ շարժեալ գտեղանմ վերըստին ինստատել :

18.— էջ 419.— Կանոն Արեմնելոյ Գառն :

19.— էջ 420.— Կանոն վառն Հիւանդաց Աղօթելոյ :

20.— էջ 427.— Կանոն Զուր Արեմնելոյ :

21.— էջ 458.— Կանոն Ապաշխարող Առնելոյ :

22.— էջ 476.— Կանոն Մեծի Հիմգաքաքի Զապաշխարող տրժակելոյ :

23.— էջ 496.— Գարոգ Պատուիրամին ...

24.— էջ 507.— Կանոն Մեծի Հիմգաքաքի ռոնալուային ...

էջ 537-540, դատարկ :

էջ 541.— Եւպրեթից Աւետարան :

էջ 543.— Աւետարան Բժշկութեան :

էջ 558.— Համգտեան Աւետարան :

Մանր յիշատեկագրութիւն Գրչի.—

1.— էջ 97, ստորոտը.— Ով սուրբը

պահող, զմեղաւոր նաղալ ինչապար զբիշս յիշեալ :

2.— էջ 211.— Զմեղաւոր եւ զանարժան նաղալ ինչապար զբիշս յիշեցէ, եւ դուք յիշեալ լիշիք ի Գրիստոսէ :

Բուն յիշատեկարան Գրչի.— 1722

էջ 563.— Փառք ամենասուրբ ԵրրորդուՅեանն Հօր եւ Որդւոյ եւ Հոգւոյն Սըրբոյ :

Նորոգեցաւ գիրքս որ կոչի Մատող, ի թուականին Հայոց ՌՃՀԱ, օգոստոսի Բ, ձեռամբ նաղալ ինչապար զլրալիս, ի յերկիրս Շօշ, որ է Ապահան, ի գեօղս որ կոչի Մարունան, ընդ Հովանեաւ Սըրբոյն Ամենափրկչին, ի հայրապետութեան Սը. Աթոռոյն էջմիածնի տեառն Աստուածատուր կաթուղիկոսի, եւ ի յառաջնորդութեան Զուլայեցի տեառն Մովսէս ահրի եպիսկոպոսին, եւ ի թագաւորութեանն ալլասեօց շահ սուլթան Հսէին :

Արդ յերեսս անկեալ աղաչեմ զձեզ, հայրք իմ եւ եղբարք իմ, յիշեցէ ի մաքրափայլ յաղօթս ձեր, զճնօղքն իմ, լի բերանով Ած. ողորմի ասացէք, եւ Ած. զձեզ ողորմի ի միւսանգամ զալուստն ամէն :

1706

Ժ Ո Ղ Ո Վ Ա Ծ Ո Ց (ԿՐՕՆԱԿԱՆ)

Ընդ հովանեաւ Ստաթէի

2. ՌՃԺԺ = 1870

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Մաւալ 2x9x4.5: էջ 870: Հանգա՝ մանք լաւ, թէեւ ոչ բոլորովին զերծ ցեցա՝ հարութենէ: Թուղթ զեղնորակ: Գրիչ՝ Հըռփսիմէ ապաշխարող: Գրութիւն՝ խորագրերնը, եւ մասամբ սկզբնատողերն ու գլխատուրը կարմիր, մնացեալ սև մեղանով, միասին, 18 տող: Բոլորգիր վարժ: Համառօտագրութիւնք սկիզբի մասերուն մէջ սովորական, վերջիններուն մէջ յոյժ ուսուս: Կարմրագիր զարդագիր եւ լուսանցազարդ հատուածներու սկիզբը: Գունաւոր կամ կարմրաներկ խորանագրող կամ գրչի

խաղարդ իւր սարօք, էջ 438, 530, 558, 586, 600: Կաշեկաղմ տախտակեայ դրոշմազարդ: Ստացող՝ Եղիսաբէթ:

Ա.— ԱՂՈԹԱԳԻՐ.— 15

էջ 1-2, դատարկ գրութիւն:

Ա.— էջ 3.— «Եփրեմի Աղօթք».— Տես Տէր զտառապանս իմ...:

էջ 20-21ի միջեւ ինկած է էէէ թերթ: Բ.— էջ 95.— Աղօթք յայլմէ վարդապետէ, «Միւրթ. Գոչ».— Ամենակալ, ամենախնամ Աստուած...:

Գ.— էջ 137.— Վերստին յաւելուած... :
— եւ արդ զինչ գործեսցես անձն իմ կո-
րուեալ... :

Դ.— էջ 151.— Նախագործութիւնք իւր-
րատուամբ Յաղագս Ազօթիցմ, գար արար-
եալ է Տեառն Ներսէսի՝ եղբոր Գրիգորիսի
Հայոց վարդապետի :

էջ 165.— Վերստին յաւելուած... :—
Աստուած յաւիտեանական... :

էջ 168.— Վարդամ Վարդապետի ա-
սացեալ Առ Սբ. Աստուածածինն.— Ով
Մարիամ Աստուածածին, կոյս Հրաշալի եւ
մայր փրկչի... :

Զ.— էջ 177.— Ազօթ Գառնեցոյ ա-
սացեալ ի կիրակին.— Յաւիտեանից եւ Աստ-
ուած եւ արարիչ բոլորից... :

Բ.— ԺԱՄՄԱԳԻՐԹ.— 7

է.— էջ 193.— Հրաժարիմք ի սատա-
նայէ... :

էջ 203.— Տէր, զի բազում եղեն նե-
ղիչք իմ... :

էջ 225.— ...Տեառն Ներսէսի Հայոց
կաթողիկոսի ասացեալ... :— Այսաւր ան-
ճառ... :

էջ 252-253.— Տեառն Ներսէսի ասաց-
եալ... :— Աստուած անեղ... :

էջ 280.— Առաւուտաւ երգեր... :

էջ 309.— Նորաստեղծեալ Բանն յա-
նէից... :

էջ 327-328, դատարկ :

էջ 333.— Յարեւելից... :

էջ 368.— Ժամամետք կարգաւ :

էջ 431.— Ի լէն Հայցեմք... :

Գ.— ՏՕՆԱՑՈՑ.— 14

Ը.— էջ 438.— Աստուածայայտնու-
թեան ճրագալուցին առաջի... :

էջ 530.— Սբ. Զատիկի գիշերն հսկումն
է... :

էջ 558.— Պնտակոստէի գիշերն Հըս-
կումն է... :

էջ 586.— Եւաթներորդ կիրակին Վար-
դապետ է... :

էջ 600.— Փոխման Աստուածածինն
գիշերին հսկումն է... :

էջ 667-668, դատարկ : Նոյնպէս էջ 670 :

էջ 669, նոտարագիր անհարթ.— Այս է
ջերման ղեղն... :

Յիշատակարամ Գրչի.—

էջ 684.— Փառք ամենասուրբ Երրոր-
դութեանն, միազոյ, յատկադէմ, եւ զու-
ղապատիւ երեց անձանց եւ միո բնութեան
եւ Աստուածութեան, Հաւր Աստուծոյ ան-
հասի, եւ Որդւոյն Միածնի, եւ Սբ. Հոգւոյն
ճշմարտի, յաւիտեանս ամէն :

Որ ետ կարողութիւն փանաքի եւ տը-
կար անձին Հոփսիմի Հասանել ի յաւարտ
տառիս, որ կոչի Եփրեմ Ոորի, Ժամակա-
րութիւն, Տաւնացոյց :

Արդ գրեցաւ սա ձեռամբ յոգնամեղ եւ
Թուառ անձին ապաշխարողի, ի նեղ եւ ան-
ձուկ ժամանակիս, վասն բազմանալոյ առ-
բէնութեան : Ի Հայրութեան եւ Հրամանաւ
բազմեալստ Հաւրս մերոյ տէր Միքայէլին,
եւ խնամոց նորին դրեցաւ զսուրբ գիրքս, ի
Հայրապետութեան տեանս Յակոբայ, ընդ
հովանեաւ Ըստաթէի, եպիսկոպոսութեան
տ. Յոհաննիսին, ի Թվականիս Հայոց Ռժ :

Արդ երեսս անկեալ աղաչեմ զձեզ, ով
մաքրամիտ բնթերցողք, որք Հանդիպիք մօտ
կարդալով կամ յարինակելով, յիշեցէք
զգարչ մեղօք խոցոտեալ Հոգւոյս, եւ դուք
լիջիք յիշման արժանի ի Քրիստոսէ Աստու-
ծոյ մերոյ աւրհնելոյն յաւիտեանս ամէն :

Արդ գրեցաւ զսուրբ տառս խնդրոյ եւ
փափագանաց եղիսաբեթին, որ բազում յըզ-
ձանաւք ինդրեաց, ելից զփափազն իւր, եւ
առցէ զվալելումն իւր եւ իւրոցն :

Դարձեալ աղաչեմ զձեզ, ով մանկունք
Սիսի, լի բերանով ողորմի ասացէք զտա-
ռապեալ եղկելի գծողիս եւ սեւերեսիս, եւ
ձեզ լիցի ողորմութիւն ի միւս անդամ զա-
յտեսանն Քրիստոսի Աստուծոյ մերոյ, որում
փառք յաւիտեանս, Ամէն :

Դիտ.— Հայոց Ռժ Թուականը Թերի
է, տասնեալոր եւ միաւոր Թիւերուն տեղը
բաց մնացած է : Նկատի առնելով էջմիածնի
Յակոբ Կաթողիկոսին եւ Սիւնեաց Յոհանէս
եպիսկոպոսին յիշատակութիւնները, և ծաղ-
կումի ՌժԺԹ Թուականը, գրչութեան Թը-
ւականը պէտք է զնել 1663-1670ի միջեւ :

Այլ յիշատակագրութիւնք.—

1.— էջ 438, ստորին լուսանցքին,
նոտարագիր, տարբեր Թանաքով.— Վասն
տօնի Սբ. Զատիկի՝ զնկարող ստորին յիշել
աղաչեմ :

2.— Էջ 585, վարը, նորարդեր. — 1670

Օվ հանդիպողդդ այսմ տօնի, պաղա-
տանօք խնդրեմ ի ձէնջ, վասն Գրիստոսի,
եւ զմեղ յիշման արարէք արժանի, զտա-
ռապեալ Մովսէս եւ զանարժան քահանայս.
ընդ նմին եւ զեղբայրն իմ զտէր Մարտիրո-
սն, որ զծաղիկի եւ զկաղմի սորին վարձն

ձեք հոգացաք. ի թվին ՌձԺԹ էր:

3.— Էջ 666, գրչի յիշատակարանին
ներքեւ, բոլորգիր անհարթ. — 1670

Այլ եւ մաղթեմք յիշեալիք զծաղկող
եւ զկաղմիլ տվող նուաստ քահանայքս, զե-
րեց տէր Մովսէսս, եւ ընդ նմին զեղբայր իմ
տէր Մարտիրոսն. ի թվին ՌձԺԹ:

1707

Ժ Ո Ղ Ո Վ Ա Ծ Ո Յ (ԿՐՕՆԱԿԱՆ)

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Ծաւալ 12×9×3: Էջք 366: Պրակք Ա —
Ժ (էջ 1-230), Ա—Ե (էջ 231-342): Հանգա-
մանք լաւ: Թուղթ հին հասարակ: Գրու-
թիւն՝ խորագիրները, սկզբնատողերը եւ
գլխատառերը կարմիր, մնացեալը սեւ մե-
լանով, միասիւն, 15 տող ընդհանրապէս:
Բոլորգիր ոչ միատեսակ: Համառոտագրու-
թիւնք առատ: Կաշեկազմ տախտակեայ դը-
րոյմադարդ:

ԲՈՎԱՆԴԱՅՈՒԹԻՒՆ.—

Ա.— էջ 1.— Ձիմջ գորութիւն ի տեառ-
նուսոյց աղաւթիցն.— Հայր մեր որ յեր-
կիմսդ ես սուրբ եղիցի ամուսն քո: Պատխ.
Աղօթքն խօսքն Աստուծոյ Թարգմանի...:

Բ.— էջ 6.— Սրբայն Եփրեմի խօսք
վառն աղօթից ընդամենի.— Ամփոփեալ ըդ-
միտս մեր իմաստուք զհառս բանիս...:

Էջ 31.— Եւ քէ որ է օգտակար աղօ-
թելն գոր Գս. ամսամարմանի իրաւայէ ա-
ղօթել.— Բազում իմաստութեան պէտք եւ
աստ...: Տեւ եւ քիչ մը վարը:

Գ.— էջ 36.— «Յովհ. Ոսկ. յորդորակք
ճառից Մեկն. Յովհ. Աւետարանին».— Մեկ-
նութիւն Յովհաննու Աւետարանին.— Այ-
սուհետեւ ի բաց հանցուք զմեղ ի փշոյ եւ ի
ծխոյ...:

Դ.— էջ 76.— Վարդան Վարդապետի
ասացեալ քէ զիմջ է ապաշխարութիւն, եւ
որ է օգտակար աղօթելն, գոր Տէր մեր ամ-
սամարմանի իրաւայէ աղօթել.— Եւ արդ
որպէս եւ են բաղմադիմի շնորհք եւ ողոր-
մութիւն Աստուծոյ...:

Էջ 80.— Եւ քէ որ է օգտակար աղօ-
թելն գոր Գս. ամսամարմանի իրաւայէ ա-
ղօթել.— Բազում իմաստութեան պէտք եւ
աստ...:

Ե.— էջ 82.— Յոսեանու Աւետարանին
Մեկնութիւն.— Նմանեցուք եղբարք եւ մեք
կնոջն Սամարացի...:

Զ.— էջ 95.— Թուղթ Ար. Հաւրմ Ամո-
նի՝ հոգէշան.— Հոգին Սուրբ ուր եւ կամի
հանգչի...:

Է.— էջ 104.— Երանելոյն Եփրեմի ա-
սացեալ ի Թափաւր.— Իսկ առաքեալքն
հաւր անկան յերկրի ի վերայ երեսաց իւր-
եանց...:

Ը.— էջ 109.— Յոսեանու Աւետարանի
Մեկնութիւն.— Այլ եւ աղայեմ զգրիստոն-
եայս...:

Թ.— էջ 111.— Նորին Քարոզ վառն
Դշի եւ Ուրբաթի ի բանն՝ Պաեմ երկիցս ի
շարաթաւ.— Պատճառ պահոցս որպէս ասէ
Սուրբն Բարսեղ՝ ի դրախտին օրինադրեցաւ
...:

Էջ 129.— Դարձեալ յառաջին Կիրա-
կէն ի բանն՝ ձրագ մարմնոյ ակն է...:

Էջ 160.— Յայլմէ քարոզ Մաղկայազար-
դին...:

Էջ 198.— Դարձեալ յայլմէ քարոզ
Մաղկազարդին...:

Ժ.— էջ 231, տարբեր գրչութիւն.—
Նորին Յովհաննու Գառնեցոյ իրաւ ազգշան
ամենայն մարդոյ, մամուռն ժամարարի,
ի խնդրոյ Սարգսի քահանայի օրբաքիրի—

Ծառայակից քո ի Գ. Յովաննէս Դառնեցի
Հարցանեմ զողջունէ քումմէ... :

Էջ 273. — Այլ եւ գայս հարցեր քէ որ-
պէս կարացեց մարդ գմիտս որոշել յերկրա-
ւորացս, եւ գայս կեանքս արեւմտեանի եւ
Աստուծոյ միայն ցանկալ եւ արքայաւթեան
Յորա. — Արդ եթէ կամիս որ յաղթես աշ-
խարհի... :

ԺԱ. — Էջ 294. — Նորին Ամենիայի Վար-
դապետի հրատ Վասն հռետքեաւթեան. —
Արդ որպէս ասէ առաքեալ... :

ԺԲ. — Էջ 313. — Նորին Յովաննէս եր-
բայտ. Բաթի յապակս ժամու Պատարագին. —

Պարտ եւ պատշաճ է մեզ պատուել պատ-
ուական պաշտմամբ եւ պաղատանաւ զժամ
սուրբ Պատարագին... :

ԺԳ. — Էջ 324. — Խրատ ոգէշաց. — Ա-
սաց ծեր ոմն եթէ պարտ է մեռանել յընդե-
րէ իւրմէ... :

Էջ 341, վարի կէսը կտրուած, յաջորդ
էջը դատարկ :

Էջ 343, գիրը դարձեալ կը փոխուի. —
Քարոզ ի բան որ ասէ. Մի երկնչիք հաւտ
փոքրիկ... :

Էջ 363. — Վեցերորդ կիրակէին Քարոզ
վասն մեռել եւ կատարած աշխարհի... :

1708

ՇԱՐԱԿԱՆ. — 89

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ. —

Մաւալ 12×8×5.5: Էջք 564: Հանգա-
մանք բաւարար. լուսանցքները մասամբ ցե-
ցահար, Թուղթ բամպակեայ, Գրութիւն՝
խորագիրները, սկզբնատողները եւ գլխատա-
ռերը կարմիր, մնացեալը սեւ մեյանով,
միասին, 18-20 տող, Բոլորգիր կրճատեալ,
կարմրաներկ գլխադարդ իւր սարօք, իւրա-
քանչիւր ձայնի սկիզբը, խորանադարդ էջ
1: Կաշեկաղմ տախտակեայ դրոշմադարդ,
Պահպանակ մաղաղաթեայ սկիզբը եւ վերջը
Երկուական թերթ, անկիւնաւոր երկաթա-
դիր, ահա քանի մը տող. «Յայնժամ Եւսեբ-
իոս ասէ ցիս. Կիպրիանէ, մի յուսահատիր,
եղիցի լուծումն այնժամնայնի վասն ոչ
դիտելոյն քո. վասնորոյ ունիս տեղի ապաշ-
խարութեան... »:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ. —

Էջ 1. — ԱՁ. — Երգեսցուք երգ նոր Աս-
տուծոյ փրկչին մերոյ... — Հմմտ. Թ. 1535:

Էջ 56. — Երգեսցէ՛ք Տեառն երգ նոր... :

Էջ 107. — Աւհեսցուք զՏէր... :

Էջ 160. — Փարաւոն Հանդերձ կառաւ
ընկըղմեցաւ... :

Էջ 212. — Ագնական ընդունելի... :

Էջ 276-277, դատարկ մնացած :

Էջ 293. — Երգեսցէ՛ք Տեառն երգ նոր... :

Էջ 349. — Աւհեսցուք զՏէր... :

Էջ 439. — Դկ. — Յաղթական քեզ աւրհ-
նութիւնք... :

Էջ 561-564, Համարեա դատարկ :

1709

Ա.— ՅԱՂԱԳՍ ԵՐԿՆ. ՔԱՀԱՆԱՅԱՊԵՏՈՒԹԵԱՆՑ.— 11

Թրգմ. ՍՅ. ՍԻՆԵՑԻ

Բ.— ԷԱԿԱՑ ԳԻՐՔ.— 5

[Գլածոր]

Ձեկ = 1208

ՆԿԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ.—

Ծաւալ 12x8x6: էջ 736: Հանդամանք լաւ. նորոգութիւն կրած, Թուղթ բամպակեայ, Գրիչ եւ Ստացող՝ վարդան վրդ. Կիլիկեցի, Գրութիւն՝ խորագրերն եւ սկզբնատողերը կարմիր, մնացեալը սեւ մելանով, միասին, 21 սող, Բոլորգիր: Համառօտագրութիւնք սովորական: Առջին մասին մէջ լուսանցքներու վրայ քանի մը տեղ կան մանրատառ մեկնութիւնք եւ լուծմունք: Կարմրագիր զարդագիր եւ լուսանցազարդ գլուխներու սկիզբը: Կարմրաներկ խորագրաւոր կամ զխաղաղ իւր սարօք, էջ 11, 333, 685: Կաշեկազմ տախտակեայ դրոշմաւորը հնամաշ, Պահպանակ մազաղթեայ սկիզբը եւ վերջը երկուսական թերթ, Ժանդադրին թանաքով, մասն երկաթագիր Աւետարանի: Դատարկ Թուղթ սկիզբը մէկ թերթ:

ՅԳ. ԵՐԿ. ՔԱՀԱՆԱՅԱՊԵՏՈՒԹԵԱՆՑ

էջ 1.— Դիմեկտիտի պատմաւ.— Դիոնէսիոս Աթենացի էր որդի Սոկրատայ...: Եւ Ստեփանոս Սիւնեաց եպիսկոպոսն թարգմանեաց ի Կոստանդինուպոլիս եւ երեք մեկ:

էջ 4.— Ա.— Դիմեկտա եպիսկոպոսի Աթենացի՝ Յաղագս Երկնային Քառանկալապետութեամբ.— Եթէ ամենայն աստուածային լուսափայլութիւն...— Եր.— Եւ զինչ ասացեալ խնդութիւնք հրեշտակաց:

էջ 8.— Սրբայն Դիմիսես առաջին եպիսկոպոսի Աթենացի՝ առ Տիմոթէոս եպիսկոպոս Եփեսացուց.— Յաղագս Երկնայնացի Քառանկալապետութեամբ.— Մեկնութիւն.— Վասնզի մականունութեան քա-

հանայապետութիւն է գրեալ՝ քահանայապետս զեպիսկոպոսունսն սովորեաց կոչել...

էջ 10, դատարկ:

էջ 11.— Ամենայն տուրք բարի եւ ամենայն պարգեւ կատարեալ...:

էջ 147.— Եթէ զինչ է եկեղեցականիս քառանկալապետութեամբ աւանդութիւն, եւ զինչ այստիկ դիտումն:

էջ 329.— Քառանկալակցի Տիմոթէոս ի Դիմիսես քառանկալ Յաղագս առտուածայնոյն Անուանց, Գլուխ ԺԳ:

Ա.— Թէ զինչ է բանին դիտումն, եւ զինչ յաղագս աստուածայնոց անուանց...:

— ԺԴ.— Յաղագս կատարելոյն եւ միոյ:

Որպէս սկիզբն մերձակայիս բանի ցուցանէ, պակասն ի շարագրութենէ յայսմանէ աստուածաբանականն տպաւորութիւնք: Եւ յետ այստիկ ճառի նշանակական աստուածաբանութիւնն, այսինքն, յղգլեացս յաստուածայինսն անուանափոխութիւն, զորոց եւ յիշումն առնէ երանելի այրս այս ի ճառին, որ յետ սորա է գրեալ Յաղագս Սորդղականի Աստուածաբանութեան: Քանզի որպէս զեկուցաւ մեզ, բազում ճառք հանդիսաւորք սրբոյս այստիկ էին, այլ հաղիւ եւ այս զիրք զերծան յաստուածամարտ ձեռաց պղծանունն Յուլիանոսի:

էջ 332, դատարկ:

էջ 333.— Դիմոսի Արիսպագացս եպիսկոպոսի Աթենացի առ Տիմոթէոս եպիսկոպոս, Յաղագս Աստուածայնաց Անուանց: Քառանկալակցի Տիմոթէոս ի Դիմոսէ քառանկալ.— Իսկ այժմ ով երանելի

...:

էջ 564.— Յաղագս կատարելաւ եւ միտ
— Արդ ի վերա նորին բանի...:

էջ 575.— Սրբայն Դիանէսիոսի Արիս-
պագացոց եպիսկոպոսի Աթենացոց առ սուր-
բն Տիմոթէոս եպիսկոպոս Միքսեացոց, Յա-
ղագս հորեբրդեանի Աստուածաբանու-
թեամբ: Գլուխք մ:

էջ 591.— Կատարեցան Թուղթք առ Տի-
մոթէոս: Սրբայն Դիանէսիոսի Արիսպագացոց
եպիսկոպոսի Աթենացոց Թուղթք գամագամք:

էջ 642.— Տիմոսի Բանաւայապետի
կրեւտացոց խնդրեալ ի Սրբա Դիանիսէ ի ձե-
ռն թղթք Թէ գի՞նչ է իմաստութեամբ
սույն, զի՞նչ խառնարան, եւ զի՞նչ կերպուրք
նորա եւ ըմպելիք:

էջ 672.— Սրբայն Յառեթիոսի առ ի
յաստուածաբանականաց սոխիքնոմաց:

Որ բոլորից եւ պատճառ եւ գերալիա-
պատար յին. Աստուածութիւնն, որ զմաս-
նաւոր բոլորին Հոմաճայն տրամապրեցուց-
եալ, եւ ոչ մասն եւ ոչ բոլորելով, եւ բո-
լորեալ եւ մասն, որպէս ամենայնն, եւ մա-
սուն եւ զբոլորն յինքնան ի միասին առեալ,
եւ գերառաւելապէս ունելով, եւ նախաբար
ունելով:

Կատարելապետ յանկատարս, որպէս
կատարելապետ, եւ անկատար ի կատարեա-
լս, որպէս գերակատար, եւ նախակատար
տեսակ, տեսակարար յանտեսակս որպէս
տեսակապետ, անտեսակ ի տեսակս որպէս
գերատեսակ:

Գոյութիւն բոլորիցս գոյացելոց, ան-
յոտիւրապէս մակասրաւեալ, եւ գերադո-
ւանայնիցս գոյացութեանց, գերահամ-
բարձեալ զբոլոր իշխանութիւնս եւ զկար-
գապետութիւնս ի բաց որոշելով, եւ բոլո-
րից պետութեանց եւ կարգաց նստեալ, եւ
չափս գոյացելոցս, եւ յաւիտեան եւ գերա-
յաւիտեան եւ նախալուստեան, կատարեալ
ի կատարեալս եւ գերապատար ի կարաւո-
նայս:

Անճառելի եւ անբարբառ (անբաւ),
գերամիտ, գերակեաց, գերազոական, եւ
գերաբնապէս ունելով զգերաբնութիւնն,
գերապարար զգերադոյութիւնն:

Ուստի, վասնզի մինչեւ առ ըստ բնու-
թեան՝ սակաւ մարդասիրութեան եկն եւ ճշ-
մարտապէս գոյացաւ. եւ այլ՝ որ գերաստ-
ուածն յորջորջեցաւ քաւեալ. ապա եղիցի

առ ի մէջն զգերառաւելալն մտաց եւ բանի
աւրհնելով:

Թէպէտ եւ այսոքիւք ունի զգերաբնու-
թիւնն եւ զգերազոական, ոչ միայն, այլ զի
անալլալարար եւ անչիութապէս մեզ Հա-
ղորդեցաւ, ոչինչ չարարեալ առ ի գերալիք
նորա որ յանբարբառն Թափմանէ, այլ զի եւ
զբոլորից եւ գնորն եւ նորադոյն ի բնու-
թեանս մերում գերաբնութեամբ գոյր առ
որս ըստ գոուութեան գերաբնուն զբոլորսն
զմեր առ ի մէջն, ի վեր քան զմեզ գերունակ
ելով:

Այսոցիկ ապա իմացելոց առ ի բանիս
գիտաւորութիւնն յառաջատեսցուք զհաղորդ
եւ զմիաւորեալ տրամորոշողութեամբ աստ-
ուածալնն աւուանն, ըստ մերո Համանն,
վեր առնելով, եւ զի բացայայտապէս յա-
ղապս բոլորից ունելով տրամատեսցուք:

Տրամորոշողութիւն առտուածային ա-
սեմք, որպէս ասացաւ, զբարեկալելու
աստուածապետութեանն նախաճանապարհս,
քանզի պարզեւելով բոլորիցս եղանակաց,
եւ մակասիրելով զբոլորից բարեաց զհա-
ղորդութիւնս միաւորարար, ապա տրամո-
րոշի եւ յոլովմանս եղանակապէս, եւ բազ-
մապէսանա միայն անբաժանաբար:

Ո՞րդան. վասն զի Որ էն, է Ած. գե-
րադոալէս, եւ պարզեւէ զդոյն եղականա-
ցըս, եւ ներածէ (ներգործէ) զբոլոր գոյա-
ցութիւնս, եւ յոլովապէս ա ջուշանել ասի,
զմիայն որ առ ի նմանէ, ներածմամբ յոլո-
վից եղելոց, մնալով ոչինչ նուազ այնորիկ
միոյն յաճախութեան, եւ միաւորեցելով
ըստ նախաճանապարհորդութեան, եւ կա-
տարեալս ի տրամաբաժանութեան՝ զբոլո-
րիցս գոյ եղանակացս գերազոապէս վերա-
համբարձումս, եւ իմացականութեամբ բո-
լորիցս յառաջելութեամբ, եւ աննուաղողա-
կան ցիզմամբ՝ տնարատիցն իւրոցն հաղոր-
դութեանց:

Այլ եւ մի ելով, եւ ամենայն մասնա-
կանի եւ բաւանդականի եւ միտ եւ յոլովի,
զմինն փոխադրելով, մի դո՞ նոյնզունակ
գերազոապէս՝ ոչ մասնելով բազմաց, եւ ոչ
առ մասանց բոլորն, եւ այսպէս ոչ մի է, եւ
ոչ զմին ունի: Իսկ Հեռի (առ ի) յայցանէ,
մի է ի վեր քան զմին, որոց են մի եւ յոլով,
անմասնական ամենայնն, անլիք, գերալիք,

եւ մի, եւ բաղում ներածել աւարտելով եւ հոռուեակելով:

Դարձեալ եւ որ առ ի նմանէ աստուածեղութեան զլստ զաւարութեան աստուածատեսակայնոցն աստուածոց բաղմեղելով վարկանի, ահա գոլ, եւ ասի միո Աստուծոյ տրամորոշողութիւնն եւ բաղմապետութիւնն, եւ է ոչինչ պարտելի, որ սկիզբն Աստուածն, եւ գերաստուածն, գերադոսպէս, եւ մի Ած. անբաժին առ ի բաժանեալս միաւորեալ յինքեան, եւ բոլորի յանխառնելի եւ բաղմային:

Եւ զայս գերաբնապէս իմացեալ հասարակաց մեր եւ առաջնորդին, առ ի յաստուածայինն լուսատրութիւն ձեռածելով, որ յոյժ աստուածեանսն լոյսն աշխարհի, այսպէս յաստուածատեսակաբար վստմականն իւր զրեալս, զի թէպէտեւ իցեն անուանեալ աստուածք յերկինս եւ ի վերա երկրի, որպէս եւ են աստուածք բաղումք եւ տեսարք բաղումք, այլ մեղ մի է Ած. Հայր, յորմէ ամենայն եւ մեք ի նա, եւ մի Տէր Յս. Քս. որով ամենայն եւ մեք նովաւ:

Քանզի եւ Աստուածութեամբն միաւորութիւն, զտրամորոշողութեանց մակուելին եւ նախասկսանին, եւ ոչինչ նուազէ միաւորեալ, եւ յետ միո անտանելի եւ եղական տրամորոշողութեանն, զայսոսիկ մեք Հասարկս եւ զմիաւորեալս, զբոլորի Աստուածութեանն զտրամորոշողութիւնս, կամ զբարէվանելուչ նախաճանապարհս, առ ի բացերեւեցուցելոց զնոսա, որ ի ճառն Աստուածանունակողչութեանց աւրչնել, ըստ զաւարութեան հանդիսասցուք: Ձայս որպէս ասացաւ կանխատրամաճանաչելով զբոլորակնտողմն աստուածանունանկողութիւնս, յորո վերա կա թերեւս աստուածպետականացն անձնաւորութեանց, ի վերա բոլորին նոցա առնուլ անխտրաբար բոլորն աստուածպետութեանց:

Մամօք.— Փակագիծով զըրուած քանի մը բառերը կը ներկայացնեն թ. 451 ձեռագրին կարեւոր նկատուած տարբերակները: Այս առթիւ աւելցնենք նաեւ որ յիշեալ ձեռագրին վերջին թերթերը նորոգութեան ժամանակ սխալ զետեղուած են:

Էջ 679.— Յիշատակարան գրոցս.— Ի

վեց հազարերորդի երկերիւրերորդի քսաներորդի ամի արարածոց աշխարհիս, ըստ յունարէն թուոյ...:

Արդ մաղթեմ զգրիստոսասէր պաւտանեսայօք սրբոյ սեղանոյ. . . — Հմմտ. Թ. 451, Բ. Հատոր, էջ 417:

Մամօք.— Տեղտեղ կը գտնուին յունատառ բառեր, որոնց վերծանումը մի քիչ թէպէսն է. օր. էջ 147, 186 (Դաւիթ?), ΔΗΟΝΗΧΟΧ, 261 (Դաւիթ?), 270, 281 IC XC XECON ΗΜΑC, 286, 328 (Դաւիթ?), 539 ... ΕΙΠΗΚΟΝΟC:

Կան երկու բառեր ալ բայց այլ տառերով, էջ 317, 559:

Էջ 684, դատարկ:

Բ — ԷԱԿԱՑ ԳԻՐՔ. — 5

Դաւիթ Փիլիստիայ

Էջ 685.— Դաւթի փիլիստիայի էակաց Գիրք, ի վարդաւան վարդապետէ ուղղեալ — Ի քանի՞ս բաժանի էակն, եւ յորս: Երկակի, ի գոյացութիւն եւ ի պատահումն: Ի քանիս բաժանի գոյացութիւնն... — Հմմտ. Թ. 1288, Դ. Հատոր, էջ 493:

Էջ 730-736, դատարկ:

Մամբ յիշատակարանքիմք Գրչի.—

1.— էջ 641, ստորոտը.— Ձվարդան սպասաւոր բանի յիշէ յաղաթս, ո՞ սրբամիտ վերծանողք:

2.— էջ 729, ստորոտը.— Կատարեցաւ իակաց Գիր, եւ Դիմիսիսիսն ի մի կաղմ, ձեռամբ վարդանա կիլիկեցոյ. յիշել յաղաթս աղաչեմ:

Մեծ յիշատակարան Գրչի.— 1298

Էջ 681.— Վերահանադէս լոյսն իմաստութեան առատակազմն յաւրինէ ի լուսաւորեալս պէսպէս որակս, եւս առաւել ի հանդիսարկուք յատենականսն բնախառնել. զի որք հոգովն են ըստ Պաւղոսի՝ չարալծեալ ունին զամենայն, իսկ որք աշխատասէրք զլուր ի վերին աւգնականութենէն չարեալ պարզ զլուր լոյսն տեսողակին գերամբարձ զաւրութեամբն: Քանզի ներդրածականքն առաքինութեամբն չարեան զիսկական լոյսն առ ի յընդունումն լուսալիբ մտաց, ի պատիւ եւ

ի վառս Երրորդութեանն: Յաւէտ եւս շարժեալ զիմ տկարութիւնս ի սէր աստուածային մարգարանիս մեծին Դիոնէսիոսի:

Եւ թէ **ք** վերածայնէ թէ զիմ^ոբդ կամ ո՞րպէս զմեծին Ստեփանոսի զմեկնիչն չէ աստ շարադրել, զի ոչ թէ խոտան գոլով այլ կարի յոյժ գեղեցիկ իմաստաբար. եւ այսպէս ուսցիս զպատճառն. մին վասն տկարութեան մարմնո ոչ շարադրեալ, եւ միւսն վասն աղքատութեանն, իսկ միւսն վասն ժամանակին անկարութեան:

[Աղա]չեմ ով ոչ տիրեցէ յետ մեր սիրով ընկալիք, զի բազում են մեկնիչք՝ ով եւ կամի առցէ. զի առաւել սիրէի զորքոցս վարդապետութիւնս, այսմ այսպէս գրեցաւ:

[Աղաչեմ յիշել զմեզ ի բարին Քրիստոս զՎարդան սպասաւոր բանի, Հանդերձ

ծնաւդաւն մեր եւ եղբարք, ընդ նմին եւ զուսուցիչն իմ զտէրն Յոհանէս զարքայեղբայր Հայոց Հեթմոյ, եւս եւ զվարժապետս իմ զնոսայի, որ զաւրինակն շնորհաց, զրեցի ի զպրութիւն կենաց. եւ որ մեզ Հայցէ եւ ինքն գտցէ ի Քրիստոսէ:

Էր թիւն Հայոց ՁՅԷ, ի Թաղաւորութեանն Հայոց Հեթմոյ բարեպաշտի եւ աստուածասիրի, այր ողորմածի եւ բարեվայելուչ Թաղաւորի: Եւ ի Հայրապետութեան Հայոց տեառն Գրիգորիսի երկրորդ վկայասիրի եւ գերակատար իմաստասիրի, այր առաքինոյ, ուղիղ եւ ճշմարիտ դաւանողի զԵրրորդութիւնն: Եւ ինքն Քրիստոս աւրանեալ յաւիտեան, ամեն:

1710

Ա Ի Ե Տ Ա Ր Ա Ն. — 11

(ԺԵ. ԳԱՐ)

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ. —

Մաւալ 12×8.5×4.5: Էջ 626: Հանգամանք անբաւարար եւ շատ տեղ ցաւալի. վնասուած Թանգութեան. նորոգութիւն կը բաժն: Մագաղաթ ընտիր. Գրութիւն՝ սկզբնատողերը, գլխատառերը, տէրունական անունները եւ կարգ մը կարեւոր բառեր ոսկեգոյն եւ կարմիր, մնացեալը սև կամ ժանդադոյն մելանով, երկսին, 21 տող: Բոլորդերը կանոնաւոր: Համառոտագրութիւնք սովորական: Մաղկուած եւ նկարադարդուած ճոխ կերպով: Մեծ ու փոքր նկարներ Մատթէոսի Աւետարանին մէջ 35, Մարկոսի 23, Ղուկասի 31, Յովհաննէսի 22: Լուսանցադարձերէն եւ մանրանկարներէն շատեր վրնասուած են խտութեան պատճառաւ ներկին, որ կերած է մագաղաթը: Կաշեկազմ խաւքարտեայ ոսկեգոծ երէզով:

Մանօթ. — «Աւետարանս այս ի Կալկաթայէ առաքեցաւ ի սմին ամի 1869» (Տ. Սաւալանեան, Յուլցակ, էջ 960):

6.— Ս. Մատթէոս

Թ. 1710, էջ 2

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.—

էջ 1, դատարկ:

էջ 2.— Մատթէոս Աւետարանի:

էջ 3.— Խորանազարդ իւր սարօթ.—
Գիրք Ներդեհան Յի. Բի. որդւոյ Դաւթի...:

էջ 4-5, Նահապետներու նկարներ լուսանցքի վրայ:

ըստ Ղուկասու.— Քանգի բազումք յաւժա-
րեցին...:

էջ 467.— Խորանազարդ.— Աւետարան
ըստ Յովհաննու.— Ի սկզբանէ էր Բանն...:

էջ 487.— Լուսամբարանութիւն Գրչի.—
Ո՛վ եղբայր, կու շտապեցնեն, չեն թողու
կամայ դրեմ:

7.— Փախուստ յԵգիպտոս
Թ. 1710, էջ 11

8.— Համբարձումն Տեառն
Թ. 1710, էջ 466

էջ 174.— Մարկոս Աւետարանի:

էջ 175.— Խորանազարդ.— Սկիզբն Ա-
ւետարանի Յի. Բի. ...:

էջ 290.— Ղուկաս Աւետարանի:

էջ 291.— Խորանազարդ.— Աւետարան

Նւերիոսի Նամակը եւ Կանոնական
տախտակները ամէնէն վերջը դրուած են
խառն ի խումբ, էջ 606, 603, 610, 612, 614,
615, 617, 619, 621, 623:

էջ 625-626, դատարկ:

1711

ԱՒԵՏԱՐԱՆ.— 12

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Մաւալ 11.5×8.5×4: էջ 406: Հանդամանք բաւարար գրեթէ. տեղտեղ ցեցահար. նորոգութիւն կրած: Թուղթ բամպակեայ: Գրութիւն՝ սակաւ տողեր եւ գլխատառեր կարմիր, մնացեալը սև կամ ժամգագոյն թանաքով, երկսիւն, 22 տող: Բոլորդիր մանր: Համառօտագրութիւնը սովորական, նկարք Աւետարանց ուրուագծեալ, Մարկոս էջ 120, Ղուկաս 196, Յովհաննէս 324: Կազմ կիսալաթ խաւաքարտեայ: Դատարկ թուղթէ սկիզբը եւ վերջը մէկմէկ թերթ:

ԲՈՎԱՆԴԱՅՈՒԹԻՒՆ.—

էջ 1-10.— Եւսեբեան Կանոնք, առանց զարդի:

էջ 11ա.— Աւետարան ըստ Մատթէոսի.— Գիրք ծննդեան Յի. Գի. որդւոյ Դաւթի...:

էջ 120.— Ուրուագիծ նկար, վերեւը զրուած ՄԱՐԿՈՑ:

էջ 121ա.— Աւետարան ըստ Մարկոսի.— Սկիզբն աւետարանի Յի. Գի. որդւոյ Աստուծոյ...:

էջ 196.— Ուրուագիծ նկար, վերեւը զրուած ԱՕՒԿԱՑ:

էջ 197ա.— Աւետարան ըստ Ղուկասու.— Քանդի բաղումք յաւթարե(ս)ցին. . . :

էջ 324.— Ուրուագիծ նկար, Յովհաննէս եւ Պրոխորոս, վերի ձախ անկիւնը զըրուած Թ:

էջ 325ա.— Աւետարան ըստ Յովհաննու.— Ի սկզբանէ էր Բանն...:

1712

ՇԱՐԱԿԱՆ.— 90

ԶԵՐՈՒՄ

ՌՃԻԷ = 1678

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Մաւալ 12×8.5×4.5: էջ 704: Հանդամանք բաւարար գրեթէ. լուսանցքները ցեցահար: Թուղթ կոկեալ: Գրիչ՝ Յովաննէս: Գրութիւն՝ խորագիրները, սկզբնատողերը եւ գլխատառեր կարմիր, մնացեալը սև մելանով, միասիւն, 21 տող: Բոլորդիր վարժ: Համառօտագրութիւնը եւ խաղաղարժի եւ լուսանցադարձ Կանոններու սկիզբը, մեծ բաժնումները հանդերձ գունաւոր գլխադարձով: Խորանադարձ իւր սարօք, էջ 257: Նկարք, Յովակիմ եւ Աննա, էջ 2, Իւղաբեր Կանայք 256: Կաշկազմ տախտակեայ հնացեալ: Պահպանակ մազադաթեայ

սկիզբը եւ վերջը. առաջինը բոլորդիր, վերջինը երկու թերթ մասն երկաթադիր Աւետարանի:

ԲՈՎԱՆԴԱՅՈՒԹԻՒՆ.—

էջ 1, մագաղաթ.— Բոլորդիր կրօնական բովանդակութեամբ:

էջ 3, սկիզբէն թերթ ինկած.— ԴԿ. 2.— Որ գնահաղբեալսն...:

էջ 13-14, մեծագոյն մասը պատռուած: էջ 257.— Կոմով Սրբոյ Պառեփն...:

— Այսօր յարեալ...:

էջ 669.— Օրհմութեմեր Յարութեամ ՏՈ. Յի. Գի.:

Յիշատակարան Գրչի. — 1878

էջ 704, վարը, բուրգի մանր. — Գը-
րեցաւ եղանակաւոր տառս թվին Ռձիէ, ի
յերկիրս Գերմանիկոյ, ի գեղաքաղաքս ի
Զեթուն, ընդ հովանեաւ Սրբուհայ Ամէն-
օրհնեալ Աստուածածնին և Սրբոյն Գրիգորի
մեր Լուսաւորչին եւ այլ եկեղեցեացս, է
տաճարացս, ի կաթողիկոսութեանն Կիւլի-
կեցւոց տէր Սահակին, եւ յառաջնորդու-
թեան մեր Վանացս՝ եղբօրս մեր Ստեփանոս

Վարդապետի, եւ աշակերտի նորին Մկրտիչ
Վարդապետի, ձեռամբ Յովանէս ոչինչ ա-
նարժանի, ի խնդրոյ [աշխատի]:

Յետմագոյն յիշատակագրութիւն. —
1834

էջ 244-255, ստորին յուսանցքին, շե-
ղադիր. — Ի 29 ապրիլ, 1834, ի Աղէքսան-
դրիայ. Նիկուպօլսեցի Յօհան Վարդապե-
տըս ետու զայս Շարականս [աշխատի]:

1713

Ա Ի Ե Տ Ա Ր Ա Ն. — 13

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ. —

Մաւալ 11.5×8×3.5: էջ 486: Հան-
դամանք բաւական լաւ: Թուղթ հասարակ:
Գրիչ՝ Մարգար: Գրութիւն՝ սկզբնատողերը
եւ գլխատառերը կարմիր, մնացեալը սեւ
մեկանով, երկսին, 21 տող: Բոլորգիր կա-
նոնաւոր: Համառոտագրութիւնք սովորա-
կան: Գունաւոր զարդադիր եւ լուսանցա-
դարձ հատուածներու սկիզբը: խորանա-
դարձ իւր սարօք էջ 3, 155, 257: Նկարք Ա-
ւետարանչաց ոչ բոլորովին յաջող. Մատ-
թէոս էջ 2, Մարկոս 154, Դուկաս 256: Կա-
շեկազմ տախտակեայ դրոշմադարձ, բազ-
մաթիւ ծակերով՝ հանուած գամերուն մը-
նացորդ հետքերը. շատ մը պրակներ քակ-
ուած փրթած են՝ կարօտ նորոգման: Դա-
տարի թուղթք սկիզբը չորս թերթ:

ԲՈՎԱՆԴԱՅՈՒԹԻՒՆ. —

էջ 1, դատարկ:
էջ 3. — Գիրք ծննդեան Յի. Գի. . . .
էջ 155. — Սկիզբն Աւետարանիս Յի.
Գի. . . .

էջ 251բ - 255, դատարկ:

էջ 257. — Քանզի բաղումք յօժարեցին
...

էջ 409ա. — Յովհաննու Աւետարանին
սկիզբը կը պակսի. — Պատասխանի ետ նոցա
եւ առէ. Որ բժշկեացն զիս նա ասաց ցիս՝
Առ մահիճս քո եւ [զ]նայ. . . — Տես, Յովհ.
Ե, 11:

էջ 484-485ի միջեւ կ'երեւին կտրուած
թերթերու արձատներ:

Յիշատակագրութիւնք. —

1. — Գրչի. — էջ 152ա, ստորոտը. —
Մեղապարտ Մարգարի:

2. — Հիտուգայ ստացողի, սկիզբը կը
պակսի, էջ 485ա, բոլորգիր. — [Յովանէսն,
Մաթէոսն, Դարձեալ յիշեցէք զԳառապարն
եւ զԿողակիցն Եթարն և զորդիքն Զաքարիէն
եւ զԴստերքն Եպրիսիէն, Մարիամն, Դարձ-
եալ յիշեցէք զԼուիլնան եւ եղբայրն Մար-
դարէն:]

էջ 485բ - 486, դատարկ:

1714

Ս Ա Ղ Մ Ո Ս. — 17

[կիարտա?]

2ՄԻ = 1308

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ. —

Ծաւալ 11.5×8×5.5: էջ 650: Հանգամանք բաւարար. նորոգութիւն կրած: Մագաղաթ փոթփոթած: Գրիչ՝ Լեւոն: Գրութիւն՝ խորագիրները, սկզբնատողերը կամ սկզբնատառերը կարժիւր, մնացեալը սեւ մելանով, միասին, 16 տող: Բոլորգիր կանոնաւոր: Համառոտագրութիւնք սովորական: Կարմրագիր զարդագիր եւ լուսանցադարձ Գուրգաներու սկիզբը, Կանոնները հանդերձ զլիակազարդով: Կարմրաներկ խորանագրի իւր սարօք, էջ 5: Նկար՝ Դաւիթ Մարգարէ, էջ 4: Կաշեկազմ տախտակեայ դրոշմադարձ: Դատարկ երկու թերթ մագաղաթ սկիզբը: Կնիք սեւադրոշմ հաւկթածեւ, ՎՄդտի Արրիկ, էջ 1, 650: Ստացող՝ Թորոս կրօնաւոր քահանայ:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ. —

էջ 1-3, դատարկ:

էջ 4. — Կարմրագիր ուրուանկար Դաւիթ մարգարէ:

էջ 5. — Սաղմոս ի Դաւիթ. — Երանեալ է այր...:

Մանօք. — ՃԺԼ սաղմոսին կից, յուսանցքի վրայ նշանակուած են երայայական այրութեան գիրերուն անունները եւ նշանակութիւնները, այսպէս, էջ 425. — Աղիտի, ուսումն նշանագրաց... — Հմտ. թ. 1033, Դ. Հատոր, էջ 46: — Աւելցնենք նաեւ որ Դաւիթ մարգարէի տիպարն ալ նոյն է սոյն երկու ձեռագիրներուն մէջ:

էջ 532. — Արեւմտաթիւմ Երից Մամկմցմ:

ԺԱՄԱԳԻՐԻՔ. — 8

(Մամանկի)

էջ 541. — Քարոզ գիշերային պաշտաման գկմի Տէր եթէ շրթամցմ:

էջ 545. — Աղաւթ. — Ջէն գահանամք...:

էջ 560. — Քարոզ գկմի Հարցիմ:

էջ 594. — Քարոզ. — Յարեւելից մինչեւ ի մուտս արեւու...:

էջ 604. — Քարոզ Երբորդ ժամում:

էջ 626. — Արեւմտաթիւմ Երեկոյիմ Պաշտաման:

էջ 638. — Խաղաղականիմ ժամու Արուեսացիցմ:

էջ 650-656, դատարկ:

Յիշատակագրութիւնք. —

Ա. — Լեւոն Գրչի. — 1308

1 — էջ 196, ստորոտը. — Ձատացաւ սուրբ Սաղմոսիս զարբակրան ՔՀ. զԹորոս յիշեալիք ի Տէր. եւ զիս զմեղաւ եղծեալ հոգիս զԼեւոն գրիչ մի մոռանայ:

2 — էջ 540, վարը. — Փառք քեզ կոնիաքող արեգսադոն, արարիչ կիսադնդի եւ Դեմետրի, ամէն: Փառք Փրկչին՝ եւ յիշատակ գրչիս:

3 — էջ 648. — Փառք ամենասուրբ Երրորդութեանն եւ միում Աստուածութեանն Հաւար, եւ անմահի Որդւոյն, և հղաւրի Հոգւոյն Սրբոյ, ամէն:

Գրեցաւ սուրբ ճնարս Դաւիթ Մարգարէի աստուածահաւար, ի Թու. 2ՄԻ, ձեռամբ անպիտան ծառայի Աստուծոյ Լեւոնի, ի լաւ եւ յընտիւր աւրինակէ Դառնեցւոյ:

Արդ աղաչեմ զամենեւեան զհանդիսաւար թէ ուսմամբ եւ թէ զաղաբ առնելով, յիշեցէք ի սուրբ եւ յերկնաթոյն աղաթս ձեր, զարբաղնակատար կրանաւոր քահանայն զԹորոս, որ ստացաւ զփափաք իս յարդար ընից իւրոց ի վայելումն ան Շարունակութիւնը կը պակսի յայտար թեր կորած ըլլալում:

Բ. — Յովաննէս Քեանմայի. — 1391

էջ 540, բոլորգիր.— Զիս գծովաննէսս
անարժան քահանայ յիշեցիք ի Տէր ի ԹՎ.
ՊԹ:

Գ.— Խաչատուր Վարդապետի.— 1724

էջ 649, վերը, նոտրագիր անհարթ.—
Յիշատակ է Սաղմոսարանս Խաչատուր Վար-
դապետին, որ ետուր ի դուռն Սբ. Փրկիչ
Վանքին ի Սբ. յերուսաղէմայ, յիշատակ
իւրն եւ իւր ծնողացն, կենդանեացն եւ նըն-
ջեցելոցն. որք զոգորմի ասացէք, եւ Ած.
ձեզ ողորմի ամէն: Գրեցաւ ի ԹՎին ՌՃՀԳ
ամին:

Դ.— Էրզրումցի Ամեայի.—

էջ 649, նախորդին ներքեւ, տարբեր
նոտրագիր.— Վերստին յիշատակ Սաղմո-
սւս, էրզրումցի հոգեսէր օրհնեալ Աննային,
եւ իւր ծնողացն, որ ետ ի Սբ. Փրկչայ Վան-
քըն: Եւ յիշատակ արդարոց օրհնութեամբ
եղիցի, ամէն:

Ե.— Պալեսցի Գրիգոր Վարդապետի.—
1830

էջ 642, ձախակողմեան լուսանցքին,
նոտր շնորագիր.— Թի. փր. 1830:— Զայս
Սաղմոս քաղումք ընթերցան, յետ որոց եւ
Գրիգոր Վրդ. Պալեսցի, քաղեսցեն եւ զկնի
իմ քաղումք:

1715

ԱՂՈԹԱԳԻՐԻՔ – ՇԱՐԱԿԱՆԻՔ.— 1

(Խմբ. ՍՐԱՊԻՈՆ ՎՐԴ.)

ՆԵԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Ծաւալ 11.5×7.5×3: Էջք 500: Հան-
դամանք շատ լաւ: Թուղթ հասարակ: Գրու-
թիւն ամբողջովին սեւ մելանով, միասին,
11 տող: Նոտր շնորագիր: Համառօտագրու-
թիւնք սովորական: Կանչկազմ խաւաքարտ-
եայ ոսկեգրուազ: Դատարկ թուղթք սկիզբը
եւ վերջը մէկմէկ թերթ:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.—

էջ 1-2, դատարկ:

էջ 3.— Առաջի բարբառեալ եւ երկըր-
պաղեալ Սրբոյ Երբորդութեանդ խոնարհեալ
երկրպաղութեամբ մատուցանեմ զմաղթանս
ի սոյն ոճ բանի, Դու ամենակարօղ զօրու-
թեամբ քով Հայր երկնաւոր զերկինս եւ զեր-
կիր եւ զամ. արարածս որք ի նոսա՝ ստեղ-
ծեր, եւ ասպա զԱդամ եւ զԵւայ ի պատկեր
քո արարեր ամենասուրբ ձեռքք քովք գոր-
ծակցութեամբ Բանին քո եւ Հոգւոյդ Սրբ-
բոյ, եւ եղեր ի դրախտին փափկութեան,
որք ի չարէն պատրեալ յերկիր անկան, ուս-
տի գթալով ի նոսա եւ ի ծնունդս նոցա ա-
ռաքեցեր զնոյն Բանդ, որ է պատկեր իսկու-

թեանդ Հօր, նոյն յամենասուրբ Կուսէն
Մարիամայ մարմնացեալ, եւ ի ձեռն չար-
չարանաց եւ խաչին իւրոյ զգժոխս աւերեալ
կապեաց զիշխանն մահու, եւ ի նմանէ ըզ-
գերեալ հօգիս նահապետաց եւ մարգարէից
եւ զհամայն արդարոց յերկինս վերացոյց,
եւ յիւրոց առաքելոցն մկրտելոցն քրիստոն-
եայ անուն շնորհեաց, եւ խոստացաւ մկրտ-
ութեամբ ծնանելոցն յարկանդէ եկեղեց-
ւոյն զմարմին եւ զարիւն իւր ճաշակողացն
զկեանս յաւիտեանական: Իսկ ի ձեռն մեղաց
վերստին մահացան հօգիք քրիստոնէից:

Վասն որոյ աղաչեմ զբազմադուք ա-
մենաուստ մարդասէր զՀայրդ երկնաւոր,
զծնողդ Տեսառն մերոյ Յի. Գի. ի սէր նա-
խասեղծիցն եւ ի սէր Որդւոյ քո սիրելոյ,
լուր ձայնի աղօթից իմոց:

Եւ դու Համայն կենդանարար բնաւին
բարբար. Փրկիչ մեր, ի սէր կամաւորական
փրկագործ չարչարանացք եւ վասն խաչի քո
ընկալ զապաշխարողական աղբրասարկու-
թեամբ զաղօթս իմ, որովք պաղատեմ առ քեզ
լուսոյ ճառագայթ զովեալ անպատում, մի
արհամարհեսցին արդիւնք փրկարար չարչա-

բանացդ, եւ մի յափշտակեալ առ ոտըն կոխեցան զհոգիս քրիստոսեան կոչեցելոցն, ի միւս անգամ դալստեանն թո՛ւ մի բերկրեացին յաւարառութիւնս իւրեանց, այլ յամօթ լիցին իսպառ դեւք յամենաառաւ ողորմութենէ քումմէ:

Եւ դու, ով մարդասէր Հոգի Հեզութեան Աստուծոյ, ընկալ զպաղատանս իմ քեզ ի Հաճութիւն, որ ես լցուցի շնորհաց, տուի՛ն պարգեւաց, քեւ ծնանին ի Սբ. Աւագանէն կրկնակի յղացմամբ ծնընդեամբ, մի ունայնացին վաստակէ քո:

Ապա նախ ես Սրապիօն Վարդապետս, յաղազս իմոց յանցանաց, նաեւ ի դիմաց Համայնից քրիստոնէից, զթողութիւն մեղաց եւ զփրկութիւն Հոգւոց նոցին մաղթեմ, առ քեզ վերառաքմամբ զաղօթս ապաշխարողական ձայնիւ, ի սոյն եղանակ, բարեբանեալ Սրբոյ Երրորդութեանդ, ըստ այսմ առաջարկութեան ասելով.

Հայր բազումողորմ, խոստովանիմ առ

քեզ որպէս զանառակ որդին, թող ինձ զմեղըս իմ եւ ողորմեալ...

Էջ 24.— Դարձեալ առ նոյն աղերս մաղթանաց ի խորոց սրտէ առաջի բարեբանեալ Սրբոյ Երրորդութեանդ մատուցանեմ զաղօթս աներկմիտ յուսով, ի գթութիւն եւ յամենաբաւական ողորմութիւն սուրբ եւ Համազոյ Աստուածութեանդ ապաւինեալ, վասն իմ եւ վասն Համայնից Հանգուցեալ Հոգոց քրիստոնէից, զթողութիւն մեղաց եւ զփրկութիւն նոցին մաղթեմ ի սոյն եղանակ ասելով.

Դարձո զցասումն քո ի մէնջ յաղաղեալ Հոգեղիկացս բազմազուծ Տէր խնայեա եւ մի կորուսաներ...

Էջ 156.— Թորհնութեանց Մարտիրոսացը:

Էջ 347.— Օրհնութիւնք առ Հոգին Սուրբ:

Էջ 399.— Հանգստեան շարականք մաղթողական եղանակաւ ըստ ութն ձայնից:

Էջ 495-500, դատարկ:

1716

Ա Ղ Օ Թ Ա Գ Ի Ր Գ. — 16

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Մաւալ 11.5×8×1.5: Էջը 176: Հանդամանք բաւարար, Թուղթ գորշորակ, Գրութիւն՝ խորագիրները եւ գլխատառերը կարծիր, մնացեալը սեւ մելանով, միասիւն, 16 տող ընդհանրապէս: Բոլորգիր: Համառօտագրութիւնք սովորական գրեթէ, Կաշեկազմ խաւաքարտեայ դրոշմազարդ:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.—

Էջ 1-6, տարբեր թուղթ եւ գրչութիւն:

Էջ 1.— Եւ արդ ի վերայ այսքանեաց յուսահատութեանց:

Ա.— էջ 5.— Աղօթք Եփրեմի Խորին Ասորոյ ասացեալ.— Տես Տէր տառապանս իմ...:

Էջ 7.— Բ.— Ով խորք մեծութեան...:

Էջ 109.— ՃԼԸ.— Արդ Տէր բարեբար

Էջ 114.— Ով սուրբ ընթերցողք, յորժամ զայս յաղօթս մտադիւրութեամբ եւ արտասուածոր աջօք երգէք, իշման արժանի առնէք զտարտամս եւ զտարամբեմալս ի գնտէ եւ ի հօտէ զառանցդ:

Բ.— էջ 115.— Աղաթք Ամաստաւայ քեհանայի յոյժ գեղեցիկ.— Տէր մի սրբոմտութեամբ յանդիմաներ զիս...:— Տես Հետազայ Թ. 1723:

Էջ 144.— Դու ես իմ յոյսն Աստուածածին...:

Էջ 147.—

Յորժամ օսասիկ փողն Հնչէ,
զազդս մարդկան յարուցանէ,
յորժամ յաթոռ Տէրն բազմի,
եւ զօրք երկնից անդ ժողովին...:

Էջ 153.— Նարին Ազօք միջնարդութեամբ երկնային զօրացմ.— Սուրբք եւ սիրեցեալք յամենասուրբ Երրորդութենէն...:

էջ 157.— Նարին Աղօթք առ Տէր վասն գիշերոյ.— Աղաչեմ զքեզ Տէր Ած. ամենակալ...:

էջ 160.— Նարին Աղօթք առ Տէր Յս. Քս.— Ի քեզ յուսամ Յս. Քս.:

էջ 165.— Աղաւթք վարդամ վարդաւայետի, Սբ. Աստուածածնիմ.— Աստուածա-

ծին մայր Քի. եւ ծնող միածնին Հօր...:

էջ 170, նոտրազիր.— Այս են աւուրք պահպանութեան...:

էջ 171-176, տարբեր թուոյթ եւ զբնութիւն:

էջ 171.— Արդ այսքանեաց անբաւից հրաշքի հատկերմիչ...:

1717

ՅԱՅՍՄԱՒՈՒՐՔ - ԺՈՂՈՎԱԾՈՅ

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Մաւալ 10.5×7×7: էջք 840: Հանգամանք լաւ: Թուղթ տոկուն: Գրութիւն՝ խորագիրները եւ նախատառերը կարմիր, մընացեալը սեւ մելանով, միասին, 19-29 տող: Նոտրազիր այլազան անարուեստ: Համառօտագրութիւնք առատ: Ուղղագրութիւն ազնատ: Կաշեկազմ դրոշմազարդ հինցած:

ԲՈՎԱՆԴԱՅՈՒԹԻՒՆ.—

էջ 1-8, դատարկ:

էջ 9.— Աւգ. ԺԱ. Սբ. Նշխարն Կալայետիմ.— Յորժամ լուսօրեաց Սբ. Գրքիդոր զՀայս...:

էջ 128.— Դեկտեմբերի ԺԵ, Յակոբ Մծմնայ Հայրապետ.— Սբ. Հայրապետ Յակոբ ձմեռն ի ցուրտն կենար, ամառն ի շողն

էջ 202.— Յունվարի Ա. Բարդի Հպ. եւ Յուլիանոսի.— Այս մեծ եւ սքանչելի այլաբան Աստուծոյ Բարսեղ...:

էջ 316.— Մարտի Դ. Վկայեալքամութիւն Մակարայ.— Յայսմ օտւր յիշատակ է Սբ. Հօրն Մակարայ, որ էր յնգիպտացի...:

էջ 501.— Այս Հարցմանց Գրգէմ է:

էջ 540-541ի միջեւ կտրուած 11 թերթ:

էջ 663.— Մէկ աքինճի մի տարին ձ քիւլայ ցորեն կու վերցնէր...:

էջ 797.— Հարցումն Բարսեղի ընդ Գրքիդորի:

էջ 801.— Յաղագս կամանց...— Պիթայդորոս ասէ. Ի Հուր եւ ի կին անկանեն մի է, ղի նոյն ախտ է զպատճառն...:

էջ 807.— Գովաթմութիւն Համօրէմ Հօտառացից:

էջ 815.— Վառն Յանցման Ստատմայի:

էջ 828.— Յաղագս Դրախտիմ Հարց...:

1718

Շ Ա Ր Ա Կ Ա Ն.— 91

Մեծովայ վանք

ՊԿԹ = 1420

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Մաւալ 11×7.5×6: էջք 542: Հանգամանք բաւարար. նորոգութիւն կրած: Թուղթ դեղնորակ, Գրիչ եւ Ստացող՝ Պետրոս աբղ. որդի Կոռնի: Գրութիւն՝ խորագիրները, ըս-

կզբնատողները եւ զլիսատառերը կարմիր, մնացեալը սեւ մելանով, միասին, 23 տող: Բոլորգիր կրճատեալ, կարմրաներկ դարգազիր եւ լուսանցազարդ Կանոններու սկիզբը, մեծ բաժանումները հանդերձ զլիսազարդով:

Խորանազարդ իւր սարօք, էջ 7, 199: Կաշեկազմ տախտակեայ դրոշմազարդ: Պահպանակ մագաղաթեայ սկիզբը և վերջը երկուական թերթ անգիր:

ԲՈՎԱՆԴԱՅՈՒԹԻՒՆ.—

էջ 1-6, դատարկ:

էջ 7.— Երգեցէք որդեք Սիւնի երդ

նոր...:

էջ 89.— Հայր երկնաւոր...:— Համա մ:

էջ 199.— Կանգնիմ Յարութեան Տեառն մերոյ Յի. ֆի.:— Այսաւր յարեալ...:

էջ 371, տարբեր նոր թուղթ.— Շարական Սրբոց Տարագոսի, Անդրանիկոսի և Պրոքոսի.— Տենչալի տանիւ սրբոցըն...:

էջ 327, դատարկ:

էջ 375-466, տարբեր ճերմակ թուղթ, խառն հին թուղթերով:

էջ 377.— Նորահրաշ պրակաւոր...:

էջ 378.— Շարական Սրբոց Ղեւնդեանց.— Որ յառաջագոյն...:

էջ 385.— Շարական Սրբոյն Միմատայ.— Ըղիշատակ վերայիցն...:

— Շարական ձգմաւորաց որ Յիմատակմեայ վանսն կատարեցան.— Յաւուրց վերջին ժամանակի...:

էջ 388.— Անսկիզբն Ած. համապայծառ...:

էջ 389.— Շարական.— Խորհուրդ խորին...:— Խա չ ա տ ա լ ք:

էջ 390.— Շարական Խնկարկութեան.— Յայտ յարկ...:

էջ 391.— Երգ Արեւագալին...:

էջ 397.— Երգ Երեկոյն ժամուն, խաղաղան.— Նայեա սիրով Հայրըդ զըթած...:

էջ 400, դատարկ:

էջ 401.— Կանգնիմ Համօրէն Մարտիրոսաց:

էջ 428.— Կանգնիմ Համօրէն ամ. ճգեցելաց:

էջ 461.— Կանգնիմ Զ երարդ Աւուր.— Անտահարար բաժակ...:

էջ 462.— Կանգնիմ Է բորդ Աւուր Հոգոյն Սրբոյ.— Ի հարաշարժ աղբերէն...:

էջ 463-466, դատարկ:

էջ 468.— Երգ վառն ճգեցելաց.— Աստուած անեղ անժամանակ...:

էջ 474.— Արեմուքիւններ Յարութեան Տեառն:

էջ 499.— Ախարհ ամենայն...:

էջ 501.— Ատաւաւ լուսոյ...:

էջ 504.— Աճծիմ Կիրակոս վարդապետի ասացեալ.— Արեւելք գերարքիին...:

էջ 509.— Ուրախացիր Աստուածածին, տաճար լուսոյ անբոսուերին...:

էջ 511-537, տարբեր նոր թուղթ, երկաթին, նոտրազեր:

էջ 511ա.— Քաղուածք շարականաց ըստ խորհրդոյ տօնից սրբոց և տէրունական տօնից:

էջ 537ա.— Եւ զեղկելի դժողոս աղաշեմ յիշել ի Տէր, և դուք յիշեալ ի լէք առաջի Քրիստոսի, ամէն:

էջ 537բ - 542, դատարկ մեծագոյն մասով:

Յիշատակարան Գրչի.— 1420

էջ 494.— Արդ գրեցաւ շարադրականս ի փառս Սբ. Երրորդութեանն Հաւր և Որդւոյ և Հոգւոյն Սրբոյ ի թուականին Հայոց Պիթ, յերկիրս Քաջբերունի, ի Սբ. Ուխտըս Մեծփա, ընդ հովանեալ Սբ. Տիրամաւրս Աստուածածնի, առ ոտս երկանիկ բարունապետին Թովմաի, և յառաջորդութեան տէր Յովհանէս արքեպիսկոպոսի. որ և զորքա Քս. Ած. երկար կենաւ պահեսցէ ի կամս իւր ամէն: Զնոսմբ յոգնածեղ և սխալ գրչի Պետրոս խաբեղայի, ի վայելումն անձին իմոյ, և յիշատակ ծնւալոյց իմոյ Կրօնի և Նաղիաթունի, և Հօրեղբօրն իմոյ Ամիրի փոխեցելոցն ի Քրիստոս:

Արդ աղաշեմ զձեղ, ով դասք լուսերամից, անձեղադիր լեւուք սխալանաց որ ի սմայ է, եթէ կէտ, եթէ բան, զի ես անլարժ էի: Ընդ նմին աղաշեմ զձեղ, ով դասք լուսերամից, ով ոք հանդիպիլէ այսմ գծի, եթէ հարցնտես անելով, կամ ալ ինչ, յիշեցիք յերկնաթռիչ յաղաւթս ձեր, զվերո գլուխս որ ի սմա, և Ած. զձեղ յիշէ յիւր արքայութեանն, ամէն:

Եւս առաւել զԹովմայ բարունապետս,

դուռուցիչս իմ, եւ զծնաւդսն իւր եւ զամ.
արեան մերձաւորս, եւ զիս զընծղոս եւ զամ.
արեան մերձաւորս իմ յիշման արժանի առ-
նէք. եւ Ղազար կրանաւորն, որ զաւրինա-

կըն շնորհեաց, եւ զԱբրահամ կրօնաւորն,
յերկնաթուիչ յաղաւթս ձեր. եւ զուր յիշեալ
լիջիք ի Բրիտանոսէ, ամէն, եղիցի եղիցի.

1719

Ժ Ո Ղ Ո Վ Ա Ծ Ո Յ (ԿՐՕՆԱԿԱՆ)

(ԺԵ. ԴԱՐ)

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Մաւալ 11×8×4.5: Էջ 440: Հանգա-
մանք անբաւարար. ցեցահար եւ մկնակեր,
թէնէ նորոգութիւն կրած ատենօք: Թուղթ
բամպակեայ ըստ մենագոյն մասին: Գրիչ
եւ Ստացող՝ Ալեքսիոս Իրիցուկ: Գրութիւն՝
խորագրիները եւ մասամբ գլխագիրները
կարմիր, մնացեալը սև մեյանով, միասին,
14—18 տող, Բուրգրի ալլազան, կան տեղ-
տեղ նոտարագիր թերթեր: Համառոտագրու-
թիւնք սովորականէն աւելի: Կաշեկազմ
տախտակեայ դրոշմազարդ:

Ծանօթ.— Ձեռագրիս կոնակը նշա-
նակուած է ՌժԺ = 1661 թուականը, որ
կրնայ վերագրուիլ հետագայ նորոգութեան:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.—

Էջ 1-8, նոտարագիր:
Էջ 8.— ...Ձի զոր սերէ Տէր խրատէ,
տանջէ դամենայն որդի զոր ընդունի...:

Էջ 9-88, պրակք Ա-Գ, մագաղաթ բո-
լորգրի:

Էջ 9.— Այս է չորքստասմ աստիճանի
հաւատոյ...:

Էջ 15.— Նախադրութիւնք խրատա-
կանք յաղագս աղաւթիցս զոր արարեալ է
Տեառն Ներսէսի, եղբար Գրիգորիսի Հայոց
վերադիտողի:

Էջ 22.— Յաղագս Մկրտութեանն:

Էջ 35.— Կանոնի Հայրապետացմ:

Էջ 51.— Վասն Գեղուքեան:

Էջ 54.— Յաղագս Նորման:

Էջ 58.— Յաղագս աստ վկայից:

Էջ 60.— Յաղագս յիշոցմատուաց:

Էջ 69.— Յաղագս տոնիւքեան.— Տա-

սըն եւ միերորդ բան զերեմբ...:

Էջ 76.— Յաղագս Սիրոյ:

Էջ 83.— Վասն Աղաւթից երատո:

Էջ 89, Թուղթ, բուրգրի.— Քարոզ
վասն աղօթից, գեղեցիկ պատմութիւն:

Էջ 91-112, նոտարագիր:

Էջ 113, բուրգրի.— Սրբոյ Բարսէղի
կանոնի:

Էջ 120.— Վասն Քի. ի կանոնաց ի Ներ-
սէսի Հայոց Կաթողիկոսի:

Էջ 127.— Ի կանոնաց Սրբոյն Բարսէղի
կետարու:

Էջ 134.— Եփրեմի է.— Ի ժամ Պատա-
րագրի:

Էջ 139.— Առ իշխանաւ աշխարհի խրատո:

Էջ 146.— Առ երկրագործս եւ համա-
րէն ժողովրդեանմ որ աշխարհի:

Էջ 153.— Առ Կանայս.— Պատուէր տամ
եւ կանանց ազգի...:

Էջ 158.— Համարք Վասն Գարուց Ժա-
մանակաց.— ՅԱղամայ մինչեւ ցՋրհեղեղն
գումարին ամբ ՍՄՌ...:

Էջ 162.— Պատմութիւն Թամուրին.—
Ի Հայոց Մեծաց Թմականին [9] 19 ա-
մին, տանուտէր Յուլն էր, երեկ Թամուրն
եւ աւերիաց զերկիրն արեւելից մինչեւ ի
Տրիսիս քաղաք. զԲագրատ թագաւորն Վրաց
զերի տարաւ:

Դարձեալ եւ Աժ. քաղցրացոյց զկամք
նորա, եւ արձակեաց զթագաւորն: Գարունն
եկն ի լեռն Գեղարզունոյ, ամիս երես զաւ-
րաւք իւրովք նստաւ, եւ սպան զԴաւեանց
Հասան եւ զԵրիս որդիսն նորա, զՍարգիս,
զԱղբուլէ եւ զՄրուանչէն: Եւ զաւրայժողով
լեալ զնաց պատեղազմեցաւ ընդ ամուր դը-

ղեկին Երեւնական եւ ոչ կարաց առնուլ:

Ի նոյն ամի մեռան Զուգային որդիքն Արդութէն եւ Զարխիկն, թոռն մեծին Պաւլայ:

[Պ]իւր թվականին, տանուտէր Այծեղ-ջուրն. դարձեալ դայ ի Բաղտատ եւ ի Մերտինն, եւ ըմպունէ զսուլթանն, զի իւր կա-մաւ եկն ի մաւտ, զբերթն ոչ կարաց առնուլ, զերի վարեաց զՄերտին եւ զԱմիթ եւ զՈւս-հայ եւ զնաց:

Պիտ թվկ. դայ ի Սեւիկ, առնու ըբ-բերդն, եւ Զարայ Մահմաթին որդին զՄը-յուսին? դերի տարաւ եւ ոչ կարացնաց? [ար-ձակեաց?]:

Տանուտէր Զրհոսն. Պիւր թվկ. զնաց Դաւրդի թագաւորն, եւ եղբայր նորին Կոս-տունդին, առաջնորդութեամբ Սմբատայ որ-դոյ Գուրգուսինն, թոռն Պեղեանայ, որդոյ Բուրթէլին, եւ առնուն զբերթն Երեւնական, եւ Հանեն զսուլթան թահիրն, զսուլթան [զորդի սուլթան?] Ահմատին, զթոռն Վայիս դանին, եւ տանին ի Վրացտուն: Եւ Հեծեալն որ նստեալ էին ի վերա բերթին՝ կոտորե-ցին, տանուտէր էր Եկաւորն:

Եւ թագաւորն Վրաց Գեմ մարդով դեռ նստեալ էր տակն ընթին, ուր զործու լա-ղաթայն լ Հազար աւելի եւ պատեաց զնոսա, եւ նոքա էին անպատրաստ առ արին զետոյն, եւ նոքա զիմեցին ի վերա եւ անպատեղի կոտորեցին զնոսա եւ զարձան:

Պիտ թվ. Տանուտէր էր ինքեցեանն, դայ թամուրն, երթան իշխանք Վրաց ա-ռաջնորդին եւ բերին ի Վրացտուն, թագա-ւորն փախչի ի յԱխիսաղք, եւ նոքա բաղում վնասք զործեցին, զեկեղեցիքն եւ զբերթին քակեցին, եւ զՄցիսեթա մինչ ի յատակ քա-կեցին զկաթողիկոսարանն, եւ զքաղաքն եւ զերկիրն, զմարդն սպանին, զկին եւ զորդի-բն զերի տարան:

Դայ ի յեղեկէն, յեկեղեաց դաւառն, ամենայնամ Ած. աղաւթիւք Սրբոյն Գրի-գորի Լուսաւորչին քաղցրացոյց զկամք նո-րա ի վերա պարոն թաթարին, եւ խաղա-ղութեամբ անցաւ ոչ ինչ վնաս արար:

Գնայ ի Սեբաստիայ, զէմ դարձան եւ ոչ. ետուն զքաղաքն, խրաբեաց եւ էառ. զիւրորում Պիազաթին դաւրքն, որ անդ պա-հապան էր դրեալ, զամէն կենդանի թաղե-աց, զմարդն եսպան, զկին եւ զտղայ գերի

տարան, զքաղաքն եւ զերկիրն հրով այրե-աց:

Նոյնպէս եւ զՄեղիտինի աւերեաց եւ գերեաց. զնաց ի Շամն, զՀալապ քաղաք ի սուր քաշեաց, զմեծ եւ փոքր անխնարար ա-ւերեաց, բայց ի Դմաշի քաղաք ոչ կարաց մտանել, անցաւ ի Մերտին եւ զնաց:

Էջ 168.— Պատմութիւն Սրբոյն Գրի-գորի Հայոց Լուսաւորչիմ զոր իրեշտակէն ընկալաւ յայրի Մամայ:

Էջ 189.— Տեսիլ Բենիկ Վարդապետին Վանանդեցոյ, զոր ետես մինչ էրն ի Գան-ձակ Շահաստանի...:

Էջ 216.— Խրատք Սրբոյն Գրիգորի Լուսաւորչիմ:

Էջ 219.— Բաթմ Խրատք [վասն] Աղաւ-թից:

Էջ 245.— Նորիմ Յոնանու տացեալ Յաղագս Նեքիմ.— Աղաւթեացուք Հանա-պաղ զտիւ եւ զգիշեր, եւ ոպասեացուք Փրկ-չին, որ քայ նայ ի դատել զերկիր...:

Էջ 266.— Յաղագս Ապաշխարութեամ Խրատ:

Էջ 267.— Խրատ քաղաքացից եւ ժո-ղովրդաց ոգեշառ:

Էջ 295.— Խրատ ոգեշառ որք լսեմ եւ առնեմ.— Պահաւ պնդեացուք, աղաւթիւք պատասպարեալ ծուլացայ եւ խաբեցայ, եւ ոչ Հասի այսմ յամենայնի, Երանի որ ու-րանայ զառժամանակեայ զայս, եւ ընդու-նի զյաւիտենական ուրախութիւնսն ի Ք. Յս. ի Տէր մեր, յորում փառք յաւիտեանս, ամէն:

Էջ 297.— Գրիգորի Նորեկեացոյն, ի խորոց սրտից խաւսք ընդ Աստուծոյ.— Որ-դի Աստուծոյ կենդանոյ...:

Էջ 299.— Նորիմ իսկողիմ առ մոյն ա-ղերս...— Եւ արդ զինչ զործեցես անձն իմ կորուսեալ...:

Էջ 303.— Սր. Հաւրմ Բալամէն Գառ-նեցոյ տացեալ Աղաւթ վասն մոյմալ զի-շերոյ.— Աղալեմք զքեզ...:

Էջ 306-307.— Տաճկի Դուրանն լ սի-փարայ է, ճժԴ սուրաթ է ի Հետ ի ու ինն եւ Գեմ կէտ է, Գեմ եւ ի Գիտ եւ ժԱ դեր է, ԶԻՉԶԶԶ Հայաթ է, ի ամի Համար, ի աշի Համար, ի քարոզ, ի աշ մեղաւորաց, ի

խալար ու աստի, Ռ խառասութեան խալար, որ է մարգարէից գործը, եճ հալալ հարամի համար, ԴՌ Աստուծոյ, ձ դուայ ու թասպին, որ է աւրհնանք եւ աղաւթք, ԿԶ նասրիսման ու ասու, որ է այոյ եւ ոչ:

Սաղմոսն Ը Կանոն է, ԽԸ փառք է, ձձձ փոխ է, ՍՇԿԲ տուն է, ԺՌՄԽԸ բանք է, ձՌԴՌձ գիր է:

Էջ 307.— Սրբայն Յովհաննու Ոսկերաբանայն խրատ ոգեշառ.— Արար Ած. զմարդէն հոգի եւ մարմին. . .— Ստորին լուսանցքին շեղագիր. «Պլուզի է»:

Էջ 326.— Յաղագս Հաղորդ Տալայ:

Էջ 328.— Սահակայ Յաղագս Ողորմութեան:

Էջ 329.— Յաղագս Պտիպ:

Էջ 335.— Վառն Անդաթ Առնելայ:

— Յաղագս ոչ առնելայ սուգ մեռելայն:

Էջ 339.— Սահակայ Կառնմ.— Պարս է քառասունք կատարել մեռելոյն...:

Էջ 343-344, նորագիր անհարթ:

Էջ 348.— Նորին, Հինգերորդ Կիրա—

կէին Քարող, Վասն Մահու եւ Կատարածի աշխարհի...:

Էջ 374.— Կրկին վասն Ջըլման եւ Խոստովանութեան, ի դէմս անասակ որդոյն:

Էջ 395-396, դատարկ: Նոյնպէս 399-400, 405-406, 409-410:

Էջ 425.— Յաղագս Քոնիսմայից Կառնմ.— Յետ գրելոյ զհասարակաց քրիստոնէից կանոնքս, եւ այժմ դիցուք դեհա—նայիցն...:

Էջ 431.— Քարող վասն Սբ. ըմտկան—նոսի:

Էջ 438-440, նորագիր անհարթ, այլ—եւայլ մանրութիւն:

Մամր յիշատակագրութիւն Գրչի.—

Էջ 306, մէջտեղը.— Վայ ձեռացս որ հողանայ, երանի կարգացողացն որ հասկանայ, եւ ի միտ պահելն խիստ վանայ, Զծրող Ալեքսիոս անուամբ իրիցուկ, վայ որ զանունս ունիմ, եւ գործովք ոչ եմ ի սմին: Ով որ կարդէք եւ կամ ուսանէք՝ զիս ի ձեր սուրբ յաղաւթքդ յիշէք:

1720

ԱՂՕԹ ԱԳԻՐՔ.— 17

Ս. Յակոբ, Երուսաղէմ

ՌՁԶ = 1637

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Մաւալ 11×7·5×3·5: Էջք 384: Պրակք ԺԺ-ԼԴ: Հանգամանք լաւ, բայց ոչ գերծցեցերու հպումէն. սկիզբը թերի: Թուղթ հին հասարակ, Գրիչ՝ ինչպատուր երէց: Գրութիւն՝ խորագիրները, սկզբնատողները կամ սկզբնառուները նարնջագոյն, մնացեալը սև մեխնով, միասին, 13 տող: Բոլորգիր: Համառոտագրութիւնք սովորականէն քիչ մը աւելի: Կաշեկաղմ տախտակեայ դրոշմազարդ: Մագաղաթեայ պահպանակ սկիզբը եւ վերջը մէկմէկ թերթ, անկիւնաւոր երկաթագիր, մասն Աւետարանի:

ԲՈՎԱՆԴԱՆՈՒԹԻՒՆ.—

Էջ 1.— Աղաւթ Եփրեմի ի ժամ մա—

նում.— Աղաչեմ զեզգ փրկիչ եւ ստեղծիչ իմ...:

Էջ 11.— Խոստովանութիւն ամաց եւ աղաւթք առ Ած. վառն պիղծ ոգայն.— Խնդրեմ ի քէն առատ Տէր...:

Էջ 21.— Աղաւթ Զմեռապարհի.— Առաջնորդ կենաց եւ ճանապարհ ճշմարտութեան...:

Էջ 23.— Յս. արդի յարութեան եւ իւզայրիբից.— Այլ յառաւտն երրորդ աւուր, ծագեաց յերկրէ զլուսն երկնաւոր...:

Էջ 27.— Դոհանամ զքէն Տէր Ած. իմ, որ արժանի արարեր զիս զանարժանս զալ ի խոստովանութիւն...:

Էջ 30.— Խրատ Քոնիսմայի թաղի եւ

եպիսկոպոսի.— *Երբեք եպս. կամ Բնչ. յաղճահի...*

Էջ 58.— Աղաթք դէմ Պատարագի, ոգեշնչի:

Էջ 68.— Աղաթք Մովսէսի Գեորգիայի Սր. Հարմ.— *Աղաթք դեմ Տէր, Բող ինձ յմեզս իմ որպէս կամիմ...*

Էջ 76.— Աղաթք Սրբայն Կիրակի Աղեկամկերացոյ ասացեալ է վասն զըզման.— *Ամենակալ Տէր արարիչ եւ ստեղծիչ ամ. Համայնից...*

Էջ 81.— Աղաթք ոգեշնչի Սր. Հարմ Յոսիմու ասացեալ.— *Ի թեզ յուսամ Գ. Աստուած...*

Էջ 87.— Աղաթք ի դէմ Միածին Որդւոյն.— *Միածին Որդի Աստուծոյ...*

Էջ 90.— Աղաթք ի դէմ Սր. Հոգւոյն:

Էջ 94.— Նորին Աղաթք առ Սուրբ Աստուածածինն.— *Աստուածածին մայր Գրիստոսի...*

Էջ 100.— ԺԷ.— Առ ամենաբարեկամ Աստուածածին Կոյսն Մարիամ, ի տեղի մեզման. եւ ի գերեզման մորա, եւ ի Ջորն Կեդրոնի. ի խորաց սրտէ մաղթեմաց վարդապետայ երգողի.— *Ո՛վ Համադոյ Աստուածութիւն...*

Էջ 125.— ԺԸ.— Ի տեղի հառաչման Պետրոսի, առաջի Յի. Գի. ի խորաց սրտէ մաղթեմալ աղերսանալ, վարդապետայ երգողի.— *Տէր իմ Յս. Գ. ձայն ընտանի, բան Հայրենի...*

Էջ 143.— ԺԹ.— Ի տեղի քարկածման Սրբայն Ստեփանոսի մայրավկայի, առաջի Յի. Գի. ի խորաց սրտէ աղերս մաղթեմաց վարդապետայ երգողի.— *Արքայ ինքնակալ...*

Էջ 157.— Ի.— Ի Պրապոսիկէ առաջնին, որ կաշի Եսրայ, առաջի Յի. Գի. աղերս մաղթեմաց վարդապետայ երգողի.— *Արքուն շէն Հաւր...*

Էջ 177.— ԻԱ.— վարդապետայ վարդապետի ասացեալ է Աղաթք, վասն կենդանեաց եւ հանգուցեաց.— *Անկիղբն Աստուած...*

Էջ 187.— ԶԵ.— Ի Սր. վերամատուն առ ամենասուրբ Հոգին Աստուծոյ, ի խորաց սրտէ աղերս մաղթեմաց վարդապետայ երգողի.— *Տէր Աժ. Հայրական բարի...*

Էջ 215.— ԺԳ.— Ի զուտն աստուածընկալ գերեզմանի, ուր եղաւ Բանն Հար

մարմնով, եւ առաջի մորա աղերս մաղթեմաց վարդապետայ երգողի.— *Տէր իմ Յս. Գրիստոս...*

Էջ 242.— ԺԴ.— Ի լեռն Ջիթնեաց, ուստի համարածաւ Գ. եւ առաջի մորա, ի խորաց սրտէ աղերս մաղթեմաց վարդապետայ երգողի եւ Ովամէնի քանոնայի եւ ամ. մեղաւորաց.— *Ի բարձրելոյ ծնունդ անճառելոյն...*

Էջ 273.— ԺԵ.— Առ ամենաբարեկամ, ի Սր. Սիմոն Խորեպետայ, որ է յերուսաղէմ, մայր եւ ամ. յեկեղեցիս ուր եւ պատահի, եւ ամ. տեղիս, զի ընդ ամ. տեղիս է տէրութիւն մորա. ի խորաց սրտէ աղերս մաղթեմաց.— *Ամենակալ բարի...*

Էջ 303.— Ի Սր. վերամատուն, առաջի Յի. Գի. ծոցածին Բանին Աստուծոյ, ի խորաց սրտէ աղերս մաղթեմաց, եկեղեցոյ վարդապետ եւ ամ. մեղաւորաց.— *Յս. Գ. Թաւաւոր փառաց...*

Էջ 319.— Ժ.— Ի Ջորն Կեդրոնի, եւ ի տեղիս ծնդադարձեալ Յի. Գի. առաջի մորա ի խորաց սրտէ աղերս մաղթեմաց ոգորմելոյ վարդապետայ եւ ամ. մեղաւորաց.— *Աժ. իմ Յս. Գրիստոս...*

Էջ 335.— Ի տեղիս ուր ըմբռնեցին զՅս. եւ ի ձաղամբ մորա, առաջի մորա, ի խորաց սրտէ խաւս ընդ Աստուծոյ, ոգորմելոյ վարդապետայ:

Էջ 353.— ԺԲ.— Ի քարծուսն խաչին եւ ի Գողգոթայն առաւոր, առաջի Տեառն մերոյ եւ փրկչին Յի. Գի. ի խորաց սրտէ աղերս մաղթեմաց ոգորմելոյ վարդապետայ եւ ամ. մեղաւորաց.— *Անկարատ եւ Համադոյ...*

Աղերս հաշտուոր Գրչի.—

Էջ 67-68.— *Պաշտուոր անարժան երէցս տառապեալս, առ թեզ դոյնմ Յս. խաչեալ, աւաղակի ողործեցար, դրախտին ընչայ արժան տեսար, ի մաքսաւորն զԹացար, փարեւեցոյն ոչ զընկացար, պոռնիկ կանացն ողործեցար, արքայութեան արժանացան. մեղաւորիս Տէր դու ողորմեալ, ողործեցեալ մեղք. դու ջնկեալ, Տէր դու զիս ազատեալ, ի փորձանաց զիս փրկեալ, արքայութեան արժանի արայ, Տէր զիս ի մեղաց ազատեալ:*

Թիշատակարամ Գրչի.— 1637

էջ 380.— Փառք ամենատուր Երրորդ-
դուքեանն...

Արդ զրեցաւ տնաւրինականացն Աղաւ-
թներս ի քաղաքն Երուսաղէմ, ընդ հովանե-
աւ Սր. Ակորայ Դամարանին, ի հայրա-
պետութեան Տէր Գրիգորին, ձեռամբ ա-

նարժան իշատուր Երիցուն, ի Թվականիս
Հայոց ՌՁԶ: Ով ընթերցողք, որժամ ըն-
թեռնոյք եւ կամ աւրինակէք, յիշեցէք ի
ժաքրափայլ աղաւթս ձեր զրականուն իշա-
տուրս. եւ դուք յիշեալ լիջիք ի միւս անդամ
պալատեանն Քիւ. Այ. մերոյ, ամէն:

էջ 382-384, դատարկ:

1721

Ժ Ո Ղ Ո Վ Ա Մ Ո Յ

Տեղի

ՌՃԿԶ = 1717

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Մաւալ 11×7.5×2.5: Էջ 296: Հանգա-
մանք լաւ, բայց ոչ զերծ ցեցերու հպումէն:
Թուղթ սպիտակ: Գրութիւն՝ խորագիրնե-
րը, սկզբնատողերը եւ զխազիրները կար-
միր, մնացեալը սեւ մելանով, միասին, 16
տող: Նոտրագիր: Համառոտագրութիւնք
առատ: Ուղղագրութիւն տկար: Կաշկազմ
տախտակեայ դրոշմազարդ:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.—

էջ 1-6, դատարկ:

էջ 7.— Քարոզ կիրակէի եւ ամ. Ժա-
մու.— հոսք Տեառն մերոյ Յի. Քի. որ ա-
ռաքեցաւ ի տաճարը Պետրոսի.— Ես պա-
պրս Հրոմայ քաղաքի...:

էջ 35.— Պատմութիւն վարաց Յո-
հաննաւ Երանցոյն է.— Յերկրէն Փիւնիկե-
ոց էր Յոհանէս...:

էջ 67.— Տեսիլ Սրբոյն Գրիգորի Հայոց
Լուսաւորչի է.— Յորժամ էր Սուրբն Գրի-
գորիս ի իւր Վերապիւն...:

Մանօք.— «Երկու ցեղք են պատմու-
թեանս. առաջին զոր տեսեր վերադոյն
(1719, Ե) է համառոտ եւ բոլորովին տար-
բեր ի սմանէ, եւ երեւի թէ նա հնադոյն իցէ
քան զայս շարագրութեամբն» (Տ. Սաւա-
յանեան, Յուշակ, էջ 963):

էջ 114.— Գովաստմք Լուսաւորչի.—
Սր. Լուսաւորչի, Հայոց պարծանք...:

էջ 119.— Խըրտու Հոգեւոր, Յոհաննէս
Վարդապետի Պըլուզի տացեալ է.— Արար
Աստուած ըզմարդն հոգի եւ մարմին, եւ
զարդարեաց իւր պա[տ]կերն եւ ի նմանու-
թիւն...:

էջ 138.— Յաղակըս Մարդայկազմու-
թեան, յամ. ամդամնցըն գայացուքեան բո-
լոր մարմնայն.— Ըստուքի ճարտարօքն ըն-
տրած իմաստնասիրաց եւ բշչական վար-
դապետաց, հեղինացոց եւ ժշկական վար-
դայեցոց վարդապետաց, եւ իմաստուն բշչ-
կաց ընտրած...:

էջ 154.— Յաղակըս շինուածոյ գըլ-
խոյն յըղեղան.— Ասէ իմաստունըն Գաղիա-
նոս...:

էջ 163.— Վասն շինուածոյ աչացըն.—
Եօրինեաց Ած. դայս յասն տեսողութեան
մարդոյն...:

էջ 169.— Վասն Ակամջացըն Պատմու-
քիւն:

էջ 175.— Հարցմունք Զամագմմէ, յամ.
բանից ժողովածոյ:

էջ 276.— Յովաննէս Գառնեցոյ սուրբ
հօրն ասացեալ է գայս.— Աստանօր պիտոյ
մեղ ողբ հառաչանաց...:

էջ 291.— Վերջ թվ. ՌՃԿԶ [= 1717]:

էջ 292-296, դատարկ:

1722

Ժ Ո Ղ Ո Վ Ա Ծ Ո Յ (ԿՐՕՆԱԿԱՆ)

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Մաւաւ 11.5×8×4: էջք 254: Հանգա-
մանք անբաւարար. կորած են բազում թե-
թեր եւ բազում արժատներ կը մնան կտըր-
ուած թերթերէ: Մագաղաթ փոթփոթած:
Գրիչ՝ Թորոս Քահանայ, Գրութիւն՝ խորա-
գիրները կարմիր, սկզբնատողերը եւ գլխա-
տառները ոսկեգոյն, մնացեալը սեւ մելանով,
միասին, 13 տող: Բոլորդիր կանոնաւոր:
Համառօտագրութիւնք սովորական: Գունա-
ւոր ոսկեխառն զարդադիր եւ լուսանցազարդ
շատ մը գլուխներու սկիզբը: Նկարք յաջող
բայց հնութենէ աւերուած: Սբ. Մատթէոս,
էջ 4, Սբ. Մարկոս 6, Սբ. Ղուկաս 10, Սբ.
Թովհանէս 20: Կաշեկաղմ տախտակեայ դը-
րողմազարդ հնամաշ:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.—

էջ 1-3, դատարկ:

էջ 5, դատարկ, անմաքուր:

էջ 7.— ...Եւ երթայր առ նա ամենայն
աշխարհն Հրէաստանի...— Հմմտ. Մար-
կոս, Ա. 5:

էջ 11.— Եւ եղեւ յաւուրս Հերովդի
արքայի Հրէաստանի...— Հմմտ. Ղուկաս,
Ա. 5:

էջ 18.—

Իսկ Յովհաննէս արծւանման,
թռեաւ մօտաք անհասական,
առ ի պատմել բանի մարդկան,
ղանձառն էիցս հանրական:

էջ 19, տարբեր թանաքով նոտրագիր
անհարթ:

էջ 21.— Սա եկն ի վկայութիւն զի վը-
կայեսցէ վասն լուսոյն...— Հմմտ. Թով-
հանէս, Ա. 7:

էջ 26.— Աւետարան ըստ Մարկոսի.—
Եւ մտեալ դարձեալ ի Կափառնաւոմ. . .—
Հմմտ. Մրկ. Բ. 1:

էջ 30.— Աւետարան ըստ Ղուկայ.—
Եւ եղեւ ի հասանել նորա ի մի քաղաքացն
...:

էջ 32.— Աւետարան ըստ Յոնանու.—

Եւ յետ երկուց աւուրց եւ անտի եւ գնաց ի
Գալիլեա...:

էջ 36.— Շարակամ Սրբոց Վկայիցն
Քրիստոսի Ատմանց.— Աշաշեմք ըզքեզ Տէր
...:

էջ 37.— Տեսնոն Ներսէսի Հայոց Կա-
թողիկոսի արարեալ, Երգ առաջի աւուր

9.— Ս. Մարկոս

Թ. 1722, էջ 6

Միաշա(ք)քաթին, Եւ ի խորհուրդ արաբ-
չուքեանն, եւ ի Յարութիւնն Քի. Այ. մե-
րոյ.— Նորաստեղծեալ բանն յանէից. . .:

էջ 42.— Երգ վասն երկրորդ աւուրն
արարչութեանն, եւ վասն երկնային գաւրա-
ցն Քրիստոսի.— Արարչական բանին հրա-
ման...:

էջ 48.— Երգ Երրորդ աւուրն...:

էջ 53.— Երգ չորրորդ աւուր...:

էջ 58.— Երգ հիմզերարդ ատուր...:

էջ 63.— Երգ վեցերարդ ատուր...:

էջ 67.— Երգ եւթներարդ ատուր...:

էջ 73.— Գիր ընդդէմ չար աշէի, ազիւսականերսլ.— Սբ. Թորոս նստեալ յառջեւ պատին զրէր և ջնջէր և զչար ակն պատուէր...:

էջ 74.— Գիր գլխացաւի, խթի, խոցտիկի, փարի անկարի և ամ. ցաւոց... վասն Սբ. Հրեշտակապետաց Գարբիէի և Միքայէի և Սաղարթիէի և Ռուբիէի, Հերքեսցի նեղն ի ծառայէս Այ. յորո վերայ գիւրս կենա:

էջ 75.— ...Հայր երկնաւոր Ած. ճշմարիտ, որ առաքեցեր զՈրդիդ քո սիրելի...:

էջ 89.— Տեսնեմ ներսեօի Հայոց Կաթողիկոսի տառցեալ գաղաւթս.— Հաւատով Հաւատամ ի քեզ Երրորդութիւն անմահ...:

էջ 97.— Յեռնմնու Ոսկիաբամի տառցեալ Աղաւթի ի ժամ հաղորդելու.— Ոչ եմ արժանի, և ոչ բաւական թէ ընդ արկաւ մտանես տան անձին իմոյ...:

էջ 104.— Յորժամ Պատարագն արձակի, յայն ժամն ասեմ ի ապա երթամ. Նորին Յովնանմնու ռսկիաբամի.— Գոհանամ և մեծացուցանեմ և փառաւորեմ զքեզ Տէր Ած. իմ. . . : Հմնտ. Խորհրդատետր, Երուսաղէմ, 1927, էջ 35:

էջ 108.— Վարդամայ Վարդապետի տառցեալ գլխաւթս.— Ողորմած, քաղցր և մարդասէր Ած. . . :

էջ 109.— Երգ Երբարդ ժամու ատուրմ, գեղի Ողորմային.— Աւհանեմ զքեզ Հայր անբակիգրծ...:

էջ 117.— Երգ երեկոյին ժամու իտաղաղակմին.— Նայեա սիրով Հայրբդ գլխաւթս...:

էջ 128.— Այլ Աղաւթ.— Դարձեալ կրկնակի աղբրեմ, ժտեմ և բախեմ զդուռնդ ողորմութեան...:

էջ 141.— Խոստովանութիւն ամենայն քրիստոնէից.— Սբ. Հայր և քահանայ Այ. կենդանոյ...:

էջ 152.— Աղաւթ պատերազմի.— Պըսակ անհասանական գլխոյն Յիսուսի, միջնորդ փրկութեան մերոյ, և գրաւ տիեզերաց ճառաղայթաւետ...:

էջ 154.— Աղաւթ և խնդիրք և աղաչանք առ Սբ. Աստուածածին.— Ակն արեւու և աթոռ փառաց, ամենասուրբ ծնաւդ Աստուծոյ Մարիամ...:

էջ 155.— Այլ Աղաւթ առ Աստուածածին.— Արդ ով իսկուհի և մայր Աստուծոյ...:

էջ 162.— Վարդամ Վարդապետի տառցեալ առ Սբ. Երբարդութիւն Աղաւթ տառաւտին.— Լոյս Համատարած և անճառ ճառաղայթ...:

էջ 187.— Խոստովանութիւն որ պարտէ ամենայն քրիստոնէից գիտեալ.— Եկեալ եմ առաջի Աստուծոյ, և սրբոյ սեղանոյս ի մէջ տաճարիս, առաջի սրբոյ քահանայիդ Աստուծոյ...:

էջ 197.— Սրբոյ ամենմ Վարդապետի տառցեալ բամ մաղթեանց ընդդէմ տոկալի Սբ. Պատարագին Քրիստոսի.— Ահաւասիկ ժամանակ ընդունելի, ահա աւր փրկութեան...:

էջ 215.— [Սաղմոս] պատերազմի.— Ապրեցր զիս Տէր ի մարդոյ չարէ...:

էջ 219.— Սաղմոս յարժամ կամենայ ոք որ ի պատերազմ մտնէ մա տառցէ.— Դատեա Տէր զայնոսիկ որ դատեն զիս...:

էջ 222.— Սաղմոս յարժամ յիր կիմն մտէ մա խոստովանութիւն գայա տառցէ.— Ողորմեա ինձ Ած. ըստ մեծի ողորմութեան քոմ...:

էջ 230.— Սաղմոս յարժամ ի Յանապարհ զիս գեալ՝ տառցէ գաղմոս գայա և ապա ի Յանապարհ երթայցէ.— Տէր Հովուեսցէ զիս և ինձ ինչ ոչ պակասեսցէ...:

էջ 241.— Տէր Ած. փրկիչ մեր, որ յամենայն ժամ ընդ մեզ ես...:

էջ 243.— Սաղմոս յարժամ հիւանդամայ ոք մա ասէ.— Տէր մի սրտմտութեամբ քո յանդիմաներ զիս...:

էջ 249.— Խաղաղակամին Աղաւթ Երգով.— Ծնորհեա մեզ Տէր...— Վերջաւորութիւն թերի է. Պրակ ԺԸ. Շարունակութիւն կորած:

Մտնր յիշատակագրութիւն Գրչի.— 1.— էջ 17.— Ով ընթերցողք, իմ երեսն ձեզ ի մօրիւրն, յիշեցէ ի Գս. զիշխանաց իշխանն զՊարոն Վասիլին:

2.— էջ 18, վարը.

Աստուածաբան Սուրբ Յոհաննէս,
զիս ըզթորոս մեղաւք պէսպէս,
խնդրեա մաքրել յախտից տղէն,
քուժ Տեառն որ էնն ի ճերովբէս:

3.— էջ 24.— Ով սուրբ տեաք էմ,
յիշեցէք զիս ի բարին Քս. եւ Ած. զձեզ յիշէ:

4.— էջ 103, ստորոտը, կարճատառ
.— Զիս զթորոս յիշէ:

5.— էջ 140.— Ով սուրբ տեաք էմ,
յերեսս անկեալ աղաչեմ զձեզ, վասն սիրոյն
Յի. Քի. յիշեցէք ի սուրբ եւ ի մեղսաքաւի,
յաղաւթս ձեր զիշխանաց իշխանն զՊարոն

Վասիլ ծնողաւքն եւ զարմիւքն, եւ զիս զան-
ւղիտան ծառայս Աստուծոյ եւ ձեր՝ զթորոս
քհ. ամէն:

6.— էջ 151.— Քս. Ած. քո Սր. Ծնողի
բարեխաւսութեամբ ջնջեա զձեռագիր յան-
ցանաց Պարոն Վասիլն եւ զծնողաց նորին,
ամէն:

7.— էջ 153.— Այս Աղաւթս ի խաչէ.
զիս զթորոս յիշեա ի Տէր:

8.— էջ 214.— Զիշխանաց իշխանն ըզ-
Պարոն Վասիլն եւ զծնողս նորին եւ զամե-
նայն զարմն, զանցեալն եւ զայժմուս, յի-
շեցէք ի բարին Քս. եւ Ած. զձեզ յիշէ աստ
եւ յապագայն, ամէն:

1723

ԱՂՕԹԱԳԻՐՔ.— 18

Ս. Յարութիւն, Երուսաղէմ

ՌՃԶԹ = 1740

ՆԿԱՐԱԳՐԱԹԻՒՆ.—

Ծաւալ 10.5×8×4: էջք 498: Հանգա-
մանք բաւարար. լուսանցքները ցեցակեր-
վերջին թերթերը փճացած մեխանին խտու-
թենէն: Թուղթ հասարակ, Գրութիւն՝ խո-
րագիրները, սկզբնատողերը եւ զլիսատառե-
րը կարմիր, մնացեալը սեւ մեխանով, միա-
սիւն, 13 տող: Նոտրագիր անարուեստ: Հա-
մառոտագրութիւնք սովորական: Կաշեկազմ
տախտակեայ:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.—

էջ 1.— Աղթթք Եփրեմի ասացեալ.—
Տես Տէր տառապանս իմ...:

էջ 151.— Աղթթք Ամաստատայ Քաեա-
նայի, յոյժ գեղեցիկ.— Տէր մի սրտմտու-
թեամբ յանդիմաներ զիս. . . — Հմմտ. թ.
1716:

էջ 193.— Դու ես իմ յոյսն Աստուա-
ծածին կոյս մաքրական եւ մայր փրկչին...:

էջ 198.— Յորժամ սաստիկ փողն հնչէ
...:

էջ 206.— Նորին Աղթթք միջնորդու-
թամբ երկնային զօրացն:

էջ 212.— Նորին Աղթթք առ Տէր վասն
գիշերոյ:

էջ 217.— Նորին Աղթթք առ Տէր Յս.
Քս.:

էջ 224.— Աղթթք Վարդաճ վարդապե-
տի, Սր. Աստուածածնին: . . — Տէր Ած.
արայ ողորմութիւն գրչի շատայմեղի, ա-
մէն:

էջ 241.— Վասն Սր. Խաչի ասացեալ.—
խաչի քոյ Քս. երկիր պաղանեմք...:

էջ 265.— Նորեկացոյ Աղթթք.— Եւ
արդ քանդի օր է օրհնարանեալ...:

էջ 276.— Սրբոյն Գրիգորի Նար.—
Եւ արդ ի վերայ յայսքանեաց յուսահատու-
թեանց...:

էջ 393.— ԱԶ.— Հայր բաղումողորմ
խոստովանիմ առ քեզ...:

Յիշատակարան Գրչի.— 1740

էջ 392, վարը.— Գրեցաւ ի Սր. Քա-
ղաքս Երուսաղէմ, ի Սր. Յարութեան Տա-
ճարին մէջն, ի թիւականութեան Հայոց
ՌՃԶԹ, յունուվարի Ե օրն: Եւ գրողիս ու-
րայ ողորմի ասէք, ամէն:

1724

ԽԱԶԳԻՐՔ.— 11

Ղըիմ

2Ղ=1341

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Ծաւալ 11×8×5.5 էջ 552: Հանգա-
ման լաւ. նորոգութիւն կրած: Մագաղաթ
դորշորակ: Գրիչ՝ Գրեգոր Սուքիասանց:
Գրութիւն՝ խորագիրները, սկզբնատողները
եւ զխատառները կարմիր, մնացեալը սեւ
մելանով, միասին, 16 տող: Բոլորգէթ
վարժ: Կարմրագէթ զարդագիր եւ լուսան-
դադարդ զլուսններու սկիզբը: Ոսկեխառն
դունտուր գլխադարդ իւր սարօք, մեծ բա-
մանումներու սկիզբը: խորանադարդ էջ 5,
468: Կաշեկաղժ տախտակեայ դրոշմադարդ:
Ստացող՝ Թորոս Վարդապետ:

ԲՈՎԱՆԴԱՅՈՒԹԻՒՆ.—

էջ 1.— Արարանիչ Հաշիւներ:
էջ 2, դատարկ:
էջ 4.— Փառք Հաւ...:
էջ 5.— Յիշեսցուք ի դիւերի...:
էջ 10.— Կամեղիլիսի Միախմուտ:
էջ 25.— Թագաւոր Ապաշխարութեան:
էջ 56.— Ալիւմ Գիշերութեան:
էջ 112.— Հարցնափառք Ապաշխարու-
թեան:

էջ 152.— Կարգ ժամանկերայ:
էջ 226.— Ալիւմ ձաշայ Արուստ...:
էջ 327.— Խաճարիսցուք Ազուխացիցն:
էջ 392.— Մեսեղիք Մընդիւեանն Տեա-
ռն:

էջ 427.— Ուղիցիք Միախմուտ:
Աջ.— Գղաժ, Մաստնակ, Խաւսող,
Ձաղն, Մամկոն, Ձաղ, Հիւանդ, Գուանակ,
Հոռմակ, Զուլակակ, Փորակ:

Աջ.— Գուռ, Յիւան, Քնքակ, Գոն-
նակ, Աղմեկ, Մովցի, Ձահրիկ, Տարօնեցի:
Բջ.— Կատուն, Զորէջաշ, Արծիւն,
Ձաղն, Հովիւ, Լալկան, Անձղն, Զիւն:

Բջ.— Շնորհազարդ, Հաւրձին, Մե-
ղու, Սուրբ Նշանեցի, Կարմիր Վանեցի,
Ուղտն, Կողեւ:

Գջ.— Զոհտող, Գալլ, Ձաղն, Սալլն,
Առեղն, Տօպտոպայ, Արջ, Մշեցի:

Գկ.— Խեղեփ, Մատն, Առաւելք, Հա-
ւատվոր, Յաւնեղ, Յետեաշ, Գոյնիկն, Ձա-
ղն, Կաթաւ, Միջա(չոր)էն:

Դջ.— Ռմբար, Փողն, Դարդին, Աշ-
կե(ձաղն)րտն, Տուկատ, Այսօր մտանէ, չոր,
չոր, (չոր) Ով է սայն, չոր, չոր:

Դկ.— էջ 482.— Կաղն, Կիւրակոս Երէց,
Սարկաւադ, Ճշող, Ձաղն, Փողն, Թաղուր,
չոր, չոր, չոր:

էջ 468.— Կց.— Սոսկացան ը վերնո-
ցն ը դաւաճ ընդ իջանելը չոր ի Հայրական
ծոցո, Բանդդ Աստուած...:

էջ 475.— Կց.— Առ որս անըպատում է
րանն ը զոր եցոյց տեսաւ...:

էջ 482.— Կացուրդ փոխմա Աստուա-
ծածնին.— Այսաւր բաղմութիւնք առաքելո-
ցն եւ սուրբ կուսանացն ժողովեալք ի միա-
սին...— Հմմտ. Թիւ 1703, Թղ. 273ա:

էջ 494.— Կց.— Այսաւր բաղմութիւնք
առաքելոցն եւ սուրբ ը կուսանացն ժողով-
եալք ի փոխումն Տիրամար Աստուածածնին
...— Հմմտ. Նոյն, անդ:

էջ 496.— Հփ.— Որ ի կուսական դա-
սակցութեանց...— Հմմտ. Նոյն, անդ:

էջ 503.— Տ.— Ուրախ լըր ը մայր տես-
ուրն ը միշտ բերկրեալ Աստուածածնին...:

էջ 506.— Զրօքն.— Յաստըւածընկալ
ի յայդէս եկայք երթիցուք աւրհընութեամբ
ի Հոսանըն ը Յորդանանու...:

էջ 507.— Կց.— Ը դարեք վերինք Հիաց-
եալ ը զարմանային...:

էջ 512.— Վրդ.— Յաղագս Երբոր-
դութեանըն տըպաւորման երթալով չոր ի
լեւոն Թաթարական...:

էջ 514.— Յով.— Ի յորժամ ի տաճա-
րին կայր ի խընկարկութեանն Ձաթարիաս,
Հրեշտակապետն ասէր...:

էջ 516.— Կացուրդ Համգտեան.— Աջ
— Որ դալոցդ ես Հայրենի փառաւ և հան-
դերձեալ ես նորոգել զաշխարհս...

էջ 518.— Ակ.— Ահաւոր են դատաս-
տանքք քո...

էջ 519.— Բջ.— Յորժամ ըզմըտաւ
յածեմ ը զհապին զյանդիմանութիւն աւու-
րն յետընումն...

էջ 536.— Դկ.— Ի դընել աթոռոյն ա-
տըլածային, եւ ի բարբառ հրեշտակապետին
կան ի դատաստան: Մերկացեալ մարմինքն
ի հոգւոցն ըզգննուն զհոգիսն...

էջ 538.— Կց.— Յորժամ զհանդերձ-
եալ ըզարն ըզմըտաւ ածեմ զարճուրիմ եւ
ը դողամ ի ձայնէ բարձրագոյ փողոյն...

էջ 542.— Ես ասացի ի վերանալ յինէն
աւուրց իմոց, յո երթայցեմ ես այսաւր, յա-
ռաշին յաւթեմանս զոր ոչ դիտէի: աւգնեա
եւ ինձ... — Հմմտ. Ժամագիրք, Երուսա-
ղէմ, 1915, էջ 124:

էջ 545.— Գջ.— Արարիչ եւ մարդասէր
անոխակալ եւ բարեգութ... — Հմմտ. Նոյն,
էջ 121:

էջ 550.— Բջ.— Պատրաստ գըտան ը

սուրբ Կուսանքն...

էջ 552, նոտրագիր.— Ամենակալ ես
Տէր զաւրութեանց...

Յիշատակագրութիւն Գրչի.— 1341

1.— էջ 151, ստորոտը.— ԶԳրիգոր
Սուքիաս:

2.— էջ 391, ստորոտը.— ԶԹորոս
Վարդապետ ստացող սորա, եւ զԳրիգոր
Սուքիասանց:

3.— էջ 467, վարը.— Փառք համագոյ
Սբ. Երրորդութեանն եւ մի Աստուածու-
թեանն, Հաւր եւ Որդւոյ եւ Սբ. Հոգւոյն:
Կատարեցաւ խաղտեորս ի Թվականին Հա-
յոց 92, ի Ղրիմ քաղաքս, ի վայելումն Թո-
րոս Վարդապետի, ձեռամբ Գրիգորի Սու-
քիասանց:

Յետմագոյն յիշատակագրութիւն.—
1860

էջ 3, շեղագիր.— Նուիրեցի ի յիշատակ
Թանգարանի վերձանութեան Սրբոյ Երու-
սաղէմի յորդորմամբ վերատեսչի նորա Ե-
սայի Վարդապետի. 1860 յամին, յուլիսի
9.— Մահտեսի Գրիգոր Տեյլրմէնճեան:

1725

Ս Ա Ղ Մ Ո Ս.— 18

(ԺԵ. ԴԱՐ?)

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Մաւալ 10.5×7.5×4.5: էջք 518: Հան-
գամանք շատ լաւ: Մագաղաթ ողորկ: Գը-
րութիւն՝ խորադիրները կարմիր, սկզբնա-
տողները եւ գլխատառերը կապոյտ եւ կար-
միր, մնացեալը սեւ մեկնումով, միասինս, 17
տող: Բոլորդիր կանոնաւոր: Համառօտա-
դրութիւնք սովորական գրեթէ: Գունաւոր
զարդագիր եւ յուանցազարդ՝ Գուրգաներու
սկիզբը, Կանոնները գլխազարդով, յաճախ
մնաստուած կազմարարի դանակէն, խորանա-
զարդ իւր սարօք, էջ 5: Կարմրաներկ նկար,
Դաւիթի Թագաւոր, ոչ յաջող, էջ 4: Կաշե-
կազմ տախտակեայ դրոշմազարդ: Գազաթին
երկաթագիր, «Շահանդըխտոյ Կուսին»:

Պահպանակ մագաղաթեայ սկիզբը եւ վերջը
մէկմէկ թերթ, կողքերուն կպած, վրացերէն
յոյժ մանրատառ:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.—

էջ 1-3, համարեա դատարկ:

էջ 5.— Երանեալ է այր...:

էջ 123.— Սաղմոս ի Դաւիթ.— Մի նա-
խանձիր ընդ չարս...:

էջ 252.— Ի կատարած Սաղմոս յԱստի
— Իբրեւ դի բարի է...:

էջ 320.— Տէր ապաւէն եղբր մեր...:

էջ 445.— Երգ Աստիմամաց.— Ի նե-
ղութեան իմոմ ես առ Տէր կարդացի...:

էջ 508.— Ազօք իւրաքանչիւր ամսին

հատատացիոց ի Գս. . . . : Հաւատով խոս-
տովանիմ . . . :

Մամբ յիշատակագրութիւն Գրչի.—
էջ 251, ստորոտը.— Զվատթար ծրո-
ղըս յիշեցէք եւ Ած. ողորմի սասցէք :

Յիշատակագրութիւն հետագայ Ստա-
ցոյի.— 1721

էջ 518, նոտարգիր անհարթ.— ի վա-
յելումն Գաբրիէլ Վարդապետին Ակնցոյ,
որդոյ մահտեսի Գասպարին եւ Ստեային,
որ է դուստր մահտեսի Մարուքային : Որք
վայելէք տուէ զողորմին : Թվ. ՌՃՀնին զը-
րեցաւ ի Սբ. յերուսաղէմ, ի Սուրբն Յա-
կոբ :

1726

Ս Ա Ղ Մ Ո Ս.— 19

Հասանիալայ, Բասնն

ՌՀԸ = 1629

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Մաւալ 10.5×7×6: էջ 498: Հանգա-
մանք ոչ բոլորովին բաւարար. վնասուած
ցեցերէ: Գրիչ՝ Բարդաղ վարպետ: Թուղթ
հառարակ: Գրութիւն՝ խորագիրները, ըս-
կզբնատողները եւ զլիստառները կարմիր, մը-
նացեալը սև մելանով, միասին, 18 տող:
Բոլորգիր: Համառօտագրութիւնը օտվորա-
կան գրեթէ: Գունաւոր զարդադիր եւ լու-
սանցազարդ Գուրգաներու սկիզբը, Կանոն-
ները հանդերձ գլխադարձով: Գունաւոր
խորանազարդ, էջ 3: Նկարք ոչ նուրբ, Դա-
ւիթ Թզր. էջ 2, Քրիստոս եւ Դաւիթ? էջ 64:
Կաշեկազմ տախտակեայ դրոշմազարդ: Պահ-
պանակ մագաղաթեայ սկիզբը եւ վերջը եր-
կուական թերթ, երկաթագիր, մասն Սաղ-
մոսաց: Ստացող՝ Մարգար Գահանայ:

ԲՈՎԱՆԴԱՅՈՒԹԻՒՆ.—

էջ 1, դատարկ:

էջ 3.— Երանեալ է այր. . . :

էջ 65.— Երկինք պատմին զփառս
Աստուծոյ. . . :

էջ 422.— Երգ Աստիճանաց.— Յիշեա
Տէր զԴաւիթ. . . :

էջ 473.— Ազալթ վերին Հրեշտակաց
.— Աւրհնեցէք զՏէր յերկինս. . . :

էջ 485.— Հաւատով խոստովանիմ. . . :

էջ 496—498, դատարկ:

Յիշատակարան Գրչի.— 1629

էջ 476.— Փառք անբաժանելի, Համա-
բուն եւ Համապատիւ Սբ. Երրորդութեանն
. . . :

Դարձեալ յիշեցէք զԲարդաղ սուտ վար-
պետն, որ դանուան ունիմ եւ զդործս ոչ, վա
եղկելի անձին իմոյ:

Դարձեալ յիշեցէք ի յաղաթս ձեր. ըզ-
տէր Մարգարա քահանան եւ զկողակիցն իւր
Հագէվարդին, որ եղին զերգարանս Դաւթի
յիշատակ իւրեանց հոգոյն եւ ննջեցելոց իւր-
եանց, ի հալալ ընչից իւրեանց:

Դարձեալ յիշեցէք տէր Մարգարին որ-
դիքն որ Հանդուցեալ են առ Քս. Գասպարն,
Վարդան, Յոհանն, Առաքելն, Յարութիւնն,
Իդիին, Ղստերքն, Իդիսաբեթն, Մարճան,
որ փոխեցան առ Քս.:

Դարձեալ յիշեցէք զԿենդանի զստե-
րքն, ի յարարեն, Այլախան. տէր Մարգարին
Հայրն տէր Թուման, մայրն Փաշաճան, պա-
պրն Յեւատն որ Հանկուցեալ են առ Քս. եւ
ամ. արեան մերձաւորքն ամէն:

Դարձեալ յիշեցէք զեղբայրն տէր Յա-
կոբն եւ զեղբարրդին Ստեփանոսն, ընդ
երկայն աւուրս եղիցին ամէն:

Դարձեալ ես անարժան Մարգար էրէ-
ցըս ետու դրել սուրբ սաղմոսարանս ի դու-
ռն Սբ. Յակոբա, Սբ. Մարգար, Սբ. Մինա-
սա, ի յերկիրն Բասննոյ, զԻղաքադաքս
Հասա[ն]խալ, ի դառն եւ տխուր ժամանա-
կին, ուրով միշտ եւ նեղութիւն կայր այլազ-
դաց, որ ի տարին Գ խարած առին, Ե, Ե,

յոխալ. Թփն. Հայոց Ռէճ, տանուտէր Առիւծն, կատարեցաւ յուլիո ժԱ, աւրն շաբաթ: Մի մեղադրէք եղբայրք, այս է իմ կարիքս ամ.:

Դարձեալ պատմութիւն մեծ ուրացողին Աստուծոյ Ապագայ փաշան. վասն ծովացեալ մեղաց մերոց, որ ետ Տէր Ած. կրկին պատուհաս աշխարհիս Հայոց ի Կարնոյ քաղաքին որ այժմոյս կոչի Արդրում: Ոչ վարդապետ կայ խրատիչ, ոչ առաջնորդ որ Հովհ. զհաւան Քրիստոսի, ոչ քահանայ ի Ժամատեղի, ոչ կրանաւոր ի վանատեղի, ոչ Ժողովուրդ ի պատուիրանի, ոչ կանայք ի սուրբ պսակի, ոչ սարկաւազունք ի դպրատեղի: Ամենեքեան սառեալ եւ Հովագեալ են ի յաւրինացն Աստուծոյ: Այն որ երեկ ի վերայ մեր պէսպէս նեղութիւն եւ հալածումնք:

Արդ ով կարէ պատմել զնեղութիւն Հայոց, դրով ով կարէ՞ գրել: Որ նստաւ Ապագա փաշան յԱրդրում, եւ զնաց սուլթան Աւսման Լէսվրա, չկարաց առնուլ, դարձաւ եկաւ յՐՍտամպուլ, կամեցաւ որ խուլն ջարդէր: Յիմացան. ապա զԹաղաւորն սպանին: Այն որ Ապագին Թուի ուղեցին թէ զղուլն ջարթէ. արար նա բազում հեծել եւ զընկիւն ջարին ջարթեց մինչեւ յԱնկուտիայ եւ շատ

վնաս արար: Եւ եկեալ Ջարքազ փաշան վաղիր ի վերայ նորա, եւ իրադրստական եկաւ Ապագան յԱրդրում, յետոյ պարիւնցան, եւ զնաց վազիրն Թոխատ մեռաւ:

Եւ եկեալ իսլիլ փաշան Վաղիր ի Վերայ Ապագին, չկարաց առնուլ, ապա զախարհս աւերեաց ի Թալան ի սուր սուսերի ի գերութ վարեց զնզընկան, Աղդրում, Բասն, Թորթում, եւ այլ զաւառք, եւ զնաց ի Թախատ:

Եետ այնորիկ եկո ինսրով փաշան վաղիր ի վերայ Ապագին, լաւ խաղաղութիւն արար ամ. տեղիս: Ի աւր բերթն ծծեց թի պալեմաղ Թոփով. տես զհառաչանս քրիստոնէից եւ զաղմուկս Ած. ողորմեցո քրիստոնէից, պարիւնցան, եկաւ Ապագան ի բերթէն մէկգմէկն խելաթեցին, եւ դրերթին աւերն շինեց վաղիրն, մէկ Հայ սուրխա չաւաւ: Առաւ զԱպագան իւր դաւաւքն եւ տաւաւ յՐՍտամպուլ եւ իւր քոհան Պաթրին խաղաղասոր բազում հեծելով դնացին թէ խզրկաչ բերեք, չեկաւ խզրկաչն: Եւ ամիս հոն կեցան, չաւն մեռաւ, Թոռն շահ եղօ, եկին զնացին յԱպագան, այլ վնաս չեղաւ: Ած. ազատէ զքրիստոնայքն. Թփն. Ռէճ, ամէն:

1727

Ա Ղ Օ Թ Ա Գ Ի Ր Ք. — 19

Տեղի

ՌՃՂԻ = 1745

ՆԿԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ.—

Ծաւալ 10.5×7.5×1.5: Էջ 166: Հանդամանք լաւ: Թուղթ հասարակ: Գրութիւն՝ խորագիրները եւ գլխագիրները նարնջագոյն, մնացեալը սեւ մելանով, միասին, 14 սող: Նոտրագիր: Համառոտագրութիւնք սովորական: Կաշեկազմ խաւաքարտեայ դրոշմազարդ:

ԲՈՎԱՆԴԱՅՈՒԹԻՒՆ.—

Էջ 1.— Ազօթ գորաւոր Սրբայն Եփեսոսի հորին Աստուծոյ ասացեալ խոսք ընդ յԱստուծոյ.— Տես Տէր զտառապանս իմ...:

Էջ 107.— Ազօթ եւ պաղատամք առ Տէր Ած. Սրբայն Եփեսոսի հորին Աստուծոյ ասացեալ.— Տէր Ած. զօրութեանց...:

Էջ 109.— Ազօթ Սրբայն Եփեսոսի.— Տէր մեր Յս. Քրիստոս...:

Էջ 125.— Ազօթ յորժամ յորժանք ամկամի աք, ասացեալ Սրբայն Գրիգորի մերոյ Լուսաւորչին.— Օրհնեալ է մարդասիրութիւնդ քո...:

Էջ 131.— Նորին Ազօթ Սրբայն Գրիգորի մերոյ Լուսաւորչին.— Աղաչեմ ըզբեզ փրկիչ աշխարհի...:

Էջ 134.— Ազօթ դարձեալ ի զգոյմն

ապաշխարութեամբ.— Անսկիզբն Ած. եւ անհասանելի...

Էջ 146.— Մաղթաթի տա Սր. Աստուածածնին եւ առ. ամբ. սուրբսն Աստուծոյ, յետ եկեսելին աստ.— Աստուածածին ամէնօրհնեալ, ըզպաղատանըս մեր ընկալ...

Յիշատակարամ Գրչի.— 1745

Էջ 158.— Յիշատակարամ Աղօթիցս.— Աստուծոյ ամենակարող գթութեան եւ ողորմութեան գոհութիւն օրհնութիւն եւ փառաբանութիւն մատուցանեմք անլռելի ձայնիւ, դոհանարով զմեանէ, որ ետ մեզ մեղուցեալ նրա ստիցս կար եւ կարողութիւն, զայս զաստուածառաք եւ զանուշահոտ տետրալր ողօթից, զօղտակարս անձանց ամ. հա-

ւատացելոց, տպել եւ յաւարտ հասուցանել ի թաւկանիս մերում ՌՃՂԴին:

Արդ որք ըստանայք զսա յիշեցէք ի սուրբ աղօթս ձեր զմեղօք տառապեալ եւ զառածեալ անձն իմ, եւ անպիտան տպօղս զՍարգիս Դպիրս, որ բազում արդեամբք եւ ծախիւք ետու տպել զսուրբ Աղօթատետրս զայս, ի վայելումն անձանց ամ. թշնամեաց:

Այլ եւ յիշեցէք եւ զհանգուցեալ ծնողս իմ, զհայրն իմ գթարութիւնն, եւ զմայրն իմ զՍառայն, այժմ եւ յաւիտեանս, յաւիտեանից, Ամէն:

Էջ 160-166, դատարկ է Վերջին էջին վրայ կայ անհարթ գրով. «ՄՀԻ. Մկրտիչին էջ»:

1728

Ա.— ՏՕՆԱՑՈՑՑ.— 15

Մեծ Ամապատ

ՌՃԽ = 1691

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Մաւալ 10·5×7×4·5: Էջք 456: Հանդամանք ոչ բոլորովին բաւարար. լուսանցքները ցեցահար: Թուղթ սպիտակ: Գրիչ՝ Արիստակէս: Գրութիւն՝ խորագիրները, ըսկզբնատողները եւ գլխատառերը կարմիր, մնացեալը սև մեյլանով, միասին, 16 տող: Բոլորդիր վարժ: Համառօտագրութիւնք յոյժ առատ: Գունաւոր զարդագիր եւ լուսանցազարդ կը նշեն մեծ տօները: Խորանագարդ կամ գլխազարդ իւր սարօք, էջ 5, 108, 390: Կաշեկաղժ տախտակեայ դրոշմազարդ, հնամաշ. պրակներէն ոմանց կարը թուցած:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.—

Էջ 1 եւ 4, դատարկ:

Էջ 5.— Աստուածայայտնութեան ձգրադարձիցի առաջի գիշերն...

Էջ 58.— Մաղկաղարդի գիշերն հսկում էրէն է...

Էջ 108.— Սր. Զատիկի գիշերն հսկում էրէն է...

Էջ 258.— Ժամամուտք:

Բ.— ԺԱՄԱԳԻՐԳ.— 9

(Մասնակի)

Էջ 289.— Յիշեցուք ի գիշերի...

Էջ 314.— Արարիչ եւ մարդասէր...

Էջ 324.— Ալելուիայք Մննդեան Տնտն Յի. գիշերային ժամում:

Էջ 346.— Թագաւորք Ապաշխարութեան:

Էջ 390.— Խորհուրդ խորին...

Էջ 394.— Մեղեդիք ըստ պատշաճի:

Էջ 403.— Յայս յարկ նուիրանաց...

Էջ 423.— Տաղ.— Մայր հաւատոյ սուրբ հարսնարան...

Էջ 425.— Տաղ.— Ող զարմանալի...

Էջ 427.— Տաղ Յարութեան.— Գոչէր հրեշտակն ի վիմին...— Գրիգոր:

Էջ 429.— Տաղ Սր. Մանկանց.— Արթունք զրարթունք...— Ա-Ք:

Էջ 433.— Տաղ Յարութեան.— Յայնժամ սիրով տիրական...

Էջ 434.— Տաղ Յարութեան.— Եկեալ Մարիամ Մաղդաղենացին...

էջ 436.— Տաղ Յարութեամ.— *Թարեալ յառուր երրորդին...*

էջ 437.— Տաղ Նոր Կիրակէի.— *Այսօր Նոր արեւ հարեալ...*

էջ 439.— Տաղ Համբարձմամ.— *Այսօր անդրանիկ Հօր Միածին Որդին...*

էջ 441.— Տաղ Հոգւոյ Գալստեան.— *Ներհիւսեցուք...*

էջ 443.— Տաղ Վարդավառին.— *Այսօր ցնծայ լեռն թաքօր...*

էջ 446.— Տաղ Վերափոխման.— *Առաջնաճաշակ պողոյն... Ա—Լ:*

էջ 449.— Տաղ Աստուածածնին.— *Ողջոյն ընդ քեզ Մարիամ...*

էջ 451.— Տաղ յորդորակ տառ.— *Վայ իմ մեղուցեալ անձինս...*

էջ 454—456, դատարկ:

Մամր յիշատակագրութիւնք Գրչի.— 1691

1.— էջ 107, ստորոտը.— *Գրեցաւ թըւին Ռձեթին:*

2.— էջ 453, ստորոտը.— *Գրեցաւ թըւին Ռձեթ, ձեռամբ անպիտան Արքստակէսին ի դուռն մեծ Անապատին:*

Յետմագոյն յիշատակագրութիւնք.—

էջ 2-3, անհարթ գրով.— *Ես Սողիս Հրամանաւն Աստուծոյ որ զիս նորոգեաց ? Թվին ՌձՀԱ, փետրվարի Ժուս:*

Գիր եկաւ Թեւին Ռձեթիւս, նաւասարդին շարաթ աւրն կնքեցաւ Թումայ Առաքելուս անուն փիլիպոս:

Ես Սողիս որ գնացի Ուռմաց տուն թըւին ՌձԾԹ, հոգտեմբերի ամսուն Ժնուս:

1729

Ժ Ո Ղ Ո Վ Ա Ծ Ո Յ (ԽԱՌՆԱԿ)

Լիւ Ամադաս

ՌձՂ = 1741

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Մաւալ 11×8×3: էջք 324: Հանգամանք անբաւարար. վնասուած ցեցերէ: Թուղթ հասարակ: Գրիչ եւ Ստացող՝ Յարութիւն Վրդ. Բանորմացի: Գրութիւն աստուծայէս սեւ մեկանով, եւ տեղտեղ կարծիք: Նոստրադիք ալլաղան: Կտրմ կիսալաթ թղթեայ անարուեստ:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.—

էջ 1.— Գոյն Գամձերում:— *Խընդուր թեւն ձայն... Խ ա չ ա տ ու ռ ի է:*

էջ 4.— Գոյն Գամձի որ լիմի Գ ումէն: Վաւմ զի տառքիմ Գամձն երկու ումէն է գորտաւացի.— *Տարփումն ըղձական... Ե է ք Մ ի ի թ ա ր ա:*

էջ 8.— Մեծապայծառ խորհուրդ հրաշագան:—

էջ 12.— *Խոնարհեալ բանին Աստուծոյ... Խ ա չ ա տ ու ռ ի:*

էջ 16.— Գամձ Սրբոց Առաքելոցն:

էջ 18-2, դատարկ:

էջ 21.— Բարուախօսմ տաէ վասն առիւծին...:

էջ 62.— Գարդ ի բամ Աւետարանին որ տաէ. Նղբում խորագէտի իբրեւ գօծ...:

էջ 92.— Յաղագս Աղօթից...:

էջ 94-100, դատարկ:

էջ 101.— Ձեռնադրութիւն Կամնց, որք եմ Սարկաւարգուհիք:

էջ 102.— Կամն մոմոգոմ օրեմիլ:

էջ 118-128, դատարկ:

էջ 129.— Կամն Ձեռնադրութեան կըրօմաւորաց:

էջ 149-160, դատարկ:

էջ 161.— Դեկտեմբերի 2. Վասն Զըրկամաց. տապեալ Վարդանայ.— *Ով Ժողովուրդք Աստուծոյ...*

էջ 183.— Դեկտեմբերի Ը. Վասն Կախարդութեան որ մեծ մեղք է.— *Ահա խորխորատ կորստական եւ գուր խորագոյն...*

էջ 191-192, դատարկ:

էջ 193. — Դիկտեմբերի է. Վասն շնորհիւ, ասացեալ Վարդանայ. — Վայ ամ. մարդկան...:

էջ 210, դատարկ: Նոյնպէս էջ 214-220:

էջ 221. — Պատմութիւն Աղամայ մասնաւոր Վասն գղջման եւ գղատմութեան լըստացեալ: Ուրբաթի կարդայ. — Յետ ելաներոյն Աղամայ ի դրախտէն, առեալ գնեալ, զնացին երկոքեանն ի դիմէ ի լեռնակողմէն արեւելից, ընդէմ դրախտին, եւ բընակեցան ամս ժվ եւ ամիսս Բ, եւ ծնաւ որդիս Բ, զանոյս խաւարն զՅայէն, եւ ըզբարին զԱբէլ: Յաւուր միում տեսիլս պատմէր եւայ Աղամայ...:

էջ 227-252, դատարկ:

էջ 253. — Կանոնք վասն ապաշխարողացն է:... Գրեցաւ, զձառաւ, Թվականի Հոկտեմբերի Ե, ի զեղն Արքեպիս (էջ 256, վերջ):

Մանթ. — Զձառաւ բառով ծածկաւ գրուած Թուականը Հասարար է 1672ի:

էջ 256. — Այլ խրատ Մկրտումեան:

էջ 268. — Նշանագիրսն այսոքիկ են: — Տրուած են շուրջ յիսուն նշանագրեր, այբուբենական կարգով:

էջ 273. — Յաղագս կատարեալ տառփնութեան ար է տէրն:

էջ 274. — Սբ. Հօրն Վարդապետ Վարդապետի ասացեալ. — Եւ արդ բազում անգամ խորհեցայ ողորմելիս Վարդան, որ ի Մարաթայոյ, ի միանաւոր խցիս, ի սահմանս աստուածաբնակ Ուխտիս, որ կոչի՝ Թըրազարկ, ձեւացուցանել ժ առակաւոր բանիւք վաճառականան...:

էջ 280-287, դատարկ:

էջ 291. — Նախերգանք նամակաց:

էջ 306. — Արարեալ եղեւ այս մետաղաւոր շարադրութիւնքս ի վերայ կաթողիկոսի, եւ արհի եպիսկոպոսաց, եւ ծայրագոյն վարդապետաց եւ այլ պատուովորաց, յուսմանէ մեղսամակարդացեալ սարկաւազէ, եւ շուայտացեալ անի(մ)աստէ, այսինքն ի բանսարկին մեքենայից շոհեցեալ, եւ դատապարտութեանց արժանացեալ, Մշու Սրբոյ կարապետի լուսացնցող դամբարանի ծառայան, եւ նոյնոյ Վանից մահաբար գործովք Հարաժեալ եւ պէսպէս մեղօք պատկառեց-

եալ, եւ յամ. գործոց բարեաց ունայնացեալ միաբանէ, փծուծ գրիչ Մարտիրոսէ, որ ի Կոստանու ներծովոյ Անապատս գծադրեցաւ, ընդ Հովանեաւ Տիրամայր Սբ. Աստուածածնի շնորհայի եւ շնորհաբաշի նսրապետ տաճարիս, եւ Սրբոյ Կարապետի լուսածաւալ գերեզմանիս, ի խնդրոյ սմանց եղբարց:

էջ 320. — Եւ այլ վարդապետք ասեն թէ ընթերցաք ի գիրս Հրէիցն որ յինելոց են ժե նշան, ի ժե աւուրս յառաջ քան զդատաստանն:

Աւալին օրն բարձրացի ծովն ի կանգուն ի վերայ բարձրագոյն լեռանց, եւ կացէ իբրեւ պարիսպ շուրջ զաշխարհաւ, ի նշան թէ կարող է Ած. տապալել զաշխարհ որպէս հեղեղան:

Երկրորդ օրն իջէ ծովն ի խոնարհ, մինչ հազիւ երեւեցին:

Երրորդ օրն կէտք մեծածեծք ելեալ ի վերայ երեսաց ջրոց գոչեցեն մինչեւ յերկին:

Չորրորդ օրն առնկէ եւ բոյսք կաթեցուցանեն ցօղ արեան:

Հինգերորդ օրն կործանեցին ամենայն շինուածք:

Վեցերորդ օրն վէժք հարկանիցեն ընդ իրեարս:

Եօթներորդ օրն ծով եւ երկիր վառեցին հրով:

Ութներորդ օրն եղիցի ընդհանուր գետնաշարժ:

Իններորդ օրն ամենայն լերինք եւ ձորք Հասարարեցին:

Տասներորդ օրն, ելեալ մարդիկ, որ յինին ի յայրս եւ ի խորշ երկրի, եւ շրջեցին որպէս խելազարեալս, եւ ոչ կարացեն խօսել ընդ միմեանս:

Մետասաներորդ օրն ամենայն մեռեալք արտաքս դնան ի գերեզմանաց իւրեանց:

Երկուսասներորդ օրն Թուեցին աստեղաց թէ անկեալ յերկնից:

Երեսասներորդ օրն մեռանիցին ամենայն մարդիկ:

Չորեքասներորդ օրն եղիցի երկինք եւ երկիր նոր:

Հինգետասաներորդ օրն վառեցին երկինք եւ երկիր, այսինքն օդ, եւ յարիցեն ամենայն մեռեալք։— Տես Հետադայ թ. 1801, աւելի մանրամասն։

Մամբ յիշատակագրութիւնք Գրչի.— 1741

1.— Էջ 91, ստորոտը.— Քս. Ած. ողորմեայ դժողոյս տէր Յարութիւն սուտաւուն արեղայի եւ ծնողացն եւ ամ. մերձաւորաց եւ կարգացողաց եւ լսողաց, եւ Ած. ողորմի. ասողացն Ած. ողորմեացի իւր միւս տնդամ դալստեան իւր. Ամէն։

2.— Էջ 117, ստորոտը.— Գրեցաւ Մոնղոնօրհնէքի Կարդէն ձեռամբ Յարութիւն անարժան վարդապետի Բանտրմացի, ի յԱնպատն Լիմ կոչեցեալ կղզոյ, թվին ՌձՂին։

3.— Էջ 182, կարմրատառ.— Քս. Ած. ողորմեայ գծողին Յարութիւն Նրաւստ արեղայի եւ ծնողացն եւ ամ. զարմիցն, թրվին ՌձՂին, յունվարի Ին։

4.— Էջ 288, վերը.— Գրեցաւ գիրքս որ կոչի Ժողովածուն գիրգիրս ձեռամբ Յարութիւն վարդապետի Բանտրմացոյ, թրվին ՌձՂին, օգոստոսին ամսոյ։

1730

Ժ Ա Մ Ա Գ Ի Ր Ք.— 10

ԿԱՍՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Մաւալ 10.5×7.5×2: Էջ 240: Հանգամանք անբաւարար. վնասուած ցեցերէ: Թուղթ հասարակ, Գրութիւն՝ խորագիրներ, սկզբնատողերը եւ վրստառերը կարմիր, մնացեալը սեւ մելանով, միասին, 18 տող: Բոլորգիր: Համառոտագրութիւնք սովորականէն քիչ մը աւելի: Գունաւոր խորանդարդ, գլխաւորդ կամ լուսանցազարդ իւրաքանչիւր ժամու սկիզբը: Կաշեկաղմ տախտակեայ դրոշմազարդ։

ԲՈՎԱՆԴԱՅՈՒԹԻՒՆ.—

Էջ 1-4, զանազան մանրութիւնք, նորագիր անհարթ։

Էջ 5.— Բոլորգիր մեծ.— Աւետարան բոս Մատթէոսի.— Յայնժամ թողեալ Յիսուս...։

Էջ 26, դատարկ։

Էջ 27.— Ծնունդ լուսնի այսպէս արա

նի Գիւտայ, եւ Յոնամնու Մանդակունայ, Հայրապետացն մեր, եւ այլոց վարդապետացն, ի փառս Աստուծոյ։

Էջ 54.— Երգ գկնի Տէր Երկնիցին ասացեալ ամմարմին զօրաց երեշտակաց, ի յաւուր Ծննդեան Տեառն մերոյ Յի. Այ. մերոյ: Արեւմտեայ փառաց տառուտու ի դէմն Երարդութեան, ի Կոստանդինուպօլսոյ ժողովմ ասացեալ։

Փառք ի բարձունս Այ. եւ երկիր խաղաղութիւն, ի մարդիկ հաճութիւն։

Յետ համարման Տեառն Յի ամ գայտ ասացին ամ. իւրատացեալքն ի Գրիստոսէ մինչեւ ի Նիկիոյ Սր. ժողովն: Աստանօր վերստին հրաման յառաջին օրն միարեան խմբել Սր. ժողովն, յաւուր կիրակէի առաւուտուն, միարեան ի մի բարբառ, գկնի երեշտակացն երգեցն ասէին այսպէս.— Աւրհնութիւն յեղ ի բարձունս...։

Էջ 56.— Այս է ՅժԸից երգն, յաւելեալ գկնի երեշտակացն փառաբանութեան. ՆժԸ ամ գայտ ասացին: Ապա յետ ԶԸ ամին դարձեալ ժողով եղև ի Կոստանդինուպօլսոյ, ի թագաւորութեան Գ ամին Մեծին Թէոդոսի. չժեպիսկառանձն ժողովեցան վառն հոգեմտութիւն Մակեդոնի, եւ վերստին հաստատեալ գաւառաբանեալն երգն գկնի առին կարգելոցն եւ ասացին այսպէս.— Եւ յամ. Ժամ...։

Էջ 28, կարմրատառ, բուն գրչի.— Կարգաւորութիւն հասարակաց ազաւթից Եկեղեցեաց Հայաստանեայց, որ կատարի ի մէջ գիշերի ի դէմն Հօր Աստուծոյ: Արարեալ Լուսաւորչին Գրիգորի, եւ Սահակայ Հայրապետի, եւ Մեսրոպայ վարդապետի,

էջ 576— Ապա յետ հԸ ամիմ դարձեալ ժողով եղել Մ Եպիսկոպոսաց յնփնտոս, վասն Նեստորի ազանդին, եւ զիտաք ի բարձունս վերստին հաստատեցին ի Սաղմոսէմ եւ յԱւետարանէմ, ի մարգարէէն՝ ասէին այսպէս.— Տէր ապաւէն եղեր մեր ազգէ յաղղ։ Ես աղաչեմ Տէր...

էջ 100— Կարգաւորութիւն Հասարակաց աղօթից, իններորդ ժամուն, որ կատարի ի դէմս Որդոյն Աստուծոյ, այլ եւ մահունեն եւ բահական հոգոյն աւանդման։

էջ 108.— ԽՈՐՀՐԳԱՏԵՏՐ.— Որ ըզդեցեալ ես ղոյս որպէս հանդերձ...

էջ 178.— Կարգաւորութիւն Հասարակաց աղօթից խաղաղական ժամուն։

էջ 195.— Կարգաւորութիւն Հասարակաց աղօթից, խաղաղական ժամուն. . .

էջ 203— Կարգաւորութիւն Հասարակաց աղօթից Հանգստեան ժամուն, որ կատարի ի դէմս Հօր Աստուծոյ, զի պահպանողական անով Միածնին, պահեսցէ դմեղ խաղաղութեամբ ի խաւարայլին գիշերիս։

էջ 209.— Յիւսցուք ի գիշերի. . .

էջ 222.— Արթունք եղբրուք, արթունք եւ պատրաստք... — Ա-Ք։

էջ 226.— Սրբաւարացիւն կարգաւ աւայ։

էջ 231.— Կոմմուգլուխեր կարգաւ ըստ ձայնի աւուրց։

էջ 240, դատարկ։

1731

Տ Օ Ն Ա Յ Ո Յ Ց.— 16

ՆԱՄՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Մաւալ 10×7×3։ էջք 316։ Հանգամանք բաւարար. նորոգութիւն կրած. լուսանցքները ցեցահար։ Թուղթ բամպակեայ։ Գրէլ՝ Թումայ, Գրութիւն՝ խորագիրները եւ գլխատառերը կարծիր, մնացեալը սեւ մելանով, միասին, 15 տող։ Բոլորգիր։ Համառօտագրութիւնք առատ։ Կաշեկազմ տախտակեայ դրոշմադարդ։

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.—

էջ 1.— Քաղոց... — . . . Աւետիք է Աննայի եւ Յովակիմայ, յորմէ յղացան զՍր. կոյսն Մարիամ, զամէնաւրհնեալ Տիրամայրըն...

էջ 5.— Արեգի ի թի, եւ ապրէլի 2, եւ Նիսան ի Ժ2, նախատանակ է Աւետեաց Աստուածածնին Մարիամու, զոր երկնային դասք հրեշտակացն տանեցին...

էջ 8.— Այլ և այս գիտելի է զի բազում հակառակութիւն կրէ մերս եկեղեցի վասն

տօնի Աւետեաց Աստուածածնին. ոմանք 2 ապրիլէլ տօնեն եւ ոմանք ին, եւ երկուքն ճշմարիտ են. 2 նախատանակ է զոր երկնայինքն տօնեցին, Գ դասք հրեշտակացն վերնոցն, զի նոցա յայտնեցաւ փրկութիւն մարդկան։ Եւ յէ առնէ մերս եկեղեցի, զի Կուսին Մարիամու յայտնեցաւ փրկութիւն մեր, եւ այս ուղղակի բերէ զՄեռնողն Քրիստոսի յունվարի 2...։

էջ 10.— Տունացոց եւ անտարանացոց եւ կարգաւորութիւն եւ հրահանգք տէրութեան տունից, գոր եղեալ եւ սահմանեալ Սրբայն Սահակայ Հարապետին, գոր առեալ ի նմանէ նախնիքն մեր հաւատցին ի մեզ։

էջ 128.— Սուրբ Զատիկի գիշերն եսկուսմն է որ է Յարութիւն։

էջ 284.— Եւ ասի ժամամուտ ըստ պատշանի աւուրց։

Յիշատակագրութիւն Գրչի.—

էջ 313, ստորորդ.— Մի բերան ողորմի ասէք մեղապարտ Թումայիս ամէն։

1732

Ժ Ո Ղ Ո Վ Ա Ծ Ո Ց (ԿՐՕՆԱԿԱՆ)

Քաղաքի մեջ Գիւղ, Սպանեմ

ՌՃԺԵ = 1666

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Մաւալ 10×7.5×4: էջք 384: Հանգա-
մանք լաւ ընդհանուր առմամբ: Թուղթ կոկ-
եալ: Գրիշ՝ Թումայ Երէց: Գրութիւն՝ Խո-
րագիրները, սկզբնատողերը, գլխատառերը
եւ շրջանակները կարծիք մնացեալը սեւ
մեկանով, միասին, 15, 16 տող, Բոլորգիր
վարժ: Համառոտագրութիւնք առատ: Գու-
նաւոր գլխազարդ իւր սարօք, էջ 7, 33, 59,
105, 337. բայց կան էջեր ուր գլխազարդին
տեղը կը մնայ բաց: Կաշեկազմ տախտակեայ
դրոշմազարդ: Ստացող՝ Ալէքսան:

Ա.— ՊԱՐԱՍՏՈՒՄԱՐ.— 5

էջ 2-5, դատարկ:

էջ 6.— Ամիսք եւ տումարք Հռոմայե-
ցոց:

էջ 7.— Թումակամ այսպէս արա:

էջ 24-30.— Տումարական բոլորակներ:

էջ 31, դատարկ:

էջ 32.— Ամիսք եւ տումարք Հայոց:

էջ 33.— Ձերկեակ ամսոց այսպէս արա:

էջ 57, դատարկ:

էջ 58.— Ամիսք եւ տումարք Փոքր Հա-
յոց:

էջ 59.— Թումակամ այսպէս արա:

էջ 76-77, դատարկ:

էջ 78.— Լրումն Ձատկաց:

էջ 79.— Տաղ փոխման Աստուածածնին
— Ողջոյն ընդ թեղ Մարիամ...:

էջ 81.— Տաղ Մեծի Ուրբաթի ընդդէմ
հաշիմ.— Սատուածածին Կոյս Մարիամ կայր
առ Խաչին...:

էջ 91.— Տաղ ամայշ տպաշտարութեան
— Գանգաւո ունիւմ ասել թեղ...:

էջ 94.— Տաղ Յարութեան.— Յայն-
ժամ սիրով տիրական...:

էջ 95.— Մեղեդի ամայշ Յարութեան.—
Ես ձայն դառնիւմուն ասեմ...:

Բ.— ՏՕՆԱՑՈՑԵ.— 17

էջ 97.— Քաղցոց ամսոյ Հայոց ի Ան.
եւ զեկտեմբեր Հոստեյնցոց ի Բն, քաղ
Երրայեցոց ի Իգն, աւետիք է Յովակիմայ
հւ Աննայի, յորմէ յղացան զՍբ. Կոյսն Մար-
իամ, զամէնաւրհնեալ Տիրամայրն. . . .

էջ 105.— Աստուածայայտնութեան ձը-
րագալուցի տուր գիշերն...:

էջ 211.— Սբ. Ձատկի գիշերն հսկումն
է...:

էջ 337.— Ժամամուտներ.— Որ ի Հաւ-
րէ առաքեցար փրկիչ...:

էջ 358.— Խորհուրդ խորին...:

էջ 366.— Եւ սկսանին գպիրքն ըստ
խորեղրդեան տուր՝ սրբասացութիւն:

էջ 377.— Տաղ Յարութեան.— Դասքըն
հրէական...:

Յիշատկագրութիւնք Գրչի.— 1666

1.— էջ 210.— Ով տօնասէր սուրբ եւ
մաքրազարդ Հարք իմ եւ եղբարք, յորժամ
Հանդիպիք կարգալով այս անարհեստ Յու-
ցակիս, աղաչեմ ի ձէնջ զտառապեալ անար-
ժան Թումա էրէցս, դժօղ սորա, ի գեօղս
Քրթիմանա, միով ողորմայիւ յիշեցէք. եւ
դուք Քրթստոսէ վարժա...:

2.— էջ 336.— Ով տօնասէր սրբու-
թեանց, ի մաքրափայլ աղօթս ձեր, յիշե-
լիք զանարժան զգժօղս, մեղօք խօթացեալ
Թումայ էրէցս անարհեստս, միոյ ողորմա-
յիւ յիշեցէք, եւ դուք յիշեալ լիջիք յուսոյն
մերոյ Քրթստոսէ...:

3.— էջ 381.— Գրեցաւ զսուրբ գիրքս
ձեռամբ անարհեստ սուտանուն Թումա իրի-
ցոյ, ի յերկիրս պարսից, ի քաղաքս Շօշ,
որ է Հսպահան, ի գեօղս Քարթիմանոյ, ի
թվականին Հայոց ՌՃԺԵ ամին: Ով Հան-

դիպողը յայժմ տառիս, կարգալով կամ օրինակելով, յիշեցէք ի մաքրահայլ յաղօթս ձեր զստացող սորա զհեղաշողի զԱլէքսանս, եւ դժնօղան իմ յիշեցէք, որ ստացայ զսա ի հալալ վաստակոց իմոց. յիշեցէք եւ Ած. ուղորմի ասացէք: Աստուած ողորմի՝ ողորմի սասցողաց, ամէն:

Էջ 383-384, դատարկ:

Յետմագոյն յիշատակագրութիւն.— 1761

Էջ 1, շեղագիր անհարթ.— ՌՄԺ, Նոյեմբերի Ե, յիշատակ է Պուրսացի Յակոբին, ի Սբ. Երուսաղէմ, ի դուռն Սբ. Յակոբայ, ձեռամբ Պօղոս նըուիրակ վարդապետին: Հանդիպողքը եւ ընթերցողը տուք զողորմին:

1733

Տ Օ Ն Ա Ց Ո Ց Ց.— 18

Ս. Ծնունդ, Բեքզեհեմ

ՌԶԶ = 1637

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Մաւալ 10×7×4.5: Էջ 422: Հանգամանք լաւ: Մագաղաթ ողորկ: Գրիչ՝ Ստեփանոս Երէց Մոկացի: Գրութիւն՝ խորագիրները եւ գլխատառերը կարմիր, մնացեալը սեւ մելանով, միասին, 14 տող: Բոլորգիր անարուեստ: Համառոտագրութիւնք առատ: Գունաւոր խորանգարդ իւր սարօք, էջ 17: Կաշեկազմ տախտակեայ դրոշմազարդ: Պահպանակ մագաղաթեայ սկիզբը մէկ թերթ, անկիւնաւոր երկաթագիր, մասն Աւետարանի:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.—

Էջ 1-2, դատարկ:

Էջ 3.— Քաղոց ամսոց Հայոց ԻԱ, եւ դիկտիմբեր Հռոմայեցոց ի Թ, քաղա Սրբայեցոց ի ԻԳ, Աւետիք է Ամայի եւ Յովակիմայ...:

Էջ 15.— Տաւադոյց եւ անտարմացոյց եւ կարգաւորութիւն եւ հրաւանգ տեղումայն տօնից...:

Էջ 16, դատարկ:

Էջ 17.— Ատուածայայտումութեան ձերագալուցի առաջի աւուրմ...:

Էջ 159.— Սրբայ Զատիկիմ գիշերն հըւկում է...:

Էջ 346.— Ալէլու Մընդիւն:

Էջ 359.— Ժամամուտներ:

Էջ 400.— Երգ պաշտումն գիշերի.— Աշխարհ ամենայն...:

Էջ 407-408.— Պաշտումն Երգ կիրակէի.— Առաւաւտ լուսոյ...:

Յիշատակարան Գրչի.— 1637

Էջ 416.— Փառք...: Գրեցաւ Տաւադոյց ի Սուրբն Բեդղէմ, ի քաղաքն Դաւթի, ի դուռն Սբ. Մընդիւն եւ յանձնարարօք պատեցին եւ եղին ի մտուն: Ի թվին ՌԶԶ ամին ձեռամբ սուտանուն Ստեփանոս Մոկացի իրիցուն, որ զանունն ունիմ եւ զգործն ոչ, վայ ինձ մեղաւորիս Ռ բերան: Գրեցաւ Տօնացոյցս ի լաւ եւ յընտիր յօրինակէ: Որք Հանդիպէք տուն տեսանելով կամ աւերիտակելով, նայ լի սրտով եւ բոլոր հաւատով բերալ մի ողորմի ասէք ինձ մեղաւորիս եւ Ած. ձեզ ողորմեսցի յաւուր գալըստեան ամէն:

Էջ 419-422, դատարկ:

1734

ԲԱՆՔ ԶԱՓԱԽ.— 9

ՆՈՐԱՆՍ ԵՆՈՐԱՆԱԽ

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Ծաւալ 10·5×7·5×2·5: էջք 294: Գրա-
կրք անկանոն, այժմ ի Գ-ԼԶ (էջ 1-294), կան
կորած պրակներ եւ ինկած թերթեր: Հան-
դամանք լաւ ընդհանրապէս: Թուղթ սպի-
տակ: Գրիչ՝ նիկողայոս: Գրութիւն՝ խո-
րադիրները, սկզբնատողերը եւ զլխատա-
ռերը կարմիր, մնացեալը սև մելանով, միա-
սիւն, 10 տող: Նոտրագիր: Համառոտագը-
րութիւնք սովորական: Կաշեկազմ խաւա-
քարտեայ դրոշմազարդ:

ԲՈՎԱՆԴԱՆՈՒԹԻՒՆ.—

Ի Գ պրակին առջին եւ վերջին թեր-
թեր միայն կը մնան, միւսները քակուած
կորած:

էջ 1.— Գրչափորձ:

էջ 2.— Կարմրաներկ նկար Յիսուսի:

էջ 3.—

Եւ ի սմանէ գոյով յայտնեալ,

այն որ թիրաքն կոչեցեալ,

ծննդեամբ յանդուստ իսկ յառաջեալ,
եւ Թորդոմս սայ հայր եղեալ...

էջ 199, դատարկ:

էջ 200.— Գունաւոր նկար:

էջ 201.— Նարին Ներսիսի հրատ ոգէ-
շան.— Այբն Աստուծոյ զքեզ մերձակայ...

էջ 246, դատարկ:

էջ 247.— Տեառն Ներսիսի յիշատակա-
րան Առակացն Սաղովմոնի, գոր իւր ձեռ-
քն գրեաց.— Աստուածեղէն հոգւովն ի
սմայ...

էջ 259.— Անդրադարձութիւն տառիս,
Յիշատակի սորա.— Քաղցրագունիս այս
մաղթանաւք...

էջ 270.— Նարին ժողովողի գանձում
առեալ.— Սայ մարգարէ աստուածաբան...

էջ 292-293, դատարկ:

Յիշատակագրութիւն Գրչի.—

էջ 294.— Սակաւ բանիս աշխատող Նի-
կողայոս վրիպակս աղաչեմ յիշեցէք:

1735

ՏՕՆԱՅՈՅ.— 19

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Ծաւալ 10×7×1·5: էջք 162: Հանգա-
մանք լաւ ընդհանուր առմամբ, բայց լու-
սանցքները զերծ չեն ցեցերու հպումէն:
Թուղթ կոկեալ: Գրութիւն՝ խորագիրները
եւ զլխատառերը կարմիր, մնացեալը սև մե-
լանով, միասիւն, 19 տող: Բոլորգիր վարժ:
Համառոտագրութիւնք առատ: Կաշեկազմ
տախտակեայ դրոշմազարդ: Կնիք սեւագը-
րոշմ հաւկթամեւ, երկաթագիր, «Եւայ», էջ
22, 86, 103, 137, լուսանցքի վրայ: Հմտ.—
թ. 1268, Դ. Հաստոր, էջ 444:

ԲՈՎԱՆԴԱՆՈՒԹԻՒՆ.—

էջ 1, գծածուած անհարթ գրերով:

էջ 2.— Տաւնացոյց եւ աւետարանա-
յոյց եւ հրահանք տէրունական տաւնից...

էջ 3.— Աստուածայայտութեան ճրա-
դալուցին գիրքն զգնուէ միաբան...

էջ 42.— Մաղկազարդի գիրքն հսկու-
մն է...

էջ 46.— Ով տաւմասէր, յորժամ կա-
միցիս դմաբաց տոնիլ, այսպէս արայ:

էջ 72.— Սբ. Յարութեան Սբ. Զատկի
գիրքն հսկումն է...

- էջ 127.— հաշվերացի գիշերն հսկումն ժշկութեամբ այսպէս գիտ:
է...: էջ 160-162, դատարկ մեծագոյն մասեր:

էջ 155.— Մատթէոս անտարամբ բը-

1736

Խ Ա Ձ Գ Ի Ր Ք.— 12

[Կայիփառի վամբ?]

ՁԴ = 1341

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Մաւալ 10×6.5×4.5: էջ 452: Հանդամանք լաւ: Թուղթ բամպակեայ: Գրիչ, Մաղկող եւ Կաղմող Յովաննէս երաժիշտ, աշխատակցութեամբ իր եղբօր Մովսէս Դպրի: Գրութիւն՝ խորագիրները, սկզբնատողներ եւ գլխատառերը կարծիք, մնացեալը սեւ մելանով, միասին, 15 տող: Բոլոր-վիր կանոնաւոր: Խաղաւորութիւն մեծաւ: Կարմրադիւզ զարդագիր եւ լուսանցարդ գլուխներու սկիզբը, մեծ բաժանումները հանդերձ յաջող գլխաղարդերով՝ կապուտախառն: Գունաւոր խորանազարդ իւր սառօք, էջ 3: Կաշիկեալ մագաղաթեայ սկիզբը եւ վերջը մէկմէկ թերթ, առաջինը երկաթագիր կիսատ բառերով, վերջինը անկիւնաւոր երկաթագիր կրօնական բովանդակութեամբ:

ԲՈՎԱՆԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

էջ 1-2, Համարեա դատարկ:
էջ 3.— Երկնացուք ի գիշերի...:
էջ 8.— Կանովմագլխեր կտրգաւ:
էջ 22.— Թագաւորք Ապաշխարութեամբ:
էջ 54.— Ալիլուի գիշերութեամբ կտրգաւ:

էջ 93.— Առատութեան կտրգաւ:

էջ 109.— Հարցնափառեր Ապաշխարութեամբ:

էջ 149.— Ժամատներ կտրգաւ:

էջ 211.— Մեսեդիք շաշոյ պառնոց:

էջ 225.— Ստաղոգիք Յիմնացն:

էջ 229.— Կորգ Ալիլուաց շաշոյ:

էջ 298.— Սրբասացութեան կտրգաւ:

էջ 318.— Խոնարհեցում Ազուհացիցն:

էջ 341.— Ստաղոգիք Ազուհացիցն:

էջ 349.— Փառեր Տաւթից եւ Մարտիրոսաց:

էջ 378.— Մեսեդիք Մանդեան Տեառն:

էջ 407.— Ուղիցիք միտեամուտ:

ԱԶ.— Գրածն, Իմաստնակ, Պաւստղ, Ջազն, Մամկոն, Ջազն, Հիւանդ, Գունանակ, Հոռոմ, Զուլահակ, Փորակ:

ԱԿ.— Գուռ, Յիւսայն, Եկ., Քնքշակ, Գոճնակ, Աղահակ, Մոլիցի, Ջահրիկ:

ԲԶ.— Կատուն, Զորէքաշ, Արծիւ, Ձաղըն, Հովիւն, Լալիւն, Անձեղ:

ԲԿ.— Շնորհաղ., Հաւրնձին, Մեղուն, Սուրբ Նշան., Կարծիք վանեցի, Ուղտն:

ԳԶ.— Զոռոտղ, Գայն, Ջազն, Տաւկապայն, Սայն, Առեղն, Արջն, Մեղիցն:

ԳԿ.— Տարածումն, Խեղհիւն, Մատն, Առաւատերդ, Հաւատուր, Յաւնեղ, Յետքաշն, Գոյնիկ, Գարբիէլ:

ԴԶ.— Ռամվարն, Փողն, Դարբին, Աշկերտն, Տուկատն, Այսաւր մտանի:

ԴԿ.— Աղաշանք, Կաղն, Կիրակոս Երէց, Սարկաւաք, Ժիշող, Ջազն, Փողն, Թաղուր, Գալ., Խշ:

էջ 448.— Գարդ եւ Տէր ողորմեայք գիշերոյ:

Երկրորդ կտրգաւ Գրչի.— 1341

էջ 451.— Փառք քեզ...:

Գրեցաւ եւ ծաղկեցաւ եւ կազմեցաւ տետրակս, ի թվ. ՁԴ, մեծաւ բազմամեղ եւ անպիտան ոգւոյ, Յովա. պիտակ երաժշտի, եւ եղբար իմոյ Մովսէս դպրի, որ ի ծաղկելն եւ ի կապելն աշխատեցաւ, ի խնդ-

րոյ հեղահողի եւ իմաստուն կրաւնաւորին [եղծուած]:

Աղահեմ զամենեանս սիրովն Աստուծոյ յիշել սրտի մտաւք զաշխատաւորս եւ

զստացաւորս, հանդերձ ծնողովք, մեղաց թողութիւն խնդրելով. եւ Ած. ձեզ շնորհեցէ, ամէն:

1737

Խ Ա Ձ Գ Ի Ր Ք. — 13

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ. —

Մաւալ 9·5×6×4·5: էջ 476: Հանգամանք լաւ. նորոգութիւն կրած: Մագաղաթ դորշորակ, Գրութիւն՝ խորագիրները, ընկզբնատողները եւ զխատառները կարմիր, մընացեալը սեւ մելանով, միասին, 14 տող: Բոլորգիր վարժ: Խաղաղորմ կանոնաւոր: Կարմրագիծ դարձագիր եւ լուսանցադարձ դրոխներու սկիզբը, մեծ բաժանումները ունին նաեւ կապուտախառն գլխադարձ: Կարմրագիծ խորանդարձ իւր սարօք, էջ 21: Կաշեկաղձ տախտակեայ դրոշմադարձ: Սպիտակ մագաղաթ սկիզբը տաս թերթ, վերջը երկու՝ դատարկ:

ԲՈՎԱՆԴԱՅՈՒԹԻՒՆ. —

էջ 1-13, սպիտակ, դատարկ:
էջ 14. — Անբաժանելի...
էջ 20. — Փառք Հաւր...
էջ 21. — Երեսացուք ի բիշերի...
էջ 27. — Կարգ Կոմսկոյից:
էջ 42. — Թագաւոր Այաշխարութեան:
էջ 79. — Ալիւմ գիշերութեան կտրգո:
էջ 119. — Առաւտոտրքեր Պեռնգ:
էջ 135. — Հարցնափառք Այաշխարութեան:

էջ 175. — Ժամամտք ճաշոյ Կարգաւ:
էջ 238. — ճաշոյ Մեսեդիք Պեռնգ:
էջ 253. — Ալիւմ ճաշոյ Կարգաւ:

էջ 329. — Սըրքասցուքիւմ Գատարագի:

էջ 350. — Խոնարհեցուք Ազուհացիցն:

էջ 374. — Ստաղգիք Ազուհացիցն:

էջ 382. — Փռնք Կիրակոսի կտրգաւ:

էջ 413. — Մեսեդիք Մնրմոյեան Տնառն:

էջ 444. — Ուղիցիք միախառնու:

ԱՁ. — Գաթն, Մաստնակ, Խաւսող, Ձաղն, Մամկոն, Ձաղն, Հիւանդ, Գուսնակ, Հոռոմն, Ջուլահ[աղ], Փորակ, Ջոր:

ԱԳ. — Գոռող, Յինայն, Եկ., Բնքչակ, Գոճնակ, Ջորուկ, Մովցին, Ջահրիկ.

ԲՁ. — Կատուն, Ջորէքաշ, Արծիւ, Ձաղն, Հովիւ, Լալկան, Անձեղ, Զիտն:

ԲԳ. — Ծնորհաղ[արդ], Հաւրնձին, Մեղուն, Սր. Նշ., Կարմիր Վա., Ուղտն, Ջոր:

ԳՁ. — Ձաւսող, Գալլ, Ձաղն, Տուկատուպա, Սալն, Առեղն, Արջն, Մշեցի:

ԳԳ. — Տարած, Խեղեփ, Մատն, Առաւտերդ, Հաւատվոր, Յաւնեղ, Յետեղաշ, Գոյնիկ, Ճմուռ, Ջոր:

ԴՁ. — Ռամվար, Դարրին, Ձաղն [կը մնայ թերի, էջ 476, պրակ ԺԹ. շարունակութիւնը կորած]:

Մանր Երեսուկադրութիւն Գրչի. —

1. — էջ 252, ստորորդ. — Ձառուպալ հալ զծագիրս յիշ.:

2. — էջ 443, ստորորդ. — Ուլ տէր, յիշեալ զանպիտան զծագիրս:

1738

Ա.— Խ Ա Ջ Գ Ի Ր Բ.— 14

Բ.— Տ Օ Ն Ա Ց Ո Յ Ց.— 20

Կայիփեսի վամֆ, Երզնկա

ՋԼԹ = 1490

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Մաս 10×7×5: էջ 552: Հանգամանք
լաւ: Մաւղաթ ողորկ: Գրիչ եւ Ստացող՝
Գրիգոր Աբղ. Տարաւնացի: Գրութիւն՝ խո-
րադիրները կարմիր, սկզբնատողերը եւ դը-
խատառերը կարմիր եւ կապոյտ, մնացեալը
սեւ մելանով, միասին, 12, 15 տող: Բոլոր-
ւէյր, ոչ միատեսակ: Գունաւոր դարդադիր եւ
լուսանցադարդ լլուխներու սկիզբը, Հանդերձ
զլխադարդով էջ 387: Ոսկեխառն խորանա-
յորդ իւր սարօք էջ 5: Գունաւոր նկար՝
Սուրբի Ներսէս, էջ 4: Կաշեկազմ տախտակ-
եայ դրոշմադարձ: Դատարկ թերթք սկիզ-
բը երեք, միւրջը մէկ:

Ա.— ԽԱՋԳԻՐԲ

էջ 1-2, դատարկ:

էջ 3.— Փառք Հաւր...:

էջ 5.— Յիշեսցուք ի գիշերի...:

էջ 18.— Կանոնագլխեր կարգո:

էջ 38.— Թագաւոր Լազարի:

էջ 90.— Ալէլուի Գիշերութեան:

էջ 138.— Առաւուտու երգեր կարգո:

էջ 166.— Ժամամտեր կարգաւ:

էջ 263.— Մեռեալի շաշ[ոյ] Պեռնոց:

էջ 268.— Ստղագիւթ Յիմանց:

էջ 272.— Ալէլուի շաշու կարգո:

էջ 290.— Հաւատամք ի մի Աստուած

...:

էջ 297.— Սրբաւանդութեան կարգաւ:

էջ 330.— Խոնարհեցում Հասարակաց:

էջ 340.— Փառք Տաւից եւ Մարտի-
րոսաց:

էջ 358.— Մեռեալի Մընդեան:

էջ 369.— Ուղիցի միաբանութեան:

Աջ.— Գլածն, Ամեհուլէն, Խաւսողն,
Ջազն, Մամկոնն, Ջազն, Հիւանդ, Գունա-
զըն, Հոռոմն, Եկեղ., Գալ:

էջ 381.— Քարոզ եւ Տէր ողորմեա գի-
շերութեան:

Բ.— ՏՕՆԱՑՈՅՑ

էջ 386.— Տաւեցայց եւ աւստրամա-
ցայց եւ կարգաւորութիւն եւ հրաւանմ տե-
րումակամ տաւից, զոր հոյեալ եւ սահման-
եալ է Սրբայն Սահակայ Հայոց Հայրապե-
տի: Յունվարի 2:

էջ 387.— Աստուածայայտնութեան ա-

10.— Ներսէս Շնորհալի

Թ. 1738, էջ 4

ռաջի աւուրն գիշերն առաջին կանոնագլխին փառ...:

Իջ 426.— Մաղկազարդին գիշերն հըսկումն է...:

Իջ 452.— Սրբոյ Զատիկն գիշերն հըսկումն է...:

Իջ 512.— Ուսուցիչացին գիշերն հըսկումն է...:

Իջ 540.— Ժամատեղաց Բ դաս տառնայ խրատաւ.— Իսկ յորժամ տէրունական տաւն Հանդիպի եւ Հսկումն առնես գիշերն եւ երկու դաս ստես...:

Իջ 548.— Գովաւայ Թիմանցմ:

Իջ 550.— Գրչափորմ:

Իջ 551-552, դատարկ:

Մամր յիշատակագրութիւնք Գրչի.—

1.— Իջ 165, վարը.— Զտարտամս ի բարեաց, եւ զփարթամս ի չարեաց, զԳրիգոր անիմաստ գրիչս յիշեցէք ի Քս. եւ Ած. յիշեցելոցս եւ յիշեցողացդ ողորմեսցի յաւուր դատաւ...:

2.— Իջ 271, վարը.— Զանարժան գրծողս եւ զծնաւդսն մեր յիշել ի Տէր՝ Ած. ողորմայիւ միով, եւ Ած. յիշողացտ եւ յիշեցելոցս ողորմի ամէն: Եւ անմեղադիր լեռուք, զի Հմուտ ոչ էի արուեստին, եղբայրք:

3.— Իջ 385, վարը.— Զտարտամս ի բարեաց եւ զփարթամս ի չարեաց. զանիմաստ եւ զախմար գրիչս աղայնմ յիշել ի Տէր, Հանդերձ ծնաւդաւքն իմ միով ողորմայիւ, եւ Ած. զձեզ յիշէ, ամէն:

Մեծ յիշատակարան Գրչի.— 1490

Իջ 546.— Փառք...: Արդ գրեցաւ եղանակաւոր տառքս, որ կուի Մանրուածմն, եւ Տօնայոյցս, ձեռամբ մեղապարտ եւ անիմաստ Գրիգորիս Տարաւնացոյ, ի Վանացն Ամլորդոյն, որ միայն անուամբ կոչեցաւ արեղաւ եւ գործով դոեալ խաբարս, ի զաւուս Եկեղեցաց, որ ասի Եզնկա, ի դրունքս Սր. Յակոբին, որ Կայիփոս Վանք կոչի, ընդ Հովանեաւ Սրբոյն Յակոբայ եւ Սր. Աստուածածնի եւ Սրբոյն Գէորգայ, ի թվաբերութեանս Հայկազան տաւմարի ԶԼԹ, ի վայելումն անձին իմոյ, զոր Տէր Ած. վայել տացէ ընդ երկայն աւուրս ամէն:

Արդ որք Հանդիպիք սմա աւրինակելով կամ եղանակելով, յիշեսցիք ի մաքրափայլ աղաւթս ձեր զանարժանս Հանդերձ ծնաւդաւքն իմ:

Այլ եւ ընդ սմին յիշեսցիք զառաջնորդ Սր. Ուխտիս զնեքսէս արեղայն եւ զԹովհանէս արեղայն յաղաւթս: Եւ ձեզ յիշողացդ եւ մեզ յիշեցելոցս առՀասարակ ողորմեսցի Քս. Ած. եւ նմա փառք յաւիտեանս ամէն:

Յետնագոյն յիշատակագրութիւնք.—

Իջ 549, բոլորգիր.— Խաղտետար յիշատակ է Դաւիթ պարոնտիրին, յերուսաղէմ Սր. Գաղաթին, ի դուռն Սր. Յակոբ Տեառնեղբորին, ով կարդայ տա զողորմին. ով որ Իննդէ կամ զողանայ կամ Հանէ յերուսաղէմին, զպատիժն առնու զվայելին, և իւր բաժին ընդ Յուդային:

1739

Ս Ա Ղ Մ Ո Ս (ԹԱՔԱՐԵՐԵՆ).— 1

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Մաւալ 9.5×7.5×6: Իջք 846: Հանգաւմանք լաւ. լուսանցքները մասամբ ցեցակեր, Թուղթ դեղնորակ, Գրութիւն՝ խորագրերները, սկզբնատողերը եւ գլխատառերը կարմիր, մնացեալը սեւ մեկանով, միասիւն, 13 տող, Նորագիր. Կարմրաներկ խորանագարդ իւր սարօք՝ Կանոններու սկիզբը: Կաշեկազմ տախտակեայ Հնամաշ: Դատարկ

Թուղթք սկիզբը Հինդ Թերթ, վերջը վեց, որոնցմէ առաջինին վրայ կայ տարբեր թանազով՝ նորագիր. «Վասն վարդումի օրհնութեան Թխտին, մեր մտացն չանկանի»:

ԲՈՎԱՆԴԱՅՈՒԹԻՒՆ.—

Իջ 1.— Սաղմոս ի Թաւիթ.— Սանը տըր էր խայսիքի պարմաւոր, գէնկա չինա խըբըղդարներն տա եօլունա ետգըլըլաբը

ներկ օլդուրմատը, տա օլդուրդնայ ...
ջալլարներնկ օլ օլդուրմատը...

Էջ 56.— ԺԵ.— Տումբ Զ. Սաղմոս Ի
Դաւիթ.— Սախլա մէնի Թէնկերի գէրայ մէն
սանկա յուսանտը...

Էջ 107.— ԻԱ.— Տումբ ԺԴ. Գուքալյո
ԼԸ, Սաղմոս Ի Դաւիթ.— Թէնկերի Թէնկերի
մէնի մէն ուշուս խոյտունկ մէնի...

Էջ 419.— ՀԲ.— Սաղմոս յԱսաի.—
Նէշիբ Թի Խախը տըր Խարանէլկա Թէնկերի...

Էջ 437.— ՀԴ.— Տումբ ԺԲ, Գուքալյո
ԽԵ տում Է. Սաղմոս Ի Դաւիթ.— Խոստովա-
նեկ պօլիլիս սանկա Թէնկերի...

Էջ 844.— Բիշի էտիմ մէն խարտալա-
րմտան...

Էջ 846, դունաւոր շրջանակի մէջ.—
Պուարի գիմանինկ ալլըլ պիլա պիլ Թէն-
կերի արդանի էդգայ, ուշմախա պիլգեազըլ-
լը գիմանը սառնականը իշիդ քանը. տա
եազըլլընազկանը. ամէն, Հայր մեր...

Յետմագոյն յիշատակագրութիւն.—

Սկիզբի դատարկ Թուրքերուն վերջին
էջին վրայ, անհարթ գրով.— Յիշատակ է
դիրքս Ի դուռն Սբ. Յակոբայ, որ յԵրուսա-
ղէմ:

1740

ԺՈՂՈՎԱԾՈՑ ԾԻՍԱԿԱՆ ԳՐՈՑ

Տեղի

ՊԾ : ՊԼԻ

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Մաւալ 8×16.5×5.5: Էջ 464: Հանգա-
մանք լաւ: Թուրք դեղնորակ: Գրիչ եւ Մաղ-
կող Յովանէս? Քահանայ, Գրութիւն՝ խո-
րագիրները, սկզբնատողերը եւ գլխատուն-
ը կարմիր, մնացեալը սեւ մելանով, միա-
սիւն, 30—44 տող: Բոլորգիր վարժ, յոյժ
կրճատեալ առաջին մասին մէջ: Կարճա-
ներկ զարդագիր եւ յաճախ նաեւ գլխազարդ
Կանոններու սկիզբը: Խորանազարդ կարճը-
րաներկ եւ մասամբ կապուտախառն, էջ 1,
139, 327: Կաշեկազմ տախտակեայ դրոշմա-
զարդ: Պահպանակ մաղաղաթեայ սկիզբը եւ
վերջը երկուական թերթ, երկաթագիր ան-
կիւնաւոր յստակ, մասն Աւետարանին Յով-
հաննու: Ստացող՝ Մարտիրոս Քահանայ:

Ա.— ՇԱՐԱԿԱՆ.— 92

Էջ 1.— Կանոն ծնընդեւ Սբ. Աստ-
ուածածնին ի ծնաւազայ իւրոց...:— Երգե-
ցէք որդիք Սիւրբի երգ նոր...

Էջ 6.— Կանոն Յովակիմա եւ Ամայի
ծնող:— Որ նախիմաց իմաստութեամբ...

Էջ 11.— Կանոն քրազալուցին տննու:—
— Ուրախացիր Սրբուհի...

Էջ 47—48, տարբեր Թուրք եւ գրչու-
թիւն: Նոյնպէս 71—72:

Էջ 139.— Տնտն Ներսիսի Կաթուղի-
կոսի ասացեալ.— Կանոն Յարութեան Տնտն
Յի. Բի.— Այսաւր յարեաւ Ի մեռելոց...

Էջ 174.— Կանոն Հոգւոյ Գալստեան
աւրեմութեան.— Առաքելոյ ազանոյ. . .

Էջ 279.— Կանոն Յարութեան, Արե-
մութիւն.— Երգեսցուք երգ նոր...

Էջ 288.— Աստուած անեղ անտամանակ
...

Բ.— ՏԱԽՆԱՅՈՑ.— 21

Էջ 295.— Տանագոյց եւ աւետարանա-
ցոյց քովամեղակ տարայն միաութիւն ընդ ի-
րար. աւգնեա Քս.— Զատիկին Կիրակին Հ.
ԴԿ. Այսաւր մեծ աւետիք, Թէ չգիտես, Աձ,
Որ եկիր Ի փրկ:

Էջ 323.— . . Մեծի շար. Կատարել
ընթերցմանց, վառեն լոյս աւազ յեկեղեցին
միայն...

Էջ 324.— Երգ Տնտն Ներսիսի, Յաղա-
գըն տարաշութեան Զ աւուր շաբաթուն.—
Արարչական բանին Հրաման...

Մանօք.— Էջ 324—325Ի միջեւ կ'երեւին

բանի մը թերթերու արժանեքը, մինչ Ա-
րարչականը կը շարունակուի ըստ կարգին:

Էջ 327.— Երգ Տեառն Ներսիսի Յաղա-
գըս հսկման գիշերաթիմ պաշտման.— *Յիշեա-
ցուք ի զիշերի...*

Էջ 328-329ի միջև դարձնալ կը տես-
նուին կտրուած թերթերու արժանեքը:

Էջ 338.— Սրբասացութիւն Պատարա-
գի:

Էջ 346.— Խոմարեցոյց Ազուհացի:

Էջ 347.— Եղբայրից Աւետարանի կար-
գալ:

Գ.— ՃԱՇՈՑ.— 16

Էջ 365.— Զատկի Ընթերցում, ի Գոր-
ծոց Առաքելոց.— *Ջրանն առաջին զոր արա-
րի...*

Էջ 367.— Եղբայր Նաւարատում.
Ընթերց. ի Գործոց Առաք.:— *Եւ ի վաղիւ
անդր կամէր գիտել զճշմարտն...*

Էջ 370.— Սբ. Հոգւոյ Գալստեան. Ըն-
թերց. ի Գործոց Առ.:— *Եւ ի կատարել ա-
ւուրցն Պենտակոստէիցն...*

Էջ 372.— Կուսումնաց Հոսի. Ընթերց.
յԱռակաց.— *Բաղու՜մ դստերք ստացան մե-
ծութիւն...*

Էջ 376.— Մարտիրոս. պատումով:
Ընթերց. Յեսայիա Մարգարէ.— *Սուրբ է
Տէր Ած. մեր որ բնակեալ է ի բարձունս...*

Էջ 380.— Սրբոյն Գրիգորի Լուսաւոր-
չիւն, այլ հայր. ... Ընթերց. յԱռակ.:—
*Յայնժամ կացէ արդարն բազում Հա-
մ(ր)արձակութեամբ...*

Էջ 383.— Թագաւորաց: Ընթերց. յԱ-
ռակաց.— *Ուրաւուք թագաւորք եւ ի միտ
ստէք...*

Էջ 385.— Առաքելաց Բժիշկն: Ընթերց.
Յովսէփ մարգար.:— *Եւ եկեացէ Տէր յերկիր
եւ ընդ մարդկան շրջեսցի...*

Էջ 389.— Վարդապետիւն: Ընթերց. յԱ-
ռակաց.— *Ուրախ լեր երիտասարդ ի ման-
կութեան քում...*

Էջ 392.— Եկեղեցոյ: Ընթերց. յԱռա-
կաց.— *Ած. իմաստութեամբ Հիմունս արկ
երկրի...*

Էջ 394.— Փոխումն Աստուծո՞մնի, Սղ.

իցեղ որպէս. Ընթ. յԱռակ.:— *Ի պտղոյ ար-
դարութեան բուսանի ծառ կենաց...*

Էջ 397.— Եկեղեցոյ հաշիւն: Պատմութի
ի Տիմոթիայ.— *Ջայս գրեմ առ քեզ զի ակն
ունիմ ի մօտոյ դալ...*

Էջ 399.— Կիր. Խաչի առաւատում:
Սղ. Նշանեցաւ: Ընթերցում յԱռակաց.—
Դարձեալ եթէ ի նաւ ոք ելանիցէ...

Էջ 402.— Մարգարէից... Ընթերց. յԵ-
զեկիէլ Սղ.:— *Այսպէս ասէ Արուիկայ Տէր,
դարձարուք առ իս...*

Էջ 404.— Զգնաւորաց... Ընթերցում
յԵսայ. մգ.:— *Յաւուր յայնձիկ եղիցին
Հինկ քաղաք յերկրին Եգիպտացոց...*

Էջ 406.— Ծննդեան Է. Սղ. Տէր ա-
ռաց ջիւն.— *Եւ Հովիւք էին ի տեղոջն յայն-
ձիկ բացաւթայք...*

Էջ 410.— Յովաննու Մկրտչի: Սղ. Ած.
փառաւորեալ: Ընթերց. յԱռակաց.— *Ջճեզ
սղաչեմ, ով մարդիք, եւ բաշխեմ դարբառ
իմ որդոց մարդկան...*

Գ.— ՄԱՇՏՈՑ.— 38

Էջ 412.— Կամոն Մկրտութեան... Եւ
ասէ զարթթաւ.— *Տէր Ած. մեր, Ած. բարե-
բար...*

Էջ 420.— Կամոն Հաղորդ տալոյ:

Էջ 423.— Կամոն Աշխարհաբաղ.:

Էջ 436.— Կամոն Երկրորդ Աւուր առա-
ւատում երթում ի գերեզման...:

Էջ 443.— Կամոն Հոգեհանգիստ կամ
Պատարագ մեռ.:

Էջ 460.— Կամոն Պսակի: Ընթերցում
ի Ծննդոց.— *Եւ ասաց Ած. արասցուք
մարդ...*

Էջ 464.— ...Աւրհնեայ Տէր եւ զպաշտ-
դաբերութիւն որդէծնութիւն սոցայ, եւ ար-
ժանի լիցին ժառանգութեան վարուց առա-
քինութեան, ի փառս Մարտիրոսիւնը
չլիայ]:

Մամր յիշատակագրութիւնմ Գրչի.—
1401, 1385

1.— Էջ 326. Վարդ. սիկորը փճացած.—
*Չ'Յովանէն? յիս անարժան քճ. աղաչեմ յիշել ի
Տէր, լոր աշխատեցաւ եւ ծաղկեցի, ի վայե-
լումն պատուական քահանային Մարտիրո-
սի:*

ի թվին ՊԵ, ի փառս Աստուծոյ,
2.— էջ 401, ստորոտը.— Թվ. ՊԼԴ
դրեց:

Այլ յիշատակագրութիւն, սկիզբի նոր

Թուղթին վրայ, նորագիր:
Որ վասն անչապ սիրոյ քոն,
Բանդ ի Հաւրէ՝ առեւ մարմին,
աղաչանաք Աստուածածնին,
Թող զյանցան[ս] Ամբակուժին:

1741

ԺՈՂՈՎԱԾՈՑ ԾԻՍԱԿԱՆ ԳՐՈՑ

Ազքամար

Ջն = 1491

ՆԵԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Ծաւալ 8×13×5: էջ 748: Հանգամանք
լաւ: Թուղթ կոկեալ: Գրիչ եւ Ստացող՝
Մաթէոս Կրօնաւոր, որդի Խոնձայի, Գրու-
թիւն՝ խորագիրները, սկզբնատողերը եւ
զլխատառերը կարծիք, մնացեալը սեւ մե-
լանով, միասին, 23 տող, Բոլորգիր վարժ:
Շարականք յոյժ կրճատեալ: Գունաւոր զար-
դապիր եւ լուսանցազարդ Կանոններու ըս-
կիզբը, մեծ բաժանումները Հանդերձ գլխա-
զարդով: Գունաւոր խորանազարդ, էջ 9,
185, 227, 365, 427: Նկարք, ոչ նուրբ, Յո-
վակիմ եւ Աննա էջ 8, Իւղարբի Կանայք 184,
Հոգեգալուստ 226: Կաշկազմ տախտակեայ
դրոշմազարդ: Կնիք սեւադրոշմ, Հաւկթա-
մեւ, «Սուքիբա Վարդապետ», էջ 5, 740:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.—

էջ 1-4, մագաղաթ սպիտակ, դատարկ
բացի երկրորդ էջէն, ուր կայ գունաւոր
մանրանկար մը սրբազան մատենագրի՝ Նըս-
տած դիրքով:

Ա.— ՇԱՐԱԿԱՆ.— 93

էջ 5, դատարկ, բացի Հաւկթամեւ կը-
նիքէ մը, «Սուքիբա Վարդապետ» արձա-
նագրութեամբ:

էջ 6.— ԳԿ.—

Գովեստ Հրեւանայ արարչիդ Հանուրց ազ-
գաց, Հրամայեցեր բանիւղ կնից բըխել
ի ջրոց յաւդականաց. ըզքեղ աւհնեմք
Աստուած Հարցն մերոց:

Բարուն գիտութեան, Միածին Որդի և Բան,

ազատեցեր զազն Թակոբեան յեզիպտաց-
ւոցն զերութենէ. ըզքեղ...:

Իսկակիցը Հօր եղբի մարդ որդի կոյս մօր,
տնաւորինբար յերկրի շրջեալ եւ առաք-
եալսն աշակերտեալ. ըզքեղ...:

Ըղտէր աւհնեցէք, բարձր արաբք զնա
յաւիտեան:

Գլրով զօրէնս աւանդեալ, այսօր ըզնոյն
յանձն առեալ մարմնով կատարեալ. բար-
ձր...:

Ոտից ուսոյց լրանալ, գործով ըզնոյն կա-
տարեալ եւ մեղ աւանդեալ. բարձր...:

Բամից սըրբոցն իւր ընտրեալ, զհացն ի մար-
մին կեր տըւեալ, նոր ուխտ անուանեալ.
բարձր...:

էջ 9.— Երդեցէ որդիք Սիոնի երգ նոր
...:

էջ 185.— Այսաւր յարեալ ի մեռելոց
...:

էջ 227.— Առաքելոյ աղանւոյ. . .:

էջ 332.— Կամոն Յարութեամ Արի-
նութեամ.— Երդեսցուք երգ նոր...:

էջ 348.— Շարաքամ իստափարակաց
.— Եաւուրս վերջին ժամանակի...:

էջ 353.— Աստուածածնի Փոխմամ.—
Արեւելք գերարկին...:

էջ 354.— Շարաքամ իտի.— ԴԿ:

Որ բարձրացար ի կառքս խաչին
վասըն մեղաց մարդկային,
զմեզ բարձրացոյ ի ստորնայնոց
կենաց՝ ի փառքս վերին:

Որ ձայնեցեր զէլի էլին
գոչմամբ առ Հայր ի յերկին,
մեզ բարբառեա զուրախալին
յորժամ զայցես յերկրորդին:

Որ ըզլեղի ընդ քացախին
արբեր կամօ ի խաչին,
մեր դառնութիւնքն քաղցրասցին,
հեղմամբ քո սուրբ վտակին:

Էջ 356.— Շարակամ Հազորդ տալոյն
ասեմ:— ԲԿ:

Աստուածածին Մարիամ,
երկնից դշխոյ պանծալի,
միջնորդ լեր Տեառն Յիսուսի,
ի ժամ Սուրբ Պատարագի:

Եկայք որդիք Սիրնի,
մատիք առ Տէր ցընծալի,
հաշակեցէք եւ տեսէք,
զի քաղցր է Տէր եւ բարի:

Հացս այս մարմին Գրիստոսի,
րաժակս արեան Նոր Ուխտի,
ծածկեալ խորհուրդըն յայտնի,
Աստուած ի սմայ տեսանի:

Եկեղեցիք ամենայն,
ամենեքեան միաբան,
ի փրկութեան մեր սկզբան,
ողջոյն տառն քեզ Մարիամ:

Գարուն է մեզ հոգեւոր,
եկայք մարդիկք բանօր,
ողջոյն Կուսին ջահաւոր,
երգեաց հրեշտակն երկնաւոր:

Յընծան դասք առաքելոցն,
հըրճուին երամբ արդարաց,
պարեն գունդք մարգարէիցն,
ի լրումն եղեւոց տառիցն:

Սայ է Որդին Աստուծոյ,
որ ընդ աջէ Հաւր Նստի,

եւ աստ միշտ պատարագեալ՝
բառնա ըզմեղս աշխարհի:

Յերեսս անկեալ աղաչմբ,
խընդրեմք ի քէն Սըրբուհի,
բարեխօսեա անդադար
վասըն մերոյ փրկութեան:

Ուրախացիր Սըրբուհի,
Բարձրեալուն քեզ հովանի,
Հոգին Սուրբ ի քեզ եկեալ,
եւ Բանըն Հօր տղայասցի:

Մարդկան ազինք որք փրկեալ,
այաաւր զւարթնոց երգակցեալ,
գոչմբ, Ողջոյն քեզ բերկրեալ,
Աստուածածին երանեալ:

Էջ 357.— Զկնի երեկայի շարակամի.—
ԳԶ:

Ճանապարհ ճըշմարտութեան եւ ապաւն
հոգեւոց մարդկան, հովիւ հօտից բանօր-
րաց, տըւող բարեաց եւ Տէր կենաց, ա-
ռաջնորդեա անձանց մերոց ի ջոյ շօրիս
արդարութեան. եւ շնորհա մեզ պահա-
պան զաշդ արարիչ ազգի մարդկան:

Դուռն երկնից մըտից Յս. մեզ առաջնորդ
ի կեանս եւ յոյս, ուղ(ղ)եկից լեր քո ծա-
ռայիցս, որ վասն մեր իջիւր յերկնից.
բաց մեզ զդուռն ողորմութեան, եւ զջոյ
զերկնից արքայութիւնդ. եւ շնորհեա...:

Արեգակն արդարութեան, որ ծագեցեր ըզ-
լոյս զիտութեան, նորոգեցեր զմեզ հոգե-
ւով, հաստատեցեր սուրբ հօտտով, ամ-
րացոյ Սուրբ Նըւանօղ ըղծնալքըս սուրբ
օաղանօն. եւ շնորհեա...:

Որ խոստացար լինել ընդ մեզ մինչ ի յօր կա-
տարածի, եւ ետուր իշխանութիւն կոխել
զգլուի շար վիշապին, անձանց մերոց լեր
հովանի, քո զօրութեամբդ անվանելի. եւ
շնորհեա...:

Էջ 357.— ԴԶ.— Շարակամ Հանդերձ
Օրեմնի.— Խաչանիշ փայլմամբ...:

Էջ 362—

Այս մեծահր[?]աշ տաւնիւս ցընծամք,

ընդ վրկայից դործսըն խընդամբ,
ձայն առնեմք մանկունք միմեանց,
ծափս հարկանեմք ամենեքեան,
ծափս հարկանեմք ամենեքեան:

Ահա են պարծանք ազգիս մարդկան,
քրիստոնէից միշտ պահապան,
Մինաս յաղթող եւ քաջ վրկայն,
Երմոգինէս նորին նրժան,
Երմոգինէս նորին նրժան:

Տաւենն այսօր, հըրճուին հոգւով,
բարեբանեն զԱստուած մարմնով,
զի զհրաշագործ վրկայս նորին,
վառեաց մեզ ջահ յեկեղեցին,
վառեաց մեզ ջահ յեկեղեցին:

Ի մեծ զարմանք եւ սքանչելի,
որ յամենայն ազգընդ զովի,
զի ըղկորուստ մարդկան յայտնէ,
զզոգսըն պատխեալ դատապարտէ,
զզոգսըն պատխեալ դատապարտէ:

Ահա վրկայք երեք, մեծըն Մինաս,
Երմոգինէս եւ սուրբ Գրաթոս,
տաւեողացըս փոխարէն
տուք աւրհնութիւն առ ի Տեառնէն,
տուք աւրհնութիւն առ ի Տեառնէն:

Բ.— ԽԱՅԳԻՐԳ.— 15

Էջ 365.— Երեսնացուք ի գիշերք...

Էջ 369.— Կարգ Կառնագլխաց:

Էջ 376.— Թագաւորք Ապաշխարաւ-
քեան:

Էջ 385.— Կարգ Ալիւնիաց Գիշերայ:

Էջ 415.— Առաւօտու Երգ Պեռնաց:

Էջ 424.— Կացուրդ Սրբայն Գրիգորի
ԼԱ.:

Էջ 427.— Ժամամտեր Կարգաւ:

Էջ 464.— Կարգ Ճաշու Ալիւնից:

Էջ 473.— Սրբաւարացութիւնք Պատարա-
գի:

Էջ 485.— Խոնարհեցա Ազուեացից:

Էջ 505.— Փառեր Սրբոց Մարտիրոսաց:

Գ.— ԿԱՅԳԻՐԳ.— 1

Էջ 521.— Կցուրդ ձրագլուցի Սնընդ-
եան Տեառն մերայ ՅԻ. ԳԻ.:

Աւետիք հրեշտակապետին Գարբէլի առ
Կոյսըն Մարիամ, ցընծութիւն աշխարհի
ծնար. ուրախ լեր, Մարիամ, ուրախ
լեր մայր եւ կոյս, ուրախ լեր բերկըր-
եալ, Տէր ընդ քեզ:

Մարիամ Աստուածածին, մայր եւ կոյս, հը-
րաշալի կուսութիւն, սքանչելագործ տը-
նաւրէնութեան խորհուրդ. ուրախ լեր...:

Յետ ժամանակի եղեալ, զանժամանակն եւ
զանհասն եւ զանջընհմն ի քեզ տարեալ
կրեցեր. ուրախ լեր...:

Յընծա Բեղդահէմ տունդ Մփրաթայ, քան-
զի դասք հրեշտակացն ի քեզ պարեն, հո-
վիւքն ի քեզ մատուցին զատինըս պատա-
րագ, եւ մոգքն հանդերձ աստեղըն. ու-
րախ լեր...:

Անկիղելի մորենի, տապանակ կտակարա-
նացըն, զաւագան ծաղկեալ, սափոր ոռ-
կի՝ լի մանանայիւ, զեղծ իմանալի՝ ցաւ-
ղովն աղբիւրացեալ, դուռն արեւելեան՝
տաճարին փառաց, ընդ որ եմուտ եւ ել
միայն Աստուածն Իսրայելի՝ մարմնաց-
եալն ի քէն. ահա տառք մարգարէիցն ի
քեզ կատարեցաւ. ուրախ լեր...:

Էջ 528.— Սըրբուհի Մարիամ, անա-
պական տաճար... — Սա հաւ կիւն ի յո
— Տես Հասկ, 1951, էջ 366:

Էջ 533.— Կացուրդ Սր. Յարութեան
ԳԻ. Այ. մերայ:

Էջ 540.— Կացուրդ Համբարձման
Տեառն:

Էջ 542.— Կացուրդ Սր. Սկեղեցոյ.—
Առ որս անըպատում...:

Էջ 547.— Կ.— Յարկ ապաւինի եւ տե-
ղի ապաստանի որդոց նոր Սիովնի շնորհե-
ցեր զեկեղեցի սուրբ, վիմահիմըն հաստա-
կառոյց շինողութեան, նոր Երուսաղէմ հը-
րաշափառ քան զառաջինն. անմարմնոց ծա-
ւայարան, քաւարան մեղաւորաց, նոյն ին-
քըն է տաճար բընակողին, ազատողին ըզ-
տիեզերս ամենայն:

Էջ 550.— Կացուրդ փոխման Աստուա-
ծածնի:

էջ 559.— Կացուրդ Սր. Խաչին Քի.
Այ.:

էջ 569.— Կացուրդ Համգրտսեան:

էջ 587.— Մեղեդի ամայն Աստուածած-
նին.— Յանեղական լուսոյն...:

էջ 608.— Գոհար վարդն վառ առեալ
... Այս սոս օտոսաի ծառերդ վարդասուն
ոսոս արձակեցին, այդ նոճ ու բողբոջ սա-
րօստ արդդ առեալ վարդըն չուշանին:

էջ 622.— Հմբ.— Այսաւր անդրանիկ
Հաւր Միածին որդին...:

Դ.— ՏՕՆԱՅՈՑԹ.— 22

էջ 623.— Տաւմացոյց եւ աւետարա-
նացոյց եւ կարգաւորութիւն տէրումակա-
նումնք, կարգեալ Սրբայն Սաեակայ Հայ-
րապետ.— Աստուածայայտնութեան առա-
ջին գիշերն...:

էջ 645.— Սրբոյ Զատիկ գիշերն Աւր-
նութիւն ԱԶ. Այսօր յարեալ...:

էջ 649.— Պենդէկոստէի գիշերն Հըս-
կումն է...:

էջ 655.— Վարդապետի գիշերն դնի
սրբութիւն ի վերայ բազմոցի...:

էջ 659.— Փոխման Աստուածածնի գի-
շերն Հակումն է եւ դնի սրբութիւն ի վերայ
բազմոցի...:

էջ 672.— Կարգ ժամամոնքայն է:

էջ 684.— Մեղեդիք Յարութեան:

Ե.— ՊԱՐԶԱՏՈՄԱՐ.— 6

էջ 688.— Կրկնակ ամսոց այսպէս արա:

էջ 698.— Կրկնակ եւ կիսակ որպէս ըզ-
Հայոց արա: Թվականն այսպէս արա...:

էջ 702.— Համապարզք եմ սոքա Հը-
նովայեցոց ամսովն, որ եմ Ֆառնկ, եւ
Երրայեցոց, եւ նոր Հայովն.— Յունուարի
Զ, Տրեթ ԻԱ, Քաղոց ԻԹ, Յայտնութիւն է
Քի. Այ.:

էջ 704.— Անշարժ եղանակք Հռոմա-
յեցոց.— Յունուարի Ա կաղանդ է...:

էջ 707.— Խրատք Արարչութեան Արեւ-
նայն գնկեպեցի:

էջ 717.— Խրատք Թալման Քաեանա-
իցն:

էջ 730.— Կամոն Սրբայն Գրիգորի
Լուս.— Այսաւր զուարճացեալ ցընծայ...:

էջ 742.— Մեղ. Ծն.— Հրաշալի խոր-
հուրդ այսաւր մեղ երեւի...:

էջ 743-744, տարբեր թուղթ, դատարկ,
էջ 745-748, մագաղաթ, դատարկ, բա-
ցի 745 էջէն ուր կը գտնուի գունազեղ լու-

սանցազարդ մը:

Մամր յիշատակագրութիւնք Գրչի կը
գտնուին կարգ մը բաժիններու վերջաւորու-
թեան, կ'առնենք ընտրովի:

1.— էջ 71, ստորոտը.— Զեռքըս փտի
ու ի Հող դառնա, զիրա յիշատակն առ ձեղ
մընայ:

2.— էջ 183, ստորոտը.— Ահ իմ երեսս
քեզ ի մոխիր, յորժամ զսուրբ գիրքս ի ձե-
ռդդ առնես, ասայ Ած. Թողնու զիր մեղքն:

3.— էջ 269, ստորոտը.—
Ահ իմ երեսս քեզ ի մոխիրն,
եւ աղաչեմ արտասուադին,
որպէս աղքատ եմ ցօադին,
մուրանալով ողորմութիւն,
տուր ինձ զկտոր Տէր ողորմին:

4.— էջ 369, ստորոտը.— Զանաբժան
դրիչ զՄաթէոս, եւ զձեռքս իմ զՅոննայն եւ
զկարապետ, եւ զամենայն աշխատօրսն եւ
զերախտօրսն, աղաչեմ յիշման արժանի
արարէք, եւ Ած. զձեղ յիշեսցէ յառատ ո-
ղորմութիւն:

5.— էջ 741, ստորոտը.— Յիշեսցէ ի
բարին Քս. զՄաթէոս զրիչ, եւ դուք գտլիք
զողորմութիւն ի Քրիստոսէ, ամէն:

Մեծ յիշատակարանք Գրչի.— 1491

1.— էջ 363.—

Փառք անեղ էին,
անսկիզբն արարչին,
ամենից զոյացուցչին,
յանէից Հաստչին,
Հաւրն անպատճառին,
Որդւոյն պատճառի
իւրում Բանին,
Հոգոյն բղխաղ անհատային,
զի է միակ ի յերեսին,
երբեակ եւ մին անքննային,
ի պատկերէս մեր տէրային,
Տէր ճանաչի անհասն յերկին,

մարմինն եւ բանն, եւ հոգին մին,
 երիս եւ մի ի բոլորին:
 Որ արժանի արար ամին,
 հանել ի յանկ զտառս կոթային,
 զի յոյժ կարեւր էաք ամին,
 վասն այն շտապով դրեցի զսոսին:

Ընդ հովանեաւ Սբ. Խաչիս Աղթամա-
 րայ, եւ հանդէպ Սբ. Սարգիս Զօրայվարիս,
 եւ Սբ. Ամենայրկելչիս, եւ Սբ. Տիրամօր
 Աստուածածնիս, ի հայրապետութեան
 տեառն Զաքարիայի, եւ ի Թվ. Հայոց ԶԽ,
 ի վստիլումն անձին իմոյ: Արդ որք հանդի-
 պիչ ամայ տեսութեամբ, յիշեցիք յաղօթս
 ձեր վրտիքս կրօնաւորն, եւ դժնողսն իմ
 դժոխսայ իսթուր եւ դիարապետ, եւ զհօր-
 եղբայրսն իմ զտէր Յովսիմն եպիսկոպոս, եւ
 դեղրարսն իմ զԱղիզիկ, եւ զհոգեւոր հայրն
 իմ զայր Յակոբ, զի շատ երախտիք ունի ի
 վերս իմ:

Արդ իմ երեսս ձեզ ի մոխրին,
 դաշս արտասուօք ունիմ իլին,
 որք հանդիպիք այսմ տառին,
 մի մոռանայք զՏէր ողորմին,
 եւ զուր գտչիք զնոյն բարին,
 ի յանաշատ դատաստանին:

ամէն Ռ ամէն:

2.— ԻՆ 738.—

Փառք եւ պատիւ Հաւրն անծընին,
 անեղ աներբ իսկականին,
 եւ Միածին նորա Բանին,
 անճառ ծնընդեանըն հայրենին,
 եւ Սուրբ Հոգոյն միշտ փառակցին,
 ամէնառատ պարգեւատուին,
 միոյ բնութեան աստուածային,
 մի տէրութեան եւ միշտ էին,
 զերակատար երեք անձինն,
 կատարողի արարածին,
 յանցեալն յայժմուս յապագային,
 եւ յանըսպառ յաւիտենին,
 յաւիտեանս ամէն:

Աստաճաւոր յանկ ելեալ աւարտեցաւ
 տառս Մանրութեանց ձայնաւորաց երաժը-
 տական երգոց եկեղեցական կարգաց՝ ձե-
 ումբ անիմաստ եւ անարհեստ գրչի Մաթ-
 էոսի, յաստուածախնամ կղզիս Աղթամար

կոչեցեալ, ի հայրապետութեան տեառն Զա-
 քարիայի, եւ ի Թուականութեան հայկազ-
 եան տումարիս յինհարիւրի եւ Խին, ի դառն
 եւ ի սաստիկ տրտմութեան ժամանակի, յո-
 րում ամի ամէնողորմ եւ քաղցր կամք ա-
 րարչին ի դառնութիւն է շարժեալ յերա-
 կան արարածս:

Որ ելեալ ոմն անիծեալ ի յԱստուծոյ
 Սոմֆի անուն ի Թաւրիզայ եւ եկեալ բազում
 զաւրաւք ի Վան քաղաք, եւ աւերեալ, եւ
 զբազումս աւար եւ զերի արարեալ, եւ զըս-
 պասք եկեղեցոյ եւ զԱւետարան եւ զամենայն
 սրբութիւնսն, եւ զզրեանքն տարեալ զերի,
 եւ ով կարգ պատմել զաւերն զոր արար: Եւ
 եկեալ ի յԱստան քաղաքն, եւ անտի եկեալ
 հրօխտալով նստաւ ի դաշտն Գաւալիցն,
 դէմ յանդիման տեղոյս, եւ զայրանայր ի
 վերա մեր որպէս զղաղան պեղծն այն, եւ
 բազում չարիս խորհէր Թէ առնում զտեղն
 եւ զամենայն սրախոյհոս առնեմ, եւ զսըր-
 բութիւնսն քակեմ: Որով սաստեալ Սբ. Խա-
 չըն զաւրութեանց յետս դարձոյց զնայ, եւ
 դնաց Սուլիմա բէկն զհետ եւ կոտորեաց ըզ-
 նայ ի դաշտին Վանայ, եւ կորեաւ անիծեա-
 լն յԱստուծոյ Սոմֆի անուն այն:

Արդ ի յայս դառն աւուրքս զրեցի ըզ-
 ոիրքս զայս. յիշատակ հոյոյ իմոյ եւ ծնաւ-
 զացն կարապետին եւ Խոնձա Խաթունին, եւ
 հաւերեղբաւր տէր Յովանէս եպիսկոպոսին եւ
 եղբաւրն իմոյ Աղիզիկին:

Արդ աղաչեմք զհանդիպողք սմա, իի
 բերանով եւ ուղիղ մտաւք Ած. ողորմի ա-
 սել. եւ խոշորութեան զբիս եւ սխալա-
 ն(ան)ացս անմեղադիր լերուք, զի յոյժ փա-
 փաքմամբ գրեցի զսա ի վայելումն անձին ի-
 մոյ: Արդ որք հանդիպիք սմա տեսութեամբ
 կամ աւերինակել[ով], յիշեցիք յաղաւթս
 ձեր եւ Ած. ողորմի ասացէք գծողիս, ամէն
 Ռ ամէն:

Արդ զնեմ զերեսս ձեզ ի գետին,
 եւ աղաչեմ արտասուագին,
 յորժամ զուրբ գիրքս ի ձեռք առնես,
 լերգես զինչ որ քեզ պիտոյ է,
 ասայ Ած. Թողու զիւր մեղքն,
 ահ ու Ռ ահ:

Յեղեղգոյն յիշատակագրութիւն.—
 ԻՆ 7, բոլորգիր.— Արդ ես վերջինս ի

ծնունդս եկեղեցոյ պիտակ անուն Գրիգոր վարդապետ, ստացա զսա յիշատակ ինձ եւ ծնաւդաց իմոց, Ամիրադին, Հռիփսիմին, ինքնուած կէտ տող, Յովանէսին եւ ծնաւդաց նորին, տէր Մկրտչին, տէր Յուսէփին, Արդ որք Հանդիպիւք սմա տեսանելով, յիշեալիք յերկնաթընդ յաղաթս ձեր, զիս զտըրուպ Գրիգոր վարդապետս, եւ զուք

յիշեալ լիլիք ի Քրիստոսէ Աստուծոյ մերոյ, ամէն:

Դարձեալ յիշեցէք ի Քս. եւ Ած. ողորմի ասացէք Գրիգոր վարդապետին, եւ ծրնաւդացն, Ամիրադին, Հռիփսիմին, եւ եղբօրն Պալասարին, կողակցոյն Նուրիսանին, եւ ջըւերն Եփրոսինին. եւ որ Ած. ողորմին սոցա ասէ, Ած. իւրն ողորմեսցի, ամէն:

1742

Ժ Ո Ղ Ո Վ Ա Ծ Ո Յ (ԿՐՕՆԱԿԱՆ)

Տեղի

2. 1406

ԵԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Մաւալ 6×12×4: Էջ 304: Հանգամանք լաւ ընդհանուր առմամբ. տեղտեղ կը տեսնուին կտրուած թերթերու արմատներ: Մազաղթ ողորկ առաւելապէս, թուղթ բաժնալեւայ սակաւ: Գրիչ՝ Մկրտիչ Աբեղայ, Գրութին՝ խորագրները, սկզբնատողերը եւ զլիսատառերը յաճախ կարճիր, մնացեալը սեւ մեղանով, միասին, 20—24 տող, Բուրգեր: Գունաւոր խորանագրող, ոչ նուրբ, էջ 3: Կաշեկազմ հնամաշ: Պահպանակ մազաղթեայ սկիզբը եւ վերջը մէկմէկ թերթ, անկիւնաւոր փոքր երկաթազիր, կրօնական բովանդակութեամբ: Ստացող՝ Մկրտիչ Կրօնաւոր:

Մանօք.— Տ. Սաւալանեանի 1865—87-ին կազմած Յուդայի վերջին ձեռագիրն է այս: Աստուած ողորմի հոգւոյն:

Ա.— ՏՕՆԱՅՈՅՑ.— 23

Էջ 1—2, ալլազան մանրուք:

Էջ 3.— Աւետարանացոյց եւ Տաւաղացոյց եւ կարգաւորութիւն եւ հրաւանգ տէրութեան տաւնից, գոր եղբայր եւ սեպեմալ է Սրբոյն Սահակայ Հայոց Հայրապետի, գոր ընկալեալ ի մեմեկ հասուցին տաւնից մոխնիք մեր:

Էջ 35.— Ի Զատկին գիշերն Աջ օրհնութիւն...:

Էջ 63.— Վարդապետի գիշերն եկուամբ է եւ դիմ սրբութիւն ի վերա բազմոցին...:

Էջ 76.— Խաչվերաց գիշերն հսկումն է, եւ զնի Սրբութիւն եւ Սր. Խաչ ի վերա բազմոցին...:

Բ.— ԽԱՅԳԻՒՐԲ.— 16

Էջ 93.— Միածին Որդի եւ Բանդ Աստուած...:

Էջ 104.— Սրբասացութիւնք միահաւաք:

Էջ 118.— Լուսաւորչիմ:

Գրիգորիոս, ի գուր ըստուերին իջեալ, կոխեցեր ըզգլուխ այն վիշապին մեծի. Ուրախ լիք, ելեր այժմ ի չհնազ խորանս:

Գրիգորիոս, աւետարտ բժիշկ, քոչարչարապետ հատուցանող բարեաց, Ուրախ լիք, ծնօղ մանկանց, գոր ետ քեզ Տէր Յիսուս:

Գրիգորիոս, դիւաց մերժող բանիւ, զգազան քաղաւորն մարդ ըստացար դարձեալ. Ուրախ լիք, ի հօտըս, գոր ըստացար արեամբ:

Գրիգորիոս, իմանալեաց տեսող, ըզմեւ մեծ խորանին ըզգաւապէս շինող. Ուրախ լիք, աստէն ի տիրական յաթոն:

Գրիգորիոս, ի հրամանէն վերնոյն, քահանայետ մեզ օծեցար հոգով. Ուրախ լեր, պսակ երկնայեանգոյն քեմբին:

Գրիգորիոս, միայնութեան սիրող, անընդմիջաբար միշտ ընդ Աստուած խօսող. Ուրախ լեր, մատեայր ի յառագասուն սուրբ:

Գրիգորիոս, ի քէն ծնեալ որդիքս, այսաւր միաձայն եղանակեմք ընդ քեզ. Ուրախ լեր, Սուրբ Հայր, յիշատակի քն տօնիս:

Գրիգորիոս, սերորէից կըցորդ, զմեզ ձայնակցեցեր լուսաւորիչ բանիւ. Ուրախ լեր, Սուրբ վարդապետ, Աստուած ի մէնջ տարինի:

Էջ 121.—

Հայր անըսկիզբն եւ գթածական, անոխակալ եւ ողորմած, հողեղէն բընութեանս, գրթա ի գործըս քն սուրբ ձեռաց ստեղծական. Տէր ողորմես:

Անճառդ Աստուած եւ անքնին, եւ անսահման Հօր միածին Որդի և Բան, խնայեայ ի գինըս քն սուրբ արեան. Տէր ողորմես:

Յորդառատ բըղխումն անըսպառ Հօգիդ Տիրական, մաքրեայ ըզմեզ լինի քեզ տաճար եւ ընդունարան. Տէր ողորմես:

Բեռական լուսով լըցեալ երկըրպագեմք Երբորդութեանդ, խոստովանիմք Աստուածութիւն, եւ դաւանեմք միասնական. Տէր ողորմես:

Անմահից արքայ և տէր և քազաւոր, դու անվախեան միջնորդութեամբ սուրբ աթոռոյդ, քող զպարտիս մերոյ բնութեանս. Տէր ողորմես:

Պատճառ եւ սկիզբն մեր փրկութեան, ամենաբնեւալ ակն պատուական, որ ծնար մարմնով գէական Բան,

լեր մեզ կցորդ որ գոչեսցուք ի մի բերան. Տէր ողորմես:

Երկնաւոր փեսա անմահ լոյս գերարքի անըստուերական, մաղթանօք ձեռնադրողին եւ փառակցի տեսողի [ի] Որդանան. Տէր ողորմես:

Տէր տնտեսին, գերկինս բացեր նախավկայ պսակ շնորհաց անուան, նորին սուրբ հայցմամբ արժանացոյ զմեզ հրաշափառ կոչման. Տէր ողորմես:

Էիդ ընտրեալ անաթֆ, որ եւ կապից եւ լուծման իշխան, բարեխօսութեամբն, որոց խոստացար աթոռ դատողական. Տէր ողորմես:

Բարուն հանճարոյ, որ քեւ կանգնեցաւ մեզ զէն յաղթութեան, նորին սուրբ շնորհիւ, որ է կարապետ Փրկչին գալըստեան. Տէր Ողորմես:

Երկ [ն] աւորացն անքննելի, որ մարգարէիցն եղեր տեսարան, նոցին ազաթիւք արժանացոյ զմեզ ողորմութեան. Տէր ողորմես:

Ճուցեր մեզ դուռնըն գիտութեան, ի խաւարէ անգիտութեան, Սուրբ ըգ-Գրիգոր, քաջ բըրտնայցան, որ կատարեաց զՏեառնդ հրաման. Տէր ողորմես:

Սուրբըդ սրբոց, պաշտօնէից դու խոստացար պատիւ հայրական, ըզընդեցեալսն մեր ժողովեայ յըշտեմարանս արքայութեան. Տէր ողորմես:

Ի յայրի հոգւոյս ընկալ նուէր քեզ քան մաղթողական, Տէր ողորմես. սխալականիս ջընջեայ գկամայն եւ գականայն. Տէր ողորմես. *Հ ա յ ր ա պ ե տ է ր ե ց ս ի* — Հմտ. Թ. 1644, Ե. Հատոր, էջ 463:

էջ 129.— Խոնարհեցումք հասարակաց:

էջ 140.— Փառ Գալըստեան:

էջ 148-149.— ՅԱղամայ մինչեւ ի փոխին Եհովայ Ռեալի. . . . ի Ծննդեան Բըրիտոսի մինչեւ առ մեղ, որ է Թուլիս, Պրե. Ռեալ [= 1406 կամ 1408]:

էջ 151-158, նախերգանք, վերտառուութիւնք:

էջ 159.— Մեղեդի Աւետեաց Աստուածածնին:

էջ 208.— Մեղեդի Յարութեան:

էջ 267-282, Թուղթ կոկեալ:

էջ 278.— Մեղեդի Պետրոսի և Պօղոսի:

Գ.— ՊԱՐԱՏԱՏՈՄԱՐ.— 7

(Թերի)

էջ 289.— Կրկնակ եւ կիսակ ամօռնյոյ Օտաւարդի:

էջ 290.— Ձկրկնակ ամօռնյոյ առաջին րա. . . :

էջ 304.— Ի քանի՞ս շրջի շրջան լուսնի ժԹ, եւ զի՞նչ է որ շրջէ զիւ. . . :

Մամր յիշատակագրութիւնք Գրչի.—

1.— էջ 35.— Գ. Ած. ի միւսանդամ զալըստեան քո, եւ յարութեան մերոյ, յիշեալ զքաղամեղ զրդոս, զՄկրտիչ սուտանուն արեղա, եւ պայծառացոյ դմարմին խոնարհութեան մերոյ, ըստ նմանութիւն փառաց քոց, եւ որ զամէն սաէն ամէն:

2.— էջ 283, կիսատ Թերթ.— Զստադող եղանակաւոր տառիս զՄկրտիչ կրօնաւոր, եւ զԵակոբ Վարդապետն զքաղցր երգող երաժիշտ մեծ փրկիսփայն, որ զօրինակն շնորհեաց, յիշեցէք ի մաքրափայլ յաղաթս ձեր, զնոսին եւ զծնողքն իւրեանց. եւ որ առաւն է ի տուրս բարեաց՝ տացէ զանսպառուրախութիւնն, ամէն, եղիցի. ընդ նմին եւ մեղապարտ գրչիս:

1743

Ք Ա Ր Ո Ջ Գ Ի Ր Ք.— 4

ԳՆՈՐԳ ԵՊՍ. ԶՄԻՒՌՆԱՅԻ

Ս. Յակոբ, Երուսաղէմ

1835

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Ծաւալ 31×21×3.5: էջք Զ+380: Հանդամանք լաւ ընդհանուր առմամբ. կան խոնաւութենէ ազդուած Թերթեր: Թուղթ Հասարակ, Գրչի եւ Ստացող՝ Յակոբ Արշ. Մկրտիչեան: Գրութիւն մաքուր/իւն սև մեւ լանով, միասին, 38-41 տող: Նոսր շեղադիր: Համառօտագրութիւնք սովորականէն աւելի: Կաշեկազմ խաւաքարտեայ զրծադարդ:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.—

էջ Ա-Դ, Համարեա դատարկ:

էջ Ե.— ձակաւտ, կամարակապ շրջանակի մէջ:

Քաղաք, յօրինեալ ի Գէորգ Արքեպիս-

կոպոսէ Զմիւռնեցւոյ ի յառաջնորդութեան իւրում յԵղորիայ քաղաքի ի Վանս Սրբոցն Յովակիմայ եւ Աննայի:

Յոր. բո՛ւսնդակին ՂԸ ընտիր քարոզք աւետարանական բանից եւ առակաց եւ օրինակաց Աստուածաշունչ Սր. Գրոց, Համառօտ եւ զիւրիմաց ոճով աւանդեալ, հոգեւսէր քարոզչի վարդապետաց:

Յորոց յետեալս ընկալեալ զօրինակն յԱկնայ նուիրակ Երեմիա շնորհափայլ վարդապետէ նախկին Պօղոս սրբազան պատրիարքեան Պօլսոյն, ընդօրինակեցի Սրբոյ Աթոռոյն Երուսաղէմի միաբան նախկին զըրարդի Կետարացի Մերտինեան Յակովբ առաքան արեղայս, ի վայելս ինձ եւ Հետապա Նորարց իմոց բանասիրաց:

ի Հայրապետութեան Սրբոյ Էջմիածնի Տեսաւն եւ Տեսաւն Եփրեմի սրբազան կաթողիկոսի ամ. Հայոց:

Եւ ի պատրիարքութեան Սրբոյ Աթոռոյս Երուսաղէմի տեսաւն եւ տեսաւ Գաբրիէլի երջանիկ արքեպիսկոպոսի:

Եւ Կոստանդնուպոլսոյ տեսաւն եւ տեսաւ Ստեփանոսի արքեպիսկոպոսի եւ աստուածընտիր պատրիարքի:

Եւ ի Ծայրագոյն կառավարութեան բարեխնամ այցելուի Սրբոյ Աթոռոյս Երուսաղէմի Անդրիանոս պոլսեցի տեսաւ եւ տեսաւ Պօղոսի սրբազան արքեպիսկոպոսի:

Գրեցաւ ի Սր. Քաղաքս Երուսաղէմ, ի զերահուսկ Վանս Սրբոց Յակոբեանց:

Ի Թիւ Փրկչին մերոյ 1835, ի Նոյեմբերի 21:

Իջ Զ, դատարկ, անմաքուր:

Իջ 1.— Ա.— Օգնեա ով Սբ. Հոգիդ Ած.:

Դիտաւորութիւն: Յաղաք Պահոց եւ Աշոթից:

Բնարան: Վարդապետ՝ ամի զորդի իմ առ թեղ, եւայն:

Պատմէ սրբազան աւետարանիչն Մարկոս...:

Իջ 323.— ԻԸ.— Դիտաւորութիւն: Յաղաք Կաղանդի Աւուրն:

Իջ 327.— Յանդ Քարոզ Մատենիս, միւսայն դիտոց եւ բնարանից նորին:

Իջ 358—380, դատարկ:

Յետմագոյն յիշատակագրութիւն.— 1836

Իջ 1, ստորին լուսանցքին.— Յիշատակ է մատենան ի դուռն Սրբոյն Յակոբայ՝ բաղամշխատ զրազրի նորին Մերտինեան Յակոբ վարդապետի Կեսարացոյ՝ որ վախճանեաց զկեանս իւր ի Տէր. 1836, Օգոստ. 20:

1744

Ժ Ո Ղ Ո Վ Ա Ծ Ո Յ

(ԳԵՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ԶԱՐՏԱՆՈՒԹԻՒՆ)

Ս. Յովնք, Երուսաղէմ

1842

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Ծաւալ 31×21×3: Իջ ԻԶ+342: Հանգամանք լաւ: Թուղթ կապտորակ: Գրիչ եւ Ստացող՝ Յակոբ սրկ: Յօհաննիսեան, Տիգրանակերտցի: Գրութիւն՝ ամբողջովին սեւ մեխնով, միասիւն, 27 տող: Եղապարհ: Համառոտագրութիւնը սովորականէն քիչ մը աւելի: Կաշիկազմ խաւաքարտեայ ոսկեգոծ երէզնեքով:

Ծանօթ.— Սահակ Կթղ. Պապայեան ներկայացուցած է սապէս. «Դասեր Քերականութեան, ձարտասանութեան եւ նամակագրութեան... առանց չափի եւ միաձեւութեան գրուած, սրճագրուած, իրական եւ անիրական, վիպական եւ ժամանակակից դի-

ւայաց օրինակներով եւ պատմութիւններով...» (Տեսոր 20, էջ 2277):

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.—

Իջ Ա, դատարկ:

Իջ Բ.— Արդ ընթերցասէր սիրելի սուրբ Հարգ իմ եւ եղբարք, խնդրեմ ներել թերութեանց տառից կանոնաց Քերականութեան, եւ ձարտասանութեան, եւ նամակագրութեանց, որ ի սմա, զորս ի Համբակութեան իմում գրեալ եմ դասատուութեամբ զՄիւռնոյ բաղամաղին նուիրակ Կարնեցի Տ. Դաւիթ վսեմափայլ վարդապետ խնամածու սուրբ Հօր իմոյ:

Ապա յեջ բան ինչ չաշիջիք ի գրեոյս՝

յիշել մաղթեմ զնուստ ծառայ Ձեր Տիգրանակերտցի մահտեսի Յօհաննիսեան Սբ. Երուսաղէմի միաբան սարկաւազ Յակոբս :

1842, յերուսաղէմ :

Էջ Գ-ի 2, տարբեր թուղթ, դատարկ :

Էջ 1-2, այլ թուղթ, Երկրորդ էջին դռնաւոր նկար, վարդապետ վեղարով եւ փիլոնով, աջ ձեռքին գիրք, ձախին վարդապետական օձադուռի գաւազան :

Ա. — ՔԵՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ

Էջ 3. — 1838, յապրիլ 20. (Առաջին Դաս) :

Յաղագս Քերականութեան :

Քերականութիւն չորս մասն ունի, այսինքն, գիր, վանկ, բառ, բան :

Էջ 54. — Յանկ կանոնաց Քերականութեան տէր Մեսրոպ գիտնական քահանային, եւ եւս նամակաց իմովս ձեռամբ իբրեւ համբակ շարադրեցեալ ըստ դասաւորութեան Հօրն իմոյ Դաւթի Մայրադոյն վարդապետի կարնեցոյ, ծառայ Տիգրանակերտցի իբր դպիր Յակոբ միաբան Սբ. Երուսաղէմի եւ աշակերտ վերոյիշեալ սուրբ Հօրս :

Էջ 55-58, տարբեր թուղթ, դատարկ :

Էջ 59. — Նամակադրութիւն :

Բ. — ԶԱՐՏԱՍԱՆՈՒԹԻՒՆ

Էջ 69. — Նախակրթութիւնք ձարտասանութեան, — 1838, ի հոկտ. 1. այսօր

սկսեցաք զճարտասանութիւն դաս առնուլ ի վարդապետէ մերմէ : Տէր ինքն յաջողեցէ շնորհս տալով մեզ :

ձարտասանութեան առաջին թալիմները :

Վարժապետներուն տաէթները այս էջի Քերականութեան կանոններուն մէջ վարժուած, սանքի ալմիշ եղած աշակերտներուն՝ ձարտասանութեան սորվելու գիտութիւնները դաս տալէն յառաջ պաշլամիշ կրնեն թալիմ ընել այն աշակերտները աս կերպիւ... :

Էջ 72. — Բացայայտ պատմութիւն. — Ի թիւ Փրկչին մերոյ 1835, ի 4 նոյեմբերի, Տիգրանակերտցի մահտեսի Օհանէսեան Յակոբ ի Հայրենեաց իմոց ելի երկվարաւ միով ի ճանապարհ ընդ Հարիւր բարեպաշտ ուխտաւորաց, բազում տանջանք կրեալ ուրախութեամբ, վասն սիրոյ Փրկչին մերոյ ի միջոց վաթսուն եւ երեք աւուրց առանց վրնասուլ, ի յունվար ամսոյ 16 հասի յաստուածակոխ Սբ. Քաղաքն Երուսաղէմ, ի Սբ. Աթոռն մեր Սրբոց Յակոբեանց գերերջանիկ առաքելոց... :

Դիտ. — Նոյմ. 4էն յունվար 16 կ'ընէ եօթանասուն երեք օր :

Էջ 99-102, տարբեր թուղթ, առաջին երեք էջերը դատարկ :

Էջ 102ա. — 1840, յապրիլ 25, յերուսաղէմ, ի վախճան աւուր եօթանասուն եւ վեց ամեայ ծերացեալ հասակի լրման Նիկոմիդացի Գաբրիէլ սրբազան պատրիարդ Հօր մերոյ ստորագրեցաք ղոտանաւորս :

Յերանիլի վարըս կենաց մեր քաղմարտիտ վեհապետի, յոր համառօտ իսկ պատմութիւնն ուսցում յայս բանս խորհրդով լի : Արի համբերօզ էր ձախարդութեան, համեստ եւ զգաստ ի յաջողութեան : Շատ վիշտս կրեաց վառն օգտի Սուրբ Տանն, այլ ոչ վշտացոյց՝ զոք բնաւ յիւր կեանս : Գտաւ ի սրտէ հաւատարմաբան, Աստուծոյ եւ մարդկան՝ մինչ ի ծերութեանն : Օրինակ եքօզ՝ վարս իւր պատուական, համբերօզ եւ արքունի՝ լինել մեզ յամենայն : Միաբան սուրբ հորք յաւուր վախճանման, փառաւոր հանգէս արարիմ յօժմանն : Պաշտնցիմ զինն օր գուրք պատարագ,

ի վաճառ Սուրբ Փրկչի մերձ մարիմ քաղաքում:

Նրիցս բացմամբ դրամ Սուրբ Յարութեան,

յիշեցիմ գերանեալն ի տարբ խորհրդեան:

Մտալ մուիրակ Դաւիթ վարդապետ,

էջ 102բ.— Օրինակ տապանագրոյ
Դարբէլ սրբազան պատրիարքի Սրբոյ Ե-
րուսաղէմի.— Հմմտ. Աղաւնունի, Միա-
բանք, էջ 56. Կան մէկ երկու փոքր տարբե-
րութիւններ:

էջ 103-106.— Օրինակներ ոտանաւոր-
ներու, հնդկոսեան... երկոտասանոսեան:

էջ 107.— Յաղագս պարզ խնդրոյ:

էջ 111.— Մասունք ճարտասանութեան
են չորք:

էջ 252.— Յաղագս վաստահութեան:

էջ 262-341, դատարկ: Նամակագրու-
թեան վերաբերող երբորդ մասը չէ իրագոր-
ծուած:

1745

ՕԳՈՒՏ ԲԺՇԿՈՒԹԵԱՆ.— 2

ԱՄԻՐՏԵՎԼԵԹ ԱՄԱՍԻԱՅԻ

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Մաւալ 30×21×2.5: էջ 194: Պրակք
Ե+Զ: Հանգամանք լաւ բնդհանուր առմամբ.
լուսանցքները ոչ ազատ ցեցահարութենէ:
Թուղթ հասարակ: Դրութիւն՝ խորագիրնե-
րը կարմիր, մնացեալը սեւ միւրնով, էջ 1-6
եւ 63-193 երկսիւն եւ քառասիւն, էջ 7-62
միասիւն, 38-40 տող: Նոտրագիր: Համառո-
տագրութիւնք սակաւ: Կաշեկազմ խաւա-
քարտեայ դրոշմազարդ:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.—

էջ 1ա.— Յառաջարկութիւն Բժշկա-
րամիս Առաջնայ եւ Նրկարդի Գրքոյն, այս-
ինքն Մարդկայազմութիւն, եւ ստանձնում,
արարեալ Ամիրտէվլէթ Բժշկապետի Ա-
մասիւրացւոյ.— Յանուն Աստուծոյ գթածին
եւ ողորմածին, որ է օրհնեալ յաւիտեանս
Ամէն:

Գրհանալով փառաւորեմք զնա՝ որ զա-
րարածս ստեղծեաց... Եւ անարժան և ան-
պիտան ծառայս Աստուծոյ, Ամիրտէվլէթ
բժիշկս: Տէր Ած. ձեզ արքայութիւն տացէ,
եւ Գի. փառք յաւիտեանս ամէն:

Թարգմանեցաւ պատուական Բժշկա-
րանս ի Թուականիս Հայոց, ՋԺԵ [= 1466],
ի կաթողիկոսութեան տէր Ընքստագէտին

— Հմմտ. Թ. 250, Բ. Հատոր, էջ 13:

էջ 1բ, (էջ 1 կրկնուած է).— Յայլմէ
Բժշկարամէ վերադադեցեալ, Յաղագս ըս-
տանումն բնութեան իրաւոք.— Յորժամ կա-
միս որ լուծումն առնես եւ հանես զխլտն
յանձնէն, այնչափ արա զլուծումն որ անձն
ուժ չի տեսնու...:

էջ 3ա.— Ա.— Սկիզբն պարտ է մեզ ու-
սանիլ զբժշկութեան չափսն, եւ խափանել
զմահացու դեղոց զօրութիւն...:

էջ 7.— Վառն չափոց բնտուգութիւն:

էջ 25, դատարկ:

էջ 26.— ԺԹ.— Կերպ յօրինուածոյ ա-
կանցիմ:

էջ 61.— ԿԱ.— Խօսք միաեամուտ եւ
նշան տնեմայն խառնուածոց եւ յաւելուա-
ծոց:

էջ 63ա.— Նշան պլպմիմ այս է.—
Միշտ բերանն գէճ լինի, եւ զկերակուրն չը-
մարսէ, եւ շատ քուն լինի...:

Յիշատակարամ.—

էջ 64ա.— Փառք մարդասիրին Քրիս-
տոսի, որ է օրհնեալ յաւիտեանս, Ամէն:

Եւ զգրորդ եւ զԹարգմանողս այս Թա-
գաւորական բժշկարանիս, որ անուանի այս
գիրքս Օգուտ Բժշկութեան, եւ զանարժան

եւ զանպիտան ծառայս Աստուծոյ, զԱմիր-
տէվլէթս, որդի Եղիայի, խնդրեմ ի ցէնջ,
ընթեռնոյք եւ կամ դադափարէք, վասն հոգ-
ւոյս իմոյ ներումն եւ թողութիւն խնդրե-
ցէք ի Քրիստոսէ, եւ Ած. ձեզ ներէ եւ թո-
ղու ի միւսանգամ զալստեան իւրում Ամէն:
Թարգմանեցաւ ի թվականիս Հայոց
ՋԺԵ ամի, ի քաղաքն Ընումիա, որ թուրքն
Ֆիլիպէ անուանէ:

Փոխեցաւ ի Քս. Ամիրտէվլէթ բժիշկն,
որ է Թարգմանողն զբքոյս, ի թվին Հայոց
ՋԽԵ, եւ յամսեանն դեկտեմբերի ԻԸ, աւու-
րըն հինգշաբթի. ով ոք ողորմիս ասէ, Ած.
նախ իւրն ողորմի, Ամէն:

էջ 64բ, դատարկ:

էջ 65ա. — Ծանկ ուսանելոյ բժշկու-

թեան, եւ թտպիր առողջութեան, եւ ստա-
ծումն ամենայն անձինն մարդոյ:

էջ 66բ, դատարկ:

էջ 67ա. — Վերջաբանութիւն. — Կատա-
րեցաւ Առաջին դիրքն Օգոստ Բժշկութեան,
որ յիշած է զչափն բժշկութեան եւ զբաժին-
որն...: Եւ երկրորդ դիրքն մէկ մէկ դեղե-
րուն զարուսթիւնն եւ զընութիւնն եւ զօգտու-
թիւնն բժշկապետաց խօսքն. եւ յառաջ զըը-
նութիւնն յիշեմ, եւ զտէրէճէնին, եւ զխառ-
նուած դեղերն, եւ զփորձողին խօսութիւնն
...:

էջ 68բ — 70, դատարկ:

էջ 71ա. — Գլխայցաւութիւն որ կամ
դիճութենէ կամ ի չորութենէ լինայ:

էջ 176, դատարկ. նոյնպէս էջ 194:

1746

ԱՆՏԱՌ ՆՈՐԱԳՈՅՆ ՄՏԱԾՄԱՆՑ. — 14

ՄԵՐ ԱՍՏՈՒԾՈՅ

Ս. Յակոբ, Երաւագէմ

ՌՄԻԵ = 1776

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ. —

Մաւալ 30×20×4.5: էջք 554: Հանդա-
մանք լաւ. քիչ աղղուած թացութենէ.
Թուղթ Հասարակ, Գրիչ՝ Մատթէոս Կրօնա-
ւոր: Գրութիւն՝ խորագիրները եւ գլխատա-
ռերը կարմիր, մնացեալը սեւ մեխանով,
երկսիւն, 39 տող: Նորագիւր վարժ: Հա-
մառօտադրութիւնք առատ: Գունաւոր զար-
դապիր զլուխներու սկիզբը: Գունաւոր կէ-
տախորան, էջ 1ա: Կաշեկաղմ տախտակեայ
դրոշմազարդ:

ձեղնատ. —

Գիրքս ամուսնեալ Սէր Աստուծոյ:

Արարեալ եւ շարադրեալ հեղինակու-
թեամբ Քալեբենի: Եւ Թարգմանեալ ի հայ-
կական բարբառ, ի լատինական լեզուէ, աշ-
խատասիրութեամբ Ղուկասու Խարբերթաց-
ւոյ. ի փառս միոյն Աստուծոյ, եւ ի պատիւ
ամէնեանեալ Կուսին Մարիամու:

Եւ մեծաւ զլուսնութեամբ օրինակեալ
յրնոր օրինակէ ինչ, զրութեամբ Մատ-
թէոս Նուաստագոյն կրօնաւորի:

Ի հայրուպետութեան տեսնոն Սիմէօնի
Հայոց Կաթողիկոսի, Յամի Տեսնոն ՌԶՀԶ,
իսկ ի թուականութեան Հայոց ՌՄԻԵ. ի
յնրուագիւմ, ի Վանա Սրբոյն Յակոբայ:

էջ 1ա. — Յաղագս մեծի սիրոյն զոր
Տէր Ած. մեր միշտ ունեցաւ դէպ տո մար-
դըն: Գլուխ Ա. — Ամենակարօղն Ած. ի յա-
ւիտենից սահմանեալ առ ի ըստեղծել զմար-
դըն...: Հմմտ. Թ. 896, Գ. Հատոր, էջ
412:

էջ 523ա. — Ավ. գայս իմչ կայ գետեղ-
եալ ի գիրքս այս որ յոյշի Սէր Այ. նիւալ ի
Քալեբենի. քարգամուսիքեամբ Ղուկաս
Խարբերթացոյ:

Յիշատակարան Գրչի. —

էջ 524ա.— Փառք երկրպագութիւն եւ դուռնութիւն, շնորհակալութեամբ հանդերձ, ամենասուրբ, անխմանալի, եւ անպատում, անեղ էականութեան միոյն Աստուծոյ, եւ յանէից դրնաւին զարարածական գոյութիւնս ի ցուցակութիւն կատարելութեան ածողին, այժմ, եւ յամ. ժամանակս յաւիտենից, եւ եւ եւս:

Որ ըստ ամենաբաւ անբաւ խնամոցն ակնարկութեան, եւ կամացն անհասութեան իմացականացն մտաց, ետ յաջողութիւնս կարողութեան՝ Մատթէոս անուն ամենապիկար չնչին իբր անարժան կարգաւոր. եւ լոկ անուն կրօնաւորիս, բոլոն հարկանել զգրութենէ՝ այսր ոգեկեցոյց մատենիս՝ Սէր Աստուծոյ յորջորջելոյս, զոր գրութեամբ իմոց ձեռաց՝ յաւարտ հասուցեալ կատարեցի, յերուսաղէմ քաղաքի, ի տարիալի Վանըս Սրբոյն Յակոբայ, որդւոյն Զեբեթեայ, արամեան տոհմին վիճակեցելոյ:

Եւ ևս ծաներուք ո ընթերցասէր հայրք եւ եղբարք, յընթեռնուլ ձեր զառաջիկայ ցանկս, եթէ տեսանիցէք զառաջնաւ թուոց ոմանց զխաշանման նիշս, զմատենիս նախկին էջնս իմաստիք, և առանց նորինն, գերկրորդն գիտաստիք: Այլ յառ ի ցանկէ առաքեալ տեղիսն, Նշանս երկրորեկաց եղաք, իբր զի դիւրաւ համաձայնեալ հնչտ հասու լիցին իմացուածոց բանիցն: Տինա ի հանդիպիլ ձեր սմին, եւ յօգտին ինչ ի սմանէ, եւ ըեսս ի հոգ խոնարհեալ աղաչեմ զձեզ, միով Հայր. մերիւ, եւ կամ Ած. ողորմեայիւ յիշեցիք զչնչինս ի հաճոյական մաղթանս աղօթից ձերոց, որ եւ դուք յիշեալ լիլիք ի Քրիստոսէ Աստուծոյ մերմէ, Ամէն: Ողջ լեւուրուք բոլորեալ բարութեամբն Աստուծոյ, Ամէն:

էջ 525ա.— Ցամկ Գրքոյս:

էջ 531բ — 554, դատարկ:

1747

ՔԱՐՈՁԱԳԻՐՔ. Ա. ՀԱՏՈՐ.— 16

ՅԱԿՈԲ ՊՏՐ. ՆԱԽԵՍ

Ս. Յակոբ, Երուսաղէմ

Թուական

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Մաւալ 30×22×3.5: էջ 386: Հանգամանք լաւ ընդհանրապէս. վերի կողմը մասամբ վնասուած թացութենէ: Թուղթ հասարակ: Գրիչ եւ Ստացող՝ Սարգիս Վարդապետ: Գրութիւն՝ խորագիրները, սկզբնատողերը եւ գլխատառերը կարմիր, մնացեալը սև մելանով, երկսիւն, 43 տող: Նոսր շեղադիր: Համառօտագրութիւնք յոյժ անատ: Փառակազմ:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.—

էջ 1-2, պակաս՝ վաղուց:

էջ 3, վերի լուսանցքին.— Գարող Հո-

գոյն Սրբոյ:

էջ 6ա.— Մասն երկրորդ: ԶՀոգին ոչնչարտութեամբ, գար աշխարհս ոչ կտրէ ընդունիլ, եւ այլն:

էջ 14բ.— Գարող երկրորդ. վասն Սրբոյ Երրորդութեամբ:

էջ 115բ.— Գարող վեցտասներորդ: Շոգալիքի Աստուածածնին իջնամ Բանին Աստուծոյ ի Վաղարշապատ քաղաքի, ի շաբաթի աւուր վերափոխման Աստուածածնին:

էջ 384ա.— Մասն երրորդ: Առնուլ ըզքաղաւրութիւն Է՝ տիրելի հաւատով ի վերա հեքմանաց:

1748

ՔԱՐՈՋԱԳԻՐՔ. Բ. ՀԱՏՈՐ.— 16

ՅԱԿՈԲ ՊՏՐ. ՆԱԼԵԱՆ

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Մաւալ* նախորդին նման, էջ 387-794: Հանգամանք եւայլն ըստ նախընթացին:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.—

էջ 389ա.— Քաբազ ՄԸ (ՄԹ).— Ի վերայ Արքայն Բարազի, Կեաբաւ եօթնալայն Հայրապետի:

էջ 505բ.— Քաբազ ԱՍ (ԱԲ).— Ի վերայ քառասորեայ Գալստեանն Տեառն Ի Տաճարն:

էջ 663բ.— Քաբազ Հարիւր Ե (ՀԶ).— Կտակ Զարչարամացն Քրիստոսի.— Յաղազըս նախաշարժման Ի լաց եւ Ի ողբ.— Մասն Առաջին:

էջ 739ա.— Քաբազ Հարիւր ԺԶ (ՃԺԷ).— Եօթներորդ Կերակէի զկնի Սրբոյ Զատին: Երկրորդ Մաղկազարդի:

Յիշատակարան Հեղինակի.— 1766

էջ 745ա.— Ի պարգեւաց Հոգւոյն Սրբոյ աւարտեցաւ Կերակէից Քարոզդէբքս յամի Տեառն 1766, եւ Հայոց ՌՄԺԵ, յուսիս ԽԲ, Ի տօնի Սրբոյն Նդիսէի մարգարէին, եւ Երկրտաանն առաքելոց, եւ գլխաւորացն Պետրոսի եւ Պողոսի, Ի փառս Եռանձնեայ եւ միոյ Աստուածութեանն Հօր եւ Որդւոյ եւ Հոգւոյն Սրբոյ, եւ Ի պատիւ ամենաօրհնեալ մօրն Յիսուսի Սբ. Աստուածածնի Կուսին, իմոյ յատկական այցելուի եւ բարեխօսի, եւ Սրբոյն Յօհաննու Մկրտչի, եւ ամ. սրբոց:

Ներքեւը տաբեր գրէ:

Յիշատակ է Սբ. Երուսաղէմայ Աթոռոյն, Հանգուցեալ Սարգիս Վարդապետի, որոյ ձեռամբն գրեալ է. Տէր լուսաւորեսցէ զհոգին եւ ընդ սրբոց վարդապետաց դասակից եւ պսակակիցս արասցէ, եւ աշխատանաց փոխարէն վարքս բարեաց պարգեւեացցէ Տէր Յս.:

էջ 745բ — 746, դատարկ:

էջ 747ա.— Յանգ պատուական Քարոզագրոյն գլխաւոր մտաց եւ բանից, այբուբենական դասաւորութեամբ:

էջ 763ա.—

Թէպէտ ցանկիս եղեւ վախճան, բայց յոյժ դժուար եւ անազան, սակայն այսու եմ պարտական, տալ Աստուծոյ զփառս զոհութեան: Զի զսկսեալ իմ անկատար, Հասոյց յաւարտ լիակատար, ձեռամբ Սարգիս պետիս տկար, որ եմ կարի թերակատար:

էջ 763ա.— Յանկ եւ ցուցակ գլխոց Քարոզգրոյն, Համարով իւրեանց եղեալ.— Ա-ՃԺԺ Քարոզներ:

էջ 774ա.— Ուր ես մայր իմ...:

էջ 775ա.— Աւամայ ԺԲ փառքն որ Ի դրախտին:

էջ 775բ — 794, դատարկ:

Յետմագոյն յիշատակագրութիւն.—

1.— Էջ 795, գեղադիր անհարթ.— Յամի փրկի 1829 եւ յուլիսի 12 եւաք Ի Սբ. Աթոռոյն գնալ յերկիրն Հնդաց նուիրակ: Իրեւ երկուս չարաթս սպասեցաք Յոպպէ վասն զայստեան նաւուց. եւ իբրեւ եկն նաւ մի յոյժ փոքրիկ եւ քերնարաց* որ եւ ասնի տիմեաթու ճէրիմ, եւ երկուց տէրութեանց քոնսոյ պարոն Մուրատն զմեջ առաքեաց նոյն նաւովն. Ի մէջ 14 աւուրց հազիւ Հասաք Ի Տիմեադ, գրէ թէ յամենայնուն ժամու ընկղմեաք Ի ծովն, եւայլն: Վասնորոյ ըմբռնեաց զիս զերկիւղն մահու. Ի սոյն երկիւղէ* Ի մէջ ծովու Հանդիպեաց ինձ կերպաւ, որ է շիրիփէնչէ, Ի մէջ յուլիս ամսոյն, եւ ողորմութեամբն Աստուծոյ առողջացաք Ի 1830 ամի եւ մարտի 8ըն, յաւուր յիշատակութեան Յօհաննու Երուսաղէմի:

Հայրապետի, եւ իսպառ անյետ եղեւ ի մէջ ինն ամսոյն, յիշխանոս քաղաքն, առ ոտս տեառն եւ տեառն Կիրակոս արքեպիսկոպոսի եւ բարեկարգ արթուն դէտի հօր մերոյ:

Մամօթ. — «Գաղատացի Իսահակ վարդապետը պէտք է ըլլայ, նուիրակ Հնդկաստանի, եւ Հեղինակ Յովսէփ Գեղեցկի» (Պապայեան, Յուլյակ, տետր 20, էջ 2284) — Հմմտ. նաեւ Աղանունի, Միաբանք, էջ 442-443:

2.— Էջ 786, վերը, տարբեր գրով. — Գանձապետ Ղարաղաշեան մահտեսի Գասպարն ետ մեզ 150 ղշ. դանձանակի արդիւնքն որ ի Շէնքուշ:

Ատիշ դանձապետ քեփիայ մահտեսի Գրիգորն 132 ղշ. ետ — Այս 2 եկեղեցիք են Սբ. Կարապետ:

Ջերմուկ Ապտիմէհի դանձանակն 100 ղշ., դանձապետի անուն Եղիայ եւ Մուսոյ եղբայրք են:

1749

ԱՍՏՈՒԱԾԱՐԱՆՈՒԹԻՒՆ. — 8

Ս Կ Ո Ր Ո Ս

ԵԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ. —

Մաւալ 31×21×4: էջք Ժ+128+310:

Հանգամանք լաւ: Թուղթ հասարակ: Գրուածքն ամբողջովին սեւ մեխնով գրեթէ: Միաբան, 40 տող: Նոտր շեղագիր: Համառոտագրութիւնք սովորականէն քիչ մը ւաւելի: Կազմ կիսալաթ խաւաքարտեայ:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ. —

Էջ Ա. — Առաջաբանութիւն կամ սկիզբն Աստուածաբանութեան:

Մեծութիւնն, կամ լայնատարածութիւնն նւթոց՝ զորոց ընձեռն Աստուածաբանութիւնն, յառաջանալ պարտի ի մեկնութենէ նոյնոյ Աստուածաբանութեան. . . :

Էջ Գ. — Ցանկ Դիւթոց, Վիճաբանութեանց, եւ Խնդրոց, Առաջնոյ Մասին. . . :

Էջ Ժ. — Աստուածաբանութիւն Սկոթոսին ի յերկարաբանութենէ, եւ նրբութիւն նորա ի խրթնութենէ ազատ, մաքուր եւ պարզեցեալ, կամ գործ աստուածաբանական ուսանողաց, այնպէս բարեխառնեալ եւ կարգադրեալ, մինչ զի ի նմա ունեւոց են ի ձեռի զամբողջութիւնն Հակերձ եւ Համառօտ, եւ զխորութիւնն Հարթ եւ Հասարակ, այսինքն, պարզ դեռալարժից եւ նորակրթութեան Աստուածաբանութեան:

Պատուելի հօրն Յովհաննու Գաբրիէլի Պոյովինացոյ ի դաւառս ծնանցիցոյ, Փա-

րիղիականի խտագունի կանոնապահի կարգին ուսուցչի եւ վարդապետի, ծնեալ ի նոյնում քաղաքի, այսինքն Պոյինվինոյ:

Ի չորս մասունս բաժանեցեալ: Առաջին Մասն: Վեցերորդ պարզազոյն գործ: Ի Վերնիժում, ի տպարանի Գասպարի Սթօրթիսի:

Հրամանաւ մեծաւորաց, եւ իշխանութեամբ. — Հմմտ. Թիւ 19, Ա. Հատոր, էջ 108:

Էջ 1. — Աստուածաբանութիւն Սկոթոսին. Մասն Առաջին: Զմիռութիւն էութեանն աստուածայնոյ, եւ զերբորդութիւն անձանց մեկնելով: Տրամադրութիւնն առաջնոյ ընձեռուածոյ: Յաղաքս միոյն Աստուծոյ:

Էջ 1. — Յաղաքս երբակին Աստուծոյ: Ընձեռուած զերբակէ Աստուծոյ, այսինքն զերբորդութեան:

Էջ 144. — Խնդիր Վերջին: Յաղաքս կերպի խօսելոյ շուրջ զայսու խորհրդով:

Էջ 116. — Վերջ Աստուածաբանութեանն նրբագունեղի Սկոթոսի վարդապետին:

Էջ 117. — Ընձեռուածս Յաղաքս ըստեղծմամբ աշտարիի, ուր գերշտակաց եւ մախ գլմարդայն ընձեռի. — Երկից աստուածային անձանցն, որք Թարգ մնասու միութեանն ներգոյնանս ի յաստուածութեան, մինն է մարմնացեալ...

էջ 162.— Աստուածաբանութիւն Սկզբութիւն... ի չորս մասունքս բաժանեալ, երկրորդ մասն...:

էջ 163.— Յանգ Գլխոց եւ խնդրոց երկրորդի մասին:

էջ 168.— Յաղագս Բանին Աստուծոյ

Ներմարմնութեան, Ընձեռուած.— Աս փըրկութիւնն ոչ է բաւական զԱծ. ճանաչել...:

էջ 301.— Խնդիր Գ.— Արդեօք ի Գս. էին սերունդք մեղաց եւ տգիտութիւն,— Վերջը Թերի է:

էջ 303-310, դատարկ:

1750

Ո Ս Կ Ե Փ Ո Ր Ի Կ (ԺՈՂՈՎԱԾՈՅ).— 8

Տեղի

ԹՃԻ = 1655

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Մաւալ 29×22×6: էջք 638: Հանգա-մանք համարեա բաւարար. նորոգութիւն կրած, բայց կը պակսին շատ մը թերթեր, թուղթ կոկեալ, Գրիլ՝ Յովհաննէս Երէց, Դրութիւն՝ զլխատառերը եւ սկզբնատողերը կարժիւր, մնացեալը սեւ մելանով, երկսիւն, 29 տող: Բոլորգիր վարժ, Համառոտագրութիւնք սովորական, Գունաւոր զարդադիր եւ լուսանցազարդ դրուխներու սկիզբը: Նըկարք, ոչ նուրբ, Աւետումն էջ 6, Մնունդ Տեառն էջ 36: Կազմ կիսակաշի խաւաքարտեայ, Պահպանակ թղթեայ սկիզբը եւ վերջը մէկմէկ թերթ, կողքերուն փակած, բոլոր-գիր երկաթագրով խառն, մասն Աւետարա-նի, Այլ պահպանակ մագաղաթեայ, վերջը մէկ թերթ, ասորերէն: Ստացող Միտաք սարկաւազ, որդի մղցի Թումասի եւ Մահ-պուպի:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.—

էջ 1-5.— Յանկ.— Ա.— ՂԳ Գրուխներ, Բայց ՄԳ.— ՀԼ կը պակսին, վասնզի մէկ թերթ ինկած է 4-5 էջերուն միջեւ:

Մամօք.— Սկիզբի մասէն շատ մը թերթեր կրած, ոմանք ալ սխալ գետեղ-ւած են: Այդ մասին վերնադիրներն են, ըստ նախադիր ցանկին:

Ա.— Նախ Աւետեաց Սբ. Աստուածած-նին:

Բ.— Մննդեան Առաջին Աւուրն:

Գ.— Մննդեան երկրորդ Աւուրն:

Դ.— Մննդեան երրորդ Աւուրն:

Ե.— էջ 18բ.— Երանելոյն Յոռմմու Ոսկիքերանիմ ասացեալ յԱւետիք եւ ի Մը-նումնն Յիսուսի.— Դարձեալ խնդութեանն աւետեք...:

Զ.— էջ 29բ.— Վասն Գալստեան քա-գաւորացն Մագուցն յերկրպագութիւն մո-րածին Թագաւորին.— Ահա մողք յարեւելից եկեալ հասին յերուսաղէմ...:

Է.— էջ 42.— Արքայն Եփրեմի խորին Ատրայ ասացեալ ի Մկրտութիւն Քրիստոսի եւ յընդդիմեալն Մկրտչին.— Իրեւ ետես Յովհաննէս զՅիսուս եկեալ առ նա ի մկր-տութիւն, եւ ասէ ցնա...:

Ը.— էջ 56.— Ամքիպատրոսի Բոստրա-ցոյ ասացեալ ի Մնումնն Քրիստոսի եւ ի Մկրտութիւն.— Հրաշափառ է տաւախըմ-բութիւնս...:

Թ.— կրկնուած է.— էջ 62-63.— Երա-նելոյն Եփրեմի խորին Ատրայ ասացեալ ի Յայտնութիւն եւ ի Մկրտութիւն Քրիստոսի.— Որք պայծառացաք առաջին տաւախն...:

Ժ.— էջ 75ա.— Յակոբայ Արմոյն Եփրե-կոպոսի ասացեալ ի Մնումնն Յովհաննէս Մը-կրտչին.— Զուրս փառաց որ դամ. տիեզերս պայծառացոյց...:

Ի.— էջ 87ա.— Պատմութիւն վասն փա-խըստեանն Քրիստոսի յԵփրատոս, ի Հե-րովդէէ արքայէ.— Եւ երեւցաւ Հրեշտակ Տեառն՝ Յովսէփայ եւ ասէ. . . :— Հմտ Մնկ. Գիրք Նոր Կտակարանաց, Վնետիկ, 1898, էջ 306-312:

ԺԱ.— էջ 94բ.— Պատճառ Առաջաւո-րացն Պահոց, ասացեալ սուրբ եւ ուղափառ

վարդապետաց.— Անշափ է խորհուրդ Առաջաւորաց Պաւնոյ...:

ԺԲ.— էջ 100ա.— Յոհաննու Ոսկիբերանի ասացեալ վասն Պաւնոյ Պարկեշտութեան.— Պարտ է մեղ գիտել թէ...:

ԺԳ.— էջ 109ա.— Ասացեալ վասն Քա-

վարդապետաց.— Խրատք Պաւնոյ Առաջաւորաց...:

ԺԵ.— էջ 122բ.— Երանելոյն Եփրեմի Խորին Ասորոյ ասացեալ ի Քարոզութիւն Յունանու եւ ի դարձ Նինւ.— Եւսաս Հրաման ի Տեսունէ առ մարդարէն Յունան...:

11.— Եմուդ Տեառն

Թ. 1750, էջ 36

րողութեան Յունանու Նինուէի.— Տեաէք զԱստուծոյ բարերարութիւնն...:

ԺԶ.— էջ 116ա.— Պատճառ Առաջաւորաց Պաւնոյ, ասացեալ [առաջ] եւ ուղարկաւ

ԺԶ.— էջ 136ա.— Յառաջնոց վարդապետաց ասացեալ վասն մահուան եւ յարութեան մարդկան.— Վայ եւ եղուկ անմտութեան ազգիս մարդկան...:

Ժէ.— Էջ 141բ.— Պաշտօնի Տարանանգոյ Ուղարկատ Վարդապետի ասացեալ ընդ—
[դէմ] երկաթակաց ժողովոյն Գաղկեղոնի եւ
ալ չարափառաց.— Առաքեալն Պաշտօն գը—
րէ առ Կորնթացիսն առեւով...

Դիտ.— Թ. պրակին առաջին եւ վերջին
թերթերը միայն կը մնան. ըստ երեւոյթին
10 թերթ ինկած է 150—151 էջերուն միջեւ,
Կորնուած Թերթերը պիտի պարունակէին
ԺԼ — Ի Գլուխները, որոնք ըստ նախադիր
ցանկին կը վերաբերին պահոց եւ ողորմու—
թեան:

ԻԱ.— Էջ 152ա.— Առաջին Շարաթի
Ձորեղջարթի Առուր, Երանելոյն Եփրեմի
Խորին Ասորոյ ասացեալ Վասն Պահոց.—
Պահոց յայտնիք ծածուկ պահաւք բաւանդա—
կին...

ԻԲ.— Էջ 159բ.— Առաջին Շարաթուն
Հինդարթի Աւր, Վասն Քառասնորդաց Պա—
հոց ասացեալ.— Վասն պահոցս Քառաս—
նորդացս՝ բաղձաց յառաջագոյն ասացեալ
է...

ԻԳ.— Էջ 166ա.— Առաջին Շարաթուն
Ուրբաթն, Երանելոյն Յոհաննու Ոսկերեքա—
նի ասացեալ, Վասն պահոց եւ Առաքինու—
թեան.— Պահան ի սուրբ եւ յանկեղծ հաւա—
սոց...

ԻԴ.— Էջ 171բ.— Վարդան Վարդապե—
տի ասացեալ Խրատք եւ Կանոնք Գրիստոնէ—
ից, Վասն Շարաթի.— Ամենազաւր Թաղա—
ւորին Գրիստոսի եւ բարերար Փրկչին հա—
ւատարմ ծառայք...

ԻԵ.— Էջ 176ա.— Երկրորդ Կիրակէի,
Երանելոյն Յոհաննու Ոսկերեքանի ասացեալ.
Ի ձկնորսութիւն Պետրոսի.— Յորժամ վար—
դապետն բարեփառ...

ԻԶ.— Էջ 183ա.— Երանելոյն Յոհաննու
Ոսկերեքանի ասացեալ Երկրորդ Երկուշաբ—
թի, Վասն Խոստովանութեան եւ ապաշխա—
րութեան.— Տէր մեր Յս. Քս. եցոյց մեզ...

ԻԷ.— Էջ 188ա.— Երկրորդ Երեքշա—
բաթի աւր, ասացեալ Երանելոյն Յոհաննու
Ոսկերեքանին, Վասն Խոստովանութեան եւ
ապաշխարութեան.— Տեսէք յառաջնումն
Կիրակէին զպատերազմ...

ԻԸ.— Էջ 194ա.— Երկրորդ չորեքշա—
բաթի աւուրն, ասացեալ Երանելոյն Յոհա—
նու Ոսկերեքանին, Վասն ընդունելի եւ ա—

նընդունելի ողորմութեան.— Բազում զաղ—
տածիք նետիւք լիբաւորէ զմարդիկ սատա—
նայ...

ԻԹ.— Էջ 200բ.— Երանելոյն Յոհաննու
Մանդակունոյ ասացեալ Վասն երդմանց
սովորութեանց.— Յոյժ չար են ամ. սովո—
րութիւնք չարին...

Էջ 201, ստորին լուսանցքին, չեղադիր.
«Աստ պահասին մի քանի թերթք»:

Լ.— Էջ 203ա.— Քարոզ եւ Խրատ ըն—
տիր եւ պիտանի, և ամ. մարդոյ ազդատկար
որք լսեն.— Արար Ած. զմարդն հոգի եւ
մարմին...

ԼԱ.— Էջ 209ա.— Երանելոյ իմաստա—
սէրն Սիրաք ասացեալ զբան զայս ի բերան—
նոյ ննջեցելոց.— Ի միտ ամ ըղբատաստանս
իմ, զի այնպէս լինելոց է եւ դատաստանք
ը...

Էջ 215ա.— Կանոնք եւ Խրատ վասն
անդամ առնելոյ, Այս եւս աւրէնք է քրիս—
տոնէից...

ԼԲ.— Էջ 216ա.— Երանելոյն Յոհան—
նու Մանդակունոյ ասացեալ ի մխիթարու—
թիւն սգաւորաց.— Հայեաց ի յոյսն վերին
...

Դիտ.— Նախադիր ցանկին մէջ յիշ—
ուած չորս գլուխներ՝

ԼԳ.— Վասն Պահոց:

ԼԴ.— Վասն տեսչութեան քահանայից
ի վերայ ժողովրդեան.

ԼԵ.— Վասն չրամասնել զքահանայսն.
եւ

ԼԶ.— Վասն ողորմութեան.

մեծաւ մասամբ կորուսած են, եւ կը մնան
քանի մը թերթեր միայն:

ԼԷ.— Էջ 235բ.— Երանելոյն Յոհաննու
Մանդակունոյ ասացեալ բանս այս Վասն
մխիթարութեան աղքատաց եւ կարօտելոց.
— Զինչ ասացից եւ կամ զինչ խաւեցայց...

ԼԸ.— Էջ 244ա.— Երրորդ չարաթի ա—
ւուրն, ասացեալ է ճառս Վասն չնութեան եւ
պոռնկութեան.— Գրիստոնեայք մի անկցի
յախտ չնութեան...

ԼԹ.— Էջ 249ա.— Երրորդ Կիրակէին,
Երանելոյն Յոհաննու Ոսկերեքանին ասաց—
եալ, ի մեծատուն եւ Ղազարոս.— Էր ոմն
մեծատուն, եւ ազանէր բեհեզ եւ ծիրանիս

ն.— էջ 256ա.— Երանելոյն Կիւրդի Երուսաղէմայ Հայրապետին արարեալ Կոչում ժրն Ընծայութեան: Յամենակալն. . . — Ի Հաւատալոյ անտի յԱստուած. . . :

նԱ.— էջ 264.— Կոչումն Ընծայութեան: Յարարին երկնի եւ երկրի. . . — Մարմնաւոր աշաւ ռմբէ տեսանել զԱստուած անհնար է. . . :

նԲ.— էջ 272բ.— Զորբորդ Զորեքարթին, ի Կիւրդի բանիցն ասացեալ է.— Զի Հրաման ել յԱստուծոյ եւ ասաց. Բխեսցէ երկիր խաչն եւ դազան եւ երբ վայրի. . . :

նԳ.— էջ 278ա.— Դուկասու Աւետարանի Մեկնութենէ ասացեալ.— Թզենի ռմն տնկեաց յայդոյ իւրում. . . :

նԴ.— էջ 288ա.— Հինգերորդ Ուրբաթուն կարգա զմերկութիւն Աւետարանին.— Արթուն կացէք, զի ոչ գիտէք թէ երբ տէր տանն դայցէ. . . : Գովելի է արթնութիւնն եւ յոյժ պիտանի. . . :

նԵ.— էջ 294բ.— Զորբորդ Շաբաթին Շաբաթի Աւրոյ, ասացեալ է Ճառս Վասն Երդմանց որ ի չարէն է.— Ոչ է պարտ զԵրեստանէն տառ երդնուլ Ոչ իրաւ. . . :

էջ 296բ.— Յաղագս տառ տեղի եւ վրեպոյն.— Ութերորդ կանոն գրեմք վասն աշնոցիկ. . . :

նԶ.— էջ 299ա.— Հինգերորդ Կիրակէին, Երանելոյն Յոհաննու Ոսկիբերանին ասացեալ, ի Մաքսաւորն եւ ի Փարիսեցին.— Երբորդ եւս ճանապարհք ապաշխարութեան. . . :

նԷ.— էջ 303ա.— Երանելոյն Եփրեմի Ոորին Ասորոյ ասացեալ Վասն Զղջման խոտովանութեան.— Որք Սբ. Հոգոյն են ցանկացեալք. . . :

նԸ.— էջ 311բ.— Երանելոյն Եփրեմի Որին Ասորոյ ասացեալ Վասն խրատու.— Յորժամ երեսասարդն էիր. . . :

նԹ.— էջ 316ա.— Երանելոյն Յոհաննու Մանդակունեցոյ ասացեալ Վասն Հարուածոց եւ պատուհասից.— Բազում են կերպարանք պատուհասից եւ սպառնալեացն Աստուծոյ. . . :

Մ.— էջ 327ա.— Երանելոյն Եփրեմի Որին Ասորոյ ասացեալ է, Վասն չլուծանելոյ զչորեքարթին եւ զուրբաթն, եւ վասն յիշնացաց.— Արդ որ եք լուծանէ զպահս

ուրբաթին եւ զչորեքարթին. . . :

ՄԱ.— էջ 335ա.— Սրբոյն Յոհաննու Մանդակունեցոյ ասացեալ Վասն անառակ արբեցողացն.— Մեծաւ սղով եւ ցաւազին արտասուաւք պարտ է մեզ պատմել. . . :

ՄԲ.— էջ 343ա.— Տեսիլ Սրբոյն Գրիգորի Լուսաւորչին որ ետես զհրեշտակն Աստուծոյ, եւ Հարցեալ ի նմանէ ուսաւ շատ լուծմունս տարակուսանաց մարդկան.— Յաւուր միում կայր Սուրբն Գրիգոր Լուսաւորիչն մերն եւ աղաւթէր ըստ իւրում սովորութեանն. . . :

ՄԳ.— էջ 355.— Վեցերորդ Կիրակէին, Երանելոյն Յոհաննու Ոսկիբերանին ասացեալ, ի Ժ Կուսանս եւ ի Գալուստն Քի. Այ. մերոյ.— Յորժամ ըզմտաւ ածեմ զդիւածախ կենցաղոյս շրջանակս, եւ զաշխարհավար մարդկան տաղնապս. . . :

ՄԴ.— էջ 364բ.— Սրբոյն Յոհաննու Մանդակունեցոյ ասացեալ Վասն Ապաշխարութեան եւ պահոց.— Արժատք դեղոց բրժկաց ցցաւս մարմնոց առողջացուցանեն. . . :

ՄԵ.— էջ 374բ.— Տեսնոն Յոհաննու Մանդակունի շայոց Կաթողիկոսի ասացեալ Վասն Պահոցն.— Աղդոյ եւ աւգտակար եւ կարեւոր են պահոց պնդութիւն եւ յորկորստութեանցն ժուժկալութիւն. . . :

ՄԶ.— էջ 381բ.— Երանելոյն Յոհաննու Ոսկիբերանին ասացեալ Վասն Աղբատսիւրութեան.— Փառաւորեցուցէ զբազումն զորմ Ուսուած. . . :

ՄԷ.— էջ 388ա.— Երանելոյն Յոհաննու Ոսկիբերանին ասացեալ ի մեկնութիւն բանին աւետարանին.— Այր մի իշանէր յերուսաղէմէ յերեզով. . . :

ՄԸ.— էջ 397ա.— Սրբոյն Յոհաննու Մանդակունեցոյ ասացեալ Վասն զղուշութեան եւ երկիւղի մերձեալ ի մարմն եւ յարիւն Որդոյն Այ.— Սոսկան ոսկերք իմ զոգութեամբ. . . :

ՄԹ.— էջ 406ա.— Երանելոյն Յակոբա Սրճոյ եպիսկոպոսին ասացեալ, Ներբողեան ի Յարութիւն Դազարու.— Բաց զըթունս իմ խաւսել վասն թո Որդի Աստուծոյ. . . :

Կ.— էջ 417բ.— Մեծի եւ Հրաշափառ Գալստեան Քի. որ է աւր առաջին արարչագործութեան Այ. որպէս առէ Մովսէս.— Ի սկզբանէ արար. Ած. զերկին եւ զերկիր. . . :

ԱԱ. — էջ 427բ. — Պատճառ Աւագ Երեւելարաթի վասն Արարչութեան Աստուծոյ. — Եւ ասաց Ած. եղիցի հաստատութիւն ի մէջ ըրողդ...

ԿԲ. — էջ 433ա. — Պատճառ Աւագ Երեւելարաթի Աւուրն, թէ զինչ արար Աստուած. — Եւ ասաց Ած. ժողովեցին լուրք ի ժողովս իւրեանց...

ԿԳ. — էջ 438բ. — Պատճառ Աւագ Զոբեւելարաթին, վասն Արարչութեան Աստուծոյ. — Եւ ասաց Ած. եղիցին լուաւորք ի հաստատութիւնն երկինց...

ԿԴ. — էջ 445ա. — Պատճառ Հինգերորդ Աւուր Արարչութեանն Այ. — Եւ ասաց Ած. հանցեն լուրք զեռունս շնչոց կենդանեաց...

ԿԵ. — էջ 451բ. — Պատճառ Վեցերորդ Աւուր Արարչութեանն Այ. եւ կատարմանն Աւագ Ուրբաթու Զարչարանացն Քի. Այ. մերոյ. — Յաւուր ուրբաթու ասաց Ած. հանցէ երկիր շունչ կենդանի...

ԿԶ. — էջ 456ա. — Պատճառ Զարչարանաց Տեառն Եւ վկայութիւն զոր վկայեաց առաջի Պիղառոսի Պոնդացոյ. — Յամս ութուստասաներորդի յարքայութեանն Տիբերեա կայսերն...

ԿԷ. — էջ 467ա. — Երանելոյն Թէոփիլոսի ասացեալ ի Գերեզմանն աստուածընկալ. — Նոր երկինք այսաւր ի յերկրի հաստացեալ Գերեզման Փրկչին մերոյ...

ԿԸ. — էջ 475բ. — Սրբոյն Թէոփիլոսի ասացեալ Վասն Յարութեան Տեառն մերոյ Յի. Քի. — Քս. Բան Հաւր եւ Համագոյակիցն Հոգոյն Սրբոյ...

ԿԹ. — էջ 486ա. — Պատճառ եւ Պատմութիւն Վասն Յարութեան. — Եւ իբրեւ երեկոյ եղեւ եկն այր մի որոմ անունն էր Յովսէփ, որ էր քաղաքագետ...

Հ. — էջ 493ա. — Երանելոյն Սրճոյ Եւ պիսկոպոսին Յակոբայ ասացեալ ի Սբ. Յարութիւն Քի. Այ. մերոյ. — Այսաւր ուրախութիւն մեծ լի ընտրութեամբ զարհուրեցուցանէ զիս...

ՀԱ. — էջ 500ա. — Մեծին Եւսեբեա Պատմադրի ասացեալ ի Համբարձումն Քի. — Վայելուէ է մեզ փորք ինչ վասն վերանաւոյն Տեառն մերոյ բանս առ ի մէջն պատմել

ՀԲ. — էջ 507բ. — Պատմութիւն Սուրբ

Ուսիպիայտին Քի. Այ. մերոյ, թէ որպէս տարա Հերակլ Արքայ ի Թաւրիզայ ի Կոստանդնուպոլիս. — Իսկ արքայ Հերակլ...

ՀԳ. — էջ 517-518. — Պատմութիւն Սբ. Ուսիպիայտին որ ի Հացունեաց կոչի, եւ թէ որպէս դարձաւ ի Պարսից Ուսն աստուածընկալ, յորմէ ընկալաւ Բիւրեղ տիկինն զմասն աւրհնութեան. — Եւ եղեւ յետ Թաղաւորելոյն Մարկայ արքային հոռոմոց...

ՀԴ. — էջ 525բ. — Պատմութիւն Դաւթի Մարգարէին եւ աստուածահաւան Թաղաւորին. — Եւ ասէ Տէր զըմամուէլ...

ՀԵ. — էջ 533ա. — Պատմութիւն եւ դատաստան զոր արար Դանիէլ ի չնորհացն Այ. եւ յանդիմանեաց զժերսն. — Եւ էր այր մի բնակեալ ի Բաբելոն եւ անունն նորա Յովսէփ էր...

ՀԶ. — էջ 544բ. — Պատմութիւն զալսուեան Մուհամմատին ի Հայս եւ զնալ ընդդէմ նորա Սրբոյն Սահակ Հայրապետին. — Ի իսանն Սրճրունեաց Թէոդորոս ընդլստունի իբրեւ լուաւ...

ՀԷ. — էջ 522բ. — Պատմութիւն Գետաղեւ Սուրբ Նշանին թէ ուստի եւ որպէս բերաւ ի Հայս. — Յորժամ Հաւատաց ի Քս. մեծն Կոստանդիանոս...

ՀԸ. — էջ 558. — Ի նուաստ վարդապետէ ի Յոհանէս Եղընկեցոյ խրատ եւ կանոն հասարակաց քրիստոնէից, քահանայից եւ ժողովրդոց, ի կանոնական սահմանաց առաքելոց սրբոց եւ Հայրապետաց եւ վարդապետաց եւ մանաւանդ սուրբ Հաւրն մերոյ Վարդան Վարդապետի, յորոց ժողովեցի եւ զրեցի ի փառս. — Ամենազաւր Թաղաւորին մերո Յի. Քի. եւ բարերար Փրկչին Հաւատարիմ ծառայք...

ՀԹ. — էջ 561ա. — Վասն Հաւատոց. — Նախ պարտ է իմանալ...

Ձ. — էջ 565բ. — Խրատ Վասն Մկրտութեան. — Արդ քրիստոնէութեանս սկիզբն եւ զլուծի մկրտութիւն է...

ՁԱ. — էջ 569բ. — Վասն Բարոյն սնուցանելոյն զտղայս. — Սրբութեամբ եւ անարատութեամբ պարտ է սնուցանել...

ՁԲ. — էջ 571բ. — Յաղագո Պապի եւ Վասն Ամուսնութեան. — Զորորդ զբեմէ կանոնք այնոցիք որք սրբութեամբ սնանին

2Գ.— էջ 577բ.— Ողբ պիտանի վասն մեռելոց ի սիրելեաց եւ ազգականաց, ի Դրրիգոր Վարդապետէ ասացեալ.— Արդ առան ի մէջն սուրբքն եւ առ Ած. գնացին...

2Դ.— էջ 592ա.— Նորին Յոհաննու Ոսկերբարանին ասացեալ, Վասն ննջեցելոց տըղայից.— Այսմիկ հոգ տանել կարեւոր է...

2Ե.— էջ 596ա.— Նարին Յռնաման.— Աղէ ասա ինձ, ով կին դու...

2Զ.— էջ 597.— Տեսիլ սուրբ Վարդապետին Յոհաննու որ մակ անուն Կողեոն կուլի, այլ ճգնազգեաց եւ բանիբուն Հոտորի.— Ի ժամանակին յորում էր թուականութիւնս Հայոց ի ԴժՀԼ...

2Է.— էջ 602բ.— Երանելոյն Եղիշէի ասացեալ բան շահաւէտ եւ աւգտակար հոգոց համայնից.— Ով հաւատացեալ Հայրք իմ եւ եղբարք...

2Ը.— էջ 609բ.— Երանելոյն Եղիշէի Հայոց Վարդապետի ասացեալ, ի բանն Եսայի մարգարէին որ ասէ.— Երանի տեղւոյն այնորիկ ուր եղն եւ էջն կոխեսցէ...

2Թ.— էջ 615բ.— Պատմութիւն վասն անջուն որդանցն եւ վասն խստութեան նոցա, ասացեալ Վարդան Վարդապետի.— Արդ եկայք ժողովուրդք Աստուծոյ...

Ղ.— էջ 623ա.— Երանելոյն Յոհաննու Ոսկերբարանին ասացեալ Յայրին եւ ի միամօր որդիին.— Բեր այսուհետեւ սիրելի զայս առաջի դիցուք զպատմութիւն սքանչելեաց այրոյն...

էջ 630—631ի միջեւ կը տեսնուին կտրուած թերթերու քանի լը արմատներ. թերթեր ինկած են նաեւ 634—635 էջերու միջեւ. Նախադիր ցանկին նայելով մեծազոյն մասով կորսուած են հետեւեալները.

Վասն Սրբոյն Սարգսի Զօրավարի:

Վասն Հայրապետին Իսահակա:

Վասն սիրելոյ զմիմեանս:

Վասն Աղօթից:

Մամր յիշատակագրութիւնք Գրչի կը գտնուին գլուխներու վերջաւորութեան. կ'առնենք իբրեւ նմոյշ.

1.— էջ 19.— Քս. Ած. Յո Սբ. Մենդեամբէ ողորմեան ըստացողի սուրբ զրոցս մղցի Թուման եւ կնոջն Մահպուլային եւ որդոցն Միսաքին եւ Պատուականին եւ ամ:

2.— էջ 56ա.— Քս. Ած. Յո Սբ. Մկրտտութեամբ ողորմեա մղցի Թումանին եւ կնոջն Մահպուլային եւ որդոցն Միսաքին եւ Պատուականին, որ փոխեցաւ առ Աստուած: Քս. Ած. իւր սուրբ տեսուն արժան անէ. Ամէն:

3.— էջ 94բ.— Յիշեա Քս. Ած. ողորմութեամբ ըով զստացող սորա զաստուածասէր զմղցի Թուման, զՄահպուլայ, զՄիսաքն, զՊատուականն, զճահանայքն եւ զժողովուրդն, եւ զմեզապարտ զրիչս զՅովհաննէս երէցս. Ամէն:

Մեծ յիշատակարան Գրչի.— 1655

էջ 636ա.— Փառք երկնից միակին եւ միակ երրակին, որով անէքն էացան յանէից, եւ էացեալն ձեւացաւ ըստ էացողիչն կամաց յորցս մի է մարդ քանական կենդանիս որ է տիպ եւ կերպ...

Նաեւ սրբասէր եւ պատուական Միսաք սարկաւազն ցանկացաւ յայսմ աւէտ սուրբ զծի զրոցս եւ ետ զբել զսա յիշատակ իւրն եւ ծնողաց իւրոց:

Քս. Ած. յոր զաս ի յաթոռ դատաստանին եւ հատուցանեն իւրաքանչիւր զզործս յայնմ անեղ Հրապարակին, եւ յայնմ աւուր դատաստանին, յիշեա, եւ քաղցր աշաւք նայեա, եւ յանուանէ կոչեա զմղցի Թուման եւ զորդիքն իւր զՄիսաքն եւ զՊատուականն, զկողակիցն զԹումանին զՄահպուլայն, զզստերսն զՄաքրուհին, զՄարիամն, զՊաղտատն, զՄիսաք սարկաւազն, զկողակիցն իւր զՎարդիսաթուն, զզստերսն իւր զԻսմին եւ զԱնան. զՈհնա Անդրեան, զմղցի Նիկողասն, եւ զայլ ամ. արեան մերձաւորս, ըզկենդանիսն եւ զհանգուցեալսն, յիշեցէք ի Քս. եւ Ած. ողորմի ասացէք, եւ Ած. որ առատն է ի տուրս բարեաց, ձեզ յիշողացս, եւ մեզ յիշելոցս ողորմեացի յիւր միւս անդամ զալուստն, ամէն:

Էւս առաւել յիշեցէք ի Քս. զՄիսաք սարկաւազն, որ եղ զիւր հալալ վաստակն զբեց զգիրքսմ որ եղ ի գիւղալաւաղան Ջերմուն, ի դուռն Սբ. պռնսիմ, յիշատակ իւրայնոցն. որ զդա ծախէ կամ զբաւէ, զմասն Յուդարին եւ զպատիժն ի Կայնէնն առցէ յօուրն դատաստանի, Ամէն:

Գրեցաւ ի թվականին Հայոց ՌճԴ ա-
մին:

Դարձեալ երեսանկեալ աղաչեմ զձեզ,
ով Հայրք եւ եղբայրք, լի բերանով Ած. ո-
ղորմի ասացէք ինձ մեղաւոր Յովանէս սու-
տուփուտ երէցու գրչիւս, եւ յիշողդ յիշեալ
լի՞րք ի յաւուրն աներեկին, Ամէն:

Յետմագոյն յիշատակագրութիւնք.—

1.— Անհարթ գրով.— 1770

էջ 261բ.— Խեճուկ տրուպս եւ գրեցի,
ոայ եւ մեն համար բերի, ժէն ընդ նոսին

համադրէի, ըթիւն ըղթվայկան վերայ բերի,
ապայ ասեմ ըզգրող սորի, խեճուկ Գրիգորս
ծառա դորին? Հայոց թւին ՌՄԺԹ ամին,
մարտի ժԳ օրն գրեցաւ. օվ որ այս գիրս
կարդայ, ծնողիս իմոյ տայ:

2.— Անհարթ գրով.— 1797

էջ 636, ստորին լուսանցքին.— Գրեցաւ
դիրս թվին Հայոց ՌՄԽԶին. դառցեալ եւ
բեռանկեալ կու աղայչեմ, լի բերանով Ած.
ողորմի ասացէք երէցու գրչիս անուամբ Գը-
րիգոր. Ած. ողորմի ձեզ միւս անգամ դա-
լրատեան, ամէն:

1751

Ա.— ՔԱՐՈՉԱԳԻՐՔ.— 6

Բ.— ԱՍՏՈՒԱԾԱՆՄԱՆՈՒԹԻՒՆ.— 6

Գ. ՎՐԻ. ԱՂԱՄԱԼԱՆ

Տեղի

1829

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Ծաւալ 30×21×4: Էջք 434: Պրակք Ա-
ԺԵ (էջ 1-297), Ա-Դ (354-433): Հանգամանք
լաւ: Թուղթ հասարակ: Գրիչ՝ Յովհաննէս
ՔՀՆ. Էօտէմիշու: Գրութիւն ամբողջովին
սեւ մեխանով, միասին, 44, 33 տող: Նոտ-
րագիր կրկնատեսակ: Համառօտագրութիւնք
սովորականէն աւելի: Սեւագիծ դարդագիր
դրոխներու սկիզբը: Սեւագիծ դիւղարդ.
էջ 1: Կաշեկաղմ խաւաքարտիայ: Կնիք սե-
ւագրուծ բոլորչի, ՁԲ. Ծ. Ստեփանոս Ե-
պիսկոպոս...: Էջ 295: Ստացող՝ Ստեփա-
նոս Արքեպիսկոպոս:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.—

Էջ 1.— Վասն այսորիկ իմաստութիւնն
Աստուծոյ ասաց. Առաքելից ի նոսա մար-
դարէս եւ առաքեալս, ևայլն: Ղուկ. 11, 49:

Շնորհակալութիւն մեծ բանական ազգ
արդարեւ պարտ է հատուցանել բարերարին
Աստուծոյ...:

Էջ 2.— Նորին Քարող Վասն Յղու-
թեան Աստուածամօրն, ի բանն թէ Տէր ա-

րար զՔեզ.— Բնարանս այս ունի զհինգ մա-
սունս...:

Էջ 101.— Նորին Քարող Բուն Բարե-
կենդանին, ի բանն՝ Որդեակ եթէ դտանիցես
մեզր մի շատ կերիցես.— Ըստ փիլիսոփայից
դերագանցութիւն զգալեացն ապականէ ըղ-
գայութիւնն...:

Էջ 214.— Նորին Քարող ի վերա յա-
րութեանն Ղաղարու.— Եհան դիս ի դբոյ
տառապանաց, ի կառոյ եւ ի տղթոյ:

Էջ 292.— Նորին Քարող ի վերայ սըը-
բալոյս իւղոյն մեռոնի:

Էջ 295.— Կատարեցաւ առաջին հատոր
գործոյս ի փառս Հոգւոյն Սրբոյ, ի ինդրոյ
Սրբոյ Աթոռոյս Էջմիածնի նորընծայից ու-
մանց բանասիրաց:

Յիշատակարան Գրչի.— 1829

Էջ 295, վարը.— Արդ նոտար գրքոյս,
տէր Յօհան անարժան քահանայս յէօտէմի-
շու Սուրբ Հոգիսիմէ եկեղեցւոյն, յորդոր-
մամբ Լիմ եւ Կառուց Սրբոց Անապատաց դոր-
ծակալ տէր Ստեփաննոս արքեպիսկոպոսին,

որոյ եւ արդեամբն իսկ զբեցի զսոյն զայս
ջահացայտ եկեղեցւոյ պայծառ լապտերս,
զոսկիւարան քարոզս, արարեալ Նախիջևանցի
Աղամալխան Պետրոս արքեպիսկոպոսի եւ
հրածորան վարդապետի Հայաստանեայց
Սր. Եկեղեցւոյ, Ուրեմն մաղթանօք խնդիր
է զոյն իբր յեղեմեան մարմանդէ, բաղձա-
ղան երկնաբանդ յօրինեալ փունձս ծաղ-
կանց վայելողաց սրբազան հարցդ, յիշել ի
մտքուր յազօթս ձեր, նախ ղյօրինողն զըր-
թոյս, երկրորդ արդեամբ զԿերեցուցիչն, եր-
րորդ՝ զանարծառն զբիւլս, հանդերձ արեան-
առու մերձաւոր ննջեցելովք եւ կենդանեօք.
յիշողքդ յիշեալիք ի Տեառնէ յահեղ ատենին
ի ձայնն երանաւէտ։ Ամէն։

Յամի Տեառն 1829, յամսեանն յուլիսի
յսկրբան աւարտ։

Էջ 296-297, դատարկ։

Էջ 298-353, տարբեր զընթիւն, 33
տողով։

Էջ 298.— Յաղազս կտակի եւ սղոյ Մե-
ծի Ուրբաթուն. Սուգ միածնի արա քեզ որդե-
եակ.— Քան զամ. աղէտս եւ ցաւ գերազոյն է
աղէտն եւ ցաւ միածնի...։

Էջ 309.— Յաղազս եօթներորդ կենսա-
րբեր խոկմանց չարչարանաց Միածնին որով
չարժիմք ի սուգ։

Էջ 331.— Յաղազս Երեման Սրբոյ Խա-
չին, որ ի մայրիսի եօթն։

Էջ 337.— Քարոզ ի վերայ Խաչկերացի
Կիւրակէին։

Էջ 340.— Քարոզ ի վերայ չորրորդ Կիւ-
րակէի Յարութեան։

Էջ 343.— Քարոզ ի վերայ վեցերորդ
Կիւրակէի Յինանց։

Էջ 347.— Քարոզ ի վերայ եօթներորդ
Կիւրակէի որ ասի Երկրորդ Ծաղկաղարդ։

Էջ 354.— Գիւրգ ՈՐ ԿՈՉԻ ԱՍՏՈՒԱ-
ԾԱՆՄԱՆՈՒԹԻՒՆ, շարադրեալ ի Պետրոսէ
արդիւնաւոր վարդապետէ եւ յեպիսկոպոսէ
Նախիջևանցւոյ Աղամալխան, ի Սր. Էջմիա-
ծին, ի փառս մեծին Աստուծոյ, եւ ի պատիւ
ամէնօրհնեցելոյ Սրբոյ Կուսին Մարիամու
Աստուածածնին, եւ ի պարծանս մանկանց
Սիւնի, եւ յորդորմամբ եղբարց ոմանց՝ ա-
շակերտաց Գրոց Սրբոց, հետեւողաց ճըշ-
մարտասիրաց անձանց։

Էջ 433-434.— Ցանկ. անհարթ դրով։

Յիտմագոյն յիշատակագրութիւն.—
1891

Էջ 1, ստորին լուսանցքին, մանիյակա-
զոյն թանաքով, շեղադիր.— Շէր ի յիշա-
տակ անձին իմոյ ի Թանդարանին Առաքե-
լական Աթոռոյ Սրբոց Յակոբեանց, որ յն-
րուադէմ, 1891, մարտ 30։

Միաբան Սր. Աթոռոյն Անդրէաս Վար-
դապետ Միրզախան, Բաղիկեցի։

1752

Ո Ս Կ Ե Փ Ո Ր Ի Կ (ԺՈՂՈՎԱԾՈՑ).— 9

Կեսարիա

ՌՃԻԳ = 1674

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Մաւալ 29×21×5։ Էջ 424։ Հանգա-
մանը բաւարար մասամբ։ Թուղթ հասարակ։
Գրիչ եւ Ստացող՝ Ղառաման Սրկ. Կեսարա-
ցի, որդի Զաքիի։ Գրութիւն այլազան։ Գու-
նաւոր զարդագիր եւ արտասովոր լուսանցա-
զարդեր կարգ մը գլուխներու սկիզբը։ Կա-
շեկազմ տախտակեայ հնամաշ։

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.—

Էջ 1, սկիզբը թերի, թերթ կտրուած է.
նոտագիր մեծ, անհարթ միասին.—
Արմատ անմահութեան, ի ձեռն նորայ աստ-
ուածային շնորհ սիրոյն յաշխարհս տա-
րածեալ աղբերացաւ. . . .

Ա.— Էջ 7.— Տեսիլ Սր. Աստուածած-
նին, զոր ետես Սր. Կոյսն վասն դժոխոց.—

նորհեցաւ ամէնաարուհին Աստուածածինն Մարիամ...:

Բ.— էջ 17.— Հարցմունք Սրբոյն Գրիգորի եւ Պատմութիւն վասն ողոյ մարդկան։ Քս. Ած. ողորմի ստացողի դրոցս շատմանին, Պահ(ար)արին, Թամամին, եւ ամ. արեան մերձաւորաց, կարդացողացդ։ Սուրբն Գրիգորիոս Լուսաւորելն Հայոց ըզքառասուն տիւ եւ զքառասուն գիշեր հաց ոչ եկեր եւ ջուր ոչ էարպ...:

Գ.— էջ 28.— Թուղտ Տեառն մերոյ Յի. Գի. որ առաքեցաւ յերկնից յերկիրս ի տաճարն, առաքելոցն Պետրոսի եւ Պողոսի.— Ես պապս Հրամանեցոյ երկիրս ի տաճարն սուրբ մատուցանէի զպատարադն...:

Դ.— էջ 34.— Երանելոյն Եփրեմի ասացեալ վասն պահելոյ կիրակէին.— Պատուեցէ՛ք զաւր կիրակին ով անմոռք. . .:

Ե.— էջ 40.— Վկայաբանութիւն կամ մաւրդ աղբատին Ալէքսիանոսի.— Սյր մի էր ի կոստանդնուպոլսիս, որոյ անուն էր Եփրեմիանոս...:

Զ.— էջ 50.— Աղաթք Արքա Եփրեմի ասացեալ.— Տէր Ած. զաւրութեանց, աղաչեմ զքեզ...:

Է.— էջ 58.— Վասն Աղաթից Ռոստոմանութեան.— Արդ շնորհ արտասուաց իշանակ է սիրելոյ զԳրիստոս...:

Ը.— էջ 66.— Գիր Ուրբաթի զոր կարդան ամ. ուրբաթի ի վերա ամ. հիւանդաց եւ ջերմնոյտից.— Կարդամ առ քեզ Տէր Ած. մեր եւ խնդրեմ ի բաղումառաւ մարդասիրութենէ՛դ քումմէ...:

Մանթ.— Քանի մը տող յետոյ գիրը կը փոխուի, կը դառնայ անհարթ բոլորգիր։

Թ.— էջ 72.— Երդումն է եւ բժշկութիւն հոլոց եւ մարմնոց յանուն Տեառն մերոյ Յիսուսի Գի. ի Սբ. Քաղաքն Երուսաղէմ.— Երդմնեցուցանեմ զամ. դեւս եւ զամ. ջերմն...:

Ժ.— էջ 83.— Վկայաբանութիւն Սըրբոյն Մարեանէ կուսին, որ վկայեաց վասն անուան Քրիստոսի Ունտիոք քաղաքի։

ԺԱ.— էջ 108.— Ուղիղ դաւանութիւն Հոստոյ...— Զաստուածութիւն անճառելի եւ անսահմանելի...:

ԺԲ.— էջ 134.— Այս է անդամալուծին

այսմաւորքն.— Յայսմ աւուր յիշատակ է յանդամալուծին...:

ԺԳ.— էջ 147.— Այսմ աւուր պատմութիւն Մարիաս եւ Կոստարայ.— Այր ոմն Մարիաս անուն յերկրէն Սըսա...:

ՎԱՍՆ ՏԱՍՆ ՎԱՃԱՌԱԿԱՆԱՑ.— 4

Էջ 165—124, երկուսն, բոլորգիր ոչ միատեսակ։

ԺԴ.— էջ 165ա.— Վարդանայ Վարդապետի Այգեկցոյն, յաւրինեալ պարզ բանիւ, խորհրդոյ Ժ վաճառականացն.— Եւ արդ եղբայրք, տասն վաճառականք են ամ. Ժընունդ Աղամայ մինչեւ ի կատարած աշխարհի...— Հմմտ. Թ. 1494, Ե. Հատոր, էջ 228, հասե Թ. 1690, էջ 555:

ԺԵ.— էջ 170բ.— Վասն Հսրաբտութեան.— Ով հոգեւոր որդեակ իմ...:

ԺԶ.— էջ 179բ.— Վասն Ոխակալութեան,

ԺԷ.— էջ 187բ.— Վասն Լեղվանութեան,

ԺԸ.— էջ 197ա.— Ե.— Ճառ վասն որովանամորութեան:

ԺԹ.— էջ 205ա.— Զ.— Ճառ վասն զրկանաց,

Ի.— էջ 219ա.— Է.— Ճառ վեցերորդ վասն շնութեան:

ԻԱ.— էջ 228.— Ը.— Ճառ Եւթներորդ, վասն կախարդութեան:

ԻԲ.— էջ 235ա.— Թ.— Ահա ամ. բերանով վայ մեզ...— Հմմտ. Թ. 1203, Դ. Հատոր, էջ 610:

ԻԴ.— էջ 248բ.— Հարցմունք տէր Միգայելի Ամտիմայ Եպիսկոպոսիմ, Եթէ որպիսի օրինակաւ է մարդոս պատկեր Աստուծոյ. Եւ պատասխանի Վարդապետ Եպիսկոպոսիմ Այգեկցոյն.— Ով իմաստուն եւ բարեսէր հոգեւոր որդեակ իմ տէր Միքայէլ...:

Էջ 264—265ի միջեւ կը պակսի մէկ Թերթ:

ԻԵ.— էջ 279ա.— Վասն տեսգիմ եւ ամբուն որդանցն ասացեալ.— Եկայք աստանոր ի միասին որդիք Աղամայ:

ԻԶ.— էջ 298ա.— Տեսել անհոյակերպ եւ սոսկալի եւ զարմանալի, զոր տեսեալ ոմն կրանձօր որ էր ի Կիպրոս գաւառէն ի

Հատե՛ք միանձանց խոտանաբակաց, զոր ձեռամբն իւրով զընալ, եւ ետ Գ առւոր յԱՅ. փոխեցաւ, եւ վախճան նորա յազդ եղեւ առ միանձուսն, եւ եկին անփոփել զմարմին նորա, դտան զտեսիլս զայս ի ծոց իւր, եւ էր այսպէս. — Եկայք աստուածախէր ժողովորդք եւ Հաւատացեալք Սբ. Երրորդութեան . . . :

էջ 300, դատարկ: Յաջորդ քանի մը թերթերու արմատները միայն մնացած են:

ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ԿՏԱԿ

ԶԱՐԶԱՐԱՆԱՅՆ ԳՐԻՍՏՈՍԻՒ. — 2

Իւ. — էջ 301ա. — Գիրք: Գրգուկըս այս պատմէ նախ վասն զալըստեանն Յի. Երուսաղէմ: Երկրորդ վասն չարչարանացն որ կ(ո)րեաց առաջի Պիղատոսի դատաւորին եւ քահանայապետիցն Աննայի եւ Կայիափայ. ասացեալ երանելոյն Յակոբա Տեառնեղբորն: Վասն Գալըստեան Յի. յերուսաղէմ. — Եւ ի Թեղանիա դէպ յերուսաղէմ, եւ ժողովուրդք բազում ընդ նմա, եւ նոր կենդանացեալ Ղազար ընդ նմայ չըէր: Եւ որք լսէին թէ Քս. անցանէ, Ղազար կենդանացեալ չըլի ընդ նմա, անթիւ ժողովուրդ գային տեսանել զՅս. եւ զՂազար. . . — Հմմտ. Թ. 1573, Ե. Հատոր, էջ 351-352:

էջ 304ա. — . . . Եւ ի նոյն ժամու ոմանք եկեալ էին ի յԱրկար Թաղաւորէն առ Քս. եւ բաղմութենէ ժողովոյն ոչ կարէին մտանել: Տեսին զՓիլիպպոս առաքեալն եւ խօսեցան ընդ նմա, եւ նա խօսեցաւ ընդ Բարդուղիմէոսի եւ նա ընդ Յիսուսի: Եւ զնոսա մուծին եւ նոքա երկրպագին Յի. եւ մատուցին զնուէրս եւ զՅովսիտն Արկաւոր Թաղաւորին Հայոց, եւ էր զընալ յայսպէս:

Ես Արկար Թաղաւոր ծառայ Յիսուսի: Թէպէտ ամենեքեան տեսանեն եւ Հաւատան, ես անտես Հաւատացի զքեզ, զի դու ես Քս. որդի Այ. որ գալոց էիր. . . :

էջ 306. — Պատմութիւն եւ Կտակ չարչարանացն Քի. որ եղեւ առաջի Պոնտացոյ Պիղատոսի եւ իշխանութիւն Հրէաստանի: Եւ քահանայապետութեան Աննայի եւ Կայիափայի, արարեալ երանելոյն Յակոբա Տեառնեղբորն՝ որդոյն Յովսեփայ. — Ի յերրորդի իշխանութեան Տիբերա կայսերն Հը-

ռոմայեցոց իննևստաներորդի իշխանութեան նորա, եւ ի չորրորդ քահանայապետութեան երկուց առաջնորդացն Աննայի եւ Կայիափայի, զոր եւ յետ չարչարանացն խաչի պատմեաց Յակոբոս Տեառնեղբայրն յանորէն Հրէից ժողովոյն եւ այլոցն ամենեցունցն, զոր առաջին վկայութենէ մարգարէից եւ յօրինաց մեր ընկալեալ իմացաք եւ ծանեաք զգալուստ փրկչին մերոյ Յի. Քի. որ եկն եւ կատարեաց զամ. խորհուրդ տընօրէնութեան. . . — Հմմտ. Թ. 1573, Ե. Հատոր, էջ 352:

էջ 314բ. — . . . Յայնժամ յարուցեալ քահանայապետն Աննա եւ Կայիափայ, Սիմոն եւ Ովղայէլ, Յուդաս, Դեւի, Նեթթաղիմ, Գադ, Աղէքսանդրոս. եւ այլ բազում մեծամեծք ի ժողովրդենէն, որք էին յառաջիօսք եւ գլխաւորք քաղաքին, Հանդերձ բաղմութեամբ ծեօքք եւ տղայիւք, ի փարիսեցոց եւ ի դասուց եփրայեցոց Աննայի եւ Կայիափայի, եւ այլ խառնիճաղանձ չար ժողովոյն, եւ եկեալ կացեալ առաջի Պիղատոսի դատաւորին, եւ սկսան անբաստանել զՅս. եւ ասեն. — Հմմտ. Les Evangiles Apocryphes, G. Brunet, Paris, 1848, Evangile de Nicodemus, էջ 231, chapitre Ier:

Ով դատաւոր, դիտեմք զքեզ որ բարեկամ ես կայսերն եւ ի(ն)քնակալ տերութեան նորա եւ յաչս սիրեցեալ երեւիս եւ փառաւոր մեծաւ պատուով, եւ ես կարգեալ ի նմանէ դատաւոր եւ իշխան ի վերայ մեր, արդարեւ եթէ կամիս խաղաղութիւն եւ սէր միաբանութեանս մեր առ միմեանս, լուր մեզ եւ աղաչեմք զքեզ, գիտեմք զորդին Յովսէփայ Հիւսեանն ի կնոջ Մարիամայ ծընեալ, եւ ասէ զանձնէ թէ որդի Աստուծոյ եմ ես Թաղաւոր իսրայէլի: Եւ ոչ միայն զայս առնէ, այլ եւ զաբաթ լուծանէ, եւ զՄովսեսական զօրէնսն խափանել կամի. . . — Հմմտ. Անկ. Գիրք Նոր Կտակարանաց, էջ 1-2:

էջ 317ա. — . . . Ասէ Պիղատոս. Այո աբարից զկամս մեր որպէս եւ ասէք: Հրամայեաց կոչել զմի իշխանաց իւրոց, որում անուշ էր Փեստոս, որ էր արքունեաց գլուխ կարգեալ ի զօրացն, առաքեաց զնա եւ ասէ. Երթ քաղցրութեամբ եւ կոչեա զՅս. արքայն Հրէից զի մտցէ այսր: Նոյն ժամայն

աղաղակեցին ամ. բազմութիւն ժողովոյն եւ ասեւն. Ով դատաւոր, ղիտեմք դքեզ որ բարեկամ ես կայսերն, ընդէր կոչես զնա թագաւոր ի վերայ մեր. այլ ինքն զանձնէ իւր մէ ասէ թագաւոր եմ: Ասէ Պիղատոս ցփեսատոս. երթ լուսթեամբ եւ որպէս կամիս կոչեայ զնա... — Հմմտ. թ. 1573, Ե. Հատոր, էջ 352:

էջ 326ա. — ...Ասէ Պիղատոս. Երկրի ճշմարտութիւն ո՛չ դոյ, Ասէ Յս. Եթէ յերկրի ճշմարտութիւն դոյր, ընդէր արդեօք յայպէս դատիմ, որ ես ճշմարտութիւն խօսիմ: Եւ Պիղատոս զարմացեալ բանիցն զոր ասաց Յս. եւ թողեալ զնա յապարանս եւ ել յարտաքս առ Հրէայսն եւ ասէ. Ես ոչ ինչ մեղս գտանեմ ի նա... — Հմմտ. Տպ., էջ 321, Գ. օր., եւ 322: Նաեւ Brunet էջ 237:

էջ 330ա. — Իսկ Նիկողիմոս, որ ոչ է Հաւատարիմ եւ պաշտօնեայ Յի. յօտն եկաց առաջի Պիղատոսի եւ ասէ. Ով դատաւոր, լուր ինձ, աղաչեմ դքեզ, Հրամայեայ ինձ բան ինչ խօսիլ առաջի քո: Ասէ Պիղատոս. Հրամայեայ: Ասէ Նիկողիմոս. Ես ասացի առաջի քահանայապետիցդ եւ ամ. ժողովրդեան եթէ մի Հակառակիք դմա. . . — Հմմտ. թ. 1573, Ե. Հատոր, էջ 352: Նաեւ Brunet էջ 238, Գլուխ Ե:

էջ 333ա. — ...Այր. ոմն յառաջ մատուցեալ ասէ. Լուր ինձ, ով դատաւոր, ահա նստես եղեալ եմ որ ղլաղարոս զօրեքորեայ մեռեալն եւ նեխեալն եւ Հոտեալն՝ յարոյց զնա ի մեռելոց անապական մարմնով, եւ կացոյց զնա կենդանի... — Հմմտ. Տպ., էջ 326, Գ. օր., եւ 327: Նաեւ Brunet էջ 241, Գլուխ Ը:

էջ 335բ. — Իրբն Պիղատոս առեալ ջուր եւ լուաց զձեռն իւր առաջի ժողովրդեանն եւ ասէ... — Հմմտ. Bzupet էջ 242, Գլուխ Թ:

էջ 336բ. — ...Եւ իրբն Հանին արտաքս ունէր պսակ ի փշոց եւ Հանդերձ ծիրանիս, եւ որժամ ձախեցին զնա մերկացուցին ըզդոյմիտ ի նմանէ եւ աղուցին նմա ղիւր հանդերձն եւ տարան զնա ի խաչ Հանել:

Արդ այսր ամենայնի ոչ էր տեղեակ մայրն Յի. Աստուածածին Մարիամ, այլ աղօթէր ի տան իւրում... Եւ ասեւն ցեղով Հանէս աւետարանիչն. Իու երթ եւ ծանոյ նը-

մա, ղի կանայքն կակղասիրտքն են եւ ոչ կարեն ասել: ...Եւ ասելն Ոհաննու Հրէայքն անցուցանէին զՅս. առ դրանն Մարիամու եւ ոմանք աղաղակէին եւ ասէին. Ով մարդիք, որք կամիք տեսնել զմահ սուտ մարդարէին Յի. եկայք եւ տեսէք:

Եւ յորժամ լուաւ զայս Սր. Կոյսն Թընտաց սիրտն, վերացաւ ունն, աղմկեցաւ միտքն, եւ Թաւս ի դուրս իրբն զնետ, ցոլացաւ իրբն զկայծակն, արդացաւ որպէս ըզնշոյս արեական, սրացաւ որպէս զարծուի, և ՀՀաս առ միածին որդին իւր, եւ նոսա որ ղինուրքն պատեալ էին ղինու եւ ի մէջ առեալ զորդին իւր սուսբօք եւ բրօք վարէին ի մահ խաչին, մերկ եւ պոպիկ, գլխիւրաց եւ Հերարձալ, ձեռն ի յետս կապեալ, եւ խաչափայտն ի յուսին: Իրբն ետես Մարիամ դուռաց իրբն ամպ, զոչեաց իրբն զառիւծ ի վերա կորիւն առիւծու, մոնեաց իրբն ղինձ, խռովեցաւ որպէս ղծով, պղտորեցաւ իրբն ղէշտ դարնան, զալարեցաւ աղիք նորա որպէս զմաքաղաթ, կսկծեցաւ սիրտ նորա որպէս Հրոյ այրեցեալ, ցաւեցաւ լերդ նորա որպէս ի նոստ Հարեալ, մթնեցաւ իրբն մէզ, խաւարեցաւ իրբն զմթան գիշերոյ խաւարեալ, ուղաղեաց եղեւ [իրբն] ղթալկացեալ, եւ անկաւ երկիր իրբն զմեռեալ, եւ ոչ կարէր խօսիլ...

էջ 350ա. — Իսկ Փիլոն քահանայն, եւ Աղաս վարդապետն եւ Եքիաս Ղեւոնդին, սքա իջեալ ի Գալիլէէ յերուսաղէմ, եւ պատմեցին ժողովրդեանն յայտնապէս թէ տեսաք զՅս. յարուցեալ ի մեռելոց, զի նըտէր նա ի լերինն Ամպղէն, եւ մետասան աշակերտք: Ընդ նմա Իսկ մեք լուաք ղնմանէ ղի ասէր. Երթայք յայտնահոտեւ աշակերտեցէք դամ. Հեթանոս անուն Հօր եւ Որդւոյ եւ Հոգւոյ Սրբոյ, ուսուցէք նոցա պահել զամդր ինչ պատուիրեցի ձեզ: Ասեւն քահանայքն եւ դպիրքն եւ ծերքն ժողովրդեանն... — Հմմտ. նոյն, էջ 335-6: Նաեւ Brunet էջ 248, Գլուխ ԺԴ:

էջ 360բ. — ...Արդ արձակեայ զծառայ քո Տէր, ըստ բանի քոմ, ղի տեսին աչք իմ զվերկութիւն քո: Եւ ետ զնա ի մայր իւր, եւ ասաց նմա. Սա կայ ի զլորումն եւ ի կանգնումն եւ նշան Հակառակութեան ի մէջ Իսրայէլի:

Ասեն քահանայքն ցլեւի. Եւ դու գրասն զայս ուստի լուար եւ ծանեար:

Ասէ Ղեւի. Ես նորա աշակերտ էի եւ ի նմանէ իսկ ուսեալ եմ եւ դամենայն քաջ գիտեմ. — Հմմտ. Brunet էջ 253, Գլուխ ԺԶ:

էջ 361ա. — ...Ասեն քահանայքն. Կամ իմք զհայր քո տեսանել, զի ստուղիւ ի նըմանէ իմանալ ծանիցուք: Ասէ Ղեւի. Կամք ձեր լիցի: Յայնժամ հրամայցիցին կոչել ըզհայր նորա, որում անունն էր Մաղաքիա: Իրբեւ եկն, ասեն քահանայքն. Ասա մեզ, հայր պատուական ստուգապէս որդին քո աշակերտեալ է ծերոյն Սիմէոնի: Ասէ Մաղաքիա իրբեւ մի ըստ միովէ պատմեմ, կենդանի է Տէր Ած. որդին իմ յուսեալ է հաստեալ ի նմանէ...: — Հմմտ. նոյն, էջ 342:

էջ 364բ. — Ասէ Փիլոն. Մինչդեռ դայի ես ի ճանապարհսն այն ես երկու ընկերօք տեսաք զԵս. բազմեալ ընդ աշակերտսն...:

էջ 365բ. — Անուղաս վարդապետն ասէ. Տեսութիւն մտացն զօրաւոր է քան ըզհայեցողութիւն: Հայրի վարդապետն ասէ. Ամենայն տունն Իսրայէլի տեսին զՄովսէս յայտնապէս, բայց զմահն եւ զմեռեալն ոչ ոք իմացաւ: Ղեւի վարդապետն ասէ. Բազում անգամ լուեալ էի ի յանդիմանել յորինաց ձերոց. քննեցէք զգիրս եւ տեսէք, զի Մովսէս վասն իմ իսկ գրեաց, դուք ոչ լուայք նորա...: — Հմմտ. նոյն, էջ 343-4:

էջ 366ա. — Ասեն քահանայքն. Ի յօրէնքս մեր գրեալ է թէ Ենովք յերկինս վերացաւ եւ զմահ ոչ ընկալաւ եւ յիշատակ կայ յաւիտեան: Նոյնպէս Եղիա մարմնով ի կառս հրեղէնէ, եւ անունս անցնելեաց նոցա պատմի մինչեւ ցայսօր...: Ասեն ամ. Ժողովուրդն՝ եղիցի եղիցի. Եւ յարուցեալ ամենեցուն ծունը կրկնեալ ասեն. Օրհնեալ է Տէր Ած. Իսրայէլի որ ետ հանգիստ ժողովուրդեանն Իսրայէլի ըստ ամենայնի զոր ինչ խօսեցաւ ի սկզբանէ. եւ օրհնելով զԱծ. զնացին իւրաքանչիւր ի տունս իւրեանց. — Հմմտ. նոյն, էջ 344-5:

Իսկ անօրէն Պիղատոս իբրեւ ետես զայս ամ. զոր ինչ գործեցաւ յետ չարչարանացն իսպին զնշանս եւ զսքանչելիս զոր եղեն, զարհուրեալ յոյժ դողացաւ եւ հիացումն եղ-

եալ զարմանայր եւ զմտաւածեալ ասէր. Երգուեալ եմ ի գլուխ կայսեր եւ ի զօրութիւն շատուածոցն որ մեծամեծ չարիս զործեցի եւ անիրաւ դատաստան արարի, զայր անմեղ ի տարապարտուց. արդ երկընչիմ յոյժ ի Թադաւորէն, եթէ լուր լիցի ի յականջս կայսերն հոռոմէացոցն Տիրերիա արքային. առաջէ վաղվաղակի զդահճն առ ի կորուսանել զիս: Եւ զայս ասացեալ ի տան իւր ոչ եկեր եւ ոչ էարբ յաւուրսն յայնմիւ: Եւ մինչդեռ մտախորհ լինէր եկն Թանճուրութիւն քնոյ ի վերա նորա, ի տեսեան գիշերոյ տեսանէր զինքն յանկարծակի ի մէջ արեան ծովու մեծի Թաւալէր եւ արդ անողորմք տանջէին զնա եւ կապանս շղթայիւք անլուծանելի: Եւ այնչափ ձայնիւ մեծաւ հառաչեաց եւ սաստիկ գոչէր մինչեւ յապարանք տան ի հիմէն չարժեալ: Եւ զարթուցեալ ի յահէ անտի սրտաբեկեալ դողայր մինչեւ ցառաւօտն: Ի վաղիւն անդ իբրեւ կոչեաց զբազմութիւն քաղաքին, քահանայս եւ զգլխիւսն եւ զծերսն ժողովուրդեանն, եւ ասէ ցնոսա մեծ ըսպառնալօք. Ով անմիտք եւ անօրէնք արք իսրայելացիք, զիտէք ամենեքեան զինչ արարիք ձերով ի խնանութեամբ եւ չարախօսութեամբ եւ ածիք զարիւն արդարոյն ի վերա իմ եւ սնօտի պատճառանք հաւանեցուցիք զիս առնել զկամս ձեր:

Ասեն միաբան. Ով դատաւոր, լուր մեղ, եւ մեք զճշմարիտն ասացաք ձեզ, ոչ եթէ յաղազս բարեգործութեան զնացից չարինչ գործեցաք նմա, եւ ոչ իւրեք նախանձու պատճառանաց նենդութեան չար ինչ գործեցաք նմա, այլ հակառակութեան եւ անհաղանդութեան կամացն զոր առնէր, եւ հայրենի աւանդութեան եւ յօրինաց մերոց իսպախելի էր, եւ ամ. անձնիւխանութեամբ առնէր աստուածաբար, եւ զինք Թադաւոր Իսրայէլի ասէր, եւ հակառակ կայսերն, եւ ամենեցուն հայհոյի էր եւ անդիմանիլ օրինաց, եւ վասն այնորիկ երկնչեաց ինքնակալ կայսերէն, գուցէ լուիցէ գրանս այս եթէ այլ ոք Թադաւորեաց ի վերա տանն Իսրայէլի:

Ասէ Պիղատոս. Բարիօք ասէք, բայց երկնչիմ յոյժ ի Թադաւորէն, եթէ իմասցի զայս ամ. զոր ինչ եղեւ, եւ ածիցէ ի վերա իմ երկիւղ մահու: Զի ահա ի տեսլանս գի-

չերոյս բազում նեղութիւն եւ չարչարանք կրեցի վասն նորա՝ ոչ կարեմ պատմել:

Ասէն միաբան. Ով դատաւոր, մի երկընչիւր յայդ բանէդ զոր ինչ եղեւ, զի բազում անդամ քննեալ իմացաք վասն նորա եւ սուտ Համբաւ ել ի նմանէ ընդ ամ. երկիր, ասելով մեանք թէ յարեաւ ի մեծելոց, եւ ոչ ոք ծանեաւ թէ ճշմարիտ է. բայց դու միայն լուռ լեր եւ այլոք բանի մեք տացուք պատասխանի՝ եթէ խնդրի լիցի արեւունստ:

Ասէ Պիղատոս. Դուք ամենեքեանդ երթալ եւրաքանչիւր ի տունն ձեր: Եւ ի վաղիւն ընդ առաւօտն խորհուրդ արարեալ նոցա մեկուսի կոչեաց Պիղատոս զմեծամեծս եւ զիշխանս իւր, այլս սպասաւորս, որք էին մերձակայ առ դրանն արեւնի, եւ ասին ցըմիմեանս. բան գերեւելի ընդ ամ. երկիր՝ ոչ կարեմք թաղուցանել զայս, եւ Հասցէ ի լսելիս կայսերն, եւ ամենեքեանս ի կորուստ եւ ի մահ մատնիմք. եկալք արասցուք մատնք մատնագիրս զամ. զոր ինչ եղեւ ի Ծննդնէ մինչեւ ի չարչարանս խաչին, եւ զոր ինչ նեղութիւնս եւ Հալածանս անցուցին ընդ ամ. ազգն Հրէից, զոր լուաք իսկ առջօք մերովք:

Եւ նոցա լուեալ Հրամանաց դատաւորին կոչեցին ի քաղաքէն այլս երիւս սպասաւորս, զՅովսէփ, զՅեսու, եւ զԱսոն, որ էին Հստու ամ. զորոց օրինաց եւ մարդարէից. եւ քննեալ Պիղատոսի զամ. կարգաւ, եւ իմացաւ մի ըստ միով. եւ ապա Հրամայեաց կարգաւ դրել թուխտ առ կայսերն, եւ ունէր օրինակ զայս:

Ի Պիղատոսէ դատաւորէ, ի յարեւելից իշխանութեան եւ յերուսաղէմէ պետութեան առ ինքնակալ կայսերն Տիբերիս արքայ Հրոմայեցոց խնդալ:

Գիտութիւն լիցի ժոյին ինքնակալ մեծութեանդ զոր ինչ գործեցաւ աշխարհիս մերում այժմուս ժամանակիս մեծամեծ ըսքանչիւրն ահեղ սոսկալի եւ դարմասլի, որ եղեւ յաւուրս ժոյր տէրութիւնս:

Այր մի յայտնեցաւ աշխարհիս Գալիլիացոց, ազգէն Հրէից, ի քաղաքէն Նազարէթ, եւ ի ցեղէն Յուդայի, անուն նորա Յիսուս կոչեցեալ. եւ ամ. օրէնք եւ պատուիրանք նորա վկային զմամնէ լինել եւ զուրդի Աստուծոյ, ծնեալ ի Բեթղէէմ քաղաքին Հրէաստանի, զոր մի[ղ]ք յարեւելից ե-

կին եւ ասին ուր է արքայն Հրէից որ ծնաւ, զի մեք տեսաք զաստիւն նորա արեւելիս, եւ եկալք երկիր պաղանել նմա:

Իբրեւ լուաւ արքայն Հերովդէս խոռվեցաւ եւ ամ. յերուսաղէմ ընդ նմա: Եւ ժողովեաց զբահանայս եւ զդպիրս եւ ասէ ցընոսա. Ուր ծնանիցէ Գրիստոսն: Եւ նոքա ասին. Ի Բեթղէէմ Հրէաստանի: Եւ զամ. իմացեալ եւ կոտորեալ զմանկունս:

Եւ յետ նորա երէսուն ամաց եկն մըկրտեցաւ Յետ այնորիկ սկսաւ առնել զընչանս եւ զսքանչիւրս, զոր մեք լուաք ի բազմաց, եւ ծանեաք զմամնէ, եւ բանիւ եւ զօրութեամբ խօսիւք միայն առնէր, զկաղս զնացնէր, զքորոտս սրբէր, զդէսն Հալածէր, զկուրսն լուսաւորէր, եւ զամ. զոր ինչ առնէր՝ բանիւ միայն առնէր, որ չաստուածքն մեր ոչ կարեն յայպիրի մեծամեծ նշանս...

Էջ 371բ.— ...Եւ յաղագս այնու պատճառանաց թշնամի եւ Հակառակ կարծէին զնա, մինչեւ ամ. բազմութիւն քաղաքին յարեան ի վերա նորա, զիսաւորք եւ պատուաւորք քաղաքին, որք են այսոքիկ, Փիլիպպէ, եւ երկու քահանայապետք՝ Աննա եւ Կայիափայ, յառաջ մատուցեալ կալան զնա ի զիւերի, եւ կապանօք տարեալ պահէին զնա մինչեւ ի վաղիւն: Եւ ապա բազմութիւն քաղաքին ժողովեալ ի վերա նորա եկեալ մատնեցին տալ ինձ... .. զասացեցան ի մէջ ի ձեռն վկայութեան բանիդ Հաստատուն լուիցէն Հանդերձ տէրամբ Ասդիպաւ եւ Աղղիպաւ, որդ լեր:

Էջ 372ա.— Եւ իբրեւ Եհան Հրովարտաքս առ արքայն Տիբերիս ի Հոռոմ քաղաք, եւ ընթերցեալ զԹուխտն ի կայսերն, եւ ամ. բազմութիւն քաղաքին Հիացումն եղեալ զարմանային...

Էջ 376բ.— ...Իսկ դատաւորն իօգոստոս? բարկացեալ ի վերա Պիղատոսի եւ ասէ. արեւունստ երթիցես առ կայսերն Տիբերիս...

Էջ 380ա.— Ասէ արքայն. Ով ոք էին այնոքիկ որ յառաջ խորհրդակից էին եւ կամարարք զոր արարին:

Ասէ Պիղատոս. Հերովդէս, Սիմոն, Դովդայէլ, Ղեւի, Նեփթաղ, Գադ, Աղէքսանդր, Յարոս, եւ այլ քահանայքն, Աննա եւ Կայիափայ, եւ այլ խառնիճաղանճ բազմութիւն ժողովոյն...

էջ 382բ. — ...Եւ յորժամ կայսերն յիշեաց զանունն Յի. առժամայն բազմու-
թիւն շատուածոցն եւ պատկեր կոտցն անկե-
ալ յերկիր կործանեցաւ ամ. պաշտամունք
նոցա... — Հմմտ. Թ. 1365, Դ. Հատոր, էջ
649:

էջ 383բ. — Յայնժամ լցեալ բարկու-
թեամբ եւ սրտտուրեամբ հրամայեաց ըս-
պասաւորացն տանջել զնայն և տանել ի բանտ,
մի(ն)չեւ խորհեաց(ի) թէ որով մահուամբ
մեռցի եւ կորուսցէ զնայն, Եւ ապա հրամայե-
աց հրովարտաքս առնել առ Աքկար Հայոց
արքայն, ի քաղաքին յնդեսիա, որ եւ ունէր
օրինակ թխտին զայս:

Տիրերիա արքայից արքայէ, ի յօգոս-
տոսական կայսերէ Հռոմայեցոց տերու-
թեան, առ սիրեցեալ եղբայրդ իմ արքայ
Հայոց Մեծաց Աքկար, յարեւելեան իշխա-
նիդ ի տէր խնդալ:

Գիտութիւն լիցի ինքնակալ տէրու-
թեանդ զառուել սէր եղբայրութեան քո առ
միմեան զմիաբանութիւն:

Այր մի էր, որում անունն էր Յս. կո-
չեցեալ, որ յայտնեցաւ աշխարհին Գալիւ-
իացոց, ի քաղաքին Նաղարէթի, եւ զարդարե-
ալ ընդ մարդկան հասակի, զոր ոմանք վը-
կայեալ ասէին յերկնից իշեալ Որդի Աստու-
ծոյ էր...:

էջ 385ա. — Եւ յորժամ վաղվաղակի
հրովարտաքն հնաս առ արքայն Աքկար Հա-
յոց եւ ել զօրօք իւրովք... Եւ յետ սակաւ
ինչ անցանելոյ ժամանակի զնացեալ Վէս-
պրիանոս արքայն Գժ բիւր արամբք եւ զհիմն
ի վերս արարեալ զյարկ եւ զքնակութիւն
չինուածոցն քակեաց, եւ ցրուեաց զնոսա որ
կան մինչեւ ցայսօր, որոց եւ ոչ յիշեն ան-
ուանք նոցա:

Իսկ անօրէն Պիղատոսն հրամայեաց
արքայն քարկոծ առնել. եւ հանել արտաքոյ
քաղաքին ամ. բազմութիւն քաղաքին քար-
կոծեցին զնայն եւ ընկեցին կերակուր զաղա-
նաց եւ թուչնոց երկնից: Եւ այնպէս մահ-
ուամբ սատակեցաւ ամսլարիչոս Պիղատոս,
հանդերձ խորհրդակցութեամբն ստատաա-
յիւ եւ ասօրէն խորհրդովք ընկալան ըզհա-
տուցումն աստ, եւ ի հանդերձելումն զհուր
գեհնին, զոր պատրաստեալ է Տէր ի յա-
ւուրն վերջնումն:

Եւ անուն Տեառն Յի. Բի. Այ. մերոյ

փառաւորեցաւ ընդ ամ. տիեզերս ի գովու-
թիւն եւ ի փառաբանութիւն ամենասուրբ
երրորդութեան, Հօր եւ Որդոյ եւ Հոգոյն
Սրբոյ, այժմ եւ միշտ եւ յաւիտեանս յաւի-
տնից. ամէն:

ԻԼ. — էջ 386ա. — Պատմութիւն Սրբոյն
Ղուկիմանոսի Հարիւրապետին. — Սայ էր ի
Կապադովկացոց զաւուսէն...:

ԻԹ. — էջ 389բ. — Երանելոյն Եփրեմի.
Յաղաքս Ապաշխարութեան. — Ասէ երանելի
մարդարէն Նեքկիէլ...:

էջ 424ա. — Ով եղբար, տես թէ խօստո-
վանութիւնն որպիսի շահ ունի հոգոյն, որ
ազատէ ի դժոխոցն գեհնոյն. — Զգնումն
առանց խօստովանութեան ոչ հասանի թո-
ղութեան մեղաց... — Կը մնայ թերի, վա-
սնդի յաշորդ պրակները կտրուած են եւ մեծ
թիւով թերթերու արմատները միայն կը
մնան:

Մամր յիշատակագրութիւն Գրչի կը
դառնաին գրեթէ ամէն գլուխի վերջը. կ'առ-
նենք քանի մը հատ՝ ընտրովի:

1. — էջ 27, ստորոտը, նոտրադիր. —
Քս. Ած. քո սուրբ հրչ. բարէխօսութեամբն
եւ աղաւթիւք Սրբոյն Գրիգորի մերոյ լուս-
աւորչին, ողորմեայ ստացողի գրոցս Ղա-
ռամանին, Պահարին, Ղառամանին, Հէրը-
քային, Թամամին, ինձ մեղապարտ գծողիս,
կարդացողաց եւ լսողաց եւ ամ. արեան
մերձաւորաց եւ ողորմի ասողաց, ամէն:

2. — էջ 34, նոտրադիր. — Զստացողի
գրոցս Ղառամանին, Ժիհանչային, դարձեալ
Ղառամանին եւ կողակցոյն Հէրըքայի եւ իւր
որդոյն Պահարին, Թամամին, եւ ամ արե-
ան մերձաւոր:

3. — էջ 40, նոտրադիր. — Քս. Ած. քո
բարէխօսութեամբն ողորմեայ ստացողի
գրոցս Ղայառամանին եւ կողակցուն Պահա-
րին, Մուրատին, Եղիային, Նաւուդին, եւ
մեղաւոր Կծողիս, և ամ. այլի. մերձ. կար:

4. — էջ 66, վերը, նոտրադիր. — Քս.
Ած. ողորմի ստացողի գրոցս Ղառամանին,
Ժիհանչային, Մուրատին, եւ կողակցոյն
Հէրըքային, եւ իւր որդոյն Պահարին, Գու-
լանային, և ամ. արեան մերձաւորին, կար-
դացողաց եւ լս:

5. — էջ 196բ-197ա, կարմրատառ, բո-

լորդերի.— Նայ եւս ստացողի դրոցս Ղառայմանին, Հայրն մահտեսի Զաքիին եւ մայրն Բահարին, եւ ամ. ասկականացն, կարդացողաց եւ լսողաց, եւ որք զողորմիսն ասողաց, ամէն:

6.— Էջ 219ա.— Քս. Ած. ողորմի ըստացողի դրոցս Ղառայմանին, Հայրն մահտեսի Զաքիին, եւ մայրն Պահարին, եւ ամ. ասկականացն, կարդացաւղաց եւ լսողացն, եւ որք զողորմիսն ասողաց, եւ մեղաբարդ դրչիս, ամէն:

7.— Էջ 279ա.— Քս. Ած. ողորմեայ ըստացողի դրոցս Ղառայմանին եւ կողակցոյն Թուռլանտային, եւ Հայրն մահտեսի Զաքիին եւ մայրն Պահարին, եւ ամ. արեան մերձօրաց, կարդացողաց եւ լսողաց ամէն:

8.— Էջ 306ա.— Քրիստոս Ած. ողորմեա ստացողի դրոցս Սարգիսին, Հայրն Ղառայմանի եւ մայրն Թուրլանտային, երպայրըն Զաքիին, եւ գոյրըն Պահարին, Մարթային, Մարիամանային, եւ ամենայն ասկականաց, կարդացողաց եւ լսողաց, եւ մեղապարտ գրողիս ամէն:

9.— Էջ 389բ, կարմիր, կանաչ, դեղին, կապուտ եւ սեւ թանձեւերով, բոլորդիր.— Նայ եւ ստացողի դրոցս Սարգիսին, եւ Հայրն Ղառայմանի եւ մայրն Թուռլանտային, եւ դոյրըն Պահարին, եղսլայրն Զաքիին, Մարթային, Մարիամանին, եւ ամենայն ասկականաց, կարդացողաց, եւ որք զողորմիսն ասողաց, ամէն:

Մեծ յիշատակարան Գրչի.— 1674

Էջ 162, միասին, բոլորդիր մեծ.— Փառք ամենասուրբ երրորդութեան եւ մի աստուածութեան, Հաւր եւ Որդոյ եւ Հոգոյն:

Աստանաւոր յանդ ելեալ աւարտեցաւ սուրբ եւ հոգեաբուս տառս, որ կոչի Ոսկիփորիկ, ի քաղաքս Կեսարիա, ընդ հովանհաւ Սր. Աստուածածնին եւ Սր. Սարգսին, ձեռամբ նուաստ Ղառայմանին, ի թվին ՌՃԻԳ:

Արդ աղաչեմ զամենեանս, որ հանդիպիք սմա կարդալով կամ աւրինակելով, յիշեալիք ի մաքրափայլ աղաւթս ձեռ զիս զանարժան ծառայս Աստուծոյ զՂառայմանի, եւ զծնողս իմ:

Ձի եմ յետեալ ամենայնի եւ ներգլեւալ նուաստ հոգի, սատար եղէ սակաւ գրի, եւ Ղառայման Կեսարեացիի, Բարեաց թափուր իմ եղկելի, ոչ ունելով զիմաստ բանի, զի ձեւ ունիմ սարկաւաղի, եւ ի գործոցն եմ յոյժ հեռի, մեղաւք լցեալ ազգի ազգի, առ ձեզ գոչեմ աղերսալի, վասն միոյ ողորմիսի, Ոյ որ զմեզ յիշել կամի, ւ արժան առնէ Հայր մեղայի, ի Քրիստոսէ յիշեալ լիցի, արքայութեան արժանացի:

1753

Ս Ա Ղ Մ Ո Ս.— 20

Տեղի

ՌՁԴ = 1635

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Մաւալ 28.5x20x4: Էջ 310: Հանգամանք բաւարար. նորոգութիւն կրած: Թուղթ դեղնորակ: Գրիչ՝ Ալիքսանդր Սարկաւաղ: Գրութիւն՝ խորագիրները եւ գլխագիրները կարմիր, մնացեալը սեւ մելանով, երկսին, 22 տող: Բոլորդիր կանոնաւոր: Համառօտագրութիւնք սովորական: Կարմրաներկ

զարդագիր եւ լուսանցազարդ Գուրգաներու սկիզբը, Կանոնները հանդերձ զլիսազարդով: Խորանագրող իւր սարօք, էջ 1: Կազմ կիսակաշի խաւաքարտեայ,

ՌՈՎԱՆԴԱՆՈՒԹԻՒՆ.—

էջ 1.— Երանեալ է այր որ ոչ զնաց ի խորհուրդս ամբարշտաց...

Ե. պրակին առաջին թերթը 4ը պակ-
սի:

Էջ 213ա. — ՃԶ. — Խոստովան եղերութ
Տևառն ղի քաղցր է...:

Էջ 293ա. — Ազարթ Սրբոյն Ներսէսի
Հայրապետին անոցեայ վասն հաւատացե-

կումնեցա ասացեայ, շաշու ժամու. — Միա-
րան ամենեքեան դոհացարութ...:

Էջ 307բ. — Աստուածածին յայր Գը-
րխատուի. Տէր ողորմեա...:

Յիշատակարանք

12. — Խորանագարդ

Թ. 1753, էջ 1

յոց ի Քս. առ Սր. Երրորդութիւն եւ մի
Աստուածութիւն. — Հաւատով խոստովանիմ
...:

Էջ 299. — Գովառանութիւն Սաղմոսա-
րանիս. — Բանք սաղմոս է պատուական...:

Էջ 300բ. — Գարոզ Յահանու Մանդա-

Ա. — Գրչի. — 1635

Էջ 212բ, բոլորդիր մեծ. — Զմեղուցեայ
ծառայի ծառայիցս Աստուծոյ, եւ զմեռ-
եալ հոգիս եւ ի սրտէ խոցեալ անարուեստ
գրչիս, թերէվարժ Ալիքսանոս սարկաւար-
գիս, որ զանունն աւնիմ եւ զգործսն ոչ, ան-

մեղադիր լերուք, ով ուսումնասէրք, զը-
րիս սղալանացն կամ զբաշարութեանն, զի
կար մեր այս է. ի թվ. ՌՁԴ, ի սուրկունն
սուլթան Մուրատին, ի մեր մեծ նեղութեան
ատենին, որ միտս էր կորեր, ու խելքս էր
մոլոր: Ով ոք զմեզ ի Տէր յիշէ յիշեալ լիցի
ի Գրիստոսէ:

Բ. — Յիշատակող Սրապիոնի. —

էջ 310բ, նոտրադիր. — Յիշատակ է
Սաղմոսարանս մահտեսի Սրապիոնին, իւր
կողակցին մահտեսի իմթունին, մաւրն հա-
ճի Օպուլային, հաւրս Սիմէոնին, Յովանէ-
սին յիշատակաց անյիշատակաց, մահտեսի
Սրապիոնն ստացաւ զսայ ի հալալ ընչիցն եւ
վաստակոցն, եւ եղ զսայ ի մայրաքաղաքն
յերուսաղէմ, ուր ամ. սբ. հաւաքեալ կան,

ի դուռն Սբ. Յարութեանն աստուածայրուի
Գերեզմանին: Սոցին աղաւթիւքն եւ բարե-
խաւուրթեամբն ողորմի Քս. Ած. զսայ յի-
շողացն եւ յիշկոցն մէկ հայր մեղայիւ մի,
եւ թողութիւն շնորհացէ ամ. անցանաց ձե-
րոց յաւիտեանս յաւիտեանից ամէն. Հայր մեր
որ: Չանարժան գրողս յիշեայ ի Տէր:

Գ. — Վերցիմ կազմողաց. — 1890

էջ 310ա, վարք, մանիչակադոյն թա-
նաքով, շեղադիր — Վերջին կազմ Սաղմո-
սիս եղեւ յամի Տեառն 1890, յամսեանն օ-
գոստոսի: Յիշեցէք ի Քս. զՍահակ եպիսկո-
պոսն իարբերողի, Աւագ Լուսարար Ս. Ա-
թոռոյս, եւ զհոգեւոր որդի նորին զտէր Կա-
րապետ Վարդապետն, որ յայսմ ամի տեսուչ
էր Տպարանի Ս. Աթոռոյս:

1754

Ա. — ՄԵԿՆՈՒԹԻԻՆ ԵՐԵՄԻԱՅ. — 3

ԿՈՒՌՆԵԼԻՈՍ

Ս. Յակոբ, Երուսաղէմ

ՌՄԿԱ = 1812

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ. —

Ծաւալ 27×17×4.5: էջք 450: Հանգա-
մանք լաւ: Թուղթ հասարակ: Գրիչ եւ ըՍ-
տացող՝ Պետրոս Եպս. Կեսարացի: Գրու-
թիւն՝ խորագիրները, սկզբնատողները եւ
գլխագիրները կարթիր, մնացեալը սեւ մե-
լանով, երկսիւն, 48, 49 տող: Նոտր շեղա-
դիր մանրատեսակ: Համառոտագրութիւնք
առատ: Կայեկազմ խաւաքարտեայ: Դա-
տարկ թուղթք սկիզբը հինգ թերթ, վերջը
մէկ:

ԲՈՎԱՆԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ. —

էջ 1ա. — Մեկնութիւն յԵրեմիաս Մար-
գարէն: Առարկութիւն. — Երեմիաս ասէ
սուրբն Հերոնիմոս, ի գլխ. Ա: Աստ ի հասա-
նիլ, եւ ի մերձեանն գերութեան. . . : —
Հմմտ. Թ. 202, Ա. Հատոր, էջ 573:

էջ 19. — Ստորին լուսանցքը մկրատով
կտրուած:

էջ 342ա. — Գլուխ ՍԲԻՐԱՐՈՂ:

Բ. — ՄԵԿՆ. ՈՂԲՈՑՆ ԵՐԵՄԻԱՅ. — 2

ԿԱՌԱՅՈՒՄ

էջ 345ա. — Ողբոց եւ քաղաքեանց
եւ առիցն Երեմիայ Հաւաքում: Հաւաքու-
մըն գլխոց եւ ողբոց. — Հմմտ. Թ. 210, Ա.
Հատոր, էջ 589:

էջ 441ա. — Գլուխ Հիմզերորդ: Շար-
Դլխոց. — Այս գլուխ է իբրեւ համառոտ
վերակրկնումն եւ հաւաքումն ողբոց. . . :

Յիշատակագրութիւնմ Գրի. — 1811,
1812.

1. — էջ 8բ, ստորոտը. — 1811

Շնորհիւ առատազեղ Սբ. Հոգւոյն Աս-
տուծոյ, եւ բարեխաւութեամբ երջանիկ
հայրապետաց սրբոց, Սեդեքեստրոսի, Յո-
հաննու Ոսկերեքանին, Սահակայ եւ Մես-
րօպայ, ակսայ գաղափարել զիմաստաւից
մատեանս Երեմիայ Մարգարէին զՄեկնու-
թիւնն, ի թիւ Հայոց ՌՄԿ, եւ յունիսի 25,

ի Սբ. Երուսաղէմ, գերահռչակ Աթոռս Սըրբոց Յակոբեանց, եւ մեղսամած Կեսարացի Պետրոս եպիսկոպոսս ի Վանք գիւղէ:

2.— Իջ 284ա, ստորոտը.— 1812

Մեծի Պօլսոյ տեառն Զաքարիայ Հանգուցեալ աղգասէր պատրիարքի յետին աշակերտ Պետրոս եպիսկոպոսս, ի զաղափարէն զայս գիրքս, ի Սբ. Սաղիմ, Հասի աստ ի Թիւ Հայոց ՌՄԿԱ, եւ յունվարի Ա: Երևոյն հաւոր նոր տարիս:

3.— Իջ 344ա.— 1812

Եւ եղկելի եւ սիրօղս ունայնութեանց, (Մեծի Պօլսոյ Հանգուցեալ աղգասէր եւ բարեկարգ տեառն Զաքարիայ օրբազան պատրիարկի յետին աշակերտ) Պետրոս լոկ եպիսկոպոսս, գլուխ Մեծ ամեայ, սիրով գաղափարեալ լրացուցի զսոյն հոգեանունդ Մեկնութիւն Երեմիայ ողբակոծ մարգարէին, ի Կուռնէիոռէ մեկնաբանեալ, ի Սբ. Քաղաքս Երուսաղէմ, ի Սբ. Աթոռս Սրբոց Յակոբեանց, ի սորին պատրիարքութեան Վանքի տէր Յարութիւն քահանայի որդի՝ տեառն Թէոդորոս Հոգէնտիր պատրիարքի, յատուկ սիրով խնամածողի իմոյ, եւ բոլոր միարանական դասուց, եւ համօրէն ազգիս Հայկաղեան, յորդորեալ ի բարեսէր եղբարց բաղմաց, եւ յատկապէս Աւագ լուսարար Միմէօն խոհակտն վարդապետէ, ի վայելումն յատուկ անձին իմոյ, եւ յիշատակ ապաղայ եղբարց ընթերձասիրաց, մնալով յիշատակ Սրբոյ Տանս տիեզերահռչակի, ի Թիւ Հայոց ՌՄԿԱ, եւ յունվ. 20:

Ապա խնդրեմ խնդրանօք բաղմաւ, յընթեռնուին եւ ի զաղափարեն ձեր, ներելով սղալանաց զբոյս եւ դուրսութեանս, սիրով յիշեցիք զհոգեւոր եւ դմաբնաւոր իմայինս սըն, այս է ծնողքս իմ, Կեսարիոյ ի Վանք

գիւղէն, եւ յատուածատրեանց զարմէն, որ եւ դուք յիշեալ լիջիք ի Տեառնէ յաւորն մեծի յատենի, եւ եւս ասասցուք սերտ յուսով առ Ած. Թէ Տէր, զի մի ունայն լիցին վաստակ ծառայիցդ քոյ, այլ Համարեա զաշխատութիւնս մեր ի դոքո՝ արդարութեան եւ ի պտուղ աստուածաշնորհութեան, եւ Հաստ մեղ զոգորմութիւն քոյ առատապէս աստ եւ ի Հանդերձելումն, եւայլն. որ եւ լերուք կրկին կենօք ողջ ի Տէր:

4.— Իջ 445բ.— 1812

Ձկնի փոքր միջոցի յայլում օրինակի դտեալ զայս Ողբոցս զՄեկնութիւնն, ի նոյն Հեղինակէ մեկնեալ, յօթար սիրով յանձն առնալ՝ զաղափարեալ օրինակեցի աստէն, եւ շնորհիւն Աստուծոյ, մաքուր մաղթանօք Սրբոյ Կուսին, եւ Սրբոց Սեղբեստրոս եւ Յօհաննու Ոսկեբերան՝ գերահարչ Հայրապետաց, եւ եւս Սրբոց Թարգմանչաց մեքոց՝ Խահակայ եւ Մեծորպայ զերասնանչ Հայրապետացն, ահա կատարեցաւ բոլոր գիրքն ողբակոծ մարգարէին Երեմիայ, ի Սբ. Աթոռս Սրբոց Յակոբեանց, ի Սաղիմ, ձեռամբ Պետրոս լոկ եպիսկոպոսիս Կեսարացոյ, ի Վանք գիւղէն, եւ Աստուածատրեանց ցեղէն, խանճի Պուտախի որդւոյս, եւ աշակերտիս Զաքարիայ պատրիարքի մեծի Պօլսոյ, ի Թիւ Հայոց ՌՄԿԱ, եւ յօգս. 3ին, ի գերագահ Սբ. Աթոռոյս պատրիարքութեանն Վանքի Թէոդորոս գերահռչակ պատրիարքի սրբոյ եւ խնամածու հօր մերոյ, ի վայելումն անձին իմում, եւ յիշատակ ապաղայ եղբարց դասիրաց, յորոց աղերսիւ Հայցեմ յիշել ի Տէր միով Հայր մերիւ, որ եւ յիշողն լիցին յիշեալք ի Տեառնէ կրկին կենօք ամէն:

Իջ 446-450, դատարկ:

1755

Ք Ա Ր Ո Ջ Գ Ի Ր Ք. — 5

ԳԵՈՐԳ ԵՊՍ. ՋՄԻՒՆԱՅԻ

Ս. Յակոբ, Երուսաղէմ

1853

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ. —

Ծաւալ 27.5×19×5: Էջք Ը+792: Հանդամանք շատ լաւ: Թուղթ հասարակ Գրութիւն՝ խորագիրները կապոյտ եւ կարմիր, սկզբնաւորութիւնները եւ ընթացիկները կարմիր, մնացեալը սեւ մելանով, միասիւն, 27, 28 տող: Նոտր շեղադիր մաքուր: Համառոտադրութիւնք լաւական առատ: Նկարք տպեալ փակցուած. Հայրապետ զգեստաւորեալ, էջ Ը, Երկնային տեսարան էջ 154, Քրիստոս եւ Հրեշտակներ 284: Կաշեկազմ խաւաքառեայ ոսկեղօծ երէզներով: Ստացող՝ Պետրոս Վրդ. Տէր Յովհաննէսեան:

ԲՈՎԱՆԴԱՆՈՒԹԻՒՆ. —

էջ Ա-Բ, դատարկ:

էջ Գ. — ձախտ.

Գիրք Քարազից, յօրինեալ ի Գէորգ Արքեպիսկոպոսէ Զմիւռնացւոյ, ի յառաջնորդութեան իւրում յեւդոկիէ քաղաքի, ի վաշնրս Սրբոյն Յովակիմայ եւ Աննայի:

Յօր ըովանդակի 98 ընտիր քարոզք աւետարանական բանից՝ եւ առական եւ օրինական Աստուածաշունչ Սր. Գրոց, համառօտ եւ դիւրիմաց ոճով, աւանդեալ հոգեւէր քարոզիչ վարդապետաց:

Ի հայրապետութեան Մայր Աթոռոյն մերոյ Սրբոյ Էջմիածնի Տ. Տ. Ներսիսի սրբազան Կաթողիկոսի ամ. Հայոց:

Ի պատրիարքութեան Սրբոյ Աթոռոյն Երուսաղէմի տեառն Յօհաննէս սրբազան արքեպիսկոպոսի:

Եւ ի պատրիարքութեան Պօլսոյ տեառն Յակոբայ աղաքաւէր արքեպիսկոպոսի:

Ջարդիս մեծաւ փափաքանօք սրտի եւ տու օրինակել ի խիարանութենէ բարեկարգ Սրբոյ Ուխտիս Երուսաղէմի Աթոռոյն անպիտան Վանցի Տէր Յովհաննէսեան Պետ-

րոս Վարդապետս արդար վաստակովս վասն անձին իմոյ եւ եղբարց, յամի Փրկչին 1853:

էջ Դ-Է, դատարկ:

էջ 1. — Քարոզ 1. — Դիտաւորութիւն: Յաղագս Պառոց եւ Աղօթից. — Բնաբան. Վարդապետ, ամի գորդի իմ առ քեզ. Մրկ. 9, 16. — Պատմէ սրբազան աւետարանչի: Մարկոս...:

էջ 155. — Քարոզ 30. — Դիտաւորութիւն: Յաղագս բարի դիտաւորութեամ ի գործս առաքիմութեան: Բնաբան. «Տեսեալ զգործս ձեր բարիս եւ փառաւոր արասցնի զՀայրն ձեր՝ որ յերկիմ է: Մատ. 5, 28:

էջ 285. — Քարոզ 55. — Դիտաւորութիւն: Յաղագս Արքմութեան Հովուաց:

էջ 465-471, դատարկ:

էջ 472, նկար Ս. Կուսին, ներքեւ տրպաղիր:

Անհամեմատ Կոյս եղական, շնորհաց Հոգւոյն ընդունարան, զի զիսկածին յօյն հայրական, կրեցեր յարգանող անուղական:

էջ 473. — Քարոզ Ա. — Ծնունդ Մարիամո ի յԱմմայէ: Ած. իմաստութեամբ հիմուն Էաբկ երկրի. — Եթէ հիմնադիր ճարտարապետք աշխարհիս ջրանն յեղեցիկ շինուածոց իւրեանց խորապոյն հիմունս արկանել ի քարանց պատուականաց...:

էջ 673. — Քարոզ ՀԸ. Ի Ծնունդ Փրկչիմ:

էջ 681. — Յանկ Քարողութեան Մատենիս, միայն դիւրաց եւ ընթանից նորին:

էջ 688. — Աստէն եւս ի մէջ բերել արժան համարեցաք զցանկ ըստ սորին Քարողադրոյս կցեալ փոքր զբոյս, զի զոյով միականք Երկուսին կարգն աշնպէս պահանջի. վասնորոյ իսկ ձեռնամուկս եղեալ եղաք

ի դործ ընտրանիւքն Հանդերձ ըստ կարգին
այսպէս:

էջ 693.— Յանկ եւ ցուցակ սրբալ մա-

տեմից Ոչամաւոր բանից ի վերա այբուբենից
հաւաքեալ:

էջ 735-792, դատարկ:

1756

Ք Ա Ր Ո Զ Ա Գ Ի Ր Ք. — 17

ՅԱԿՈԲ ՊՅՐ. ՆԱԼԵԱՆ

Կ. Պոլիս

ՌՄԽԱ = 1792

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Ծաւալ 26×19×8: Էջ 804: Հանգա-
մանք շատ լաւ: Թուղթ տոկուն: Գրիչ՝ Յո-
վակիմ ԲՀՆ. Սամաթիոյ: Գրութիւն՝ խո-
րագիրները, սկզբնատողերը եւ վընագիրնե-
րը կարմիր, մնացեալը սեւ մելանով, երկ-
սին, 43 տող: Նոտը շեղագիր: Համառո-
տագրութիւնք յոյժ առատ: Փառակազմ: Կը-
նիք սեւադրոշմ փակագիր, «Բ. Մ. Պետրոս
Վարդապետ, 1232», էջ 3: Ստացող՝ Պետրոս
Արք. Կեսարացի:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.—

էջ 1.— Զրուր գործս զայս նուիրեմ
քեզ...:

էջ 2.— Քարոզագիրքս Կեսարացի
տեառն Պետրոս սրբակենցաղ արքեպիսկո-
պոսին:

էջ 3.— Առաջին Քարոզ Պեմտեկոստի
Հոգւոյն Սրբոյ Գալստեան:

էջ 733բ.— Քարոզ ձօն, Եօքմեքարոյ
Կիրակիի գկմի Սրբոյ Զատիկին երկրորդ ծաղ-
կագարդին:

էջ 739բ.— Ի պարզեաց ձողոյն Սըր-
բոյ աւարտեցաւ Կիրակէից Քարոզագիրքս
յամի Տեառն 1758, եւ Հայոց ՌՄԽ, յունիսի
ամսոյ ԺԸ...:

էջ 740-744, դատարկ:

էջ 745.— Հայելի որ եւ ցուցակ Ոչա-
մաւոր բանից Քարոզգրքոյն, այբբենական
կարգաւ շարաբնութեալ թուով եւ գրով հա-
մանաւնեցեալք, որոց առաջինն թղթառ-
մարքն ցուցանեմ, երկրորդն հետեւեալ, այբ
եւ բնմ, ցուցանեմ գէշ մոյմ երեսացմ. ա-

մաշխատութեամբ գայս այսպէս իմա, եւ
գաշխատող ցանկիս յիշեա Հայր մերի:

էջ 798.— Յանկ եւ ցուցակ բնաբանից,
ժողովեալ յունեմէնք եւ եղեալ աստ դասա-
ւորելով ըստ ոճոյ շարիցն Աստուածաշունչ
Սր. Գրքոյն, եւ եղեալ. ի ներքոյ կողմն եղ-
եալ թուագիրք ցուցանեն զգլխոս գրեանց
յորոց իցեն, եւ թուագիրքն զհամարս նոյն
գլխոցն, եւ եւ ի ներքոյ եղեալ թուագիրքն
սոյն Քարոզգրքոյն երեսն, եւ թուագիրքն
դէջն, որպէս յայտնի տեսանեմք յստորեւ,
որպէս գրեալս իցեն:

Յիշատակարան.— 1792

էջ 804, վարդ.— Այլ եւ զայսքանիկս
զրել յօժարեցայ ես մեղսամած Պետրոս և եթ
վարդապետս Կեսարացի, ի դիւղէն Վանք
դեղացի, եւ ի զարմէն Աստուածատրեան,
դտանելով ի Պոլիսս մեծ, ՌՄԽԱ թուականի
մերոյ, եւ մարտի ԻԲ, ընդ Հովանեաւ աղ-
լսուէր տեառն Գաբարիայ աստուածաբան
պատրիարքի, որոյ եւ ձեռնաստու աշա-
կերտ, սնեալ եւ առ ոտս նորին խնամովն եւ
վարժմամբն, եւ մանաւանդ գորովագութ
Հայրութեամբն յանձնեալ էր եւ ոպաստու-
րութիւն վէճիւթեան իւրոյ: Եւ մեր ըստ
կարեաց ի տանին զայս գործ ըղձացաք
սոյնոյ աստուածային բանիցն բողոքեալ
բուրաստանին ստացմանն. եւ տուաք ի ձե-
ռն տէր Յովակիմ երջանկակոս քահանա-
յի, Սամաթիա եկեղեցւոյ աւագերէցի դրել:
Վասն որոյ եւս մեծաւ պաշտատնօք մաղ-
թեմք, ի Հանդիպելն սիրելութեանց ձեռոց,
յիշեալիք դեմք եւ դամ. մերայինսն, կեն-

դանեացն կեանս խաղաղս շնորհել, եւ հան-
դուցելոցն հոգւոց՝ ողորմութեամբն ողոր-

միլ, որ եւ յեօղեղ յիշեալ լիջիք ի Գրիս-
տոսէ յԱստուծոյ մերմէ յամ. ժամ, Ամէն:

1757

ԺՈՂՈՎԱԾՈՅ ԱՍՏՈՒԱԾԱՐԱՆԱԿԱՆ

ՆԿԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ.—

Ծաւալ 27×19×6.5: էջք Ը+344+232+
206: Պրակք ԺԵ+Ժ+Թ: Հանգամանք շատ
լաւ, Թուլիք տոկուն: Գրութիւն՝ խորագիր-
ները, յիշատակները եւ գլխագիրները կար-
միր, մնացեալը սեւ մելանով, երկխիւն, 32
տող: Նոտր շեղագիր վարժ: Համառոտագը-
րութիւնք յոյժ առատ: Փառակազմ, Նուի-
րոզ՝ Կարապետ Գուրտեան (1888):

Ա.— ՅԱՂԱԳՍ ԵՐԿՆԱՅԻՆ

ՔԱՀԱՆԱՅԱՊԵՏՈՒԹԵԱՆՑ — 13

Թրգմ. Ստ. Լեւոնի

էջ Ա-Բ, դատարկ:

էջ Գ1.— Յառաջաբանութիւն գրաց.—
[Ն]ախ քան դժեռնարկել յերողութիւնս ար-
ժան վարկանիմ պատճառ արտագրել թէ վա-
սըն էր համարձակեցայ վերստին թարգմա-
նութիւն առնել...

էջ Ե-Ը, դատարկ:

էջ 1, նոտր շեղագիր.— Մատենան Սբ.
Յակոբայ վանուց շնորհեալ ի ձեռն տեսաւ
տեսաւ վեհապետեան Յարութիւն Արքեպիս-
կոպոսի, եւ Կ. Պօլսոյ, եւ Սբ. Երուսաղե-
մայ պատրիարքի ամենայն Հայոց, յիշա-
տակ Գուրտեան Կարապետի, վասն եղբոր
նորա Ստեփաննոսի, եւ սիրելի ծնողաց
Սարգսի եւ Արուսեակի. 1 Յուլիս, 1888 Կա-
րապետ Գուրտեան:

Ներքեւը շեղագիր.

Տէր լուսաւորեցէ՛ գոգքս սոցա եւ այլ
համայն ննջեցելոց նոցին, 1888 ամի, յու-
լիս 2:

Առաքելական Աթոռոյն Երուսաղէմի
Պատրիարք Յարութիւն Արքեպս.:

[Ամ.] տուրք բարիք եւ ամ. պարգեւք
կատարեալք ի վերուստ են իջեալ...

էջ 340բ.— Պատմութիւն Սրբոյն Դիո-
նիսիոսի.— [Թ]աղումք ի յունաց եւ ի յառի-
նացւոց վարդապետաց պատմութիւն եւ վի-
սլասանութիւն դրոշմեցին...

էջ 343-344, դատարկ:

Բ.— ԳԻՐԻՔ ՀՈԳԵԱՑ ԵՒ ՀՐԵՇՏԱԿԱՆ — 6

Թրգմ. Ստ. Լեւոնի

էջ 1ա.— Համառոտ հաւաքումն յաղա-
գրոց հոգւոյ բանականիմ: Յառաջաբանու-
թիւն գրոյս:

էջ 5.— Գլուխ Առաջիմ. Յաղագս Էու-
րեան հոգւոյն, յետք պրակս բաժանեալ: Ա-
ռաջիմ պրակք քէ հոգիմ ոչ է մարմին:

էջ 229-232, դատարկ:

էջ 1ա.— Համառոտ Տեսութիւն Յաղա-
գրոց Հրեշտակաց:

էջ 2-4, դատարկ:

էջ 5.— Գլուխ Առաջիմ, Յաղագս Գու-
յացութեան Հրեշտակաց, ընդարձակապէս
առեալ, ի Ե պրակս բաժանեալ: Պրակք Ա-
ռաջիմ. քէ հրեշտակք ամենեւին է ամմա-
րմիմ.— [Ը]նդդէմ առարկի, նախ երեւի թէ
Հրեշտակ ոչ է ամենեւին անմարմին...

էջ 204, դատարկ:

Յիշատակարան Թարգմանչի.— 1871

էջ 205ա.— Յիշատակարան.— Վասնդի
առաջին թարգմանութիւն զրոցս Յաղագս
մարդկային հոգւոյն, եւ Հրեշտակաց, էր
յոյժ ապականեալ եւ այլափոխեալ...

էջ 206, դատարկ:

1758

ՄԵԿԵՆՈՒԹԻՒՆ ԵՍԱՑԵԱՑ.— 1

ԴԱՒԹ ՔՈՐԱՅՐԵՑԻ

Մշակավանք, Գուգարք

ՁԼ = 1281

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Ծաւալ 25×18×6: էջ 496: Հանգա-
մանը լաւ, բայց ոչ գերծ ցեցերու աւերա-
ծուքենէն. նորոգութիւն կրած: Թուղթ
բամսակեայ դեղնորակ: Գրիչ՝ Բարսեղ:
Գաղափար՝ Հեղինակին բնագիրը: Գրու-
թիւն՝ սակաւ խորագիրներ, բնաբաններ
կամ սկզբնատողներ, եւ զխառառներ կար-
միր, մնացեալը սեւ մելանով, միասին, 33
տող: Բոլորգիր նոտրակերպ շեղանման:
Համառոտագրութիւնը սովորական գրեթէ:
Կազմ կիսակաշի խաւաքարտեայ: Ստացող՝
Ներսէս Վրդ. Տարօնեցի:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.—

էջ 1.— Մեկնութիւն Համառուտ Ե-
սանա Մարգարէի, ի հոգեկիր մեկնողացն
բանից՝ Եփրեմի, Կիւրդի, եւ Յռնեմնու Ու-
կեքերամի: Կարգեալ եւ յարիմնալ գիրա-
[ւոր?] ընթերցողաց, Դաւթա քահանայի, ի
խմբոյն ուսումնասէր մանկանց եկեղեցւոյ
.— Անհրեւոյթ է միշտ սրբոց մարգարէիցն
բան, եւ լի ծածկեալ իմաստիւք...:

էջ 6.— Լուր երկին եւ ունկն դիր եր-
կիր զի Տէր խաւսեցաւ.— Բազում ցամաք
լի է սկիզբն մարգարէութեանս...:

էջ 33.— Բամն որ եղիւ ի Տեառնէ առ
Յսաի որդի Անուսա, ի վերա Հրեատանի եւ
վերա Սրուսաղէմի.— Ձկնի մարգարէանա-
ւոյն նորա վասն գերութեանն, որ ի ձեռն
Բաբելոնացոցն, դարձաւ մարգարէանալ նաեւ
զայս...:

էջ 83.— Երգեցից սիրեցելոյ այգոյ ի-
մոյ գերգո սիրելոյ մարա.— Ձկնի ասելոյն
վասն գերութեանն Բաբելոնացոց եւ վասն
դարձին անտի, դարձաւ նա ասել վասն որ
լինելոց էր Իսրայելի...:

Ե. պրակին առաջին թերթը կը պահսի,
որ պիտի ունենար 93, 94 իջաթիւերը:

էջ 106.— Եւ եղիւ յամին յարում մեռաւ
Ոգիա.— Արդ յետ ասելոյ նորա մինչեւ ցայս
վայր վասն գերութեանն Իսրայելի ի Թակ-
ղաթփաղսարա, դարձաւ նա ասել վասն
ձառեցն Ոգիայ արքայի...:

էջ 130.— Յաւի Տէր խաւսի ընդ Ա-
բաբա եւ ասէ...:

էջ 133.— ...Անա կոյսմ յղացի եւ
ծնցի որդի, եւ կոչեցցն զանուն մարա եւ-
մանուկ...:

էջ 134.— . . . որպէս եւ զքնութիւն
մարդկան ընդ ինքեան միացոյց...:

Դիտ. Լուսանցքին, կարմրատառ, ըստ
երեւոյթին զրչէն. «Տես ո՛ր երկաթմակ, Ու-
կեքերամին է բանքս»:

էջ 152.— Ընդ մեզ Աստուած. գիտա-
ցէք Հեթանոսք եւ պարտեցարուք...:

էջ 158.— Անաւաղիկ եւ եւ մանկումն
իմ գոր ետ իմն Աստուած...:

Մամբ յիշատակագրութիւն Գրչի.—

էջ 191, վերը.— Ի յայսմ վայրի յի-
շեսցի ի Տէր ցանկալին Հրեշտակաց եւ ճը-
մարիտ պատկերն Այ. եւ Հաւր, իմաստա-
յեղձ րաբուհին՝ խնդրողն ներսէ: Ընդ նը-
մին եւ ընդունակ խելագարութեան անպի-
տան գծողս Բարսեղ:

էջ 191.— Եւ բիսեցէ գաւազն յարմա-
տոյն Յեսեմ...:

էջ 199.— Տեսիլ Բաբելոնացոցն գոր ե-
ստն Յսաի մարգարէ.— Ձոտսիս կառք ո-
մանք ասացին, եւ ալլէ առած, սակս Բաբե-
լոնացոցն աւերման զոր ետես Յսաի. եւ ալլէ
ի մարգարէիցն տեսին եւս, զտորայս յայլոցն
տարորոշէ անուամբ...:

Լուսամբագրութիւն Գրչի.—

էջ 200, ձախակողմեան Լուսանցքին,

կարմրատառ.— Աւաղ ինձ եղկելի դժողիս ի բարբառս հաղարաց, զի բանք հրաշագործք եւ պանծալիք հաշտեցուցիւք Աստուծոյ ի մաստնոյն Յոհաննու Ոսկեբերանի լյաջորդ քանի վը բառերը եղծուածի:

Էջ 208.— Յամին յորում մեռաւ Աւագ արքա, եղբւ պառգամս այս ի վերա փղըշտացցն:

Էջ 210.— Տեսիլ Եւթմերորդ. Պառգամ Մովսարացցն:

Ծանօթ.— Առաջին մասերուն մէջ լուսանցքներուն վրայ յաբորդարաւ կը տեսնուին օդադործուած հեղինակներու անունները կրճատուած ձեւով, այսպէս. ԿՂ. ՅՀ. Փ. ալլուստ:

Էջ 214.— Պառգամ ի վերա Դամասկոնի. Տեսիլ Ութմերորդ:

Էջ 220.— Տեսիլ Եղիպտացց.— «Ահա ասիկ Տէր նստեալ ի վերա Թեթեւ ամպո, եկեսցէ յեղիպտոս, եւ շարժեսցին ձեռագործքն Եղիպտացցոյ յերեսաց նորա: Նախ յորունն Սենեքերիմայ ասէ...:

Էջ 230.— Տեսիլ ամապատին ծովու:

Էջ 231.— Տեսիլ Եղմանեց:

Էջ 232.— Առած ի վերայ Արարացցցն:

Էջ 233.— Պառգամ Ձորայն Սիմնի:

Էջ 239.— Պառգամ Տիրաւսի:

Էջ 286.— Տեսիլ չորհրդամեաց յամպալատի Խարաւու, յերկրի մեղուրեան և ամծկուրեան.— Այս դարդաթ էր տանն Յուդա, որ իրր նեղեալ իջանէր Ժածկէլ յերեսաց Ասորեստանոյն յեղիպտոս...:

Էջ 312.— Եւ եղեւ ի չորեքտասաներորդի ամի Թադաւորութեանն Եղեկիա...:

Էջ 324.— Աղաթփ Եղեկիայի յարժամ հիւսմնադրում, իսկ այլք ասեմ' յարժամ խալիպաւս եւ յարեալ յախտէ իւրմէ:

Էջ 329.— Միսթարեցէք, միսթարեցէք, դժողովուրդ իմ ասէ Աստուած...:

Էջ 335.— Ել ի վերա լերինդ բարձու, առնարանիդ Սիւնի: Եւ դայս եւս վասն դարձին ասէ...:

Էջ 376.— Այսպէս ասէ Տէր Աստուած ցաւեալ իւր ցնիւրոս, զորո կալաւ զաջոյ ձեռանէ նորա...:

Էջ 409.— Զարթիր, զարթիր, երուսաղէմ, եւ զգեցիր զդաւաթիւն ըսկիւն զո...:

Էջ 454.— Լոյս առ, լոյս առ, Երուսաղէմ, զի հասեալ է լոյս քո. իսկ այլք ասեն' Արի եւ լուսաւորեաց...:

Էջ 460.— Հոգի Տեսաք ի վերա իմ, վասնորայ եւ առ իսկ զիս...:

Էջ 467.— Իսկ այս ք' ի է, որ դիմեալ դայ յեղովմա...:

Էջ 482.— Ըստ ամուրց կենաց փայտին եղիցին աւուրք ժողովրդեան իմոյ. այլ Թարգմանքն ըստ աւուրց փայտի եւեթ ասացին, իսկ եւթանասունքն եւ զկենացն եւս յաւելին...:

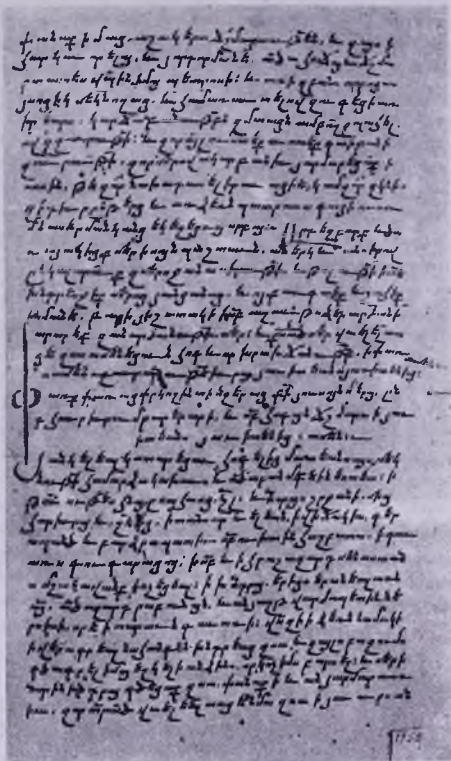
Էջ 484-485ի միջեւ Թերթ ինկած:

Էջ 490-491.— Արդ այսոցիկ հոգեպատմ կանխասացութեանց հետեւող եղեալ հարցն երանելեաց աստուածախաւս վարդապետաց եկեղեցոյ, մեծին Կիւրդի եւ Յոհաննու, եւ Մարոյն Եփրեմի, ոյք ի նմին հոգւոյ մարգարէութեանն շարժեալք յիւրաքանչիւրսն ժամանակս, դիպողարար բացայայտեցին զծածուկ իմաստս վարդապետական բանին իւրեանց, զմարդարէինն Շուաւս, ի ոյշնադոյն բաժանեալ երանկս, անկանելով մանկանց եկեղեցոյ պատմութեանս վարդաբունս եւ լուսակիղն, զորս մտառուէ սրտիւ ըզգենիլ է դայալիսի հանդերձ մեծազին եւ յոքնատեսակ, որպէսզի պահեցն զսայ յանապական վանքութեան, Որով եւ վերջինս ես ի բնաւս սկսեալաւորիլ խորհեցաւ, Դատիթ ոմն փառաբանաց, աշակերտ ճշմարտութեան, եւ դայս ի հարկաւորելոյ եւ յորդորմանէ աստուածահանոյ եւ ճշմարտատես վարդապետին իմոյ Պետրոսի, եւ առի զքանս սրբոցս այսոցիկ մեկնողաց, եւ համառատելով զուղեցի ուս իրեարս, կարճարանութեամբ, զմտացն ամբողջ պահելով զդարուութիւն, եւ զոր այլուստ ուստեք զտի բանի զաւուրթիւն, զոր մերով տկար բանիս յարմարեցաք ի ոտսի՛ն, ի՛նչ զոր նախադասել լուրացի է, կամ զոր զկնի, զի զիւրքնթերց եւ առձեռնպատրաստ զտցի ուսումնասէր մանկանց եկեղեցւոյ սրբոյ:

Արդ եղբարք եւ ծառայակիցք մեր ի սոյն պահտաւն, աներկեանս սիրով ընկալաւորք զմերոն ջանասիրութիւն, եւ Թողութիւն ի Տևառնէ խնդրեալիք մերոց յանցաւաց, եւ ոյք ազդուիք եւ շահիք ի սմանէ, լուրի յիշատակի ի սուրբ աղաթիւն ձեր արժանի արա-

բէջ զանարժանութիւնս մեր, եւ Քս. Ած. մեր վանել տացէ զսա ամենեցուն հոգեւոր խորանանութեամբ, ի փառս ամենազաւր տէրութեան իւրոյ, յաւիտեանս յաւիտենից ամէն:

խաւս և աստուածաբան մարդարէին Շսահա, ի թուութեանս հնոյ, ըստ Հառց ԶԼ, եւ նորոյս լրջանի՝ միոյ հարիւրոյ եւ Ղէից, ի տանս արեւելեան, ի վիճակիս, դերասպանս եւ բարձրապատիւ Սր. Ուիտին Հաղբատա,

13.— Յիշատակարան

Թ. 1758, էջ 491

Յիշատակարան Գրչի.— 1281

էջ 491.— Փառք փառաց յիրկողին տիեզերաց Քի. յուսոյն մերոյ, ընդ Հաւր իւրում բարերարի, եւ Սր. Հուսոյն ճշմարտի, յաւիտեանս յաւիտենից, ամէն:

Յանկ ելեալ կատարեցաւ հոգեւոր ժատեանս այս Մեկնութիւն համարձակաւ

ի դաւառս Գուգարացոց, ի սուրբ եւ ի հրաշարդ մենաստանս Մշակավանք կոչեցեալ, ի խնդրոյ երիցս երանեալ առն Աստուծոյ, աստուածաբարդ բարունոյն եւ անյաղթ վարժապետին Ներսիսի, որ է Տարան գաւառի:

Վասնզի ի ձեռն նամակի ի վերագրեալ

նահանգէն խնդրեաց զսա, եւ զայլս բազումս, դժագրել իմոյ եղկելի անձինս, որ կոչիմս Բարսեղ, Եւ մեր ի նորին խնդրոյ զծեցաք զսա, փանաքի եւ անյարմար տառիւ, զոր Տէր Ած. վանեալ տացէ նմա զսա ի յաւուրս անթիւս եւ յամս հաղաքաւորս, ի շահ եւ ի յաւգուտ իւրոյ անձինն եւ նորին աշակերտելոցն, ի փառս Քիւ. Այ. մերոյ:

Բայց դրեցաւ սա ի յաւրինակէ մեծիմաստ եւ կորովաբան վարդապետին Դաւթա, որ է Հանդիստ նորա ի դերահռչակ Սբ. Ուխտին: Հաղբատ, եւ մականունն Քոփերեցի կոչեն, վասն ծնաւդացն անտի լինելոյ եւ նոյն ինքն անտի ծննդեամբ:

Եւ զի ժողովեալ է սորա զբանս երկց Մեկնացն սրբոց, որպէս ցուցանէ իւրն յիշատակարան, եւ անանէ զինքն քահանա միայն, զբարձրագոյն պատիւն ծածկելով զվարդապետականն անուն, եւ այն վասն յոյժ խոնարհութեան եւ անանպարտաւան մտացն զոր կալեալ է սուրբն այն այր:

Բայց զի երկուցն սրբոց բանքն, Կիւրդի եւ Յոհաննու, ոչ դա ի յաւարտ զրոցս, որպէս ցուցանէ յԽորաքանչիւրսն զկայն առեալ, զոր մեք նշանադրեցաք զտեղիսն, անդիտանաժք զպատճառն: Եւ զայս զի յիշեցաք այսու պատճառաւ, զի մի կարծիք լիցի թէ այլ ոք զծելով զսա, ոչ է դրել զերկուցն բանսն զինչ եւ իցէ պատճառ: Զի այս գիրք այլ ոչ է արժանակել անդից եւ այսր, որ մեք դժեցաք, իաց ի նորին աշակերտէ եւ արեան հարադատէ, Մի իթար վարդապետէ, որ նորին Հրամանաւ սրբապրել է զնորին երկն աշխատութեան:

Բայց ոմանք տեսն ի նոյն Սբ. Ուխտն, եւ այն թերեւս կարծեաւք, թէ ի Դաւթա սկզբնաւորել, եւ ոչ ժամանել ի յաւարտն, փոխի մահուամբ ի սրբոցն կայանս, եւ անանգէ զթերին ի լրութենէ վերագրել աշակերտին իւրոյ յանձն արարեալ զի ի յաւարտ հասուցէ. եւ նորայ միայն զԵփրեմէն սրբոյ բաւական համարել զբէ, եւ զայն ոչ եւս: Բայց ոչ տա իրաւունս այսմ ալսպէս լինել յիշատակարանդ նորուն Դաւթա, որ ի կատարած զրոցդ եղեալ է, ապա թէ ոչ յիշատակարանդ ոչ է զբաժ նորուն Դաւթա, այլ Մի իթարա, եւ վասն երկեւղածութեան իւրոյ անձինն, վարդապետին տա զիւրի աշ-

խատութիւն ի նորայն խառնելով, ի նորա յանուն եւ զյիշատակարանն զբէ: Արդ եթէ ալսպէս է եւ թէ ալսպէս, անդիտելի է: Բայց յիշատակ նոցայ արհնութեամբ, եւ աղաւթք նոցա ի վերա ամ. քրիստոնէից, ամէն:

Արդ աղաչեմք զամենեւեան ճաշակողացդ յայսմ սեղանոյ, յընթարեն եւ ախորժահամ Հանդերձելոյ, յիշեալիք ի Տէր նախ զերանեալն այն եւ զցանկալին Հրեշտակաց զպետն բարունեաց զներսէս ստացող զրոցս: Ընդ նմին եւ զարքայիսկոպոսն զտէր Յովաննէս, զաթոռակալն զերահռչակ Սբ. Ուխտին Հաղբատա, որ զաւրինակս շնորհեաց: Ընդ նմին եւ զՅոհաննէս բարունի աշակերտ Նորուն Ներսէսի, որ առ մեզս է, եւ զնաց ի մէջը եւ երբեք զաւրինակս առ մեզ աւուր միոյ ճանապարհ, բարձեալ ի վերա թիկանց ուղինն իւրոյ: Ընդ նմին եւ զհամաբէն բնակիչք Սբ. Ուխտիս Մշակալանից, որք են Հանդիստ եւ Հողաբարձու եղկելի անձինն իմոյ, որ իբր զգազան կատաղի արգելեալ կամ ի խցի աստ, մերձ ի Սբ. Ուխտս:

Եւս առաւել յիշեալիք ի նոյն եղբարցս զերկուան զայն, զՍալատուր եւ զԱւետիսն, որ են ըստ Հոգոյ Հարազատք, միաշաւիղք եւ զուղակցողոր, հաւատարք եւ համապատուք, որ ըստ իւրեանց ծնաւդաղութ բարուց եւ սիրոյն, որ անցանէ զանցանէ զընտրութիւն ամ. համացեղիցս Հողածնելոցս, եւ միայն ուստուածադիւնտից տնձանց համեմատի սոցայն զուրթ եւ սէր: Զի զամ. որպիսութիւնս պիտոյժ մերոց, զղեստուց եւ զկերակրոյ, լի եւ պատարուն Հոգային զմեր, եւ այն ոչ ատարարար եւ կամ ի հարկէ, այլ այնքան դուարթ եւ ուրախ կամաւք, որ այնպէս համարէին թէ ի յառնուր են ի մէջը եւ ոչ թէ ի տալ:

Յիշեալիք եւ զնոցայն սրբասնունդ պատմիսն, նախ զՍարգիս քահանայն, եւ ապա զնիրեալ աշակերտսն՝ զՅակոբոս, ըղ-Մարտիրոս, զՅոհաննէս, զՀայրապետն, ըղ-Մի իթար: Յիշեալիք եւ ի յաւարտ յիշատակիս զՄի իթար քահանա, որ զթուխտս կովեաց, այսու յառնով զի յիշատակեցի անուն իւր ի զիրս յայս:

Ընդ նմին եւ զբաղմանդալ եւ զմեղսաներկ զիմս անձն, զկարաւստ ողորմութեանն

Աստուծոյ, զգծող սորա, որ կոչիմա Բարսեղ, զի զծեցի զսա յոյժ աշխատութեամբ, խաւարեալս ակամբ է մթացեալ լուսով, զոր եւ զկերպարան ներքին մարդոյն երեւելիս ցուցանէ. եւ որք յիշէ՞ զոր աստ զծեւ են, յիշել լիջիք եւ դուք ի Գէ. Այ. աւրհնելոյն յաւիտեանս ամէն:

Յիշեալիք եւ զհայր Վանիցս զԲարթողիմէոս, զի այց արասցէ նմա Տէր, եւ դարձուցէ ի շար բնութենէ իւրմէ աստ, եւ ի հանդիմանն քաղցր դաստաստան արասցէ նրմա, թողլով նմա զոր մեզ յանցանէ, ամէն:

Այլ դու, ով աստուածարեալ եւ հոգիաւոր սուրբ Աստուծոյ, ընկալ ի քոյ նրաւստոգի ծառայ զսակաւ տարազս աշխատանաց, եւ վաւելեա բերկրալի սրտիւ ի համադամս դորա, թողութիւն շնորհելով խոշորութեան գրիդ, եւ սղալանաց բանի թէ հանդիպիմ՝ ծնողաբար ուղղեա, ըստ քում քաղցր բարուցդ: Բայց զփոխարէն մերոյ աշխատանացդ աղաչեմ, ի ձեռն յորդահոսան արտասուացդ եւ ընդունակն աղաթիցդ ի հանդերձեալն ինձ ջաւաւորեա, զի ի ձեռն աղաթից մերոց զտայց ողորմութիւն բազմադիմի յանցանաց իմոց ի Գէ. Այ. աւրհնելոյն յաւիտեանս ամէն, եւ անդք քան ըզյաւիտեանս, ամէն:

Նսեւ ընդ վերահամբաւեալդ առն յիշեալիք զհետեւողս սորին, զտհաս եւ զզարգամիտ պատանի Եսաի, զի Ած. տացէ նմա արթուն հոգի:

Սկսեմք զաղանին ամենայն սկսմանց, անսկսբանն Աստուծոյ Հաւր, եւ որ ի նմանէ անթամանակաբար ծնեալն Որդոյ, եւ հանգուակցի նորուն ամենայնիւ, երողին ի Հաւրէ՞ Սրբոյ Հոգւոյն, համազոյ՞ Երրորդութեանն, ամենայն փառք, պաշտան եւ երկրպագութիւն յամենեցունց, եւ ի յերջանիկ ծառայէն Աստուծոյ Ներսիսէ, եւ ի նորին զաւակէ Բարսղէ, յամենայն յաւիտեանս, եւ յանկէտն յաւիտեան, ամէն:

Ի մարգաթ ԺԿ. սկիզբն եղեւ, ի նաւասարդի իԱ կատարեցաւ. — Հմմտ. Սիոն, 1933, էջ 416-418:

Յիշատկագրութիւն եղծուած. —

էջ 494, նոտրագիր. — Յիշատակ է գիրքըս ի դուռն Սբ. Կարապետին Մշոյ, որ (Գրական Վանք?) կոչի:

էջ 495, շեղանկիւն քառակուսի աղիւսակ, որուն մէջ ամէն ուղղութեամբ կը կարդացուի պատուիրատուին անունը՝ Ներսէս Վարդապետ: Աղիւսակին չորս կողմը կը կարդացուի հետեւեալը.

Գրեցաւ աղիւսակս այս ի վաւրութիւնն Քի. քառամասունս, իժման տառիւք: Եթէ զմուսն կամիցիս գիտել, ունի աղիւսակս ԺԴՈՒՈՒ մասն ի բազմապատկացն համարոյ, Դրունք բաղում են, նոյն եւ աստիճանք, թուով կ'ը, Բայց ակն ունիմ թէ դժարաւ մտանես, եւ կամ բնաւ ոչ: Բայց սեւադեղն եւ կարմրադեղն ոչ միապէս վարի. այլ որպէս կարասցես հասու լինել, եւ զտառապելըս հողով յիշել ի Տէր զԲարսեղ գրիդ:

Ներքեւ տարբեր գրչէ բարբգիր ամհարթ եիմ:

Սովորութիւն է մարդկայինս բնութեան յանաւելատն առաւել աշխատել քան թէ յաւգտակարն, մանաւանդ որք կամիցի կարծրագոյն ոսկի ձեւել ի միջի, որ բաղմաց անգծելի լիցի, որպէս եւ յառաջիկայէս է տեսանել:

Եւ արդ այսպէս իմա զմուտ սորա. ի Դ նուէն սկսիր, որ ի մէջն է, զոր եւ կամիս հու առ եւ զնա ի յեն յոր եւ կամիս, եւ յեղրէն ի ներքո եկ դէպ ի մէջն. կարմիր դիրն նոյնն է զինչ զբաժէ է, ու զսեւան զմիւ տասն կալ, ու զտասն մի. զհարիւրն հազար կալ, ու զհազարն հարիւր. ու ըստ կարգին զգլրերն փոխէ՝ անսխալ է: Ապա թէ այլ դիւրին խնդրես այսպէս տես, յեւէն ի ներս չայն բէ է, ու հօն է է, յին վեւ է, ու ժէն այբ, ծայն եւ է, ու բենն ինի է, տոյնն բոլոր եղբրին ամէնն նու է. հօն որ ի մէջն է՝ յետի դիրն է. որ երբ յամ. կողմանց ի ներս դայ, մէջն է՝ ասէ. որ ասէ թե՛ Ներսէս Վարդապետին է...:

էջ 496, նոտրագիր հին. — Աղիւսակիս, ի միւս դիմին, գինչ սեւ կայ համարքն է, եւ կարմիրն բնագիրն է, եւ իւր անունն, որ է, Ներսէս Վարդապետին է Քգիրքս:

1759

Ա.— ԳԻՐԳ ՄՈՂՈՐՈՒԹԵԱՆՑ

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Ծաւալ 25.5×10.5×5: էջք 324: Գրակք երկրորդ մասին ժԱ (էջ 147—324): Հանգա—մանք անբաւարար. նորոգութիւն ոչ գո—հացուցիչ. էջեր սխալ տեղադրուած. Թա—ցութեանէ ազդուած. Թերոյթք բաղմամբի: Բուղթ երկու տեսակ. վերջինը հնազոյն բաժակեայ դեղնորակ: Գրութիւն՝ Ա. մաս, երկսիւն, բոլորդէր սեւ մելանով, խորա—դիրենբը եւ սկզբնատողբը կարմրադեղով, 39 տող: Բ. մաս, միասիւն, ժանգաւոյն մե—լանով, 28 տող. բոլորդէր նոտրակերպ՝ 2 տառը երբևէն երկաթադիր. բնաբանները ա—տեն առեն անկիւնաւոր երկաթադիր: Հա—մառոտադրութիւնք սովորական: Կաշեկաղմ տախտակեայ դրոշմադարձ ծոած:

Ա.— ԳԻՐԳ ՄՈՂՈՐՈՒԹԵԱՆՑ

էջ 6բ.— Գլուխ ԺԴ:

էջ 14ա.— ԺԷ.— Ութնտասաներորդ ի մոլորութեանէն Այոյօղիմարի որ վասն մարմ—նոյն Քի.:

էջ 29ա.— ԻԳ.— Քսան եւ երբորդ, ի մոլորութեանէն որ ասեմ քէ իւրաքանչիւր ոք փրկի հաւատովն իւրով:

էջ 32բ.— ԻԶ.— Քսաներորդ չորրորդ ի մոլորութեանէն որ ասեմ քէ հոգիք մարդկան. եմ յեւթեանէն Այ.:

էջ 34ա.— ԻԽ.— Քսան եւ Երդ որ ա—սեմ գամ. հոգիսմ միամզամայն ստեղծեալ ի սկզբանէ:

էջ 45ա.— ԼԱ.— Երեսն Արդ ի մոլա—լորութեանէն որ ասեմ քէ ոչ կա քաւարան:

էջ 64բ.— ԼԶ.— Երեսն եւ Զ. ի գամա—զանութեանէ հաւատոյ, այսիմքն, ի մեռեալ եւ ի կենդանի:

էջ 77ա.— Գլուխ Ը:

էջ 82բ.— Գլուխ Է:

էջ 93ա.— Գլուխ Թ:

էջ 94բ.— Ժ.— Տասներորդ ի մոլորու—թեանէ Մամիփոսի որ եղ երկու սկզբունքն:

էջ 97բ.— Մետասաներորդ ի մոլորու—թեանէն Սաքիլի որ ուրացաւ գերբորդութիւն մոմանցն:

էջ 142ա.— Երկրորդ աստիճանն է.— ի զանազանութենէ անձանց որ ասէ ի հա—լրեն: Եւ արդ թէ զոչ զանազանութիւն ան—ձանց յԱՅ. յայտ է ի Սր. Գրոց...

էջ 143—146, տարբեր Թուղթ, ծածկը—ւած այլազան թուանշաններով, տառերով, եւ տառախաղերով:

Բ.— ՄԵԿՆ. ՅՈՎՀԱՆՆՈՒ

Նամա Աստի?

ՍԿԻՐԸ Թերի է. «3 համար պակասի»: Ըստ երևոյթին ինկած է երկու թերթ:

էջ 147.— զարարչադործութիւնն, նո—վաւ ասէ կեանք էր: Եւ քանզի պատմէ թէ ամենայն ինչ նովաւ եղեւ, այնուհետեւ հը—րաչափառադոյնս իմն ճառէ զտնարէնու—թեան եղանակն...

էջ 149.— «Եւ տեսաք զփառս նորա իր—բեւ զմիածնի առ ի Հաւրէ լի շնորհաւք եւ ճշմարտութեամբ»:

Թեպետ այնքան խոնարհեցաւ միշտ եւ եղեւ մարդ, սակայն ոչ զանխաղ մնաց յա—րարածոց աստուածախն փառացն նորա ներ—դործութիւնքն: Ծնաւ յայրին, այլ երկըր—պւրդեցաւ ի հընչապաղոց, պատեցաւ ի խան—ձարուր, այլ ընծայեցաւ ի մոգուցն. զա ի տաճարն տղայարար, այլ արձակէ դժե—րունին Սիմէոն՝ իբրեւ տիրապէս իշխելով կենաց եւ մահու. մկրտի ի Յորդանան ի Յովնէնէ, այլ ցելու դերկինս, եւ վիլայի ի Հաւրէ՝ Դա է Որդի իմ սիրելի, իջանէ Հո—գին Սուրբ. զա առ խաչն, այլ խաւարեցու—ցանէ զարեպակն, հերձու զվարադոյր տա—ճարին, պատառին վէժք, յառնեն մեռեալք, զոր իրաւապէս դէն աւետարանին, թէ տե—սաք զփառս նորա՝ փառս իբրեւ զմիածնի առ ի Հաւրէ, եւ ոչ ի պարզեւէ կամ ի շնոր—

հէ տուեցելոյ, այլ բնական ունելով զհայրենի աստուածութիւնն.— Հմմտ. Նանայի Մեկն. Թովհանթու. Վենետիկ, 1920, էջ 24-25, որմէ բաւական կը տարբերի, առաւելապէս դէպի համառոտում հակամբ: Համեմատութեամբ սոյն ձեռագրին՝ Վենետիկեան հրատարակութիւնը կը ներկայացնէ յոյժ ճշդացեալ բնագիր մը ընդհանրապէս:

էջ 156-157ի միջեւ կը պակսի մէկ թերթ:

էջ 206-207, պարսպ մնացած, կան քանի մը դրափորձեր տարբեր մեկնում: Բնադիրը պակաս է:

էջ 261.— «Ան արի գնացուք աստի».— Եւ զի՞նչ իցէ գնացուք աստի, որպէսզի ասիցէ, թէ այսպիսի իցէ ինչ մասն, որպէս եւ ուսումնցիս: Այլ ոչ է պարտ ձեզ զանդիտեւ եւ հոգալ, այլ առաւել փութալ: Ասի դարձեալ, թէ կամէր այնուհետեւ Տէրն ուստուիթիւ աշակերտացն առաւելագոյն եւս վասն համբերութեան որ ի չարչարանացն յիրկարաձգութենէ: Եւ զի յերկիւղէ հրեիցն սարսէլիւ աշակերտքն, մասն ինչ կամի մերժել ի նոցանէ զերկիւղն, այլուր չորալովն այսեւ: Եւ դարձեալ խորհրդածէ, յայլ միտս ձյնլ զնոսա քան զոր ունէին: «Եւ եմ որթն ճշմարիտ եւ Հայր իմ մըշակ է».— Հմմտ. նոյն, էջ 330-331:

էջ 310.— «Միս թոճաս, անուանեալն Երկուորեակ, ոչ էր ընդ նոսա յորժամ եկն Յս.»: Եւ է՞ր արդեւ ոչ էր ընդ նոսա թոճաս, ի միախումբ ժողովին: Թուի ինձ երթալ նմա յմատու, ընդ Կղեովպեանսն, դրնել կերակուր ինչ, զի յերուսաղէմ ոչ իշխեին վասն ահի հրեիցն: Վասն այնորիկ ի վերնատանն խուսափեալք եւ թաքուցեալք նրատեին: Եւ դոյր առ աստուածութեանս յորժ, զի ոչ հաւատայր առաքելոցն, որք ա-

սեին թէ տեսաք զՏէրն: Մի արդեւ առ ի խափանել ինչ զյարութեանն ճառս որ վասն Գրիստոսի, քաւ լիցի. այլ կասկած իմն յանձին բերեր, թե դուցն երեւութաբար, եւ կամ առաջաւք ինչ իցն եղեալն, եւ ոչ ճշմարտութեամբ: Եւ յայտ յասելոյ նորա ե, զի ասեր, թե ոչ արկից զմատուան իմ ի տեղիս բեւեռացն, եւ ոչ միեցից զձեռս ի կողս նորա, ոչ հաւատամ: Ամենայն ուստեք յայտ արար զկասկածն, դուցէ եւ ինձ ասն առաջաւք թերեւս լիցի երեւումն: Այլ զի ի ձեռն շաշափմանն զտեղիս բեւեռացն եւ դիտցմանն տիգիւն որ ի կողսն, զոր կրեաց ի խաչին, հաստատիցիմ ի հաւատս, եւ ընդունիցիմ զճշմարտութիւն յարուցելոյն ի մեռելոց: Եւ վասն զի տկարագոյն դեռեւս եին ի հաւատս, եւ ոչ կատարելագոյն իմանային վասն Գի. — Հմմտ. նոյն, էջ 423:

էջ 323.— «Քայց է եւ այլ ինչ բազում զոր արար Յս. զոր եթե գրեալ եր մի ըստ միոյն, կարծեմ թէ եւ ոչ աշխարհս բաւական եր տանել զգիրսն զոր եթէ գրեալ էին».— Վասն զի նախ զայն ասաց թե գիրտեմ զի ճշմարիտ վկայեցի վասն նորա, ածէ դովիմք բանս ինչ դոյզն՝ ցուցանել զանչափ եւ զանբաւ նշանացն եւ զանթիւ սքանչելեացն նորա զոր արար ի վերայ յերկրի, յայտ առնելով այնքան բազմապատիկ լինելոց հրաշագործութեանցն եւ նշանացն, մինչ զի եւ ոչ աշխարհս բաւական լինել տանել զաստուածաին հրաշիցն նորա դրամանդակ զպատժութիւնս, զոր եթե գրեալն եին: Փառք ամենասուրբ երրորդութեանն յաւիտեանս յաւիտեանից ամեն.— Հմմտ. նոյն, էջ 439:

էջ 324.— «Ձեզաւորս մի մոռանայք ի սուրբ յաղաւթսդ, աղաչեմ:

էջ 324, վարի մասը լի նկարագրորձերով, զարդերով եւ այլազան գիրերով:

1760

ԺՈՂՈՎԱԾՈՅ — ՔԱՐՈՁԳԻՐՔ

Լիմ Անապատ

ՌՃՄ = 1701

ԵԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Մաւալ 22×15.5×7: էջք Դ+656: Պրա-
կըք Ա-ԺԳ (էջ 3-314), Ա-ԺԳ (327-612):
Հանդամանք լաւ ընդհանուր առմամբ:
Թուղթ կոկեալ: Գրիչ՝ Հայրապետ: Գրու-
թիւն ալաղան, բոլորդիր, նոտրադիր, երկ-
սիւն: Կարմրագիծ դարդագիր եւ լուսանցա-
դարդ՝ քարոզներու սկիզբը: Կաշեկազմ
տախտակեայ դրոշմազարդ՝ բաւական մա-
շած: Կնիք սեւագորշմ, «Քի. Մո. տէք է-
նօք», էջ 477, 544: Ստացող՝ Արիստակէս
Վարդապետ:

ԲՈՎԱՆԵՒԱԿՈՒԹԻՒՆ.—

էջ Ա, դատարկ:

էջ Բ, նոտր շեղագիր, քանի մը ման-

րուք:

էջ Դ, նոտրագիր.— Եհարց Թաղաւորն
Պողոթնոս որում զգրանոցն հաւատացեալ
էր եւ ասէ. Քանի՞ դիրք ժողովեալ կան ի
դրանոցին: Եւ նա ասէ. Դ ըրիւր եւ Դի եւ ՃԼ
դիրք, եւ չեւ եւս եկեալ են ի Հնդկաց, ի
Պարսից, եւ յԵթովպացոց, եւ յԵւրոպացոց,
եւ յսեմ Թէ յԵրուսաղէմ Հրէաստանի գոն
դիրք աստուածաշունչը մարդարէից, որք
պատմեն յաղագս Այ. եւ աշխարհադրծու-
թեանց, եւ այլ օղտակար վարդապետու-
թիւնք: Արդ եթէ հաճոյ Թուի քում բարէ-
պաշտութեանդ, գրեալ եւ վասն այնոցիկ, զի
եւ զայն եւս դիցեն ի քում բարէսէր դրանո-
ցիդ:

էջ Դ, դատարկ:

ՔԱՐՈՁԳԻՐՔ

էջ 1-291, բոլորդիր:

էջ 1ա.— Ցանկ) Քարոզի. Ա-ԺԶ Գը-
լուխներ:

էջ 3, դատարկ:

Ա.— էջ 4ա.— Սեւմեծիմ Յոնամնու
Որստմեցո ի քամ անտարածնիմ որ ասէ. Եւ

յամեան վեցերորդի.— Նախ տեսցուք զվե-
ցերորդ ամիսն...:

Բ.— էջ 10ա.— Նորին Քարոզ Մննդեան
ի քամն որ ասէ. Տէր ասաց ցիս որդի իմ ես
.— Մեռնողն Քրիստոսի կրկին ուսուցանեն
մեզ զիրք...:

Գ.— էջ 24բ.— Յայլմէ դարձեալ վասն
պառնոց. Եւ պահեալ զիս տիւ եմ զիս գիշեր եւ
ապա.— Ասէ Յոր Թէ կեանք մարդոյ պա-
տերազմ է ի վերա երկրի...:

Դ.— էջ 36բ.— Դարձեալ մարին Քարոզ
ի սկիզբն պառնոց վասն խոստովանութեան,
ի քամն. Լուսցարուք, սրբեցարուք.— Ըղ-
արութիւն աղտեղութենէ ոչ միայն ի կեն-
դանի մարդս տեսանեմք, այլ եւ յանկենդան
տարերս...:

Ե.— էջ 47ա.— Յայլմէ Քարոզ վասն
Ողորմութեան: Եղբարուք որպէս եւ զհայրն
ձեր երկմաւոր.— Յորժամ տեսանէ զորդին
իւր, Թէ յոր արուեստ սէր ունի եւ փոյթ,
յայն տայ ի յուսումն...:

Զ.— էջ 56ա.— Չորրորդ Կիրակիւն,
Քարոզ, ի քամն, մի երկնչիր.— Ի տէրու-
նական հրամանացս այս Դ իր հարցանելի է
եւ քննելի...:

Է.— էջ 66ա.— Նորին Քարոզ անտա-
րանիմ ի քամն. Լեր իրաւախորի ընդ.— Ա-
սաց Նախ քան զայս Թէ մատուցանես զպա-
տարադ...:

Ը.— էջ 75ա.— Քարոզ վասն տարեմը-
տիմ եւ ժամեախորիմ, եւ տարի է Քս. ի քամն
որ ասէ. փառս հարէք ի զյ.— Ի տեսն տա-
րեկանաց մերոց եւ յաւուրս նշանաւորս փո-
ղոս հարէք ասէ մարդարէն Դաւիթ...:

Թ.— էջ 93ա.— Նորին Գրիգորի Քարոզ
Մննդեան որ ասէ. Առաջեաց գրան իւր եւ
բժշկեաց.— Սքանչելիք են արարածք աստ-
ուածայինք...:

Ճ.— էջ 102բ.— Նորին դարձեալ վասն
Տեսան ընդ առաջիմ, ի քամն իբրեւ անիմ

ծն. — Զայտանա աւուրս տօնի որ է Խ օրեա պալտանին Բի. ի տաճարն, աւետարանն ուսուցանէ մեղ, ասելով...

ԺԱ. — էջ 113բ. — Նորին Քարոզ վասն Խ օրեա գալստեան... — Զի կատարումն օրինաց եւ մարգարէից Քրիստոս է ասէ առաքել...

ԺԲ. — էջ 123բ. — Նորին Գրիգորի Քարոզ Պառնոց, ի բանն, Պառնոց գիտի եւ գիտի յայտանօր յաղաղ Դ իմն իրաց առնել քննութիւն...

ԺԳ. — էջ 134բ. — Նորին Գրիգորի Եռամեծի եւ քաջ Հոսեօրի եւ գերաւորակ փրկիստփայլի, վասն Առաջադրացն Պառնոցն ասացեալ ի բանն Յունանու մարգարէի. Ահա Դ աւուրք եւ այլ... Արդ պատճառ եւ միտք այս բանիս չորս ինչ իր կայ...

ԺԴ. — էջ 142ա. — Նորին Գրիգորի Քարոզ Պառնոց, Դժի. եւ Խաբաթի, ի բանն. Պառնոց երկիցս ի շարաթու եւ տամ տասանորդս յամենայնէ...

ԺԵ. — էջ 150ա. — Նորին Գրիգորի Քարոզ վասն դիտաց եւ առաջնորդաց:

ԺԶ. — էջ 164բ. — Նոյն Քարոզ կիրականի վասն հիւրընկալութեան...

ԺԷ. — էջ 168բ. — Նորին դարձեալ, առհասարակ ապաշխարութեան, ի բանն՝ Լըւստարաւ, սրբեցարու. — Ուսուցանէ մեղ առաքելայն ասելով...

ԺԸ. — էջ 179բ. — Նորին Հիմգեորդ կիրակեմնի, Քարոզ մեռու, եւ կտարածի աշխարհի, ի բանն՝ Արթուր կացէք...

ԺԹ. — էջ 191ա. — Նորին Գրիգորի վասն Ագոթից:

Ի. — էջ 202բ. — Նորին Գրիգորի Եռամեծի եւ քաջ հոսեօրի եւ անյաք փրկիստփայլի, Քարոզ Բուռ Բարեկեցութեան...

ԻԱ. — էջ 212բ. — Գրիգորի Եռամեծի եւ քաջ հոսեօրի եւ անյաք փրկիստփայլի, Քարոզ վասն Ողորմութեան եւ քարոզութեան...

ԻԲ. — էջ 231ա. — Գրիգորի Եռամեծի եւ քաջ հոսեօրի, Քարոզ Պառնոց:

ԻԳ. — էջ 241ա. — Գրիգորի քաջ հոսեօրի Քարոզ եւ խրատ ոգէշաւի, վասն գոյման եւ ապաշխարութեան:

ԻԴ. — էջ 254բ. — Նորին Գրիգորի վասն Եկեղեցւոյ Քարոզ:

ԻԵ. — էջ 270ա. — Նորին Գրիգորի Քարոզ մեծի Զատիկի կիրակեմն...

Եջ 292, դատարկ:

Եջ 293-314, նոտրագիր:

ԻԶ. — էջ 293ա. — Պոռնոսի իմաստաւորի Տարօնեցւոյ վարդապետի խօսք ընդդէմ չարափառ երկարմեակեցն, եւ Պատառնաքի Հռոմոց քրիստոյն. — Աստուածային եւ մեծն յառաքելոց Սուրբն Պօղոս զրէ առ Կորնթացիս ասելով... Գրեալ էք թէ ծայրն եւ լից զտեղին Հայոց, ի թիւ Բժան պատարաւորողաց քրիստոնէից: Եւ ասէք թէ Մեծն Ներսէս եւ Սուրբն Իսահակ եւ Մեսրոպ էին ծայր: Կարի անգիտութեամբ ասէք զայդ. ինչ Գաղկեդոնի ժողովն եղեւ՝ Նոքա վաղուց հրաժարեալ էին ի կենացս: Ապա ծայր դուք էք՝ որ զտեղին լցիք: Ժի պատարաւորչ եւ զբել. թէ ազաթիւ կամիս առնել՝ ի գտանես: ... Դուք Հայոց սիրտն էք բայց արձակ հաւատ սիրեցէք, որպէս այժմ ի Հայոց եւ ի Հոռոմոց ուրացեալ են զՔրիստոս, ընդհայրենի հաւատն եւ զծնողն թշնամանն, եւ թէ չէ՝ ընդ ձեզ եւ ընդ Հոռոմս ինչ կայ, Մայրդեր դուք էք, որ հայ լիզուով զձեզ Հոռոմ ասէք...

Եջ 315, բոլորգիր, մի քանի մանրութիւն:

Եջ 316, դատարկ:

Եջ 317, բոլորգիր:

Եջ 317. — Յանկ Քարոզիցս է. — Ա-ԼԳ Գլուխներ:

Եջ 319-326. — վերջարանական օրհնութիւնք քարոզից:

Ա. — էջ 327ա. — Նորին դարձեալ քարոզ վասն մեղաց, ի բանն, Յանկութիւն յընդացեալ զմեզս ծնանի, եւ մեղք գկտարեալ գնահ. — Ամեն խաւսեցաւ ընդ Եւայի եւ խաբեաց...

Բ. — էջ 332բ. — Յայլ Քարոզ եւ ուղղութիւն վասն սկզբնական մեղաց. ... — Մեղք առնեն ի յերիս բաժանի...

Գ. — էջ 336բ. — Յաղագս մեղացու մեղաց եւ արարեալ. — Ասացաւ յաղագս մեղաց սկզբնականի...

Դ. — էջ 340ա. — Յաղագս ներքին մեղացն. — Ասացաւ վասն մահացուին...

Ե. — էջ 344ա. — Նորին Քարոզ վասն

խորհրդոց մեղաց, ի բանն առաւելին. խորհրդոց ամբարշտաց հարց եւ փորձ լիցի.— *Երեք են տեսակ մեղաց...*

Զ.— էջ 351բ.— Դարձեալ յայլմէ այլ քարագ վասն սիրոյ...:

է.— էջ 362բ.— Նորին Քարագ վասն Առաքինութեան...:

Ը.— էջ 372բ.— Նորին Քարագ վասն Խոհեմութեան...:

Թ.— էջ 382բ.— Նորին Քարագ ի բանն Խնամտութեան որ ասէ. նրանալ է այր որ եգիտ գիտատութիւն — *Իմաստասիրութիւն բաժանի ի տնտեսական եւ դործնականն...*

Ժ.— էջ 386ա.— Հրց. Զի՞նչ է յորժամ քարոզէ վարդապետն յետոյ աւրհնութեամբ կնքէ զբանն:

ԺԱ.— էջ 387բ.— Նմանապէս եւ անառակ որդին...:

ԺԲ.— էջ 390ա.— Նորին քարձեալ վառըն հաւատոց է եւ յաւայ, սիրոյ, ի բանն, Հաւատ սիրով յաջողեալ — *Միտքս մեր եւ Հողիս բանական, յոյս է ստեղծեալ, ոչ ըզդալի, այլ իմանալի եւ անմարմին...*

ԺԳ.— էջ 395ա.— Նորին Քարագ վասն Յուսոյ...:

ԺԴ.— էջ 399ա.— Տաս բան օրինացն որ ասէ. Մի ցանկար տամ ընկերի քն...:

ԺԵ.— էջ 406ա.— Քարագ եւ խրատ ամ մարդկան...:

ԺԶ.— էջ 425բ.— Դարձեալ յայլմէ եւ գեղեցիկ, ի Գալուստ Հագոյն Սրբոյ...:

ԺԷ.— էջ 439ա.— Յայլմէ Քարագ վասն պատարագին...:

ԺԸ.— էջ 453բ.— Կռակ Մեծի Ուրբաթի սգոյն, ի բան որ ասէ առաւելոյն. Կռակ յետ մեծումն հաստատուն է — *Սովորութիւն է մարդկան...*

ԺԹ.— էջ 477բ.— Գրիգորի՝ աշակերտի եղամեծի եւ տիեզերայոյն վարդապետի Յովհաննու Որոտմեցոյ, հաւաքեալ քաղաւածոյ մեկնութիւն Աւետարանին Մատթեոսի, Յայնքաբար, քաղաքատութիւն չորից գետացն եղեմարեղիս, չորից անտարանչացն հոգեբուրիս — *Արդ չորս գետն նմանի չորից անտարանչացն...*

էջ 495բ.— Ի ցանկն անտարանին տեսութիւն, եւ վասն ժ հարամացն, զոր արար-

եալ է մեծին Նաւերայ ի խնդրոյ Կարպիւսն սիւսի եպիսկոպոսի, զոր եղբայր կոչէ:

էջ 498ա.— վասն ժ հարամացն եւ գանգամ գունոց:

էջ 501բ.— վասն գանգամ հաւացն:

էջ 503ա.— Դարձեալ վասն գունոցն եւ ծալկանցն:

էջ 504ա.— Դարձեալ վասն խորանացն եւ գանգամ կենդանեացն եւ տնկոց:

էջ 506ա.— Դարձեալ տեսութիւն ժ խորանացն ցանկոյն, եւ գլխոյն որ ի նստա:

էջ 508ա.— վասն վերանկէտից — *Իսկ ի սկիզբն ամ. զրոց վերոյ քան զվերնագիրն Գ Գ կէտ միատեսակ, եւ հաւասարք միմեանց լինի զբոլորեալ...*

էջ 508-509.— Նորին սկիզբն եւ պատմա Մեկնութեան Աւետարանին, կարճառօտ հարցմամբ — *վասն էր Տէրն ժեր Գ. Բա. նիւ քարոզէր զօրէնս եւ ոչ զբոլոր պէս Մովսէս...*

էջ 510բ.— Թէ յորում ժամանակի եւ ի տեղոյ գրեցաւ Աւետարանն, Հրց.:

էջ 514ա — Թէ վասն էր Աւետարան կոչի, Հրց.:

էջ 517, չեղագիր — *Շտանի աստ միայն բաղդատութիւն չորից անտարանչացն Հոգեբուրիս չորից գետոցն եղեմարեղիս, եւ մեկնութիւն է խորանացն:*

էջ 518, դատարկ:

էջ 519-612, նորարդիր, երկսիւն:

Ի.— էջ 519ա.— Տեսիլ Սրբոյն Գրիգորի Լուսաւորչին, որ նոսն գերեշտակն Այ. եւ հարցեալ ի մեմէն ուստ շատ լուծմունս տարակուսանաց մարդկան — *Յաւուր միում կայր Սուրբն Գրիգոր Լուսաւորիչն մեր, եւ աղօթիք ըստ սովորութեան իւրում...*

ԻԱ.— էջ 530ա.— Պատմութիւն մեծումն որդեանցն, եւ վասն խնամութեան մեծաց, անացեալ վարդամ վարդապետէ:

էջ 538ա.— ԻԸ.— Այս է Հայոց ազգ գրեմեմն:

1. Նախ եւ առաջին Աստուածաշունչ Գիրք:
2. Մեծ Լուծմունչ Գիրք:
3. Արտաքին Գիրք:
4. Ներքին Գիրք:
5. Արտաքինոց Բնաբան Գիրք:
6. Սանդուխտ Գիրք:

7. Ոսկեկորիկ Գիրք։
8. Գանձույ Գիրք։
9. Պարապմանց Գիրք։
10. Դասի Գիրք։
11. Ճառընտիր Գիրք։
12. Ճառ Գիրք։
13. Սահմանաց Գիրք։
14. Դիոնիսիոս Գիրք։
15. Բարձրացուցէից Մեկնութիւն։
16. Ամսուան Հատոր Քարոզիչք։
17. Սարգիս Գիրք։
18. Կաթուղիկեայց Մեկնիչ։
19. Ասացուածոց Գիրք։
20. Բուն Տոմար Գիրք։
21. ԺԲ. Աղդ Տոմար։
22. Գրչութեան Խրատն։
23. Էր ընդ եղբարսի Մեկնիչ։
24. Մխիթար Վարդապետի Ճառգիրք։
25. Հարցմունք Գիրք։
26. Քերականութեան Գիրք։
27. Այպերտ Գիրք։
28. Հակաճառութեանց Գիրք։
29. Երեք Գիրք Աստուածաբանին, Քս. Մըն-
եալն։
30. Առ Որսն։
31. Որք յԵգիպտոսէն։
32. Երախայութեան Գիրք։
33. Կտակք Նահապետացն։
34. Կողէսու Գիրքն Ուստոււլապին։
35. Խոստովանութեան Գիրք։
36. Ճարտասանութեան Գիրք։
37. Ֆոնանկի Հարանց Վարք։
38. Հայոց Հարանց Վարք։
39. Յօհաննու Լիակատար Պատմութիւն։
40. Բրիստոսի Տղայութեան Աւետարան։
41. Ղազար Պարպեցոյ Գիրք։
42. Սահմանաց Լուծմունք։
43. Նարեկացւոյ Խրատական Գիրք։
44. Նարեկացի։
45. Բառգիրք։
46. Խորհրդոց Մեկնիչ։
47. Խիկար Գիրք։
48. Աղեկսանդր Պատմագիրք։
49. Մխիթայէլ Գիրք։
50. Վարդան Գիրք։
51. Բարրուխոս Գիրք։
52. Հէքիմարան Գիրք։
53. Ջեննոփ Գիրք։
54. Տաթեւու Կտակ։
55. Եւսեբի Գիրք։
56. Առաքել Պատմագիրք։
57. Եռաննէս Եղնկայեցիին։
58. Մարգարոս Գիրք։
59. Դատաստանագիրք։
60. Նիւսացւոյ Ժողովի Մեկնութիւն։
61. Տօմարի Մեկնիչ։
62. Հոգեաց Գիրք։
63. Վարդանայ Աղօթից Գիրք։
64. Աղամայ Գիրք։
65. Վարդան Գիրք։
66. Յաճախապատում Գիրք։
67. Արարածոց Մեկնիչ։
68. Արարածոց Լուծմունք։
69. Փիլոն Գիրք։
70. Մեծ Վարդապետին Բ ձեռաց գիրք։
71. Աղուես Գիրք։
72. Ձեռքածութեան Գիրք։
73. Ճ Իմաստասիրաց Գիրք։
74. Ձեռնարկութիւն Դամասկացոց։
75. Դատաւորաց Մեկնիչ։
76. Անյաղթի Գիրք։
77. Առաքինութեանց Գիրք։
78. Մոլութեանց Գիրք։
79. Հայր Մաշտոց։
80. Զաքարիայ Կաթուղիկոսի ասացեալ
ճառ։
81. Եղեկիէլի Մեկնիչ։
82. Եսայեայ Մեկնիչ։
83. Երեմիայի Մեկնիչ։
84. Դանիէլի Մեկնիչ։
85. ԲԺան Մարդարէից Մեկնիչ։
87. Երգ Երգոցի Մեկնիչ։
87. Վեցօրեայ Բարսեղի Մեկնիչ։
88. Եւ Ֆոնանկի Մեկնիչ։
89. Յորայ Մեկնիչ։
90. Յորայ Լուծմունք։
91. Եւաղրեա Բնաբան Եւ Մեկնիչ։
92. Պողոսի Մեկնիչ։
93. Լամբրոնացիին։
94. Վարդանայ Քաղուածոյն։
95. Տաթեւացւոյ ասացեալ Մաթէոսի Բ ցեղ
Մեկնիչ Եւ Քաղուածոյն։
96. Եռաննու Մեկնիչ Եւ Քաղուածուն։
97. Մարկոսի Մեկնիչ։
98. Ղուկասու Մեկնիչ Եւ Քաղուածուն։
99. Պողոսի Քաղուածուն։

100. Գործոց Մեկնիչ եւ Քաղուածուն։
 101. Մօսէս Պատմադիրք։
 102. Տօնապատճառ Գիրք։
 103. Յիսուս Որդի Գիրք։
 104. Դանձուետը Գիրք։
 105. Թումայ Գմբեցի Գիրք։
 106. Յովանէս Պատմադիրք։
 107. Ագաթանդեղոս Գիրք։
 108. Կիրակոս Գիրք։
 109. Սամուէլ Պատմադիրք։
 110. Ղեւոնդ Գիրք։
 111. Պարսումայի Գիրք։
 112. Մատթէոս Պատմադիրք։
 Լուսանցիներու վրայ տարբեր գիրերով
 աւելցուած են Հետեւեալները։
 113. Լուծմունք Յաղթեցայ Գրոց։
 114. Քերականի Բնաբան Գիրք։
 115. Էակաց Գիրք։
 116. Եօթն Իմաստասիրաց Գիրք։
 117. Էր ընդ Եղբարս Գիրք։
 118. Ամենայն չար տանջելի Գիրք։
 119. Ստեփաննոս Պատմադիրք, Տարօնացի։
 120. Բնադնութեան Գիրք։
 121. Պիտոյից Գիրք։
 Ամենեքին ճ եւ ի Գիրք է։

Էջ 539բ.— ԻԹ.— Խրատ բարի եւ շահաւէտ.— Առաց Պշատոն եւ Արիստոտէլ է կարգ են յաշարհի, եւ է գործք են բարութեան, որ զմարդն կատարելութեան հասուցանեն։ Նախ իմաստնոյն կիրք, որ է գիտութիւն Աստուծոյ։ Երկրորդ իշխանի ուղիղ դատաստան։ Երրորդ առաքինութեանց գիտութիւն։ Չորրորդ մեծատան ողորմութիւն։ Հինգերորդ երիտասարդի դարձն ի բարին։ Վեցերորդ աղքատին համբերութիւն։ Եոթներորդ կին մարդոյ ամօթն։

ԻԲ.— Էջ 541ա.— Պատմութիւն պիղծ թութունին։

Է քրիստոնեայք ակամջ արեւ, տնսէք թէ ինչ պիղծ է քուքում, դրամ կու տամ ձգնն ի կրակն, վնաս առնեն իւրեանց հոգւոյն։

Ձըպուխ դալիւն է գարդարած, դրքած քերթին լափեն քան զշուն, իսկն հանեն զծուխն ի քերթէն, քթէն, յաչացն, յակեմնքում։

Զծուխն քալամ քալամ հանն, հրեշտակք հեռանան ի հոտոյն, սլանան ելանն ի յերկինս, գանկատ առնեն Աստուածորդոյն։...

Սուտ քանայք կամ յաշարիի, խըմն գեխին գայն պիղծ քուքում, մնան են չար քանայիցն, ւ ընկերակից հրէից դասուն։

Նըստին խըմն հրապարակաւ, հաչեն տոնան քան զգեխի շուն, իւր դալիւնն է սեւ մարմար, կոթն ապամօս է եւ նախշուն։...

Տնտին գի մերկացեալ էին, պատկանեցան ընդ քգեմոյն, Տէրն ձայնեաց. Ո՛ւր ես Ագամ, փախեալ քաքեալ ի յամօրոյն։

Ասէ գպատուէրն չպահեցիր, արի եւ իլ, այդ չէ քեզ տուն. ասնն թէ օճն խաքեաց գմեզ, ցուցեալ ձեռօքն զծառն պտղոյն։

Մեր Տէրն գայն օճն անիծեաց, քեմ քափաւ, եղիւ սողուն, դիւմմն գայն քեմ ժողկեցին, տարան յամդունդս առ քանսարկուն։

Ասնն գըտաք դեղ կորքստեան, ապակեմիչ մարդկան հոգւոյն, Յանէ Յամրէս դրախտ կասն, անդ տնկեցին եղիւ քուքում։...

Կըպում գդալիւն տամ մէկ ի մէկ, առեալ դըմնն զձեռն վեր ըմբոյն, առն դորայ փոշին եւ կըպն, կուտեալ քափի վեր մեր գլխոյն։...

Ոչինչ քանով զձեզ կու զըրկէք, վընաս կանուէք դուք ձեր հոգւոյն, երբ կամանչի այն չար քաքիմ, գնա կասն չտաներ մեզու։

— Հմտ. Թ. 1376, Ե. Հատոր, 1971,

էջ 17-19։

Էջ 543բ.— Այլ խրատ մասն թութունին
 — Թէ հարցանեմք ի Սուրբ Գրոց։...

Էջ 544բ, դատարկ։

իԳ.— էջ 545ա.— Խրատ ժամակարգութեանց, ազօթից և ծնրադրութեանց հաւասարակաց եւ առանձնութեանց, ի սուրբ Գրքիցորէ վարդապետէ.— Նախ պարտ է աստուածասիրաց ըստանալ հաւատոս ուղիղս...

իԴ.— էջ 569ա.— Սբ. Հօրն Նեղոսի խրատ պիտանի.— Լաւ է յատակ խորհրդով նշնել քան պիղծ խորհրդով ազօթս մատուցանել, եւ վարձս ոչ առնուլ...

էջ 580բ, դատարկ:

իԵ.— էջ 581ա.— Եւթն գլուխ վիշապին է ըլլալստու թիւնն...

իԶ.— էջ 593ա.— Նրիցս երանեալ տիեզերայալը վարդապետի Գեղարզայ արարեալ իրատ վասն պտեպի.— Հարցումն թէ գինչ է պսակն: Պատասխանի. Պսակն է խորհուրդ մեծ...

իԸ.— էջ 599ա.— Վասն մխիթարութեան, ի բանն իմաստունոյն որ ասէ. Սակաւ մի սուգ առ ի վերա մեռելոց.— (Որպէս կրկին Լն. կեանքս մարդկան, բարի եւ չար, նոյնպէս կրկին է մահ մարդկան, բարի եւ չար...)

Սկիզբի ցանկը կը պարունակէ հետեւեալ Գործոցներն ալ.

իԸ.— Վասն Անհաւատութեան:

իԹ.— Վասն Հայոց Ամսոցն:

Լ.— Վասն Փորձանաց:

ԼԱ.— Վասն Աշակերտեալ Մանկանց...

ԼԲ.— Վասն Տապանակին:

ԼԳ.— Վասն Վարդապետին...

էջ 613, նոտրադիր անհարթ.— Այս է Բասենու դիւղօրէք:

Երթեւ, Կուրդի, Պղտատն, Ալվար Կան եւ Շինոց, Զերմուկ, Մուտրուկի, Թասմաձոր, Թւանջ, Զիթաճոզ, Տենարիդոմ, Էնձ Թալթա Ղարազօրակ, Ղըղըլ Գիրխա, Բարուժուտոմ, Գեղախոռ, Կրիշ Կրէնոց, Մուլք, Դմիտրի, Պատիշէն, Ողնիդոմք, Երկնիստ, Ըղտաձոր, Օրթիդի, Թափունի, Նորչէն, Արշնիք, Սալաձոր, Ապլհնդի, Պոչիկ, Շակաւ, Երկաշն մասուր, Գաղտառիշ, Ղարա Հասան, Բոնակապան, Աշղալա, Բրոուն Նարտուլան, Ճինիս:

էջ 614-616, տարբեր մեկաններով, անհարթ խիտ նոտրադրով հատուածներ, միասին:

էջ 617-648, տարբեր թուղթ, աւելի փոքր:

ԼԴ.— էջ 617, միասին, նոտրադիր տարբեր.— Արդ քարոզ տապանակին, ի բանն որ ասէ.— Եւ արար Բեսելիէլ զտապանակն անփուտ փայտից...

ԼԵ.— էջ 631.— Նորին Գարոզ Վարդապետին, ի բանն Մաթէոսի որ ասէ. Եւ յետ Զ աւուր առնու Ես. Պիետրոս, եւ զԵփուրոս, եւ զԹոհանէս...

էջ 650-656, անհարթ դրեքով զանազան հատուածներ:

էջ 653, վարը, նոտրադիր.

Ղուլաղ սարն բա մաշխոտայ զազիւար, մարալ եււրուսնի իթուրուփ տուր արգըլ

յօղղօղ օլմիշ եարալարմ սըղըլար, մակար հաղտան օլսուն զուլ Գուշաքն դարմանի

էջ 654, վերը, նոտրադիր.— Ալըղ Գուշակն եւ մին տաճիկ ալըխ ալ երկօքեան դընացին ի Բաղէշ քաղաք, առաջի խանին չօնկուրով հակաճառեցան ընդ միմեանս, Գուշակն յաղթեց զԹուրքն: Յետոյ անճար մը նացեալ թուրք ալըխն հայէր յայսկոյս եւ յայնկոյս, ետես որ ի սարն ի վեր խոզ մի կերթայր, ժ շուն ալ յետեւն: Ասաց Քօշալին թէ,

Թէմաժ օլտի իշմըղ,

Իշտա կէշտի ճէշիշինգ:

Կօշակն այս ասաց թէ,

Նա ճէշիշ տուր նա մօլլա,

օխումամիշ մամատ ալլա.

Վէշիւր ճէշիշ նէլլասուն,

պիւր ճէշիշտուր, օն մօլլայ:

Մամր յիշատակագրութիւն Գրչի.— 1700, 1699

1.— էջ 313-314.— Որ ողորմի ստացողի դրոցս Արիստակէս վարդապետին, եւ ծնօղացն եւ ննջեցելոցն եւ կենդանեացն եւ ամ. դարմիդն, եւ սղալամիտ դժողիս, կարդացողաց եւ լսողաց, եւ Ած. ողորմի ասողաց ամենեցուն. Մէնն:

2.— էջ 314բ.— Եւ զգժող սակաւ գրոյս մի մոռանայք, յիշեալիք ի մաքրափայլ ազօթս ձեր, եւ դուք յիշեալ լիիք առաջի Գրիստոսի. Թլ. ՌձԽԹ [= 1700]:

3.— Էջ 177բ, բոլորգիր.— Որ եւ զմեզ մաքրեցէ Գս. Ած. յամ. մեղաց մերոց, եւ մանաւանդ զպատճառս եւ զմատակարարս մատենին, եւ զհոգին ծնողաց նոցին, ի փառքս եւ ի գովութիւն ամենասուրբ Երրորդութեանն, որ է աւրհնեալ յաւիտեանս յաւիտենից ամէն:

4.— Էջ 530ա, նոտրադիր.— Որ ողորմի ստացողի գրոցս Արիստակէս Վարդապետին եւ ամ. զարմից նորին, եւ գծողիս, կըդ:

5.— Էջ 580ա, նոտրադիր.— Գրեցաւ խրատքս ձեռամբ Հայրապետ մեղապարտ զրէիս, ի խնդրոյ Ռբստակէս Վարդապետին, Ած. բարով վայելել տացէ: Ի թվականին ՌձԽԸ [= 1699], գրեցաւ յԱնապատին ... ի զուռն Սբ. Կարապետին, ամէն:

Մեծ յիշատակարամ Գրչի.— 1701

Էջ 649, բոլորգիր, անաւարտ.— Փառք ... Արդ Կրեցաւ եւ յանկ ելեալ աւարտեցաւ սուրբ գիրքս Քարոզից, ի թվականին Հայկազան տոմարին Ռձ եւ Ծ ամին, ի յերկիրս Վասպուրականի, ի Հայրապետութիւն Էջմիածնի տեառն Նահապետին, եւ յառաջնորդութիւն Սբ. Ուխտին Վարդապետ Ստեփաննոս Վարդապետին, եւ ի ծովապատ Ա-

նապատին մերոյ Լիմն կոչեցեալ Սբ. Անապատի, ի զուռն Սբ. Գէորգեա Զօրավարին, ի յառաջնորդութիւն Գասպար Վարդապետին, ի դառն եւ ի նեղ ժամանակիս. զրեցաւ ի վայելումն Ռստակէս Վարդապետին, եւ յիշատակ իւրն եւ ծնողաց իւրոց [Այսչափ, սիւնակիմ վարի կէսը կը մնայ դատարկ]:

Յիշատակագրութիւն Ստացողի.—

Էջ 291բ, ստորադիր, բոլորգիր մանր.— Զփրաւոր եւ զամենամեղս, Արիստակէս Վարդապետ ստացող տառիս, յիշեցէ ի Քրիստոս Աստուած, եւ դուռ յիշեալ լիջիք ի Տէր Յիսուս, ամէն:

Յետնագոյն յիշատակագրութիւն.— 1854

Էջ 326բ, նոտր չեղադիր մեծ.— Այլ եւ ողորմեացի Տէր Աստուած վերջին ստացողի գրոյս նահատակեալ տէր Ղեւոնդեանց տէր Մարտիրոսեան տեառն Ղազար վարժապետ Վարդապետին, որ կորուսեալ զսա, եւ քսան եւ հինգ ամաց վերստին գտի զսա առ այնպիսի անպիտան ոմն, որ ընթերցուլ անյամ ոչ կարէր. ի վերատեսչութեան Թեղուայ Վանուց յամի Տեառն 1854:

1761

Ժ Ո Ղ Ո Վ Ա Մ Ո Յ

Լիմ Անապատ

ՌԾԸ : ՌձՁ

ԵԿԱՏՐԱՐՈՒԹԻՒՆ.—

Մաւալ 21×15×6: Էջք Դ+762: Պրակք Ա-ԺԹ (էջ 1-470), Ա-ԺԲ (471-762): Հանդամանք լաւ ընդհանուր առմամբ, լուսանցքներ ոչ զերծ ցեցահարութենէ: Թուղթ կոկեալ: Գրիչ՝ Ղուկաս Կրօնաւոր (1657): Գրութիւն՝ խորագիրները, սկզբնատողներ եւ գլխատառերը կարմիր, մնացեալը սեւ մեջնով, երկսիւն: Բոլորգիր 29, 27 տող. նոտրադիր 37 տող. Կարմրագիր զարդադիր եւ լուսանցազարդ գլուխներէն ոմանց ըս-

կիցը: Կաշեկազմ տախտակեայ դրոշմազարդ: Պահպանակ մազադաթեայ սկիզբը եւ վերջը մէկմէկ թերթ անգիր: Կնիք երկու հատ, էջ 1 ստորին լուսանցքին, բոլորչի սեւադրոշմ, ոչ յստակ. քովը նոտրադիր՝ Յատրութիւն եւ Պօղոս Վարդապետաց:

ԲՈՎԱՆԻԱԿՈՒԹԻՒՆ.—

Էջ Ա-Բ, դատարկ:

Էջ Դ, վարը, նոտրադիր.— Այս գիրքս հինկ գիրք է. առաջին Գ գիրքն Սօղոմօնի

երկը գրեանց Մեկնութիւն է, այսինքն Առակաց, Ժողովողին, եւ իմաստութեան, առարեալ սրբոյն Ներսէսի եպիսկոպոսի Տարսնի կիլիկեցոյ, գեղեցկաշար ոճիւ։ Եւ յորորդն երկոցի Մեկնիչ՝ արարեալ սըրբոյն մեծին Վարդանայ, խիստ համեղ բանիւք։ Եւ հինկերորդ գիրքն է որ կոչի Միխայէլ Պատմագիրք, արարեալ մեծի Միխայելի ասորոց պատրիարքի, սկսեալ Ադամայ յետէ մինչ յետի աւուրք։ Ժողովողն 191 թղթահամարն է. իմաստութեանն 276 համարն է. երկոցն 357 համարն է. Պատմագիրքն 473 համարն է։

Ա.— ՄԵԿՆ. ԱՌԱՎԱՑ.— 9

Ն. Լաւրբաճցի

էջ 1-356, նոտրագիր։

էջ 1ա.— Սրբոյն Ներսէսի եպիսկոպոսի Տարսնի կիլիկեցոց, Մեկնութիւն Առակացն Սոգոմոնի։

էջ 155բ.— Այս առակի Սոգոմոնի քաղաքի անգնիմ գոյ գրեցին բարեկամքն Եփեսոս արքայի Հրէաստմի։

Բ.— ՄԵԿՆ. ԺՈՂՈՎՈՂԻ.— 8

Ն. Լաւրբաճցի

էջ 191ա, նոտրագիր.— Բամբ Ժողովողի Որոյն Դաւթի քաղաքին իսրայելի յերստալէմ. նկնիւնիտաւն։

Գ.— ՄԵԿՆ. ԻՄԱՍՏՈՒԹԵԱՆ.— 8.

Ն. Լաւրբաճցի

էջ 276բ, նոտրագիր.— [Ե]ւ զայս իմաստութիւն Սաղմոսի, որպէս եւ նախակարգեալսդ սորին զԱռակսն, եւ զԺողովողն, եւ զերկ երկոցն, իսկ ոմանց եղեւ առ ի սոյն զայթագրութիւն...։

էջ 356-357ի միջեւ կտրուած է մէկ թերթ։

Դ.— ՄԵԿՆ. ԵՐԳՈ ԵՐԳՈՅՆ.— 14

Վարդամ Վրդ.

էջ 357-469ա, բոլորգիր։

էջ 357ա.— Վարդամ Վարդապետի առարեալ Պարգոմոնի Սրգո Սրգոյն ի յոյսն

Քրիստոս.— Նման է արքայութիւնն զանձի ծածկելոյ յապարակի...։

Մանթ.— էջերը թուանշաններով թըւադրողը սխալմամբ 350էն ցատեալ է 380ի։ Թուղթերը աւելի առաջ թուագրուած են այրուեցնով, եւ ճշդիւ կը շարունակուին ՃՁԲ, ՃՁԳ, եւսլին։

էջ 466ա.— Իսկ ղու եղբայր, մշակտ մորենեաց...։

էջ 467ա.— Ի թուիս յեթն հարիւրերորդի, չորեքտասաներորդի, եղեւ մեկնութիւն երկոյն երգոյս, ի վարդանայ ի դիտնական ի տիեզերալոյս վարդապետէ...։

էջ 469բ, նոտրագիր.— Այլ եւ զայս գիտելի է, զոր առնն իմաստունք թէ առակք զտեսութիւն ոչ յայտնեն մտաց, այլ ի պատմութիւն առաջնորդեն լսողաց, եւ ապա յատեն՝ առակք. և յայսմ առակ պատմութիւն, այն եղիցի մեզ զոր ասէ Սբ. Հայրն Եփրեմ։ Եթէ Սաղմոն իմաստուն, յետ մեղացն եւ հեռանալոյն յԱստուծոյ ի խաբից կանանցն, յաւուր միում նստէր ի մեքոցի տան հօր իւրոյ Դաւթի...։ Իսկ սիրեցէքն զԼուիւնը կասկածանօք է, եթէ իցէ նորա եթէ ոչ։ Բայց բանքս այս որ հանել եղեւ ի սեղան հանդիսաւոր սրտիդ մերոց, թէպէտ եւ ոչ երեւի ի բնազիրսն Սաղմոսնի, սակայն առանց կարծեաց եւ հարադատ Սաղմոսնի է եւ յերգս երգոյն կոչեցելոյ։ Նախ ի նկարագրէն իմանալ, զի կարի նման է, եւ ապա ի յարանց սրբոց, որք առեալ են ի վկայութիւն, Աբբա Եփրեմ, եւ Յակոբ Սրճեցին, եւ պատրիարղն Ասորոց Միխայէլն. եւ յերկուց եւ յերկից վկայից հաստատեցի ամ. բան։ Ուստի յայտ է թէ յայլմէ ումեզէ պահեցաւ եւ այս յաղմմանէ Հոգւոյն, ի խնդութիւն հարսին եկեղեցոյ, եւ ի նիւթ աստուածաբանութեան, եւ ի դաստիարակութիւն վարժից կրթութեան ուսումնասէր մտաց որ ասէ այսպէս.— Հմմտ. Թ. 1455, Ե. Հատոր, էջ 140։

Ե.— ԺԱՄԱՆԱԿԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.— 10—

Միխայէլ Առարի

էջ 471ա, նոտրագիր.— Ծանկ Գրոցս

Միխայէլ.— Ա-ԻԹ Գլուխներ։

էջ 472, դատարկ։

էջ 473-753, բոլորգիր նոտրակերպ:

էջ 473ա.— Տեսաւ Միխայիլի պատ-
րիարքի Ասորաց, Համառատ ժամանակի
գրոյցք, քաղութաւ արարեալ ի յաշիկից
պատմագրաց, ի վարժս բանասիրաց սղա-
մանակ տեղեկութեամբ, յԱղամայ հետէ
մինչեւ յետին աւուրս քննացեալ.— Ես, եղ-
բայք իմ Քս. ուսումնասէրք եւ աստուա-
նայք, կարաւտեալք զիւտից ժամանա-
կաց, եւ հաւաքեալ մէկս բաղումս ժրջա-
նըս աշխատութեամբ, խնայեցի յիս...

Լուսանցագրութիւն Գրչի.—

էջ 557, ստորին լուսանցքին.— Ո՛հ զի
չատ տրտում է ամեն իմ ի վերա գրելոյս,
դէ չեմ հմուտ, մայ ինձ եղկելոյս:

էջ 660-661ի միջեւ ինկած է մէկ թերթ,
թ. ՅԻԸ:

էջ 747բ.— Տէր Կոստանդին յերկրորդ
մասնէ ի զղեկէ Բարձրբերդոյ, որ հայի
հարաւոյ ի զաշտն կիւլիկէոյ եւ ի ծովն Ադ-
ղիանու կոչեցեալ: Որդի առն արդարոյ եւ
ի աղաղականի Վահրամ կոչեցելոյ: . . —
Հմուտ. Յիւտ. Զեռագրաց, Անթիւիսս, թիւ
450:

էջ 754-762, դատարկ:

Մանր յիշատակագրութիւն Գրչի.—
1609

էջ 276ա, մարբ, նոտրագիր.— Զմե-
ղապարտս դիս յիշման արժանի առեւ աղա-
չեմ, որ եւ ինքն Քս. զյիշողսդ յիշեցէ իւր
երկնէն արքայութիւնն, եւ զիս զանարժանս
աղօթիւք ձեր թերեւս արժանացուցէ իւր
սուրբ արքայութեանն, եւ Քրիստոսի փառք
յաւիտեանս ամէն:

Թիլին ՌԾԼին գրեցաւ ի սեպտեմբեր
մասոյ ի ԻԸ, յաւուր Հինգաբաթիս Մը.
Գէ(ր)որդի մինչեւ աստ հասուցաք Աստու-
ծոյ ողորմութեամբն, եւ Քրիստոսի փառք
յաւիտեանս:

Յաղաքս դրիս անշնորհութեան մի մե-
ղադրէք, հոգեւոր հայրք եւ եղբայրք, զի
կար իմ այս է:

Մեծ յիշատակարան Գրչի.— 1657

էջ 467բ, բոլորգիր.— Փառք Հօր ամե-
նակալի եւ նախախնամողի զարարածս ա-
մէն: Փառք Որդոյն միածնի, եւ փրկողի

զազկս մարդկան ամէն: Փառք Հոգեւոյն ճը-
մարտի, եւ նորոգողի զտիեզերս, Ամէն:

Փառք մի աստուածութեանն, մի տէ-
րութեանն, մի բնութեանն, մի իշխանու-
թեանն, մի համակամութեանն, մի էու-
թեանն, մի փառակցութեանն, արհնելոյն,
դոյլելոյն եւ բարեբանելոյն յերիցս յաւիտ-
եանս, Ամէն:

Աստուածաւանդ տառիցն տարիողքն,
յոյնախոնջ երկոյք ստացող անբնորոշ
հաճարոյ աստուածայինն հոյոս եղեալք, ու-
րոյ անստեղծիւ շաղկապ տեղեկացն ժամա-
նեցին զօրութեանց, քողարորեալ բայից՝ եւ
այլ ունող սղեստուց, զերծիչք եւ լուսաւո-
րիչք գտան՝ ապագայիցն օժանդակութիւն
իմաստից թողալ, զիւտելոյ թէ ոչ սմենե-
ցուն է զիտութիւն՝ այլ աղաւաղաց հաս-
նալք ըստ տեսակի մարմնոյ փափաքո եւ ըս-
ղայութեան իշխանականին տեսութեանց,
անձառայական եւ աղատարարաւ լուսա-
փայեցին ձայնիւ, ի բաց եղեալ զպատրուակ
մարդարեանական խօսիցն, երեւելի տեսողաց
տարին: զանցնելուս ի տեսողացն տառից, ե-
թէ որ զինչազուշակք եղեն երից որոշմանց
ժամանակաց:

Յորոց հմտութենէ խուռ ինչ ներհու-
նացեալ եւ իմս յանարդարութիւն, որ եղէ
մականուն պիտակ՝ եւ իսկիւ Ղուկաս կրաւ-
նաւոր, ի ծովապատ Անապատի Լիմ կոչեց-
եալ, յերկիրն Վանայ, համայն փափաքող
ըստ ծարաւեացն աստուածայնոցն եղէ կայ-
լակմանց, եւ ծրեյի տկար եւ տառապեալ
անձամբ իմոյ, սակայն ըստ կարի յոյոյս
քան թէ սակաւս մաստակեցաւ ի հոգէկեցոյց
մատեանս, ի վայելի զբօսանաց իմում պա-
րապորդութեան եւ վայելչասիրութեան, հա-
մայն եւ արձան անխախտելի՝ սակս յիշա-
տակելոյ զմեզ պատահելոցն:

Հրամանաւ եւ օժանդակութեամբ բա-
րունեացս մերոց Յոհաննիսի եւ Կիւրի. [Կիւ-
րակոսի?], նաեւ հոգոյ եւ մարմնոյ մեր տա-
ծողաց, ուխտի սրբում հրչակաւոր նախա-
ւանդ տանս առաջնորդք, յատուկ անուամբ
Մը. ինչ յորջորջեալ, կրօնիւք ընտիրք,
եւ ի Քս. մերձադրութեան արժանիք, եւ
հմուտք աստուածաշունչ մատենից, որք
վարժիչք եւ ուսուցիչք եղեն փառաբութեանս
մերո, զորս եւ ընդոսս [ընդ սոսսա?] գրեցցէ

Տէր ծնողօք իւրեանց ի դպրութիւն կենաց յաւիտենականաց,

Արդ՝ այսուհետեւ դպատահողքս այսմ տառիս յընթերցումն յուսումն եւ ի դադար, ազաշեմ մաղթանօք յիշել ի Քս. Ած. զմեղ եւ զմերսն զամենեանան, զնուաստ եւ անպիտան Ղուկաս կրօնաւորս, նա եւ զհոգեւոր եւ զմարմնաւոր զծնողսն իմ, զկենդանիքն եւ զհանդուցեալքն, որ բազում երախտիք ունին ի վերա անարժանիս. նա եւ զեղբայրքն իմ որ ըստ մարմնոյ, զՅակոբ ֆանն եւ զԱռաքել միայնականացն, եւ զքոյրն իմ զԱղայարն, եւ զամենեանան որ ունին երախտիք եւ աշխատանք ի վերա իմ եւ ի վերա գրոցս, յիշեցէք ի Քս. եւ Ած. ողորմի առ սացէք լի բերանով եւ ուղիղ սրտով, եւ դուք յիշեալ լիջիք յամենեցունց Տեառնէն ամէն:

Արդ գրեցաւ երգ երգոցս ի թուականութեանս Հայկազեան տոմարի Ռ եւ ՃԶ ամին: Լաւ պահողն եւ խնամ տանողն աւրանի յԱստուծոյ եւ յամ սրբոց, Ամէն:

Եւ զանպիտան զծոցս յիշեցէք ի Քս. եւ սխալանացն անմեղադիր լեւուք, զի կար մեր այս էր:

Յետմագոյն յիշատակագրութիւն.— 1872

Էջ Գ, շնորհակարար.— Անանիա Սիմոնեան Աշաքովսեան նշմիրեցի Սր. Երուսաղէմի Թանգարանի ի յիշատակ ծնողաց իմոց եւ իմ զայս ձեռագիր մատենանս պատուական, ձեռամբ նմիրակի Երեմիա Վարդապետի Տէր Սահակեանց, ի 18 ապրիլի 1872 ամի Տիեառն:

1762

ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ ԸՆԴՀ. ԱՇԽԱՐՀԻ.— 3

Յ Ո Վ Ե Տ Գ Հ Ն.

ՆԵՐԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ.—

Ծաւալ 22×16.5×8.5: Էջք Թ+1291: Հանդամանք լաւ: Թուղթ Հասարակ: Գրութիւն՝ ամբողջովին սեւ մեխանով, միադին, 29 տող: Նոտր շնորհակարար: Համառօտագրութիւնք բաւական առատ: Կաշեկազմ տախտակեայ դժադարդ:

Ճակատ.—

Պատմութիւն Ամ. Աշխարհաց, Երկրից, Թաղաւորութեանց եւ Գաւառաց, նաեւ ըզկրօնէ նոցին:

Արարեալ ի Յովէտ Կանոնիկոս քահանայէ ազգաւ Գալլիացի, եւ ի Գալլիականէ լեզուէ փոխեալ առ իտալականս, և անտի տա Հայկական գրեալ, ի պատրի Տօմէնիկոսէ Ճահկեցոյ, ի կարգէ քարոզողաց:

Վերատեսեալ, սրբագրեալ, եւ ի բարւոք կարգի եղեալ:

Հատոր Առաջին:

Ի տպարանի Ֆրանչիսկոս Պիթէրի, ի Վէնէտիկ, ՌՁԼէ:

Մեծաւորաց Հրամանաւ:

Եւ եղեւ սա թարգմանեցեալ ներթուս Հայոց ՌձԼԲ, եւ ի յամենան մարտի Հրնդետասաներորդի, ջանիւ, արդեամբ եւ հոգաբարձութեամբ մատենի Արրահամո մատենի Սարգսեան Կեսարացոյ Հիւանապետի:

Էջ Բ.— Առաջարանութիւն սորին.— Որպէս ամ. ոք բաղձայ օգտութեան...:

Էջ Ը.— Ցանկ Գլխոց որք պարունակին յայսմիկ Հատորոջ:

Էջ 1.— Պատմութիւն վասն ամ. կրօնից իւրաքանչիւր թաղաւորութեանց աշխարհի:

Էջ 684.— Ճակատ.—

Պատմութիւն Հանուրց Աշխարհաց, Թաղաւորութեանց, Երկրից եւ գաւառաց, նաեւ զկրօնէ նոցին:

Արարեալ ի Յովէտ Կանոնիկոս Գահանայէ, Գալլիական լեզուաւ, եւ անտի փոխ-

Լալ Երտալիական լեզուս, եւ ապա թարգմանեալ ի Հայկականս:

Վերստեսեալ, սրբագրեալ, եւ ի բարւոք կարգի եղեալ:

Հատոր երկրորդ:

Ի Վէնէտիկ, յամի Տեառն ՌՁԼԷ:

Ի տպարանի Ֆրանցիսկոս Պիթէրի, Հրամանաւ մեծաւորաց:

Էջ 685.— Յանկ Գլխոց որք պարունակին յայտարկ երկրորդի Հատորով:

Էջ 690.— Պատմութիւն կրօնից բոլորի թագաւորութեանց, Երկրից, եւ դաւառաց աշխարհի:

Յաղագս Սրբոյ երկրին, եւ զկրօնէ նորին:

Էջ 818.— Յաղագս Մեծին Հայաստանու, եւ զկրօնէ նորին:

Էջ 1286.— Վախճան երկրորդի Հատորի:

Էջ 1287—1291, դատարկ:

1763

ՇԱՐԱԿԱԿԱՆ.— 94

[Կ. Պոլիս?]

ՌՃԼԳ = 1684

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Ծաւալ 25·5×17·5×6: Էջք 516: Հանգամանք լաւ. լուսանցքի ցեցահարութիւն չնչին: Թուղթ տոկուն: Գրութիւն՝ խորագիրները, սկզբնատողերը եւ գլխատառերը կարմիր, մնացեալը սեւ մելանով, միասին, 23 տող: Նոտրագիր: Համառօտագրութիւնք սովորական: Կարմիր կապոյտ զարդագիր եւ լուսանցադարդ կանոններու սկիզբը. մեծ բաժանումները հանդերձ գլխազարդով: Խորանդարդ իւր սառօք, էջ 5, 189: Նկար ու նոտրը, Յովակիմ եւ Աննայ, էջ 4: Կաշեկապմ տախտակեայ դրոշմազարդ: Պահպանակ թղթեայ սկիզբը մէկ թերթ, բոլորգիր, մաւրն վարուց Ս. Արեւիկոսի: Դատարկ թուղթք վերջը երկու թերթ, սա արժանադրութիւններով. զԱյս Շարականս տիրացու Պետրոսին է: Տէր Ասատուրին է Պետրոսին մինաց: Ստացող՝ Աստուածատուր Քհն. Պալաթցի:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.—

Էջ 1—3, դատարկ, բացի քանի մը դրոշմափորձերէ, որոնց վերեւ՝ սա տողը. զԱյս

Շարականս տիրացու Պետրոսին է:

Էջ 5.— Երգեցէք որդիք Սիովնի երկնոր...:

Էջ 188—89ի միջեւ կտրուած մէկ թերթ:

Էջ 189.— Այսաւր յարեալ ի մեռելոց...:

Էջ 315.— Երգ Փոխմամ Սր. Աստուածածնին, Կիրակոս վարդապետի ասացեալ.— Արեւելք դերարփին...:

Էջ 481.— Արհնութեան Յարութեան.— Երգեցուք երկնոր...:

Էջ 511.— Թագաւոր յաւիտեան...:

Յիշատակագրութիւն Գրչի.— 1684

Էջ 510.— Գրեցաւ Շարակնոցս թիւն ՌՃԼԳ, մայիսի ի:

Յետմագոյն յիշատակագրութիւն.—

Էջ 4, նկարին ներքեւ, նոտրագիր.— Յիշատակ է Շարակնոցս Պալաթի տէր Աստուածատուրին, Երեմեային, Յակոբին, եւ Սուլթանին հոգւոյն, ի դուռն Սր. Հրեշտակապետ յեկեղեցոյ, Եթէ զողանայ, կոմ ի դուռն հանէ, պատժի ի Աստուծոյ, եւ յիշատակ դնողին մեղքն ի վիզն յինի:

1764

ՅԱՆՎ ՔԱՐՈՋԳՐՈՑ Ե. ՆԱԼԵԱՆԻ

ԳԱՔՐԻԷԼ ՎՐԴ. (1772)

Կ. Պոլիս

ՌՄԻԱ = 1772

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ .—

Մասւոյ 25×19×1: էջ 70: Հանգամանք
լաւ: Թուղթ հասարակ: Գրիչ եւ Ստացող*
Գարբիէլ Վարդապետ: Գրուածքին՝ խորագի-
րը եւ առաջին տառերը կարմիր, մնացեալը
սև: մեյանոյ, միասին, 40 տող: Նոտրագիր
իւրիւ: Համառոտադրութիւնք սովորականէն
քիչ մը աւելի: Կաշեկազմ՝ խաւաքարտեայ
ոսկեգրուածք:

ԲՈՎԱՆԴԱՅՈՒԹԻՒՆ .—

էջ 1.— Հայելի որ եւ ցուցակ մշտնա-
ւոր բանից Գարագործայն Տարեկամի, գորս
արարեալ և շարադրեալ է լուսանգի հայրն
մեր Յակոբ աստուածարամ պատրիարքն,
այլքեմակամ կարգաւ շարահիւսեալ թուով
եւ գրով համամշտնեցեալք. որք առաջին
թուահամարքն ցուցանեն գերեսս քիչքն,
քէ յորհանում քիչքահամարում իցեն այնք
բանք: Նրկորդ հետեւեալ Յուր գիրքն, այս
եւ բեն, ցուցանեն գէշ մոյն երեսցն: Ն
երրորդապէս հետեւեալ (եթէ յարեմ գտա-

միցի) մշտնագիրն (եւ) ցուցանէ քէ մոյն
բանն եւ ի միւս երեսն եւս գոյ: Ամաշխա-
տաւքեամբ գայս այսպէս իմա եւ գաշխատող
ցանկին յիշեալ Հայր մերի:

Յիշատակարան Գրչի .— 1772

էջ 70, ստորոտը.— Գոհութիւն եւ
փառք եռանձնեայ տէրութեան և միոյ աստ-
ուածութեան անբաժանելոյ, Հօր արարչի,
Որդւոյ Միածնի, եւ Հօգույն Սրբոյ կենդա-
նատուի եւ առատապարգեւի, որ ետ իմոյս
սուաստութեան զկարողութիւն առ ի յա-
ւարտ ժամանեցուցանել ցանկա զայս այբբե-
նական, ի պատիւ եւ ի փառս ամեներանեց-
եալ Սրբուհոյ Աստուածածնին, և ի յօգուտ
ուսումնասիրաց եղբարց սիրեցելոց, եւ մը-
տերիմ անձանց յատկացելոց:

Աւարտումն այբբենական ցանկին եղեւ
յոզնաշան աշխատասիրութեամբ Գարբիէլ
անպիտան վարդապետիս ի պատրիարքարա-
նրս ամ. Հայոց ի Կոստանդնուպօլսոյ քաղա-
սի, ի ՌՄԻԱ Թվին, եւ յօդոստոսի Յ:

1765

Ժ Ո Ղ Ո Վ Ա Մ Ո Ց

Ս. Յակոբ, Նրուսեալք

1851

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ .—

Մասւոյ 24×18×1: էջ 132: Հանգա-
մանք բաւարար: Թուղթ եւ գրութիւն այ-
լազան: Կազմ՝ կիսակաշի խաւաքարտեայ:
Գրիչ եւ Ստացող* Յակոբ Վրդ. Տիգրանա-
կերտցի, Կնիք սեւադրոշմ, հակութեան, փա-

կազիր, «Ք. Մ. Յակոբ Վարդապետ, 1843»,
էջ 1, 128:

ԲՈՎԱՆԴԱՅՈՒԹԻՒՆ .—

էջ 1, նոտրագիր, խորագիրը բոլոր-
գիր, կարմրագիրով.— (1843).— Քարոզ

եւ քանք պիտանիք, գրեալք ի Յակոբ Վարդապետի Տիգրանակերտացւոյ. եւ աշակերտէ Դաւիթ Վսեմափայլ Վարդապետին Կարմեցւոյ:

Դատարկ էջեր. 14, 52, 56, 72, 84, 89, 122-124:

Էջ 51, ստորոտը, չեղազիր.— Այլ եւ Հանդեաւ ի Քս. Յս. ի Տէր մեր՝ խնամածու հայրն իմ Կարմեցի Դաւիթ սրբազան արքեպիսկոպոսն յառցեցեղ ցաւօք. եւ թաղեցաւ ի բակէ Սբ. Փրկչայ Վանուց, որում ծառայելս իրրեւ 24 ամ, ի 1858, Հոկ. 6, որ եմ Սրբորայ Երուսաղէմի մար Աթոռոյս յետին ծառայ աւագ թարգման Յակոբ Վարդապետ Տիգրանակերտացի Մ. Յօհաննէսեան:

Էջ 53.— Գոմութիւն վերին Սբ. Երուսաղէմի եւ պարզեաց սրբոց արդարաց:

Էջ 57.— Երանելոյն Անանիայի Հայոց Վարդապետի ի խորհուրդ Յովնանու Մարտիրի:

Էջ 73.— Գրեցաւ սա ձեռամբ Լիմ Անպատեցի Կարապետ Վրդ. Եղբոր:

Էջ 90.— Քարոզ Գալստեան Հոգւոյն Սրբոյ:

Էջ 93.— Ողբ եւ Կտակ Աւագ Ուրբաթու խաչելութեան Տեառն մերոյ Յի. Քի. ի Յակոբ պատրիարկէ շարադրեալ, եւ վերստին համառոտեալ լուծմանէ:

Էջ 110.— Նախերգանք Քարոզից, ըստ վայելչութեան յարմարել խօսիլ:

Էջ 113.— Քարոզ Ողջումի.— Որպէս կեանք մարմնոյ Հոգի է, նոյնպէս կեանք Հոգւոյն՝ չեղեալ...

Էջ 118.— Քարոզ Վասն Ծաղկազարդի տուր դրան բացման:

Էջ 121, թվ.— 1851:

Էջ 125, նոտր չեղազիր.— Յանկ Քարոզից եւ Բնաւորից եւ մտաց նոցա, ըստ երեսոց թղթահամարիցն:

Էջ 129-132, դատարկ:

1766

ԽՈՐՀՐԴԱՏԵՏՐ.— 17

Կ. Պալիս

ՌձԽԱ — 1692

Ն՝ ՄԱՍԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Ծաւաւ, 24×30: Էջ 40: Հանդամանք լուս քնդհանուր առմամբ: Թուրք տոկուն: Գրիչ՝ Գրիգոր Դպիր Պալականցի: Գրուելուն՝ խորագիրները եւ սկզբնատառերը կարմիր, մնացեալը սեւ մեյանով, երկսին, 21 սող: Բոլորդիք, Համառոտագրութիւնք սոսորական: Կիտախորան իւր սարօք, էջ 1ա: Կաշկեղծման դրոշմազարդ, քայքայուած: Նուէր ստացող՝ Գրիգոր Արեղայ:

ԲՈՎԱՆԴԱՆՈՒԹԻՒՆ.—

Էջ 1ա.— Որ ղղեցեալ եւ ղոլոս որպէս Հանդերձ...:

Էջ 33բ — 40, դատարկ:

Մամբ յիշատակագրութիւն Գրչի.—

Էջ 21, ստորին լուսանցքին, բոլորդիք.— Ով սուրբ պատարագիչդ, յիշեալ ըզ-

Փրկական խորհուրդոյ Գրիգոր Դպիրս, Ղուսուպակն, Ղլարն, եւ որդին իւր որ Հանդուցեալ է՝ Պողոսն:

ՄԵԾ ԵՐԱՆԱԿԱՐԱՄ ԳՐՉԻ.— 1692

Էջ 32բ, նոտրազիր.— Արտանկեալ կուտարեցաւ. խորհրդատետրս, ի թուականին Հայոց ՌձԽԱ ամի, ի հայրապետութեան տեառն Նահապետի ամ. Հայոց Կաթողիկոսի, ի մայրաքաղաքն Կոստանդնուպոլսու, ընդ Հովանեա. Սբ. Գէորգի եւ Սբ. Յակոբ յեկեղեցոյ. որ է գրչիս Գրիգոր Դպրի ձեռամբ, ի յերկէն Կեսարացի եւ ի ղեղջն Պալականցի, յանուան ունիմ եւ ղղործս ոչ. աւարժանութեամբ ղրեցաք, եւ յետ յիշատակ տէր Գրիգոր արեղայի, քարով վայելէ, որ է ղայ ի յերկէն յատանացի, եւ աշակերտ Մաթէոսայ Վարդապետի:

Արդ աղաչմ ղսրբազան ղասս ման-

կանց եւ սուրբ քահանայից, ով որ կարողայք եւ օրինակէք զսուրբ աստուածամատոյց տետրս, խնդրեցէք մեղացս թողութիւն, որ է մեղօքս հողիս մեռուցեալ եմ, աղաչեմ, աղաչեմ:

Արդ որք վայելէք զսայ յիշեցէք ի

յերկնադնաց յաղօթս մեր Գրիգորն եւ զծնօղսն Ղուսիւկակն եւ Ղլլարն եւ որդին Պողոսն, որ հանդուցեալ է, եւ ամ. արեամբ մերձաւորացն նորին. եւ որք յիշէք, յիշեալ յիցիք ի միուս անգամ զալտեանն Գի. Այ. մերո, ամէն:

1767

Ա.— Ք Ա Ր Ո Զ Գ Ի Ր Ք.—2

Գ Ա Մ Ա Ս Ո Ս

Ս. Յակոբ, Երուսաղէմ

1820 : 1824

Նկարագրողութիւն.—

Ծաւալ 24-5×19×1: Էջք ԻԴ + 132:

Հանդամանք լաւ: Թուղթ կապտորակ: Գրքիչ՝ Գրիգոր Սրկ. Վանեցի: Գրութիւն ամբողջովին սեւ մելանով, միասին, 27 տող: Նոտր շեղադիր: Համառոտադրութիւնք աստ: Կաշեկաղմ զծաղարդ: Կնիք սեւադրոշմ, հաւկթածեւ, «Գարբիէլ», էջ Բ:

Ճախտ.— էջ Ա.

Քարոզագիրք, Յաղաղս ամենասուրբ Երրորդութեան, արարեալ ի Հոռմ, ի յեկեղեցւոյ Սրբոյն Լօրէնցիոսի, ի Դամասոսէ, ի յերրորդ աւուր զատկի Սրբոյ Յարութեան, որ չարունակարար քարոզեաց զմիս Դ, ի բանն վերջին սաղմոսին, որ յառջադրելի ի սկզբան Քառասնորդաց Պահոց: Ի փառս Հօր եւ Որդւոյ եւ Հոգւոյն Սրբոյ յաւիտեանս Ամէն: Յամի մարդեղութեան բարար փրկչին մերոյ 1742:

Իսկ այժմ վերստին օրինակեցաւ ի Թուին Հայոց ՌՄԿԹ, ի Սբ. Գերապանծ Աթոռն Սրբոց Յակօբեանց, որ ի Սբ. Քաղաքն Երուսաղէմ, մեռամբ գրասէր Գրիգոր խղճալի, իրր հրամանաւ սարկաւազիս Վանցւոյ:

Էջ Գ.— Համառոտ Առաջաբանութիւն.— Մինչեւ ցայսօր ժամանակի լոյս եւ ճառագայթք արեղական եւ աստեղաց լուսաւոր

առնեն զխաւար մեր. . . — Հմմտ. Թ. 274, Բ. Հատոր, էջ 83:

Էջ Դ.— Մասն Առաջին,

Էջ ԻԲ, Ղատարկ:

Էջ ԻԳ.— Հաւաքումն ոմանց տարակուսական բանից. . . :

Բ.— ՄԵԿՆ. ԱՌԱԿԱՑ ԱԻԵՏԱՐԱՆԻ.— 14

Պ. Արք. Բերդոււմեան

Էջ 1.— Յաղաղս առաջիկայ սուրբ աւետարանական առակացս. . . — Կանխաբարբառ եւ հոգեւարժ Աւետարանիչն Մատթէոս. . . :

Էջ 7.— Յորդորակ առակաւոր բանն Քրիստոսի.— Պարտ է մարդոյ զիտել զիմաստ եւ զհանճար. . . — Պ ե տ ր ո ս ի Վ ա ր դ ա պ ե տ ի.— Հմմտ. Թ. 1218:

Էջ 124.— Յանկ Գլխոց:

Յիշատակարան Գրչի.— 1824

Իսկ այժմ վերստին օրինակեցաւ ի Թուականութեանս աղղի արամեան ի հաղար ՄՀԳ, յունիսի մասոյ, ի Սբ. Գերապանծ Աթոռն Սրբոց Յակօբեանց, որ է ի Սբ. Քաղաքն Երուսաղէմ, մեռամբ Վանցի Գրիգոր սարկաւազիս:

Էջ 126-132, Ղատարկ:

Ետնագում յիշատակագրութիւն.—
1864

Էջ Բ, շեղագիր.— Երչատակ եմ արար-
ւալ զիրքս այս Եղիպտոսի Սր. Աստուածած-

նայ Վանուց եւ Խորէնեան Դպրոցին, ձե-
ռամբ Սր. Երուսաղէմայ միաբան Մկրտիչ
Եպիսկոպոսի. 1864, Նոյ. 11:

1768

ԽԱՐԷՈՒԹԻՒՆ ԱՇԽԱՐՀԻ (ՀԱՄԱՌՕՏԵԱԼ).— 1

Կ. Պոլիս

1823

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Մաւալ 24×18×1.5: Էջք 218: Հանգա-
մանք լաւ: Թուղթ հասարակ, կապտորակ եւ
ճերմակ: Գրիչ* Երեմիա Սարկաւազ: Գրու-
թիւն ամբողջովին սեւ մելանով, միասին,
28 տող: Նոտր շեղագիր: Համառոտագրու-
թիւնք սովորական գրեթէ: Կազմ կիսալաթ
խաւաքարտեայ:

ԲՈՎԱՆԴԱՅՈՒԹԻՒՆ.—

Էջ 1.— Խաբէութիւն Առաջին: Յաղա-
ղըս այնժ որ յուսայ, եւ մեղանչէ, զի Ած.
է ողորմած. կամ յաղագս այնժ, որ երկնչի,
եւ յուսահատի զի Ած. է արգար.— Երկիւղն
եւ յոյսն են երկու կիրք հակառակք միմեանց
...

Էջ 190.— Գլուխ Խ.— Յաղագս Հընա-
րից մարդասիրական փրկութեան Աստուծոյ,
որովք հանսպաղ ջան ունի ի ձեռաց կորս-
տական զնացից պահել զմեզ:

Էջ 195.— Յանկ.— Այսոքիկ քառասուն
քարոզք յարմարեցան հասարակաց Կիւրա-
կէից, յառաջնոյ զալստեան Կիրակէէ մինչ-
չեւ ի Կիւրակէ քառասնորդական պահոցն:

Էջ 200.— Յանկ.— Մոյն քարոզք քա-
ռասնեկիք համեմատեալք են եւս աւուրց
պահոց քառասնորդաց, զորս յատորել տես-
ցես:

Էջ 210.— Յանկ Ամ. Կիրակէից զկնի
Զատիկն:

Թիշատակարան Գրչի.— 1823

Էջ 218.— Ողորմութեամբ Աստուծոյ
զոյն մատեանս Խաբէութիւն Աշխարհի առ-
ուանեալ, յաղաւաղ շարադրութենէ եւ յեր-
կարաբան ոճոյ ի պարզ շարադրածս եւ ի
համառոտն փութալով եղանակ, աշխատ եղէ
բաղմօք, տեղանաւորել ի հոգիս սպասաւո-
րաց բանի, ոչ մերս անբաւականութիւն՝ ի
սոյն ինքնակամ բերէր անձնապաստան յան-
դգնութեամբ, այլ հարկեցուցիչ եւ անհրա-
մեշտ հրաման՝ աստուածաբեալ իմս արքե-
պիսկոպոսի եւ հոգեւոր ծնողի՝ տեսնո Պօ-
քոսի սրբաղան պատրիարքի Պօլսոյ՝ քաջա-
լերս փութացուցանէր՝ հնադանդութեան օ-
րինօք, որոյ եւ ինքեան վեհափառ սրբադ-
նութեան՝ ոչ սակաւ աշխատաւորութիւն
սրբաքննութեան՝ ի սոյն ձեռակալէր մեղ.
սպալ յիշատակ բարի՝ բարեւէր կամօք առ
ձեռք արձանադրեցի ընդունելութիւն ի
Տէր. ուստի մասնաւորեալ աղաչեմ նուիրա-
կան աղօթից ձեռոց, յ. ծ. Երեմիա սարկա-
ւազ նորին բարձր սրբաղնութեան.— 1823,
ի Կոստանդնուպոլիս, ի Տուն Սր. Երուսա-
ղէմի:

1769

ԲՈՒՐԱՍՏԱՆ Ս. ԵՐՈՒՍԱՂԷՄԻ. — 4

ՊՕՂՈՍ ԱՐՔ. ԱԴՐԻԱՆՈՒՊՈԼՍԵՑԻ

Ս. Յակոբ, Երուսաղէմ

ՌՄԾԴ = 1805

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ. —

Մաւալ 24×18×1.5: էջք Բ+162: Հանգամանք բաւարար: Թուղթ հասարակ: Գրքի՝ Մինաս Վրդ. Պոլսեցի: Գրութիւն ամբողջովին սեւ մելանով, միասին, 31 տող: Նոտր շեղադիր անարուեստ: Համառոտագրութիւնք առատ: Կաղմ կիսալաթ խաւաքարտեայ:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ. —

էջ Ա, սկիզբը թերի. — արդեօք շարժեաց դիտ մոռանալ զանձինս անբաւականութիւն ձեռնամուկ լինիլ ի դովեստ Սրբազան Տեղեաց... ամենատկար ծառայ փրկչին մերոյ Գի. Անդրիանուպոլսեցի Պօղոս Վարդապետ, ի միաբանութենէ Սրբոց Յակոբեանց հանքատենչ Աթոռոյս ամ. Հայոց, որ ի Սբ. Երուսաղէմ:

էջ 1. — Գլուխ Առաջին. Յաղագս թէ Սբ. Երուսաղէմ է նախնական եւ վախճանական բնակութիւն մարդոյ. — Բնաւոյս բերմունք բնութեան իրաց կարգեալ է...:

Թիշատակարան Գրչի. — 1805

էջ 160, ստորորդ. — Օրինակեալ կատարեցան ՌՄԾԴ, մարտի ինին, ի Մինաս Վարդապետէ մեծի Պոլսեցւոյ, ի Միաբանութենէ Սրբոյն Յակոբայ, յԵրուսաղէմ:

Բոլորն տանն եւ վեց ղլուխ է, լայն եւ բնդարձակ:

էջ 161, դատարկ:

էջ 162, տարբեր թանաքով. — Ի Հալապայ դէպ յԱրդրում տէրունական ուխտաւորաց զաֆարէն, ի Բիւլիս, յԱնթապ, ի Պէօլէօրէն, ի Պէսնի, (հետուն ի միասին ժողովեալ 9 դուշ, Կ. Իսթայ):

1770

ԱՆՏԱՌ ՆՈՐԱԳՈՅՆ ՄՏԱԾՄԱՆՑ. — 15

Ա. ԳԱԼԱՄԱԹՈՍ

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ. —

Մաւալ 21×16×6: էջք 732: Հանգամանք լաւ. թացութենէ ազդուած: Թուղթ հասարակ: Գրութիւն ամբողջովին սեւ մելանով բացի խորագիրներէն, միասին, 30 տող: Նոտր շեղադիր: Համառոտագրութիւնք առատ: Կաշեկազմ տախտակեայ դժագարդ:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ. —

էջ 1. — Սէր Աստուծոյ դէպ տո մարդն: Յաղագս մեծի Սիբայմ գար Տէր Ած. միշտ

ունեցաւ դէպ տո մարդն. — Ամենակարօղն Ած. ի յաւիտենից սահմանեալ առ ի ստեղծել զմարդն... — Հմմտ. Թ. 1746, աստ, էջ 64:

էջ 723-724, դատարկ: Նոյնպէս 728-731:

էջ 725. — Յանկ եւ ցուցակ մատենիս, Գլխոց եւ Թղթահամարից:

Թիշատակագրութիւնք. — 1857

1. — էջ 727, վարը, շեղադիր. — Գրե-

ցաւ ցանկ մատենիս յԵրուսաղէմ, ի Վանս
Սրբոց Յակոբեանց, յամի Տեառն 1857. դեկ-
տեմբեր 13, ի պատրիարքութեան Սրբոյ Ա-
թոռոյ Տ. Յովհաննու Սրբազան արքեպիս-
կոպոսին, ձեռամբ նոյն Ուխտին միաբան

Աստուածատուր արեղայիս:

2.— Էջ 732, չեղագիր.— Առի զսոյն
դայս գիրքս ի Գրատանէ Սրբոյ Աթոռոյս
1857. հոյեմբերի 20, ձեռամբ Մարկոս Վար-
դապետի գրեալսն:

1771

ՔԱՐՈՋԳԻՐՔ (ԿԻՒՐԱԿԷԻՑ).— 1

ԿԱՐՈՋԵՑ ԱՐՔ.

ՄՈՆԻԹՈՐ ՎԱՅԲ, ԲԵՐԳԵՆԷԻԲ

1869

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Մաւալ 21.5×16×4: Էջ ԺԲ + 638:
Հանդամանք լաւ, Թուղթ դժււոր, Գրիչ եւ
Ստացող՝ Անդրէաս Վրդ. Բաղիչեցի, Գրու-
թիւն ամբողջովին սեւ մելանով, միասին,
22 տող, Եեղագիր, անհարթ, Համառօտագր-
րութիւնք բաւական առատ, Կաղմ կիսակաշի
խաւաքարտեայ:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.—

Էջ Ա-Բ, դատարկ:

Էջ Գ.— Ճակատ

Քարոզք Կիւրակէից, հաւաքեալ ի Սբ.
Գրոց եւ ի մատենից սուրբ եւ իմաստուն
վարդապետաց, Հատոր երկրորդ, աշխա-
տասիրութեամբ Տ. Կարապետի Արքեպիսկո-
պոսի Կոստանդնուպոլսոյ. ի հայրապետու-
թեան Տ. Տ. Գլորղայ սրբազնագոյն կաթո-
ղիկոսի ամ. Հայոց. ի պատրիարքութեան
Սրբոյ Աթոռոյս Երուսաղէմի Տ. Եսայեայ
սրբազան արքեպիսկոպոսի. եւ ի տեղապա-
հութեան: Կ. Պօլսոյ Տ. Արիստակէսի սրբա-
զան արքեպիսկոպոսի:

Ընդօրինակեալ ի Սբ. Աթոռս Սրբոց
Յակոբեանց որ յԵրուսաղէմ, ձեռամբ Ան-
դրէաս Վարդապետի Բաղըչեցւոյ. յամի
Տեառն 1869, եւ ի մերումս 1318, սկսեալ ի
փոխիւի 4-ն, եւ աւարտեալ յօւլիսի 27ին, ի
Սբ. Մնւնդ:

Էջ Ե.— Յառաջաբան.— Յետ առաջնոյ
Քարոզագրոյն անուանեալ Տարեկան Քա-

րոզք, զսա եւս յարմարեցի ի մնացորդաց
նորա, անուանեալ Քարոզք Կիւրակէից Թը-
ւով 81...:

Էջ Ժ-ԺԲ, դատարկ:

Էջ 1.— Քարոզ Ա. Կաղանդ. Գոհանայ
զԱստուծոյ.— Օրհնեա անձն իմ դՏէր
(Սաղմ 102).— 1.— Երկու տուն ի սաղմո-
սոյն Դաւթի համար տամ ձեզ այսօր, եւ
կամիմ զի մահենքին զուգ ուսանիցիք, եթէ
զարգէտք, եթէ անգէտք գրոց...:

Էջ 14.— Քարոզ Գ., Մնունդ Տեառն:

Էջ 210.— Քարոզ ԼԵ. Ջատիկ Տեառն:
Ուրախութիւն Հոգեւոր:

Էջ 320.— Քարոզ ՄԳ. Վարդապետ:
Ճանապարհ փառացն չարչարանքն է:

Էջ 528, դատարկ:

Էջ 529.— Քարոզ ԶԲ. Կոսակ ի ՄԼԺԻ
Ուրբաթու, ի չարչարանս Քի. Այ. մերոյ.—
Սարսափիմ եւ զարհուրիմ, ոյ սիրելիք, վա-
սրն նորատունից նշանաց...:

Էջ 571.— Քարոզ ԶԳ. Վասն Ողորմու-
թեան եւ Արդարութեան Աստուծոյ:

Էջ 582.— ԶԴ.— Կոսակ ի ՄԼԺԻ Ուրբա-
թի Աւուր, ի չարչարանս Քրիստոսի՝ մերոյ
Փրկչին:

Էջ 629.— Յանկ Քարոզից:

Էջ 636-638, դատարկ:

Յետմագոյն յիշատակագրութիւն.—

1891

Էջ Դ, չեղագիր, մանկակաղոյն Թա-

նաբով. — Սոյն Գարողիդրբը, որ Արժ. Ան-
դրէաս Վարդապետի Բաղիշեցւոյ ձեռնով
օրինակուած ու իրեն սեպականութիւնն է,
կը նուիրէ Ս. Աթոռոյ Թանգարանին, յո-

ղւտ եւ ի վայելումն միաբան եղբարց:
Խնդրի յամենայն Հանդիպողացդ յիշել միով
Հայր մերիւ զբաղմաշատ Անդրէաս Վար-
դապետն — 1891, ապրիլ 1:

1772

Ղ Ո Ւ Ր Ա Ն. — 1

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ. —

Ծաւալ 21×16.5×3.5: Էջ 566: Հան-
դամանք ոչ գունացուցիչ. ծակծկուած որդե-
բէ. լուսանցքներէն մասեր կտրուած: Թուղթ
Հասարակ: Գրութիւն՝ խորագիրները, ըս-
կղնատողերը եւ գլխագիրները կարծիք, մը-
նացելալը սեւ մեկնով, միասին, 25 տող:
Բոլորգիր նոտրակերպ: Համառոտագրու-
թիւնք առատ: Կարմաներկ զարդագիր եւ
լուսանցազարդ գլուխներու սկիզբը: Կարմիր
կանաչ խորանագարդ, իւր սարօք, էջ 9: Կա-
շեկալով խաւաքարտեայ դրոշմազարդ: Նը-
ւիրող՝ Յովհաննէս Մարութեան (1870):

ԲՈՎԱՆԻԱՅՈՒԹԻՒՆ. —

Էջ 1. — Այս ցանկ Ղուրանին կարգաւ
արապներէն որ է Սուրայ Ճի՛Դ ասի: Ազո:
արա:

Սուրաթի Փաթայ, որ է նախ եւ առա-
ջին, Աֆղիդայ, Մաքիէ, Ունի այնա է:

Էջ 6. — ... ԿԸ. — Սուրաթի էլնուն եւ
մզըս թրայեաթ, որ է գրիչ. Մէքիէ. Ունի
այնա ԾԲ:

Էջ 8, դատարկ:

Էջ 9. — Այս է գիր օրինաց Հագորացաց
կամ Խամայեացաց, որ կոչի Ղուրամ, աշ-
օմմֆ հաւաքումն պատուիրացաց: Ազո Թա-
րա, որ է Գլուխ Առաջին: Սուրաթի Փա-
թայ, որ է նախ առաջին աֆղիտայ Մաքիէ,
ունի այնա է. — Ողորմածի եւ բարերարի
Աստուծոյ, բնաւից ստեղծողի, որում ըս-
պասէ օրն վերջին, ուխտի մաղթանաց խո-
նարհեացուք երկիր պաղեալ նմա, զձեռնկա-
լութիւն եւ զպարգեւըն շաւղաց, եւ զաւան-
դըն որ զմեզ մտերիմս եւ ոչ երբէք թշնամիս,
եւ ոչ մոլորեալս առ ինքն ձգեաց, միշտ առ-
դաւար ի միտ անցուք...:

Էջ 10. — Այլ քարվամուքիւն. — Թա-
նուն Աստուծոյ ողորմածի, զթածի, Գոհու-
թիւն Աստուծոյ Տեառն բնաւից ողորմածի
զթածի, զաստուրի աւուրն զաստատանի,
Զքեղ աղաչեմք, ի քեղ յուսամք, առաքեա
ղմեղ ի ճանապարհ ուղիղ, ի ճանապարհ աշ-
նոցիկ, զորս ընտրեցեր, եւ ոչ այնոցիկ որոց
վերայ բարկացեալ ես, եւ ոչ անաւատից:

Այլ քարվամիչ. — Թանուն Աստուծոյ
ողորմածի բարերարի: Աւերնութիւն Աստու-
ծոյ թաղաւորի յաւիտենից, ողորմածի եւ
բարերարի, թաղաւորի աւուրն զաստատա-
նի: Ով զուք ամենեքեան ծառայեսցուք նմա,
ստուղիւ օգնեալ եղիցուք: Տէր ուղղեա զմեզ
ի կէտ ուղիղ, ի կէտ այնոցիկ, ընդ որս Հա-
ճեցայ առանց բարկութեան ընդդէմ նոցա,
եւ ոչ մոլորեսցուք:

Բ. — Սուրաթի, էլ Բաքարայ, որ է
Կով: Մաքիէ, ունի այնա ԲՃՁ:

Ազո Թրա, որ է Գլուխ Երկրորդ, ունի
համարս ԽՁ:

Թանուն Աստուծոյ բարերարի եւ ողոր-
մածի: Գիրքս այս առանց խառնման ստու-
թեան կամ մոլորութեան ճշմարտաբան
աստուածասիրացըն եւ երկիւղածաց. . .:

ԺԲ. — Էջ 101. — Սուրաթի Ուսուֆ, որ
է Յովսէփ Գեղեցկոյն, Մէքիէ, ունի այնա
ՃԺԳ. — Ազո Թրա, որ է Գլուխ Երկրորդաւ-
մերորդ, ունի համարս ԼԷ. — Արք բարեք, ի
վերայ ուխտի զոր ընդ ձեզ Հաստատեցի
պինդ կացէք եւ յինչն երկերուք...:

ԻԴ. — Էջ 224. — Սուրաթի էլ նուր, որ
է լոյս: Մէքիէն, որ ունի այնա ՀԴ: Ազո Թա-
րա ԻԴ. ունի համարը ԺԴ. — Զգիրս զայս
ի վերայ քո եղաք, զի սովաւ զգուշութեամբ
զմարդիկ Հանիցես ի խաւարէ ի լոյս...:

ձիտ. — էջ 564. — Ազո արա, որ է գը-
լուխ ձիտ, ունի քան մի. — Յանուն Տեառն
բարե. գթածի եւ ողորմածի: Զքեզ սրբելով
ղՏԷրն ամ. աղանց զթաղաւորն համայնից
զԱծ. բոլորից, անդադար եւ խոնարհ սըը-
տիւ աղաչեա, զի զքեզ ի սատանայէ որ ընդ
սիրտս մարդկայինս անցանէ, եւ ի սատա-
նայական եւ ի խորամանկ մարդկանէ պա-
հնացէ եւ փրկեացէ:

էջ 566, դատարկ:

Յետմագոյն յիշատակագրութիւն. —

1870

էջ 7. Նեղագիր մաքուր. — Թանգարա-
նին Սրբոց Յակովբեանց Հայոց Վանացն Ե-
րուսաղէմի յօժարարար եւ Յովհաննէս Եր-
ւիմէմ զայս գրագիր մատան պիտակ, յու-
րախ վայելումն մեծարոյ միաբանացն վե-
րոյն Վանացն, եւ ի յաւերժական յիշատակ
ամենառաւոյն ծառայիս Յովհաննէս Յա-
րութիւնի Մարութեան Մաղրասցւոյ, ի
Մաղրաս 31 հոկտեմբեր 1870:

1773

ՄԵԿՆՈՒԹԻՒՆ ՄԱՏԹԷՈՍԻ. — 21

ԳՐԻԳՈՐ ՏԱԹԵՒԱՅԻ

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ. —

Մաւալ 22.5×16.5×7: էջք 912, Հան-
դամանք լաւ: Թուղթ սպիտակ Գրիչ եւ ըՍ-
տացող՝ Սարգիս (անդամալոյն), որդի ձէմ-
պէրճի Յովհաննէսի: Գրութիւն՝ խորագիր-
նեբը, սկզբնատողերը եւ գլխագիրները
կարմիր, մնացեալը սեւ մեկանով, երկսիւն,
25, 26 տող: Նոտրադիր: Համառօտագրու-
թիւնք յոյժ առատ: Գրուխներու սկիզբը
կարմրագիծ զարդագիր: Վաշեկազմ տախ-
տակեայ դրոշմազարդ:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ. —

էջ Բ, դատարկ:

էջ Գ1. — Գրիգորի, աշակերտի եռա-
մեծի տիեզերալոյս վարդապետի Յոռնմու
Որոտնեցւոյ, հաւաքեալ քաղաւածոյս Մեկ-
նութեան Սրբոյ Աւետարանին Մատթէոսի
...:

էջ ԽԱ. — Մեկնութիւն Սրբոյ Աւետա-
րանի Մատթէոսի, որ առէ Գիրք Մըմընդեաթ
Թի. Գի.:

էջ 912, դատարկ:

Մամբ յիշատակագրութիւնք Գրչի. —

1. — էջ ԾԻ2. — Զհատորս գծելով եւ
կամ վերաշահելով յիշեցիք գմարմնաքանձ
Սարգիսն, եւ որք յիշողդ յիշեալ լիլի:

2. — էջ ՈՍԳ1. — Ով աստուածասէր

ընթերցողք սուրբ մատենիս, որք հանդիպիք
յայսմ տառի, յիշեցէք մարմնալուծ՝ կոճ
Սարգիս զծօղս յիշեցիք ի սուրբ աղօթս
ձեր, եւս զծնողքն իմ ձէմպէրճի Ուսանէսն,
եւ դրազմաշխատ Մարգարտն, եւ եւս զերկ
քորքս իմ, եւ զհոգեւոր եղբարքն իմ, հան-
դերձ վարժապետօքս իմ, Ղարախանի որդի
տէր Մանուկին, եւ լուսաւեր Դաւիթ Ղալ-
ֆայիւն. եւ որք յիշողդ յիշեալ լիլի ի յատե-
նին Գրիստոսի, Ամէն:

Մեծ յիշատակարան Գրչի. —

էջ 9192. — Յիշատակարան սուրբ մա-
տենիս. — Փառք անեղին, անդդիգրն իսկա-
կանին...:

Արք ի զբաւ կատարման, եւ անդումն
աւարտման, աստուածաբաւիս, եւ աստուա-
ծածիր, տիրապարգեւ եւ հոգիանորդ, աստ-
ուածամերձ եւ աստուածաբաւ, եւ ճշմար-
տառուոյց Աւետարանս Մատթէոսի. քանդի
չորից ակտարանչացն մեկնութիւնն համա-
ռօտաբար ի սմա տեսանին:

Զի եւ մեղսամածս տեսան[ել]ով զգե-
ղեցկութիւն ծաղկանց բուրաստանիս,
ցանկացող եղէ յոյժ զեղոյ սորա, եւ զճա-
շակ համոյ սորա, ըստ երգոյ Դաւթեան ձալ-
նին որ առէ. որպէսդի քաղցր են ի քիմս իմ
բանք քո, քան զմեղր բերանոյ իմոյ:

Ոչ էի կարող դժադրել զսա, վասնդի յոյժ ցաւաղնեալ էի անձամբս, միայն զդաւարանացս մէջն կենդանի բերանս եւ յաչս եւ ունկս եւ հոտոտելիս կայր, այլն ամենեքեան տարտամեալ էին, եւ անդամալուծ լրեալ, ամենայն ջիղս անդամոցս քաշեալ՝ ոտիցս, միջացս, եւ զբէլ բանող ձեռքս եւս, մինչդի ձեռքս յերեսս ոչ կարէի լուանալ, եւ հաց ի բերանս բազում ցաւօք տանէի. յաջ կուտէս ձախ կուսս ոչ կարէի շարժիլ, յամենայնի յինքեանք, որպիսի յարկանէին ի մահճի իմում, նոյնպէս մնայի. ոչ սուր, ոչ հուր, կամ այլ ինչ տանջանարաց շարժել կարէր զիս, բայց չորից կամ երկուց բանաւոր կենդանեաց. մինչդի իբր կոճ անկեալ ոչ կարէ երկարիլ կամ քաշել զինքն, նոյնպէս եւ ես: Եւ ծնողքն իմ առ Աստուած փոխեալ, եւ երկ ճորքս միայն մնացեալ: Հնկետառան ամօք այսպէս դառն եւ վատ ժամանակի, ոչ հայր որդւոյ կարէր օգնել, եւ ոչ եղբայր եղբոր, այսպէս ոչ զոք թէի ի մարդկանէ օղական: Եւ ամենայն ամի մարտնչէին այլազգիքն ընդ միմեանս, եւ քրիստոնէական ազգի յոյժ նուաղեալ ի ձեռաց այլ ազգաց:

Եւ ես անարժանս այսպիսի աստուածային սուրբ պատգամացն, եւ անկարելիո ինդրեցի ի Տեառնէ, եւ ետուր զինդրուածս իմ, ըստ անտուտ խոստման իւրոյ, որ ասէ ի մէջ սուրբ աւետարանին, թէ ինդրեցէք եւ տացից ձեզ, բախեցէք եւ բացից ձեզ, Ըստ յայսմ բանի Տեառն, յուսալով որդորմութիւն նորա, եւ օգնականութեամբ Հոգւոյն Սրբոյ սկսեցի, եւ աւարտն հաստացի, ասելով. Օգնեա Հոգի Աստուած, եւ նա օգնեաց ինձ: Աւրհնեալ է Հայր եւ Որդի եւ Հոգին Սուրբ, Ամէն:

Արդ երեսանկեալ աղաչեմ աստուածասէր ընթերցողացդ եւ լսողացդ եւ ի մտաւորողացդ, յիշել զանարժան գրիչս, մարմնաբանձ Սարգիսս, եւ զծնողքն իմ, զձմէպէրճի Ուսանէս, եւ բազմաշխատ Մարգարիտն, եւ երկ ճորքս իմ, զիմանգատն եւ զԵրնուհւորն,

այլ եւ հոգեւոր յեղբարքս իմ, զլուսաւեր տիրացու Դաւիթ զալֆայն եւ տիրացու Յակոբն, այլ եւ փեսայս իմ Զօլաղ Ասլան օղլու մահրամաճի Մարտիրոսն, եւ վարժապետքն իմ Ղարախանի որդի տէր Մանուկ քահանայն, եւ տիրացու լուսաւեր Դաւիթ Ղալֆայն, հանդերձ ամենայն արեան մեքճաւորօքս իմ, յիշեցէք միով հայր մեղայիւ, եւ դուք յիշեալ լիլիք ի կրկնակի զարտեանն Գրիստոսի, եւ լսել տացէ երանական ձայնն որ ասէ. Եկաք աւրհնեալք Հօր իմոյ, որ է աշորա յաւիտեանս, Ամէն:

Յետմագոյն յիշատակագրութիւնք.—

1.— Էջ ՈժԴ, անհարթ գրով.— Ես լուսաբարս տիրացու Գարբիէլ Տէր Աստուածատուրեան եկի սրբազան առաքելոյն Թադէոսի, 1856ին եկի:

2.— Էջ ՇԻԳ, ստորին լուսանցքին, շեղագիր.— Գրիգոր Եղիազարեան Թարգմանցի, 1864ին, մայիս 10ին:

3.— Էջ ԽԱ, վերը, շեղագիր.— 1866, Յուլիս 20ին, յիշատակ ետ ինձ Եւէյի Վարթապետն ի վանքէն Թաթէոսի Առաքելուն, ի Թանգարանէ վանքի:

4.— Էջ ՃԾ1, ստորուր, շեղագիր.— 1866, յուլիս 20ին, ի Կրեանց Գրիգոր Եղիազարեանց:

5.— Էջ Ա, շեղագիր.— 1869, փետրվարի 8ին, ետում յիշատակ ի Թանկարանին Երուսաղէմայ ի ձեռն Երեմիա Վարթապետն նոյն Աթոռուն, Գրիգոր Եղիազարեան Թարգմանցի:

6.— Էջ ՃՀԱ, ստորին լուսանցքին, շեղագիր.— 1869, փետրվարի 8ին, ետում յիշատակ ի Թանկարանին Երուսաղէմայ ի ձեռն Երեմիա Վարթապետն նոյն Աթոռուն, Գրիգոր Եղիազարեան Թարգմանցի:

7.— Էջ ՄԺԵ, ստորին լուսանցքին, շեղագիր, նման թիւ 5ին:

1774

ԲԱՆՔ ՈՍԿԻԱԿԱՆՔ. — 26

Յ. ՎՈՌԱՅԻՆԷ

[Եւթառայ]

ՌՄԻՔ = 1773

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ. —

Ծաւալ $24 \times 17 \times 1.5$: էջք 826: Հանգա-
մանք լաւ: Թուղթ հասարակ փայլուն: Գը-
րիչ՝ Գրիգոր Եւթառացի, որդի Յակոբ քա-
հանայի: Գրութիւն՝ խորագիրները, սկզբ-
նատողները եւ գլխատառերը կարմիր, մնաց-
եալը սեւ մելանով, երկսիւն, 32 տող, Նոտր
շեղադիր: Համառոտագրութիւնք յոյժ ա-
ռատ: Գունաւոր խորանադարձ իւր սարօք,
էջ 1: Կաշեկազմ տախտակեայ գծազարդ:
Գնիք սեւադրոշմ, փակադիր, Ք. Մ. Պողոս
Վարդապետ, 1243, էջ 3, 771:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ. —

էջ 1. — Մեկնի Յառաջաբանութիւն.
առաջին կիրակչի գալստեան Տեառն. Բամ
Առաջին: Ձերից պատգամաւ, գոյս այս-
օր առաջէ եկեղեցին մեզ, զՔրիստոսի գա-
լստեմէ հոգումակապէս գուշակողաց. Ամնվս
4, 12. — Պատրաստեաց ընդդէմ Տեառն Աս-

տուծոյ քոյ Իսրայէլի... — Հմմտ. թ. 26,
Ա. Հատոր, էջ 133:

էջ 763ր. — Յանկ. — Ա. — Ջերից պատ-
գամաւորաց, զՔրիստոսէ դալստենէ մեկ
դուշակողաց...:

էջ 771ր, դատարկ:

էջ 772. — Յանկ այլաբանական գրքոյս
— Արէլ ասի ագարակ...:

էջ 826, դատարկ:

Յիշատակարան Գրչի. — 1773

էջ 771ա, վարր. — Ջեռամբ Կեսարիու
գիւղն Յեւթառացի հանդուցեալ տէր Յակո-
բի որդի եւեղ Գրիգորիս. եւ արդ ով ազնիւ
եղրայք էմ մինչ ընթեռնութիւն զգրկուկս
դայս, մի հայր մեղայիւ յիշէք զծնօդս իմ,
եւ դուք յիշեալ լիջիք ի Քրիստոսէ Աստուծոյ
մերոյ, Ամէն:

Ի Քիլիս Հայոց ՌՄԻՔ ամի, եւ ամսեա-
նըն մարտի:

1775

ԺՈՂՈՎԱԾՈՅ (ԿՐՕՆԱԿԱՆ)

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ. —

Ծաւալ $23 \times 16 \times 3$: էջք 272: Հանգա-
մանք լաւ: Թուղթ հասարակ: Գրութիւն՝
սկզբնատողերը եւ սկզբնատառերը կարմիր,
մնացեալը սեւ մելանով, երկսիւն, 32 տող,
Նոտր շեղադիր: Համառոտագրութիւնք ա-
ռատ: Ուղղագրութիւն տկար: Կաշեկազմ
խաւքարտեայ դրոշմազարդ:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ. —

Ա. — էջ 1ա. — Լոյս ծայրագոյն եւ

մերձեանայ ի Ած. անհաս եւ անճառելի եւ
լոյսք յետ Նորա երկրորդ:

Երանեալ է այր որ ոչ գնաց ի խորհուր-
դըս ամբարշտաց, ի մտմաբարիի մեղաւորաց
մաւ ոչ եկաց, եւ յաթոռ ժամդից մաւ ոչ յըս-
տաւ. — Որպէս լուսք ի գրոց, Ած. դմարդն
ուղիղ ստեղծ եւ բարի...:

ՃԲ. — էջ 101ր. — Տէր փրկեալ գմեզ եւ
քաւեալ զմեզս մեր վասն անուան քո. — Այլ
է փրկելի, եւ այլ է քաւելի, որպէս ուսա-

նիմք, եւ զերկոսեանս արար մեզ Բրիստոս
...

ՃԺԷ. — էջ 112բ. — Ած. փառաւորեալ
է ի խորհուրդս սրբոց իւրոց, մեծ եւ ահաբ-
կու ի վերայ յանոցիկ որք շուրջ են զնովաւ
.— ի սրբոց միտս եւ ի խորհուրդս է միա-
որեալ, եւ ոչ անսրբոցս...

էջ 114-120, դատարկ:

էջ 121ա. — Նորին Գրիգորի եռամեծի
եւ տիեզերալոյս վարդապետի, Քաբոզ վասն
Գալստեանն, ի քանն Մատթէոսեան Աւետա-
րանին որ ասէ. Զի որպէս փայլակն որ ելանէ
... — Զի փրկալիկան զալուստն Քի. Այ. մե-
րոյ, կրկին առդամ ասեն Սբ. Գրիգ, եւ հո-
ղելից վարդապետք եկեղեցոյ...:

էջ 141-144, դատարկ:

Ա. — էջ 145ա. — Արդ խորհրդայոր է
խնկումս, որ ոչ քնկզմիս ի կեցեացոյս պատ-
րանս, դու իմաստութեամբ միտ դիր...:

Բ. — էջ 160ա. — վասն Արքեցոյացն:

Դ. — էջ 163ա. — Նորին Աստուածաբա-
նին, վասն Պեռնոց:

Զ. — էջ 166ա. — Ասացեալ Սահակայ,
վասն Ողորմութեան:

Է. — էջ 168ա. — Տեսիլ Պօղոսի Միայ-
նակեցին:

Ը. — էջ 161բ. — Դարձեալ Քաբոզ վասն
Ջրղջման եւ խոստովանութեան...:

Թ. — էջ 174բ. — Երանելոյն Յոնաննու
Ոսկեբերանի տացեալ...:

Ժ. — էջ 180բ. — Գիրս այս խրատ Ած-
իւր բերանովն ասաց. եւ եւն ճանապարհ եւ
նշմարտութիւն եւ կեանք...:

ՃԱ. — էջ 187բ. — Քաբոզ նախերգան է
վարդապետաց:

ՃԲ. — էջ 194ա. — Նորին Գրիգորի, ե-
ռամեծի եւ քաջ հռետորի եւ անյաղք փիլի-
սոփայի, այլ քաբոզ ի քան Աւետարանին որ
ասէ. Նմանեցաւ արքայութիւն երկնից Ժ
կուսանաց...:

էջ 203բ. — Այժմ դարձուցումս զմա-
կայի կեդուիս մեր ի քան յորդորակեանս,
շարժել զՊրքումն մեր օրինաբանութիւն...:

էջ 216բ. — Քաբոզ վասն Սբ. Կուսին, ի
քանն Սոյախայ. Ահաւաթիկ Տէր մտնեալ ի
վերայ քեքեր ամպոյ ցայ յերուսաղէմ. —
Պարտ է դիտել զի Աստուածածին Կոյսն
Մարիամ բաղումանուն է...:

էջ 232, դատարկ ձգուած. ըստ երեւոյ-
թիւն օրինակին թերի ըլլալուն պատճառաւ:

էջ 233ա. — Նորին Քաբոզ վասն Եւա-
նոյ, ի քանն Առաքելոյ. Յոյսն երբէք ոչ ա-
մայեցուցանէ...:

էջ 237ա. — Յայլմէ Քաբոզ ի քանն սի-
րոյ որ ասէ ամենօրեան Տէրն Յս. Քս.,
Այս է պատուէրն իմ զի սիրեցիք միմեա-
նքս:

էջ 243բ. — Նորին դարձեալ քաբոզ վա-
սնն այլաշխարհութեան...:

էջ 251բ. — Նորին Քաբոզ վասն Ողոր-
մութեան...: — Անաւարտ կը մնայ. էջ 259-
272, դատարկ, թէ եւ զծուած եւ պատրաստ:

1776

Ժ Ո Ղ Ո Վ Ա Ծ Ո Յ

(ԺԸ - ԺԹ ԳՈՐ)

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ. —

Եւալ 21.5×17×2: էջք Բ+164: Հան-
դամանք բաւարար: Թուղթ կապտորակ: Գր-
ւութիւն յալազան, գրեթէ ամբողջովին սեւ
մեկանով: Կաշեկազմ խաւաքարտեայ դրոշ-
մազարդ, մասամբ քակուած:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ. —

էջ Ա, դատարկ:

էջ Բ, միասին, նոսր շեղադիր, զանա-
զան մանրուք:

Ի լինելն Այա Սօֆի Սբ. Եկեղեցոյն, որ
ի Կոստանդնուպօլիս, վարժապետքն կացու-

ցին պահապանն ի վերայ գործնացն զմի պատանեակ, եւ ինքեանք զնացին ուտել զհաց: Եւ նոյն պատանեկին երեսեցաւ Հրեշտակ մի յոյժ գեղեցիկ տեսեամբ, եւ էհարց ցպատանին թէ է՞ր կաս դու այսր: Ետ պատանին պատասխանի թէ պահեմ գգործին ճարտարակտանցն: Եւ Հրեշտակն ստիպեաց զնա ղիայի եւ ուտել հաց: Եւ ասէ պատանին, դուցէ դործի ինչ գողացցին, եւ ցասնուցուն վարժապետքն ի վերայ իմ: Ասէ Հրեշտակն. Երթ դիպս դու եւ ես պահեցից: Եւ ասէ մանուկն. Ի՞նչ զիտացից դհաստատութիւնն րանիդ: Սուրբ Հրեշտակն երգուաւ եւ ասաց. Սր. իմաստութիւնն լիցի վկայ, ես ոչ զնամ աստի մինչեւ դարձցին դու յայսր: Եւ մինչ իմացաւ Ուստիանոս կայսրն զբանս զայս, արդել զպատանին դայն զի մի երբէք մտցէ յեկեղեցին յայն, զի Հրեշտակն ըստ երդմանըն իւրոյ կացցէ եւ մնասցէ անդ: Վասն որոյ եւ կոչեցին զանուն տաճարին այնորիկ Այա Սօֆիա, այսինքն Սր. իմաստութիւն, որ է իմաստութիւնն ձոր Բս: Եւստոյ՝ Վաւիլ եւ Կոստանդին թաղաւորքն զտաճարս զայս վերստին նորոգեցին ի յորս հարիւր եւ րեսուն եւ հինգ թուականին Հայոց:

Ջուղայեցի տէր Յովսէփի Քնիկոնէն գրեցի, որ զնէ Քրիստոսէ մինչ ի Նեոն 2128 յամբ. յայսմանէ թիւն փրկչական 1792 հանս ի րաց, մնայ 336 ամբ, որ զայոց է Նեոն, ըստ նորին ասիցն:

Ա.— Էջ 1ա, նորոյ չեղագիր.— Քարոզ ի վերայ Սր. Աստուածածնին...

Բ.— Էջ 3բ.— Բան ի վերայ Արդարութեան:

Գ.— Էջ 5ա.— Բան Վասն Ծաղկաղարդին, Գալստեան Տեսուն:

Էջ 7ա.— Քարոզ Յաղագս Վերափոխման ամէնօրեանս Սրբուհոյ Աստուածածնի երանեալ միշտ Կուսին:

Էջ 19-24, դատարկ:

Էջ 25ա.— Առաքեցին փարիսեցիքն հարցանել ցՅովհաննէս...

Էջ 27ա.— Քարոզ Դաւթի Մարգարէին եւ Յակոբայ Առաքելոյն:

Էջ 31ա.— Ջուղայեցի Յովհաննէս աստ-

ուածարան վարդապետին վիճարանութիւն լինողէմ հակառակաց.— Ով արազանդ պատրի Լուդովիկոս Ալէքսիանեան, ՌՃԾԹ Թուին, եւ նոյնմբերի Ժին դրեցեղոյդ, հինգերորդ հարցումնդ էր, անբանադոյն կոռիլոյ ընդ տէրունական ծալման լուսոյն դարձրանէն եւ լուսարուխ գերեզմանէն...

Էջ 33բ, ստորին լուսանցքին. ճեթուղթ յառաջ ընթացիր, եւ զտցես զմնացորդս սորինս:

Էջ 45ա.— Դրն թուղթ յետ ընթացեալ ծառի սկիզբն ւտցես, եւ զմնացորդն ի տեղւոյն գրեցաւ:

Էջ 47բ.— Յոյում ժամանակի եղևն ընդհանրական ժողովքն, կամ առ ինչ պատճառաւ:

Էջ 49ա.— Քարոզ Սրբուհոյ Աստուածածնին...

Էջ 55-56, դատարկ:

Էջ 57ա.— Օրինադրութիւն Երբայեցոյ, ի Պոդոսէ վարդապետէ Մեդիկեանց առաջնորդէ. Համառոտեալ խոհականութեամբ Նիկողայոսի Ստրատեանց, որ երբմն ուրի Երբայեցի, եւ յետոյ ուղղափառ հոռմէական: Թարգմանեցեալ յիտալացոց ի հայրարառ աշխատութեամբ հօր Ինչնատիոսի վարդապետի, արքայ հայր կոչեցելոյ, յամի Տեսուն 1760, եւ ի Թուին Հայոց 1209:

Էջ 68-101, ուխտաւորական արձանագրութիւններ. յաջորդաբար կը յիշուին Ս. Յակոբեանց Վանոց Թաղերուն անունները. Յորենաթաղ, Հաննէ Թաղ, Ինճիր Թաղ, Պէքիր Թաղ, Թօխատ Թաղ, Իդմիր Թաղ, Սր. Թորոսի Թաղ, Ասլան Թաղ, Պրուսայ Թաղ, Տէմիր Թաղ, Ղըրըմ Թաղ, Մարանկոզ Թաղ, Լիմօն Թաղ, Նոր Թաղ՝ Գարբիէլ Պատրիարքի Նիկովիդացոյ, իւրեմայ Թաղ, Պետրոս Պատրիարքի Թաղ, Ատանայ Թաղ.— Թուած սենեակները երեք հարիւրէն առելի են:

Էջ 102, դատարկ:

Էջ 103, միասին, չեղագիր.— Ծնորհք եւ օրհնութիւնք ցանկալի Սրբոյ Քաղաքին Երուսաղէմի եկեցեան եւ հանդիցեն ի վերայ օրհնեալ ջերմեռանդ նորեկ ուխտաւորացոյ...

Էջ 132-158, դատարկ:

Էջ 159-161, զանազան մանրուք:

իջ 161ա.—

Յաճախապէս մի ընթանար,
առ բարեկամ զո միշտ եւ յար:
Արդեօք մի դուցէ քեւ յազիցէ,
տաղտկացեալ դքեզ ասիցէ:
Կրկին յորմէ կոշիս զընա,
դի նա ի քէն անյազ մընայ:
Որ թէ ասէ եւս առ քեզ նա,
սիրելի միշտ եկ եւ զընա:
Բայց դու դշտի պնալոյդ պահեա,
ոչ շատ յամիր, ոչ շատ զընայ:

իջ 162, դատարկ:

իջ 163-164, քանի մը մանրուք:

իջ 164, վերը.— Տարսօնու Սբ. Եկեղե-
ցոյն զրան վերի բարաւորին գրեալ կայ յի-
շատակարան Հեթում թաղաւորի ղստերն
դԱլիծին (այսպէս):

Որ վասն անշտի սիրոյ զոյին,
Բանդ ի Կոստէն առեր մարմին,
աղաչանօք Աստուածածնին,

Թող ըզյանցանա զԱլիծին.

որ եւ հանդեալ ի մեծ թուին,
եօթն հարիւր վաթցուն եւ հնգին [=1316].
յորժամ դայցես աշխարհ կրկին,
յարո զսա փառօք զոյին:

իջ 164, նախորդին ներքեւ.—

Ժամանեցի յօր վախճանի,
ոչ ունիմ ես դործ մի բարի,
ըստ արարչիդ հրամանի,
դառնալ ի հող արգանդ երկրի:
Լոկ անուամբ պետ՝ Պետրոս ձայնեալ,
ներ տապանի յայսմ իկ տքնեալ,
դատաստանի քում սպասեալ,
դատաւորէդ յոյժ զարհուրեալ:
Դու Տէր իմ մարդասէր Յիսուս,
առ քեզ ունիմ մեծապէս յոյս,
յորժամ կրկին յաշխարհ զայցես,
այց արասցես ողորմելոյս:
Թիւն հազար երկհարիւր լեալ,
քառասուն եւ ութն յաւելեալ [= 1799],
յամըն հասեալ եւ վախճանեալ,
որ կայ յայսմ շիրմի եղեալ:

1777

ԱՆՏԱՌ ՆՈՐԱԳՈՅՆ ՄՏԱԾՄԱՆՑ.— 16

Ա. ԳԱԼՄԱԹՈ

Պրուսայ

1817

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Մաւալ 22×16×3.5: Իջ 290 + 116:
Հանդամանք շատ լաւ: Թուղթ հասարակ,
Գրիչ՝ Յովհաննէս Կպիր Ճոնեան: Գրու-
թիւն ամբողջովին սեւօրակ մեղանով, միա-
սիւն, 22 տող, Շեղագիր: Համառօտագրու-
թիւնք առատ: Կաշեկազմ խաւաքարտեայ
ոսկեղորուսք երէզներով: Դատարկ թուղթք
սկիզբը եւ վերջը երկուական թերթ:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.—

Իջ 1.— Ճեղկտ.—

Գիրք, Անտառ Նորագոյն Մտածմանց,
որ կոչի՝ մատենա Սէր Աստուծոյ. Արարեալ
ի գերյարգելի տեառն Ալիքսանդր Գալամա-

թօ կոչեցելոյ Մեօխնացոյ ի Փատուայ,
հիմնեալ ի Սբ. Գրոց և ի Սրբոց Հարց՝ Ծալ-
րագոյն վարդապետաց սրբոյ եկեղեցւոյ,
յարմարեցուցանելի ամենից լուր աւուրցն
Կիւրակէից ի մէջ տարւոյն, քառասնորդաց,
եւ հասարակ տօնից:

Թարգմանեցեալ ի յիտալականէ լեզուէ
ի հայ բարբառ ի Ղուկասու Վարդապետէ
Պարբերդացոյ, ըստ խնդրոյ տեառն Յով-
հաննու (Կոյոտ) պատրիարքին Կոստանդնու-
պօլսոյ ի Տէր Հանդուցելոյ, ի Կոստանդնու-
պօլիս, յամի Տեառն 1741:

Իսկ ի 1817 յամի Փրկչին, ի մայիսի
զաղափարեալ, յօրինակէ գրեցելոյ ի 1816,
նոյեմբեր 8, ձեռամբ իմով, որ եմ ամենա-

նուստ Թովհանէս իբր դպիր ծոնեան, ի հոգէքնակ դպրոցն վայելչակերտ քաղաքիս Պրուսայ:

էջ 2, դատարկ:

էջ 3.— Վասն Սիրոյն Աստուծոյ: Գլ. Ա.— Ամենակարօղն Ած. ի յաւիտենից սաւմանեալ առ ի ստեղծել զմարդն...:

էջ 280.— Վասն աղօթելոյն եւ քրտնելոյն Տեառն, Գլ. ԿԸ.— Դաւիթ ի հեռուստ երանեալ հոգւով առջի վասն Տեառն...:

էջ 284.— Յանկ Գրքոյս որ կոչի Մատնայ Սէր Աստուծոյ:

էջ 286.— Վախճան ի Ա. յունիսի:

էջ 287-288, դատարկ:

էջ 289-290, դատարկ:

էջ 1, տարբեր գրչութիւն.— Տարեկան քարոզի նիւթք հաւաքեալք, ի Վերափոխումբն Սրբոյ Կուսին Մարիամու Աստուածածնի.— Ձանաղանութիւն է ի մէջ փոխման, թաղման, եւ համբարձման...:

էջ 21-24, դատարկ:

էջ 25.— Տարեկան քարոզի նիւթք հաւաքեալք:

էջ 46-48, դատարկ:

էջ 49.— Տարեկան քարոզի նիւթք հաւաքեալք:

էջ 69-72, դատարկ:

էջ 73.— Տարեկան Բարոզի Աիւքի հաւաքեալք:

էջ 90-94, դատարկ:

էջ 95, տարբեր գրչութիւն.— Կտակ չարչարանացն Քր. Այ. մերոյ, ի մատենից սրբոց հաւաքեալ ի Յօհաննէս վարդապետէ Սեբաստացւոյ, որ եւ այժմ եղեւ ղէտ ի Սր. Նշան Վանից (թուին ՌՄԾԹ):

Աղերսանք Բարոզչին.— Տէր իմ Յս. Քս. Ած. որ խոնարհեցար յանպատում փառաց...:

Երանջարանութիւն.— [Տ]խրադէմ եւ սղալի եւ ողբալի աւուրս ժողովրդոցդ ի ծոց տրտմազկեաց մօրս լուսոյ սրբոյ եկեղեցւոյ հոգեւոր հարցդ եւ եղբարցդ սիրելեացդ իմոց յայտ լիցի...:

էջ 112.— Նախերդան Մեծի Ուրբաթու. Տեառն ի կտակի չարչարանացն, ի բանն Դաւթի որ ասէ (Ահ եւ ժողուամ եկն ի վերայ իմ, եւայլն):

էջ 116, դատարկ:

Սկիզբի դատարկ էջին վրայ կը կարդանք, նորագիրք. «Հանդուգեալ Կեսարացի Ամիրխանեան Պօղոս վարդապետին»:

1778

ՄԵԿՆՈՒԹԻՒՆ ՍԱՂՄՈՍԱՑ.— 12

Վ Ա Ր Գ Ա Ն Վ Ա Ր Գ Ա Պ Ե Տ

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Մաւալ 20×14.5×6.5: Էջք 764: Հանդամանք լաւ. վերի եւ վարի լուսանցքը մասամբ ցեցահար: Թուղթ հասարակ: Գրիչ՝ Ստեփանոս: Գրութիւն՝ խորագիրները, լուկարնատողերը եւ գլխատառերը կարմիր, մընացեալը սեւ մելանով, երկսիւն, 24 տող: Նոտրագիր վարժ: Համառօտագրութիւնք սոփրականէն քիչ մը աւելի: Կարժադիծ վարդապիր եւ լուսանցադարձ Գուգդանեբուսկիզբը, Կանոնները հանդերձ գլխադարձով:

Կիտախորան էջ 5ա: Կաշեկաղճ տախտակեայ դրոշմադարձ:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.—

էջ 1-4, դատարկ:

էջ 4բ.— Տիեզերալոյս վարդապետին վարդանա, Մեկնութիւն Սաղմոսին, չարժեալ ի Հոգոյն Սրբոյ եւ յարհապան տեառնէն Հաղբատացի, վարժ մանց Սիոնի:

էջ 5ա.— Մի է Ած. եւ միջնորդ Այ. եւ մարդկան մարդն Յս. Քս. ասէ Գրիստոսիւ:

կենդանին Պողոս...:

էջ 26բ.— Երանեալ է այր որ ոչ գնաց ի խորհուրդ ամբարշտաց...:

էջ 113ա.— Երկինք պատմեն զփառս Աստուծոյ...:

էջ 193բ.— Մի նախանձիր ընդ չարս...:

էջ 281բ.— Ողորմեա ինձ Աստուած...:

էջ 597բ.— Ի նեղութեան իմում ես առ

Տէր կարգացի...:

էջ 754բ.— Գովասանութիւն Սաղմոսի, Առաքել վարդապետէ ասացեալ.— Իմանալի այս բուրաստան. . . — Ի վարդապետէն Առաքել վարդապետ Գեորգ Քանաւայի է:

էջ 758բ.— 764, դատարի:

Մամր յիշատակագրութիւնք Գրչի.—

1.— էջ 112բ.—

Ըստեփաննոսը եղկելի,
ղերեսր տամ ես ի դետնի,
դձեղ աղայեմ եղբարք բարի,
որ ինձ ասէք Տէր ողորմի:

2.— էջ 281ա.—

Ով Տէր Յիսուս, որդի Կուսի,
Հօր ես Մնունդ անքննելի,
աղաչանօք քո ծնողի,
զթա խղճուկ Ստեփանոսի:

Այլ եւ Դաւթա մարգարէի,
Եղեկիս եւ Եսայի,
ինձ ողորմեա Յիսուս որդի,
քաւեա լմեղս իմ որ ոչ թուի:

Եոյժ մեղաւոր եմ աննպիտան,
եւ ամենայն բարեաց ունայն,
առ քեզ գոչեմ, Տէրդ զթական,
ժըտեմ փառացրդ Հայրական:

Եորժամ գայցես ի դատաստան,
եւ ժողովին ղումարք մարդկան,
ըղիս յառնես ամօթական,
լսել տաս զձայնրդ Հայրական:

1779

Ա.— Ժ Ո Ղ Ո Վ Ա Ծ Ո Ց (ԿՐՕՆԱԿԱՆ)

Բ.— Ո Ս Կ Ե Փ Ո Ր Ի Կ.— 6

Գ Ր Ի Գ Ո Ր Ց Ա Ք Ե Ի Ա Ց Ի

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Ծաւալ 20×15×7.5: էջք 490+346: Պըրակք Ա-ԻԱ (էջ 1-490): Հանդամանք լաւ, Թուղթ տոկուն: Գրութիւն՝ խորագիրները, սկիզբատողները եւ գլխատառերը կարմիր, մնացեալը սեւ մեկանով, երկսիւն, 29 տող: Բոլորդիւր վարժ: Համառօտագրութիւնք սոսկականէն աւելի, Կարմիր կապոյտ գարդագիր եւ լուսանցադարդ գլուխներու սկիզբը խորանագարդ իւր սարօք, Ա. էջ 1: Բ. էջ 7: Կաշեկազմ տախտակեայ զբոյժագարդ, Հնամաշ, կոնակը վերէն վար ճեղքուած: Պահպանակ մագաղաթեայ սկիզբը երկու թերթ, վերջը մէկ, յունարէն: Դատարկ թուղթք սկիզբը երեք թերթ, առաջին պրա-

կէն: Կնիք սեւադրոյժ քառակուսի անարուեստ. «Քի. Ծո. Կալուստ, ԻՄԾԼ», էջ 1, 344: Այլ կնիք՝ սեւադրոյժ բոլորդի. «Քի. Ծո. Գալուստ վարդապետ, ԻՄԾԵ», [=1708] էջ 1, 343: Ստացող՝ Յովհաննէս վարդապետ:

ԲՈՎԱՆԴԱՅՈՒԹԻՒՆ.—

Առաջին դատարկ էջին ստորոտը, նոսրագիր.— Ով ծաղկող, խորանին մէջն դրէ, խորագիրն է. Գումարումն յոգնագիր իրողութեանցս, Սահմանաց Դօթի փիլիսոփայի, եւ այլոց իմաստասիրաց, ի Մովսէսէ ունեմէն ըստ տառից դասաւորութեանց շարակարգեալ:

Ա.— էջ 1.— Գումարումն յագնադիւմի իրողութեանց, Սահմանաց Դաւթի փիլիսոփայի, եւ այլոց իմաստասիրաց, ի Մովսէսէ մասնմէ ըստ տառից դասադասութեանց շարակարգեալ։— Ազատութիւն է սրնթաց որողայթ։ Ազատութիւն է ըստ տեսականին աշխարհ սէր արծաթի կամ այնց իրաց որ ինչ արծաթի վաճառին...

էջ 14ա.— Գարուն է ժամանակ որում խունաւն տիրէ...

էջ 20բ.— Խաղաղութիւն է կարգաւորեալ ճանդարտութիւն մտաց համաձայնելոց ի բարին...

էջ 31ա.— Մակացութիւն է ուղիղ թըւելումն կապեալ եւ պատճառաւ...

էջ 41ա.— Սահման է բան կարճաւորտ յայտնիչ ընտելեան ենթակայ իրի...

էջ 44բ.— Տարր է առաջին բաղադրելոց եւ ոչ բաղադրեալ...

էջ 47բ.— Քաղաքակրթութիւն է մալիցութիւն քաղաքի աւելոյ...

Բ.— էջ 48բ.— Ստամբուլի եւ երկուսն արանեալ բազմաբնակի եւ տիեզերայնայ մեծ հոստորի եւ անյազք փիլիսոփայի Հայոց Մեծաց՝ Յոսեփում Որոտնեցոյ, արարեալ Մեկնութիւն բանին որ ասէ մարգարէն, Ո՞ստեղծ առանձին գտնիտու մտաց ի միտ առնուլ գամնայն գործն մտցաւ— Կերպրածական խնանխափան բնաւորեալ են միտք սակս մըլտալարժ գոյոյն...

Գ.— էջ 104.— Յոսեփում Որոտնեցոյ տիեզերայնայ վարդապետի արարեալ ի բանս Աւետարանին ըստ Յոսեփում որ ասէ. ի ըսկրքանէ էր Բանն, եւ Բանն էր առ Ած. և Ած. էր Բանն։ Ամ. իմչ մովտու եղին։ [Ե]ազաւորիմ ով կանաւք լուսեբարձից...

Դ.— էջ 146բ.— Յոսեփում Որոտնեցոյ տիեզերայնայ րաբունապետի ի բան որ ասէ. ի սկզբանէ Տէր գերկիր։— Ով Տէր իմ Յս. Բս. Բան Հաւր եւ որդի Կուսին...

Ե.— էջ 224ա.— Նորին Յոսեփում Որոտնեցոյ Խաւաքեալ ի բանից իմաստասիրաց.— ի սկզբանէ Տէր գերկիր Հաստատեցեր եւ գործէ ճեռաց քոց երկինք են...

Զ.— էջ 256ա.— Գրիգորի աշակերտի Խաւաքեալ Յոսեփում Որոտնեցոյ Տեսութիւն ի բան մարգարէին որ ասէ. Հոգի Տեսում ի վերա իմ...։— Տեսանողն վեհերեակ տեսութեամբ...

է.— էջ 297բ.— Յոսեփում Որոտնեցոյ եւ Բայ Խոստորի եւ արդիւնական վարդապետի արարեալ ի բան մարգարէին որ ասէ. Արդարութիւն Տեսում ուղիղ են։— Բեր յետ երանելոյ ի դադար լերանց աստուածարեւակ Սինէի եւ Գործերի...

Ը.— էջ 330բ.— Վասն խնդրոյն որ եղև ի մէջ քրիստոնէից վասն Հոգոյն Աստուծոյ թէ ի Հաւրէ միայն պարտ է ասել, թէ ի Հաւրէ եւ յորդոյ.— ի Հոռոմայեցոց ազգէն չարժեցաւ այս խնդիր քրիստոնէից. . .։— Հմտ. Պատմութիւն, Կրկնութեան, Վեհերեակ, 1865, էջ 186, Գլուխ ԽԸ.

էջ 330բ.— ...Ո՞րպէս խոստովանիչ դուք դամբնասուրք Հոգին Այ. ի Հորէ միայն բղխեալ թէ ի Հորէ եւ յորդոյ. . .։— Հմտ. Նոյն, անդ.

էջ 331ա.— ...Բանդի ի ժամանակին Երեւելի էր, եւ առ Վարդան Վարդապետն, եւ առ Յովսէփ, եւ առ այլս. . .։— Հմտ. Նոյն, 187:

էջ 331ա.— ...որք մարեցին գեկեղեցի ի Հերձուածողաց. . .։— Հմտ. Նոյն, անդ.

էջ 333բ.— Խոստովանութիւնն ճշմարիտ Խաւաքայն ուղղապետաց.— Հաւատարմք ի Հայր եւ յորդի եւ ի Հոգին Սուրբ...

էջ 335ա.— ...Եւ խոստովանիմ ըզմայրն Իմմանուէլի Աստուածածին միշտ յաւտեան, եւ զԻմմանուէլն Ած. միշտ յաւտեան, Նովին մարմնոյն. . .։— Հմտ. Նոյն, էջ 191:

Թ.— էջ 348ա.— Գրեաց եւ մեծ վարդապետն Վանական թէ որպէս մարք է խոստովանել եւ կամ ասել զՍուրբ Հոգին ի Հորէ եւ յորդոյ. այս է Վանական վարդապետին.— [Հ]ոգով խոսել զՀոգոյն Հոգեւորացն է դորժ...։— Հմտ. Նոյն, էջ 193:

էջ 338ա.— ...Վասնդի երեսք անձնական բաժնաւ տալ ոչ դորք ի յոդ, ի Հուր, ի Զուր, եւ ի Հոգ, վասն նորմաճանութեան. եւ

այսք ղի հարկելիք են թէեւ անհարկելիք թը-
ւին, եւ անապուստիկ ապուստիք. . . —
Հմմտ. նոյն, անդ :

էջ 338-339. — . . . ղՀայր եւ ղՀոգի աղն
դնէ, այսինքն Բան եւ Որդի ունել ասէ ըզ-
Հայր եւ ղՀոգի. . . — Հմմտ. նոյն, էջ 194 :

էջ 339բ. — . . . եւ ցՄովսէս, ես եմ որ
էն. . . — Հմմտ. նոյն, էջ 194 :

էջ 339բ. — . . . ղի Հայր անսկիզբն է ու-
թեան է անուն. . . — Հմմտ. նոյն, էջ 195 :

էջ 340ա. — . . . Որդի եւ Հոգի ի Հօրէ ա-
սի, Հայր ի նոցունց չասելի, Որդի եւ Հոգի
ի Հօրէ, ո՞մն ծննդեամբ, եւ ո՞մն ելողու-
թեամբ. . . — Հմմտ. նոյն, անդ :

էջ 340ա. — . . . Հայր դոյ, Որդին բե-
րան, Հոգի շունչ. Հոգով բերանոյ նորա ամ.
յօրութիւնք. . . — Հմմտ. նոյն, անդ :

էջ 340ա. — . . . Հայր անձն, Որդի գոյա-
ցութիւն բաղուի, եւ Հոգի ի բաղկէն մասն
. . . — Հմմտ. նոյն, անդ :

էջ 342ա. — . . . եւ դարձեալ ասեմ, բա-
նըդ քո ի մըտա՞ցդ է թէ ի հոգոյդ. թէ ի մը-
տադդ է՞ ասանց Հոգոյդ՞ անհոգի է քո բա-
նըդ. . . — Հմմտ. նոյն, էջ 196 :

էջ 342բ. — . . . այսպէս ասելով. ելողա-
կան անուն իմաստացւոյիչ, զօրացւոյիչ,
կենդանացւոյիչ. . . — Հմմտ. նոյն, 197 :

Ժ. — էջ 343ա. — Զորեփտաւան աստի-
մանք հաւատոյ ի Գրիգորէ. — *խոստովանիմք*
եւ հաւատամք ամենակատար սրտիւ. . . :

ԺԱ. — էջ 344բ. — Այլ դաւանութիւն
չորեփտաւան գլուխ. — Հաւատամ յամենա-
սուրբ Երրորդութիւն. . . :

էջ 347ա. — Բամ ՅԺԼ Սրբոց Հարցմ :

էջ 355ա. — Ի Հաւատոյ արմատոյն է
դրուակս. — Հաւատամք ի մի Ած. : Յանդի-
մանեալ կշտամբին հեթանոսք, որ բազում
աստուածս ասեն. . . :

էջ 357ա. — Սանմամբ հաւատոյ որ ի
Նիկիա ժողովեցան Սբ. Եպիսկոպոսումք,
ԵԺԼ. — *խոստովանիմք* զտէր մեր Յս. Քս. զի
Հօրէն յառաջ քան զյաւիտեանս. . . :

էջ 358բ. — Այլ բամ վարդամ վարդա-
պետի. — *Ձիւնչ է ճրագալուցին լուծանելն. . .*

էջ 359ա. — Դաւանութիւն քաղկեդոնա-
ցոց, զոր իմեմամբ Աթմատի ասեն, է՛ ինչ

որ ռալիկ է, եւ է՛ ինչ որ քիւր. — *Որ ք կա-
միցի փրկիլ. . .*

էջ 361ա. — Տուար Լեւոնի առաջին շի-
նադի իւր տուն. — *Բանն մարմին կղեւ եւ տա-
ղաւարեաց ի ժեզ. . .*

էջ 364ա. — Դաւանութիւն քաղկեդոնա-
ցոց. տես եւ զգալ լիբ, որ քիւր կայ եւ ու-
ղիկ — Գիտելի է ղի են ո՞մանք որ մի բնու-
թիւն ասեն ի Քրիստոս. . . :

ԺԲ. — էջ 367բ. — Վասն խորհրդոյ պա-
տարագին առացած վարդամ վարդապետէ.
— *Նշխար կազմի հին կտակօք. . .*

էջ 370, դատարկ :

ԺԳ. — էջ 371. — Վասն քէ քանի հեր-
ձուածք. — *Առաջին հերձուածք հեթանոսք*
. . . :

ԺԴ. — էջ 378ա. — Մեծ քաթմապետին
Յոնաննու Որտոնեցոյ ասացեալ ի բամ ա-
ռաքելակամ որ ասէ. Հայեցարուք ընդ ա-
ռաքեալն եւ ընդ քահանայապետ խոստովա-
նութեան մերոյ ընդ Յս. որ հաւատարիմ է
արարչին իւրոյ : Այլ մախ քան զքանս հետե-
ւեցուք բնական քննութեանց, եւ ապա յետ
այնորիկ ձեռնարկեցուք ի մեկնութիւն քա-
նին. — *Մշտաշարժ իմն է ութիւն ըստ անձն
իշխանական, ի պերճութեան. . .*

ԺԵ. — էջ 403ա. — Մեծ քաթմապետի
Յոնաննու Որտոնեցոյ ասացեալ ի բամ առա-
քելոյն որ ասէ. Մարդով եղիւ մահ եւ մար-
դով յարութիւն մեռելոց. — *Ասէ ո՞մն ի սրբ-
բազանիցն դասուց. . .*

ԺԶ. — էջ 428բ. — Եւամենծի եւ երիցս
երջանկի վարժապետին իմն Յոնաննու Ո-
րտոնեցոյ ասացեալ ի յարեմնութիւն մարա-
կեբոյ շինուածն տաճարին եւ գանկակտա-
նըն առաքելակամ քաթմայ վամիցն Ստաթէի,
որ է գլուխ եւ աթոռ Սիւնեաց վիճակի. ի
բամն որ ասէ. Տէր ի տաճար ուրբ իւ-
րում, տէր յերկինս աթոռ իւրում. — *Սկիզ-
բըն ամ. դոյացութեանց Աստուած. . .*

էջ 490բ, դատարկ :

էջ 490-491բ միջեւ կը տեսնուին կտրը-
ւած քանի մը թերթերու արմատները :

Բ. — ՈՍԿԵՓՈՐԻԿ

էջ 1ա. — Այս ինչ է ի գիրքս Ոսկեփորիկ անուանեալ:

էջ 7. — Հրամայէ. նմանցաւ արքայութիւն երկնի գամձի ծածկելոյ յագարակի

... :

էջ 73բ. — ԺԱ. — Ընդդէմ Արիստի:

էջ 89բ. — Յաղագս Մարգեղութեան Բանին:

էջ 98ա. — ԺԶ. — Վկայութիւնք վասն Տեառն մերո Յի. Քի. յառաքելոյն Պօղոսէ:

էջ 126ա. — Ներքոյ Հատար: Միանաւորութեամբ Քրիստոսի:

էջ 203ա. — Վկայութիւնք վասն Տեառն մերո՝ Սրբոյն Գրիգորի Լուսաւորչի:

էջ 214ա. — Բեր տեսցուք գհարցմունս անհաւատիցն...

էջ 301բ. — Կատարումն Ջորրորդ Հատորին:

Առաւելեալ քան զի Հատարն. Տեառն վաւերաւ վարդապետի ասացեալ Յաղագս Սրբոյ Ներքոյնութեամբ եւ միոյ Աստուածութեամբ, եւ փրկեալն տնօրէնութեամբ Քրիստոսի:

էջ 333ա. — Ի նոյն դաւանութենէ վահրամ վարդապետի, որ յաղագս մարդեղութեան բան, այն որ ասէ զկնի ճառիցս մեզ անճառն, մնայ մեզ գրել վասն յերկարութեանն, զի մի ձանձրասցիս դու, այլ զաստուածաբանութիւնս՝ որ ի դէմս ամենասուրբ Երրորդութեանն միայն գրեցի, ի վերջս, իրրեւ միայն, եւ զմեկնութիւն, եւ իրր թաղաւորական մատնէհար յառաջատեսցեալ բանիցդ: Ողջ լիք ի Տէր:

Աստ զրէ գրէ որդ վարդապետի Հարցումն, որ ի դրախտիկ գիրքն է, առ Միսթար վարդապետն:

էջ 333բ. — Խէ. — Նորին Գրիգորի Դաւանութիւն Հաւատոյ չարեքտաւան աստիճանաւ, գոր ժողովեալ այսպէս դաւանեմք հասարակ քառի եւ համառաւ քանի. — Խոստովանիմք եւ հաւատամք...

էջ 343. — Յիշատակարան Գրոցս. — Եւ ես տարտաժա յուսումնասիրաց Գրիգոր. պիտակ աշուռ, խնդրող բանի, հաւաքեցի ըզգիրքս աստուածաբանութեան, որ անուանեալ Կոչի Ոսկեփորիկ...:

էջ 345-346, դատարկ:

Մամր յիշատակագրութիւնք Գրչի.

էջ 428ա. — Մանաւանդ զստացող գրոցս զՅովհաննէս Վարդապետ աստուածաբան եւ հեղահողի, եւ զժողով զմեղսաներկս, որ լի է չարեք, ոհ, ոհ, ոհ, յիշեցիք ի Տէր աղաչեմ:

Յետնագոյն յիշատակագրութիւնք.

1. — էջ 344ա, յոյժ աղճատ գրով. — 1791

Ես Գասպարի որդի Կալուստրոս Ե գիրառի, էս գիրս, Ոսկեփորիկ, մին յատուր, մին Կոչումն Ընծայութեան, մին Բառգիրքն, մին Հարանց Վարք. յով որ էս գիրս զարթայ այսի Ած. ողորմի իր յառնողին, յորն առի էս գիրգեր ես առի զնումայն? չորս հառոր. Թիմն ՌՄՃն, ամիսն յանուարի Ժումն:

2. — էջ 1, ստորին լուսանցքին, չեղագիր. — 1869

Նուիրեմ զբատան Ս. Աթոռոյն Երուսաղէմայ Սրբոց Յակոբեանց զայս Ոսկեփորիկ, զրեալ իսկական ձեռամբ Ս. Գրիգորի Տաթեւացոյ, յձն մայիսի, 1869 ամի, Արքեպս. Սարգիս Հասան Ջալալեանց:

3. — էջ 1, ձախակողմեան լուսանցքին, չեղագիր, մանր.

Ո՛չ. չէ՛ այս Զեռագիր Տաթեւացոյն Գրիգորի, այլ Յովհաննէս Խորումն վարդապետի եւ գրչի, որպէս տեսցես յՁն 428: Բ. Ե.:

Դիտ. — Յովհաննէս Վարդապետ ստացողն է. գրիչը չէ յիշած իր անունը, տարբեր անձ է, ըստ վերոգրեալ յիշատակագրութեան:

1780

ՄԵԿԵՆՈՒԹԻՒՆ ԱՌԱԿԱՑ ԱՒԵՏԱՐԱՆԻ.—15

ՊԵՏՐՈՍ ՎՐԳ. ԲԵՐԹՈՒՄԵԱՆ

Ս. Ցաղոր, Երուսաղէմ

ՌՄՀԱ = 1822

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Ծաւալ 20·5×14·5×1·5: էջ Բ + 200:
Գրիչ եւ Ստացող՝ Յարութիւն Սրկ. Իկոն-
Հանդամանք շատ լաւ: Թուղթ Հասարակ:
Խոցի: Գրութիւն՝ խորադիրները, սկզբնա-
տողերը եւ բնաբանները կարմիր, մնացեա-
լը սեւ մելանով, միասին, 26 տող: Նոտ-
րադիր: Համառոտաւորութիւնք բաւական ա-
ռատ: Գունաւոր նկար, Քրիստոս բաղմած,
չուրջը չորս անետարանիչներ եւայլն էջ Բ,
Վարդապետ Փարոյի: էջ 1: Գլխազարդ էջ
2: Կաշիկազմ խաւաքարտեայ ոսկեգրուածք:

ՌՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.—

էջ Ա, դատարկ:

էջ Բ, եւ 1, նկարք:

էջ 2.— Զաւատ.

Գիրք որ կոչի Ագրիւր Բացեալ, որ է
Մեկնութիւն Առական Քրիստոսի, ասաց-
եալ ի Սր. Աւետարանին Մատթէոսի եւ Ղու-
կասու, արարեալ ի Պետրոսէ աստուածի-
մաստ եւ գերընտիր վարդապետէ Աղամալ-
եան Նախիջեւանցւոյ. ի Հայրապետութեան
տեառն Սիմէօնի սրբազան եւ գերընտիր կա-
թողիկոսի ամ. Հայոց, յամի Փրկչին մե-
րոյ 1768, եւ ի մերոյ թուաբերութեան ի
ՌՄԺԸ. Ամէն:

էջ 3.— Յորդորակ առ Խորկաւոր քամ-
որմ Քրիստոսի.— Պարտ է մարդոյ գիտել
դիմաստ եւ գհանճար...:

էջ 5.— Բամ առ Բարեմիտ ըմբերգօղոյ

էջ 176.— Ցամկ:

Յիշատակագրութիւնք Գրչի.—

էջ 175, կարմրատառ.— Ամենացանկա-

լի առաքելական մայր Աթոռոյ Սրբոյ Ե-
րուսաղէմի աւագ լուսարար Մկրտիչ գերա-
պայծառ արքեպիսկոպոսի, եւ մանաւանդ
Հօրս իմոյ դաստիարակի եւ Հոգեւոր ծնո-
ղիս իմոյ, որոյ սոյսասաւոր եւ պաշտօնեայ
Իկոնիացի Յարութիւն իբր սարդաւակս, որ
եւ դայս գրկուկս բազմաշխատութեամբ օրիւ-
նակեցի, ի բարի վայելումն ինձ եւ որոց ա-
յադայիցն վայելողաց, յորս եթէ սխալու-
թիւն զտանիցի ի բանից եւ ի բարից, եւ կամ
տառադարձութեանց, բազմաթերի մտացս
իմ տգիտութեան զնեղումն խնդրեմ յընթեր-
մասէր վայելողացդ, զի մինձ է միայն անսը-
խալ եւ անփոփոխելի. առ որս եթէ ախոր-
ժիցիք ի բարին յիշեալիք յաղօթս ձեր դա-
նարդիւնս՝ Հայր մերիւ միայն, եւ դուք փո-
խարէն զվարձս ընդունիցիք յառատ պարգե-
ւատուէն:

էջ 177, վարը, մասամբ կարմրատառ.
— 1822

Արդ գրեցաւ գրքուկս ի գերազան Ա-
թոռն Սրբոց Յակոբեանց ընտրեալ Առաքե-
լոց, յամի Փրկչին 1822, եւ յարմեանս
ՌՄՀԱին, եւ յամսեանն յունիսի 10, ի պատ-
րիարզութեան տեսուն Գարբիէի գերերջա-
նիկ րաբունապետի եւ արքեպիսկոպոսապե-
տին, ի վայելումն օրինակողի սորին, Իկոն-
իացի Յարութիւն իբր սարդաւակին: Եղ-
բարք, Թէպէտ եւ բաղում սխալմունք ի մի-
ջի, բայց անմեղադիր լեւուք, յորժամ բն-
թեռնուք. քանզի միտք մարդկային տկար
գոյով սխալի, զի անխալ մինն միայն գը-
տանի:

էջ 178—200, դատարկ:

1781

Ա.— ՅԱՂԱԳՍ ԲՆՈՒԹԵԱՆ ՄԱՐԴՈՑ.— 6

Բ.— ՏԵՍՈՒԹԻԻՆ ԿԱԶՄՈՒԹԵԱՆ ՄԱՐԴՈՑ.— 4

ԳՐԻԳՈՐ ՆԻՍՏՈՅ

Ս. Աստուածածնի վանք

ՌՁԵ = 1636

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Մաւալ 21×15×5: էջք Զ+412: Հան-
դամանք յոյժ անբաւարար. ատենօք նորոգ-
ւած, չարաչար որդնահար. նորոգութեան
կարօտ: Թուղթ հասարակ: Գրիչ՝ Թորոս:
Գրութիւն՝ խորագրերները եւ զխատառերը
կարծիր, մնացեալը սեւ մեկանով, երկսիւն,
25 տող: Նոտրագիր: Համառօտագրութիւնը
սովորական: Կաշեկաղժ տախտակեայ հնա-
մաշ, քայքայուած:

Ա.— ՅՂ. ԲՆՈՒԹԵԱՆ ՄԱՐԴՈՑ

էջ Ա-Բ, դատարկ: Նոյնպէս էջ Դ:

էջ Գ, նոտրագիր տասնեակ մը տողեր:

էջ Ե1.— Յանկ.— Ա-ՅԲ Գլուխներ:

էջ 1ա.— ... Զմարդն ի հոգոյ իմանա-
լոյ եւ ի մարմնոյ գեղեցիկ կազմեալ...:

Թիշատակագրութիւն Գրչի.— 1636

էջ 195ա.— Աւարտեցաւ Բնութեան
Գիրքս Թորոս անուն կոչեցելոյ, ի դուռն Սբ.
Աստուածածնի վանացն, Թվին ՌՁԵ, նոյեմ-
բեր ամսոյն ի՞թ, աւրն երեքշաբթի:

Բ.— ՏԵՍ. ԿԱԶՄՈՒԹԵԱՆ ՄԱՐԴՈՑ

էջ 195ա.— Գրիգորի եպիսկոպոսի եղ-
բար Բաբայի, Տեսուքիւմ ի Մարդոյմ Կազ-
մութիւն: Գլուխ յարում է իմն մասնաւորա-
կամ յաղագս աշխարհիս բնութեան, եւ
գեղեցիկ իմն եւ պայծառ պատմութիւն.—
Զի թէ ընդ այնոսիկ...:

Թիշատակարան Թարգմանչի.—

էջ 350բ.— Ի վեց հազարերորդի երկե-
րիւրերորդի քսաներորդի եօթներորդի արա-
րածոց աշխարհիս ըստ յունարէն թուոյ...:

Նախորդին մերքև, եիմ յիշատակարան.

էջ 351բ.— Ընդ սոսիս յետնեալս ի ը-
լոր բարեաց գործառնութեանց զսորին գծող
զհասիլ, որ բազում ամօք ծառայեցի գրոյն,
եւ ի հոգին ոչ ժամանեցի. աղաչեմ յիշել ի
Տէր, որ բարեմիտ պատահողք սմին, նաեւ
ղաչակերտն իմ զԳրիգոր. եւ որ առատն է
յամենայնի, յիշողացող եւ յիշելոցս ողոր-
մեսցի: Եւ եւս եւ զծնողսն իմ եւ զեղբարսն
ըստ հոգոյ եւ ըստ մարմնոյ, աղաչեմ յիշել
ի մաքրապալլ յաղաւթս, զի եւ դուք յիշեալ
ի չիք յողորմութիւն Աստուծոյ, որ է աւրհն-
եալ յաւիտեանս ամէն.— Հմմտ. Թ. 390, Բ.
Հատոր, էջ 314: Նոյնպէս Թ. 1122, Դ. Հա-
տոր, էջ 187:

էջ 351բ.— Լուծումն Ռուկբեան Գրոցն
— Որպէս ոչ հնար ալ ազդ լինել: Լծ. Այն-
քան զեղեցիկ արար Ած. զմարդոյս կազմու-
թիւն...:

էջ 406բ.— Ոյց է նախանամութիւն.—
Նախ տեսութեանցն եւ ապա ամենայնի բոլոր
զարդուն...:

Վերջ. էջ 410բ.— ... Սոկրատա մոլե-
խինդ արքուցեալ մահո [այսչափ]:

էջ 410, ստորին յուսանջքին, մէկ տող
— Ոհ զմեղապարտ եւ դբիւր քանքարոյ
պարտականն:

էջ 411-412, դատարկ:

1782

Ա.— Դ Ա Տ Ա Ս Տ Ա Ն Ա Գ Ի Ր Բ.— 8

Մ Ե Ի Թ Ա Ր Գ Ո Շ

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Ծաւալ 21×13.5×4.5: էջ 392: Պրակք
Թ+Ը: Հանդամանք լաւ ընդհանուր առժամբ,
բայց կան ինկած թերթեր, Թուղթ տոկուն,
Գրէշ՝ Ստեփանոս Դպիր: Գրութիւն՝ խորա-
պիւրները, սկզբնատողերը եւ զլխատառերը
կարծիր, միացեալը սեւ մկանով, երկսիւն,
27 տող: Նոտրադիր անարուեստ: Համառո-
տագրութիւնք առատ: Կարծիր կապոյտ զար-
դադիր եւ լուսանցադարձ շատ մը գլուխնե-
րու սկիզբը: Խորանադարձ իւր սարօք էջ 5:
Կուսկիպով տախտակեայ դրոշմադարձ: Կնիք
սեւադրոշմ ուղանկիւն, «Գիրք» Սբ. էջ-
միանշան էջ, էջ 5, 208:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.—

էջ 1-3, դատարկ մեծագոյն մասամբ:
էջ 5ա.— Թէ ընդէր այժմ գրեցաք, կամ
ու՞մ շարժեալք...:

էջ 6ա.— Նախադրութիւն Գրաց Դա-
տաստամի, Գլուխ Առաջին, յորում կայ պա-
տասխանի այնպիսի, որ բանաբանն գտնիք թէ
[ոչ] կայ դատաստանի ի խայք.— Հանդերձեալ
եմք գրել գիրքս Դատաստանաց...:

էջ 34բ.— Սկիզբն ամենայնի Ած. ըզ-
մայն եւ գնատարած ամենայնի, եւ արդ ըս-
դատաստանի [գրաց ցանկս] եւ թիւ զլիցցն
կարգի.— Ա.— Յաղագս ի սկզբան դատաս-
տանին եւ ի ճանկի դատաւորաց...: Հմտո-
թիւ 157, Ա. Հատոր, էջ 478:

էջ 42, դատարկ:

էջ 43ա.— Եկեսցուք այժմ ի գործ դա-
տաստանին...:

էջ 98բ, դատարկ: էջ 98-99ի միջեւ մէկ
թերթ կտրուած: Նոյնպէս էջ 208-209ի եւ
210-211ի միջեւ:

էջ 194-195ի միջեւ կը պակտի մէկ
թերթ, որ պիտի պարունակէր ՄԼԳ հատ-
ուածը:

էջ 208բ.— ՄԾԱ.— Վասն որք յաւարէ

վաճառաց.— Եւ վաճառեալ եւ զնեալ զաւար
ոչ դարձցի անդրէն իբր զգողացեալն...:

էջ 209, դատարկ:

էջ 210, անհարթ շեղագիր, նամակ,
թկ. 1827:

Բ.— ՄԱՇՏՈՑ ԶԵՌՆԱԴՐՈՒԹԵԱՆ.— 39

Կարմիր վամբ [Զմշկածաղ] ՌՀԲ=1623

Գրէշ՝ Վարդան Արեղայ: Գրութիւն՝
միասին, բոլորդիր, 19 տող: Գունաւոր
զլխազարդ, իւր սարօք, Կանոններու սկիզ-
բը, խորանադարձ, էջ 211, 255, 309: Ստա-
ցող՝ Յովհաննէս Եպս. Բենկացի, Միլտենցի:

էջ 211.— Սահմանադրութիւն դա-
տարանութեանն մարածմեալ մանկամց, որք
հրաւիրելոց իցնմ յատիճման քանակայնու-
թեան: Խրատիքի հարկաւորք եւ պիտանիք,
արարեալ տէր Առաքելի Սիւնեաց եպիսկո-
պոսի.— Արդ ըստ կարգի ժամանակին վար-
ժել զմանկունս ի սնունդս սրբութեան եւ ի-
մաստութեան յերկիւղէ Աստուծոյ...:

էջ 228, դատարկ:

էջ 229.— Իսկ յորժամ Հասանէ ի յայր
կատարեալ ի չափ Հասակի կատարման Գի-
եւ լինի երեսնամեա...:

—էջ 237.— Իսկ ի յաւուր ձեռնադրու-
թեան նստցի եպիսկոպոսն ի յաթոռ ի մէջ
ատենին...:

էջ 253, դատարկ:

էջ 254, գունաւոր փակագիր մեծ:

էջ 255.— Սկիզբն աստիճանաց Կղերի-
կոսաց, որք եմ Ստղմոսեբգուք, Աւիածուք,
եւ Լուստարք:

էջ 261.— Առաջին Կարգ Դոմապանին:

էջ 264, դատարկ: Նոյնպէս էջ 268,
272:

էջ 265.— Եւ սկստմին գերկրորդ Կարգն
Ըմթեցոցութեան:

էջ 269.— Եւ սկսամին զԵրրորդ Կարգմ
երդմնեցուցացմ:

էջ 273.— Եւ սկսամին զԶորորդ Կարգմ
որ է Զսահմակալութիւնմ:

էջ 277.— Եւ սկսամին զՀինգերորդ
Կարգմ կիսատարկաւալացմ որ է Դպիրն:

էջ 287.— Կամովմ յորժամ Ստրկաւագ
ձեռնադրեմ:

էջ 309.— Եւ սկսամին զԵնձ աստիճանմ
որ է Բախանայութիւնմ:

էջ 377-378, դատարկ:

էջ 379.— Կամովմ յորժամ կրանաւոր
լինի:

էջ 391-392, դատարկ:

Յիշատակագրութիւնք Գրչաց.—

Ա.— Ստեփաննոս Դպիր.

էջ 344, նոտագիր.— Ստացողք կանոն-
նական Դատաստանացս, Հո[գո]վ եւ մարմ-
նով, դստեփաննոս Զանճանկեայս, դաշա-
կերտ մեծի բարուն Գրիգոր վարդապետի,
յիշելի է մաքրափայլ յաղօթս ձեր, ով դասք
ուսումնասիրաց լուսերամիտ, եւ զծողի զը-
րոյս զկիր Ստեփաննոս դպիրս արժանի առ-
նէք յիշելի է քաղցր կամս ձեր զարժանն յի-
շատակելոյ զերջանիկ բաբունին ի Տէր Յս.
Բս. ով սուրբ ընթերցողք, եւ դուք յիշեալ
յիշէք ի քեզ. Այ. մերմէ, որ է աւրհնեալ յա-
խտանայ յախտեմից ամէն:

Բ.— Վարդան Արեղայի.

1.— էջ 227, ստորուր, բոլորգիր.—
Զստացաւ զրոցս զտէր Յովանէս եպիսկո-
պոսն Բնկացիս, յիշեալիք ի Բս. միով Տէր
ողորմիւ, ով սուրբ ընթերցողք:

2.— էջ 236, վարը.— Ես վարդան սու-
տանուն քարտող վրդովեալ անձամբ եւ վի-
րաւորեալ մտաւք զրէի զսուրբ գիրս եւ ոչ
էի արժանի, զի թուխտ չկա, ի խամ թխտին
վերա գիրն գէշ կու դա, եւ փխսածի պէս կու
լինի: Մէկ որ միտքս չմոր, ի յերկրէս եւ ի
վանացս թէ ելանմէ ուր դադարիմք, թէ
չելանմէ բազում դառնութիւնս հասուցա-
նեն ալլազդիքն. թէ ի համար բերեմ կամ ի
դիր արկանեմ կամ լեղուով ճառեմ ոչ բաւ
գիրքաց այս. Տէրն Բս. ազատէ զմեզ:

3.— էջ 283, վարը.— Զստացաւ բու-
սաստանիս զտէր Յովանէս եպ. յիշեալիք ի

Բս. անմոռաց յիշմամբ, եւ նոյն ողորմածն
Բս. ձեզ ողորմեսցի, նաեւ զմեզօք ի ի զրիշս
զՎարդան սոսկանուն քահանայն յիշէք ի
Տէր:

4.— էջ 267, ստորուր.— Զստացաւ զ
սուրբ զրոցս զնազելի հայրապետն մեր՝ ըդ-
տէր Յովանէս արհի եւ պանծալի յիշեալիք
առաջի ատենին Քրիստոսի, եւ զՎարդան զը-
րիշս յիշեցէք յաղաւթս ձեր ամէն:

5.— էջ 286.— Զստացաւ սուրբ զրոցս
զտէր Յովանէսն ըղբնկացին յիշեալիք ա-
ռաջի անեղ ատենին Քրիստոսի, եւ զիս ա-
նարժան եւ վաթար զրիշս յիշեալիք ի յայնմ
ատենան որ նստեալ կայք, զի չարաչար մե-
ղուցեալ եմ, եւ ոչ ունիմ բարի մասն, զի ի
յայնմանէ երկընչիմ, ով սուրբ քահանայք,
զի միով Տէր ողորմիւ զանարգ Վարդան յի-
շեցէք. եւ դուք այլ յիշեալ լինիք արդա-
տաստանին ամէն:

Մեծ յիշատակարան վարդան Արեղաւ-
յի.— 1623

էջ 389.— Այս յիշատակարան սուրբ
զրոցս.— Փառք ամենասուրբ Երրորդու-
թեանն, Հաւր եւ Որդւոյ եւ Հոգւոյն Սրբոյ,
այժմ եւ միշտ եւ յաւիտեանս, ամէն:

Արդ եղև աւարտումն սուրբ զրոցս
այս, որ կուի շնորհաբաշխութիւն, ձեռամբ
մեղաւմած վարդան կրտսեւորիս, որ ան-
ուամբս եմ արեղա եւ զործովս չար եւ խա-
րոյ, ի մաքուր Անապոստոս ի Կարմիր Վանք,
աւախ զմեզ որ տի գրկիք ի յարս սուրբ ուի-
տարանէս ի յերեման ժամանակաց ի ձեռաց
այլաղաց, որ անդադար եւ ի զուր կու կո-
ղպանեն զագն Քրիստոնէիցն, եւս առաւել
զվանաւանքն. որ յայս յամի զգիրքս զրէի
բունեց կամբայն ձ մառչիլ առաւ անշուշ
տեղ, եղուկ եւ Ռ վայ անձանց մերոց, որ
յակամայ ցրուիք ի յաւտարութիւն, ի թվին
Հայոց ՌՀԲ, ապրիլ ամսոյ ԺԳ, ի խնդրոյ
տէր Յովանէսն եպիսկոպոսի Միտենցոյ,
ի վայելումն անձին իւրոյ եւ յիշատակ ծը-
նաւոյցս իւրոց եւ ամ. մերձաւորացն, կեն-
դանեացն եւ ննջեցեւոցն:

Վասն որոյ աղայեմ զամենեանս, որք
հանդիպիք այսմ տառի, յիշեալիք ի յերկնա-
բաց յաղաւթս ձեր, զՅովանէս եպիսկոպոսս
եւ զձնաւղան եւ զամ. արեան մերձաւորսն,

եւ դուլք) յիշեք ի բարի աւրհնելոյն յաւիտեանս ամէն:

Յետմագոյն յիշատակագրութիւն.—
էջ 5, ստորին լուսանցքին, շեղադիր.—
Յիշատակ է Կանոնաց եւ Ձեռնադրութեան

դիրքի: Թանգարանին Սրբոյն Երուսաղէմի եւ Սրբոց Յակովբեանց Վանից, ի ծնողաց Հայրապետի Սիմօնեանց Թարվիղեցւոյ:

Ծանօթ.— Նոյնիմաստ յիշատակադրութիւն մը կայ նաեւ Հանդիպակաց Հօրն վրայ:

1783

Ն Ո Ր Կ Տ Ա Կ Ա Ր Ա Ն (ՄԱՍՆԱԿԻ).— 3

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Ծառաւ 19×13×6: Թերթք 262: Հանդամանք լաւ: Նիւթ երկու տեսակ, առջին մասը ղեղնորակ մագաղաթ, կրկնագիր, նախկին դրուածքը ժանգազոյն թանաքով երկաթագիր աւետարան, թղ. 1-118. Երկրորդ մասը տոկոն, թուղթ, Գրութիւն՝ խորագիրները եւ գլխատառերը կարմիր, մընացեալը սեւ մեկանով, միասին, 23, 22 տող: Խորդիր: Համառօտագրութիւնք սովորական գրեթէ: Կաշեկաղմ տախտակայ զծաղորդմ:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.—

Թղ. 1ա.— Ոկ թուին նշանքն այս է որ ճշմարտի. նախ ըզլեւրագիրն տուն Համարել, որ ասէ՝ Ի Հոովմայեցւոց թղթին... Եւ այսպէս գտցես զլեցհարիւր եւ զլացսուն տունն անսղալ:

Թղ. 2ա.— Յտաջարամ Պաւլոսի Առաքելոյ մտնակարգեալ ի գլուխ գրացս.— Ընդ ուսումնասէր և ընդ փոյթ քոյոյ շիրոյդ զարմացեալ...:

Թղ. 36ա.— Առ Հոովմայեցիս.— Պաւլոս ծառայ Յի. Գի. կոչեցեալ առաքեալ:

Թղ. 65ա.— Առ Կորնթացիս Առաքիմ քուզք.— Պաւլոս կոչեցեալ առաքեալ Յի. Գի. կամօքն Աստուծոյ...:

Թղ. 96ա.— Առ Կորնթացիս քուզք երկրորդ.— Պաւլոս առաքեալ Յի. Գի. կամաւքն Աստուծոյ...:

Թղ. 117բ.— Առ Գաղատացիս քուզք.— Պաւլոս առաքեալ ոչ ի մարդկանէ, եւ ոչ

ի ձեռն մարդոյ, այլ ի ձեռն Յի. Գի. եւ Այ. Հաւք...:

Թղ. 128բ.— Թուզք առ Եփեսացիս.— Պաւլոս առաքեալ Յի. Գի. կամաւքն Աստուծոյ...:

Թղ. 138ա.— Թուզք առ Փիլիպեցիս.— Պաւլոս և Տիմոթէոս, ծառայ(ք) Յի. Գի. ...:

Թղ. 146ա.— Թուզք առ Կոլոսացիս.— Պաւլոս առաքեալ Յի. Գի. կամաւքն Աստուծոյ, եւ Տիմոթէոս եղբայր...:

Թղ. 153բ.— Առ Թեսալոնիկեցիս քուզք Առաքիմ.— Պաւլոս եւ Սիդուանոս եւ Տիմոթէոս...:

Թղ. 160բ.— Առ Թեսալոնիկեցիս Թուզք երկրորդ.— Պաւլոս եւ Սիդուանոս եւ Տիմոթէոս...:

Թղ. 167ա.— Առ Եբրայեցիս Թուզք: Ընթեցցուած Ա.— Բաղու՜մ մասամբք եւ բազում աւերնակաւք...:

Թղ. 190բ.— Առ Տիմովթէոս քուզք Առաքիմ.— Պաւլոս Առաքեալ Յի. Գի. ...:

Թղ. 200ա.— Առ Տիմովթէոս Թուզք երկրորդ:

Թղ. 207ա.— Առ Տիմոս Թուզք:

Թղ. 211ա.— Առ Փիլիմոս եւ առ Արքիպոս տարկաւագ եւ առ Ապիկիտ:

Թղ. 212բ.— Ի յաւրիմակէն Գոյմերեւրիցամց Ստեփանոսի այսպէս ասէ.— Դրեցի եւ կարգեցի ըստ կարի ըստիքերսն զդիրսս Պաւլոսի Առաքելոյ...:

Թղ. 213ա.— Թուզք Կորնթացւոց Բաեմալիցմ առ Պաւլոս Առաքեալ:

Թղ. 214բ.— Պալատ կալանաւոր Յի. Բի. առ եղբարս Կորնիլիայի ի բազում վրէպակէ աստի ողջոյն...:

Թղ. 218ա.— Յակովբոս Այ. և Յի. Բի. ծառայ երկոտասան ազգացդ որ ի սփեւադ էջ ողջոյն...:

Թղ. 225ա.— Աղաւթ վասն հաստաւորութեան հատոյ Թուղթ Պետրոսի:

Թղ. 233բ.— Պետրոսի Երկրորդ Թուղթ.— Շրմաւոն Պետրոս ծառայ եւ առաքեալ Յի. Բի. ...:

Թղ. 239ա.— Թուղթ Յոնանու.— Որ էրն ի սկզբանէ զորմէ լուաքն...:

Թղ. 247ա.— Յիւրիցուէ առ ընտրեալ Կիւրիա...:

Թղ. 248ա.— Յերիցուէ առ Գայիոս սիրելի...:

Թղ. 249ա.— Թուղթ Յուդայի Առաքելոյ:

Թղ. 251բ.— Ազերս Եւքաղի.— Ամէն յան իրիջ ամ. ուրեք ժամանակ է...:

Թղ. 252բ.— Կառնմէ Սրբոյն Գրիգորի Պարթեւի:

Թղ. 262բ.— Յովհաննու Մանգակունցի խրատս եկեղեցոյ համառատ քան.— ԲՁմեծ եւ դա՛րաւ, զմարդասէր եւ դարեւար ճեառնէ պարտիմք զո՛ւնալ ճանապարհ...: Ապա յաւուր Կիրակէի, եւ ի զատկէն լշարու մակութիւնը կորած. յաջորդ պրակը իմկած ըլլալով:

Յետնագոյն յիշատակագրութիւն.—

Թղ. 160բ., ձախակողմեան լուսանցքին, անհարթ զրով.— Այս սուրբ զիբքս յիշատակ է տիրացու Յարութենին, և լետ ալ ոտրիկ որք զողայնա սպառիչն Յճտախալնէ:

1784

Մ Ա Շ Տ Ո Ց.— 40

Դուլիստամ = Վարդուտ

ՋժԾ = 1466

ԵԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Ծաւալ 18×13·5×5·5: էջք 420: Հանդամանք լաւ. նորոգութիւն կրած, պրակ ժէսխալ դետեղուած. լուսանցքները տեղտեղ ցնցահար: Թուղթ կոկեալ, Գրիչ՝ Յակոբ: Դրութիւն՝ խորագիրները, սկզբնատողերը եւ զլիստառները կարմիր մնացեալը սեւ մեղանով, միասին, 19 սող ընդհանրապէս: Բոլորդիր յստակ. կան յաւելեալ էջեր՝ տարբեր զրչութեամբ: Համառոտագրութիւնք ասորական գրութիւն: Կարմիր կապոյտ գլխաղարդ իւր սարճ Կանոններու սկիզբը. խորանդարդ էջ 5: Կաշեկազմ տախտակեայ դրոշմազարդ, Պաշտպանի մագաղաթեայ ըսկիզբը մէկ թերթ երկաթադիր, մասն առաջին Թղթոյն Պետրոսի. Թղթեայ՝ վերջը երկու թերթ, հնագոյն բոլորդիր՝ երկաթազրով խառն, ժանգազոյն թանաքով, Վրլուխք Հը-

ոռմայեցոյց Թղթին. Աւետարանական վարդապետութիւն...: Ստացող՝ Բարեկոյ կրօնաւոր:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.—

էջ 1-4, դատարկ մեծադոյն մասամբ: Ա.— էջ 5.— Կամով Մկրտաւորեամ: Նախ պարտ է գի երախտ ձեռնագրեցէ:

ԻԳ.— էջ 31, պրակ ժէ.— Ի սկզբանէ արար Ած. զերկինս եւ զերկիր...:

էջ 42.— Շարալիսն Հանգերմ Արեմելոյ Հարամեաց.— Ուշանիշ դրոշմամբ նըշանի...: Խ ա չ ա ռ շ ա:

Բ.— էջ 46.— Կամով Պսակ դմելոյ:

էջ 66.— Կամով վերացուցանելոյ Պսակի ութ տուրմ:

Գ.— էջ 68.— Կամով Հազարդ տալոյ:

Դ. — էջ 78. — Կամոն համարւելն մնջեցելոց յուղարկելի ի Գ. :

էջ 105. — Գամն թաղման մնջեցելոց, հաւասար, ի յԱռաքել վարդապետէ. — Այսաւր Եւսա հրաման յարարչէն... — Առաքել վարդապետի ե :

էջ 109. — Ոգր Համարւելն մնջեցելոցն — Ով քահանայք եւ վարդապետք աստուածաբան... :

էջ 112. — Ոգր պիտամի եւ գեղեցիկ մեռելոց. — ՅԱՐԷԿ Հողվերօգ անցայ... :

էջ 116. — Առաքել Ոգր մորաբաւ մամկանց ի Նաղաշ եպիսկոպոսէ. — Արարիչն ասարարածոց մեզ բարկացաւ... :

էջ 118. — Կամոն մնջեցելոցն է աւուրմէ, կամ ժեցմ, կամ եւ աւուրմ, կամ տարելցեանց :

էջ 123, ստորոտը. — Ով եղբայր, յորմամ Հարսանեաց Հանդերձ աւրհնել կամիս, նա ի Մալթոցի վերջն զպսակին խրատն լիակատար գրած է. յառաջ զայն կարդայ, ի սկիզբանէ արար. : Եւ յետ խրատուն գրեալ է՝ Ուսանիչ զրուսմամբ, դայն ասա :

էջ 124. — Ամենադաւր Տէր Թագաւոր... :

էջ 134. — Կամոն երկրորդ աւուրմ, այդուցեմ ի գերեզմանն, եւ ասեմ... :

Ե. — էջ 146. — Կամոն գամեմայն վառեմանալ տղայն յուղարկեմ առ Գ. :

էջ 172. — Առաւօտում երթամ ի գերեզմանն եւ ասեմ... :

Զ. — էջ 177. — Կամոն Հոգեհամգիտոտումելոյ կամ պտտորագ մեռելոյ :

է. — էջ 193. — Կամոն Տնտնակայն առնել :

Ը. — էջ 203. — Կամոն եւալ Արեմելոյ :

Թ. — էջ 238. — Կամոն ջուր տարեմելոյ :

ժ. — էջ 263. — Կամոն Ապաշխարոց առնել... :

ժԱ. — էջ 282. — Կամոն Մեծի Հիմզաւաթիմ գաղաշխարոցն արձակելոյ. . . :

ժԲ. — էջ 307. — Կամոն Ունայուայիմ... :

ժԳ. — էջ 335. — Գարոց Պատուիրամիմ Բնմաստաւաթեմն... :

ժԴ. — էջ 346. — Կամոն գրեալ ի պղծել տաճարէն կարդալ... :

ժԵ. — էջ 351. — Կամոն Աւագան ուղղելոյ, որ ունի զգրկութիւն եւ զչեղորան յաստուածայինն վերածնելոց, վասնզի չէ կատարեալ եկեղեցի, որ ոչ ունի զծնունդս որովայնի իւրոյ : Եւ այս է կարգաւորութիւն... :

ժԶ. — էջ 361. — Կանոն նոր դուռն աւրհնելոյ... :

ժԷ. — էջ 363. — Կամոն գարմտիս եւ գեղեցիկ եւ գեղմամո տարեմելոյ... :

ժԸ. — էջ 370. — Կանոն խաչաւալ առնել... :

ժԹ. — էջ 376. — Ազաւթ վասն երաշտութեան եւ ամճրելի :

Ի. — էջ 377. — Ազաւթ ի վերայ մարդոյ որ պիղծ իմչ կերեալ իցէ :

ԻԱ. — էջ 378. — Ազաւթ որ ի կերակուր միայն պղծի :

ԻԲ. — էջ 380. — Աւետարան Յոնանմու :

էջ 410, դատարկ :

էջ 411. — Տաղ Ղարիպի, ասացեալ է ի Նաղաշ վարդապետէ. — Աստուծոյ մարգասիրին փառք յաւիտեան... :

էջ 417. — Տաղ շահաւոր վասն հոգոյ, ի Նախաշ եպիսկոպոսէ. — Անցանէ մեծութիւն եւ վառք աշխարհի... — Ա. Գ. :

Մամր յիշատակագրութիւնմ Գրչի. —

1. — էջ 77, ստորոտը. — Զմեղապարտ զԵակորս յիշեցէք ի Գ. եւ Ած. զձեզ յիշէ :

2. — էջ 133, ստորոտը. — Զմեղուցեալ եւ զանախտան ծառայա ձեռ զԵակոր յիշեցէք ի Տէր Աստուածն ամենայնի, ով սուրբ ընթերցողք, աղայնմ զձեզ, եւ (յ)Ած. զձեզ յիշէ ամէն :

Մեծ յիշատակագրամ Գրչի. — 1466

էջ 408. — Փառք եւ աւրհնութիւն եւ անձինն եւ միոյ տէրութեանն, Սբ. Երրորդութեանն եւ մի Աստուածութեանն, ամենայն բարեկանաց, եւ ի վերունց Հոգեղինաց, եւ ի ստորնայնոց Հոգեղինացս, յամենայն արարածոց, սքանչելի եւ դարմանալի աւրհնութիւն, զովութիւն, իշխանութիւն, զաւրութիւն, յանբաւ յաւիտեանս :

Շնորհիւ Տեառն Յի. Գի. սկսայ եւ նորին ողորմութեամբն կատարեցի զբխտոսա-

Հիմն եւ զառաքելալէն Հոգիաբաւոյն նուազս
յանուն Մատոց վարդապետին, ի թվականիս
Հայոց ԶԺԵ, ի լաւ եւ ընտիր աւրինակէ,
ձեռամբ յոգնամեղ եւ անարհեստ զըշի Յա-
կոբի, ծոյլ եւ մեղաստիւրի, ի զեւղս որ կոչի
Գուրխտան, որ է Վարդուտ. ի Հայրապե-
տութեանն տեառն Թումայի Աղուանից Կա-
թողիկոսի, ի խնդրոյ Բարեղ կրանաւո-
րի, Հեղառգի բարեմիտ եւ աղքատասիրի, եւ
ժիր մշակի, յիշատակ իւր եւ ծնողաց իւրոց,
եւ ամենայն բնութանաց իւրոց մեծի եւ փո-
քու, կենդանեաց եւ ննջեցեցոց իւրոց: Եւ
Քի. փառք յաւիտեանս, ամէն:

Արդ որք աւառիք ի սմանէ կարգալով
կամ աւրինակելով, կամ ականատես առնե-
լով, յիշեցէք ի սուրբ սրտէ զվերոյ դրեալ-
սրդ, ընդ նոսին եւ զբաղմամեղ ծրոցս զԵա-
կոբ, եւ ի ի բերանով Ած. ողորմի ասացէք:

որ եւ ձեզ յիշողացդ զմեզ ի բարի, եւ յու-
սացողացս ողորմելի, Քս. զթաճն ողորմես-
ցի, յայժմ եւ յաւուրն անբերելի, ամէն եղի-
ցի եղիցի:

Յետմագոյժ յիշատակագրութիւն —
1581

Էջ 44. վերը, բոլորդիր. — Դարձեալ
Ած. ողորմի ասացէք ինձ. անարժան եւ ան-
պիտան, մեղաւք մեռեալ սուտանուն Աստու-
ռածատուր Եպս. Տարոնացի, ԹԼ Թվին, Ե-
րես ի քաշ, Սրսա ի հետ, դնացաք ի յաստ-
ուածակոխ Սր. Քաղաքն յերուսաղէմ, յեր-
կրսպագութիւն աստուածընկալ Սր. Գերեղ-
մանին Քի. կրկին նորոգեցի զայս Մատոցս,
Հոգոյ իմոյ, եւ ծնաւդաց իմոց: Ած. ողորմի
տուացէք ինձ:

1785

Ս Ա Ղ Մ Ո Ս. — 21

ԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ. —

Ծաւալ 19×13×4: Էջ 294: Հանգա-
մանք լաւ. նորոգութիւն կրած: Թուղթ դո-
շորակ, Գրիչ՝ Մարկոս: Գրութիւն՝ խորա-
պիւններ եւ սկզբնատողներ կարմիր, զլիսա-
տառներ փոխն ի փոխ կարմիր եւ սեւ, մը-
նացեալս սեւ մեյանով, միասին, 25 տող:
Բոլորդիր կանոնաւոր: Համառօտապար-
թիւնք սովորական: Սրճադոյն զարդագիր եւ
լուսանցազարդ Գուրգանբու սկիզբը, Կա-
նոնները Հանգերձ կանաչխառն գլխազար-
դով. խորանազարդ իւր սարօք, էջ 1: Կա-
շեկաղով տախտակեայ դրոշմազարդ: Պահպա-
նակ թղթեայ օկիդրը երկու թերթ յատինե-
րէն. վերջը մէկ թերթ մազաղաթ, երկաթա-
գիր՝ մասն Աւետարանի: Ստացող Գրիգոր
Արեղայ:

ԲՈՎԱՆԴԱՆՈՒԹԻՒՆ. —

Էջ 1. — Գիրք Սաղմոսաց Մարգարէի՞մ
Դաւթա. — Երանեալ է այր...:

Էջ 31. — Սաղմոս ի Դաւիթ... — Եր-

կինք պատմեն զիստս Աստուծոյ...:

Էջ 290. — Աղաւթ Մամաւելի. — Տէ, ա-
մենակալ...:

Մամր յիշատակագրութիւն Գրչի. —

1. — Էջ 30, ստորոտը. — Զստացաւդ
այսմ սաղմոս երգարանիս զկրանաւոր անձն
արեղայ զԳրիգոր ծերացեալ Հեղահոյի յի-
շեմիք ի Տէր, եւ զիս զանպիտան զրիչս, եւ
Ած. զձեզ յիշէ:

2. — Էջ 65, ստորոտը. — Զստացաւդ
այսմ մատենագիր Դաւթեա երգոյս զԳրիգոր
արեղայ եւ զամ. արեան մերձաւորս իւր յի-
շեմիք ի Տէր, եւ զիս զանպիտան զծոցս:

3. — Էջ 106. — Քս. Ած. քո սուրբ մար-
դարէին Դաւթի բարեխաւսութեամբ, եւ այլ
ամենայն միաշամուս սրբոցն՝ ողորմեա Գր-
իգոր կրանաւորի արեղի, ստացաւդ այսմ
ղորցի, եւ իւր այլ ամ. արեան մերձաւոր
աղգականի, յոյ զիսպաղ սրտի նորի, ի
յայժմուս եւ յազազայի, նա եւ զմեղապարտ
զծող սորի, եւ քեզ փառք յամենայնի:

4.— Էջ 245.— Զրբիզոր արեղայ ստա-
ցաւդ դրոյոյ յիշեցէք ի Տէր, ընդ նմին զա-
նարհաստ գրիշս զՄարկոս, և մի մեղադրէ՞ք՝
մաղցանքս շատ էր ի վրայս, զիրս անհաւա-
սար եւ ես անհմուտ:

Մեծ յիշատակարամ (թերի).—

Էջ 292.— Փառք եւ պատիւ Հաւր անծը-
նին, անեղ աներբ իսկականին, եւ Միածին
նորա Բանին, անճառ ծնընդեանըն հայրե-
նին, եւ Սուրբ Հոգւոյն միշտ փառակցին,
ամէնառատ պարգեւատուին, միոյ ընդեթեան
սաստուածային, մի տէրութեան և միշտ էին,
զերակատար երից անձին, կատարողի արա-
բածին յանցեայն յայժմուս Վասպալին, եւ
յանրսպատ յաւիտենին:

Արդ զրեցաւ երգս այս ի յաւրինակէն
սուրբ Հաւրն Յովաննէս Գառնեցւոյն, որ եւ
յանձն էր առեալ լաղոս՝ աշխատութիւնս եւ
զրիւ էր յայպէս, թէ վասն ստուգարան Սաղ-
մոսից զնացի ի Հաղբատ Վանքն...:

Ով քրիստոսընկալ ուսումնասէրք, թէ

կամիք ի մէկ այլ աւրինակել զգիրս զայս,
ըզձայնն, զբանն, զհարն, զհանգիստն, ըզ-
տունն, մի անցանիք, եւ զինչ կանխածաւոր
բան կայ բացէիքաց եմ գրել, ու զտեղն պա-
րապ թողել, եթէ կամիք աւրինակել ստոյգն
այտ է: Այսպէս էր գրել ձեռամբ իւրով Յով-
հաննէս Գառնեցին:

Սուրբ Հաւրն Յովաննէս Գառնեցւոյ
նրատք Վասն Սաղմոսաց.— Զաղմոսս Դաւ-
թի, մանաւանդ թէ զերզս Հոգւոյն արթոյ,
այլ եւ այլ առեի եւ պակաս նուագեն ման-
կունք եկեղեցոյ...:

Ամենայն ազգ զրաւն երգեն զսաղմո-
սըն եւ ունին զաւանդութիւնս սուրբ Հարցն,
եւ Հայք ի բերան առեալ ասեն վայրապար,
բահանայք եւ ուսմիկք, եւ մանկունք եկե-
ղեցւոյ, եւ կողեռք, եւ հաւատաւոր կա-
նայք. եւ երանի թէ ամ. ոք Հրեռեալ նուա-
ղէր զհառատս եւ զստոյգն:

Այլ ես նուաստ Յովաննէս Գառնեցի,
ծառայակից ձեր [Շարմաղկաթիւնը կո-
րած]:

1786

Ն Ո Ր Կ Տ Ա Կ Ա Ր Ա Ն (ՄԱՍՆԱԿԻ).— 4

Արճէշ

ՉԾԸ = 1309

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Մաւալ 16.5x11.5x7: Թերթք 282:

Հանգամանք բաւարար. նորոգութիւն կրած,
կարգ մը Թերթքն սխալ զետեղուած. յիշա-
տակարանը մաշած: Թուղթ գորշորակ: Գը-
րիչ եւ Ստացող՝ Սիմէոն սպասաւոր բանի:
Գրութիւն՝ խորագիրները եւ զլիսատառերը
մասամբ կարմիր, մնացեալը սեւ մեկանով,
միասին՝ բացի թղ. 14—31, 19, 17 տող:
Բոլորգիր վարժ: Համառոտագրութիւնք քո-
վորական: Սըճադոյն զլիսադարձ իւր սարօք՝
Թուղթերու սկիզբը: Գրեւատր խորանո-
ղարդ եւային թղ. 34ա: Նկար՝ Պօղոս Առաք-
եալ, թղ. 33բ: Կաշիկազմ տախտակեայ դը-
րոշմադարձ: Մաղաղաթեայ պահպանակ ըս-

կիղբը երկու Թերթ բոլորգիր, մասն ծաշոց
Գրոց:

ԲՈՎԱՆԴԱՅՈՒԹԻՒՆ.—

Թղ. 1ա.— Յառաջարամ Պաւլոսի Ա-
ռաքելոյ մախկաղաքեալ ի գլուխ գրացու.—
Ընդ ուսումնասէր եւ ընդ փոյթ քոյ սիրոյդ
զարմացեալ ո հայր պատուական...:

Թղ. 13ա.— Վկայութիւն Պաւլոսի Ա-
ռաքելոյ.— Աւ Ներսիսի կայսերը Հռովմա-
յեցւոց...:

Թղ. 14ա1.— Հռովմայեցւոց Թգթիմ
Ընթերցումով...:

Թղ. 31բ1.— Այս իմչ է ի գիրս Պաւլո-
սի Առաքելոյ Թուղթք ԺԿ:

Քղ. 32ա. — Գլուխ Հոսովմայեցոց
Թղթոյն Պաւլոսի:

Քղ. 34ա. — Առ Հոսովմայեցիս: Ըն-
քերցուած Ա:

Քղ. 80բ. — Առ Կորնթացիս Առաջին
Թուղթ Առաքելոյ:

Քղ. 106բ. — ...դաս արարէք քանիցս
անդամ եթէ (Ա. Կոր. ԺԱ. 25):

Քղ. 107ա. — (Եբր. Ժ. 29) Եւ դարեւն
նորոյ ուխտին խառնակ Համարեցաւ...

Քղ. 114բ. — ...ուր փողն հնչէր եւ
բարբառ պատգամացն (Եբր. ԺԲ. 19):

Քղ. 115ա. — (Ա. Կոր. ԺԴ. 7) Այսպէս
որպէս անշուշտ ձայն տացեն...

Քղ. 117-118ի միջեւ ԺԱ պրակը կը
պակսի:

Քղ. 118ա. — (Բ. Կոր. Ա. 10) որ յայն-
պիսի մահուանէ փրկեաց ղմեղ եւ փրկեացէ
...:

Քղ. 146բ. — Առ Գաղատացիս Ընթեր-
ցուած Ա:

Քղ. 162ա. — Թուղթ առ Նփեսացիս.
Ընթերցուած Ա:

Քղ. 177բ. — Առ Փիլիպեցիս Ընթեր-
ցուած Ա:

Քղ. 189ա. — Առ Կողոսացիս Ընթեր-
ցուած Ա:

Քղ. 200ա. — Առ Թեսաղոնիկեցիս
Թուղթ Առաջին:

Քղ. 209բ. — Առ Թեսաղոնիկեցիս Երկ-
րորդ Թուղթ:

Քղ. 218ա. — Թուղթ առ Եբրայեցիս:

Քղ. 239բ. — ...որ զՈրդին Աստուծոյ
առ ոտն եհար (Եբր. Ժ. 29):

Քղ. 240ա. — (Ա. Կոր. ԺԱ. 25) Ըմպե-
ցէք առ իմոյ յիշատակի...:

Քղ. 245բ. — ...կամ մարգարէու-
թեամբ, կամ վարդապետութեամբ (Ա. Կոր.
ԺԴ. 6):

Քղ. 246ա. — (Եբր. ԺԲ. 19) ուստի
որք լուսնն հրաժարեցին...:

Քղ. 250բ. — Առ Տիմոթէոս Առաջին
Թուղթ:

Քղ. 263բ. — Առ Տիմոթէոս Թուղթ
Երկրորդ:

Քղ. 272բ. — Առ Տիտոս Ընթերցուած
Ա:

Քղ. 277ա. — Առ Փիլեմովն եւ առ Ար-
քիպաոս տարկաւագ եւ առ Ապփիա:

Քղ. 280ա. — Գրեցի եւ կարգեցի ըստ
կարի...:

Մանր յիշատակագրութիւնք Գրչի. —

1. — Քղ. 33ա, ստորոտը. — Ձտառապ-
եալ Սիմէոն զժող յիշեա Բս. Ած. յաւր-
նութեանն պահու:

2. — Քղ. 217բ, ստորոտը. — Յիշեցէք
առ Բս. զանպիտանս յամենայնի, ով եղ-
բարք:

Մեծ յիշատակարամ Գրչի. — 1309

Քղ. 281բ. — Փառք քեզ անսաման ա-
նուն եւ անզուգական անձնաւորութիւն,
Հայր եւ Որդի եւ Սբ. Հոգի, յերկայնոց եւ
յերկրայնոց եւ ի սանդարածեալանաց, եւ
ի բնաբն արարածոց, եւ յիմոյ անարժան բե-
րանոյս, յաւիտեանս, յաւիտենից, ամէն:

Ի լոյս յաւելեալ ի լոյս. ի բերանն Բը-
րիստոսի՝ բերանն Պաւղոսի, իմացիւ ամե-
[նայն] իրաւ իմաստուն լաւղ, զմեծս զայս
եւ զմեծողփեանս տառ, որ կեանս տայ կա-
մայորդոր լաւղաց, զոր եւ ի ծով իմաս-
տութեան եւ շնորհաց Հոգոյն արբեալ մեծն
Պաւղոս, եւ մանաւանդ նորին լծակիցն Պետ-
րոս, եւ բնաբն զառք առաքելոցն, որ զու-
ղաջան եւ յորդահոսան զետարէն շնորհս
րդիսցին. եւ զբանական տունկս Հոգեւոր
դրախտի, որոյ ծառոց պտուղ կեանք եւ զի-
տութիւն, իմաստութիւն եւ Հանճար, Վասն
այնորեկ ձրի եւ առատալոյն եղեւ կամողա-
ցին ի վայելս, զի յորմէ Հոսեցան ան ելի
էր:

Յաղագս որոյ եւ ես տկարս եւ տառապ-
եալ Սիմէոն՝ սպասաւոր բանի ցանկացայ
ըղձամբ սրտի, սրբոյ [առաքելոցն] Պաւղո-
սի վրան կենաց եւ փրկութեան Հոգւոյ իմոյ,
եւ զժողբեցի ձեռամբ մեղսամած եւ տար-
տամ մատամբս ի ստոյղ եւ յընտիր աւրինա-
կէ, որ էր զբեալ Բրիստափոր կրանաւորի:

Արդ աղաչեմ զամենեւեան Տերամբ,
որք ընթեռնուք կամ Հանդիպիք տեսութեամբ
[յիշել] եւ Ած. ողորմ ասել ծերացեալ Սի-
մէոնիս եւ ծնաւդացն իմ Անթարաթի եւ
Մինայի, եւ [սննդ]ղակցին Աւագի, եւ միւս
Աւագի եւ այնորեկ որ յանձնեցին
[ղին]քեանս յիշել ի Տէր. Եւ Բս. Ած. յիշու-

դացդ եւ յիշեցելոցս ամենեցուն առհասարակ ողորմեսցի կրկին կենաւք եւ երկու : Եւ դրեցաւ ի Թուիս 20Ը, յԱրճէշ քաղաքի, ընդ հովանեաւ Սր. Յա-

կովբայ) եւ Սր. Աստուածածնի, զոր շինեաց Շնո[ֆորն] որդի Յոանդի. որ եւ նոցա Տէր ողորմեսցի, եւ նմա փառք յաւիտեանս յաւիտենից ամէն :

1787

ՄԵԿՆՈՒԹԻՒՆ ԾՆՆԴՈՑ ԵՒ ԵԼԻՑ.— 7

Կ Ո Ւ Ռ Ն Ե Լ Ի Ո Ս

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Մուսլ 38×25×6: Էջք 34+642: Հանդամանք լաւ. ցեցահարուսիւն շնչին: Թուղթ հասարակ փայլուն: Գրութիւն՝ ընթանները եւ ղլխատոները կարմիր, մնացեալը սեւ մեյանով, երկաթին, 53 տող: Նոսր շեղադիր: Համառօտադրութիւնք չափազանց առատ: Կաղմ կիսակաշի խաւաքարտիայ: Նուիրող՝ Թէոդորոս Որենացի Պար. Երուսաղէմի (1756):

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.—

Էջ 1ա.— Առաջաբանութիւն եւ Գովառանութիւն Սր. Գրոց:

Էջ 34—1ի միջեւ Աղիւսակ.— Ժամանակագրութիւնք Աշխարհի, յԱղամայ մինչեւ ի Գրիստոս:

Էջ 1ա.— Մեկնութիւն Ծննդոց: Գլուխ

Առաջին:

Էջ 349.— Յառաջաբանութիւն ելից:

Էջ 351ա.— Գլուխ Առաջնորդ:

Էջ 642ա, ստորոտը.— Վերջ եւ աւարտ Մեկնութեան Ելից Գրքոյն, որ է երկրորդ դիրք Մովսիսի, զկնի որոյ հետեւի Գիրքն Ղեւտացւոց, որ է երրորդն Մովսիսի:

Էջ 642բ, դատարկ:

Յիշատակագրութիւն.— 1756

Էջ 0, նտորագիր.— Յիշատակ է հինգ դրոց Մօսէսի Մարգարէի դիրքս Մեկնութեան ի Կուռնելիոս լատինական վարդապետէ. յերկրէն Տարօնոյ Որենացի տեառն Թէոդորոսի պատրիարքի Սրբոյ Աթոռոյ Երուսաղէմի ընծայեալ ի Գրքատունն Սրբոց Յակոբեանցս. եւ չունի ոք իշխանութիւն հանելոյ արտաքս ի Սրբոյ Աթոռոյս: Վայելօղք Ած. ողորմի ասացէք. ի ՌՄԵ:

1788

ՄԵԿՆ. ՂԵԻՏԱՑԻՈՑ, ԹՈՒՈՑ, Բ. ՕՐԻՆԱՑ.— 7

Կ Ո Ւ Ռ Ն Ե Լ Ի Ո Ս

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Մուսլ 38×25×4.5: Էջք 643—1120: Հանդամանք լաւ. առաջին եւ վերջին մասերուն վերի յուսանցքը ցեցահար: Թուղթ եւ գրութիւն նման նախորդին, որուն շարունակութիւնը կը կարմէ այս հատորը: Ստացող՝ Թէոդորոս Պար. Երուսաղէմի (+1761):

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.—

Էջ 643.— Մեկնութիւն Ղեւտացւոց:

Էջ 810բ, ստորոտը.— Վերջ եւ աւարտ Մեկնութեան Ղեւտացւոց Գրքոյն, որ է երրորդ դիրքն Մովսիսի, զկնի որոյ հետեւի Գիրքն չորրորդը:

Էջ 811.— Առաքիւնութիւն.— Գիրքս այս

Երբայց երէն յսկզբէ իւրոյ առի, Վայիկ-
դապպէս, ախիւն, եւ խօսեցաւ. Յունարէն,
Առիթմոս... :

Էջ 960. — Յառաջաբանութիւն Երկրորդ
Օրինաց Մեկնութեամբ եւ Առարկութիւն :

Էջ 1094բ. — Վերջ բոլոր գրքոյս :

Էջ 1095ա, բոլորգիր. — Խրատ եւ ըդ-
դացումն այրեանական ցանկիս. — Վերստին
աղղեցութեամբ կամ եղեւ զոյն ինչ յուշ առ-
նել ընթերցասէր, եղբարցդ վասն ցանկիս... :
... Եւ զաշխատող ցանկիս անարգիւն Գէորգոս
Տէր Մատթէոսեան Հանգերձ ծնողիւք յիշես-
լիք Տէր :

Էջ 1095բ. — Ցանկ այրեանական բոլոր
գրքոյս :

Յիշատակագրութիւն. — 1768

Էջ 1117բ, նոտագիր. — Յիշատակ է
հինգ գրքոց Մօսէսի մարգարէի գիրքս Մեկ-
նութեան ի Կուռնեիոսի լատինական վար-
դապետէ, ի գրքատունն Սրբոց Յակոբեանց
որ յերասացէմ : Եւ յունի ոք ի լատինութիւն
Հանելոյ արտաքս ի Սրբոյ Աթոռոյս : Իսկ
վայելողքը եւ ընթերցողքը Ած. ողորմի ու-
սացէք. ի ՌՄԺԻ ամին. որ է զսրբազան Թէո-
դորոս պատրիարկն Սրբոյ Աթոռոյս, զըս-
տացող գրոյս յիշեցէք ի Տէր, ամէն :

Էջ 1118-1120, դատարկ :

1789

Ք Ա Ր Ո Ջ Գ Ի Ր Ք. — 18

ՅԱԿՈԲ ՊՅՐ. ՆԱԽԱՆ

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ. —

Մաւալ 35×26×8.5 : Էջք Բ+888 : Հան-
դամանք լաւ : Թուղթ տոկուն : Գրութիւն՝
խորագիրները եւ սկզբնատառեր կարճեր,
միացեալը սեւ մեղանով, երկսիւն, 43 տող,
Նոտր շնորհգիր : Համառօտագրութիւնք ա-
ռատ : Կաշեկազմ տախտակեայ դրոշմազարդ :
Յիշատակ Կեսարացի Սարգիս Վարդապետի :

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ. —

Էջ Ա. — Զբոլոր գործս զայս նուիրեմ
քեզ Հոգի Սուրբ Աստուած... :

— Յիշատակ է Քարոզ Գիրքս Կեսարա-
ցի Սարգիս Վարդապետին ի Սբ. Երուսա-
ղէմ :

Էջ Բ, դատարկ :

Էջ 1. — Քարոզ Առաջին. — Պեմտեկոս-
տէի Հոգւոյն Սրբոյ գալստեամ... :

Էջ 121ա. — Քարոզ ԺԴ. — Զորքորդ Կի-
րակէին գկմի վարդապետին... :

Էջ 255ա. — Քարոզ ԼԲ. — Վեցերորդ
Կիրակէի գկմի Սրբոյ Խաչին... :

Էջ 391բ. — Քարոզ ԵՄ. — Ի վերայ Սրբ-
քոյն իգմատիոսի Աստուածազգեաց Հայրաւ-
պետին Ամտիոքայ... :

Էջ 515ա. — Քարոզ ԿԹ. — Ի վերայ ծը-
նընդեանն Յովհաննու Մկրտչին... :

Էջ 671ա. — Քարոզ Ղ. — Զորքորդ Կի-
րակէի մեծի պահոց, ի վերայ տնտեսին... :

Էջ 849բ. — Քարոզ ՃԺ. — Երբորդ Կի-
րակէի գկմի գտակին, ի վերայ աշխարհա-
մատրաք տեմարին սրբոյ յարութեամ... :

Էջ 880բ. — Քարոզ ՃԺԵ. — Էրբորդ Կի-
րակէի գկմի Սրբոյ Զատկին Երկրորդ ծաղ-
կազարդին... :

Յիշատակարան Հեղինակի. — 1758

Էջ 886բ, ստորոտը, մանրատառ. — Ի
պարգեւաց Հոգւոյն Սրբոյ աւարտեցաւ Կի-
րակէից Քարոզգիրքս յամի Տեառն 1758, եւ
Հայոց ՌՄԺ, յունիսի ամսոյ ԺԹ, ի տունի
Սրբոյն Յովհաննու Մկրտչի եւ Աթանաղի-
եայ եպիսկոպոսի... :

Էջ 887-888, դատարկ :

1790

ԽՈՐՀՐԴԱՏԵՏՐ ՅՈՒՆԱԿԱՆ ԵԿԵՂԵՑԻՈՅ. — 2

Ատաբազար

1869

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ. —

Մաւալ 36×24·5: Էջ 62: Հանդամանք լաւ: Թուղթ հասարակ: Գրութիւն ամբողջովին սեւորակ մելանով, միասին, 35 տող: Նոտր շեղադիր: Համառոտագրութիւնք սովորական դրեթէ: Թղթակաղմ:

Ճակատ. —

Որհրդատետր Յունական Եկեղեցւոյ, 1869, սեպտ. 16, յԱտաբազար, յԱզգային Ուսումնարանն:

Էջ 1. — Կարգաւորութիւն Աստուածային եւ Սուրբ պատարագին Սրբոյ Հօրն մերոյ Յօհաննու Ոսկերեքանին:

Քահանայի՛ որ պարտէ դաստուածային կատարել զխորհրդածութիւն, պարտի յառաջագոյն խոստովանիլ... — Հմմտ. Թ. 1021, Դ. Հատոր, էջ 35:

Էջ 33. — Աստուածային պատարագ սրբոյ Հօրն մերոյ Վասիլիոսի մեծի:

Օրհնելով Թաղաւորութիւնն Հօր եւ Որդւոյ եւ Սբ. Հոգւոյն, աթմ եւ միշտ եւ յաւիտեանս յաւիտենից ամին:

Էջ 51. — Աստուածային պատարագ սրբոյ Հօրն մերոյ Գրիգորի Աստուածաբանի նախասրբեցելոյ:

Այս աստուածային պատարագս ասի միայն յաւուր պահոց քառասորդաց, որպէս ի մէջ դիբեկաց գրեալ է:

Յիշատկագրութիւն. — 1869

Էջ 62, շեղադիր. — Ըստ խնդրոյ եւ հրամանի ամենապատիւ պատրիարքին Ս. Երուսաղէմի Տ. Տ. Եսայեայ սրբազան արքեպիսկոպոսի, ընդօրինակեցաւ Որհրդատետրս յունական եկեղեցւոյ ի ձեռագիր օրինակէ Գալուստ Դպրի Տէր Պօղոսեան, յանձնարարութեամբ Յօհաննու պատուելոյ Մալեան Արմաշացւոյ, ի ձեռն Յակոբայ Կոստոյեան եւ Ռուբէնի Շահբասեան աշակերտաց ազգային ուսումնարանին Ատաբազարու, ի նուէր Թանգարանի Ս. Յակոբայ Վանացն ի Ս. Երուսաղէմ: 1869, սեպտ. 16. յԱտաբազար, յազգային ուսումնարանն: Հայկաբան դասատու.՝ Ներսէս Գ. Մալեան:

1791

Ք Ա Ր Ո Զ Գ Ի Ր Ք. — 19

ՅԱԿՈԲ ՊՅՐ. ՆԱԵԱՆ

Կ. Պալիս

ՌՄԼԷ = 1788

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ. —

Մաւալ 36×23×5: Էջ 578: Հանգամանք լաւ: Թուղթ տոկուն: Գրիչ՝ Բրաբիոն քարտուղարուհի: Գրութիւն՝ խորագրերները, եւ յաճախ սկզբնատողերն ու զլխատառերը կարմիր, երբեմն նաեւ կապոյտ, մնացեալը

սեւ մելանով, երկսին, 51–53 տող: Նոտր շեղադիր: Համառոտագրութիւնք չափազանց առատ: Գունաւոր դարձադիր քարոզներու սկիզբը, առաջին մասին մէջ: Փառակաղմ: Կնիք հաւկթածեւ կաթրադրոյմ, Եթի. Մո. Գաբրիէլ Պատրիարք Նրբաաղէմի, ՌՄԿԸ՝

[= 1819], էջ 1 լս. : Ստացող՝ Պաղտասար
Վարդապետ, Մ. Ս. Յ. :

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ. —

էջ 1. — Առաջին Գրքով Պնմտեկոստէի
Հոգւոյն Սրբոյ գալստեամ. . . :

էջ 101բ. — Գրքով ԻԳ. Հինգերորդ Կիւ-
րակէի գկմի Վերափութման Աստուածածնին
... :

էջ 131ա. — Գրքով Նրեսուն : Զորքորդ
Կիրակէի գկմի Սր. Խաչի Վերացմամ. . . :

էջ 145ա. — Գրքով ԼԳ. Վեցերորդ Կիւ-
րակէի գկմի Սրբոյ Խաչին. . . :

էջ 307ա. — Գրքով ԿԳ. Ի վերայ Մը-
կրտութեանն Քրիստոսի. . . :

էջ 447ա. — Գրքով ՃԹ. Շաքաթի ա-
ւարմ Ի վերայ Յարութեանն Ղազարու. . . :

էջ 553ա. — Գրքով ՃԻԷ. Արտաքոյ Կիւ-
րակէից վասն Համբարձմանն Քրիստոսի. . . :

էջ 557ա. — Յամի գլխաւոր իրաց գըր-
քոյս :

էջ 569բ. — 578, դատարկ :

Յիշատակարանք.

Ա. — Բրաքիոմ Գրառուղարուհւոյ. —

1788

էջ 556բ. — Գաղափարեցաւ տարելից
Քարողդիրքս Ի վայելումն Սրբոյ Երուսաղէ-
մի միտարն տեսուն Պաղտասար Վարդապե-
տի, Ի Կոստանդնուպոլիս, Ի ՌՄԼԷ Թուակա-
նիս մերոյ, Հոկտ. ԻԱ, ձեռամբ Բրաքիոն
Քարտուղարուհւոյս :

Բ. — Վաճեցի Սաեակ Արեղայի. — 1809

էջ 556բ, նախորդին ներքեւ, նոտր շե-
ղագիր. — Արդ Ի վերոյ գրեալ ՌՄԼԷ Թուոյն
մինչեւ ցՌՄԾԸՆ վայելեաց զսա զայս ստա-
ցող երջանիկ լուսարար Պաղտասար եպիսկո-
պոսն, րայց Ի սոյն ՌՄԾԸ Թուոյն գնաց Ի
Կոստանդնուպոլիս վասն կարեաց ինչ պիտո-
յից պակասութեան Սրբոյ Տանն եւ եւս վասն
անշքացեալ տաճարին Սրբոյ Յարութեան,

եւ անդ Ի բուն դատարի իւրում կեցեալ ա-
ւուրբ իրբեւ ԺԵ, սակաւ եւ թեթեւ մահ-
ուամբ առ ժառանգութիւն յաւիտենական
պսակացն փութացաւ Հրաժարեալ յաղցաւոր
կենացս կրից, Թողլով զիրն սիրելիս տրտ-
մայից իւրն զկնի. ապա եղաւ Ի տապանի
յիւսկիւտար վայրի յակնկալութիւն փառաց
որդորին շանուրց. զորոյ արդարեւ վրա-
նելիցը եւ փառահեղ զիմացն (որ էր պատ-
կեր Հողւոյն) եւ կամ զաստուածածիր չը-
նորհացն զառաւելութիւն եւ զայլ զովայիւր
պարգալիցն անմարթ է ինձ ընդ զրոյ առ-
կանել եւ վիպել Ի ղոյզն տեղուոյս : Որ զի
պահնաց սու զսիրոյն հաւատարմութիւն ընդ
իմանալի հարսին եկեղեցւոյ՝ ամօք իրբեւ
քանիւք անձանձիր աշխատանքս եւ անտր-
տունջ ամենայնիւ յամենայն ժամու : Սոյն
սա որ զգարդս եւ զանօթս հարսին իւրոյ ե-
կեղեցւոյ խնամէր զգուշութեամբ զխնամոցն
ոչ կարէ ոք ճառել. որոյ զհոգին Տէր զար-
դարեացէ երկնային փառօք ըստ իւրն վաս-
տակոց : Եւ ապա Հանց դերպաղոյն պաշտօնն
լուսարարութեան Ի վերայ Հոգեծին որդւոյ
նորա, յատուկ խնամածութիւնոյ եւ Հոգեւոր
Հօրն, տեսան Սիմէօնի Հեղաբարոյ եւ ծա-
րագոյն վարդապետի. որ եւ սա, զայս մատ-
նանս ըստ խոստմանն լուսահողւոյն, եւ զի-
տութեամբ մերոյ վեհին եւ ինձ Վանեցի
Սահակ արեղայիս Ի վայել. Ի յիշատակ ցան-
կալի Հոգւոյ Պաղտասար եպիսկոպոսի, Ի
ՌՄԾԸՆ :

Գ. — Գրաքիւղ Պատրիարքի. —

էջ 1, վերը, նոտր շեղագիր. — Յիշա-
տակ է սոյն այս պատուական Կիրակէից
դիրքս Ի զբաւտուն Սրբոյն Յակոբայ, զոր
եւ Գրաքիւղ պատրիարդս ետուն նուիրակ
Վանեցի Սահակ Վարդապետին Ի ընթեռնուլ.
Իսկ եթէ զայս դիրք Հանցէ ոք Ի դրանէ Սրբ-
րոյն Յակոբայ՝ դասեալ յիցի ընդ Աբար
Զարմենի. րաւ է :

1792

Ժ Ո Ղ Ո Վ Ա Շ Ո Յ

(ԿՐՕՆԱԿԱՆ, ՍԱՂԻՄԱԿԱՆ)

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Մաւալ 35×23×3: էջ 166: Հանգա-
մանք համարեալ բաւարար: Թուղթ հասարակ
անհարթ: Գրութիւն՝ խորադիրները եւ ըս-
կղթնատողերը կարմիր, մնացեալը սեւ մե-
լանով, միասին, 44 տող, լուսանցքներուն
մեծ մասը ծածկուած կողմնակի գրութիւն-
ներով, անհամար թղթիկներ եւս փակցուած
հոս ու հոն՝ լի աւելի մանր զրոյ: Նորա-
պիւր: Համառոտագրութիւնը առատ: Կաղմ
կիսալաթ խաւքարտեայ:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.—

էջ 1.— Բարեք է պատուէրն հրամանի
Տեառն առ ծառայս, որ առատրի խտորէն,
ղի այնու ուղղիցի կեանն, հաստատեսցի սէ-
րն, հիմնադրեսցի երկիւղն, եւ փառաւո-
րեսցի իշխողն, այսինքն հրամայողն յարա-
բաւոց յերկինս...:

էջ 2.— Վասն տառամորդին տալ լի-
վին յերուսաղէմ:

էջ 13.— Իննորորդ Գլուխ Վասն Տառ-
մորդին:

էջ 14.— Վասն Գերագանցութեան Ե-
րուսաղէմի:

էջ 26.— Վասն կերտուածոյ Սրբոյ Աշ-
խարհամատրան Տաճարին:

էջ 42.— Օրհնիլ ամենայն ազանց ի գա-
ւալէն Արքեամատ:

էջ 44.— Վասն անկելոյն ի ձեռս աւա-
զակաց:

էջ 47.— Վասն անառակ որդւոյն:

էջ 57.— Վասն կեանագործութեան մայս-
մայն յերուսաղէմ:

էջ 66.— Վասն Մկրտութեան Տեառն որ
յերուսաղէմ ի Յորդանան Գետ, հաստատ-
եալ Տեառն ի փրկութիւն:

էջ 67.— Վասն Մարմնոյ եւ Արեան
Տեառն, պատրաստի ի Հօրէն Աստուծոյ:

էջ 69.— Վասն Եօթն հորհրդոց Սրբոյ
Եկեղեցւոյ:

էջ 71.— Վասն Գնալոյ Յուստ յերու-
սաղէմ:

էջ 78.— Վասն Տերումական Ուխտա-
ւորաց:

էջ 85.— Վասն Սրբուհւոյ Աստուա-
ծածնին, որ է Լեւոն Վիմածին:

էջ 88.— Յազագս օձին պատրանաց:

էջ 124.— Ողբոյն տալոյ քարոզչաց,
յեկեղեցւոյ:

էջ 141.— Վասն Մխիթարութեան Ա-
ղամայ — Արդ Ած. յընկենու զԱղամ ի փա-
ռակենցաղ զբախէն...:

էջ 147.— Մկրտութիւն Տեառն ի Յոր-
դանան ի Յոնանն:

էջ 159.— Վասն Լուսապայծառ հաչի
Տեառն.— Արդ Նշանն տերունական ամենա-
յաղթ սուրբ ի աշխ...:

էջ 162.— Վասն Տառամորդին տալ Ե-
րուսաղէմի՝ Քաղաքին Աստուծոյ:

էջ 165.— Վասն Գալստեան Ուխտա-
րաց յերկրապագութիւն Տեառն յերուսաղէմ
ի Տնորինական Տեղիս Մարմնաւորութեան
Տեառն:

էջ 164.— Պաշտամանք աղերսմանց, ա-
զօթ հառաչանց, ի գլխի ամենօրեանցեւոյ
Կուսին, Մօրն Ամենաւելոյն, Երկնից Թա-
գմուելոյն, Սրբուհւոյ Աստուածածնին:

Յիշատակագրութիւն.—

էջ 1, վերի լուսանցքին, եղծուած.— Ի
Պօղոս Վրդ. եղբորէն? մերէն? ընծայեցաւ
ինձ գիրքս:

1793

ԲԱՆՔ ՈՍԿԻԱԿԱՆՔ.— 27

Յ. ՎՈՌԱՋԻՆԵ

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Ծաւալ 33×22×4-5: էջք 230 + 280:

Հանգամանք լաւ: Թուղթ հասարակ: Գրու-
թիւն՝ խորագիրները, սկզբնատողները եւ
դիւստատները կարմիր, մնացեալը սեւ մելա-
նով, երկսիւն, 49 տող: Նոտրագիր վարժ:
Համառօտագրութիւնք առատ: Կաշեկազմ
խաւաքարտեայ դրոշմազարդ:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.—

էջ 1, շեղագիր. «Ի Սուրբ Երրորդու-
թիւնն»:

Որպէս ոչ է հետաքրքրութեամբ հետա-
դատելի, ալլ հաւատալի հաւատով...:

էջ 3ա.— Յաղագս Ամենատուրք Երրոր-
դութեանն, բան 2: Նախ ծանուցանի թէ
գիմջ հաւատալի է գլխաւոր: 2 իմջ խնդ-
րելի է ի մտմէ: 3 որպէս ծառայելի է մտ-
.— Օրհնեցէ դժեղ Ած. Ած. մեր...:

էջ 222բ.— Յաղագս մայմայ բան 3:
Սակօ ո՞յր պատմառի հռչակի պատարագն

Գ լեզուաւ.— Ի ձայն նոցա առնէ դժադր
եղանակս...:

էջ 225-230, դատարկ:

էջ 1ա.— Յաղագս Սրբայն Անդրէի Ա-
ռաքելայն ձառ Առաքիմ: Թէ որպէս գնաց
գնետ շաւղացն Քի. եւ գնամապարես մորա
պտեհաց, եւ ոչ երբէք կորոյս.— Ձհետ շաւ-
ղաց նորա ընթացան ոտք իմ...:

էջ 259ա.— ձառ է: Յաղագս առաքման
պտեղամուքեան եւ յայտնութեան Հոգւոյն
Սրբայ.— Եթէ ոք «Իրէզ զիս, զբանն իմ պա-
հնայէ...:

էջ 260բ, ստորոտը.— Վերջ Առաքիմ
Հատարին:

էջ 261, դատարկ:

էջ 262ա.— Յանկ Գլխոյն Բանք Ոսկիա-
կան Գրքոյս:

էջ 267բ, դատարկ:

էջ 268ա.— Յանկ Բանք Ոսկիական Գրք-
ոյս ըստ մտաւոր բանից:

էջ 277բ - 280, դատարկ:

1794

Ա Ի Ե Տ Ա Ր Ա Ն.— 14

Խաչեմոյ Երկիր

ՉՀԵ = 1326

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Ծաւալ 30×21×7-5: էջք 382: Պրակք

Ա — Ո: Հանգամանք համարեա բաւարար.
նորոգութիւն կրած. կը պակսին առաջին
պրակին սկիզբի երկու թերթերը, ընդ որս
Սատթէոսի նկարը: Թուղթ բամպակեայ
պորչորակ: Գրիչ՝ Թումա կրօնաւոր, որդի
Վիրապաչահի, Գրութիւն՝ սկզբնատողները եւ
նախատառները կարմիր, մնացեալը սեւ մե-

լանով, երկսիւն, 26 տող: Բոլորգիր հնաճեւ,
Համառօտագրութիւնք սովորական: Նկարք
առանձին թերթերու վրայ, ոչ նուրբ. Մար-
կոս էջ 106, Ղուկաս 176, Յովհաննէս 290:
Կաշեկազմ տախտակեայ դրոշմազարդ: ԸՍ-
տացող՝ Վանական Քահանայ:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.—

էջ 1ա.— Գիրք Յերնդեան Յի. Քի.

որդւոյ Դաւթի, որդւոյ Աբրահամու. . . :

էջ 105, դատարկ :

էջ 107ա.— Սկիզբն Աւետարանի Յի. Գի. որպէս եւ գրեալ է Յեսաի մարգարէ. . . :

էջ 175, անհարթ գրով.— Աշխարհ ա- մենայն. . . :

էջ 177.— Քանդի բազումք յաւժարեղին վերստին կարկել. . . :

1.— էջ 104բ, ստորոտը.— Ով կարդա փասն սիրին Քի. Այ. զհանգուցեով հաւր Որ- դանանա եւ մաւր Զարիմա մեղաց թողու- թիւն խնդրէք, եւս առաւել զմեղապարտ ծը- րողիս եւ ծնողաց եւ արեւ[ան] մերձաւորաց խնդրէք, եւ յանձնելոցն մեր եւ զմերն ոչ յի- շէ ամեն :

2.— էջ 174բ.— Եւ զկաղմող սորայ յա-

14.— Մարկոս Աւետարանիչ

Թ. 1794, էջ 106

էջ 288բ - 289, անհարթ գրով.— Աստ- ուածածին մայր Գրիստոսի. . . :

էջ 291ա.— Ի սկզբանէ էր Բանն. . . :

դաւթս յիշեցէք, եւ Ած. զճեզ յիշէ ամէն :

3.— էջ 282-283, ստորին լուսանցքին, մասամբ կտրուած.— Անարատ մաւրն բա- րեխաւսութեամբ Տէր Ած. վրաւիթ ու դիմ մայր Մամախաթուն. . . :

Մամր յիշատակագրութիւնի Գրչի.—

4.— Էջ 372-373. ստորին լուսանցքին
— Սնարատ մաւրն բարեխաւսութեամբ Ած.
զուռզուղա[նայ?] մեղքն թողու որ մեզ ըս-
պասաւորեաց ամեն:

Մեծ յիշատկարամ Գրչի.— 1326

Հառց ԶՀԵ. կաթողիկոսութեանս Աղուանից
տէր Զաքարէի. Հայրապետութեամբ տէր
Յոհաննէսի, ի յերկիրս Խաչենոյ, ի նսւն-
միս Մակաղեց, ի յանապատիս Բարիմարդ-
կա, ընդ հովանեաւ սուրբ նահատակիս, ձե-
ռամբ սոսճանուն Թոմա գրչի, փոքր Թեղե-

15.— Յովհաննէս Աւետարանիչ

Թ. 1794, էջ 290

Էջ 378ր.— Փառք քեզ եղովա սարա-
ւաւթ կոնիաքող եղովն, Յս. Քս. ամեն:

Շնորհին Աստուծոյ սկսա եւ ողոր-
մութեամբ նորին կատարեցի զսուրբ եւ ըզ-
կենսարեւր աւետարանս, ի դարայեթին թուիս

նէցի Սարգիս Վարդապետի: Որք աւդտիք ի
Սր. Ս. Լուսարանէս, կարգալոյ կամ աւրինա-
կելով կամ ժառանգելով, յիշնաջիք բարի մը-
տաւք զհոգեւոր Հայրն մեր զԱթանէս ա-
ռաջնորդ տեղուոյս, եւ բարէմիտ զամուսին

խոր Բաւրթնա, զի յոյժ կամակից եղեն բանիս: Եւ դժնողսն իմ Վիրապաւանս եւ Թադունի, եւ զեղբարսն եւ զարե(ա)ն մերձաւորսն մեր:

Արդ անկեալ աղաչեմ զձեզ, ով մանկուք Սր. Եկեղեցոյ, որք ընթեռնոյք զՍր. Աւետարանս, յիշեալիք բարի մտաւք ի սուրբ յապաթոյն ձեր, զոր գրչով յիշատակեցաք, զի ձեզ փոքր է աշխատութիւնդ, եւ մեղ մեծ յոյս առ Ած. զի կարող է Ած. ի ձեռն ալլող ալլում առնել ողորմութիւնս, եւ Քս. Ած. որ ուստն է ողորմութեամբ ողորմեսցի յիշողացրդ եւ կարգացողացդ, եւ Քի. փառք յաւիտեանս ամեն:

Ով սուրբ քահանայք, աղաչեմ զձեզ, վասն սիրոյն Քի. խոշորութեան գրոյս եւ սխալանացն մի մեղադրէք, աւուրքս դառն ու նեղ էր:

Յիշատակարամ Ստացոյցի.—

Էջ 380ա.— Ի Հալալ ընչից իմոց ըստացա զՍր. Աւետարանս յիշատակ ինձ եւ ծնողաց իմոց առուն Վարդիհայր, ամուսնոյ իմ Դաւթ, Հայր իմ Վարդան, մայր իմ Ուռուղուհան, եղբայր իմ Վարդուք, Հարեղարայրն իմ Որդանան, ամուսին իւր Զարինայ, զհոգեւոր Հայրն Պաքան, ամուսին իւր զՍաթուռն, ժառանգն նորա Պապաք, Պապէր, Մարիան, Թանկազիզ, Սիմէի, ձուռ, Թուրթանկ, Վանէնի, Կիրակոս, Վարդանշահ, Վարդգուռ:

Ես աւարժան քահանայս Վանականս ժառանգորդ Սր. Աւետարանիս, ամուսին իմ զՄիխայիլաթուն, զառջի զաւակ իմ Հոռոմփսիսի, Մարթա, զեղբայր իմ Յովաննէս, ամուսին իւր Մարախաթուն, զնորաստունիկ որդիք իւր զՓարչիկ, Մարտիրոս, Քահանայս, Խաթուն, Ուղուքան, եղբայր իւր զՍտեփաննոս, զհարեղարայր իմ զՇեքրասի, հոգեւոր Հայր մեր Գեղք, մայր Խալինար, եւս զհոգեւոր Հայր մեր Արեւհար, մայր մեր Մլըքխաթուն, Գորխաթուն, Սարգիս, Իշխան, Գրգորէս. զհոգեւոր միաբանն մեր Սիսախաթուն, զհոգեւոր Հայր մեր Մխիթար, զմայր իւր Մամլսթի, զհոգեւոր որդի իմ զՄիխայիլաթուն, զհայրն իւր Բուլաք, զեղբայր մեր Սարգիս, զմայր իւր Դաւաթի, զաւակ իւր Վարդան, Որդան, Վարդապետն

մեր Հայրապետ, ալ փոքր զՍարգիս վարդապետ. զհոգեւոր որդի մեր Սարկաւազ, Ըղհայրն իւր Գրիգոր, մայրն Խալինար, զեղբայրն զՍիւաննէս, զոր զբշաւ յիշատակեցաք, զոր իմանալով:

Վասն սիրոյն Քի. որք ընթեռնոյք Սր. Աւետարանս, զմիջ յիշեալիք մին Տէր ողորմախ, եւ Տէր Ած. որ առուստն է զձեզ յիշի ի դասն աջմէ, եւ Յի. Քի. փառք յաւիտեանս ամեն ամեն:

Ես Վանական ժառանգող Սրբոյ Աւետարանիս, եւ նորաբողոքող որդեցոյս զԼարճացել, Մանուկիչ, եւ Դանիւլ, եւ Սանուկիչ, եւ Սարգիս, եւ զամուսինն իւր զԿեսարիայ, եւ զքոյրն իւր զՍանիայ, եւս առաւել զծնողքս սոցին զիս զՎանական քահանայ, եւ զամուսինն զՄիխայիլաթուն, եւ զեղբայրն իւր Զատիկ, եւ զՋուռիկ, եւ ԸղՄկրտիչ, եւ զՍարգիս, զհոգեւոր մայրն մեր զՍիս քոյրն, եւ զհայրն իւր զՍուրբայն:

Ես Խոջադեղ ծառայ Աստուծոյ Հաւատացել ասացելոյն թէ Նրանի որ ունիցի զաւակ ի Սիոն, եւ ընտանիս յերուսաղէմ, զայս լսելով միաբանեցա Սրբոյ Աւետարանիս, եւ Լոռու ի Հալալ արդեսնց իմոց մին եղն աւանութիւն, որ յետ ժամանակի ով որ կարգայ դաս ի լծիկութիւն Խաթուրտաց Ած. ողորմի Հայցէք յամէնառատ պարգեւողէն ինձ եւս ամուսնոյն իմոյ. եւ ծնողացն իմոց, եւ Քս. յիշողացտ եւ յիշեցելոցս ողորմեսցի ամէն:

Զ/երջի կաղով սորայ յիշեալ, ի ժամանակիս Թամորի որ տաւ..... աց զախարհ:

Էջ 382ա, բոլորգիր.— Զհայրենի ծնողադուք պարոն մեր զՆաղխաթուն, եւ Ըղպարոնորդին իւր զԳէճկայն, եւ զամուսինն իւր զՀաճի, եւ զորդիքն իւր զՎարդաք, եւ զՄիխայիլաթան, զԲահադին, յիշեալիք ի մաքրափայլ յազաւթս ձեր, [եւ ի Քէ.] Հայցեցէք զի ընդ երկայն աւուրս շնորհեսցէ գոսայ, եւ բաղմաժամանակեալ Հասուսցէ խաղաղութեամբ ի խորին ծեղութեանս, զի տեսցեն զորդիս որդոց իւրեանց, ամէն ամէն, եղիցի եղիցի:

Ներհիւր տարբեր գրով.

Կաղմեցաւ Սր. Աւետարանս ի հայրապետութեան արի [եւ] ընդդէր Տէր Յոհաննէսի եւ տէր [Զա]բարիայի:

Էջ 382բ. Թանաք եւ գիրք բոլորովին տարբեր. Նախորդէն.— Ես տէր? Մաթիոս զինեցի Սր.? Աւետարանս ի հայր ինչից իմոց ինձ եւ ծնողաց իմոց, եւ արեան մերմաւորաց իմոց, զհայր իմ Սուլթանշայ, եւ

զմայր իմ իմաթուն, եւ զերբայր իմ Ղուլիման, Ախիման, որ կէսաւրէ ի Քս. փոխեցաւ: Ես Սալթանշայ որդի Գուլամիւրայ եւ մայր իմ Նուրարայ, Ես տէր Մաթիոս զինեցի զՍր. Աւետարանս կէս արբեր ամէն. ի հոգոց մերոց, ով որ կարգայ կամ աւրինակ զմեզ յիշէ ի իւր աղաւթս, եւ յիշողացդ ողորմեսցի [Շարունակութիւնը կորած]:

1795

Ա Ի Ե Տ Ա Ր Ա Ն.— 15

(ԺԲ. ԴԱՐԴ)

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Մաւալ 27×21×6-5: Էջք 518: Պրակք Ա-վ: Հանդամանք լաւ. նորոգութիւն կրած՝ յուսանցադարձեցուն նկատելի վնասով: Մաղաղթ Թանձր, դեղնորակ, Գրիչ եւ Մաղկոյ՝ Ուշատուր, Գրութիւն՝ սկզբնատողերը կարմիր, մնացեալը ժանդագոյն թանաքով, երկսիւն, 20 տող, Անկիւնաւոր երկաթադիր, բոլորգրի խոնուրդով, յատկապէս նշելի են ւ եւ տ տառերը, ինչպէս նաեւ յ եւ ց: Գուռաւոր Հնադրոյժ յուսանցադարձ հատուածներու սկիզբը՝ շատեր աւրուած: Բաղմագոյն խորհաղարդ կամ կիսախորան՝ ոչ նորը. էջ 13, 157, 245, 403: Կաշեկաղմ խաւաթարտայ: Ստացողք՝ Ստեփանոս եւ Անդրէաս Բազանայք:

ԲՈՎԱՆԴԱՐՈՒԹԻՒՆ.—

Էջ 1-2, նոր սպիտակ թուղթ, դատարկ:

Էջ 3, աւրուած չըջապատի մէջ, երկաթադարախառն բոլորգիր, միջակ.— Արդ այս ի ներքոյ կարդելոցս Կանոնացն պատճառ եւ յայտնողոյն պատմութիւնն Նոցա է այսպէս

«... Ողջ լեր:

Ով պէկտիկոս իմաստուն, ասա թե Տէր Ես. ողորմաւ իյաչարոյ:

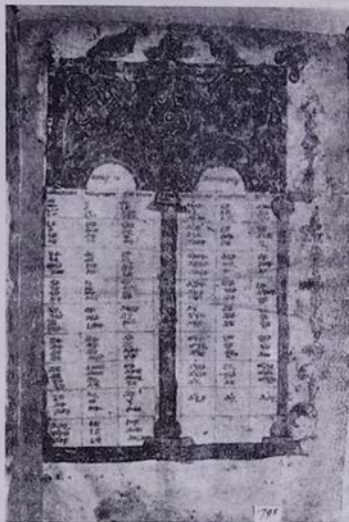
Էջ 4-11, կանոնի տախտակներ:

Էջ 11, ստորոտը.— Ով Տէր Ես. Քս. ի քո զթութիւնդ ապաւինեալ եմ ես տրուպս իւշաւտուր, զի ողորմեսցիս ի ինձ եւ ծնո-

ղաց իմոց ի քում դարստեանդ ամէն:

Էջ 12, խաչանկար:

Էջ 13.— Աւետարան ըստ Մաթեոսի.— Գիրք ծննդեան Յի. Քրի. որդւոյ Դաւթի...:

16.— Խորամագարդ
Թ. 1795, էջ 7

էջ 157. — Աւետարան ըստ Մարկոսի. — Սկիզբն աւետարանի Յի. Գի. որպէս և զըրեայի է Յեսայի մարգարէ. Ահաւասիկ ես առքեմ զհրեշտակ իմ առաջի քո...

էջ 245բ. — Աւետարան ըստ Ղուկայ. — Քանորի բաղումք յաւթարեցին վերըստին կարգիւ...

էջ 319 — 320, փոքրագիր մագաղաթ, բոլորովին զրչութեամբ: Նորնպէս նաեւ էջ 329-330. — այլոցն զի հոգեցէք...

էջ 337-338, 343-346, տարբեր մագաղաթ, կրկնադիր: Նախկին գրութիւնն ալ անկիւնաւոր երկաթագիր է:

17. — Կիսախորամ
Թ. 1795, էջ 245

Յիշատակագրութիւն Գրչի. —

էջ 402բ, վարը, բնագրին գրչութեամբ. — Ով սուրբ և անարատ զառինք Սբ. Փեսային Գի., ճաշանայք ճաւելթեան և երիցունք աննիրհելիք, զտառապեալս և զհանապազահիւանդ անմահ զիշատուր ծնողիւք մերովք յիշել առաջի բեմբին Գի.:

էջ 403. — Աւետարան ըստ Յովհաննու. — Ի սկզբանէ էր Բանն...

Լուսամցագրութիւն Գրչի. —

էջ 492, ստորին լուսանցքին, մեծատառ. — Ով աստուածայէր եղբարք, որք կարգայք զհանգըստեան Աւետարանս, միաբան ասացէք, Տէր Ած. ողորմեա Ստեփանոսի ստացողի և ծնողաց իւրոց ի ճում գ.:

էջ 495-516, տարբեր մագաղաթ, զըրչութիւն միասին, կրկնագիր, բայց նախորդէն տարբեր զըրչութեամբ: Նորոգութեան ժամանակ թերթերէն ոժանք սխալ զետեղուած:

Լուսամցագրութիւն այլ գրչի. —

էջ 496-497, ստորին լուսանցքին, մանրատառ բոլորովին-երկաթագիր. — Ասիւ չորկաշի է, ողէսպան աբար: Տէր Յս. ողորմեայ քո մեղուցեալ ծառաիս Սերորայս:

Յիշատակարան Գրչի. —

էջ 513բ, մեծատառ, վերջին մասերը յոյժ դժուարալոյծ, բազմախառն. — Փառք ամենասուրբ Երրորդութեանն Հաւր եւ Որդւոյ և Հոգւոյն Սրբոյ ամէն: Ներկայիս և յապառնիրոյ և յանբաւ յախտեանս ամէն և ամէն, և եղիցի եղիցի:

Է սայ յիշատակ երկուց արանց եղբարց կուսակրան և սուրբ ճաշանայից Ստեփանոսի և Անդրէասի որ զսայ ստացան ի Հալալ վաստակոց իւրեանց զաւակ ի Սիոն և բարեխաւս աներեկ աւուրն:

Աղաչեմ զամենեսեան որք լուսաւորիք և կամ ընդաւրնեակէք ասասլիք սրտի մըտաւք, Քրիստոս ի գալստեան ճում ողորմեայ Ստեփանոսին և Անդրէասին և ծնողաց նոցա և այլ...:

Յիշատակարան Գրչի. —

էջ 513ա, ի վերջ Յովհաննու Աւետարանին, բոլորովին Հնագորշ. — ԶՍահակ փակակալ Սբ. Ուխտիս որ եղեւ? մեզ? ազնական պակաս որդի? ելից: Ընդ նմին և սմայ? ողորմի Գս. ի գալստեանն իւրում և ծնողաց սորայ ամէն. և ով զմեզ յիշէ Հարիւրապատիկ առցէ գիտխաբէնն:

էջ 515ա, Հին մաղաղաթ, մեծատառ. — ալլոցն դի հողայցէք... — Հմմտ. աստ էջ 329. ՂԿս. ԺԲ. 26:

էջ 517-518, եոր սպիտակ թուղթ, դատարկ:

Յետնագոյն յիշատակագրութիւն. — 1869

էջ 156, շեղագիր. — Ի 1869, եւ յունիսի 18ին Որմի քաղաքի նաղլըգետ գիւղալի

Անանեանց Խուտալերտեան հանդուցեալ Պապայի որդի պարոն Թաղէոսն ետ զայս մաղաղաթեայ երկաթագիր Աւետարանս Սբ. Երուսաղէմի Սրբոց Յակոբեանց Աթոռոյն յարեկարդ Թանգարանին յիշատակ, յաղապս հողոց ծնողաց իւրոց ննջեցելոց եւ կենդանեաց, ձեռամբ նոյն Աթոռոյն միարան եւ նլււիբակ Երեմիա Վարդապետի Տէր Սահակենցի Խարբերթացոյ Գէսիբիկ գիւղացոյ:

1796

Ա Ի Ե Տ Ա Ր Ա Ն. — 16

(ԺԲ. ԴԱՐԴ)

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ. —

Ծաւալ 27×19×7: Թերթք 290. Թիւ 142 կրկնուած: Պրակաթիւք ավակողմեան վերի անկիւնը, Բ-ԼԶ (թղ. 11-289): Հանդամանք շատ լաւ ընդհանուր առմամբ. ունի քաշի մը պակասներ: Մաղաղաթ կոկեալ: Գրիչ և Ստացող՝ Մատթէոս Կրօնաւոր: Գլուրիթիւն՝ սկզբնատողերը կամ սկզբնատառերը կարմիր, մնացեալը մուր արծաղոյն մեյանով, երկսին, 21 տող: Անկիւնաւոր երկաթալի յոյժ կանոնաւոր՝ զորք ճարտար գրչի: Գունաւոր զարդագիր, երբեմն լուսանցազարդով հանդերձ, կարգ մը հաւուածներու սկիզբը: Նկարող՝ Թէոդորոս: Բազմադին խորանազարդ իւր սարօք, թղ. 6ա, 92ա, 142(Ե)ա, 226ա: Կաշեկազմ տախտակեայ դրոշմազարդ, ատենօք ունեցած է նաեւ արծաթեայ զարդարանք, դատելով դամբրու հետքերէն: Կնիք սեւադրոշմ, «Ճակոր Եպս.», թղ. 1բ:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ. —

Թղ. 1ա, համարեա դատարկ:

Թղ. 1բ. — Յետնադոյն յիշատակադրութիւն:

Թղ. 2ա. — Հին Յիշատակարան:

Թղ. 2բ. — Գունաւոր նկար, «Մեծն Եւսեբի»:

Թղ. 3ա. — Գունաւոր նկար, «Կարպիանոս»:

Թղ. 3բ. — Շարունակութիւն Եւսեբիոսի նամակին:

Թղ. 4ա, դատարկ:

Թղ. 4բ. — Կանոնի տախտակ՝ շեղազարդ. — Կանոն Թ. եւ Կանոն Ժ.:

Թղ. 5ա. — Կանոն Ժ յորս առանձինն. — Մնացեալ Կանոնները կը պակսին:

Թղ. 5բ. — Նկար՝ մասամբ աւրուած եւ մաշած, Սուրբն Մատթէոս Աւետ. — Ներքեւր ծաղկադիր «ՁԹԻՈՂՈՐՈՍ ՆԿԱՐՈՂ ՍՈՐԻՆ ԵՆԵԱՆԻՔ Ի Տէր»:

Թղ. 6ա. — Աւետարան ըստ Մատթէոսի. — «Գիրք ծննդեան», վերելը կարմրատառ զիմնիդ:

Թղ. 8ա, ստորին լուսանցքին շեղազիր. «Երկու թերթ պակաս է»:

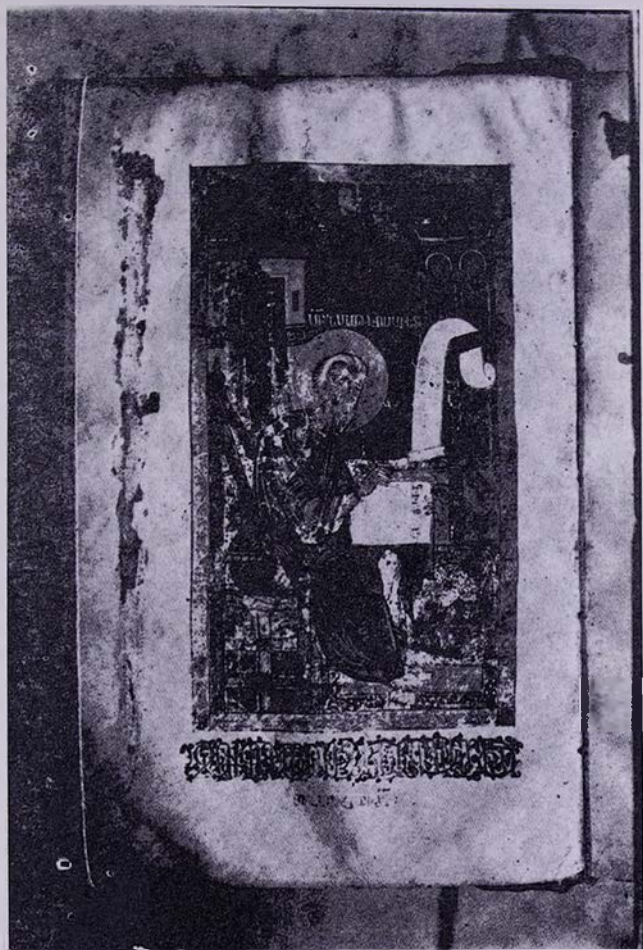
Թղ. 88ա, դատարկ:

Թղ. 88բ. — Նկար երկամասեայ. վերը «Իղարեբեկ», ներքեւը «Յարութիւն Տն. Այ.»: Տես Երուսաղէմի Հայոց Պատրիարքարանի Գանձերը, Արքակ Մխիթարեան, 1969, նկար 4.1:

Թղ. 90բ եւ 91ա դատարկ:

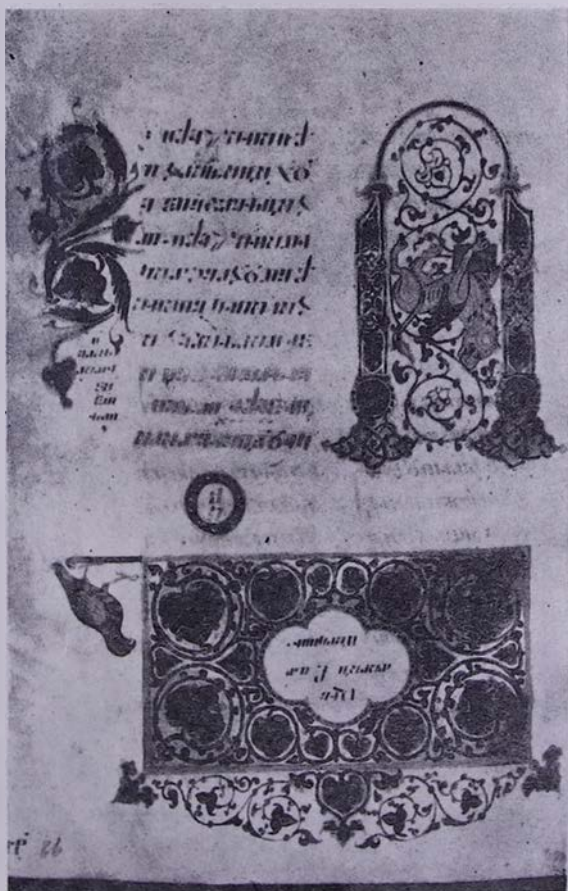
Թղ. 91բ. — Նկար «Սբ. Պետրոս», «Սբ. Մարկոս»:

Թղ. 92ա. — Աւետարան ըստ Մարկոսի. — Սկիզբն աւետարանի Յի. Գի. (լուսանցքին՝ որդւոյ Այ.) որպէս եւ զրեալ է Յեսայի մարգարէ (լուսանցքին՝ ի մարգարէս), ահաւասիկ ես առաքեմ զհրեշտակ իմ...:

18.— Մատթեոս Աւետարանիչ
Թ. 1796, Թղ. 5բ

թ. 1796, ԹՊ. 9621
 վնսկվաւ տնւ քաւտարը — 61

Յիշատակագրութիւն Գրչի.—

Յդ. 142(ա)ա1, վարք, բնագրի գրչու-
թեամբ.— Չվահան եւ զՄատթէոս նուստ
ծառայէ Այ. յիշեցիք ի Տէր, աղաչեմ.—
Յաջորդ սինակը դատարկ:

Յդ. 142(ա)բ.— Նկար, «Մըն. Լուկաս
Աւետարանիչ»:

Յդ. 142(б)ա.— Աւետարան ըստ Ղու-
կայ.— Քանդի բազումք յաւթարեցին...

Յդ. 216ա, ստորին լուսանցքին, նոտ-
րագիր.— Յոհան վարդապետն եւ ես յայս
օրինակին վերա սրբագրեցաք զիւր աւետա-
րանն, թվ. ԹՃԴ [= 1655]:

Յդ. 217ա, ստորին լուսանցքին, նոտ-
րագիր տարբեր.— տրց. Գալուստն եւ ես
ղայս Աւետարանս օրինակ դրաք եւ դիմ Աւե-
տարանն սրբագրեցաք յաւէտ աշխատանօք:

Յդ. 224բ1, բնագրի գրչութեամբ.—
ՉՄատթէ նուստ ծառայ Այ. եւ Չվահան եղ-
բայր իմ յիշեցիք ի Տէր, աղաչեմ.— Յա-
ջորդ սինակը եւ Յդ. 225ա, դատարկ:

Յդ. 225բ.— Նկար, «Մըն. Յովհաննէս
Աստուածաբան», «Պաւլոս»:

Յդ. 226ա.— Աւետարան Սբ., ըստ
Յովհաննէս.— Ի սկզբանէ էր Բանն...

Յդ. 242բ2.— .դի հաստատելիք յայն՝
որ առաքեացի դիտ.— Լուսանցքին՝ Գոր ա-
ռաքեացի մա.— Հմմտ. Յով. Զ. 29:

Յդ. 273ա2.— .եւ ոչ ասեմ ձեզ եթե
եո հարցից զրՀայր վրան ձեր.— Լուսանց-
քին՝ աղայեցից.— Հմմտ. Յով. ԺԶ. 26:

Յդ. 287բ1.— Փառք ամենասուրբ Եր-
րորդութեանն Հաւր եւ Որդւոյ եւ Հոգւոյն
Սրբոյ, այժմ եւ միշտ եւ յաւիտեանս յաւի-
տեանց ամէնէն (Այսչափ. Էջիմ մնացեալ մասը
դատարկ):

Յդ. 288ա, դատարկ:

Յդ. 288բ.— Նկար, Քրիստոս կ'օրհնէ
Գրչի եւ Ստացող Մատթէոս կրօնաւորը, Քր-
իստոսի լուսապսակին վերեւ կայ յունարէն
արձանագրութիւն, «ԸԸ. ՃԸ»: Քրիստոսի
ձեռքի Աւետարանին արձանագրութիւնն է,
«Երթ վաճառեա զոր ինչ ունիս եւ առ զԱւե-
տարան քո եւ եկ զկնի իմ եւ կեցցես»: Թի-
սուսի աջին վերեւ կը կարդացուի. «Էս եմ
որ ընթեմ դանաւրենութիւնս քո եւ զմեզս քո
ոչ եւս յիշեցից»: Ասելի վարը գրուած է.
«Մատթէոս ծառայ Քրի.Յ»:

Յդ. 289, դատարկ:

Յդ. 290.— Մագաղաթեայ պահպա-
նակ, երկաթագիր ժանգագոյն, մասն Յով-
հաննէս Աւետարանին:

Հին Յիշատակագրում.— 1287

Յդ. 2ա, ժանգագոյն թանաքով, միա-
սին, բոլորդիր հնատիպ:

Առաջնորդը Սբ. Ուստիս եւ սպասա-
ւորը Սբ. Լուսաւորչիս Գերեղմանին, որ յետ
մեր լինիք եւ տեսանէք զգեղեցիկ եւ զծաղ-
կանկար Աւետարանս Քրի. Այ. մերո, յիշե-
ցէք զստացող սորին, զի բարի եւ քրիստո-
սասէր քրիստոնեայ մի կիր Վասիլ անուն
եկեալ ի քաղաքէն Մեխտնոյ յնգնկայ տամբ
եւ զաւակաւք եւ աստ վարձանեալ փոխեցաւ
ի Քս. յոյսն քրիստոնէից:

Իսկ ի Թուիս ՁԼԶ, ի տանի Վարդա-
վառին եկին ի յուստ ի Սբ. Լուսաւորչիս
բարեպաշտան կենակից նորա Մեծտիկին
եւ երկեղադարդ որդի նորին Ապուլքարամ
այլ տղայաւքն, յորում էի ծառայութիւն
Սբ. Լուսաւորչիս նուստ վարդապետս Յո-
հաննէս, եւ տուին զգեղեցկադարդ Աւետարա-
նըս ընծայք Սբ. Լուսաւորչիս, յիշատակ հո-
ղո պր. կիր Վասիլն, եւ փրկութիւն դաւա-
կաց իւրոց. եւ ես վր. Յոհաննէս եւ այլ
միաբանքս տուաք ի տարին աւր մի պատա-
րազ կիր Վասիլն, ի տանի Սբ. Քառասնի-
ցնն, քանի պատարագող որ լինին յամեն եւ
կեղեցիքն:

Արդ որ դայք յետ մեր՝ անխափան կա-
տարեցէք զյիշատակս զայս, եւ մնասցէ սա
անջնջելի յիշատակ կիր Վասիլն, Մեծտիկ-
նա Ապուլքարամին, Նուսրաթ խաթունին,
եւ Ամիրոցին:

Յիշեցիք եւ զհարկեւոր քրիստոնեայն
զՇահնշահ դերձակն յնգնկեա որ միջնորդ ե-
ղեւ բարեգործութեանս որ եւ յետին գլուխ
Մեծտիկնա, որո տացէ Քս. վարձս բարեաց
նմա եւ ծնողաց իւրոց:

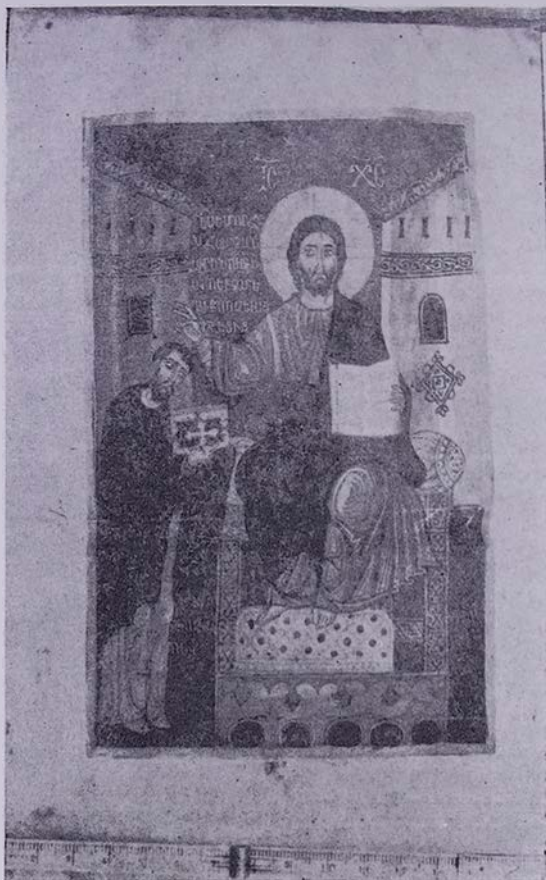
Յետմագրում յիշատակագրութիւն.—

1866

Յդ. 1բ, շեղագիր.— Ի 1866 թուոյն՝
տնօրինմամբ Սրբոյ երուսաղէմի Առաքելա-
կան Աթոռոյն Ամենապատիւ Եսայի բարձր

Սրբազան Պատրիարքի եւ Գեր. Խորհրդականացն ելաք յԵրուսաղէմէ շրջիլ ի քաղաքս եւ ի գիւղօրէս ի քննութիւն կալուածոց Սր. Երուսաղէմի եւ յայցելութիւն վարժարանաց, ուստի Հանդիպեցաք նաեւ Արղընու Բարձրահայեաց Սր. Աստուածածնայ Վա-

նուց, որոյ Արժանապատիւ Տեսուչ Տիգրանակերտցի Տէր Պօղոսեան Յօհաննէս Ծայրադոյն վարդապետըն զոյն հնագոյն Աւետարանս ընծայեաց յիշատակ Սրբոյ Երուսաղէմի Աթոռոյն Թանգարանին:— Սրբոյ Երուսաղէմի միարան Յակոբ Եպս. Տիգր.

20.— Բրիտանոս եւ Մատթէոս Կրօնաւոր
Թ. 1796, Թղ. 288բ

1797

Ա Ի Ե Տ Ա Ր Ա Ն. — 17

Արկուտի Գիւլ

ՌՃԻԴ = 1675

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ. —

Ծաւալ 26×18·5×6: Էջ 412: Հանգա-
մանը անբաւարար. նորոգութիւն կրած. վը-
նասուած ցեցերէ: Թուղթ բամպակեայ թան-
ձրը դեղնորակ: Գրիչ՝ Պետրոս Երէց: Գը-
րութիւն՝ սկզբնատողերը եւ սկզբնատառերը
կարմիր, մնացեալը սեւ մելանով, երկսիւն,
27 սող: Բոլորգիր: Համառօտագրութիւնը
սովորական գրեթէ: Գունաւոր զարդագիր եւ
լուսանցադարձ հատուածներու ակիզքը:
Գունաւոր խորանագրող իւր սարօք, էջ 25,
121, 193, 317: Նկարք ոչ նուրբ, Մատթէոս
էջ 24, Մարկոս 120, Ղուկաս 192, Յովհան-
նէս 316: Կազմ կիսակաշի խաւաքարտեայ:

ԲՈՎԱՆԴԱՅՈՒԹԻՒՆ. —

Էջ 1, դատարկ:

Էջ 2-19. — Թուղթ Եւսեբիոսի եւ Կա-
նոնական տախտակներու — Ծաղկում բաց
դոյն ներկերով, կանաչը տիրական. ոչ
նուրբ, գիծերը ոչ ուղիղ:

Էջ 20-22. — Ցանկ: Աւետարանն քր ըստ
Մատթէոսի:

Էջ 23, դատարկ:

Էջ 25. — Գիրք ծննդեան Յի. Քի. որդ-
ւոյ Դաւթի...:

Էջ 68-69ի միջեւ կը պակսի մէկ թերթ,
որ կաղմի ժամանակ սխալմամբ դրուած է
ուրիշ տեղ. տես էջ 405-406, ԺԶ-ԺԷ պը-
րակներուն միջեւ:

Էջ 121. — Սկիզբն Աւետարանի...:

Էջ 193. — Քանդի բազումք յաւժարեցին

Էջ 317. — Ի սկզբանէ էր Բանն...:

Յիշատակարան Գրչի. — 1675

Էջ 410ա. — Փառք անըսկղրնականին
Հաւր...: Աւրհնութիւն Այ. Հօր, որ գթա-
ցաւ յարարածս իւր...:

Արդ յայսմ յամ. բարութեանցս սկիզ-
բնն եղեալ եղեւ ցանկացող սրբասէր եւ հե-
զահոգի որ զայս ամ. զմտաւ ածեալ
ասէ թէ Երանի աշնոցիկ է որ ունիցի զաւակ
ի Սիոն եւ ընդանիք Երուսաղէմ:

Արդ զբացաւ սուրբ Աւետարանս (ի)
ձեռամբ մեղապարտ եւ (շ)անարժան գրիչ
Պետրոս իրեցիս, ի գիւղն Արկուտի, ի ոտն
աւաղ Մասեան, որ է զԱրարատեան, զՆոյ-
եան տապանին, և Սրբոյն Գրիգորի մեր Լու-
սաւորչին, եւ Սրբոյն Յակոբա Մըծրինա
Հայրապետին, եւ Սրբոյն Ստեփանոսի նա-
խափկային, եւ Սրբոյն Սարգսի Զաւարա-
րին, եւ ամ. սրբոց որ աստ կան Հաւաքեալ:

Ի յառաջնորդութեան վանորէիցս Դաւ-
թի բարունապետի ահրայիսկոպոսի, որ նո-
րոզ է դամ. եւ լուսաւորէ եւ պայծառացու-
ցանէ եւ մեծամեծս կացուցանէ, զՊոր Վի-
րապն եւ զայլն առնեանյն, որ ոչ կարեմք
լիզուաւ համբաւել զնա:

Այլ եւ աւարտիլ զուրբ Աւետարանիս,
ի թվականին հառց Ռ ու ՃԻԴ ամի. եւ ըս-
տացաւ զսա ի Հալալ վաստակոց իւրոց
(պ)բարեմիտ (Այսպէս կամգ կ'առնէ. ստացոյ
չէ եղած):

1798

ԱՒԵՏԱՐԱՆ.— 18

[Զուգայ?]

ՌՁ = 1631

ՆԿԱՐԱՅՐՈՒԹԻՒՆ.—

Ծաւալ 25×19×6.5: Թերթք 297: Հանդամանք լաւ, բայց Թանաքին խստութենէն չբնագիծերը կտրուած չատ տեղ. նորոգութիւն կրած: Թուղթ կոկեալ ղեղնորակ: Գրիչ՝ Հայրապետ երէց, որդի Երվալտի: Գրութիւն՝ սկզբնատողերը ոսկեգոյն եւ կապոյտ, նոյնպէս եւ սկզբնատառերը փոխնիփոխ, մնացեալը սև մելանով, երկսիւն, չբնագիծերու մէջ, 19 տող: Բոլորգիր կանոնաւոր, Համառոտագրութիւնք սովորական, տէրունականները ոսկեգիր: Գունաւոր դարձգիր հատուածներու սկիզբը: Բաղմայոյն ոսկեխառն խորանազարդ իւր սարօք, Թղ. 26ա, 106ա, 158ա, 235ա: Նկարք

1. Ծնունդ Տեառն, Թղ. 2ա
 2. Ընծայումն Քառասնօրեայ, 3բ
 3. Մկրտութիւն ի Յորդանան, 4ա
 4. Պայծառակերպութիւն, 5բ
 5. Յարութիւն Ղազարու, 6ա
 6. Մուտք յերուսաղէմ, 7բ
 7. Ոտնալուսայ, 8ա
 8. Վերջին Ընթրիք, 9բ
 9. Մատնութիւն, 10ա
 10. Յիսուս կապեալ, 11բ
 - Թերթք կը պակսիմ
 11. Իւղարեք Կանայք, 12բ
 12. Յարութիւն Տեառն, 13ա
 13. Մատթէոս Աւետարանիչ, 25բ
 14. Մարկոս Աւետարանիչ, 105բ
 15. Ղուկաս Աւետարանիչ, 157բ
 16. Յովհաննէս Աւետարանիչ, 234բ
- Կարժ տախտակեայ Թաւապատ:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.—

Թղ. 1, 2բ, 3ա, 4բ, 5ա, 6բ, 7ա, 8բ, 9ա, 10բ, 11ա, 12ա, 13բ, 14ա, 15բ, 16ա, 17բ, 18ա, 19բ, 20ա, 21բ, 22ա, 23բ, դատարկ:

Թուղթ Եւսեբիոսի, եւ Կանոնի տախտակներ.— Թղ. 14բ, 15ա, 16բ, 17ա, 18բ, 19ա, 20բ, 21ա, 22բ, 23ա:

Թղ. 24ա.— Նախադրութիւն Մատթէոսի Աւետարանիմ:

Թղ. 26ա.— Գիրք ծրնրեղեան Յի. Գի. որդւոյ Դաւթի...:

Թղ. 106ա.— Սկիզբն Աւետարանի...:

21.— Իւղարեք Կանայք
Թ. 1798, Թղ. 12բ

Յիշատակագրութիւն Գրչի.— 1631

Թղ. 154ա2, վարբ, բուրդիբ.— Զմեղապարտ զծոզ Հայրապետ էրէցս յիշեցէ ի Քս. եւ մեղաց թողութիւն հայցեցէ, եւ դուք յիշէ ի Քրիստոսէ, ամէն: Գրեցաւ Թվ. ՌՁ:

Թշ. 154բ1.— Սկիզբն Գլխոց Աւետա-
րանին Ղու.:

Թշ. 258ա.— Քանզի բազումք յաւժա-
րեցին...:

Յիշատակագրութիւն Գրչի.—

Թշ. 234ա1.— Աւերակութիւն որ կար-
դայ, դո՛ւրեթիւն որ լսէ, փառք տուողին եւ
յիշատակ Հայրապետ գրչիս ամէն: Հայրն իմ
երմայի, եւ մայրն իմ իմաստաւթունըն:

Թշ. 235ա.— Ի սկզբանէ էր Բանն...:

Յիշատակարան Գրչի.— (անաւարտ).—

Թշ. 291բ2.— [Փ]առք անմահի եւ ան-
վախճանի փառոց թաղաւորին արարածոց
փրկողին, եւ տիեզերաց զանաւ խնդութիւն
աւետողին. եւ Հօրն անճառ ծնողին, եւ ան-
պատու թղթեցեոյն ի նմանէ Հոգւոյն Սըր-
բոյ, անանկատական էութեան, եւ միապետ

եռանձնաւորութեան, որ յանգ չանել չիւ-
ծելոյս յանցանօք անպիտանի մեղաւոր զըր-
չիս Հայրապետ երեցիս [Այսչափ. յազարդ
քերթը կը մնայ դատարկ]:

Թշ. 293ա1.— Յիշատակարան Աւետա-
րանի արարեալ Ստեփանոս իրիցէ:

[Աղղիս] Հայոց թվականին,
կըրկին քառակ երկ հարիւրին,
եւ թանաւուն երկու ամին [= 1623],
զրեցաւ դանձրս աստուածային. . . .—
Հմտ. թ. 1672, Ե. Հատոր, էջ 527:

Թշ. 297ա2—բ, դատարկ:

Յիշատակարան Նկարչի.—

Թշ. 25բ, Մատթէոսի նկարին վարի
չըլանակին վրայ երկաթագիր. «Ըզնըկարի-
չըս սորայ յիշեցէք ի Դս. Յս. »:

1799

Ա Ի Ե Տ Ա Ր Ա Ն. — 19

Վլան

ՋժԱ = 1462

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ —

Ծաւալ 25×16×7.5: էջք Ը+608: Հան-
դամանք լաւ. նորոգութիւն կրած: Թուղթ
բամպակեայ: Գրիչ՝ Վարդան Երէց՝ որդի
Յովհ. քահանայի: Գրութիւն՝ սկզբնատողե-
րը եւ սկզբնատուերը կարմիր, մնացեալը
սեւ մելանով, երկսին, 21 տող: Բոլորդիր
վարժ: Համառոտադրութիւնք սովորական:
Կարմիր կապոյտ զարդագիր եւ լուսանց-
զարդ հաստաւծներու սկիզբը: Խորանագրդ
իւր սարօք, էջ 39, 199, 301, 479: Լուսանց-
քի մանրանկար էջ 191, 292, 466, 589: Նը-
կարազարդող [Մինաս]: Նկարք,

1. Աւետում, էջ 2
2. Ծնունդ Տեառն, 3
3. Ընծայումն Տեառն, 6
4. Մկրտութիւն Տեառն, 7
5. Պայծառակերպութիւն Տեառն, 8
6. Յարութիւն Ղազարու, 9
7. Ծաղկազարդ, 12
8. Ունայլուայ, 13

9. Խաչկութիւն Տեառն, 14
10. Աւերումն Դժոխոց, 15
11. Թաղումն Տեառն, 16
12. Իւղաբեր Կանայք, 17
13. Համբարձումն Տեառն, 20
14. Հոգւոյն Սրբոյ Գալուստն, 21
15. Խաչն յարեւելից զայ, 22
16. Դատողական Աթոռ, 23
17. Մատթէոս, 38
18. Մարկոս, 198
19. Դուկաս, 300
20. Յովհաննէս եւ Պրոխորոն, 478

Կաշեկազմ տախտակեայ դրոշմազարդ:
Մագաղաթեայ պահպանակ սկիզբը եւ վերջը
երկուական թերթ, ժանգարոյն թանաքով,
երկաթագիր յստակ, մասն Աւետարանի:
Ստացող՝ Ստեփանոս տանուէր:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ —

էջ Ա-Դ. — Մագաղաթեայ պահպանակ:
էջ Ե-Ը, նոր սպիտակ թուղթ. — Յիշա-

տակարան, էջ Ե - 2, Է - Ը համարեա դատարկ:

էջ 1.— Գունաթափ անհարթ գրութիւն:

Դատարկ էջեր, 4, 5, 10, 11, 18:

էջ 19.— Անուններ, անհարթ գրով:

էջ 22.— Նկարին վրայ գտնուող արձա-

տակներ էջ 26-35: Համարաբարոի թիւերուն տեղերը կը մնան բաց եւ անմաքուր:

էջ 36, դատարկ:

էջ 39.— Գիրք ծննդեան...:

էջ 199.— Սկիզբն Աւետարանի...:

էջ 301.— Քանդի բազումք յաւթարե-

22.— Խաչն յարեւիյից գայ

Թ. 1799, էջ 22

նագրութիւններ, կարճատառ. «Խաչն յարեւելից գայ», «Արեգակ», «Լուսին», «Հրէկ», «Իող գողեն», «Ստեփանոս ստացող Սբ. Աւետարան», «Վարոս որդի դորին, տարայժամ փոխեցելոյն առ Քս.»,

Թուղթ Եւսեբիոսի, եւ կանոնի տալ-

ջին...:

էջ 479.— Ի սկզբանէ էր Բանն...:

Յիշատակարան Գրչի.— 1462

էջ 690.— Փառք Համայոյ, անբաժանելի, եւ միասնական Սբ. Երրորդութեանն...:

ի ծագմանէ արեղականն ճշմարտի...
... եւ նախահայրն յըստուերամած ներհմա-
նէն, եւ խաչակարկառ եւ բնեւոպինդ կաղ-
մօք տղատեցու ի խուարայլն եւ ի մեղսա-
սէր րանդէն: Եւ ի ձեռն չորից աւետարան-
չացն, որ դետաւրէն եւ ըղրըմահոս բլինն ի

տիս, ցանկացաւ աստուածասէր եւ բարե-
սլաշտ տանուտէրն Ստեփանոս, եւ քւերոր-
դիքն իւր Թումէն, Մարտիրոսն, եւ Մկրտի-
չըն, եւ ետուն գրել զսա յիշատակ իւրեան-
ցրն եւ իւրեանց ծնօղացն եւ զաւակացն, ըմ-
տեփանոսին եւ իւր զաւակին Վարդաին, որ

23.— Յովհաննէս եւ Պրոխորոս

Թ. 1799, էջ 478

տանէն տէրունի, ի յայդիս հայրատունկ
ծաղկեցաւ արգանդ մօր մերոյ Սիոնի, եւ
ծնաւ անթիւ կանառս աստեղաց, եւ տրամա-
փայլեաց զուսակ զուսակ...:

Արդ արամ աստուածեղէն եւ երկնա-
սլարդեւ զանձիս, եւ լուսափայլ մարգար-

տղայ հասակաւ փոխեցաւ ի Գս. եւ սուգ ան-
մխիթար եթող ծնողաց իւրոց. եւ Թումին,
Մարտիրոսին, եւ Մկրտչին, եւ նոցին ծընո-
ղացն, հօրն Աւետիսին, եւ մօրն Խաթ-
թունին, եւ այլ ամ. արեան մերձաւորացն
սոցին:

Աւրինակ մի եղջերուն եղեալ Հոգեւոր եւ աստուածասէր տանուտէրն Ստեփանոսն, որ ի յողովութենէ Հրական մասին, բաղձայ աղբեր ջուրց ըստ բանին երջանկին Դաւթի, ապաւինեալ ի մարդն ճշմարիտ եւ ի զառն Աստուծոյ, զոր պատմէ աւետարարառն Մատթէոս, փստահացեալ յառեծն խորիւ տական ի հորն Յիսուս, զոր ծանուցանէ ձեզ Մարկոս, աւետարակեալ յեղն պարտեալ եւ ի դուարական արդիւնական, զոր յայտ առնէ քաջարանն Դուկաս, բուռն հարեալ յարծաթոյի բարձրութեանն որ բերէ ի վերա միջնողանն, որպէս եւ գրէ որդին օրինաց, որ բերէ զօրինակ աստուածաբանն Յովհաննէս :

Արդ զայս պատուական ակս չափեալայ, ուր կայ Հանգուցեալ Աստուածն իսրայելի, եւ զկառս Եզեկէլի, որ պարագրէ զյոյսն: արտափայլեալ, առեալ բարեպաշտ եւ աստուածասէր տանուտէրն Ստեփանոս, յիշատակ Հոգոյ իւրոյ, եւ զաւակին իւրոյ Վարդան, եւ ծնողաց իւրոց, եւ քեմին իստեփանոսին, եւ քերորդոցն, Թումին, եւ Մարտիրոսին, եւ Մկրտչին, եւ հօր սոցա Աւետիսին, եւ այլ ամ. դաւակցն եւ արեան մերձաւորացն. եւ սովաւ լսել տայ զճայն եւրանաւտ բարբառոյն, եթէ Եկայք աւրանեալք Հօր իմոյ, ժողանդեցէք զկեանս յաւիտեանից, ամէն :

Արդ յանկ ելեալ կատարեցաւ Սբ. Աւետարանս ձեռամբ յովնամեղ եւ անարճնու զրչի Վարդան սուտանուն երիցու, ի քաղաքս որ կոչի Վան, ընդ Հովանեաւ Սբ. Աստուածածնին, եւ Սբ. Վարդան քաջ զօրավարին, ի Թուականութեանս Հայոց ՋԺԱ, ի Հայրապետութեան տեառն Զաքարիայի Հայոց Կաթողիկոսի, որ յայժմ ամի բերաւ Աջ Սբ. Լուսաւորչին յԱղթամար, եւ մերոյ աթոռակալացս տէր Յովաննէս եպիսկոպոսացըս :

Արդ աղաչեմ զամենեւեան որք Հանգուցիք ամս յիշեցէք ի Քս. զվերոյ յիշեցեալն զՍտեփանոս բարեպաշտ տանուտէրն, եւ ըզկենակիցն իւր զԹամար, եւ զորդիքն իւր ըզփոխեցեալքն ի Քս. :

Ած. ողորմի ասացէք Սանէլին, Մուրադին, Էփազին, Վարդոյին, եւ Մուղամփաշին, եւ իւր տղայոցն. Աւետիսին եւ իւր կե-

նակցին իստեփանոսին եւ իւր զաւակացըն. Թումին, եւ իւր կենակցին Թանուսին եւ որդոյն Մանէլին եւ այլ տղայոցն. Մարտիրոսին եւ իւր կնոջն իստեփանոսին, եւ Յովանիսին. Մկրտչին եւ իւր կենակցին Մարթումչին եւ որդոցն Մուրադին եւ Զանփաշին եւ այլոցն, եւ քերքն՝ Մէլին, նին եւ իստուարոյն : Եւ Ստեփանոսի քեմն Մըրուաթին եւ որդոյն Յովանիսին եւ Սօրդանին, եւ Հոգեւոր Հօրն սոցին Կիրակոսին, Եւ Ստեփանոսի Հոգեւոր որդոյն խոջա իստեփանոսին, որ կամակից եղեւ յայժմ բարի զործոյս. եւ այլ ամ. արեան մերձաւորք սոցա յիշեցէք, եւ միամիտ սրտիւ Ած. ողորմի ասացէք, եւ ինքն որ Հանգուցիչն է արգարոց՝ Հանգուցէ զսոսա յիւր երկնից արքայութիւնն ի զողն Արարհամու, եւ զձեզ զլսողքըդ եւ զկարգացողդ, ամէն :

Դարձեալ յիշեցէք ի Քս. զՍտեփանոսն եւ զամ. արեան մերձաւորք նորա, եւ զիս զմեղապարտ զծոցս՝ զՎարդան սուտանուն երկց, եւ զիմ ծնողն զՅովանէս քահանայն եւ զԶմրութ, եւ զեղբարքն իմ զփոխեցեալքն ի Քս. զկարապետ քահանայն, եւ զՄէլքէսէթն, եւ զորդիքն իմ՝ զԿիրակոսայոս քահանայն, եւ զՅովանիսն, եւ զԿիրակոսն, եւ զհօրն որդին իմ զԿիրակոսն, եւ զայլ ամ. արեան մերձաւորն եւ զերախտաւորքն մեր, եւ միամիտ սրտիւ Ած. ողորմի ասացէք, եւ Ած. ձեզ ողորմեսցի, եւ նմա փառք, յաւիտեանս ամէն :

Յետմագոյն յիշատակագրութիւնք.

Ա.— Յակոբ Երեցի.— 1645

Էջ 25, բոլորդիր.— Նորոյկաւ Լեզն վերստին Սբ. Աւետարանս ձեռամբ բաղմամեղ եւ անարճնու Յակոբ իրեցի, ի Թովականիս Հայոց ՌԴԴ, ի քաղաքն Թէոդոսիոյս, որ այժմ Արզրում ասի, ի գրան Սբ. Աստուածածնին եւ Սբ. Ստեփանոսի, վասն յիշատակի ամէնիմաստ, բարի եւ Հաւատարմ եւ երկիւղած, բարեպաշտ եւ աստուածասէր պարոն Նորհատն, եւ զծոցն իւր, հօրն Գուլպակէ եւ մօրն Վարդէ տիկին, եւ փոխեցեալ կենակցին Շնոյֆին, Հոռոմսիմին, եւ կենդանոյն Ալլամելիքին եւ որդոցն Սահակին եւ կենակցին Նանին եւ Էթարն եւ որ-

դոցն Գուլպակին, Առաքելին, Շահմանու-
կին, խոնապակին, եւ եղբարն Յովանէսին,
Մարդարին, եւ կողակցին Գոհարին, Վար-
դարեւին, եւ զստերացն Ջարդրիկին, Գոլ-
վաթին, Մանանին, մամն Շահպաւն, խա-
ւաչին, եղբորն Թորոսին, էլլակին, եւ ըզ-
պառն իւր Թաւաքն, եւ որդիքն խոնաքա-
կին, եւ որդոյն Կիրակոսին, եւ կենակցին
Շահգատին, եւ քվերն Թորովանդին, փա-
րարին, Գոլվաթին, Մայրամին, Համաւո-
րին:

Դարձեալ յիշեցէք Ջաֆարն, եւ ըզ-
ծնողսն իւր, հօրն Սաֆարին եւ մօրն Գուլ-
գատին, եւ կենակցին խանիկին, եւ որդոցն
Մեղեռնին, Աստուածատուրին, Թաւաքալին,
Յովանէսին, Վարդմանուկին, Յարութենին,
եւ եղբորն Աստուածատուրին, Բակին, խո-
նարակին, Բարուշակին, Գրիգորին, եւ քը-
վերն Անապխանին, խարպխանին, եւ դըս-
տերն Անապխանին, Շարխաթունին, Մար-
դային, եւ մամ. աղղատուհմին, որք են ի յաշ-
խարհի, եւ որք յաստեացս ննջեալ են ի տա-
պաւնի՝ Տէրն ամենի պահէ խաղաղութեամբ
զկենդանիսն ի յաշխարհի, ննջեցելոցն չը-
նորհեացէ դարբառն երանի ամէն եւ եղիցի:
Եւ որք յիշէք յիշեալ լիջիք ի Գրիստոսէ եւ
նմա փառք յաւիտեանս ամէն:

Դարձեալ յիշէք զաշխատաւորն Յոհան
եւ կողակիցն Նանան եւ զամ. մերձաւորս:

Բ. — Տիրացոյ Գաբրիէլի. — 1720

Իջ 607ա, տարբեր Թուլթի վրայ, բո-
լորդիւր. — Յիշատակ է Սբ. Աւետարանս պա-
րոն Նորհատին հօրն Գուլպակին եւ մօրն
Վարդէ տիկին եւ փոխեցեալ կողակցին Շը-
նաֆորին, Հոռոմին, կենդանոյն Այլամիլի-
քի եւ որդոցն Սահակին կողակցին Նանին եւ
Էթարն եւ որդոցն Գուլպակին, Առաքելին,
Շահմանուկին, խոնապակին, եղբորն Յո-
վանէսին, Մարքարին, կողակցին Գոհարին,
Վարդանին զստերացն Ջաթրիկին, Դուլա-
թին, Մանանին, Շահպաւն, խանիւաչին
կղբորն Թորոսին, էլլակին, եւ պապին Թա-
ւաքալին, որդոյն խոնապակին, եւ որդոյն
Կիրակոսին, կողակցին Շահգատին, քվերն
Թուրվանտին, փարվարին, Դուլվաթին,
Մարիամին, Համաւորին:

Դարձեալ յիշեցէք Ջաֆարն եւ հօրն

Սաֆարին, մօրն Գուլգատին, կողակցին խա-
նիկին, որդոցն Մեղեռնին, Աստուածատուրին,
Թաւաքալին, Յովանէսին, Վարդմանուկին,
Յարութենին, եղբորն Աստուածատուրին, Բա-
կին, խոնապակին, Բարուշակին, Գրիգո-
րին, Մարտիրոսին, խաթունին,
Փիլոսին, Դաւիթին, կողակցին Դիւսունին,
քվերն Անապխանին, Դարիպխանին, զստերն
Անապխանին, Շարխաթունին, Մարդային եւ
ամ. արեան զարմին ամէն:

Դարձեալ կրկին անդամ երեսս անկեւե-
աղաչեմ զդասս սրբանուէր քահանայիցդ եւ
սարկաւաղացդ, զի յորժամ ընդեռնուք եւ
կամ տեսանէք զայս աստուածային սուրբ
տառս, լի սրտիւ եւ ուղիղ մտօք Ած. ողոր-
մի ասացէք Տիեարկիոմցի Դաւիթին, որ ըս-
տացաւ զայս աստուածային բուրաստանս ի
հալալ արդեանց եւ արդար վաստակոց իւ-
րոց, եւ ետ յիշայտակ իւրոցն եւ ամենե-
ցուն, եւ որք հանդիպիք ի սմայ կարգալով
եւ կամ հարեւանցի տեսանելով, Ած. ողոր-
մի ասացէք իւր ննջեցելոցն, ամէն: Ով ոք
չունի իշխանութիւն, ոչ ասկականացն եւ ոչ
ի բարեկամացն ծախելոյ եւ կամ զբաւ զնե-
լոյ, ով եթէ ոք անդգնի եւ արասցէ՝ անէծս
կայնին, Յուդայի եւ տիրասպան քահանա-
յից մեղսն ժառանգեցէ ամէն:

Դարձեալ կրկին անդամ աղաչեմ յիշել
ի Քս. Դաւիթին, որ եղեւ այս Սբ. Աւետա-
րանիս վերջին նորոգող. Ած. իւր սիրական
որդիքն անփորձ եւ անասան պահեցէ մին-
չեւ ի խորին ծերութեան ամէն:

Կաղմ[մ]եցաւ ձեռնամբ բաղմամեղ եւ ա-
նարհեստ տիրացու,

Գաբրիէլ եմ եղկելի,

որ եմ եղեր մեղաց գերի,

միթէ Աստուած ինձ ողորմի,

ապապաւուն ժամանակի.

եւ որ յիշէ յիշեալ լիցի,

որք եւ կարդայք տուք զողորմի,

զոր եւ ձեզ Տէրն ողորմեցի,

յաւուր անեղ դատաստանի,

արժան անէ՛ լսել ձայնի,

յաջակողմեան դասուն խրմբի.

եւ մանաւանդ ըստացողի,

յաւետարանիս Դաւիթի,

Աստուած սիրողն հայր մեղա մասի,

մեղս[ա]մածեալ զծողս յիշի, ամէն.

թ[ի]ն Ռժկթ [= 1720]ին:

Ներքեւը գիծուկէտ ծածկազրոյ.

Գարբէլ:

Գ.— Տիմարի Գոմցի Յովհաննէսի.—

1828

Էջ եւ տարբեր թուրքի վրայ, բոլոր-
դիր մեծ եւ յստակ.— Յիշատակ է չուանա-
լից եւ մարդարտաւար Սր. Աւետարանս,
Տիմարիգոմցի առ Տէր Հանգուցեալ Դաւի-
թենց Սաղաթին, Հանգուցեալ կողակցւոյն
Նուշուխին, Հանգուցեալ որդւոյն Նահապե-
տին, կենդանի որդւոյն Յօհաննէսին, Մը-
կրտչին, Հանգուցեալ Հարսնեբացն Ասլին,
Մարիամին, եւ կենդանի Հարսն Ղիւտը-
թին, եւ ամ. դարձից սոցին՝ կենդանացն
և մեռելոցն, արանցն եւ կանանցն, ծերոցն
և տղայոցն:

Այդ ծանուցում լիցի սրբախնայող քա-
նա՞յիցդ, սարկաւազադդ, զպրացդ, եւ
որ Հասարակ ժողովրդոցդ, զի Սր. Աւետա-
րանս այս բազում ժամանակ յառաջ յիշեալ
Յօհաննէսի սպասկեական եւ Հայրենական
յիշատակ եղեալ էին ի շուրբ եկեղեցիս մեր,
Տէր լուսաւորեցել ի հողիս նոցին ի փառս
խրոմ համարելով՝ ամպկողման զասուն ար-
մանիս արտաշէ եւ ընդ արդարսն պատկե-
ցէ:

Բայց սակայն յայսմ ամի օրհնեալ Հա-
տատարիմ բարեպաշտ պարոն Յօհաննէսն
Հէլալ արդեամբն իւրով՝ յօմար կաման՝
վասն կենդանեացն եւ Հանգուցելոցն՝ մին
խաչա նորագոյն շինեցուցեալ Սր. Աւետա-
րանիս՝ վերստին յիշատակս արար ի զուոս
սուրբ Եկեղեցւոյս մերոյ, եւ ասեմք միա-
րան՝ Տէր Յօ. ի փառս իւրում համարեցել՝
միջնորդութեամբ արագահա Սրբոյն Մի-
նասայ բաղմաշարչար նահատակին: Եւ ով
ոք պատահիցի սմա՝ յիշեցէ զՅովհաննէսն
եւ ինքն յիշեալ լիցի ի Հօրէ ամենակալէ. եւ
եթէ ոք ի յեկեղեցւոյս արտաքս հանցէ, կամ
վաճառեցէ եւ կամ գրաւ տացէ, զայնպիսի
անձն մասն Յուդայ մատնչի եւ պատիժն Կա-
յննի առցէ. եւ ըստ մարդարէին թէ՛ վասն
այսորիկ ոչ յարիցեն ամբարիշտք ի դատա-
տան, եւ այլն:

Ի թուին Հայոց ՌՄՀէ, եւ փետրվարի

ամսոյ ինին, Լղաւ ի գիւղս Տինարի Գոմ, եւ
ի զուոն Սր. Մինաս եկեղեցւոյն:

Դ.— Տիրացու Ալիքսանի.

Էջ 2է, աղճատ նոտարգրով.— Դարձ-
եալ այսոնց անցմանէն յետոյ յիշեցէ Մըդ-
տսի Նահայալէն, յեղբարն Օհանէսըն, Մար-
թ[ար]ն?, Ած. ողորմի ասացէք լի մտօք եւ
ուղիղ մտօք մէջ Հայր մեղայ մի ասացէք ա-
մէն:

Դարձեալ յիշեցէ Դաւիթին, Սաղա-
թին, փոքրիք եղբայրն Կարապետին, Ար-
րեհամին յիշեցէ, Ած. ողորմի ասացէք ա-
մէն:

Դարձեալ յիշեցէ զճնող մայրն ա....
ըն, նորին Հարսըն Նուշուխըն, ք[ի]նըն թու-
րուշտ[ի]ն?, ք[ի]նըն Տուտին, զուստըն Հօ-
ռօսիմեային, եւ անցաւորաց ննջեցելոցն հո-
ղին յիշեցէ ամէն:

Դարձեալ յիշեցէ Նորինք? որդիքն Ալ-
բօրն, զ[ի]նարք? Նահայալտն անդանտան?
զՕիանէսն եւ զՅսիօրն յիշեցէ ամէն:

Դարձեալ յիշեցէ զԴ[աւիթ]ն եւ զՍա-
ղաթին Հեղաշոյի Հիւրարայէր եւ ք[աղց]-
րալիկոյ փոքրէ կրտսրն Կարապետին, եւ
զմեղապալարն եւ անորման Հեղաշոյի եւ
զըղբայրն? տիրացու Ալիքսանին յիշեցէ
լի մտօք եւ ուղիղ սրտի մէկ Հայր մեղայ
մի ասացէք ամէն:

Դարձեալ յիշեցէ այս յիշատակս զը-
դրս տիրացու Ալէքսանին, Ած. սիրողս մէկ
Հայր մեղա ասացէք ամէն: Եւ որ յիշեցէ
տիրացու Ալէքսանին, եւ որք ասեն ինձ ո-
ղորմի, ապա....

Ե.— Մզղսի Պապայի.—

Էջ 606ա, սկիզբը բոլորգիր, ապա ան-
հարթ նոտարգիր.— Վերջին ըստացող Սր.
Աւետարանէս յիշեցէ ի Գօ. եւ Ած. ողորմի
ասացէք բարեւէր մզղսի Պապային, որ ը-
տացաւ զՍր. Աւետարանն բարի յիշատակ
հոգոյ իւրոյ եւ ծնողացն, Հաւրն Յեւտա-
շին եւ մարն Շահնիկարին, քուրճն Միխի-
թին, փեսին Թաւաքային, որդուն Ոսեային,
դստերացն Շահամբարին եւ Ղայաթին, կո-
ղակցին Փարվարին, քուրճորդուն Պոճա-
րայէն եւ այլ ամ. արեան մերձաւորաց. ով
ոք կարդայք Ած. ողորմի ասէք, եւ Ած. ձեզ
ողորմի իւր անեղ ատ[են]ին, ամէն:

1800

Ա. — ՄԵԿԵՆՈՒԹԻԻՆ ԺԱՄԱԿԱՐԳՈՒԹԵԱՆ. — 8

Բ. — ՄԵԿԵՆՈՒԹԻԻՆ ՊԱՏԱՐԱԳԻ. — 5

ՄՈՎՍԵՍ ՎՐԻ. ԵՐԶՆԿԱՅԻ

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻԻՆ. —

Մաւալ 23×17×5: էջք 544: Հանգա-
մանք լաւ: Մազաղաթ կոկեալ: Գրիչ՝ Ուս-
շատուր: Գրութիւն՝ խորագիրները եւ ըս-
կիրնատառերը կարմիր, մնացեալը սև մե-
լանով, երկսիւն, 27 տող: Բոլորդէր: Հա-
մառօտալորութիւնք սովորական գրեթէ:
Կարմիր կապույտ զլիւսգարդ եւ լուսանցա-
ղարդ, էջ 3, 236, 289, 377 (կտրուած), 437:
Ոտորանաղարդ իւր սարօք, էջ 385: Կաշեկազմ
տախտակեայ դրողմաղարդ: շատ մը պրակ-
ներ քակուած փրթած: Ստացող՝ Թադէոս
Արեղայ: Նուիրող՝ Մատթէոս Մ. Այվատ-
եան (1869):

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻԻՆ. —

էջ 2, դատարկ:

էջ 3. — Բացայայտութիւն կարգաց ե-
կեղեցոյ քարոզութեանց եւ աղաթից ըստ
իւրաքանչիւր ժամուց, երանելոյն տեառն
հոսրովայ Ամենացեաց եպիսկոպոսին. —
Ընդ Աստուծոյ եւ վասն Աստուծոյ խաւսելո
ամ. արթնութեամբ եւ զգուշութեամբ պար-
տիմք միտ դնել բանիցն անացելոց. . . —
Հմտ. Թ. 519, Բ. Հատոր, էջ 522:

էջ 6, դատարկ:

էջ 7, վերի կէտը անկանոն ձեւով կը-
տրուած. — Զարթուցեալքս ամենեքեան ի
հանգստենէ քնոյս. . . :

էջ 36ա. — Մովսէսի Քերթնազան. —
Եթէ ընդէր Ը կանոնիւք կարդեալ է գմաղ-
մասն Դաւթի. . . :

էջ 36բ. — Յոնաննու Ամենցո. — Արդ ի
զուրպայիւք կարգեալ է կանոն. . . :

էջ 37ա. — Ստեփաննոսի Սիւնեցոյ. —
Այսպէս եւ ի գուրդայիւք կանոնեալ Սաղմո-
սըդ Դաւթեան. . . :

էջ 38ա. — Խոսրովու. — Յետ կատար-
ման աղօթիցն սկսանին զկանոն Սաղմոսին

էջ 85, աջակողմեան լուսանցքը կտրը-
ւած անկանոն ձեւով:

էջ 121. — Մովսէսի Քերթնազան յերգ
երից Մամկանցն. — Երեք մանկուհն օրի-
նակ էին մարդկային բնութեանս. . . :

էջ 122բ. — Ստեփաննոսի Սիւնեցոյ Ե-
պիսկոպոսի. — Արդ սոնէ եկեղեցի Աստու-
ծոյ հանապազ. . . :

էջ 123բ. — Յոնաննու Օմնեցոյ Վասն
Միաշարքիւ. — Իսկ միաշարքի աւուր ա-
ռաւտուն աղօթքն. . . :

էջ 124բ. — Մեծիմ Խոսրովայ Քարոզ
Հարցիմն. — Եկեալքս ամենեքեան միաբա-
նութեամբ. . . :

էջ 145բ. — Փառք ի բարձունս Աստու-
ծոյ. . . :

էջ 187ա. — Այս ամ ժողովն եփեսոսի
ստացու. — Եւ յամենայն ժամ աւրհնեմք
դքեդ. . . :

էջ 193բ. — Յոնաննու Իմաստասիրի
Վասն Առաւօտին Երգոց. — Երկշարթին ըստ
առաւօտին պաշտման խորհրդեանն. . . :

էջ 223բ. — Տեառն Յոնաննու Հայոց
Կաթողիկոսի Եթէ զինչ խորհուրդ ունի Ա-
րեւազալիմ Ազօրքն:

էջ 236ա. — Տեառն Յոնաննու Հայոց
Կաթողիկոսի եւ Իմաստասիրի Վասն Եր-
րորդ ժամու ազօրքն:

էջ 245-248, աջակողմեան լուսանցքնե-
րը կտրուած:

էջ 289ա. — Երանելոյն Խոսրովու Վասն
Երեկոյն ժամուն:

էջ 337ա. — Յաղագս Խաղաղակամին Ա-
ղաթից:

էջ 376ա. — Ես Մովսէս մեղաւք մեռ-
եալ. . . — Հմտ. Թ. 395, Բ. Հատոր, էջ
322:

Բ. — ՄԵԿՆ. ՊԱՏԱՐԱԳԻ

Էջ 377. — Հաւաքումն Համառատ Մեկնութեամ Սրբոյ Պատարագին, գոր յառաջագոյն արարեալ սրբոց լուսաւոր հարց. — Աստուած որ մեծն է ողորմութեամբ... — Հմտ. նոյն, անդ:

Էջ 385. — Մեկնութիւն Քաեանայակամ Աղաւթից. — Որ զգեցեալ եւ զլոյս որպէս Հանգեալ...:

Էջ 418. — Մեծիմ հաւորութիւն Մեկնութիւն, գոր արարեալ է Քարոզին, որ յետ Աւետարանին, եւ զհաւատաւքն ասելոյ. Քաւոզ. — Էւ եւս Հաւատով աղանջեցուք...:

Էջ 437. — Պատարագամատոյց. — Տէր Ած. զաւրութեանց...:

Էջ 537. — Գոհացուք եւ մեք զմարդասիրէն Աստուծոյ...:

Էջ 541. — Գրեալ է ի Վարս Հարանցն թէ ի միարանակեաց տունն ոմն տեսուչ բուրստաւն՝ ոչ ժամանէր յեկեղեցին...: Եւ անդ զերկնից արքայութիւնն պարզեցեցէ, որոց լիցի ամենեցուն (Այսպէս կամզ կ'առնէ):

Էջ 543-544, վերէն վար կ'իտով չափ կըտորած անկանոն ձեւով:

Էջ 543, Համարեա դատարկ:

Յիշատակագրութիւնք Գրչի. —

1. — Էջ 121. — Վարդ. — Ձստացաւ լուսաղարդ մատենիս զերջանիկ եւ զհոգեւորից [մէկ տող պարապ ձգուած] յիշեալիք ի մեղաց թողութիւն, եւ զիս զստոպակեալս եւ զորտէ խոցեալս զճաշատուր զրիչ եւ զծնողսն մեր, եւ Ած. զմեզ յիշէ յիւր առատ ողորմութիւնն, եւ նմա փառք յաւիտեանս ամէն:

2. — Էջ 384. — Վարդ. — Ձմեղապարտ գրիչս զճաշատուր յիշեցէ ի Տէր: Ներքեւ տարբեր գրով:

Յիշատակ է Կեսարիոյ ի դուրն Սր. Սարգիս եկեղեցոյն:

3. — Էջ 436. — Վարդ. — Ձստացաւ լուսաղարդ տառիս զտէր Թաթղէտ Հարեղայն յիշեալիք ի Տէր: Նաեւ զարտէ խոցեալ եւ զստածեալ մեղաւք զճաշատուր զրիչս յիշեալիք ի Տէր:

Յետմագոյն յիշատակագրութիւնք.

Ա. — Էջ 544. Նոտրագիր, կիսակտուր. — ... մարտի ամսոյ Դ օրն ... ի քաղաքն Իգմիր ... անկեալ ի մեջ Օսմանցոց ... Օսմանցիքն այրեցին Տրակու ... ովին որ մին տուն ոչ ապրեցաւ ... փախեան ի Նաւն ապա զապրանս ... ոչ կարացին տանիլ. զորս Համայնն ... զոմանս այրեալ զոմանս ժողովք տաճաք [յափ] շտակեալ. ստի թէ անթիւ դապրանս զոլ Նաեւ ի յունաց եւ ի լատինացոց իբր ԳՌ ողորկորեան ի տաճկաց սպանեալք կամ ի մեջ Հրոյ այրեցեալք: Տէր Յ. Հեռի արասցէ այսպիսի պատուհասն յամ. քաղաքաց:

Բ. — Էջ 118, լուսանցքներու վրայ, շեղար. — Գիրքս այս յիշատակ է եկեղեցոյն Սրբոյն Սարգիսի. ով ոգ զողանայցէ զմատնանս դարձ. Յուդայի դասուն դասակից լիցի եւ մեղապարտ Համարեցի:

Յամի Տեառն 1851 Բարսեղ Սերովրէ Քալֆայան էր վարժապետ ի դպրատան Սրբոյն Սարգիսի եւ ի 15 տարեկան:

Գ. — Էջ 1, շեղարկ կանոնաւոր. — ԸԶ. Խոսրովու Անձնացեաց եպիսկոպոսի բացատրութիւնս Ժամակարգութեան եւ զՄոյսիսի գիտնական վարդապետի Բացատրութիւնս Սրբոյ Պատարագի, նուիրեմ Թանգարանի Վանացն Սրբոց Յակոբեանց Սրբոյ Երուսաղէմի, ի ձեռն Եսայեայ Երբորդի սրբազան պատրիարքի Սրբոյ Երուսաղէմի. — Կոստանդնուպոլիս, 1 Յունուար 1869. — Մատթէոս Մ. Այվատեան:

1801

Ա.— ՎԵՑՈՐԷՒՑ ԳԻՐԳ.— 6

ԲԱՐՍԵՂ ԿԵՍԱՐԱՑԻ

Բ.— ԺԱՄԱՆԱԿԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.— 10

ՍԱՄՈՒԷԼ ԱՆՑՑԻ

Հռոմեոսի վամֆ

ՈՂԶ = 1187

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Ծաւալ 25.5×16.5×7: էջք Բ+560:

Պրակք Ա-Ռ: Հանգամանք լաւ, բայց ոչ ղերծ ցեցահարուծեմէ: Նորոգութիւն կրած: Թուղթ բամպակեայ գորշորակ: Գրիչ եւ ըՍ-տացող՝ Յովհաննէս Քահանայ: Գրութիւն՝ սրճապոյն թանաքով, ժամանակագրութեան պիծերը կարմիր, միասիւն, 22 տող: Բոլոր-պիւր հնատիպ նոտրակերպ կանոնաւոր: Հա-մառոտագրութիւնք սովորական: Վեցօրէից Դրբիւն ձախակողմեան եւ աջակողմեան ար-տաքին լուսանցքները լիցողած տարբեր օրի-նակի տարբերակներով մենքով, շեղապիւր: Հը-նաձեւ թանձրաներկ լուսանցաղարդ ճառերու սկիզբը: Կարմրաներկ խորանաղարդ իւր սա-րօք, էջ 1, 387: Կաշկեղծ տախտակեայ դը-րոշմաղարդ հնամաշ: Պահպանակ մազա-ղաթեայ սկիզբը երկու թերթ, վերջը մէկ, սրճաղոյն թանաքով, միջին երկաթադէր, մասն Աւետարանի:

Ա.— ՎԵՑՈՐԷՒՑ ԳԻՐԳ

էջ Ա.— Յետնադոյն յիշատակարան:

էջ Բ.— Բազմադոյն նկար. Սբ. Հայ-րապետն Բարսեղ:

էջ 1-2, տարբեր նոր թուղթ եւ գրչու-թիւն:

էջ 1.— Սրբոյ Բարսեղի Եպիսկոպոսա-պետի Կեանքոյ Կապուտակեցոյ, Յաղագս Վեցարեա Աւուրց.— Լուսք ի գրոց պի ա-սէ. ի սկզբանէ արար Աստուած ղերկին եւ ղերկիր...:

էջ 42.— ձառ երկրորդ:

էջ 79.— ձառ երրորդ:

էջ 123.— ձառ Զորորդ:

էջ 153.— ձառ Հինգերորդ:

էջ 200.— ձառ Վեցերորդ Վասն Վե-ցաւրեա Աւուրցն.— Որ երթեալ նստիցի լի-նել տեսող մարտի նահատակաց, պարտի աշուհեանեւ ժուժկալութիւն համբերութեան ունել յանձին. եւ զայս ի կարգէ ըմբշմար-տին պարտիմք իմանալ, ղի ամենեքին որ միանգամ ի տեսիլ մարտին ժողովիցին, զլիսաբացք նստին...:

էջ 262.— ձառ Եօթներորդ:

էջ 298.— ձառ Ութերորդ:

Լուսանցաղարդութիւն.—

էջ 318.— ստորին լուսանցքին շեղա-պիւր.— Մատթէոս Այվատեանը բաղդաստեց: Ներքեւը սեւ մատիտով.— Երանի օ-րինակի մատին փոքր ինչ տեղեկացնէր:

էջ 343.— ձառ Իններորդ Վասն Վե-ցաւրեա Աւուրց.— Սեղան որ առաջի ձեւ կազմեցաւ ընդ առաւատոս աստուածնդէն բանիւն (բանին) որպէս (որպիսի) ինչ ար-դեւք ձեզ ճաշակեցաւ. զի ինձ առապէս իմն (յաւ. պատշաճ) թուի նմանեցուցանել զտը-կարութիւն բանիս իմոյ (բանից իմոց) աղ-քատութեան առն տառապելոյ, որ հրաւի-րեսցէ ղկոշնականս յուրախութիւն, եւ հա-մարեսցի թէ (համարեսցի եթէ) մեծամեծ ինչ ոպասուք կարող իցէ ընդունել ղնոսա...:

Ծանօթ.— Փակագծով գրուած բառերը կը ներկայացնեն լուսանցքի տարբերակները: — էջ 353 վերջ կը դառնեն Այվատեանի բաղ-դատութիւնները:

Յիշատակագրութիւնք Գրչի.—

1.— Էջ 122. ստորոտը, բոլորովին.—
ԶԵՐԱՆԵՆ ԿԱՆԱՏՈՂՈՍ ԵՆ ԿԱՏԱՅՈՂՈՍ յԻՆՏԵՆ
ՆԻՔ Ի ՏԷՐ:

2.— Էջ 297. ստորոտը, անցման գրով
— ԱՂԱԶԵՄ ԿՍՈՒՐՔ ԵՂՐԱՐՍԴ ՈՐՔ ԸՆԹԵՈ—
ՆՈՒՔ ԿԱՍՏՈՒԱԾԱՆՐԱՆՆ ԵՔԱՆՆԻՍՈՍ, յԻՆՏԵՆ
ՆԻՔ Ի ՏԷՐ ԿՅՈՒԱՆՆԱ ԵՆ ԴԾՆՈՂՈՆ ԽՈՒ:

ՐՈՐԴՈՒԹԵԱՆՆ յԱԻՏԵԱՆՆ, ամէն:

Կատարեցաւ աստուածաշրաշ առաստու—
թիւնս Սրբոյն Բարսղի: ԶԵՐԱՆԵՆ յԻՆՏԵՆ
Ի ՏԷՐ:

Վերստերեսցի դարձեալ աստանաւ
իւտք, սլատկանաւոր մրտաւք եւ զո՜ւացո—
ղական բայիւ, եղակ եւ եռանձնեայ Աստ—
ուածութեանն, որում զրուատաղարդ, եւ

24.— Սր. Հայրապետն Բարսեղ

Թ. 1801, էջ Բ

Մեծ յիշատակարան.— 1187

էջ 384.— Աւրհուրիւն, եւ զոհու—
թիւն, եւ բարեբանութիւն ամենասուրբը—

չնորհանուէր երկրպաղովութիւն, այժմ եւ յա—
պաղայ յաւիտենին յաւիտեանց, ամէն:

Ով ամենիմաստ եւ բազմերգելի, չըն—

չին և և սուղամասնեա առասութեանցս, առլցեալ անբաւիւք զարմաղան աստուածակերտ հրաշիւք, յոքումբք ըմբողգատութեամբ յառաոցեալ արտաճառութեամբ պատկանաբար յատկութեամբ դիմատտ ամենայն դոյնից մարմնոց և անմարմնոց: Զորս թնայետ ծայրագոյնն մարդաբնից և աստուածատեսայր՝ իրր զքննող և հմուտ խորոցն Աստուծոյ, և տեղեակ բոլոր իմաստից էից հոգևով արտատրեանց զընդհանուրս, սակայն ոչ անջնան յուսաւոր, և բացայայտ զարմանալեալ լի, որպէս մեծ՝ և սքանչելին Բասիլիոս, որ և սա հոգևով լցեալ, մանր ծառակամբ փամբեաց մանկանց եկեղեցւոյ, ի զարդացումն հոգեւոր հասակի:

Սակս որոյ ըղձմամբ սրտի տարիացեալ՝ չուսուք քան զամենեւին յորդին եկեղեցւոյ յոկ անուամբ միայն քահանայ Յովանէս, զծաղրեցի զսա տկար մատամբ և անզաւր անձամբ, ի տիեզերահռչակ ուխտով Հոռոմոսի կոչեցեալ Վանք, ընդ հոգմանեալ Սուրբ Յովանէսիս, ի հայրապետութեան մեծարդոյ և հռչակաւոր առնն Աստուծոյ տեսնն Բարսղի, և եղբարորդոյ Նորաստուածաբնալ մանկադոյն քահանայի Սարգսի, զորս պահեսցէ Տէր Ած. ամենազաւր աջովն իւրով, հանդերձ եղբարբք և աղպաւ, արտաքոյ ամենայն մտանդից հոգւոյ և մարմնոյ, ի պարծանս մեղ:

Արդ աղերաստաց մաղթանաւք ինդրեմ յամենեւոյն, որ աւդտիք ի սմանէ, յիշեալիք յաղաթս զաճիւնացեալս մեղաւք զՅովանէս, և զեղբայրն իմ զՎարդան միայնաւոր, հանդերձ ծնաւաւք մերովք և եղբարբք: Եւ Ած. զյիշողքդ մեր և զամենայն հաւատացեալսդ աւրհնացե և պահեսցե ի խաղաղութեան երկակի կենդանութեամբ, ամէն: Թուական Հայոց ՈՂԶ:

Ներքեւ տարբեր քառաբով և գրչուքեամբ:

Ընդ մէջն և զԳրիգոր եղբայրս յիշեալիք ի Տէր — Հմմտ. Յիշտ. Զեռագրաց, Անթիլիաս, Թիւ 235:

Բ. — ԺԱՄԱՆԱԿԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Էջ 387-388, տարբեր թուղթ և գրչուք թիւն:

Էջ 387. — Սամուէլի Գառնուայի Հա-

ւախմանք ի Գրոց Պատմագրաց Յաղագս գիւտի ժամանակաց անցելոց միմչեւ ի մերկայս ծայրաքաղ արարեալ. — Յերիս որոշմունս բոստանեալ սահմանեցան թիւք ժամանակաց ...:

Մամոք. — Էջ 387-440 լուսանցքի վրայ նշանակուած են Այվատեանի բաղդատու թիւնները այլ օրինակի հետ:

Էջ 440. — ...Վերջոյ ամենեւոյն հեթանոսական աղոց և թաղաւորաց կամեցաք և զհոգիմայեցելոցն արտայայտել զշարս ...:

Էջ 459. — ...Սկսեալ ի ծննդենէն Քի. յառաջին ամէն, զոր կարգեցիք բուն թուական, և զթաղաւորս Հոռոմոց, Հրէից, և Պարսից, և զմերոյ աղբիւս ստոյգ զտակաւ դրեցիք անյապաղ:

Էջ 460-557. — Ժամանակադրական աղիւսակներ, համառոտ տեղեկութիւններով, առանց յետնադոյն այն յաւելումներուն որոնք կը գտնուին Արշակ Տէր Միքելեանի հրատարակութեան մէջ (էջ 17-139):

Նկատագրութիւն ցեղակերութեան մասին: Սոյն ձեռագրի 483 էջին վրայ նշան դրած էի ցեղերէ ծակուած լուսանցքին շուրջ 19-11-1962ին: Այդ թուականէն ասդին ցեղակերութիւնը նոր աւեր չէ պատճառած և կը մտայ նախկին սահմանին մէջ, 8-7-1971:

Էջ 557. — Վերջին թուականն է ՈՂԶ:

Էջ 560. — Այլեւայլ մանրութեւ, վնասուած մեծ չափով: —

Յետմագոյն յիշատակագրութիւնք.

1. — Էջ 557, նոտագիր. — 1198

Ի մեջ ձեռի թվականին փոխի մահուամբ առ Քս. յոյն Ներսէս Լամբրոնացին, իձ աւագ: Սայ մեկնեաց զՍաղմոսն և զԱսակն և Ղաատարագի խորհուրդն, և թարգմանեաց բաղում գիրքս ի յունաց և ի Ֆոռնդաց, ընտ որս և զՅոհաննու Տեսլին մեկնած թարգմանեաց յԱնտիոք, և զէր ընդ եղբարս ինքն մեկնեաց:

2. — Էջ 557, բոլորգիր. — 1232

ՈՂԱ առաւ Գանձակ քաղաք ի Տաթարէն:

3. — Էջ 558-559, անհարթ խոշոր գրով. — 1236

Ի թուականն Հաց ՈՂԵ, ի դժբնդակ

ժամանակի, յանիծեալ յազգէն Քամա, կոչեցեալ անդադար, ի պաշարեալ զմայրաքաղաքն Անի, եւ զամենեանս ի սուր սուսերի մաշեալ, զսրբութիւնն անարդեալ եւ զղրեանս դերի վարեալ, եւ զիրքս այս կոչեցեալ Վեցաւերեա, բերաւ յաշխարհ՝ Կիրիկեցիոց, եւ ստացա զպիրքս քահանա անուն կոչեցեալ Հայրապետ, պանդուխտ եւ յանարդ ժամանակի յիշատակ ինձ եւ ծնողաց իմոց: Որ կարողայք կամ աւստիք կամ աւերինակէք, յիշեալիք դժնաւզն իմ կոչեալ անուն Տիրացու եւ Արքատիկին, եւ զՀոռոմտիկին եւ զՎարդերեսն եւ զԿիրակոսն, եւ զ[ի]նաչեքս, եւ զ[աւել]իք, եւ զանարժան ք[ահանա]յայս զՀայրապետս, եւ մեղաց թողութիւն [անդերեցէք, եւ որք յիշէք յիշեալ] եղիցիք: Եւ յաւստիւթիւնս մեր Վշտակցեալ, ի քաղաքն Սուր, ծերութեամբ ծաղկեալ անուն առն թորոս եւ կենակցին Տիկնուկ, եւ դաւակս նոց փոխեալ ի Քս. տղական Հասակա եւ զՎասակ եւ զԿոստին, եւ մեղաց թողութիւն [անդերեցէք, եւ ամ. յիշողացդ (Տէր) ողորմեսցի:

4.— Էջ 558-559, նոտրադիր մանր.— 1403

Ի թվին Հայոց ՊԼԵ, Լանկթամուրն եւ կրն ի Թաւրէշ եւ ի Նախչուան, եւ անտի ի միում աւուր կայօ մինչեւ ի Կարբի, եւ ի Բճնի, ի Գառնի, ի Սուրմարի, ի Կողր: Եւ անտի դնաց ի Վրաց տունն, եւ արար Դաղայ զՏփլիս քաղաք, եւ կախալ զԹաղաւորն Բաղրատ, տաճկացոյց, եւ զնացեալ ձմերեւաց ի Մուղան: Եւ ի դալ տարոյն յուրս աւադ դատկին, եւ ի Սիւնիս, եւ սփռեալ տարածեցաւ, եւ դնաց Հետ թուրքմանին մինչեւ ի Համթայ Գուրն, եւ դարձեալ եկն ի վերա Վանայ եւ իսարեւաց դնա դուրս Ին, եւ առեալ դնայ յուր Եշոճ, յաթուաց Սր. Ուշին, եւ զամենեանս ի բերդն ի վայր Ելից, Էմ մարդ, եւ անց դնաց ի Սմըղանդ: Եւ յետ Զ տարու դարձեալ եկն ի դուրս Թամուրն, եւ էջ ի Պաղտատ, եւ անդ կոտորեաց քաղում մարդիկ, եւ մարդու գլխով Զ մինարէ շինեաց, եւ դնաց ի Միջագետս Արորոց, եւ անդ կոտորեաց քաղում մարդիք:

Եւ էր որդի սուլթան Ահմատին ի բերդերն Երընջակայ, եւ եկեալ վրացիքն տարան. եւ լսեց Թամուրն եւ բարկացեալ եկն ի դուրս մեծ բարկութեամբ, եւ զնաց ի Վրաց

տունն, շատ օեր եւ վնաս արար սրով, հրով եւ գերութեամբ. քակեաց դժնամեծ կեղեցիս ի Տփլիս, եւ անտի էջ ի Շամա տուն, եւ զնաց մօտեցօ յերուսաղէմայ, բայց անդ ոչ եմուտ, եւ դարձաւ քաղում օարօ, եւ գընաց ի Թախտն: Եւ ի միւսում տարին դնաց ի Հոռմանց տունն, եւ էառ դիւմախ, եւ դայք քաղում տեղիս:

Եկն ի Սեբաստիայ եւ քաղում կենդանիս Թաղեաց աւելի քան զԲի, եւ դարձօ ի տեղի իւր: Եւ ի միւս այլ տարին դարձօ ի Հոռոմս եւ զԼարուսն Ուան կայօ որ ունէր անթիւ հեծեալս եւ անհամար դարս, ցրունաց եւ դերեաց դամենեւան:

Թվին ՊԵԲ դարձաւ յարեւելս յԱղուանից եւ շինեաց քաղաք մի Բաղուայ անուն, եւ յուրս տօնի Հրեւտակապետին կկն ձիւն սաստիկ ի նոր քաղաքն, եւ եսպան ի շինողացն Դիմ Հողի, եւ այն ամ. ի դինորացն Հին: Եւ ապա շուեալ դնաց յերկիրն իւր ի Սամարղանտ, եւ անդ սատակեցաւ. Թիւ Թամուրն որ եկաց ի Դուրց յաշխարհս Ժէամ էր.— Հմմտ. Յիւտ. Ժե. Դարի, Ա. Մասրն, էջ 52 (քաղմասխալ): Տես նաեւ Սամուէլ Անեցի, Վաղարշապատ, էջ 171:

5.— Էջ 557, անհարթ դրով.— 1729

Թվ. ՌՃՀԼ յունքն մոլորեցան ի Սր. Զատկին, ծաղկապարդին արին դատիկ եւ եղեն ծաղր ամ. աղպաց, եւս առաւել տաճկաց, որ քաղում հայհոյանք խոսեցան, որ ոչ է յիշելի, թէ դուք սուտ էք, երմենին չիտակ է, նոցա կյաւ նորն. եւ շնորհք Սր. Լուսաւորչին լուսն մեղ կյաւ Սր. Յարութեան երեկոյի է ժամ ու կէսն. եւ Քի փառք մտէն:

6.— Էջ Ա, չեղադիր կանոնաւոր.— 1869

ԶՍրբոյ Բարսղի Կեսարացոյ ճառոս Յաղապ Վեցօրեայ Արարչութեան եւ զՍամուէլի Երիցու Անեցոյ ժամանակադիրս, Նրւիրեմ Թանդարանի Վանացն Սրբոց Յակորեանց Սրբոյ Երուսաղէմի, ի ձեռն Եսայիայ Երրորդի Կեսարացոյ սրբադան պատրիարքի Սրբոյ Երուսաղէմի: Կոստանդնուպոլիս 1 Յունուար 1869:— Մատթէոս Մ. Այլատեան:

Յաւելուածական կցորդ, ութ էջ, աւելի փոքր սպիտակ թուղթ, նոտրադիր: «Յիւտակարան Կեսարացի Յակոր Քահանայի»:

էջ 1. — Փառք քեզ համապատիւ երբորդութիւնն եւ մի Աստուածութիւնն... Եւ արդեւ անսպասելի ի բարեաց... ասակ անուամբ Յակոբ էրէց... — Հայիմ ի Թուոննս երկնից, դիտեմ անթիւ երամ է, դառնամ եւ յիս հայիմ, կեանքս իմ հարամ է։ Ապա ըստ իմաստունի. որ ասէ. Երանի ամլոց որ ոչ ծրնան, եւայլն. զի Թէպէտեւ ի մարմնաւորէն զրկեալ եմք, այլ աղօթիւք հարց եւ եղբարց հայցեմք ի Քրիստոսէ, որ ի հոգեւորէն ոչ զրկէ, ըստ այնմ որ ասէ. Երանի որ ունիցի դաւակ ի Սիոն, եւայլն։ Ըստ այսմ յուսոյ եւ յերանաւէտ ժայնին՝ ետու զսուրբ զերեանքս աշտօքիկ (պարապ ձգուած է աւելի քան կէս էջ) ի դուռն Սրբոյն Սարգսի Զօրավարին եւ որդոյն նորա Մարտիրոսին ի Կեսարիայ քա-

ղաքի... — Եւս առաւել ամենայն հաւատացելոց որդրմեացի Գս. Ած. յաւուրն ահեղին, եւ ինձ Վասլի Թշուառագոյն եղկելոյ, ամէն։

Իսկ որ չարժողն է ամենայնի. — Հմմտ. Տրդատ Եսոս. Պալեան, Հայ Աշուղներ, Հատոր Բ., Իգմիթ, 1912. էջ 203—208: — Կը դոռնուին ուրիշ մանր տարբերութիւններ եւս։

էջ 7, դատարկ։

էջ 8, դանդաղ մանրութեամբ, անհարթ գրերով եւ բաւական վնասուած, կ'առնենք մէկը միայն։

Ս մեզօք լցեալ Պօղոս երեցս լուսարար եղայ Թվ. ՌձՄԷ (= 1708) Սբ. Սարգիս եկեղեցին։

1802

ՇԻՍԱԿԱՆ ՄԱՏՆԱՆՔ

Վարագայ Վանք

ՌՁԹ = 1630

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ. —

Մաւալ 24×17×7: էջք 654: Հանգամանք անբաւարար. գործածութեամբ հինացած եւ աղտոտուած. լուսանցքները ցցեալ հար. նորոգութիւն կրած: Թուղթ դեղնորակ: Գրիչ՝ Սահակ Արեղայ: Գրութիւն՝ խորագիրները եւ սկզբնատուները նարնջագոյն, մնացեալը սեւ մեկնով, երկսիւն, 23 տող: Բոլորգիր յստակ: Համառոտագրութիւնը սովորական, Գոնաւոր դարձագիր եւ լուսանցազարդ գլուխներու սկիզբը, պատշաճ տեղեր հանդերձ գլխագարդով: Գոնաւոր խորանսդարդ իւր սարօք, էջ 17, 339, 476: Լուսանցքի մանրանկարք՝ քիչ կամ շատ կտրուած վնասուած, Մարիամ Մարգարէուհի էջ 43, Մովսէս Մարգարէ էջ 120, Եսայի Մարգարէ 198, Եղեկիա Թագաւոր 233, Եսայի Մարգարէ 271, Պաշկուութիւն Տեառն 304: Նկարք, Դաւիթ Մարգարէ էջ 18, Սահակ Մեարաւալ 338, Աւետուհի Գարբիէլի 468, Ծնունդ Տեառն 474: Կաշեկազմ տախտակեայ դրոշմադարձ քայքայուած. ներքին

կտանները դեղնցիկ նաշխերով: Պահպանակ մաղաղաթեայ սկիզբը եւ վերջը երկուական թերթ, կիսաթափանց, ժանգագոյն թանաքով, գրութիւնը եղծուած: Ստացող՝ Մովսէս Աբեղայ:

Ա. — ՍԱՂՄՈՍ. — 22

էջ 1—4. — Գրանի մը տող թանաքափորձ, միացեալ դատարկ: Նոյնպէս եւ էջ 6:

էջ 5: Նոտարաղբ. — Որդի Այ. կենդանայ...:

էջ 7ա. — Նրամնիւրյոմ Նախմանու Նախկնդոսի արարեալ ի պտտման Նրօց Սաղմնաւարմին:

էջ 13բ. — Բան ի Յովաննէս Գառնեցոյ հոգեյի վարդապետի, Վասն Դաւթնամ Սաղմնոսի, որ ոմամց յերկրայս քուի:

էջ 16բ — 17, դատարկ:

էջ 19. — Զերմանութեմ Տառն. Սաղմնոսի Դաւիթ. — Երանեալ է այր...:

էջ 322ա. — Աստուածային այս Բուրաստան, սաղարթադարձ դարձուարան...:

էջ 327ա. — Նախագործիւնք խրատա-
կամբ յաղագս Աղաւթիցն, զոր արարեալ է
Տեառն Ներսէսի եղբարմ Գրիգորիսի Հայոց
վերադիտողի :

Բ. — ԺԱՄԱԳԻՐՔ. — 11

(Համառոտ)

էջ 337բ. — Կարգաւորութիւն Հասա-

Մեարմալայ Վարդապետին, եւ Գիւտայ, եւ
Յովհանու Մանգակունոյ Հայրապետացն
մեր, եւ այլոց վարդապետացն, ի փառս Աս-
տուծոյ :

էջ 339. — Տէր Եթէ զւրթունս իմ բանաս

Գ. — ԽՈՐՀՐԴԱՏԵՏՐ. — 18

էջ 382բ. — Արեւմտեան արկամելոյ սպաս

25. — Մեսրուպ, Սահակ

Թ. 1802, էջ 338

բակաց աղաւթից եկեղեցեաց Հայաստան-
եայց որ կատարի ի մէջ զիւնրի ի դէմս
Հաւր Աստուծոյ, արարեալ Լուսաւորչին
Գրիգորի, եւ Սահակայ Հայրապետին, եւ

եկեղեցւոյ . . . :

էջ 383ա, բոլորդիր փոքր.
Ով քահանայդ պատարադաւդ,
դու իմացիր զխորհուրդս փրկաւդ,

սայ է հոգոց կենդանորաւդ,
 Թէ երբ սուրբ լինի մատուցանաւդ.
 եւ Թէ լինի քան զիս խաբաւդ,
 նա սեւանայ հոգին քան [զհոգ?]:
 Ապա ի քեզ նայեա եւ տես,
 որ զԲրիտտոս պատարադես,
 Թէ եւ դու մարմնով սուրբ անարատ ես,
 եւ ընդ Փրկչին համարձակ ես,
 առ Աստուած եւ մարդ դու միջնորդես,
 զԱստուած ընդ մարդկան հաշտեցուցես:
 Թէ դու ունիս արատ ի քեզ,
 յեկեղեցի չի մտանես,
 ոչ ի խորհուրդն մերձիլ իշխես,
 որ յԱստուծոյ ամօթ չկրես,
 Թէ եւ լրբիս պատարադես,
 դատաստանին պատիժ առնես:
 Այլ զխորհուրդս սխալ չասես,
 յամէն դիմաց գովտեղ ուղղես,
 կամ հետ յումեք ոխ չպահես,
 ապա գիբրիտտոս պատարադես,
 այս քեզ խրատ է Թէ գիտես,
 գտաացող զրոցս դու յիշես:

Իջ 383բ.— Եւ քահանայն ասէ զԱղաւթը.— Որ զքեցեալ ես զյոյս...:

Իջ 403ա.— Պատարագամտոյց, գորարարեալ է Սրբոյն Աթմասի Ազկեամդրու Հայրապետինմ.— Տէր Ած. զարութեանց...:

Իջ 428ա.— Տեսնմ Ներսեսի Լամբրոնացոյ խրատի եւ տեսնամի վերագրեալ գործոյ.— Քանզի բաղում ինչ եցոյց...:

Իջ 432ա.— Եւ տեսնծի եւ քաջ վարդապետի Միսիթարայ Գոշի խոստալեալն մզմաւորի եւ բամբիրն հեռեւորի ասացեալ զԱղաւթս ի ժամ Սր. Պատարագին.— Տէր Ած. իմ Յս. Քս.:

Իջ 441ա.— Կարգաւորութիւն հառարակաց Աղաւթից Երեկոյնի ժամանմ...:

Իջ 452ա.— Կարգաւորութիւն հառարակաց Աղաւթից Խաղաղական ժամանմ...:

Իջ 458ա.— Կարգաւորութիւն հառարակաց Աղաւթից Համգտեւեալ ժամանմ...:

Իջ 463բ.— Խոստովանութիւն վտանաւ մեղաց գործել տալ մարդկան ստատմալ.— Մեղայ ամենասուրբ Երրորդութեանն...:

Գ.— ՏՈՆԱՑՈՒՅԸ.— 24

Իջ 469ա.— Քաղոց ամսոյ Հայոց ի Ա,

եւ դեկտեմբեր Հոռմայեցոց ի Թ. քաղեւ երբայեցոց ի ԻԳ, Աւետիք է Աննայի եւ Յոսիպիմայ...:

Իջ 473բ.— Տաւմացոյց եւ Աւետարանացոյց եւ Կարգաւորութիւն եւ Հրահանգք Տէրամական Տաւմից, գոր եղեալ է եւ տեսնմալ Սրբոյն Սահակոյ Հայրապետինմ...:

Իջ 475.— Աստուածայայտութեան ձրբազարուցի առաջի աւուրն...:

Իջ 601ա.— Ժամամտներ Հասարակաց Տաւմից:

Իջ 613բ.— Կարգաւորութիւն Եկեղեցւոյ եւ արարագութիւն ժամատեղաց Տեսնմ Ներսեսի Հայոց Կաթողիկոսի...:

Իջ 628բ.— Երեկոյնի Աղաւթից ժամատեղաց իրատի.— Յառաջ լուցանէ փակակալն զկանթեղոսն...:

Իջ 631ա.— Իսկ այլ արարագութիւն երեկոյնի ժամանմ, ըստ Սր. Հարցմ Թեղեմեացուն.— Եւ իսկ ասէ աշակերտի դասու պատուարն...:

Իջ 635ա.— Իրատի ժամատեղաց ըստ արեւելեան տեսնմանցն, սկսուածոց եւ ասութեան աղօթիցն, գոր ինդրեալ սուրբ վարդապետն Յակոբ Զրիմեցին ի մեծ բաւուրնոյն Գրիգորէ Խլաթեցոյ...:

Իջ 641բ.— 646, դատարկ մեծագոյն մասմբ:

Մամր յիշատակագրութիւն Գրիգորի ի զոտնուին կանոններու վերջը. կ'առնենք ընտրովի.

1.— Իջ 49ա.— Գիրքս յիշատակ է տէր Մովսէս կրօնաւորին եւ ծնողաց իւրոց, Անտոնին եւ Քնքուչին. եւ ոյ որ սովաւ սաղմոս ասէ՝ Ած. ողորմի ասէ սոցին, եւ Ած. իւրն ողորմեսցի ամէն:

2.— Իջ 88ա.— Գիրքս յիշատակ է տէր Մովսէս կրօնաւորին, եւ եղբորն իւրոյ տէր Միսիթարին, եւ որդոյն նորա տէր Աւետին. եւ ոյ սովաւ սաղմոս երգէ՝ բերան մի ասէ զողորմին. եւ Աստուծոյ ողորմութեամբն քաւի յանցանքն իւրն եւ սոցին, ամէն:

3.— Իջ 364ա, վարը, բոլորդեր մանր.— Զառածեալս մեղաւք եւ զցեալս պոռնկական չարութեամբ, զծոյլ եւ զպղերքս ի յաղաթից եւ ի փառաբանութեան Աստուծոյ, զՍահակ սուտանուն գրիկոս, աղաչեմ յիշել ի Տէր:

1.— Էջ 467ր.— Գիրքս յիշատակ է տէր Մովսէս կրօնաւորին, եւ ծնողաց իւրոց՝ Անտոնին եւ Քրնքուչին, եւ եղբօրն Մխիթար քահանային, եւ զաւակաց նորին, որդոյն տէր Աւետիսին, եւ զստերն Սիրամարգին, եւ ամենայն ազգականաց նոցին. եւ ով որ առվաւ սարժոս ասէ՝ Ած. ողորմի ասէ սոցին. եւ Ած. իւրն ողորմեսցի, Ամէն:

5.— Էջ 473ր., վարը.— Եւ զմեղաւոր զրչիկս յիշես, եւ Ած. ողորմի ասես, եւ դու եւս ողորմութիւն եւ թողութիւն զոցես ի յԱստուծոյ, Ամէն: Ու եւ ՀԹ [= 1630] Թրին զրեցաւ զիրքս այս:

Մեծ յիշատակարան Գրչի.— 1630

Էջ 636ր.— Փառք ամենասուրբ Երբորդութեանն, միազոյ, յատկադէմ եւ զուգապատել երկից անձանցն եւ միոյ բնութեան եւ աստուածութեան, Հաւր Աստուծոյ անՀասի, եւ Որդոյն միածնի, եւ Սր. Հոգւոյն ճշմարտի, յաւիտեանս, Ամէն:

Որ ետ կարողութիւն: տկար ողոյ եւ մեղսամած մատինս իմոյ՝ Հասանել ի յաւսրտ այս սուրբ տառիս որ կոչի Սաղմոսարան Աղօթամատոյց եւ Տանացոյց, ի լաւ եւ յրետիբ որդողած յօրինակէ, ի խնդրոյ քըրաւէր եւ մաքրամիտ կրօնաւորին տէր Մովսէսին, զոր եռափափաղ սիրով ետ զրել զաս յիշատակ Հոգոյ իւրոյ եւ ծնողաց իւրոց՝ Անտոնին եւ Քրնքուչին, եւ եղբօրն տէր Մխիթարին, կողակցոյն Նէրդիին, եւ որդոյն տէր Աւետիսին, կողակցոյն Փաշաբէկուն, եւ որդոցն՝ Մխիթարին, Միքայէլին, եւ ամ. արեան մերձաւորացն, զարմից եւ զաւակաց իւրեանց՝ կենդանեաց եւ Հանդուցելոցն:

Եւ զուր Հանդիպելալդ ի սմա պատախան Հարք եւ եղբարք՝ սուրբ սրտել եւ բոլոր Հաւատով Ած. ողորմի ասացէք սոցա, եւ Աստուածն ամենայնի, որ առատ է ի տուրբս բարեաց, առ Հասարակ ձեզ եւ սոցա ողորմեսցի, ամէն:

Դարձեալ կրկին անդամ յիշեցէք ի Քս. եւ ի մաքրափայլ յաղօթս ձեր զտէր Մովսէս կրօնաւորն, որ ըստացաւ. զաս ի Հալալ եւ յարգար վաստակոց իւրոց յիշատակ բարի յկեղեցի վասն փրկութեան Հոգոյ իւրոյ:

Ընդ սմա եւ զծնողք սորա աղանձ յիշել ի Տէր, զԱստուն եւ զԳրնքուն, եւ զորդին իւրեանց զտէր Մխիթարն, զփոխեցեալն առ

Քս. եւ զկողակից նորա զՆէրդիին, եւ զորդին իւրեանց զտէր Աւետիսն, եւ զկողակից նորա զՓաշաբէկին, եւ զորդիք նոցա՝ զՄխիթարն, եւ զՄիքայէլն, եւ զամ. արեան մերձաւորք սոցա, զկենդանիսն եւ զՀանդուցելալսն: Եւ որ ողորմեալս յիշէ զսոսա՝ ողորմութեան եւ արքայութեան արժանի լինի ամէն:

Եւ արդ զրեցաւ սա ի յերկիրս Վասպուրականի, ի մայրաքաղաքս Վանորէից ի Վարազ, ընդ Հովանեաւ առաջ Սր. Նշանին եւ յայլ ի սուրբ տաճարացս, որ կառուցեալ կան ի յանուն եւ ի պատիւ սրբոցն, եւ ի պահպանութիւն երկրիս մերոյ. ձեռամբ մեղապարտ Սահակ արեղայի, որ զանունս միայն ունիմ եւ զգործս ոչ, ի թվականիս Հայոց Ռ եւ ՀԹ ամին, ի յառաջնորդութիւն Սր. Ուխտիս Մարտիրոս Վարդապետի, եւ Յովսափ Եպիսկոպոսի, եւ այլ միարան եղբարց մեր, տէր Ներսէս վարդապետի, եւ Մարգարայ Եպիսկոպոսի, եւ միւս Ներսէս վարդապետի, եւ տէր Յոհաննէս վարդապետի, եւ Հոգեւոր եղբօր իմ տէր Յակոբ վերականգնուի Վանացս, եւ այլ միեղէն եղբարց մեր ի Տէր, ժամարարաց եւ սպասաւորաց Սր. Ուխտիս, զոր Տէր Ած. արքայութեան արժան անոնձ զսոսա, որ Հայրական զԹով եւ Եղբայրական սիրով՝ զանթձանս իրքեւ արժանաւոր ընդունէին, եւ ի զրչութեան սորա անտրուունջ կային:

Եւ արդ ես անարդս եւ անպիտանս ի մարդկանէ, ունայնս եւ թափուրս ի յամ. բարեկարգութեանց, ծոյսս եւ պրզերդս ի յաղաթից եւ ի փառաբանութենէն Աստուծոյ, եւ ամենայն մեղաւք յցեալ եւ ցնորեալ, Սահակ սուտանուն արեղայ, շնորհիւ Տեառնս սկսալ զսուրբ զիրքս, եւ ողորմութեամբ նորին աւարտեցի մեղսամած ձեռաւք իմովք, եւ աղաչեմ զամենեանց, զմանկունս սուրբ եկեղեցոյ, որք Հանդիպիք տեսութեամբ առաւ, սաղմոսեցելով եւ կամ աւրինակելով, միոյ ողորմեալի արժան արեւք զմեղաւոր զրիւս, եւ զուսուցիչին իմ զՍտեփանոս քահանայն, Հանդերձ ծնողք մերովք, եւ Աստուածն ասմենայնի ողորմութեամբ եւ զԹութեամբ քաւէ զյանցանս ձեր: Եւ աղանձմ վասն խոշորութեան եւ սղալանաց զրիս անմեղադիր լինել, զի կար մեր այս Հր. Եւ Քի. փառք յաւիտեանս, Ամէն:

Եւ արդ պատմեցիք զաղէս եւ զվրսկիծ տառապանաց եւ զտարակուսանաց աղգիս Հայոց, թէ որպէս ի վիշտ եւ ի նեղութիւն մէք ի ձեռս անաւրիւնաց, զի ամով մի յառաջ քսոն զդրութեան սորա, ելին աղին պարսից եւ զիմեցին ի վերա Վանայ, եւ յաւար առին զերկիրն ինչաբայ, զմարդիկք սպանանելով, եւ զկին եւ զտղայ զերի վարելով, զհայ եւ զքրիստ, եւ զթիւս արանց սպանելոց եւ զղեւրեւոցն չկարացաք իմանալ, եւ կամ ընդ գրով արկիւնել, զի անմարդի եւ անընակ արարին ի մարդոյ եւ յանստնոյ, եւ զերեւելն ամեհնեան կորեան, եւ ոչ դարձան ի յետ. զի զգերիս ոչ ծախէին աղին պարսից, այլ յաղիրն իրենաց խառնելով դամենեան կորուսեցին:

Իսկ ի յամի զընութեան սորա նոր աղմուկ եւ նոր դառնութիւն եղեմ մեզ աղգիս Հայոց, զի Վանայ փաշէն զՔուրդստան ի մի մայր առ ինքն ժողովեաց, եւ զիմեաց ի տուներս պարսից, եւ անցեալ զմեծ զետն Երասդ, մտին յերկիրն Սիւնեաց, սըպանանելով ըզհար, եւ զերի մարելով զկին եւ զտղայս նոցա, աւերելով եւ թալանելով դարձան ի Վան, եւ ու կարէ պատմել զկրակիծ տառապանաց Հայոց աղգիս, զի ժամանակս խիստ դառն է եւ տրոժութիւնք յոլով, զի պաշարեալ կամք ի մէջ երկուց պատուհանից, ի մի

կողմանէ մահն, եւ ի միւս կողմանէ սուրն եւ զերութիւն: Զի այս ամ. պատուհասս մասն ծովացեալ մեղաց իմոց եղեւ, եւ զեւս իրացն ոչ ոք կարէ իմանալ, զի Աստուծոյ միայն է գիտելի, որ ստեղծողն է արարածոց եւ քննաւոր զազանեաց մարդկան: Փառք մարդասիրին Աստուծոյ, զի յամ. ժամ խրատէ զմեզ, եւ մեք չար գործաւք մերովք, անդեղլ եւ անդարձ մնալով, անկանիմք ի փորձութիւն, եւ մատնիմք ի ձեռս անաւրիւնաց, եւ անողորմ սրոյ պատահիմք: Փառք ու զոհութիւն արարողին Աստուծոյ:

Բայց յոյս ունիմք զԱստուծոյ մարդասիրութիւն եւ զըջաղցր ողորմութիւն, զի զչարս ի բարի դարձուցէ:

Յիշատակարան Ստացողի.—

Էջ 337ա, բոլորդիր.— Եւ արդ ես Մովսէս արեղայ ստացայ զՍաղմոսարանս ի յարդար ընչից իմոց, եւ ետու ընծայ եւ նուէր Քրիստոսի Սբ. Գերեզմանին, յիշատակ հոգոյ իմոյ, եւ ծնաւդաց իմոց, Անտոնին եւ Քրնքուլին, եւ մարդ ոք մի իշխեսցէ հեռացուցանել զսա ի Քրիստոսի Սբ. Գերեզմանէն, ոչ զգոանալով, եւ ոչ այլ ինչ իւրիք պատճառաւ. եւ թէ ոք յանդին, եւ անիրոյթ աննէ զպատուէրս իմ, նա զպատիժն ի Քրիստոսն առնու. Ամէն:

1803

Խ Ո Ր Հ Ր Դ Ա Տ Ե Տ Ր.— 19

Ս. Յակոբ, Երուսաղէմ

ՌձՈՒ = 1685

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Ծաւալ 28x20x1: Էջք 74: Հանդամանք լաւ: Թուղթ հասարակ: Գրիչ՝ Յովանէս Աբը. Ղարապետի: Գրութիւն՝ խորագրերնբը, սկզբնատողեր եւ զլիսատառեր կարմիր, մնացեալը սեւ մեկնով, երկրին, 17 տող, շրջագրեցեալ մէջ: Բոլորդիր. յստակ: Համառոտագրութիւնք սովորական: Գոմաւոր զարդադիր եւ լուսանցադարձ շատ մը կարեւոր կտորներու սկիզբը: Կիսախորան իւր սաւրօք էջ 31, 43, 47: Խորանազարդ էջ 3: Կա-

չեկազմ խաւաքարտեայ նկարազարդ: Ստացող՝ Տիրացու Կարապետ:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.—

Էջ 1, դատարկ:

Էջ 2ա.— Աւրէմ արկանելով իսպախ Եկեղեցւոյ...:

Էջ 3.— Որ զգեցեալ ես զլոյս...:

Էջ 31ա.— Ոչ ոք արժանի է յրմբոնեւ լոյս...:

Էջ 43ա.— Որով զհացս աւրհնեալ...:

էջ 47ա. — Յիշեա Տէր եւ ողորմեա եւ
աւրանեա...

Յիշատակարար Գրչի. — 1685

էջ 68բ, բոլորգիր. — Գրեցաւ սուրբ
Խորհրդատետրս ձեռամբ Ղրիմեցի եւ Ղարա-
սուցի Յովանէս ծերունի արեղի ՌՃԼԴ ա-
մին, ի Սբ. Քաղաքն յերոսուղէմ, առ ոտս
Տեառնեղորն Յակոբայ Սբ. Առաքելոյն եւ
Սր. Գլխադրին:

Արդ ցանկացող եղեալ այսմ սուրբ
Խորհրդատետրս մահոյն տիրացու լու-
սարար կարպետն, եւ ետ գրել յիշատակ
իւր ծնաւդացն Հոգոյն, Հաւրն տէր Ալիք-
սիանոսին, եւ մաւրն Սառային, եւ իւր միա-
րսն ինչեցեւոցն, որ առ Քս. Հանգուցեալ են

ի Հոգ տապանի: Յիշեցէք ի Քս. միով Տէր
ողորմեալն, եւ դուք յիշեալ լիջիք ի յապնե-
իադ արարչէն Տեառնէ մերմէ Յէ. Քէ. եւ ի
Հոգոյն Սրբոյ կենարարէ, Ամէն:

Դարձեալ ձեզ պատուէր եղրայրք՝ բո-
ւոր խորհուրդ տետրս լաւ սրբութեամբ եւ
ղլուհութեամբ եւ խնամաւք պահէք:

Եւ եղ յիշատակ ի Սր. Հրեշտակապե-
տաց եկեղեցին Գաբրիէլի եւ Միքայիլի եւ
յամ. երկնային դաւաքն, Ոչ ոք չունի հրա-
ման ի սորին զրանէ Հանելու ծախելու կամ
զրաւելու: Եթէ ոք յանդիմն՝ զպատիմն Յու-
դայի առցէ, եւ զորոտութիւնն Գէեզի, եւ
ԳծԺԸ Հայրապետացն անիծից ներքոյ է:

էջ 70-74, զծուած, դատարկ:

1804

ՏԵՏՐԱԿ ՆԱՄԱԿԱԳՐՈՒԹԵԱՆ. — 1

(ԺԹ. ԴԱՐ)

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ. —

Մաւալ 29×19×1-5: Էջք 254: Հանդա-
մանք լաւ: Թուղթ հասարակ: Գրութիւն ամ-
բողջովին սեւորակ մելանով, միասին: Շե-
ղադիր: Կաղմ կիսակաշի խաւաքարտեայ:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ. —

էջ 1. — Արժանապատուութեամբ պը-
սակեալ մսեմախոհ եւ Հանճարիմաց շնորհա-
ղարդ սուրբ Հայրութեան Հոգեւորն բաղձա-
նօք եւ կարօտակէզ սրտիւ ողջոյն սիրոյ խըն-
դութեան...

էջ 6-20, դատարկ:

էջ 21. — Տետրակ Նաժակագրութեան
կաթուղիկոսի: Առ նորին վեհափառութիւն
տեառն Ներսէս սրբաղան կաթողիկոսն ամ.
Հայոց նուիրի խորին ակնածութիւն:

էջ 22. — Առ նորին արագնութիւն տեա-
ռն Կիրակոս դերբըմանի պատրիարղըն բն-
ծայի խորին մեծարանօք:

էջ 25. — Օրինակ գրոյն դրեալ առ սրբ-
բաղան Պաղտատար Մետրապոլտն Հայոց
Աղուանից որ ի Շուշի:

էջ 28. — Թուղթ առ սրբաղան առաջ-
նորդն Ջմիւռնոյ դրեալ ի դիմաց բնակչացն
Հօտէմիշու զխաւորաց:

էջ 90-100, դատարկ:

էջ 101. — Սքանչելահրաշ եւ քրիստո-
սահիմն Սրբոյ Իմման տեղւոյն...

էջ 199. — Նորին Գերապատիւ Սրբու-
թեան Տ. Յարութիւն սրբաղան արքեպս.ի
ողջոյն խանթակաթ... 1808, մարտ 31, յե-
րոսուղէմ:

էջ 200, դատարկ:

էջ 201. — Տետրակ Ուսանալ որաց:

էջ 205. — Թարգմանութիւն ի զաղղիա-
կան բնագրէ Հոակիկոսի:

էջ 213. — Տապանադիր քեռն իմոյ սի-
րելոյ միսնանելոյ յՀօտէմիշ:

էջ 214. — Տողք ի վերայ մահուան Տ.
Յովհ. Միրզայեան վանանդեցւոյ բաղմար-
դիւն վարձապետի Մետրոպոլտն Ուսումնա-
րանիս արացեալ յաւուր Հանդիմն վարձատ-
րութեան աշակերտաց ի Հայրապետէ Թով-
մայեան:

էջ 217-220, դատարկ:

- էջ 221. — Տեւորակ ձառից Պատրիար- պետին խոսած Աւագ Ուրբաթ աւուր կտակի
 պատճառով տէր մեր սրբազանը :
 էջ 226. — 1882ին Արժ. Գէորգ վարդա- էջ 235-254. դատարկ :

1805

Ժ Ո Ղ Ո Վ Ա Ծ Ո Յ (ԿՐՕՆԱԿԱՆ)

(ԺԹ. ԴԱՐ)

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ. —

Ծաւալ 28.5×19×2: էջ 88+180: Հան-
 դամանք լաւ: Թուղթ եւ դրձութիւն ոչ մի-
 տեսակի: Կալմ կիսակաշի խաւաքարտեայ:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ. —

էջ 1-2, դատարկ:

էջ 3, Թուղթ կապտորակ, նոտրադիր: Գիրք, Անտառ Նորադոյն Մտածմանց, որ կոչի Սէր Աստուծոյ...: Իսկ այժմ վե-
 րստին օրինակեցաւ յամի փրկին 1808, ի
 Թօմարդան մեծ ի հրաշալի վանս առաքե-
 լաշէն Զարխափան Սր. Աստուածածնի, ձե-
 ոամբ նորապսակ առաջնորդի նորին տեառն
 Մեքորպայ մեղսակիր վարդապետի Պօլսեց-
 ւոյ:

էջ 4, դատարկ:

էջ 5ա. — Յաղագս մեծի սիրոյն, զոր
 Տէր Ած. մեր միշտ ունեցաւ զէպ առ մարդն:
 (Գլուխ Ա.):

էջ 19ա. — Յաղագս յաւխտենականի նա-
 խասահմանութեան արգարոց, եւ դատա-
 պարտութեան մեղաւորաց, և նշանաց միոյ
 եւ միւսոյ: (Գլուխ Զ.):

էջ 21-22, դատարկ:

էջ 23. — Առաջարան. — Եկեղեցի բանա-
 կան՝ դեղեցիկ իմն յարմարութեամբ ի դը-
 րախտ օրինակի...:

էջ 25. — Քարոզ Առաջին. Կաղանդ, իո-
 կումն մահուան:

էջ 28. — Քարոզ Բ. — Կիւրակէ Պահոց
 Ծընընդեան: Քուն մեղաց:

էջ 32. — Գ. Քարոզ: Ճրագալոյց Ծը-
 նընդեան:

էջ 35. — Քարոզ Դ. — Ծնունդ Տեառն:

էջ 40, դատարկ:

էջ 41ա, Թուղթ սպիտակ, նոտր շեղա-
 դիր: — Է դի ամ. կերպիւ Դաւիթ արտաքե-
 ցիւր ի տանէ Թաղաւորին...:

էջ 42բ. — Աշխարհն ոչ կարէ յաղեցու-
 ցանել զիղծն մեր, վասն այնորիկ պարտիմք
 փախչիլ: Գլուխ Ե:

Ծաւօթ. — Հին իջադրութեան նայելով
 էջ 73ին կը յաջորդէ էջ 86, որմէ կը հետեւի
 թէ Թեթեալ ինկած են. որով Ե. Գլուխին
 վերջին մասը և Զ. Գլուխին սկիզբը կը պակ-
 սին:

էջ 56ա. — Յաղագս Ժանրութեան մե-
 ղացն եւ միաստեցն, զոր բերէ մեղաւորին —
 Գլուխ Է:

էջ 58ա. — . . . Գլուխ Ը. — Տրամադրէ
 այնպիսի կերպիւ...:

էջ 69-88, դատարկ:

ԽԱՐԵՈՒԹԻՒՆ ԱՇԽԱՐՀԻ. — 3

էջ 1, Թուղթ սպիտակ, նոտր շեղագիր,
 միասին, 20 տող, համառօտադրութիւնք
 բաւական առատ:

Խաբէութիւն Առաջին. — Յաղագս այժմ
 որ կարծէ զինքենէ զու յաւարոյն քան զայլ-
 սըն, զի առնէ զիրս անման այլոց. — Այսօր
 ձեռնամխիմ ի մեկնել զներկայէ խաբէութե-
 նէ... — Հմմտ. Թ. 760, Գ. Հատոր, էջ 206:

էջ 180. — Խաբէութիւն Ութերորդ: Յա-
 ղագս այժմ որ բարի է ի ներքուստ, եւ ոչ
 հոգայ զայնմանէ որ հետեւի յարտաքս. —
 Յիմարք են այնքեիկ... — Կը մնայ Թերի.
 յաջորդ Թերիթերը, մեծ Թիւով, պարապ են
 բոլորովին:

1806

ՔԱՐՈՋԳԻՐՔ

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Մաւալ 28×19×1·5: էջք 316: Հանգա-
մանք լաւ: Թուղթ կապտորակ: Գրուեթիւն
ամբողջովին սեւ մեկանով, միասին, 31
տող: Նոսր շեղադիր: Համառոտագրութիւնք
առատ: Թղթակազմ:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.—

էջ 1-6, դատարկ:

էջ 7.— Ծնունդ Մարիամու ի յԱննայէ:
Ած. իմաստութեամբ Հիմունն էարկ երկրի.
Առկ. 3, 19.— Եթէ Հիմնադիր ճարտարա-
պետք աշխարհիս ջնան գեղեցիկ շինուա-
ծոց իւրեանց խորագոյն Հիմունն արկանել...:

էջ 14.— Ի վերայ երից ամաց բնծայ-
ման, ի Պողոյ արդարութեան բուսանի ծառ

կենաց.— Աստանօր հակառակ խօսի Սողո-
մօն...:

էջ 21.— Երից ամաց բնծայումն: Գտի
դոր սերեաց անձն իմ.— Այս օր տօն մեծ է
աշխարհիս...:

էջ 25.— Վերափոխման: Արի՛ Տէր ի
հանգիստ քո. Սղ. 131, 7.— Աստուածահայր
մարդարէն Դաւիթ...:

էջ 286.— Սակս Սրբոյ Ծննդեան Տեառն
մերոյ Յի. Քի.: Նարդոս իմն բուրեաց զհոտ
իւր. Երգ. 1, 11.— Այսօր մայրս մեր Սր.
Եկեղեցի բուրեաց ի բնիս եւ ի հոտոտեիս
մեր...:

էջ 299.— Յունկ Քարոզից եւ ընտանից
նոցա ըստ իւրաքանչիւր երեսաց Թղթահա-
մարիցն:

էջ 303-316, դատարկ:

1807

ՅՈՒՑԱԿ ԳՈՒՇԱԿՈՒԹԵԱՆՑ.— 1

ՄԱՐԳԱՐ ԽՕՃԵՆՑ ԵՐԵՒԱՆՑԻ (1789)

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Մաւալ 26·5×19·5×1·5: էջք Դ+200:
Հանդամանք շատ լաւ: Թուղթ դեղնորակ:
Գրութիւն ամբողջովին սեւորակ մեկանով,
միասին, 28 տող: Նոսր շեղադիր մաքուր:
Համառոտագրութիւնք սովորական զրեթէ:
Կաշեկազմ խառաքարտեայ, ոսկեգօծ երէզ-
ներով:

Չափաւոր.— էջ Ա.

Յուցակ Գուշակութեանց, տրոհեալ
յերկուս հատորս, աշխատասիրեալ ի Գե-
ղամեան Մարգար Զարբախ Խօճենց Երե-
ւանցեոյ, եւ բնծայեալ ի պատիւ Աստուծոյ
զօրացեալ մեծի եւ յաղթող տիեզերակա-
կայսերութեան ամենայն բուստաց, լամի

Տեառն 1789 եւ հոկ. 1. ի Սանկ Պետրուրդ:

էջ Բ, դատարկ:

էջ Գ.— Աղղ.— Ի նախկին Հատորի վր-
բոցս՝ զրի Թարգմանութիւն եւ մեկնութիւն
տաղաչափական բանիւք արարեալ զուշա-
կութեանց Վէյսի Լեֆլետի կոչեցեալ՝ Մէլ-
լէյի տէրվիշակոն կրօնէ՝ հոշակաւորի տօն
ուժեք, որ աստի իբր հարիւր երեսուն ամառ
յառաջ՝ խօսի վասն զրկանաց եւ անիրաւու-
թեանց մեծամեծացն տէրութեան թուրքաց,
եւ զուշակէ դառումն Ղրիմայ ի մեծանկ նո-
ցա՝ ի միծէ՝ Ենդութէրիմու երկրորդէ օղոս-
տափառ կայսրուհւոյ ամենայն բուստաց...:

Եւ յերկրորդում Հատորի տեսանի յար-
մար ասութիւն ինչ ի վերայ բանից Յայտ-
նութեան երանելոյն Յոհաննու, վերաբերե-

յով դնտա՝ վասն ծաղման Մահմէտի, եւ հետեւեալաց նորա. եւս եւ վասն խանդարման տէրութեան նոցա՝ համակցին նաեւ սակաւ քանք վասն Տեսլեանց Սրբոյն Դանիէլի, եւ Սրբոյն Եղեկիէլի:

Էջ Դ, դատարկ:

Էջ 1.— Իւրոյ Օղոստափառ Կայսրուհւոյ Մեծութեան խոնարհարար ընծայումն:

Էջ 3.— Ձեկուցմունք:

Էջ 5.— Հատոր Ա.— Թարգմանութիւն եւ Մեկնութիւն դուշակական տաղաչափ Բանից Վէյսի Էփէնտի կոչեցեալ առն հռչակաւորի:

Էջ 67.— Հատոր Բ., յորում գրի յարմարական ասութիւն ինչ ի վերայ Տեսլեան եւ Յայտնութեան Սրբոյն Յօհաննու Աւետարանիչին: Սկսեալ յերկոստաներորդ դիտոյ աշտերի Տեսլեան մինչեւ ցվերը զլիտոյն կարի յոյժ համառօտ ասութեամբ վերաբերելով դրան Սրբոյն վասն ծաղման Մահմէտի եւ հետեւեալաց նորին, եւս եւ վասն խանդարման տէրութեանց նոցին:

Էջ 68, դատարկ:

Էջ 69.— Առ սրբազան հարս եւ վարդապետս Սրբոյ Եկեղեցւոյ.— Եօթնարփեան շնորհաց Հոգւոյն Սրբոյ օթարան եղեալ աղբերց իմաստից...

Էջ 75.— Համառօտ ասութիւն վասն Տեսլեան Սրբոյն Յօհաննու Աւետարանիչին: Գլուխ ԺԲ.— 1. Եւս ահա նշան մեծ երեւցաւ յերկինս.— Աստ երկին բառս, ոչ է պարտ առնանիլ վասն նկարագրական երկնի...:

Էջ 83.— Գլուխ ԺԳ.— 1, Եւս տեսիլի ելանէր ի ծովէն զազան...:

Էջ 107.— Յաւելուած: Յաղաղս թէ զլինչ առասպելեն, թէ զիս՞րդ, եւ թէ վասն է՞ր Ալաէտտին հրաժարեալ յեշխանութենէ եղիւ հեղինակ Մէվլէվի կրօնից:

Էջ 113.— Գլուխ ԺԴ.— 1, Եւս տեսիլ ահա դառն կայր ի լիրին Սիօնի...:

Էջ 123.— Գլուխ ԺԵ.— 1, Եւս տեսեալ ալ նշան մեծ եւ սքանչելի...:

Էջ 59.— Գլուխ Ի.— 1, Եւս տեսիլ ալ հրեշտակ...:

Էջ 162.— Համառօտ բանք վասն Տեսլեանց Սրբոյ Մարգարէին Դանիէլի:

Էջ 164.— Գլուխ Է, Տեսիլ Առաջին:

Էջ 172.— Գլուխ ԺԲ, 1, Եւս ի ժամանակին յայնմիկ յարիցէ իշխան մեծ Միքայէլ...:

Էջ 175.— Յաւելուած: Օրինակ թղթոյ որ առ յարդի (այս ինչ անուն), Հանճարունակ Տէր...:

Էջ 181.— Յօդուած: Իւրոյ երանեալ սրբութեան, տեսնու տեսնու Եփրեմայ Առաջնեւորդի վեհապետի հայրապետի ամ. Հայոց...— 1809, հոկտ. 1, ի Սանկ Պետրբուրգ:

Էջ 183.— Գրէ Սրբազան Մարգարէն Եղեկիէլ, Գլուխ Բ:

Էջ 187.— Գլուխ ԺԱ. Տեսիլ Չորրորդ Սրբոյն Դանիէլի:

Էջ 192.— Աստին յայլ իմն դէժս փոխէ սուրբն զբանս իւր, որ է յատկապէս ի վերայ Գաղղիացւոց:

Էջ 199.— Ամենախոնարհ նուազած ալ Մարգար Ջաքարիա Պօճեց, 1809, մարտի 16, ի Սանկ Պետրբուրգ: Վերջ:

Էջ 200, դատարկ:

1808

ԽՈՐՀՐԴԱՏԵՏՐ.— 20

Տեղի

ՌՅԾՁ = 1707

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Ծաւալ 28×19×1: Էջ 68: Հանդամանք բաւարար ընդհանուր առմամբ լուսանցքնե-

րը թեթեւօրէն ցեցահար. մեկանին խստու-
թենէն քանի մը թերթ վերէն վար կտրուած:
Թուղթ թանձր: Գրիչ եւ Ծաղկող՝ Պօյասար

հաղաչ: Գրութիւն՝ Հորագիրները կարմիր,
 զլխատառերը կապոյտ կամ ոսկեգոյն, մը-
 նացնալը սեւ մեյանով, երկսիւն, 18 տող:
 Բոյորդիր մեծ: Համառօտագրութիւնք սո-
 վորական գրեթէ: Գունաւոր զարդադիր եւ
 լուսանդադրդ կարեւոր կտորներու սկիզբը,
 միջակ ներութեամբ: Խորանադարդ իւր սա-
 րօք, էջ 5: Նկար՝ Հայրապետ զգեստաւոր-
 եայ, հանդերձ սարկաւազօք, էջ 4: Կաշե-
 կալմ խաւաքարտեայ դրոշմադարդ:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.—

էջ 1. դատարկ:

էջ 2ա.— Արեմք արկամելոյ ըսպա ե-
 կեղեցոյ:

էջ 3. դատարկ:

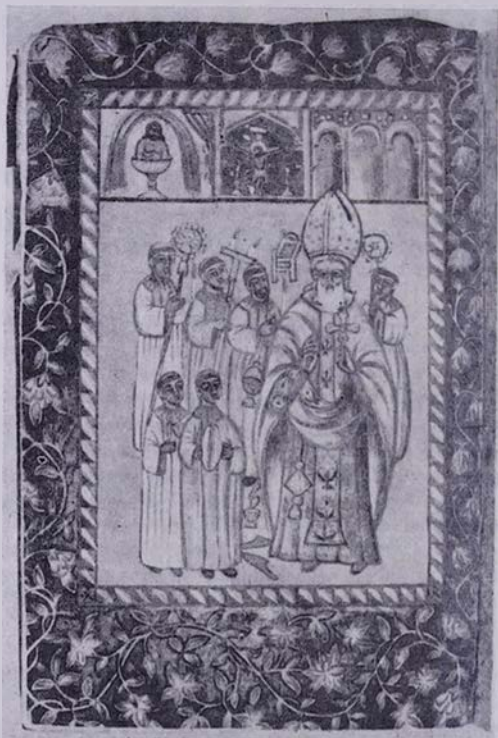
էջ 5.— Ազօք առանձնական պատա-
 րագիչ քանամայիմ յառաջ քան զգետաւա-
 րիմ.— Որ զգեցեալ ես զոյս...:

էջ 15-22, տարբեր յաւելումական
 թուղթ, նոյնպէս բոյորդիր:

էջ 15ա.— Իսկ երէ եպս. լիմի խորհրդ-
 դածուն...:— Ամենակալ բարերար...:

էջ 18բ.— Դարձեալ կրկնեցից...:— Ա-
 զաւեմք եւ աղերսեմք...:

էջ 21բ.— Երէ կամիս գայս ազօք ողջ-
 ման առա յարժամ դպիրն որ առա Գս. ի մէջ
 դու գայս ազօքս ասաւ.— Հայր սուրբ, քո ա-
 մենահայեաց բնութեամբդ նայեա ի ժողո-
 վրդեանս զաւանութիւն եւ ի խոստովանու-

26.— Հայրապետ պատարագիչ
 Թ. 1808, էջ 4

թիւն, որ յամենասուրբ երրորդութիւնդ եւ ի մի Աստուածութիւնդ, եւ ի մարդեղութիւն որդւոյդ միածնի կատարի. ընկալ քեզ հաճոյական եւ ընդունելի պատարադ, յիշելով յարքայութեան քում: Եւ քեզ ընդ Որդւոյ եւ ընդ Սր. Հոգւոյդ վայելէ փառք, իշխանու: Էջ 22բ, դատարկ:

Էջ 23ա. — Ապա յարուցեալ եկեացէ լոռ ընծայարամ սեպագոյն...:

Էջ 67ա. — Եւ մտեալ ի սարկաւազարան մերկասցի ի գգեստուցն...:

Յիշատակարամ Գրչի. — 1707

Էջ 47բ. — Գրիցեալ թիւին ՌՃԾԶ, ձեռամբ մեղոպարտ հաղաչ խօսասարի:

Ներքեւը քոյրգիր տարբեր.

Ոյ սուրբ պատարադիչ, յիշեալ ի Սր.

Պատարադ զհիւրեղ աստուածաբան վարդապետն, որ ևս զսուրբ խորհուրդս յիշատակ յերուսաղէմ ի յեկեղեցին Սր. Հրեշտակապետին. թէ ով ծախէ կամ հեռացուցանէ, նա անէծքն կայէնին եւ մասն Յուդային առցէ: ամէն, Մնա անյիշել յիշատակ հիւրեղ վարդապետին եւ ծնողացն, հօրն Յարութեանն եւ մօրն Հաղրվարդին, եւ իւր կողակցուն եղիսարեթին, Ած. ողորմի ասացէք նոցա, ամէն:

Ծանօթ. — Վերոյիշեալ անունները կը տեսնուին նաեւ էջ 50 լուսանցքի վրայ, յիշատակութեան աղօթքին կից. «Եիչէ հայլ զհիւրեղ վարդապետն, կողակցն զեղիսարեթն, մանաւա[ն]տ? և ծնողքն, Յարութիւնն եւ զվարդապարզն»:

1809

Ժ Ո Ղ Ո Վ Ա Ծ Ո Յ (ԿՐՈՆԱԿԱՆ)

Տեղի

ՌՄԺԸ — ՌՄԻ

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ. —

Ծաւալ 30×21×1: Էջք 104: Հանդամանք բաւարար: Թուրք հասարակ: Գրիչ՝ Գարբիէլ Արեղայ: Գրութիւն ամբողջովին սեւ մեյակով զրեթէ, միասին, 40 տող, երբեմն աւելի կամ պակաս: Նոտր շնորհիւր ոչ միատեսակ: Կաշեկալով թղթեայ քաղեալով: Կրէ՛նիք՝ սեւագրութիւն փակագիր, «Երեւակո Վարդապետ, 1256» [= 1807], էջ 1, լս.:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ. —

Կը նշանակենք զլիւսաւոր կտորները:

Էջ 1. — Ի վերայ չորից Աւագ Տօնից եօթանց Սրբոցն Աստուծոյ:

Էջ 12. — ՌՄԺԸ, Նոյն. Ը արարաք զեղրն սորին, ՌՄԺԸ, Նոյն. Ը աւարտեցաւ:

Էջ 12. — Գարբիէլեան ձայնիւ բարբառ հրճարար...:

Էջ 13. — ...ձառ Պրկղոս վերատեսչին Կիլիկոյ... Եւ յսօր կուտական տօնախումբութիւն... — ՌՄԺԸ, Նոյն բերբի ժԸ օրինակեցաւ (էջ 15):

Էջ 17. — Եր. Եպիփանու Կիպրացոյ... — Զփայլեալ ճառագայթս Աստուածանին...:

Էջ 22. — Պրկղոսի Արք. ի Կ. Պօլսոյ... — Պայծառ եւ հրաշլի է...:

Էջ 24. — Եր. Յօհաննու Ոսկերբանի... — Օրհնեալ է Ած. որ էն եւ է, եւ միշտ է...:

Էջ 29. — Աբրայ Եփրեմի... — Սքանչելի է ծնունդ քո Որդի Աստուծոյ...:

Էջ 38. — Ի Պետրոսէ Ծերունադարդ եպիսկոպոսէ Ղափանցոյ. Գարդի ի վերայ տեառնաւանդ ողջունի. — Ամենեցուն ճարտարապետն Աստուած...:

Էջ 44, դատարկ: Նոյնպէս էջ 47:

Էջ 48. — Պատուէր տամք եւ կանանց աղղի...:

Էջ 67. — Անդրիանուայօսեցի Սր. Երուսաղէմի միաբան տեառն Պօղոս գերիմատ վարդապետի արարեալ Բուրաստան Երուսաղէմի կոչեցեալ գրքոյն Առաքարանութիւն:

էջ 72-91, դատարկ:

էջ 92 — 96, Հակառակ ուղղութեամբ
դրուած են, տարբեր ձեռքէ:

էջ 96.— Գրիգորի փիլիսոփայի ներ-
բողեան ի Սբ. Խաչն Աստուածընկալ.—
Օրհնեալ ես փայլ կենաց, բարեբանեալ
երկրպագեալ...:

էջ 94.— Նորին Յաղագս խաչանչան
դաւազանին. . . : Ընծայեմ քեզ տարե-
կան...:

էջ 97.— Աղօթք առ Սբ. Աստուածածին
կոյսն, ըստ այբուբենից ասացեալ ի Ստե-
փաննոս Վարդապետէ կարմեցոյ.— Աստ-
ուածածին կոյս տիրածին, դու ես տաճար
անկող րանին... [Կիսատա է]:

էջ 98-99, եւ 101, դատարկ:

էջ 102.— Ի ՌՄԺԷ թուականիս Հայոց,
եւ ի փետրվարի ամսոյ տասն եւ չորս, ես
Գարրիէլ, անարժան արեղայս յատեան ելի ի
յերեկոյեան ժամուն, որոյ ասացեալ քարո-
ղիս օրինակն այս է, որ է ի ներքոյ գրեցեա-

լին, հրամանաւ սրբազան վեհապետիս իմոյ
...:

Մանր յիշատակագրութիւնք Գրչի.—

1.— էջ 21.— ՌՄԺԷ, Նոյեմբ. Իէ օրի-
նակեցաւ, Գարրիէլ արեղայ:

2.— էջ 23.— ՌՄԺԷ, Դեկտեմբ. երեք օ-
րինակեցաւ, Գարրիէլ արեղայ:

3.— էջ 40.— ՌՄԻ Թուին, փետրվարի
տասներկու օրն շաբաթ եղեւ գրեցեալ յայս
տեղս: Գարրիէլ Վրդ.:

Յետեագոյն յիշատակագրութիւն.—

1811

էջ 104. ստորին լուսանցքին.— ի վայե-
լումն Սաղիմացի Կիրակոս Նուստ արեղա-
յիս, եւ յետ անցման իմոյ յիշատակ Սրբոց
Յակօբեանց քրիստոսադիր եւ առաքելաճա-
տատ Սրբոյ Գահոյն, որ յերուսաղէմ ի թը-
ւականի ՌՄԿ, Նոյեմբերի ինն:

1810

Մ Ա Տ Ե Ն Ա Գ Ր Ո Ւ Թ Ի Ի Ն Ք.— 5

ԳՐԻԳՈՐ ՆԻՒՍԱՅԻ

Կ. Պոլիս

ՌՄԼԷ = 1788

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Մաւալ 28.5x20x3: էջք 228: Հանդա-
մանք շատ լաւ: Թուղթ սպիտակ տոկուն:
Գրիչ՝ Յարութիւն Միքայէլեան: Գրութիւն՝
խորադիրները եւ սկզբնատողերը կարմիր,
մնացեալը սև մեկանով, միասին, 33 տող:
Նոսր շեղադիր մաքուր: Համառօտագրու-
թիւնք սովորականէն աւելի: Գունաւոր զար-
դադիր, լուսանցազարդ եւ զլխազարդ, էջ
3, 101: Կաշեկազմ խաւաքարտեայ անար-
ուստ: Ստացող՝ Տիր. Համբարձում:

Ա.— ՅԱՂԱԳՍ ԲՆՈՒԹԵԱՆ ՄԱՐԴՈՅ.— 7

էջ 1-2, դատարկ:

էջ 3.— Գրիգորի Եպիսկոպոսի Նիւսաց-

ւոյ Յաղագս Բնութեան Մարդոյ.— Ձմարդն
ի հողւոյ իմանալոյ եւ ի մարմնոյ գեղեցիկ
կազմեալ...:

էջ 98-100, դատարկ:

Բ.— ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ Ի ՄԱՐԴՈՅ
ԿԱԶՄՈՒԹԻՒՆ.— 5

էջ 101.— Գրիգորի Եպիսկոպոսի՝ եղ-
բօր Բարսի, Տեսութիւն ի Մարդոյն Կազ-
մութիւն. Գլուխ յարմար է իմն մարմնաւորա-
կամ. Յաղագրս աշխարհիս բնութօտութեան,
եւ գեղեցիկ իմն եւ պայծառ պատմութիւն.—
Ձի թէ ընդ այնոսիկ որ ի ձեռն ստացուածո-
ցրն պարտ է պատուել զայնոսիկ, որ ի ձեռն
ստաքնութեանն զանադանեալ են...:

Գ. — ՅՂ. ԿՈՒՍՈՒԹԵԱՆ. — 4

էջ 175. — Յարդարումն Մանկանց ի Կուսուքին. նորին Գրիգորի Նիւսացոյ, Յաղաս Կուսութեան, քէ սեփեակամ է աստուածայնն եւ ամնարմին բնութեանն Կուսուքին. — Բազմաց կանխաւ եղեւ կուսութիւն. . . :

Յիշատակարան Գրչի. — 1788

էջ 226. — Արդ ասարտեալ լրացուցաք

զգրեցումն սրբոյ գրքոյս Նիւսացւոյն, ի խնդրոյ դերագնիւ Եղբօրն մերոյ սրբախրի, տիրացու Համբարձումին, ձեռամբ շնչին քարտուղար Յարութիւնիս Միքայէլեան Վասպուրականցոյ :

Ի թուականութեանս մերում ՌՄԼԷ, ապրիլ ամսոյ մէկն, ի մայրաքաղաքն Կոստանդնուպօլիս :

էջ 227-228, դատարկ :

1811

ՃԻՒՂԱԳՐՈՒԹԻՒՆՔ ՆԱԽԱՀԱՐՅ. — 3

Ըստամբօլ

ՌԲՃԺԸ = 1769

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ. —

Մասաւ 28·5×21×1: էջք 80: Հանգամանք շատ լաւ: Թուղթ հասարակ: Գրութիւն՝ սկզբնատողերը եւ շրջագիծերը կարմիր, բոլորակները մասամբ կապոյտ, մնացեալը սև. մեկանով, բազմասիւն, 30 տող, երբեմն առելի կամ պակաս, լայնքին զբոնած: Բոլորդիր վարժ: Համառօտադրութիւնք առատ: Գունաւոր զարդագիր բազմաթիւ: Գունաւոր գլխադարձ, ներքեւ մէկ տող մեծ թռչնադիր, էջ 25: Կաշեկալմ խաւաքարտեայ ոսկեդրուադ: Ստացող՝ Ներսէս Վրդ. Ղազվինցի:

ԲՈՎԱՆՆԿԱՅՈՒԹԻՒՆ. —

էջ 1-21, դատարկ, բացի երկու յիշատակադրութիւններէ:

էջ 22. — Կարմիր եւ նարնջագոյն շրջագիծեր միայն:

էջ 23. — Սրբոյ Աւետարանի Յիսուսի Քրիստոսի որ ըստ Յօսեֆմու. Գլուխ Առաջ. Ուերորդ. Շնորհք ՏՅ. Յի. Քի. — Ի սկզբանէ էր Բանն. . . :

էջ 24. — Գունաւոր խաչ, խարխսի վրայ:

էջ 25. — Յաճում Հօր եւ յՈրդոյ եւ Հոգւոյն Սրբոյ, Ամէն: — (Ոլորուն գրով), Աղամ նախահայր, Եւայ նախամայր, Ընկալ:

Ըստ մեծին Արիստոտելի իմաստասիրի հարկ է ամենայն ընթՀան[ը]ականի յառաջանալ իւրում առանձնականի, զի ընդՀանրականօք՝ առանձնականացն դիւրագոյն հմտանամք. . . — Հմմտ. Թ. 627, Գ. Հատոր, էջ 31:

էջ 35, մէկ տող ծաղկադարձ փակագիր դունաւոր. «Յի. Քի. Մո. Ղազվինցի Ներսէս Վարդապետ»:

էջ 35. — Այստեղիկ են նշանք օգտակարք ի լսել զոր ասէ դիրք. . . :

էջ 54. — Յաղագս Նեաիմ. — Եւ այսպէս ծանուցեալ լինի ժամանակ Նեոիւն, ըստ ասելոյն ի Տեառնէ. . . :

Յիշատակարան Գրչի. — 1769

էջ 55, նոտարգիր. — Փառք անել ինն, աշխարհիգրն դոյին եւ միշտ կենդանոյն. . . . Երջանիկ եւ երիցս երանեալ բարոնապետն եւ աստուածաբան վարդապետն, Ներսէս Ղազվինցին, զոր տեսեալ իմաստաշար եւ ըզդիւրադիւտ ազնութեանց, կարդ տոհմից ազգակցութեանց պատմութեանցս, Հին եւ Նոր Կտակարանաց աստուածաշունչ տառից, եւ ետ զրել ըզսա ոսկէնկար զարդիւք, ի վաշեւումն սրբաօէր անձին իւրոյ, եւ յապակայն յիշատակումն անուանն, եւ սրբաուէր Հոգւոյն իւրոյ, եւ ծնողացն Ամբիթանին եւ Թուրվանտին, եւ եղբօրն տէր Յովսէփ քա-

Հանային, և ամենայն արեան մերձաւորաց նորին:

Եւ արդ զաղափարեալ օրինակեցաւ զայս սուրբ մատենան, ձեռամբ [մէկ տող քերտած], ի ՌԻՃԺԸ Թուին Հայոց, ի աստուածալէն քաղաք Ըստամբօլ, ի դառն և ի վշտալատ մամանակի, և երերուն պատեւրաբար, զոր տառապեալ աղբւ Հայոց տատանալ կային ի ձեռս այլազգեաց և ի յանօրէն պահանջողաց, զոր Տէր Յս. ինքն ուղորմեսցի ըստ մէծի ողորմութեան իւրում:

Եւ արդ, ով լուսածին երամբ մօրս լուսոյ Հարսին Լկեղեցոյ, ծրել սուրբ զիրքս զայս ի հոգեմեքերի մետասաներորդին, զոր ըսկրէն [կէս տող քերտած] ի վայելումն և ի յիշատակ Ակնցի զերյարգելի, բարեպաշտօն և երկրպագ Աստուծոյ, ի յանապուն, և ալեխառն մորուօք ծաղկեցեալ պայազատ սլարն մահտեսի Գրիգոր Աղային, և որդոյն իւրոյ, ծիրանածնունդ և չէլէպի, մահտեսի Դէսրպ Աղային, զոր ի հալալ ընչից իւրոց կարի փափակմամբ գրել ևս, ի յիշատակ հոգւոյ իւրոյ, և համայն ննջեցեղոցն և կենդանացն: Այլ և լուսածնեալ մանկունքդ նոր Սիւրբի, զաստուածային բանի րօպասաւորքդ, շնորհիւ լցուցէ Գս. Ած. ն մեր, և յաւելցէ ի բան և ի վրտութիւն, և հաստատուն պահեցէ ընթերցմանս, ամէն: Մահաւանդ ըլլիման արժանին զստացող սորին, ըլլմահտեսի Գրիգորն և զծնողսն իւր յիշեալիւ աղօթիւք ի Քրիստոս:

Ընդ նմին և զանարժան զրիչս և զղծրնօղս մեր, և որ յիշէ և Ած. ողորմի ասէ, յիշեալ լիջի ի Գէ. Այ. մերոյ, որ է օրհնեալ ընդ Հօր, և ամենասուրբ Հօղոյն, այժմ և աւրապատ յաւիտեանն, Ամէն:

Յետևագոյն յիշատակագրութիւնք.—

Էջ 57, նոտր չնգափի բազմասխալ, մասամբ կրթիւր և մասամբ սեւ մեքանով, հանգեւրձ զերդաստանի ճիւղագրութեամբ:

Ենթահիւ ամենագորին Աստուծոյ և ուղորմութեան նորին և թիւն փրկչին 1769, զեկտեմբերի 7ին, զայս ձեռամբ իմով գրեցի, աղակազութեանց տոհմից իմ և ցեղ յորդոց յորդիս մերում յայս վայր գրեցի, Տէր Յս. յաւելացեցէ յազգն իմ հապար յի բուրս և յանհամարն տուցէ Տէր Ած. մեր, պահալ

ըզմեղ յի հալտի մերում, ամէն:

Այս խապար ծնաւ զօրդիս 2, Մարտիրոսն, Յոհան, Յերամն, Պողոսն, ըզգուրս Ստան, Դշուռն. մինչև ամաց կեցաւ յերկրի ՏՅ. և ևս նորա նշաց մահտեսի խապարս ի Տէր Յս.:

Եւ յետ նորա յորդին մահտեսի Մարտիրոս ծնաւ զօրդիս Գ. Մեղեոն, զՀամարձումն, Քնարն. կեցաւ յերկրի 67 ամ, յետ նորա ն[ն]ջեաց յԳս.:

Ետ նորա Համարձումն ողղի նորայ ծնաւ զօրդիս Դ. Գրիգորն, Քնարն, Յակոբն, խապարն. կեցաւ այս երկի 35, յետ նորա նշեաց Համարձումս յայս ընդ հարս, խաղեցաւ թիւն Հայոց ՌՃՀԷ [= 1728]ին:

Յետ նորա ողղի Համարձումի Յակոբս յի տղայութեան կեցաւ երկի ամս ԺԳ, նիջեաց ի Գս. իյ մանտայմա՜ց ցաղկ, զոր Տէր լուսավորեսցէ ըզհոգիս նջեոց մերոց, յիշալ Տէր և ողորմայ միտս անգամ քոյ զայրս[ն]ան, ամէն:

Այս մահտեսի Մայրիում հանգաւ Գս. Յէս. Փրկչին թ. 1778, ապրիլի 21, պատկեր օր չարաթ Լրկելոյ, Հայոց թ. ՌԻՃԺԷ, Ած. ողորմի հոգւոյ սուրայ:

Ակսրս այս, հայրն իմ, հանգաւ ի Տէր թիւն տաճեաց 1779 [= 1796], ըպրիլի 28 [= 28]ին, օրն չօրհկարթի. Տէր Յս. լուսաւորեսցէ հոգին:

Էջ 58.— Եարունակութիւն նոյն գերդաստանի ճիւղագրութեան:

Էջ 59-80, զատարկ, վերջին երկու էջերուն վրայ ստկայն՝ յոյժ զուստ ձեւով կր տեսնուին զրութեան մնացորդներ:

Նախագոյն յիշատակագրութիւնք.—
1887

1.— Էջ 5, մանիչակաղոյն թանաքով.— Յաւալ երէց Տ. Պետրոս բարեկրօն քահանայ Հարպեան, ընծայեցաւ ձեռագիր համատեանս Ս. Երուսաղէմի Ս. Յակոբեանց Մատենադարանին Առաքելական Աթոռոյ ի 1887, փետր. 26ին:

2.— Էջ 7, բոտ վերնոյն.— Կ. Պոսոյ Կէտիկ — Փոշայնի Ս. Յովհաննէս Եկեղեցոյ

Աւագերէց Տ. Պետրոս սրբակրօն քահանայէ
Ղարիպեան Կոստանդնուպօլսեցւոյ ընծայե-
ցու ձեռնալիր Հնամատեանն Ս. Երուսաղէմի
Ս. Յակոբեանց աւանդապահ միաբանու-

նութեան Մատենադարանին Առաքելական Ա-
թոռոյ. 1887, փետրվար 26:

Ներքեւը կնիք սեւագրողմ. «...Պետ-
րոս, 1851»:

1812

Ք Ա Ր Ո Զ Գ Ի Ր Ք (ԿԻՒՐԱԿԵՒՅ) — 2

ԿԱՐԱՊԵՏ ԱՐՔԵՊՍ.

Ս. Յակոբ, Երուսաղէմ

ՌՅԸ = 1859

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Մաւաւ 26×19×2.5: էջք 370: Հանգա-
մանք շատ լաւ: Թուղթ հասարակ, Գրիչ՝
Ղուկաս Վրդ. Բալուեցի, Մ. Ս. Յ. Գրու-
թիւն ամբողջովին սեւորակ մեկանով, միա-
սին, 28 տող, Շեղադիր: Համառօտադրու-
թիւնք առատ: Կաղմ կիտակչի խաւաքարտ-
եայ: Կնիք նուիրողի, սեւագրողմ, «Անդրէաս
Վարդապետ Միրզեան, 1883», էջ Բ, եւ 42
1:

Ճակատ.— էջ Ա.

Քարող Կիւրակէից, հաւաքեալ ի Սբ.
Գրոց եւ ի մատենից սուրբ ե իմաստուն վար-
դապետաց: Հատոր Երկրորդ: Աշխատասի-
րութեամբ Տ. Կարապետի Արքեպիսկոպոսի
Կ. Պօլսոյ, ի հայրապետութեան Տ. եւ Տ.
Մատթէոս սրբաղնադոյն կաթողիկոսի աթ:
Հայոց, ի պատրիարքութեան Սրբոյ Աթո-
ռոյս Երուսաղէմի տեանն Յօհաննու սրբա-
ղան արքեպիսկոպոսի, եւ ի պատրիարքու-
թեան Կ. Պօլսոյ տեանն Գէորգայ արքեպիս-
կոպոսի:

Ընդօրինակեալ ի ցանկալի Աթոռս Սըր-
բոց Յակոբեանց որ յերուսաղէմ, ձեռամբ
Ղուկաս Վարդապետիս Բալուեցւոյ: Յամի
Տեառն 1859, եւ ի մերում ՌՅԸ:

էջ 1.— Առաջաբան.— Յետ առաջնոյ
Քարոզագրոյն անուանելոյ Տարեկան Քա-

րողք, զսա եւս յարմարեցի ի մնացորդաց
նորա, անուանեալ Քարողք Կիւրակէից, Թը-
ւով ութսուն եւ մէկ...:— Հմմտ. աստ, Թ.
1771:

էջ 3.— Քարող Առաջին, Կաղանդի Ա-
ւուր, Գոհանալ զԱստուծոյ...:

էջ 150.— Քարող ԼԵ. Ջատիկ Տեառն:
Ուրախութիւն Հոգեւոր:

էջ 226.— Քարող ԾԳ. Վարդապետ:
Ճանապարհ փառաց չարչարանքն է:

էջ 341.— Քարող ՀԹ. Զորքորդ Կիւրա-
կէ Յիսնակի: Արուեստ բարեք մեռանելոյ:

էջ 351.— Քարող ՉԱ. Վեցերորդ Կիւ-
րակէ Յիսնակի: Աղասիրութիւն:

էջ 356, վարք.— Ի Թիւ Փրկչին մերոյ
1859, յունիս 25:

էջ 357-358, դատարկ:

էջ 359.— Յանկ Քարողից:

էջ 366-370, դատարկ:

Յետմագոյմ յիշատակագրութիւն.—
1894

էջ Բ, մանիշակադոյն թանաքով, շեղա-
գիր.— Յառաջ քան ղոտնչութիւն իմ ի Յոպ-
պէ, գնեցի ի Ղուկաս Վրդ. Բալուեցւոյ եր-
կու օսմանեան ոսկւով ի պէտս անձին իմոյ,
եւ ի ծերութեան իմում նուիրեցի Մատենա-
դարանին Առաքելական Աթոռոյն Սրբոց Յա-
կովբեանց յերուսաղէմ: 1894, Սեպ. 5.—
Անդրէաս Վ. Միրզայեան Բաղիշեցի:

1813

Ք Ա Ր Ո Ջ Ա Գ Ի Ր Գ

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Ծաւալ 28×23: էջք 166: Հանդամանք լաւ: Թուղթ հասարակ: Գրութիւն՝ խորագիրները եւ գլխատուերը մասամբ կարմիր, մնացեալը սև: մկնով, միասին, 25 տող: Շեղադիր: Համառօտադրութիւնք բաւական առատ: Թղթակաղմ:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.—

Կը նշանակենք պլուսներէն ոմանք, ղեղշներով մեծագոյն մասը, մանաւանդ փոքրագոյնները եւ կրկնուածները:

էջ 1.— Վասն Վարդգայ Սրբոյ իսալիմ.— Պարզեւ դերագոյն պարզեւի այսօր հաւատացեալոց...

էջ 2.— Վասն Երեման Սբ. Կենսատու Ոսալին.— Այսօր պոլով հինգերորդ Կիրակէ զկնի Սրբոյ Զատկի...

էջ 3.— Վասն Տեառնընդառաջի.— Շընորհք դերահրաշ քառասորեայ զայստեան... Զինքի էսկի մովսիսական օրէնք՝ վէ օլ օրէնք իլէ թէնպիհ օլունան տիւրլիւ ատէթլէր...

էջ 11.— Ասպ. Հինգարթի Աւուրի Սբ. Հաղորդութեան վերայ.— Գերասքանչ մեծահրաշ ատուրս... Յեղեմական աստուածաստեղծ դրախտին մէջ շատ տեսակ ծառեր կային...

էջ 15.— Յաղագս Սրբոյ Յարութեան:

էջ 20, զատարկ, ոչ մաքուր:

էջ 21.— Վասն Սրբոյ Յարութեանն չորրորդ Կիրակէի, որ է Կարմիր Կիրակի:

էջ 26.— Ի վերայ զղջման եւ ապաշխարութեան, եւ ողորմութեանն Աստուծոյ:

էջ 33.— Վասն Ուսումնարանի ճեմարանի եւ Հիւանդանոցի Հաստատութեան խրատ:

էջ 39—40, զատարկ, Նոյնպէս էջ 84—86:

էջ 41.— Նոր պատրիարկ նստելոյ նախարկանք:

էջ 49.— Վասն Սրբոյ Յարութեան Դրան բացման:

էջ 79.— Վասն Վերափոխման Սբ. Աստուածածնի:

էջ 87.— Իջեղ Եղորդորդին իմ ի պարտեղ իւր...

էջ 110.— Որ խնդրէ ղիս դտանէ:

էջ 128.— Ծանուցում վասն Սրբոյ Յարութեան Դրան բացման:

էջ 133.— Երախտապիտութիւն եւ ապերախտութիւն.— Բանականաց ատաղին եւ րախտաւորն Աստուած է...

էջ 151.— Ի Սիւրբ ապրեւորիք, եւ յեւրոսաղէմ մխիթարեսջիք:

էջ 153.— Ծանուցումն նորակ եւրոսաղէմի:

էջ 155.— Վասն զաւակ կրթելոյ:

էջ 157—166, զատարկ:

1814

Խ Ո Ր Հ Ր Դ Ա Տ Ե Տ Ր.— 21

Տեղի

ՌՃԽԲ = 1693

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Ծաւալ 27×17.5×1: էջք 48: Հանգամանք բաւարար. չորրորդութիւն կրած: Թուղթ հասարակ: Գրութիւն՝ սկզբնատողները կամ

սկզբնատուները կարմիր, մնացեալը սև: մկնով, երկսին, 21 տող, Բոյորդիր: Համառօտադրութիւնք սովորական: Գունաւոր պարզադիր եւ լուսանցապարզ կարեւոր կը

տորներու սկիզբը, Կիսախորան իւր սարօք, էջ 6: Կաշկազմ խաւաքարտեայ: Նուիրող՝ Յարութիւն որդի Ամիրճիհանի:

ԲՈՎԱՆԴԱՆՈՒԹԻՒՆ.—

էջ 1—4, դատարկ:

էջ 5ա.— Ասասցեմ ապա Սաղմա ձԼԱ, կցորդ — Քահանայք քո զղեցցին զարդաբութիւն...:

էջ 6բ.— Որ զղեցեալ ևս զլոյս...:

էջ 20բ.— Հաստամք ի մի Աստուած...:

Յիշատակարան Գրչի.— 1693

էջ 45ա.— Յիշատակ է խորհրդատետրա

Հատամպօյցի մահդասի Յարութիւնիս, զսա զիր յիշատակ ի հալալ ընչիցն աստուածընկալ Սր. Գերեզմանն Քրիստոսի, ի դուռն Սր. Յարութեան, որպէս հրամայէ մարդարէն Եռայլ՝ Որ ունիցի զաւակ ի Սիօն եւ ընտանիք յետոսադէմ: Ով սուրբ պատարաւ չ յիշուա մահտեսի Յարութիւնիս, եւ զճնօղս իմ Ամիրճիհանն եւ մայր իմ Սառայ, եւ զհանգուցեալ նախնիքս յիշեսա Ած. ողորմիով, կամ օրինակէք, եւ կամ հարեւանցի տեսանէք, ասացէք Ած. ողորմի. Ամէն:

Գրեցաւ խորհրդատետրա Թովին Ռճիհան, եւ սեպտեմբերի ԺԱ:

էջ 45բ — 48, դատարկ:

1815

ՄԵԿԵՆՈՒԹԻՒՆ ԱՌԱՎԱՑ ԱՒԵՏԱՐԱՆԻ.— 16

ՊԵՏՐՈՍ ԱՐԳ. ԱՂԱՄԱԼԵԱՆ

Լ. Պալիս

ՌՄՀԳ = 1824

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Ծաւալ 26×20×1.5: Էջք Ժ+130: Հանդամանք լաւ: Գրչի՝ Պետրոս Սարկաւազ: Թուղթ հասարակ, Դրութիւն՝ խորադիրենբը, բնաբանները եւ սկզբնատառերը կարմիր, միտցեալը սեւ մեկնով, երկսիւն, 31 տող, Նոտր շեղագիր: Համառոտագրութիւնք սովորականէն աւելի: Կաշկազմ խաւաքարտեայ, ոսկի երէզներով:

Ճակատ.—

Աղբիւր Բացեալ, որ է համառօտ եւ հողելից Մեկնութիւն Առակաց Սրբոյ Աւետարանի, արարեալ ի մեծիմաստ խոհակա՜նէ Նախիջմանցի Պետրոս Արքեպիսկոպոսէ Աղաժաւան, ի փառս Աստուծոյ եւ յօգուտ ազգիս բանասէր Քարողչաց, ըստ խնդրոյ Սրբոյ Էջմիածնի գրագիր, Օշականցի տէր Երեմիա արեղայի, ըստ իւրում յիշելոյ ի յառաջարանութեան, ի հայրապետութեան Սրբոյ Էջմիածնի տեսուն Սիմէոնի յոգնահանձար կաթողիկոսի ամ. Հայոց:

Եւ այժմ զաղափարեալ զդուլութեամբ ձեռամբ ուրումն Պետրոսի ապարդիւն սարկաւաղի, եւ յետին սպասաւորի տեսուն տեսուն Կարապետի սրբազան պատրիարդի Կոստանդնուպօլսոյ, 1824, ի պատրիարդաբանն ամ. Հայոց, որ ի Կոստանդնուպօլիս, ՌՄՀԳ:

էջ Ա.— Բան առ բարեմիտ ընթերցողս, յաղագս առաջիկայ Առակաց:

էջ Է.— Ոտեմաւոր գրքոյս շինողի, ի վերայ ամուռն իւրայ...:

էջ Թ—Ժ, դատարկ:

էջ 1.— Յաղագս Տեսակաւորեալ Հաւատոյ:

էջ 112.— Երգ առ ամեռն քարի Աստուած:

էջ 114.— Ցանկ գլխոց գրքոյս ըստ կարգի:

էջ 115.— Յետ մեկնութեան առակացն Աւետարանի...:

էջ 118.— Համեմատեցաք ընդ այլում

օրինակի, և ևս պտաք դոմանն տարրերութիւնըս, գորս ի ներքոյ թղթաճամարիւ էջիւ և տողիւ յայտ արարաք. — Բայց այդպէս է՛ք ե-

ղած. էջը կը մնայ պարապ նման յաջորդեալ-
րուն, 119-130. Թէեւ զծուած և պատրաստ
բոլորն ալ:

1816

ՔՈՒՏՍՈՒ ՇԵՐԻՖ ՆԱԳԼԻ.— 1

ՆԱԳՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Մաւալ 26×19×2-5: էջք Զ+196: Հան-
դամանք լաւ: Թուղթ Հասարակ, Գրութիւն՝
խորապիրները և սկզբնատողերը կարմիր,
յուլորդիւր, մնացեալը նոսր շեղագիւր՝ սեւ
մեկանոյս, միասին, 24 տող ընդհանրապէս:
Կաշեկալմ խաւաքարտեայ՝ ոսկեգօծ երէզ-
ներով:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.—

էջ Ա-Դ, դատարկ մեծապոյն մասամբ:
էջ Ե-Զ, տարբեր թուղթ, որուն երկ-
րորդ երեսին վրայ, շրջանակի մը մէջ, կայ
մատուռի մը նկարը, ներսը սուրբ մը կանդ-
նած, Շ ՇԵՐ ՏՈՒՐԱԶՆ արձանապրութեամբ:

էջ 1.— Խմբի պու քիւրապըն Բուստու
Շերիֆ Նագլի, քի արմենիյամ տիլիմսէն օս-
ւամյը տիլիմէ քէպտիլ օլուստու:

Եվելլայ Բուստու Շերիֆին քալէսինին
նագլի՝ քի պուսուր.— Պու ալիկ շէհրին
յալէսի իֆրատ կիւզէլ վէ միւքքէմ վէ մեր-
մեւ թաշլարըլան կափըմըլ տըր սուլթան
Սիւլէյման պէօյիք փատիլաճտան. . . —
Հմետ. Գիրք Պատմութեան Սրբոյ. . . Երու-
սակէմի, Հաննա Վրդ., 1807, Կ. Պոլիս, էջ
73:

էջ 112-113ի միջեւ կայ նախ մէկ թերթ
դատուի թուղթ, սպա խաշելութեան նկար՝
տարբեր թուղթի վրայ, INRI, արձանադրու-
եամբ:

էջ 113.— Փարիսեցիներն գոնաղընըն
նագլի.— Արտ թարաֆընտայ պու Ուսկիմ

Անանըն էվլեհին, վարիսեցիներն էվլ տիր. . .
— Հմետ. նոյն, էջ 227:

էջ 179.— Բապպիներն քերեմիլէն վէ
վալիսէ սուլթան Սը. Աստուածածինին շի-
ֆայէթի իլէն, պիքտի պու քիւրապ:

էջ 180, դատարկ:

էջ 181.— Մըքրասարիմէ Եօյիստ զի-
յեարէրէ կելեմիյերէ, Ղուսուս Շերիֆէ.
տույ օլայ.— Քիմսէ տէյէմէյ տէր Պօղոս ա-
ռաքեալ էֆէնտիկէ Յս. Բս. Եկէր բու-
հուլլահըն նէֆէսի օնուայ օյմադսայ. . . —
Հմետ. նոյն, էջ 59:

էջ 185.— Եսփանըն Նագլի.— Հմետ.
նոյն, էջ 64. Յադադս կաֆայս:

էջ 190.— Ղուսուս Շերիֆին եիւզերիմէ
աստուածաշունչ քիւրապընտան մէք իտէն
սեօպէրլէրիմ նագլի.— Հմետ. նոյն, էջ 70:

էջ 192.— Պու ալ պուչուք Նագլի տը-
շարը զալմասըն տէյիւ վէ յալլըմըլ օլտուպու.
սէպէպտէն պարսէս կապուրք, քի թէքմիլ
որոս քիթապ:

Ալլահ Հապէլչան կապանը վէ կապուր-
րանը Հալլըս անսըն, տմին:

Սէնէ էֆէնտիկիւն 1811, մայրս այրն
3:

էջ 193-196, դատարկ:

Մամը յիշատակագրութիւն Ստացողի.

էջ Դ.— Այս քրքուկըս, որ կաշի Պատ-
մութիւն, անուշ բատաքօծ մահտեալ Արսէ-
նին է, տմին:

1817

ՔԱՐՈՋԳԻՐՔ.— 20

ՅԱԿՈԲ ՊՏՐ. ՆԱԼԵԱՆ

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Ծաւալ 25×18×4: Էջ 810: Հանդա-
մանք լաւ: Թուղթ հասարակ: Գրութիւն՝
խորագիրները, սկզբնաւորները եւ կամ բա-
կորնատուները կարմիր, մնացեալը սեւ մե-
լանով, երկսիւն, 36 տող: Նոտր շեղագիր,
մանրատեսակ: Համառոտագրութիւնք յոյժ
առատ: Կաշեկազմ խաւաքարտեայ ռակեղըր-
ուալ: Դատարկ թուղթ սկիզբը մէկ թերթ:
Կնիք սեւագորշմ փակազեր, «Ք. Մ. Դաւիթ
Վարդապետ, 1272» [= 1823], էջ 802 լս.:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.—

էջ 1.— Զրոյր զործս դայս նուիրեմ
թեղ. . . :

Առաջին Քարոյ Պէնտէկոստէի Հոգւոյն
Սրբոյ Գալտեան:

էջ 15ա.— Երկրորդ Քարոյ Սրբոյ Եր-
րորդուրեան:

էջ 201բ.— Քարոյ էջ, Զորորդ կիրա-
կէի գկնի Սր. Խաչի վերացման:

էջ 403բ.— Քարոյ էջ.— Ուրբորդ
կիրակէի ի մէջ Յայտնութեան Պառոյ. . . :

էջ 605բ.— Քարոյ ՂԱ: Շարք աւուրն,
ի վերայ Գառասուն Մանկանցն վկայից որք
ի Սերաստիայ կատարեցան:

էջ 779ա.— Քարոյ ձծր: Եօքնորդ
Կիրակէի գկնի Սրբոյ Զատնիս երկրորդ
Մաղկազարդին:

էջ 785ա, տարբեր գրութիւն.— Գլխա-
ւոր մատենիս ցանկն շարակարգեալ այբու-
րենական ոճով առ ի դիւրապէս գտանել ըզ-
լ նղբելիս բանասէր Ըթերցողաց. . . :

էջ 803, դատարկ: Նոյնպէս 806—809:

էջ 804—805.— Զանադան մանրուք:
Նոյնպէս էջ 810:

1818

ՀԻՆ ԿՏԱԿԱՐԱՆ.— 9

Ա.— ՄԱՐԳԱՐԷՈՒԹԻՒՆ ԵՍԱՑԵԱՑ

Կիլիկիա

ՈՀԹ = 1230

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Ծաւալ 23×14×8: Կաշեկազմ տախ-
տակեայ զրոյմպադրոյ: Պահպանակ մազա-
ղաթեայ սկիզբը երկու թերթ, վերջը մէկ,
անկիւնաւոր երկաթագիր, «Երանելոյն Զե-
նորա Եպիսկոպոսին ասացեալ ի յիտնալը-
ւայն.— Յետ իստեկոյն Յուդայի ընդ քա-
հանայապետան, եւ դալոյ միւս անգամ առ
աշակերտան. . . »:

Ա.— էջ 426: Պրակք իջ, Հանդամանք
լաւ ընդհանուր առմամբ: Թուղթ բամպակ-

եայ, Գրութիւն՝ խորագիրները եւ սկզբնա-
ւորները կարմիր, մնացեալը սեւ մելանով,
երկսիւն, 15 տող, Բողոքի յստակ, Համա-
ռոտագրութիւնք սովորական: Կարմրագիծ
լուսանցազարդները հետադայ կազմի մամա-
նակ մասամբ կտրուած: Կարմրաներկ գըր-
խաղարդ իւր սարօք էջ 1: Գունաւոր խոր-
նագարդ ալլովքն հանդերձ, էջ 11: Նկար,
Եսայի Մարգարէ էջ 10: Ստացող՝ Առաքել
Վարդապետ:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ. —

էջ 1. — Ա. — Ամբաստանաւթիւն զիս-
բայեղէ, ևս զուշակութիւն վշտացն որ նոցա
հասանելոց էին. . . — Ծ. — Վասն հանդեր-
ձելոց կենացն:

էջ 11. — Տեսիլ Եսայայ արդւոյն Ամով-
սայ. զոր ետես ի վերայ Հրէաստամի եւ ի
վերայ Երուսաղէմի. յաւաւրս Ոգիայ եւ Յու-
վաթմայ եւ Աբազու եւ Եղեկիայ. որ քա-
ղաւորեցին Հրէաստամի. — Լուր երկին ևս
ունեն զիւր երկիր. . . :

էջ 18ա. — Բանն որ եղես առ Եսայի
արդի Ամովսայ ի վերայ Հրէաստամի եւ ի
վերայ Երուսաղէմի:

էջ 31բ. — Երգեցից սիրելւոյ այգւոյ
իմաց գերգոս սիրելւոյ մարտ:

էջ 77բ. — Տեսիլ Բաբելոնացոց զոր ե-
տես Եսայի արդի Ամովսայ:

էջ 91բ. — Պատգամ ի վերայ Մովս-
բացոց:

էջ 112բ. — Յաւաւր յորում եկն Տանա-
քան յԱգովտոս, ի ժամանակին իբրեւ ար-
ժակեցաւ յԱռանայ արքայէ Ասորեստան-
եայց, եւ ետ պատերազմ ընդ Ագովտայ և առ
զնա: Յայնժամ խաւսեցաւ Տէր ընդ Եսայայ
որդւոյ Ամովսայ եւ ասէ. — Երթ ևս ի բաց
հան զքուրձդ ի միջոյ քումէ. . . :

Յիշատակարան Ստացողի. — 1230

էջ 38ա, ժանդաղոյն Թանաքով, բո-
լորդիր. — Փառք ամենասուրբ երրորդու-
թեանն Հաւր եւ Որդւոյ եւ Հոգւոյն Սրբոյ,
այժմ.:

Յամի Ո որդի, և Թանասնեբորդի, ին-
նեբորդի, Թուականի Հայոց, ի հայրադե-
տութեան տեառն Կոստանդնույ, և ի Թա-
ղատութեան քրիստոսապաւկ արքայի
Հնթմոյ, ևս Առաքեալ Նուաստ աշակերտ եւ
պապաստոր ուսման բանի, փափաղաւղ եղեալ
մատենի սրբոյ եւ կաթանաճաղակ մարդա-
բէին Եսայայ, ստացայ դստ յարդար բնէից
իմոց, ի վաղելումն ինձ ևս յիշատակ Հոգւոյ
իմոյ, և և կրթար. իմոյ Գրիգորի քահանայի,
որ յայտ ամի փոխեցաւ ի Քրիստոս, ևս
ծնաւորաց իմոց, ևս սնուցողացն և ուսուց-
չացն զիս Հոգեւոր հարցն եւ ըստ մարմնոյ,
Վարդանայ Հաւրեղարար իմոյ, ևս Պետրոսի
քնոյ իմոյ, որ բաղումս աշխատեցան ի վի-
րայ իմ յիմաստս աստուածային ուսմանց,

նաեւ զինչս իւրեանց ետուն ի պէտս իմ, ո-
րոց Տէր Յս. ընդ միոյն հարիւրապատիկ
հատուցէ նոցա աստ եւ ի հանդերձեալսն
զիւր ողորմութիւնն, ամէն:

Արդ աղաչեմ զամենեւեան, զմանկուն-
սրդ և կեղեցւոյ, զժառանգողք ամին ևս ըր-
վայեղողքդ, և որք աստիք ի սմանէ ուս-
մամբ կամ ընթերցմամբ կամ պաշտարար,
իշխեալիք ի մաքրափայլ և ի սրբամատոյց
յաղաւթս ձեր որ առ Տէր, զվերոյ յիշատակ-
եալքս ի սմա, և որ առատն է ի պարզեւս
և աննախանձ ի տուրս, որք հայցեն ի նո-
մանէ, Քրիստոս ամենեցուն ողորմեացի յի-
շեցոցս եւ յիշողացդ, յիւրում զայստեանն,
ևս նմա փառք յստիոնեան, ամէն:

Եսայում ամի եղես յարժ սաստիկ ի զա-
տուր Կիրիկեցոց, ևս բազում շէնս փոյց,
առաւել ի հոյսովապ խաղաքն զՏաթարն ա-
ւերեաց:

էջ 385, ստորին լուսանցքին, տարբեր
գրով. — Տէր Յս. ողորմեա ստացողի սորին
Կայ. Վդ. ին ամէն:

էջ 386, դատարկ:

էջ 387-426, միասին, բոլորդիր:

էջ 387. — Կանոն. Ա. Որ ևս միսիթո-
րեյ, զոր տասցեալ է Յովհաննու Կոստանդի-
նուպոլսի եպիսկոպոսի, յաղապս ոչ պալլոս
զՎանդանեալսն, մանաւանդ որք տղայք ևս
անարատք թողին զյաջ կենցաղս. — Քս. Հատ
երկրպապեանցութ. . . :

Յիշատակարան Գրչի.

էջ 401, ստորոտը. — Ով կրթարք, որք
ընթեռնութք զգիրս զայս, իշխեալիք ի Քս.
յստացող սորին զԳրիգոր քահանայ, ևս ըր-
ծողն իւր, ևս զկրթարք իւր զՍտեփանոս,
փոխեալսն առ Քրիստոս. ևս զընդ սորա ըր-
կոստանդինի:

Յետնագայն յիշատակագրութիւն.

էջ 402, նոտրադիր անհարթ, հնաձեւ.
— Տէր Յս. արդար բարի, ողորմեա Կորա-
պետ վարդապետի երեսնաղէմացո, որ բա-
ղում աշխատութեամբ ևս երկամբ զՍր. Փր-
կիշ և կեղեցին զնեցի ի յանաւրինացն ևս
վանք շինեցի ըստ կարի իմում, որ է տեղիք
չարարանաց Քի. Այ. յուսոյն մերոյ, ևս կա
ստուածամեծն վէմն սեղանս պատարապի:

Ձորս անկամ յնդիպտոս իջի եւ առի թուխտ հրամանի յարբաէն Եղիպտոսի, վասն խաղաղութեամբ կելո եւ շրջելո ի տեղիք տնաւ բինխանաց Քի. Այն մերո: Աւաղ, աւաղ, թշմարտութիւն ի վերա իմ կենացս: Եւ արդ երկրամեծ դիմօք աղայեմ զհանդիպողդդ այսմ տառիս, ինդրել ի Սր. յԱտուածածնէն մխթարութիւն վշտադնացեալ հոգո իմո, զի լցուացէ զփափաք տնչանաց մերոց, զոր իղձք մեր հայցեն ի նմանէ, ոչ ըստ իմոմ արժանաւորութեան, այլ ըստ իւրում անբաւ ողորմութեան: Այլ զիտութիւն զի ի ձորն Յոյսափաթու լինելոց է զատարտան միուս անկամ դալըստեանն, ըստ Յովսիս մարդարէի, որ է Գնասամանի, եւ անտ է գերեման Սր. Ատուածածնին, եւ գերեմանն միայն է ի բաց եւ այլ եկեղեցին հեղեղատով լցեալ ի բաղում ժամանակաց: Եւ կաին դըռներ, որ ըստ բռամկաց դժ[ոխ]ոց կոչէին, ըստ կարի իմում սրբեցի եւ զդռներն ծեփեցի բաղում աշխատութեամբ, յամէն օր ժմչակօ, Սր. Ատուածածնին սիրոյն համար:

Էջ 403.— Կանոն ԽԸ. Որ եւ Քարոյ պատուիրանի, զոր զեկուցանէ քահանայն ժողովրդեանն, յառաջ քան զսկիդրն խորհրդոյն տեալ զՍր. Աւետարանն ի դիրկա իւր, եւ սարկաւազն դքոցն ունելով, եւ կարկաւեսով զձեռն ասէ.— Խուարուք ինձ, որդեակք իմ...:

Յիշատակագրութիւն Գրչի.—

Էջ 416.— Ձտացող սորին զԳրիգոր կրտսեաւոր, որ է փակակալ Սր. Ուխտին Միւնոյս, յիշեմք յաղաւթս առ Տէր, եւ ըրծնաւորն իւր, եւ զհարադատն իւր զՍտեփանոս կրաւ[նաւոր]: Ընդ նոցին եւ զգրողիկ սորին զԽոստա[նդին] եւ ըրծնո. եւ Քս. որ առ[ատն] է ի պարզեւս, ողորմեսցի յիշելոցրն եւ յիշողացդ ամէն:

Էջ 416.— Կանոն ԽԹ. Որ եւ Ժամատուն Աւրհնելոյ.— Աւրհնեալ է ամենասուբր Երրորդութիւնն... [Կը մնայ քերի]:

Բ.— Մ Ա Շ Տ Ո Ց.— 41

Էջ 427-612: Պրակք Ա-: Հանդամանք բաւարար. լուսանցքները ցեցակեր. վերի մասը միասուած եւ նորոգուած չափաւոր կորուստով: Թուղթ բամպակեայ, բայց ոչ

ընտիր: Գրիչ՝ Գրիգոր: Գրութիւն՝ խորհրդները եւ նախատառերը կարմիր, մնացեալը սեւ մեկնեով, միասին, 13 տող: Խորատները բոլորդիր յստակ. Ընթերցուածներն ու Այօթքները բոլորդիր շատ մեծ: Հմտացտարութիւնը սովորական: Ստացող՝ Պետրոս Եպիսկոպոս:

Էջ 427-430, դատարկ:

Էջ 431.— Յովհաննու Հայոց Կաթուղիկոսի Հիմնադրութիւն Սրբոյ Եկեղեցւոյ:

Էջ 433.— Եւ եպիսկոպոսն ասէ զԱղաւթըս զայս ի մէջ եկեղեցւոյն.— Բարեխաւսութեամբ Սր. Ատուածածնին. . . :

Էջ 434.— Ապա հրամայէ ճարտարապետին առնուլ զգործի չափոյն...:

Էջ 435.— Ընթերցուած յԱռակաց.— Ած. իմաստութեամբ հիմունս արկ երկրի...:

Էջ 437.— Ընթերցուած Յովսայ.— Երկիր եւ ի նմանէ ելցէ հաց...:

Էջ 608.— Եւ պատարապ մատչի... Նաւակաւութիւն կատարեն ուրախութեամբ մեծաւ ի փառս Աստուծոյ:

Յիշատակարան Գրչի.

Էջ 608.— Ձտացաւ սուբր մատենիս քարբանեալ եպիսկոպոսն զտէր Պետրոս յիշեմք յաղաւթիւք ի Տէր: Ընդ նմին եւ ըրծեկուցեալ զձողս Գրիգոր: Եւ զուք յիշեալ լիջիք յողորմութիւն Տեառն, որ է աւրհնեալ յաւիտեանս, ամէն:

Ներքեւը գումաքափ մեղամով.— Տէր Յս. ողորմեա կպ. վգ. ին, ամէն: Եւ նուաւորս կպ. վգս. տվի զիմ գրկուածս Սր. Փրչին որ է յիմ. ուր կա աստուածամեծիմ [վգ. մրն, որ է տեղիք չարչար]անաց Քի. Այն. մերո [շարմաւաղութիւնը վնասուած]:

Էջ 609-612, բոլորդիր, նման 387-426 էջերուն, ուստի սխալ տեղ դրուած է նորոգման ժամանակ:

Էջ 609.— Ապաշխարողք աւրհնեալ եղիցին որպէս դմաքսաւորն եւ զաւաղակն...:

Էջ 610, ստորին լուսանցքին, բոլորդիր տարբեր.— Ձտացող սորին զԳրիգորի քհ. յիշեմք ի Տէր եւ զձնող...:

Յետմագոյն յիշատակագրութիւն.

էջ 97, բոլորովէր. — Փառք ամենասուրբ և յաւիտեան ամէն: Մեղաւոր Մարտիրոս
Երրորդութեան և մի Աստուածութեան
Հայր և Որդոյ և Սր. Հոգոյն այժմ և միշտ
բնան. ասացի թէ կ'երթամ աս:

1819

Ժ Ո Ղ Ո Վ Ա Մ Ո Յ (ԿՐՕՆԱԿԱՆ)

Ն:ԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Ծառաւ 24×19.5×6: Էջք 820: Հանգա-
մանք լաւ ընդհանուր առմամբ. սկիզբը պա-
կասաւոր. էջ 7 կը սկսի Բ պրակը: Թուղթ
զորչորակ: Գրեչ* մէկ մասին՝ Յովանէս:
Գրութիւն՝ խորագրերէն եւ սկզբնատողները
և մասամբ պիտայիւրները կարմիր, մնաց-
եալը սեւ մկանով, երկսիւն: Էջ 1-205 բո-
լորովոր 37 տող, էջ 207-313ա նորարգիւր,
313բ-342 բոլորովոր, 343-569 նորարգիւր 37
տող, էջ 571-612ա բոլորովոր 36 տող, էջ
612բ-617ա նորարգիւր, 617բ-623 բոլորովոր
36 տող, էջ 628բ-634 նորարգիւր 38 տող, էջ
635-818 բոլորովոր 35 տող: Համառոտագը-
րութիւնք աստուծոյ: Կաշկապմ խաւաքարտ-
եայ դրօշմազարդ: Պաշտօնական մաղադարթ-
եայ վերջը մէկ թերթ, մասն երկաթազարդ Ս-
ևտարանի: Դատարկ թուղթք սկիզբը և
վերջը մէկ մէկ թերթ նոր սպիտակ: Կնիք
սեւագործ, ռ. Մ. Տէր Կարբիէլ, 1828, էջ
148, 149:

Ա.—ՔԱՐՈՋԳԻՐՔ

էջ 2ա.—...Հց. Յաղագս Սահմանի
Հաւատոյն, ասելի է.— Զի՞մէն և Հաւատք:
Պատասխանի: Հաւատն բազում կեցիւն առ-
եալ լինի:

էջ 3բ.— Յաղագս Միութեան Հաւա-
տոյ.— Ասէ Առաքեալն Պողոս. Մի է Տէր.
մի է Հաւատ...:

էջ 4բ.— Յաղագս Հաստատութեան Հա-
ւատոյն, եւ վասն օգնելիեաց, վկայու-
եամբ եւ յայտնութեամբ Սր. Գրաց:

էջ 21բ.— Քարոզ Վասն Յուտոյ, ի բու-
ճըմ՝ Համբարձի զայն իմ ի լերին...:

էջ 111ա.— Քարոզ Վասն Հասարակաց
Առաքինութեանց, որ է Խոնհմութիւն, Արի-

ւութիւն, Ողբախոսութիւն եւ Արդարութիւն
...:

էջ 200ա.— Յաղագս Գալուսթեան Պար-
գեւացն: Գոնեմամ զԱստուծոյ ի վերայ ան-
պատում բարեացն եւ պարգեւացն մորա. ա-
սէ Պողոս.— Վարդապետք ասեն թէ պար-
զեւք յաստուածայինսն ասի անձնաւորա-
պէս, որպէս եւ բանն...:

էջ 205. զատարկ մեծագոյն մասամբ.
նոյնպէս և էջ 206:

էջ 207ա.— Հաւաքաբանութիւնք Գրաց
Սրաց վկայութեանց, ժողովեալ ումեմն
բանասիրէ եւ կարգեալ ի միասին.— Ա, Յա-
ղագս Սիրոյ: Բ, Յաղագս Համբարձեալեան
...: ՀԸ, Յաղագս Կապանաց և Մարտիրո-
սութեան:

էջ 207բ.— Ա.— Աստ սկսանի Գիրք
զանագան վնաց ի զանագան մասից: Նախ
Յաղագս Սիրոյ:

էջ 252ա.— ՀԶ.— Յաղագս փորձութեան
եւ Մարտիրոսութեան:

էջ 252բ - 253, զատարկ:

Բ.—ՔԱՐՈՋԳԻՐՔ.— 7

Գր. Տաքեւացի

էջ 254.— Յանկ, Ա-ԻԴ Քարոզներ:

Ա.— էջ 255ա.— Գրիգորի Նոստեմծի,
բայ Եռետորի եւ անյաղ փիլիսոփայի, ա-
շակերտի Յովնանու Որոտնեցոյ, արարեալ
բան խրատական, ոգէշահս եւ հանճարս
իմաստայեղ ի մեկնութիւն եւ ի գովեստ
փառաց տունից տէրուականաց, ի պատիւ
սրբաց, եւ ի պատմառ գիտութեան ախմա-
րաց, մանաւանդ ի յոյր արտառուաց ան-
ճանց թախծեցոյ, յաւէտ ի մշտնութիւն
կարգաց ձազափառաց, եւ յեղծումն բար-

բաշմանց չարափառաց, ի յիզճ մաղքամաց ռմանց բանասիրաց եւ եղբարց հարազատաց նորին աշակերտաց:

Ու.— վասն տարեմտին Գարոգ, այլ եւ ի խորհուրդ ժամահարին, եւ քէ տարի է Բրիստոս, ի բանն որ ասէ. փռդ հարէ՛ք ի գլուխս ամսոց...:

Բ.— էջ 262ա.— Նորին Գարոգ, վասն Ծննդեան, ի բանն. Տէր ասաց ցիտ Որդի իմ ես դու...:

Ժ.— էջ 298ա.— Նորին. վասն կրկին աստիճանաց յեկեղեցիս, որք եմ վարդապետս եւ Հայրապետս:

ԺԹ.— էջ 333բ.— Գարոգ Ծննդեան Տեառն, յայլմէ. ի բանն՝ Ոգորմութիւն եւ ընդարձակութիւն պատահեցին...:

Ժ.— էջ 345ա.— Նորին Գարոգ, ի բանն տեղումնական, Հայր մեր որ յերկինս...:

ԺԱ.— էջ 349բ.— Նորին դարձեալ վառքն Հաւատոյ, եւ Յուսոյ եւ Սիրոյ, ի բանն՝ Հաւատք սիրով յազդեալ.— *Միտքս մեր եւ Հոգիս բանական լոյս է ստեղծեալ. ոչ զդասի այլ իմանալի եւ անմարմին...*

ԺԲ.— էջ 376ա.— Յայլմէ Գարոգ, վասն Բանբանաց...:

ԻԵ.— էջ 396ա.— Գարոգ Յազագս Արքեպիսկոպոս...:

ԼԳ.— էջ 419ա.— Նորին վասն Կարգաց Ազարթից...:

ԽԸ.— էջ 459ա.— Նորին Գարոգ Մեծառանց...:

ՄԳ.— էջ 475ա.— Նորին դարձեալ Գարոգ վասն Խրատու Տալանց...:

ՄԸ.— էջ 492բ.— Նորին Գարոգ վարդապետին. . . :— *Տէր տուր ինձ յեղիս խրատու, զի պիտացից խօսել բանս ի ժամու...*

ԿԴ.— էջ 523բ.— Յայլմէ Գարոգ Հըրեշտականպետացն...:

ՀԱ.— էջ 540բ.— Նորին Գարոգ աշակերտեալ մանկանց ըստ փիլիսոփային ի բանն, իմաստութիւնն բաժանի տեսեալն եւ գործնական.— *Արարչագործն Աստուած...*

ՀԴ.— էջ 559ա.— Նորին Գարոգ վասն Ձգչման...:

ՀԶ.— էջ 566ա.— Նորին Գարոգ վասն Սբ. Հոգւոյն Գալստեանն...:— *Երբորդու թիւն Սուրբ գերազոյշէ Աստուած...*

ՀԷ.— էջ 571ա.— Նորին դարձեալ վասն

Գալստեան Սբ. Հոգւոյն, ի բանն. եւ ի կատարել յաւուրցն Պենտակոստէին...:

ՀԸ.— էջ 575բ.— Յայլմէ Գարոգ վասն Գալստեան Սբ. Հոգւոյն...:

ՁԱ.— էջ 590բ.— Նորին Գարոգ ի բանն որ ասէ Յակոբոս. Հաւատք առանց գործոց մեռեալ եմ առանձին:

ՁԵ.— էջ 617ա.— Նորին դարձեալ Գալստեան, ի բանն, հորեմուրդս այս մեծ է...:

էջ 625-628ա, դատարկ մեծագոյն մասամբ:

ԻԵ.— էջ 633ա.— Նորին դարձեալ Գալստեան իմաստութեան լուսոյ եւ գործոց...:

Գ.— ՀԱՐԱՆՑ ՎԱՐԳ.— 26

Թուղթ գորչորակ անհարթ:

Պրակե ԱԸ, էջ 635-818:

էջ 635ա.— *Եհարց Եղբայր ոմն ցհայրն Անտոնիոս եւ ասէ. Ձիւնչ պահեցից զի հաճոյ եղջց Աստուծոյ...*

էջ 672բ.— վասն Բամբասելոյ.— *Հարցեալ Եղիւ Յոհանէս կարճահասակն...*

էջ 680ա.— Գլուխ Տասներորդ: Թէ պարտ է գգուշմալ մեզ ամ. զարութենէ ի դատելոյ եւ բամբասելոյ:

էջ 680ա.— Գլուխ Մեծառան. վասն Աստուածային Դատաւորանաց, եւ ընտրելոյ գրարին ի չարէն, եւ ոչ ակնառութեամբ ինչ առնել:

էջ 691բ.— Նեղասի Սբ. Հօրն, Յազագս պոռնկական խորհրդոց:

էջ 706ա.— Նորին Նեղասի Սբ. Հօրն պատուէր առ Մամկունմն.— *Պարտ է մանկանց ճշեմ եւ կրթել զմարմինս իւրեանց ի հանդարտութիւն...*

էջ 708ա.— Գլուխ Երկուսասաներորդ, իբրեւ քէ պարտ է մեզ միշտ արթնութեան եւ գգաստ լինել:

էջ 730բ.— Գլուխ Չորեքուսասաներորդ. Եթէ պարտ է մեզ աւտարաւերն լինել, եւ ոչ դորմութիւն առնել խնդութեամբ եւ լռմութեամբ:

էջ 743բ.— Գլուխ Հնգեսասաներորդ...:

էջ 744բ.— Գլուխ Վեցուսասաներորդ...:

էջ 757ա.— Ճառ վասն Խոնարհութեան:

հիշ 759բ.— Գլուխ Երեմեայի եւ Տամ

...

հիշ 761բ.— Գլուխ Ուրեմեայի եւ Տամ
Վասն սիրելի զԱՅ. եւ զԳնկերն:

հիշ 767բ.— Գլուխ Ինքնատաներու:

հիշ 780բ.— Վարք եւ Պատմութիւն Սր.
Հօրն մերոյ երեք երանելոյն Օմարիսի տա-
նապատկանին...

հիշ 796ա.— Գլուխ Քսան եւ երկու...

հիշ 799բ.— Գլուխ Քսան եւ ինք...

հիշ 804բ.— Պատմութիւն Վարդի Եւ-
հանու...

հիշ 813բ.— Պատմէր մեղ հայրն Եւս-
րաս մասն հօրն Մակարայ եւ ասէր...

հիշ 818բ, ստորոտը.— Ջոզոպայ յիշել ա-
ղայեմ:

հիշ 819, դատարկ:

հիշ 820ա, նոտրագիր.— Ջաւուրն զո-
րորակցին մարդարէն եւ խոտեցին...

Մանր յիմատակագրութիւն Գրչի.—

հիշ 467ա, վերը.— Յովանէս րանասէս
դոզոպայ յիշեալ ի Տէր:

Յետմագոյն յիշատակագրութիւնը.—

1.— հիշ 626, նոտրագիր, մասամբ եղ-
ծուած.— Յիշատակ է Քարոզչի Սր. Կա-
րապետու Վանից, որ ետուն հարմարին?
նայ եւ ի թվականիս մերոյ ՌՄ [= 1751]-
ետմն գրեցաւ ձեռամբն տիրացոյ: . . .
տնայիտան չընչին նուաստ? Հող եւ մոխիր...
րնթերձեալ յիշեցես անպիտանս? Եւ? դուք

յիշեալ լիջիք առչի Աստուծոյ. անգրաւ ա-
մէն:

2.— հիշ 760, ձախակողմեան լուսանց-
քին, նոտրագիր.— Եւ մեղայոր եւ անա-
թան Մախարա գրեցի ի Պայակիտ, թիւն
ՌՄԲ [= 1753]ին, մայիսի Ժե օրն. ով որ
կարողայ յիշայ մեղ. յիշողն յիշայ լիջի առչի
Աստուծոյ:

3.— հիշ 9, աջակողմեան լուսանցքին,
նոտր շեղագիր.— Աստուծով, թիւն 1823.
Պաղղաղ, ողորմած հօքի Պողոսի ողորմ. Դա-
յիթ եւ Արքաւամբ, եւ ողորմած հօքի Պետ-
րոսի ողորմ. Յակոբս, որ է մեղապարտներու
ընթակեցինք այս զիրքս ճշնակեցաւ Սիմէօն
Վարթապետին, որ ինչ ժամանակ ընթեր-
այս զիրքս, եւ ով որ կարթա, մին շայր մե-
րով յիշեցէ մեղ եւ մեր ծնողացն. եւ ով որ
յիշէ մեղ նոյնպէս յիշեալ լիջի առաջի ան-
մահ արքային, ամէն. շայր մեր որ Լէրդինս
էս առեր եղիցի:

4.— հիշ 1, ստորին լուսանցքին, շեղա-
գիր.— Յիշատակ է զիրքս Սր. Երուսաղիմայ
Թանգարանին ի Ջալմանդուխտ կնոջն եւ
որդուց չոցին Մեսրոպայ եւ Ստեփանի, Գր-
րիգորին, Աւետիսին, Թաւրիզեցոյ, ի 23
փետր. 1869:

5.— հիշ 570, շեղագիր.— Յիշատակ է
զիրքս Սր. Երուսաղիմայ Թանգարանին ի
Ջալմանդուխտ կնոջն եւ որդուց չոցին եւ
դստեր նորին Աւետիսիանեանց Դարարկե-
լանց, ի ձեռն Երեմիա Վարդապետին, ի 23
փետր. 1869 ամի, ի Թաւրիզի:

1820

ՄԵԿԵՆՈՒԹԻԻՆ ՀՆԳԱՄԱՏԵՆԻ.— 2

(Հմտ. ՊՕՂՈՍ ՎՐԴ. ԱԳՐԻԱՆՈՒՊՈԼՍԵԻ, 1798)

ՀԱՄԱՐԱԳՐՈՒԹԻԻՆ.—

Մաւալ 24×17×5: հիշ 600: Հանդա-
մանք րաւարար: Թուղթ կապտորակ, Գրի-
ւ Ստացող՝ Համառօտողը: Գրութիւն ամ-
րողովին սեւ մեխանով գրեթէ, միասին,
35-44 տող: Նոտր շեղագիր: Համառօտագր-
ութիւնք առատ: Կաշեկազմ խաւաքարտեայ

զրոշմազարդ: Կնիք սեւադրոշմ բոլորչի փա-
կաղիր, ԷՖ. Մ. Ջաքարիա Եպիսկոպոս,
1833, էջ 8:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻԻՆ.—

հիշ 1-7, դատարկ:

հիշ 8.— Մտնօր. Գրչի.— Մանիր ով

ընթերցող կըրայր, զի ի համառօտեալս իմ
 զՄեկնութիւնս Ծննդոց, յառաջագոյն կարի
 համառօտութեամբ անցի առ ի չգոյէ ըն-
 դարձակ ժամանակի: Իսկ ի լրանալ զործոյս,
 տեսեալ թէ ոմանք պիտանի բանք մնացեալ
 են, վասնորոյ վերստին ձեռն արկի դասել
 զնոսա եւս ի շարս նախկին գրեւոյ ի ձեռն
 աշար նշանի ի գլուխ իւր զթիւ ունողի, որ է
 այս, Դ, զի տեսեալ զայս յառաջին տետեր-
 սին, զտցես եւ ի վերջն զնոյն նշան եւ զթիւ
 ունողն, եւ այսպէս առ միմեանս կցել թէ
 յընթեռնուին եւ թէ յօրինակեն: Եւ ապա
 խնդրի անմեղադիր առնել զծառայակիցս
 պատուելոյդ, զի ամ. ոք ըստ կարի իւրում
 առնէ, զոր ինչ առնէ:

Էջ 9, վերի լուսանցքին.— Ի Մեկնէ
 Ծննդոց կոտնելիս ի համառօտեալս ի ձեռն
 Անդրեանուպօսնցի Պօղոս Վարդապետի,
 յամի Տեառն 1798:

Էջ 9.— 2 Օրինաց 4. Դ. Մովսէս ի
 պատմել զօրէնսն Աստուծոյ Իսրայէլի՝ ազդ
 մեծ եւ հօր կոչէ զնոսա...:

Էջ 16.— 1. 1.— Ի սկզբանէ ասելովն
 իմանի որդւով, քանզի որդւով իրրու դա-
 դարաբաւ կամ նախատիպ իմաստութեամբ
 Հօր ամենեքեան ստեղծան...:— Հմմտ. Թ.
 564, Բ. Հատոր, էջ 593:

Էջ 129.— Շար Գլխոց եւ պատմութիւն
 բոլորի Ծմնդոց.— Յստաշնում ամի յաշ-
 խարհի, վեցերորդում աւուր, որ է աւուր
 ուրբաթու, ստեղծ զԱդամ եւ զԵւայ...:

Էջ 131-132, դատարկ:

Էջ 133.— Գիրք Ելից.— Գիրքս այս ի
 մանաւանդական առարկութենէ դորոյ, նախ
 ի յունաց, ապա ի լատինացւոց կոչեցաւ Ե-
 լից...:

Էջ 282.— Մեկնութիւն Ղեւտացւոց, Ա-
 ռարկութիւն.— Ասի այս գիրս երբայեցերէն
 Վալիերայ, այսինքն եւ կոչեաց...:

Էջ 363.— Թուոց.— Առարկութիւն.—
 Գիրքս այս երբայեցերէն յսկզբէ իւրոյ ասի,
 Վալիէրայպպէ, այսինքն եւ խօսեցաւ: Թու-
 նարէն՝ Առիթմոս...:

Էջ 367.— Գլուխ 6.— Առաջի ուխտն,
 սրբադործութիւնն, եւ արարողութիւնն նա-
 զօրեցւոյ...:— Հմմտ. նոյն, էջ 591:

Էջ 434.— Յառաջաբանութիւն Երկրորդ
 Օրինաց Մեկնութեանն եւ առարկութիւն.—
 Երկրորդ գիրքն Օրինաց...:

Էջ 460 — 461ի միջև կը գտնուի մեծ
 թերթ մը, սա խրատով.— Եւսկեցես զայս ի ըս-
 պառուած վեցերորդ գլխոյն:

Էջ 525.— Վերջ Հինգ Գրոցն Մովսէսի:

Էջ 526-536, դատարկ:

Էջ 537-587.— Ծննդոց զբնի վերաբը-
 եալ յաւելուածական հատուածներ, Դ նշա-
 նով, եւ Թուագրուած 1-62:

Էջ 588-600, դատարկ:

Յետմագոյն յիշատակագրութիւն.—

Էջ 8, վերջ, տարբեր թանգով.— Թի-
 շատակ տուաւ սուրբ գիրքս ի դուռն Սր.
 Յակոբայ, որ յերուսաղէմ: Ով ոք հանցէ
 պարտական լիցի յաւուր ատենին Գրիտոսի:

1821

Գ Ի Ր Բ ԶԱԿԱՏԱՄԱՐՏՈՒԹԵԱՆ.— 3

Ն Ե Ո Փ Ի Յ Ո Ս Ա Ր Ե Ղ Ա Յ (1808)

Թրգմ. ՆԵՐՍԵՍ ՔԱԼԱՆԱՅ ՅԱՐՈՒԹԻՒՆԵԱՆ (1808)

Ս. Յակոբ, Երուսաղէմ

ՌՄՀՐ = 1823

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Ծաւալ 24×18×1.5: Էջ 194: Հանգա-
 մանք լաւ: Թուղթ կապտորակ: Գրիչ եւ ըՍ—

տացող՝ Եփրեմ Վրդ. Հաճընցի: Գրութիւն՝
 խորագիրները, գլխագիրները եւ տէրուհի
 անունները կաթմատառ, մնացեալը սեւ մե-

լուսնի, միասին, 27-30 տող: Շեղագիր ան-
շարժ: Համառոտագրութիւնք առատ: Կա-
նկաղմ խաւաքարտեայ դծադարդ:

ԲՈՎԱՆԴԱՅՈՒԹԻՒՆ.—

էջ 1-4, դատարկ:

էջ 5.— Ճակատ:

Ճակատամարտութիւն կամ ընդդռու-
թիւն Աժ.ոյն, որ ունի ընդ ազգին հրէից
մասն օրինաց նորին և ծիսից, վկայութեամբ
Սր. Գրոց Հին և Նոր Կտակարանաց աստ-
ուածականաց, արարեալ յումեմնէ նէոփի-
ւոս, անուն յունաց արեղայէ, որ երբեմն ըս-
տուին ազգին հրէից: Եւ թարգմանեալ եղեւ ի
մօլտօլանու լեզուէ ի հայ բարբառ, աշխա-
տութեամբ տէր Ներսէս Գահանայէ, յամի
Տեառն 1808 եւ մայիսի 20, ի թարգմտեալ Եաշ:
Եւ այժմ եղեւ օրինակեալ քրտնաշան
աշխատութեամբ Հաճընցի Երբեմ Վարդա-
պետի, ի մայրաքաղաք Սր. Երուսաղէմ, ի
պերագահ Աթոռ Սրոց Յակոբեանց, եւ ի
պատրիարքութեան տեառն Գարրիէլ զերեբ-
ջանիկ րարունապետի, ի թիւն ՌՄՀԲԻՆ եւ
սեպտեմբերի Ին:

էջ 9.— Յառաջարկութիւն շարադրու-
ղէ սոյն գրքոյն:

էջ 13.— Զծածուկ խորհուրդսն այժմ
բացայայտեալ:

էջ 20.— Վասն կախարդութեան:

էջ 83.— Գլուխ Զորորդ.— Աստամօր
յայտնաբանէ գերբ լինելն մի հօտ եւ մի հո-
վիւ...:

էջ 153.— Յայտարարութիւն ինչ վասն
գրքոյն ի քարգմանչէն.— Բանք սրբազան
աստուածաբանից ոչ երբեք ի զուր ելանեն...:

Վասն որոյ, ի հանդիպելն աստ ի Եաշ:

Ըաղաք, Փօթլանցի Խեռլեանց Աղաճայ
Յարութիւնն, յամի Տեառն 1807. եւ ի դեկ-
տեմբերի 7, եւ առ նմա գտանելով այս դիւ-
քրս ի լեզու մօլտօլանի, եւ տէր Մարկոս
Հայրն մեր յարեալ ի նա, եւ առեալ ի ձեռն-
նէ նորին, ստիպմամբ ետ ինձ առ ի թարգ-
մանել. եւ իմ յանձին կախեալ ապախեցով
ի Հոգին Սուրբ, ըստ իմում կարի խարդ-
մանեալ ի լոյս ածի: Որ թէպէտ ոչ էր իմ
զործ, գոլով իմ անկիրթ մտօք եւ իսակ դի-
տութեամբ, բայց որպէս եւ իցէ թէ եւ ան-
յարմար չարագրութեամբ ծրարեցի եւ եղի
ի յայտ:

Յամի Տեառն 1808, մայիս 20, ի թարգ-
մտեալ Եաշ: Ամենախոնարհ ծառայ, տէր Ներ-
սէս Յարութիւնեան.— Հմմտ. Թ. ՅՏՏ, Բ.
Հատոր, էջ 311:

էջ 155.— Յամն Մատեմիւ:

էջ 161-162, դատարկ:

էջ 163.— Հէփմարամ վասն օգտի
մարդկան:

Վասն խոյ ականչին.— Առ աճի պա-
տէմ թաղէ ջաղալա իբէն, ծեծէ ի մէջ քա-
րի, Եւ խուլակնտով չամէ, ջուրն կաթեցոր
ականչէ Ը Եւ Գ անդամ, լաւանայ Աստուծով
...:

Վասն սօղոյճան թափելոյ դեղ.— Սրիւ-
տորն լաւ մի ծեծէ ու չամէ դժուրն, եւ նոյն
ջրի շափ քաղալա խառնէ, անոթի փօրոց
սակաւ կաթ խմէ, յետոյ այս խմէ միւսն, ա-
մէնն սատկի, եւ մայր թափին սօղունքն...:

Վասն մտղ սեւացեցելոյ.— Առ սղոռաի
ուղեղն եւ նովաւ օծ, ոչ երբէք սղիտակա-
նայ:

էջ 174-194, դատարկ:

1822

ՅԱՅՍՄԱԻՈՒՐԹ.— 7

Խմբ. ԿԻՐԱԿՈՍ ԱՐԵՒԵԼԵԹ

Դրագարկ

ՉԿԵ = 1316

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Մաւալ 23×15×7.5: Էջք 832: Հանգա-

մանք բաւարար. նորոգութիւն կրած. վերին
տողերը տեղտեղ մնաստած ցեցերէ, նոյն-

պէս նաեւ ստորին լուսանցքը: Թուղթ բամ-
պուկեայ: Դրէք եւ Ստացող* Վահան, որդի
Ստեփանոսի: Գրութիւն՝ խորագիրները եւ
գլխատուները կարմիր, մնացեալը սև մէլա-
նով, երկուսն, 37-38 տող: Բոլորդիր: Հա-
մատապարտութիւնք սովորական զրեթէ: Կա-
շեկազմ խաւաքարտեայ նորադրոշմ: Հետա-
պայ նուիրող Լեւոն Թաղաւոր Հայոց (1329):

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻԻՆՆ.—

Էջ 1, նոր Թուղթ դատարկ:

Էջ 2, հին թերթին մնացորդը փակցը-
ած նոր թուղթի վրայ: Բայց ոչ բոլորովին
հելզ գերբոյժ:

Էջ 3.— Նաւասարդի ամսոյ ի մեկն, եւ
աւգոստոսի ժԱ, Տաւն է Յովնանու Կարա-
պետի, գոր կարգեաց Սուրբն Գրիգոր Հայոց
Լուսաւորիչն յԱշտիշատ. — (Թորմա՛մ Սուրբն
Գրիգոր) լուսաւորեաց զաշտարհս Հայոց
աստուածգլխութեամբ եւ զարձան մարդիկ
ի մոլորութեան կոյսն... — Հմմտ. Թ. 75,
Ա. Հատոր, էջ 269:

Էջ 6.— Նաւասարդի Բ եւ աւգոստոսի
ժԲ, տաւն է, վկայաբանութիւն սրբոյն Ա-
միկոսի եւ փոստոսի: Այսմ սրբոց մար-
տիրոսութիւն եղեւ ա՛յապէս...:

Էջ 8ա.— Նաւասարդի Գ եւ աւգոստոս
ժԳ. Յիշատակ է Սբ. Հայրապետացն Հայոց
Գրիգորի Վկայասիրի, Գրիգորի եւ Ներսէսի
եղբայրացի: Սուրբ Հայրապետոս այս էին
յաղկէ Սրբոյն Գրիգորի Հայոց Լուսաւորչի,
ի Պարթևական տոհմէ...:

Էջ 11ա.— Նաւասարդի Դ եւ յաւգոստոս
ժԴ, Ռաւակատիք է մեծի եկեղեցւոյն որ ի
վաղարշապատ Սբ. Կարապէտիէն եւ Շաղա-
կաթիմն:

Էջ 18բ.— Նաւասարդի Զ եւ Աւգոստոս
ժԶ, վերստին տաւն է փոխման Աստուա-
ծածմին եւ Սբ. Դատաւանդիմ Բի. որ առա-
քեցաւ Արգաւու քաղաքի: Թաղաւորն
Հայոց եւ Ասորոց Արգար...:

Էջ 73բ.— Հռոմ Ա եւ Սեպտեմբր ժ,
Սբ. Կանանցն Մինիպարա, Միտրադարեա, եւ
Բասիլիսկեա Սրբուհեացն: Այս Գ սրբուհի
կուսանքս քոյրք էին հարազատք...:

Էջ 154ա.— Սաեմի Ա եւ Հոկտեմբր ժ,
Տաւն է յգութեամն Նղիսաքեթի, եւ Նւլամ-
բէտսի եւ Նւլամբուհեա, եւ յիշատակ Մար-

կոսի եւ Ստեփանոսի յԱմդիոք.— Յաւուրս
Մագախիանոսի ամպարիշտ արքային էին
սուրբք: Նւլամբէոս եւ նորին քոյրն Նւլամ-
բիւնա ի քաղաքէն Նիկոմիդեա...:

Էջ 234ա.— Տրէ ամսոյ Ա եւ Նոյեմբր
Թ, Տաւն է սրբոյն Ամտմիմոսի վկայի:

Էջ 327ա.— Քաղոց Ա եւ Դեկտ. Թ.
Տաւն է ամեմասրբուհոյ Աստուածածնիմ...:

Էջ 360բ.— Քաղոց ԺԳ եւ Դեկտեմբր
ԻԱ (մէկ տող եղծուած) եւ վկայութիւն սրբ-
բուհոյ կուսիմ Յուլիանայ:

Էջ 362բ.— Քաղոց ԺԻ եւ Դեկտեմբր
ԻԲ, Տաւն է Թադէոսի Ասաքեւոյն եւ որոց
ընդ մմա:

Էջ 365բ.— Քաղոց ԺԵ եւ Դեկտեմբր
ԻԳ (մէկ տող եղծուած) եւ վկայութիւն Ժ
մարտիրոսացն, որ ի Կրիտիս կղզոյն կա-
տարեցան:

Էջ 366բ.— Քացոց ԺԶ եւ Դեկտեմբրի
ԻԴ (երկու տող եղծուած) եւ վկայութիւն
Ադդէի Հայրապետին Նղեսեա:

Էջ 367բ.— Քաղոց ԺԷ եւ Դեկտեմբր
ԻԵ (Տաւն է ծննդեան մեծին Այ. եւ Փրկչիմ
մերոյ Յի. Բի. ի Մարիամայ Սրբոյ Կուսէն)
և յայտմ տաւն Տաւն է Դաւթի Մարգարէին և
Յակոբայ առաքելոյ եղբար Տեառն:— ԸՄ-
կիդրն եւ զլուս ամենայն տաւնից է տաւն
ծննդեան եւ յայտնութեան Բի. ...:

Մանօք.— Փակագծեալ մասը, երեք
տող, եղծուած է:

Էջ 368ա, բոլորդիր Նոտրակերպ, տար-
բեր զրչէ.— ...բայց զի յարեան ոմանք հեր-
ձուածողք, որք իշխեցին ապականել զգիրս
սուրբս Այ. որպէս Արտեմոն հերձուածա-
յետ իւրովն, որք քակեցին զկարկն եւ ըր-
կանոն առաքելոցն, եւ եղին ա՛լլ զիրս եւ
աւանտս. զի տաւնն յայս աւուր ծննդեանն
Բի. անխորհուրդ, եւ հակառակ ճշմարտու-
թեան, մահաւանդ Ղուկա Աւետար(ան)ազրի
որ ասէ. իբրեւ լցան աւուրք սրբութեանն Նո-
ւայ, զնաց Զաքարիայ ի տուն իւր, եւ յետ
աւուրցն յանդիկ յղացաւ Նիլիսաթեղ... եւ
ի մկրտութեան Թէ՛ էր Յս. ամաց իբրեւ ե-
րեսնից սկսեալ, Ընդդէմ անխորհրդոցն եւ
դին տաւնել, նախ Դաւթի Մարգարէի եւ
Յակոբայ Առաքելոյ, իբրեւ հաւր Բի. ըստ
մարմնոյ եւ եղբար, որպէս ասէ Մաթէոս
Աւետ., Գիրք ծննդեանն Յի. Բի. որդուոյ

Դաւթի, որդոյ Աբրահամու. եւ Պաղոս աւ. Զայլ որ յառաքելոցն ոչ տեսի, բայց ժիւնն զՅակովբոս զերբայն Տեառն... : Սայ ետես աշաւն իւրաւ ծնեալ Ձ ի յուն-
վարի զԳ. եւ յւ ած մկրտեալ ի Յորդանան, ի յոյնքանի ամսոյն, որպէս Դուկաս ցու-
ցանէ. եւ զրեաց Յակովբոս թէ Ձն ի յուն-
վարի է Մեռնուն եւ Յայտնութիւնն Քրիս-
տոսի :

Էջ 369ր. խորագիր եղծուած. — Կիրա-
կէ աւր որ յետ ծննդեանն Տեառն տաւն է
Դաւթի աստուածաւաւրն, եւ Յովսեփայ որ
այլ անուանեցաւ Սրբոյ Կուսին Մարիամու,
եւ Յակովբայ աստեղիւ եղբար Տեառն :

Քաղոց ԺԺ եւ Դեկտեմբեր իկ (վերս-
տին) տամ է (ծննդեան Տեառն) եւ յիշատակ
Սրբոյն Ստեփանոսի մայրավայրի եւ առաջիմ
Մարտիրոսի. — Նախապկայն Քի. Սուրբն
Աւետիանոս էր յՀէ աշակերտացն Քրիստո-
սի... :

Մամօթ. — Փակաղծեալ բառերը եղծը-
ւած են :

Էջ 372ր. — Քաղոց ի ե Դեկտեմբեր իԸ,
տամ է Սր. Առաքելոցն Քի. Պետրոսի եւ
Պաղոսի :

Էջ 406ա. — Արաց Ա եւ յունուարի Ը,
վերստին տամ է Աստուածայայտութեա-
նըն, եւ մահատակութեան տամ Սրբոյն
Թէոփիլոսի սարկաւագի :

Էջ 462ա. — Մեհեկի Ա եւ Փետրուար է,
տամ է Ռ եւ Գ վկայիցն որ ի Նիկիմիդեա
կատարեցան :

Էջ 523ր. — Արեգ ամսոյ Ա եւ մարտի
Թ, տամ է Սր. Խիցն որք ի Սեբաստիայ մա-
հատակեալ կատարեցան :

Էջ 575ր. — Անկի Ա եւ ապրիլ Ը, վկա-
յութիւն Սրբոցն Մաեակայ եւ Համաժողովայ
մայրաքաղաք Տամն Արծրունեաց :

Էջ 633ա. — Մարերի Ա եւ մայիս Ը.
յիշատակ է Յովնանու Առաքելոյն Աստուա-
ծաբանի եւ Աւետարանչի յորում աւուր թղիւ
տալանն գմանաւայն. — Յովհաննէս աշա-
կերտն Քի. որդի էր Զեքեղեա եւ Սողոմոնի
... :

Էջ 684ր. — Մարգաւ Ա. եւ յունիս է,
վկայութիւն Սրբոյ Եպիսկոպոսին Ողբա-
մոսի եւ աշակերտաց իւրոց. — Երանեյի
սուրբ եպիսկոպոսն Ողբիանոս էր յաւուրս

անբարիւտ արքային Մաքսիմիանոսի. . . :

Էջ 742ա. — Հրոտից Ա եւ յուլիս է. վր-
կայութիւն Սրբոյն Աստիոսի եպիսկոպոսի
Դորաբիւյ. — Յաւուրս անբարիւտ արքային
Տրայանոսի էր Սուրբն Անաստասիոս Լպիս-
կոպոսն Դորաբոյ քաղաքին ի կողմանս ա-
րեւմտից. . . :

Էջ 818ա. — Աւելեացն Ա եւ աւգոստոս
Զ. Տամն է Այլակերպութեանն Քի. ի Թա-
բար լերինն. — Աւանդապա՛ք խորհրդոցն
Քրիստոսի. . . :

Էջ 824ր. — Աւելեացն Ե եւ աւգոստոս
Ժ. Տամն Այլակերպութեան Տեառն. եւ վր-
կայութիւն Սրբոյն Ամոռնիմոսի :

Յիշատակարան հմբագրողի. — 1769

Էջ 825ր. — Յուստին Աստուծոյ եւ սիրով
սրբոց նորա՝ նուաստ ողիս Կիրակոս Արեւ-
ելցի, ի միասին հաւաքեցի զտաւն սրբոցս
Աստուծոյ, ըստ իւրաքանչիւր աւուրց յիւս-
տակի. զրեցի եւ համառուտ պատմութիւնս
նոցա որոց ոչ էր եղեալ ի վերս Այսմաուր-
ցըն, եւ խառնեցի ընդ նախակարգոն : Եւ ա-
ղաւթ զտաւնողոյ եւ զգրաւող վրկիս զայս
յիշատակ բանի, զի եւ զուր զրեւջիք ի յիւրն
կենաց. եւ որ բառնայ զմերս՝ Զնջեցի եւ
Ինքն ի զսրտութենէն կենաց :

Եւ եղև իրակերտութիւնս այս ի թուա-
կանիս ԶԺԸ, յաշխարհիս Կիլիկեցոց, ի Սիս
մայրաքաղաքի, ի Թալասուրութեան Զեթ-
մոյ, եւ յառաջին ամի ի իշխանութեան որդոյն
իւրոյ Լեւոնի, ի ԿԶ ամի կենաց պանդխտու-
թեան մերոյ, յորում աւարտ եղև ի փառս
Աստուծոյ յաւիտեան :

Եւ ճառք որ յաւելաք մեք ճՀ, ան-
ուամբն Աստուծոյ մերոյ. — Հմմտ. Թ. 75,
Ա. Հատոր, էջ 260 :

Մանր յիշատակագրութիւնք վանան
Դրէի կր զտնուին ամէն զլուսի վերջի զրե-
թէ. կ'առնենք քանի մը հատ իրեւե նմոյս :

1. — Էջ 6ա. — Բարեխաւութեամբ սո-
ցա Քս. ողորմեա աշխատողաց զրոցս ՎՀ.
եւ տունաւոյց եւ ամենայն հաստացելոց
եւ որոց ամէն ասեն, ամէն :

2. — Էջ 8ա. — Աղաւթիւք սոցա, Քս.
Ած. մեր, պարզեւեա մեղ զոր առատ ողոր-
մութիւնը եւ աշխատողաց զրոցս ՎՀ., Գր-

րիւղորի, Սիոն միակեցին, եւ Կոստանդնին, որ կամք ի Դրաղրիւս բերդս ի պահ, եւ ամենայն հաւատացելոց, եւ Քի. փառք յաւիտանս ամէն:

3.— Էջ 71բ-72ա.— Տէր մեր եւ Ած. րարխաւտութեամբ ծնաւդի քո եւ ամենայն սրբոց, արայ ողորմութիւն տաւնաւդացս եւ աշխատողաց զրոցս եւ միաբան եղբայրութեանս եւ միաբանից Սուրբ Ուստիս եւ զրծողի եւ ամենայն հաւատացելոց՝ եւ որոց ամէն ասնն, ամէն:

4.— Էջ 45Եւ.— Բարեխաւտութեամբ ուրբ վկայիցս ողորմեա Քս. Ած. ստացողի տառիս Յոհաննէս քահանայի եւ ծնողաց իւրոց, մասնիկ մեծ յուսով ետուն զսա զրեւ ի յիշատակ իւրեանց եւ ծնողացն, որոց Քս. առհասարակ ողորմեսցի, եւ զորդացն եւ կարդացողացն եւ լրսողացն եւ բիւրանիցս Լեոնաւորդմանս հաւասար, եւ որ զամէն ասնն. եւ նմա փառք յաւիտեանս, ամէն.— Դիտ.— Թուղթ եւ գրչութիւն քիչ մը տարբեր կը թուին, Հմմտ. հետագայ 1448 թուի յիշատակարանը:

5.— Էջ 810բ.— Բարեխաւտութեամբ ուրբ ճղակորաց քոց Քս. Ած. խնայեա յանձնիւ մեր եւ ի տառապետս Վհ. զրբիչ եւ յամենայն հաւատացեալս?, եւ քեզ փառք:

Մեծ յիշատակարան Գրչի.— 1316

Էջ 826ա.— Փառք փառաւորեալ ամենասուրբ Երրորդութեանն յամենայն եղեւութեանց, եւ զոհացողական աւերհոութիւն յամենայն բանական բնութեանց, եւ երկրպագութիւն յամենայն զոյացութեանց յերկնաւորաց եւ յերկրաւորաց, Հաւր բոյորեցունց, առաքաւդի միածնի Որդւոյն՝ զմեզ փրկաւորին կենսաբեր խաչին, եւ Հոգւոյն Սրբոյ՝ նորոգաւորին զարարածս, որ հասոյց զտառապետս Վահան յաւարտումն աստուածային տառիս, այժմ եւ յաւիտեանս յաւիտեանից, ամէն:

Յեւթնհարիւրորդի, Կ եւ Ե երրորդի ամի հայկազեանս տումարի զբեցաւ աստուածադարդ եւ հոգեւից տեւտրս? այս, պատմութիւնք նահատակութեանց, ճգանց, եւ վարուց, մարտիրոսաց, առաքելոց, մարգա-

րէից, հայրապետաց, կուսանաց, որ եւ կոչի Այսմաւուրք, ձեռամբ մեղսաթաւալ յոգնամեղ անձին Վահանայ, յաւաք վանքս որ կոչի Դրաղարկ, ի մեծափառ եւ հռչակաւոր անապատս, ի դուռն տաճարի մաւրս լուսոյ Սր. Աստուածածնի, ի թագաւորութեան բարեպաշտ արքայի, որ է տղայ հասակաւ, Լեւոնի, որդի Աւշին թագաւորի. եւ ի հայրապետութեանն, տեառն Կոստանդեա, յանրարեբեր եւ դառն ժամանակի, յորում նեղիմք յանաւրինաց յամենայն կողմանց:

Արդ ոմին այսմ հողեկիթիթ եւ լուսալարդ ծաղկոցիս ցանկացաւդ եղեալ ըղձալի փափաքմամբ եւ սիրով անիմաստ հողիս Վահան, հեռացեալ յամենայն առաքինութեանց, եւ առաջին ամենայն մեղաւորաց, եւ զյիսակորեալ ի դասս զովելեաց, եւ վերջինս ամենայն ապաշխարողաց, վայ է ինձ, վայ է ինձ, վայ ինձ, դի զաւրէնս Այ. իմոյ ոչ պահեցի, եւ յանցաւդ դոսյ պատուիրանաց նորա, ամենայն մեղաւք կամա եւ ապամայ մեղայ, մեղայ, մեղայ Տեառն. խնդրեղէք վասն իմ յԱյ. մեղաց թողութիւն. նա եւ ձեզ եղիցի, ամէն, ձի բերանով ամէն:

Եւ գրեցի դա իմով ձեռամբ, խաւարեալ աչաւք, ի հալալ արգեալնց իմոց եւ աշխատութեանց, պաշար կենաց եւ յոյս համարձակութեան առ Ած. բազմաբիծ անձին իմոյ, եւ ամենայն երախտաւորաց ի սա յիշատակ բարի:

Նաեւ քրիստոսասէր ծնաւդաց իմոց, հաւրն Ստեփանոսի, եւ մաւրն Ոսկէհատի, եւ եղբարց մերոց, եւ ամենայն ազգատեհմի, եւ այնոցիկ որք արդիւնք ունին ի սմա, եւ ամենայն միեղէն եղբայրութեանս, եւ միաբանից սուրբ եկեղեցւոյս՝ կենդանեաց եւ նշնեցեոց:

Արդ արտասուալից հայցմամբ աղաչեմ զաստուածասէր ընթերցաւորս եւ զլրսաւորս, եւ զքրիստոսազգեաց քահանայսդ, եւ զբարեպաշտ համաւրէն ժողովուրդսդ, եւ որք արինակէք եւ որք ընթերցմամբ լուսաւորիք, յիշեալիք սրտի մտաւք աղաւթիւք առ Ած. եւ Տէրն մեր Յս. Քս. զաշխատողք եւ զղորդք մատենիս զմեղաւորս Վահան ստացաւք, եւ զվերոյգրեալ ծնաւորսն մեր, եւ զամենայն ազգային մեր, եւ որք լեալ են մեղաւորական ի գրել տառիս, եւ զամենայն հա-

ստացանայ : Եւ որք յիշեղ զթածարար ըզմեզ՝ յիշեալ լիջիք եւ դուք յառատ ողորմութիւնն : Այ . որ է աւրհնեալ յաւիտեանս յաւիտեանից ամէն , հարիւր հազար բիւր բերանով ամմէն , ամմէն , ամմէն :

Անդրագոյն յիշատակագրութիւնք .

Ա .— Սիմանայիցի Գրիգոր Երէցի .— 1329

Էջ 828, անհարթ գրով .— Պարզեւք է գիրքս ի Լեւոն թաղաւորէն Հայոց ի Քարաշայ Եկեղեցին մնացական :

Ով սուրբ եղբայրք , որք ընթնոնոյք զսրբորոց ձցնութիւնն եւ զկատարումն ու մրիթթարիք հոգով , յիշեցէք ի Քս . զպր . վասիլն , զտէր Սիմանայիկային Բաղդերն , որ է քեռի Լեւոն թաղաւորին : Եւ երբ ըզգիրքս ձեզ ի մրթիթարութիւն : Դուք խնդրեցէք ի Քրիստոսի իր թողութիւն , եւ իւր նախնեան արքայութիւն , եւ ի րանտէս ձեզ ապատութիւն , եւ Տէրն կատարէ զխրդիքն ձեր ի բարին :

Եւ զանարժանս այլ յիշեցէք , զԳրիգոր երկց Սիմանայիկացիս , որ Եկի ի [Քարաք] ի հետ իմ Պարոնին ու բերաք զգիրքս Քարաքայ Եկեղեցոյն , թիւ . ՉՀԼ , ՉՀԼ :

Եւ Սիմոն Թարուխմանին մեղաց թողութիւն .— Հմմտ . Մկրտիչ Եպս . Աղանունի , Հայկ . Հին վանքեր , Երուսաղէմ , էջ 53 :

Բ .— Լեւոն Թագաւորի .— 1330?

Էջ 829, վաղցուած նոր թուղթի վրայ . բոլորդիր , հաւանարար սկզբնապրէն օրինակուած 1448 թուին նորոգող եւ կազմող Յովհաննէսի կողմէ .— Ես Լեւոն թաղաւորս ամենայն Հայոց , ի թիվս ՉՀԹ? չնորհնցի զգիրքս Քարաքայ Հայ ծառայոյն , որ յամենայն ծամ կարդան յԵկեղեցւոյ զմարտիրոսացն զնահատակութիւն , եւ զքաջութիւն հաւատոյն , որ մասն անուանն Քր . յանձինս իւրեանց կրեցին , զոր լսեն ծառայքն , և քաջախիբակ յորդորին ի սէրն Քր . եւ հաստատին ի հաւատս նորին , եւ համբերութեամբ տանին բազում վշտաց եւ նեղութեանց , զոր կրեն մասն անուանն Քր . ակն ունելով երանական յոյսոյն , եւ հնաւուրդ լինին բազմաշարչար մարտիրոսացն : Եւ յորժամ ընթեռ-

նալ Եւ լսեն զարշարանս մարտիրոսաց , նա զմեզ յիշեն յաղաթս իւրեանց :

Ու կու ա[ղա]հնէք զքահանայք որ բոկարդայն անփոյթ Հայէք վասն սիրոյն Քր . որ [է] աւրհնեալ յաւիտեանս .— Հմմտ . նոյն , անդ :

Գ .— Էջ 828, վերք , բոլորդիր .— Աղա .— Եւ յիշեալիք զամենա . . . զհոգիս զՅոհաննէս Եպիսկոպոսի զեմա . :

Դ .— Էջ 828, ծախակողմեան լուսանցքին , բոլորդիր , վերջաւորութիւն մաշած փտած .— Չայս զգիրքս ես եմ բերել . . . :

Ե .— Էջ 828, ստորին լուսանցքին , դու .— Եպիսկոպ . թանաքով .— Չառածեայս մեղօք սրկ . յիշեալիք միով Տէր ողորմայի :

Չ .— Էջ 829, վերք , բոլորդիր .— Չպի .— ասկս յամենայն զործոց բարեաց զՅովհաննէս յիշեալիք , ով ընթերցող , ապաշմ եւ պաղատիմ , եւ դուք յիշեալ յիջիք ի Տէր Յս . զիմ ապաւինեալ Քս . ապաշեցէք , թիւս ինձ ողորմեացի յաճկ առնին եւ ի բորբոք .— Եւ բոցոյն ա[մէն] :

Զ .— Էջ 829, ստորին լուսանցքին , ան .— հարթ գրով .— Չտոածեայս մեղօք զՅովհ .— Եմա .? յիշեալիք միով Տէր ողորմալու :

Է .— Էջ 2, վերք , անհարթ գրով , վր .— Եստուած .— Ի Լեւոն Թաղաւորին [պարսկեք] է զգիրքս Քարաքայ Եկեղեցոյն :

Թ .— Կազմող Բոհանէս արքայի .— 1448

Էջ 2, բոլորդիր վրած , թուղթ հնամաշ .— Կազմեցաւ Այսմաւուրբո Լեւոնակողման վանացն Սր . Յովհաննէս Մկրտչին , ձեռամբ Բոհանէս սուտ տնուամբ արեղայի , ի թիվ . ՊԷԷ :

Անդ ապաշմ զամենեւեան , որք հան .— զիպիք սմա , յիշեցէք ի Քս . զԲոհանէս ար . եւ զԳիրապիւս միայնակեաց եւ զԵրապիտեցի մայրն , որ աւշնական Եղան , եւ Աձ . զձեզ յիշէ յիւր արքայութիւնն , ամէն :

Ժ .— Կարապետ վարդապետի .— 1891
Էջ 2, ստորին լուսանցքին , նոր թուղթի վրայ , մանիշակապոյն , չեղապիր .— Ով հան-

դիպուղք, աղայնմ եւ դիւ յիշել ի մաքրաւիայլ յաղթմ ձեր, որ տեսեալ աննախանձելի վիճակ պատուական զըջողրոյս վերստին ետուկադմել: Յիշեալիք եւ զՍահակ եպիսկոպոսն

նստայեանց, որ Լուսարարապետ է Ս. Աթոռոյ: Եւ հողեւոր ծէշը անարժան արեղայիս:— Կարապետ Վարդապետ, 1891, Օդոստոս 1:

1823

ԱՆՏԱՌ ՆՈՐԱԳՈՅՆ ՄՏԱԾՄԱՆՅ.— 17

Ա. ԳԱՆՄԱՅՈՍ

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Ծաւալ 23×16×2.5: Էջք 352: Հանդամանք լաւ: Թուղթ հասարակ: Գրութիւն՝ խորալիրները, սկզբնատողերը եւ գլխադիրները կարմիր, մնացեալը սեւ մեխանով, երկսիւն, 25 տող: Նոտր շեղադիր: Համառօտաւորութիւնք առատ: Կազմ կիսակաշի խաւարտեայ: Դատարկ Թուղթ սկիզբը մէկ թերթ: Կնիք սեւադրոյմ փակազիր. «Բ. Մ. Դաւիթ Վարդապետ, 1272» [= 1823], էջ 1:

Է. Ի յաւիտենից սահմանեալ առ ի ստեղծել, զմարդն...:

Էջ 345-352, դատարկ:

Յիշատակագրութիւնք Ստացողաց.

Ա.— Դաւիթ Վարդապետի.— 1845

էջ 1ա, վերը, շեղադիր.— Ի 1845 ետու

Յակոբ վարդապետին մերոյ ի բարի վայելս յամայր ամս շնորհաց.— Դաւիթ Վարդապետ:

Բ.— Յակոբ Վարդապետի.

էջ 344բ, ստորոտը, շեղադիր.— Սրբոյ Աթոռոյս Երուսաղէմի միաբան Տիգրանաւկերտցի Յակոբ Վարդապետ Մահտեսի Յուհաննէսեան:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.—

էջ 1ա.— Սէրմ Աստուծոյ դէպ առ մարդրմ: Յաջագոս մեծի սիրոյմ զոր Տէր Ած. մեր միշտ ունեցաւ առ մարդմ.— Ամենակարօղն

1824

Ե Ր Գ Ա Ր Ա Ն.— 1

ՊՕՂՈՍ ՔԷՆ. ԷՕՏԵՄԵՇՅ

ԷՍՏԵՄԻՇ

1811

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Ծաւալ 22×16×3.5: Էջք 424: Հանդամանք լաւ: Թուղթ հասարակ: Գրիչ եւ Ստացող՝ Հեղինակը: Գրութիւն՝ խորագիրները կարմիր, մնացեալը սեւերակ մեխանով, միասիւն: Շեղադիր: Գունաւոր զարդադիր երկուրու սկիզբը ընդհանրապէս: Կազմ կիսակաշի խաւարտեայ:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.—

էջ 1-2, արժատէն կտրուած:

էջ 3.— Ճտկատ.

Տնտրակ ար կռիւնք քրդարամ, յորում տեսանին երգք եկեղեցական եւ տաղք ուրախութեան, եւ եւս օրինակ տապառաղութեան, եւ շարադրութիւնք ինքնիշ, Իւ այլ զբօնելիք ոտանաւորք:

Յօրինելու ի տէր Պօղոս քահանայէ Էօ-տէմիշցուոյ այլ եւ այլ ժամանակս, եւ ալժժ ժողովակալ ի նոյնոյ եւ ամփոփելալ ի ներ տետրակիս, ի փառս եռածիոյն Աստուծոյ, եւ ի դրօսանս բանասէր եւ քալցրանուպ մանկանց եկեղեցւոյ:

Յամի մարդեղութեան Փրկչին 1811 յունվարի 26ին, ընդ հովանեաւ յանձարածեւ եւ նորակերտ եկեղեցւոյն Սրբոյն Հռիփսիմ-էայ որ ի յիօտէմիշ:

Էջ 5.— Բան առ ընթերցողս:

Յայտնի է ամենեցուն զի մայրս մեր Հայաստանեայց Սր. Եկեղեցի ի յաստուածարեալ սրբադան Հայրապետաց եւ ի հոգե-նուպ շնորհածորան յեղուաց հանձարալիւր վարդապետաց սրբոց, այլ եւ յոմանց հոգե-հանձար եւ զիտական դպրաց զարդարեալ է երպոյց հոգեւորոյ, մինչ զի շուքի Էրբէք կա-րիս մինչ ի կատարած: Ապա ուրեմն յետ ուրոց որք յարմարեալ են եւ եւս նոր ի նորոյ ըղձան յարմարել զերզս, պարտին յաւէտ նախ զդուշանալ այսմ փքալիւր մտաց՝ այսինքն ոչ որպէս թէ երկեալ իցէ Էրզն եկեղեցական տո ի յնույ պիւրին, որ ամենեւին է անթերի: Երկրորդ ոչ պարտեն ամէլ Էրբէք ի միտ որպէս թէ յօրինեալն ինքեանց իցէ պատշաճաւոր քան դնախնեանց սրբոց: Ար-դարեւ ունեղքն աշխարհի մտաց մեղանչեն մահու չափ մեղօք: Քանզի դերպոյնք են սոսթիւնք հոյկացեալ սրբոց երջանկաց՝ ի յաստիւթեն մեղսամած չրթանց թշուառացե-լոցս աշխարհն՝ որքան պերպոյցն եւ պատուա-կան է հոյի քան զմարմին: Իսկ եթէ այսու մտօք որպէս թէ որդի ոք երախտադէտ մա-տուցանիցէ ընծայ ինչ բաղմեղախտ ծնողի իւրոյ, թէ եւ իցէ ծնողն անկարօտ, սակայն եւ ոչ քանակ զընծայ աղքատ որդւոյն, ըստ որում ըղձի մատուցանէ զոր ունէրն:

Ըստ այսմ սարսափ եւ մերս է տեսնել յօրինեալ տաղս ինչ ի յաղքատիկ որդւոյն առ շնորհապարտ մայրն իմ պանծալի, նաեւ տա-ղրս ինչ ուրախութեան եւ ոտանաւորս, որք ըստ պատեճ ժամու ոչ են խոտիկք, զորս երդեալ էք այլեւայլ ժամանակս: Ուստի տեսանելով իմ դայնս ամ. աստ եւ անդ ցի-րուցան եղեալ, ոչ կամեցալ զի ի բարձրած-մանակեալ զաշխատանս իմ ի զուր կորուսա-

նել: Վասնորոյ զնոյնս հասարակ ի մի եղաք աստ եւ ի փառս Տեառն Այ. եւ ի դրօսանս բանասէր մանկանց սրբոյն եկեղեցւոյ:

Վասնորոյ Հայցեմ ի հանձարալիւր եւ շնորհեալն Հարց եւ եղբարցդ իմոց ի Տէր, ընկալարուք ուրեմն զդուշնաքեալ զաշխա-տանս իմ թարք եպեղանաց, եւ աղաչեմ զի գտանելն ձեր աստ սղալանս ինչ ի տառս, ի բառս եւ ի (եւ ի) հոլովմունս, դայնս ամ. վարկեալ իմում տղիտութեան, ներևոյիք յի-շխով ի յարձանաւոր աղօթս ձեր, զիս զՊօ-ղոս շնչին ծառայս, յետեալ տրուպս ի քա-հանայս:

Էջ 39.— ԼԴ.— Առ Պապի տնտեսեալ՝
բակերտ Ենովքեան, երդ ի տէր Պօղոս՝
մահուտի Դաւթեան.— Ի յուսակերտ յաստ-ուածալէ զահէ գերադոյն. . . — Ի Պ ու
դ ու է:

Էջ 74.— Թարգմանութիւն ումնց յա-տուկ անգլիացի տաղմուտումբ.— ԿԵ,

Էջ 80.— ԿԶ.— Իսխիլէրիմ քերթիւմէսի ինչին:

Էջ 88.— ԼԴ.— Բան առ ի դրօսանս մանկանց:

Ինճէ, բարակ, Տամար, Էրակ,
Միտեմ, յարակ, Զափոյ, արույ,
Մէքոյալ, տրակ, Գէսէր, ուրալ,
Սուփալ, քուտակ, Օթլուք, ճարակ. . .
Ի տէր Պօղոս Քահանայէ տո ԴԷ-
որդ. . . :

Էջ 108.— ԶԴ.— Թուխտ Միսիարաւիւմ
— Հրէշեաց ի յուր վատարախտոս, Համբա-
մահուան բաղմեղախտոս. . . :

Յայսմ (1809) թուոյն փրկչական,
եւ ի մարտի Հրկուտասան,
սփոփութեանս սիրանիշ:

Եղի, զեալ ի յիօտէմիշ:

Էջ 127.— ԶԹ.— Առ Երկուհանդէտ Վա-
նրս Սրբոյ Կարապետին.— Ի սուրբ ծնողդ
տարակեցեալ, խորդարարոյս կամ ի բոյ
. . . : Ի խնդրոյ Յօհաննէս վարդապետի՝ ա-
սացեալ ի տէր Պօղոսէ:

Էջ 128, զատարկ:

Էջ 129.— Զակատ.

Հատար Երկրորդ, որ կոչի Մեմնայէ,
յորում գտանին երկք եւ ոտանաւորք բառիւ

տաճկական, և այլ դրօսնելիք, բայտ ոճոյ և բայտ օրինի բանաստեղծիցն, այսինքն շեօհէնէ կոչեցեալ անձանց :

Շարագրեցեալ ի տէր Պօղոս քահանայէ յէօտէմիշցոյ ալ և և ալ ժամանակս, և ալ ժամ ի նոյնոյ բերեալ ի մի վայր ի փառս Տեառն Այ. և ի դրօսանս բանաստեղծաց :

Յոմի Տեառն 1811, յունվարի 26ին, բնիկ հոյանեալ յարմարածեալ և նորակերտ Սր. Հոսիսիմէ Լկեղեցւոյն, որ ի յէօտէմիշ :

Էջ 131. — Բան առ ընթերցողս :

Գիտեալ արժան է՝ զի ի պատանակութենէ անտի իղձ մեր առ այս կապեալ գոյով, յօրինեալ էաք զերջոյ բաղումս, ալ և ոտանաւորս ինչ, զոմանս ի խնդրոյ, զոմանս ըստ պատահման Լրեւելի իրաց, ալ և զոմանս ի գոյ, և զոմանս ի պարտաւ, զոմանս ի յուրօրինութեան, և զոմանս ի թշուառակութեան, զոմանս զղջման, և զոմանս առ ի խրատ, որոց ղիսօքն բայտ ենթադատմանս մեր ոչ են խոտելիք, որպէս և տեսանեն իսկ : Զայն առ. և զի և յօրինեալ բառիւ տաճկական բայտ ոճոյ և ըստ օրինի բանաստեղծից :

Աղդ տեսանելով իմ զայն առ. ցերեւցան եղեալ, ոչ կամեցայ զի ի բաղմամեայ զաշխատանս ի զուր կորուսանել : Վասնորոյ զրնաւս նոցին ածաք ի ձեռն, յորոց ղնաւից բնտրեալ զպիտանիսն եղաք աստ ի փառս Տեառն Այ. և ի դրօսանս բանաստեղծ և բանասէր անձանցդ :

Սակայն և զայն զիտելի է զի օրէն է բանաստեղծից յիշել ի վախճանս առ. երզոց զանունն իւր, որ և ասի մախլէղ : Վասնորոյ և մեք զորս ի յաշխարհականութեան երգեալ էաք ունի զմախլէղն, այն է Տաւադ Օղի, իսկ ի քահանայութեան երգեալն մեր եղաք ի ձկնապատան, և զոմանս առ ի յայտ՝ որոյ վասն երգեցեալ է :

Ընկալաբուք ուրեմն զդուպնաքեայ զաշխատանս իմ թարց եպերանաց, յիշելով յարմանաւոր յարգութ ձեր, զիս զՊօղոս եւեթ Գահանայիս էօտէմիշցոյ :

Էջ 133. — Ա. — Սէմեհի. — Ճիհան ալէմիս մէտարի, պէնի նիշիւն ունեւորուրսուն

Էջ 224. — ԶԼ. — Թեմիս. — Մէճլիսէր. — տէ քէնտին էօվէն աշիքէր...

Էջ 226. — Ղ. — Բերեմի. — Ես սիրեցի մէկ անձման սիրուն եար...

Էջ 227-228, ՂԱ, ՂԲ, կը պակսին :

Էջ 230. — ՂԴ. — Գօշմայ. —

Պին լեք երևի իւշտէ հապ քրմէթ վէրտի, պուղտաննն ալարը տեօրտ կուռուէ տէնտի, ֆուզարէ աղլատը մատրասպաղ կիւտի, թրէմ զըլ Լա՛մ ղապպի սանս սըղնտը...

Էջ 256. — ՃԻԱ. — Տէստամ մազլեր իւզերիմէ. — Ատալիթ սահպի քէվլէ կէլնեճէ...

Մէյիսնէճի էլի չափք զալտըրը, ֆիլճաննն եարըսը քեօֆիւր տօլտըրը, սէրհօշ իտէր տին իմանայ սեօյտիւրիւր, մէքըուէ սէնահէթին պու իմիշ ֆարդի...

Եթէր Տաւադ Օղու պունճայ նասահէթ, արիֆ օյանլարայ էտէր քիֆայէթ, տիրիսինէ կէյմիշնէ ղահմէթ, քիմ ղահմէթիլէ անղարսայ պիղի :

Էջ 287. — ՃԻԲ. — Սէմեհի. — Իհրազ օլտի ճան էլիմէ...

Էջ 284. — ՃԼԹ. — Տէստամ գայվեմիլեր իւզերիմէ :

Էջ 295. — ՃԻԷ. — Տէստամ օտայ սա. հիպլերիմէ :

Էջ 314. — ՃԻԲ. — Տէստամ շերպալ իւզերիմէ :

Էջ 363. — ՄԵ. — Տիվամի. — Ղուրուր օլմա սէֆիլ կեօնիւլ...

Էջ 387. — ՄԻԵ. — Ուտամաթ ի վերայ ալքուքնից խրատօրէն. — Այր հանճարեղ և խոհական գիտէ վշտաց համբերել, բայց աղանճամ զիարդ կարէ ի կերակուրս համբերել...

Էջ 390. — ՄԻԶ. — Ուտանաւորք երկուց լեղուաց, ի դրօսանս բանաստեղծաց :

Էջ 397. — ՄԻԹ. — Աղերս առ Տէր ի ժամանակ տարաժամ մահու ասացեալ. — Ով անքննի ներդուլիւն անյիշալար զթառատ... — Ո զ ք ի տ է ր Պ ռ զ խ է :

Էջ 401. — Յանկ. — Երգ, համար, գըլուիս, յաղագս... : Էջ 408-419. — Պէյիթ, Գալեմտիլի, Բերեմի, Իլմեհի, Սէմեհի, Գօշմայ, Տէստամ, Թեմիս, Տիվամի :

էջ 123.— Քարոզի թիւհատութիւն Քսի.

Այն մեքոյ:

էջ 131.— Յաղագս Գառնաւորեայ Գաւ
յստեան Քրիստոսի ի Տաճարն:

էջ 140.— Քարոզ Յաղագս մնալոյն Քրիստոսի
յնրաւազէմ, որ էր երկուստեան
ամաց:

էջ 143-144, դատարկ:

Յիշատակագրութիւն.— 1817

էջ 2, շեղագիր այլ գրէ.— ի վայելու
մըն Սր. Երուսաղիմացի Կիրակոս Եպիսկո-
պոսին, եւ յետ անցման՝ յիշատակ Սրբոց
Յակոբեանց Առաքելական նախադահ Աթո-
ռոյն Սր. Երուսաղէմի. յամի Տեառն 1817:

1826

Ո Ւ Ս Տ Ո Ւ Ռ Լ Ա Պ.— 4

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Մասաւ 22×17×1: էջ 100: Հանգամանք
լաւ: Թուղթ Հասարակ, Գրութիւն՝ խորա-
ղիւնները եւ սկզբնաբառերը կարմիր, մնաց-
եալը սեւ մեկանով, միասին, 25 տող, Նոտր
շեղաղիր: Համառոտագրութիւնը առատ:
Կաղմ կիսալաթ խաւաքարտեայ:

ԲՈՎԱՆԴԱՅՈՒԹԻՒՆ.—

էջ 1.— Այս երկուսում է ուստուլապիմ
օժանդակութեամբ Աստուծոյ:

էջ 5.— Յիշեմ գիտաւմ քէ ԱՅ. ա-
ռաջնորդէ.— Աստիճանքն որ բաժանեալ են ի
վերայ կենդանակերպաց աքն է ողորդ ա-
ստիճանքն...

Երկրորդ դուռն վասն գիտութեան դա-

րեկական երթիքան որում ժամու եւ իցէ ի
տուրնջեան. . . — Հմմտ. Թ. 457, Բ. Հա-
տոր, էջ 434: Թ. 1192, Դ. Հատոր, էջ 299:

էջ 53.— Ը.— Վասն գիտելոյ թէ որն ի
աստեղացն որ չկան ի ոտուրյապն մտանէ յա-
ռաջ քան դաստիճան իւր. . . — Հմմտ. Դ.
Հատոր, էջ 299:

էջ 86.— ԶԿԶ.— Վասն փորձելոյ զդաս
ծողմաք. Փաճիւն եւ դժտանելոյ չափազին եւ
դաստիճանն կենդանակերպիցն...

էջ 87.— Այլ իւրատ պիտանի եւ դեղե-
ցիկ.— Ա.— Առաջին նադրհայն աստղն է...

էջ 95ա.— Յառն Այ. գրածին եւ ո-
ղորմածին, յառն չորս ի Ողորդ եւ Հոգ-
ւոյն Սրբոյ:— Յանկ, Ա.—Լե, Գլուխներ:

էջ 97-100, դատարկ, թէ եւ դժուար:

1827

ԺՈՂՈՎԱԾՈՑ ՄԵԿՆՈՒԹԵԱՆՑ

Գ Ր Ի Գ Ո Ր Տ Ա Թ Ե Ւ Ա Ս Ի

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Մասաւ 21×15×1.5: էջ 140: Պրակք
ԻԸ+ԼԴ, անկանոն, պակասաւոր: Հանգա-
մանը անբաւարար. Թացութենէ վնասուած:
Թուղթ գորշորակ: Գրութիւն խորագիրնե-
րը եւ սկզբնաբառերը կարմիր, մնացեալը
սեւ մեկանով, երկսիւն, 31 տող, Նոտրագիր:

Համառոտագրութիւնը առատ: Կաղմ կիսա-
լաթ խաւաքարտեայ:

Ա.— ՄԵԿՆ. ԱՌԱԿԱՑ.— 16

էջ 1ա.— Ցանկ է Առաւակցն Սողոմոնի:

էջ 3ա.— Գրիգորի Աշակերտի եռամեծի
եւ տիեզերալոյս Վաքարապետի Յռնամու Ո—

բռնեցեալ և քաջ դիտապետի, Համառօտ Հաւաքումն յԱռակաց Գրոցն Սաղմոսնի. ի լուսաւոր քանից մեծին Ներսէսի...:

Էջ 43ա. — Առակաց Գրոցն վերջին է և չի գրուի զորոք սմին իրկեալ ի շար կանանց:

Բ. — Մեկն. ԺՈՂՈՎՈՂԻ. — 15

Էջ 43ա. — Դիւրի Ժողովողին:

Էջ 34ա. — Կատարումն Ժողովողին:

Դ. — Մեկն. ԻՄԱՍՏՈՒԹԵԱՆ. — 15

Էջ 34ա. — Յաղագս իմաստութեան Սոփոսի:

Դ. — Մեկն. ԵՐԳՈՑ ԵՐԳՈՑ. — 20

Էջ 83բ. — Յանգ է առաջիկայս Լուծմանց երգ երգոցին:

Էջ 85բ. — Համառատ Հաւաքումն ի տեսութիւն Լուծմանց երգ երգոցի, աշխատախրեալ Գրիգորիոս Եկեղի...ի լուսաւոր քանից վարդապետին վարդանա:

Էջ 137-140, զատարի մեծագոյն մասամբ:

1828

ՎԱՐՔ ՈՍԿԵՐԵՐԱՆԻ. — 3

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ. —

Մաւալ 21.5×16×2: Էջ 232: Հանգամանք լստ լաւ: Թուղթ հասարակ տոկուն, Գրութիւն՝ խորագիրները եւ զխատառերը կարմիր, մնացեալը սև և մեյանով, երկսիւն, 27 տող: Նոտրագիր: Համառօտագրութիւնք առատ: Կարմիր կապոյտ զարդագիր գրութիւններու սկիզբը: Կաշեկազմ տախտակեայ զրծագարդ: Դատարի թուղթ սկիզբը և վերջը երկուսկտե թերթ: Ստացող՝ մահտեսի Սիմէոն:

ԲՈՎԱՆԴԱՆՈՒԹԻՒՆ. —

Էջ 1ա. — Յանկ Դրոցայ: — Անի Գլուխներ:

Էջ 4ա. — Պատմութիւն Սրբոյն Յօնանու Ոսկեքերանին, Կոստանդինուպօլսոյ եւ յիսկուպոսի եւ տիեզերաց լուսաւորչի, ծր-

նընդեան սննդեան եւ զեղեցիկ քաղաքաւարութեան:

Յաղագս Նախերգանի գրոյս. Գլուխ Ա.: — Ամենեքեան օրք ի հետմէ զորոք Լեզն...

Էջ 121ա. — Յաղագս զրպարտութեանն Իսկոզրոսի քահանային եւ ալլոցն՝ զարար Թէոփիլոս: Գլուխ ԼԱ. — Յայտնամ Անկախոս Լեզու. Բերիւյ քաղաքին...:

Էջ 229բ. — Յաղագս յիշատակարանի գրոյս եւ քաղաքաւարութեան նորին: Գլուխ Կ. — Յամի հաղարերորդի, հարիւրերորդի, Աստուծոյ մերոյ Տն. Յի. Քի. զայտեանն...:

Էջ 231-232, զատարի:

Յիշատակագրութիւն, սկիզբի զատարի թերթին վրայ, անհարթ գրով. — Յօնան Օսկի քաղաքին վարժ յիշատակ է մահտեսի Սիմէոնին...:

1829

ԵՈՐՀՐԴԱՏԵՏՐ. — 22

Ս. Յակոբ, Երուսաղէմ

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ. —

Մաւալ 22.5×16.5×2: Էջ 104: Հանգամանք լաւ: ստորին լուսանցքը մի քիչ ցե-

ցահար: Թուղթ կոկեալ: Գրիչ՝ Յօնան Հիւանցի: Գրութիւն՝ խորագիրները, սկիզբը-

ՌՀԷ = 1628

տողերը եւ զյխատուերը կարմիր, մնացեալը սև։ Ժնանոյ, միսսին, 19 տող։ Բոլորդիր վարձ։ Գունաւոր դարձադիր, լուսանցադարձ, զյխադարձ, էջ 11, 32, 73։ Համառոտութիւնք սովորական։ Կաշկեղծ խաւաքարտեայ, վերջին կողքին ներսի կողմը փակցուած մէկ թերթ, անկիւնաւոր երկաթադիր, մասն Աւստրալիոյ Պաշտանակ ըսկիւրը մէկ թերթ մաղաղաթ եւ երկու թերթ թուղթ դատարկ, վերջը երկու թերթ թուղթ եւ մէկ թերթ մաղաղաթ մեծաւորն մասը դատարկ։

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.—

էջ 1, դատարկ։

էջ 2.— Արեւմտ արկանելոյ ըսպաժ Եկեղեցոյ։

էջ 11.— Եւ քահանայն ասէ զԱզօքս.— Որ զկեցեալ եւ զյոյս...։

էջ 32.— Եւ ասէ զԱզօքս ի ծածուկ.—

ՏԷՐ ԱՅ. ԴՅՈՐՈՒԹԻԱՆՑ...։

էջ 63.— Կատարումն աւրինաց եւ մարդարէից...։

էջ 64, դատարկ։

էջ 65.— Յաղագս խոստովանութեան, Սրբոց վարդապետաց արարեալ.— Մեղայ աւանասուրբ երրորդութեան...։

էջ 71-72, դատարկ։

էջ 73.— Շարակաս, յորժամ պատարադիչ քահանայն մոռնէ յաւանդատունն, ըսկրասնի ի զդատաւորիլ, նայ զպիրքն եւ այլ քահանայքն սկսանին երդել եւ ասել.— Խորհուրդ խորին...։

էջ 75.— Շարակաս խրկեղծութեան.— Յայս լարիկ ներերանաց...։

էջ 78.— Եւ սկսանին ժամանու ըստ պատշաճի աւուրն...։

էջ 79.— Եւ սկսեմին Գիրք եւ Աւետարանն, եւ ասի Հաւատարմք։

Հաւատարմք ի մի Աստուած...։— Կարմրադիծ խաղերով ծայրէ ծայր։

էջ 94.— Սարկաւագն յաջակողմն սեղաւոյն ասէ.— Առաքելոց սրբոց...։

էջ 100.— Երգ երկուշաբթի աւուրն.— Լոյս ճշմարիտ եւ ճառագայթ Հաւ.—

էջ 103.— Դպիրք եղանակեմ.— Լըցաք ի բարութեանց քոց տէր...։

Մամր յիշատակագրութիւնք Գրչի.— 1628

1.— էջ 2, ստորոտը.— Ձեղկելի Յոհան Հիղանցիս յեղեղք ի սուրբ եւ յերկնաթուղ յաղաւթս ձեր. եւ յեղեղք յեղեալ լիջիք ի Գրիստոսէ, որ է աւրինեալ յաւիտեանս, աւանդ։

2.— էջ 63, ստորոտը.— Գրեցաւ ի Սուրբ յերուսաղէմ ի դուռն Սուրբ Յակոբայ, թիւն Ռէկ։

Այլ գրութիւն.— 1629

Վերջին մաղաղաթեայ պահպանակին վրայ, հակադիր ձեւով, խոշոր զիրով.—

ԳՃԺԵ Թափսի կայ մոյթաղն,

ԵՃԻՋ Թափսի կայ պահապան,

ԲՃՁ Թափսի դափակ, ոյն այլ պաքի կայ,

ԺԼ մեծ դաշտոյշ, ԺՁ միջակ, ԻԳ լաւայն, ԺԳ մեծ պղինձ, ԺԵ միջակ, ԽԴ թէնջարայ, ԿԼ սթեր, ԺԳ շիրէֆ, ԻԴ քաւկիր, ԺՁ սինի, ձէն այլ պաքի. ԲՃԽ Թաս, Կ խոյրով Թաս, ԺԼ կոյղում, ԻՁ դապակ, ԺԳ քաւկիր քամոյց, Լ մեծ ձալքայր, ձի լայնկարի, ԺԼ շարդաթու։

Գրեցաւ թիւ. ՌէԼ, բաւ է։

Ես նուստ Գրիկոր Հայր[ա]պետս Սր. յերուսաղէմայ զրեցի պղինձեղէն անութնս մեծ կոյնտակն։

1830

ԱՆՏԱՌ ՆՈՐԱԳՈՅՆ ՄՏԱԾՄԱՆՅ.— 6

Ա. ԳԱԼԱՄԱԹՈՍ

Հմտտ. Պ. ՎՐԴ. Ա. ՊՈԼՍԵՑԻ

Երուսաղէմ

1826

Նկարագրողութիւն.—

Մաւալ $22 \times 16 \times 3.5$: Էջք Դ+404: Հան-
դամանք լաւ: Թուղթ հասարակ, սպիտակ եւ
կապտորակ: Գրիչ եւ Ստացող* Կարապետ
Վրդ. Կարնեցի, Կայծակ: Գրութիւն ամբող-
ջովին սեւորակ մելանով, միասին, 22-32
տող: Շեղադիր: Համառօտադրութիւնք ա-
ռատ: Կաշկաղժ խաւաքարտեայ դրոշմա-
դարդ:

Ճակատ. էջ Ա.—

Գիրք որ կոչի Սէր Աստուծոյ, եւ Ան-
տառ Նորադոյն Մտածմանց, Հիմնեալ ի Հե-
ղինակութենէ Սր. Գրոց, ի Սրբոց Հարց եւ
յայլոց սրբադան վարդապետաց եկեղեցւոյ:

Յարմարեցուցանելի ամենից լուր ա-
ռուցն կիրակելից ի մէջ տարւոյն եւ հասա-
րակ տօնից:

Ի յարդելի տէր Ալէքսանդր Գալամաթո
կոչեցեալ Մեկնացւոյ Պատուայ:

Թարգմանեցեալ յիտալական լեզուէ ի
հայկական բարբառ ի Ղուկասու վարդապե-
տէ խարերթացւոյ, յամի Փրկչի մերոյ
1761, ըստ խնդրոյ արհի եւ պանծալի եպիս-
կոպոսին տեառն Յօհաննու պատրիարքին
Պոսկեցւոյ:

Եւ համառօտեալ առանց այլայլելոյ ըզ-
միտալ բանին, ի Սր. Երուսաղէմի այցեկա-
պետ փոխանորդի տեառն Պօղոս վարդապետի
Աղդրիանուպոլսեցւոյ, ի Կոստանդնուպոլսի,
յամի Տեառն 1810:

Վերստին օրինակեալ Սր. Երուսաղէմոյ
Վարանութենէ Կարնեցի Կայծակ Կարապետ
Վարդապետէ, ի Սր. Երուսաղէմ Քաւաքի.
1826:

էջ Բ-Դ, դատարկ:

էջ 1.— Գլուխ Առաջին.— Արդ նախ քան
յստեղծանելն Աստուծոյ զաշխարհ...:

էջ 15.— Գլուխ Երկրորդ, Յաղագս սի-
րոյ զոր պարտ է մարդոյ ունիլ առ Աստուած
.— Առ ի համոզել զմեզ սիրել ի ծայրապոյն
բարին Աստուած...:

էջ 113.— Գլուխ Քսան: Յաղագս հնա-
րեցն զիւրաց, որովք պատել զմեզ:

էջ 163, զիրր փոխուած է.— Յաղագս
խոնարհութեան Սր. Աստուածածնի. ԼԱ:

էջ 210, դատարկ անմաքուր: Նման է-
ջեր յաճախ կը տեսնուին յաջորդող թերթե-
րուն վրայ ալ, մանաւանդ 325րդ էջն յետոյ:
էջ 313, թուղթ կը փոխուի: Նոյնպէս
էջ 349:

էջ 383.— Գլուխ: Յաղագս զերպան-
ցութեան կոռօթեման:

էջ 401.— Ճանկ, Ա-Հ Գլուխներ:

էջ 404, դատարկ:

Յիշատակագրութիւն.—

էջ 399.— Գրեցաւ զիրքս ի վայելումն
Կարապետէ Արեղայէ Կանեցւոյ (Կարնեց-
ւոյ):

1831

ՄԵԿՆՈՒԹԻՒՆ ՍԱՂՄՈՍԱՑ.— 18

Գ Ր Ի Գ Ո Ր Տ Ա Ք Ե Ւ Ա Յ Ի

(ԺԵ. ԴԱՐ)

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Մաւալ 21×15×8: Էջք 608: Հանգա-
մանք անբաւարար գրեթէ. վնասուած խոնա-
ւութենէ: Թուղթ բամպակեայ գորշորակ,
Գրիչ՝ Մարկոս Աբղայ, Գրութիւն՝ խորա-
դիրները, սկզբնատողները եւ զվաղիրները
կարծիք, մնացեալը սեւ մելանով, միասին,
33 տուլ: Բոլորդիր մանր, որոշ չափով
նոսրածնէ: Համառօտադրութիւնք չափա-
դանց առատ: Կարմրադէծ գարգաղիր Սաղ-
մոսներու քիղորը, Կանոնները հանդերձ դըլ-
խաղաղով: Կարմրաներկ խորանազարդ իւր.
սարօք, էջ 15: Կաշեկարմ տախտակեայ դը-
րոշմապարզ, կոնակը մէջտեղէն վերէն վար
ճնդրուած: Պահպանակ մաղազաթեայ ըս-
կիղոր մէկ թերթ՝ կէսը կորած, ոսկիւնաւոր
երկաթադիր, մասն Աւետարանի:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.—

Էջ 1, հնամաշ, բոլորդիր, կրօնական
բովանդակութեամբ:

Էջ 2.— Ցանկն է Առաքին Կանոնին եւ
Նախերգանին.— Նախ մի է Աստուած...:

Էջ 15.— Նորին բազմերջմանի եւ երա-
նաշմորի Սբ. Հօրն եւ ամպաղք հեռետորի
վարդապետի, եւ խարազնագգեաց ճգնառ-
րի, Աորոգ լուսաւորչի Հայոց, Գրիգորի Ն-
ռաւնձի, Լուծմումի դժուարիմաց քանից եւ
բազումայ Սաղմուսաց Դաւթի, ի սրբայն
վարդանայ Մեկնութեմէ, յոյժ պիտամի շա-
րադրութեամբ եւ գեղեցիկ պիտառութեամբ:
Ա. գնեայ Հոգի Ած. եւ ? առ Էնք աւարտեայ.
— Մի է Ած. նախ ընդդէմ բազում աստուա-
ծոց...:

Էջ 600.— Յաղագս վերջին Սաղմուսին,
որ իմնագիր ասէ.— Պատճառ ունի գիշա-
տակ պատմութեան իւրոյ...:

Էջ 607-8, զուսնաթափ մելանով, բոլոր-

դիր, տարբեր գրութիւն.— Ապաշխարեցէք
դի մերձեալ է արքայութիւն երկնից...:

Յիշատակարան Հեղինակի.— 1405

Էջ 605.— Ընդ որոց վերջինս բանասի-
րաց եւ տրուալ խնդրողաց բանին, պիտակ
անուն կոչեցեալ Գրիգոր...:

Մանր յիշատակագրութիւնք.

Ա.— Գրիչ Մարկոս Աբղայի, բոլոր-
դիր.

1.— Էջ 113, ստորոտը.— Զմեղաւոր
զծող սորին զՄարկոս աղայեմ յիշել, ոյ
սուրբ ուսումնասէրք, եւ Ած. զճեղ յիշէ:

2.— Էջ 197, ստորոտը.— Զծրաւղ սո-
րին սուտանուն արեղայ Մարկոս յիշեցէք:

3.— Էջ 272, ստորին լուսանցքին.—
Թողութիւն շնորհեա, խնդա ցրուեցաւ ի
յառաւել պանդխտութենէս:

4.— Էջ 606, ստորոտը, կարմրատառ.
— Որստ չբամբասէք եւ պարսաւէք, դի չեմ
ուսել ցծաղիկս, ապա մասն նուարութեան
հանաք զյիշարգրեն. աղայեմ անմեղադիր
լերուք:

Բ.— Ստացոյ? Մարկոս կրօնաւորի,
անհարթ գրով.

1.— Էջ 11, ստորոտը.— Ոյ աստուա-
ծասէր, Մ[արկոս]ս կրօնաւորս յիշէ:

2.— Էջ 415, ստորոտը.— Մ[արկոս]ս
կրօնաւորս փափաքանաւք արտասուք տուի
դիրել Գաղուածս վարդանայ:

3.— Էջ 207, ստորին լուսանցքին,
տարբեր թանաքով.— Մ[արկոս]ս քն. քրւ.
իշէ, ի հայր ուհան դայ, Հայր իմ Արա-
համ, մայր իմ Մարիամ, եղբարտ իմ Ղ[ու-
կա]ս. իմ հոգոյ յիշ[ատա]կ թ[ոյ]դի հայր
ուհանդ. Ոյ հանէ վանից...:

Գ.— Ներսէսի.

Էջ 270, խոշոր անհարթ զրոյ, մասամբ
եղծուած.— Ես Ներսէս... Հաղպատու մեծ
Ղուկաս վարդապետ իրետ ինձ: Ո՛հանէս
վարդապետն վկայ, Կիրակոս աշակերտ վր-
կայ, Վասակին տղայ Ուփանէս եպ. վկայ: ...
Եզի զուռն... իւր հոգոյ ընծայ: Նը-
ղոյած...:

Դ.— Ստեփանոս Երեցի, անհարթ զը-
րոյ.

1.— Էջ 4, վարր, մասամբ փճացած.—
Ես անարժան Ըստեփանոս մի չուայ պարա-
մայ տուի, կայայ: Տուի տէր Պ[Լ]տր[ոսին]
... Սաղմոսապատմիչս... ի ՅԺԺԲ [Հայ-
ր]պետացի անիծի ի... Ոչ իմոց [կամ]
սուտարոց. ոյ ուղէ անիծի ի:

2.— Էջ 25, ստորին լուսանցքին.— Քս.
Ած. որժամ դաս դատել զկենդանին և ըղ-
մեկուայ, ողորմեայ տէր ըստեփանոսին և
իւր ծնողացն, ամ: Իւր կամօք? Լերև ա-
նարժան Պ[Լ]տրոս ա շտրու մակոյ թիւնը փը-
մացած]:

3.— Էջ 287, ստորին լուսանցքին.— Ես
Նինոքս, Ըստեփանոս էրէցս կայանք, Ա չը-
տայ պարամայ տուինք, տարանք Երեմիայ-
վանք, տուինք Պ[Լ]տր[ոս] եղին. ... Ես ըս-
տեփանոս տուի: ... Եպսկ. վկայ:

4.— Էջ 428, ստորին լուսանցքին.—
Քս. Ած. քո ծնողիդ բարեխօսութեամբ ո-
ղորմի տէր ըստեփանոսին ծնողացն, որ կան-
խասաց մարդար[է]ից Սաղմոսապատմիչ առա-
իւր հոգոյն իրեզ Պ[Լ]տր[ոս] տրին:

5.— Էջ 606, ստորին լուսանցքին.— Ես
ըստեփանոս Էրէցս իմ կամաւ տուի Սաղմո-
սապատմիչս տէր? Պետրոսին...:

Ի.— Պետրոս արեղայի, անհարթ զրոյ,
նման նախորդին.

1.— Էջ 14, ստորին լուսանցքին.— Ես
անարժան Պ[Լ]տրոս արեղայս տուի կաղմէ.
ոյ կարգայ Ած. ողորմի ասի:

2.— Էջ 120, ստորին լուսանցքին.—
Քս. Ած. քո սուրբ ծնողիդ բարեխաւսու-
թեամբ, որժամ դաս միւսն անդամ դալուստ-
եան, ողորմեայ Պ[Լ]տրոս մեղապարտ եղէն:

3.— Էջ 197, վարր.— Տէր իմ Ես. Քս.

ողորմեայ Պտրոս անարժան արեղին, առ ոտ
անկալ լամ, Հաղարայպետ պարտ և՛ քեզ
Տէր: Վայ ինձ անարժան Պ[Լ]տր[ոս] արեղ:

4.— Էջ 280, ստորին լուսանցքին.—
Քս. Ած. քո սուրբ մարդարէին Դաւթի ո-
ղորմեայ Պտրոս անարժան արեղէս, ամ:

5.— Էջ 314, ստորին լուսանցքին.—
Վայ ի ինձ, որ ինչ ասեմ ինչ անու՛մ գտնու՛մ.
Վայ Պտրոս անարժան արեղէս. ոչ որոյն ոչ
այր չեմ ողորմել:

6.— Էջ 323, ստորին լուսանցքին.— Տէր
Ես. Քս. վայ է Պտրոսին, որ քո սեղանէն ոչ
ինին արժան, վայ է վայ է ընտեւայ? իմ
զլխոյս:

7.— Էջ 348, ստորոտը, ոչ անաղտոր
— 1586

Ես սուտանուն (Ղուկաս) Պտրոս նորո-
ղեցի զՍաղմոսապատմիչս իմ հոգոյս յիշա-
տակ. ոյ որ կարգայ՝ մի բերան ողորմի ա-
սէ, Պետրոս արեղայ (Գ. Տ. Տ. Կ. Կ. Կ.)
տուայ կաղմկայա՞ք? ոյ որ վայս յիշատա-
կարան ջնջէ՝ աղաւթքն նորայ ի մէկս դարձ-
ցի, ոյ որ կարգայ՝ մի բերան ողորմի ասէ.
Թվական ՌԼԷ Էր:

Մանոք.— ՄԷր կողմէ փակադնում
Ղուկաս անունը զրուած է խոշոր տատերոյ՝
նախապէս հոն եղող բոսր ջնջելէ Լուր. Փա-
կաղմի մէջ առինք նաեւ վեց առնիճին տա-
ռեր, որոնցմէ՛ ոմանք խանդարուած և ան-
հարազատ կը թուին:

8.— Էջ 493, ստորին լուսանցքին.—
Քս Սր. Կոս ծնողին բարեխաւսութեամբն
ողորմի անարժան Պ[Լ]տրոսին:

9.— Էջ 569, ստորին լուսանցքին.—
Տէր Ես. Քս. յողորմի Պտրոս անարժան ա-
րեղէս:

10.— Էջ 593, ստորին լուսանցքին.—
Տէր Ես. Քս. քո միւսանդամ դալըստեանդ ո-
ղորմի տէր ըստեփանոս քահանային և իւր
ծնողացի ամ. իւր հոգոյն Հոմար իրևո Պրտ-
րոս [Շարու մակոյ թիւնը փնացած, մաշած]:

Զ.— Ղաղար Բեմ. Արդումաննանի.

Էջ 6, ստորին լուսանցքին, չեղադիր.—
Հաթուանցի տէր Ղաղար Արդումաննան քա-
հանայս յիշատակ Լուր դայս դիրքս Սր. Ե-
րուսաղէմի Թանգարանին, ձեռամբ նուիրակ
և միարան Երեմիայ Վարդապետի:

1832

ՔԵՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ ՀԱՅԿԱԶԵԱՆ ԼԵԶՈՒԻ.— 1

ՅՈՂԱՆՆԵՍ Դ. ՎԱՐԺԱՊԵՏԵԱՆ (1848?)

Եղովիս

1849

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Մաւալ 20.5×17×5.5: էջք Խ + 884.
տեղտեղ կան իրօք սխալներ: Հանդամանք
չատ յաւ: Թուղթ հասարակ: Գրիչ եւ Ստա-
ցող՝ Գրիպոր Պէօրէկեան: Գրութիւն ամբող-
ջովին սեւ մեկանով, երկսիւն (բառարաննե-
րը), եւ միասիւն, 18 տող: Նոտր շնորհալի
մաքուր եւ յստակ: Համառօտապարտութիւնք
բուական առատ: Կաշեկազմ տախտակեայ:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.—

էջ Ա-Ի, դատարկ:

էջ ԻԱ.— ճակատ.—

Քերականութիւն Հայկազեան լեզուի
ծաղկաբաղեայ համառօտ եւ պարզ ոճի ի հին
եւ ի նոր երեւելի քերթողահարց մատենից,
ի սկստ մանկանց ուսումնարանին, երկասի-
րութեամբ մերս յողնաշատ դասատուին՝
Յօհաննէս Դ. Վարժապետանի:

Ի հայրապետութեան տեառն եւ տեառն
Ներսէսի ամենապատէւ սրբազնակատար կա-
թողիկոսի ամ. Հայոց, եւ ի դիտապետու-
թեան մեծին Պօլոյ տեառն եւ տեառն աստ-
ուածնտիր Յակոբոս աղլասէր սրբազան
պատրիարքի, եւ նորին վեհափառութեանն
բարձրան փոխանորդին վիճակիւ ծայրալոյճ
տեառն Գալուստ արքայ սուրբ հօր:

Եամի Տեառն 1849, ի մուտն ինտրուա-
րի, օրինակեցաւ ի վայելս օրինակողիս, ձե-
ռամբ նորավարձ վրչիս Գրիգոր ծառայիս
Պէօրէկեան, որ եմ յետին աշակերտս սոյն ու-
սումնարանին:

Ի յուսումնարանս Եղովիս, որ ընդ
հովանեաւ հրաչապանծ Ուխտիս Սրբօցն Յո-
վակիմայ եւ Աննայի:

էջ ԻԲ, դատարկ:

էջ ԻԳ.— Նախերդանք՝ ի մանկանցս
Եղովիս ուսումնարանին:

էջ ԼԱ.— Մաղթանք առ Հոգին Սր.
ԱԾ.—

էջ ԼԳ.— Վերառաքին ընդ Հայր մերի
այս խնդրուած, արհեստաւոր չափարե-
մամբ առ էն Աստուած.— Իդձ իմ վառի,
Հայր ինքնակայ. . .— Ի Յօհաննէս դպրէս
Վարժապետեան ոգեայ պապէտս առ ի ըս-
տգտանս անձիմ իւր:

էջ ԼԶ.— Ի վարժէն մերմէ ողեայ
պատճէնս բարոյական իբր յորդոր առ նորա-
վարժ մանկունս:

էջ ԼԸ-Պ, դատարկ:

էջ 1.— Հ.— Զի՞նչ է Քերականութիւն,
Պիս.— Արհեստ մի է որ ուսուցանէ լոյ-
րնիկ հայրենի լեզուն աղղին անսխալ խօսիլ
եւ գրել ուղիղ:

Հ.— Քանի՞ մասն ունի:

Պիս.— Չորս. գիր, վանկ, բառ, բան:

Հ.— Զի՞նչ է գիրն:

Պիս.— Գիրն ջրղղէն նշան մի է, որ
տառն կը ցըցնէ, ինչպէս ա, բ, գ, եւ այլն:

էջ 12.— Հ.— Զի՞նչ է հոլովն եւ քանի՞
բաժանի:

Պիս.— Հոլովք անուանց են անոնք, քի
անոնցմով մէկ կերպ անունը թիւրլիւ ոյլ
թիւրլիւ կը փոխվի, վերջը, առաջը, կամ եր-
կու ծայրը մէկ տեղ, նշանակութիւնն ալ
կերպ կերպ փոխելով, թէ եղական ըլլայ եւ
թէ յողական, ինչպէս տառ, ի, եւ այլն: Ա-
հա այս փոփոխութիւնը, որ տասն կերպ ե-
ղաւ, անոր համար Հոլովն տասն է, եւ կըս-
վին, Ուղական, Սեռական, Գործիական,
Պարսոսական, Հայցական, Պատմական, Բա-
ցառական, կամ սկսնական, Տրական, Ներ-
գոյական, Կոչական:

էջ 296.— Հ.— Զի՞նչ է դերանունն:

էջ 310.— Հ.— Զի՞նչ է Բայն եւ ի քա-
նիս բաժանին:

էջ 507.— Հ.— Զի՞նչ է Նախադրու-
թիւնն:

էջ 521.— Հ.— Զի՞նչ է Մակրայն:

էջ 544.— Հ.— Զի՞նչ է Շաղկապն:

էջ 557.— Հ.— Զի՞նչ է Միջնարկու-
թիւնն:

էջ 564.— Յաւելուած Առաջին Մասին:

էջ 597-598. դատարկ:

էջ 599.— Մասն երկրորդ: Ի վերայ Հա-
մաձայնութեան Մատենաց Բանի:

էջ 674.— Հ.— Զի՞նչ է Յատկացուցիչն
և Զի՞նչ Յատկացեալն:

էջ 717.— Յօդուած Վեցերորդ — Հ.—
Զի՞նչ է Համաձայնիւն ածականք բնոյ
կանաց:

էջ 809.— Յօդուած Իններորդ — Հ.—
Զի՞նչ է Վերլուծութիւնն և զի՞նչ Շարադ-
բութիւնն:

էջ 824.— Յօդուած Տասներորդ — Հ.—

Զի՞նչ է Վերծանութիւնն:

էջ 842.— Յայտարարութիւն:

Ահաւաստիկ որչափ իմոքսանն էր ծաղ-
կաքաղելով ի Քերականութեանց արդի չին
և նոր երևելի չնդինական, քանայաք դի-
րին ոճիւ... Համառօտել րացայայտ օրինա-
կօք...:

էջ 847.— Յանկ զլիսաւոր բանից և Հա-
մանդամայն ինդրոց պարունակելոց ի բո-
ւանդակ Քերականութեան աշխատասի-
ւայ՝ ըստ կարդի ալբուրնից առ ի դիւրա-
ւանել զինդրելին, ի ն. Յօճանէն մանկա-
վարժէն Վարժապետեան, որ և՛ արդ լետին
պաշտօնեայ եղողիոյ ուսումնարանին, որ
ընդ Հովանեաւ Հրաշալի Ուխտին՝ Սրբոցն
Յովակիմայ և Աննայի:

էջ 868.— Վերջ Յանկիս:

էջ 869-884. դատարկ:

1833

Ժ Ա Մ Ա Գ Ի Ր Ք. — 12

Երուսաղէմ

ՌէՔ 1624

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ —

Մուտք 21×16×4: Էջք 260: Հանդամանք
բաւալար: Թուղթ բամպակեայ թանձր: Գր-
բիչ՝ Աստուածատուր Մերտինցի: Գրութիւն՝
խորադիրները և սկզբնատուները կարմիր,
մնացելով սև և մկանով, երկսին, 23 տող:
Նոտրադիր, Համառօտադրութիւնք սովորա-
կան գրեթէ: Կարմրաներկ գլխադարդ իւր
սալօք, Ժամերկութեանց սկիզբը. խորանա-
դարդ էջ 1: Կաշկեպմ տախտակեայ զրոյմա-
դարդ: Պահպանակ մազաղաթեայ սկիզբը և
վերջը երկուական թերթ, անկիւնաւոր եր-
կաթադիր խառն րողորդով, կրօնական բո-
վանդակութեամբ — Հատուածներ — . . .
Այլ յորժամ խորհուրդքն զվաստակն ձեռ
ծանրացուցանեն, դայս ի րաց թե՛ւայ. զոյի-
սին վատթարացուցանեն, յորժամ զվաստա-
սին թե՛ւանցուցանեն, իբրեւ ոչինչ աւուրա-
կարս համարեցուցանեն, զի մեք որչափ կա-
րիցեմք զորորմութիւն Քի. մեծացուցուք.

զի որչափ խտամբերեցուցանեն զմարմինս
քո՝ նոյնչափ ինքնին լինիցիր խղճին մտացն,
և զանձն քո ծանխցիր...:

Ժառանկորդք Այլ. յուարութք զպատգա-
մբս Այլ, ժառանկակիցք Քի. բնկայարութք
զճառս Այլ. զի տալիք դայս ի սիրտս որդւոյ
ձելոց — Այլ բարկասիրտ խոսիկայ կայ-
ցէ, իսկ որ հանդարտասիրտն է՝ առանց եր-
կիւզի զի կացցէ: Հոգմ սաստիկ ցրէ զմոյս, և
ոխակայութիւն զմիտս ի դիտութեանէ...:

Յելոց — Անկցի ի վերայ նոցա ա՛հ և
զողումն, ի զաւրութիւն րազկի քո քար լի-
ցին. մի՞չ և անցցէ ժողովուրդ քո Տէր, մի՞չ
չեւ անցցէ ժողովուրդ այժմ զոր և փրկեցեր
[Հմմտ. Ժն. 16]: Առ խորհուրդս վատասը-
տութեամբ: որ ա՛նցանեն: ընդ մեկ, իբրտ թե
ոչ երեցի Հրեշտոկն որ աւգնեցէ...:

Առ մարդկաբէն խորհուրդս որ մար-
մաջեն մեղ, եթե ոչ յաւղուտ է ամեննին
հակառակ կալ ընդ դեւս...:

Ստացող* Գրեյոր Պար. Երուսաղէմի:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.—

Էջ 1.— Տէր **Թէ** զըթունս իմ բանաս

Էջ 15—26, տարբեր թուով, բարդիւր:
Էջ 28—29ի միջև ինկած է երկու թերթ:
Էջ 43ր.— Կարգաւորութիւն Հասարակաց Աղօթից Առաւօտու ժամում...:

Էջ 52—53ի միջև ինկած է մէկ թերթ:
Էջ 89ա.— Կարգաւորութիւն Հասարակաց Աղօթից Արեւազալի ժամում...:

Էջ 99ա.— Կարգաւորութիւն Հասարակաց Աղօթից Երբորդ ժամում...:

Էջ 138ա.— Կարգաւորութիւն Հասարակաց Աղօթից Երեկոյի ժամում...:

Էջ 146—147ի միջև ինկած է մէկ թերթ:
Էջ 187ր.— Կարգաւորութիւն Հասարակաց Աղօթից Համգրստեան ժամում...:

Էջ 205ր.— Կանոն Ձեռնադրութեան Կրօնաւորաց:

Էջ 221ա.— Կանոն Յորժամ Կրօնաւոր վախճանի այսպէս թաղին:

Էջ 230ա.— Կանոն Ապաշխարող Առնելոյ:

Էջ 247ր.— Գեորգեա քանի Քարոզ վասն այնոցիկ որք գնաց յերուսաղէմ յամ. աշխարհէ, եւ յամ. ազգ քրիստոնէից...:— Ասէ ուրեմն ի Ղուկասու Աւետարանին...:— Լման չէ:

Մանր յիշատակագրութիւն Գրչի.

Էջ 229ր.— Ձմեռապարտս եւ զտրուսս եւ զմեղուցեայս եւ զանպիտանս ամենայնի, զհոգս եւ զմոխիր Աստուածատուրս, յիշեցէք ի սուրբ և արժանաւոր աշօթս ձեր, ոյ սուրբ Հայրք սրտուականք, եւ թողութիւն Հայցեցէք ինձ մեղուցեայս, եւ ծնողաց իմոց, եւ ամենայն սղղատոհմիցս, ամէն:

Մեծ յիշատակարան Գրչի.— 1624

Էջ 246ա.— Փառք ամենասուրբ ԵրրորդուԹեանն, Հօր եւ Որդւոյ եւ Հոգւոյն Սըրբոյ, Ամէն:

Արդ զընցաւ Ժամադիրքս ձեռամբ բազմամեղ եւ անարհեստ և անիմաստ զրչի Աստուածատուրի Մեքտենեցոյ, ի սուրբ մայրաքաղաքս Երուսաղէմ, ընդ հովանեաւ Սր. Յարութեանն եւ Սր. Յակոբայ զլիադիր Սր. Աթոռոյն, եւ այլ ամ. Սր. Տնօրէնութեանցն Քի. Այ. մերոյ. ի յառաջնորդութեան եւ ի Հայրապետութեան Սր. Երուսաղէմ տէր Գրիգոր արհեպիսկոպոսն, որ ըստացաւ զայս սուրբ դիրքս, զոր Տէր Ած. մեր բարոյ վայելիլ տացէ նմայ ընդ երկայն աւուրս, եւ յետ արժանահաս եւ երանելի անցմանն իւրոյ, յիշատակ իւր հոգոյն, եւ իւր ծնողացն, եւ ամ. արեան մերձաւորացն, ամէն:

Արդ երևանչեալ աղաչեմ զամենեւեան* անմեղադիր լերուք սրխալանաց եւ խոշորութեան զրիս զի կար ժեր այս էր: Եւ որք Հանդիպիք սմայ կարդալով կամ օրինակելով, յիշեալիք ի մաքրախալ աղօթս ձեր, զտէր Գրիգոր արհեպիսկոպոսն Սր. Երուսաղէմայ, եւ զմերձաւորքն իւր զամենայն, եւ ի բերանով եւ բոլոր սրտով Ած. ողորմի ասացէք ըստացողի սորայ, եւ Ած. ձեզ ողորմեացի, ամէն:

Արդ զընցաւ աս ի լաւ եւ յընտիր օրինակէ, եւ թէ սակասութիւն կա ի մեղանէ է եւ ոչ յօրինակէն. այլ աղաչեմ զամենեւեան ըզմանկունս սուրբ եկեղեցւոյ, յորժամ մեղմարար եւ քաղցր ձայնիւ զայս երգէք եւ սաղմոսէք, մի բերան Ած. ողորմի ասացէք Աստուածատուր եղկելի զրչիս, եւ իմ ծնողացն, եւ եղբարցն, եւ քուերացն, եւ որ ոռատն է ի տուրս բարեաց, տացէ ձեզ զիւր երկնից սուրբ արքայութիւնն, ամէն:

Արդ զընցաւ ի թրովականութեանս Հայոց Ռեզո ամին:

1834

ՄԵԿՆՈՒԹԻՒՆ ԱՌԱԿԱՑ ԱԻԵՏԱՐԱՆԻ. — 17

ՊԵՏՐՈՍ ԱՐԲ. ԲԵՐԴՈՒՄԵԱՆ

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ. —

Ծառայ 20.5×15×2.5: էջք 272: Հանդիմանք լատ: Թուղթ հասարակ: Գրութիւն՝ խորագիրները, սկզբնատղերը, զլխագիրները և Տէրունական անունները կարմիր, մընացեալը սև մեկանոյ, միասին, 18 տող: Նոտրայիւր վարժ: Համառոտաւորութիւնք առատ: Կաշեկազմ խաւաքարտեայ զրոշմաղարդ: Դատարկ թուղթք սկիզբը և վերջը եւ ընթացիկ: Թերթ:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ. —

էջ 1 — Աղբիւր բացեալ:
Դիւիս Առաջին. — Բան առ բարեմիտ ընթերցողս. յաղագս առաջիկայ Առաւելացս:
էջ 16 — Ձերում աղնուութեան ծառա,

պատրաստական, նախիջեանցի Պետրոս Աղամբեան, որ կոչիւր Երբեմն Փէրթումեան:
էջ 17 — Յորդորակ առ առաւելաւոր բանն Գրիստոսի. — Պարտ է մարդոյ զխոնջ զիմաստ և ըզհանձար...

էջ 18. ստորին լուսանցքին, շեղադիր: Թիւն է 1820, այսինքն է Մինն:

Մէն տառն Երկու հարիւր անդամ հինգ, Երկու նուն ևս առնէ ութ հարիւր, իսկ ինին ևս քսան: 1843, մարտ, ծառայ սարկաւաղ Յակոբ:

էջ 19. — Յաղագս տեսալաւորեալ հաւատոյ: Գլուխ Բ:

էջ 272 — Աստ կատարումն Եղև Բիստուի Առակաց, շնորհիւ այնմիկ որ ըզհամբց բերանն Երաց:

1835

ՅԱՂԱԳՍ ԵՐԿՆ. ԳԱՀԱՆԱՅԱՊԵՏՈՒԹԵԱՆՑ. — 14

Թրգմ. ՍՏԵՓԱՆՈՍ ԼԵՀԱՏԻ

Կ. Պոլիս

ՌԻԼԸ = 1789

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ. —

Ծառայ 20×15×5: էջք Բ+406: Հանդամանք լատ: Թուղթ հասարակ: Գրիչ և Լատացող՝ Պետրոս Վրդ. Կեսարացի: Գրութիւն՝ խորագիրները և զլխագիրները կարմիր, մնացեալը սև մեկանոյ, Երկսին, 34, 30 տող: Նոտր շեղադիր մանր: Համառոտաւորութիւնք առատ: Կաշեկազմ տախտակեայ զրոշմաղարդ: Կնիք սեւադրոշմ փակագիր, «Բ. Մ. Պետրոս Վարդապետ, 1232» [=1783], էջ Բ, 372:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ. —

էջ Ա-Բ, դատարկ մեծադոյն մասամբ:

էջ 1ա. — Գիրք Սրբոյն Դիմնէսիոսի Արիսպագացոյն, Յաղագս Երկնայնոց Գաւառայապետութեան:

Յառաջաբանութիւն Գրոց. — Նախ քան զձեռնադրել յիրողութիւնս, արժան վարկանք զպատճառ արտադրել...

էջ 145ա. — Դիմնէսիոսի Արիսպագացւոյ՝ Նիսիսկոպոսի Արեմացոյ, առ Տիմոթէոս Նիս. Յաղագս Աստուածայնոցն Առաւելաց: Գլուխ ԺԳ:

էջ 318ա. — Դիմնէսիոսի Արիսպագացւոյ՝ Նիսիսկոպոսի Արեմացոյ, առ Տիմոթէոս Նիս. Նիսեացոյ, Յաղագս հարիւրընդամն Աստուածաբանութեան: Գլուխ Ե:

էջ 330ա. — Սրբայն Դիոնիսիոսի Արիսպագացոյ՝ նպիօկապոսի Աքսեմացոյ Թուղթք գանազամք:

էջ 360ա. — Պատմութիւն Սրբայն Դիոնիսիոսի:

էջ 373-382, դատարկ:

էջ 383-406, տարբեր թուղթ եւ զրչուքիւն, միասին. — Ջարչարանք Տեսնոն մերոյ Յիւրուսի Քրիստոսի (այս է բնարանն). — Ո՞տացէ զՆուր զյիւսի իմոյ...:

Յիշատակագրութիւնք Գրչի. — 1789. 1795

1. — էջ 372բ. — Արդ ահա վերստին օրինակեցի է թուին մերոյ ՌՄԼԸ (= 1789) եւ ի մայիսի է, ի մայրաքաղաքս Պոլիս, ի ստորիւրդարանն ամ. Հայոց, իողճալի Պետրոս եւ ի արժեքի զայս Կետորացի, ի վանքն զիւղի, Աստուածատրեան զարմէ, որ դուրս մէծի աստուածարան Ջարչարիս պատրիարկի ձեռնադրեալ աշակերտ, առեալ զօրիւն

նախ, ի զսլաւաւան զըքատնէն, ձեռամբ իմով զբեալ, ի վայելումն անձին իմոյ, եւ յիշատակ ապաղայ նաղեւեացող: Այսա հանդիպողքը միով Հայր մերել յիշեցէ զիս եւ զիմա յինսն ամենայն, որ եւ յիշեալ լիլիք յԱստուծոյ յրմ. ամէն:

2. — էջ Բ2. — Մեծի Կոստանդնուպոլսոյ Տեսնոն Ջարչարիս աղղատէր եւ բարեկարգ պատրիարկին յետին աշակերտ Կեսարացի, ի վանք զիւղէն, եւ յԱստուածատրեանց զարմէն, իմանէ Պետախին որդի Պետրոս Եպիսկոպոս զբեալ է ի (բ) զայս զիւրքս ի վայելումն ինձ, եւ յիշատակ ապաղայ վայելող ընթերցատէր եղբարցդ: Այժմ զբերով զայսքանիկս ինդրեմ աղղիստանօք ի վայելելն ձերդ յարդուածանց, յիշեալի սիրով զիս եւ զամ. հոգեւոր եւ մարմնաւոր իմայինս, որ եւ յիշողքդ յիշեալ լերուք յԱստուծոյ աստ եւ հանդերձեալսն: ՌՄՆԴ, յուլ. փի, ի պատրիարդարանն Հայոց, ի Պոլիս մեծ:

1836

Ճ Ա Ռ Ը Ն Տ Ի Ր. — 19

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ. —

Ծաւալ 20×15×5.5: էջ 578: Հանգամանք լաւ. նորոգուած եւ կաղմուած: Թուղթ զեղնորակ, Գրիչ՝ Մարկոս Կեղեցի: Գրուած թիւն՝ խորադրի զլլալիւրները, եւ սկզբնատողը կարմիր, մնացեալը սեւ մկանով, Երկսին, 23 տող: Նորագործ հասարակ, Համառօտագրութիւնք բաւական առատ: Կաշեկաղմ խաւքարեայ նորագործ: Ստացող՝ Վարդան Քհն. Բարեբթացի:

ԲՈՒՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ. —

էջ 1, անհարթ զրով. — Ով բարբարա մարդասիրութեանն...:

Ա. — էջ 3ա. — Երանելոյն Եփրեմի խորին Ասորոյ ասացեալ վասն Քառասնորդաց Պահոց. — Ի չափիս փառաց քոց Տէր ընթանան միտք իմ...: — Ստորին լուսանցքին «Աւաղ Պահոց առաջին Երկուշաբաթին»:

Բ. — էջ 16ա. — Երանելոյն Եփրեմի խորին Ասորոյ ասացեալ վասն Ողորմութեան.

— Ոսկի որչափ ի տան իցէ երկիւղ է յակահաւատաց եւ ի դողոց...:

Գ. — էջ 28բ. — Երանելոյն Եփրեմի խորին Ասորոյ ասացեալ վասն Պահոց սրբութեան. — Պահք յայտնիք ծածուկ պահաք բաւանդակին...:

Դ. — էջ 38բ. — Առաջին Հինդաբաթի Աւուրն վասն Երեւիսիցն որ ասի ի կարգ առկելոցն. — Երախայից ընծայութեան ընթերցուածք կարդեալ են ի Կիւրղէ Սք. Հայրապետին Երուսաղէմի...:

Ե. — էջ 49բ. — Յոհաննու Ոսկերեւանին ասացեալ վասն Պահոց եւ Վարուց Առաջինութեան, աւերնակաւ ի սրբոցն. — Պահքն ի սուրբ սրտէ եւ յանկեղծ հաւատոյ. . .: — Ստորին լուսանցքին, «Առաջին Ուրբաթին»:

Զ. — էջ 62ա. — Պատմութիւն եւ Վկայարանութիւն Սրբոյն Թէոդորոսի Վկային եւ Ջարաւարին, եւ ընկերացն. — Քաջ զուրական Քի. Սուրբն Թէոդորոս Հր ի ժամանակըս ամբարիշտ թաղաւորացն...:

էջ 68-69ի միջեւ երկու թերթ կը պակ-
սի, որ հաւանաբար կը պարունակէր ի դու-
խին սկզբնաւորութիւնը: Հատորս զխաւա-
մար չունի: Համարադրերը, ինչպէս նաեւ ի-
ջաթիւրերը, դրուած են մէր կողմէ: 1

Բ. — Էջ 82ր. — Երանելոյն Յովնանու
Ոսկերեանին ասացեալ վասն իմաստովանու-
թեան մեղաց, եւ ապաշաւանաց. — Տէր մէր
Յս. Գս. Էցոյց մեղ թէ անհար է առանց ել-
րայրսիրութեան... 1

Թ. — Էջ 93ր. — Երանելոյն Յովնանու
Ոսկերեանին ասացեալ վասն իմաստովանու-
թեան եւ Ապաշխարութեան. — Տեւեք յառաջ
նուսն կիրակէին զպատերազմ... 1

Ժ. — Էջ 110ա. — Յովնանու Ոսկերեա-
նին ասացեալ Յաղպս Պահոց. — Ասդոյ եւ
աւկտակար եւ կարեւոր են պահոց պնդու-
թիւնք... 1

ԺԱ. — Էջ 118ր. — Մանդակունեցւոյ ա-
սացեալ վասն արուայդիտաց եւ անասնա-
պղծաց եւ իլլամոյաց. Թէ կամիս կարգա չո-
րեւարարթի. — Զինչ ասեմ վասն անասնա-
մոյաց... 1

ԺԲ. — Էջ 126ա. — Երանելոյն Յովնա-
նու Մանդակունեցւոյ Հայոց Կաթողիկոսի
ասացեալ վասն երգմանց սուրբութեան որ ի
չարէն է. — Յոյ՛ չարէն է ամ. սուրբու-
թիւնք չարին... 1

ԺԳ. — Էջ 138ա. — Տեառն Յովնանու
Մանդակունեցւոյ ասացեալ վասն Թաւերաց
եւ խաղոց կուսանաց. — Ո՛րք Լըթեալ զա-
ղարեցից... 1

ԺԴ. — Էջ 148ա. — Վկայարանութիւն
Սրբոյն Կիրդի Հայրապետին եւ մար նորա
Աննայի. — Միւթին Որդին եւ Բանն Աստ-
ուած... 1

ԺԵ. — Էջ 161ր. — Երբորդ Կիրակէին,
Երանելոյն Յովնանու Ոսկերեանին ասաց-
եալ վասն անառակին. — Հանապաղ զԱստու-
ծոյ մարդասիրութիւնն պարտիմք քարոզել,
Եղբարք... 1

ԺԶ. — Էջ 177ա. — Երանելոյն Ինքնատ-
խոսի Վարդապետի ասացեալ ի Մեկնութիւն
Ղուկասու Աւետարանին վասն անառակին. —
Առն միոջ էին Երկու որդիք... 1

ԺԷ. — Էջ 192ա. — Երանելոյն Յովնա-
նու Մանդակունեցւոյ Հայոց Կաթողիկոսի
ասացեալ Յաղպս Տեառնութեան Քահանայից

ի վերա մոլորողեանն Այ. որպէս հովիւ ըզ-
հաւտս ոչխարաց. — Արդ ես լի ամ. յանգ-
նաւք... 1

Էջ 208-209ի միջեւ ինկած է մէկ թերթ,
որ պիտի պարունակէր ԹԸ Գլուխը, «Յաղա-
ղրս բամբասողաց եւ, չղատելոյ զվարդա-
պետն» 1

Էջ 209ա. — Բանբասէ Ղենացոյան, եւ
Երկրորդին աղասարակ անաւրիւնին. մինն զո-
ղանա եւ միւսն բանբասէ, եւ միւսպէս պա-
տուհասին... — Հմտ. Յ. Մանդակունեցւոյ
Ճառք, Վենետիկ, 1836, էջ 79: 1

ԹԲ. — Էջ 222ա. — Երանելոյն Յովնա-
նու Մանդակունեցւոյ ասացեալ վասն Ողորմու-
թեան եւ Աղքատսիրութեան. — Մի ոք տղա-
յական բարութք... 1

Ի. — Էջ 238ր. — Երանելոյն Յովնանու
Մանդակունեցւոյ ասացեալ վասն Միթիթարու-
թեան Աղքատաց. — Զինչ ասացից առ այս
... 1

ԻԱ. — Էջ 250ա. — Պատմութիւն Յովնա-
նու Երուսաղէմա Հայրապետին. — Երբեմն
զորով առ մեղ սարկասալ ոմն յերեսաղէմ
... 1

ԻԲ. — Էջ 253ր. — Թէ կամիս զՅովնա-
նու Ոսկերեանին, ինչ համարն, չարորդ
կիրակէին: Երանելոյն Յովնանու Ոսկերե-
անին ասացեալ ի Մեծատունն եւ ի Ղուկա-
սու. — Իր ոմն մեծատուն... 1

ԻԳ. — Էջ 269ր. — Երանելոյն Կիրդի Ե-
րուսաղէմայ Հայրապետին արարելու Կոչու-
մբն Յեմալութեան ամենակալին, եւ լինիւր-
ցուածն յերեմիայէ, Աձ. մեծ խորհրդովք եւ
հօր զործովք, ամենակալ մեծ անուն Տէր
աչք. — Ի հաւատարմ անտի յԱձ. զամ. բող-
մաստուած մոլորութիւնն կարճեմք... 1

ԻԴ. — Էջ 281ա. — Կոչումն յերեմայու-
թեան, Արարիչն Երկին եւ Երկրի, Երեւելաց
եւ աներեւոյթից: Ընթերցուածն Յորա որ ա-
ռէ. Ո՞վ է դա, որ թաղուցանէ յինչն զսուր-
հուրդս սրբտի. — Մարմնաւոր աչաք ումեք
տեսնել զԱձ. անհնար է... 1

ԻԵ. — Էջ 293ր. — Զորբորդ Զորեւա-
րաթին ի Կիրդի բանիցն ասացեալ. — Մի
հրաման ել յԱյ. եւ ստաց... 1

ԻԶ. — Էջ 301ր. — Ի Ղուկասու Աւետա-
րանի Մեկնութեանն ասացեալ. — Թղենի ոմն
տնկեալ յայդոն ի բրում... 1

ԻԷ. — Էջ 316բ. — Հինկերորդ Ուրբաթուն կարգա դմեկութիւն աւետարանին. — Արթուն կաշէք, զի ոչ դիտէք թէ երբ տէր տանն դայցէ... :

ԻԸ. — Էջ 326բ. — Վկայարանութիւն Սրբոց Գառասնիցն որք ի Սերաստիա կատարւցան. — Ի ժամանակս Լիկիանոսի կոապաշտարքային... :

ԻԹ. — Էջ 332բ. — Հինկերորդ Կիրակէին, Երանելոյն Յոհաննու Ոսկեբերանին Կոստանդնուպոլսի եպիսկոպոսին ասացեալ ի մաքսաւորն եւ ի փարիսեցիին. — Է երրորդ ճանապարհ եւս սպաշխարութեան... :

Լ. — Էջ 339ա. — Երանելոյն Եփրեմի Խորին Ասորոյ ասացեալ վասն Ձղջման եւ Խոստովանութեան. — Որք սուրբ Հոգոյն են ցանկացեալք... :

ԼԱ. — Էջ 351բ. — Նորին Եփրեմի Խորին Ասորոյ ասացեալ վասն Խրատու. — Յորժամ երիտասարդն էրբ... :

ԼԲ. — Էջ 358բ. — Երանելոյն Յոհաննու Մանդակունեցոյ ասացեալ վասն բարկացոյցոց եւ վասն կոպողաց. — Ամենայն բնութիւնք մեղաց... :

ԼԳ. — Էջ 369ա. — Երանելոյն Յոհաննու Մանդակունեցոյ ասացեալ վասն նախնածու եւ Քինու. — Ոչինչ սիրտոյ չ յաղազս սիրոյ նորազոյնս խնդրել... :

ԼԴ. — Էջ 377ա. — Երանելոյն Յոհաննու Մանդակունեցոյ ասացեալ վասն անառակ արբեցողաց. — Մեծաւ սղով եւ ցաւապին արտասուալք... :

ԼԵ. — Էջ 388ա. — Վեցերորդ Կիրակէին, Երանելոյն Յոհաննու Ոսկեբերանին ասացեալ ի Ժ կուսանն եւ ի գալուստն Քի. Այ. մերոյ. — Յորժամ զմտաւ ածեմ զդիւրածախ կենցաղոյս չըջանակս... :

ԼԶ. — Էջ 400ա. — Սրբոյն Յոհաննու Մանդակունեցոյ ասացեալ վասն Ապաշխարութեան Պահոց. — Արմատք զեղոց բժշկաց

ԼԷ. — Էջ 414ա. — Երանելոյն Յոհաննու Մանդակունոյ Հայոց Կաթուղիկոսի ասացեալ վասն Հարւածոց եւ պատուհասից. — Բազում են կերպարանք պատուհասից եւ սպառնալեացն Աստուծոյ... :

ԼԸ. — Էջ 428ա. — Երանելոյն Յոհաննու Ոսկեբերանին ասացեալ վասն Աղբատիրու

թեան եւ Ողորմութեան. — Փառաւորեացուք զբաղումողորմն Աստուծոյ... :

ԼԹ. — Էջ 437ա. — Երանելոյն Յոհաննու Ոսկեբերանին ասացեալ ի մեկնութիւն առակոյր բանի աւետարանին որ ասէ. — Այր մի իմանէր յերուսաղէմէ յերիբոյ... :

Ս. — Էջ 449բ. — Սրբոյն Յոհաննու Մանդակունեցոյ ասացեալ վասն զդուշու թեան եւ երկիւղի մերձեան ի մարմին եւ յարիւն Որդոյն Աստուծոյ. — Սոսկան ոսկերք իմ զորութեամբ... :

ՍԱ. — Էջ 462բ. — Ամենազաւր Թազաորին մերոյ Յի. Քի. եւ բարերար Փրկչին Հաւատարիմ ծառայք... :

Յ. — Էջ 466բ. — Առաջիմ Կանոն վասն Հաւատոյ. — Նախ պարտ է իմանալ եթէ զինչ է բրիտանիէութիւն... :

Մանթ. — Ստորին լուսանցքին շեղաղէք. «Յովհաննու Երզնկացոյ Կանոնական բաժնի, Հաւաքեալ ի կանոնական տաճմանաց Սրբոց Հարց» :

Էջ 473բ. — Խրատ վասն Մկրտութեան :

Էջ 480ա. — Վասն քարոսի օմոցանիլ զմանուկն :

Էջ 483ա. — Յաղակ Պապի եւ խրատ վասն Ամուսնութեան :

Էջ 491ա. — Յաղագս շնութեան եւ պոռնկութեան :

Էջ 495ա. — Յաղագս Գաղութեան :

Էջ 497բ. — Վասն Նրդման Կանոն :

Էջ 500բ. — Վասն ամուսնացելոյ եւ ամուսնացելոյ :

Էջ 503բ. — Կանոն վասն յիշմեաց եւ հայեցելութեան :

Էջ 509ա. — Կանոն վասն Ասելութեան :

Էջ 513բ. — Կանոն վասն Սիրոյ :

Էջ 518բ. — Կանոն վասն Ազօթից Մարդկան :

Էջ 526ա. — Կանոն վասն հաստովամուսնութեան :

Էջ 531բ. — Կանոն վասն Հազորդութեան :

Էջ 535բ. — Վասն Ողորմութեան :

Էջ 540բ. — Վասն Պապի :

Էջ 545ա. — Վասն չտանելոյ գուսանի Կնուսի :

Էջ 546բ. — Վասն Ամգարծ առնելոյ :

էջ 547ր.— Վասն ոչ առնելոյ սուգ ի վերայ մեռելոց:

ԽԲ.— էջ 551ա.— Տեսիլ Սրբոյն Գրիգորի մեր Լուսաւորչին:

ԽԳ.— էջ 567ր.— Երանելոյն Եփրեմի խորին Ասորոյ ասացեալ Վասն ոչ լուծանելոյ զսաՀս զՀորեքարաթն եւ զուրբաթն.— Արդ որ ոք լուծանեն...

էջ 575-576. վարի կէսը կտրուած կորած:

էջ 578ր.— ...եւ դու անօրէն բարկացող, ոչ լուար դասելն ի սաղմոսն եւ յառ [Շարունակութիւնը կը պակսի]:

Մամր յիշատակագրութիւնք Գրչի կր զտնուին տմէն ճառի վերջը. կ'առնենք քանի մը կարեւորները միայն.

1.— էջ 15ա.— Որգի Այ. ողորմեա ըստացողի զրոցս Բաբելոնացի տէր Վարդանին եւ իւր ամ. ննջեցելոցն:

2.— էջ 38ա.— Զստացող զրոցս զտէր Վարդան ՔՀ. եւ զծնադան եւ զկողակիցսն եւ ամ. արեւոյն մերձուորսն. կարդացողաց:

3.— էջ 316ր.— Որ ողորմի ստացողի

զրոցս տէր Վարդանին եւ իւր կողակցին Հրոփսիմիա խաթունին, եւ որդոցն ամենայնին:

4.— էջ 351ր.— Մանաւանդ տացէ լսել զնոյն բարբառ Յս. Քս. Բաբելոնացի տէր Վարդանին, եւ Կեղեցի խելառ Մարկոսին, ամէն:

5.— էջ 377ա.— Որում արժանի լիցի զստացող զրոցս զտէր Վարդանին եւ զտէր Կիրակոսն, եւ ամ. արեւ:

6.— էջ 400ա.— Որ ողորմի ստացողի զրոցս տէր Վարդանին եւ տէր Կիրակոսին, որ սա՛ հղեւ զրոցս սլատճառ, եւ մեք զընթաց:

Յետմագոյն յիշատակագրութիւն.

էջ 2. բոլորդիր նոտրակերպ.— Յիշատակ է զիրքս Մեծկայ որդոյն Տէրատուրին եւ կողակցին Սառային, որդոցն Առաքելին, Պաղչային, Յակոբին, Մուրատին, Պողոսին, Շաղաւաթին, Սահակին, որդոն Քալատուրին, ամ. արեւն մերձուորաց, կարդացողաց եւ յօղաց, ամէն:

1837

Տ Ր Ա Մ Ա Ք Ա Ն Ո Ւ Թ Ի Ի Ն.— 1

ԿԱՐԱՊԵՏ ԶԵՄԵՆՅԱՆ (1867)

Երուսաղէմ

1868

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Մատյ 20.5×13.5×3: Էջք 450: Հանդամանք յատ լաւ: Թուղթ ողորկ: Գրութիւն ամբողջովին սեւորակ մկանով, միասին, 20 տող, երբեմն նուազ: Եւղապիր մաքուր: Համառոտագրութիւնք սակաւ: Կաղմ կիսակաշի խաւաքարտեայ:

Ճակատ, չեղապիր.

Աշխատասիրեալս նուիրեմ

Առ Ամենաողատիւ եւ աստուածաբնալ Պատրիարկ Տ. Տ. Եսայի, Սրբոյ Գահոյս Ա

ռաքելեան՝ Սրբապետ Հայրն իմ բարերար, ն. ծ. ձուլիչ Կրպ. Զմիռնոցի Գ. Զեմեհեան, 1868, մայիս 27:

Ճակատ, սղապիր, չբնաւորի մէջ.

Տրամաբանութիւն Աշխարհաբառ, ի Հայրապետութեան Տ. Տ. Գէորգոյ Սրբապետար Կաթողիկոսին ամենայն Հայոց, եւ ի պատրիարկութեան Սրբոյ Աթոռոյս եւրոսաղէմի Տ. Տ. Եսայեայ Սրբապետ Արքեպիսկոպոսի, 1867:

էջ 1.— Հ.— Խնչ է տրամարանութիւնը:

Պ. — Տրամաբանութիւնն է արուեստ ուղիղ խորհելոյ. որովհետեւ բարեւոք քննել ու ճշմարիտը ստույնն եւ ստոյղն ալ անստույգէն որոշել կ'ստորկնքնէ :

էջ 3. — Պրակ Ա. — Հողին եւ անոր դուրսութիւնները ու ներդրածութիւնները :

էջ 19. — Պրակ Բ. — Ներդրածութիւնք Մտաց :

էջ 47. — Պրակ Գ. — Ընդհանուր Գաղափարք :

էջ 60. — Մասն Պորիւրեան :

էջ 117. — Պրակ Ե. — Հետեւանք Մակարութեանք :

էջ 137. — Պրակ Զ. — Հմտութիւնք :

էջ 233. — Մասն Երկրորդ, Դատումն :

էջ 318. — Պրակ Գ. ՈՃ :

էջ 338. — Մասն Երրորդ : Տրամախոհութիւն կամ խելամտութիւն :

էջ 387. — Պրակ Բ. — Բանական արուեստը՝ որ այն ինքն է Տրամաբանութիւնը, ինչպէս ճշմարտութիւնը դտնելու ե ուղիղ դատելու կանոնները կ'աւանդէ, նոյնպէս նաեւ դտնուած ճշմարտութիւնը ապացոյցներու ձեռք ուրիշներուն յայտնելու օրէնքները :

էջ 417. — Իմաստականութիւն ԺԳ. Ի միոյ սնուէ յայլ սնու :

էջ 420. — Վերջ :

էջ 421-422, դատարկ :

էջ 493. — Յանկ Գլխոց Ի վերայ Այրուբէնից :

էջ 437. — Աղիւտակ Պիւթագորեան :

էջ 438-450, դատարկ :

1838

Ք Ա Ր Ո Զ Գ Ի Ր Ք. — 6

ԲԱՐԹՈՂԻՄԷՈՍ ԼԱՏԻՆ ԵՊՍ.

Մէրտին

1768, 1769

ՆԿԼԻՐԱՐՈՒԹԻՒՆ. —

Մաւալ 21×15×3: էջք Բ+214+128:

Հանդուածը լաւ : Թուղթ Հասարակ : Գրիչ եւ Ստացող՝ Տէրացու Գէորգ, որդի Տէր. Անտոնի : Գրութիւն՝ խորագիրները, սկզբնատողներ եւ վլխատողները կարմիր, մնացեալը սև. մկանով, երկսիւն : 26 տող : Նոտրապիւր : Համառօտագրութիւնք չափազանց առատ : Կաշեկալով խաւաքարտեայ մաշած :

ԲՈՎԱՆԴԱՆՈՒԹԻՒՆ. —

էջ ԱԲ, դատարկ, բացի մէկ տողէ, եւ աղդուած խոնարութիւնէ :

էջ 1ա. — Գիրք Յաղաքս Հասարակաց յարութեան. — Զի ինքնիկ Տէր Հրամանաւ... :

էջ 8ա. — Գիրք Յաղաքս հասարակաց Յարութեանն : Ա. — Նախ թէ գիմչ է Յարութիւնն. — Պատասխանն վարդապետք եւ ասեն թէ Գ ազգ է յարութիւնն... :

էջ 9ա. — Երկրորդ հարցումն է թէ է

յարութիւն թէ ոչ. — Պատասխանեմք եւ ասեմք... :

էջ 30ա. — Եօթնևտասներորդ հարցումն է թէ ամենեքեան արալ յառնեն, թէ արալ եւ էգ. — Պատասխանեմ եւ ասեմ... :

էջ 33ա. — Յանգ գրոցս. Աժէ դուխներ :

էջ 33ա, ստորոտը. — Նշանք կատարածի. — Զերօնիմոս ասէ... :

էջ 34ա. — Գիրք Յաղաքս Դժոխոց : Հարցումն թէ հոգիքն բաժանեալք ի մարմնայն ի միմ ժամաւ հաստանք ի տեղիս իւրեանց :

էջ 64ա. — Յանգ գրոցս որ Յաղաքս դժոխոցն է. — Աժիւ Գլուխներ :

էջ 65ա. — Գիրք վառն Բանին մարմնացելոյ ասացեալ : Բանն որ ասէ. Եւ Բանն մարմին եղիւ եւ բնականք ի մեզ :

էջ 84ա. — Սքանչելի եղիւ գիտութիւն քո ասէ Սաղմոսերգուն Դաւիթ. — Ասեն վար-

դասիտք թէ մարդն է բաղադրեալ ի հոգւոյ եւ ի մարմնոյ... :

Էջ 87բ.— Ա.— Քարոզ Քանաճայից.— Քանաճայք քո զգեցցին դարդարութիւն... :

Էջ 97ա.— Բ.— Խրատ Եկեղեցականաց :

Էջ 135բ.— ԺԷ.— Զաղագս Վերջնոյ Դատաստամբն :

Էջ 141բ.— ԺԸ.— Վասն փառաց Արքայութեանն :

Էջ 150ա.— ԺԹ.— Վասն փառաց Սըրբոց յերկինս :

Էջ 164ա.— ԻԱ.— Քարոզ տա հասարակ ամ. Սըրբոց :

Էջ 169բ.— ԻԲ.— Յաղագս Մահու.— Ոյ մահ, բարի է զատաստան քո... :

Էջ 172բ.— ԻԳ.— Քարոզ Հրեշտակաց :

Էջ 181ա.— ԻԸ.— Քարոզ վերջին օծման :

Էջ 191բ.— ԻԶ.— Քարոզ է կմբոյն.— Տեսի յաջոյ ձեռին աշմ որ նստէր ի վերայ յաթոռն... :

Էջ 206ա.— ԻԸ.— Յաղագս Ընթրեացն.— Այր ոմն զործեաց ընթրիս... :

Էջ 213բ.— Յանգ Քարոզից.— Ա.— ԻԸ Քարոզներ :

Յիշատակարան Գրչի.— 1768

Էջ 214ա, յարբ.— Գրեգոր նախնոցաց քարոզիչ, յոժանդակութեամբ ամենատուր կուսին Մարիամու Աստուածածնին, ի վանս Մակարայեցւոց Շամունեայ եւ ի սրբոցն, Աթիլայ Սր. Առաքելոց, ձեռամբ նուազատանամբ Լեւթ ճրճար որդի շամաս Անտոնին, որ է թոռ մկրտի Միքայիլին, Կատարեցաւ օգոստոսի ինն աւուր, յամի մարդեղութեան բանին Այ. 1768, իսկ ի Թուին Հայոց ՌՄԺԷ, ի փառս Յի. Քի. եւ ի պատիւ ամէնօրհնեցելոյ կուսին Մարիամու, որոյ բարեխօսութիւնն ի վերայ մեր, եւ ամ. հաւատարմաց ծառայից իւրոց եղիցի ամէն :

Ի քաղաքն Մէլրոն :

Էջ 214բ.— Նախեբգան Քարոզի Իրոց, գոր արարեալ է տեսառ Բարդուղիմէոսի Ֆրոյլայ Եպիսկոպոսին, ի կարգէն քարոզողաց, եւ թարգմանեցեալ ի լատին լեզուէ ի հայ բարբառ, յամի Տեսառ 1331 :

Քարոզ վասն քարոզող վարդապետաց.

— Դեացէք քարոզեցէք եւ աշակերտեցէք դամ. հեթանոս... :

Էջ 16ա.— Յիշատակարան.

Վասն աշորիկ եւ Ֆրայ Բարդուղիմէոս Լայս. Մարադոյ, ի կարգէ սրբոց Տոմիսիկոսի, Երկուցեալ յԱստուծոյ, ոչ կամեցայ դիմ տունալ քան իւրն երկրաւ թաղուցանել, եւ կամ ի վարչամակի ծրարել, այլ արկի ի սեղանաւորս ի մէջ ոմանց բանասիրաց, զի տէր արծաթին տոկոսեօք պահանջեցէ ի նո՞ղանէ, եւ եւ կարօտ եմ ընդ ողորմելի այրոյն արկանել զերկուս լոճայս ի դանձանակն Տեառն : Եւ որպէս ի շնութիւն խորանին Տեառն ոմանք մատուցանէին զպատուական ակունս, ոմանք զոսկիս, ոմանք զարծաթ, եւ ոմանք զծիրանիս, իսկ յինչն բաւական է մասս յայժեաց, յասն : Ճաճկութի խորանին :

Վասն որոյ ջան եղեալ կարգիցի զԿարոզ յաղտութիւն հոգւոց. զի որք կարեն յնթեռնուր զդրեանս բաղոմա. զի որք ոչ կարեն օսմանել սեղան խորտկաց, եւ հաց ցորենոյ, ի վաշխումն կերողաց, առ ձեռն պատրաստ զտցեն զպարեղէն նկատուս եւ արկեցն ժողովրդեանն : Եւ որք օլտեցին տացեն զշնորհակալութիւնս հանդերձ զսնոթեամբ մարմնացելոյն Այ. Տե. մերոյ Յի. Քի. զի ի նմանէ կ'ամ. բարութիւնն եւ թէ սղալումն ինչ զտանիցէ ի սմա, թողութիւն շնորհեցէ : Վասն զի օտար լեզուաւ որչափ կարացի, զրեցի. այսինքն ի սարսից լեզուէ ի հայս : Զթիւրութիւնն եւ զսղալումն մի՛ տացեն սրբոյ եւ մեծի Եկեղեցւոյն Հոժայ, այլ ինձ, եւ թարգմանողին : Քանդի սուրբ Եկեղեցիւր լցեալ է զկտութեամբ եւ ճշմարտութեամբ, բոտ նմանութեան աշտարակին Դաւթի, սպառաղինեալ զանազան զործեօք պատերազմականօք, այսինքն զորով սրբովք, եւ արտաքնովք, որպէս ասի երկ Գ. Պարսնոց քո իրրեւ զաշտարակ Դաւթի, որ չինեալ ի Թալայիթ, ի վահանք կախեալ կան ի նմա ամ. նետք աշտեայ զորաւորաց :

Եւ արդ՝ ակամայ կամօք յանձն տուի զայս զործ, որ ի վեր է քան զկար իմ. քանդի յոյժ հարկեալ եղէ յաղաւանաց միտրան վարդապետաց, որ եմ յետինս ի վարդապետաց, եւ ոչ արժանի վարդապետական անուան, զի ոչ եմ ժամանեալ ի ծայր զկտութեանն, այլ զսակաւիկ ուսեալ ի փրանաց :

սրբոյ եկեղեցոյն, եւ ոչ լոնայնցի ի սրտի մը տօք խնդրողացն, վասն որոյ եւ շնորհացի նոցա :

Սակայն ի կարողութենէն Քի. եւ ի պլխաւոր աթոռոյն Սրբոյ Պետրոսի, ընդ բաւարարանօք լիցի ամ. Եթէ տացէ զՔարոզ զիրքս զայս ի ձեռն հակառակաց եւ սուտ միարանից, Քանզի բաղում անգամ չորձեցաւ, զի հակառակորդք զբանս մեր առեալք, զինեցան ընդ մեզ, եւ ընդ ճշմարտութիւնն : Վասնորոյ ընդ անխիղճ է այն, որ տայ ըզ զիրս զայս հակառակորդաց, եւ կամ կեղա-կարծից միարանաց :

Եւ թարգմանեալ զիրս յամի Տեառն 1331, ի ժամանակի վերադիտողութեան սրբոյ եւ մեծի աթոռոյն Հոռոմայ 22 Յօհաննէս սրբապանի պտպին, որ է տեղակալ Սրբոյն Պետրոսի պլխաւորին առաքելոց : Եւ ի կաթողիկոսութեան Հայոց Յակօբու, որ էր յոյժ հնազանդ Հոռոմայ սրբոյ եկեղեցոյն եւ Հրոմանիակաստսր :

Արդ եւ ևս նուաստս եւ յետինս ի բանասիրաց Յակօբոս, որ արժանի եղէ միաբանութեան ընդ սրբոյ աթոռոյն Հոռոմայ, եւ հասի առ ոտս առն Այ. տեառն Բարդուղիմէոսի վերապաշտօն Եպիսկոպոսին, եւ իրրեւ ըզ ծարաւ ոք զտեալ զըհորս ոսկեղէնս, լցեալ ջրով կենդանեալ, խեցեղէն եւ բնկեալ ամառնով հանի սակաւ մի յանձնական աղբերէն, որով զովացուցաք զծարաւս մեր : Քանզի երբ ջանիկ Եպիսկոպոսն ուսեալ էր զպարսիկ լեզուն, որոյ եւ ևս սակաւ մի ծանօթ զոյով, յորմէ զայս Քարոզիքս մեծաւ ջանիւ փոխեցաք ի հայ բարբառ, ի գեղեցկանիտ երկիրս որ կոչի Երնջակայ դաւառ, ի գիւղս Քոնայ, ընդ հովանեալ Սրբուհոյ Աստուածածնայ Վանացս, որ նորագոյն կառուցաւ ի 75 աւուրս, ձեռնադրութեամբ Սրբուհոյ Կուսին, որոյ ընդ Որդոյն իւրում փառք եւ պատիւ :

Որ եւ այսոցիկ ամ. բարութեանց եղեւ պատճառ ուսումնասէր եւ ջրտնալան, վառեալն աստուածայնով սիրովն ի սէր միաբանութեան ընդ սրբոյ եկեղեցոյն Հոռոմայ, Յօհաննէս վարդապետն, որ մակաձայնեալ կոչի Քոնեցի : Որ յոյժ հոռացեալ էր քան զընկերակիցս իւր ուսմամբ զորոց : Սակայն այնու ոչ չատացեալ, այլ եւ կամեցաւ մեծաւ փա-

փաղանօք կրթիլ գիտութեամբ սրբոյ եկեղեցւոյն Հոռոմայ, զորոյ զճաշակն սակաւիկ մի առեալ էր : Վասնորոյ իրրեւ զՅեսու Նաւան երթեալ լրտեսեաց զերկիրն աւետեաց, այսինքն զճշմարտութիւնն Հոռոմայ եկեղեցւոյն, եւ երբ ի նոցանէ զպատուական պըտուղն, եւ զբարեհաճ ողկոյղն լծակաւ բաղում նեղութեան, զվերոյ դրեալ այն Այ. զտէր Բարդուղիմէոս զերապաշտօն Եպիսկոպոսն, եւ ընկալեցոյց ի գիւղս Քոնայ, ծառայելով նմա իրրեւ զմի ի սրբոցն Աստուծոյ : Եւ ետ շինել զհիւանալի եկեղեցիս՝ բարեպաշտ եւ երկիւղած առն Այ. պարոն Գէորգայ, որ էր իշխան եւ առաջնորդ նոյնոյ գեղջրն Քոնայ : Եւ զայսպիսի զանձս, զոր եղիտ վերապատուելի վարդապետսն Յօհան, ոչ պահեաց ինքեան միայն, այլ եւ զբաղումս յորդորեաց ի սէր եւ ի միաբանութիւն ընդ մեծի աթոռոյն Հոռոմայ : Եւ ածեալ զընկերակիցս իւր՝ կցորդ արար մեծի բարութեանցս այսորիկ : Վասնորոյ աղաչեմ սրտի մտօք յաղօթս յիշել զերախտաւորն : Ամէն.— Հմմտ. Թ. 294, Բ. Հատոր, էջ 122-123 :

էջ 18ա.— Քարոզ Աւետեաց Աստուածածնայ.— Առաքեցաւ Գարբիէլ Հրեշտակ Աստուծոյ... :

էջ 31բ.— Քարոզ Ծննդեանի Քրիստոսի.— Եւ Բանն մարմին եղեւ... :

էջ 43.— Քարոզ Զորոքոյ : Դարձեալ վասն Ծննդեանի Քրիստոսի.— Եւ Բանն մարմին եղեւ... :

էջ 56ա.— Քարոզ Հիմգերորդ : Վասն Տեսնի ըմի առաքիմ.— Իրրեւ լցան աւուրք սրբութեան նորա... :

էջ 70ա.— Քարոզ Վեցերորդ : Վասն Պատիկի.— Եւ հարսանիք էին ի Կանայ Գալիլեացոց... :

էջ 81բ.— Գլուխ Եօթներորդ : Դարձեալ վասն Հարսանեաց :

էջ 91ա.— Քարոզ Ութներորդ : Վասն Ծաղկազարդիմ :

էջ 92բ.— Քարոզ Սրբուհոյ Աստուածածնայ Ծննդեանի :

էջ 99ա.— Դարձեալ Քարոզ Ծննդեանի Աստուածածնիմ :

էջ 104բ.— Քարոզ Թլպատութեանի Քրիստոսի :

հջ 110թ.— Քարոզ ի Կիրակէին ի մէջ Ուրօրէից Ծննդեանմ Տեառն.— Սէս սա կայ ի գլորումն...

հջ 116ա.— Քարոզ Կիրակէին որ ի մէջ Ուրօրէից ի Յայտնութեան Տեառն.— Ոչ հայր քո եւ ես տառապէաք...

հջ 122ա.— Քարոզ Մկրտնութեանմ Քրիստոսի:

հջ 128ա, ստորոտը.— Վախճան Երկրորդ Քարոզդիրդ:

Յիշատակարան Գրչի.— 1769

հջ 128թ, վերը.— Գրեցաւ Երկրորդ Քարոզդիրդ, յօժանդակութեամբ ամենատուր Կուսին Մարիամու Աստուածածնին, ի վաշտը Մակարայեցոցն, Շամուռնայ եւ Եօթն որդոցն, Աթիսայ Սր. Առաքելոց, Նուաստ անուամբ տիրացու Գէորգին որդի տիրացու

Անտոնին: Եւ գրեցաւ այս գիրք ընդ հովանեաւ Սր. Գէորգայ Եկեղեցոյն, ի Ժամանակի աստուրորդութեան Յօհաննէս Լակիսկոպոսին, ի թվին ժարեղեղութեան բանին Աստուծոյ 1769, իսկ ի թվին Հայոց ՌԻՓԸ, օգոստոսի 13, ի փառս Յի. Քի. Ամէն:

Ի քաղաքն Մէլրտին:

Յետնագոյն յիշատակագրութիւնք.—

1.— հջ 128թ, նախորդին ներքեւ.— Տէր Գեորգոս Յակորճան զննաց զնա ի տիրացու Անթոնի տղի Գէորգի գրեկուց, դոս. Գ. Ե.

2.— Նոյն էջի աջակողմէան յոսանջքին.— Տիրանակերտցի Զնէսիդեան տեառն Մկրտնայ Վարդապետի է, յաղղէ կաթոլիկ:

3.— հջ 16, վերը, մէկ տող.— Տիրաւորակերտցի տեառն Մկրտնայ կաթոլիկ քահանայ է զիրքս:

1839

Ժ Ո Ղ Ո Վ Ա Ծ Ո Յ (ԱՅԼԱՋԱՆ)

Երուսաղէմ

ԺԻԻ. Գար

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Ծաւալ 21×17: հջ 128: Հանդամաք յաւ: Թուղթ Հատարակ: Գրութիւն ամբողջութիւն սեւորակ մեկանով, միասին, 24 տող, Երեմն նուազ Եւղայիր: Համառօտագրութիւնը բոլորականն թիւ մը աւելի: Թղթակազմ:

ԵՐԱՅԱՆԴԱՆՈՒԹԻՒՆ.—

հջ 1.— Յաղապս նախադրութեանց ի վերայ սեւորակն Հայրի:

հջ 9.— ի վերայ մակարայից:

հջ 14.— Աստուածաշունչն է բանք Այ. եւ հուսաքն մեր հաստատեալ են ի վերայ բանից Աստուծոյ...

հջ 21.— Շինական ոմն յերթալն յեկեղեցի յաւուր միում, Հանդիպեցաւ նմա ի ճանապարհի աշր ման անհաստ, որ ԼՀարց ցնա թէ ո՞ր երթաւ: Պատասխանի ետ զիւղացին, Երթամ ի սուրբ Եկեղեցին պարոն: Դարձեալ ԼՀարց նմա այրն. Զի՞նչ առնել երթաս յե-

կեղեցին: Ետ պատասխանի շինականն, առնել Երկրպալսութիւն Աստուծոյ: Երրորդ անգամ յայդանկով զնա հարցանել. Այդա՞նք առաջ ինձ, մեծ է Ած. քո, Եթէ փոքր: Ասէ ցնա զիւղացին. Պարոն, այնչափ մեծ է Ած. իմ մինչ զի ահապին մեծութիւն Երկնից ոչ է բուական պարունակել զնա, եւ այնչափ փոքր է, մինչ զի կարէ բնակիլ ի սրտի իմում:

հջ 32.— 1830 ամի, օգոստոս 13, զնաց տատի, ի Սր. Բէթլէէմ, Հարապտու Լ. սիւրբ ի հաստարիմ Լղալայ իմ տիրացու Տիմօթէոս, զսան օգափոխութեան...

հջ 63.— Ով բարձրագահ զերեբանիկ Առաքելական Աթոռ Սրբոց Յակոբեանց, խնդաւ Լ. ուրախ լեր յոյժ, մեծաւ ուրախութեամբ Լ. ցնծութեամբ, ընդ նորապսակ բնորեալ Լ. որմանաժարանց պատրիարկ Տ. եւ Տ. Յօհաննէս Արքեպիսկոպոս...

հջ 63.— Սկիւրն իմաստութեան Երկիր

Տեառն.— Երանի այնժ, որ ունի ի սրտին
դերկիւնդն Աստուծոյ...:

Էջ 70.— Որինակ հակադրութեան րա-
հից:

Էջ 18.— Յաղապս ձևութեան:

Էջ 84.— Յաղապս փոխարկութեան:

Էջ 86.— Յաղապս խնամտութեան առա-
հին կանոն:

Էջ 5.— Յաղապս դիմառնութեան առա-
ջին կանոն:

Էջ 103.— Յաղապս ընդլայնման:

Էջ 122.— Ի Մահն Աղեքսանդրու:

1840

Ժ Ո Ղ Ո Վ Ա Մ Ո Ց (ԿՐՕՆԱԿԱՆ)

[Երուսաղէմ?]

[2. 1468?]

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆ.—

Ծաւալ 20×15×1.5: Էջ 244: Հանդա-
մանը բաւարար. տեղտեղ աղտոտ եւ փնա-
ուած ցեղերէ: Թուղթ հասարակ: Գրիչ առա-
ջին մասին՝ Աստուածատուր Վրդ. Տրապի-
դոնցի, Գրութիւն՝ վերջին մասերուն խորա-
դիրները եւ գլխադիրները կարմիր, մնացեալ-
ը սեւ մէլանով, միասիւն, 38, 23 տող, Նոտ-
րադիր աշխատեալ: Համառօտադրութիւնք
առատ առաջին մասին մէջ: Կաղճ կիսալաթ
խաւաքարտեայ:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ.—

Էջ 1, սկիզբը թերի.— Որդին եւ Հոգին
յԱստուածութենէն: Եւ որպէս Հոգիտ ոչ ասի
Իան, Եւ Իանն ոչ ասի Հոգի. այսպէս եւ ոչ
ասի Որդին Հոգի, եւ Հոգին Որդի...:

Էջ 5.— Կիրակոս Վարդապետի ասաց-
եալ, Վասն խոստովանութեամբ.— Առ բանն
որ ասեն թէ Հայոց ջառանգընդ ղոստովա-
նութիւնն ոչ ղրտեն առնուլ եւ ոչ ղեղն ղենլ
մեղուցելոյն...: Տես նաեւ վարդ, էջ 51:

Էջ 12.— Գիր Հաւատոյ խոստովանու-
թեամ Հայաստանեայց եկեղեցոյ, գրեալ ի
Ներսէս Արքեպիսկոպոսէ: Իսնիւք դուդ-
նաքեայ...:

Էջ 40.— Յոհաննու իմաստասիրի Հայոց
Կաթողիկոսի, Յաղապս Միաշարաթի.—
Արդ ասացուք ղխորհուրդ միաշարաթի...:

Էջ 41.— Ի բան Սրբոյ Աւետարանին որ
ասէ, Հայր դռնանա՞մ գէ՞ն ղի յամ. Ժամ լը-
սես ինձ.— Ամաչեսցէ Թէոդորիտոն եւ նմանք

նոցա հերձուածողքն որ ասեն, ոմն կարդայր
եւ ոմն յսէր...:

Էջ 43.— Ուրեմն ի տաճկաց հարցումն
.— Ընդէ՞ր ինքն Ած. իջանէր յերկիր, միթէ
ոչ կարէր ի ձեռն հրեշտակի փրկել ղմարդիք
ի ձեռաց բանասարկուին...:

Էջ 47.— Վասն բանին որ ասեն թէ
պարտ է ջուր արկանել ի Սբ. Խորհուրդն,
Առ այդ պատասխանեմք.— Զպատարապն
նախ եւ առաջինն Քս. մատոյց ի վերնատանն

Էջ 51.— Ի Կիրակոս Վարդապետէ պա-
տասխանի ընդդէմ ծոռանդաց, ոյն լանին որ
ասեն թէ Հայք ոչ խոստովանութիւն առնուլ
ղրտեն եւ ոչ ղեղ ղենլ...:

Էջ 54.— Պողոսի իմաստասիրի Տարօնե-
ցոյ տապան ընդդէմ Ժողովոյն Քաղկեդո-
նի.— Աստուածային եւ մեծն Առաքեալն Պո-
ղոս զրէ առ Կորնթացիսն ասելով...:

Էջ 69.— Ընդդէմ Հոռոմայեցոց պատաս-
խանի, զոր ասացեալ է տիեզերայլոյս վար-
դապետին Կիրակոսի.— Առաջի հարցումն,
թէ Պետրոս գլուխ է առաքելոցն եւ Հոռոմայ
եկեղեցոյն աթոռակալ...:

Էջ 108.— ...եւ յաւելան ի դործս ան-
դէնութեան պնացիոն իւրեանց, զոր յառաջն
ունէին, եւ դանպ լայսմամ. յաջորդ էջը
տարբեր բամ է գրչութեամբ եւ միւրով. ըս-
կիզբը թերի):

Էջ 109.— ...Քի. բեւեռքն քանի էին,
Պի. Դ. եւ անուանքնոցա, Աղուր, Դատուր,
Սատուր, զադ Վանատուր...:

Էջ 116.— Եւ առեալ Յի. զպատմուհանն

անկարանի ազաւ եւ ասէ. Անայ եհաս ժամ
դի փառաւորեցի Որդի Մարդոյ...:

Էջ 118.— Հարցմամբ խիտ գեղեցիկ եւ
պիտանի. ով կարդայ լաւ ի միտ առնու եւ
զգծողս յիշէ վասն Աստուծոյ.— *Ջիւն է թէ՛*
Աւրանեալ է փայտն որով լինի արդարութիւն

Էջ 133.— Վասն Զատիկի մատաղի. զի
բարի է և չէ խտտամ. յԱռաքելական երկրորդ
կանոնացն. գոյ գրեաց կղեւ ամ. հեյա՛նո-
ւաց:

Էջ 137.— *Քանի իրօք ազոն Յոանկաց*
արտարոյ է յամ. ազոյց զբիստոնէից...

Էջ 157.— Ի Հաւատոյ քիտնն Ստեփա-
նոսի Միոնեաց նշխակոյսի. գոյ գրեաց պա-
տախանի քիտոյն Անտիոքայ պատրիարքին
.— *Դարձեալ ասէք յստն կուսական աւետ-*
եացն թէ մեք ոչ տոնեմք...

Էջ 161.— Վկայութիւնք ընդդէմ Ոռցա,
որք ասեմ Բէ Տէրմ ոչ եկեր զգառն ի հինկ-
շաքալոյ երեկոյին...:

Էջ 169.— Վկայութիւնք զի պարտ է
զհաչեցարն ասել ամ. օր ի դէմն Որդոյն:

Էջ 181.— Սկիզբն խոստովանութեան եւ
յայտմութիւն գաղտնեաց, պատմութիւն
յանցեալաց. Գրիգորի Յետմանց Մարշալոյ,
ասացեալ մեղայի առաջի ծածկագիտին Այ-
որով զամ. տեսամէ յառաջ քան զլիմնին ըն-
ցա խրատ անձին.— *Արէ ի խոստովանութիւն*
ի պիշեթի...

Էջ 189.— Բագում վկայութիւնք ընդ-

դէմ Ոռցա որք ապականացու ասացին զան-
պական մարմին Տեառն մերոյ Յի. Քի. եւ
անկանեի կիրք հտուն նմայ. որ է կերակ-
րոց եւ ըմպեանց ախտաբար հոսումն: Երի-
նոսի հետեւողի առաքելոցն.— *Անարգէն զՈր-*
դին Այ. եւ մարմնոյ փրկութիւն ուրանան...

Էջ 199.— Վկայութիւնք վասն Երմոյ-
եան Տեառն եւ Մկրտութեան. զի պարտ է
ի միում աւուր տօնել. ի Զն յումվարի ամ-
սոյ: կղեւայ առաքելասահման կանոնացն.—
Կարգեցին առաքեալք զօր Մերդեանն Տեա-
որն յունվարի Զ:

Էջ 205.— Հարցմամբ վասն Երմոյեան
Քի. Այ. մերոյ եւ վասն յղութեան ամէն-
տրեմեալ կուսին Մարիամու...:

Էջ 223.— Յոնանմու Վարդապետին ա-
սացեալ վասն աներման աշխարհի եւ վասն
գալըստեանց Քի. ի դատաւտան անոնեոյ.—
Մեք որ ակն ունիմք զպըստեանն Քի. վր-
կայութեամբ Սր. Գրոց...

Էջ 236-244, զատարկ:

Լամբ յիշատակագրութիւնք Գրչի.—

1.— Էջ 43.— Որ և սրբոց ազօթիւքն
և բարեխօսութեամբն ողորմեցի Գա. Աձ.
զրչիս, սուտանուն Տրապիկոնցի Աստուածա-
տուր Վարդապետիս, որ անուամբս եմ միայն
և զործովս եմ մէրջնակալ. և կարգացոյց
և խողաց և սրտի մտօք ողորմի առագոյց
և որ լամբն ասէ ամէն, Աձ. ողորմի:

2.— Էջ 54.— Զմեղօք զատապարտեալ
Հոյիս ազալեմ յիշի և մեղաց թողութիւն
խնդրել զի և ձերն թողցի: Հայր մեղայիս:

1841

Ք Ա Ր Ո Զ Ա Գ Ի Ր Ք (ՄԱՍՆԱԿ)

ՅԱԿՈՐ ՊՅՐ. ՆԱԼԵԱՆ

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Մաւալ 21×15×4: Էջք 14+469: Հանդա-
մանք բաւարար: Թուղթ Հասարակ: Գրու-
թիւն ամբողջովին սեւ մեկնանով, միասին,
28 տող: Նոտր չեղադիր: Համառոտագրու-
թիւնք յոյժ առատ: Կաշեկազմ տախտակեայ
գրոշմադարձ Հնամաշ:

ԲՈՎԱՆԴԱԳՈՒԹԻՒՆ.—

Էջ 1.— Սկիզբն ամ. բարեաց է անձա-
մանակն Աստուած...:

Էջ 11.— Շնորհօք ամենաղօրին Այ. բա-
կեալ Լեղե ոյս, և զօրութեամբ Սր. Հոյոյն
աւարտումի լիցի. օղնեա Հոյի Սր. տկար և
ունիմտտ ծառայիս քո: Քարոյ ԾԳ.— Ար-

տաքոյ Կիրակէից ի տօնի Դաւթի Մարդարէ-
ին և Յակոբայ Տեառնեղոսին :

Էջ ԻԵ.— Ի վերայ Սրբոյն Ստեփաննոսի
Նախասարկաւորին և առաջին մեծի և ան-
յաղթ վկային.— Կոչեցին երկուսուսանքն ըն-
դամութիւն աշակերտացն . . . :

Էջ ԽԱ.— Ի վերայ զյիսուոր Առաքելոցն
Պետրոսի և Պողոսի . . . :

Էջ ԵԸ.— Քարոզ ԵԶ.— Ի վերայ Որդւոցն
Որոտման Յօհաննու Աւետարանչին և Յակո-
բայ Մեծի Առաքելոյն.— Եւ յաթոռոյ անտի
և տնէին փայլատակունք . . . :

Էջ ԿԶ.— Քարոզ ՀԻ.— Առաջաւորի Պա-
հոցն :

Էջ ՂԳ.— Արտաքոյ Կիրակէից, ի վե-
րայ Սրբոյն Սարգիս Զօրավարին . . . :

Էջ ՃԼ.— Քարոզ ԺԼ, ի վերայ Յովա-
կիմայ և Աննայի . . . :

Էջ ՄԷ.— Քարոզ ԿԶ, ի վերայ Թլփա-

տութեանն Քրիստոսի :

Էջ ՅԺԸ.— Քարոզ ՂԳ, Հինդերորդ Կի-
րակէի Մեծի Պահոց, ի վերայ Դատաւորին :

Էջ ՅՀԵ.— Քարոզ ՃԺԳ.— Արտաքոյ
Կիրակէից, ԿՄԱ Նախարարմանն Քրիստոսի :

Էջ ՅԶԶ.— Քարոզ ԽԹ.— Ի չարաթու
աւուր.— Ի վերայ Սրբոյն Յակոբայ Մծրնայ
Հայրապետին :

Էջ ՆԹ.— Մահ մարդոյ Հանգիստ է զի
փակեաց զնովա զՎԺ.— Բան Յորայ :

Էջ 423.— Բան Յաղպոյ մահու :

Էջ 443-444, դատարկ :

Էջ 445.— Եւ բաղում բորտոք էին առ
նղիսէի Մարդարէի, Եւայն :

Էջ 454-470, դատարկ, բայց չբնագրծ-
ուած :

Էջ 471.— Յանկ Գրքոյն է :

Էջ 475-478, զյիփայր դրուած :

Էջ 479, կողքին փակած :

1842

Ա.— Ք Ա Ր Ո Զ Գ Ի Ր Ք

Բ.— ՊԱՏՄ. ԱՂԵՔՍԱՆԴՐԻ (ԹՐՔԵՐԷՆ)

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Մաւալ 21×15×3: Էջ 452: Հանգա-
մանք յաւ: Թուղթ հասարակի Գրութիւն՝
խորագիրները և զլազգիքները կարմիր,
մուղեայր սեւորակ մեյանով, միասին, 25
տող: Նոսր չեղադիր անարուեստ: Համառո-
տադրութիւնք առաջին մասին մէջ յոյժ ա-
ռաստ, Կաշեկաղձ խաւաքարտայ:

Ա.— Ք Ա Ր Ո Զ Գ Ի Ր Ք

Էջ 1-2, դատարկ:

Էջ 3.— Ա.— Քարոզ վասն զալստեան
Տեառն մերոյ Յի. Քի. ի Սր. Քաղաքն Երու-
սաղէմ ի Մաղկադարդի Կիրակէին.— Հրա-
չառեսն ի մարդարէս և սքանչապատումն ի
տեսնողս մարդարէն Զաքարիաս . . . : Աջա-
կողմեան լուսանցքին. «Յովհաննէս Պատ-
րիարդէ»: Նոյնպէս նաեւ յաջորդ Բ-Դ Քա-
րոզներուն:

Էջ 28.— Ե.— Քարոզ Հիմգերորդ Կիւ-

րակէին գկմի Զատկին, Յաղպոս երեսնայ
Սրբոյ խաչին.— ի զոուչութիւն և ի խրատ
. . . : Զախակողմեան լուսանցքին. «Թաղէ-
ոս Վարդապետէ»:

Էջ 35.— Զ.— Քարոզ Վեցերորդ Կիրա-
կէին գկմի Յարութեան.— Շնորհիւ ամենա-
սուրբ Երրորդութեան. . . : «Յովհաննէս
Պատրիարդէ»: Նոյնպէս և յաջորդ:

Էջ 46.— Ը.— Քարոզ ի հորհուրդ Մե-
ծաւորաշ Կիրակէին.— Զմաստիք երկիւղա-
ծութեամբ. . . : «Քարոզիկիմէս Վարդապե-
տէ»:

Էջ 54.— Թ.— Քարոզ ի վերայ Պէմտե-
կոստի Կիրակէին.— Շնորհիւ ամենասուրբ
Երրորդութեան. . . : «Յովհաննէս Պատրիար-
դէ»:

Էջ 61.— Ժ.— Քարոզ վասն զալստեան
Հագւայն Սրբոյ.— Աղբւրն կենաց. . . :
«Քարոզիկիմէս Վարդապետէ»:

Էջ 65.— ԺԱ.— Քարոզ գկմի Պէմտեկոս-

տէին Յարութեան Առաջին կիրակէի. եղիա
ԼԲարգարէին.— *Շնորհիւ ամենասուրբ Եր-
րորդութեան. . . : «Յովհաննէս Պատրիար-
ղէ» :*

էջ 71.— ԺԲ.— Քարոզ գնի Պէմտէկոս-
տէի. Գարծալ եղիա Մարգարէին կիրակէի
.— *Եւ Աղեւ ի վերացուցանել Տեառն զեղիա
Մարմամբ յերկինս. . . : «Բարդուղիմէոս
Վարդապետէ» :*

էջ 73.— ԺԳ.— Քարոզ ի յելման ասու-
րքն Լուսաւորչին ի Վիրապէն. և էջմիածնայ
Առնախըմբութեան ասուրքն.— *Շնորհիւ ամե-
նասուրբ Երրորդութեան. . . : «Յովհաննէս
Պատրիարղէ» :*

էջ 80.— ԺԴ.— Քարոզ դարձեալ յասուր
Ելման Լուսաւորչին ի Վիրապէս. եւ ի վե-
րայ Բաղէնի.— *Ի վերայ այնք ըսնի կա-
ծակիսմաքուր մարդարէին Եսայիաս. . . :
«Բարդուղիմէոս Վարդապետէ» : Նոյնպէս և
յաջորդը :*

էջ 93.— ԺԵ.— Քարոզ Յարութեան եր-
րորդ կիրակէի գնի Պէմտէկոստէին.—
*Ճարտարապետն ամ. իմաստից. . . : «Յով-
հաննէս Պատրիարղէ» :*

էջ 101.— ԺԶ.— Քարոզ Գիւտի Նշխա-
րաց Ար. Լուսաւորչին.— *Ի վերայ այնք ըս-
նի զոր ասէ արքունին ի մարդարէս ասա-
ռածաճայրն Դաւիթ. . . : «Բարդուղիմէոս
Վարդապետէ» :*

էջ 105.— ԺԷ.— Քարոզ դարձեալ Գիւտ
Նշխարաց Ար. Լուսաւորչին.— *Շնորհիւ ամե-
նասուրբ Երրորդութեան. . . : «Յովհաննէս
Պատրիարղէ» :*

էջ 111.— ԺԸ.— Քարոզ Կամառոտ ի
վերայ Սրբոյն Գրիգորի Լուսաւորչին.— *Ի
վերայ այնք ըսնի զոր ասէ մարդարէն Միք-
իտ. . . : «Բարդուղիմէոս Վարդապետէ» :*

էջ 116.— Ի.— Քարոզ գնի Պէմտէ. Ե
երրորդ կիրակ. Գիւտ Տփայ Աստուածամօրն.
— *Շնորհիւ ամենասուրբ Երրորդութեան. . . :
«Յովհաննէս Պատրիարղէ» :*

էջ 122.— ԻԱ.— Քարոզ Վեցերորդ կիր-
ակէի գնի Պէմտէկոստէին.— *Ձի մայրս
մէր Սուրբ Եկեղեցի. . . : «Քաղէոս Վարդա-
պետէ» :*

էջ 128.— ԻԲ.— Քարոզ ի յԱյլակեր-
պութիւն Տեառն մերոյ.— *Շնորհիւ ամենա-*

*սուրբ Երրորդութեան. . . : «Յովհաննէս Պատ-
րիարղէ» :*

էջ 136.— ԻԳ.— Քարոզ ի վերայ Խաղ-
էնսի Առաքելոյն եւ Սանքիստոյ Կուսին.— *Ի
վերայ այնք ըսնի զոր արքայածինն Սողո-
մոն ասէ. . . : «Բարդուղիմէոս Վարդապե-
տէ» : Նոյնպէս և յաջորդ ԻԴ-ի՝ Քարոզները :*

էջ 168.— ԻԸ.— Օնանէս Պատրիար-
ղէս.— *Ձգորութիւն հաստոյ որ իրբէս Ըր-
մազնին եւ միսլատըղ, որ քարէնալ զերկաճն
ձյլէ առ ինքն. . . :*

էջ 174.— ԻԹ.— Քարոզ Յաղագս Հե-
զաւրքեան եւ Պատուիրամապահութեան.— *Ի
վերայ այնք ըսնի զոր ասէ աստուածարանն ի
մարդարէս կայծակնամաքութն Եսայիաս. . . :
«Բարդուղիմէոս Վարդապետէ» : Նոյնպէս և
յաջորդ ԼԷ-ի՝ Քարոզները :*

էջ 204.— Բան.— Եւ ասէ Սամուէլ ցլ-
թոճակերն. . . :

Մեկնութիւն.— Ստեղծին *բնութեանց*
. . . :

էջ 217.— Բան.— «Նստցիս յամբու-
թեան վրիժի, և իրբէս ի վէժ ձորոյն Սոսիե-
րայ».— Մեկնութիւն.— *Իրբն մարդարէա-
կան: Հողոյ խօսի առ Յարքարեկամն իւր. . . :*

էջ 219.— Սրբոյն Գրիգորի մերոյ Լու-
սաւորչին շարքարանայ որպիսութիւնքն և
թիւքն յայտնի լիցի համառատ :

էջ 220. զատարկ :

Բ.— ՊԱՏՄ. ԵՆԻԿՍԱՆԻՐԻ.— 2

Բրգմ. Երեմիա Զէյնլի

էջ 221.— Միքայի Հիփայէթի ձիւսման-
իկի Իսկէնտէրի Զուլգարնիյոն, Լյուքմիսան
լիսանիստէն քիւրքնէ լիսան յլիւնուիլի
Էսք. Էլ հազիր Երեմիա :

Մըսրըն իւլէմասի արդուն վէ տէրեա-
նքն. իսկ Հէնտէսի աստիթին իւլէկ իլէ. . . :
— Հմտ. Բ. 988, Գ. Հատոր, էջ 587 :

էջ 380.— . . . պատէ արկուլիէ արիւր
Հօմբիւնի էտայ Էթմի.— *վէսլլամ :*

էջ 381-382, դատարկ :

էջ 383.— Ուսումլար Էրմէնի հազրմէ
Հօփէկ օռնմա սաղարսըզ տէյոյ իւրտիւֆ-
լէրի իչին, Էլ ճէվապմամէ հազիր իւլէմա :

իփոխտա սիփալ էթմէլիբիզ քի՝ հանկի
փիլայէթտէ խոր պու Սէրդիս փիսկօրօս...:

Էջ 414.— Ռումիէրտէմ տէմիտի քի էր-
մէմի փափագ օլտուդի սիւննէք օլտմաւրլէր-
ամլէրէ ճէվապմամէ էլ հագիր Իբէմիա:

Փափաղ օլտուկի կիւն մէյտանտէ տու-
րուպ տէօրթ զրթա, հէփ էփայէլիի օգումաթ
Ֆարպ օլմուշ պիթիբմէկ կէրէկ...:

Էջ 438.— Բումիլէր էրմէմիլէրէ պօքծի
տէտիբիլէրի իջիւն ճէվապ մամէ էլ հագիր Ի-
մէմիալ.— Զօշուկլէրինիզ զըղէրինիզ չաղը-
րրլէր զօնշուլլիկ պօքծի...:

Էջ 438.— Տեֆա պէմլիկ տէվապը վէ
րիազէք իշիւն հագիր Ռէմիա.— Պէնլիկ տա-
վասընա կէլիբսէնիդ՝ իշիթ իմտի. սէնտէ կ-
չէկտէն տիւնիւզ պէնտէ՝ թիւրք ռայասի.
պիբիպիբիբիդի մէղէէ ալմազ նէտէն...:

Էջ 441.— Երստեղծանիւն Աղամայ՝ ա-
ռաջին մարդոյն, դեւք ժողովեալ խորհէին
զկորուստ մարդոյն...:

Էջ 440-448, դատարկ:

Էջ 449.— Զօրութիւն մանիլի կտին...:

Էջ 451-452, դատարկ:

1843

ՄԵԿՆՈՒԹԻՒՆ ՅԱՅՏՆՈՒԹԵԱՆՆ ՅՈՎՀԱՆՆՈՒ.— 1

Յ Ո Վ Հ Ա Ն Ն Է Ս

Զմիռնիա

1824

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Մտաւ 22×16×2: Էջ 106: Հանդամանք
րաւարար: Թուղթ հասարակ: Գրիչ՝ Հեղի-
նակը: Գրութիւն մարդընդին սեւ մեղանով,
միասին, 24 տող: Նոտր շեղագիր: Համառօ-
տադրութիւնք սովորական: Կաշեկազմ խա-
ւաքորտեայ կիսամաշ:

Չակատ.— Էջ 1.

Մեկնութիւն Գրոց Յայտնութեան Յօ-
հաննու Առաքելոյն, արարեալ համառօտ ո-
ճիւ ի բանասիրէ ումմէնէ ի փառս Այ. եւ ի
պատիւ Սրբոյ Եկեղեցւոյն Քիւ.:

Ի հայրապետութեան մօրս մերոյ Սրբոյ
Աթորոյն էլմիածնայ տեառն եւ տեառն եփ-
րմէի ևրջանկադարդ կաթուղիկոսի ամ. Հա-
յոց, եւ Սրբոյն Երուսաղեմայ պատրիարդի
տեառն Գարրիէլի արհի եպիսկոպոսի, եւ
Կոստանդնուպոլսոյ պատրիարդի տեառն Կա-
րապետի աղպասէր արհի եպիսկոպոսի:

Յամի Տեառն 1824, դեկտեմբերի մէկ,
ի Զմիռնիայ:

Էջ 2.— Նախըզանք.— Անյատակ խո-
րութիւն եւ անեզր լայնութիւն տեսանի ի
քեզ, ով Յայտնութիւն Յօհաննու...:

Էջ 3.— Մեկնութիւն Յայտնութեան
Յօհաննու Առաքելոյն: Գլուխ Առաջին:

Յայտնութիւն Յի. Քի.— Յայտնու-
թիւն Հրաշափառադոյն դործոց Տեառն մե-
րոյ Յի. Քի. ի մարդեղութենէ մինչեւ ի կա-
տարած աշխարհի...:

Էջ 91.— Գլուխ Ութուտասաներորդ.—
«Եւ յետ այսորիկ տեսի ալ Հրեշտակ իջեալ
յերկնից»:

Էջ 8.— «Եւ ամ. զերկոց յերկրին կեն-
դանեաց»:

Էջ 98.— Ի մեկնողէ դրքոյս ոտանաւոր
րանք, որոյ սկզբնատաք յօդին զնորա զա-
նուն:

Իմ Յիսուսի Գիրք Յայտնութեան զինչ ասէ,
Յորում զրեալ եղելութիւնք զինչ յայտնէ,
Ողաթիւի Սուրբ Յօհաննէս քեզ ճառէ,
Համայն զանցս եղեոնութեանց ազդ առնէ,
Արի, զարթիւր, ել ի հանդէս, քննեա տես,
Նայեա ի բանս եւ զարմացիր թէ մարդ ես,
Նսեմ են րանք եթէ կամիս իմանաս,
Ի մեկնութեանցըն ծանուցեալ Հիանաս.

Սրբազանիս Հոգի վերին ցուցանէ,

Է եւ նորա անուանակից որ մեկնէ:

Աստուածային խնամօք աւարտ արար-

ևալ զընթացս զործոյս, մատուցանեմ դայս իմ տկար մտացս աշխատասիրութիւն նազելի շուրիս հմոյ, և աղաչեմ ինքողաժիտ եղևալ սխալանացս, ընդդրկել ի ընդունելութիւնս սէրանան: 1825, ունեւորի 4, ի Զմիւռնիայ:

Ի՞նչ 99-106, դատարկ:

Յետևագոյն յիշատակագրութիւն:—

1867

Էջ 1. վերջ, տարբեր դրութիւն:— Ըն-
ծալի Մեկնութիւնն Յայտնութեան ի Տ. Կա-
րապետ քահանայէ Տէօֆէճեան Զմիւռնիոյ,
ի Թանդարանն Ս. Երուսաղէմի Ս. Յակոբ
նաւց վանուց, ի յիշատակ սիրելի ամուսնոյ
իւրոյ վարդուէի երկցկնոջ. Իդմիր, 1867.
մայիս 1:

1844

Ժ Ո Ղ Ո Վ Ա Ծ Ո Յ (ԿՐՕՆԱԿԱՆ)

[Երուսաղէմ]

2. 1812

ՆԿԱՐԱՆՈՒԹԻՒՆ.—

Մաւալ 21.5×15×1: Էջ 190: Հանգա-
մանք յաւ: Թուղթ հասարակ: Գրել և Ստա-
ցող՝ Մեսրոպ Արք. Իւսկիտարցի: Գրու-
թիւն՝ խորագիրները և պլակատները կար-
միր, մտացայտ սեռակ մկանով, միասին,
30 տող, Երեւան նուազ: Ենպայիտ անար-
ուեստ: Համառոտագրութիւնք յոյժ արտա-
կազմ կիսալաթ իսաւաքարտեայ:

ԲՈՎԱՆԴԱՆՈՒԹԻՒՆ.—

Էջ 1.— Գիրք որ կոչի Հրահանգ Եօթնի-
կի, Եօթնակ Եօթմարք դասաւորեալ, յո-
րինեալ ի Հայր Միքայէլ վարդապետէ Զա-
մչեանց, Յամի Տեառն 1802, և ի Թուակա-
նութեանս Հայոց ՌՄԾԱ:

Տեղեկութիւն Նիւրոյ գրուածոյս.—
Փափաք բարեպաշտից առ բազում ինչ յոժա-
րեցուցանեն դմեղ...:

Էջ 3.— Կիւրակէ.— Նուիրեալ ի պատիւ
Յարութեանս Քի. և ի յիշատակ դալստեան
Հոգւոյն Սրբոյ, և ի վառս ամենասուրբ Եր-
րորդութեան:

Էջ 18.— Հրահանգ (է).— Եօթնակ
հաստաւոր բանից ի վերայ Սր. Հաղորդու-
թեան:

Էջ 42.— Հատուած է.— Թէ պարտ է
բարեւոք մտածութեամբ մատչել ի ճշակու-
մբն խորհրդոյ Հաղորդութեան:

Էջ 45.— Նիւանի շէրիֆի Ալիան, թէվ-
քի ընէֆիի հիւմայիւն հէօֆի օլտար քի...:

Էջ 54.— Պալատէ եագրլան ֆէլմանրն
իչինտէ Ալքր ճէմապ տէմիլտիլիլի սէպէ-
պի.— Վեց ճէմայթ ասկոյն պատճառն...:

Էջ 55.— 1.— Քահանայ պէկ...: 75—
Վէզնէտար պաշի:

Էջ 57-68, դատարկ:

Էջ 69.— Քարոզ վասն հպարտութեան
և խոնարհութեան.— Եթէ հակառակիմք ի
մէջ մեր...:

Էջ 71.— Քարոզ ի վերայ Հոգւոյն Սրբ-
ոյ, գոր պարտիմք փափաքիլ և ունիլ զնս:

Էջ 72.— Քարոզ Յաղագս քէ Քա. է
պատճառ ամ. բարեաց մերոց:

Էջ 75.— Ի Յակոբայ զիտմական վար-
դապետէ Շամախեցոյ ասացեալ՝ ոտամուր
տաղ...:

Էջ 76-82, դատարկ:

Էջ 83.— Տաղ ի Պողոսէ պատրիարքէ տ-
սացեալ՝ առ ցանկալի քաղաքն Երուսաղէմ.
Երգի որպէս (պիր կիտրիմ պէշ արտումայ).
.— Ի տարագիր պանդխտութեան դանդա-
ջեմ...: Ի Պողոս վարդապետէ:

Էջ 85.— Տաղ ի Յօհան վարդապետէ եր-
գեցեալ.— Եկ սիրելի ի պարտէջ քո՝ երփնա-
ւորակ ծաղկամբք բերկրեաց...:

Էջ 86.— Նորին յոր Յօհան վարդապե-
տէ ասացեալ.— Ոգրամ կոճամ յապարհ...:

Էջ 86, վերնադիր տարբեր գրէլ:—

Տաղ ի Մովսիսի խորհնացելոյ.— Մենացեալ այրիմ սիրով սէր իմ փութով էջ բարձանց...— Մ ա վ ս ե ս :

Էջ 87.— Տաղ ի վերայ ազկկտուր ամկմանն զամկայի արձողայ Սրբոյ Կարապետիմ որ ի Տարած ի մեծէ շարժմանէմ.— Ի յողբալի յաւուրս յետինս մինչ չափ մեղաց մեր յրցաւ...— Ի Մ կ ր տ չ է :

Էջ 88.— ՅԱԼԵՍԻՖ Ուսիրակէ ոգեցեալ երգասացութիւն ի վերայ Սր. Իջման Տեղւոյն.— Յարմար ձեւով պատուական. . . — Յ Ա լ ե տ ի կ ե :

Էջ 89.— Բանք եւ զովեստք երեք խորան Սրբոյն Յօհաննու Կարապետի լուսաւորչականցող զերահոյակ վանիցն Հին էջմիածնի (որ այժմ կոչի՝ չհհհհհհհհ իւլ Քիլիսէ.) յարմարեալ յուսմանէ աղքատամիտ յարեղայէ, նոյնոյ Հրաչափ վանիցն դէտ՝ ի Մկրտիչ արքեպիսկոպոսէ, որ յրկղեմատառն յայտ երեւի, եւ երկի որպէս զՅարմար ձեւով պատուականն, եւայլն.— Ի Սր. Հոգւոյն պատրաստեալ...— Ի Մ կ ր տ ի չ յ ա ի ղ ա յ յ է :

Տ Ա Ղ Ա Ր Ա Ն.— 1

Յովհաննէս Կարմեցի (1808)

Էջ 91.— Ճակատ.

Տաղարան դեղեցիկ քաղց[ր] եւ համեղ եղանակաւ :

Շարահիւսեալ յամենէն ամենանուստտ հօտարէ Յօհաննիսէ Կարնեցւոյ, իբր զովասանութիւն ի վերայ փրկագործ տնօրինական սրբադնասուրբ տեղեացն Քի. Այ. մերոյ, որ ի Սր. Քաղաքն երուսաղէմ. Զմիքանիսն ի դռն իւր անդ ի 1254 թուոյն ասացեալ, եւ զայլն յետոյ : Իսկ եւ վասն կարգ բերելոյ դրառն (բստ Ասորոց եւ ըստ արարացւոց բարբառոյն) ՀՀնէն նշանադժեալ զանուն իւր՝ այն ինքն է Յօհաննէս :

Ի դոյն դանդաղ երգոց՝ շարադրեցելոց ի փանծափայլ արանց իմաստնոց՝ եւս եւ յինքնէն վաղու ասացեալ տաղից՝ որոց եւ զորոյնս՝ առեալ զլուր ի պէսպէս համեղաւորսն պէստէ կոչեցեալ խաղից, որպէս տեսնի ի վերնադիրսն յիւրաքանչիւր տաղից, եւ թուականն ի վերջին տունսն :

Այլատաստիբեալ ի փառս ամենադթած

մարդասէր փրկչին մերոյ Քի. Այ. եւ ի սէր կենսաբուր տնօրինական Սր. Տեղեացն, եւ մանաւանդ ի հոգեւոր սփոփումն զուարճութեան սրտի իւրոյ, եւ ի զմայլումն հրճուանաց երուսաղէմասէր անձանց :

Նարդենիս սրբադուրթեամբ ուղղեալ եւ նորոգ դասաւորութեամբ հաւաքեալ ի մի՝ ձեռամբ նոյնոյ հեղինակին, ի 1257 թուոյ, ի քաղաքս Կարին :

Էջ 92, դատարկ :

1.— Տաղ ի վերայ Սր. Երուսաղէմայ՝ կարօտական դիմօք, Երզի որպէս՝ Զիս քո սիրոյն, ով նազելի, հովերն առ :

Ի սէր հարեալ աստուածակոխ սուրբ քաղաքին ցանկալի, յոր հանապաղ կարօտութեամբ անձն իմ հիւծի միշտ հալի, նորին տեսոյն սիրտ իմ բաղձմամբ աչս արտասուօք լցեալ լի, դէպ ի յերկիրն սուրբ աւետեաց առնէր տանէր հովն զիս, հովն զիս, դէպ ի սուրբ վայրն փրկական փշէր տանէր հովն զիս, հովն զիս :

Սիրով մեծաւ տարուստ աստի ծուռն եւ համբարոյր արդ ձօնեմ,

Հնորհարաչիս քարանց հողոյն ըղղէմըս իմ առ փարիմ, (առ մեծ) թուոյս կարօտակիր ՀՀնէնս զերդըս յարմարեմ, դէպի քաղաքն աստուածակոխ առնէր տանէր հովն զիս, հովն զիս :—

Ի Ոտարէս.— Հմտ. Տետրակ Գրոյնաց, Երուսաղէմ, 1914, էջ 13 :

Մամօթ.— (Առ մեծ) բառերով ծածկաւորում թուականն է 1807 :

2.— էջ 94.— Տաղ ի վերայ Սր. Գողգոթայիմ ի գայմ որ ասէ՝ Գարունն եկեալ ամուշ եովն.— Ի Գողգոթայ Սուրբ լեռան արդ ելցուք...— Ի Ո տ ա ռ է ս է :

3.— էջ 95.— Տաղ ի վերայ Սր. Մանգեալ որ ի Բեթղեհիմ, երգի որպէս՝ Արեւս առնմս երթամ իմ սիրուն ի յերկիր օտար.— Իսկ զու ընտիր քաղաք դովելի ի Դաւթայ չինեալ աղնիւ...— Ի Ո տ ա ռ է ս :

4.— Էջ 96.— Տաղի վերայ փրկագործ չարչարանաց Սր. Տեղեացն. ի գոյն որ ասէ. ի հրեմումնաց ի բաց դարձիր ձվ անձն իմ. զի լուայ թէ սիրելիմ իմ տխրեալ է.— *Ի ծոցս շոր Միածինն խոնարհեալ*. . . — Ի ն օտար էս է:

5.— Էջ 97.— Տաղի վերայ Սր. Պատուհասեղոյն. Երգի որպէս՝ Պէշիկտաշտան եանէ եկնտիրտիւր. . . — *Ի Սուրբ Խաչէն աւաղ ի վայր իջեալ*. . . — Ի Հէնն է էս:

6.— Էջ 98.— Տաղի վերայ կենսատու Սուրբ Գերեզմանին. Երգի որպէս՝ Իմ անըման յոյժ գովելի, արարեր զիս ռորմանի.— *Ի ծուկս անկեալ արտասուելով*. . . — Ի ն օտար էս է:

7.— Էջ 99.— Տաղի վերայ լուսածորան Սուրբ Գերեզմանին. ի գոյն որ ասէ. Այ տէ՛ծիգիմ աստիւրի էփէնտիւմ.— *Իմոյ փրկչին Սուրբ Գերեզման լուսալի տապան*. . . — Ի ն օտար էս է: *Հմտ. նոյն, էջ 20:*

8.— Էջ 100.— Տաղի վերայ Սր. Խաչ Գիտի հրաշայի այրիմ. Երգի որպէս՝ Կիրտիմ եարից պահեցիմ կիւտէն կէշիւմէգ.— *Հեղինէ մեծ զմիտն եկեալ տեղեմար բղձալոն*. . . — Ի Հէնն է էս է:

9.— Էջ 101.— Տաղի վերայ Սր. Խաչի Տառաքիմ, որ Սր. Լուսաւորիչ Խաչի. Երգի որպէս՝ Մէկ ազնուի մի սերն կայ ի զիսիս, ի զիսիս. եւ կամ՝ Օնրն իչին տօյանորբում պու տաղի, պու տաղի.— *Հրաշակերտ զու Գիտ Խաչի Սուրբ Տաճար, Սուրբ Տաճար*. . . — Ի Հէնն է էս է:

10.— Էջ 102.— Տաղի վերայ Աւագ խորանին, որ է փառաւոր տաճար. Երգի որպէս՝ Կէլիմ զըզար իսկելիէ վարարւմ.— *Հանդէս Սրբոյ Գերեզմանին լուսալի*. . . — Ի Հէնն է էս է:

11.— Էջ 103.— Տաղի վերայ մերս վերնատան եկեղեցոյ. Երգի որպէս՝ Կէլ եանումայ զուգումն միլվէ.— *Իսկ վերնատունն բարձր շինեալ, մերս ազգի է յատկացեալ*. . . — Ի ն օտար էս է:

12.— Էջ 103.— Տաղի վերայ Աշխարհաւատրամ Սրբոյ Յարութեան Տաճարին. Երգի որպէս՝ Տօստայ մայիլ օլսըն մէմիշիմ, ելլորբում տիւշտիւ.— *Իրբեւ երկինք եւ զուրադայի տաճար հրաշադան*. . . — Ի ն օտար էս է:

13.— Էջ 104.— Տաղի վերայ Սր. Հրեշտակապետի վանիցն. Երգի որպէս՝ Էփէնտիւմ կիւլ պահար օլտի, սեփալէր վաճտի տիր.— *Իսկ եւ Սուրբ Վանքն զօվելի, Հրեշտակապետ որ անուանի*. . . — Ի ն օտար էս է:

14.— Էջ 104.— Տաղի վերայ Փրկչի վանուց. Երգի որպէս՝ Մանուար քէփ պէնիմ, սէվտիկիմ պիր.— *Հրաշալի վանք, կոչեալ Փրկչի, լուսաւոր է սուրբ տաճարը*. . . — Ի Հէնն է էս է:

15.— Էջ 105.— Տաղի վերայ ամէնօրեմեալ Սր. Աստուածամի սրօթեղուհար գերեզմանին. Երգի որպէս՝ Կէզէ կէզէ պու միհանի ախրալէր մօլսամ կէրէֆ.— *Ի յանմարմնոց է ի մարդանէ զովեալ տաճարն բաղայի*. . . — Ի ն օտար էս է:

16.— Էջ 105.— Տաղի վերայ Թափօրական Սր. Լեռանց. Երգի որպէս՝ Պիր եօսմանըն սէվտասի վար գարիպ պաշրմտայ: Վերջն ասա՝ Արարւմ տաղար.— *Իսկակահաւ աստուածային լուսով զու լրցեալ*. . . — Ի ն օտար էս է:

17.— Էջ 106.— Տաղի վերայ Սր. Համբարսման Տեղեւոյն. Երգի որպէս՝ Այս պագտլւմ գաշլւմ տէօմտիւ հիլալէ.— *Իրբեւ արեւ վայրի լեւորն Համբարսման*. . . — Ի ն օտար էս է:

18.— Էջ 107.— Տաղի վերայ Նազարէրու Սր. Անտման Տեղեացն. Երգի որպէս՝ Արեւս առնում երրամ.— *Ի պերճու թիւրս զու պանծայի զերազանց զրտար*. . . — Ի ն օտար էս է:

19.— Էջ 108.— Տաղի վերայ Արթոց Յակոբեանց գերապանծ գահայն. Երգի որպէս՝ Պիր փարշանբ պուլուտ չրփտի պուլղար տա.— *Ի տիկերս հռչակեալ զու Միտ ջանեալի*. . . — *Սկիւտիւն Հմտ. (լիմուտ) Թուրք միշէ եկեալ տեսի*. . . — Ի ն օտար էս է:

Ծանօթ.— (Լիմպառ) բառով ծածկաբանութեան թուականն է 1805:

20.— Էջ 109.— Տաղի վերայ Սուրբ Գետոյն Յորդանման. Երգի որպէս՝ Արիփ եղբարփ ելցուփ աշսօր յայգեստան.— *Ի յեղեմայ յորդեալ զետոց զօվելի, զօվելի*. . . — Ի ն օտար էս է:

21.— Էջ 110.— Տաղի վերայ Արթոց

Ֆակսթեմանց հիստորիա Տաճարին. Երգի որ-
պես՝ Տիւ և գիշեր միշտ յարածամ ոչ դադա-
րիւմ ի լալոյ: Առեալ ի գումույ որ ասէ. կեզե-
կեզե պաւ Ֆիհաճի ագրալէ մօլսամ կերէք:

Համայն ազանց դու դոխիլի սլայծառ տաճար
դեղեցիկ,
Հիմնալ անուն Առաքելոց Սուրբ Յակոբեանց
երջանիկ,
Հրեղապանն ձեռքի կերտեալ* Հափիւղալ են
քոյր քարինք,

Երևանի Հայոց ազգի, ով Սուրբ
 Տաճար ցանկալի:

է ևւ տտպան Սուրբ Մականայ՝ [որ] Գլխադ-
բին կից փայլէ,
որմունքդ ահեղ մեծ Տաճարիդ՝ զպատկերա-
դարդ հրաշալւի,
նոտուրս (մածառք) Թոռլս մայելել զսուրբ
չնորհադ հոգեյի
սյարծանք մերքս Հայոց ազգի, ոյ Սուրբ Տա-
ճար ցանկալի։—

Հ Է Օ Ո Է Է Կ Է:— Հմմտ. նոյն, էջ 38, բա-
գիւղիկը/ն լաւեղումը/ն:

Ծանօթ. — (Մածաոբ) բառով նշանակուած թուակներ դարձեալ, 1805 է :

22.— էջ 111.— Ի վերայ նագարէք Քաղաքի.— Նաղարէթ անուն, Ի թարգման ասեալ. . . — Նագարէք Քաղաքի Ի Հանձն Ընտանէ:

23.— Էջ 113.— Ի վերայ Սրբոց Յակոբ-
հանց գերապամն Աբոռոյն.— Ամենապա-
ժառ, Իսկ զերբաղձալի... — Ա-Ք, Ի հպէտ
նօտարէ Յոհաննիսէ Կարմեցւոյ
ասացեալ:

24.— հջ 118.— Ի վերայ Սրբոյ Յարութեան երկնամեան Տամարիմ, ուր կան տընորիմական փրկագործ տեղիքիմ.— Արդ, Կրկնահման, Իսկական Տաճար. . . : Առ ի պատիւ Ի երկրպագութիւնսսւրբ տեղեացդ, ի յետմեալ Յռնանմէս ծոյէ Կարմեցւոյ էրանս :

25.— էջ 123.— Ի վերայ Սրբոյ Յննդ-
եան Տեղւոյն որ Ի Բեքդեհէէ՛ւ.— Իսկ եւ Բեթ-
ղեէէ՛ւ, Ի Դաւթայ, յԷհայ, . . . — Ի պ ա տ ի ի :

Ս. ԾՆՆՂԻԱՆ տեղեաց, Ի յետին ծոյ
Համեմէ Ոտաբէ:

26.— Էջ 126.— Ի վերայ Սր. Աստուածածնի արքեպսկոպիտ գերեզմանին, այլ եւ Սր. Գալիլեայի եւ Սր. Համբարձումն Լիբանցքին, եւ այլ Սր. Տեղեացն որ անդ.— *Ամենամաքուր, Մօր Տեառն Սուրբ Կուսին*.. — Առ ի պատիւ տեղի Տ. Ս. 2 շիրմիմ եւ այլ Ս. տեղեաց, մահուր ռստիցդ հոգ Հաննէ մօտարս գրեցի:

27.— էջ 128.— Ի վերայ Տիբերական
Ծովուն:

Տիրերիայ Մովսէ, ի մէջ մեծ դաշտի,
տարածեալ ծփայ, կարի ցամկայի-
ն զայն սառնորակ՝ Հանդէպ արեւի,
որպէս ադամանդ՝ աչաց երեւի:
Բարեհաւ է ջուրն, Առողջութիւն տայ,
եւ բժշկէ գայն, որ իսկ հաւատայ .
Եւ զի ոտք Փրկչին՝ Նայմ ծովուն վերայ,
երբեւեիկ առեալ, որպէս գրեալ կայ:
Ռոմանով Յորդանամ՝ Նայն կողմանց գրեալ,
յորձանեալ ջրամար՝ յորդայն ընթանայ:
Եւ ակումբ մորա՝ է մերձ ուստի գայ,
կարմումնց Յակոբայ՝ է վերայ մորայ:
Այն իսկ Տէրն մեր՝ Նայմոյ ծովափնեան,
ցուցաւ աշկերտաց՝ յետ իւր Յարութեան:
Յորում մորատեղծ՝ Օրենեալ Հացըն այն,
եւ կրակեղն անդ՝ որ ձուկն ի վերայն:
Մովսէ յգեղբոջ՝ Տէրքն մեր մըստեալ,
հետ աշակերտաց՝ գայն կերպիւ կերեալ .
Որ վիմրն վերայ՝ Այմնիկ բոլորեալ,
չայ մինչեւ ցայտօր՝ վէմն այն ուստեաց-
[եալ]

Վայրն այն խոտուկտ՝ Բամբալ սահմանին,
ուր հինգ հացն քաշխեաց՝ հինգ հազար
լամձին.

Որ յոյժ վաշխուէ՛լ է տեղ այն վայրին,
գի լեռնադաշտ տ՛ ծաղկեաց հոտ բուրին:
Ի աջողմամբ Փրկչին՝ էլեալ մեհ եկաք,
ի տոյն կենաբարձր՝ վայրժբս իսկ հասաք.
Ներ (ծառամբ) քաղ՝ ռխտաւորեցաք,
սրբութեանց տեղեացս՝ երկրպագեցաք.—
— Տի քրքրեալ Ծովուն, ի Համնէ
նստառն է:

Ծանոթ:— Փակադժեհալ (ծառամբ) բա-
ռը կը յայտնէ դրուժեան թուականը, որ է
1805:

էջ 130, գաղափարի :

էջ 131.— Մեկնութիւն Ամքառամ ծաղիկ շարականին. Մեծին Վարդանայ Վարդապետի արարեալ գեկնութիւն երեւ տանն, ի պատիւ Սբ. Աստուածածնին, ի խնդրոյ Սարգսի. որ ի վերափոխման աւարքն ասել պատշաճի իսմառօտ.— *Թաղաւորեալ սուրբ Եկեղեցի*...

Յիշատակարան Գրչի.

էջ 142.— Արդ բնկալարուք զսա ամենայն զուարթութեամբ եւ ողջմտութեամբ, եւ ի կիր արկէք ի փառս Յի. Քի. եւ յօգուտ բնթըցողաց եւ խողաց հոգւոց ձերոց, յիշելով զմեղապարտ Մեսրոպ արեղայս յիւսկիւտարցի, նաեւ զհոյեւոր եւ զմարմնաւոր ծնողս իմ, որ վնթառած ծաղկին շարականին մեկնութիւնն աստ զբեցի բաղում աշխատութեամբ, զի զազոփարն էր յոյժ անճոռնի եւ սխալ, որ հաղիւ թէ այսքանս մտածելով ի խոյս բերի: Եւ եթէ զուք բնթեռնելով ոխալանս զտանիցէք, մի մեղադրէք զիս, այլ զուք եւս սրբազրկէք. այսքանս բաւ է:

Դիւնօր.— Վերոյրեալ Իւսկիւտարցի Մեսրոպ Արեղան 1812ին, Երուսաղէմի մէջ, բնդօրեակած է Ս. Յ. Թ. 158 ձեռագիրը:

էջ 143.— Այս զրութիւնս ալլարանութեան եւ խորհրդականութեան եղեւ գրեցեալ ի վերայ աստուածային հանդիսավեհութեանն եւ անօրէնութեանն խորհրդոյ, զեկեցիկ տնտամբ, Ելից 3.— Եւ Մովսէս արածէր զիսչինս Յոթորայ...

էջ 148.— Ի բան Մովսէսի աստուածախօս մարգարէին որ ասէ. Օրհնութիւն Տեառին ի վերայ լերոնց մշտնջենաւորոց:

Մեկնութիւն.— *Նախ մշտնջենաւոր լերինք անուանին զասք հրէշտակացն...*

էջ 150. զատարկ:

էջ 151.— Քարոզ ի վերայ երջանիկ սրբազանից առաքելացն Պետրոսի եւ Պօղոսի. ասացեալ յունմնէ բանասիրէ.— *Մարգարէն Եսայիաս ասէ. Լուարուք ինձ սրբ զՆտ Երթայք իրաւանց...*

էջ 154.— Պրովոքի Արքեպիսկոպոսի Կատանդնուպօլսայ, ասացեալ ի Դնուրի Տեսնոմ մերոյ Յիսուսի.— *Պայծառ եւ հրաշալի է յատմական տեւիս նիւթն...*

էջ 157.— Քարոզ ի վերայ Քառասնօրեայ Գալստեանն Քի. Այ. ի միւրական տաճարն Սաղօմօնի.— *Տօնասէր անձանցդ եւ բարեպաշտօն հաւատացեալացդ, հոյեւոր հարցրդ եւ Եղբարցդ իմոյ յայտարարութիւն յիցի...*

էջ 161.— Քարոզ վասն Դատաստանի, ի բանն Սլիւսաբայ, քէ՛ յատաք բան զմտանելն քո ի զատաստանն, քննիջիլ վասն անձին քոյ եւ Կալշխարեալ.— *Որպէս ասէ Գրիգոր, որ զնէ ատաջի ոչոց իւրոց զօր զատաստանին...*

էջ 165.— Քարոզ ի բանն Մարգարէին Դաւթի. քէ՛ Զճանապարհս իմ ուղիղ արալինձ, եւ մի՛ տխրացն ինձ ամ. մեղք.— *Ճաշարարձ ասի եւ կոչի աստի կեանքս, ի ծրնրեղենէն մինչեւ օր մահուան...*

էջ 171.— Քարոզ վասն Ոգոյնի. Շաքարեալ ի Գէորգ Վարդապետէ Ռերիացոյ Սահբատեան.— *Եւ արդ զիտելի է զի Քալապերտօն իւր ատաքանց ի քարոյդութիւն...*

էջ 190. զատարկ:

1845

ՄԵԿՆՈՒԹԻՒՆ ՅՈՎՆԱՆՈՒ.— 4

ԵԹՐԵՄ ՎՐԴ. ՍՍԵՅԻ

ԶԱՐԽՈՒԽ

ԴՄՀԳ = 1824

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Ծաւայ 21×17×1.5: Էջք Զ+110: Հանդամանք լաւ: Թուղթ հասարակ: Գրիչ եւ ընտացող՝ Յովհաննէս Քաշանայ, որդի Ոնոփրիտի: Գրութիւն ամբողջովին սեւ մեկանով գրեթէ, միասին, 21 տող: Շեղագիր նստրակերպ: Համառոտագրութիւնք բաւական առատ: Նկար՝ Յարուցեալ Քրիստոս, դծուած սեւ ու կարմիրով, էջ 2: Կողմ կիսակաշի խաւաքարունայ:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.—

Էջ Ա-Դ, դատարկ:

Էջ Ե.— Ճակատ.— Յամի ՌՄԺԸ:

Մեկնութիւն Մարգարէութեանն Յօհանու, արաբեակ տեառն եփերմի վարդապետի Սրեւջայ, որդւոյ տէր Մարկոսի եղբոր տեառն դերահանճար Գարբիէլ սրբազան կաթողիկոսի սրբոյ տանն Կիլիկիոյ:

Ի խորոյ տեառն Թէոդորոսի վարդապետին Սրեւջայ եւ այցելւի մեծին Անտիոքայ:

Այլատարտութեամբ եւ ջանքեր նորոյ դպրաւարեալ ի ձեռն իմ յոդնամեղ տէր Յովհաննու մեղսամած ուղարդիւն քահանայիտ, որ եղև յամի Տեառն 1824, մարտի յսկզբան, որ եւ եւ անորժան սպասաւոր եւ աւելածու մեծին Իսիդորոսի քաղաքի ընդ հովանեաւ Սր. Լստեիրաննոս Եկեղեցւոյն, ի վայելս անձին լոճոյ:

Էջ 1.— Յառաջաբանութիւն.— Եւ արդ գրէ աստուածայինն առաքեալ առ հոգեծին զաւակն իւր...:

Էջ 7.— Դիււխ Ա. Եւ եղև լան Տեառն առ Յօհան, որդի Ամաթեայ եւ ասէ. Աբի եւ զնա ի Նիքոնէ քաղաք մեծ եւ քարոզեալիւ անդ, զի ել աղաղակ չարութեանն նոցա առ իս:

Էջ 51-52.—

Ով Սուրբ Հոգի, մտայ անհաս, զգանձ չնորհաց քոյ միշտ բանաս, առատութար՝ հայցողաց տաս, անթ ընտիր քեզ ընտանաս: Քեւ յաջողեալ կատար եհաս, քառից զլիսոց նախկինն այս, ձեռն արկանեմ մտօք տհաս, երկրորդ դիտոյս առաջիկայո: Արդ անթերի եւ անսպկաս, զիմաստ բանի տուր, ով անհաս, որ շընորհել ոչ զյանաս, այլ մերձ թիկունս ամենից կաս: Երբ ոոյն մատեանն ձեռնհաս, որ ընթեռնուա եւ խրախանաս, կաթողիկոս եփերմի այս, ծնողաց իմոց ողորմի տաս:— Հմմտ. թ. 505, Բ. Հատոր, էջ 506:

Եւ այժմեան տեառն կիրակոս զերահանճար կաթողիկոսին Տէր Ած. կեանո երկալս պարզեւեցէ, եւ յաթոն իւր սուրբ, որ ի Կիւլիկեանն Սրս, հատուտ պահեցէ, Ամէն:

Էջ 53.— Գլուխ Բ:

Էջ 76-77.—

Քեւ Սուրբ Հոգի՝ սկիզբն տեալ, զոր ինչ յերկրորդն բան ճառեալ, արդ ձեռն առ իս լեր կարկատեալ, որով եղէց եւ եւս վառեալ:

Դու տաս շնորհ տոտոտանորդ, եւ յաջողիս հանապարդդ, յաջողեցեր զլիսոց երկրորդ, արդ յաջողեալ եւ զայս երրորդ: Քառիկ թարց քո չէ երբէք մարթ, վերատրիկ մեծութեան զարդ, զի շնորհիւ զհամբ մարդ, կարևս առնել երջանկալարդ:

Էջ 77.— Գլուխ Գ.— Եւ եղև բան Տևա-
որն առ Յօնան Երկրորդ անգամ ևւ. ասէ . . . :

Էջ 93.— Գլուխ Դ.— Եւ տրտմեցաւ Յօ-
նան արտաթիւն մեծ ևւ խռովեցաւ :

Էջ 99.— Յիշատակարան (չարագրողի) :
Արդ ընկալ զայս դուղնաքեայ աշխա-
տութիւնս մեր եղբայր Թէոդորոս, ևւ այցե-
լու մեծին Անտիոքայ . . . : — Հմմտ. Թ. 178,
Ա. Հատոր, էջ 530 :

Էջ 103.— Դասակարգութիւնք կաթողի-
կոսաց սրբոյ տանն Կիւիկիոյ . . . : — Ա.— Տէր
Գրիգոր Ա. Մուստրեկեան . . . : — Լէ.— 1796
.— Տէր Կիրակոս, որ կայ այժմ, ևւ վարէ
ղիշխանութիւն, որոյ Տէր տացէ կեանս Եր-
կարս, Ամէն :

Յիշատակարան Գրչի.— 1824

Փառք ստալի ևւ Երկրպագութիւն Ե-
ռանձնեայ տէրութեանն ևւ միասնական ա-
մենասուրբ Երրորդութեանն չօր ևւ Ողղոյ
ևւ Հոլւոյ Սրբոյ, որոյ նախախնամու-
թեամբն զաղափարեցաւ լուսարան ևւ Հոլե-
կեցոյ զիրքս՝ Մարգարէութիւն Յօնանու,
յամի փրկութեան մերոյ 1824, ևւ ի թուին
Հայոց ՌՄՉԴ, յուլիսի ամսոյ, աւարտեցաւ,
ձեռամբ Յովհաննու տնուամբ ևւ Լթ մեղս-
մած ապարդիւն քահանայիս Սր. Ըստեփան-
նոս Եկեղեցոյ, որ է մեծին Իգմիտոյ :
Վտանորոյ յերևու տնկալ մաղթեմք ի վայե-
րոցացոյ յիշել արժանաւոր Հայցումովք :
Յիշեալ լիջիք ի բարկնամ մեր փրկողի Եր-
ջտնիկ ձայնէ կոչման արդարոց, որում փառք
յանգրու յախտեանս Ամէն :

Այլ ևւ զհոգեւոր ևւ զմարմնաւոր Հո-
րապատէն մեր, տէր Յովհաննու Միղղայեան
Վանանդեցոյ վարժապետին Զմիւռնոյ, վա-
որն զի տեղեակ զուրյս արհեստի քերական-
ութեան ևւ այլոց սրբոց զիտութեանց : Նա-
ևւ Հանգուցեալ տէր Դալուստ քահանային,
որ էր վարժապետին իմոյ Իգմիտնոյ, վասն
զի զուրյս արհեստի քերականութեան, ևւ

այլոց սրբոց զիտութեանց, ևւ իմ հօրեղբայր
Հանգուցեալ տէր Եղիայ քահանային, ևւ ի-
մայնոցն Հանգուցեալոցն ևւ հայրն իմ Ոս-
փրիոս, ևւ մայրն իմ Սանդուխտ, ևւ կողա-
կեցն իմ Տիրուհի Երեցաղին, ևւ որդիքն իմ
Յօհաննէս, Գրիգոր, ևւ դուստրն իմ Սրբու-
հի. Տէր լուսաւորեսցէ զհոգիսն ի լուս երե-
սաց քոց Հանգուցէ : Աղաչեմ յիշել ի Տէր,
ևւ միով բանի ասել Գս. Ած. արձակեսցէ
զնոսա ի մեղաց կապանաց, ևւ ի բանադու-
թենէ մեղանշական բնութեանց, ևւ ի յանի-
ծից դատապարտութեանց, ևւ Գս. Ած. ըզ-
ձեղ արձակեսցէ յամ. հոգեկան ևւ մարմնա-
կան մեղացն, Ամէն :

Իսկ արդ որք օլտիք ի ամանէ, կարդա-
լով, կամ օրինակելով, խանդաղաթ զիմօք Լ-
րեսս ի հոլ եղեալ աղաչեմ ի ձեռն անմեղա-
ղիւր լինիլ ինձ նուաստիս, թէ վասն սխալա-
նացն, ևւ թէ խոչորութեան ևւ մանրութեան
զրոյն. ևւ թէ ի կողմանէ շէշտին բութին բո-
տորակիտին վերջակիտին, ևւ Լեթամնային,
ևւ այլոց լուրոր պահասութեանցն, վասն զի
անտեղեակ զուրյս իմ քերականութեան ևւ
այլոց սրբոց զիտութեանց :

Յոյժ աշիւ ևւ զողութեամբ, իսկ նկա-
րալիրն ևւ զտիպն առեալ զրեցի, ոչ սառու-
փոխութիւն ևւ ոչ զրադարձութիւն տարի,
այլ միայն ևւ ևւ զտարին տրպն նկարեցի ևւ
ծրեցի :

Եւ արդ Հայցեմ ի բարեւելք ուսումնա-
օրացոյ այսր հոգեւոր սեղանոյ յիշատակել
զիս ի մաքրութեայ մաղթանս, ևւ ինձ ներու-
մբն յանցանաց չորհել, թերևս աղօթիւք ձե-
րովք ցօղ ողորմութեան մարդասիրին Այ.
ցօղեցի ի շիրմ ոսկերաց իմոց ևւ անուն իմ
զրեցի ի կենաց զպարութիւն, որով ևւ զուր
եղիլք զրեալ կենաց զպարութեան, Ամէն :

Ըստ սմին մաղթեմ, ևւ զայս զուղնա-
կայ յիշատակս զորչեմ, ևւ թէ ոք զայս իրո-
ղութիւնս զաղափար զիցէ ի փառս Գի. Այ.
մերոյ, որ է օրհնեալ յախտեանս, Ամէն :

Էջ 107-110, զատարի :

1846

ԲՈՒՐԱՍՏԱՆ Ս. ԵՐՈՒՍԱՂԷՄԻ. — 5

ՊՕՂՈՍ ԱՐՔ. ԱԴԻԲԱՆՈՒՊՈԼՍԵՑԻ

Ս. Յակոբ, Երուսաղէմ

1839

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ. —

Ծաւալ 22×16: էջք Դ+50: Հանգամանք լաւ: Թուղթ հասարակ դեղնորակ: Գրիչ եւ Ստացող՝ Դաւիթ Վրդ. Կարենցի: Գրութիւն՝ ամբողջովին սև մեյանով, միասին, 25 տող: Շեղալիր: Համառօտապրութիւնք սովորականէն աւելի: Կտպմ կիսակաշի խաւաքարու-
 Լայ:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ. —

էջ Ա-Բ, դատարկ:

էջ Գ. — ձակաւտ. —

Բույսաստան Սր. Երուսաղէմի, յօրին-
 եալ ի պատիւ Սրբազան Տեղեացն Քի. Այ. մերոյ, ի տէր Պօղոս սրբազան արքեպիսկոպոսէ եւ պատրիարկ մեծին Պօլսոյ, որ կայ եւ մնայ այժմ ծայրապոյն կառավարիչ եւ խորհրդական Սրբոյ Աթոռոյս ազդընտիր տնօրինամբ դերամեծար աղղապետ ամիրայից, ի պայծառութիւն Սրբոց Վայրացս Տէրունեան:

1839, յապրիլ 23, յերուսաղէմ:

Եւ այժմ օրինակեցաք ի բուն դաղա-
 փարէն ի վայելս մերում նուաստութեան, եւ

Լղրարց սրբոց բարեխնամ աստուածադու-
 մար միարանութեան երկնահանդէտ մայր աթոռոյս Սրբոց Յակոբեանց, ծառայ միա-
 բան Սր. Երուսաղէմի Դաւիթ Վրդ. Կարեն-
 ցի:

էջ Դ, դատարկ:

էջ 1. — Յառաջարանութիւն Հեղինա-
 կին. — Ո տայր աւետիս Աղամայ հախա-
 տեղծին...:

էջ 9. — Գլուխ Առաջին. Յաղապս թէ
 Սր. Երուսաղէմ է նախնական եւ վախճանա-
 կան բնակութիւն մարդոյ:

էջ 18. — Գլուխ երկրորդ. Յաղապս թէ
 Սր. Քաղաքս Երուսաղէմ նման է երկնից:

էջ 37-38, դատարկ:

էջ 39, տարբեր թուղթ. — Քարոզ, բը-
 հարան, Շնորհք, եւ ճշմարտութիւն ի ձեռն
 Յի. Քի. եղեւ:

էջ 45. — Քարոզ. խնդիր. Արդեօք յա-
 մենայն ժամ համբերեյ պարտ է:

էջ 46-50, դատարկ:

1847

ՆԱԽԱԿՐԹՈՒԹԻՒՆ ՀԱՐՏԱՍԱՆՈՒԹԵԱՆ. — 1

ԿԱՐԱՊԵՏ ԶԵՄԵՆՃԵԱՆ

[Երուսաղէմ]

1868

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ. —

Ծաւալ 20×5×16×2: էջք Ը+406: Հան-
 ցամանք շատ լաւ: Թուղթ կապոյտ: Դրու-

թիւն՝ Հարցումները եւ յատուկ անունները
 կարմիր, մնացեալը սևերակ մեյանով, միա-
 քին, 20 տող, կամ նուազ: Շեղադիր կանո-

նաւոր: Համառօտադրութիւնք սակաւ: Կազմ
կիտակաւի սակեղորուող, խաւաքարեայ:

ԲՈՎԱՆԴԱՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐ —

Էջ 16-Ը, դատարկ, ի բաց առեալ եր-

բարդ:

Էջ 1 — Նախկերբութիւն ձալտասա-
նութեամբ:

Է — Ի՞նչ է ձարտասանութիւնը:

Պ. Հարտասանութիւնն է որ ձարտար
խօսելու ձեւերը ու հանդամանքները կ'սոր-
վեցնէ, և ով որ այս ձեւերը ու հանդա-
մանքները կ'գործածէ նարտասան կամ բանի-
րուն կ'ըսուի...

Էջ 10 — Յաղագս Վիպասանութեան առ
հասարակ:

Էջ 19 — Յաղագս առասպելեաց:

Էջ 22 — Յաղագս Պիտոյից:

Էջ 27 — Յաղագս գիւտի:

Էջ 29 — Ի վերայ ճարտասանական
սեղեցաց:

Էջ 55 — Արտաքին Տեղիք ձարտասա-
նութեան:

Էջ 69 — Ընդլայնումն:

Էջ 76 — Յաղագս կրից և սկզբանց
չարմարթեան նոցա:

Էջ 93 — Գիրք երկրորդ: Յաղագս Տը-
րամադրութեան առ հասարակ:

Էջ 252 — Յաղագս ճառի ողջ և խոյ-
ման, որոց Գրիգոր Մաղիստրոս զերեցմանա-
կան կամ դամբանական կոչէ:

Էջ 277 — Յաղագս Խրատութեան:

Էջ 293 — Յաղագս Միեթարութեան:

Է — Ի՞նչ է միեթարութիւնը:

Պ. Միեթարութիւնն է ճառ, որով
արտեալ անձի մը սրտին ցաւը կ'սփոփեմք
...

Էջ 330 — Յաղագս Կտաճարանաց:

Էջ 336 — Քարոզք: Յաղագս զինչու-
թեան քարոզի:

Էջ 338 — Յաղագս Մասանց Քարոզի:

Էջ 342 — Յաղագս պէսպէս տեսական
քարոզի:

Էջ 344 — Յաղագս Աւտարանական
Քարոզի:

Էջ 347 — Յաղագս ուսուցանողական
կամ մարդասէտական քարոզի:

Էջ 358 — Յաղագս Շարժմանց Մարմ-
նոյ:

Էջ 365-370, դատարկ:

Էջ 371 — Ցանկ Գլխոց ի վերայ այլու-
րենից:

Էջ 386-406, դատարկ:

Յիշատակագրութիւն Նուիրողի — 1868

Էջ 9, տարբեր գրով — Աշխատասի-
ւոյն Նուիրեմ առ Ամենապատիւ և տառուա-
ծարեալ պատրիարկ Տ. Տ. Եսայի, Սրբոյ
Պահայ Առաքելեան, Սրբապն հայրն իմ
բարեբար: Ն. ծ. Ժուլիէ Կարապետ Զմիռնա-
ցի Գ. Չեմենճեան, 1868, մայիս 27:

1848

ՏԵՏՐԱԿ Ս. ՅԱՐՈՒԹԵԱՆ ԼՈՒՍԱՐԱՐԱՑ — 1

ԹԱԴԵՈՍ ՎՐԴ. ՊԱՆԱԼԱՆ

Երուսաղէմ

ՌՄԿՐ — 1813

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ —

Մասայ 24×18: Էջ 23: Հանդամանք
բաւարար: Թուղթ հասարակ, Դրութիւն՝
խորտորեկերը կարծիք, մնացեալը սեւ մկա-
նով, միաւրն, 33 տող: Նոտք շեղադիր կա-

նոնաւոր: Համառօտադրութիւնք բաւական
առատ: Թղթակազմ:

ԲՈՎԱՆԴԱՆՈՒԹԻՒՆ —

Ճակատ —

Տևտրակ Սրբոյ Եարութեան Լուսարա-

բայ :

Կանոն եւ սահման արարողութեանց իւրաքանչիւր ազգաց, որք կատարին յերկնահանդէս տաճար Սրբոյ Եարութեան, բացաւորեալ համառօտ ծանուցողութեամբ, առ ի պէտս անդր պտեալ լուսարարաց մերացնէից :

Աշխատասիրութեամբ տեառն Թաղէոս Վարդապետի Պախտեան Կետարացոյ յեւքոտեան պեղջէ, ի միարանութենէ մեծի Աթոռոյն երուսաղէմի :

Հրամանաւ տեառն տեառն Թէոդորոս երջանիկ արքեպիսկոպոսի եւ աստուածապատիւ պատրիարքի Վանեցոյ : Եւ մի Տեառն 1813, ի թուին Հայոց ՌՄԿԻ : Ի քաղաքաժայրի երուսաղէմ, ի պերասպնծ Աթոռ Սրբոց Եակորեանց :

Էջ 1. — Պրատ հասարակ աւուրց կանոնաց :

Էջ 5, դատարիկ, ոչ մաքուր :

Էջ 6. — Յաղագս Մարմնոյ եւ Արեան Տօնի Լատինացոց :

Էջ 8. — Յաղագս Հոգւոյն Սրբոյ Գալստեան տօնի Յումաց :

Էջ 8. — Յաղագս Սրբոյ Խաչվերացի տօնի Յումաց :

Էջ 11. — Յաղագս Սրբոյ Գիւտիաչի Տօնի մերոյն Համդիոնի :

Էջ 14. — Յաղագս Գալստեան Մեծի Նաւուն ի Պօլսոյ. — Յորժամ յուրիցէ լուսարարն զպալուստ մեծի Նաւուն ի Պօլսոյ ի զգուշութեան կացցէ. զի յետ զալոյ նոցա ի Սր. Աթոռն եւ զամ. գհարկաւոր զործան կատարելոյ, օրէն է տանել զնոսա ի Սր. Եարութեան ճաճարն...

Էջ 15. — Յաղագս Մաղկազարդիմ Լատինացոց :

Էջ 16. — Յաղագս Աւուրց Աւագ Շարարու Լատինացոց :

Էջ 21. — Յաղագս մերս Մաղկազարդի եւ Զատիկ արարողութեանց :

1849

Ք Ա Ր Ո Զ Գ Ի Ր Ք. — 1

ՅԱՎՈՐ ԵՊՍ. ՏԻԳՐԱՆԱԿԵՐՏՅԻ

Երուսաղէմ

1863

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ. —

Մաւալ 21×17×1.5: Էջ 14+246: Հանդիմանք շատ լաւ: Թուղթ հասարակ դեղորտակ, Գրութիւն ամբողջովին սեւորակ մէկաձայն, միասին, 21, 22 տող: Շեղադիր մաքուր: Համառօտագրութիւնք սովորական: Կապմ կիսակաշի խաւաքարտեայ :

ԲՈՎԱՆԴԱՅՈՒԹԻՒՆ. —

Էջ 1-13, դատարիկ :

Մաւոր. — Քարոյնեբու վերնապիւրնեբը կը զոնովին ուրոյն կապտորակ թերթի մը վրայ, տարբեր պրտութեամբ :

1. — Էջ 15. — Վասն Անուան Քրիստոնէութեան. — Ի վերայ քրիստոնէական ուրբ հաւատոյ եւ կրօնի, ձեղի սորվելու

զիտնալու պէտք եղած բաները այս տեղս խօսիմք...

2. — Էջ 16. — Վասն քրիստոնէութեան զործոց եւ վարուց. — Այ. ամենակալի մէկ մեծ եւ անհամեմատ հայրապետ մարդասիրութեան խնամքը...

3. — Էջ 17. — Վասն քրիստոնէութեան չլանի. — Անցեալ երկու կիրակիին մեր ատենաբանութեան նիւթը այս էր՝ որ մեզի ինչու համար հաւատացեալ քրիստոնեայ կըլոյի...

4. — Էջ 19. — Վասն հաւատոյ թէ զինչ է. — Քրիստոնեայ ըսկը ինչ ըսկ է, եւ քրիստոնէին ինչ վարք զործք պէտք է, իմացալք ըստ մասին. քրիստոնէին իսկական նշանն ալ Քի. կենսատու երկրպագելի Սր.

Խաչը բլլալը հասկացայք: Հիմայ նայիմք
թէ հաւատքը ինչ է...

5.— Էջ 107.— Վասն էութեան ամենա-
կալիւն Աստուծոյ:

6.— Էջ 108.— Վասն ամենակարող զո-
րութեան Աստուծոյ:

7.— Էջ 109.— Քարոզ վասն Հրեշտակա-
պետաց եւ Հրեշտակաց եւ ստեղծագործու-
թեամ աշխարհի եւ Ադամայ, եւայլն:

8.— Էջ 110.— Վասն ստեղծման մարդ-
կային բնութեան:

9.— Էջ 111.— Վասն անկման մարդոյն:

10.— Էջ 112.— Վասն Որդւոյն Միածնի
յաշխարհ գալոյն:

11.— Էջ 113.— Վասն Մենդեան Սրբոյ
Կուսին Մարիամու:

12.— Էջ 114.— Վասն Մարգեղութեան
Իսահայի Աստուծոյ:

13.— Էջ 115.— Վասն Կոյման Անուա-
նէր Տեառն մերոյ Յիսուսի:

14.— Էջ 116.— Վասն Քառասներեայ
Գայտեանն Յի. ի Տաճարն:

15.— Էջ 117.— Վասն Զարչարանաց
Քի. Տեառն մերոյ:

16.— Էջ 118.— Վասն Զարչարանաց
Քրիստոսի:

17.— Էջ 119.— Վասն Զարչարանաց
Քրիստոսի (թերի):

18.— Էջ 120.— Նարդոս իմ բուրեաց
ղհոս:

19.— Էջ 121.— Վասն Մենդեան Տեառն
մերոյ (համառօտակի):

20.— Էջ 122.— Այլ իմն հատուած:
Էջ 212-246. զատարկ:

Յիշատակագրութիւն Նուիրոզի.— 1863

Էջ 14. Հեղադիր տարբեր գրով.— Յի-
շատակ ընծայեմ Սրբոյ Երուսաղէմի Աթո-
ոոյս մտերիմ միաբան արժանապատիւ վար-
դապետ սուրբ Էղարացոյ յրեթեանոյ Եւ ու-
սանիլ Եւ քարոզել Եւ յիշել զղրօղս Եւ զաշ-
խատաւորս Եւ զմեր Նուաստութիւնն, որ ի
վարդապետութեան Սրբոյ Երուսաղէմի միա-
բան Յակոբ Եպս. Տիգրանակերտի.— 1863
ի Սր. երուսաղէմ:

1850

ԿԵՐԱԿՈՒՐ ՔԱՀԱՆԱՅԻՑ.— 7

Քրդմ. ՎԱՐԳԱՆ ԿՐՕՆԱՌՈՐ

Երուսաղէմ

1827

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Մասայ 21×15×2: Էջք 127: Հանգա-
մանք բաւարար, Թուղթ հասարակ: Գրիչ Եւ
Ստացող՝ Թադուհի մայրապետ Գէորգեան,
Գաղատացի: Գրութիւն ամբողջովին սեւե-
րակ մեկանով, միտիւն, 23-25 տող: Շեղա-
յիր առարուեստ: Կաշկեպմ տախտակեայ:

ձակատ.— Էջ 1

Կերակուր Քահանայից, Թարգմանեայ
յառաջագոյն ի լատին լեզուէ ի հայ բարբառ,
ի ձեռն վարդանայ ումեմ կրօնաւորի:

Յամի Տեառն 1827, մարտն 1:

Եւ ապա հրամանաւ տեառն տեառն ըՍ-

տեփաննոսի առաքելայտակ արքեպիսկոպոսի
Զմիռնոյս Նոր չարադրեայ ըստ հայկաբա-
նութեան կարդի, յաւելմամ ի նոյն Եւ այլ
Եւս վկայութեանց Եւ լացատրութեանց, ի
ձեռն Միլլիպանն տէր Յօհանն վանեղեցի
վարժապետ քահանայի Զմիռնոյ Սր. Ստե-
փաննոս Եկեղեցւոյ ի հոգեւորապէս ճաշա-
կումն զատուց քահանայից:

Գաղափարեցաւ զիրքս ի Սր. երուսա-
ղէմ, ի ձեռն Գաղատացի մայրապետ Թա-
դուհոյն մահտեաի Գէորգեան, ի վայելումն
ինձ Եւ յետագայ բարեմիտ վերծանողաց:

Մինչ էլ ինքնապարկ:

Էջ 104-106, զատարկ:

էջ 107. — Ի սոյն կարգ դարձեալ իբր
բոյժխաշար խորհրդոյ տեսակ ընդ ներքողինի
խաչիս խորհրդոյ, եւ զյոյնստ երգարանու-

թեան Տիրուհւոյդ. — Գումարք խմբից դա-
սուց երջանկացն. . . .

1851

Ա. — ՎԷՄ ԳԱՅԹԱԿՂՈՒԹԵԱՆ. — 3

ԻԼԻԱ ԵՊՍ. ՄԻՆԵԱՅԻՍ

Կալկաթայ

ՌԵՅԻՆ = 1868

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ. —

Մաւալ 20×16×3: էջք ԺԶ+464: Հան-
դումանք շատ յաւ: Թուղթ կապոյտ: Գրիչ՝
Սարգիս Սրկ. Գէորգեան, Պրուսացի, Գրու-
թիւն՝ խորպիւրները կապոյտ, մնացեալը սե-
ւորակ մեկանով, միասին, 22 տող: Շեղա-
ղիւր յստակ, Համառօտագրութիւնք սովորա-
կան, Կապ՝ կիսակաշի խաւաքարտեայ: Պատ-
ուիրող՝ Ներսէս Մ. Վրդ. Գէորգեան, Թրա-
կացի:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ. —

էջ Ա-Գ, դատարկ:

էջ Դ-Ե. — Վէժ Գայթակղութեան, օրի-
նակեցու ի ձեռն Պրուսացի Աւաղ Սարգիսազ
Տիրացու Սարգիս Գէորգեան, Միաբանի
Սրբոյ Առաքելական Աթոռոյն Երուսաղէմի,
ի Կալկաթայ, Նաղարեթայ Սուրբ Եկեղեց-
ւոյ, ի Նոյեմբերի 15, յամի Տեառն Փրկչին
մերոյ 1868:

Ի Հայրապետութեան Տ. Տ. Գէորգայ
Սրբազան Կաթողիկոսի ամենայն Հայոց:

Եւ ի պատրիարկութեան Սրբոյ Երու-
սաղէմի Տ. Տ. Եսայեայ Սրբազան Արքեպիս-
կոպոսի:

Եւ յառաջնորդութեան վիճակիս Տ. Տ.
Մովսիսի առաքելաշնորհ Սրբազան Արքեպիս-
կոպոսի Զուլայու Ամենափրկչեան Սրբոյ
Վանաց:

Ի խնդրոյ շնորհափայլ Տ. Ներսէս Մա-
րագոյն Վարդապետիս Գէորգեան Թրակա-
ւոյ, Միաբան Սրբոյ Առաքելական Աթոռոյն
Երուսաղէմի:

Ի Թուին Հայոց ՌԵՅԻՆ, մարգաց ԺԵ:

էջ Զ, դատարկ:

էջ Է. — Մանթութիւն Գայթակղու-
թեան Վիճիս:

էջ Ը, դատարկ:

էջ Թ. — Յառաջաբան. — Ակն եւ սիրտ
մարդկան միշտ ի բաղումս ձկտի. . . . Եւ զի
սրբազան վեհին իմոյ Տ. Տ. Եսայեայ առա-
քելաշնորհ արքեպիսկոպոսի եւ Համայն սրբ-
րադոմար ուխտ անձնանուէր Միաբանու-
թեան են կամք՝ զի ճոխութեամբ բարդաւա-
ճեսցի Թանգարանս զբնանց Սրբոյ Առաքելա-
կան Աթոռոյս, ի պարծանս լրութեան Ազգիս,
եւ ուշիմածիտ վերձանողաց, մի՛ լինցի քաղց-
եալ մնալ. Վասն այն ուր մատեան թէ դի-
պեսցի յաջաց տեսանել, պարտ յանձին կալ-
եալ եմ, ըստ կարի հաւաքել ի Թանգարանս
Վանուց: Որպէս այս նուազ եւս այցելութեան
պաշտօնիւ ի գալն իմ ի Հնդկիս, տեսի առ Տ.
Յովհաննէս պատուոյ Աւաղ Քահանայ Ռաչիկ-
եան Ռաչակիր Ասպետ պատուելի սուրբ եղ-
բոր, զի քաղաքիս ի փոշոտ եւ զիճային կլի-
մայից Կալկաթու վատնելոց են, քանի ձե-
ռագիր մատենանս, խնդրեցի ի նմանէ ընծայել
Թանգարանի Սրբոյ Գահոյս, որ եւ Հաճեցու-
ցի տալ, որ են:

Ա. Ի մագաղաթի ձեռագիր ոսկնեփոյ
պատկերօք Աւետարան մի:

Բ. Գրքերի Նիւաացւոյ Յաղագոս Մար-
դոյ Կաղմութեան:

Գ. Եկեղեցական Պատմութիւն Փիլոնի
Տարուացւոյ, խորհրագիր ի Թուղթ բաժնակ-
եայ:

Դ. Մեկնութիւն Եսայեայ Յովհաննու

Ոսկերեւանի, խոշորագիրք եւ ի թուղթ բամպակեայ ի :

Եւ Ընդհանրական Շնորհալույս :

Զ. Սաղմոսաց Մեկնութիւն Լամպրոնացոյ :

Ի. Վահան Մանկանց Եկեղեցոյ, արարեալ ի Յովհաննու Վարդապետի՝ նուիրակ Սրբոյ Էջմիածնի, յատուր Սիմէօն Կաթողիկոսի :

Ութերորդն զայս, որ օրինակեաց շնորհաւանկ Ասայ Սարկապ Միարան Սրբոյ Գահայ Երուսաղէմի Պրուսացի Տիրացւ Սարգիս պաշտօնակից Էդրուրն. որ առաջարկել իմ ոչ խնայեաց զանձն ի նկւ արկանել ի սոթապին ջերմ քաղաքիս, ի ջուր քրտունս շամակեալ զրկել. նաեւ ոչ սակաւ ննկէին մոծակաց զլուսեցուցիչ տաղանայն : Այն ի սէր Սրբոյ Գահայ սկեալ, ի փոքր միջոցն ջան ի կուրծս բերեալ լրացոյց, զի յանձնեցեմք վերոյնկեալ քառանայի սորա բնագիրն՝ որ ոչ կամեցաւ տալ մեզ : . .

Իջ ԺԴ-ԺԵ, զատարկ :

Իջ ԺԶ. — Գիրք կուցեալ Վէմ Գայթակցութեան, շարագրեցեալ յոյիայ Մինետուղն Եպիսկոպոսի Քեանիքի Եւ Բայուրդացն յիմասի, ի խնդրոյ ուրումն իշխանի Եւ թարգմանեալ ի յունացն ի Հայո, յամի Տեառն 1767, Եւ ի Հայոց ՌԲԺԶ, Եւ յունիսրի 31. ի Պոլս, աշխիւն ի Բիւզոնդիոյ քաղաքի :

Իջ 1. — Վէմ Գայթակցութեան, աշխիւն, Սկիզբն Եւ պատճառ պատաժման Երկուց Եկեղեցեացն Արեւելոսկանի Եւ Արեւմտականի . . . :

Իջ 109. — 58. — Իսկ վերջին իրակութիւնն որ վառն միութեան Եկեղեցեաց, Էդէ ի Յովհաննէ Բայեօրկոսն սրբոյ Մանուկի . . . :

Իջ 111. — Վերջ :

Գրեցաւ ի ՌԲԺԶ թուին Հայոց, ի յամեանն սեպտեմբերի Եւ, առ զբան յիշատիս Աթոռոյ Սրբոյ Էջմիածնի, ձեռամբ կարնեցի Սիմէօնեան Եպիսկոպոսի Եւ ապաշուրջ փարգապետիս :

Յայս վայր տեսաւ տպագրեալ ի Ս. Պետրոսի քաղաք Ղուկասու Կաթողիկոսի յամի Տեառն 1786: Ի՞նչ էր զանց զերկրորդաւն Էդէ իմանի :

Բ. — ՎԱՐԴԱՊԵՏՈՒԹԻՒՆ ԶԱՎԱԳՈՒ

ՍՐԲ. ԱԹՈՌՈՅՆ ԷՌՈՒՄԱՅ. — 3

Իջ 112. — Վարդապետութիւն Յաղապ Սրբազան Աթոռոյն Հոռիմայ բառ զիտաւորութեանն Տոանկացոյ :

Նախ թարգմանեցեալ ի զայիլեականէն ի յետալեականէն, Եւ ի յետալեականէն ի յունականէն, իսկ յայմոցն ի յունականէն Եւ թարգմանեցեալ ի Հայկական բարբառ, յամի շնորհաց Փրկչին 1765. Եւ ի նոյեմբերի 18 սկսեալ :

Իջ 113. — Պատճառ աշմիկ շարագրութեան այս է :

Իջ 117. — Գլուխ Առաջին Յաղապ աշարմ թէ զինչ է ձգարտութեամբ պապն, Եւ թէ զինչ են իրքն աշտօրիկ որք նմա վայելեն, բառ զիտաւորութեան Տոանկացոյ :

Իջ 185. — Գլուխ Մետաաներորդ. Գրութիւն երկրորդ Յաղապ աշարմ թէ սրաց տուան փականքն Եկեղեցոյ :

Իջ 246. — Գլուխ Քսան Եւ միերորդ Ապացոյցք յօրինականն զբոյն արտաշահաւորք, բնղղմ Երեսկայացեալ Եւ առ ոչօք անմեկութեան պատին :

Իջ 415. — Գլուխ Քատասուն Եւ միերորդ Բախանդակութիւն թէ զինչ է պապն բառ Հոգեւորական Եւ բառ աշխարհական իրացն :

Իջ 430. — Գլուխ Քատասուն Եւ Երեքերորդ Վառն բողոքելոյ առ Հանդերձեալ մոյոյն :

Իջ 434. — Վերջ :

Յիշատակարան Յայիլի — 1767

Իջ 434. — Փառք քեզ Տէր, փառք քեզ Աստուած, յաղապ ամենայնի, Տէր փառք քեզ :

Գրեցաւ ի յունական բարբառոյ նորաթարգման բանքս աշտօրիկ ի նոյն թարգմանչի ձեռագիր օրինակէն բառ կետին Եւ բառ

ձեռքն դրութեան, ի Յակովբայ իբրո
վարդապետէ ի ՌՄԺԶ Թուականութեանն,
ի սկստեմքեր ամսոյն ԺԵ սկսեալ և ի յերես-
նին աւարտեալ, առ զրան վնհափառ Աթո-
ռոյս իջմիածնի:

Էջ 435.— Մանուգումն Թաղաւորական
խորհրդարանին յամի 1743, փետր. 23ին:

Էջ 457.— Յանկ:

Էջ 464, դատարկ:

1852

Խ Ո Ր Հ Ր Դ Ա Տ Ե Տ Ր. — 23

Տեղի

ՌՃԼԶ = 1687

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ. —

Մաւալ 21×15×1.5: Էջ 52: Հանդա-
մանք լաւ: Մաղաղաթ հաստ: Գրիչ՝ Հայրա-
պետ: Գրութիւն՝ խորագիրները, սկզբնաւո-
ղերը եւ զլիստատները կարմիր, մնացեալը

սեւ մկանիւթ, երկսին, 23 տող: Թպրդիր,
Համառօտագրութիւնք սովորական: Գումա-
ւոր զարդադիր եւ լուսանցադարձ շատ մը
հատուածներու սկիզբը, հտնդերձ զլիսազար-
դով էջ 3: Խորանազարդ իւր սարօք, էջ 5:

27.— Խաչելութիւն Տեառն

Թ. 1852, էջ 4

Լուսանցքի մանրանկար էջ 10: Մեծ նկար՝
կաշկուրթիւն Տեառն էջ 4: Կաղճ տախտակ-
կայ դրոշմադարդ:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.—

էջ 1-4, Թուղթ:

էջ 1բ.— Եղեկայ Տէր գիտելթ և զամ.
Հեղութիւն նորա:

էջ 3ա.— Օրէնք արկանելոյ սպաս եկե-
ղեցոյ:

էջ 5.— Որ զգեցեայ ես զոյս...

էջ 10ա.— Ամենակայ բարերար մարդա-
նէր Ած. բոյորեց ...

էջ 51-52, դատարկ:

Թիշատակարան Գրչի.— 1687

էջ 50բ, վարդ.— Ով սուրբ պատարա-
զող, յիշեալ զՀայրապետ մեղապարտ զրիշ,
և զծնողսն իմ յիշել ի Քրիստոս յոյսն ամե-
նեցուն: Ի Թուականիս Հայոց ՌՃԼԶ ամիս
զրեցաւ: որ է Թանկութիւն և Երաշտո-
թիւն:

«Նորոգման Թվին ՌՃՀԴին».— Աբձա-
նադրուած է էջ 5, խորանադարդի խորշին
մէջ:

1853

ՄԵԿՆՈՒԹԻՒՆ ԵՍԱՅԵԱՅ (ԹԵՐԻ).— 2

Յ. ՈՍԿԵՐԵԱՆ

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Մատ. 20×16×4: Թերթ ճՁԴ: Հան-
դամանք ոչ բաւարար. միասուած որդերէ և
խոնաւութենէ. նորոգութիւն կրած: Թուղթ
զորչորակ: Գրութիւն ամբողջովին սեւ մե-
լանով, միասին, 20-27 տող: Բոյորեցի Հը-
նարոյն, Երկաթագործ խառն: Համառոտա-
դրութիւնք սակաւ: Կաշկաղճ տախտակեայ
զորչմադարդ, Թույցած: Պահպանակ մաղա-
դաթեայ սկիւրք և վերջը շորսական թերթ
զատարկ, բացի մէկ երեսէն ուր կայ նորա-
դոյն յիշատակարան:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.—

Թղ. Ա և Բ, տարբեր Թուղթ և զբշու-
թիւն, և ետ ու առաջ զետեղուած: Կը Հետե-
ւինք ուղիղ կարդին:

Թղ. Ա1.— Մարդարէին Եսաիա Յառա-
ջասաց[ութիւն]:

Ջառաւելութիւն մարդարէին նախ առ-
տի[ի] մարդարէէս է իմանալ, և ապա զկա-
տարեայ յաւութիւն նորին որ զամենեցուն
սրբոցն Հաւաստեալ զիտէր զառաքինութիւնս
Պաղոս...— Հմմտ. Սիսն, 1935, էջ 21:

Թղ. Դ2.— Տեսիլ ասէ, Եսաիա որդւո
Ամոս: Եւ արդ ընդէր զանուն Հաւն յի-

շեցէ...

Թղ. Ե2.— Լուարուք Երկինք և ունին
զիր Երկիր, զի Տէր խառնեալ: Բազում
ցտամամբ լի է սկիւրքն մարդարէութեանս...

Թղ. է2.— Ձի և ս յաւելուցուք վերս,
առ վերս անաւրէնութեանց: Մեծ պարտա-
ւանք, յորժամ և ոչ պատժաւքն լինիցին պի-
տանիք...

Թղ. Ը1.— Յոռից միշտ ի պալոս ոչ զի
նմա առողջութիւն. ոչ վերք, և ոչ խոց-
ուածք, և ոչ Հարուածք այսուցեալս: Ասէ
զտանջան և զպատիւս...

Թղ. Թ1.— Լքեայ թողեայ լիցի զուտար
Սիոնի իրբեւ զհոմանի յայլսմ, և իրբեւ
զտաղաւանք մրդապահաց ի մէջ սեղիսնեաց:
Մեծ խն ունին և առակք սարինսկաց...

Եւ թէ ոչ Տեստն զաւրութեանց թողեայ
էր մեղ պաւակ, իրբեւ. զՍողոմ արդեալ կար-
ծանեայ Հաք, և Դոմորո նմանեայ: Քանցի
սուրբութիւն է միշտ մարդար[էիցն]...

Թղ. Թ2.— Լուարուք զպատգամս Տեսա-
որն, իշխանք Սողոմացուց, և ունկնդիր լե-
րուք աւրինաց Աստուծոյ մող[ի]տուրք Գո-
մորացուց: Քանցի Սողոմացուց պատժոցն
ասէին թե եւ արժանի...

Թղ. Թ1.— Ձի կա իմ և յաճախելոյ

յո՛ւնից ձերոց ասէ՛ Տէր. յաղհալ եմ. զողջա-
կէ՛զս խոյոց եւ զճարպս դառանց, եւ զարիւն
ցլոց եւ զնոխ[աղ]աց ձերոց եւ ոչ կամիմ։
Նաեւ Սաղմոսն քառասներորդ իններորդ
Հանդոյն սմին իմն յայտ առնէ . . . :

Թղ. Իկ1. — Պատգամն Աստուծոյ որ ե-
լիս առ Եսայի որդի Սմայաս։ Յայտնէ յայտ
է, թէ ոչ միաշար տողեալ ասացին զմարդա-
բուծութիւնսն մարդաբէ՛քն . . . :

Թղ. ԻԳ2. — Զի եղիցի ասէ՛ յաւուրս յե-
տինս յայտնի լեառն Տեառն։ Տեսանես զըս-
տուղութիւն մարդաբէ՛քն . . . :

Մալթ. — Ստորին լուանցքին շեղա-
յիւր. «Վինետիս տպագրութիւնն աստէն ըս-
կրսանի»։

Թղ. ԴԹ2. — Մինչեւ ցայս վայր զտաւ
խորով ձեռուք զրեալ երանելոյն Յովհան-
նու յունարէն. — Հմմտ. Տպ. Վենետիկ,
1880, էջ 102։

Թղ. ՃԵ-ՃԺԶ. տարբեր թուղթ եւ ա-
նորունատ զըշտութիւն, բոլորդիւր նորակերպ
շեղածն։

Թղ. ՃԻԴ1. — Տեսիլ Բարեկացուց։

Թղ. ՃԼ1. — Տեսիլ Փշտացուցն,
Յորժամ տեսանիցես իշխան յանդուգն եւ ա-
նողորմ, մարդաշախութ թաղաւորեալ . . . —
Հմմտ. Նոյն, էջ 154։

Թղ. ՃԼԳ1. — . . . Միթէ՛ ո՛չ երբեք կե-
րակրեաց, այլ թէ՛պէտ եւ կերակրեաց, այլ
աշտուճ հացիւ եւ ձկամբք. նաեւ քաղաքին,
այն իսկ էր հանապազորդ աստմի. այլ կե-
րակրեաց երբեմն եւ մտով, այլ ի չար, եւ ոչ ի
յարի ուտելեացն . . . — Հմմտ. Տպ. էջ 157,
ուր ընդգծեալ բառը կը ներկայանայ ասմի
վերկալի դրշութեամբ, եւ նոյն ձեւով ալ ան-
ցած է ՆՃԻ մէջ։ — Աշտուճ—Աստուճ։

Թղ. ՃԽԹ2. — Տեսիլ անապատի ծովուն
.— Իրբեւ մըրելի ընդ անապատ անցցէ, եկե-
ալ յանապատ երկրէ։ Ակիղաս ասէ. Կառք
անապատի. Սիմաքոս եւ Թէոդոտովն առա-
ծած ասն։ Ակիղաս ասէ. Իրբեւ փոթորիկէ ի
հարաւ, Սիմաքոս եւ Թէոդոտովն՝ իրբեւ
մըրելից ի հարաւոյ. Ակիղաս ասէ. երթալ եւ
զալ յանապատն երկրէ։ Ահաղին է տեսիլն եւ
լիստ, որ պատմեցաւ ինձ. որ արհամարհե-
լոցն է արհամարհէ, եւ որ թշուառեցուցանե-
լոցն է թշուառեցուցանէ, ի վերա իմ եղամա-
ցիքն եւ Հրեշտակք Պարսից հասեալ [կա՞յն]

առ իս։ Իսկ այլքն ասնն, եւ եղամ, եւ պաշա-
րեն Մարք զամենայն։ Արդ եւ Հեծեծեցից, եւ
անձամբ զանձն միութարեցից. վասն այսո-
րիկ յցաւ մէջ իմ լքանաւք, եւ երկունք կա-
լան իրս իրբեւ զծնընդական. անիրաւեցաւ,
զի մի յուայց, իտեթացաւ, զի մի տեսից։
Սիրտ իմ դարձաւ ի մոլորութիւն, եւ անա-
րէնութիւն դեռ ընկզմէր զիս. յողիս ապաս-
տան եղէ յերկրիդէ։ Վասն Բարեկացուցն է
ասն, տեսիլս իսկստ, եւ տես նախ քան զայս
զինչ հրամաէ ինձ. երթալ կալ ի վերա դի-
տանոցին. Դիտես ասէ ի դիտանոցիդ, պատ-
րաստեա սեղան, կերայք, արբէք, արիք իշ-
խանք պատրաստ[եցէք] զվահանս, զի այս-
պէս ասաց ցիս Տէր. Գնա դու քնդէն լինի-
լիւր դէտ, եւ զոր ինչ տեսանիցես պատմի-
լիւր։ Վասն էր հրամայիցէ առնել զայս. զի
մի կարծիցի, եթէ յանձնէ ինչ եւ յիւր? մէ
խաւիցի . . . — Հմմտ. սկիզբի տողերը Վե-
նետիկեան 1880ի տպագրին Հետ, էջ 184, ուր
կը յտնուի սա ծանօթութիւնը. «Յօր. Գանի
մի թերթք անկեալ են, որով պակասի յետ
այսորիկ մինչեւ ի Գլ. Լ. համար 6. Տեսիլ
չորժանաւաց, որ սկսանի ուրոյն խորագր-
րով»։

Թղ. ՃԾԶ. — Պատգամ Զորոյն Սիտլին։
Զի՞ դու, զի՞ ընդ քեղ այժմ, զի կէջ ի
տանիս նանրութեան, զի ցէք դժողաբո
ղութեանաւք։ Վերաւորք թո ոչ վերաւորք
սուսերի, եւ մեռեալք թո ոչ մեռեալք պատե-
րադի . . . :

Թղ. ՃԾԹ1. — Պատգամ Տիւրացուց։
Ողբացէք նաւք Կարեբողոնացուց. իսկ
այլքն եւ երբայեցին, Թարչլի ասն . . . :

Թղ. ՃԻԲ2. — Ահաւասիկ Տէր եղծցէ
դտիեղերս ամենայն, եւ աւերեսցէ զնա, եւ
յայտնեսցէ զերեսս նորա, եւ ցրուեսցէ զընա-
կիչան ի նմանէ։ Եւ քանզի նախ զքաղաքաց
եւ զթաղաւորաց ասաց. ապա իբրեւ ի ճանա-
պարհ իմ անկեղ զայ ի ճառս զհնչեցին . . . :

Թղ. ՃԿԶ1. — Եւ զի հաւատարիմ առնի-
ցէ ասէ, զի պատուհանք բացան երկինց։ Ա-
կիւղաս եւ Թէոդոտովն ձեղուանախանք ա-
սնն, բացան բարձանց։ Սիմաքոս ասէ. Պա-
տուհանք ի բարձրելոյն բացան։ Եւ չարժե-
ցին հիմունք երկրի, որպէս յորժամ ասիցէ
թէ՛ խորք զխորս կոչեցին, ի ձայն ձեղուա-
նախանից հոսանաց քոց . . . :

1854

Մ Ա Շ Տ Ո Ց (ՔԱՀԱՆԱՅԱԿԱՆ).— 42

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Մաս 21×15×3.5: Էջ 288: Հանգամանք համարեա բաւարար. վերջին մասը թերի: Թույլի հասարակ, Գրէ և Ստացող՝ բոս երևույթին՝ Մարտիրոս Գրութին՝ խորոյրները, սկզբնատողերը և զխատառերը կարմիր, մնացելը սև մկանով, երկսին, 21 առդ: Բաւարար: Համառոտագրութիւնք ստորականէն քիչ մը աւելի: Խորանոցարդ էջ 5: Գունաւոր նկար, էջ 4: Կաշեկաթ տախտակեայ հնամալ:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.—

էջ 1, դասարկ:
էջ 2.— Յանկ, Ա-ԻԴ Գլուխներ:
էջ 4.— Նկար, ոչ նուրբ, Մկրտութիւն Տեան, Բրիտանական իշխանի իր աջ կողմը թեւաւոր հրէշտակ՝ լման հառակով, ձախին Յովհաննէս Մկրտիչ:
Ա.— էջ 5.— Տէր Ած. մեր, Ած. բարեբար...

Բ.— էջ 27ա.— Կամուլ Պսակ դնելոյ:
էջ 27բ.— Խոյանիչ գրողմամբ սուրբ նշանի... և ա չ ա...:

էջ 34ա.— Խրատ զգուշութեան. . . —
Գիտաբիւլ որդեակք...

էջ 43ա.— Ապա անն գերզ արքանութեան քան քանակաւ.— Ամենադոր Տէր Թաղաւոր Թաղաւորաց...

էջ 63ա.— Կամուլ Պսակ վերացուցանելոյ:

Գ.— էջ 67ա.— Կամուլ Հաղորդ տալոյ:

Դ.— էջ 73բ.— Կամուլ Թաղման:

էջ 88բ.— Գամն աստղ.— Մինչ ի յէն... — Մ ա ճ Վ ի լ ա :

էջ 94բ.— Ոգրս աստղ.— Յորժամ յիշեմ դար վերջի...:

էջ 107բ.— Իսկ յերկրորդում աւուրն յորժամ ալոյալեացն ժողովին, զան ի վերեմանն և ասնն սարմուս...:

Ե.— էջ 125բ.— Կամուլ զամենայն վախճանի տղայսն առ Գրիստոս յուղարկել:

էջ 140բ.— Ոգր վասն սիրուն գաւակի որ մեռանի.— Արարիչն արարածոց մեզ բարեկացաւ...:

Զ.— էջ 156բ.— Կամուլն ոգէհամգիստ առնելոյ կամ պատարագ մեռելոյ:

Է.— էջ 166բ.— Կամուլն Տեառնալանի արքանիւն:

Ը.— էջ 177բ.— Կամուլն խաչ արքանիւն:
Թ.— էջ 207բ.— Կամուլն Ջուր արքանիւն:

Ժ.— էջ 228ա.— Կամուլն ապաշխարող առնելոյ:

ԺԱ.— էջ 243ա.— Կամուլն մեծի Հիմգշարաքի գապաշխարողսն արժանելոյ:

էջ 264-265ի միջև ինկած մէկ թերթ:

էջ 284էն յետոյ շատ թերթեր ինկած:
էջ 285 ստորին լուսանքին՝ «Պղծեալ տաճարի կարգա և զիս յիշեալ»: Ըստ նախադիր ցանկին ԺԹ Գլուխն է սա:

Մամր յիշատակագրութիւնի Գրչի.—

1.— էջ 177բ.— Զ(ս)տացող սուրբ տառիս յիշեցէք ի Բրիտանոս, և Աստուած ողորմի ասացէք:

2.— էջ 207բ.— Բրիտանոս Աստուած քո սուրբ խաչի տեսուն արժանի արա զՄարտիրոսի Հոգին, ամէն:

Վճարահարկային վճարման եղանակի մասին հարցը
 ընդհանուր առմամբ հարկային օրենսդրության
 համաձայնությամբ լուծվում է։

... ետզդիվի զստի վ
 ետզի . ոց կիվ : մի զստ մի միզստմումի ետզ
 լի — Բուկնույշ ըմնիլ յավի — 1699 թի
 ... զգույ մի չգտմիկո վ — 1700 թի

ՀԱՅԿԱՅԻՆ ԴԱՏԱՎԱՐՈՒԹՅԱՆ ԿԵՆՏՐԱԼ ԿՈՄԻՏԵ

Հիմնականում ժողովուրդը միջակ է: — ԵՄԷ ԺԴ : ըզմ
- ունի ուղեղը, ստորիսն էլ, ի տեսնվ: — ԵՄԷ ԺԴ

...դարձրուհու
 « Եւ Լուսինայ — Եւսմիսի պարտաւորութեան
 Վստիւմլի տուն պարտաւորութեան — Եւսմիսի ծննդ

ՎԵ՛րջի վերադարձը հանկուտ — 678 թ.
: վերադարձ
— 90 մոսկովյան տարվա վերադարձ — 677 թ.

... 1928 թ. 12 օգոստոսի 1-ին օրը

—ստեղծողը վոսչևույլ Գովսեփ — ԼԻ ԶԳ

ՅՆԻՔԻ ՄԱՍԻՆԵՐԻ ՎԵՐԱԳՆԱԿՈՒՄԸ

[illegible]

արամ զգուգոյս մի ԿՅԿՐ ՎԵՏԷ թ՛
 : Ժմեղիչ — 21-Ե թ՛
 : Կժմստե 1 թ՛

— ԴՎԳՃՎՍԿՈՒՆՈՒՄԻ

: Ե... զվարթումը չյարեմք լողն յառաջ

մի փնտռելու դժվարություն չկա: Ճանաչողություն

[illegible]

873 ' ոսկուհի . Ո . Ո . 61
876 ' սակմամ . Ո . Ո . 81
97 ' սահման . Ո . Ո . 11

21 «ժողովուրդի ղաղկումը կախված է . 91
91 «Հասարակական կյանքի . 91
61 «Լավ մտքային առարկա . 11

[illegible]

6. Գ. Կարախանյանի «Երևանի քաղաքական պատմությունը»

Ք¹ Տղիտումը Գր ժառանգ . 1
1¹ ամուսնից դուրսումը . 0

Գ՝ զստոյՑ զվիժնաւորիմովն . Գ
Ը՝ զստոյՑ զվիժնաւորիմովն . Դ
Թ՝ զստոյՑ զստոյնաւորիմովն . Ե

[illegible]

ՀԱՅԿԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՎԵՐԱԴԱՐԱՆԻ ԱՌԱՋ ԳՐԱԴԱՐԱՆ

Եւմենուհոյ տալ զ Ժվեհեմոն մարտիրոսի, զտալ
— Ժմսխոյ Ժզովիւմ եւ տալ զտալ զԺվեհեմոն
— Ժմսխոյ եւ տալ զԺվեհեմոն զԺվեհեմոն զԺվեհեմոն

—նորը՝ Կնիքմուկ մեզգտառալիկն իջ մեղեատար
—մեկին զլիքմեց : Իտուհապ, ողորհա՛ն, հսկ
—տալ իջ Կնիք : Ետդիսի թխա՛ց : Դալ ժողո

— 244 —

(၂၇၆ - ၃၃)

06-12-2018 10:10:10

1855

87067046 478458 . 11-221

016

նստեալ ընդ որ անցանկոց էր Տէրն, զի ան-
բարբառ ինդուաւ եւ անճարակ դուրով, խնդ-
րեմ ի ձէնջ ժտել ի Տեառնէ ինձ ողորմու-
թիւն, և յի բերանով ասել ԱՅ. ողորմի ա-
նարժան զԺողի Սր. Աւետարանին՝ Յոհաննի-
սի, զի յոյժ մեղաւոր եմ եւ աղքատ հոգւով
եւ անմխիթար, որ զրկեցայ ի բարի գաւա-
կէն. և ԱՅ. յիշողացդ ողորմի, ամէն:

բաղձաւրինակ իմն ցուցմամբ տեսանի...:

Ուստի տեսի ես, Յոհաննէս, դստրա ան-
ճառ փրկադործութեան խորհուրդ. շանար-
ժանս ի քահանայից, եւ անպիտանս ի կաթ-
ղաւորաց, որ զանուես ունիմ, եւ զգործս ոչ
ունիմ, ստացայ զՍուրբ Աւետարանս ի հալալ
եւ յարդար յընչից իմոց, եւ գրեցի, միաջա-
րեկ եւ [Շարունակութիւնը կորած]:

28.— Զորեկներպեան կննդամիֆ

Թ. 1855, էջ 17

Մեծ յիշատակարան Գրչի.—

էջ 671ա.— Փառք անակորանն, եւ սկըղ-
բանն ամենայնի, անեղ էին եւ զոյացուցչին
բնաւից...:

Իսկ չորեք աւետարանչացն խորհուրդ,

Այլ յիշատակագրութիւն.—

էջ 533, բոլորգիր.— Դարձեալ յիշեցէք
եւ ած. ողորմի ասացէք, Խայիֆենց մէլիք
Մարտիրոսին, հօրն Նեկեղոսին, մօրն Աղա-
բէկուն, կողակցուն Գուլաղին, որդոյն Յու-

սէփուն, Մուքայիլին, Կիմաթին, Լորօրն Եղօն, Կնոջն Սառին, որդոց Մուրատին, Մըխթարին, միւս Լորօրն Պետրոսին, Կնոջն Սառին, որդոցն տէր Գրիգորին, Ամիրխանին, Ղապարին, Թումին, միւս Լորօրն Փանոսին, Կնոջն Այասուն, միւս Լորօրն Բաղասարին, Կնոջն Սոթքանին, որդոց Վարդանին, Սաֆարին, Ջաֆարին. մէծ պապուն Քալիֆին, Կնոջն Քնդուլին, և մէծ տէր Դաւթին Կնոջն Սալամին, Կարապետին, Ջարիֆին, Սաթուհային:

Յետնագայն յիշատակագրութիւնք. —

1. Վերստին գնացաւ. — 1779

Էջ 531, անհարթ զրոյ. — Այս Աւետարանն զնոց թայան մօս տարին. մայրեն Թօ-

մօն, Ասմին, Եղեալն, զնիցին: Աճ. լուսինորէ լարայն չողին, ամէն:

Թվ. ՌԻԴԻԼ, Աճ. ողութի Գուլն, Աճ. ողութի տէր Յսիանէօն և իւր կողակոց Գուլաղին, Աճ. ողութի Այասուն, Միքայիլն, Մորատին:

2. Նստիւրդի. — 1873

Էջ 40, շկայիր. — Յիշատակ է սոյն զըշայիր Սր. Աւետարանս, Սրբոյ յԵրազան խոսոյն Երուսաղէմի, Հաղորցի բարկաչատունի Բրբուշ տիկնոջն, ձեռամբ Արմ. տէր Սրապիօն Վարդապետի Այլքասեղբանուպօսեցոյ, որ Լորեմն միարան էր Սրբոյ Երուսաղէմի, 1873, օգոստոս 25, ի Հաղորց յիւղաբաղաք:

1856

Ք Ա Ր Ո Ջ Գ Ի Ր Ք

Երուսաղէմ

1855

ՆԵՐՍԻՍԻԱՆԻԹԻՆ. —

Մտալ 19×14×1.5: Էջ 291: Հանգամանք լաւ: Թուղթ Հատարակ Գրեչ և Ստացոյ՝ Գրիգոր Դպիր Յակովբան, Եւդոկիացի Գրութիւն՝ խորագիրները, սկզբնատողերը, և յաճախ սկզբնարտերը կարմիր, մընացեալը սևերակ մեյանով, միասին, 17 տող: Եւդոկիեր կանոնաւոր: Համառօտապարութիւնք ստորականէն տեւի: Կոյմ կիտակի խաւարտեալ:

ԲՈՎԱՆԴԱՆՈՒԹԻՆ. —

Էջ 1-2, դատարի:

Էջ 3. — Ա. — Ճակատ. — Կտակ չարչարանաց Տեառն մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի: Ի Հայրապետութեան Սրբոյ Էջմիածնի, Տ. Տ. Եւրէսի Սրբազան Կաթողիկոսի ամ. Հայոց, ի պատրիարկութեան Սրբոյ Աթոռոյն Երուսաղէմի Տ. Յօննէս սրբազան արքեպիսկոպոսի: Եւ ի պատրիարկութեան Կ. Պօլոյ Տ. Յակոբոյ որդադան արքեպիսկոպոսի:

Օրինակեցաւ ի յընտիր զաղափարէ ի-

մեք ընդ ձեռն Սրբոյ Աթոռոյն Երուսաղէմի միտան Եւդոկիայի զպիր Գրիգորի Յակովբան, յամի Տեառն 1854, Հոկ. 5, և Հայոց ՌՅԴ:

Էջ 4, դատարի:

Էջ 5. — Յաղապս Աւայ Ուրբաթի Ասուր Ջարչարանացի Քի. Քարոյ և Կտակ. — Ստորութիւն և զարհուրիմ, ով սիրելիք իմ...

Էջ 109. — Ողբ տառիքի ի բերանոյ Յի. ի տան Պիլատոսի. — Ո՞ր և մայր իմ...

Էջ 113. — Բ. Ճակատ. — Քարոյ և Կտակ. չարաղբեալ ձեռամբ Արքաշմէ Կաթիկոպի Աստուպատեցոյ, Հատարակ ի բանից իմաստուն վարդապետաց:

Եւ այժմ օրինակեալ ընդ ձեռն Սրբոյ Աթոռոյն Երուսաղէմի յետին միտան Եւդոկիայի զպիր Գրիգորի Յակովբան, յամի Տեառն 1855, ի մօտն յանմարի տմայ, և Հայոց ՌՅԴ:

Էջ 114, դատարի:

Էջ 115. — Կտակ Մեծի Ուրբաթու Ջար-

արտնայ և Խաչիչութեան Տեառն մերոյ Յի. ֆի.— Բնարան. [Կտակ] յետ մահուն հաստատուն է.— Սովորութիւն է մարդկան յորմամ մեռանի ոք ի յայլ տեղիս եւ առնէ զկրտակ. . . :

էջ 202, դատարկ :

Գ.— էջ 203.— Բան վասն Ողջոյն տարոյ վարդապետաց. Հասաքեայ Աբրահամ վարդապետէ, Համառոտեցեալ եւ յղեցեալ :

աակս զերբաւ միտ առնելոյ եւ ասելոյ.— Բաղմադութ եւ մարդասէր է Աստուած . . . :

էջ 233-234, դատարկ :

Դ.— էջ 235.— Յաղպոս Աւագ Ուրբաթու աւուր Զարչարանացն Քի. Տն. մերոյ, Քարսղ եւ Կտակ.— Ո՛վ օր դառնութեան եւ սպոյ. . . :

էջ 277-294, դատարկ :

1857

Ք Ա Ր Ո Զ Գ Ի Ր Ք

ԵԿԱՐԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ.—

Ծաւալ 19×13×5: էջք ԺԶ+360: Հանդիմանք յաւ: Թուղթ տոկուն: Գրութիւն խորագրերն կարմիր, սկզբնատողերը կապոյտ եւ կարմիր, միտցեալը սևուրակ մկրտնայ, միտսին, 22 տող: Բոլորովոր նոտրակերպ: Կարմիր կապոյտ զարդագիր եւ լուսանցապարզ տեղտեղ, հանդերձ զլիստղարդոյ, էջ 3, 187: Գունասր նկարք էջ 2, 2: Կաշկազմ տախտակնայ զըրմաղարդ: Պահպանի մաղաղաթեայ սկիւրը եւ վերջը երկուական թերթ, ժանդագոյն թանաքոյ, երկույնը, կրծսական բովանդակութեամբ (աղթք):

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.—

էջ Ա, շեղադիր.— Գիրքս այս որ կոչի Քարոյ ապաշխարութեան, պատկանի յումեմն իսահմապարզ առ միում :

Ներքեւը, տարբեր գրով.— Ի զրոյ Աղայ Սիմէոն Աշտուրեանն է, ստացայ յրեթեոսուլ զսա ի 14 փետր. 1836, ի Նախընան :

էջ Բ-Դ, դատարկ :

էջ Ե.— Ճակատ.

Խրատականք եւ Հոգեւաճաք Քարոյք. չարադրեալ յերկոցունց աստուածաբանից եւ յողանահմարից վարդապետաց ի կարգէ քարոյսոց, այսինքն երանելոյն Բարդուղիմէոսի, եւ Պետրոսի Արադոնացոյ :

Տպեցեալ ծախիւք ամենապայծառ Շեհմանեանց քարեպաշտի եւ աստուածասէր պարոն Մուրատի որդի պարոն Սահրատին, առ ի հողեւոր շահարերութիւն մերոց Հայկազուն քրիստոնէից: Յամի Փրկչին 1704, փետր. Բ. ի Վենետիկ. մեծաւորաց հրամանաւ :

էջ Ժ-ԺԶ, դատարկ :

էջ 1, նոյնպէս դատարկ :

էջ 3.— Քարոյ Խոստովանութեամ, Առաջին Դշի. Աղտեհացից.— Արի ի խոստովանութիւն. . . :

էջ 103.— Վասն Խոստովանութեամ.— Եւ խոստովանութեան այս ինչ առկի է. . . :

էջ 155.— Քարոյ Վասն Ապաշխարութեամ.— Այժմ ասացուք ի յերբոյ յաւուր ճանապարհէն՝ որ յապաշխարութեան. . . :

էջ 187.— Գիրք եւ Քարոյ վասն է մահու. չափ մեղացն.— Եւ երեսեցաւ այլ նշան յերկինս. . . :

էջ 192.— Վասն Հպարտութեամ, որ առաջին գլուխ վիշապին :

էջ 293.— Վասն Բզջախոտութեամ, որ է Եօրմեքոյ գլուխ վիշապին.— Բզջախոտութիւնն սահմանի յաստուածաբանից այսպէս. . . :

Յիշատակագրութիւն Նուիրոյի.— 1872

էջ 352, շեղադիր.— Անանիա Սիմոնեան Աշաքսիւրիս նվիրեցի Սբ. Երուսաղէմի

Սրբոց Յակոբեանց Աթոռոյն Թանգարանի, Վարդապետի Տէր Սահակեանց, ի 18 ապրիլի յիշատակ ծնողաց իմոց եւ նվիրողիս զայս ի, 1872 ամի Տեառն:

Քարոզդիրքս, ձեռամբ նվիրակի երեմիս Էջ 353-360. դատարկ:

1858

ԾԱՆՈՒՑՈՒՄՆ ՍՐԲԱԶԱՆ ՏԵՂԵԱՅ.— 1

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Մաւալ 19×14: էջք 62: Հանգամանք լաւ: Թուղթ հասարակ, Գրութիւն՝ խորագիրները եւ սկզբնատոները կարմիր, մնացեալը սևւորակ մեյանով, միասին, 18 տող, խորդիր յստակ: Համառօտագրութիւնք սովորական: Կալմ կիսակաշի խաւաքարտեայ:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.—

էջ 1, դատարկ:

էջ 2.— Հայրապետական նկար, սեւ մատիտով:

էջ 3.— Ծանուցումն ի վերայ Գլխադրի: Նախերգամբ.— Շնորհք ամենասուրբ տնօրէնական տեղեաց...

էջ 14.— Ծանուցումն ի վերայ Ծննդեանն Քրիստոսի, որ ի մէջ այրին: Նախերգամբ:

էջ 24.— Ծանուցումն ի վերայ Գլխադրին: Նախերգամբ:

էջ 37.— Ծանուցումն Սրբազան Տեղեաց: Նախերգամբ: Զորյոք Ռամսի:

էջ 39.— Ի վերայ Հանդերձ Բաժանման:

էջ 40.— Ի վերայ Գլխադրի:

էջ 42.— Ի վերայ Փշեայ պսակ տեղւոյն:

էջ 44.— Ի վերայ Սր. Գողգոթայի:

էջ 48.— Եւ ի վերայ Լուսարօղի Գեղեցիկն Քրիստոսի.— Ամ. իրաց յախճառն է զովհիտ...:

էջ 52-62, դատարկ:

1859

ԺՈՂՈՎԱԾՈՅ

(ԺԸ. ԴԱՐ)

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Մաւալ 18×13×4: էջք 426: Հանգամանք լաւ: Թուղթ հասարակ, Գրիչ մէկ մասին՝ Եսայի Վարդապետ (1711), Գրութիւն այլազան: Կաշեկալմ խաւաքարտեայ նորադրոյմ:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.—

էջ 1ա, նորագիր. ստորին լուսանցքը կտրուած.— Յաղագս աստուածային առաքիմութեամբ.— Յետ ասելոյն յառաքիներութեանց առ հասարակաբար...:

էջ 3ա.— Յաղագս հարկաւորութեան հաւատոյն.— Առանց հաւատո անհնար է հաճախ Աստուծոյ...:

էջ 8բ.— Յաղագս սահմանի ուրա:

էջ 25ա.— Գիրք Յաղագս Յուսոյն.— Ենաւ գմէկ վերստին ի յոյսն կենդանի...:

էջ 49ա.— Նախ Յաղագս Սահմանի Սիրոյն.— Արդ զիտէլի է զի բաղում կերպիս սահմանի սէրն ի վարդապետաց...:

էջ 73ա.— Նախ յաղագս սահմանի Ողջախեմութեան.— Ասէ Թուլիոս [Թովմաս], ողջախեմութիւն է տիրել բանականին ի վե-

բայ զէջ ցանկութեանցն...

էջ 81բ. — Յաղագս Կոստանքեան. — Խոսեցա զձեզ իբրեւ զկոյս մի սուրբ յանդիման առնել Տեառն...

էջ 90բ. — Յաղագս արքայախորքեան սպասարարաց եկեղեցւոյ:

էջ 97ա. — Նախ Յաղագս սահմանի Արարեան:

էջ 101բ. — Յաղագս Համբարումքեան:

էջ 109բ. — Յաղագս Ողորմութեան:

էջ 116ա. — Յաղագս Պահոց:

էջ 121ա. — Յաղագս Աղօթից եւ որպիստութեան Ոորին:

էջ 145բ. — Դարձեալ յաղագս տեսակաց աղօթից. — Աղօղէմ նախ քան զամ. առնել աղօթս...

էջ 149-152, գատարկ միայն:

էջ 153ա. — Յաղագս այնոցիկ որ ի Որբաւ անեն զերկիւղով. — Ոյ զիտոց զգործութիւն բարկութեան շուս:

էջ 171ա. — Յաղագս Խոնարհութեան:

էջ 177ա. գատարկ:

էջ 177բ. տարբեր զըջութիւն. — [Կ]անխառնութիւն մարգարէիցն վասն կամաւոր եւ սարսափելի չարչարանացն Բրիստոսի:

էջ 195-196, գատարկ:

էջ 197ա. տարբեր զըջութիւն. — Այ իմ որդեակս...

էջ 199-200, գատարկ մեծագոյն մասմբ:

էջ 201ա. այլ զըջութիւն. — Մատթէոս որ եւ Ղեւի...

էջ 202, միասին, զըջութիւն նման տողին մասին. — Նորին Քարոզ Պահոց, ի բանն. Խնդրեցէք նախ զարքայութիւն Աստուծոյ. — ի ձեռնառութենէ Հոգւոյն Սրբոյ...

էջ 211. — Նորին դարձեալ վառն Ալպախարութեան...

էջ 217. — Յայլմէ դարձեալ վասն լուսնոց, եւ փորձանոց սատանայի...

էջ 222-224, գատարկ:

էջ 225, տարբեր զըջութիւն. — Թուրք Սրբոյն Դիոնիսիոսի Արիստակացւոյն առ Տիմոթէոս աշակերտն Պողոսի, վասն մահուանն Պետրոսի եւ Պողոսի:

Յիշատակագրութիւն Գրչի. — 1711

էջ 235, ստորտուր. — ՌձԿ Թուրք. — Զասացեալ մեղօք եւ հեռացեալս ի յաշակերտութենէ Սր. Գրոց սրբադան Հարցս հիմանց, նոսայի բանի սպասատուր եւ ծրօց յիշել աղաչեմ, զսուրբ Ընթերցողս:

էջ 236, գատարկ:

էջ 237, այլ զըջութիւն. — Քարոզ... ի բանն... Արդ երթիցուք երկից աւուրց հոստապարհ...

էջ 240, գատարկ մեծագոյն մասմբ:

էջ 240-241. — Մեկնութիւն Հայկազեան Տօմարի, ի բնտուր օրինակի:

Պահանջեցեր յինչն ոյ իմաստասէր վասն Հայկազեան Տօմարին տօնից տարեկանաց շրջաբերութեան, որ ոչ ընդ այլ աղօղաց զուշեալ նահանջիցն չարթանով զպարճն զերստին առնու...

էջ 271. — ... որք առաջնոցն կանոնաւորս յարմարապէս դասեալ հաստատեցին ի զիւր հաստատապէս աւուրց եւ չորեքտասաներորդ լուսնոյ զտուրց. — Կարծեմ թէ կիստու է բառն այլ ցանկ Հոգւոյն Ընթերցող մարտու կորսոյ:

էջ 272. — Մեկնութիւն Տօմարի. գոյարարեալ է Սամուէլի Քահանայի, ի խնդրոյ Ստեփաննոսի իմաստասիրի:

Հարց. — ԶԸՆ, է օտմար:

Պատասխան. — Տօմար է առի ժողով սկիզբն աստեղագրախութեան եւ նոցանէ զատեալ զայս երկոց լուսաւորաց հանդամս Ընթացից...

էջ 292. — Յաղագս լուսաւորաց ընթացից զուրցման. — Լուսնադիր սպապէս արայ...

էջ 293. — Յաղագս Իէ յումէ եղան տօմարին ազգաց:

էջ 297. — Յոնաննու Քահանայի արարեալ Յաղագս ԹԺ Երեմի ամացմ. — Ունի լուսինն մասունք որ լինի ԹԺ ամն օր մի...

էջ 303. — Յաղագս Վերադարձի ասացեալ: ՌձԳԵ [= 1746]:

էջ 304-306, գատարկ:

էջ 307ա, երկուսն, նոսրագիր. — Գիրք

Յաղագս մուօքեանց.— *Պատմա ժողովրդ-
եան խոյ ըղձկոս նոցա...*

Էջ 341ա.— Յաղագս բաժանման մեղա-
ցրել:

Էջ 351ա.— Յաղագս եօրն զլիաւոր
մեղացն:

Էջ 360ա.— Յաղագս սահմանի կարա-
տուքեան.— *Ըստ Օղոստինոսի Հպարտու-
թիւն է յոժարութիւն, թիւր զերպանցու-
թիւն...*

Էջ 392ա.— Յաղագս երկրորդ մասին
մուօքեանցն որ է մախանձ.— *Նախանձու-
րաշարկութիւն Էմուտ մահ յաշխարհ...*

Էջ 407.— Յաղագս Բարկուրեան:

Էջ 426բ., ալ զբնութիւն.— Վասն մե-
կնչացն աստուածային զրոց ի մերոց վար-
դապետացն թէ ով ո՞ք է արարեալ են սոքայ
որք աստ զրեցան զամուսնսն.— *Անանիա
Վարդապետն ի Սանահին Վանացն ալ մը-
տաւոր Է Զանճարեղ...*

1860

ՄԵԿՆՈՒԹԻՒՆ ԵՐԿՈՏԱՍԱՆ ՄԱՐԳԱՐԷԻՑ (ԹԵՐԻ).— 7

Ն. ԼԱՄԲՐՈՆԱՅԻ

[Կիլիկիա]

ՌՄԽԸ = 1799

ՆԿԱՐԱԿՐՈՒԹԻՒՆ.—

Մասայ 19—14:3: Պրակք ԺԶ. որոնցմէ
առաջին վեցը *գործածուած են, մնացեալնե-
րը՝ դատարկ, ի ըստ առեալ շորս լինելով, ԺԻ
պրակին մէջ: Էջը գրուած՝ 1-122: Հանդու-
մանք ցտայի, Բիսուսում թացութենէ,
Խույթ շատարակ: Գրիչ Է Ստացող՝ Սերապ-
րէ Դպիր: Գրութիւն՝ խորագրերնէրը, սկզբ-
նաւորներն Է պիտակներն կարմիր, մնաց-
եալը սև, մէրսնով, միասին, 45, 48 տող:
Նոսրագիր անհորթ, յոյժ մանր: Համառո-
տագրութիւն աստու: Կաշեկադմ խաւաքարու-
նայ գծադրուչ:*

Ճակատ.—

Գիրք որ կոչի Մեկնութիւն երկոտասան
Մարգարէիցն:

Շարադրեցեալ քաղցրաշար մեկնու-
թեամբ սրբոյ Հօրն մերոյ Ներսէսի Լամբրո-
նացոյն, Է արքեպիսկոպոսին Տարսուսի Կի-
լիկեցոյ, բոտ մտաց Է բոտ չադի Սրբոյն
Աբրայ եփրեմի Է Կիւրդի, Է յիւրոց յաւե-
ւածոց մտաց՝ զհեղիկայարմար յետեալ իւր
սակի ընդ ստրկութն:

Մեծ Է Էրջանիկ սուրբն Ներսէս շնորհաւոր,

Երեսեալ տոհմիս մերոյ նըրսագունեղ նոմիկոս:

Իսկ այժմ յընտիր օրինակէ գաղտնի-
րեցեալ Էղեւ, ի շայրապետութեան սրբոյ
զեղապահոյն Կիլիկիոյ, Է յաւաւորչաւու-
րից աթոռոյն, տեառն Կիրակոսի տոտուա-
ծընտիր կաթողիկոսին:

Գրեցաւ ի թուին Փրէշին (1799), իսկ
թուահաւութիւն տպանուեալն շատուցի
ՌՄԽԸին:

Էջ 1.— Սրբոյ Հօրն մերոյ տեառն Ներ-
սէսի արքեպիսկոպոսի Տարսուսի Կիլիկեցոյ,
Մեկնութիւն երկոտասան Մարգարէիցն, զոր
ի քիչադրութենէ Աբրայ Նիքիմի Է Սիւրդի,
Է մերոց յաւեւածոց մտաց զհեղեցկայար-
մայ յետեալ իբր սակի ընդ սարդիւն:

Բան Տեառն որ եղեւ առ Յովսէփ, որդի
յ Նիքիւրայ, յաւուրս Ողիայ Է Յովարամու Է
Ահագու Է Սեքեկիւր քաղաւորաց Յուդայ,
Է յաւուրս Յովրամայ որդոյն Յովասուր քա-
ղաւորի Խարայէլի:

Յիշատակարան Գրչի.—

Էջ 64. Կարմրատու:

Հայրապետ Հանրահռչակ Հանուրց աղանց դովիլի,
Ճշմարիտ սուրբ Հաւատոյ ճարտար քարոզ շնորհալի:

Եռամեծ տյոզ բարի ղեկավարեալ ղայս պատգամ,
Հետնելոցս պարզեւեցել, վերլուծութեամբ քաղցրահամ:

Հայաստանեայցս եկեղեցւոյ Հայրդ իմ արի Թալլիլովթ,
Ընդդէմ չարաց Հակասիւրաց Հակադրիմք սուրբ դրովիլ:

Որ առէր վերլուծութիւն սոյն մատենիս աստուածախօս,
Հայցեմ ի քէն սուրբ Հայրապետ ղերոյս լիցիս բարեխօս:

Մինչ ետես ակն իմ արատ՝ ղաստուածային ղայս մատենն,
Խոկ եւ խոկ ղաղափարեալ՝ առփութեացեալ ածի ջնն:

Դարձուցից ղրանս իմ առ ձեզ՝ որք ընթերցուլ Հանդիպիւք,
Ղմեղսաներկ ղանձն իմ ղերի՝ Հայր մերի, դուք յիշեալիք:

Ըղտուրուպս ամենայնի՝ ղպիր շնչին Սերովրէս,
Ծառայիցրդ Արարչին՝ պատրաստական ղծառայս:

Որ եւ դուք լիջիք յիշեալք՝ ի յարարչէ ամենից,
Երթամ նա ի ղատաստան ղայցէ ընդ ամպս երկնից:

Ամէն:

Էջ 65.— Մարգարէութիւն Ամովսեայ:
Ամովս ի Շամբին մարգարէացաւ յաւուրս
Ողիայ:

Էջ 94.— Մարգարէութիւն Միքիայ
Մարգարէի: Միքիայ եւ Ովսէ եւ Ամովս յա-
ւուրս Յովաքամաւ եւ Աքազու եւ Եզեկիայ
քաջաւորաց Հրէաստանի մարգարէացան:

Էջ 118.— Մարգարէութիւն Յովիայ:
Յովիլ յաւուրս Եզեկիայ մարգարէացաւ:

Գլուխ Առաջին: Օգնեա Սբ. Հոգի Ած.:
Պատգամ Տեւոն որ Լղեւ առ Յովէյ...

Էջ 120.— Գլուխ երկրորդ: Օգնեա Սբ.
Հոգի Ած.:

Փող Հորէք ի Սիօն, քարոզ կարդացէք
ի լերին սրբութեան իմոյ:

Էջ 122.— ...եւ ղարձարուք առ Տէր
Ած. ձեր, ղի ոգորմած եւ ղթած է, երկայնա-
միտ եւ յայտնաբերմ, որ ղջնայոյ ի վերայ
չարեաց:

Յայտ է թէ ի չարեաց ղսր սահմանէ
Ած. ի վերայ մարդկան յաղաղս մեղաց, Ըստ
այսմ ոչինչ է չար ի քաղաքի, ղոր ոչ ղործէ
Տէր: Յայտ կամացս ղերուլս յեղաշջէ [այս-
պէս կանգ կ'առնէ]:

Պրակ ԺԴ, կը պտուռնակէ Հետեւեալ-
ները, այլ ղրչութեամբ:

Սկիզբն Եւ պատճառ երկուտասան մար-
դարէից. — երկուտասան մարդարէքն ոչ թէ
ի միում ժամանակի մարդարէացան, այլ ի
ղանաղանս...

Սկիզբն եւ պտուռն Ովսէի Մարգարէի:

Սկիզբն եւ պտուռն Յովիայի Մար-
դարէի:

Սկիզբն եւ պտուռն Ամովսայ Մարդա-
րէի: — Ամովս էր ի Թեկուայ... ..Արդ ղի
այսպէս առնելոց իմ քիզ, պտուռնաւս կար-
ղալ [այսպէս կանգ կ'առնէ]:

1861

Ժ Ո Ղ Ո Վ Ա Ծ Ո Յ

Ս. Կատարինէ, Նոր Զուգայ

ՌՃԻԸ = 1669

ԴԻՍԿՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ —

Ծառաւ 18.5×12.5×7: Էջ Դ + 944:

Հանդամանք լաւ ընդհանուր առմամբ. ցեղերէ միաստուած. նորոգութիւն կրած: Թուղթ զորչորակ, կոկոզ* Գալիանէ: Գրիչք՝ Սառայ միայնակեաց եւ Ոսկան Դպիր: Գրութիւն՝ խորագիրները եւ սկզբնատողերը եւ մասամբ զլիսողիւրները կարմիր, մնացեալը սև, մկանտով, միասին, 22, 23 տող ընդհանրապէս: Նոտրադիր բազմազան: Կաշեկազմ տախտակեայ, զրոյմարդրուծ ոչ սովորական տիպով: Պահպանակ մազաղաթեայ սկիւրը կէս թերթ, վերջը մէկ, եթովպերէն զրուծեամբ: Ստացող՝ Սառայ միայնակեայ, զուտոր Գորբի:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ —

Էջ ԼԴ, տարբեր թուղթ եւ զրուծիւն: Բանկ է գրայն Հարանց վարուց, վասն ղիւրաւ գտանելոյ զոր ինչ խնդրեցէ ոք:

Նախ եւ առաջին խրատն Զովհաննէս Գառնեցոյն ասացեալ ամ. մարդոյ պիտանի...: ԾԽ — Յազապ ցնորից եւ Հոյոց:

Ա — Էջ 1 — Ծառայակիցս ձեր ի Քս. Զովհաննէս Գառնեցի, հարցանեմ զզգջունէ սիրեցելոյդ ի Տեսողն քէ զհա՞րդ կայք այս դատն դարան որ ղիպեցաւ մեզ վասմ մեղաց մեղոց...:

Բ — Էջ 19 — Խրատք սուրբ հարցն ի Սր. Հոգոյն շնորհեալ յօգուտ լսողացն: Պարծանք միայնակեցին Համբարութիւն...:

Գ — Էջ 53 — Խրատք ռեզնաիք եղիշէի վարդապետի ասացեալք — Ի ձեռն կերակրոց մտանեն այս մեղք ի ընթերցան մարդոյ...:

Դ — Էջ 41 — Թուղթ մեծի հօրն Մակարայ — Հայրն Մակար զրէ ամենայն սիրեր հոց որդոց իւրոց աղաչելով եւ ասէ...:

Ե — Էջ 46 — Որ չինէլ սկսանի պարտէ

կատարել զի մի ծաղ(ց)ր լիցի անցատուրաց...:

Ձ — Էջ 58 — Վարք երանելոյն Լևոնիգոնեա եւ զուգակցի Ռորա եղբարմեա, եւ պատուական զրտներն Ռորա եղբարմեա — Յատուրս բարեպաշտ թագաւորին Թէոդոսի արքայի արպարոյ...:

Է — Էջ 109 — Վասն անգուն որդանցն քէ որպէս ուստի եմ, եւ կամ քէ զինչ եմ Ռոբա, եւ քէ որպէս եմ կերպարանք մոցս. եւ վասն ղժոխցն. զի ոչ է խաբէս քիւն կարծեօք, որպէս եւ ասեմ ումանք. ասացեալ սուրբ հօրն Վարդանայ — Եկայք աստանօր ի միասին անաջի Աստուծոյ...:

Ը — Էջ 135 — Վասն Գալստեան Որդոյն Այ. եւ կատարանքի աշխարհի. քէ որպէս է ահեղ դատաստանք — Արդ մէք որ ակն ունիմք զպատեանն Քի. Այ. մերոյ, վկայութեամբ Սր. Գրոց եւ բանիւ առաքելոց եւ մարդարէից եւ վկայութեամբ Սր. Աւետարանին Քի. որ այսպէս լինելոց է աւետարանաւորս ի վերջին մամանակն, Ժե. Նշան լի ի յատմք բան զպատուտն Քի...:

Առաջին օրն բարձրացի ծովն ի կանդուն ի վերայ լերանց բոտ չափոյ ջրհեղեղին, եւ կացցէ իրբն. զպարբոս չորք քաշ խաբանս, զի տեսցեն եւ զարժանցին եւ ի տուոցեն թէ կարող է Լձ. ջրհեղեղս անցուցանել զաշխարհս:

Երրորդ օրն իջցէ ծովն ի խոնարհ, ցամաքի եւ այլ ոչ երեսի ջուր:

Երրորդ օրն ձկունք եւ կտք մեծամեծք ելեալ տապալեն ի վերայ աւաղոյ, մեծամեծք զուգեցեն եւ մեծանեն եւ ներեալ հոտեցեն զաշխարհս:

Չորրորդ օրն ծառք եւ տունիք եւ ամենայն բոյսք ցօղ արեան կաթեցնեն եւ չարանան:

Հինգերորդ օրն կործանին ամենայն չինուածք:

Վեցերորդ օրն լերինք եւ վէճք հարկա-
նէն ընդ իրարս ահադին թընդամար եւ բլին :
Եօթներորդ օրն ծով եւ երկիր վառեա-
ցին հրով :

Ութերորդ օրն Լդիցի բնթանուր պետ-
նաշարք :

Իններորդ օրն ամենայն լերինք եւ ձորք
հաւասարեցան :

Տասներորդ օրն Ելեալ մարդիք . . . :

Մետառաներորդ օրն ամենայն մեռել-
նին ուրախք ի գերեզմանաց իւրեանց անկ-
ցին :

Իրկուտասներորդ օրն թուեցեն աս-
տեղաց անկանել յերկնից :

Երեքտասներորդ օրն մեռանիցեն աս-
մանայ մարդիք :

Չորեքտասներորդ օրն վառեցեն եր-
կինք եւ Լերկի որպէս օդ :

Հոգևտասներորդ օրն Լդիցի երկին եւ
Լերկի չոր :

Յայնժամ Գարբէլէ Հրեշտակապետն
հրամանատն Այ. զոչէ զձայն փողոյն ի վե-
րայ Վերապի մեր Լուսաւորչին, թէ ահա
Քո. պա, արեք ընդ առաջ նորա : Յայնժամ
յառնեն սարքքն . . . : Հմմտ. Թ. 1729, էջ
41 :

Թ. — էջ 153. — Խրատ վասն պահոց
սուրբ հարցն. — Պահք եւ աղօթք Հրեշտակաց
նման առնեն զմարդն . . . :

Ժ. — էջ 159. — Երանիլին Յոհաննէս ա-
ղայնոօք խրատ տայ ամ. եղբարց, եթէ մի՛
բարձրամտիք ի վերայ գործոց մերոց, զի
Տէր ամբարտաւանից հակառակ կայ, եւ տա
շնորհս խոնարհաց. — Եւ ասէ, զի էր ոմն եր-
բմն . . . :

ԺԱ. — էջ 178. — Խրատ Սր. Հարցն
պատուական եւ ոգեշահ. — Որ ոք կամիցի
Բի. Այ. հաճոյ լինել առաքինութեամբ . . . :

ԺԲ. — էջ 182. — Նեղոսի Սր. Հօրն Խը-
րատ ըմտիր և պիտանի. — Լաւ է յստակ խոր-
հրդով ննջել, քան պիղծ խորհրդով աղօթս
մատուցանել եւ զվարձա ոչ առնուլ . . . :

ԺԳ. — էջ 199. — Քարոզ վասն Ժ հար-
ուածոց մեղիպտոսի, ի բան իմաստունյ մ
ասէ. Որով եւ մեղանցէ ոք՝ մովիմք եւ տան-
ջեցի. — Արարիչն Ած. ողորմած եւ արդար
բարորդն ամ. Սր. Գիրք եւ վարդապետք ուղ-
ղախոսաց . . . :

ԺԴ. — էջ 219. — Քարոզ ի բան Սողո-
մանի որ ասէ. Մահ եւ կեանք ի մեռն լեզուի
է. — Եւ զիտելի է զի հոգեւոր եւ մարմնաւոր
եւ ճշմարիտ մահու և կենաց պատճառ լեզուն
է . . . :

ԺԵ. — էջ 238. — Քարոզ վասն Ջրհեղե-
ղին որ ասէ. Նոյ էր ամաց Զժից եւ ջուր
ջրհեղեղին եղաւ ի վերայ երկրի. — Յորժամ
եսպան Կայէն զՀարէլ . . . :

ԺԶ. — էջ 259. — Քարոզ վասն Սողոմա-
յեցոցն ի բան որ ասէ. Ազաղակ Սողոմայե-
ցոցն իյ յառաջ իմ. — Յորժամ եւ Նոյ ի տա-
պանէն եւ բաժանեաց յաշխարհս Գ բաժին եւ
վերայ Գ որդոցն, ՂԱխայ, Ռուբիայ, եւ
ղԼերիայ . . . :

ԺԷ. — էջ 289. — Հարցումն Սր. Հար-
ցն, յազազս խորհրդոց եւ պատասխանիք ա-
մենայնի. — Զխաղ պարտ է միայնակեցին
լինել ի խցին իւրում . . . :

ԺԸ. — էջ 304. — Նորին յաղազս խոր-
հրդոց գոյշուրեքան. — Արդ յառաջ քան
դամ. լին խորհրդոց մաքրութեան ջան տույ.
. . . :

ԺԹ. — էջ 310. — Կարգ եւ կանոն Ազ-
օրից, գոր խնդրեալ է հոգեկիր արամց յու-
մեմնէ միայնացելոյ, արքուն եւ գուարքուն
հոգայ, Գրիգորայ, որ եւ ցուցանէ միայնա-
րութիւն բանիս, քէ ոչ համարի գամմն ար-
ժանի այսպիսի իրի, վասն որոյ գառաքելոյն
ի մէջ ասեալ ղմէ սկիզբն կանոնիս ասելով
այսպէս. — Աստուածային առաքեալն Պօղոս
* * *

Ի. — էջ 342. — Խօսք միանմանց ի Սըր-
բոյն մեզգրեայ գրոցն. — Արդ պարտ եւ
պատշաճ է միանմանց . . . :

ԻԱ. — էջ 350. — Յոհաննէս Մանդակու-
նու, ի խրատ միանմանց այսպէս կանոնաց
— Արդ որ հարթիկն վարին . . . :

ԻԲ. — էջ 353. — Բանք Հօրն Յոհաննէս
Աստուածաբանի ասացեալ աստմամբ Սր.
Հոգոյն ի խրատ միանմանց եւ ամապատառ-
րաց. — Թողութիւն շնորհեա եղբարց . . . :

ԻԳ. — էջ 408. — Յորդորումն կրօնաւո-
րաց, բարի օրինակօք. — Հոգի միայնակեցին
զրախտ է կենաց, եւ ի նմա բոխէ աղբիւր,
որ առողանէ զչորս առաքինութեանցն ներ-
զործող մասունն . . . :

ԻԴ. — էջ 419. — Յաղազս պատուոյ կի-

րակէի, եւ առ ի նա գգաւորեան խրատ
պատուական.— *Սիրելիք իմ, պարտ է զդու-
շանալ ի խորհրդական միաշարաթոյն...*

*Ինչ, համարադիրք չէ օգտադրածուած.
Իդիւն կը յաջորդէ ի՞նչ:*

*Ի՞նչ. — Էջ 428.— Ասաց ձերն յամենայն
իրաք խառնելու սակաւ մի ներդրութիւն հա-
նապաղ...*

*Ի՞նչ. — Էջ 446.— Յաղագս քրոջն յամեն-
այնքան խրատէ ոգէշան.— Ով եղբարք իմ
սիրելիք...*

*Ի՞նչ. — Էջ 457.— Յարմար բարձրացայց
յերկրէ գամենեան ձգեցից առ իս.— Դ ի-
րաք մարդ ոք զայլ առ ինքն ձգէ...*

ԿԱՇԱՆՆԵ ԹՈՒՂՈՒ.— 12

*Ի՞նչ. — Էջ 470.— Թուխը միաբանու-
րեան մեծ կայսերն կոստանդիանոսի եւ Տրք-
դատայ յազաւային Հայաց Մեծաց, եւ մեծ
պապոս Սրբոյն Սեդրեպոստոսի եւ Սր. Գրի-
գորի Հայաց Լուսաւորչի.— Կամաւք եւ կա-
րողութեամբ համապոյ Սր. Երրորդութեան
...*

ԱՇԽԱՐՀԱՅՈՅՑ.— 10

Վարդան Վրդ.

*Լ.— Էջ 497.— Այս է Աշխարհացայց.—
Նախ քան զամենայն խնդրեցուք. Եղևարք
(դէն) եւ ապա զինմանէ եղևայց...*

*Էջ 505.— ... Եւ Հերմոնի վանք, և անդ
կոս նշխարն Սինիկայց տէր Ըստեփանոսին ի
Թանհատի վանն եւ Գայլու Ձոր, ուր աթոռն
է եւ վարժարան սուրբ վարդապետաց մերոց:*

*Էջ 527.— ... Եւ այլ բարդում ապգ եւ
քաղաք եւ աշխարհ, զոր անօգուտ համարիմ
դժարագրելն գոցայ. վասն որոյ ոչ կամեցա
զրել: Եւ Քի. փառք յախտանաւ ամէն:*

*Էջ 528.— Յաղագս աշխարհագրութեան
աստուածային զրոյս ոչ տրէք պատեմք ու-
նով ստացել... Այսպէս եւ Բ ընդ նա-
խին, ժամառ ունելոյ ՓԳ, ընդ յաղէքանդը-
րու, կէս ժամառ յառաջ մտառեցաւ, որպէս
զամենայնքն, Դ պատուս, որ է միջին նա-
հախդուն:*

*ԼԱ.— Էջ 530.— Նորին Քարոզ փոխ-
ւանն Աստուածածնին Կուսին, ի բանն Սողո-*

*մանի որ ասէ. Բագում դստերք ստացան ըզ-
մեծուքին. բագումք արարին զմեծուքին,
բաց դու առտելի եղբր եւ անցուցեր զամենե-
քումք.— Արարիւն Աձ. արար զդուստրոս
մեծամեծս եւ փոքունս...*

*ԼԲ.— Էջ 556.— Յայլմէ Քարոզ Աստ-
ուածածնին, ի բանն Սողոմոնի. Եղբւ նա-
հախբր, որ հեռաստանէ ժողովէ մեծու-
քին.— Ամենապայծառ եւ պատուական գե-
ղեցուցութիւն սուրբ ի մարտի Աստուածածին
Կուսին, աղեղանն, որ է ձիածանն Երկնից,
բաղդատուն վարդապետք բարդում պատմու-
նա...*

*ԼԳ.— Էջ 578.— Կարանայ յայլմէ Քա-
րոզ փոխւանն Աստուածածնին եւ Անտեաց,
ի բանն Սողոմոնի յերգսն. Մտի ի պարտէզ
իմ, բոյր իմ հալան.— Վարդապետք ասն
Թէ Սր. Աստուածածին Կոյսն նման է զարի-
տին Եղևմա վասն կրկին պատմութիւն...*

*ԼԴ.— Էջ 597.— Յայլմէ Քարոզ վասն
փոխւանն Աստուածածնին. Տեսիլքն, Ոչան
մեծ երեսեցաւ յերկինս, կին մի արկեալ
գիրեաւ գարեգակն, եւ զլուսինն ի մերձ ու-
տից Ոռա, եւ ի վերա զլիտը Ոռա պսակ Թի-
ստեղաց.— Չոգաւ Դուսիք եւ Էհան ցոա-
պանակ Տևան ի տանէն Արարիարայ...*

*ԼԵ.— Էջ 609.— Նորին Քարոզ Աստու-
ածածնին եւ փոխւանն, ի բանն Սողոմոնի որ
ասէ յերկր. Պարտէզ փակեալ եւ տղրիւր
կնքեալ.— Աստուածային ձեռամբն կարգեալ
զմարդն աստիճին...*

*ԼԶ.— Էջ 627.— Նորին Քարոզ վասն
լոբրնդեան Սր. Կուսին ի Յովսէփեմ եւ յԱն-
նայէ, որ յետ փոխւանն ի սեպտեմբերի Ը
տեմեմք. ի բանն Հոգին Սր. եկեցել ի քեզ
... Ամենաշնորհ եւ ցոտեղիկ աստու...*

*ԼԷ.— Էջ 646.— Յաղագս անմիտ մար-
դոյ եւ պէսպէս խրատաց.— Հակառակ է քա-
րն մարդոյ, որպէս մասն ընդ կենաց...*

ԼԸ.— Էջ 648.— Յաղագս Աղօրից...

*ԼԹ.— Էջ 649.— Այս է սկիզբն դաւա-
նութեան Սր. Նրբորդութեան... Հաւա-
տածք եւ խոստովանիմք գրեց Հայր Մար-
կոս. ճշմարիտ...*

*Խ.— Էջ 675.— Չորք եւ կարգ պատու-
թեան զիտեականաց...*

ԽԱ.— Էջ 676.— Խրատս պիտուիմք ամ.

անձինն օգտակար. — *Զերկիւղածս Տեառն փառաբոր առնէ...*

ԽԳ. — Էջ 681. — Վարք եւ պատմութիւնք Սեբեքայ Աղեփամիդրացոյ՝ խաղացուի եւ պառնըկայոյց. — *Պղեղէս ոմն անուն միաշնակեաց նեղացաւ ի դիւէ անտի ձանձրութեան...*

ԽԴ. — Էջ 690. — Բանք խրատական յաղագս բարեկամաց եւ որդոց:

ԽԵ. — Էջ 691. — Բանք խրատական վասըն կերակրոց. — *Ոչ է մեծութիւն լաւ քան զմարմնայ ողջութիւն...*

ԽԶ. — Էջ 693. — Խրատ յաղագս արուեստից մարդկան. — *Այր մեծամիտ որ չըր փռնայ...*

ԽՁ. — Էջ 694. — Յաղագս իմաստութեան. — *Իմաստութիւն զամ. խոր բանս բերնէ...*

ԽԲ. — Էջ 695. — Յաղագս անպիտան ևսխանձու:

ԽԳ. — Էջ 696. — Յաղագս մահու եւ պէսպէս խրատու:

ԽԸ. — Էջ 697. — Պատմութիւն Համառօտ՝ Եղիա Մարգարէին. — *Եղիա Թեղբացի էր յաղղէն քահանայիցն. . . : Եւ դնացեալ հանդիպեցաւ այրուն, եւ Լուեա զի սովոյն մաշեալ էր եւ եղեալ որպէս զաթունի, զգեցեալ խափատակ մի, որ է Հին շապիկ, ուր էրն եւ քաղէր կրկուտ... մասն որոյ ամաչեաց խնդրել հոց ի նրմանէ, այլ խնդրեաց ջուր:*

Էջ 708. — *... յանկարծակի մըթնեցաւ Երկինքն եւ պար անձրեւ սաստիկ հողմով, եւ Երթոյր Աթոյաի լայով ի տունն իւր. — Հմմտ. Անկ. Գիրք Հին Կտակարանաց, Վեհերակի, էջ 342. — Մեր Զեռապիւրը ունի դեռ Եւս 24 էջ, Այսպէս.*

Տէր վերացոյց զԵղիայ եւ եղ առաջի կտուցն Աթոյաի... . . զըրկեցան յարքալուծեան փառացն, եւ նման յահել աւուր զատաստանին:

Դեռ այլ յետին համարն չէ,

յետին համարն է կատարած,

յորժամ ծաղի խաչն ի յերկնից,

նրաւոր Գրիստոս յաթոռ փառաց,

արդարոցն (է) տա պրտակ,

որք ճշնեցան կացին ի լաց,

մեղաւորաց հուրն անչէջ,

յոտարտարոս զուրն որդնեռաց. —

Հմմտ. Թ. 393, Բ. Հատոր, էջ 319:

Ծ. — Էջ 732. — Վասն Ամովնեա. — *Տեաք մեք անդ ի կողման Թեաքեցոց այր՝ Ամոն անուն նորա...*

Մանօք. — Յաղագս զլուսնները սապէս ներկայացուած են ցանկին մէջ.

ՄԱ. — Յաղագս Երկնային շարժման, Յոհաննու Եղնիկցոյ...

ՄԲ. — Վարք եւ պատմութիւն Սր. Հաւանցն:

ՄԴ. — Վարք եւ պատմութիւն Սր. Հօրն Միւսիսի:

ՄԵ. — Իմաստութիւն խրատական:

ՄԶ. — Յաղագս ցնորից եւ հոգոց:

Էջ 745, ԼԲ պրակէն սկսեալ զլուսններու յաջորդութիւնը կը տարբերի, կը հետեւինք ձեռագրի կարգին, զնկով լուսանցքի համալրողները:

ՄԴ. — Էջ 745. — Արարեալ սուրբ ծերոյն Կապրեա Վարք եւ սեմնչկագործութիւն Սր. Հօրն Միւսիսի. — *Էր անտ ծեր մի յանապատի Կապրէս անուն, այր սուրբ եւ բնոր...*

ՄԶ. — Էջ 760. — Իմաստութիւն խրատական. — *Եւ Երեզ Են զոր առեաց անձն իմ...*

ՄԸ. — Էջ 766. — Յաղագս ցնորից եւ հոգոց. — *Տքնութիւն մեծ մաշէ զսակեր...*

ՄԱ. — Էջ 769. — Յաղագս երկնային շարժման, Յուստո Յոհաննու Եղնիկցոյ շաւարեալ իմաստնոց բանից, ի խնդրոյ բարեպաշտ եւ երկնաւոր պատման Պարոն Վաղբանկայ. — *Ամենայն ոգ որ դրան, որ է ծնունդ անմարմին մասց, զրով ի քարտիկ կամ իցի զորմէլ, պարտի եւ զնորին պատճառն յանդիման կազուցանել...*

Էջ 771. — Յաղագս երկնի թէ քանի են երկինք եւ որպէս իմաստութեամբ [մէկ ու կէս էջ կը մնայ պարապ]:

Էջ 773-778, մանրատառ:

Էջ 773. — Սրբայն Յոհաննու Եղնիկցոյ ասացեալ թէ վասն էր ջուր ծովուն աղի է, կամ զինչ է պատճառն որ ամ. գետքս ի ծովն գնան եւ ծովն ոչ լցիկ եւ իւր չափն ոչ նլանէ: Ասեմք. Վասն այն աղի են ջուրք ծովուն

Էջ 779. — Զինչ է որոտն եւ կայծակն. — *Յորմած հողմն, որ է քամին...*

ԵԲ.— Էջ 779.— Վարք և Պատմութիւնք
Սք. Հարմանց.— Եկայք հասաք ի քաղաք մի
Թեքեցոյց, որոյ անունն էր Յոթսիհինգոս

ԵԶ.— Էջ 805.— Եկեցոցիք եւ յՂդ գը-
լուխն թէ վասն էր ամպով երևեցաւ.— Նախ
դի բնասորեայ է Աստուծոյ ամպով երևել...
ԵԿ.— Էջ 810.— Նորին զարմեալ Դա-
բոգ Վարդավառին...:

ԵԸ.— Էջ 829.— Պատմութիւն վասն
շինման աշտարակին. եւ բաժան լեզուացն
ՀԻ ազգաց ի վերայ աշխարհի.— Նոյ որ հայր
էղև, աշխարհի...:

ԵԹ.— Էջ 847.— Պատմեաց մեկ սուրբ
և Լըջանիկ հայրն մեր Յովանէս Գառնեցին
իւն և հաս ինձ ժամանակ...:

Կ.— Էջ 849.— Սրբայն Կիրոյի ասաց-
եալ խրատ վասն պատարագի թէ որպէս
պարտ է առնուլ գլխոսդ Սք. Պատարագին,
որ մատչի յամ. ընթանրական եկեղեցոյ. ով
սիրելի, մի կար արտաբայ, զի մի անմաս լի-
ցիս ի նմանէ.— ՅԼորդ ժամու աւուրն, զի
մեծ է խորհուրդ ժամուն այնմիկ...:

ԿԱ.— Էջ 853.— Յովանէս Գառնեցոյ
ասացեալ վասն աղօթելոյ յամ. ժամ. որպէս
առնէ կրօնատրոն.— Ով Լորայր, Լթէ վասն
աղօթից հարցանել կամիս, ոչ զոյ չափ և
ստահան աղօթից...:

ԿԲ.— Էջ 858.— Սեանչիլիք ի Սրբայն
Նիկիոյդոյոսի արարեալ Աստուծով.— Այր մի
Անդրիանոս անուն, որ բնակեալ էր ի ծովե-
ղեր Միտոյ քաղաքին...:

ՊԱՏՄ. ՊՂՆԶԷ ՔԱՂԱՔԻՆ.— 4

ԿԳ.— Էջ 865.— Պատմութիւն Պրլինձէ
Քաղաքին.— Կայր ի Բաղդատ քաղաքն իմ-
րիֆա մի անուն նորա Արտուշիլիք...:

ԿԴ.— Էջ 910.— Վարք եւ Պատմութիւն
Փահլուլ քաղաքին.— Եւ էր սա մեծ թա-
ղատը և տէր արեւելեան աշխարհէն...:

ԿԵ.— Էջ 926.— Քարոգ վասն Պահոց եւ
Առաքիմութեան.— Զսահան սուրբ և անա-
բատ պահէլ արժան է ամ. քրիստոնէից...:

ԿԶ.— Էջ 931.— Խրատ գովելի եւ պատ-
ուական վասն խոստովանութեան:

Էջ 935-944, տարբեր թուովք և գրչու-
թիւն:

Էջ 935, գրչափորձ և ապրն:

ԿԷ.— Էջ 936.— Տեսիլ Ենդիփայ արդա-
րոյ, ԷԼորդոյն յԱղամայ, վասն ժամանա-
կաց:

Երեւեցաւ ինձ այր մի յանդիման Լիբա-
նան լերինն, ի ԶԼորդ ժամու աւուրն...:

Ճէլը արծիւն առ բարձրեալն, և ոչ լի-
նէր լսելի աղաղակ նորա, վասն որտ բոնու-
թեան իւրոյ...:

Էջ 936-937ի միջև ինկած մէկ թերթ:

Էջ 937.— ...Եւ առցէ դէմանութիւն
նորա ծառա նորա. որ ունի գանուն զազանի,
և կործանեցէլ զդարութիւն նորա, և նա
գլխով փախելիք ի վերջին հիւսիս, և կա-
մէ տիրապախի, և Լերթիւն զաղաղեցէլ
անդ աւուրս թ. ամ և ցլ սր ՎԼԴԴԷ,
և արաացէլ անդ զաշն ինձամութեան ընդ ի-
սանին հիւսիս, և անուն թաղատորին ԹԼԻ-
ջիս:

Եւ դի կանչէր յիշատիկ զազան ամենայն
և կիողոր որպէս հրով և ոչ զտանէր յորո-
վայնի նորա. յայնձ ժամանակի առուել բոր-
բոքեցի սրտմտութիւն հարաւախի աղօթի ի
վերա Լերթի. որպէս ուռէ հոր զամ. Նիւթ
...: ...Եւ նեղեցի նա ի սով և ի ծարաւ և
ի մեղկութիւն և ոչ զողջ միւսկաւորութիւն,
և ալեւացի մարմին նաւ յարեկական, և
ոչ զառցէ ծածկոյթ մեղկութեան, ի բազում
կարատուութենէ իւրմէ, այլ մարթով խաչանց
ծածկեցէլ զմեղկութիւն իւր: Եւ դի իջանէին
ձիւքն ճարձակք ի մտխրակոյտն և հոռէին
դեւ և կանչէր փռչին և ցանէր ընդ Լերթին,
այն և զարբն Հոռնոց, իրբեւ զձիւս ի կտու
զայրազեակալ, հոռեցնէլ զմեղկութիւն աղօթի
հարաւո ընդ ամ. մառցորդ աղօղաց, իրբեւ
զմոխիւր հնոցի սփռեցնէլ ընդ Լերթի: Եւ դի
բարձրացեալ փռչին ցանէր ընդ Լերթին. այն
է ծուխ անաւրէն զտոնութեան աղօթի հարա-
ւո...:

Եւ դի նաւէին տրք վեց ... որ լինի ...
աներկութիւնը տե՛ճրեալ և ձևալն, Լեղեման
և կարկոթի...:

Եւ սպա յետ նորա յարելէ միւս ևս
թաղատը խաղաղական, և անուն նորա
Փուսպի, որ թարգմանի Տիրեր...: ...Եւ Լ-
դիցին ի Լերթն տունն որթոց քաջուղէ՛ք և
պտղաւորք...:

Եւ այն ԶԼորդ սղացեալ ի վերա կա-
նանց և որդոց, նա է կտուրած ժամանակի

կենաց աշխարհի: Քանզի յետ մահուան խաղաղական թաղաւորին որո անունն Տիբեր է, յարեց թաղաւոր ի նուաստ ազգէ եւ անունն նորա Հրժիք, եւ իշխանութիւնն նորա արհամարհեալ, եւ կայցէ ամս երես: Յայնմ ամի խառնակեցին թաղաւորութիւնն, ի ժ թաղաւորութիւնն լաժանեացի: Քանզի յորժամ հարցէ արքայն հիւսիսո զազոյն հարաւախն եւ դերեսցէ զնոսա, ընդ նոսա տարցէ եւ զանաւրէն իշխանն դերի հանդերձ մարքն իւրով, մահուկ ամաց ծնեալ ի քաղաքին Բիշնաս, եւ անունն նորա Ումպ: Երթիցէ ի Բիշնասի եւ կայցէ անդ ամս Լ, եւ ուսցի անդ փիլիսոփաական արհեստ ի Հեյլէնս. եւ ի նոյն առաւելելալ քան զամենեանն, ընկալցի պատիւ ի թաղաւորացն, եւ կացցէ յառաջագիւծութեամբ, ծածկելալ ունելով զդառնութիւնն մինչեւ ի լաժանեացն թաղաւորացն. քանզի զաւարտարեղեկալ կատարեսցէ ստութիւն ի պատերադմի եւ առցէ պատիւ ի թաղաւորէն: Յետ աքսորիկ ի ժ լաժանեացի թաղաւորութիւնն. եւ յայնմ հետէ ոչ զաղարեսցեն տիեզերք յալեկոծութեան պատերադմաց. եւ եղիցի սով երկրի վիժմ, եւ արդիւցեն երկինք զաճրեւ, եւ ոչ տացէ երկիր զպտուղ իւր. նստիցեցին վետք եւ հոսեցին ծով, եւ սատակեցին զապանք եւ անասունք. . . . Զի յետ մահանն թաղաւորին, որո անունն Հրժիք է, խառնակեցին թաղաւորութիւնն եւ լաժանեացի ի ժ ի միում ամսեան: Եւ զկնի Ածերորդ թաղաւորեսցէ ապրիտսմբն, եւ զաւարացի ի վերա ժ թաղաւորացն, եւ հարցէ Զ կրկին ի նոցանէ, եւ քակելալ կործանեացէ զիշխանութիւն ժանցն, եւ առեալ յինքն զթաղաւորութիւնն, խաղաղցէ ի վերա Պաղեստինի, եւ ի վերա իշխանութեան որդոցն իսմանի. . . . Լմմտ. Անկ. Գիրք Հին Կտակարանաց, Վենետիկ, էջ 378-386:

Մամր յիշատակագրութիւնմ Գրիչ Ոսկան Դպրի, կը զտնուին շատ մը դուռներու վերջաւորութեան. կ'առնենք ընտրովի.

1.— էջ 238.— Քս. Ած. Սար, ողորմեա ստացողի տառիս, զմիայնակեաց Սառին, եւ ծնողացն եւ ամ. արեան մերձաւորացն, եւ ինձ մեղապարտ գրչիս, Ոսկան Դպիրս յիշեցէք եւ Ած. ողորմի ասացէք, եւ Ած. զձեզ յիշեցէք ի միւս անգամ զալստեանն, ամէն:

2.— էջ 527.— Եւ զրչիս սորա զՈսկան Դպիրս յիշ. Թիլին Հայոց ՌձԺԵում, մարտի ամսոյ ժը:

3.— էջ 696.— Թիլին Հայոց ՌձԺԵումն, մայիսի ամսոյ Դ: Զանգարտան եւ զանարժան գրչիս Ոսկան Դպիրս:

4.— էջ 920.— Զսակաւ աշխատող ի սմա զտառապեալ Ոսկան զրչիս յիշեցէք եւ Ած. ողորմի ասացէք: Դարձեալ աղաչեմք ըզմեղ, յիշեցէք զհոգեւոր վարպետն իմ զտէր Միքայէլ վարդապետն, որ բազում երախտիք եւ աշխատանք ունի ի վերա իմ:

Մամր յիշատակագրութիւնմ Գրիչ եւ Ստացող Սառա Միշմակեցի:

1.— էջ 109.— Որ եւ բարեխօսութեամբ Սրբոյն Եպրաքսէի եւ այլ ընկերաց նորին ողորմեսցի Քս. Ած. մեղապարտ գրչիս եւ ծրնողացն իմոց, Գորգին եւ Գօղային, եւ քարտէս կոկող Գայիսնին, եւ իւր ծնողացն, առհասարակ ողորմեսցի Քս. ի միւս անգամ իւր զալստեանն ընդ սուրբս իւր զառեսցէ զհոյիս նոցա, ամէն:

2.— էջ 342.— Արդ երեսս անկեալ աղաչեմ զսրբաբար կարգադրող եւ զստղող, որք յուսաւորիք ի հոգեխառն խրատոյ սուրբ հօրս Գրիգորի միայնաւորի, զանարժան զրիչ աղախին Սառայս յիշեցէք, եւ Ած. զձեզ յիշէ ի միւս անգամ զալստեանն, ամէն:

3.— էջ 408.— Քս. որդի Այ. զհուր աստուածային սիրոյ քո արկ ի սիրտ եւ ի հոգի մեղաւոր դժողակ աղախնոյս, ամէն:

4.— էջ 864.— Բարեխօսութեամբ Սրբոյն Նիկողայոսի ողորմեա Քս. Ած. ստացողի սորա մեղաւոր Սառային, որ զանունն ունի եւ զործն ոչ: Ողորմած Տէր, դու ողորմեա գրչի սորին, եւ ծնողացն Գորգին եւ Գօղային, եւ իւր սլապ Յովանիսին, խանիկ ըթարին, եւ ամ. զարմից նոցին: Եւ որք զսղորմին ասէք, ողորմութիւն ցտցիք ի Քրիստոսէ, ամէն:

Մեծ յիշատակարան Սառա Գրչի.—

էջ 921.— Յիշտակարան է սուրբ աստուածային գրչոյ.

Փառք անհղին եւ անհասին,
աներբ եւ անկէտ իսկականին,
երբակի տար որովին,

և միակի եղանակներն .

Հայկազեան յազգ մեծ հայկազներն,
մեկնեալ մեզ զիրս Հարանց վարքին,
Հարցն Սրբոց որք աստ յիշին,
յնգիսրտացոցն յանսպատին :

Եւ որք սիրով զսա ընթերցցի,
Եւ փափակամբ ընդ սա խօսի,
սուրբքն որ աստ յիշատակի,
փառաց նոցին հաղորդ լիցի :

Արդ զբնցաւ աստուածային սուրբ զիր-
քս աշտ պատուական եւ զսփլի, որ կոչի
Հարանց վարք, որ է սխիտանի ամենայնի,
Եւս առաւել հոգեւորի, կրօնաւորաց, ճգնա-
ւորի, Եւ ամ. կարգաւորի, ի տշխարհս Շոշ-
քաղար, որ է Ըստահան Եւ նոր ընկերոյն Զո-
ղայ կոչի, ի մանս կանանց մենաստանի, ի
դուռն Սր. Կատարիների, և զեւ աւարտ այսմ
տառի թվին Ռեփէրի, ձեռամբ սուտ անուռն
ռ ռ ա շ շ ա [= Ստաա] զրչի, որ զործով չու-
նիմ մաս մի բարի .

Այլ ծուլ կենօք տիմար զերիս,
փառոց շրջիմ Երեւելիս,
Հետեւեալ տնչա՜ր բանի,
բայց մին խնդիր կայ իմ սրտիս,
որ հանդիպողդ այս լոյս զանձիս,
յորմամ սիրովդ զու ընթերցցիս,
կամ զպապարտ ասեալ զրեւ,
զմեկտար Եւ Եղիկի,
մեղամտկարդ ծրոյ բանիս,
հայցեմ ի քէն մի ողորմի,
հանգերձ ծնողօրս ամենայնի :

Դարձեալ աղաչեմ զձեզ, ոյ սուրբ
հայրք Եւ Եղրայրք, հանդիպողք տառիս, յի-
շեցէք ի մարտիրոս յաղօթն ձեր զանաբ-
հետ զբնայնի ստացող աղախինս, Եւ զձեռոյ-
սին իմ, Գործն Եւ Գողայն, զպապն իմ Յուս-
նէն, Եւ զհոնիկին իմ Եթարն, Եւ զհօրեղրար-
քն իմ, Տիրութուն, իւր կողակից Մարիա-
մըն, զտէր Անտուն, Եւ զիւր կողակից Խան-

տատիկն, Եւ զհօրաքայրքն իմ, Մարիամն, Եւ
Սիւմն, իւրեանց կողակից Անանէն, Եւ Առա-
քիւն, Եւ իւր որդի Աւետն, Եւ մեր հարսն
Մարիամն . ոտքայ ամենեւեան տա Գա . Եւ
հանդուցեալ, Եւ զայլ արեանաւոր մերձաւոր
բնտանիքն մեր, որ կան ի զիւն կենաց : Եւ
որք յիշէք, Եւ Աձ . ողորմի տուէր նոցա հո-
յոյն՝ դուք յիշեալ լիցիք ի Գրիստոսի միա-
սնդամ զտառեւանն ամէն :

Դարձեալ յիշեցէք զմեղամած աղախին
Ստոյայ, Եւ զձեռոյն մեր, Գործն Եւ Գողայն,
Եւ զԵղրայրք իմ Դօկայն, Եւ զԳործն իմ
Իրչխունն, Անայն, Հորիսիմէն, Ուստիա-
նէն, զոր Աձ . զտքայ անխորձ Եւ անտասան
պահնեց ի միշէ Եւ ի խորին ծերութիւն, ամէն :

Դարձեալ յիշեցէք զանաբժան աղախին
Ստոյայ, Եւ զհօգեւոր ծնող Եւ վարպետն իմ
զարբանեալ ճգնաւոր տէր Մարտիրոսն, Եւ
զհօգեւոր մայր Եղիսարեթն, Եւ ուխտիս ամ .
ննջեցելոցն յիշեցէք Եւ Աձ . ողորմի տուցէք
նոցա հողոյն, ամէն :

Յիշողացդ Եւ յիշեցելոցս առհասարակ
ողորմեցիք Գա . Աձ . իւր միասնդամ զպառա-
ւանն, ամէն :

Յետևագոյն յիշատակագրու րիւմէ .—
1837

1.— Էջ 768, շեղադիր.— Ի հարալ վա-
տակոց իմոց մասնակցի, Աձ . Եւս վայելումն
տուցէ ինձ Եւ իմ զատկոց Այլ.— Ի Զոյ .
1837, մարտի 17, Գ . Մ . Գ . ին :

2.— Էջ 925.— Եւ զարձեալ յիշեալիք
զմեղապարտ մեղաւորն Գառարար Մոսէսին
ձեզ յիշել զիւն նոր ննջեցեալսն :

3.— Էջ 934.— Ոյ իմ Եղրայրք ականջ
զրէք զիմ բանն քանդի աննման է Սողոմոնայ
պաճարն : Յի . Գի . ծառայ Գառարար Մոսէսն
անն : Յիշորտ յիշեալ յիշեալիք տուցի ան-
մահ զատին Աստուծոյ, ամէն : 1837, մարտի
17 :

1862

ԾԱՂԱԳՍ ԲՆՈՒԹԵԱՆ ՄԱՐԴՈՑ. — 8

Ն Ե Մ Ե Ս Ի Ո Ս

Տեղի

ՆՂԶ = 1047

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ —

Մասայ 19×13×6: Թերթք 243: Հանգամանք լաւ: Մաղաղթ բաւական թանձր: Գրիչ եւ կապմոյ՝ Գէորդ: Գրութիւն ժանգարոյն թանաքով, մխարան, 19 տող: Անկիւնաւոր երկաթալոր, միջակ մեծութեամբ, կանոնաւոր: Համառօտալորութիւնք հաղուալէս, կաշկալած տախտակեայ զրոյմազարդ: Ստացոյ՝ ինչիկ Եպիսկոպոս:

Մանօր. — Հետադայ ստացոյ Յովհաննէս Բահանայ = Սարկաւալ Վարդապետ, ծայրէ ծայր սրբազրած է սոյն ձեռագիրը՝ համեմատելով աւելի ընտիր զրութիւն մը ներկայացնող օրինակի մը հետ:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ. —

Թղ. 1ա. — Այս ինչ [եղծուած հմուրքեմ] — Յանկ, Ա.—ԼԴ, Գլուխներ:

Թղ. 2ա. — Ա. — Գրիգորի Եպիսկոպոսի նւագոյ, Յաղապս Բնութեան Մարդոյ. — Զմարդն ի հոգւոյ իմանալոյ եւ ի մարմնոյ զեղեցիկ կազմալ...

Թղ. 30բ. — Բ. — Յաղապս անձին ալսինքն հոգւոյ մարդոյ:

Թղ. 65ա. — ...Իսկ եթէ ոք ասիցէ շարժիլ ըստ տրամադրութեան բանականապէս կեանքանեացմ, բայց ստեղծուածն ոնց ամբնդունակ գոյով արուեստականի գործւոյ, հաւատարմացանելով գրամն ի մարդկամէ: Քանզի ի բաց բարձեցից միայն մատանց ձեռացմ՝ բազում արուեստս կորսեամէ, ոչ լուծանէ զեմդրելին: Բանգի մնա տակաւինն ունի ամտեղի՝ որպէս ոչ Աստուծոյ պատշաճ ամձն յաղեալ մարմնոյն, այդ աւելորդ եւ ամալգոս եւ ամգործ, խափանեալ ի ձեռն ամեմայն հասակի իւրեանց յիւր մերգործութեանց: Իսկ եւ առ զքան մացայ կազմելոյն յանայտից եւ ոչ ի խնտովանելեաց, ուս-

տի՞լ է ըստ տրամադրութեան բանականապէս շարժիլ կեանքանեացմ... — Հմմտ. Տպ. Վեհաիկ, 1889, էջ 48—49: Մեր ձեռագրին գրելը ուսում մը կատարած է առաջին զբանականապէս՝ բառէն երկրորդին, դուրս ձուլելով տառնակ մը տողեր, զոր սրբալորդը հետադային աւելցուցած է ստորին լուսանցքին, երկաթալորով խառնուած բոլորգիրով: առնելով ընտիր օրինակէ մը յայտնապէս, ինչ որ կը տեսնուի վերի ընդդէմալ հատուածին մէջ: Մեր ձեռագիրը ունի նման ուսումներ տառնակներով, զորս լրացուցեր է սրբալորդը:

Թղ. 69բ. — Դ. — Յաղապս միւստուրթեան հոգւոյ եւ մարմնոյ:

Թղ. 79բ. — ...Քանզի զաշխհանն անձանց եւ զկեղէնէն, որպէս Որդինննն մուծանէ, ոչ հետեւեալ աստուածայնոց զբոց եւ ոչ համաձայնեալ քրիստոնէից աւրէնալորութեանց (յս. աւանդութեանց), ի բաց թողի է. — Հմմտ. Տպ. էջ 57:

Թղ. 79բ. — Դ. — Յաղապս Մարմնոյ:

Թղ. 83բ. — Ե. — Յաղապս Տարեց:

Թղ. 96բ. — ...Հերակղիտէս եւ իսպարգոս Մենտապոնտիտոս զհուր սակով, նուրբութեց ցուցմամբ լը վարին. . . — Հմմտ. Տպ. էջ 68:

Թղ. 97բ. — Զ. — Յաղապս Տեսողականին:

Թղ. 101ա. — Է. — Յաղապս Երեսաց:

Թղ. 110ա. — Ը. — Յաղապս Շաւշափեկեաց:

Թղ. 115բ. — Թ. — Յաղապս Ժաշակեկեաց:

Թղ. 117բ. — Ժ. — Յաղապս Լսելեաց:

ԺԱ. Յաղապս Հոտոտեկեաց:

Թղ. 118բ. — ԺԲ. — Յաղապս Իմացողականին:

Թղ. 119ա. — ԺԳ. — Յաղապս Յիւդաականին:

Թղ. 120ա. — ...Քանզի զգոյալականս ինչէ ըստ ինքեանց, իսկ զիմացականսն ըստ պատահման... — Հմմտ. նոյն, էջ 83 եւ լս.:

Թղ. 122ա. — ...Իսկ թէ յետուստն կուսէ կրէ ինչ, յիշումն միայն կորնչի, զգայութեանն եւ իմացականին ոչինչ վնասեցնելոյ: Է բանս մեղ այժմ յաղապս ըստ բնաւորական յարձակման չարժութեան... — Հմմտ. նոյն, էջ 85, եւ լս.: Յիշեալ յունանցազորութիւնը չկայ մեր ձեռագրին մէջ:

Թղ. 123բ. — ԺԴ. — Յաղապս ճեր տրամադրեցելոյ եւ յառաջբերեցելոյ բանին:

Թղ. 126ա. — ԺԵ. — Յաղապս անբանին մասին անձին կամ տեսակին, որ եւ ախտական եւ հարկաւոր ցանկականն կոչի: — Հմմտ. նոյն, էջ 88:

Թղ. 129բ. — ԺԶ. — Յաղապս Յանկականին:

Թղ. 131բ. — ԺԷ. — Յաղապս Հէտութեանց:

Թղ. 140բ. — ԺԸ. — Յաղապս Տրտմութեան:

Թղ. 141բ. — ԺԹ. — Յաղապս Սրտմտութեան:

Թղ. 142բ. — Ի. — Յաղապս Երկնից:

Թղ. 144բ. — ԻԱ. — Յաղապս անբանի եւ անհնազանդի բանի: ԻԲ. — Յաղապս Կերակրականին:

Թղ. 148ա. — ԻԳ. — Յաղապս Շնչերականաց:

Թղ. 150ա. — ԻԴ. — Յաղապս ծննդականին կամ սերմնականին:

Թղ. 152բ. — ԻԵ. — Այլ տարբորչումն զարութեանց կենդանւոյ:

Թղ. 153ա. — ԻԶ. — Յաղապս ըստ յարձակման կամ ըստ յաւաքութեան չարժութեանն որ է հարկաւոր ցանկականին:

Թղ. 155ա. — ԻԷ. — Յաղապս Շնչոյ:

Թղ. 161բ. — ԻԸ. — Յաղապս կամաւորի եւ ակամայի:

Թղ. 163ա. — ԻԹ. — Յաղապս Ակամայիին:

Թղ. 166բ. — Լ. — Յաղապս մասն անդիտութեան ակամայի:

Թղ. 170ա. — ԼԱ. — Յաղապս կամաւորի:

Թղ. 172ա. — ԼԲ. — Յաղապս Աստալաւաւարութեան:

Թղ. 177ա. — ԼԳ. — Յաղապս որոց խորհիմքն:

Թղ. 181բ. — ԼԴ. — Յաղապս ճակատադրի:

Թղ. 195ա. — ԼԵ. — Յաղապս աստեղաց ճակատադրին:

Թղ. 188ա. — ԼԶ. — Յաղապս որոց ասեղ յաւաքութեանն զործոցն ի մեզ պոյ:

Թղ. 190ա. — ԼԷ. — Յաղապս եթէ գիտարդ ասէ Պատտն զճակատադրին:

Թղ. 195բ. — ԼԸ. — Յաղապս որոց ի մեզն է առեկն որ է անձնիշխանական:

Թղ. 199բ. — ԼԹ. — Յաղապս որոց թէ եւ ինչ որ ի մեզ է առեկն:

Թղ. 205. — Խ. — Թւ. մասն զինչ պատճառի եղեաք անձնիշխանի:

Թղ. 211ա. — ԽԱ. — Յաղապս Նախարանամութեան:

Թղ. 221բ. — ԽԲ. — Յաղապս ինչ որ է Նախարանամութեան:

Յիշատակարան Թարգմանչի. — 719

Թղ. 241ա. — Փառք միանականն երբորչութեանն յախտելոյ:

Ի մեջնապարբերորդի, երկերբորչոյ, քաներբորչի, եւ թերբորչի ամի տարածոց աշխարհիս ըստ յունարէն թուոյ, ի չարքտասաներբորչի ենդիքտիոնին, յառաջին ամի թաղաւորութեանն Ղեսուրի խաղաւորի, թարգմանեցան զիրքս սրբոյն Գրեկորի եւ պիտիօպոսի Նիսեայի ի սոսոյ յարկնականց, ի Կոստանդինուպոլսի, ի ձեռն Դուրի Հիւսպատոսի, եւ թաղաւորական սեղանոյն Կիւնտի, եւ ի ձեռն Ստեփաննոսի քահանայի եւ քերթորդի, աշակերտի տեսնի Մովսէսի Սիւնեաց Լալիկոպոսի:

Արդ աղաչեմ քրիստոսաւք պաշտանեաք զձեզ թրոյ եկեղեցւոյ յիշել զիս յաղաւթս ձեր հանապաղ. — Հմմտ. Սիւն, 1966, էջ 302: Նոյնպէս եւ յաջորդները:

Յիշատակարան Գրչի. — 1047

Թղ. 242ա, բնագրին պէս անկիւնաւոր երկաթագրով. — Զատոցոյ սուրբ կտակիս զտէր Յաչիկ, որ մեծաւ վախաբանութեամբ եւ զբն ի սոսոյ տարկնականց, առ ի յառումն

Իսկ ի տասներորդ ժամուն ժողովին ի Սր. Հովանոսցն մտնեցինաւ եւ խնկաւ գորարարեալ է Յակոբաւ Առաքելոյ Տեսունեղբայրն. եւ այս կանոն կատարի...

Իւ. Հովիւք Հին ի տեղւոյն յայնմիկ...

Թղ. 7ա. — Յետ այսորիկ ելանին ի Սր. Բեքդեւմ եւ ժողովին ի Սր. Այրին, առ Սր. Մարովն. եւ այս կանոն կատարի...

Թղ. 7բ. — Եւ իսկոյն առնին գերեկոյին պաշտանն. յարեն ի նոյն եւ գնակումն, եւ ընթերնուն ընթերցումս ԲԺ...

Թղ. 13ա. — Ընթերցումս յնայեալ Մարգարէէ. — Եւ յաւել Տէր խաւսել ընդ Ա. քաղու. Եւ առէ...

Թղ. 19ա. — Եւ մտանն յեկեղեցին: Ընթերցումս ի Դանիէլէ Մարգարէէ. — Յամին ութուտասներորդի...

Թղ. 31ա. — Իսկ ի յերրորդ ժամուն ժողովին Մատթան Եւ այս կանոն կատարի:

Թղ. 31բ. — Երկրորդ Աուրն Առաւտու Աւետ. ըստ Մարկոսի Ա. — Սկիզբն Աւետարանի...

Թղ. 32բ. — Իսկ ի ժամ Պատարագին ժողովին ի մատուտ Սրբոյն Ստեփանոսի, Եւ այս կանոն կատարի:

Թղ. 37ա. — Առաւատում երորդ Աւուրն:

Թղ. 39ա. — Իսկ ի ժամ Պատարագին ժողովին ի Սր. Մատթան, Եւ այս կանոն կատարի:

Թղ. 40բ. — Զորորդ Աուրն Առաւտ.:

Թղ. 41բ. — Իսկ ի ժամ Պատարագին ժողովին ի Սր. Սիմոն Եւ այս կանոն կատարի:

Թղ. 42ա. — Հիւնգերայոյ Աուրն Առաւտ.:

Թղ. 43ա. — Իսկ ի ժամ Պատարագին ժողովին ի Սր. Սիմոն Եւ այս կանոն կատարի:

Թղ. 43բ. — Վեցերորդ Առաւատ.:

Թղ. 44ա. — Իսկ ի ժամ Պատարագին ժողովին ի Ղազարոն, եւ այս կանոն կատարի:

Թղ. 47ա. — Եւթներորդ Աուրն Առաւտ.:

Թղ. 48ա. — Իսկ ի ժամ Պատարագին ժողովին ի Սուրբն Գազարայ, եւ այս կանոն կատարի:

Թղ. 49բ. — Ուրբերորդ Աուրն...: — Եւ Հովիւք Հին, Վերջին ի մարդիկ Համութեան: — Յառաջն զիտ ու կարգաւ Եւ մի ժեպար. փոքր է զիրքա. — Գրքի: Նախորդ օրերու քննութեան անհրաժեշտն Համար ալ կատարած էր նրման յլումներ, խոստովելոյ կրկնութեւնէ, տեղը փոքր ըլլալուն պատճառաւ:

Թղ. 52բ. — Իսկ ի ժամ Պատարագին յաւր յըփատուրեան Տեսուն մերոյ Յի. Պի. ժողովին ի Սր. Բեքդեւմ. եւ այս կանոն կատարի:

Դիւտ. — Կարգէ զիտն ուր մէր Հնազոյն Երկաթալիւր Ժ. 121 Հնազոյն Համաձայն «Յաւուրն ութերորդի ժողովին ի Սուրբ Յառութեանն» — Հմտ. Ա. Հատար, Էջ 338-339: Այսպէս է նաեւ արդի սովորութիւնը:

Թղ. 53բ. — Կատարեցաւ կանոն ժողովոց Ընթերցումնոց Յայտնութեան Տեսուն մերոյ Յի. Քի. զոր արարեալ էր Յակոբայ Առա. Տեսունիկորտի, Եւ Քի. Այ. փառք յաւի. առէ:

— Փետրուարի ամսոյ, որ ար ԺԿ. եմ. Բաւասնորդ Հնգիւն Տեսուն մերոյ Յի. Քի., ժողովին ի Սր. Մատթան ի քաղաքի. եւ այս կանոն կատարի:

Թղ. 55բ. — Բուն Բարեկենդանին Առաւատում:

Թղ. 58ա. — Աղցիցն Առաջի Կիրակէին Հնազոյն:

Թղ. 62բ. — Ընթերցումս Վարդապետութեան ի գիր անկեղծոյ, զոր արարեալ է Սր. Յակոբաւ Առաքելոյ եղբարն Տեսուն, ի Սր. Գառաւորայոյն Հանգեղծելոցն կնից ստեղծ:

Թղ. 63բ. — Յառաջում շաբաթու պահոցն չորեքշաբաթի ար ժողովին ի տասներորդ ժամուն ի Սուրբն Սիմոն, եւ այս կանոն կատարի:

Թղ. 67ա. — Յառաջում շաբաթու պահոցն ուրբաթի ար ի տասներորդ ժամուն ժողովին ի Սր. Սիմոն, Եւ այս կանոն կատարի:

Թղ. 72բ. — Շաբաթի ար. Յիշատակ է Սրբոյն Թեոդորոսի Զինաւորին:

Թղ. 81ա. — Յերկրորդում Շաբաթու Պահոցն, երկշաբթի ար, ժողովին ի Սուրբն Սիմոն, ի տասներորդ ժամուն, Եւ այս կանոն կատարի:

Թղ. 85բ. — Երեքշաբաթի ար, ի տաս-

ներորդ ժամու ժողովին ի Սր. Յարութիւնն, եւ այս կանոն կատարի:

Թ. 90ր. — Ջորճէշաքաքի ար, ի տասներորդ ժամու ժողովին ի Սուրբն Սիոն, եւ այս կանոն կատարի:

Թ. 93ա. — Հինգշաքաքի ար, ժողովին ի Սր. Յարութիւն, եւ այս կանոն կատարի:

Թ. 98ր. — Ուրբաքի ար ի տասներորդ ժամու ժողովին ի Սուրբն Սիոն, եւ այս կանոն կատարի:

Թ. 102ր. — Երկրորդ Շաքաքնարն Սրբոյն Կիրոյի:

Թ. 124ա. — Յայս շաքաքի արս յիշատակ է Յոնանու Երասաղէմի Հայրապետի:

Թ. 146ր. — Հրոտից Լի, որ է մարտի Թ, Սրբոց Բառասնիցն:

Թ. 167ա. — Յայս Շաքաքնարն Սրբոյն Գրիգորի մեր Հոսատրէին ելն ի վիրայն:

Թ. 174ր. — Պատգոսի Առաքն. ի Կողմասաց. Թղթա. Ըն. — *Ձոյոյ լերուք...* — Գլրած է յերորդ շաքաքսն երկուշաբթին, զիտ եւ կորսոյ, ի լման է գրած, եւ մի՛ մկտողբեր, Գլրքս փոքր է:

— Աւետարանս ըստ Մատթէոսի. — Իսկ փարիսեցիքն իրբեւ լուան...

Թ. 187ր. — Ի կիրակէի յաւարն արմաւեմեաց ժողովին ի Սր. Մատրանն ի Սր. Բաղաճին եւ այս կանոն կատարի:

Թ. 265ր. — Շաքաքի ար Երիկունն ի Սր. Զատիկն:

Թ. 280-283, տարբեր թուով եւ զբլլութիւն:

Թ. 285ա. — Առաւառան ի Սր. Կիրակէին Զատիկն ժողովին ի Սր. Յարութիւն,

Թ. 287ր. — Երկուշաքաքի ար ժողովին ի Սր. Յարութիւնն եւ այս կանոն կատարի:

Թ. 289ր. — Երեքշաքաքի ար ժողովին ի Սր. Մատրան Նախակային Սրբոյն Ստեփանոսի, եւ այս կանոն կատարի:

Թ. 300ր. — Շաքաքի ար ժողովին ի Սր. Յարութիւնն:

Թ. 303ա. — Նոր Կիրակէին:

Թ. 306ր. — Կանոն Ոսմլուային, ըստ որում սացա Յս. քէ արիմակ մի ետու ձեզ, գոր գրեալ է տեառն Եփրեմի հարին Աստու,

զոր թարգմանեաց սուրբ զիտակտն Հայոց Գրիգորիս Վկայասէր:

Թ. 318ա. — Կանոն Զուր Աւրինելոյ յաւար Յայնունքեան Տեառն մերոյ Յի. Բի.:

Թ. 331-334, նոր թուով, զատարի:

Մանր յիշատակագրութիւնմ Գրչի կը զտնուին լազում զլուսնեբու վերջը, կարեւորենբը կ'առնենք ընտրովի:

1. Թ. 13ա. — Ով սուրբ ընթերցաղբ եւ լուսղբ, մեղաւոր զբողի սորա Ներսիսի, սղորմի առացէք, եւ Ած. ձեզ ողորմի:

2. Թ. 53ր. — Բաղմամեղ զբողիս Ներսիսի եւ ծնողաց իմոց եւ ազգակալնաց, եւ քեռոյն Յովանիսի, եւ ալլոցն, ողորմի սացէք:

3. Թ. 306ա. — Կատարեցաւ Ընթերցուածն ձեռամբ մեղաւոր Հոդոյս Ներսիսի, ի յիշատակ ինձ եւ ծնողացի իմոց եւ ազգակալնաց, եւ ամենայն երախտաւորաց, եւ Քի. Այ. յուսոյն մերոյ փառք յաւիտեանս, ամէն:

4. Թ. 317ր. — Քս. Ած. քո անճառ խոնարհութեամբդ, եւ աւուրս շնորհի, եւ բարեխաւութեամբ արող առաքելոցն, արա ողորմութիւն տուեողացս եւ ամենայն հաւատացելոց ի քեզ, կենդանեաց եւ նմեցելոց, եւս առաւել բաղմամեղ զբողիս Ներսէսի, եւ ծնողացի իմոց, եւ ամենայն արեան մերձաւորացն, եւ քեռոյն Յովանիսի, եւ որ զամէնն ստեն, եւ Քի. յուսոյն մերոյ փառք յ.:

5. Թ. 328ա. — Ով պատուական հարք եւ կորարք եւ ժողովք աստուածաբեալք, յորժամ զպալուստ Քի. Այ. պատմէք մեծաւ ուրախութեամբ ըստ բերման աւուրս, զՆերսէս մեղաւոր Հոդոյ յիշեցէք, եւ զԴնաւազն իմ, եւ զքեռիքն իմ, զՅովանէս միտկեցն, եւ զպղպալինս եւ զերախտաւորքն իմ, եւ դուք յիշեալ յիշէք յԱստուծոյ:

Մեծ յիշատակարան Գրչի. — 1334
Թ. 328ա, նախորդին ներքեւ. — Փառք Հաւրն Խոսիանի, Որդուոյն Միամենի, եւ Հոյաւսն ճշմարտի...

Գրեցաւ ձեռամբ անորժանի, որ Ներսէս Կրակցի կոչի, ստուեղանող պատուիրանի, եւ յանցաւոր Տեառն աւրինի,

սուտ քաճանայի,
 եւ մեղաւոր յամենայնի,
 ի չայկազանս թուականի,
 229 [= 1331] չամարի,
 ի վանս Ստեֆանի,
 մերձ առ դրանս Հրեշտակապետացս
 Միքայէլի եւ Գարբէլի,
 եւ ի տեղիքս տէրունի
 յերուսաղէմ Սուրբ Քաղաքի:

Թայց ժամանակս էր անբարի,
 զոլով տեղքս Տեառն՝ դերի,
 սուերեալ չիմն յատակի,
 տնակնկալ թէ այլ չինի:
 Բերստոնէից աղղ նախատի,
 անաւրինաց կոխան լինի,
 բայց լսեցաք չամբաւ բարի,
 թէ Պոստպ ալլին չարժի,
 վասն տեղացս տէրունի,
 երուսաղէմ Սուրբ Քաղաքի,
 երանի՞ թէ այս մեղ լինի,
 որ մեր բեկեալ սիրտս կանգնի,
 զյուսն անկեալ մեր ի վետնի,
 մինչեւ յերկինո բարձրացի:
 Նշան խաչին սլայծառասցի,
 Լիկղեցի դարպարեացի,
 բայց բոտ զսրժոցս որ զեռ զսրժի,
 չեմ ի մնայ թէ այս մեղ լինի,
 բայց ամենայն ինչ կարելի,
 Տեառն Աստուծոյ, իմն Յիսուսի:

Յայս պատնաշունչ ժամանակի,
 եւ ի նուաղել Հայոց աղղի,
 տնսուրէն ալլին իսմայէլի,
 յարեան ի վերա երկրին Կիլիկի,
 եւ զամէնն ի սուր մաշեցին սուսերի,
 եւ զայն ի Մար վարեցին դերի,
 եւ զկէսն յերկիրն տարան խարամնի:
 Եւ Յիսուս Քրիստոս Տէրն ամենայնի,
 զերելոցն արասցէ բարի:

Եւ ի սոյն ժամանակի,
 է թաղաւոր Հայոց աղղի,
 Երիտասարդ բոտ հասակի,
 որոյ անուն Լեւոն կոչի,
 պճնեալ թաղի Տեառն Յիսուսի.
 եւ ի Հայոց աղղի հայրապետի,

Եւ ի յառաջնորդութեան երուսաղէմի,
 տէր Յոնանիսի,
 որ աւելի անուն Ճաւլին կոչի:

Արդ ես Ներսէսս մեղաւք լի,
 որ զձեռ ունիմ քաճանայի,
 եւ ոչ ունիմ մասն բարի,
 այլ ծոյլ եւ վատթար եւ չարեաք իլի
 զձան ի յանձն առի եւ զրեցի,
 զյիւրս որ Ընթերցուած անուն կոչի,
 եւ ի զյուսն չանի բոտ իմում կարի,
 Բէշպէտ որ չէի վարպետ զրի,
 այլ զփափաղն եւ զյաւժարութիւն միւս
 [ունիլի:]

Ոյ կարդացաւդք այսմ զրի,
 թէ չանդիպէք սղայի,
 նա զուք ուղղեցէք սիրով եւ մի Լալերիլի,
 զի ի վշտալից ժամս զրեցի,
 որ է աշուխ պսկասելի ի լուսի,
 եւ չունի միութարունք
 ոչ յեղբարէ եւ ոչ յընկերոջի:
 Եւ էր տեղիքս յորում զրէի,
 խիստ աղմկով ի լի:

Արդ տեսայ զիս մեղաւք ի լի,
 եւ ջան ի սրտի զրի,
 եւ ձեր սուրբ ազաթիւք
 զԸնթերցումս եւ զՊատարհնէքն
 եւ զմտնյութիւն ի զյուսն չանի,
 զի սա ինձ բարեխաւս լինի,
 սո Յիսուս Աստուծոն իմ եւ ամենայնի,
 որ ձեզ եւ մեզ ողորմեսցի:

Այլ եւ քեռոյն իմոյ Յովանիսի,
 Հանիսի եւ Տէրպապի եւ Կոստանցի,
 եւ Կոստանդին արեղի,
 եւ իւր ծնողացն
 եւ երախտաւորացն ամենայնի:
 Եւ մտաբարացն Միսայի,
 եւ Թիմէ եւ Կիրայի
 եւ Մամախաթունի:
 Եւ ծնողացն իմոյ
 Աւտարչահի եւ Շնահֆորի,
 եւ քուրն Ալիծի,
 եւ իւր այլ ողայոցն ամենայնի,
 եւ այլ արեան մերձաւորացն
 եւ երախտաւորացն ամենայնի,
 որոյ Տէր Յիսուս ողորմեսցի:

ի, սուրբ Հարցս և և եղբայրս
որ և րնակեալ
ի Սուրբ Քաղաքիս երուսաղէմի,
վասն սիրոյն Քրիստոսի,
որ թէ իւրեանց մեղացն
և ծնողացն թողութիւն լինի,
և Հոգւոյ մարս Քրիստոսն էի,
և իւր ընկերսն թաղուհի,
որ իսկաւ աշխատեցան ի Հետ Հացի:
Եւ կուսակրան եղբայր մերո
Մատթէոսի, զրոցս կապողի,
և իւր ծնողաց և կարգն ամենայնի.
և կուսողաց թղթիս ... Սարգսի?
և ամենայն մեր երախտաւորի,
կրդ զսուրբն զսր յիշեցի,
և վերապրեալս պառմեցի,
նոցա Քրիստոս ողորմեցի,
յարգայութիւնն երկնից տանի,
որ ամենայն սուրբ ժողովի
յաջակողմեանն Քրիստոսի:

Ով աշակերտք Քրիստոսի,
որդիք մերոյ մաւր Սիւնի,
ժառանգ վերինն կայանի,
Երուսաղէմ Սուրբ Քաղաքի,
սրբ Հանդիպիք այսմ տառի,
և յարինակ առնողք բանի,
զկիրս Ընթերցաւոյ ցանկալի,
միտք ձեր և սիրտ ուրախացի.
և զրողիս և ստացողիս այսմ տառի,
և իմ մեծ մարկանն Մէնտիկնի,
միշտ թողութիւն մեղաց խնդրի,
յարարչէն ամենայնի,
որ ձեզ և մեզ շնորհէ ձրի:
Որ ոչ ստացայ այլ ինչ յերկրի,
լայց թէ զզիրս ցանկալի.
և զրչիս անարձանի,
որ զզրկոյժս զրեցի,
և ծնողացն իմոց բարի,
Համայն դարձիցն ամենայնի,
մեղաց սպիքն շնջեցի,
չարեացն խորքն մաքրեցի,
յարգայութիւնն դասեցին,
սուրբ երամիցն արժանացին:

Արդ յիշողացդ և յիշեալացս
Տէրն իմ Քրիստոս ողորմեցի,
յորժամ փառաք զայ Հայրենի,

զատուական յաթոռ նստի,
աշխարհ ամէն անդ ժողովի,
և զսրժք մարդկան Հրապարակի,
արդարութեան կշիռք դնի,
և դատաստան ի դրոց լինի,
բարեաց զործաւոյն պսակի,
չարեացն ի Հոռն անէջ մատնի,
Արդ յայնմ անկղ Հրապարակի,
ի սոսկալի մեծ յատենի,
սպաշանաք իւր ծնողի,
զերամաքուր սրբոյ կուսի,
յարկան լուսոյ զձեզ ընկալի,
և ընդ աջէ իւր դասեցի,
և յաշխատողս և երախտաւորս սուրբ
[տառի,

ողորմութեամբ միշտ Հայեցի,
յսն ձայնին Հայրականի,
եկայք աւրհնալք յամենայնի,
և Տառն փառք էականի,
և յապաղսն յախտենի,
Ամէն:

Բռթեանն մի մեղա
խիստ սղեց, և աշու-
շկայր միութեալն ուս-
տէք, լուր և ընդ իս, կու չարչարէի դստն
չարչարանալք, և այլ որ ահա խաղաղի
զատ յորդրեաց, վասն այնոր փոքր զիրք
զրեցի, որ յով ընկնի նա ի ծոցն դնէ ու
փախչի որ յանարինաց ձեռն չընկնի. և Քրի-
ստաք յաւ:

Մեղա Հառն երկնաւորի, մեղա Որդ-
ւոյն Միածնի, մեղա Սր. Հոգւոյն ճշմարտի,
մեղա Սր. Երրորդութեան տնրաժանելի, որ
է փառաւորեալ յիմանալեաց և ի սղալեացս
և ի ընտրին եղականացս, այժմ և միշտ և
յաւիտեանս յաւիտենից, Քս. աւրհնալք է
յաւիտեանս:

Յետեւորդ յիշատակադրութիւնք... -
[Ժե. Դար]

1. Թղ. 117ր, բոլորգիր. — Ով սուրբ
Հայրք, յորժամ ընթերցոյք, յիշեցէք ի մաք-
րափայլ յաղաթս ձեր զՄեծփաթեւն, զվեր-
ջի ստացող սորա զԱրքաճամ իրեցկին, և
զիս զնուաստս զԱրքաճամ իրց:

2. Թղ. 317ր, ստորին լուսանցքին, բո-
լորգիր. — Եւ առաւել տէր Արքաճամն ե-

բուսացիմա Լպիսկոսյոսին, որ զգիրքն ստա- արևան մերձատրաց. և ՄԼԸ խաթան որ լոյ-
շայ յիշատակ ինձ և ծնողաց իմոց և ամ. զրամ երևոյ:

1864

Ա Ի Ե Տ Ա Ր Ա Ն. — 21

Գոներոյ Անապատ

Զեռ 1292

ՆԿԵՐԱԴՐՈՒԹԻՒՆ. —

Ծաւալ 19×13×7: էջք 520: Հանդա-
մանք հնամաշ. նորոգութիւն կրած ատենօք:
Թուղթ բամպակեայ, Գրիշ և Ստացոյ՝ Գր-
բիւր: Գրութիւն՝ սկզբնատուները և զլիա-
տատերը կալմիր, մնացեալը սև մկանով,
երկսին, 22 տող: Բոլորովոր: Համառօտա-
ցրութիւնք սովորական: Կարմրադիւծ դար-
դապիր և յուսանցադարձ հատուածներու
սկիզբը: Կարմրադիւծ խորանոցադր իւր սա-
րօք, էջ 5, 159, 253, 397: Կազմող՝ Թորոս
Քահանայ, Կաշկակաճ տախտակեայ յոյժ հը-
նամաշ: Պահպանակ մաղաղաթեայ սկիզբը
և վերջը երկուական թերթ, բոլորովոր, միա-
սին, մասն Գանձարանի. վերջին թերթերը
կր պարունակեն երեք տուն Գր. Լորենկազի
Հոյեղալուսեան Գանձին:

ԲՈՎԱՆԴԱՆՈՒԹԻՒՆ. —

էջ 1-4, դատարկ, ի բոց առեալ մէկ
յետնադոյն յիշատակադրութիւն:

էջ 5, դարդապիր կարմրադիւծ: Գրք
Ծննդեան Յի. Քի. որդւոյ Դաթի...:

էջ 5, կարմրադիւծ դարդապիր. — Սկիզ-
բն աւետարանի Յի. Քի. որպէս և զրեայ
է...:

էջ 249բ-250ա. — Աւետարան ըստ Մար-
կոսի Առաքելոյ. — Յարուցեալ Յս. առաւա-
տուն առաջին միաշարաթուն, երևեցաւ
Մարիամու Մակդաղկեացոյ, յորմէ հանեալ
էր զեւթն զեւեռ...:

էջ 252, դատարկ:

էջ 253, կարմրադիւծ դարդապիր. —
Քանդի բարոյժ յաւարեցին վերստին
կարգել...:

էջ 397, կարմրադիւծ դարդապիրքով: —

ի սկզբանէ էր Բանն և Բանն էր [առ] Աձ. և
Աձ. էր Բանն...:

էջ 508ա. — [Եւ] զնացին Իւրաքանչիւր
որ ի տեղի իւր, իսկ Յս. զնաց ի լեւոն Զի-
թենեաց...:

էջ 510ա. — Աւետարանացոյց:

էջ 519-520, դատարկ:

Մանր յիշատակադրութիւնք Գրշի.

1. էջ 251բ. — Սուրբ Աւետարանչիս
Մարկոսի բարեխաւատութեամբ Քս. Աձ. ո-
ղորմեցի Գրիգորի մեղաւորի, և ծնուցաց
իմոց և Լղրայրը և որ դամէնն տան. և Քի.
փոտք յախտեանս յախտեանց մաճին:

2. էջ 396բ. — Ըղբարուրս յամենայն
զօրծոց բարեաց զԳրիգորս զկրօյ Սր. Աւե-
տարանիս աղաչեմ յիշել ի մեղաց թողու-
թիւն և զծնուցո և զկրօյս յաւ. և Աձ. ընդ
միոյն ձեզ հաղորդապատիկ պարգեւեացէ, և
նմա փոտք յախտեանս յախտեանց մաճին:

Մեծ յիշատակադրան Գրշի. — 1292

էջ 508ա. — Փառք ամենաուրբ Երբուր-
դութեանն յախտեանս յախտեանց մաճին:

Արդ զրեցաւ Սուրբ Աւետարանի և հըր-
շակուոր և յատուածարեան Անապատիս
Գոներոյս, ի յառաջնորդութիւն տէր Սրտե-
փանոսի, այր Հեղի և բարեպաշտի և մեծ
բարունոյ, և ի պարծնութեան նահանգիս
Կիլիկեացոց Պարոն Հեթմի, որպէս լեւոն
թաղաւորի, իմոյ ձեռամբ Գրիգորի մեղաւոր
և անարժան ծառայի Աստուծոյ, ի վախիս
ունձին իմոյ և ի յիշատակ հոյոյն իմոյ:

Արդ յերեսս յեղեակ աղաչեմ զամենեա-
նան, որք ընթեռնայ և յուսաւորք և
յուստուածային վարդապետութենէս, յիշեա-

ջիք դանարժանս եւ զյեղեղս ամենայն չարութեամբ, եւ զծնաւոյսն իմ զհայր եւ ընդ մայր, եւ զեղբայրն իմ զպատուական քահանայն ըղծահանելս, եւ զորդին իւր, եւ յիշողացի եւ յիշեցեկոյս ողորմեսցի քս. Ած. եւ նմա փառք յաւիտեանս յաւիտենից ամէն:

Արդ եղև զրաւ զորչութեան սորա ի թուարկութեան Հայոց ԶնԱ, յամսեանն Մարտի, որ աւր ի՛նչ էր. եւ նմա փառք յաւիտեանս ամէն:

Զկալմաւղ Սր. Աւետարանիս զԹորոս քահանայ եւ զծնաւոյս իւր եւ զեղբայրս յիշեալիք ի մեղաց թողութիւն:

Մամր յիշատակագրութիւն Մաղկոզի. —

Էջ 158ր, ստորոտը, կարժատառ բոյրդիր. — քս. Ած. քո Սր. Աւետարանչացս ըստիւրաւութեամբ սորմեա ծաղկողին:

Յետնագոյն յիշատակագրութիւնք. —

1. Վերջին Կազմողի. — 1494

Էջ 515-516, բոյրդիր խոշոր. — Զվերջին կապմոզս Սր. Աւետարանիս զտէր Մարգարայ ևսլ. յիշեցէք ի մաքրափայլ աղաւթս ձեր, եւ ծղնողս... Կարապետն եւ...:

Եիշեցէք քաղապարտենց Յովաննէսն ի քս. եւ զծնողս իւր, որ զստղէն Լերտ, Ած. տարհնէ զիւրեքն: Ի թղթականութիւն Հայոց ԶնԳ, Լոյսկապատութեան տէր Դանիէլին, ի

զխաւորութեան պարոն Յակոբին զի [յաջորդ լից տողերը եղծուած]:

2. Մաղկեմց Սարգիս երեցու. —

Էջ 517, բոյրդիր. — Յիշատակ է Աւետարանս Մաղկենց Սարգիս էրէցու եւ որդոցն նորա Արիստակէս քահանային, Վարդանին, եւ Կիրակոսին, եւ սուտանուն Ալիքսանոս արեղային, Յովաննէսին եւ Յոհաննէսին, Սարգիսին եւ Մարգարէին եւ ամ. արեան ժերձաւորաց ամէն:

Եւ Սարգիս էրէցս, որ զրէ զիմ Աւետարանս ի դուռն Սր. Կիրակոսին, մի ոք իշխեսցէ հանել զսայ ի դրանէ Սր. Եկեղեցոյս, կամ ծախել, կամ ուժտել. անիծեալ է այն մարդն որ զայս Աւետարանս ի դրանէ եկեղեցոյս հանէ, զմեղայի եւ զկալենի եւ զխաչաչանողացն զպատիժն կրեսցէ ամէն:

Զմեղաւք լցեալ սուտանուն զԱլէքսանոս քահանայս յիշեցէք, եւ որք յիշէք յիշեալ լիջիք:

3. Էջ 3, անհարթ դրով. — Եւ տէր Մըկրտիչ Խարիթթու զիւղէն Արդնու որ է Ղաստպոյ անուամբն:

4. Էջ 518, դռնաթափ թանաքով, անհարթ դրով, նախորդէն բոլորովին տարբեր. — Այս Աւետարանս տէր Մրտիչ քահանայն որդոն տէր Կիրակոսին է, ի ձեռն տուեալ է թղթն ՌձՁԷ [= 1738]ին:

1865

ՔԱՐՈՉԳԻՐՔ (ԹԵՐԻ). — 8

Գ Բ Ի Գ Ո Ր Տ Ա Ք Ե Ի Ա Յ Ի

[ԹԵ. ԴԱՐ]

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ. —

Մաւալ 25×18×2.5: Էջք Բ+280: Հանդամանք բաւարար: Թուղթ զորչորակ: Գրիչ՝ Ներսէս Դպիր: Գրութիւն՝ խորագրեւերը. սկզբնատողերը եւ սկզբնատուերը կարմիր, ռմանք կանաչ, մնացեալը սև մեկանով, երկսիւն, 32 տող: Նոտրագիր: Համառոտագրու-

թիւնք չափադանց առատ: Կաշեկազմ տախտակեալ զքոշմազարդ: Ներսի կտաւը ուշադրաւ ծաղիկներով, զոյնդոյն եւ ալապան: Կնիք սեւադրոշմ բոլորչի, «Յի. Քի. Մոյ. Մեղքիսեղեկ Վարդապետ, Թղթն (1665?)», էջ 4, 108: Ստացող Մեղքեսեթ Վարդապետ: Նուիրող Կիրակոս Քհն. Ասլանեան (1869) Ի-

ԲԱԳԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.—

Ի՞նչ Ա, ալլադան գրչափորձեր. բոլոր-
գիրք. «Իվինն Ռձեզ [= 1697]ումն, փոքր թը-
ղինն Ջգ [= 1697], օգոստոսի Իե [շաբաթա-
կութիւնը եղծուած]:

Է՞ն ի, մեծադոյն մասը դատարկ :

էջ 1ա.— Քարոզ կարգաւ ըստ ամուր
սլատնառի ի Գրիգորէ:— Ա՜ճԻ Գլուխներ:

ՀԻ 14.— Գլխգործի եռամեծի եւ քաջ հր-
 ւետորի եւ անշաղթ փիլիսոփայի, աշակեր-
 տի Յեանմուտ Որոտնեցոյ, ալարեալ բան
 յլլատականն, ոգեշահս եւ համեարս իմա-
 տայեղս ի մեկնութիւն եւ ի զովեստ փառաց
 տոնից տէրունակամաց, ի պատիւ սրբոց եւ
 ի պատմաւ գիտութեան աշխարաց, մամա-
 ւանդ ի ոգր արտասուաց անձամբ քաղձեղաց,
 յաւիտ ի ճշմարտութիւն կարգաց ձուգալա-
 ռաց եւ յեղձումն բարբառնմանց չարսփա-
 ռաց, ի իշձ մաղթանաց մմանց բանախրուց
 եղբարց հալազատաց նորին աշակերտուց :

11.— Վասն տարեմտին քառոց, այլ ի խորհուրդ ժամաքարին, եւ քէ տարի է Գաւառնայի քաղաքին, քի ըսմն որ ասէ. փող հարէք ի զլուխս ամսոց

• • •

Բ. — Էջ 23ր. — Եռամեծի Յովհաննու Ուրստեցոյ ի բան Աւետարանին որ ասէ. եւ յամսեանն Զդի առաքեալս. :

Ժ2 (բառ ցահկին ԺԷ). — էջ 130ա. —
Ներքին Գարոզ վասն Յոհաննու Ծնունդեանն :

ԼԺ (բառ ցանկին հ) .— Էջ 257ա .— Նո-
րին Քարոզ վասն Իմաստութեան . . . Ի բան
Առական որ ասէ . Իմաստունոյն աչք ի գլուխն
յար . . . :

Էջ 265ա. — Քարոզի բանն Առդուտունի
որ ասէ. Զի որք սրբութեամբ պահեմ զսրբու-
թիւն. սրբեցիմ. — Ահէնէյն զիրք աստուա-
նային, զԱՅ. որդար զաստուոր քարոզեն...

Էջ 277^ա. — Համառոտ Պատմութիւն
Յետւայ որդւոյ Նաւեայ. — Յետւ որդի

Նաևեայ էր յազգէն Եփրեմէ... ..որ լինելոց էր Յորդանան գետ, զի Նշանակեաց էր խորհուրդ սրբութեանն, որ ի ձեռն Նշմարիտ Յի. տաբածկոց է ընդ ամենայն ազգս ազգաց խորհրդով Սուրբ Երբոր (այսպէս կը մընայ քերի. յաջորդ քերքերը կտրուած են արմատիկն)։

Մանր յիշատակագրութիւնք.—

Ա.— Ստացող Մեկիսեք Վարդապետի.

1. ՀԸ 13ր, նոտրադիր:—

Զրառացող Քարոզչություն

ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԵՐԱՅԻՄ ԵՄԵՐՈՍՏՐԱՆԻՍ

Եւ թէ ի սմայ հանդիպես,

դիւ քի ԲԼԲԱՆԻ յիշէս ,

Լ. դու գիտնի կենի Լ)աց յիշուա, յիջեա :

2. by 263μ, untoprotect.—

Զրաւաքօյ Քարոզչիքիս .

ՄԵԼՔԵԼԻՍ ԳԽԻՆԻՍԻԱՆ

Լ. Թէ՛լ փառն իմ մէկը բերան հալը մեղա ասես .

Հայրն Երկնաւորին աւսութեան արժան ըի-

[Σf u]

Բ.— Գրիչ Ներսէս Դպրի.

Էջ 276ր, ստորորդ, նորոգչիր — Որպես
փրկեցե՛ք Քս. Աճ. գաճե՛նայն Հաւատացեալս
սնտան իւրոյ. ժառանգող գտացցոյ սօրին
Որոտթլու Վարդապետն է, զձեռոյ իւր, Գր-
բեղոյն է զՄարտիրոսն, Է զիս անաթան
տոտապալա Ներսէս զպիւրս:

Յետնագոյն յիշատակագրութիւն . 1869

Էջ Բ, չհզդարբ. — 1869), և 13 յուլիսի,
և ուր Կիրակոս Քաճանայ Աստանան, Հա-
թուան զիւղացի Սարմատու, և ուր զայս
զիրա Սր. Երուսաղէի Թանգարանի, յիւ-
տակ Հոգեւոր և մարմնաւոր ծնողաց իմոց
և բոլոր կենդանեացս, ձեռամբ միարանի և
նուիրակի Երեմիա Վարդուպետի Տ. Սահակ-
եանց Խորբերթացոյ :

1866

Յ Ո Վ Ս Է Փ Գ Ե Ղ Ե Ց Ի Կ.— 1

ԻՍԱԼԱԿ Ծ. ՎՐԳ. ՏԵՐ ԳՐԻԳՈՐԵԱՆ

Կալկաքայ

1846

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Մաւալ 21×17×3: էջք Ը+366: Հանգա-
մանք լաւարար: Թուղթ հասարակ, Գրիշ՝
Հեղինակը: Գրութիւն ամբողջովին սեւերակ
մեկանով, միասին, 20, 22 տող: Շեղադիր:
Համառօտապրութիւնք սովորականէն աւելի:
Թղթակալմ: — Տպուած Երուսաղէմ, 1849:

էջ Ա.— Ճակատ.

Յովսէփ Դեղեցիկ, ընդ Ասանէթայ ա-
մուսնայ իւրոյ զրոյցք, զոր աշխատասերեալ
հաւաքածոր յատուածաշունչ մատենից առ
ի պնտանութիւն եւ վարս նորա յանձն բերել
ընթերցատիրաց, ի նուաստ եւ ապկար Իսա-
հակայ Մայրապոյն վարդապետէ Տէր Գրի-

գորեան Անկիւրացւոյ, ի Միաբանութենէ Ա-
ռաքեալան Սրբոց Յակոբեանց ամենահոգակ
Աթոռոյն Երուսաղէմի, եւ այս ի պարագու-
թեան սյաշտօնի Հնդկաց նուիրակութեան:

Ի պատրիարկութեան Սրբոյ Աթոռոյն
Երուսաղէմի տեառն տեառն Զաքարիա ամե-
նապայծառ արքեպիսկոպոսի, 1843 յունիւար
սկսեալ ի Բթաւիտ, եւ աւարտեալ ի Կալկա-
թայ, յամի Տեսուն 1846 մայիս:

էջ Գ.— Յովովկայ Գեղեցիկի վարքն
սրբաւիրայ, եւ լարքն ամենամաքուր եւ չըք-
նալ, յայտնի է...

էջ Դ.— 1 Հ.— Ասանէթ: Աղաչեմ պատ-
մեալ ինձ, եթէ ո՞ր են Հայրենիք քո...

1867

Գ Ա Ն Զ Ո Ւ Ց Գ Ի Ր Բ.— 3

ԿԻՐԻՅՂ ԱՂԵՔԱՆԴՐԱՑԻ

(ԺԵ. ԳԱՐ)

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Մաւալ 20×14.5×3: էջք 500: Հանգա-
մանք լաւ ընդհանուր առմամբ. լուսանցքնե-
րը ցեցակեր որոշ չափով: Թուղթ հասարակ:
Գրութիւն՝ խորալիրոնքը, սկզբնատողերը
եւ սկզբնատուերը կարմիր, մնացեալը սեւ
մեկանով, միասին, 25 տող: Նոտարալիր:
Համառօտապրութիւնք առատ: Ուղղադրու-
թիւն տկար: Կարմրաներկ զարդագիր շատ
մը դրուենքու սկիզբը, Կազմ խաւաքարու-
եայ Հինցած: Դատարկ Թուղթք սկիզբը եօթ
թերթ, որոնցմէ առաջինին վրայ կայ սա-
կայն աստուածարանական հատուած մը:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.—

էջ 1, դատարկ:

էջ 2.— Վեց աղգ պարգեւք ընկալան ա-
ռաքեալքն ի վերնատանն:

էջ 3.— Նրանելոյն տեսնա Սրբոյն
Կիրգի Խպիսկապետագետի Աղէփսամիւրացոյ
գիրք որոյ ամուսնի Գամն է: Օգնեալ ինձ Սր.
Հոգի Ած. Յշմբքիտ.— Ոչ ի փոքունսս մեզ
հանդէսս ճեպիլ պարտ է, զորք որ անդ հա-
ւանցուցանէ զմեզ... — Հմտ. Թ. 1209, Դ.
Հատոր, էջ 344:

էջ 5.— Այս ինչ է ի գիրս յայտնի:—
Ա-ԼԵ Գուրխեք:

էջ 13:— Ա.— Առաջին յաղագս անձնելու բանն եւ ձեռնարկն, անհրաժեշտ է եղելու բան:

էջ 235:— ԺԸ.— Այլ յէ ոչ է ստացուած Որդի.— *Եթէ ձեռնող է Հօր Բանն Աստուծոյ* և *սոյնպէս կոչի յաստուածային գրոց...*

էջ 244:— Ի.— Յոր յէ յանձն էառ ըզխաշն. արհամարհեաց գամօր...

էջ 364:— ԼԲ.— Ընտրութիւնք տեսցելոց, *ժողովայն է նորոց կտակարանաց, թէ ԼԵ. ԼԳ. ըստ բնութեան Որդի...*

էջ 461:— ԼԳ.— Յոր թէ ԼԵ. ըստ բնութեան է Հոգին Սուրբ, և յէութեանն Հօր, և ի ձեռն Որդոյ ըզխաշն յարարածս...

էջ 467:— ԼԴ.— Առաջորթիւն բանի զինչ նորին...

էջ 477:— ...Այլ.— *Ձորս ի վերա կա-*

նանցս սահմանելոյ օրէնս: Գործք Առաքելոցն, Զերորդ Կիրակին, և արդ յանձն առնու (այսպէս կանգ կ'առնէ. յաջորդ յերթերը գատարկ):

*Վերջին կողքին ներքի կողմը, նորա-
զիր.*

*Գրոցս անուանի կոչի Գանձ,
յղևայ շնորհիւ յոյժ զերապանձ,
և զառանի սա աննախանձ,
զերբորդութիւնն Սուրբ երեք անձ:*

Լևելի վարը, տարբեր մեկանով.

Ի թվականն ԹՃԻ [= 1673] էաք յէտրէնէ, ձիւն չեկաւ մինչ ի փետրվարի ամիսն. փետրվարի Բ, ապա Էկն ձիւն:

1868

Պ Ա Տ Մ Ո Ւ Թ Ի Ի Ն.— Յ

Յ. Պ Ա Տ Մ Ա Ր Ա Ն

Նոյնիս

1846

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Ծառայ 19.5×15×3: Էջք Բ. (98): Հանդամանք յաւ: Թուղթ Հասարակ: Գրիչ մեծագոյն մասին՝ Յովհաննէս Վերդ. Եկնիտինեան, Եւդոկիացի: Գրութիւն ամբողջովին սևւորակ մեկանով, միասին, 21 տող: Շեղանկով: Համառոտագրութիւնք սովորականէն աւելի, Կաշկաղմ խառաքարտայ:

ԲՈՒՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.—

էջ Ա.— 1854, Մ. Վ. Ա. աւելի ինչ ոչ գտի ի սմա, յայն զի զլիտց սորին, դորս գաղափարեցի ի յուսանց տղեայ պատմագրութեանց որ յերուսաղէմ, յամի Տեառն 1843, ի ձեռն մերս նուաստութեան:

Ի 1867 թուին նորոց տղեայ Յովհաննէս Կաթողիկոսն, որ բողոքատեցաւ ընդ Հինդ ձեռագիր օրինակն, յորոց մինն է այս մատեան, է բնութիւն զայսորս նախնեաց. զայս տո

ի ձանթութիւն տպագրայ եղբորը զերեցի՝ զի մի աշխատ լիցին ընդ սմա ևս բողոքատեայ, ԼԵԼ զէպ լիցի ի նորոյ տպագրէ:

1867 զէկ. 10 երուսաղէմ — Մ. Վ. Նաւարեանց:

էջ Բ, մատիտով, ուրուագծեայ նկար Մր. Աստուածանի, ներքեւ փգարաւոր ծնդողի, ստորադ մատիտով գրուած, փակագիր՝ մահտեսի Պետրոս. տպո՝ 1859, յեւդոկիացի Ղուքսուհեան մեղսամածէն...

էջ 1.— Պատմութիւն Հայոց, արտեայ տեառն Յովհաննէսի զերթմաստ և Երջանիկ Կաթողիկոսի ամ. Հայոց. աշակերտի և ազգականի երանելոյն Մատուցի որոյ Հայրապետին Հայաց տղի, որ և ըստ իւրում իւր յորինողի անուանն կոչի Յովհաննէս պատմագիր:

Սկիզբն տունն առ ի ձեռնոցն Յարեթի.

և ի Հոյկայ նախնայն մերմէ համառու և քաղցրարան ոճիւ, և հասուցանէ յիւր ժամանակն և ի միտնանն իսկ ՅԶԹ թուականն մէր:

Իսկ ի րարձմանէ թագաւորութեան սղոյիս մերոյ, և այս մանաւանդ զգորանայոյ ազգին իսմայէլեան և զանցիցն և զաղէտիցրն՝ զորս անցուցին նոքա ընդ աշխարհս և ընդ ազգիս Հայոց, սակաւ ինչ հետամտելով սլաւութ, մորմոքական բանիւք և կակծալի ունիւ, միպասանալ ընդ նոսին նաեւ զոմանց բարեպատեհ զիսլաւածոց ազգիս մերոյ, ըրթապատուութենէ ցկզկին Բաղրատունեաց և այլոց յայտնեաց:

Նորոյ օրինակալ զոտւնութեամբ յընտիր զազալիտրէ հատուածմամբ զլստց: Ի յուսկանուրիւմ Փրկչին 1846, յուլ. 21, որ յնդեւիս:— Հմմտ. նախարարն, Թ. 513, Բ.

Հատոր, էջ 512:

էջ 2. շեղադիր.— Ընծայեաց թանկարանիս Սրբոյ Աթոռոյ Յովհաննէս Վարդապետ Եւդոկիայի եւնիտիւնեայեան, յամի 1868: Օրինակալ է մեծագոյն մասամբ իւրով ձեռամբ:

էջ 3.— Յովհաննու Հայոց կաթողիկոսի յատաջարան Պատմութեան.— Զղաղարումն զարուց ժամուց [և] ժամանակաց...:

էջ 11.— Յաղապս սերնդացն Նոյի:

էջ 468.— Բանք ինքնուրոյն սակս յիւստակի անուան իւրոյ:

էջ 475-476, դատարկ:

էջ 477.— Ցանկ երեւելի արանց և նըշանաւոր զործոց նոցին պարունակելոց ի մատենիս, դասեալ ըստ կարգի այրուրենի:

էջ 489-498, դատարկ:

1869

Ա.— ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ ՄԵԾԻՆ ՆԵՐՍԷՍԻ.— 7

Մ Ե Ս Ր Ո Պ Ե Ր Է Ց

Բ.— ԺԱՄԱՆԱԿԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.— 3

Մ. ՈՒՌԷԱՅԵՑԻ

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Մուսլ 21·5×15·5×3: էջ 292: Հանդամանք համարեա բաւարար: Թուղթ դեղնուրակ: Գրութիւն՝ խորագիրները և սկզբնատուները կարմիր, մնացեալը սև մեղանով, միասին, 27 տող: Նոտրապիւր: Համառուտագրութիւնք բուսական սոստ: Կաշեկապ սնարուստ, քայքայուած:

ՊԱՏՄ. ՄԵԾԻՆ ՆԵՐՍԷՍԻ

էջ 1-2, դատարի մեծագոյն մասամբ կան զանազան զրգալիւրձեր:

էջ 3.— Ա.— Պատմութիւն Սրբոյն Ներսէի Հայրապետին.— [Թ]թ և ի տասնամի Տրդատա նստաւ յԱթոռ Սրբոյ Առաքելոյն Թաթէոսի Լուսաւորիչն Հայոց Սբ. Գրիգոր...— Հմմտ. Թ. 263, Բ. Հատոր, էջ 57: Նաեւ Թ. 1051, Դ. Հատոր, էջ 74:

Լուսանցագրութիւն Գրչի, էջ 73.— Ուրկարայք, անմեղադիր լիութե, այս տնորս Զ. Թուղթ է, զի աւերինակն Ա տեղ չէր, այլ Բ տեղ էր, մասն այն Զ Թուղթ եղօ:

էջ 78.— ԻԴ.— Յաղագս պիղծ Նեոխմ յայտնիւ, ընդ Ամին և կործանման.— [Ա]րդ իրբեւ պատմեաց Մեծն Ներսէս մասն ձակման ազգին նեոտղաց...:

էջ 95.— ԻԷ.— Վառն մահուան քաջին Մուշեղա զօրավարին Հայոց և Վրաց...— Արդ ի մի մայր ժողովեալ նախարարքն Հայոց... և արդ զայս հանեալ յարեւելի դրոց ի Հայոց մնացորդացն պատմութեանց և ետուտ ուրդոյ իմոյ սուրբ աւագանին ձերնդեամբն Վահանա Մամիկոնոյ ի գիւղն որ կոչի Շարժի: Արդ ոչք ընթեռնոյք կամ աւերեալէք, յիշեցէք յարժանոր յաղօթս ձեր, վերոյ յիշեցեալք ի սմա, և Աստուած զձեզ յի-

էջ, Ամէն (էջ 102) :

էջ 102. — [ԻԲ]. — [Վասն փոխելոյն ի Դուին և ի Անի զձեռնադրութիւնն Հայոց] — [ի լուսաւորէն մինչեւ ի Սահակ Հայրապետն ի Թայասրի կու ձեռնադրէին կաթողիկոսն... — Հմմտ. Թ. 1051. Դ. Հատոր, էջ 74-75 :

ԺԱՄԱՆԱԿԱԳՐՈՒԹԻՒՆ (ԹԵՐԻ)

էջ 103. — [ԻԹ]. — Իսկ ընդ յաւուրսն ընդ այնոսիկ եւ ի յամիմ ՆԱ. եղեւ սոյ սաստիկ ի լազում տեղին... — Հմմտ. Պատմ. Մ. Ուսայեցոյ, Երուսաղէմ, 1869. էջ 1 :

էջ 104. — ԼԲ. — Յամի և ի թվականութիւնն Հայոց ի նժ, զկեսուսարդայ և զՀայաստան և Կարապետի ի Թայասրէն Մարտ... էջ 202. — ՃԺԴ. — Տպ. էջ 165. ԶԶ. —

Զեռադրին մէջ յաջորդ զլուսնեքու համարադրերը պակասաւոր կերպով նշանակուած են :

էջ 276-277ի միջև ինկած է մէկ թերթ :

էջ 290. — ՃԿԹ. — Դարձեալ ի թվականութեանն Հայոց, ի յամա ՇՈՁ, և ի յաւուրս հայրապետոցն Հայոց տէր Վահրամ և տէր Թարսի... — և խաղացին անթիւ և անհամար լազմութեամբ ի վերա զօրացն ծոանդին : և յորժամ [այսպէս կանգ տուած է. էջ 291ի վարի մասը կը մնայ դատարկ] — Հմմտ. նոյն, էջ 313. Գլուխ ՃԽԱ. — Ներկայ ձեռագիրը կը թուի բլայլ աշն երբորդ օրինակը որ յիշուած է Յառաջարանին մէջ :

Յիշատակագրութիւն. —

էջ 292. անհարթ դրով. — Այս Պատմութիւնն է Ղազար տիբացու Պետրոսին. ևս զնոցի յԱրդին մայիս 27ին, ամէն :

1870

Ա. — ԿԱՆՈՆԱԳԻՐԿ (ԹԵՐԻ). — 11

[Կարիմ ?]

1203 — 1754

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ. —

Մասայ 21 × 16 × 2.5 : էջք 246 : Հանդամանք լաւ : Թուղթ հասարակ Դրիւ և Ստացոյ՝ Բաղասար երէց : Գրութիւն՝ սկզբնատողերը վարդապետ, մնացեալը սեւ մելանայ, Երկսին, 30, 32 տող : Բարդպիւր, նաւարդիւր : Համառոտագրութիւնք սաստ : Ուղղադրութիւն տկար : Կաշեկազմ տախտակեայ դրսմադարդ :

ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԴՐՈՒԹԻՒՆ. —

էջ 1ա. — Ի խնդրոյ Թումայ վարդապետի աստուածաբնակ Սր. Ուխտին Մեծյաբայ վանաց. եւ ծառայաբար կատարեալ գլխաւոր աստուածակիր եղբիւրից առն Աստուծոյ Յաւոր վարդապետի Ղաթմեցոյ, աշակերտի Գրիգորի եղնկացոյ, Յաղագս Ազգականու. րեան եւ րաժամանակ :

էջ 2ա. — Կանոնք. Գլուխ Ժ, որք ժողովեալ ի Կեսարիայ :

Կանոնք Կեսարիայ :

էջ 28ր. — Այս Կանոնքն Նիսիկեանիւ :

էջ 32ր. — Կանոնք Սրբոյն Գրիգորի. Գլուխ Լ :

էջ 35ր. — Կանոնք Յովնանու Մանգալունոյ Հայոց Կարապետի :

էջ 38ր. — Կանոնք Նիկիայ մեծ ժողովոյն որ եղին զլուխ Բսան :

էջ 46ր. — Կանոնք Գամգրեայ Գլուխ ԽԴ :

էջ 52ա. — Կանոն Կոստանդինուպոլսի Սր. Ժողովոյն, Գլուխ Գ :

էջ 53ր. — Կանոնք Նիսիսի ժողովոյն, Գլուխ Զ :

էջ 55ր. — Սահմանք եւ Կանոնք Կարգի Նիկեոցոյ, Սրբոյն Ներսէսի Հայոց Հայրապետի, Գլուխ ԽԳ. — Ա. — Վասն աշխարհի որք ձեռնադրութեանն... — Տես նաեւ վարդ էջ 91ա : Նոյնպէս նաեւ յարկոր :

էջ 58ր. — Կանոնք Յովնանու Մանգալունի Հայոց Կարապետի, Գլուխ Է :

հը 59ր.— Կանոնի մորին երբորդ Բար-
սեդի Հայրապետի արարեալ, Գլուխ է հի.—
Ա.— Պարտ է զուրացողն հաւատացեալն...:

հը 67ր.— Կանոն Անկիրիայ, Գլուխ Ի:

հը 74ր.— Կանոնի Աբամասի, Գլուխ
(ՁԸ) ԶԶ:

հը 91ա.— Սահմանի եւ Կանոնի կարգի
եկեղեցոյ սրբոյն Ներսէսի Հայոց Հայրապե-
տին, Գլուխի հԳ.— Ա.— Վասն աշխարհի որդե-
հեն որժանի հաշարդութեան...:

հը 93ա.— Կանոնի Յոհաննու Մանդա-
կունոյ Հայոց Կարաղիկոսի, Գլուխի է:

հը 94ր.— Կանոնի Երանելոյն Եպիփա-
նու Լիպրացոյն Եպիսկոպոսի մեծի եւ առա-
քինոյ մարգարէի եւ Ոչնազարծի, Գլուխի
Գ.— ՈՅԺԸ.— Ի վերա բազում նշխարացն եւ
մարդարէութեանցն...:

հը 99ա.— Հարցումն Թեոդոսի Բահա-
նայի յեկեղեցոյն Կեսարու առ Երանելին Ե-
պիսկոպոս Լիպրացոյ:

հը 101ա.— Յոհաննու Ոսկեբերանի Յա-
ղագս սահմանի կանոնաց կարգաւորաց ար ք
զան ի խոստովանութիւն. Գլուխի ձԳ:

հը 106ա.— Կանոնի Բարսեղի վասն
պէսպէս եւ քիւրապատիկ ախտից. Գլուխի
ՄԶԲ:

հը 136ա.— Կանոնի Շահապիւմի Հա-
յոց. Գլուխի Ի:

հը 150ա.— Կանոնի Սեւանդեայ. Գլուխ
ԺԴ:

Բ.— ԴԱՏԱՍՏԱՆԱԳԻՐԻ (Թերի). — 9

Մխիթար Գոշ

հը 153բ.— Յանկ Դատաստանի Գրոց.—
Ա.— Վասն որ մեռանի եւ ոչ զրէ կտակ եւ
ունի ուստերս եւ զստերս.— Հմտ. Թ. 157,
Ա. Հատոր, էջ 477:

հը 158ա.— ՃԾԳ.— Վասն որ Թողու
մարդ զլորտտն իւր ի պանդոկի եւ չաւանդի,
Յաղագս Օրէնի քաղաւորաց Քրիստո-
նէից, Կատարողիանսի, եւ Թեոդոսի, եւ
Լեւոնի քաղաւորաց Հոսովէացոց.— Ջօրէնս
բարի եւ ճշմարիտ Տէր Ած. ի սկզբանէ եւ
մարդոյն...:

հը 184բ.— 153.— Թէ օթէ ոք ի պան-
դոկի եւ ունի զկնի իւր ուղտ, էջ, կամ պախ-
րէ, կամ ձի...:

հը 185ա.— Ամենիմաստ քաղաւորացն
հոռմայեցոց օրինադրութիւն, Տիտուս Ա.
Գլուխ Գ:

հը 188ա.— Ընտրութիւն համառոտ յօ-
րինաց քաղաքականաց Լեւոնի եւ Կոստանդ-
եայ քարեպաշտ քաղաւորաց. զոր մեծի
Յոստիանու Յորոցեաց զկարգ ուղղելի լու-
րեպաշտութեան: Տիտուս Առաքին. Գլուխ Գ.
Վասն հաստատութեան ամուսնութեան. եւ
արձակման մորին:

հը 211ա.— Յանկ Դատաստանի: Դրոց
Գլուխի ԻԸ:

հը 221ա.— Սահմանի, Կանոնի վասն
ղիւսահարաց, երէ պատահիցէ օրէնս տալ,
կամ քէ երախայից կնիք, մինչ դեմ ի մտայ
է.— Բազում արտաք հն ի մարդիկէ զի ունին
մարմին չարչարելի...:

հը 225բ.— Յոհաննու Կոստանդինու-
պօլսի Սբ. Հայրապետին.— Քանդի ոչ էթէ
բնդ վայր յիշեմք յատուածային խորհուր-
դոն յնրնջեցեալսն...:

հը 229բ.— Կանոնի տեառն Փիլիպպոսի
Առաքելոյն, Գլուխի Ը:— Ընդհ. Կանոնաթիւ
ՉԳԲ-ՉԿԹ.— Հմտ. Թ. 157, Ա. Հատոր, էջ
473 (ԻԷ):

հը 230բ.— Թարեոսի Առաքելոյն Կանո-
նացն Հարցմունքի քաղաքին Ուրեայ, ի լու-
սաւորել զմտաց:

հը 232բ.— Կանոնի Կիրարի Արեւմտեղ-
քացոյ, Գլուխի Ե:

հը 233բ.— Կանոնական գիր տեառն Ե-
պիփանու առացեալ. Գլուխի Ե:

հը 234ա.— Բազմադիմի եւ շնորհի եւ
խնամք բարեբարին Աստուծոյ, որ ըստ իւրա-
քանչիւր դարս դանապան օրինադրութեամբ
կարգաւորէ եւ ինամէ վեր եկեղեցի, ի ձեռն
քրտնալան առաջնորդացն, յառաքելոց սկս-
եալ մինչեւ ցայսօր, որովք միշտ յորդորէ
դիւր հաւատացեալս առ ի պահպանութիւն
աստուածային օրինացն, մի իւրեք դանց առ-
նել ճշմարիտ աւանդիցն, այլ մանաւանդ ըզ-
դուշանալ ի հնազանդութիւն քրտնաւանդ
պատուիրանին, զի մի ոք զրկեցի ի վարժուց
հատուցմանն եւ հանդիստ պսակացն:

Որ եւ իսկ յայտնի է Թէ դանապան հոգե-
լաւ սահմանէ եւ կարգաւորութիւնք եղան ի

սրբոց Հայրապետացն, աղղկեցութեամբ Հոգոյն Սրբոյ, թէ երբո՞ւր ժողովն արեղբայրան, և թէ առանձնակի ինքնորդ ժողովս մերային աղղի, ըստ հարկաւորութեան ժամանակին, բազում կարօք և սահմանադրութիւնք ի սրբոց Հայրապետացն սահմանեալ և կարգեալ է. որպէս Սուրբն Գրիգոր Լուսաւորիչ, և Սուրբն Սահակ, Սուրբն Յովնան Օսնեցի, և Սուրբն Բարսեղ Կեսարացի, Գրիգոր Աստուածարան, և այլք բազումք հոգեւոր և հոգեկիր Հայրապետք:

Վասն որոյ յետին ի ծնունդս եկեղեցոյ Փիլիպպոս Կաթողիկոս զերազարդ Սրբոյ Աթոռոյ իջնութենայ, յերկուցեցեալ ժամանակս, և անբարի արդեան, որում բարեկարգութիւնք եղծեալ, և անկարգութիւնք բազմացեալք, զէպ եղեւ մեղ զնայ յաստուածակոխ քաղաքի յերուսաղէմ, յերկրպարտիւնն սուրբ տնօրէնականացն Քրիստոսի, ի Ռերդի, ժերդի, և միակի թուակաշուովեան տրամեան աղղի, ընդ մեղ ունելոյ Համոյստի. Էդրայն մեր, զտէր Ներսէս Կաթողիկոսն տանն Կիլիկիացոյ, այր ճշմարտութեւ և վրէժխղիւր Հայրենի աստուածալին, օրինացն և կոտորաց. Նոյ յոյս վաճառաւ յարդպետք, և ժաջան կախկուպոսք, և ժաջարդ քահանայք, մեծախորհուրդք և բարեպաշտօն զօլմաթաւորք, և քրիստոսաւոր ժողովուրդք, ի բազում պատուոց և քաղաքաց ի Սր. Քաղաքն յերուսաղէմ, և տեւակս բազում անկարգութիւնս մտեալ յեկեղեցիս Հայաստանեայց յանիշխանութենէ աղղիս, և ի պղերպութենէ առաջնորդաց, և ի վարաշարժ կենցաղութենէ և կեղեցականաց և ժողովրդեան:

Արդ այսչափ բազմութեանս միախորհ համաութեամբ ժողովեցոյս եղև խնդիր քննութեան Հայաստանեացս, սակս ուղղելու և վերստին նորոգելոյ զկարգ և պահմանադրութիւն Հայաստանեացս եկեղեցոյ. ոչ թէ նոր և այլաձև կանոն սահմանելով, այլ տալելոց սրբոց Հայրապետաց զաւանդեալն և զհաստատեալն, որ ըստ ժամանակս խնդարեալ և եղծեալ էր, միւս անգամ վերստին նորոգել կամեցաք հաստատել, մանաւանդ յայժ հարկաւորսն յայժ ժամանակս, զոր Հոգիս Սուրբ վերստին աղեաց: Վասնորոյ կարգեալ և սահմանեալ եղևն զյիսուսք

կանոնք տմանք ի ներքոյ եղեալ և վկայութեամբ սրբոց Հայրացն իրաբանչիւր հաստատեալ, և ձեր սրբադան անձանցդ, և հաստացեալ ժողովրդեանդ յայտնապէս զթոյս տանդեալ:

Ա.— Արդ եւ Ոսիս առաջին ապէտ զսր զործիւր ապէս մեր յետ երկատման կաթողիկոսաց ի Սիւս և իջմիածին, ասորոսթիւն կալեալ կաթողիկոսին Կիլիկիացոյ, ընդզմ կանոնաց եկեղեցոյ, անխորարար ձեռնաղբեր կախկուպոս ի վիճակէն իջմիածնայ, յորմէ բազում խանդարումն օրինաց և տապալումն և աւերումն վանօրէնց լինի. որ և զայսպիսի անուղղայ զնացս տեսեալ տեսան Ներսէս Սերաստացոյ տապաւածարան վարդապետի, որ է այժմ Կաթողիկոս Կիլիկիացոյ, որ վայելք այժմ ժամանակի աստուածային օրինացն ճատարովութեամբ, և հայրենի տառաքինութեանցն անձին բերելով, ի ՌԶԷ [= 1638] թուին պատահեալ ի Սր. Քաւաքն յերուսաղէմ, առաջնորդութեամբ Սր. յերուսաղէմայ աշրիկալիկոսութիւն տեսան Գրիգորի, ընդ որոյ միաբանեալ բազում վարդապետք, հանդերձ կախկուպոսք և քահանայք և զօլմաթաւորք, տեսալ ձեւապիւր ի Սիմէօն Կաթողիկոսն Կիլիկիացոյ նաշնոյն, և աստեալ ի Սր. իջմիածինն ի ձեռն Փիլիպպոս Կաթողիկոսին և սրբապան Հայրապետին իջմիածնոյ:

Արդ վասն այսր անկարգութեանց այսր ժամանակի արձանագրուեալն բուսական և ուղիղ համարեցաք: Վասնորոյ յերով բնկալեալ եղև ժողովս այս, և զրեցտ նոյն ժամանակին զրեալ պատկեր ձեռադրին, կամօք և ողորմութեամբն Աստուծոյ:

Վերջինս յեկեղեցական զլուս կարգելոցս տէր Սիմէօն Սերաստացի, կաթողիկոս տանն Կիլիկիացոյ, թէպէտ առաջին կաթողիկոսաց տանն Կիլիկիացոյ օրինակ բերելով քանի մի կախկուպոս արտաքս թմարն ձեռնորդեցաք:

Բայց ի թուին ՌԶԷին, միաբանեալ ընդ համալիրայ եղրօք մերում, տեսան ներսէսի վարդապետին Սերաստացոյ, Կաթ յերուսաղէմ ուխտ կատարել ի սուրբ տնօրինականութեան Քրիստոսի, և անդ տեսեալ զիբելի և զպատուական հոգեւոր եղրայն մեր, ըզտէր Գրիգոր Հայրապետն յերուսաղէմի, ոչ

ուսկաւ ուրախութիւն եղև մեզ: Եւ նորա խըրատու եւ միջնորդութեամբ համողելոյ զմեզ ի սէր եւ ի խաղաղութիւն Բ Աթոռոյս, Սր. իջմիածնայ եւ Սըսոյ, զոր աստջպոյն քան զպոյն մեր ի Սր. յերուսաղէմ, ընդ հոգեւոր եղբորն մերոյ, տէր Ներսէս Վարդապետին, խորհեալ եւ հաստատեալ էաք յազապս խաղաղութեան երկուց կողմանց աթոռոցս: Բայց յորժամ տեսաք զհոգեւոր եղբայրն մեր, զտէր Գրիգոր ահրի Եպիսկոպոսն Երուսաղէմի, կրկին հաստատեցաք զխորհեցեալն մեր, եւ եպաք ուխտ եւ զայնից ատաջի նորա ի Սր. յերուսաղէմ:

Այսպէս ցնախնեաց սովորութիւն Սըսու կաթողիկոսոցն, որ ընդդէմ է կանոնաց, ի լայ թուամբ, եւ թողաք, որ իջմիածնայ թիմէն ի Սըսու աթոռն ըստմէք ձեռնադրեալք լինին, վասն այլեալ սլաւաբանացն, լայց այժմ հոգեւոր եղբարդ իմ տէր Փիլիպպոս, այր երևելի եւ փառաւոր յԱթոռ Սր. իջմիածնայ դոյով կաթողիկոս, եւ մեղաւոր տէր Սիմէն կաթողիկոս Սըսու Սըրոյ Աթոռոյն, զորէնս կատարելով զբեցի ձեռամբ իմով այլ ոչ ձեռնադրել Եպիսկոպոս, կամ քահանայ, եւ կամ այլ աստիճանաւոր, արտաքոյ թեմիս եւ յիճակիս մերոյ, ոչ մէք ձեռնադրել, եւ ոչ մերոց տալ հրաման ձեռնադրել քահանայ կամ սարկաւաք:

Եւ նոյնպէս եւ ոչ իջմիածնայ կաթողիկոսն ձեռնադրեցէ, եւ ոչ նորա Եպիսկոպոսքն ձեռնադրեցն զոք ի մեր թեմէն:

Այլ միտրան եղբայրարար մնալ ընդ միմեանս սիրով՝ լինել մի հօտ եւ մի հովիւ: Եւ հոգեւոր եղբայրական սիրով, եթէ մեք եւ եթէ ի մերոցս, որ կամօք մերովք զան ի ձեր թեմն, ըստ Գրիգորոսի հրամանին սիրով եւ մեծարտօք ընդունել, եւ կամաւոր ողորմութիւն առնել, նոյնպէս եւ զուք եւ ձերք, եւ որք ձեր հրամանաւ զան ի յիճակ, նոյնպէս սէր եւ ընդունելութիւն ի մէնջ եւ ի մերոցս անյմարելի սէր յաւիտեական: Բայց եկեղեցական տարրողութեանց ամենեւին ստերելք ի յիճակ միմեանց, այլ մնասցէ ըստ իւրեքանչիւր աւանդութեանց:

Էկայ այժմ բանի Ած. եւ Սր. յերուսաղէմ, Գրիգոր սուրբ Հայրապետն Երուսաղէմի, եւ Կարապետ վարդապետն Մոկացի, եւ Ներսէս վարդապետն Սեբաստացի, եւ մահ-

տեսի Մատուռն Համթելի, եւ մահտեսի Գասպարն, եւ Ջուղայեցի տէր Ստեփաննոս աւագ երէցն, եւ Ռօճայ Ռաշաուուն, եւ Յակոբ Եպս. Տալիսցի, եւ տէր Մկրտիչն, եւ Թուրաթուն տէր Ստեփաննոս Երէցն, եւ Ալէքսան երէցն, եւ մահտեսի Ալիմանն, եւ մահտեսի Այտինն, եւ Սեբաստացի մահտեսի Միսայրն, եւ մահտեսի Մնացականն, եւ այլ բազմահոյ քահանայք եւ ժողովուրդք, ժողովեալ ի ժողով մեծ ի բազում դաւառաց եւ քաղաքաց, եւ ամենեցուն ձեռնադիր եւ կնիք ի վերայ այսր թղթոյ Լեզալ, զոր կայ ի Սուրբ յէջմիածինն:

Բ.— Երկրորդ, որ միանգամ իցէ ի վիճակէն իջմիածնայ, մի համարձակեցի ձեռնադրեցի ի Սիս, ոչ Եպիսկոպոս եւ ոչ քահանայ, նոյնպէս եւ որ իցէ ի վիճակէն Սըսու, մի ձեռնադրեցի ի Սր. իջմիածինն, այլ իւրաքանչիւր ոք յիւր հայրապետէն ընկոյցի զձեռնադրութիւն կանոնադրութեան: Իսկ եւ թէ կաթողիկոս ձեռնադրեցի զոք յայժմ չիճակ, նայ աշխարհի ձեռնադրեալն կացցէ ի նորին վիճակն, ապա թէ կամիցի յայլ վիճակ փոխի անընդունակ լիցի:

Գ.— Երրորդ, մի ոք Եպիսկոպոս ձեռնադրեցի առանց վիճակի, եւ հաւանութեան ժողովրդեանն, եւ վկայական թղթով՝ ըստ յանոնացն Անտիոքայ:

Դ.— Չորրորդ, մի ոք Եպիսկոպոսաց զայլոյ վիճակն յափշտակիցէ, եւ ոչ կաշառօք, եւ ոչ բռնութեամբ յայլ աղպացն, եւ ոչ խաբէութեամբ, որպէս Կանոն առաքելական ի ԺԳ հրամայէ, եւ Անտիոքայ ԻԱ, եւ Անտուածարանի ԺԷ, եւ Դիմայ ի Գ:

Ե.— Հիմքերորդ, ոչ է պարտ Բ Եպիսկոպոսք ձեռնադրել ի նոյն վիճակի միջնորդ կենդանի է առաջինն, միայն թէ մեծ արատ ինչ ի նմա զտանիցի, եւ խոտեալ լինիցի ըստ կանոնաց. եւ ապա ի տեղի առաջնոյն՝ երկրորդ ձեռնադրեցի հաւանութեամբ ժողովրդեանն, եւ քննութեամբ Եպիսկոպոսացն:

Զ.— Վեցերորդ, մի ոք համարձակեցի ձեռնադրութիւն առնել այլոյ վիճակի, որպէս հրամայէ առաքելական կանոնն ԼԳ, եւ Անտիոքայ ԺԳ, ապա թէ յանդնեցի զայս արարեալ՝ լուծցի ինքն, եւ որ ձեռնադրեցան. Երկրորդ Նիկիական ՀԵ, ի Սարգիական ԺԷ, եւ Երկրորդ Անտիոքայն Ա, Սիովնի

կախողիկոսի Բ :

Է.— Ներքերորդ. Լհաս լուր յականջս
մեր, Լիկ ոճանք Լպիսկոպոսաց, իւր իշխա-
նութեամբ, կամ բոնութեամբ այլ ազգաց,
առանց հրամանի կաթողիկոսին, և հաւա-
նութեամբ ժողովրդեանն, յայլ վիճակ մը-
տանին և տրեւ: Իրաւացի համարեցաք մի-
արանութեամբ վարդապետաց և Լպիսկոպո-
սաց կանոնն օրինադրեալ վասն այսպիսեացս
զի ամենեւին անընդունակ լիցին, և ի բաց
կացցեն յայնմ վիճակին, և պարտական լի-
ցին ստանձակութեան իւրեանց: Իսկ Լիկ յան-
դղնարար լսնադատեցին զվիճակն, կամ
բռնութեամբ, կամ կաշառօք և օգնականու-
թեամբ իւրեանց համախոհացն, նա ազգպի-
սիք լուծեալ լիցին ի կարգին և մերժեցին
յեկեղեցոյն, ըստ կանոնապրութեան Անկիր-
լայ ժողովոյն ԺԹ, և Երկրորդ Նիկիական
ՀՁ, և Անտիոքայ ի ԺՁ, և Եւթրոսիական Բ :

Ը.— Ուրեքորդ, ամբաստանութիւն և
զեւ առ մեկ ի լազարմ տեղիս վասն վարդա-
պետաց սմանց, Լիկ անխորարար, և առանց
քննութեան, այլ տան իշխանութիւն և զա-
ստան, ուստի բազում անկարգութիւն մտին
յեկեղեցիս հայաստանեաց, և զայնակոյ-
թիւնք, և միասակարութիւնք, և անու-
ստանութիւնք: Վասնորոյ ճշմարիտ քննեալ
մեր հաղկեմք օրնհոգոսի, կարեւոր և մտ-
չելու համարեցաք սահմանել և կարգել զի
ոչ ոք ի վարդապետաց համարձակեցի աշ-
սուհետէ տալ իշխանութիւն ուժեք, եթէ ոչ
ինքն վարդապետն վկայեալ իցէ յայտց վար-
դապետաց, և անուանի գտեալ, և ապա առ
ոտս նորոս տեալ իցէ աշակերտն էւ ամ, կամ
աւելի, և ոչ պակաս, և ապա քննեալ իցէ
զնա, փորձեալ և կոտորեալ գտեալ, առա-
քննութեամբ և իմաստութեամբ և քաղա-
քաւարութեամբ և հասակաւ, և ապա թէ
հաւանութեամբ այլ վարդապետաց, և հան-
դիսի զնա իշխանութիւն կոչեցի: Իսկ Լիկ
ոչ հնազանդեցի, և յայտուհետէ աշ-
մեր կանոնապրութեան, և ոչ պահեցէ զայս
պայման, ազգպիսի լուծեալ լիցի իւր իշ-
խանութեանն, և աշակերտ նորոս անընդու-
նակ լիցի, ըստ կանոնի Յօհաննու Մանդա-
կոնայ:

Թ.— Ինքերորդ, վասն քահանայից ի-
րաւացի համարեցաք սահմանել և կարգել

ըստ առաջին հարցն կանոնադրութեանն, զի
ամենայն ժառանգաւոր ըստ իւրաքանչիւր
աստիճանի ձեռնադրութիւն առցէ յԼպիսկո-
պոսէն իւրմէ, կամօք և բնորոտութեամբ ամե-
նայն ժողովրդեանն, առանց ակնադրութեան
և զօշաքաղութեան: Իսկ Լիկ ոք յանդղնա-
րար համարձակեցի քահանայ կամ այլ աս-
տիճանաւոր ձեռնադրել յայլմէ Լպիսկոպո-
սէն, առանց կամաց իւր Լպիսկոպոսին, նաև
ստանց խորհրդոյ ժողովրդեանն, այնպիսին
լուծցի, և մերժեցի ի կարգին իւրմէ, ըստ
կանոնի Կղեմայ ի Բ, և Անկիրթոյ ի ԺԴ :

Ժ.— Տասներորդ, լուեալ մեր ի լազարմ
անկամ Լիկ յորով խափութիւն լինի ի մէջ
Լպիսկոպոսին և քահանային և ժողովրդ-
եան վասն հասի և կրօնաց նոցին: Վասնորոյ
արժան: համարեցաք սահմանել ըստ Սրբոյն
Սահակայ, և կանոնի Վաչագանց, և խա-
սու Դատաստանաց Գրոց, Լիկ հասք և իրա-
ւունք և պատուք Լպիսկոպոսին այսք ևն,
տունք քահանայից, ապառաց, տանու-
տեարց, զղրից, յանկարծամահն, տեսնա-
կան մատաղն, տապալարաց աւուր Եղեալ
մատաղն, և այլ իրաւունք և պատուք, որ-
պէս յորէն է յեկեղեցիս հայաստանեաց, ան-
խափան ի ձեռն լիցի պաշտաման Եկեղեցո-
կան գործոյ:

ԺԱ.— Մետաւաներորդ, ամբաստա-
նութիւն եղև առ մեկ վասն քահանայից Լիկ
զմիճանս զրկեն, մին զմիւսուն իրաւունքն
և ծուխն յալիւտակելով, կամ բռնութեամբ
այլազգեաց, կամ զօշաքաղութեամբ, կամ
փաղաքելով: Վասնորոյ սահմանեցաք և
կարգ(ե)ցաք, զի [Ի]ւրաքանչիւր ոք ի քահա-
նայից րաւականացի իւր ծխոմն, և մի ըզ-
միսն զրկէ, այլ ըստ հարցն կանոնապրու-
թեան սիրով և լրջմտութեամբ հաստուցեն
իւրաքանչիւր զիւր հասն և իրաւունքն, իսկ
Լիկ ոք ոչ անասցէ կանոնացս մերում, մեր-
ժեցի ի կարգէ իւրմէ, ըստ Սրբոյն Սահա-
կայ կանոնի ԼԲ, և Բ. Առաքելական Դ, ի
Ներսէսի, ԺԳ Լուսաւորչին, ի Նիկիական
ԺՁ:

ԺԲ.— Ներկուստաներորդ, մեծ տնկա-
րութիւն մտեալ է ի մէջ քահանայից, զի նը-
շան զենն և օրհնեն ի ծածուկ, ստանց հրա-
մանի իւր Լպիսկոպոսին: Վասնորոյ սահմա-
նեցաք զի ոչ ոք ի քահանայից տրասցէ իւր-

նամախոսութիւն, կամ նշան օրհնացէ, առտոնց հրամանի իւր եպիսկոպոսին, կամ առտոնց հանդիսի ժողովրդեանն, եւ ոչ ի Ծածուի եւ պարտ, այլ րստ սահմանադրութեան Մաշտոցի, եւ Բարսեղի ձէ:

ԺԳ.— Երեմտասաներորդ, եւ վասն այրի քահանայից իրաւացի համարեցուք սու՛մտոնել, ղի թէ իցէ պատուրբք անցեալ, կամ ամ.իւ պարկեշտ վարուք ըստ վկայութեան ժողովրդեանն, կամ մանկունս ունիցի եւ ըրնստ սնուցանիցէ րստ աստուածաշաշտու՛թեան, կողցէ ի մէջ ժողովրդեանն, իսկ եթէ երկուստորդ իղէ, եւ զմեանէ կարծիս ունիցի, եւ մտնկունս սչ ունիցի, նա հաճոյ թրեցաւ. մեղ, վասն օգտի անձին նորին եւ ժո-

ղովրդեանն, կարդել՝ ղի աշպխարհ մի շըրջեացի ի մէջ ժողովրդեանն, այլ իւր (ի) կեանս անցուցանիցէ ի վասն կամ յԱնպատրաստ: Իսկ եթէ ոչ հնադանդեացի մեր հրամանացս, ի րաց կացցէ իւր կարդէն, եւ մերմեացի յեկեղեցոյն. Բարսեղի կանոնացն ձեռն, զրեալ է ի սուրբ ժողով հայրապետօք սրբոցն, եւ Քի. Այ. մերայ հրամանաւն: Եւ փառք յաւիտեանս ամէն:

Էջ 240ր-246, դատարկ, թէ եւ պծուած:

Յիշատակագրութիւն Գրչի.— 1754

Էջ 215ր, ստորոտը, ընդգծեալները դի՛ծուկէտ ծածկադրով.— Բաղտասար իրիցէ պրեցաւ: 1203, մարտի 15:

1871

ՕՐԻՆԱԿԻ ՆԱՄԱԿԱԳՐՈՒԹԵԱՆ

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Ծաւալ 21.5×15: Էջք 124: Հանդամոնք լաւ: Թուղթ հասարակ: Գրութիւն ամբողջութիւն սեւորակ մեկանով, միասին: Շեղադիր: Թղթակապ:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.—

Էջ 1.— Գերապայճառ եւ վսեմափառ պարոն րարեպաշտօն...պէջ՝ պարծանք հայկականնց, ողջ լինել թեղ ըղձանամ ամ. բա-

րերաստութեամբ... .

Էջ 12.— Գերապատիւ եւ բարեացապարտ հոգաբարձու իշխանացդ աղօգուտ զպրատանս Միջագեղի՝ բաղմեարախ ձեռաց համբոյր ամ. խոնարհութեամբ մատուցանեմք... .

Էջ 77.— Զարմանդ ոսկեծոյլ հոգեկից իբրոյ, Աղսումեծծար...Աղա եղբորդ ընտրելոյ խնդալ... .

1872

Ժ Ո Ղ Ո Վ Ա Ծ Ո Ւ (ԿՐՕՆԱԿԱՆ)

Տեղի

ՌՃՀԴ = 1725

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Ծաւալ 21.5×16: Էջք ԺԱ+47: Հանգամանք լաւ: Թուղթ հասարակ: Գրիչ՝ Աբրահամ: Գրութիւն կարմիր եւ սև մեկաններով, նոտադիր: Կաշեկապ:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.—

Էջ Ա-Դ, դատարկ:

Էջ Ե.— ձախառ.

Գիրք ժողովածու, ասացեալ ի Սբ. Գըրոց, շահաւէտ ապագայից, եւ համեղ ամե-

նից քրիստոնէից, և ոչ ուտ մանաւանդ սկը-
սանելոց, և որք ունին խոկումն յուսանելոյ:

Էջ 2.— Յանկ մատենիս այս որ կոչի
ժողովածու:

Էջ 1.— Գիրք ժողովածու.— Ա.—
Պատուիրանն Աստուծոյ զտասն բանեան
բէնքն որպէս պրեալ է ի Թուխթն ելից ի քր-
սան գլուխն, որպէս կայ ի դիրս լաթինացոց
և արարացոց որ ասի արապի զտպագրեց-
եալի ի Հոռոմ ի Թվին Գրիստոսի 1671:

Էջ 43.— Կարգ եւ յիւք Հնոց Կտակա-
րամ[աց] զոր բաժանեաց զմայ եկեղեցիմ Այ-
առաջ քան զմարմնանայմ Յի. որպէս համար-
եալ կայ եբրայեցոց զրով, զոր պրեալ կայ
ի դիրքն մեծին Աթանասիոսի Աղեքսանդրիայ
պատրիարքին երկրորդ թիւթոյն 56 ի երկ-
րորդ պրակն:

Էջ 44.— Յանկ. յիւք եւ կարգ Նորոց
Կոտակարանաց այս եմ:

Էջ 45. Հակառակ ուղղութեամբ պրուած
փոքր նամակի պատճէն, զի տէր Յարութիւն
մեղաւարտ վարդապետէ:

Էջ 46-47. Ղատարկ:

Յիշատակագրութիւն Գրչի.— 1725

Էջ ԺԱ. ստորոտը.— ի թվին մեծի Հա-
յոց ՌՃՀԴ, զրեցաւ ձեռամբ անարժան տը-
րուի, Արբաճամ:

Մամօք.— Արբաճամ անունը գրուած է
օղակագիր ծածկագրով, բայց սա տարբերու-
թեամբ որ միասորի օղակին վրայ առաջին
կէտը գրուած է ք պրին վրայ, իսկ ա պրբը
կէտ չունի:

1873

ՄԵԿՆ. ԱՌԱՎԱՅ ԱՒԵՏԱՐԱՆԻ.— 18

ՊԵՏՐՈՍ ՎՐԴ. ՓԵՐԹՈՒՄԵԱՆ

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Մտայ 20·5×15×1·5: Էջք 178: Հան-
դամանք լաւ: Թուղթ հասարակ: Գրութիւն
ամբողջովին սև մեկտնով, միասին, 19
տող: Շեղարդի անարուեստ: Կաղմ կիսայաթ
խաւարարեալ:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.—

Էջ 1.— Յաղպս առաջիկայ սուրբ սու-
տարանական առակացս, լաւ տո բարեմիտ
ընթերցօգս, Գլուխ Ա.— Կանխարարաւ և

Հոգեհարմ Աւետարանին Մատթէոս...

Էջ 15.— Յաղպս տեսականութեայ հա-
տոյ. Գլուխ Գ:

Էջ 23.— Յաղպս Հաշտութեան, Գլուխ
Դ:

Էջ 177.— Յորդաբակ տո տեսական
բանն Գրիստոսի.— Պարտ է մարդոյ պիտել
պիմատ և զհանձար...

Դիտ.— Էջ 177-178 սխալ գեղեկութեամբ է,
պէտք է բոլոր էջ 14-15ի միջև:

1874

Հ Ո Ղ Ո Վ Ա Մ Ո Յ

(ՏՊԱԳԻՐ ԵՒ ԶԵՌԱԳԻՐ)

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Մտայ 20×15×2: Էջք 42+16+48+46+

78: Հանդամանք բաւարար. միաստեան ցե-
ցերէ, Թուղթ և գրութիւն ալյապան: Կաշե-

կաղժ տախտակեայ դժադարդ՝ մասամբ ոսկեղբորսպ։ Նուիրող՝ Յակոբ Եպս. Տիգրանակերտցի։

Ա.— ԳԻՐԳ ԶՈՐ ԱՍԻ
ԽՐԱՏ ՀՈԳԵԿԱՆ (Թեքի)
(Տպագիր)

Կր բաղկանայ 21 թերթերէ, որոնց մէկ երեսը կը մնայ պարապ։ Կան 11 պատկերներ, խրատներ։ իրենց իր բացատրութիւնը, երկուսն. կր պակին 11րդ պատկերին բացատրութիւնը եւ յաջորդները.— Հմմտ. Հայ Հնատիպ Գրքի Մատ. Յուցակ, Երևան, 1963, թիւ 423։

Էջ 3ա.— Գրքը Զոր Ասի Խրատ Հոգեկան։ Պատմութիւն ատաշտոյն պատկերի.— Հայեցաբար ով աշխարհաէջք յառաջին տեղին պատկերացա յայտնի բարոյականաց՝ որք թուով ժԳ գոյով, յառաջ բերեն ԿԺԳ անբարբառ քարոզութիւնս...

Էջ 3Գ.— Պատմութիւն Տաճարորդի Պատկերի. Ժ.— Ուրիշ։ Է մասապարապոյն հոգեւոյ փրկութեան քան զպաղլ լինիլ...

Սա կրկին ի մեզս անկանի,
Ի մէջ սրտին կու տայ տեղի,
Կա Սաթաշկըն բնակի,
Է [եօթն] մեղօք եւ ցորօք լի.
Հոգին սուրբ ելեալ կու փախչի,
պահող հրեշտակն է ի սրբի։

Բ.— ԴԱԻԱՆՈՒԹԻԻՆ
ՈՒՂՂԱԿԱՆՈՒ ՀԱՆԱՏՈՑ
(Տպագիր)

Կը բաղկանայ ութ թերթերէ, գրութիւն միասին. լուսանցքները լի վկայութիւններով՝ բոլորից մանր։

Էջ 1, դատարկ։

Էջ 2, նկար, խաչելութիւն Քրիստոսի, լատիներէն վերտառութեամբ։

Էջ 3.— Դաւանութիւն Ուղղափառ Հատույ.— Հմմտ. նոյն, թիւ 991։

Ես Ա. Ա. առաջի Այ. դաւանիմ զուգրափառ հաւատն, զոր դաւանի մի սուրբ կաթողիկէ եւ առաքելական եկեղեցի...

Էջ 4.— Նախ դաւանիմ զերկու դանադան բնութիւնն աստուածութեան. եւ մարդ-

կութեան իւրեանց երկու կամօք եւ ներկործութեամբ...

Էջ 12.— Երկոտասաներորդ, դաւանիմ զառանձնական դատաստանն...

Էջ 14.— Վախճանադէս ըստ այսմ զոր սրտիւ հաւատամ, եւ բերանով խոստովանիմ... այսպէս երդնում, այսպէս ուխտեմ, այսպէս օրհնեցէ ինձ Ած. եւ Սր. Աւետարանքս։

Էջ 15.— Վերջ։

Էջ 16, դատարկ։

Գ.— ԺՈՂՈՎԱԾՈՑ (Կրօնական)

Էջ 1ա.— Նորը շնորհիւր.— Պատասխանատուութիւնք բանից մտանց, քէ վասն է՞ր լատինացիք գտարմիմ Քի. առանց տեսակի արեան տան ժողովրդեան.— Որոց պատասխանեմ նախ այսու...

Էջ 17ա.— Ձատագովութիւն ուղիղ անդուրյան սուրբ եկեղեցւոյն Հոսմեակառնի, յաղագս տօնելոյն մորա գտօն Եմիդնան Տեառն մերայ Յի. Քի. ի դեկտ. 25.— Արարեալ յաւանիք բանասիրէ ընդդէմ հակառակողի։ այն.— Դաւանի ման ի վարդապետացն Հայոց իմաստուն համարեալ յայս ոճանց...

Էջ 28, դատարկ։

Էջ 29ա.— Համառօտ բացայայտութիւն գատկաց աւագ լրմանց, ուղղօրեանց եւ խանգարմանց մոցին.— Հաստը Ա.— Նախ քան դամենայն առ ի պարզութենէ զպատճառքս, եւ զյառաջարկութիւնս գատկի...

Էջ 39ա.— Համառօտ Միկիմոյի մտաք Տօմարիմ Հոսմեայեցոց, որ կոչի (այսնովա) այսիմքն մոր Տօմար, կամ Տօմար Գրիգորեան, որում ամիսիստ եւ ամիսայ բերէ զձատիկն ի գայլ ամիմայն սօմարկան հաշիւս.— Պատճառ վերահորդման Տօմարին լատինացւոց եւ ստուգութեան նորին.— Հատոր Երկրորդ.— Պատճառ վերահորդման Տօմարին Հոսմեայեցւոց այս եղեւ...

Էջ 45ա.— Ցանկ Հնոյ Տօմարիմ։

Էջ 45բ.— Ցանկ Նորոյ Տօմարին։

Էջ 46, դատարկ։

Էջ 47ա.— Թուղթ Գրիգորի Վկայարի եւ Հայոց Կաթողիկոսի ասացեալ Յաղագս Ձատկի.— Ի թուականութեան Հայոց 531 ի Սր. Ձատկէն մոլորեցան 10 ուղղ հատապեւոյն, Հայք եւ Ասորիք միայն մնացին հատապետուն...

Դ.— ԳԻՐՔ ՈՐ ԿՈՉԻ
ՔԱՂԱՔԱՂԱՐՈՒԹԻՒՆ.— 1

Թրգմ. Ղուկաս Վրդ. Խարքերացի

Կր բաղկանայ 46 էջերէ, միասին, նոր
որը շնորհակալ, ամբողջովին սեւ մէկանով :
Համառոտագրութիւնք առատ :

ձախատ.—

Գիրք որ կոչի Պաղարարութիւն,
Յօհաննու եւ ալոյց բարի չեղինակաց, չար-
կաւոր դարձ, եւ ոգտակար առ որ ցանկայ
կենցաղավարիլ, եւ ձեռնարկիլ ամենայն ցեղ
բաղարարութեան :

Թարգմանեցեալ եղև իտալական լեզու
ի Հայոց բարբառ ի Ղուկասու Վարդապետի
Խարբերթացոյ : Ըստ խնդրոյ Յօհաննիսի
Արժի Եպիսկոպոսի Բագրեւանդոյ, եւ պատ-
րիարքի Կոստանդնուպոլսոյ, յամի մարդա-
սէր փրկչին 1740, ի փառս Տիրածին Կուսին,
ի Կալսեփանիստ մայրաքաղաքն Կոստանդ-
նուպոլիս :

էջ 1.— Ազգեցմունք Բարսոյ Քաղաքա-
ւարութեան ղէս առ Աստուած . Գլուխ Առա-
ջին.— Ի Բարսոյ մարդավարութեանն, եւ
պարտ քրիստոնէի յանկոյժ առաւօտու,
ուղղել իսկոյն զմիտն առ աստուածային
հանդիսալնութիւնն իւր . . .

էջ 4.— Չոմանց զործոց եւ անպատեհ
արարութեանց . Գլուխ երկրորդ :

էջ 9.— Ձկիրարմանէ արարողութեանց :
Գլուխ երրորդ :

էջ 14.— Ձմարագրից, զսղեցմանց,
չարմամանց եւ եղանակաց : Գլուխ Չորրորդ :

էջ 27.— Ի Յուսանին : Գլուխ Ութնե-
րորդ :

էջ 40.— Ի զնայն առ մահճին : Գլուխ
տասներորդ .— 1.— Ձանայ առ ի զնայ բար
մամանակին առ ի չեջլի . . .

5.— Ի զայն առաւօտու մի՛ Ծուլանար ի
յոռնիլ՝ ալ զկեցիլ եւ ի մահճէտ անարեւ
փութով :

էջ 40.— Վերջ :

էջ 41-46, զատարկ :

Ե.— ԱՐՋԵՍՏ ԲԺՇԿՈՒԹԵԱՆ.— 2

Թրգմ. Ղուկաս Վրդ. Խարքերացի

Կր բաղկանայ 80 էջերէ, միասին, սեւ
մէկանով, նորը շնորհակալ : Համառոտագրութե-
անք առատ :

ձախատ.—

Միշտան Թժշկութեան, նախկին կա-
ցուցման կանոնի, չարկաւոր ասացելոյ բը-
ժչկական արձևոյ, չարադրեցեալ փորձա-
ռու մէկ զեղօրկական վերապատուելի կրօնա-
ւոր հօրն Քեռնարտոսի կոչեցեալ Գրիգորի :

Թարգմանեցեալ եղև իտալական լեզ-
ու ի Հայկական բարբառ ի Ղուկասու Վար-
դապետի Խարբերթացոյ, ըստ խնդրոյ Կո-
ստանդնուպոլսոյ Կաթողիկոսի Բագրեւանդոյ, յա-
մի մարդասէր Փրկչին 1735, ի փառս Տիրա-
ծին Կուսին, ի Կալսեփանիստ մայրաքաղաքն
Կոստանդնուպոլիս :

էջ 1.— Ընծեռուած Առաջին.— Թէպէս
ի մեր աշխարհ զրոյժ, որ նախ տալարեցաւ,
անդ ի սկիւրան զրեալ է զկացուցմանց, եւ բը-
կանոնաց պատկանաւորք զեղօրկից, եւ բը-
ժչկական արձևոյ համառոտագրութեան . . .
Հմմտ. թ. 1346, Դ. Հատոր, էջ 617 :

էջ 19.— Յաղապս զատարկութեանց ի
հասարակի, եւ տարբերութեանցն նոցին .—
Յրինաւոր բժշկութեան հակադրի ապօրինա-
ւոր եւ արատքոյ կարգին . . .

էջ 29.— Յաղապս Ենթադրութեան, աշ-
խարհ մբրոյ, որք լինին ի միդի, եւ իւրոց
ռեալութեան .— Թժշկիցն կոչեն ենթադրութիւն
զամ . զոյացութիւնն որ ի միդում բաժանի ի
ջրակահոթեան . . .

էջ 36.— Յաղապս ռափախման համ
խոնարութեան :

էջ 40.— Յաղապս զսինթոսի, կամ աշ-
խարհ ուրոյ :

էջ 44.— Յաղապս տարբը եւ լատարն
միդի :

էջ 48.— Վերջ :

էջ 49.— Յաղապս կաղմութեան մար-
դոյն, մեծին Գրիգորի Նիսացոյն ասաց-
եալ, համառոտեալ բաղարարութեան .— Գիտա-
ցիլ, որ ի չորից զոյացեալ առի մարդն . . .
— Հմմտ. նոյն, անդ :

էջ 69.— Խրատ Յաղապս սննդեան ման-
կանց .— Մեծ բժշկապետ Գալիլանոս ասէ . . .

Յիշատակագրութիւն Ընծայողի.—

Էջ 73, շեղադիր.— Պարունակութիւնք մատենիս, յորս պարունակէ Պատասխանիք յատենաց Յաղպս մարմնոյն Բրիտոսի, Յաղպս աւուր տօնի Մենդեան եւ Զատիկ, և և Յաղպս նոր Տօմարի Հոգիմայեցեաց, Գրիգորի Վկայասիրի Յաղպս Մոաղատիկ:

Դիրք Քաղաքաւարութեան: Արհեստ Բժշկութեան: Գրիգորի Նիսացոյ Յաղպս Կաթմութեան մարդոյ:

Զօր ընծայեցի Սրբոյ Աթոռոյ Թանգարանին Սր. Երուսաղէմի, Յակոր Եսպ. Տիրաւակերտցի:

Էջ 74-78, դատարկ:

1875

Ն Ա Մ Ա Կ Ա Ն Ի.— 14

ՆՆՐՄԵՍ ԵՆՈՐԸԱԿ

Տեղի

ԹՃԼԱ = 1682

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Մասուր 18.5×12.5×4.5: Էջ 472: Հանդիմանք անբարար. վնասուած որդերէ, նաեւ ժեյանին խտութեան. նորոգութիւն կրած: Թուղթ Հատարակ, Գրիգ' Արիստակէս Քաշանայ, Գրութիւն՝ խորագիրները, սկզբնադրերը եւ զլատատուրը կարծիք, մնացեալը սեւ ժեյանով, միասին, 29 տող: Բոյրդիր վարժ: Համառօտագրութիւնք սոյնըականէն քիչ մը աւելի: Գունաւոր զլատագրող իւր սառօք, էջ 1: Կաշեկազմ խաւաքառանայ, սակեղծ երկնկրով: Ընծայող՝ Յովհաննէս Ա. ՔՀՆ. Սալիկեան:

ԲՈՎԱԼՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.—

Ա.— էջ 1.— Թուղթ Ընդհանրական Ներսէսի Կարմուղիկասի Հայաց, առ Խամօրէն հայասեռ ազինս, որոց տեսչութիւն հաւատացաւ նմա ի Տեառնէ:

Ժ.— էջ 106.— Առ Կոնստ. — Պատուէր տամք եւ կանանց ապի...:

ԺԱ.— էջ 108.— Նորին Ներսէսի Կարմուղիկասի Թուղթ ի Սամսատիա քաղաք. Յաղպս Արեւորդեացն դարձի:

ԺԲ.— էջ 118.— Նորին Տեառն Ներսէսի գրեալ պատասխանի քղքոյն պատրիարքի Ասորց տեառն Միխայէլի:

ԺԳ.— էջ 120.— Նորին տեառն Ներսէսի քուղթ ի Կոստանդնուպօլիս առ ոմն Պօղոս քհն. հայկազնի Տարսննէ Կիլիկեաց...:

ԺԴ.— էջ 123.— Նորին տեառն Ներսէսի առ Կարմուղիկասեան եւ վարդապետս Հայատեառնայց վասն սիրոյ եւ միաբանութեան ընդ յայնմ:

ԺԵ.— էջ 125.— Նորին տեառն Ներսէսի պատասխանի գրոյ որումն, որ գրեալ էր առ նա քանի զկեանաց յանդուգն լրբութեամբ:

ԺԶ.— էջ 129.— Նորին տեառն Ներսէսի առ Ոռնի մպիրի:

ԺԷ.— էջ 130.— Նորին տեառն Ներսէսի առ Ոռնի յիմարութեամբ եւ հպարտութեամբ լրբեալ ոմն:

ԺԸ.— էջ 133.— Նորին Տեառն Ներսէսի առ վարդապետն Գէորգ:

ԺԹ.— էջ 134.— Նորին առ Ոռնի Գէորգ վարդապետ:

Ի.— էջ 135.— Նորին առ Ոռնի:

ԻԱ.— Նորին տեառն Ներսէսի սուրբ Կարմուղիկասի եւ տիեզերալոյս վարդապետի, Դիր շրջաբերական առաքեալ ի կողմանս ալիւնից ի Կարս...:

ԻԲ.— էջ 142.— Պատեառն խնդրոյ միաբանութեան քաղաքի չորսման իմանուելի...:

ԻԳ.— էջ 145.— Գիր Հաւատոյ հոստովանութեան Հայատեառնաց եկեղեցւոյ...:

ԻԴ.— էջ 172.— Թուղթ Առաքին, քաղաքին Հոռոմոց իմանուելի...:

ԻԵ.— էջ 176.— Պատասխանի Առաքին Թղթոյն քաղաքին Հոռոմոց Մանուէլի,

գրեալ ներսէսի կաթողիկոսին Հայոց:

ԻԶ. — Էջ 190. — Սահմանք Հաւատոյ Հայաստանեաց եկեղեցւոյ...:

ԻԶ. — Էջ 205. — Նորին Տեառն Ներսէսի Յաղագս Աւանդութեանց եկեղեցւոյ:

ԻԷ. — Էջ 225. — Թուղթ Առաջին Քաղաւորի: Հաստատուեալ Մանուելի առ Տէր Ներսէս կաթողիկոս Հայոց...:

ԻԸ. — Էջ 227. — Պատասխանի մեծի քաղաւորին կիր Մանուելի, գրեալ Սրբոյն Ներսէսի կաթողիկոսի...:

ԻԹ. — Էջ 239. — Իսկ նորա առեալ ըզթուղթն հանդերձ հարցմամբն և պատասխանեալն . . . : — Հմտ. Ընդհանրական, Երասողէմ, 1871. Էջ 153:

Լ. — Էջ 242. — Թուղթ կրկին անգամ պատասխանի դարձեալ ի քաղաւորէն Հոռոմոց կիր Մանուելէ...:

ԼԱ. — Էջ 244. — Գլխակարգեալ խնդիրք

ԼԲ. — Էջ 245. — Թուղթ պատրիարքին սակալ այսր խնդրոյ առ Սր. Հայրապետն Ներսէս. — Պատուական և սուրբ սիրեցելոյ սրբանեալ կաթողիկոսի ամ. Հայաստանեաց Տն. Ներսէսի...:

ԼԳ. — Էջ 249. — Պատասխանի քաղաւորական գրոյն Տն. Ներսէսի երկրորդ անգամ:

ԼԴ. — Էջ 251. — Թուղթ Տն. Ներսէսի կաթողիկոսի առ տէր Միքայէլ պատրիարք:

ԼԵ. — Էջ 259. — Թուղթ Գրիգորի կաթողիկոսի Հայոց, որ գկնի Տեառն Ներսէսի յաջորդեաց գաթռն, առ քարեպաշտ քաղաւոր(ի)ն Հոռոմոց Մանուիլ:

ԼԶ. — Էջ 264. — Թուղթ քարեպաշտ քաղաւորին Հոռոմոց Եմանուելի, զոր գրեաց պատասխանի Գրիգորի կաթողիկոսի Հայոց,

ԼԷ. — Էջ 273. — Թուղթ պատրիարքին կոստանդնուպոլսի առ կաթողիկոսն Հայոց Գրիգոր, համաձայնութեամբ ամ. ժողովոյն:

ԼԸ. — Էջ 281. — Թուղթ Գրիգորի կաթողիկոսի Հայոց, ձայնակցութեամբ ընդհանուր ժողովոյ Հայոց...:

ԼԹ. — Էջ 298. — Թուղթ Գրիգորիոսի կաթողիկոսի Հայոց եւ ընթեանուր Հայաստանեաց ժողովոյ...:

Պ. — Էջ 312. — Թուղթ տեառն Գրիգորի կաթողիկոսի Հայոց, գրեալ եղբոր մօրին Ներսէսի եպիսկոպոսի . . . ի խնդրոյ ուրումն

աստուածասիրի. Առեւծ անուն իշխանի Թրլուրան աւանի:

ՊԱ. — Էջ 364. — Դարձեալ յերկրորդ թղթի աստ որ ի ձեռք գրեալ էր գոմանց . . . : — Հմտ. նոյն, Էջ 275:

ՊԲ. — Էջ 383. — Նորին Ներսէսի՝ եղբոր կաթողիկոսի Հայոց տեառն Գրիգորիսի. Պատասխանի յղբոյ ուրումն Յակովբայ Ասորոց վարդապետի...:

ՊԳ. — Էջ 399. — Թուղթ Ներսէսի արեւելիսկոպոսի կիրկեցւոյ Տարսնի. Պատասխանի Յուսկանն արգելական ճգնաւորի...:

ՊԴ. — Էջ 418. — Կարգաւորութիւն սուրբ եւ ուղղափառ հաւատոյ Հայաստան (եաց) եկեղեցւոյ, որով յամօր առնէ գեներալաւոր...:

ՊԵ. — Էջ 419. — Պատկերն որով սրովայնումս արբեցողսն յամօր առնեն այսպէս:

ՊԶ. — Էջ 422. — Վկայութիւնք վասն Ծննդեան Գրիգորի...:

ՊԷ. — Էջ 432. — Կիրակի Աղէմսանդրոս Հայրապետի ի Թէոդոսի Թղոյն, որպէս զի պարտ է ուսել Հրազաւուցին երիկունն:

ՊԸ. — Վկայութիւնք քննողէն մեցա որք տեսն թէ Տէրն ոչ եկեր գրառն էինգրաբարոց երեկային: Յովհաննու Ոսկերքեանի յԱւետարանի Մեկնութեան:

ՊԹ. — Էջ 433. — Վկայութիւնք զի պարտ է զՍր. Պատարագն մատուցանել ամառն եւ անհոյս, ամառ եւ անձէր. Թաղեոսի Սր. Առաքելոյն Քի.:

Ր. — Էջ 441. — Վկայութիւնք զի պարտ է ասել զհաշեցեայն ամառն ուր ի դէմ Որդւոյն:

ՐԱ. — Էջ 448. — Ի հաւատոյ յղբէն տեառն Դէորգեայ որ առ Յոհաննէս պատրիարք Ասորոց. — Լեւոնեմար զիս: անուամբ Տեառն յերկր Քի. Քի.:

ՐԲ. — Էջ 449. — Ի հաւատոյ յղբէն Դէորգեայ Հայոց կաթողիկոսի որ առ Յոհաննէս պատրիարքն Ասորոց, վասն ուրբաւորակի զի սուտ է յամենայնի:

ՐԳ. — Էջ 453. — Վասն Զատիկի մատաղի զի բարի է...:

ՐԴ. — Վասն մատաղի հարցումն Աշոտայ իշխանի, եւ պատասխանի Սահակայ Հայոց վարդապետի. — Սր. Գրիգոր Լուսաւոր

բիւն սահմանաց զիրարունս եկեղեցւոյ...
Եւ.— էջ 454.— Ի Նիկիա Երկրորդ Կա-
նոնացն, բնդդէմ մոցս որք խռտն գագաքս,
որ է պատարագ մեռնոց:

Եջ.— էջ 455.— Վասն աղի արեւմու-
քեան...:

Եւ.— էջ 546.— Վասն Դժոխոց եւ դառ-
նագոյն տանջամաց մորա.— Զար է անուն
զժոխոց...:

էջ 459-566, տարբեր թուղթ եւ զբոլ-
թիւն.— Յանկ Նիթոց, Ա-Ե՛ի Գլոխնէր:

էջ 466-472, դատարկ:

Մանր յիշատակագրութիւնք.— 1682

1. էջ 108, բուրդիւր.— Զաւթատեալս
ի սմա աղաշնմ յիշել ի Տէր, ով իմաստուն
մակացուք այսմ բարեոք խրատու, յորս եւ
դուք լիթիք յարմար փոխարինեալք ի նոյնս:

2. էջ 458, ստորոտը, նոտրադիւր.— Գը-
րեցաւ ի թղ. ՌճԼԱ [= 1682], մայիսի Ժ եւ
Ա, ձեռամբն մահուտի Արիստակէս Քաշա-
նայի:

1876

ՆԵՐԱԾՈՒԹԻՒՆ ԱՍՏՈՒԱԾԱԲԱՆՈՒԹԵԱՆ.— 2

Հ. ԹՈՎՄԱՅ ՇԱՐՄԷՍ

(Համառոտեալ, 1793)

Կ. Պոլիս

1821

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Մաւայ 19×12×2: էջք Բ+372: Հանդա-
մանք բաւարար. թացութենէ դնասուած:
Թուղթ հասարակ: Գրութիւն՝ խորագիրնե-
րը, սկզբնաբառերը եւ սկզբնաբառերը կար-
ժիր, մնացեալը սիրակի մեղանով, միասին,
23 տող: Շեղադիր: Համառոտագրութիւնք
առատ: Կաշկաղմ խաւքարտեայ ոսկեղր-
ուսայ:

ԲՈՎԱՆԴԱՆՈՒԹԻՒՆ.—

էջ Ա.— Յետադուր յիշատակագրու-
թիւն:

էջ Բ, դատարկ:

էջ 1.— Ներածութիւն Աստուածաբա-
նութեան եւ շառ Յաղագս Շմորեացն Քրի-
ստոսի, Համառոտեալ յԱստուածաբանութեմէ
Պ. Հ. Թովմայի Շարմէի, յամի Տեառն
1793:

էջ 2-4, դատարկ:

էջ 5.— Ներածութիւն Աստուածաբա-
նութեան վիճաբանութիւն Ա. Յաղագս գիմ-
չութեան եւ բաժանման Աստուածաբանու-
թեան.— Աստուածաբանութիւն ըստ ստու-

ղարանութեանն անուան է բան զԱստուծոյ
...:

էջ 271.— Հերետիկոսապետք ԺԵ դա-
ւում.— Ա. Յամսեմեմիւնք...:

էջ 273.— Վախճան Ա. Հատորին:

էջ 274-280, դատարկ:

էջ 281.— Յանկ, շառից. վիմաբանու-
թեանց, Գլխոց, եզրակացութեանց եւ հմդ-
րոց բովանդակ համառոտութեան:

էջ 288-294, դատարկ:

էջ 295.— շառ Յաղագս Շմորեացն Քր-
իստոսի: հմդիր Ա. Շմորեացն Քրի. ո՞րպէս
սահմանի.— Պատասխանիւմ.— Պարզեւ գեր-
շնակահ, ձրի յԱյ. ի ձեռն արդեանցն Քրի.
...:

էջ 345.— վիճաբանութիւն Բ., Յաղա-
գրս Ունակակամ Շմորեաց:

էջ 367-372, դատարկ:

Յիշատակագրութիւնք.

Ա.— Գրչի.— 1821

էջ 366, վարը, շեղադիր.— Վերստին
դադարեացաւ ի գրչէ ուսմանէ, 1821, յու-
լիս 28, ի Պոլիս, ի հայրապետութեան եփ-

բեմ կաթողիկոսի Սրբոյ Էջմիածնի: Եւ Պօլսոյ՝ Պօղոսի Անդրիանոսյանցւոյ, եւ Սրբոյ Երեսաղէմի տեառն Գարբէլի բնօրինակը: 1874

Բ.— Յակոբքեան Պօղոս Քահանայի.— 1874

Էջ 1. ստորոտը, չեղադիր մարտը.— Նուէր սիրոյ եւ մեծարանաց առ Գերապատիւ տէր Մկրտիկեան վրդ. Մուրատեան, ի Պօ-

ղոս քահանայ Եանգիւրեան, 1874, յունիս. 1. Պօթուշան:

Գ.— Մ. Վրդ. Մուրատեանի.— 1876
Էջ Ա. չեղադիր.— Շարակարգեալ է որոյն մատեան պատպան մոլեկրօնութեամբ, ի պողոտայի մէջ ուրոյ նշանակեցի.— Մ. Վ. Մուրատեան:

Նուիրեմ Թանգարանին, Երեսաղէմ.— Մ. Վ. Մուրատեան, 1876, մայիս 31ին:

1877

Ա.— ՄԵԿՆՈՒԹԻՒՆ ՅՈՎՀԱՆՆՈՒ.— 12

ԳՐԻԳՈՐ ՏԱՌԵԻԱՅԻ

Սր. Կիրակոս

ՊԶԲ. 1433

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Մտաւ 18×14×7: Էջ 644: Պրակք Զ. Կ. Զանգեզուր անրաւարար. ազգուած հր. Նուրիսէ և թագութենէ. պրակներ քակուած. նորոգութիւն կրած՝ զարմեալ նորոգութեան կարօտ: Թուղթ բամպակեայ կոկեալ, Գրիգ. Առաջին մասին՝ Յովսէփ Վարդապետ, Երկրորդին՝ Սարգիս Գրութիւն՝ խորագրերն եւ զլիսպերները կարմիր, մնացեալը սև մեյանով, Երկուսն, 30-33 տող: Բոլորդիր նոտրաճեւ: Համառօտադրութիւնք յոյժ առատ: Կարմրադիւզ զլիսպարդ իւր սարօք, էջ 131, 151: Կաշկակամ տախտակեայ դրոշմադարդ, ճեղքուած և քոյրալուծ: Պահպանակ մալապակեայ սկիզբը մէկ թերթ, մասն երկաթադիր Աւետարանի: Ստացող՝ Սարգիս Քճյ. Կրօնաւոր:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.—

Էջ 1.— Մանրուք, նոտրագիր:

Էջ 2ր.— Երանելոյն Գրիգորի եռամեծի եւ քաջ հոնտորի Տաքեւացոյ երանաշնորհ վարդապետի, աշակերտի Յոնանու Որոտնացոյ, արարեալ քաղաքի մեկնութիւն Աւետարանի Յոնանու եւ մեկնաց մօրին, յերկրին Քաջեքուրեանց, ի հռչակաւոր Սր. Ուխտի Մեծօփայ Վանից եւ ըմբայեալ նմա: Աւրինեալ է ԱՅ.:

Ի րազմ Էն սկզբ. մտնք... — Հմմտ. թ. 1281. Գ. Հատուր, էջ 477:

Էջ 34ր.— Դարձեալ Գ. զի քարոզութեան իւր ոչ այլ ինչ բան ի մէջ աստուածաբանեցնէ Էրկի, յօրինակ մեկ. զի յարժամ իցի վարդապետի ի քարոզ կամ ի դաս տան՝ ոչ է պարտ թողուլ զրանն և ինչ այլ բան սրալի:

Էջ 45ա — Եւ իւր մէջ հիանալ Ղազար: Եւս այս թիւ զգամ նշանակէ...

Էջ 74ա.— Եւ Յուդայի տունալ զպատառն: Եւս Յուդայի Կ. կերպիւ պատրաստեցու և յրմրութեալ զՏէրն...

Էջ 107ա.— Այս աշակերտ է զոր սիրէր Յո. որ և զրեալ (զայս) իսկ զայստիկ իւր. զորմանկամ Յօհաննէս զիւր յատուկ անունն ոչ էր զմտն Գ պատմաբան... Եւ Գի. Այ. նմերոյ փառք յաւիտեանս յաւիտեանց ամէն:

Յիշատակարանք.

Էջ 107ր.— Ով պատուակաւն և իմաստուն և անբիծ աղաւնի, և բարձոյ խաչին Քի. և պատարագող անմահ պատին, Սարգիս Քճյ. կրօնաւոր, զնոտաւ վարդապետա Յովսէփ աղաչեմ յիշել ի Տէր Հանգեմ ծնողօք իմօք: Ով Համբարակ Եղբայր իմ տէր Սարգիս, և ԱՅ. զքեզ յիշէ յիւր ամէնատառ ո-

գործութեամբն: Բայց զսխալանն ուղղեալ և զիս անպարտաւ թողցան: ՊՁԲ [= 1433] զրեցաւ: Ի Սր. Կիրակոս սկսաւ. Ի յպիթս [բըթնիս?] աւարտեցաւ:

Արդ ևս վերջինս Ի ծնունդս եկեղեցւոյ Գրիգոր՝ մականունն խնդրող բանի՝ որ Ի վաղոց հետէ վաւարդէի բոլոր մեկնութեան Յորայ, Եւ Ի թուականութեանս Հայոց ՊԾԷ [= 1408] ամի, եկեալ մեր յերկիրս Քաջրեւոյնի, և ձմեռեալ Ի հռչակարեանկ վանքս Մեծսփոյ, Ի սպասու դամբարանաց վարդապետացն որրոց: Եւ ընթերցմամբ հաւաքեցի զգոհալայոյծ լսնոն Յորայ և զՄեկնչաց նորայ: Այլ սակաւ ինչ լուծումն Աւետարակի և Գեորգիոյ Ի խրատս Գրչութեան, Ընդ նմին և զայս քաղաւածոյս Մեկնութեան Յոհաննու. Աւետարանչի, Եւ ընծայեցի Ի պատիւ սուրբ տեղոյս ուսումնասիր անձանց ուղղապատանաց: Արդ եթէ զտցի ինչ Ի սմա ըստ հաճայից ձերոց՝ Տեսուն չնորձ, Եւ եթէ պակաս ինչ՝ ներսցի մերում համարձակութեան: Եւ Ի յուսար վարձապետին իմոյ Յոհաննու. Որոտեցոյ Ի սմա մասն բարեաց եղիցի. որ և մեզ յուսողացս և ձեզ յիշողացրդ ողորմութիւն Տեսուն հասարակեցէ ամէն:

Ձվերջին նորոգող լուսազարդ սուրբ աւետարանաց Քաղաւածուիս, զՎարդան լոկ պիտակ անունն բանի սղոսաւորս, աղաչեմ յիշել Ի Տէր, ով լուսեբամ զասք վարդապետաց, Եւ խումբ քահանայից, որ բաղուժ տաժանամբ և յորով աշխատութեամբ սրբաքերեալ և զթերին լցեալ յանկ և յաւարտ հանի: Վտանորոյ աղաչեմ զամենանանդ՝ զհանդիպողդ լուսազարդ սուրբ տառիս՝ յիշման առնել զիս զՎարդան բանի սղոսաւորս քրս և զծնօցն իմ ըստ հողոյ և ըստ մարմնոյ, և զամ. արեան մերձաւորսն իմ, ըզկնիդահիսն և զհանդուցեալսն ամէն:

Դարձեալ և զայս աղբրսպի, Խոսեմ Ի ձէնջ եղբարք բարի, որք ընթեռնոյք յօժար սրտի, յիշման առնէք զիս արժանի, զՎարդան վարդապետ Բաղիւնցի, որ յոյժ երկօք զայս նորոգեցի. այլ և ծնողաց իմոց զարմի:

Եղիայի և Էղարիպի, այլ և եղբորցն իմոց, Դարիսպանի, Խաչատրի և Խոջիսապարի. ով մանկունք Նոր Սիոնի, մի՛ յաղաչէք, տուք զողորմին, զի և ձեզ մասն երկին Ի Տեսուն ընձեռնեցի, ամէն ամէն և եղիցի:

Դրեցաւ վերջնոյ զիծս Ի թվականի Հայոց ՌՃԺԲ [= 1603], Ի հայրապետութեան տեսուն Յակոբայ էջմիածնի, Ի Բաղէշ քաղաքի, ընդ հովանեաւ Սուրբ Ուխտիս որ Ամիրզօրու Վանք վերաձայնի. աւրհնեալ է Ած:

Ներքեւր մատրագիր.

Նա և զվերջինս Ի բանի Տեսուն սպասաւորաց, որ կամ զեղբեբայ Ի զբանս Սրբոյն Յովհաննու, առ ոտս Վարդանայ կաճիտպետին, զՍարգիս փոքրս յիշել աղաչեմ. ՌՃԾԱ [= 1702] թվիս.

Հիմ յիշատակարան. — 1531

Էջ 109, բոլորգիր. — Եւ զԹորոսու որդիքն, զՍրբաբն, որ փոխեցաւ Ի Քս. և լոգաւորութիւն, Եւ զՎարդանիսի գտերքն, ըզՍուրբանիւսչէն, որ տարածամ մահուամբ փոխեցաւ առ Քս. Ի յուսն յաւիտենից, և որ զամէն առ Ած. իւրն ողորմեցի ամէն: Եւ զմիտս քուրն զԳուրգիսի յիշեցէ Ի Քս. և զԱրղունն, և զհարսն զԴաւիթիս: Դարձեալ երկին անդամ յիշեցէ Ի մաքրափայլ յաղաթս ձեր զՍտեփաննոս Վարդապետն, որ զնեաց զսա Ի հալալ արդեանց իւրոց յիշատակ հողւոյ իւրոյ և ծնողացն ամէն: Ի թրվին Ի ՁՁ ամին:

Էջ 110, դատարկ:

Էջ 111ա. — Խրատ Կաղմութեան, ասացեալ վան մարդոյս. — Ի չորից զոյացեալ ասի մարդն, վան զի չորք պտուճառք են ինն յութեան ամենայն մարդոյ զոյացութեան, հուր և ջուր, աւղ և հող...

Էջ 122բ. — Վառն հագո Ի Վառնակալ վարդապետէ հագացեալ. — Հոգի մի է զի Աստուած մի է. . . Ի Վարդուկ զրեցաւ սակաւ զիծս ՊՁՁԵ [= 1436]:

Էջ 124բ, դատարկ, եղծուած տողերու մնացորդներով:

Բ. — ՄԵԿՆ. ՄԱՏԹԷՈՍԻ. — 22

Գր. Տաքեւացի

(Ար. կիրակոսյ)

ՊՁԳ = 1434

Էջ 125ա. — (Թանգն է) զյխաւսրագոյն բանից (քաղաք) գրոցս, զի դիւրաւ գտցես զար եւ կամիս:

Էջ 131. — Գրիգորի աշակերտի՝ Եռամեծի եւ տիեզերալոյս վարդապետի Յովիամնու Որոտոնեցոյ՝ հաւաքեալ Քաղաւածոյ Մեկնուրիւն Ար. Աւետարանին Մարէոսի: Նա խեղճաբար Բաղդատուքին չարս գետնոցն եւ դեմարախ՝ չարից աւետարանչացն հոգեբույս: Աննախանձ Ար. Հոգիդ Ած. Յշմարիտ օգնեալ ինձ տկարիս եւ հաստ յաւարտ:

Էջ 151. — Ի սկիզբն Աւետարանիս չեւտեւեցուք սակաւութիւնս իմաստից քերդութեանց...:

Էջ 641ա. — Իսկ մետասան աշակերտքն զմացիցն ի Գալիլեայ:

Յիշատակարանք.

Ա. — Գրիչ եւ Ստացող Սայրգսի. — 1434

Էջ 150բ, ստորագր. բոլորգիր. — Զաւագս ի չարիս եւ զծոյս ի յամենայն բարիս Սարգիս անպիտան, ստացող եւ զծող սորա, աշուճմ յիշել ի Տէր, եւ Աստուած զձեզ յիշէ. ԹՎ. ՊՁԳ:

Բ. — Գրչի եւ Նորոգողի. — 1662

Էջ 643բ. — Փառք եւ երկրպապութիւն չամացոյ եւ միանալան Սր. երրորդութեանքն եւ միոյ Աստուածութեանքն, անեղի, անմահի, անպարագրի, միշտ էի՝ զերազոյն, անհասի, կցակի, այժմ եւ յանդրաւ յախտեալս ամէն:

Որ եւ կարողութիւն հանդերձ համբերութեամբ հոտանել ի յաւարտ տառի՝ զի չորհօք Տեառն սկսայ եւ սրբաւորութեամբ նորին հասոյց ի կատարումն:

Արզ զբեցաւ սուրբ եւ զերամբարձ Աւեւ

տարանի Քաղաւածոյս ի լուսաւոր բանից Մատթէոս զլիոյն, յարմարեալ եւ աշխատաւորեալ Գրիգորի արի վարդապետի Տաթևացոյ: Ի Թվականիս Հայոց Պ[ՄԱՅ], որոյ յիշատակն արհնութեամբ եղիցի եւ արթիւք նորա Տէր մեզ սրբութեան:

Ընդ առաջին աշխատողացն՝ եւս յիշեալ էիք ի մաքուր աղօթմ ձեր զստացող սորա եւ զզրոյն, ե զամ. աշխատողքն, որոց անուանքն անյայտ է ի մէջ, այլ յաւելաւ զրեալ եւ ի զպրութիւն կենաց:

Այլ եւ զվերջին նորոգող եւ զԹերին լուցացանոց, զյոյնամեկ եւ զբազմամիտանկ հույիս, զՎարդան պիտակ բանի սպասաւորս, զսակաւ աշխատողս ի մեա, եւս եւ զծնողս իմ բառ հոգոյ եւ բառ մարմնոյ, յիշեցէք ի սուրբ եւ ի պատկանաւոր աղօթմ ձեր, եւ զուրք յիշեք սո բարերարն Քո. հանդերձ ծնողք: Յիշատակ ի Սր. Ուխտս Ամիրտոյս, ի Քաղաքն Բաղէչ, ի ԹՎ. ՌՃԺԱ [= 1662], ի հայրապետութեան տեառն Յակոբայ, ընդ հովանեալ Սր. Յոհաննու՝ եւ այլ սրբոցս:

Էջ 644. զատարկ մեծագոյն մասամբ:

Հին յիշատակարան. — Գ. 1531

Էջ 130ա-բ, բոլորգիր յոտակ. — Եւ Ըստեւաննոս վարդապետս ետու զիմ մրդեր իմ եղբարորդոյն Ղազարին, եւ իւր սրբոցն Մուքայիլին եւ Վարդանիսին, զի ի յետոյ իմ աղղականացն ոչ ոք իշխեսցէ այլեայ տեղ, եւ կամ զաւի տեղ, քանզի յիշատակն իմ Ղազարն է եւ իւր սրդերն, զի յետ մահուան իմոյ յիշատակեն զիս եւ զիմ ննջեցեալսն. Ած. բարսով վայելել տաց իւրեանցն, ամէն:

Վկայութեամբ տէր Համոցտափին, եւ տէր Ղազարին, եւ տէր Պետրոսին, եւ բոլս իյդաթին, եւ իւզա Սմիթանին, եւ իւր Յովանիսին, եւ մահապի Յովանիսին, եւ Դարմանին, զոր Ղազարն երեւտ աշխկ, վարդապետին, ԶՃ. Թմանի, բժկոյն կրօն, ու արտին, միշտ եւ մի քար իմեշտ ի մի վայրտն. եւ զիմ աշխկն տոբ զու զիտէք:

1878

ՃԱՇՈՑ — ԸՆԹԵՐՑՈՒԱԾՔ ԵՒՆԱՆՑ.— 18

Հայր Անտոնի վանք, յԸսկիւք Լեառ

ՊԲ = 1353

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Մտալ 18×13×7-5: էջ 468: Պրակե Ա-ԺԴ (էջ 1-270): Հանդամանք անբաւարար. միասուած ցեղերէ. կր պակսին չատ թերթեր: Թուղթ բաժնակալ: Գրիչ՝ Աստուածատուր միակեաց: Գրութիւն՝ խորագիրն երբ եւ սկիզբնաւորը կարմիր, մնացեալը սև. մէկանոյ, միասին, 17 տող: Բոյրդիր: Համառոտագրութիւնք ստորական: Կաշեւ կապմ տոկտոկեալ, կոնակը ճեղքուած վերին մասը: Ստացող՝ Մկրտիչ եւ Գրկար կը բոհաւորք:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.—

էջ 1, հումաշ.— Ընթերցուածս ի Գործոց Առաքելոց.— Զրանն առաջին դոր արաւրի...:

Մամօր.— Առաջին պրակէն մնացած է միայն չորս թերթ, ըստ երկոյթին կորսուած է միջ թերթ:

էջ 56.— Յակոբու ի Կարողիկ. Թղթ.— Հաղապարեցարուք այսուհետեւ Աստուծոյ...:

էջ 73.— Առաջին Թուղթ Պետրոսի ի Կարողի:— Պետրոս Առաքել Յի. Բի. ...:

էջ 157.— Յովհաննու Առաք. ի Կար. Թղթ. ընթերց.— Որ էրն ի սկզբանէ...:

էջ 257.— Թուղթ Յուդայի եղբորմ Տեառն.— Յուդայ Յի. Բի. ծառայ եղբայր Յակոբայ...:

էջ 266.— Աղերս Եւթաղի:

Յիշատակարամ Գրչի.— 1353

էջ 268.— Ի ոտոյ աւրինակէ պրեցաւ մատնան, միամիտ սրտիւ մատիք ի մտնելի: Ո՛հ ո՛հ, սրտի անձկութիւն, թէ ի հասաւ նիկ ինդրոյն որչափ ցնծայ: Ո՛նդրեցէջ ծնունդ իմոց եւ երկտառութեան մերոց հողոյս հորն Յովանէս մոմբերուն, եւ եղբայր իմոց կուսակրօն եւ հղնասզգեաց միայակեցացն

Գրկարի եւ Մկրտչի, եւ ինձ եղկելոյս Աստուածատուրիս, զցանկալին հաւատացեցոց, այսինքն վարքայութիւն Աստուծոյ, եւ ինքն առատն յամենայնի ձեզ եւ մեզ պարզեւեցէ, ամէն, ամէն:

Աղաչեմ զձեզ զթուեթեամբն Աստուծոյ հայրք ի եղբայրք, որք հանդիպիք տառիս չըլինել մէջադիր յամ. կողմանց, խոչարութեանն եւ սղալանացն եւ անարուեստութեանն, քանզի ամենեւին չէի հմուտ, մինչեւ ի դրիչս անդամ չի մարթել ի կտրել: Այլ անգիտութիւնս մասն տեղացս սնկութեանն եւ զեւ, դի ի տեղս չկար, ու ոչ ի մօտակախցս ուղեւոր ճարակ կայր: Եւրծամ ատրինակն րեւկաւ առ մեզ, հաղար բոլին ի կապ ածաք, դի աւրինակին տէրն գնացիկէր, վոյթ ընդ վոյթ զրեցաք, եւ տարան զաւրինակն ու չըլղորդեցս զիրքս աղէկ, Ռ մասն Այ. անմեղաւ դէր լիք:

Գրեցաւ եւ աւարտեցաւ աւդնութեամբն Այ. պրակքս սուրբ առաքելոցն, եւ Թուղթ Կաթուղիկէցոյ, ի Թվ. Հայոց ի Պ եւ յերկունս, եւ յամենայն յաւրոստոս ի Ի եւ ի Դ:

Գրեցաւ ի յԸսկիւք Լեառս ի վանքն, որ կոչի Հայր Անտոն, ընդ հովանեաւ Սրբոյ Յովհաննէս Կարճահասակի, ձեռամ յողնամեղ եւ մեղսաթաւալ սուտ վանականի Աստուածատուր միակեցի, ի ինդրու հրեշտակութեան կրօնաւորացն Մկրտչի եւ Գրկարի:

Յիշեմք եւ զԹորոս քրիստոսասէր Գահանայ, որ զթուղթս շարձեց, և Գ. Ած. ղյիւղաքս եւ ղյիշեցեալքս յիշեցէ ի միւսանկամ զալըստեան իւր եւ յիւր արձալաութիւն, ամէն, ամէն:

Ներքեւ տարբեր թանաքով եւ ամիարք գրով:

Հայր եւ Որդի եւ Հոգիւր Սուրբ, Երրորդութիւն անբաժանելի, ողորմեալ ամենառատ մարդասիրութեամբ քով Կիրակոսի հապիսիս:

Ժ Ո Ղ Ո Վ Ա Մ Ո Ց (Կրօնական)

ՀՅ 271.— Սրբոյն Յովիաննու Աղաւթի ի Պայծառակերպութիւնն Քրիստոսի.— Աւրանեալ և Տէր Ած. ամենակալ, Որդի եւ Բանդ Ած. Կալիք և արարչակից Հաւր, զոյացուցիք և համապոյակից Հոյրոյն Սրբոյ, անորիչ յհաւանութենէդ... — Հմմտ. թ. 12. Ա. Հատոր, ՀՅ 89. Աղաւթի Ս. Բարսեղի Հայրապետի ասացեալ յար մեծի Վարդապետին:

Յիշատակագրութիւնք.

ՀՅ 306. ստորոտը, բոլորդիր.— Աղաւթ թողութիւն խնդրեցէք յԱստուծոյ մեղաւորին և նշնեցեալ իմոց, և Ած. ձեզ շնորհէ: Ներքեւր գումարաւ մեկամով, նոտրակերպ գրով.— Եւ ինձ մեղապարտ թաւաւ սարկաւորս:

ՀՅ 307.— (Աղաւթ Ս. Յովաննու ի Ս. Կրօնարարութիւնն).— Ամենակալ տնարատդ Աստուած, անկիզբն Հայր...:

Յիշատակագրութիւնք.

ՀՅ 329. ստորոտը, զունաթափ մեղաւոր, նոտրակերպ գրով.— Զմեղաւթ յցեալս յամենայնի և զփարսութիւն զործոց բարեաց, զմահակս սուտանուն Քհ. որպէս Յովաննու իրեցոյ, ոյ զմեզ յիշէ՝ յիշեալ լիցի ամէն:

ՀՅ 330. վերը, զունաթափ մեղաւոր, նոտրակերպ գրով.— Զվերջին ստացաւ զոտոյ, որ տաքիք ի ամենէ, զթաւաւ սարկաւթ, աղաւթ յիշել ի Տէր Ած.:

Ներքեւր սիւ մեկամով, նոտրակերպ գրով.— Արդ տղաւթ զմեզ, ոյ Լորարք իմ, որ իմ մեղացն թողութիւն խնդրէք, և Ած. զմեր մեղքն թողոյ, ի խնդրոյ մեղաւոր և մեղաւթ ծածկեալ սուտանուն Ամերչայ սարկաւորս, յիշեցէք ի մաքրափայլ սպաւթս ձեր, և Քս. ճշմարտ և Ած. զմեզ յիշեացէ յոր սորոմութիւն, ամէն:— Հմմտ. Հաւրացի Ամերչայ սարկաւոր 1623 թուակիր յիշատակարարութիւնները, Գ. Հատոր, ՀՅ 59:

ՀՅ 331. քանի մը մանրութ, անհարթ գրով:

ՀՅ 332. դատարկ:

ՀՅ 333.— Այս է կարգ եւ սահման խոստովանութեան, սահմանեալ սուրբ հարցն

կանոնաց՝ յաստուածային գրոց, վասն հարցման քահանային եւ քննութեան յէ քրպէս հարցանէ եւ քննէ զխոստովանորդին. վասնզի այս է ուղիղ կարգ եւ ճշմարիտ. որոյ չիք հնար առանց այս կարգի ուղիղ խոստովանութեան.— Այս է առաջին. պարտ է չառնային ուսուցանել զխոստովանորդին, թէ քրպէս պարտ է նստել առաջի խոստովանութեան...:

ՀՅ 261.— Եւ պարտ է քահանային. խոստովանորդոյն է իրս պահել. որ նշանակէ զի խորհուրդն Քրիստոսի:

Առաջինն այս է. զամ. մեզս որ խոստովանութեամբ յսկիցանէ միշտ և ի մահ...:

ՀՅ 363.— Յատուկ խոստովանորդին աւել առաջի քահանային, որ է յուրով ի գրութիւն: Եւ այսպէս խոստովանել պարտ է գործելու, որպէս թէ Այ. եւ ոչ մարդոյ, եւ վասնզի տեղի Այ. է եւ ոչ մարդոյ:

Առաջինն այս է թէ խոտորեցաւ սիրտ իմ ի պաշտօն աշխարհաց...:

Եւ հարցանէ թէ արար ի սպիտակ սորմոս, թիւն մարմնաւոր գործարանէ Քս. յատուկ զատաւատանի, որք են այսքիկ.

ա. Յաւեցուցանել զբարեկարս.

բ. Արբեցուցանել զմարտեալս.

գ. Զկեցուցանել զմերկս.

դ. Ընդունել զանյարկին և զոտարն.

ե. Երթալ առ հիւանդս.

զ. Աղատել զկեղեկայս.

է. Թաղել զմեղաւորս:

ՀՅ 369.— Եւ թն [ուր] ազգ աղորմութիւն է այս:

ա. Ուսուցանել զտղիտ.

բ. Երթալ որք խնդրեն.

գ. Արժամարհել զմեղաւորս, և ոչ առնելութեամբ.

դ. Միտարկել զարտեալս.

ե. Յաւուցանել զարկաւորս.

զ. Աղանակաւ լինել նոցա որք ի կորիք են.

է. Աղոթաւ տունէ հարածոյաց և տունէ [և]ացն.

բ. Թողալ ուղիղ մտօք ամենայն զատուցան, և հաստատել զերկմիտս:

ՀՅ 370.— Այս են Հաւատք եւ Գործք.—

Ա.— Հաւատած նախ դէռ թեան Աստուծոյ
գովութիւն... :

Էջ 380.— Յազագս ժ պատուիրամացն
սակաւ մի լուծումն... :

Էջ 386.— Եւ արդ այժմ ասացաւք վա-
սրն ի մահու չափ մեղացն.— Ամբարտաւա-
նութիւնն ունի տեսախ Դ... :

Էջ 391.— Այտնիկ մահու չափ մեղքեր
են, ի գլխաւոր մեղքեր, յորոց ծնանին եւ
յառաջ գան եւ անեմ, եւ ամենայն մեղք ծը-
նունդ սոցայ են.— Առաջին մեղքն է հպար-
տութիւն... :

Յիշատակագրութիւնք.

Էջ 398, վերը, նորարակելոյ պրոյ.— Յի-
շեցէք ըզմոհստեան եւ Ած. յիշէ գծեց ամէն :

Զմեղաւք յցեալ իրի,

քան դաժնեայն մարդ մեղի,

երեսոյ անկեալ էմ ի յերկրի,

եւ ողորմեմ մասն Գրեհտոսի,

յիշեցէք զՍահակ զոգործելի,

որ քահանայ անուն մէն ունի,

եւ հաւր իմոյ Յովանէս քահանայի,

ոյ գծեց յիշէ յիշեալ լիցի,

եւ Աստուած նորայ ողորմի,

ամէն :

Ներքեւր նորարգիր.

Յիշեցէք գծեղաւոր Շահվալատն, Ած.
յգծեց ի բարին յիշէ, ամէն :

Էջ 399.— Քարոզ Առաջ Ուրբաթի, հա-
չատրի.— Խորհուրդն որ ծածկեալ յաղղացն
յաւիտեակց... — Խաչատր յաւիտեակց... :

Էջ 408.— Քարոզ Սրբոց Առաքելոց.—
Գերազանց քան դրնաւ... — Գ Ո Ւ Ի Ո
Ս ր ք ո ճ :

Էջ 413.— Քարոզ Աստուածայայտնու-
թեան.— Անապական տաճար եւ առաքա-
ստ Քանին Աստուծոյ... :

Էջ 414-415ի միջեւ Թերթ ինկած :

Էջ 419.— Գերագա վարդապետի Լամպ-
րունեցուն ոգեալ Քարոզ Սրբայն Բարսեղի, ի
խնդրոյ Գե. Թորոսի.— Գոյիցբա բնաւից,
էից յիշէից... — Գ Ե Ո Ր Գ Ե Մ Բ Ո Ւ Մ :

Յիշատակագրութիւն Գրչի.

Էջ 428, ստորոտը.— Զկարաւտս ողոր-
մութեանց զԱստուածատուր գծեղաւոր Հոգս,
դիտողապիր դրեալ, զհնազանդ մեղաւք,
յիշեալիք ի Բս. Ած. ծնողիք իմոյք եւ ամե-
նայն զարմիք, ոյ աստուածապէր հանդի-
սողք եւ ընթերցողք, աղաչեմ զձեզ, եւ Ած.
դձեղ յիշէ յիւր ողորմութիւն, որ է աւրհնեալ
յաւիտեան :

Էջ 429.— Քարոզ Սրբայն Սարգսի Զաւ-
րաւարի, ի խնդրոյ ամբողջից երբոր Սար-
գսի փիլիսոփայի, ի Գերագայ վարդապետ
Սկեւտացոյ.— Գրեհտոսն ի յերկրես... —
Գ Ե Ո Ր Գ Ե Մ Բ Ո Ւ Մ :

Էջ 439.— Քարոզ վարագայ Ս. հա-
չիմ, ի խնդրոյ տեսնմ Սիմէոնի Սկեւտայի
մեծի ուխտին Առաջնորդի, ի Գերագայ
վարդապետ Լամպրունցոյ եւ Սկեւտացոյ.
— Գաւազան ուժոյ եւ ցուպ զաւրութեան... —
Գ Ե Ո Ր Գ Ե Մ Բ Ո Ւ Մ :

Էջ 448.— Քարոզ Սրբայն Գերագայ
Զաւրաւարի, ի խնդրոյ Գորգոյ փիլիսոփա-
քի, ի Գերագայ վարդապետ.— Գլխոյն
զաւրեղի ընտրեալ զաւրական... — Գ Ե Ո Ր Գ-
Ե Մ Բ Ո Ւ Մ :

Էջ 454-455ի միջեւ Թերթ ինկած :

Էջ 455.— Քարոզ Նիկիոյ Սր. Ժողա-
վոյն.— Գրեհտոսն զոմիոյն զուսարեալ իւր-
բին... — Գ Ե Ո Ր Գ Ե Մ Բ Ո Ւ Մ.— Հմտ.
Սիոն, 1969, էջ 124 :

Յիշատակագրութիւն Գրչի.—

Էջ 463, ստորոտը.— Զկարաւտս ողոր-
մութեան ի զընդմեալ մեղաց ծանրութեան
զԱստուածատրիկս ողորմեալ յիշեցէք, եւ
զուք յիշեալ լիլիք ամէն :

Էջ 464.— Քարոզ Սր. Յարութեան.—
Մարդասիրութեամբ Որդիդ միածին... —
Մ Կ Ր Մ Ի Ն.— Վերջին տունը կը մնայ անա-
ւարտ. յաջորդ Թերթերը կորսուած :

1879

ՄԵԿՆՈՒԹԻՒՆ ԺԴ. ԹՂԹՈՑՆ ՊՕՂՈՍԻ.— 2

Յ. ՈՍԿԵՐԵԱՆ

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Մուսւլ 17.5×11.5×5: Էջ 848: Համադամանք լաւ: Թուղթ հասարակ: Գրութիւն ամբողջովին սեւորակ մեյանով, միասին, 28 տող, Նոտր շեղադիր: Համառօտադրութիւնք առատ: Կաշիկաղժ տախտակեայ դրոշմապարզ: Ստացող՝ Պետրոս Եպս. Կեսարացի (1804): Կնիք ստացուի, սեւադրոշմ փակադիր, քՖ. Մ. Պետրոս Վարդապետ, 1232 [= 1783], էջ 4, 846:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.—

1.— Երանելոյն Յոհաննու Ոսկերեանի Կոտանդնուպօլսի Եպիսկոպոսի Համառօտ Մեկնութիւն Առաքելոյն Պօղոսի.— Բազումք հաւատացին ի Քս. ի հրէից եւ ի հեթանոսաց... — Հմմտ. Թ. 234, Ա. Հատոր, էջ 644:

Էջ 5.— Մեկնութիւն Հոմալեցւոյ, Գրուի 1.— Պօղոս ծառայ Յի. Քի. կոչեցեալ առաքեալ: Մովսէս հինդ զիրս պրեաց, եւ ոչ ուրեք պանուն իւր եղ, եւ ոչ որ յետ նորա դիւրեանցն եղին, այլ եւ ոչ Մատթէոս եւ Յոհաննէս, եւ Մարկոս, եւ Ղուկաս. . . — Հմմտ. Թ. 245, Բ. Հատոր, էջ 6:

Էջ 99.— Առաջարանութիւն.— Առ Կորնթացի իրրեւ հՀաս Աւետարանն ի մեռն Պօղոսի... — Հմմտ. Թ. 234, Ա. Հատոր, էջ 645:

Էջ 100.— Մեկնութիւն Կորնթացւոյ. Գրուի 1.— Պօղոս կոչեցեալ առաքեալ Յի. Քի. Տես զխորդ վաղլապակի առաջի բանիւքն զհպարտութեան ամբարտաւանութեան նոցա ի վայր կործանեաց եւ յերկիր ընկէց զամ. պարծանս կոչեցեալ զինքն ասելով...:

Էջ 213.— Պատճառք երկրորդ Թղթոյն Կորնթացւոյ.— Հալածումն մեծ եւ անհնարին յարեալ ի վերայ Աւետարանին. . . — Հմմտ. նոյն անդ:

Էջ 214.— Մեկնութիւն Երկրորդ Թղթոյն Կորնթացւոյ, Գրուի 1.— Պօղոս առաքեալ Յի. Քի. կամօքն Այ. եւ Տիմոթէոս

եղբայր, եկեղեցւոյդ Այ. որ է ի Կորնթոս: Քանզի յառաջում Թղթի անդ խոստացաւ առաքել զնա առ նոսա...:

Մատթ.— Միւս Երկու մեռադիրներուն մէջ — Թ. 234 եւ 245 — տարբեր մեռով է ներկայ Թուղթի մեկնութեան սկիզբնաւորութիւնը, Երկուքն ալ լածալուած Յ. Ոսկերեանի: Էջ 293.— Թուղթ երանելոյն Պօղոսի առ Գաղատացիս.— Գաղատացիքն աշակերտեցան Պօղոսի...:

Էջ 343.— Թուղթ Երանելոյն Պօղոսի Առաքելոյն առ Եփեսացիս.— Եփեսոս մայրաքաղաք է Ասիացւոց...:

Էջ 393.— Թուղթ երանելոյն Պօղոսի առ Փիլիպպիս.— Հալածանք մեծ յարեան ի վերայ Պօղոսի...:

Էջ 435.— Թուղթ երանելոյն Պօղոսի Առաքելոյն առ Կողոսացիս.— Կողոսացիք աշակերտեալ էին Եսափրեայ... — Հմմտ. Թ. 234:

Էջ 473.— Թուղթ երանելոյն Պօղոսի առ Թեսաղոնիկեցիս Առաջնորդ.— Պօղոս իրրեւ հալածեցաւ ի քաղաքէ անտի Փիլիպպեցւոց... — Հմմտ. Թ. 245:

Էջ 507.— Առաջարանութիւն.— Իրրեւ ընթերցան Թեսաղոնիկեցիքն զինի այս բղթուղթն Առաջին... — Հմմտ. Թ. 234:

Էջ 529.— Առաջարանութիւն.— Երանելին Պօղոս զՏիմոթէոս յղեաց առ Եփեսացիս...:

Էջ 598.— Յառաջարանութիւն.— Վասն է՞ր զի առ Տիմոթէոս զԵրկրորդ Թուղթն եւ ասէ...:

Էջ 707.— Առաջարանութիւն.— Պօղոս եթող զՏիմոս ի Երեւել իրրեւ զվերակացու եւ զեպիսկոպոս...:

Էջ 727.— Թուղթ երանելոյն Պօղոսի Առաքելոյն առ Փիլիմոն.— Գրուի 1.— Պօղոս կապեալ Յի. Քի. եւ Տիմոթէոս եղբայր...:

Էջ 734.— Առաջարանութիւն Թղթոյն Երրայեցւոց — Երրայեցւոց Թուղթս Թուի

թէ չիցէ Պօղոսի վառ նկարագրին...

Էջ 735.— Թուղթ Երանելոյն Պօղոսի Առաքելոյն առ Երուսաղեմը.— Գլուխ 1.— Բազում մասամբք եւ բազում օրինակօք... Ընդէ՞ր չեղ զանոն հանդոյն մարգարէից, թէպէտ եւ մեծ խել էր քան զնոսա... :

Էջ 846.— ԺԳ, 25.— Ենդերջ ընդ ամէնեւին, ձեզ, ամէն, Ամենեղան առհասարակ, մեծի եւ փոքու, առն եւ կնիքն, ծառայի եւ աւանտն, ձեզուց եւ ողորկոյց :

Էջ 847-848, դատարկ :

Յիշատակարան Սուսողի.— 1804

Էջ 4, վարր, նոտր չեղաղիր.— Մեծի

Պօլսոյ՝ տեսնի Զաքարիայ ողորմէր պատրիարկին յետին աշակերտ՝ Պետրոս ապարդին Եղիսկոպոս, Կեսարացի, ի Վանք դուղէն, եւ յԱստուածատրեանց դարձէն, Խանճի Պառախի որդի, բոսապայ գոյս Մեկնու թիւնն Պօղոսի Առաքելոյն, ի յՈսկիարանէն մեկնեալ, ի վաշխումն ինձ, եւ յապաղայն վաշխոյ բարեմիտ Եղորայն Արդ ով վաշխ լեացէ՞ յիշեցէ զհոգեւոր եւ զմարմնաւոր իմայինս, որ եւ յիշողքն յիշեցցին ի Տեսնոն առն եւ ի հանդերձեալսն, Ամէն :

Գրի ՌՄԾԳ, եւ ի սեպտ. ԺԳ, ի Կոստանդնուպոլիս, եւ անոր ի Պատրիարքարանս Հայոց :

1880

ՎԱՀԱՆ ՄԱՆԿԱՆՑ ՄՐՐՈՅ ԵԿԵՂԵՑՈՒՑ.— 1

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ՎՐԿ. (1771)

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Ծաւալ 17.5×10.5×2 : Էջ 266 : Հանգամանք անբաւարար. վնասուած որդեղէ. նորոգութիւն կրած բայց տեղտեղ թերթեր կը պակսին : Թուղթ հասարակ : Գրութիւն՝ ամբողջովին սեւորակ մեխանով, միասին, 26 տող, նոտր չեղաղիր : Համառօտագրութիւնք սովորական գրեթէ : Կաշեկազմ խաւաքարտնայ նորադրոշմ :

ԲՈՎԱՆԴԱՅՈՒԹԻՒՆ.—

Էջ 1.— Ի Յօհաննէս Վարդապետէ առ ուսումնասէր եւ նորավարձ հարապատ մանկունս Սր. Եկեղեցւոյ :

Փառք եւ զոհութիւն եւ երկրպաղտութիւն ամենասուրբ Երրորդութեան եւ միոյ Աստուածութեան հօր եւ Որդւոյ եւ Հոգւոյն Սրբոյ, որ իր անհուն ողորմութեամբն եւ մըշտապա յթութեամբն եւ անբաւարար կարողութեամբն եւ կարողութիւն ցաւայի եւ ի մտաց տկար Յովհաննէս Վարդապետիս...

Ի թիւ մեր ՌՄԻ [= 1771], ի յօդոստոս ամսոյ, եւ Սրբոյ Քաղաքի նուիրակ վշտակիր Յովհաննէս Վարդապետս եկի ի յերկիրս Հնդկաց, եւ զնացի ի Բանկալայ առ ի կատար.

բն զհրամանս եւ զդատուերս առաքին իմոյ : Մինչ վերոյ գրեալ ամսոյն մօտ ի քաղաքն Կալկաթայ, տեսի զՍուքիալ Շոթօթեցի եւ զկրքահամ տնիւս Գաղատացի, ի մէջ հետեւոյ ախթարմա պատրիշն, ի Միսիթալայ եւ ի Լիրանանու հերձուածապաղ վանուցը, իրեւ զաղուեսունս փոքունս աղակտնիչս այլեանց եկեալ բռնեալ էին ի Կալկաթայ քաղաքի՝ ի սիրտս տնիւս կարգաւորաց եւ միամիտ ժողովրդոց, այսու բանի թէ վասն հաւատոյ ոչ ինչ տարբերութիւն զոյ ի մէջ Լեւոնեան երկրորեակաց եւ միարեակ Լուսաւորչայադասն ժողովրդոց...

Քանզի մինչ տեսի զխաբեբայութիւնս պատրչացն եւ զմիամտութիւնս այնց, որք էին ունկնդիր վարդապետութեան նոցա, յայնժամ օգնութեամբ Հոգւոյն Սրբոյ, եւ օժտեղակութեամբ արօթից Սրբոց Առաքելոցն Թաղէջոս եւ Բարդուղիմէոսի, եւ Սրբոյն Գրիգորի, եւ նորին փոխանորդ տեսնոս սրբազան Սիմէօն Կաթողիկոսի, հոգեւոր ծնողին իմոյ, սկիզբն արարի միտ ի յատենի բացալոյսիկ զդաւանութիւնս եւ զսանդոթիւնն Եկեղեցւոյ մերոյ սրբոյ, եւ զհերձուածաւորութիւն Լեւոնեան երկրորեակացն իայտա-

բարի դաս դրբայիս, որ կոչի վաճան Ման-
կանց Սրբոյ եկեղեցւոյ, Իրաւի կոչեցաւ
վաճան Մանկանց, քանզի զիբքս արարաւ ոչ
թէ վասն քաջարարոյ եւ զիսանկան տա-
ռածարան զինորաց եկեղեցւոյ սրբոյ, որք
եւ տխրեալն ընդզմ հերձուածողաց եւ ա-
պստամբից, այլ արարաւ վասն անձամից նո-
րապարձ մանկանց եկեղեցւոյ սրբոյ, եւ ուսմ-
կաց, զի սոյաւ լիցին հմուտ տառտածպաշ-
տութեան եւ ուղղափառ դաստնութեան Հա-
յաստանեայց Սրբ. եկեղեցւոյ... եւ սոյաւ
ճանաչեցեն զհամբիշխան եւ զհամապատիւ
լինիլն Սրբոց Առաքելոցն, եւ սոյաւ հմուտ
լիցին դասնութեանց եւ տանդութեանց ա-
ռաջին սուրբ հարցն, եւ սոյաւ զիտասցեն
թէ որպիսի մասս է մեզ մինչ անխորի բո-
հերձուածպան իրբեւ զմի ի մէնջ ընդունի-
ցեմք, եւ սոյաւ կարասցեն զերծանիլ ի ժառ-
եաց յանտ հերձուածողաց պատրոց, որք
կամին միշտ պատրուակել լանխի ի իւրեանց
առնել զմիամիտ սմանս որդի կորստեան իր-
բեւ զինքեանս, յորոց փրկեաց Տէր Ած. Բո-
ժողովորդս մեր վասն փառաց անուան ի-
րոյ, ամէն:

Էջ 15.— Բացատրութիւն նախկին յա-
տուկ իմացման որ ի հանդանակի հաւատամ-
քին, որ ցուցանէ մեկ թէ որով զիտաւ-
րութեամբ պարտ է մեկ հաւատով զԱծ. Գր-
ուիս Ա.— Եւ արդ Երեք յատուկ իմացմունք
զորն ի հանդանակի հաւատամքին...

Էջ 60.— Բանք պիտանիք եւ օլտակարք
սակս ուղղափառ դասնութեան Հայաստան-
եայց Սրբ. եկեղեցւոյ, զոր հետեւելով առա-
ջին սուրբ հարցն խոստովանեմք ի Քրիստոս
մի անձն, մի զէմ, մի կամք, մի ընտրութիւն յեր-
կուց ընտրեալն անշարժ միաստեալ Ած. եւ
մարդ կառարեալ. Գլուխ Գ.— Գլխասցեն եւ
ի միտ առցեն ամ. հաւատացեալք Քրիստոսի

մէք միարեոսի յուստարդաւան սոլոս Հա-
յոց ամենեւին հետեւող մէք դասնութեանց
տառքին միարեոսի Սրբ. Հարցն...

Էջ 75.— Վասն ընտրեալն եւ վասն ան-
ձին համառոտ աստիճանք, թէ ընտրութիւնն
ոչ կրէ զշարժարձոս, այլ անձն է որ կրէ դա-
մենայն եւ զդալ զցասան Գլուխ Ե:

Էջ 134.— Յաղպոս սրբաշնութեան եւ
սրպիտութեան անօրէնութեանց եւ սրպոյտ-
ութեանց Լեւոնեանցն, որք զործեցան ի մէջ
անօրէն ժողովոյն Քաղկեդոնի Գլուխ ԺԳ:

Էջ 138-141 ի միջն կր պտկսի մէկ թերթ:
Էջ 163.— Բանք ի հերձուած բանիցն Լե-
ւոնի, եւ քաղպտութիւն հերձուած բանից
նորա Գլուխ ԺԵ:

Էջ 180.— Բանք խրատու եւ յանդիմա-
նութեան ընդզմ Լեւոնեան պտորոց եւ ի
մէնջ հետեւալ սրացող կարգաւորաց: Գր-
ուիս ԺԶ:

Էջ 182-187 ի միջն կր պտկսի Երկու
թերթ:

Էջ 191.— Բանք խրատու եւ յանդիմա-
նութեան ընդզմ այնք անյուր ժողովրդոց
մերոց, որք անխոր կան ընկզմեալ ի տիգ-
մարն սիրս պտորոց եւ տխրամայից Գր-
ուիս ԺԷ:

Էջ 206.— Յաղպոս հառարակութեան
պատուոյ եւ իշխանութեան Երկուստան
Սրբոց Առաքելոցն Գլուխ ԺԸ:

Էջ 230-233 ի միջն կր պտկսի մէկ թերթ:

Էջ 241.— Վասն փրկապործ եւ կենա-
րար մարմնոյ եւ արեան Տեառն մերոյ, եւ
վասն սրբապոս մեռոնին, եւ վասն պտակելոյ
յդի կանանց: Բանք ընդզմ թիւնայի բանիցն
հակառակորդոց մերոց: Գլուխ ԺԹ:

Էջ 254.— Ողբ ի փրկալ ողբայի բաժան-
ման եւ կորստեան ի մէնջ հետեւալ եւ խոր-
թացեալ տխրամայ կարգաւորաց եւ անմիտ
ժողովրդոց: Գլուխ Ի:

1881

ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ ԾՌԱԶԱՏԿԱՅ (ԹԵՐԻ)

Երուսաղեմ

ԺԸ Դար

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ —

Ծաւալ 18×11×1: էջք 2+5=88: Հանդիմանք լաւ, բայց սկիզբը եւ վերջը թերի: Թուղթ հասարակ, էջ 45-56 կապտորակ: Գրութիւն՝ սկզբնատողերը եւ զլիարկերները կարմիր, մնացեալը սեւ մելանով, միասին, 17 տող, երբեմն մէկ տող աւելի կամ պակաս, իջաթիւերը եւ այլ թուանշանները արարական: Նոտրադիր խոշոր, Համառօտադրութիւնը սովորականէն աւելի: Կաղմ կիսակաշի խառքարտեայ:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ —

էջ Ա, դատարկ:

էջ Բ, շեղադիր — Յայսպիսի աւուրս չիւթութեան. . . — Յաջորդ Գ-Ձ էջերու անհարթ զրութեան մաքուր ընդօրինակութիւն է:

էջ Գ, շեղադիր անհարթ. — Յունաց Սր. Յակօբ առնել եւ կրկին տալն. — Յայսպիսի աւուրս չիւթութեան. . .

էջ 5. — . . . Եւ էգիտ 2 թակոյք պղնձի,

որ եւ էին ոսկի եւ արծաթ. . . Եւ զրեցաւ վասն այսր հրովարտակ արքունի, եւ այս եղեւ յաւուրս խաչվերացին, թիւն Հայոց ի 1108 [= 1659]ին. առեալ յայնժամ Շղիարար զհրովարտակն զնաց յերուսաղէմ, եւ գրաւեաց անդրէն զՍուրբն Յակոբ ի ձեռաց յունաց եւ նրստաւ (էջ 44):

էջ 45. — Ի ժամանակ Պարոնտէրին որ եղև 1083 [= 1634]ին ծոպարտիկն Յունաց. — Յայնժամ ժամանակիս էր պատրիարք Սրբոյ Աթոռոյ Մօկացի եւ Պարոնտէր կոչեցեալն Գրիգոր Հայրապետս եւ էր թիւն 1083 պատահեալ Մոպարտիկն յունաց. . .

էջ 56-61ի միջև կը պակսի երկու թերթ: Էջ 61. — Ի ժամանակ Շխթաեակի ի 1178 [= 1729]ին որ եղև Մոպարտիկն յունաց. — Յայնժամ ժամանակիս էր պատրիարք Սրբոյ Աթոռոյ Բաղիշեցի որ եւ Շխթաեակի կոչեցեալն Գրիգոր Հայրապետ ի 1178 թիւն. . . . մեծաձայն ցնծութեամբ ընդհակալ լինելով Սրբոյն Յակոբայ տէր [էջ 88, այսպիսի, շարունակութիւնը կտրուած]:

1882

ՈՏԱՆԱԻՈՐԲ ՄԵԿՆՈՒԹԵԱՆՆ ՍԻՐԱՔԱՅ

ՆԱԵԱՆ ՅԱԿՈԲ ՊԱՏՐԻԱՐԿ

Կ. Պալիս

1805

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ —

Ծաւալ 18×10.5×3: էջք 332: Հանգամանք լաւ: Թուղթ հասարակ: Գրութիւն՝ խորագրերները, սկզբնատողերը եւ իջաթիւերը կարմիր, մնացեալը սեւ մելանով, միասին, 24 տող: Նոտր շեղադիր: Համառօտադրութիւնը սովորական զրեթէ: Կաշեկաղմ

խառքարտեայ ոսկեգրուագ երէզներով: Ստացող՝ Մարտիրոս Սարկաւագ:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ —

էջ 1, դատարկ:

էջ 2, սեւորակ մելանով:

Դիրք կրթութեան բարոյական առաքի-

նույնին, յորում հաւաքին խմատնայից անաւաւորք զերիմաստ աստուածարան Յակոբայ Պատրիարքի մեծին Պօյսոյ, որ ի մեկնելն զբանն Սիրաքայ խմատնայից պայծաս մտօք, ի վարձանի իրաքանչիւք տանց անունին երկուսից կամ քառասուց ոտանաւոր չափամբ զմիտս բանին Սիրաքայ՝ կամ զիրոյ մեկնութեանն եղբակացուցանէ։

Մկրտապարտ սարկաւապ Մարտիրոս անուամբ, որ ի Պօյսոյ Իսկիւտարու Սէյա-միէի զպատուուն, ընդ հովանեաւ Սր. Պաշ-եկեղեցւոյ, ժողովեալ զվերոյնեայսն ի համատու տեսութիւն, և ի տեղեկութիւն իմաստնասէր անձանց՝ լինեցի զայս փոքրիկ զբոյժ, զի որոց անկարօք լեայ ի ձեռքերէ զմեծապարծ Մեկնութիւն Սիրաքայ յիշատակեալ զերիմաստ Պատրիարքին արարեալն, սոյն համատուեցելովմէ իրեն ըստ-կանցեալ ուրախացին օլտեալ յաստուածապարգէն բանից երանելոյն, ի փառս Այ. յամի Տէառն 1805, ի Պօլսոյ, ի Սէյափա։

Էջ 3.— Էկլէսիաստիկոս.— Ուսանաւորք Մեկնութեանն բարոյակամ փիլիսոփայաւորեալ Յեսեայ Որդւոյ Սիրաքայ.— Գլուխ Ա.— Հասարակօրէն թաժմուում, եւ ցոյցակցանաւոր իրաց զլիտոյս։

Անհուն էից առ ի մէնջ,

աստուածային իմաստն է հուն,

որոյ իմաստն ընդ էութեան,

է հաւասար և զերարուն։

Էջ 8.— Յարդարակ առաջին գլխոյ Մեկնութեանն Սիրաքայ.— Արդէն ժամ է մեղ ի թնայ արթնայ...։

Էջ 133.— Գլուխ մետասաներորդ.— Հաւատարմութիւն եւ շարք սոյն Ոնրկայ մետասաներորդ գլխոյս։

Իմաստութեամբ բարձր զյոյս որ խոնարհի, ընդ արքայից ի զսահրաքմեայ լինի արհի։

Էջ 329.— Գլուխ Դ.— Գովասանութիւն եւ զյուստ զՍիմէոնէ Բահանայապետէ զորդւոյ Ոննայ։

Սիմէոն մեծ Ոննայ մեծին սուրբ սրբի,

սյր երախտիւն Տէառն առ տուն զետ յորդի։

Էջ 330.— Շնորհիւ և սպորմութեամբ ամենասուրբ երբորդութեանն, Հօր և Որդւոյ, և Հոգւոյն Սրբոյ, հառաք ի վերջ զբութեանն ոտանաւորաց և ալ պիտանի բանիցն որ ի Մեկնութեանն Սիրաքայ։ Ապայարժան համարեցաք և զներդեանն որ առ Յակոբ աստուածարան Պատրիարքն՝ զսոյն Մեկնութիւն և զոտանաւորս Սիրաքայ առնողին, զբէլ աստ, արարեալ ի տէր Եսայի քահանայէ Կոստանդնուպոլսեցւոյ։

Մատեան տեղեայի՝ տուր ըզմական,

մեծին Սիրաքայ՝ տիպ Ստոյմոնեան...։

Էջ 332, զատարկ։

1883

ԿՏԱԿ ԱՒԱԳ ՈՒՐԲԱԹՈՒՆ

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Մաշալ 18×10·5×1։ Էջք ԽԲ + 162։ Հանդամանք շատ լաւ։ Բուրձի փայլուն։ Գրութիւն ամբողջովին սեւորակ մեղանոյ, միասին, 17 տող։ Շեղադիր մաքուր։ Համառոտապարտութեւն սովորական։ Կաղմ կիսուկաչի խաւաքարտեայ։

ԲՈՎԱՆԴԱՆՈՒԹԻՒՆ.—

Էջ Ա-ԽԲ, զատարկ։

Էջ 1.— Կտակ.— Ով սարսափելի անհոգ և զարհուրելի զիշերիս...։

Էջ 34, զատարկ։

Էջ 35.— Յաղագս տանելոյն զԲ. ստաւի քահանայապետին.— Եւ այսքան զատն տանջանքներով առջ տարին Յիսուս կսկ Սուրբ Աւետարանիչն Յովհաննէս՝ Անհաքահանայապետին տունը...։

Էջ 54, զատարկ։

Էջ 55.— Յաղագս սլակելոյն փշովք զԲրիտանոս.— Ով քարացեալ սրտից անօրէն բորբարտաց...։

Էջ 94.— ...Որ և բարեբարն Ած. բրմակեցէ զվէրս ախտից ձերաց ի հոգւոյ և ի մարմնոյ, Ամէն։

Էջ 95-162, զատարկ։

1884

ՏՐԱՄԱՐԱՆՈՒԹԻՒՆ.— 1

Թրգմ. ՄՈՒՐԱՏ ՎՐԺ. ԲԵՐԻԱՏԻ

Երևանագիտ

1846

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Ծառալ 16×10×2: էջ 270: Հանդա-
մանք շատ լաւ: Թուղթ հասարակ: Գրութիւն
ամբողջովին սեւորակ մելանով, միասին, 20
տող: Նոտք չնկատիր մաքուր: Համառօտա-
յրութիւնք սովորականէն աւելի: Կաշեկալիմ
խաւաքարտեայ՝ ոսկեգլուկայ երէզներով:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.—

էջ 1-6, դատարկ:

էջ 7, ձակաւ:

Տրամարանութիւն դասառական, հօրն
ձենովեղի դպրոցացն Վենետկոյ:

Թարգմանեալ պարզ լեզուա վասն ա-
շակերտելոցն ուսմանց, Մուրատայ Վարժա-
պետի Բերիացոյ, Արաւհամեան:

Օրինակեալ սարկաւազի միոյ ի միա-
բանութենէ Ուխտին Սրբոց Յակովբեանց Ա-
ռաքելոց, որ յերուսաղէմ, յամի Փրկչին
1846, Մայիսի 15:

էջ 8.— Սկիզբն զղոնութեան երկիւղ
Տեառն...:

էջ 9.— Տրամարանութիւն դասառական
.— Նախաշաւիղ:

Ձիւնչ է Տրամարանութիւնն:

Է արուեստ կամ գիտութիւն, որ կրթէ
լիմիտը եւ ուղղէ յուսումն գիտութեան:

Ձիւնչ է գիտութիւնն:

Գիտութիւնն է հմտութիւն հաստատուն

յայլից, պատճառաց, յորժոց, սկիզբանց եւ
համեմատութեանց, եւայլն:

էջ 11.— Գիրք Առաջին, Գլուխ Ա.—
Հոգի:

էջ 52.— Գիրք Երկրորդ, Գլուխ Ա.—
Յաղապս բնութեան եւ սկզբնաւորութեան
յաղափարաց:

էջ 179.— Գիրք Երրորդ, Գլուխ Առաջին
.— Յաղապս ճշմարտութեան եւ ստութեան,
եւ մտաց մարդոյ:

էջ 203.— Գիրք Չորրորդ, Նախաշաւիղ
ծանօթութեան:

էջ 221.— Գլուխ Ե: Յաղապս թարգմա-
նութեան Սբ. Գրոց:

էջ 222.— Դո՞ք եւ հարկաւոր ինչ դիտե-
լիք մեղ ի վերայ Աստուածաշունչ Գրոց:

Այո՛, չպարտի ոք ինչդեւ ուրուք Աստ-
ղարաշխութեան ապացոյցս, Աշխարհադրու-
թեան, Բնարանութեան, եւ այլ ինչ իմացա-
կան գիտութիւնս, զի Աժ. ոչ է վարժապետ
գիտութեան այլ միայն կրօնի եւ որք վերա-
րերին առ կրօն, բարոյականութեան:

էջ 239.— Գիրք Հիւնդերորդ. Յաղապս
կառնոց յորժոհական տրամարանութեան:

էջ 265.— Այս դասառական տրամարա-
նութիւն ամբողջատ ուսուցանեն յիշխանա-
կան դպրոցն Վենետկոյ, եւ որ չպաշտէ զսա-
ուսմամբ չէ՛ ի Վենետկոյ քաղաքէն համար-
եալ. զի մաքրեաց զոս Պարոն Յովսէփ Մած-
ձօնի դասատու ականաւոր նոյն դպրոցին:

էջ 266-270, զատարկ:

էջ 8.— Բռն Բարեկենդանի շաբաթ օրն յիշատակ սրբոց հայրապետացն, որք ժողովեցան ի Կոստանդնուպոլիս ընդդէմ հոգեւորստին Մակեդոնի, Կիրեյք Երեսուղէմայ, Գրիգոր Աստուածաբանն, Գրիգոր Նիւսացին, Բարսեղ Եօքմալյանն, Երանելին Երանոս, եւ Սուրբն Եփրեմ, եւ Սուրբն Եպիփան, Մելիտոս Ամտիաբանն, Պրոքսոս, Աթանաս, եւ Սուրբն Ռիանէտ Ոսկիքերանն, եւ այլ մեծամեծ եպիսկոպոսաւմ:

Երանելոյն սուրբ վարդապետի (ասացեալ) Պրոքսի իմաստաւորի Տարօմոյ ասացեալ ընդդէմ ժողովոյն Կաղկեդոնի:

էջ 10-11, դատարկ:

Ա.— էջ 12.— Աստուածային եւ մեծն առաջելոցն Պրոքս վրէ առ Կորնթացիսն առնելով. Ձիմաստութիւնն խօսիմք ընդ կատարեալսդ...:

Յիշատակարան Գրչի.

էջ 92-95.— Քս. Ած. ճշմարիտ, քո Սր. Հայրապետացն բարեխօսութեամբ Կոստանդնուպոլիս Սր. Ժողովոյն, փրկեայ դամ. Հաւատացեալ քրիստոնեայք ի դպրոսի խորհրդոց եւ աղանդոց հերցուածողացն, եւ ի նոցին սուտ հաւատոցն, որ չարութեամբն իւրեանց հայհոյեն դիմ. Եւ ուղիղ հաւատով վերափոխեալ ի կեանքն յաւիտեանականս, եւ արքայութեան քոմ արժանի արայ. Եւս առաւել զստացող վրոյս Տիրացու կրօնաւորն եւ զիւր ծնողն զՀայրապետն, զՇնահորն, եւ զտէր Ըստեփանոսն, եւ զմայրն իւր, ընդ նոցին եւ ինձ ողորմեայ մեղաւոր եւ եղկելի վրոյս տէր Պետրոս լոկանուն քահանայիս, եւ զծնողս իմ. եւ ձեզ լսողացդ եւ այնոցիկ որք լի սրտով Ած. ողորմի ասեն ըստացողին եւ վրոյին, եւ արասցէ զյիշեցեցալքս ի ձէնք իւր տեսոյն արժանի առնէ եւ Քի. փառք յաւիտեանս ամէն:

Գրեցաւ եւ օրինակեցաւ այս պատմութիւնս ի Սր. Սարգսայ Ջօրաւարի Սր. Եկեղեցոյ Ոսկիփորիկ մեծ ճառէն ի օգուտ Բիւրքրիստոնէից, որք ընթերցուին եւ հաստատման ի վերայ Լուսաւորչի դաւանութեան. մի երկրայք լինիք վասն երկմիտ ասելոյն նոցա կասեմ որ այլեւայլ են: Աղաչեմ զձեզ սիրելիք միամիտ կացէք եւ մի երկրայք, ողջ իրութիւն Տէր:

Տարբեր գրով, էջ 96:

Օյվ ընթերցող, յորժամ դիտես կարգաս լայլ մտիկ էնես, Լուսայվորչի սայմանէն դուս չէլինս. ույլուր Լուսայվորչի հրամէնքն դուս է, Նյոզմայլ եղիցի Սր. Գրիգոր Լուսայվորչի բերանով, էջիցի էջիցի, ամէն:

Գրեցայ թվին ՌՃՂԸ [= 1749], Նոնրերի իկ օրն Բչայվթի, որ հանդիպի տա զօրոմին, ՎՂՂ

էջ 97-106, դատարկ, Թէեւ չորս կողմը չըլլա՞ծուած, նման նախընթաց էջերուն:

Բ.— էջ 107.— Ձայս եւս պէտք է դրտել, որ ապաշխարութիւն Գ մասն է...

էջ 118, դատարկ:

Գ.— էջ 119.— Պատմութիւն Սր. Խաչափայտին Քի. Թէ որպէս տարաւ Հերակլ արքայ ի Թարվիզու ի Կոստանդնուպոլիս.— Իսկ արքայ Հերակլ յետ տալոյ դուրբ մասն կենսատու խաչին Բիւրեղ տիկնոջն Սիւնեաց, առեալ դամէնքհնեալ փայտն կենարար Սր. Խաչին Քի. տարաւ ի Կարնոյ քաղաք...:

էջ 141.— Մամր յիշտ. Գրչի.— Տէր Յս. Քս. խաչեալ Թաղաւոր, ողորմեայ ըստացողի վրոյս մեղապարտ տէր Պետրոսին, որ փոքր ինչ աշխատեցաւ զայս պատմութիւնս դրեաց:

Դ.— էջ 142.— Տեսիլ սուրբ վարդապետին Ոհանու, որ մակ անուն (որ մականուն) Գուլբո.— Ի ժամանակին որում էր Թվակաւորութիւնս Հայոց ի ԴՃ եւ ՀԸ...:

էջ 157-161, դատարկ մեծադոյն մասամբ:

Ե.— էջ 162.— Հարցմունք եւ պատասխանիք ի գրոց սրբոց.— Հրց. Մինչ ոչ էին ստեղծեալ հրեշտակք դաստուածութիւն ով փառաւորէր...:

էջ 168 դատարկ ճշուած:

Ձ.— էջ 188.— Պատմութիւն Տեանն Ներսէսի Հայոց Կաթողիկոսին ասացեալ վասն որպիսութեան դառն ժամանակին եւ յայտնութեան Նեոին, եւ վասն նորոգման աշխարհին, եւ միւս անգամ զայլատեսն Փրկչին ի դատաստանն, եւ Թէ որպէս լինելոյ են նշանք ի յերկինս եւ ի վերայ երկրի.— ամ. տիե-

0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 31 32 33 34 35 36 37 38 39 40 41 42 43 44 45 46 47 48 49 50 51 52 53 54 55 56 57 58 59 60 61 62 63 64 65 66 67 68 69 70 71 72 73 74 75 76 77 78 79 80 81 82 83 84 85 86 87 88 89 90 91 92 93 94 95 96 97 98 99 100 101 102 103 104 105 106 107 108 109 110 111 112 113 114 115 116 117 118 119 120 121 122 123 124 125 126 127 128 129 130 131 132 133 134 135 136 137 138 139 140 141 142 143 144 145 146 147 148 149 150 151 152 153 154 155 156 157 158 159 160 161 162 163 164 165 166 167 168 169 170 171 172 173 174 175 176 177 178 179 180 181 182 183 184 185 186 187 188 189 190 191 192 193 194 195 196 197 198 199 200 201 202 203 204 205 206 207 208 209 210 211 212 213 214 215 216 217 218 219 220 221 222 223 224 225 226 227 228 229 230 231 232 233 234 235 236 237 238 239 240 241 242 243 244 245 246 247 248 249 250 251 252 253 254 255 256 257 258 259 260 261 262 263 264 265 266 267 268 269 270 271 272 273 274 275 276 277 278 279 280 281 282 283 284 285 286 287 288 289 290 291 292 293 294 295 296 297 298 299 300 301 302 303 304 305 306 307 308 309 310 311 312 313 314 315 316 317 318 319 320 321 322 323 324 325 326 327 328 329 330 331 332 333 334 335 336 337 338 339 340 341 342 343 344 345 346 347 348 349 350 351 352 353 354 355 356 357 358 359 360 361 362 363 364 365 366 367 368 369 370 371 372 373 374 375 376 377 378 379 380 381 382 383 384 385 386 387 388 389 390 391 392 393 394 395 396 397 398 399 400 401 402 403 404 405 406 407 408 409 410 411 412 413 414 415 416 417 418 419 420 421 422 423 424 425 426 427 428 429 430 431 432 433 434 435 436 437 438 439 440 441 442 443 444 445 446 447 448 449 450 451 452 453 454 455 456 457 458 459 460 461 462 463 464 465 466 467 468 469 470 471 472 473 474 475 476 477 478 479 480 481 482 483 484 485 486 487 488 489 490 491 492 493 494 495 496 497 498 499 500 501 502 503 504 505 506 507 508 509 510 511 512 513 514 515 516 517 518 519 520 521 522 523 524 525 526 527 528 529 530 531 532 533 534 535 536 537 538 539 540 541 542 543 544 545 546 547 548 549 550 551 552 553 554 555 556 557 558 559 560 561 562 563 564 565 566 567 568 569 570 571 572 573 574 575 576 577 578 579 580 581 582 583 584 585 586 587 588 589 590 591 592 593 594 595 596 597 598 599 600 601 602 603 604 605 606 607 608 609 610 611 612 613 614 615 616 617 618 619 620 621 622 623 624 625 626 627 628 629 630 631 632 633 634 635 636 637 638 639 640 641 642 643 644 645 646 647 648 649 650 651 652 653 654 655 656 657 658 659 660 661 662 663 664 665 666 667 668 669 670 671 672 673 674 675 676 677 678 679 680 681 682 683 684 685 686 687 688 689 690 691 692 693 694 695 696 697 698 699 700 701 702 703 704 705 706 707 708 709 710 711 712 713 714 715 716 717 718 719 720 721 722 723 724 725 726 727 728 729 730 731 732 733 734 735 736 737 738 739 740 741 742 743 744 745 746 747 748 749 750 751 752 753 754 755 756 757 758 759 760 761 762 763 764 765 766 767 768 769 770 771 772 773 774 775 776 777 778 779 780 781 782 783 784 785 786 787 788 789 790 791 792 793 794 795 796 797 798 799 800 801 802 803 804 805 806 807 808 809 810 811 812 813 814 815 816 817 818 819 820 821 822 823 824 825 826 827 828 829 830 831 832 833 834 835 836 837 838 839 840 841 842 843 844 845 846 847 848 849 850 851 852 853 854 855 856 857 858 859 860 861 862 863 864 865 866 867 868 869 870 871 872 873 874 875 876 877 878 879 880 881 882 883 884 885 886 887 888 889 890 891 892 893 894 895 896 897 898 899 900 901 902 903 904 905 906 907 908 909 910 911 912 913 914 915 916 917 918 919 920 921 922 923 924 925 926 927 928 929 930 931 932 933 934 935 936 937 938 939 940 941 942 943 944 945 946 947 948 949 950 951 952 953 954 955 956 957 958 959 960 961 962 963 964 965 966 967 968 969 970 971 972 973 974 975 976 977 978 979 980 981 982 983 984 985 986 987 988 989 990 991 992 993 994 995 996 997 998 999 1000 1001 1002 1003 1004 1005 1006 1007 1008 1009 1010 1011 1012 1013 1014 1015 1016 1017 1018 1019 1020 1021 1022 1023 1024 1025 1026 1027 1028 1029 1030 1031 1032 1033 1034 1035 1036 1037 1038 1039 1040 1

1887

ԱԻԵՏԱՐԱՆ.— 22

[Ստոնաիմ?]

ՈՂԲ = 1643

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Ծաւալ 15×11.5×5.5: Էջ 628: Հանդիմանք բաւարար. վնասուած թացութենէ. նորոգութիւն կրած: Մաղաղաթ, Գրիչ՝ Սարգիս Քահանայ, Գրութիւն՝ սկզբնատողերը եւ գլխաւորները կարմիր, մնացեալը սեւ մեյրանով, երկսիւն, 19, 20 տող: Բողոքգիր: Մաղաղ՝ Սրապիտն: Գունաւոր զարդագիր եւ յաւանցադարձ հատուածներու սկիզբը: Գունաւոր խորանդարձ լուսարօք, էջ 177, 295, 481: Նկարք ոչ յաջող, Մարկոս էջ 176, Ղուկաս 291, Յովհաննէս 480: Կաշեկազմ խաւաքաբոնայ նորադրոշմ: Գրել տուող Մլկրիշ Դոյր: Ստացալ՝ Ալիսան:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.—

Էջ 1ա.— Յովսափայի ծընաւ զմիրամ

...

Էջ 174բ-175, դատարկ:

Էջ 177.— Սկիզբն աւետարանի Յի. Քի. որդոյ Աստուծոյ...:

Էջ 292բ-293, դատարկ:

Էջ 295.— Քանիչ ըստուգ...:

Մամբ յիշտ. Գրչի.—

Էջ 478բ.— Բարեխաւսութեամբ Սրբոյն Ղուկասու Քո. Ած. յիշեալ դանարման դժուրս ի վարստեան յարճայութեանդ քում, Ամէն:

Էջ 479, դատարկ:

Էջ 481.— Ի սկիզբն էր Բանն...:

Էջ 624-625, դատարկ: Նոյնպէս էջ 628:

Մեծ յիշատակարան Գրչի.— 1643

Էջ 618ա.— Փառք երից անբաւից զաւրութեանց անմահից մշտնջենաւորաց...:

Մանաւանդ. եւ մեք ի Տեառնէ ապօրինելով, եւ աւելնութիւն ինդրելով, զարկիդ ար, Միլրտի զպիւրս, զաստուածային քո դիմ տառիս, աստուածայնութիւնս սուրբ յաւետարանիս, յորում աստուածային եւ քաղցրայտիք

բարբառովքն եւ յաւետարան ձայնիւ դռնէ միածին բանի քոյ իմս ի սմայ ասելով. ինդրեցէք եւ տացի ձեզ, հայցեցէք եւ պտղիք, բախեցէք եւ լայցի ձեզ:

29.— Ս. Մարկոս

Թ. 1887, էջ 176

Եւ զրեւ տրեի աշակերտաց իմոց զպիւրքն առաջմէն մինչ ի յաւարտ տէր Սարգիոն, եւ զծաղիկն եւ զխորանքն ոսկով եւ լաջովաւ զիւ զարդարեալ տուի Սրապիտին, ի թուաբերութեան Հայոց յարեթեան տոճմի ՌՂԲ Ի'ուի սպուհաղից քառասներորդաց պասի ի յարմին Եղեանու իրուսաղէմայ հայրապետի, մարտի ամսոյ Ա. յաւարտեցաւ, օր չորեքուրթի, ի մում ալիւ, ի հայրապետութիւն տեառն փիլիպոս կաթողիկոսի, եւ յառաջնորդութեան Սանահնու տէր Սարգիս

աշխարհակալութիւն, ի պարտութեան իսկապատեան յապղչն Ռուստամ խանին:

Սովորութիւն է աստուածային արանց միշտ ցանկալ յիշատակ զնել ի դուռն եկեղեցւոյ . . . վստն այս պատճառաւ ցանկացող եղև աստուածայաբար և քստաջաւ սուրբ յուկտարանիս:

Սայ է խորհրդով լին,
չորրորդ զլիտցն զար կարգեցին,
Սուրբ յառապեալքն անկզ Բռնին,
քստ Սուրբ Հոգոյն քաղցր հրամանին,
նոխ Մաթէոս՝ Երզ Հոգեւրին,
սպա Մարկոս պատուով բերէսին,
Ղուկաս հերկող նման եղին,
և Յովհաննէս անկ արծուին:
Սոքոյ ամէն պատգամով ին,
չորրորդ զկտոցն բախկատին,
Փիտն, Փեհոն և Տրքիսիւն,
և Երբրտէսն ստատկայլին:

Որ ողորմի Տէրն ամենի,
Հոգոյ սորա քստացողի,

Ախրանին և կոպակցուն Ստորիճիհաւնին, հարն Աստմաղին, մարն ճաւարին, որ հանդուցեալ են առ Քս. այլ և որդիք սորայ Աւանդիւրին, Պէժմանին, զուտուն Թաւտարին, և փոխեցելոյ յերկրէ Երկին Աստուծադին, ճաւարին, հաւրկրայր Տաւորին, և կնոջն Գաւարսույթանին, հաւրկրայր Ղարսրին, Միւրիանին, սայ յիշատակ անջրն լիլի բարի դուսակ հոգոց սոցին,
յորժամ յոր դա Տէրն Երկնային,
անճառ փառօք իւր հայրենին,

նստի աթոռ դատաւորանին,
զիսան տոնէ մարդկան ապրին,
յայնժամ յաչօքն քաղցրադին,
հայի սիրով վերայ սոցին,
և բարբառովն աստուածային
զոչէ ի վեր բնդ արդար դասին
Ամէն:

Յետմազոյն յիշատակագրութիւնք.

1. էջ 626, նստադարն անհարթ. — Յիշատակ է սուրբ յուկտարանն . . . Նաղարէթին որդի Ախթալա տիկնի դուռն Սր. նարայկոնք Աստուածածին եղեկցին, ով քահանայն սր հանդ և պարգայ Ած. ողորմի տաւյ իմ հար Նաղարէթն և մար Մարամի, հոբիւրար Շահնաղարին իւր զին Հոսամի, Իլիւրդին, Լալային, խաւարուրի, Հոսուրի, կարգացոյցաւ և յուսուցոց Ած. ողորմի. . .

2. էջ 627, բոլորդիւր անհարթ. — Սր. Աւետարան յիշատակ է մահպի Մարտիրոսին, զնկոց ևւր հալայ վստակօք:

3. էջ 632բ, բոլորդիւր. — 1869

Ընծայեցաւ Սր. Աւետարան Երեմիա բարձրապատիւ նուիրակ վարդապետի ձեռամբ անտրտմապատ՝ երեսնադէտայ Սրբալոյսն Առաքելոյն Յովսէփեանց Աթոռոյն Հայոց Թանկարանին, ի Ստղատաւո Նահանգի Յաթիւնայ Սր. Գլորի եկեղեցւոյ, ի յիշատակ կենդանեաց և ննջեցելոց նոյն զիւրի հասարակութեան, ի 1869 ամի, ի Ռեթի, սպրելի 29:

1888

Ժ Ո Ղ Ո Վ Ա Ծ Ո Ի (ԿՐՕՆԱԿԱՆ)

[Երեսնադէտայ]

[Ժէ. Դար]

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ. —

Ծաւայ 15×10×4.5: էջք 506: Պրակք այլադան, Ա—Բ (էջ 1—36), Ա—Զ (37—178), Ա—Բ (251—298), Ա—Բ (347—390): Հանգամանք լաւ: Թուլթ հասարակ, ոչ միատեսակ: Գրիչ մէկ փոքր մասին՝ Յուհանէս: Գրու-

թիւն այլադան, մեծադոյն մաւր նորադար: Կաշկալմ տախտակեայ դրոշմադարդ: Պահպանակ թղթեայ սկիզբր և վերջր, մասեր տպեայ խորհրդատեւորէ, ոչ հարադատ, ինչպէս կը ցուցնեն հետեւեալ տողերը: «Քս. ի մէջ մեր յայտնեցի, որ էնն Ած. տաւ բաղ-

մեղքի, խաղաղութեան ժայն հնչեցաւ, որ
ողջունելիս հրաման տուաւ... » :

ԲՈՎԱՆԴԱՆՈՒԹԻԻՆՆ —

էջ 1, դատարի, անմաքուր :

էջ 2-36, բոլորդի վարժ :

էջ 2 — Այս ինչ հաւաքեալ կայ ի գիր-
քըս, այս է — Ա — Լ, կոտորեալ :

էջ 4, դատարի :

էջ 5 — Տէր Ած. մեր, Ած. բարեբար... :

էջ 23 — Եւ յաւուրմ ուրեքորդի վերա-
ցուցանէ բանեմայն զթագն, եւ ասէ զպաւ-
րըս ի վերա մորըմային — Որք մկրտեցան
եւ յուսաւորեցան... :

էջ 24 — [Կ]անոն Պսակ առնել :

էջ 35 — Աւետարան ըստ Յովնու —
Եւ յաւուրն երրորդի հարսանիք էին... :

Ա Ղ Օ Թ Ա Ք Ի Բ — 20

էջ 37, տարբեր թուգթ եւ դրութիւն,
նորապիւր — Ազօթի ի խորոց սրտէ ասաց-
եալ — Անբոկիրն Ած. եւ անհասանելի... :

էջ 50 — Ազաւթ Մովսէսի Գերթադի
ասացեալ — Աղաչեմ զքեզ Տէր թող զմեզս իմ
որպէս կամիմ... :

էջ 53 — Ազօթ Մովսէսի Գերթադի ա-
սացեալ, յաղագս ի յաջ արտէ եւ բալոր հա-
ւատով — Աղաչեմ զքեզ Միածին Որդի Աս-
տուծոյ... :

էջ 58 — Նորին Երբեմի — Կենդանա-
բար ամենապար Սբ. Երրորդութիւն... :

էջ 66 — Ազօթ մորին Երբեմի ասաց-
եալ — Աղաչեմք եւ պաղատիմք... :

էջ 73 — Ազաւթ մորին Յովնանու Ոս-
կիքերամին ասացեալ — Տէր Աստուած իմ,
մեծ եւ փառաւորեալ... :

էջ 88 — Նորին Երբեմի ասացեալ —
Աստուած յոյս պաշխարհողաց... :

էջ 94 — Նորին Երբեմի ասացեալ —
Տէր Յս. Քս. մի մտաներ ի դատաստան ընդ
ծառախ քո... :

էջ 98 — Ազօթ Տեառն Յովնանու Ոս-
կիքերամ վարդապետին — Աղաղակեմ առ
քեզ Տէր... :

էջ 103 — Ազօթ Երբեմի հարայ Աս-
տուծոյ ասացեալ ի յաջ արտէ եւ ի բալոր մտաց
— Տես Տէր զստապանս իմ... :

էջ 166 — Ազաւթ Փնկաս Հայրապետի

Յանուս Այ. Թի. Քի. Տեառնդ մերայ — Յս.
Քս. Որդի Աստուծոյ... :

էջ 172 — Աստուած յաւիտեական... :

էջ 174 — Ազօթք առ պահապան Հրեշ-
տակն — Ի խորոց սրտի իմոյ... :

էջ 176 — Ազօթք... — Տէր Ած. Հայր
... :

էջ 179-183, դատարի :

էջ 184 — Մաղթամք առ Երեշտակապե-
տացն Գաբրիէլի եւ Միքայէլի, եւ ամ. Երե-
մայիմ գորացն. եղիցի պահպանութիւն ծա-
ռայիմ Այ. տէր Աստուածատուրին — Արդ
պաղատիմք եւ մաղթեմք... :

էջ 185 — Մաղթամք առ Տէր Ած. վասն
դիւաց եւ կախարդաց որ ոչ մերձեմայ ի ծա-
ռայիմ Այ. տէր Աստուածատուրին, ամէն —
Տէր Ած. եւ Փրկիչ... :

էջ 187 — Մաղթամք առ Սբ. Երբեմ-
դութիւն ամէն :

էջ 189 — Գիր եւ մաղթամք վասն ամ.
փորձանաց եւ չար պատուհարաց, որ ոչ մեր-
ձեմայ ծառայիմ Այ. տէր Աստուածատուրին,
ամէն — Տէր տերանք, Ած. աստուածոց... :

էջ 190 — Գիր եւ մաղթամք վասն ճանա-
պարհի յաջողելոյ եւ շահաւոր վաճառի ծա-
ռայիմ Այ. տէր Աստուածատուրին — Առաջ-
նորդ կենաց, ճանապարհ եւ ճշմարտութիւն
... :

էջ 191 — Գիր չար աշից եւ չար լեզուի
եւ չար միաքի որ ոչ. — Եանուս ամենակա-
լին Այ. եւ ինն դաս Հրեշտակաց նորա... :

էջ 193 — Մաղթամք առ սուրբ գորակա-
նացն եւ սուրբ մարտիրոսացն եւ սուրբ վը-
կայիցն եղիցի պահպանութիւն — Մաղթեմք
եւ աղերսեմք առ սուրբ զօրականացն, Սըր-
բոյն Սարգսի Զօրաւորին եւ որդոյն նորա
Մարտիրոսին... :

էջ 194 — Ազօթ սուրբ Երբեմնեայ
Յովնանի ասացեալ վասն զարեւոյնաց գի-
շերայ եւ ի ծանրութենէ խալիկեաց, որ ոչ
մերձեմայ ամէն — Աղաչեմք զքեզ Տէր... :

էջ 196, դատարի :

էջ 197 — Մաղթամք, ի խորոց սրտէ
խօսք ընդ Աստուծոյ — Տէր Յս. դու ես իմ
աւղանական... :

էջ 207 — Մաղթամք առ Սբ. Զօրակա-
նացն Քի. Այ. մերայ, Սրբայն Սարգսի Զօրա-
վարին եւ որդայ մարա Մարտիրոսին :

8881 — Ծ՝ ՅՂՈԳ Վ ՍԿՆՑ Ց Ս Վ Վ Ո

էջ 210.— Մաղթամբ Ար. Լուսաւորչիմ.
ձրնդրեմք ի քէն Հայր պատուական,
Լուսաւորիչ ազգի մարդկան,
Տէր Աուրր Գրիգոր պետ Պարթեւեան,
իւր մեղ պարկոյս եւ ապրանքան:

Ծրնաւոյ բարի ի մեղ զրթայ,
զգրուեալ զորդիս քո մողովեայ,
ի բանտարկուէն ըմբղ փրկեայ,
եւ ի բարին առաջնորդեայ:

էջ 210, ստորին լուսանցքին, «Գրեցաւ
ՌճԼԻՆ» [= 1683] ԹՎին:

Դուինայ եւ զու փայտ փրկութեան,
ամենահարաւ յաղթող նշան,
ի զիշերիւ ըստուերական,
ծաղկայ մեղ յոյստ սրբիւնական:

Դողան ի քէն զոռնդ խաւարին,
ամենահարաւ զէն արարչին,
ըմբղ պահէալ շնորհիւ քոյին,
ի զիշերիւ աղթամղին:

էջ 212.— Մաղթամբ Սրբոյն Նիկողա-
յոսի Զմեռայ Հայրապետին:

էջ 213.— Գիր կայծակնի եւ այլ ամ. ցեղ
պատահեալ:

էջ 215.— Մաղթամբ սրբոյն մեծին Միլ-
նասայ Վռնիչ եւ հայաժիշ ամենայնի:

էջ 216.— Մաղթամբ Սրբոյն Գէորգայ
Զօրավարին ամեն:

էջ 219-220, դատարկ:

էջ 221.— Գարոյ վասն Յարութեան
Տեառն մերոյ Յի. Գի.:

Մանր յիշտ. Գրչի.—

էջ 249, ստորին լուսանցքին.— Օղնեայ
Յս. զգրիչ ծառային քոյ Յուհանիսին:

էջ 250, դատարկ:

ԲԱՆՔ ԻՄԱՍՏԱՍԻՐԱՅ.— 2

էջ 251.— Ասացումք խոհեմակամք
հոց իմաստասիրաց յազգս խելաց եւ հաւ-
նարայ:

Պիտարքոս ասէ. Ճանապարհորդք ի
տունս եւ ի Հայրենիս իւրեանց դառնալ փու-
թան, իսկ իմաստասէրք ի խելս եւ յիմաս-
տութիւնս...:

էջ 254.— Յազգս բարեկամաց եւ սի-
րելաց:

Եւրոպիդէս ասէ. Քաջ գիտեմ եւ զիրոք
առեալ եմ զի ունեւորաց եւ ձեռնհասից բա-
ղումք են բարեկամք, իսկ չքօրաց եւ աղքա-
տից եւ ոչ մի:

էջ 258.— Յազգս իշխանութեան:

Որք ի վերայ բաղձաց ահեղք են՝ ի
բաղձաց երկնչին...:

էջ 261.— Յազգս նրդման:

Սոկրատէս ասէ. Զերգումն եկեալ ի
վերայ քո պարտիւն ընդունիլ վասն երկուց
պատճառաց...:

էջ 262.— Յազգս նրատու եւ իմաս-
տութեան:

Պիտարքոս ասէ. Ոտորք եւ պան-
դուխտք ի ճանապարհէ, իսկ տնիրատք ի յի-
րաց իւրեանց արտուղին եւ մոլորին Հասա-
պաղ:

էջ 295.— Յազգս Համեստութեան:

Աղէքսանդրոս ասէ. Ոչ ումեք պարտ է
ստանալ զմեծութիւն եւ զպատիւ, որովհե-
տեւ ոչ ոք զիպուած բախտի է Հաստատուն:

էջ 299.— Նախադրութիւն վասն գանա-
զան օրդալամաց եւ պէսպէս անցուածոց մե-
ղանացն զոր սերմանեալ է սատանայ...:

Մանօք.— Աջակողմեան լուսանցքին
չեղալիք Վեամի Տեառն 1855, ի 11 յուլիսի,
զորոյ օրինակն առաք.— Մկրտիչ Վրդպ.
Արծրունեան:

էջ 303.— Խոստովանութիւն գոր առցե-
ալ եմ սուրբ հայրքն արքիմադիրք Խաւատոյ:

էջ 311.— Միմչի ցայս վայր հոգոյ եւ
մտաց մեղամբ էին, այսուհետեւ մարմնոյ
յանցամբ է:

էջ 342.— Հաւատոյ դաւանութիւն ի
կարմոյ առ Սբ. Նրբարդութիւն, եւ խոստա-
վանութիւն, առցեալ է Աթամասի եւ Սըր-
բոյն արայ Նրքմի:

էջ 342.— Եւ իբրեւ առաւօտ եղեւ կոչ-
եաց Դաւիթ զԴաթ մարդարէ եւ ասաց թէ
կամք Տեառն աւրենեալ եղիցի...:

էջ 347.— [Վերնադիրք սաղմոսաց].—
Ա.— Յորժամ վնաց Սաւուղ առ դիւթսն Հա-
նի, զՍմունէլ, ասաց Դաւիթ զսաղմոսս
զայս:

էջ 381.— ՃՆԱ.— Զխորհուրդ խաչին
կոչէ սրբութիւնն կրանէիս Դաւիթ, և թէ ի
կառարածին խաչին ծառայեցեն ամ. լեզուք
ասէ :

էջ 384.— Վասն համբերութեան եւ խա-
ղաղութեան.— Արդ յարժամ ժարդն ընոր՝
տունս իմաստութեանն և Երկիրդ . . .

էջ 392.— Բաժնիրում վարդապետաց :

էջ 398.— Եւ արդ որպէս գտնեցինք զՅո-
նորս խոստովանութեանն . . .

էջ 403.— Այս է պատմութիւնն աւետեա-
լոյն Աստուածածնին Մարիամոս Գարբէլիս :

էջ 433.— Առաջեայ Ակորայ Եղրատ
Տեառն ի հարցումն Յովնակայ և Ժոհանա-
յիցն ժամն ըլլալեանն Մարիամոս :

էջ 467.— Ի Յոանդս կայր կուռանաց
միւսք մի . . .

էջ 470.— Վասն սքանչելեաց պատկե-
րին որ դարձեցաւ : Ի Պատմութեան Արքայն
Աթանասին Աղէթառդուր Հայրապետին.—
Մերձ ի ռահմանս Տխորիս և Արիդնի, ի
քաղաքն Բիւրխուն . . .

էջ 475.—

Փառաք վառարեալ արքայն համայնից,
էրց և գոյիդ ամենայն աղինց,
տուն որ նոսր ըրարձունս ի յերկինս յերկնից,
և միշտ վառարանի յիւր յսեղծեալ սեռից :

.
Այժմ է մեծապայծառ մանք Երկնայնման,
յիսարդերն Յակորայ վառարակուն,
տունայ Հայոց աղղիս մերոյ սեփնական,
ուխտարաց տեղի հանդիսառ զթարան :

.
Սուրբ Յարութեանն է յարի թաղաւորական,
յերկնից թաղօտին տեղ և տաթարան,
ի յարս կողմ աշխարհէ ժողովին և դան,
բննուկր մատուցանեն աղղք Երկրյառան :

.
Սուրբ Յարութեանն աթառ տաթարական,
Սուրբ Յակորայ տաճարն պառերիարարան,
քաջք ըտրուռապետք վարժապետականք,
աղղիս Հայոց հովիւք, գէտք և տխրեանք :

.
Առ ոտս Սուրբ Յակորայ գերահաջ տխրին,
տարտամ մտօք աչքան զընցաւ ի թղթի,
մտօք մոյսար, մարմնով կամ ի սէր տխրին,
ձեք սուրբ աղօթիք առնէ արժանի զբախ-
[տին : . . .

էջ 483-484, գառաբէ :

էջ 485.— Տեսիլ մեծ եւ փառօրեալ
Զօրաւարին Գեորգեան վիպիին Բի. զոր ետես
ի լերինն Ախաճոյ :

էջ 503-506, գառաբէ :

1889

Շ Ա Ր Ա Կ Ա Ն.— 95

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Ծաւալ 15.5×10×6: էջք 706: Հանդա-
մանք լաւ: Թուղթ հասարակ: Գրութիւն՝
սկզբնատողերը և սկզբնատառերը կարժիր,
միացեալը սեւ մեխանով, միասին, 25 տող:
Նոսրալիք մարմ: Համառօտադրութիւնք
սովորական: Կարժիր կապոյտ դարձաղիք եւ
լուսանցադարկ Կանոններու սկիզբը, մեծ բա-
մանումները հանդերձ յիսարդադով: Գու-
նառը խորանայարդ էջ 3, 257: Նկարք ոչ
նոսր, Յովնակիմ և Աննա էջ 2, Յարութեան
Տեառն 256: Կաշկազմ տախտակեայ դրոշ-
մադարդ :

ԲՈՎԻՆԵԴԱՆՈՒԹԻՒՆ.—

էջ 1, գառաբէ :
էջ 3.— Երկեցէք որդիք Սիրունի երկ նոր
. . .

էջ 111.— Կանոն Բուն Բարեկենդանին :
էջ 207.— Կանոն Ղապարու Յարութեան :
էջ 257.— Այստեղ յարեալ ի մեծելոց
. . .

էջ 345.— Կանոն Պենդակոստէին :
էջ 444.— Կանոն Նաւակատեաց Սր-
նալի :

էջ 561.— Ըղբք արդար և ուղիղ . . . :
էջ 605.— Կանոն Համօրէն Ննջեցելոց :

էջ 663.— Աւրհնութիւն Յարութեան
Տնտես մերոյ Յի. Բի.:

Յիշատակագրութիւն.—

էջ 705, Նոտրադիր տարբեր գրչու-
թևամբ.— Յիշատակ է Շարակնոց Եղնիկին:

Ղազարին, Մարտիրոսին, Մէնէվշէին, որ
դնեցին իւրեանց հալալ արդեանցն, եւ ետուն
յիշատակ ի ձեռն իւրեանց դարձ եւ դաւակին՝
Գրիգորին, զոր Տէր Ած. բարով վայելել
տացէ ամէն:

էջ 706, դատարկ:

1890

ԲՆԱԶՆՆՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ՁԵՌՆԱԶՆՆՈՒԹԻՒՆ

[Կ. Պալիս]

ՌՄԸ = 1759

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Ծաւալ 16×10·5×3: Էջք 554: Հանդա-
մանք շատ լաւ: Թուղթ ողորկ, բայց ծծող,
Գրիգ.՝ Նիկողայոս Դպիր: Գրութիւն՝ խորա-
զիրնէրը, սկզբնատղերը եւ զլիսատները
կարմիր, մնացեալը սեւ մելանով, միասին,
15 տող, ոսկեգոյն շրջադժերու մէջ: Նոտրա-
դիր հարթարուն: Գունաւոր խորանադարձ էջ
13: Նկար՝ երկտասարդ շրջապատուած 12
կենդանակերպներով, էջ 12: Կաշեկալով խա-
ւաքարտեայ ոսկեղուցադ: Դադարթին երկա-
թադիր՝ Բնադնուղիւն:

Ա.— ԲՆԱԶՆՆՈՒԹԻՒՆ.— 1

Թրգմ. Յովն. Վրդ. Կ. Պալսեցի

էջ 1-2, դատարկ:

էջ 3.— Գիրք ԲՈՒԱՐՈՒՄԻՆԻՍՏԻՆ ԲՈՒՐ
մարդկային մարմնոյ, արտադրեցեալ ի Ճօան
Պաթթիսթայէ Փօթիսթայոյ, եւ համառօտեալ
Պոտանչիսկոսէ Սթեղլութայ. Թարգմանեցեալ
ի Յօաննիսէ Վարդապետէ Կոստանդնուպոլ-
սեցւոյ, ի դուարճութիւն հայկազունեաց.
Ըստ խնդրոյ պարոն Գասպարի որդւոյ խօճայ
Սահրաթին, ի յիշատակ անձին իւրոյ, եւ
հոգւոց ծնողաց իւրոց, ի վայելումն ընտան-
եաց նորին, ի փառս մեծադոյնս Աստուծոյ:

էջ 4.— Տրակ առ Խալկազիմ վաճառա-
կամս.— Նորածին Բնադնութիւնս առ ձեզ
դիմէ, ով եղարք իմ սիրելիք ի Բրիտտոս...
Ողջ լերուք, զի ձեր եմ ես ամենեցուն ծա-

ռայ՝ Յօաննէս Վարդապետ Կոստանդնու-
պոլսեան:

էջ 6.— Նախերգութիւն առ Երանայ եւ
Վառաւորեալ Սուրբմ Գրիգորիոս Լուսաւո-
րիչմ եւ առաջիմ Հայրապետն Հայաստանեայ
— Ով լուսադգեաց Հայրդ Հայկազունեաց
... Որոյ եմ ես յաւիտեան անարդին ծա-
ռայ Յօաննէս Բուղանդեան շնչին քահանայ:

էջ 9.— Յաղապս Բնադնութեան բոլորի
մարմնոյ մարդկայնոյ, եւ նորին օգտակա-
րութեան եւ զերգանցութեան, ըստ որում
ծնանի ի սկզբնաց բնականաց.— Նախերգու-
թիւն գրեանմ առաջնոյ.— Գերայարգութիւն
արհեստի բնադնութեանն առ աղլոս հա-
մայնս ի վաղուց անտի հռչակեցեալ է...:

էջ 13.— Գիրք Առաջիմ: Յաղապս թէ
դիմէր բնադնութիւն ի ձեռն նշանից երեւեցե-
լոց ի մարմնոյ մտածիցեան զհակամիտմունս
հոգւոյն:

Պրակ Առաջիմ.— Յաղապս զիտութեանց
դիւցադնականաց սնոտեաց եւ խարհակա-
նաց:

էջ 171.— Գիրք Երկրորդ.— Յաղապս
յատուկ նշանից եւ լոսմանման բաղադրու-
թեան մարդկային մարմնոյ:

էջ 288.— Գիրք Երրորդ: Յաղապս հա-
մադումարման նշանաց մարմնոյ մարդկա-
յնոյ:

էջ 391.— Գիրք Չորրորդ: Յաղապս
կերպից եւ եղանակաց որովք մտածիցելոց
եւ ճանաչելոց մերոց եւ ալլոց ախտից, մո-

յութեանց և պատկարութեանց, դեղք և սպեղանիք պատրաստելի կարեն:

Էջ 452.— Պրակ ԺԸ: Յաղագս թէ ո՞ր պէս լիբր ոք կարիցէ լինիլ ամօթխած:

Էջ 453.— Վերջ Բնագնաւքեան:

Էջ 455.— Յանկ Գրոց Բնագնաւքեան:

Էջ 467.— Վախճան Յանկի Բնագնաւքեան:

Էջ 469-470, պատարի:

Բ. — ՁԵՌՆԱԶՆՈՒԹԻՒՆ

Էջ 471.— Ձեռնագնաւքիւն քնակամ, քարզմանցեալ ի նոյնոյ հեղինակէ:

Նախնորթիւն Գրքոյս.— Գերայարդեկի արհեստի ձեռնագնաւքեան ի ժամանակրս յայտ յետին աշխատեալ պատարակեցեալ տեսանի ի մէջ յեղորայարաց. . . — Հմմտ. թ. 375, Բ. Հատոր, էջ 300:

Էջ 475.— Ընձեռնած Առաջին:

Յաղագս քնակամ ձեռնագնաւքեան, եւ քնուքեան եւ պատմառաց զծիցն ձեռաց:

Գրուի Առաջին.— Ձեռն քաժանին Հասարակապէս յերիս մասունք. . .

Էջ 477.— Կարճարդի յեղորայարաց մէջ ձեռքի,

Հանդերձ քաղաքութիւններով:

Էջ 479.— Գլուխ Երկրորդ: Յաղագս առուանց զլիսուոր զծիցն.— Գիծք որք ևն տեղաւորեցեալք ի յոյսածոյն, որ է առաջին մասն ձեռին, կոչին ամենեքեան սեղմունք, և ևն թուով Գ կամ Դ. . . — Հմմտ. թ. 1565, Ե. Հատոր, էջ 339:

Էջ 481.— Այլ յեղորայարաց կարճարդի: Նորիպէս էջ 485, 489, 493, 497:

Էջ 512.— Ընձեռնած Երկրորդ: Յաղագս պատմաւորութեան Հիմնեցելոյ ի զիծս ձեռաց:

Էջ 547.— Գլուխ ԻԳ: Յաղագս բնութեանց մոլորակաց:

Էջ 551.— Յանկ Գրոցս Ձեռնագնաւքեան:

Էջ 554.— Աւարտ Յանկին Ձեռնագնաւքեան:

Յիշատակարան Գրչի.— 1759

Էջ 468.— Գրեցաւ դերայարդեկի Բնագնաւքիւնս աչս Հանդերձ Ձեռնագնաւքեան ի ձեռն տղիկար Նիկողայոս Լեւթ զպրի, ի թուին Հայոց ՌՄԸ, մայիսի տասնին: Սրբարդեցեալ է Երեք յորիմակի:

1891

ՅԱՂԱԳՍ ՆՄԱՆՈՂ ԼԻՆԵԼՈՑ ԲՐԻՍՏՈՍԻ.— 1

Ք Ո Վ Մ Ա Ս Գ Ե Մ Բ Ե Ց Ի

(Թրգմ. 1888)

[Համառամն?]

ՌՃՄԲ = 1703

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Ծաւալ 15.5×10.5×4: Էջք Ի + 432:

Հանդամանք յաւ: Թուղթ Հասարակ: Գրիչ՝ Արիստակէս Երէց Համատանցի, որդի տէր Մանուկի: Գրութիւն՝ խորագիրները կարմիր, մնացեալը սև մկանով, միասին, 23 տող: Նորագիր ժանրորակ: Համառոտագրութիւնք սովորական: Կաշեկազմ տախտակեայ զծաղարդ: Սկիզբը աւելորդ ութ թերթ, վերջը տասներկու, Ը և Թ պրակներ: Վեր-

ջը նաև Երեք թերթ բոլորդիւ զկանոն երկրորդ մասնութեանն պսակ:

ԲՈՎԱՆԴԱՌՈՒԹԻՒՆ.—

Էջ Ա.— Ճակատ.

Գիրք Թումայի Գեմքեցուն, Յաղագս նամակ լինելով Գրիստոսի, Նորայէս թարգմանեցեալ ի Ֆրանսէզացոյ կրօնաւորի ուսման, ի թուոյն Փրկչին 1688, որ է Հայոց ՌՃԼԷ:

էջ Գ.— Առ ընթերցողն յազատ պատ-
նառի սրբազրուքեան առաջին քարտմանու-
քեան:

Սրբադերձի, ըստ կարի նազերի ընթեր-
ցողի հրամանաւ բարեպաշտ խոստովանեալ
հօր իմոյ, զթարգմանութիւնն հատորիկն
Թոմայի Գեմրեցոյ՝ Յաղպոս Նմանոյ լինե-
լոյ Քրիստոսի, զոր քեզ խոնարհապէմ ըզձիւ
մատուցանեմ ի ներկայումս:

[Թ]արգմանեալ էր դեռ եւ տպաւորեալ
ի մեծ Հոռոմ, ի Թուրքի Փրիշին 1674, ուղղա-
ւորտ ոմն Հայ քառնայ Բուզանդեան: Բայց
ոչ զխոնարհ նորա կատարեալսպէս զստորեա-
կան լեզուն, այնչափ չիօթարար եւ այլա-
յարար թէ կամ սակաւ, կամ ոչինչ կա: օղ է
օգտակար լինիլ ընթերցողաց, եւ յաւելտ վը-
նաստար, վասն անուղիղ վարդապետու-
թեան, զոր անդուշարար յառաջագոյն է բա-
ղում տեղիս: Եւ որպէս զի չարախօս եւ բաժ-
րասօղ ոչ երեւիցիմ ես առաջի տղիտաց, ու
րերեմ աստ զօրինակս ոմանս սխալից թարգ-
մանութեան, որոց անհնարին է ամենեւին
ջատարող լինիլ:

[Ի] բաց թողում նախ զտպաւորութիւն նոր
լեզուն զոր զիտն թարգմանիչն, ընդ սակա-
ւուց ընկերաց ոմանց կամեցաւ մուծանել
յաշխարհ, ի քստն կամ երեսուն յամաց, տը-
պաւորելով եւս յայնչապէս եւ Քերականու-
թիւն, զոր անուանեցին Չատուրի Հայկա-
րանութեան, որ առաւել է ստուգապէս Սը-
տութիւն եւ խաբէութիւն, որպէս յայտնի է
ընթերցողին:

[Լ]ուեմ յաղպոս անպատեհ դերադրակա-
նու որպիւիթ են, օգտակարադունեղ, բարե-
կունեղ, քաղցրալուսեղ...:

[Մ]է խօսիմ եւս սակաւ նորաչն խօսիցն
զորս միայն թարգմանիչն կարէ իմանալ...:

էջ ԺԹ.— [Ա]րդ բաւական իցէ այս վա-
սն զդուռութեան ընթերցողին եւ առ ի ցու-
ցանելոյ զպատեհաւ սրբազրութեանս այսո-
րիկ, որ եւս ոչ է անսխալ, քաւ իցին ինձ
զայս ասել, զի տղէտ եմ յամենայնի, Ծրան-
սկպացի տղաւ, եւ սակաւ հմուտ հայկաբա-
նութեան: Վասն որոյ եւ ի կիր առի զբաղում
դժուարիմաց բառս նոյն Բուզանդեան թարգ-
մանիչն, զի զայլս ոչ գիտէի: Յոյս ունիմ
սակաւս ի Տէր թէ այս իմ շարադրութիւնս
լինիցի իմանալի քսն զառաջին թարգմանու-

թիւնն, եթէ կամիցին օրինակօղ ոչ այլա-
յւել եւ ապականել զնա, ոչ փոփոխել եւ ի բաց
թողուլ զբառս եւ զտունս որպէս սուրբ են,
Բայց զիարդ եւ իցէ հնազանդ եղէ, բաւ է
ինձ: Որ դիտնադոյն է՝ զլաւալոյն ինչ ա-
րասցէ: Դու վայելեա ընթերցողի ի փառս
Աստուծոյ, եւ աղօթս արա վասն իմ անպի-
տան մեղաւորիս:

Գրեցաւ ձեռամբ անարժան եւ անպի-
տան մեղաւորս Արիստակէս եւթ լրիցւոյ
Համատանցւոյ. եւ ծնողաց իմոց, տէր Մա-
նուէլին, եւ մայրն իմ Գայանէն, յիշեցիք
ի Քս. եւ ՍԺ. ողորմի ասացէք. թիւն կենա-
լարին ՌէճԻ, 1703, իսկ Հոյոց թիւն
ՌՃԻ, 1152, ի թապաւորութեան չափ ուն-
թան Հուսէնին, եւ հայրապետութեան տեա-
սն Նահապետի կաթողիկոսի որ ի Սր. էջ
միածին:

էջ 1.— Թաւմայ Գեմրեցոյ ասացեալ
Յաղպոս Նրմանալ լինելոյ Քրիստոսի:

Գիրք Առաջին.— Օգտակար խրատք
վասն քրիստոնէական կատարելութեան:

Գուր Առաջին.— Յաղպոս Նմանոյ լի-
նելոյ Քի. եւ անարդելոյ դեանութիւն աշ-
խարհիս:

էջ 83.— Գիրք Ներքորդ: Գլուխ Առա-
ջին: Յաղպոս Ռերքին կեցաւորւած:

էջ 127.— Գիրք Ներքորդ: Յաղպոս Ներ-
քին միթարութեամբ:

Գլուխ Առաջին.— Յաղպոս Ներքին խօ-
սակցութեան Քի. ընդ բարեպաշտ եւ հաւա-
տարիմ հոգւոյն:

էջ 305.— Գիրք Չորքորդ: Յաղպոս ա-
մենատար խորհրդոյն Հաղորդութեամբ:

Գլուխ Առաջին.— Թէ որչափ պատուով
եւ պատկառամօք պարտ է ընդունիլ գրս. ի
Սր. Հաղորդութեամբ:

էջ 398.— Յոնկ գրեանց եւ գլխաց:

էջ 408.— Վերջ Գրոյս Գեմրեցոյս:

էջ 409.— Մինչդեռ յոյս է, տիւ կենաց
...:

— Այլ երգ հասարակ.— Եկեացուք ա-
մենեքեան...:

— Նրգ վասն Յայտնութեան Տեառն.—
Ողջոյն ընդ քեզ...:

էջ 417.— Մաղրամի գովասանականի և վերայ ամենատարբ ամուսնի Յիսուսի:

էջ 419.— Երգ վասն Սրբոյն Գրիգորի Լուսաւորչիւն.— Սուրբ անօթ շնորհաց, Գրիգոր Լուսաւորիչ...:

էջ 421.— Երգ յաղագս ամենատարբ երարդուրեանն.— Ով սեղան քաղցրալից...:

էջ 424.— Երգ վասն չարարանաց Տեառն. լեհերէն.— Օրիշ պօժէ վէճոյ յօկոնցսի

էջ 427.— Երգ վասն Հումբարմանն Տեառն.— Այսօր ստուգիւ մեղ ցրեծալ պարտ է...:

Նամօր.— Ստորին յուսանցքին նոյն

դրուի թևամբ, «Տարգարան ձրանկաց»:

էջ 429.— Վասն մատաղ առնիւղոյ.—

Դառն Աստուծոյ պատուական...:

էջ 431.— Վասն Սր. Հաղորդութեան.— Հաստացեալք ամենեքեան...:

էջ 432, դատարի մեծապոյն մասամբ: Յետմագոյն յիշատակագրութիւն.—

1869

էջ Բ, չկողմեր.— Յիշատակ է պիւքս Սր. Երուսաղէմոյ Թանգարանին և Չամանդախտ կնոջ և ուրդոյ նոցին և պատեր նորին, Գրիգորին Աւետիսեանեան Ղարարեկնաց, և ձեռն երեմիայ Վարդապետի, և 23 փետր. 1869) ամի, և Թամրիկ:

1892

ՅԱՂԱԳՍ ՀԱՄԱՀԵՏԵԻՄԱՆՆ ՔՐԻՍՏՈՍԻ.— 1

Յրգմ. ՅՈՎՀ. ՎՐԻ. Կ. ՊՈԼՍՈՍԻ (1870)

Ն՝ԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ.—

Մուտք 16×10.5×4: էջք 498: Հանդամանք յաւ. տեղուկ թերթեր կտրուած: Թուղթ հասարակ: Գրիչ և Ստացող՝ Ներսէս Տէր Եփրէմեան, Աղբիւնապետացի, Գրուի թիւն ամբողջութիւն սեւորակ մեյանով, միասին, 19 տող: Նորոգ չկողմեր անարուեստ: Համառոտագրութիւնք բաւական աստու: Կաշեկապմ խաւարտեան պծապարպ:

ԲՈՎԱՆԴԱՅԻՆԻՍԻՒՆ.—

էջ 1. դատարի:

էջ 2. անհարթ դրուի:

էջ 3.— Դանկատ.

Գրիւք Կանոնակի կրօնաւոր և կարգէն սրբոյն Ողոստինոսի, Յաղագս Համահետեւ մանն Քրիստոսի, Թարգմանեկալի և Յօհաննէս վարդապետի Կատանդոնապոլսոյ, և Նոյեմբերի գրաւորութիւն մերկանից:

Romae tipis sacre congregationis de propaganda fide, 1874:

Superiorum permissu:

Մամօր.— Նախորդ ձեռագրի նախարանին մէջ անկարկուած դիւքն և յայ, տպուած Հոռմ 1674 թուին:

էջ 4.— Բան սո Սրբուհի Աստուածածինն.— Ով ամենաորոշիկ Կոյս Մարիամ...: Որոց և արդիւնականօք ապօթիւքն միջնորդեալ յերկնից գոտայքութիւն և զմարդութիւն պարտն Դատարի, ինչորոցի սորին և քրտանեցող նորին, և պճանկիտ յախտեան կան Նոյեմ Զօր նորին, խօծա Սահարաթին, իսկ ինձ թշուառեցելոյ զուղղութիւն վարուց, զի քոյ և՛ յախտեան, անորդին ձառա, Յոհաննէս Բուդանկեան շնչին քահանայ:

էջ 8.— Առ բնթերցօց տրակ.— Որպէս և դիմէին իմ բոտ աղկեցութեան Տեառն յաբեմուտս սո և համարին ինձ զպանպանս լեղուտ տորերիւց աղկուց և զպէտպէտ նոցին դիտութիւն և մանաւանդապէս վերադիտէի...:

էջ 11.— Թօմայի Գեմբեցո՞՛ Յաղագս Համահետեւման Քրիստոսի, Գրիւք Առաջին, Մահապղկութիւնք առ կեանս Նոյեմբերի օգտակար:

Գլուխ Առաջին.— Յաղագս Համահետեւման Քրի. և ունախնութեան ամենեցուն աշխարհի խոտման:

էջ 101.— Թօմայի Գեմբեցո՞՛ Յաղագս

Համահետեւմանն Գի. Գիրք Երկրորդ.— Առաջինը թվեր քարտիկ առ ներքինյան:

Գլուխ Առաջին.— Յաղագս Ներքնայնո
կենցաղավարութեան :

Էջ 154.— Թոմայի Գեմբեցա՛ն՝ Յաղապոս
Համահճեալեմանն Քրիստոսի Երրորդը.— Յա-
ղապոս ներքնայնո մխիթարութեան:

Գլուխ Առաջին.— Յաղապս ներքնային
խօսակցութեան Գիր. ընդ Հոգւո Հաւատարմիւ
ի 256-257 (Հին սխալ. իջադրութեամբ
304-307) և միջև կարողած մէկ թերթ:

էջ 278-279 (նախկին 328-331) - միջև
կոտրուած մէկ թերթ:

ከ 322-323 (ኤፍባክስ 374-377) ት ማግኘቱ
ከጥናታዊ ምርምር ይነሳ፡

ከ 414-415 (ኤፍ/ኤ/ኤ 468-461)፣ ማህበራዊ
ክብርና ማህበራዊ ጥበቃ፡

Էջ 417.— Գիրք Չորրորդ.— Յաղագս
սրբադատութեան, յորդորումն ջերմեանդ առ
սրբապան Հաղորդութիւնն:

ከዚ 482-483 (ከመሠረቱ 554-557)ኮ ሥዕሊ
ከጥበቃው ሥዕሊ ይገኛል፡

Էջ 491.— Գրուխ Ութեստանեբորդը.—
Թէ մարդ ու լինելցի Հետաքրքիր զննիւ սրբ-
բաղնութեան...

էջ 494-495 (նախկին 568ի յաջորդ) ի միջև կարուած մէկ թերթ:

Լթ 495.— Յանի դրեանց եւ գլխոց :

Էջ 496-497-ի միջևև կը պահպան թերթեր ,
 էջ 497-498.— Ըղպիրքս պայա
 վասն իմոյ , եւ վասն ուղղադաւան եղբորդ
 որքա՞մ որ խնդրեցն յինչն ընդեռնուլ եւ ոչ
 խնայեցն ի նոցանէ :

Այլ եւ եւս ապաւեճ ըղձիկ ու ընկեր-
 ձօղք կամ օրինակողք, արթնելէ հոկոսը
 մերոց փրկութեան, Ըյօրինակ տուողն սա-
 հէթճի տիրացու Պարոնն, եւ ղպատնառս
 ստրին տիրացու Սարգիսն, եւ ըզորապօղոտն
 եւհալպալի Արբաշամն, եւ տիրացու Ուսանէս
 իւզպէհեանն, եւ այլ նըրարց որ փոքր ինչ
 աշխատեցն վասն արարատութեանն,

Արդ սիրեցեալք եղբայրք իմ, կրկին
անդամ ինդրեմ ի ձէնք որ որժամ այս անգին
մարդաստիւն եւ անդին պատւականադոյն ա-
կիս զանծարանն ի ձեռս ձեր հասանիցէ, մի
ծուլաւնայք ընթեռնուլ, այլ պարզ մտօք եւ
սրտի կամօք եւ աներկրայ հաւատով ընթեր-
ժարուք զի շահեսցիք զպտուղ սորին եւ բոհ-
դիս ձեր, եւ ետ վախճանի ընդերձման ձերոյ
աղօթեցէք Հոգւոյս իժմամ փրկութիւն անպի-
տանի եւ անխմատի զծոցիս նուրի ներաշն-
որք Յովսէփեան, արնունդ իժմոյս Անդրիա-
նոսէօյրեանն, որ է օրհնեալ անղրաւականիւ
աւխտեալսն ամէն:

Ծանոթ.— Լուսանցքներու վրայ տեղ-
տեղ սրբապարտքիւններ կը տեսնուին արդա-
րեւ :

1893

0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 . - 1

[illegible]

Կ. Պոլիս, Երուսաղեմ

1648 — 1662

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ .—

Մաս.ալ 15×10×6: Թերթթ 373: Հանդամանք՝ զկաղճը խանդարուած ու կազմուած աստեղ եզերքները կտրուելուն պատճառաւ լուսանցապարթիւններէն տողեր եւ մասեր զանաւոր տակ ինկած, Թղ. 328էն ցլերթ թերթները ետեւ առաջ զբրտած են ու թերթեր ինկած են մէջտեղեւ ու յերթջէն, Թողութ հա-

սարակ: Գրիշ եւ Ստացող՝ Հեղինակը: Գր-
յուլթին ամբողջովին սեւ մեկանով, միա-
սին, 16-27 տող: Նոտր շեղազիր: Համառո-
տագրութիւնք առատ: Կաշիկազմ խաւա-
քարտեայ դրոշմադարձ, քայքայուած: Բաղ-
մաթիւ Հէլեր դատարկ մասամբ կամ ամբող-
ջովին:

Ծանօթ.— Սոյն Օրադրութիւնը լոյս

տեսաւ 1939ին , Նշանեան Մեսրոպ Արքեպիս-
կոպոսի աշխատութեամբ :

ԲՈՎԱՆԴԱՅՈՒԹԻՒՆ . —

Թղ . 1 . Համարեա գառարկ :

Թղ . 2ր . — Ժայմանկալոյի եւ Պատմ-
մութիւն :

Ներքեւ տարրեր զբնով . — Յամբ Տեւ-
որն 1647 . Ի Թուին Հայոց ՌՂԷ , տաճկաց
Վ . Ե . Ին , մայրաքաղաքիս թաղաւորն էր
սուլթան Իսրայէլի :

Թղ . 3ա . — ՌՂԷ , Յունիսի սմսոյ ժԱ ,
յաւուր Կիրակէի յետ մտանելոյ արեւականն
ի մուտն Էղեւ յանկարծակի ճայթուն մեծ
եւ ահագին . . . — Տես Օրացոյթիւն , տպ .
Երուսաղէմ , էջ 1 :

Թղ . 187ր . — Գլխ Բ կին կոսեցին Ի
մէջ Զոյալի եղեալ , քանզի Ի կերպ մարդոյ
չորս զայով բազում ոճիրս զործէին . — Տես
Խոյն , էջ 211 :

Էջ 367ա . — Եւ զարճցուք Ի մերս թըշ-
ուտութիւն , զի մունեակն սկսաւ աղտոտ-
կել . . . — Տես Խոյն , էջ 389 :

Յիշատակագրութիւնք . —

1 . Յարութիւն Մարգարեանի . — 1847

Թղ . 2ա , բոլորովր . — Այս ձեռագիրս
Յարութիւն Մարգարեան ձեռամբ կանգնի
իրը զմահարձան ի զբառուն Սր . Յակոբայ
Վանոց յերասպղէմ Ի յիշատակ զբաղաճառ
Մարգարի , որ հանդես Ի Տէր 1847 , սեպ .
2 , Պոլիս :

2 . Ղեւմդ Վարդապետի . — 1870

Թղ . 2ա , նախորդին ներքեւ , շեղովր ,
տարրեր մեկնամով . — Այս մատենիս հեղինա-
կին է Երեմիայ Զէյկային , որդի տէր Մարտի-
րոս քահանային , տես յերես 542 , պատմոյ
բանիս Ղեւմդ Վրդայ . յմեկն Վարդապ ,
1870 (?) տպ . 2 , Ի Կ . Պոլիս :

3 . Մեսրոպ Արք . Նշանեանի . — 1938

Վերջին կողքին ներքին կողմ , շեղո-
ղի մաքուր . — Յիշեցէք զՄեսրոպ Արքեպիս-
կոպոսն Նշանեան Կ . Պոլսեցի՝ յյոսարարու-
պեան Սրբոյ Աթոռոյ , որ բազում աշխատ
եղեւ Ի վերայ զբնակիր մատենիս եւ տպագ-
րութեամբ Ի յոյս Եհան զառ Ի Տպարանէ Վա-
նացս Սրբոց Յակոբեանց , եւ Առտեաճ ո-
ղորմի ասացէք ինքեան եւ ծնողաց նորին Նը-
շանի եւ Աղիուի . — Ի 25 Դեկտեմբերի 1938
ամի :

1894

Մ Ա Շ Տ Ո Ց . (ԲԱՀԱՆԱՅԱԿԱՆ) . — 43

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ . —

Մասալ 18 . 5x11 . 5x3 . 5 : էջք 238 : Հան-
դամանք համարեա բաւարար . հնութեամբ եւ
զործածութեամբ աղտոտուած : Թուղթ զոր-
չորակ : Գրութիւն՝ խորագիրները եւ զլիա-
տառերը կարմիր , մնացեալը սեւ մեկնամով ,
միասին , 23 տող : Բոլորովր յստակ , Համա-
ռոտագրութիւնք սովորականէն քիչ մը աւե-
լի : Կարմրայիճ զարդապիւր եւ լուսանցա-
դարձ կանոններու սկիզբր . խորանագարդ էջ
1 : Կաշեկալմ տախտակեալ :

ԲՈՎԱՆԴԱՅՈՒԹԻՒՆ . —

Ա . — էջ 1 . — Կանոն Մկրտաւորեան :

Բ . — էջ 22 . — Կանոն յորժամ Խ աւուր

լինի տղայն բերեն զմայրն եւ զմանկարար-
մըն յեկեղեցի :

Գ . — էջ 24 . — Կանոնն որպիսոյ քեանն
նշան զնիշոյ :

Յատոջ Երթան քահանայք եւ սարկա-
ւա(ր)յոսէք ժողովրդով Ի տուն փեսային եւ
առնուն զփեսայի վէճիւն . եւ զնշանն եւ Եր-
թան Ի տուն Հարսին . . . :

Եւ Քախմալն ասէ զԱղօրս . — Տէր Ած .
Կիցի ընդ նոսա եւ պահեսցէ զնոսա միարան
սիրով . . . :

Ընթերցուածս յերրորդ Թագաւորու-
քեանց . — Էւ ստաբեաց Դաւիթ եւ խօսեցաւ
ընդ Արիայ առնուլ զնա իւր Ի կնութեան . . .
Պոյոսի Առաքիլոյ Ի Տիւտսի Թղրոյն

ընթերցուածս։— Այլ դու խօսեաց որ ինչ վայելէ ողջախոս վարդապետութեանդ...։

Աւետարան ըստ Մարկոսի։— Եւ անտի յարուցեալ զայ ի ոսճմանս Հրէաստանի...։

Եւ Ասքիւտագն Բարդէ։— Օրհնութիւն ի փութս մատուցուեք երբեակ անձնաւորութեան...։

Եւ Քանաւայն ասէ զԱլօքս։— Զպեա ոսճեակարօղ եւ փառաւորեալ Տէր զպահպանողական ալ քո եւ օրհնեալ զնշանս անանցունելի օրհնութեամբ ալով քո...։

Եւ աստ ասի շարական ԱՎ։— Որ նախկին ժամ իմաստութեամբ...։ ... Խաչ քո և զիցի մեղ ապուլէն բոց...։

Քարոզ՝ Սր. Խաչիւս։

Այլթք՝ Պահպանիչ, եւ Հայր մեր։

Դ։— Էջ 34։— Կանոն Խաչ փոխելոյ սր է ձեռն տալ։

Ե։— Էջ 36։— Կանոն Պատի զնելոյ, Յորժամ կրմին զի վաղին պոսկի առնեն սյն երկիւն կատարեն զհանդերձ օրհնէքն եւ բերեն զհանդերձն փեսային եւ հարսին առաջի քահանային եւ ասեն՝ Եւ ևս խաղաղութեան...։

Էջ 38։— Եւ ընդ տօսուտն տոնու քահանայն զփեսայն եւ երթան ի հարսին դուռն եւ մօտնէ քահանայն փեսային եւ փեսեղրօրին ի ներս եւ ինչդեցէ մատանի(ը) յոկ սոկի տնդիր ի առնու սարկաւսոյն ի յաջ ասին առաջի քահանային եւ օրհնէ քահանայն ըզմատանին։— Արարիչ եւ նախախնամիչ ամաղդաց Տէր մեր...։

Եւ տայ զմատանիք ի փեսայն, Եւ առեալ քահանայն զաջ ձեռն հարսին եւ տայ ի փեսայն եւ ասէ յապէս։— Կալար զաջոյ ձեռանէ իմէ...։

Էջ 45։— Եւ ասեն զտաղս։— Ամենազօր թաղաւոր թաղաւորաց, թաղաւորս մեր ըզդեցող հանդերձ փառաց...։

Էջ 48։— ... Յետ այսօրիկ սպասաւորող պատարային ասէ. Օրհնեալ տէր, Պատարայիչն տէր. Աւրհնեալ թաղաւորութիւն...։

Էջ 49։— Քարոզ Պոսխուէ։ Սր. Ած. որ մարմնացար. Եւ Աւետարանի Համբուրբին փեսային եւ հարսին է։

Էջ 63։— Եւ կոցցեն առաջի Պատարային մինչեւ ցայն տեղին որ ասէ. Սէքն ընդհանուրըս [ս]րփոեցաւ, երթայ քահանայն

զատէ ի միմեանց...։ Եւ կացցեն առաջի պատարային ահիւ եւ զողութեամբ մինչեւ սսի Քս. պատարայեալն, Եւ քահանայն թաղ կապէ եւ ասէ...։ Եւ սսի շարական ԲԿ, Ոյ երանելոյ ամեն...։

Էջ 65։— Եւ աղա հաղորդեցին ի մարմնոյ եւ արեւն Տեառն, Զկնի պատարային եւ յաննէ առ դուռն եկեղեցւոյն եւ ասեն շար. Ուրախացիր պրտակ կուսից, Եւ աւարտ շարականիս տայ քահանայն զրամակն եւ զաքարն եւ ասեն շար. ընթանալով ի տուն՝ Որ զերկնաւոր թղթ, Կամ Արեգական, Եւ Ը օր լիցի պսակն ի զուլն նոցա, եւ ամէն ոտուօտուն եւ երկուէն զայ փեսայն յեկեղեցին, Եւ շարսկանուս եւ խաչիւ պահպանութիւնն առնու։

Զ։— Էջ 65։— Կանոն զկնի Ը յաւուր զթալն յերացուցանելոյ։

Էջ 72։— Խրատ ամուսնացելոց, յորժամ մերացնէ զթաղ կուսիցն ի զլիսոյ նոցա, յայնժամ խրատէ զնոսա եւ ասէ. Ի սկզբանէ արար Ոծ. զերկիւն եւ զերկիր...։

Է։— Էջ 83։— Կանոն երկրորդ ամուսնութեան պսակին։

Ը։— Էջ 86։— Կանոն Հաղորդ տալոյ, Թ։— Էջ 93-94։— Կանոն դամ. վաղահանուս յաղարկիլ առ Քս.։

Էջ 129։— ... Եւ զկնի տեսնաղբէ քահանայն զկերեղմանն...։

Էջ 130։— Դամն Մեռելիքաղիմ։— Մինդ ի յէն Բանդ որ ի Զօրէ...։— Մ ա մ յ ի ս։

Էջ 137։— Ոյ քահանայք եւ վարդապետք աստուածաբան...։

Էջ 140։— Ինձ ումէտ կայր եւ կոման...։

Էջ 142։— Ողբ ի վերա մեռելիմ ասա ի նալաշ վարդապետէ։— Անցանէ մեծութիւն եւ փառք աշխարհիա...։— Ա.Ք.։

Թ։— Էջ 147։— Կանոն Երկրորդ աւուրն այգալացիին։

ԹԱ։— Էջ 157։— Կանոն Տղայաթաղ առնել։

ԹԲ։— Էջ 176։— Կանոն Երկրորդ Աւուրն։

ԹԳ։— Էջ 180։— Կանոն Եաւթն Աւուրն, եւ Ամսոյն, եւ տարեցացն, եւ ամ. կիրակէի դան ի զերեղման ննջեցելոց, եւ ասեն

ժԴ. — էջ 186. — Կանոն Ողեհանդիստ առնելոյ, կամ պատարապ մեկեղոց :

էջ 194. — Արիմուրիմ հատի պատարապի Այ. :

էջ 195. — Կանոն Տեառնականի Արիմեյոյ :

էջ 206. — Արիմուրիմ Ազի :

էջ 207. — Արիմուրիմ սեղանոյ եւ տեառնականի եւ պատարապի :

ժԶ. — էջ 208. — Կանոն խաչ մայր առնելոյ ամ. բնութեանց, տեկոց, բուսոց, պողոց, հասարկ, եւ ամ. վտանգաւոր նեղութեանց :

ժԷ. — էջ 213. — Կանոն պղծեալ կերտելոյ եւ որ ինչ պեղծ կերտել իցէ մարդկային բնութեան ամենայն աւելակար է եւ բժշկարար եւ սրբաւղ ամէն :

ժԸ. — էջ 215. — Կանոն ի վերա երդմնաւարաց :—

ժԹ. — էջ 216. — Կանոն դարձ(ա)տիս աւրհնել, զնեւթ եւ հնձան :

Ի. — էջ 223. — Կանոն Սկիւն եւ Մաղկման Աւրհնել :

ԻԱ. — էջ 214. — Կանոն հանգերձեղէն

աւրհնել ի սպաս Սր. եկեղեցւոյ :

ԻԲ. — էջ 225. — Կանոն նորակերտ Գիրք աւրհնել :

ԻԳ. — էջ 227. — Կանոն պղծեալ տաճարի, Դրուակ ինչ, Լեղեալ վտան մամանակիս :

էջ 231-237. — Նորապիւր տնարուեստ :

ԻԴ. — էջ 231. — Աւրհնութիւն խաղաղոյ, ցորենոյ եւ ամ. սերմանց եւ մրդոց :

էջ 238. — դատարկ :

Յիշատակագրութիւնք.

1. Վերջի թղթեայ պահպանակի լուսանցքին, նորապիւր անհարթ — Յիշատակ է Մաշտոցս միտեւի Մելքոնին եւ իւր կողակցին Անային(?) :

2. էջ 39. — ստորին լուսանցքին, շեղաւոր — Բիւրիսի Ստեփաննեան Գարութիւն Վարդապետին է այս Մաշտոց :

3. էջ 7. — տղտկոյմեան լուսանցքին, շեղաւոր — Յիշատակ է Ս. Աթոռոյս Թանդաւանին է ի րարեկրօն տէր Խաչատուր քահանայէ Խորրեղեցւոյ, ի թուին 1890. — Կեանքս 20 :

1895

Ժ Ո Ղ Ո Վ Ա Ծ Ո Յ

(ԳՐՈՆԱԿԱՆ ԵՎ ԶԱՓԱՅԻՐԱԿԱՆ)

(ԺԸ. ԴԱՐ)

ՆԵՐԱՐԱՆԴՐՈՒԹԻՒՆ. —

Ծաւալ 16.5x11x1: էջք 94: Հանգամանք անբաւարար. սկիզբը թերի. չափ թեր անմարտէր. Թուղթ հասարակ, Դրուութիւն սեւ մեկանոյ, կարծիք խորապիւր եւ զրկաւոր վերջին մասին մէջ. միասին, 20-23 տող, Նորապիւր: Համառոտագրութիւնք ուսման վարկանէն աւելի: Կաղմ կիսալիթ խաւարտեալ, պրակներ քաղուած :

ՌՈՎԱՆԴԱՎՈՒԹԻՒՆ. —

էջ 1. — Այլ. — Համալարմաց Համալարմէլէ եւ ամ. հակաց Լեղեղ եւ անեղեղոց

պատճառաց եւ անպատճառեց պատճառք. . .

էջ 3. — Այլ. — Շնորհակցուն պարզեւս րարեանց, եւ յորդարուղիս ողորիւղ շնորհաց. . .

էջ 5. — դատարկ :

էջ 6. — Առաջարանութիւնք. — Իթէ րանականապէս բաւ աստուածարանիցն հաւատալ պարտութիւն գամենեւանուհի կոյսն Մարտի. . .

էջ 8. — Այլ. — Ողորացեն ի վերա ինքեանց յետ այսու անպարձ եւ քարսիրտ մեղաւորքն. . .

էջ 14. — Այլ. — Աստուածն ողորմու-

թիւն, րարեբարն փրկութիւնն...

Էջ 17.— Այլ Օրհնութիւնք.— Ի Հողիս
ձեր զեղցին շնորհիւ... — Ի Պօղոս
վարդապետէն:

Էջ 20.— Այլ Օրհնութիւնք.— Արդ օրհ-
նեսցէ դձեղ Տէր Աստուած... — Ա-Ք:

Էջ 22.— Այլ Օրհնութիւնք.— Անեղ Աստ-
ուածքն համայնից... — Ա-Ք:

Էջ 24.— Այլ եւս Օրհնութիւնք.— Ի խոս-
տանալ զանին կենաց... — Ի Պօղոս
վարդապետէն:

Էջ 26.— Այլ եւս Օրհնութիւնք.— Իջեան
ի ձեզ զանեղ երկնայինք... — Ի Պօղոս:

Էջ 27.— Տիրացու Յարութեանն ասաց-
եալ էքսէրճիդատէյի վասն Հրամադրութեան
տեսող Յովանիսի վարդապետի Մաղիմաց-
այ:

Տէր իմ բարեբար, Աստուած գերագույն,
էիցս ըստեղծող մեր լըրիւ իւրով,
գորս կառավարեալ այց առնես խնամով,
կարող գորութեամբ միշտ ողորմելով.
կեցո՛ւ կարող Տէր, գի կեցից հոգւով,
բժշկեալ գլխոյ իմ կեցից եւ մարմնով:

Բազ հիւծայ ի մէջ ցաւոյս հեծութեամբ,
ամկեալ ի մանիս կրկին թաղութեամբ,
կենօք, եւ բազկաւ վիրօք եղծութեամբ,
սեպան կացուցայ սըրագործութեամբ.
կեցո՛ւ կարող Տէր, գի կեցից հոգւով:

Ով Տէր գրթեկամ մարդասիրեկամ,
յարմէ տուրք բարիք պարգևի խրատեկամ,
ի քեզ շնորհեալ իմ միւս փրկութեամբ,
այս ցու հաւատամ, ըստ քեզ հանութեամբ.
կեցո՛ւ կարող Տէր, գի կեցից հոգւով:

Ղօղիւղ ի մեզս՝ զօգուտ կամեցող
եւ ըստ յանգամանք անմիջ տրամատող,
դու Տէր հարկեմնող, եւ դու բրժկող,
դու մեռուցանող, եւ կեցուցանող.
կեցո՛ւ կարող Տէր, գի կեցից հոգւով:

Ով Տէր բոլորից, քո եւս ծառայ,
որպէս եւ կամիս գիւնաց քո արայ,
եւ կալ դու բըրաւո՛ւ կազմեալ եւ բրժեալ,
ի հեղցիս այսմիկ, սակայն զգործեալ.
կեցո՛ւ կարող Տէր, գի կեցից հոգւով:

Բնոր չեմ բժիշկեմ առանց քոց կամաց,
ոչ դիմ մերգործեմ քարց քոյ շնորհաց,
տա՛ւր շնորհիւ ուրեմն՝ ցօրեւ յիս իմեանց,
գի քո հրամանաւ ապաքինեցայց.
կեցո՛ւ կարող Տէր, գի կեցից հոգւով:

Մտնույ եմ տիօք, քեւ յանցաւոր,
չեմ մընացակամ, եւ եմ անցաւոր,
մայրս իմեւ սակայն կարի աղցաւոր,
սառնապեալ այրի քեզ աղքատաւոր.
կեցո՛ւ կարող Տէր, գի կեցից հոգւով:

Եթէ կամիս Տէր սըմիմ պարգեւեալ
գորդի աղախմոյդ, եւ մընիթարեալ,
որպէս ի նայիմ՝ կիմ, մի՛ լար, ասա,
կեանքար բանիւ եւ առ իս մերձեալ.
կեցո՛ւ կարող Տէր, գի կեցից հոգւով:

Ակն ունիմ քեւ Տէր, ի մանացս յառնել,
ուշիւ զղջակամ գնեալ ապաշտել,
զկարգս իմ կարօտով գոհութեամբ պաշտել,
եւ գեղգ Պատարագ Հօր մատուցանել.
կեցո՛ւ կարող Տէր, գի կեցից հոգւով:

Էջ 29.— Անեղ Աստուածքն համայնից,
զձեզ աւրհնեսցէ ի ձէջ էից... — Ա-Մ:

Էջ 32-34, դատարկ:

Էջ 35.— Այլ եւս.— Աղաչեմ աստանօր
վարդապետէն...

Էջ 36.— Այլ.— Արդ աղաչեմ դարե-
ւանամ ամենագութն Աստուած...:

Էջ 40, դատարկ:

Էջ 41.— Ներբողեան ասացեալ ի Պ. Վ.
ի զայստեան ժեծի պատրիարքին.— Եթէ ի
մոյծ իւրաքանչիւր ասացուածոյ...:

Էջ 46, դատարկ:

Էջ 47.— Թուրքերէն օրհնութիւն ի Պ.
Վ.— Ի օրհնութիւնս աստուածային...: Պի
թէմաիլաթ քիլիլու սատաթ, ճուլէնիզէ սա-
լիմ հաթթ... — Ի Պօղոս վարդապետէն:

Էջ 49.— Այլ իմն, Պ.— Իսթիքրատէն
խէլաս էթսին... — Ի Պօղոս վարդապետէն:

Էջ 51.— Իսթիքրատէն ճիմիկիդի, էյ-
ղալէրտէն ճանընդի... — Ի Պօղոս
վարդապետէն:

Էջ 53.— Ի կեանս աստիս օրհնեալ լինիք

... — Ի Պօղոս վարդապետէ:
 էջ 55.— Իմթիկաճիւղն ոռահանիւր... —
 Ի Պոգոս վարդապետէ:
 էջ 56.— Իրաւանալ ի դործ բարոյ... —
 Ի Պօղոս վարդապետէ:
 էջ 58.— Իմգլանտը իսպառնէթիւր... —
 Ի Պօղոս վարդապետէ:
 էջ 60.— Ի հոյսն ձեր հեղծին շնորհք
 ... — Ի օռ վրա եւ:
 էջ 62, դատարկ:
 էջ 63.— Աւհանայց զձեզ Տէրն մեր Յս.
 Բս. ...:

էջ 64.— Եփրեմի Վասն Նեջեցեաց.—
 Ընդ տոբիթի պատահաւորութիւն ձեր տո զա-
 տուսքն...:

էջ 65.— Նորին եփրեմի.— Արդ մերձե-
 ցարուք առ իս եղբարք...:

էջ 67.— Արաշամու Մամիկոնէից ե-
 պիսկոպոսի առ Վաչագան Աղուանից Արքայ,
 Վասն տղիտութեան.— Ընդ դիր, ո՛վ սիրելի

էջ 68, դատարկ:
 էջ 69.— շեւրս. Մակայոյց:
 Ներբողեան Գովեստի Զորեցունց Արամ-
 ցրն ուր եղեմ սկիզբն Անապատի կարգիլ յա-
 ղագս մեր.— Աւհանայ Տէր Ես. Փրկիչ նո-
 րայոցն ազգի մարդկան...:
 Առ ձեզ պատում եղբարք,
 Ես Ներսէս յոյժ թշուառական,
 Հայցեցեք ընդ իմ առ հարքս,
 Եղիլ զիս առ անմահ արքայն:

Փոքրիկ Փելիպոս զրպիւր
 Իսպառնայ Բանին տաղական,
 զայս ինչպիս արար թէ տաա
 Եղիլաւ որ ողորմի տան:

էջ 83.— Նորին Ներսէսի Մակայոյ ա-
 սացեալ ողբերգական.— Մանուկ մտաւոր
 էի եւ հոգոյ բարոյ զիպեցայ...:

էջ 93-94, դատարկ:

1896

ՎԵՐՏԱՌՈՒԹԻՒՆՔ ԲԱՆԱՍՏԵՂԾԱԿԱՆՔ.— 1

Իսկիւտաք

1801, 1802

ՆՆԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Մաւալ 18×10·5×1·5: էջ 188: Հան-
 պամանք լաւ: Թուղթ հասարակ: Գրիչ եւ
 Ստացող՝ Մարտիրոս Սրկ. որդի Մոյսէյ
 Բահանայի: Գրութիւն՝ խորագրերները, ըս-
 կիւրհատողներ եւ զլխատառերը մասամբ կտր-
 միր, մնացեալը սև. մէկունով, միասին, 24
 տող: Նորագիր: Համառոտագրութիւնք
 սովորական դրեթէ: Կաշեկազմ խաւաքարտ-
 եայ օսկեղծ երէզներով:

էջ 1.— Ճակատ.

Վերտառութիւնք Բանաստեղծականք,
 ասացեալ եւ յօրինեալ ի մեծիմաստ հոգեւո-
 րաց ճոռոճարանից, եւ ի յումանէ բանասի-
 րէ թարգմանութեամբ հաւաքեալ եւ եղեալ
 ի մի տուփ, եւ որպէս թէ կազմեալ զիւրեք
 մի վարդի, եւ եղեալ իւր զստակ ի զլուի

Հայկազեան սևով: Զոր ի տեսանէն իմ հա-
 րայ ի սէր սորա, եւ զաղափարեալ օրինակե-
 ցի ի Դպրատանն զերահարչ Ռաչին Սրբոյ,
 որ ի Սէլամիէ թաղին Իւսթիւտարու, եւ բազ-
 մամեղ եւ տնարթն ծառայ վերողբեալ սրբ-
 րութեանն, եւ յետին պաշտօնեայ, Մարտի-
 րոս ամենանուստ սարկուղ:

Յամի Տեառն 1801, եւ ըստ մերում
 ՌՄՄ:

էջ 3.— Արտասանութիւն Այ. ի գործոց
 .— Ոյ, որ զաշխարհս մարեա ընդիւ՛ յաւի-
 տնից... — Բոյեւիս:

էջ 77.— Բարոյական երկտունն ոտանա-
 ւորք Կատունի:

էջ 78.— Գիրք Առաջին Կատունի.— Եթէ
 հոգի իցէ Աստուած...:

էջ 85.— Գիրք երկրորդ Կատունի.— Թէ

յիմաստնայ ի Տէր Հանդուցելոյ, որոյ ընդ հոգին Տէր յատարեցեալ. և եղան աստ ընդ վերայբերեցն ի մի տաւփ, ի ՌՄՄԱ, հոգի Ժ, ի բազմամեկ Մարտիրոս Սարկաւազէ:

Արդ է և սորա աշխատանքս, որ յետ ամեն լոնկոյ աշոյոյ՝ որք աշմ գրելոց ևմ աստ, ցնտոտ ևս կամ է ինձ ընդ ստատ գտանէ:

Բայց աշմ կամ եղև ինձ մեկապարտիս գրել աստ ցնտմեղ տաղս, և պարտոյնսն աստանաւորս, տաղեալ ի պատուելի Պապոստոս պիտաւոր Դպրէ մասն անձին իւրոյ, յորմամ անկեալ զնիւր ի մահճն հիւանդադին, յորմէ ոչ եղև հարց գերմանի:

Էջ 129. — Մեղոք մեռաւ, մոռք գերեւորս:

Էջ 130. — Ելի ի յուսպեղ վայրէն...

Էջ 131. — Աստի անձինս թէ աշխատեալ իսկապարեցաւ...

Էջ 132. — Սիրամարդիւ որոյն եղէ սիրահար...

Էջ 133. — Տերանն երեսիլ հայիլ, հայիլ երեսիլ տերանն... — Գոյնն, Տիտեմ Էիդիլ՝ Եսպր: Եւ իրբու կէս մի թարգմանէ դայի:

Էջ 133. — Բամբ ամամբ իսրատաւան յայնոսիկ յաւուրս ի մահիկ ասացեալ ի Պաղտատար գիտմաւոր Դպրէ:

Թէ ում ունիս զետ Ռարտամ և Եհրայան, Ժակոյի մի զնէ գրեղ ի տապան...

Էջ 140. — Ներքոցեմ ի վերա քերտողութեան. ի տէր Եսայի քանանայէ ասացեալ. — Ճերմականեան հեղինակի, ըստորոգեալ զայն հաւաստի...

Էջ 142. — Սոյն ոտանաւոր եւ ի մոյնոյ վասն մեկնութեան Սիրաբայ. — Մատան տեսալի՝ ասորն ըզմական...

Էջ 143. — Պատմաւ քէ վասն է՞ր աստ քիկայ Թուրքս ի Յակոբայ երանելի մահաւտակ վարդապետէ. աս տէր Կարապետ վա. մահայր վարդապետն կտուցաւ:

Ի հերոսն հետէ կամ էր բազմաց, և ցտակային բազմաք զի որբադրեցի նարեկն Սուրբ, յորոց մի էր և Մուրատեանց՝ յուստորեալ հոգի՝ Գասպար ամիրայն: Որոյ սակս պրէ առ կտուցու Անապարտ լեռաշնորդ Կարապետ երանաշնորհ վարդապետին, զի աստեանց զոմն հանճարեղ յերկիրն Մոկաց՝

առ ի պտանել զճնապաղիրն երանելայն Գրիգորի նարեկացոյն, և անտի որբապետ վերակին Սուրբ՝ յորեղէ մեղ: Երբմէ աստ քեցաւ տէր Եսկոր մեծիմաստ և աստուածաբան վարդապետն երանելի, և որնեալ աս եկիտ՝ և որբապետ յորեղէ նայն ամիրայն, յիւս ևս աստի և տապալեցաւ իսկ նարեկն Սուրբ: Բայց յասոյ քան դայն՝ զրէ աս տէր Կարապետ վարդապետն, թէ ո՞րպէս եկիտ և ո՞րպէս հաստորեմացաւ նոյնն յինչ, և Կարապետ վանահայր վարդապետն ցնոյն զիր ընդ որբապետն նարեկին յորեղէ Գասպար ամիրայն, որպէս ասացաք, ի ՌՄԺԸ | 1761 | իտին մերայ, և ի տեսանէն ցնոյն զիր Ստաֆիտ, տէր Սարգիս Եպիսկոպոսին՝ իսկոյն հրաքմամբ ասաց. Ո՞ր երկիր Հաստ, զետ ևս պտանելի՞ որբապետ ի ընդ տապալեալ շարադրութիւն աստոյ, և մեք յայնմամ կայտք յորին տեղ, և յէտր ցնոյն նորս: Եւ ասն նոյն զրէ՝ զորս հանդերձեալ ևմք զրէ ի ստորեւ, աս ի յինիլ յիշատակ աս յապալ կեկոցն:

Արդ նոյն աշխատանքի վարդապետն Եսկոր՝ յետ ամաց ինչ անցելոց նահատակեցաւ ի ճիւղանակերտ մասն ի Գո. հաստուցրո՞ւ լանթրիաց, որս յիշատակն որհնութեամբ եղելի, և ասորթիս նորս Տէր մեղ որբմեցի, ամէն:

Էջ 145. — Թուրք ի Յակոբայ՝ աս երբանիկ տէր իւր եւ հայր՝ Կարապետ մահաւորս ի վարդապետի:

Յարտոնալան քանացալ մահաբազմ՝ հոգեկան զիտասիլ կրիցգ՝ որ յաւէտ տրփիս փոփալի, որ արգեթիւնակալս սարակալ աս մեղ՝ սիրային սիրաւոր եւ միջմարտուն կատարապետն լրակամութեամբ, յայդիլ յարգարիլ, եւ տարիս՝ տարծալամանն, զեքարփայն երփնի՝ ճրածագ ծածակ երիւրմամբ Ողջիլ շոգշոգիլ, եւ գառ ի պարգաւրակն ծովէ՝ ամպ հոգիայոյ թերեւ պարգաւմաբ՝ տապալանմիցրս՝ ցոգիլ հեղեղիլ, որ եւ քեհէկոր շեղազոր մերայինս անկատար հոգեաց՝ յարունակ բազմաւոք, բարձեալ եւ կարիս, գտական կամօք՝ տար ի յամգ՝ յորդիլ յարմարիլ:

Արդ՝ ի մոյն խրախուսամաց՝ խոմաւորս մերանեալ եւ քանադատեցալ ի սերտաւ

կի սիրոյդ՝ ճակ ընդ ճեպ ճախրամօք ըմբռնուալոյր հարկիս՝ դժնէիս վերայ աստուր տաւրածեալ, այսինքն մաքրագամ ամսինքն արարուս հսկողին՝ ըղբշտեամն շափեւային՝ խօսուս մարգարտին՝ ճգնակ մատենին՝ իմք մագիծ տառին՝ խուզեալ գիտատիւն՝ կշռել գիտագամունն :

Կալեւոր վարկայ եւ ես որ ի վագ անտի իմ կեցիս հետէ՝ աստուրեաց ելով տեսեալ տուր՝ եւ ընդ սրտահերձ օղաչաւ բանից քայիլ հրաւրանի՝ անդամօր ըստ կարեացս, ի յոտին եւ ես կացի համդեմեալ, եւ դէպ ի մայկս երգեալ՝ ի սասկանածից լեռնաստեան փապարըս կորդաց՝ սարսուտեսն դժնեայ քարկուտաց՝ սոր ի սոր սահաւս՝ խաշար ճախիւ ուշ ի մտի եղեալ՝ արագ արշաւամբ ի Մանս հասի :

Որ և ի խորս խաղեալ ի հարուստ պատմութեանց՝ յաւանդութեմն մախնաց, ի յերկարակեմ հաւուց, ի գարնամեհրաշ ներգործութեանց՝ հաւատ արմատացեալ մեր մտի բազմաց, գոյով ի վառս քաւութեանց՝ որ յետայ հրաժարման տեղի վարկանքի տեսնն Սևանիայի մեծ վարժապետի՝ մաքուր սովորտի՝ արեան ընտանի՝ Սրբայն Գրիգորի պուտարածի եւ ճեխ յօդադի. եւ զի մայն մատենի ձեռնարկեմ, ըստ Տեառն ազգեցեալն եւ փաստ անուանի տէր Անանիայն, յարտեմնէ հայցուածով՝ խանդակաթ սիրով՝ լցեալ տմարեռի, որ եւ յաւարտից բանի Ուրբն ընծայեալ՝ յիւրոյն ճգեցմանց՝ յայտնի իմանի :

Բայց զի իմս պատահեալ տիպոյ յուսաժրար եղէ վտարանդեալ, ոչ յաւանքի լրբեալ եւ ոչ վստահաբար ձեռնամուշե եղեալ. այլ կեցրծմամբ մտախոյզ կէի ազգատեալ. ստեղծուած ծիր յիշատակի՝ որով լինիւր բանս մեր հաւատար. եւ մինչ կայի մեր սոյն խաբարեան, ծեր ում ժամանակաց դիւիս յամդիւման, ժտէր աղբսէր սակս դոստըմ իւրոյ քառամեայ ամանակաւ յազն անկակեմ, ախտիւ իլինճեակեմ, բնութիւն անդամօք ընդարմ լուծակեմ, ոչ ճգումն լեգուի և ոչ լիս ունկի ոչ ձեռն տարբերեալ, և ոչ յոտս յեմեալ, այլ համգոյր կոնքի խանձազեցելոյ՝ դիտասն դրմիւր ընդարմակի, մահու ցանկ տրփակ՝ քան թէ կեանց անն կալեալ :

Էր ժամս իբրու եօթնեկի՝ արփայն մաղաղի որ գտուին այն խնկալի՝ ի տուն

յախժողինն մուծի, եւ ի մախորդաց անտի հոգեկիր ճգեցուածեմն՝ մինչ նաւարտ երիցս եռեակ փընջակ մարդսից՝ հասումն խալամից՝ անդուր կրկնեցի, եւ յաղի անկեալ ի վառս տիրայեալ մածեալ ճշտինն՝ գահաւանդ վայրին՝ Ապարտից գահայն գնացի, ուր եւ մեզ հետաւուտ չգտաւ այրն հաւատալի՝ համդեմն մախորք մարմնակեմ եւ դոնալ թեւալքն տիրակեմ, որտիւ խրախակեմ՝ իբր պատգամաբար անտակեմ, թէ գոյստորն իմ գոր տեսեր յայնպիսի աղէտս համգարման. իսկայն ընդ մեկուսեանայն ի տանէն տառին դրուատեալ ի մոյն վայրկեմն յաջգակ իմն յարմար ձեւով՝ պնդեալ ուղղեցան խօթագանկ յօդաւածքն ամենայն, յեմեալ ի յոտին եւ բան ի լեգուի, եւ բայրն ի կարգին, ըգլանցեալն ճառեալ, մասից հաղորդեալ կտակ ասանդեալ, եւ ի Տէր համգեալ՝ բարոյս աղաչեալ, որպէս երբեմն Սիմէօն մախնի լուծեալ ի կայից բանիւ տիրակեմ :

Ոսկոյ որոյ եւ մերո հաւատ ընկալեալ՝ որոյ ձեռն արկի քանի գրեպակի, համգոյն գաղափարին գտեալ սրբեցի, ոչ թէ մտահան անցումաբ՝ համախալ շարիւ՝ եկամուտ ինչ մուծի, և ոչ բերքութեան ապաստան եղեալ՝ զՍրբայն լուսաւոր բանն վիճեցի, երկուցեալ յառաջելոյն թէ՛ որ յաւելու ի գիրս յայն՝ այլ ի մարին դիմակն, յաւելցն ի վերա մորա հարուածէն եօթնեալ. այլ յայն համդիսացայ, զի մի գտա իւրի գանց լիցի, այլ գաւելորդս պարապտ կետիւ պնդեցի, եւ զթերիս ընկուսանցսն՝ ծիրածից մշանալ արձան կառուցի. արդ՝ եթէ դժնէիս դուն աշխատանս շնորհ ինչ տեսնող իմայ եւ ազրուագում մերեանս պատուումակեց ի բնէ հայցազան առաջի գտցի. այն Տեառն փառս լիցի, եւ Սրբայն սակս որոյ ի համդէն մտի. եւ թէ աղաշնորհ յետս ընկեցի, այն ամօք ի յիս դարձցի, եւ Սրբայն բան՝ մի հպերեցի. ընդ որոյ՝ ցնիլ փեռնկտիլ փեղկիլ՝ կորնորար յարկից՝ միտաչու բանիցն եւ սիրարիդ աղբսանք իմն ապարտս լիցի, այժմ եւ անկէտ յախտեանս, ամէն :

Բան առ երգանիկ ծնողդ իմ Կարապետ տիեզերալոյս հեղինակը եւ վարդապետացն վարդապետդ ի քային հարագատես չնչին Յուսէրէն՝ ընկալ ճգեալք ի Տէր :

Էջ 153)։— Վասն մտակողական՝ կամ
հոյն է առևր ամական անուանց Եղեղց ի վե-
րա Լեթակալականաց, ոյն է գոթական կամ
հական անուանց։— Ածական անուանքն Ե-
րեսին եւ յւայ յերիւս տեղակաւ... :

Էջ 152.— Յաղաղութիւն շաղկապ ժայռերու, ճարձիկ և ևս :

էջ 153-154, դատարկ:

Էջ 157. — Ուսանաւոր Պատմութիւն Առ-
նաւորտ Տիւրքիոյ, արաբեան երեւիա Զե-
յալուն Քեօմիւրմեանց :

Էջ 158.— Պատմաւ համառօտ մախապէս
զրուքեան պատմութեանն Սարեբայի Սել-
ւոյ.— Գտնելի պէնի պրէկոյս իմ գտտանաւորս
Հնոց փիլիսոփայից . . . :

էջ 159.— Յաղագս Սաքերափն Սեկւոյ
ուսու մեծիայի, քէ ա՛լ, ուստի՞, զի՞նչ գործ
նշաւ, եւ զի՞նչ նորին վախճան.— Ի Զմիւ-
ռին թողաւ զի՛ միւնճի եւ թեկալ Ղարալ Մէջն
թէլէ, որդի՛ Սարկիսոյ Սեպի առնուստի Հրեայ
ամի յառնալ...:

Էջ 164.— Դաւամուքիւն յօրհնողի գր-
քոյս.— *Այլ ևս դաւանիմ եւ խոստովանիմ...*

:- Այս քանն երեւի անշուշտ:

էջ 166 — է եւ այս խորհուրդ մէծ իմն
հրաշխան, որ եղև առթիւ մին Անտաղուտին
... — է ը ե մ հ ա յ ի :

Ի՞նչ 168-... վասն Եփեմեոսի Առնապետ
Տիմոի ումմմմ, որ սիրեաց զազդիկ մի հրէի
Մըզասաւ ամուսն, եւ սուրբ խորհրդով քարո-
զէ զԳն. եւ ազդիկն խառնասիայ երբայ ընդ
մեռն ուր եւ իրավիցն ամուսնիկ.--- Երաստմայօր
քաղաք զուսար ոմն Հրէի... :

Էջ 188. — Եւրոանի սէֆա թէ օյտոիք ինչ
բան... — Սրեմիայի:

Յետնագոյն յիշատակագրու քիւն .—

1838

Էջ 2, շնորհակալ.— Յիշատակ է երուսաղեմի միտքան Սնդիկանայութեան ինտիմ զարգացումը մեծին Պոլսի Պոլսոս սրբազան արքեպիսկոպոսին ձեռնադրու աշակերտ Ջորլուից Տէր Կարապետեան ինտիմ շնորհակալութեան, ի դուռն Սրբոց Յակոբեանց մայր Սթոյոյն տմ. Հայոց։ Թիֆլիս 1938, սկսւմ. 6։

1897

ԲԱՌԱՐԱՆ ՀԱՅԵՐԷՆ - ԻՏԱԼԵՐԷՆ.- 1

ՄՈՒՐԱՏ ՎՐԺ. ԲԵՐԻԱՑԻ

Երուսաղեմ

1849

ՆՊԱՏԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

$$\sigma_{w_1 w_2} = 16.5 \times 10.5 \times 2 = 693 \text{ 达} + 298 =$$

Հանդամանք չատ լաւ: Թուղթ սկիտակ:
Գլուխին ամբողջովին սևեղրակ մեխանով,
միասին, 20-22 տողը: Շեղազեր: Համառոտ-
ազգութիւնը սակաւ: Կազմ կիսակաշի խա-
ւաքարտակ: Ստացող՝ Ստ. Ժաննոս Վրդ.
Տիգրանակերտցի:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ .—

Էջ Ա-Ը, դատարկ :

ԻՅ Ի.— Ճակատ.

Բառարան ծոցակիր ի Հայ յիտալական-
նկ, յօրինեալ եւ դասակարգեալ ի մեծանուն

դրանական մահտեսի Մուրաթայ Վարժապետէ Բերիպետ :

Երկրորդ անգամ օրինակելու է նորին ձեռագրէ՝ յաժմանէ՝ վարդապետէ ի Մխարա-նութենէ Սրբոց Յակոբեանց, յանուն Տիւրանակերոյի Ստեփաննոս չորհափայլ վարդապետի ի նոյն Սրբոյ Ուխտէ :

Ի ԹԻՒ ՆորՀայ Փրկչին 1849, Նոյեմբեր
ամսոյ սկիզբն, ի պերահռչակ Վահս Սրբոց
Յակոբեանց Առաքելոց, յերոսաղէմ :

ԷՅ Փ, դատարկ :

Էջ 1. — Բառարանի և Հայ՝ յիտարական,
ծագականը :

Արքայ, տղայա, բառերէ, մօնապոս :
 էջ 34 — Բ. — Բարախիւն, տիկաթթի-
 մէնթո :

էջ 59, դատարկ :
 էջ 80 — Ե. — Եղեմ, էտէն, փորատի-
 րո :

էջ 73 — Ը. — Ըղձանամ, տէղիտէրարէ :
 էջ 106 — Մ. — Մաղ, փունթա, շիմա,
 էսթրէմիթա :

էջ 170 — Յ. — Յալեցուցանի, սաժիա-
 բէ :

էջ 204 — Պ. — Պարատ, փապղցո :
 էջ 226 — Վ. — Վաղր, թիկրէ :
 էջ 239 — Բ. — Բարունապետ, կրտն
 տօթթօրէ :

էջ 255 — Օ. — Օղնական, ալոթօրէ :
 էջ 258 — Յատուկ անուանք արանց :
 Արդար, Ապիարո :
 էջ 264 — Յատուկ անուանք քաղաքաց :
 Աթէնք, Աթէնէ :

էջ 273 — Հրահանդ խօսակցութեան
 յիտալական լեզու :

Բարի յայտ, Պուօն ճիօրնո :
 Բարի Լըկելոյ, Պուօնա սերու :
 Զիւմբոյ հս, Գոմէ սթա ? :
 Լաւ Լեմ, Սթո պէնէ :

էջ 288 — Զրոյց զհիւանդութենէ :
 Զիւմբոյ անցուցիչ զայս զիշեր, Գոմէ
 ալթէլ փաստաթա յա նօթթէ :

էջ 289-298, դատարկ :

1898

Ա Ի Ե Տ Ա Ր Ա Ն. — 23

Շահապօմէ Գիւլ

ՊՁԹ = 1440

ՆԱԽԱՐԱՐԱՆԻՒՆՆԵՐ —

Մաւալ 15.5×12×5.5: էջ Բ + 502:
 Համարանք բաւարար. նորոգութիւն կրած.
 թիւթերը սխալ դասաւորուած: Թուղթ զոր-
 չօրակ, Գրիշ՝ Յր. Դոմիէնիտո: Դրութիւն՝
 սկզբնատողերը եւ զլիստիւնները կարծիք,
 Լըրեմն կապոյտ կամ ռսկեպոյն, մնացեալը
 սև. մնանուի, Լըկելոյն, 19 տող, Բոյորդիւր
 նորակերպ: Համարոտաղբուրիւնք սովոր-
 ականէն աւելի: Կարմրանքի խորանապարզ
 իւր ստրօք, էջ 1, 87, 221, 385: Կոչեկաղմ
 խաւաքարտեայ նորագործմ: Կնիք բոյորդի
 սեւադրոշմ, Վի. Մո. Ալաթ Եպիսկոպոս,
 թվ. Ռ՛՛՛՛՛ [= 1656], էջ Բ, վերեւ լուսանց-
 քին :

ԲՈՎԱՆԴԱՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐ —

էջ Ա, դատարկ :
 էջ 15 — Աւետարան Մաթէոսի. — Գիրք
 ծննդեան Յի. Քի. որդո Ղաւթի... :

էջ 87 — Աւետ. Մաթիւս. — Սկիզբն ա-
 ւետարանի Յի. Քի. որդոյն Աստուծոյ... :

էջ 221 — Աւետարան Ըստ Ղուկասու. —
 Քանդի լապտիք յաւտարեցին... :

էջ 385 — Աւետարան Ըստ Յոհաննու. —
 Ի սկզբումէ էր Բանն... :

էջ 499 — Աւետարան Ըստ Յովհաննու.
 Իրք կնոջ շնացելոյ :

Յիշատակարան Դրիշի. — 1440

էջ 501ա. — Փառք Եղակի անեկի, հոս-
 չիւսակ եւ մշտոպայծառ դաւանութեան,
 ամենատուր Երրորդութեան, Հօր եւ Որդո
 եւ Հոգոյն Սրբո, ամէն :

Որ եւ ալմալի աբար դմեռեայս մեղօք
 Հասանի ի վերջին դիժ Սր. Աւետարանի :

Բայց զրեցաւ յոմի Տեառն մերոյ Յի.
 Քի. Ռ Լըրդի, չորսաթիւրհորդի, քա-
 ոսաներորդի, եւ ի թուականիս Հառ ութաւ-
 Հարիւրերորդի, 2 եւ իններորդի, ի ձեռն
 անպիտան եւ սուտանուն զրէի, Յր. Ղ[ո]-
 մ[իւրիկ]ոյի, ի զիւղո որ կոչի Շահապօն,
 ընդ հովանեաւ սուրբ Եկեղեցոյս, որ Աստ-
 ուածածին կոչիւր :

Արդ աղաչեմ զամենեան զպատուելի
 պատահողոյ Սր. Աւետարանիս, զրելով կամ
 կարդալով կամ տեսանելով, յիշեցիք ի
 սուրբ եւ ի մաքրափայլ յաղօթն ձեր զգրող

սորայ, և զծնողոն իմ, զհոգեւոր և զմարմնաւոր զհանդուցեալսն ի Քս.:

Եւ աղաչեմ զի խոշորութեան և տնարահետութեան զրոյս անմեղադիր լինել զի տալաթի էր կար մեր: Նսեւ Տէրն Քս. ձեռքսն և ձեզ ներեացէ և թողութիսն չնորհեացէ, ամէն:

Աւարտ սորա եղև Եսեիս, ԺԳ օրն: Էջ 502ր, դատարի:

Յետևագայն յիշատակագրութիւնք.

1. էջ 219ա, բոլորդիր.— 1551

Փառք համադր անբաժանելի միասնական Սր. երբորդութեանն Հաւր և Որդոյ Ի Հոգոյն Սրբոյ, արժմ և միշտ և.:

Արդ ևս Մկրտիչ արեղէն տոբի զՍուրբ Աւետարանս ի Հայոց բնիկ իմոց յիշատակինձ և ծնողաց իմոց, հաւրն իմոյ պր. Ուրաւը կին և մարն իմոյ Մէհրապանին, և Բէկէր իմ Պաթուհիին, և սայ լամ. տրեան մերձաւորաց իմոց: Ով ոք հանդիպիք Սր. Աւետարանիս, կարդաւո՞ւ կամ արքնանկելով, յիշեցէք ի Քս. զՄկրտիչ արեղէն և զհայրն իւր զՍուրբանին, եւ յի բերանով զՍք. ռորթին ասացէք նոցա, և Ած. ձեզ ողորմի ամէն:

Այլ և յիշեցէք զեղիսարեթ ապաշխարողն և զքսայրն իւր Դավթաթ, և Ած. ողորմի ասացէք նոցա ամէն:

Թոբին Հայոց ՌԳ:

2. էջ 220ա, վերը, բոլորդիր մեծ.— Եւ Ած. ողորմի Ղուկիճանին, որ Բժէ դի. և.

բևտ Աւետարանիս զնսմն, վասն իւր հոգոյն. փրկէ Փրկիչն տիեզերաց ի սմ. յադտոյ մեկոց:

3. էջ 220ար, նստորդիր.— 1613

Կամաւն տմենակային Այ. և Մեխիթսեթ էրէցս բառացայ զՍր. Աւետարանս յիշատակ հոգոյ իմոյ, և կրկնակի ծնողացն իմոց, հաւրն իմոյ Սիմէոնին, և մարն իմ խանդըն, և կողակցին իմոյ Նազարին, և սրբոցն իմոյ Մարգարէին և Մարկոսին, և զհետալոյս մանկ(ան)անն իմոյ Մկրտչին, որք բնիկսնայք զՍր. Աւետարանս յիշեցէք զմեզ ի սուրբ ապաթս ձեռ, և Ած. զձեզ յիշէ իւր միւս անդամ զտոստեան ամէն. թոբ. Ռիմ:

4. էջ Բ, բոլորդիր անհարթ, ևստեանակ.— 1692

Այլ. ևս Ասաց Լպո. վկայեմ որ Մրոմբնեցի տէր Մեխիթսեթին կամաւ և ամարս. թևամբ Աւետարանն ևստր փրկաճամպեցի տէր Ղուկասին, և սայ Ձմ գին. ևստր էւտ. ևստ. Այլ. սայ ոչ ով տուի չկայ. բու է:

Այս Աւետարանս Վէրիճանն տուի սայ տէր Ղուկասն վաքի տրել: Եւ Ստրոխանս որդի Վլիշանին Աւետարանս տուի պապին հոգեւոր տիրին եղբորորդուն, Ռճն և. մէկն:

Եւ Մամեկ տէր Մեխիթսեթ իմ եղպեր Աղայճանս տխտնս մեր Սր. Աւետարան ծախեցինք տէր Ղուկասին, ևս ու ստաջ սոյ որ տալի անէ նպովաց լինի. ևս տէր Մեխիթսեթս զ(Ե)րեցի:

1899

Ա.— ՎԱՐԴԱՊԵՏՈՒԹԻԻՆ ՃՄՄԱՐՏՈՒԹԵԱՆ.— 13

ՊԵՏՐՈՍ ՎՐԳ. ԲԵՅԼԵՅԵՍԻ

[Եւ Բաղայ?]

1746 : 1756

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Մաւալ 16×10×4: էջք 586: Պրակք Թ+ Ժի: Հանդամանք լաւ: Թուղթ զեղնորակ: Գրիչ և Ստացող Յովհաննէս Երէց Եւքառա-

ցի (Կեսարացի): Գրութիւն՝ խորագիրները, սկզբնատողերը և զլիսատետերը կարճիր, մնացեալը սև մելանով, միասին, 20 տող: Նոտրագիր վարժ: Համառօտաբարութիւնք

յոյժ առատ: Ծաղկող՝ Գրեյլը: Գունաւոր
զարդաւոր եւ լուսանցազարդ դուլներու
սկիզբը, մեծ բաժանումները չանդերձ գլխա-
ղարդով: Գունաւոր խորանազարդ իւր սա-
րօք, էջ 5, 201: Նկար՝ Սր. Աւետարանին
Մարտի, էջ 200: Կաւեկալով տախտակեայ,
Կնիք սեւադրոշմ փակադիր, ՎՊ. Մ. Գաւիթ
Եպիսկոպոս, 1848, էջ 5, ստորին լուսանց-
քին:

ԲՈՎԱՆԴԱՆՈՒԹԻՒՆ.—

էջ 1-2, դատարկ, ոչ մաքուր:

էջ 3.— Դաւալտ, Գունաւոր չըջանալի
մէջ, կապոյտ կարմիր եւ սեւ տողերով, մաս
առ մաս:

Գիրք որ կոչի, Վարդապետութիւն
Ճշմարտութեան, որով իմաստանալով մարդ
ճանաչէ զժողովրդութիւնն իւր, եւ եղանի ի-
մաստուն եւ զդաստ, շարադրեցեալ ի Պետ-
րոսէ Վարդապետէ Թիֆլիցեցոյ, յամի Տեա-
որն 1722, ի Վէնէտիկ:

էջ 4.— Բառ առ Հմբերցոցմ:

էջ 5.— Վարդապետութիւն Առաջնե-
րորդ. ընդդէմ մոցա, որք զինքեանս երբեմնիկ
համարեմ վասն ունեւոյ զյաջադուրիւմ յաշ-
խարհիս ամիկ:— Ոչ գոյ յաշխարհի աշխ-
պիսի մարդ որ ոչ ցանկանայցէ կեալ երջան-
կապէս...:

էջ 28.— Վարդապետութիւն Երկրորդ:

էջ 173.— Վարդապետութիւն Տասնե-
րորդ:

էջ 192.— Վախճան յամի Տեառն 1746:

— Ցամկ Գրեյոյս:— 1-10 Գլուխներ:

էջ 194.— Վերջ Ցամկիս:

Բ.— ԵՍՈՒ ՄԵՌՈՆԻ.— 1

Բարսեղ եպս. Փառակեցի

էջ 195-196, դատարկ:

էջ 197.— Զաւալտ.— Կարմիր եւ սեւ
մեկան, փոխն ի փոխ.

է. Սր. Գիրք, Որում անուն եղաւ կո-
չիլ, Մառ Մեռօնի:

Յամի Տեառն մերոյ Յի. Գի. ՌէձԼԵ,
եւ ի մերս մեծ Թրլին ՌՄԳ ամի:

Ի Հայրապետութեան ամ. Հայոց սըր-
բաղան կաթողիկոսին տեառն Աղլքսանդրի
Կեսարացոյն, Սրբոյ եւ մեծի երկնահանգի-

տի եւ աղինասարասի Աթոռոյն էջմիածնի.
որոյ տրուալ միաբանի տեառն Բարսղի Բար-
մամեղ արհուր եպիսկոպոսի Փառակեցոյ,
երկասիրութեամբն բոտեալ եղև յոմասարաս
րանջղ զոր ի սմին, ի փառս Աստուծոյ:

էջ 198.— Առ բարեմիտ ընթերցողսն.—

Եւ որ ոք աստուածային շնորհաց զուսու-
փայլութիւնսն ի վերայ ինքեան, իբրև դոսկ-
ւոյ տարափ, տեղացուցանել կամիցի, որոց
ի բարեղործութիւնս, նախ քան զամ. Հար-
կաւոր է կարդան առ Ած. րստ ցուցակին,
զորս եղաք առաջի:

Եւ զկնի յայնմ կարելի է երկրորդաբար
ի սմին դոմարեալ քառակիրալ աստուածաբա-
նութեամբն զուսուփայլ կամսն Աստուծոյ,
իրեւ աղունս լուսոյ յեռացուցանել ի ուր-
տես սուրբ Լուսաւորչածին Եկեղեցոյ ման-
կանցն, ի վառս Այ. որհնկոյն յախտեանս,
Ամէն:

էջ 199, դատարկ:

Ա.— էջ 201.— Գարոց ասացեալ տեառն
Բարսղի արեւոյ եպս. ի Փառակեցոյ, ի բռն
Սր. Աւետարանիմ որ ասէ. Հաւատիք էմ
կեցուցիմ գգեղ, երբ ի խաղաղութիւն.— Այլ
արդ ըստ բառին Հաւատ է այն, որոյ վայն,
զոր աշօք ոչ տեսանեմք, եւ զղայութեամբ
ոչ շուսիմք, բայց Հաւատամք թէ է այնպէս
վասն ասութեան այլոյ, եւայն...:

Բ.— էջ 211.— Այ. և Տեառն մերոյ Յի.
Գի. բարեշնորհութեամբ պարգեւացն, ըստ
որում եւ ուսմա զբանս ի հոգեկիր արանց զի
եղեմեակ Աստուածաբանութեամ չորք եմ,
այսիմքն, Տպաւորեակն, Պատմաւորաւա-
կան, Նշանական, եւ իտրիրդակն.— Աստա-
նօր ասացուք ի նախ յաղաղս տպաւորականի
աստուածաբանութեան որ է ի դէմս ամենա-
սուրբ Երրորդութեանն և միոյ Աստուա-
ծութեանն...:

էջ 316.— Նորիմ Բարսղի արեւոյ եպս. ի
Փառակեցոյ արարեալ Գարոց Տպաւորակա-
նի Աստուածաբանութեամ, Գլուխ ԺԳ.— Եւ
զկնի ասելոյ առաջներորդ աստուածաբանու-
թեան տրպաւորականի՝ երկրորդաբար ա-
սեմք եւ վասն աստուածաբանութեան պատ-
ճառականին, որ առաւել է քան զառաջինն զի
յաղաղոս աստուածային անուանցն է քննու-
թիւն...:

էջ 333.— Յարմէ դարձեալ Քարոզ ի վե-
րայ մոյմոյ Աստուածաբանութեան Պատմա-
նաբանականի: Գլուխ ԺԵ.— Արդարեւ զո-
վելի են զհեղեղիքն ևւ պարսաւելի պարզելի-
քն, բաւ որում ասէ փիլիսոփայն Արիստո-
տել: . . .

էջ 342.— Յարմէ դարձեալ Քարոզ առ
մոյմ բամ: Գլուխ ԺԶ.— Եւ բաւ կարծեացն
Պատմոյն փիլիսոփային հոսմանեայ է հո-
յին, աշխնքն, բանական, ցամառական, ևւ
ցանկական. բանականին առաքինութիւնն է
խոնհմութիւնն, ցամառականին՝ հեղութիւնն
ևւ տրիսթիւնն, իսկ ցանկականին՝ ողջախո-
նութիւնն ևւ մոսթկարութիւնն. . . .

էջ 412.— Նորին Բարսղի արիւռ յայս-ի
բամբ ի մի վայր ժողովեալ. Յաղագս Քարոզի
Նշամական Աստուածաբանութեան, Գլուխ
ԻԲ.— Եւ ի կարճոյ գիտել նախ վասն բառին
որ ասի նշանական. . . .

էջ 426.— Յարմէ Քարոզ Յաղագս Յո-
բայ՝ որ էր օրինակ հնոյն Ադամայ եւ մո-
րայն: Գլուխ ԻԵ:

Դիտ.— Այս զլուրի մոռցուած է վեր-
ջագիր ցանկին մէջ ևւ այդ պատճառաւ յա-
ջորդ զլուրիները մէկ թիւ ետ ևւ մոռցած:

էջ 438.— Սմիմ մամն ի տիպ եւ ի պատ-
կեր Տեառն մերայ Յի. Քի. եղեւ. Գլուխ ԻԸ
— Սողոմոն՝ որ թարգմանի ինչպէս թիւն,
կոչեցաւ իմաստուն. . . .

էջ 440.— Յարմէ Քարոզ առ ի մոյմ շա-
ւիղ Յաղագս Մարգարէին Յովնան: Գլուխ
ԻԹ.— Եւ քան զամ. զոր ասացաք յայտնի
օրինակ Տեառն մերոյ Յի. Քի. Լկէւ մարդա-
րէն Յօնան. . . .

էջ 474.— Նորին Բարսղի արիւռ յայս-ի
բամբ Հորորդ կերպի Աստուածաբանութեան
Խորհրդականի: Գլուխ ԼԸ.— Եղանակ աստ-
ուածաբանութեան վերլուծանելով ի չորս
մասուն. . . .

էջ 517.— Նորին ի յայտմ տեղաւոյ յատ-

կապէս Քարոզ Յաղագս ազոյ մեծի ուրբայու
գիշերուայն: Գլուխ ԽԲ.— Աստուածային գիրք
յաճախապէս խօսին վասն սարսափելի յուո-
րս յուրաքանչեւ. . . .

էջ 541.— Նորին Քարոզ Յաղագս Յա-
րութեան Տեառն մերայ Յի. Քի.: Գլուխ ԽԳ
— Եւ բառն յարութիւն յատկապէս նշանա-
կէ զգործումն ի մահուանէ ի կեանս. . . .

էջ 547.— Նորին Քարոզ Յաղագս Թա-
մայի, ի բամմ՝ եւ յետ ուր առուր դարձեալ
էին ի մերքս աշակերտքն: Գլուխ ԽԴ:

էջ 554.— Նորին Բարսղի արիւռ յայս-ի
Բամբ Յաղագս Սրբայն Գրիգորի՝ մերայ Լու-
սաւորչին: Գլուխ ԽԵ.— Աստուածային
գիրք խօսին յաճախապէս վասն արարչու-
թեանն Աստուծոյ, պէսպէս խնամոցն, ևւ
բաղմատեան կարեւորութեանն նորին. . . .

էջ 582.— Յամկ Գրքոյս.— Ա՜՛՛՛ Գր-
քուններ:

էջ 585-586, զատարկ:

Մամր յիշատակագրութիւնք Գրչի.—
1756

1. էջ 315 վարր.— Զյծաղբոյ սորին
Յովաննէն անարժան իրիցի Կեոտարացոյ, ևւ
ի զեղջէն յեւթարոյ, զմնօղն իմ ևւ վարժա-
պետս իմ Աստուածատուր քահանայն, Ամէն:

2. էջ 473.— Եւ մեղ փրկեացէ Քո. Ած.ն
մեր, մանուտղ զծոյ գրին անարժան Ոյան-
նէս իրցի Կեոտարացոյ, ևւ ի կրկէն յեւթա-
րացոյ. թիւն ՌԲՃԵԻՆ, մարտի իԸ օրն, Ա-
մէն:

3. էջ 353, ստորտուր.— Գծաղբոյ Ո-
յաննէս իրիցի յեւթարացոյ:

Յետմագայն յիշատակագրութիւն.—

1855

էջ 5, ստորին յուանցքին, շեղագիր.—
Ետու տիրացու Ղազարոսին Քէլէրիկցոյ ի
բարեփայտս, 1855, յուլ. 22:

1900

ԺՈՂՈՎԱԾՈՅ

ԻԺՁ. ԳԱՐԻ

Ն. ԱՐԱՂԻՐՈՒԹԻՒՆ. —

Ծաւալ 15.5×11×3.5: էջ 248: Հան-
դամանք անբաւարար. վնասուած որդերէ եւ
հնութենէ: Թուղթ զարչորակ: Գրիչ վերջին
մասին՝ Մխիթար: Գրուածին այլադան, բո-
լորդիր, նոտրադիր: Կաշիկաղճ տախտակեայ
դրոշմադարդ: Կնիք սեւագրոշմ: Վարու-
թիւն: Ծո. Գր. էջ 198, ստորին լուսանց-
քին:

ԲՈՎԱՆԴԱՆՈՒԹԻՒՆ. —

էջ 1-4, պահպանակ թղթեայ, բոլոր-
դիր, ման Յայմատուրաց:

էջ 5, բոլորդիր վարժ. — [Պատմու-
թիւն?] Սրբոյն Գրիգորի Լուսաւորչիմ Ներ-
քողեան Ձառ ի յԱռաքիլա վարդապետէ Բա-
ղիւնացոյ ասացեալ. — Հմմտ. Թ. 1647, Ե.
Հատոր, էջ 468:

Արհնեայ Հայր Երկնաւոր լոյս անճառական,
զովեայ Որդին Առաւած Ժրնոնդ իսկական,
վառաւորեալ յաշտ Հոգին տրական,
յաշտեալ յայմատուր յաշտեալ յաշտեալ:

Եւ տաքէ մեղաք լըցեալ բազմապուն,
որ զովեցի զհոգոյ մարդկան լուսատուն,
զձեղ աղաչեմ յառաջ յոյժ աղերսագոյն,
մեղաք լըցեալ ինդրեւ առ Տէր Թողութիւն:

էջ 42. — ԲՃԻ [= 220] տուն է ի լմամ
աւտանաւորս Սր. Լուսաւորչիմ:

Յիշատակագրութիւն, ստորոտը, տար-
բեր մեղանոյ. — Յիշատակ Յովանիսին եւ
Կարապետին եւ ծնողաց նոցին եւ ամենեւուն
ամէն:

ՏՈՄԱՐ (ԹԵՐԻ)

էջ 43. — Բոլորդիր. — Ե երրեակն է:

Կայ զկարմիր դէր է երեկին որ ի զլու-

նին է, եւ հանդէպ ամսոյն զտցեալ ի մին
տուր զամսամուտն թէ յոր աւր է:

էջ 44. — Կրկնակ ամսոց այսպէս արայ
...:

Յիշատակագրութիւն, էջ 69, վարժ. —
Ուլ եղրայր, զՏոմարս կարդայ, զմեղապարտ
զծողս յիշեալ:

Այլ յիշատակագրութիւն, բոլորդիր
նոտրակերպ, տարբեր մեղանոյ, էջ 70, ըս-
տորտը. — Ձատացողս զրոցս Պետրոս սար-
դաւապ, որ սիրով ստացայ եւ ուրախու-
թեամբ, լոն մի չի աւարեցայ, անտման
էի, անուան էր մկրտութեան [աւրուած է] ա-
նտման էի, զպիր [ձեռնադրեցին, անուա-
նեղմ, Պետրոս, անտման եւ, անուան եւ
ստաթի Այ. ողորմած, Ած. ողորմի:

էջ 71. — Ձուգուտութիւն Հայոց ընդ
Հոռոմայեցոց տապէս արայ...:

էջ 97. — Ձուգուտութիւն Հայոց ընդ
Երրայեցոյ, տարացոյ եւ մակեղանացոյ...:
Յիշատակագրութիւն Գրիչ. —

էջ 99, ստորոտը. — Ուլ եղրայր, իսա-
լանաց եւ խոշորութեան զրոյս անմեղադիր
լիւր, զի հոգիս մեղաք խաւարեալ է, և միտ-
քսոյ կուրացեալ, զգործեցեալ մեղան յիշեմ եւ
սաքոնեմ, այլ յոյս ունիմ դժո. եւ զուրբ ա-
ղաթս ձեր, յիշեցէք, եւ Ած. զմեղ յիշէ ա-
մէն:

էջ 100. — Հանապապորդք են ուքա Գ-
ուգաց, Հոռոմայեցոց, յունաց, եւ վրաց...:

էջ 105, զատարակ:

էջ 106. — Կայ դժեմ թվական ՊԿԻ...:

էջ 106-128. — Տոմարական աղիւսակ-
ներ, սակաւ րացառութեամբ:

Յիշատակագրութիւն. —

էջ 129, վարժ, բոլորդիր նոտրակերպ.
— Ձվերջին զատացողս զրոցս, Պետրոս ա-
նտման սարկաւաղըս, որ անուան ունիմ եւ
զործսն ոչ ունիմ բարի, չեմ արժան սարկա-

ազատ, ի հալսի մասնակցի խնայ (դ)ստա-
ցայ դասի յիշատակ հոգույ խնայ. որք կոր-
դակ կամ արեւակէ՞ք յի սրտիս Ած. ողոր-
մի տասնէք և Ած. ձեզ և մեղ ողորմեսցի
յիւր միասնեպա՞մ դալուսան, և նմա մասք
յալտեսան աճէն:

Տ Ա Ղ Ա Ր Ա Ն. — 8

Էջ 130. — Գաւհար մարդն ինքնայգոյն

...

Էջ 131. — Աստուած անեղ անպարսպիծ
և անզնեկոյ... — Ա-Ք:

Էջ 133-242. — Նորարդիւր անարուեստ:

Էջ 133. — Ջրեղ Աստուած խոստովա-
նիմ, Էրկրպաղեմ և հաստամ. . . — Տես
Տաղարդիւր, Յով: Թրկուսանցի, Երուսա-
ղէմ, 1958, էջ 24:

Էջ 134. — Նորին Յովաննէի մասն քա-
նամայիլ եւ առաջնորդաց. — Հիմիկ ճարտար
բժիշկ ևս գու... — Տես նոյն, էջ 26:

Էջ 136. — Նորին Յովաննէի քան խրա-
տական. — Անձն իմ բնդէր Լեղեր շրնոց... —
Տես նոյն, էջ 27:

Էջ 137. — Նորին Յովաննէի քան պիտա-
նի. — Քանի դատիս ի հետ մեղաց, է անզգամ
մարդ կատարած... — Տես նոյն, էջ 29:

Էջ 138. — Նորին Յովաննիսի վասն սուտ
սիրելեաց ասացեալ քան պիտանի. — Իմ սիրտ
յո՛ւ լակնի՞ք Լրաս, ո՞ր սիրելի ի՞նչի՞ չկայ...
— Տես նոյն, էջ 30:

Էջ 139. — Նորին Յովաննիսի խրատ պի-
տանի. — Մեղաւոր և՛ մեղաւոր, ևս իմ ան-
ձամբ մրկայեմ... — Տես նոյն, էջ 31:

Էջ 140. — Նորին Յովաննիսի խրատ պի-
տանի. — Թէ լակի չկայ սուրբ մարդպետ
... — Տես նոյն, էջ 32:

Էջ 141. — Նորին Յովաննիսի խրատ պի-
տանի. — Ա՛քն որ հայի զյործն Աստուծոյ...
— Տես նոյն, էջ 33:

Էջ 143. — Նորին Յովաննիսի խրատ պի-
տանի. — Եւ մարտիչութիւն թրուսական... —
Տես նոյն, էջ 34:

Էջ 144. — Նորին Յովաննիսի խրատ պի-
տանի եւ ազտակար. — Եւ մարտիչութիւն է մարդ
աչար... — Տես նոյն, էջ 35:

Էջ 145. — Նորին Յովաննիսի, այլ եղիւ
— Մի մընար տարակոյս Լեղայր սիրելի...
— Տես նոյն, էջ 36:

Լուսանցազարտիւն Գրչի, էջ 145, ըս-
տորին լուսանցաթիւ, կարմրատառ. — Կարգա՝
կարգա՞, և զեղեկի զբնակի յիշատէ՞յ:

Էջ 146. — Յովաննէ քաղցրածայնի ա-
սացեալ, քան ազտակար եւ պիտանի. — Եւ
և՛ կորուսեալ ոչխար մարտեալ ի սուրբ
քա՛ հաստէն...

Էջ 148. — Նորին Յովաննէի երգ. — Յոր-
ձամ Գարբէլէյ, և յառնէն մեղաւորն ի հո-
ղոյն...

Էջ 149. — Երգ պիտանի յլուսեմ յալ-
դապետէ Բաղիշեցոյ: Երգեալ եւ զիս անպի-
տան Մխիթարս յիշեալ. — Անձն իմ առ թեղ
պաղատի արարիչ ամենայնի... — Ա-Ք. Ա-
ռաքելի է:

Էջ 152. — Նորին Առաքելի վասն ուսում-
նասիրաց մանկանց. — Այլն Աստուծոյ է ա-
րեւակ... — Ա-Ք:

Էջ 156. — Յորդարակ է. — Եւ մար մը-
տաց և Լեղեկի... — ՅԱռաքել է:

Էջ 156. — Նորին Առաքել վարդապետի
— Հաստար ամէն որդիք մարդկան...:

Էջ 158. — Այլուստ է. — Անի յիշ ևս
ա՛յլ բնուս, ու անպարտ ծուռ կու նայիս
...

Եւ Յովաննէ Թրկուսանցի, մի տար զեղեկ
փորձ աչա չարիս,

Որ յերեսով չամաշէս, հոգով ի հորն եր-

թաս մատիս:
Հմտ. — նոյն, էջ 45-46, ունի փոքր տարբե-
րութիւններ:

Էջ 160. — Բան ազտակար, Ֆրկի է և
սացեալ. — Գեղեցիկ պատկեր...:

Ներքեի մանրատառ, զրչէն, պարսպ
մնացած կէս էջին մէջտեղը, զգեղ շարժած
սերմն և՛ զերիս, տողէն ետէ:

Ու զերի ևս ողորմելի մեղօք հարեալ
ն: Միթիւր, ի Գրանէ կարի զարհուրեալ
ևս, ի չար խորհրդոց, ի ցանկալան տխրից,
և ի լիտի կանաց, ևս տառել չար յարակ-
ցաց:

Գեղեցիկ պատկեր ու հեր
որ պառնկած եմ կու մայիս,
իմաստուն մարդիք էին.
խիստ կատարեալ ոսկեր ու միս:

Կերակուր որդանց եղին,

Եւ փըտեցան ներքեւ հոգիս,
վազիւն ես այլ հէնց կու լինիմ,
այս մեղաւոր ող [որ] մեղիս:

Ձեմ գիտեր յուր մեռանիմ,
ոչ զոք ունիմ որ քաղէ զիս,
ոչ ունիմ տեղ հանգըստեան,
ւ ոչ խնդացեալ եմ սրտիս:

Ոչ եղբայր ոչ զոք ունիմ,
[որ աւաղէ, ափսոսայ զիս,
ոչ ծըլիմ, ոչ բուսանիմ,]
գերդ աղընձած սերմն եմ գերիս:

Թէ ունէիր նորտ ու ծառայ,
կամ կարեւոր յասնաւորիս,
նոքա այլ զիս ուրացան,
եւ ատեցին զազաւտ հոգիս:

Ձայս ի յիմ բախտէս ունիմ,
որ չի նախք քաղցր աշօք յիս,
իմ բախտովս այլ մարդ չէ ծնել,
զինչ կու նայիմ ի վրա բանիս:

Երբ տեսայ որ կու ձախէր,
գայլոց իբք էր առի գերիս,
փորեցի ես հոր ալոց,
եւ քաղեցա մինչ ի շունիս:

Չասէի քէ մեռանիմ,
կամ հողանայ ոսկերս ու միս,
խիստ յիմար անգէտ էի,
այլ չէր էկեր ռոտս այս քարիս:

Ե Ֆրիկ հէնց գիտէի,
քէ ծերութիւն չգլորէ զիս,
բարի գործք իսկի չունի,
որ գըթացեալ էր Տէրն ի յիս:

Ամօթով [ի] յԱստուծոյ,
եւ պարտական մինչ ի հոգիս,
շատոց պատմաւ եղէ չարեաց,
եղուկ ու վայ է այս ծերիս:

Երկու կնոջս չյաջողեց,
այս խոց մնա ի յ[իմ] սրտիս,
Արդ աղաչեմ գեղգ Տէր Աստուած,
որ դու լսես մեղաւ [ո]րիս:

Յորժամ որ ինձ մահ հանդիպի,
նա արհնեալ հողն ծածկէ զիս,
որ քէ այս այլ չհանդիպի,
նա անանցըն կրակն վառէ զիս:

Զինչ լեզու մարմնաւորաց,
մէկ բերանով ողորմէ զիս,
որ ծընա որդի մեղաց,
խիս [տ] աննարակ եմ այս գերիս:

Ձայս գանգատս ողորմ ասեմ,
իմ գըբաւղին երբ գայ մօտ յիս,
չեմ տեսել աստէն բարի,
անդէն դատել կամիս դու զիս:

Երբ հանց է ես լինելու,
հանդիպելու ի այս չարիս,
մակար չէր մայրն զիս բերեր,
որ չի դիպեր ես այս բանիս:

Ե Ֆրիկ զմ [ի] տեղ ժողվէ,
լաւ գիտացիր քէ ինչ կու խաւսիս,
երբ վազիւն ես մեռնելու,
քեզ հար էրայ, ինչ կու նայիս:

Երբ աստէ [ն]ս չես կենալու,
լաւ գանդէնի հոգսըն տանիս,
գտիրտդ յ[ա]մէն իրաց վերու,
որ դու ի հետ քեզ պարապիս:

Այս անցաւոր կեանքս անցանէ,
նարտար կացիր որ չխաբիս,
ի յանցաւորքս [մի] յուսար,
երբ կու գիտես որ խաբանիս:

Այսօր լալով ապաշխարէ,
քէ ակն ունիս որ գերծանիս,
մի պատն [ա]ռեր գայս օր ի վազն,
քէ չէ մեղաւք ռոմակապիս:

Ձեղբայրն յառջեւդ կու քաղեն,
դառնաս ւ ասես քէ դու ապրիս,
Քեզ այլ հաս(ա)նի մահն ի վերա,
զինչ որ գղայ որ կու հայիս:

Զինչ պատուական իբք յաշխարհիս,
գամէն քողուս եւ անցանիս,
ի մարմնաւորս մի մընար,
քէ մար մի կայ որ չֆակիս:

Որդեակ բանի մի պէտ արայ,
որ ի յայն կեանքն դու շահիս,
մարմնոյ աչեքդ կուրացոյ,
որ դու բնաւ ոչ սրգալիս:

Գրնայ ի հէնց տեղ բնակէ,
որ առանձին դու մէն լինիս,
թէ չէ դու երբ կարես կենալ
ի մէջ մարդկան որ յսարբիս:

Նմուսայելու ժամն գրնաց,
գինչ գերիկի արնն որ չունիս,
հանկալ հորդէ քեզ, ով ֆրիկ,
սուտ վարուք յէր կեղծաւորիս:

Գրնա ի հաւն դիր շինութիւն,
որ յաւիտեան անհոգ լինիս,
այս կեանքս մութն է եւ խաւար,
դու ի ձեռնդ քահ չունիս:

Դարանակալ նայ կայ քափեալ,
նարտաբ քայլէ որ չըմբռնիս,
յորժամ ելնես նայ հէնց գնայ,
որ ի յաշխարհս այլ չնայիս:

Տարամերժաւ օրս գնաց,
լաւ ընկերացն երբ հասանիս,
մինչդեռ ամառն է պէտ արայ,
որ ի ձըմեռն չանկանիս:

Զիւնն ի վերա լերինդ իջաւ,
յաջողութիւն դու քեզ չունիս,
թէ կառ ու կամ առնես այսօր,
ձիւնն այլ ի վայր գայ ու մըսիս:

Երթայ արեւն եւ մտանէ,
ի շինութիւն չհասանիս,
ձիւնըն ալիքդ է սպիտակել,
ձմեռն այն է որ ուժ չունիս:

Զես դու տղայ եւ անիմայ,
աղէկ լըսէ թէ խելք ունիս,
թող գայս խաւար յաշխարհ ի բաց,
լոյս աշխարհին թէ կակն ունիս:

ԶԱստուած անցել զոք մի սիրել,
որ դու ապայ մարդ կատարիս,
թէ գպատուիրանըն դու պահես,
հետ ընտրելոցն ամպով քոչիս:

Թէ այս վարուքս դու կենաս,
ի յանուամէ դու շուտ կոչիս,
էթէ լըսես այս խրատիս,
անանց լուսոյն շուտ հասանիս:

Հերիք խրատ է գոր տուի,
թէ այս բանիս դու սիրտ ունիս,
թէ չէ կապտէ գայդ քո լեզուտ,
եւ աւելի շատ յէ՞ր խաւսիս:

Դարձոյ գիւ Տէր, ի քեզ կոչէ,
գիւ մի քողուր անվայր վայրիս,
հրամայեցիր թէ գաւ խնդրեմ,
եւ թողում որ մոլորիս:

Աւգնեայ եւ տուր դարձ ի մեղաց,
ժամս հասաւ յինչ կու նայիս,
երեսք ի վայր եմ գըլորած,
իմ ապաւէն, կանգնեալ դու գիս:

Երկրպագեմ քո Տէրութեանդ,
որ յիմ լեզուս գայս կու խօսիս,
գայս անարժանս արժանացոյ,
ես կու գիտեմ որ կու կամիս:

Զերանաւէտ ձայնըն կոչէ,
գինչ մկրտած եմ յաշխարհիս,
դաւանդացս գգեզ Աստուած,
դու քաղցրութեամբ աչաւք հայիս:

Զաջ քո հզաւր դիր պահապան,
լսողաց եւ կարդացողիս,
դու լեր քաւիչ մեղաց նոցա,
որ յիւր ազօթքն յիշեն գիս:

Ազաչանաց խիստ կու լսես,
շուտ կու գջաւ քո պատկերիս,
փառք ամմանիտ յաւիտենից,
յարարածոց երկրպագիս:

Դու ես հաստատ եւ կենդանի,
որ յաւիտեան ոչ խափանիս,
եղականացս դու տէր եւ,
անգննելի որ ոչ քննիս:

Հմմտ. *Ֆրիկ Դիւան, Տիրայր Արքեպիսկոպոս, Նիւ Եորք, 1952, էջ 264-273, ունի բաւական տարբերութիւններ:*

Էջ 164.— Տաղ Առաքել վարդապետ
Բաղիշ.— Ամենայն փառք մարդոյ դատարկ
և ունայն... — Ա-Ք:

Էջ 167.— Յարդարակ է ըստ ամուսնի
եղբորդին.— Անիմաստ Առաքել ճարակ քեզ
արու... — Առաքելի է:

Էջ 167-168.— Այլ տաղ պիտանի եւ լաւ
— Անձն իմ արեւ սողութիւն... — Ա-Ք:

Էջ 170.— Յամենայն ժեղաց ի զատ առէ
դու կացիր... — Յ ա հ ա մ ի ս ի վ ա ե լ
ա ս:

Էջ 173.— Ողբ ագմիւ եւ պիտանի.—
Այժմա՛ն բընութիւն առի, ու յմահու աւրն ժո-
ռացայ...:

Էջ 175.— Ողբ է.— Տէրն զիս պատու-
եաց զիմաք, պատուական պայծառ պատկե-
րաւք...:

Էջ 176.— Ֆըրկամ է ասացեալ:

Ի անաւրէն եւ անառակ
երիտասարդ մանուկ իմ դու,
բաց գակամջըդ քո հոգոյ,
լըսէ գրանց պիտանսցու:

Յորժամ գգուխդ բանայիր,
սքեզ ցոյց տայիր մէջ բոգերու,
յեկեղեցին պիտէր բանալ,
խոստովանիլ Տեառն Աստուծոյ:

Երբ գնակատդ ի վեր տայիր,
կըռույ ջանիր հետ ամէնու,
քեզ հնագանդ պիտէր կենալ,
յոտք անգանիլ ամէն մարդոյ:

Աչաւ մաիք ի կին ատար,
վասն շնութեան ցանկանալու,
արդար ւ ուղիղ պիտէր հայիլ,
զինչ ի ծը [մ] աւ վանց հաւատոյ:

Յորժամ ականջ դնիր չարին,
ծիծաղէիր հետ գուսանու,
գաւտարանն պիտէր լսիլ,
կամ վարդապետաց փարգու:

Քիմբըդ խաց կացել է յերակ,
ի գարշ ի պեղծ հոռոտելու,
գայն որ պիտէր քեզ հոռոտել,
ի շիրիմաց խընգայ հոռու:

Երբ [ի] գետին դնիր գերեզդ,
վասն կարեաց աղամարդու,
զինչդ Աստուծոյ պիտէր դնել,
այն որ կարողն է այդ տալու:

Շըրքունիդ ցուխ էր ժողովել,
պակշոտայիր հետ ամէնու,
քեզ համարուքի պիտէր սիրով,
ի նշխարաց մարտիրոսու:

Դու գատամունիդ կրնտէիր,
զինչ ննգատը հարքած ուզտու,
քաղցըր պիտէր զինչդ բանալ,
ծիծաղելով դէմ սիրելու:

Զլեգուդ սըրել եւ չար եւ սուր,
չես ճանճրանալ յիշունց տալու,
իտաքանդ սոնդծած է դայ,
զԱստուած արեհնել յամէն ժամու:

Բերանդ պեղծ է եւ գազիր,
ի պեղծ եւ գարշ շատ ուտելու,
պիտէր ուրմովդ քաշակիր,
սուրք յարեհնել եւ ի մարմնոյ:

Զխրոչակդ լայն եւ դու բացել,
գանուշ ռատառի ի կուլ տալու,
կարաստ պիտէր զինչ [դ] պահել,
յամէն պըտղոց ի պաս կալու:

Լանջացդ անուշ գայ քո յերակ,
ձեռդ կընոջ անաւրիմու,
նոր մարտիւն էր սընուցած,
յաչն նշան էր տերունու:

Բագուկոտ հաստ էր եւ յաղթող,
վասն կուլոյ եւ ծծելու
Զայն որ պիտէր քեզ տարածել
յերկինքն ի վեր վասն աղաւթու:

Զեռներդ պեղծ եւ անմաւուր,
յաղտեղութեանց ի գըրկելու,
զինքն հացի պիտէր պահ [ել],
կամ յերեսիդ յաչ հանելու:

Սիրտըդ լըցեալ է ննգաւթեամբ,
գերդ զգագանի կամ զգայու.
զինչդ ողորմած պիտէր պահել,
դէմ աղք [ատ] աց եւ որբերու:

Միտք [տ] եւ հոգիտ էր խաւարել,
հետ աշխարհի սուտ բաներու,
զինքն պայծառ պիտէր պահել,
տաճար մահ [ր]ել Տեառն Աստու-
ծոյ:

Զատամոխդ արձակ ես դու բացել,
գերս զճիւղ կամ զջրոյ,
պարկեշտու քեամբ պիտէր կենալ,
սակաւ ուտել զինքն ի չափու:

Մարմինդ հեշտ էր եւ քնուշ,
հեշտ եւ անուշ զինքն պահելու,
հալածանաւ պիտէր պահել,
ըտաւնիկ չառնել անհուն որդու:

Մէջքդ կրնել ի չար գործոց,
պտուրնկաւ քեամբ խառնակելու,
ծընգերդ խոց կացել յերակ,
ի հետ մեղաց շատ դատելու:

Իբրևորով պիտէր զինքն մաշել,
մէջ զիշերաց ալօթելու,
կողկողագին պաղատանօք
ալալակել սրբտէ խորու:

Յաժարութեամբ երթիր ոտսւք,
վանց գողութեան ցանկանալու,
գո [ր] քեզ բոքիկ պիտէր վագել,
վասն մեղացրդ քաւելու:

Ոսկով հանդերձ դու հագնէիր,
վանց հրապարակ պարծեալու,
գոր քեզ սեւօք պիտէր կենալ,
որ զըրկեցար անհառ լուսոյ:

Մեղաւքդ մարդ ես կատարեալ,
խելքդ պակաս քան զերիտու,
զինքն զանաւուն ես դու վայրի,
չես ի բրննել շահուզնու:

Թափէ գգինդ եւ լրբացիր,
եւ իմացիր գոր տանջելու.
գիւր քան ըզտուր եւ գառ շրնչոյ,
մահն է ի մաւտ աղամորդոյ:

Դու գորն ի բուն կենաս ի քուն,
չես ի սսել թէ սուր կայ գայու,
Դու գայն ատեանն եւ մռացել,
որ քեզ հաշիւ լինի տալու:

Յորժամ գոչէ փողն ահագին,
պիտի ելնել քեզ ի հոգոյ,
հանց հառաչել դառն ու դրժար,
զինքն որ ելնէ որոտն յամուր:

Հայիս ի յաջ դեհ լի ձախու,
դուռնն չունիս իսկի բարոյ,
երբ հանդիպիս սառնամանեաց,
իէնց սարսափիս զինքն ի դիւու:

Ասես եղուկ հազար բերան,
հիմիկ չէ ժամն փոշիմանելու,
յափեւ աչացդ արեան վրտակ,
վայ տաս ասուրն ծնանիլու:

Հանց հարկանես գատամուկբոյ յի-
րար,
զինքն ելանէ ձայն կարկրտու,
մութն ու խաւար լինի պատել,
ահն առաւ անշէջ հրոյ:

Հեղու բոլոր մարմինդ յամէն,
զինքն որ հալի մոմն ի հրոյ,
յիշես զմեղքն քո գամէն,
նար չունենաս կաշառք տալու:

Մրնաս ողորմ եւ յուսգին,
տարեկուսած քիւնէ կայ գալու,
տեսնուս գիտոքն արդարոց,
գեղգ զրկած յամէն բարոյ:

Գայ քաջաւոր թագաւորաց,
եւ հատուցումն անէ գործոյ,
չարարարին չար տայ փոխան,
նար չունենաս զերծանելոյ:

Պապանձեցաւ խօսող լեզուդ,
գրու խոսք զինքն զգողու,
գալտուկ նայ [իւ] աչերդ ի դուս,
թէ յոր տեղիք հմ գնալու:

Տեսնուս գիւրն բորբոքեալ,
մեղաց որդունքն եւ ի յաշու,
կասեն թէ յերբ գայ մեր ծրնաւդ,
որ մեք ուտեմք անուշ խաշու:

Դու ին է գէր, ուն է վափուկ,
անդամն աղէկ խորովելու,
սիրտն եւ սակաւն եւ փորտուն,
թանձր է պատել գէր ճրագուն:

Բըտած հաւով է սընուցած,
անուշ գինի տայր խըմելու,
գմարմինն անուշ բտէր յերակ,
չունէր կասկած ի հօս գալու:

Ազատն գայր մերկ եւ ֆազցած,
բաժին չտայր իսկի հոգոյ,
ասէր անմտե մընամ գամէն
գանձ ու կումաշ ինձ մընալու:

Մահըն հասաւ յանկարծ [ակ] ի,
գիր ժողովածն եթող այլու,
խիստ փոշիման ի վայր մընաց,
պաշար չունէր հետ տանելու:

Աւազ ասաց հագար բերան,
ակըն չունի հէնց լինելու,
գանձն ու կումաշն գընաց ձեռաց,
բաժին չտվի իսկի հոգու:

Փըրիկ, գարթիք ի խոր քննոյդ,
արադ արա քեզ գընալու,
ժանգոտ պըզիմն ենք հաւասար,
նեքիւ հոգին ենք փըտելու:

Ձայն փողս տանք ոսկի առնունք,
եւ Աստուծոյ տանք ի շահու,
տանք գանցաւորս առնունք գանախ-
ցն,

բէ մեք ունիմք ակըն բարոյ:

Մեղաց սուգն ի հօս պահեմք,
որ դադարինք ի հաւն լալու,
ի տեղս տանք հոգոյ բաժին,
որ հասանիմք անամց լուսոյ:

Ով որ կարդայ իմ խըրատէս,
թող յետ բանայ գալանջն հոգոյ,
ոսկով գրէ ի մէջ սըրտին,
գայս բանս յերակ ի միտ առնու:

Ես անարժան Փըրիկ ծառայս,
արժան արբէք գիս յիշելու,
որ դուք յիշիք առհասարակ,
յորժամ գոչէ փողմ բարոյ:

Լսէք գճայն երանաւտ,
եկայք առ իս որդիք լուսոյ,

խառնիք [ի] դասն երկնաւորաց,
տայք գոհութիւն փառք Աստու-
ծոյ:

Երբորդութեան երկրպագէք,
Հօր եւ Որդոյ եւ Սուրբ Հոգոյն,
[եւ փառքս տալիք երից անձինդ,
անբաժանելի համագոյ]:

Դու ես Աստուած եւ կենդանի,
գիս քո տեսուդ արժանացոյ,
փառք փառաց թագաւորին,
որ է բագմեալ ի սեռ լուսոյ:

Ով զիմ անունս խափանէ,
գիրն գըրէ պարծենալով,
աստէն չառնու ինքն թողութիւն,
ւ անդէն գըրկի ինքն ի բարոյ:

Հմտ. Փրիկ Դիւան, էջ 302-311: Ու-
նի բաւական տարբերութիւններ:

էջ 181.— Նազաշի է ասացեալ.— Անձն
իմ քեզ վայ հազար բերան...

Նըղաշ հազար վայ քո հոգոյս,
որ անամթ ես ւ անհրեա,
գըր արբիչն ապականեցին,
դու մէկ խաւսից ոչ համբերես...

էջ 183.— Առաքել Վարդապետէ բան
գովելի, երգեայ եւ գտառապեալ Միսիթարս
յիշեայ, ով եղբայր.— Անթիւ չարեաւք ան-
ցա ես...— Ա-Ք:

էջ 187.— Յորդորակ. տէր Առաքել
Վարդաշ.— Արքա անմահ յերկնաին...—
Առաքել:

էջ 188.— Գովասանութիւն Սր. Աստ-
ուածածնի տէր Առաքել Վարդապետէ.— Այ-
բէն մինչ ի քէն, յայրէն մինչ ի քէն, գեղ
Աստուածածնին դովել սիրտու կու բաւէ...:

էջ 192.— Խոստովանիմ առ քեզ Տէր,
դանցանս որ ես գործեալ եմ...— Խաչա-
տար վարդապետ:

էջ 194.— Արեգական արդարութեան,
ալէլուիա, բացաւ մեզ դուռն ողորմութեան,
աւրհեալ է Տէր...— Ա-Ք:

էջ 196.— Սիրով ընտրեցիք ըզմարգա-
րէն քո...— Սիմեոնի երգ:

էջ 197. — Անարատ լուսով սատուածա-
յին յցեալ արդարեւ Յովանէս . . .

էջ 199. — Մաղթանք եւ Օրհնութիւնք,
Լուսանցարութիւն Գրչի. — 1519

էջ 204, ստորին լուսանցքին. — Վայ
յիս աստէն ի թիւ. 2918:

էջ 205. — Յորդորակք. — Յարեւելից
յարեւմուտս, մանկունք Սիրնի. . .

էջ 206. — Տաղ ազմիւ, Ար. Աստուա-
ծածնի. ասայ եւ զիս յիշեայ ի Տէր:

Ահա լեանն մեծ եւ յաշագին,
լուսայբորբոք ըստ Սինաին,
այր մի պայծառ ի գլուխ լեւին,
որպէս զոյս ըստրտիին:

Բնակեալդ ի լեանն զմբոսոյ,
պայծառացեալ նման լուսոյ,
սիրտ իմ վառեալ ի ծարաւոյ,
ի բաղձմանէ քոյին սիրոյ:

Արեւցուցես զիս ի պիւտոյ,
յիւղապործաց անճառ սիրոյ,
զի ծարաւի սիրտս հոգոյ,
յաւաքակաց քոց նրոնենոյ:

Ահա բաղձամ քեզ ցանկալի,
պայծառալտիպ եւ հրաշալի,
սիրտս սիրով խանդաղատի,
նուազեալ տեսիլամբ քո սքանչելի:

Թուրումն անուշ ի քէն բղիւն,
որպէս խնկոց ի բուրբառէ,
զրոնդունս մեր զմայլեցուցէ,
զերդ կինամոն եւ զհայուէ:

Գեղեցկատիպ լուսով իրայեալ,
մաքրապսոնոյն պայծառացեալ,
սիրտ իմ սիրով ի քեզ հարեալ,
զիտմամբ ի սէր քո պուշեալ:

.
Գեղեցկալ ըզսիրտս խորհրդոյ,
սպասեմ հրաշից ծաղման լուսոյ,
պասքեալքս ի սէր քո արեւցոյ,
գիւղ իւղ թափեալ է անուն քո:

էջ 213. — Աստուծոյ քեզ Մարիամ, զոր
Գարբիէլ սկըսբնօրեաց. . . — Ա-Ք:

էջ 216. — Տաղ Ար. Աստուծածնի. —
Առաջնաճաշակ պտղոյն. . . — Ա-Ք:

էջ 219. — Յովանիս ասացեալ:

1(1)

Եւ Յովհաննէս հոգով տկար,
եղա եկի յերկիր աւտար,
զովեմ զհաւքերդ հաւասար,
ուրայսու թեւս մարդկան հաւար:

2

Սիրամարգ հաւն երթար գար մար,
զյիսին երեք փետուր պայծառ,
էրեք գոնն սպիտակ գոհար,
ոսկիաճուլ մարգարտաշար:

3

Շլինիքն ու կուրծքն երթ ի վայր,
լուրջ ու կապուտ ծիրան կու այր,
յերկինքն ամէն գմբուխտ ու լալ,
զինչ արեգակն որ գայր ի մայր:

4

Զինչ կու թռչէր մայ կու փայլէր,
գերդ գարեգակն լուս կու տայր,
ի վերայ ոտիցն կու մայլէր,
խիստ փռչիման ի վայր մնայր:

5

Արսուն մեծ է քան գոչխար.
Տօրն ի դաշտերս կու կենայր,
ինչ կու թռչի մայ ցած կու երթայր,
զեր գէր մար ու հեւ ուն գայր:

6

Քաջ արծուին մամն չկայր,
ինչ մայ ի յորսն խվանայր,
սատանէին հաւք հաւասար,
լալախտակունք, վայրի ոչխարք:

7

Սրման մեծ էր ու անաչառ,
ինքն ի Հնդկաց յաշխարհն կայր,
ի Լիբանան Լեռնէն ի վայր,
զգերանն տունդ ու բարձրանայր:

8

Իշտըրմուղի տունն էր երկայր,

ուղտի քամաքն նմանայր,
գիւր ձուն կախեմ յամէն տաճար,
իւր ծիրտն յալմաստ երկաթն կայր:

9

Կեչեղական ձայն կու տայր,
դէմ ձմեռան որ ձունն գայր,
թէ ով որ մշտակ ունի անկայր,
թող շոյտ կարէ չի ցրտանայր:

10(21)

Կռունկ նստել հիստ կու ցնծայր,
հագել գկապուտ կու պարծենայր,
թէ գայտ հաւերտ որ կու գովեն,
քան զիմ փետուրս իսկի չկայր:

11

Ովակիմ հաւն փչէր սափար,
երգեհոնի պէս կու ցնծայր,
գինչ Գաբրիէլ փողն գռչէր,
ով որ լսէր կենդանանայր:

12(3)

Սարեկ նստել էր կու դռայր,
գինչ սարսափոտ կամ դիւահար,
գինչ գչանգ կամ գչաղանա,
ինքն գարկնայր ու ինքն խաղայր:

13(12)

Հաւայսան հաւն էր արդար,
ինքն ի Դաւթի սաղմ [ոս]ն կայր,
գարն յանապատն երթայր կենայր,
փառաքանէր գլծ. անդադար:

14

Խումրի անքիծ ու աղաթարար,
ծաւ ու սաղմոս կու ասէր երկար,
յանձն է հագել սպիտակ շուրջառ,
գինչ քահանայ հանդարտարար:

15

Պրգպղին գլուխն էր քար,
ինքն ի Հնդկաց աշխարհն կայր,
գլխին կոտրեն երկաթ ու քար,
իսկի չասէր թէ ցաւ կու տայր:

16(20)

Սընգուր բազէն ինչ վերանայր,

գիր շուքն ի ջուրն տեսաներ,
գիտէր թէ հաւ էր կու լեղայր,
իջնէր խեղդէր ի ջուրն ի վայր:

17(14)

Շահեն բազէն էր շահարար,
ի պարոնայտ ի մատն կենայր,
գինչ որ խաս պարոն մի կայր,
ի վերա բազկացն կու կենայր:

18

Չոր յակոբին պիտէր խղճալ,
նիւն էր րաքաւ, անձն էր նիհար,
գաւրն ի ծովեգերն կու կենայր,
ամէն յաւր մի ձկան համար:

19

Կասկամն ի կախ ի ծառն ի վայր,
յաչացն արիւն կու կաթկաթէր,
գաւր [ն] կամչէր թէ գենահար,
մեկ մն չկայր առնուլ ի վայր:

20(9)

Իգնարուտիկն էր խիստ տըռառ,
հետ ակասին երթայր ու գար,
Շորդունքն ի վեր քաշէր քարտար,
իւր ծագերուն տանէր հաւասար:

21(10)

Լըծէլծէն ի շուռ կու գայր,
շինահներուն խրատ կու տայր,
յծէ լծէ սուէ քարտար,
գերդ գհաւտաղ կամ գմանկալ:

22(2)

Արտուտիկն ճլվլայր,
առաւաւտուն երբ լուսանայր,
անդադար փառաքանէր,
գլստուած որ յեթն երկինքն կայր:

23(4)

Ծիծեռնիկն էր տուն շինել,
գիւր հայրենի տուն եւ տաճարն,
տանաքին վերա նստէր,
սաղմոսն ասէր գաւրն անդադար:

24(17)

Ափլաւրն ի տախտն ի շուռ կու գայր,

յիբիկունէն ի քառն ելնայր,
յմէ հրեշտակաց բարբառն առնոյր
օսպուցս տայր ու կլկայր:

25(15)

մեղու քաղին էր մեղն յերկար,
չբողուր մեղուն որ շատանայր,
բմեղուն քաղէր անխղճաբար,
որ նա տանէր մեղուի համար:

26

Բրբուն ի վարդն կարատ տ կայր.
որ գոր սիրեն երկու ք գիրար.
քաւլէր ի վարթն ու հարքեմայր,
նոտէն ինէր խն ու խումար:

27

Եւախն վագէր ի սարէ սար,
գծայնն ամէն մարդ կու լսէր.
գիւց արծուին
մէջէն բեկէր ու ընկնէր ի վայր:

28(13)

Աղանի ոսկիփետուր
այր գարդարեայ հաւերդ արդայր.
Բոբա երաւ կապին [հագար],
եւ ի նովին մարտի հագար:

29(7)

Թու քաֆն ի մեծ դարպասն կայր.
չքողոյր լսաթուն որ բոգանայր.
մեծ պարունին զխապարն տայր,
այնոր յաւէն խիստ վախեմայր:

30

Շնորարն զինչ տղա կու լայ,
զինչ շան լակոտ կու գնծգնծայ,
լանձն է հագել զինչ ներկարար,
կարմիր երեսք, դեղին աստառ:

31(16)

Ցին է նեղեալ զինչ գդադար,
ի գեղորէս ի շուռ կու գայր,
թէ հագար թուր կա քաշած, նո՛ւ
գիաւու ձագ առնայր վերանայր:

32

Բվուիճակին աչքն էր չազայր,

զար յաւերակսն կու կեմայ,
բերնովն անձին վայ կու տայ:
— Հմմտ. Թ. 1133, Դ. Հատոր, էջ
206-207, 21 տուն միայն:

էջ 223. — Տաղ վարդավառին է. — Դո.
Հար վարդըն վառ առնայ...

էջ 224. — Տաղ ագնիւ Սք. Աստուածած.
նի. ասայ եւ գտառապետս յիշեայ ի Տէր
վանն Աստուծոյ... — Արեւ յառառու, տու-
հար Աստուծոյ... — Ա-Ք:

էջ 226. — Տէր Առաքել վարդապետէ ա-
սացեալ — Այրէն միշտ է քէն, Գրիստոս
մեղայ քից... — Ա-Ք:

էջ 228. —

Արհնեալ վառաւոր սքանչելի զարմանք,
մարգարէքն որ ասացին սրբոյն յապան,
թէ զա Գրիստոս առնու մարմին կուտակն,
թէ զա Գրիստոս առնու մարմին կուտակն:

Սախան բոսդինի զկրչաք զուր հախտան,
հիմիւ իբի միւթ սոյար քթարտան... .

էջ 230. — Այս են ամ. գլխուր հոյմք
որ շնէն ի վերա երեսաց երկրի...

էջ 231. — Եղանակ մամուց է:

էջ 232-237. բոյրդիւր մանրատեսակ:

էջ 232. — Աստուաւոր բանս իրաւապէս
զկալ առցէ:

Արդ այտքիկ բաւականացի առ ի մէջ
է տեսութիւն բանիւ Այմ դարձուցուք
զմակոյկ լիւրիս մեր ի բանս յորդորական,
չարժել զընթրան մեր յարհնարանութիւն
...

էջ 237. — Ով Տէր իմ Բս. Բս. բան Հաւր
եւ Որդին, տուք ինձ անկատարիս զկատար-
եալ բանից քոց Թարգմանութիւն...

էջ 239. — Ով դասք լուսերամից եւ կա-
հառք աստեղափայլ սուրբ Հանդիսից...

էջ 241. — Յարեւելից յարեւմտոս ման-
կունք Սիւնի...

էջ 242, նոտրադիւր անհարթ, տոմարա-
դիտակն մանրուք:

էջ 243. — Ժողովրդապետն Գո. Ած.
մեր աւրհնեցէ զամ. քրիստոնեայս...

էջ 244, անհարթ գրով, աւրհնաբանու-
թիւն:

էջ 246-248, կիսով չափ մնառուած.

ուսականակ թղթեայ բոլորդէր, մասն Յայս-
մաւ ուրաց :

Յետմագայն յիշատակագրութիւնք .

1. էջ 198, բոլորդէր .— Դարձեալ յիշե-
ցէ[ր] ի մաքրայիւսլ աղօթս ձեր Զբանդար
եւ զորդին իւր զՅովանէս եւ զԿարապետն եւ
զկողակիցն իւր զՎառվառն եւ զորդին Յո-
վանիսին զՍարգիսն, եւ դամ . արեան մերձա-

ւորս ամէն :

Ներքեւը ամեաքք գրով .

2. Գիրքս այս յիշատակ է Պետրոսին,
սուտ ամեն սարգաւազ որ անունս ունիմ եւ
զործն ոչ . սեւեբեա եմ ատաջի Այ . որ բարին
զործ մի չի զործեցի, վայ եւ եղուկ է ինձ :

3. էջ 230, ստորոտը, չեղագիր .— Գիրք-
քս յիշատակ է Կեսարացի Շայի Վարդա-
պետին յերուսաղէմ ի դուռն Սր . Յակոբայ :

1901

ՄԵԿՆՈՒԹԻՒՆ ՏՈՒՄԱՐԻ.— 16

ՅԱԿՈԲ ՎՐԻ. ՂՐԻՄԵՑԻ

Եւդոկիա = Թոխաք

Ռեմ = 1593

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Մասալ 15.5×10.5×4.5: էջ 432: Հան-
դամանք լաւ: Թուղթ կոկեայ: Գրիչ՝ Յակոբ
Երէց, որդի Աստուածատուրի: Գրուածն՝
յոխաղիրնէրը եւ մասամբ խորագիրնէրը
կաթիւր, մնացեալը սեւ մելանով, միասին,
16 տող: Նոտարգիր: Համառոտագրութիւնք
առատ: Կաշեկադմ տախտակեայ: Կնիք Հա-
յաստո լիտկադիր էջ 41, 146: Այլ կնիք ա-
րարատառ գրամ Լուծֆալլահ Արսլան, էջ
42, 145, 339: Ստացող՝ մղտեսի Յովանէս :

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.—

էջ 1-2, գրչափորձ եւայն :

էջ 3.— Մեկնութիւն Տումարի, զոր
ինդրեանք Թումայ Վարդապետ Մեծփայ
Վանաց աստուածաբանակ ուխտին, եւ սիրով
զհայցուածս նորա կատարեալ Յակոբ Վար-
դապետի Ղրիմացոյ .— Զհայցուածս դերեր-
ջանիկ բարունապետի . . .

էջ 105.— Թուական այսպէս արայ :

էջ 128.— Իսկ վասն յատկութեան լուս-
նի գիտելի է . . .

էջ 192.— Ամսամուտ այսպէս արայ :

էջ 216.— Աւաք լրումն այսպէս արայ
.— երբի իրս ինդրեի չի աստ . . .

Լուսամցագրութիւն Գրչի, էջ 267.—
Մանուցումն լինա ձեզ հայրք իմ եւ եղբարք :

որ ժի տանուեցաք մէկ անունն ի յօրինակն
չի կար, որ է Աղեղնօրն, չի մեղադրէք :

էջ 304.— Ներքոյ, տեսանիլի է թէ
գինջ է յատկութիւն միաշարաքիմ որ է Կի-
րակի :

էջ 375.— Նորին Յակոբ Վարդապետի
Ղրիմացոյ, Յաղագս տումարական մակա-
ցութեան, թէ ի յորոց մարդկան՝ արհեստո-
րեցաւ :

էջ 397.— Յաղագս Շրջամաց .— Յառա-
ջին շրջանին եւ Աղամ ի գրախորն . . .

էջ 407.— Վասն ցուցանելոյ գտանման
իմաստաւորութեան որ եմ քառով վեց :

էջ 414.— ՅԱղէքսանդրիայ կողմանս
ժամս ժ, նոյնպէս ի Պաղեստին է . ի ոպդոնի
կողման Թ, եւ կէս, ի Հասաստան եւ ի հոռոս
կողման Թ, ի Կոստանդնուպոլիս եւ ի Պոն-
տոս Ը եւ կէս, եւ ի վերին Հայաստանի, եւ
այլ հիւսիսային Ը, միայն ժամս է. եւ կող-
մանք բնակութեան մարդկան չպիտեմք :

Առաջինի ի քաղաքէն մերոյ է, ի ներ-
քուտ Հնդկաց, եւ դասոք են այսոցիկ, Նա-
բան կղզի, յորմէ հոռի Փխոն դետ, զոր ե-
լենացիք Գանդէս անուանեն, իսկ բնակիչք
սլաւաբիւն Հնդկիք կոչեն . . .

էջ 425.— Քաղաք եւ չինոք նոցա .— Ա-
մասիա թաղաւոր զՄսիս չինեց . . .

Յիշատակարան Հնդկեանի .—

հը 404.— Փառք... Արդ ով բարունի
և աստուածային իմաստութեանն ցանկա-
ցող, Հոգեւոր որդեակ իմ, եւ եղբայր բաղ-
ձայի, Վարդապետ Թովմայ...

Յիշատակարան Գրչի.— 1593

հը 406, նախորդին ներքեւ.— Գրեցաւ
թվ. Ռեմբ.

Այլ եւ անսրժան զրիչս յիշեցէք ի մաք-
րայիւսլ աղօթն ձեր, որ բազում աշխատու-
թեամբ զրեցի, զի անծանօթ եւ խրթին զիրք
էր, եւ ես ի մէջ նեղութեան կայի, զի մայրն
իմ կայր անկեալ ի յանկողնի, Զ ամիս, եւ
եւ տառապանօք զրէիւ Աղաչեմ զձեզ, յիշե-
ցէք, Ահայր մեղային մի, զիս եւ զնոցս իմ,
եւ որ յիշէ զմեզ, Ած. զիւր մեղքն քօէ ամէն:

Մեծ յիշատակարան Գրչի.— 1593

հը 429.— Փառք Համայնոյ անբաժա-
նելի եւ միասնական Սր. Երրորդութեանն,
Հաւր եւ Որդոյ եւ Հոգոյն Սրբոյ, այժմ եւ
միշտ եւ յաւիտեանս յաւիտենիւ ամէն:

Որ ետ կարողութիւն տկար անձինս եւ
ախմար մտացս, որ կծալորեցի զայս զժար եւ
խորդին տուժարական արհեստից մեկնու-
թիւնս, որ անհաս է տղիտաց եւ անխմաստից
զրեւոյ եւ ընթեռնելոյ, եւ իմաստասիրաց
զիւրին է եւ ախորժ որպէս Երանելոյն Յակոբ
Ղրիմեցոյն:

Եւ սմին նման քահանայ մի կույր ի քա-
ղաքիս Եղովկիայ, որ աժմ ասի Թօխաթ, տէր
Գրիգոր անուն, եւ դասասաց վարդապետք
չէին հասու նորա լոխաստութեանն: Եւ նայ
փափաքանաւք ետ Յակոբ իրիցուս սկրսկը-
նուլ, եւ ոչ ժամանեց զորցս աւարտելոյ,
այլ առ Ած. փութեցաւ. եւ մեր ամենեցուն

անմխիթար սուք Լթող, մինչ զի մեծ բարու-
նայրեան Աղարիան արտոտվեաց եւ ասաց թի
աշխարհի արեւական է խաւարեր, որոյ յիշա-
տակն աւրհնութեամբ եղիցի ամէն:

Եւ մնաց կիսկատար զիրքս այս ի քովս
ժամանակս լազոմաւ: Եւ կայր ի քաղաքիս
այս Բ աչէն լուսօր մի, եւ յի էր ամ. իմաս-
տութեան եւ տուժարական բանից, եւ եկեալ
աղաչանաւք ետ զրեւ զմնացեալ, եւ ստացո
յոսյ ի արդար ընչից եւ ի հայայ վաստակէն
մղտեւի Յովաննէն, յիշատակ իւր եւ իւր
ամ. արեան մերձաւորացն Հօսաար. եւ որ
մղտեւի Յովաննէսին Ած. ողորմի ասէ, Ած.
զիւր ամ. մեղքն քօէ:

Դարձեալ զրեցաւ սայ ի թվ. Ռեմբ.,
ոկայտեմբեր ամսոյ ԽԴ, ձեռամբ մեղաւոր եւ
անարժան Յակոբ իրիցու, որ անուամբս մի-
այն կոչիմ քահանայ եւ զործովս ունայն:
Անմեղայիւր լերուք զրիս անյարժարութեա-
նըն, զի երբեմն երբեմն զրեցի, եւ զի անծա-
նօթ բան էր, մինչ զի մէկ բանին ի վերա Գ
անկամ եւ Դ կու նայէի թէ սղալ չի զրի եւ
տուժարն ի տեղացն խախտի:

Գրեցու սայ ընդ Հովանեօ Սրբոյն Ստե-
փանոսի, եւ Սրբոյն Յակոբայ. Կրկին տղա-
չեմ զձեզ, որք հանդիպիք սմա, կարդայով
կամ օրինակելով, դանարժան զրիչս զՅակոբ
էրէցս, եւ զհայրն իմ զԱստուածատուրն, եւ
զմայրն իմ զՊանփաչան, եւ դամ. արեան
մերձօրս յիշեցէք, եւ Ած. ողորմի ասացէք,
ամէն:

Յետնագայն յիշատակագրութիւն.—

հը 432, անհարթ զրով.— Ես խոճա Սէ-
ֆէրճանս զնեցի ի յուսալոր Յովաննէսին ի
վայելում որդոյ իմոյ զոր Աստուած բարով
վայելել տացէ, ամէն:

1902

ԱՂԱՄԳԻՐՔ.— 7

ԱՌԱՔԵԼ ԵՊՍ. ՍԻՒՆԵԱՑ

Կ. ՊԵՂԻՈՒ

ՌՃՀԹ = 1730

ՆԿԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ.—

Մասայ 16×10.5×1.5: էջ 216: Հանդիմանք լաւ, թէեւ ոչ դերձ ցեցերու հպումէն: Թուղթ հասարակ: Գրիչ եւ Ստացող՝ Մարգարիտ: Գրութիւն՝ վերնադիրները, բնակչութիւնը եւ պիտատուերը կարմիր, մնացեալը սեւ մելանով, միասին, 22 տող: Նոտրադիր: Համառօտադրութիւնք սովորական դրեթէ: Կաշեկազմ խաւաքարտեայ դրամապարզ:

ԲՈՎԱՆԴԱՅԻՆԻԹԻՒՆ.—

էջ 1-2, դատարկ:

էջ 3-10, տարբեր թուղթ եւ դրձուքիւն:

էջ 3, պոռնոթովի մելանով.— Ճակատ.

Սկիզբն զրոյս ուր կոչի ԱԴԱՄ ԳԻՐԺ, յորում զոյ պատմութիւն յաղաղա նախնւոյն Այսմայ, զանազան մտածութեամբ եւ պէսպէս խորհողովք, ոտանաւորաբար ասացեալ Դ հատոր դիք եւ ի մի տուր կազմեալ, աւտան Առաքելոյ Սիւնեաց եպիսկոպոսի:

Առաջին Հատորն վաճառ նախնեացն:

Երկրորդ Հատոր, դարձեալ վաճառ նախնեացն այլ եղանակ ձայնիւ:

Երրորդ Հատոր, նոյնպէս ի դէմս նախնեաց:

Չորրորդ Հատոր, երկու զանազանք առ Սր. Երրորդութիւն, առ Բրիտանոս, առ Սրբութիւն Առաքելաձայնի Չ արուբեհիւ, եւ առ այլ սուրբ, այլեւայլ եղանակաւ ասացեալ:

Հաւաքեցեալ ի նշանակէ ումմիւն (Մաղաքիա) չնչին ծառայէ, յամի Տեառն ՌՁԼ, եւ Հայոց ՌՃՀԹ [= 1730]:

Ի փոստ ամենամեծին Աստուծոյ եւ օգոստ եղբարց բանասիրաց, ի Կոստանդինուպոլիս:

էջ 4.— Առաջին Հատորն ի պոսմայի

Առաջին Հատորէն:

Երկրորդ Հատորն ձեռագիր Մինասն դրած է:

Երրորդ Հատորն պատմայի երկրորդ Հատորէն:

Չորրորդ Հատորն իմ դրածէն: Գրեթէ էն:

էջ 5.— Յանկ Առաջին Հատորի.— Ա-ԻՁ Գլուխներ:

էջ 7.— Յանկ երկրորդ Հատորին:

էջ 8.— Յանկ երրորդ Հատորին: 1-10 Գլուխներ:

էջ 9.— Յանկ Չորրորդ Հատորին:

էջ 10, դատարկ:

էջ 11-12, դատարկ:

էջ 13.— Հատոր երկրորդ:

Պատմութիւնք, մախ վառն գեղեցկազայտութեամբ մախնեացն եւ վայելչութեամբ դրախտիմ, հաւ Ա, տու Ա:

Յորժամ Աղամ սոնգծաւ քան զարեղակն էր,

իւրոյ արարողին կերպին նմանէր: . . .

էջ 3.— Հատոր երրորդ, մոյնպէս ի դէմս մախնեաց, հաւս ժ, տու Ա ՄԻԴ:

Վասն զամազան խաւաքութեամբ մախնեաց մերոց Աղամայ եւ Յայի. բառառեալ քար ասացեալ, տու Ա.— Ընդ բանսրկութիւն յոյժ զարմացայ: . . .

էջ 87.— Վերջ երրորդ Հատորիս:

էջ 88-90, դատարկ:

էջ 91.— Հատոր Չորրորդ. Գովք Աստուածածնի, քաղցրածայն երգով առ:

Տունկ խնկարէր ծաղկածին,

յուսարողովք մարմին,

տարածեցաւ ի յերկինս,

անմահութեան հոտ քոին: . . .

էջ 99. — Դարձեալ Գովգ Աստուածած-
նին, Առաքնառաջակի ձայնին, տունն կԱ:
Անճառ ճառադալդ յուսոյն,
ի քէն մարմնանայ զայ նոյն,
յազարդ նոխտտեղծին մարդոյն,
անճառ յայտ ժայր Սուրբ Կոյս:

ի թուականին Հայոց ազգիս,
ուր Հարիւր խառն տ Երկս,
բոնն այս կարգեալս ի դրիս),
ի յաւուրս Թամար խանին:

էջ 105. — Վասն Հոգեւարին, տունն
սր. — Այլ իմ ծովացեալ, զեռ յինէն Հոսեալ
...

էջ 110. — Վասն Դատաստանին Քրիս-
տոսի, տունն սր. — Այլ քէն մինչ ի քէն, յայ-
րէն մինչ ի քէն, զբոնն զատաստանին պատ-
մեմ, որ խիտ Հեռի չէ, որ խիտ Հեռի չէ
... — Ա-Ք: Տ է ր Ա ռ ա ֆ ե ա լ:

էջ 114. — Վասն վառաց արդարացն,
տունն սր. — Այլ քէն մինչ ի քէն, ալքէն մինչ
ի քէն, զիստս արդարաց առեմ, որ յայտնե-
լոց է ... — Ա-Ք: Տ է ր Ա ռ ա ֆ ե ա լ:

էջ 118. — Գովգ ամենասուրբ Աստուա-
ծածնին, խաղաղապ ձայնի, տունն սր. —
Անճառ է անքնին, ծաղիկ յառածին ...:

էջ 124. — Վասն նախնացն, Աղաւալ
եւ կոնգն, տունն սր. — Անթանակ էին, անո-
րակ զոյնին ...:

էջ 128. — Բանգ բաղնակաւ ի հոգեկան
մտաց, խաղաղատունի սիրոյ, առ ճշմա-
րիտ բաղնակին Քս. առեալ յերգ երգոցէն
եղեկապ իմացմամբ, ի տէր Առաքելոյ ա-
ռացեալ, տունն ԼԶ. — Ահա բաղնակ քեզ ցոնե-
կալի ... — Ա-Ք:

էջ 133. — Գովգ վասն Սրբոց Առաքելո-
ցոն Քի. տունն ԼԶ. — Այլ ի տեղեալ էք վա-
րիտ ... — Ա-Ք:

էջ 138. — Վասն Սր. Լուսաւորչին Գը-
րիգորի, տունն սր. — Ահա մին ծառ տեսի
ծաղկեալ ... — Ա-Ք: Տ է ր Ա ռ ա ֆ ե ա լ:

էջ 144. — Վասն Առաքնեաց է բանքու.
Զերկու զէմս մին տող կարգաս միջեւ վը-
նարի տունն ԼԹ. — Աստուածային զբախտ
տեղեալ ...:

էջ 148. — Տաղ հաշնութեան ի վերա
մեծի առաք Ուրբարու. — Այսոր Բանն Աստ-
ուած կոցեալ յառնին. . . — Ա ռ ա ֆ ե ա լ
վարդապետի է մեծի Ուրբարին:

էջ 151. — Տաղ Սրբոյն Յակոբայ Մծրը-
նայ Հայրապետին. — Անճառ միածին, Հօրն
Երկնաւորին ...:

էջ 153. — Ուսումաւոր վասն ողորմու-
րեան, Առաքել վարդապետէ ասացեալ. —
Բան զամենայն զօրծրս բարեալ, ողորմու-
թիւնն է պատուական ...:

էջ 155. — Ուսումաւոր եկեղեցւոյ, Առա-
քել վարդապետի. — Տաճար յուսոյ, տուն
արքային. . . — Տ է ր Ա ռ ա ֆ ե ա լ
Ս ի Վ Ն ե ա ց:

էջ 158. — Դաւանութիւն Սր. Երրոր-
դութեանն եւ մի Աստուածուրբեանն, Առաքել
վարդապետէ. — Որհնեալն ամենայնի Աստ-
ուածին մի է ...:

էջ 161. — Տաղ Աստուածածնի, ասաց-
եալ յԱռաքել վարդապետէ. — Արքային
փախեալ պարտէյ ... — Ա-Ք:

էջ 164. — Այլ տաղ աղօրից, յԱռաքել
վարդապետէ ասացեալ. — Անուն օրհնեալ
անմահ սուրբ Թադաւորին ... — Ա յ ս Ա
ռ ա ֆ ե ա լ Վ ա ր դ ա պ ե տ է:

էջ 168. — Տէր Առաքելի արարեալ բանս
զովստի առ Սուրբն Գրիգոր Նարեկացի. —
Արփական լոյս Երկնային ... — Ա-Ք:

էջ 174. — Տաղ Մննդեան. — Տառն ան-
մահութեան բողոքեալ Սուրբ Կոյս ... —
Տ է ր Ա ռ ա ֆ ե ա լ:

էջ 175. — Տաղ ի վերա հոգւոյ, ասաց-
եալ ի յԱռաքել վարդապետէ. — Ամենայն
փառք մարդոյ զատուրի եւ աւանին. . . — Ա-Ք:
Ա ռ ա ֆ ե ա լ է:

էջ 179-216. զատուրի:

1903

Բ Ա Ր Ո Յ Ա Գ Ի Տ Ո Ւ Թ Ի Ի Ն. — 1

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ. —

Մասալ 15.5×10×2: էջ ԺԲ+184: Հան-
յաժանք շատ լաւ: Թուղթ հասարակ: Գրու-
թիւն ամբողջովին սեւորակ մեյանով: Դիա-
սիւն, 15-18 տող: Եղազիւր: Համառօտագը-
րութիւնք սակաւ: Կախման կէտք բաղում:
Կալմ կիսակաշի խաւաքարտեայ:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ. —

էջ Ա-Ը, դատարկ:

էջ Թ. — Գլուխ Ա. Յաղագս մարդկա-
յին երջանկութեան եւ գերազոյն բարւոյ. —
Ու երջանիկ արուեստին, որ ուսուցանէ լի-
նկ երջանիկ...:

էջ 11. — Գլուխ Բ. Յաղագս դինչու-
թեան բարոյական առաքինութեան. — Ամե-
նայն ստեղծեալ գոյացութիւն ունի ինչ սեպ-
հական գործողութիւն...:

էջ 18. — Գլուխ Գ. Յաղագս յատկու-
թեան բարոյական առաքինութեան. — Էա-
կան յատկութիւն բարոյական առաքինու-
թեան է լինել պատուելի...:

էջ 23. — Գլուխ Դ. Յաղագս բնական
կարողութեանց յորա ծնանին բարոյական ա-
ռաքինութիւնք. — Որպէս բնաբանական գի-
տութիւնն է առողջացուցիչ մարմնոց, նոյն-
պէս բարոյական գիտութիւնն է բուժիչ հոգ-
ւոց...:

էջ 29. — Գլուխ Ե. Յաղագս կատարե-
լութեան կարողութեանց:

էջ 36. — Գլուխ Զ. Յաղագս սերմանց
բարոյական ունակութեանց:

էջ 45. — Գլուխ Է. Յաղագս բարոյական
ունակութեան եւ յատկութեան նորա:

էջ 56. — Գլուխ Ը. Յաղագս կամաւոր

եւ անկամաւոր ներդրածութեանց:

էջ 64. — Գլուխ Թ. Յաղագս արդելաց
առաքինութեան:

էջ 70. — Գլուխ Ժ. Յաղագս չորից գըլ-
խաւոր առաքինութեանց:

էջ 74. — Գլուխ ԺԱ. Յաղագս գտանելոյ
ղմէջ առաքինութեան:

էջ 84. — Գլուխ ԺԲ. Յաղագս բաղդա-
տութեան ծայրից խոտորելոյ յառաքինու-
թեանց:

էջ 88. — Գլուխ ԺԳ. Յաղագս Արիւ-
թեան սոս հասարակ:

էջ 101. — Գլուխ ԺԴ. Յաղագս բարե-
խառնութեան եւ ծայրից նորա. — Բարեխառ-
նութիւնն է առաքինութիւն ցանկախանիս...:

էջ 117. — Գլուխ ԺԵ. Յաղագս թմբու-
թեան եւ անբարեխառնութեան:

էջ 123. — Գլուխ ԺԶ. — Յաղագս առա-
տաճեռնութեան եւ ծայրից նորա...:

էջ 137. — Գլուխ ԺԷ. Յաղագս չոսյու-
թեան եւ ազահութեան:

էջ 141. — Գլուխ ԺԸ. Յաղագս մեծա-
դործութեան եւ ծայրից նորա:

էջ 153. — Գլուխ ԺԹ. Յաղագս մեծանձ-
նութեան եւ իւրոց ծայրից:

էջ 163. — Գլուխ Ի. Յաղագս փոքրո-
գութեան եւ փքացման:

էջ 168. — Գլուխ ԻԱ. Յաղագս սլարկեչ-
տութեան եւ մոլութեան նորա:

էջ 172. — Գլուխ ԻԲ. Յաղագս բարկու-
թեան:

էջ 184. — ...խոտով բնդղմ նախա-
տադրին, թէպէտ եւ անծանօթ ոք իցէ —
Այսպէս կանգ կ'առնէ, բազում էջեր կը մը-
նան դատարկ:

1904

ՀԱՄԱՐԱՐԱՐԱՌ ՆՈՐ ԿՏԱԿԱՐԱՆԻ.— 1

Ա. Մաս, Անամիա Ալաիվերտեան Կարմեցի (1709)

Բ. Մաս, Յովանէս Շարիմանեան Ջուլայեցի (1720)

Բանկայայ, Զիւրայ

ՌՃՀԱ = 1722

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Ծաւալ 16×10×2.5: էջք 220: Հանգա-
մանք յաւ: Թուղթ հասարակ, Գրիչ՝ Յարու-
թիւն Քչն. Տէր Սիմէօնեան: Գրութիւն՝
վերնադիրները, զլխագիրները եւ զիծերը
կտրմիւր, մնացեալը սեւ մկանով, միասին,
30-31 տող, Նոտրադիր: Համառօտադրու-
թիւնք առատ: Կաշէկապման առուեստ: Ստա-
ցող՝ Խաչիկ Խաթունաղեան Ջուլայեցի:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.—

էջ 1. դատարկ:

էջ 2.— Ծանկ չորից սրբոց Աւետարան-
չաց, Մարթէոսի, Մարկոսի, Լուկասու, եւ
Թոմասնու:

Հաւաքեցեալ ի վերայ այբի, բնի, զե-
մի, եւ դայի, մինչեւ ի վերջն քէի, օյի, բա-
ղում աշխատութեամբ, զի ոչ ունելով օրի-
նակի պատկերն հաղիւ կարացի հաւաքել այս-
քանիս Սր. Աւետարանէն: Ու չայրք իմ եւ
եղբայրք, եթէ դտանիցի սխալանս ինչ՝ Թո-
ղութիւն խնդրեմ ի ձէնէ, անմեղադիր լերուք
զի կայր մեր այսքանս բաւակաց: Իսկ աշխա-
տող սորին՝ Անանիայ Այազվէրտեան, որ եմ
բնիկ ի մայրաքաղաքէն Թէղուպոլիսայ, որ
այժմ Արզրում վերաձայնի, ի թվին ներ-
մարմնութեան Տեառն մերոյ Յի. Քի. ՌՁԹ
[= 1709], մարտի Գումն:

Ծանկս այս օրինակեցաւ ի յերկիրն
Բանկայայ, ի դրան ուխտի Սր. Ոհանեսի, ի
թվոյ Փրկչին ՌՁԻԱ (= 1721), ապրիլի ամ-
սոյ ի ումն, ձեռնարկ անիմաստ յոգնայեղ եւ
սրուկի ծառայ ծառայիցն Այ. տէր Յարու-
թիւն, տէր Սիմէօնեան նոր յերեսանցոյ, ի
խնդրոյ պր. Խաչիկին, որ է որդի Աղայվա-
լէ, Ջուլայեցոյ ուսումնասիրոյ. եւ Քի.
մարդասիրին փառք յաւիտեանս ամէն:

էջ 3.— Աքրա.— Աքրահամ ծնաւ դիսա-
հակ, Գլխ. 1, Հմբ. 2, Մթէ.:

էջ 12.— Աւ.— Աւելուածոյ սրտի խօսի
րերան, Մթէ. Գլխ. 12, Հմբ. 34:

էջ 13.— Բագումբ.— Բագումբ ասիցեն
դիս Տէր Տէր, Գլխ. 7, Հմբ. 22 Մթէ.:

էջ 82.— Օր.— Օրէնք եւ մարդպէք
միմիկ, ջնով. Մթէ. 11, 13:

էջ 83.— Եղեւ վերջ մատենիս, եւ Քի.
մարդասիրին փառք ամէն:

Գրեցաւ ձեռամբ մեղսամած, եւեթ ան-
ուամբ Յարութիւն քահանայի, որ եմ յերե-
տեցի տէր Սիմէօնի որդի, քանի ծրեցաւ ի
յերկիրն Բանկայայ, ի ծովայնայեաց քաղա-
քին յուկի, որ է Զիւրայ, ի դրան ուխտի
Սր. Թոմասնի, էր թվին ՌՃՀԱ (= 1722),
մարտի ամսոյ Ե ումն, եւ թիւն Աղարի ԱճՁ,
ներհան ամսի ի ումն: Որպիսի ուրախու-
թիւն է նաւելոց նավայնադիւստ հասանելն,
այնպիսի ուրախութիւն է դրոց վերջին կէտ
հասանելն: Ըզձեռս փութալ ի հոգ դառնայ,
զիւրս մնայ ինձ յիշատակ: Ու պատուական
չայրք եւ եղբայրք, որդիք Սիւրբի, եւ որք
հանդիպիւք ամայ կարգալով եւ օրինակելով,
անմեղադիր լերուք զի կայր մեր այս էր. եւ
րերան մի ողորմի ընդ Հայր մերիւ, յիշեցէք
դիս եւ զծնողսն իմ, եւ դուք յիշեալ յիշիք ա-
ռաջի անմահ զենեանս Քի. ամէն:

էջ 84.— Ծանիք ուր ընթերցողք սիրե-
լիք, եթէ կամիք դտանիկ ցանկիւ, հետեւիք
այսպէս որ զրեւել կայ ըստ կարգի, թէ ոչ
դտանիս ի վերա թոյնի հետեւեալ ի սէն,
այսպէս կայ մի բանն ի կամ երեք տեղ դրե-
ալ:

էջ 85-90, դատարկ:

էջ 91.— Յանկ քամի եւ երեք առաքելա-
կանացն, որ կայ ի մէջ Նորոց Կտակա-
րանացն, որ յետ չորից սրբոց աւետարան-
ացն սկսանի ի Գործոց Առաքելոցն, եւ չո-
րեքտասան Սրբոյ Պողոսեանն, եւ եօթն Կա-
թողիկոսացն, եւ Յայտնութիւն Երանելոյն
Յոհանու մինչեւ ի վերջն:

Հաւաքեցեալ ի վերայ այլի եւ բնի,
ըստ այսմ կտրուեալ մինչ ի վերջն Քէի եւ օյի,
բազում աշխատութեամբ, զի ոչ զլոր օրե-
նակ ցանկի, հաղիւ կարացաք հաւաքել այս-
քան ի սրբոց առաքելականաց թղթոցն, հրա-
մանաւ եւ յոռաջանութեամբ Անանիոյի, որ
է որդի յայտնուի խոջայ Ալյաւիէրտոյ Ար-
դուստրոյ Հանդիպելոյն ի Քս. որոյ ըստմա-
յոյն սղորմութեամբն զթաղի, ի Հոգւոյ
նորին, եւ զորդի նորին քաղցրապոյն Յիսու-
սոյ իւր սղորմութեամբն պահեցէ յերկար
կեանք, բարի մտաւոր եւ բարի յաջողմամբ
միշտ եւ հանապաղ ամէն:

Կատարեցաւ ի քաղաքն Մալաղիայ զեր-
պտեանն, ի յիշխանութեանն Հօլանդայ, որ
է յերկրորդում աստիճանի արեղական:

Ի թվոյ ներմարմնութեան Տեառն մերոյ
1720. եւ զհետոյ 12, իւր Հայոց Ռճիթ, յուն-
վարի Ա, եւ Աղարեայ ԱճԴ, եւ արամ Ժէ, եւ
զեւ կատարումն սորին:

Հաւաքարանութիւնս այս եղի ձեռամբն
մկտայած, անարման, եւեթ անուամբ Յո-
ւանիսի, որ եւ որդի տէր Զաքարիային Շա-
րիմանեան, ընթերցողք սորին անմեղադիր
լերութեք, զի կայր մեր այս էր:

էջ 92, դատարկ:

էջ 93.— Ար.— Արքահոմու հաւատեցն
համարեցան յար.— Հոռմ. Գլխ. 4, հմբ. 9:

էջ 556.— Ձա.— Ձալն միայն յաշին եւ
ոյին: տեսանէին. Գործ. 9, 7:

էջ 208.— Օր.— Օրինօքն Մոսկէսի ոչ
կարողեք ար.— Գործ. 13, 38:

էջ 210.— Մանկութեք ու ընթերցողք
տոտուածաւարք եղբայրք իմ սիրելիք, եթէ
կամեք դառնել հետեւելոյ ցանկիս [այս]լսէս
զրեայ կայ, ըստ կարդին, եւ թէ ոչ դառնի-

ցես ի վերայ կենի, հետեւեալ ի տունն, որ-
պէս ցուցանէ որ այսպէս զրեայ կայ մի յանն
սկիւրն զանազան գրով, Թ կամ երեք տեղ:

էջ 211.— Որպէս ասի, 33, Գործոց Ա-
ռաքելոց:

էջ 212.— Գլուխք, Համարք Առաքելա-
կանաց Գրոց եւ ժամանակք:

էջ 213, դատարկ:

էջ 214.— Յանկ չորից սրբոց աւետա-
րանացն, Մաթէոսի, Մարկոսի, Դուկասու,
եւ Յոհաննու:

Եւ Յանկ իրանաւերեք առաքելականա-
ցն թղթոյն, եւ չորեքտասան սրբոց Պողոս-
եանն, եւ եթն կաթողիկոսացն, եւ Յայտ-
նութեան Երանելոյն Յոհաննու, մինչեւ ի
վերջն: Հաւաքեցեալ ի վերայ այլի, բնի,
զեմի, եւ զայլ, մինչեւ ի վերջն քէի եւ օյի,
բազում աշխատութեամբ, զի ոչ ունելով ո-
րինակ զգանիլն, հաղիւ կարացաք հաւաքել
այսքանս ի Սր. Աւետարանէն, եւ Առաքելա-
կանէն:

Ոյ վայրք եւ Լորայրք մեր, եթէ դա-
նիցի սխալանալ ինչ, թողութիւն խնդրեմք ի
ձեռք անմեղադիր յերութեք, զի կայր մեր այս-
քանս բաւեաց:

Իսկ աշխատողք սորին է Անանիայ Ա-
լյաւիէրտեան, որ եւ ընիլ ի մայրաքաղաքէն
Թէոդուպոլիայ, որ այժմ Արդուս մերա-
ձայնի, եւ Յոհաննէս, որ եւ որդի տէր Զա-
քարիային Շարիմանեան Զուպուդուոյ, ի թը-
ւին, ներմարմնութեան Տեառն մերոյ Յի-
թի. ՌՁԹ, մարտի Գ ունն:

Յոնիս արս օրինակեցաւ ի յերկիրն
Բանկլայայ, ի դրան ունիտի Սր. Ոհանիսին, ի
թւոյ Փրիկին ՌՁԻԱ, ի յամուսնին ապուրի ի
ումն, ձեռամբ անխոստ յոյնամեղ եւ տը-
րուի ծառայ ծառայիցն Այ. տէր Յարութիւն
Տէր Ալմէսնեան, նոր յերեւանցոյ, որեղի ի
խնդրոյ պր. Պաշիկին, որ է որդի Աղայուսէ
Խաթունաղեան Զուզայեցոյ, ուսումնայսի-
րի: Եւ Քի. մարդայսրին փառք յաւիտեանս
ամէն:

էջ 216-220, դատարկ:

1905

Ն Ա Ր Ե Կ. — 20

[Երևուսողէմ]

ՌՃԽԹ = 1700

ՆԿԱՆՔԱԳՐՈՒԹԻՒՆ. —

Մասի 15×10×6: Էջ 948: Հանգա-
մանք լաւ: Թուղթ հասարակ: Գրութիւն՝ խո-
րապիւրհերը և սկզբնատողերը կարճեր, մը-
նացեալք սեւ մեկանով, միասին, 16 - 20
տող: Նստորայիք: Համաստատութիւնք սո-
վորականէն աւելի: Կաշեկազմ տալիստեկեայ,
ատամով, ետքը հոտրած ձերէն վար: Ստա-
ցող՝ Գրիգոր Քչն. Պաշտպան:

ԲՈՎԱՆԴԱՆՈՒԹԻՒՆ. —

Էջ 1. — Ի խորաց սրտից խօսք ընդ Աս-
տուծոյ: Բան Առաջին. — Ձայն հառաչանաց
...:

Էջ 5. — Վերստին յաւելուած կրկին հե-
ծութեան մօրին հսկողի առ մոյն աղերս մաղ-
յամաց բան ի խորաց սրտից խօսք ընդ Աս-
տուծոյ: Եւ արդ քանի որ քարձերան
ԼԸ. յարտարակն չբժամք կարգատ սր
զործովք միայն զրաւի, և ոչ ստեղծարա-
նութեամբ կաշտի...:

Էջ 21. — Դ. — Վերստին յաւելուած կըր-
կին հեծութեան մօրին հսկողի առ մոյն ա-
ղերս մաղյամաց բանի ի խորաց սրտից խօսք
ընդ Աստուծոյ. — Եւ քանի որ սկիզբն կայալ
խօսել ընդ քեզ...:

Էջ 233. — ԼԴ. — Վերստին յաւելուած
կրկին հեծութեան մօրին հսկողի առ մոյն ա-
ղերս...: — Արդ առ աշտոտիկ թշուառացեա-
լք...:

Էջ 530. — Ընդդէմ պիղծ աղանդաւորա-
ցքն ամիծեալ Թմոդրակացւոց մօր Մամիքեց-
ւոց. — Դաստիարակ ի հաստ ուղիղ և անխո-
տորեակ ամբծութեան համարութիւն չբժանց
ողջունեալ զկառուցեալ խորան...:

Էջ 642-643. — ԴԵ. — Ի փայտն երգանիկ
բարեբաստութեան ժամատարին խորհրդա-
ծութեան, աղաչանք եղեալ ընդ կերպազան-
քարգամութեան. — Գոհանա՞ք զքէն բարե-
պաշ...:

Էջ 665. — Վերստին յաւելուած հեծու-
թեան մօրին հսկողի մոյն աղերս մաղյամաց
բանի. — Արդք լալարամօրէն վասն սրբոյ
խղոյց մեռումի. — Սարք տհաւոր անան-
բարձրեալ...:

Էջ 724. — ԴԴ. — Վերստին յաւելուած
հեծութեան մօրին հսկողի առ մոյն աղերս
...: — Ատուած յախտեալան...:

Էջ 727. — ԴԵ. — Վերստին յաւելուած
կրկին հեծութեան մօրին հսկողի...: — Արե-
զակն արդար...:

Էջ 730-731. — Յիշատակարան մատեն-
միս գրութեան. — Հաս հոլովման ընթացից
ամանակաց...:

Էջ 734. — Վարք Սրբոյ Երանան Աստուծոյ
Գրիգորի Նարեկացւոյ. — Սարք հայրս մեր
աստուածաշնորհն այս և կրօնաւոր Գրիգոր
...:

Էջ 737. — Բացայայտութիւն բանից Սր-
Հօրն մերոյ Գրիգորի Նարեկացւոյ ի խորաց
սրտից խօսք ընդ Աստուծոյ. — [Հ]ինչ անտե-
կաճառ, հայրս կամ ժողով...:

Էջ 886. — ԴԶ. — Ժամատարին. — Այս-
չանս ընդ թարգմանութեանս. աղաթք է առ և
զահարանութիւն և մեկնութիւն ժամահարին
...:

Էջ 895. — ԴԷ. — Միտունի. — Արդք
թարգմանութիւն լատին սրբաւոյս միտունին:
Արդքք առ Սր. Մեռունն որ է Յս. և զարթո-
նութեանս մեկնութեամբ թարգմանորէն խո-
սի...:

Էջ 923. — Գանձ յուսոյ փառակից Որդ-
ւոյ, Չհոյին տէլ յուսոյ գանձ...:

Էջ 934. — Գանձ անքնին ծածկեալ մե-
ծութիւնընդ ԼԸ. ասէ...:

Յիշատակարան Գրչի. — 1700

Էջ 938. — Փառք քեզ միայնոյ սկիզբանդ
և անսկիզբանդ և սկիզբաւորից սկիզբանց
Սր. երբորդութեանց և միում Աստուածու-

թեանդ, օրհնեալ եւ փառաւորեալ համապատիւ եւ միակամ տէրութեանդ յաւիտեան եւ յաւիտեանս յաւիտենից ամէն:

Որ ետ կարողութիւն անարժան եւ անիմաստ սուտանոնն որ անուամբ եմ եւ գործով ոչ, հասանել ի աւարտ Սբ. Գրոյս Նարեկայ եւ Լուծմունքն ընդ նմայ, դոր ետ դրել զսայ ևնայիսիսիսք սիրով եւ սերտ հաւատով բարի եւ հաւատարիմ մահտոսի Պուրսացի տէր Գրիգոր խոստովանահայրն, որ ըստացու զսայ ի հալալ ի վաստակոց իւրոց յիշատակ բարի իւրն եւ որդոյն տէր Յակոբին, ամէն: Եւ ես շարունակութիւնը կարած, քերթ իմկած ըլլալով, հապայեանի մուցակին մէջ կը շարունակուի այսպէս՝ զի որ ըստ օրէ պատարագօք եւ պաշտամամբ մատուցանի առ Ած. վասն արարածոցս մեղաց քաւութեան եւ թողութեան:

Ի թուականիս Հայոց ՌՃԽԹին եւ յունվար Դ օրն չորիքչարթի ի հայրապետութեան աթոռոյս Յովհաննէս Վարդապետին, որ մականուամբ Նոյսուտ կոչի, եւ Մինաս վարդապետն ընդ նմին, ի թագաւորութեան ալյասեռին... կոչելոյ, ի դառն եւ ի նեղ ժամանակիս, յորում նեղիմք ի ահագին սովութեան, զոր Տէր Ած. տացէ ամենայն աշխարհի զիւր առատ ուղորմութիւն ամէն...:

Էջ 939.— Պատմէմ հաւատօտ առ ի ցում ցանկ զմշամաւոր ճառերս, վասն դիրաւ գտանելոյ զոր պիտոյամայ:

Ա.— Առաջին ճառ քաղցր եւ բարձրախորհուրդ: Ձայն հառաչանաց:

Էջ 948.— Հ.— Վասն տկարութեան մարդկան, որ ոչ զօրէն շարունակութիւնը կը պակսի քերթ իմկած ըլլալով:

1906

Տ Ո Մ Ա Ր

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ —

Ծաւալ 15×10×2: Էջ 180: Հանդամանք բաւարար: Թուղթ եւ գրչութիւն այլապան: Նոտարգիր: Կաշեկալիմ տախտակեայ գրողմագարդ:

ԲՈՎԱՆԻԴԱՌՈՒԹԻՒՆ —

Էջ 1-4, դունաւոր թուղթ, պահպանակ, էջ 5-20, սպիտակ նոր թուղթ, դատարկ:

Էջ 21, նոտար չեղադիր անհարթ, սեւթրակ մեխանով: Էջ 22, վերք՝ այրուրեն:

Էջ 22, վարը—

Արա ըզբանըդ քո լինի,
վտնառ ազնիւ քեզ յաղորդի,
չնորհաւոր եւ բարելի,
ամէն տարի քեզ կատարի:

• • • • •

Ժառանկ լինի քեզ չարութեան,
ծնունդն մահու անբարութեան,
գնայ եւ մի ուղեր բնութեան,
զի չէ հանգիստ ոչ դիւրութեան:
Էջ 22, ունի Բ տունը. էջ 23 Գ—Ձ տուն

ները, էջ 21 է—Ժ տուններ:

Էջ 24, տոմարական աղիւսակ բոլորածեւ, նոտարգիր, սեւ մեխանով:

Այս աղիւսակս ցուցանէ ի մոլորական աստեղաց տներն...:

Էջ 25.— Կենդանակերպք, կերպն նոյս, բնութիւն կենդանակերպիցն— Աղիւսակին մէջ ցոյց կը տրուի թէ, Արիւն առնուլ, Դեղ լածել, ի Բաղանիս երթալ, Որս որսալ, Մատ հատանել, Տնիկ եւ սերմանել, բարի է, կամ չար, կամ միջակ:

Էջ 26.— Աղիւսակ, կրկնակ:

Էջ 27.— Պատմէմ Տումարի ըստ հայերէն թվի, զոր կարգեալ է Ամանիայի Շիրա կացոյ Վարդապետի.— Կրկնակ ամսոցն այսպէս արա...:

Էջ 36.— Ամանախանջ այսպէս արա...:

Էջ 45.— Յաղագս Լուսնոյ.— Եթէ կամ իրիցիս զիսեւ թէ լուսինն յորում կենդանակերպի է...:

Էջ 52.— ...Իսկ միւր աստեղնայն չիկ են. Լուծ, Եղբորու, Ծկրաւորի, Փա-

ռազմաբան, Արտաբան:

էջ 57, դատարկ:

էջ 58, 59, մանր հատուածներ, նոտր չկապիր, տարբեր գրիչներէ:

էջ 60-102, նոտրապիր, սեւ մկանսով.— Տոմարական աղիւսակներ եւ բացատրութիւններ:

էջ 103.— Զուգադասութիւն մեծ հայի ընդ հոռմայեցոց այսպէս արա...:

էջ 104, դատարկ:

էջ 105.— Աղիւսակ սեւագիր նշանադրերով, ցերեկվան, էջ 106, գրչերոյ:

էջ 106-107.— Մոյրականներու բարի կամ չար բնութիւն:

էջ 108-109ի միջեւ կ'երևին կտրուած թերթերու երկու արմատներ:

էջ 109, նոտր չկապիր անարուեստ, համառոտագրութիւնք չափազանց առատ:

Տօմար արքայական, որ է յոյժ դժուարիմաց, բայց միայն վարժիցն.— Արքայական հասարակութիւն այսպէս արա...:

էջ 113.— Ամիսք երբայեցոց:

էջ 119.— Պատմէն Տօմարի ըստ հայն. րէմ քվականի, Գր կարգեալ է Անանի Շիրականի վարդապետի...:

էջ 131.— Ամանահանջ այսպէս արա...:

էջ 155.— Զուգադասութիւն Հայոց ընդ հոռմայեցոց այսպէս արա...:

էջ 174.— ...եւ աթոռակալ կաթողիկոսութեան եղբ, պարտեալ ի դարձածոց յարուեստակեալ բանից իմաստնոց նոցա, հուանելու. ընդ կամաց նոցա չըջափոխեալ, դաւանումն հաստոց մերոց նախնացն սըբրոց, եւ դոր սրբութեամբ պահէաք [այոյափաշարդ թերթերը դատարկ]:

1907

Ա Ի Ե Տ Ա Ր Ա Ն.— 24

(ԺԷ. ԴԱՐ)

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Ծաւալ 14×10×5.5: էջք 626: Հանգամանք լաւ ընդհանուր առմամբ, սկիզբի թերթերը մասամբ մշտնութեամբ ու ծոած: Մաղաղաթ կոկեալ: Դրութիւն՝ խորագիրները եւ սկզբնատողերը կարմիր, զլխատառերը փոխնիփոխ կարմիր եւ կապոյտ երկաթադիր, մնացեալը սեւ մկանսով, երկսին, 21 տող: Բոլորդիր վարժ: Համառոտագրութիւնք սովորականէն զիչ մը աւելի: Կարմիր կապոյտ դարդադիր եւ լուսանցադրդ հատուածներու սկիզբը: Գոնեաւոր մանրանկարք լուսանցի, Մատթէոս, 12. Մարկոս 7, Ղուկաս 12, Յովհաննէս 8: Որքանազարդ իւր սարօք, էջ 29, 205, 321, 487: Նկարք Աւետարանչաց, Մատթէոս էջ 28, Մարկոս 204, Յովհաննէս 486: Կաշեկադմ տախտակեայ դրոշմադարդ, Ստացող՝ Արքահամ հացպան:

ԲՈՎԱՆԴԱՆՈՒԹԻՒՆ.—

էջ 1-20.— Թուղթ Եւսերբոսի եւ խորա-

նի տախտակներ, զրուած թերթի մէկ երեսին վրայ:

էջ 21.— Սկիզբն Գլխոց Մատրէոսի Աւետարանին:

էջ 29.— Գիրք Մենդեան Յի. Գի. ...:

էջ 68-69ի միջեւ կտրուած մէկ թերթ:

էջ 205.— Սկիզբն Աւետարանի Յի. Գի. ...:

էջ 321.— Քանդի բազումք յաւթաբեցին ...:

էջ 318-319ի միջեւ կը տեսնուի արմատը կտրուած թերթի մը, յայց պակաս չկանկին մէջ: Նոյն ժ. Գ. պրակէն կը պակսի մէկ թերթ եւս, որ պիտի պարունակէր Ղուկաս Աւետարանի նկարը:

էջ 330-331ի միջեւ կտրուած մէկ թերթ:

էջ 487.— Ի սկզբանէ էր Բանն...:

էջ 624ր.— Պրակ Ի. Զ.— ...բայց է եւ այլ ինչ բազում զոր արար Յս. զոր եթէ զըրեալ էր մի ըստ միովէ, կարծեմ թէ եւ ոչ աշխարհս բաւական էր տանել զգիրսն, որ

թէ զրեւոյ չին:

Էջ 625-626, տարրեր մալալաթ, պահպանակ, դատարկ:

Յիշատակագրութիւն.— 1680

Էջ 483, բոլորդիւ նոտարակերպ.— [Ո]վ

ընթերցողք Սր. Աւետարանիս, յիշեցէք յա-
յօթ. ձեր պհացսլան զԱրբաշանմ, զհայրն
Սարգիսն, զմայրն զՄարթան, որ իւրեանց
հոգոյն ի ձեռն Սարգիս Վարդապետին, թվին
Ռձիթ, որ ի ժամ պատարադին զմեզ յիշեալ
Ամէն, Հայր մեր:

1908

Շ Ա Ր Ա Կ Ա Ն (ՄԱՍՆԱԿԻ).— 96

(ՔԱՂՈՒԱԾԻ ՕՐՀՆՈՒԹԵԱՆՑ)

ԿԱԼԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Մաւալ 15×9×4.5: Էջ 716: Հանգա-
մանք շատ յաւ: Թուղթ փայլուն: Գրութիւն՝
խորագրիւնը, սկզբնատողերը եւ դիտատա-
ռերը կարմիր, մնացեալը սև: մեյանոյ, միա-
սին, 16 տող: Նոտարդիւ վարժ: Համառո-
տագրութիւնը սովորական դրեթէ: Կարմիր
կապոյտ խորանայարդ, էջ 7: Կաշեկաղմ
տախտակեայ պծագրչմ:

ԲՈՎՍԵՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.—

Էջ 1-6, դատարկ:

Ա.— էջ 7.— Քաղաւածք Օրհնութեանց
Տէրութեանց եւ ամ. սրբաց ըստ իւրաքան-
չիւր պատշաճից.— Երգեցէք որդիք Սիօնի
երգ նոր...:

Բ.— էջ 19.— Կանօն Յովակիմայ եւ Ամ-
նայի, ծնողաց Սրբայ Աստուածածնին.— Որ
հախիժաց իմաստութեամբ...:

Գ.— էջ 33.— Կանօն Աւետեաց Սր.
Աստուածածնին.— Խորհուրդն անճառ...:

Դ.— էջ 296.— Կանօն կենսաբեր Յա-
րութեան Տեսնի մերայ Յիսուսի Քրիստոսի:
Ով եղանակօգ, յիշեցիք եւ գիս, զգրօղ
փաղուածիս.— Ախոր յարեալ ի մեռելոց...:

Ե.— էջ 450.— Կանօն Վերափոխման
Սր. Աստուածածնին.— Ախոր Ժողովեայ...:

Զ.— էջ 601.— Կանօն Սրբաց Ղեւոնդ-
եանցն, Արեւմտեան.— Որ յառաջագոյն
սահմանեցեր ըզիւրկութիւն Հալստանի...:

Մանօք.— Որհնութեան սկիզբը աշխարհ-
տայէ ետք անցած է Քաղաւածքին, ինչպէս
բուն Օրհնութիւնները, նոյնպէս եւ Հարցերը
կը պակսին: Քաղաւածքները յաջորդաբար
ներկայացնող ընդօրինակութիւն մըն է, ինչ-
պէս արդէն կը յայտնէ Ա. Կանօնին խորագ-
րով (էջ 7):

Էջ 614.— Իսկ ի մարտիրոսաց տօնիցն
Ձ շարական յաւուր ձաթէն աստ զՕրհնու-
թիւն, եւ ասպ Հոգւոյ Գալստեան, Հոն-
դրստեան, Աստուածածնի, Քաշի, եւ փառք
տուր Հօր եւ Որդւ: :

Եւ զիս զաշխատութեամբ զրօղ զրիս,
ն՝ Երօցոք բանիս, յիշեցիք առ Տէր, եւ
զուք ի Քէ. յԱյ. մերմէ, որում փառք յա-
խտեանս, ամէն:

Էջ 615.— Շարականք Համգստեան, ա-
մուրց յարութեան.— ԱԶ.— Քեղ վայելէ Ած.
որհնութիւն...:

Էջ 655.— Համգստեան ԴԿ ակամ.—
ԴԿ.— Հայր անբսկիդրն բարեխնամ մարդա-
նէր...:

Էջ 661.— Համգստեան Մարտիրոսաց և
Պանոց.— ԱՁ.— Քեղ վայելէ Ած. օրհնու-
թիւն...:

Էջ 704.— Ի տարողն ի տաղաւարն...:
Յիշատակ է զիւրքս ի դռն Սուրբ Յա-
կոբա:

Էջ 705-716, դատարկ:

1909

Շ Ա Ր Ա Կ Ա Ն. — 97

[Կ. Պալիս]

ՌՀԷ = 1628

ՆԿԱՐԱՒՈՒԹԻՒՆ. —

Ծառայ 14.5×9.5×5: էջք 650: Հանգա-
ժանք բառարար. նորոգում, սկզբը թերի
(3 թերթ): Թուղթ հասարակ Գրիչ: Յոհան
հոտար ԼՀցի, աշակերտ Կ. Պոլսեցի նաղա-
բէթ Գահանայի: Գրութիւն՝ խորագրերներ,
սկզբնատպերը և զլատատուրը կարմիր,
մնացեալը սև: մեյնով, միասին, 23 տող:
Նստրայիր: Համառոտագրութիւնք սոփա-
կան գրեթէ: Գունաւոր գարգալիր և լու-
սանցաւորը կանոններու սկիզբը, մեծ բաժա-
նաժանրը հանդերձ զլատագրող: Խորանա-
ղարդ էջ 209: Կաշիկաղձ խաւաքարեայ նո-
րադրոշմ: Ստացող՝ Պաղտասար Դպիր:

ԲՐՎԱՆԴԱԿԱՆԻԹԻՒՆ. —

էջ 1. — ԴԿ. Հ. — Որ զնախագրեալուն

...

էջ 4. — Կանոնի Յովակիմայ եւ Աննայի
— Որ նախմտաց...:

էջ 8. — Կանոնի Աւետեաց Աստուածած-
նին. — Խորհուրդն սննատ...:

էջ 14. — Կանոնի Աստուածայայտնու-
թեան ձրագալուցին:

էջ 14-15ի միջեւ թերթ մը կը պահուի:

էջ 15. — Կանոնի Առաջի Աւարի Աստ-
ուածայայտնութեան:

էջ 86 87ի միջեւ կը պահուի մէկ թերթ:

էջ 161. — Կանոնի Յարութեանի վաղա-
րու:

էջ 209. — Կանոնի Զատիկի Յարութեանի
Արիւնդութիւն. — Այստեղ յարեալ...:

էջ 499. — Կանոնի Համօրէն Մարտիրո-
սաց:

էջ 939. — Կանոնի Համաւրէն Ամենայն
Կրօնեցեալից ի Քրիստոս:

էջ 994. — Կանոնի Յարութեան Արիւնդ-
ութիւնը:

էջ 618-619ի միջեւ կը պահուի մէկ թերթ:

էջ 630. — Անձինք Սրբոյն Գրիգորի մե-
րայ Լուսառքին:

էջ 640. — Ով գերահաշ ծաղիկ...:

էջ 641. — Շարական երկստասան Առա-
քեղոյն Քիւ: — Ի յանասման ծովէն...:

էջ 642. — Շարական Սրբոյն Սարգսի
Զարկալարին եւ որդոյն մորա Մարտիրոսին
— Ամենասուրբ երբորդութեան...:

էջ 645. — Կատարի:

էջ 646. — Արեւադայի յորդորակներ:

էջ 649. — Կատարի:

էջ 650. — Այրուհի, զլատալիր և հոտ-
րալիր:

Ներքեւը հոտրալիր. — Արբանձ Զ-
լէպին կտուց. — Հատուն աղան կու գա՝ աճափ
կրու է մի, ստու է մի:

Մանր յիշատակագրութիւնք Գրիչի. —

1628

1. էջ 13, ստորոտը. — Զատագաղ ձայ-
նաւոր տառն զՊաղտասար Դպիրն, նաեւ
ծրադրիչս զՅոհան ԼՀցիս, աղաչեմ յիշել ի
Տէր:

2. էջ 160, ստորոտը. — Զատագաղ երա-
մբատական Երգարանին որ Ական Շար կու
որջորջէ, զՊաղտասար շնորհալից Դպիրն,
ընդ նմին և զհանդիտան հոտարս, ի Տէր յի-
շել աղաչեմ:

3. էջ 177, ստորոտը. — Գրեցաւ թվ.
ՌՀԷ, Մարտ ամսոյն ԺԵ:

4. էջ 498, վարը. — Զթարմատար և
թերալարձ անարժան աղիկար Յոհան ԼՀ-
ցի հոտարս, նաեւ զուսուցիչս իմ, զտէր Նա-
ղարէթ Կատանդիկոսալուսեցոյ՝ զպատուա-
կան յահանայն, որ առ Աստուած փոխեալ է,
ի Տէր յիշել աղաչեմ:

1910

ՇԱՐԱԿԱՆ.— 98

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Ծաւայ 13-5×9×6-5: էջ 790: Հանգա-
մանք բաւարար դրեթէ. միասուած խոնաւու-
թենէ և ցեցերէ. նորոգութիւն կրած: Թուղթ
դորշորակ: Գրիչ՝ Պետրոս Արեղայ (ծեր):
Գրութիւն՝ խորագիրները, սկզբնատողները
եւ զլխատուները կարմիր, մնացեալը սեւ մե-
լանով, միասին, 20-18 տող: Բոլորգիր
վարժ: Համառօտագրութիւնք յոյժ առատ:
Սեւ ու կարմիր զարդադիր եւ լուսանցադարդ
կամաններու սկիզբը, մեծ րօտանումները
հանդերձ զլխադարդով: խորանցադարդ իւր
սարօք, էջ 1: Կաշեկազմ խաւաքարտեայ նո-
րադրոյմ:

ԲՈՎԱՆԴԱՆՈՒԹԻՒՆ.—

էջ 1.— Երգեցէ՛ք որդիք Սիոնի երգ նոր
...:

էջ 3-4, Թերթ պատուած եւ նորոգ-
ուած տարրեր Թուղթով, զրչութիւն ան-
հարթ նորադիր:

էջ 15.— Կամոն Աւետեաց Առտուածած-
նի.— խորհուրդն անճառ...:

էջ 57.— Կամոն Ուրբերդ Առտւմ,
Արեւ.— Լոյս ի լուսոյ...:

էջ 505-506, Թերթին վարի աջակողմ-
եան մասը կտրուած, կիսելով խաչելութեան
արտակարգ մանրանկար մը (էջ 505 ստորոտը
եւ լուսանցքին).— էջ 506.— Կամոն Նաւա-
կատեաց Ար. Խաչիմ Է.— Ի վերայ միմի հա-
ւատոյ...:

էջ 619.— Ըզեքդ արգաղ եւ ուղիղ...:

էջ 620-629, ստորին լուսանցքին, կար-

մատառ, գրչէն.— Եղբայր, խաղաղայ էր,
փեքցի:

էջ 648-649, ստորին լուսանցքին, գրչէն.—
Եղբայր, գլխտին միջին ասայ, Ած. րդ-
քւրթն անիծէ:

էջ 667.— Կամոն համարէմ ամ. մնջե-
ցելոց:

էջ 695, ստորին լուսանցքին, գրչէն.—
Ղարիպ եմ ու խիտ լայլի, մարդ չունիմ որ
յայ գլխ գընէ, վա՛յ:

էջ 725.— Արեւմտեան Յարութեան
Գի. Այ.— Երդեսցուք երգ նոր...:

էջ 775.— Շարակամ Սրբորոյն Սարգսի
եւ որդ.— Ամենասուրբ Երրորդութեան...:

էջ 778.— Կամոն [Խօթմ] խոտմարա-
կաց.— Եաւուրս վերջին...:

էջ 782.— խորհուրդ խորին...:

էջ 784.— Յայս յարկ նուիրանաց...:

էջ 786.— Մանկունք նոր Սիոնի...:

— Ով գերահաւ ծաղիկ...:

էջ 787.— Արարիչ եւ մարդասէր...:

Յիշատակարան Գրչի.—

էջ 790, աջ կողմէն զրեթէ կէսը կորսու-
ած.

[Գրե]ցաւ Շարակնոց ի դիւղն... րտուն
Գրիգորի Ած. գի... պահէ ձեռամբ բաղմայ
... Պետրոս արեղին որ զանուանու ռնիմ եւ
յգործն ոչ. մի մեղադրէք սխալանաց սորայ
գի ծեր էի, այլ յիշեց[էք ի մաքրափայլ յա-
ղաթս ձեր: Եղբ... [կո]րեկ հացն չորս շահի
էր... ան իրենէ դիւր կին եւ գորկեան որ ղիւ
կերակրեցին [յաղորդ քերթերը կորսուած]:

1911

Ս Ա Ղ Մ Ո Ս.— 23

(ժե. ԴԱՐ)

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Ծառալ 13.5x9.5x4: Էջ 464: Հանդա-
մանք շատ լաւ: Մազաղաթ կոկեալ: Գրիշ՝
Ստեփանոս: Գրութին՝ խորագիրները, ըս-
կընատողերը և զխատուները կարմիր, մը-
նացեալը սև և մեյանով, մխտին, 19 տող:
Թորրդիւր կանոնաւոր: Համառօտադրու-

թինք առատ: Կարմիր կապոյտ դարդապիւր
և լուստնցադարդ գուրդաներու սկիզբը, Կա-
նոնները հանդերձ զխտադրողի, Գուճաւոր
խորանադարդ իւր սարօք, էջ 5: Նկար՝ Դա-
ւիթ Մարգարէ, էջ 4: Կաշեկազմ խաւաքարտ-
եայ, կոնակը սակեցօծ: Նուիրող՝ Յակոբ Կա-
րապետեան, Կամարտկայցի (1874):

30.— Դավիթ Մարգարէ

Թ. 1911, էջ 4

ԲՈՎԱՆԴԱՆԻԹԻԻՆ —

էջ 1, դատարկ: Նոյնպէս էջ 3:

էջ 5 — Երանեալ է այր . . . :

էջ 53 — Սաղմոս ի Դաւիթ — Երկինք

պատմեն . . . :

էջ 106 — Սաղմոս ի Դաւիթ — Մի նա-
խանձիր . . . :

էջ 167 — Սաղմոս ի Դաւիթ — Ողորմ-
ւոր ինձ ԱՅ . . . :

էջ 277 — Սաղմոս ի Դաւիթ — Տէր Ա-
ռաէն . . . :

էջ 383 — Աւրեմուքիւմ աստիճանաց —
ի ներդրեան . . . :

էջ 454 — Աղօթք Սրբոյն Ներսէսի Հայ-
րապետին — Հաստոյ խոստովանիմ . . . :

էջ 463 — Փառաւորեալ Տէր . . . :

էջ 464, դատարկ:

Մամբ յիշատակագրութիւն Գրչի —

էջ 166, ստորոտը — Եւ մեղապարպ
զրչի Ստեփանոս՝ զհայրն եւ զմայրն յիշե-
ցէք հայր մեղ:

Յետնագոյն յիշատակագրութիւն —

1874

էջ 2, բոլորցիր նոր — Այ, Յիշատակ
է այս մագաղաթ Սողմոս յԱլիւս զիւզն
կոմրկապի մահտեալի Կարապետեան մահ-
տեալի Յակոբ, զայս Սուրբ յերուսաղէմայ
Թանկարսեմին շնորհեցի. ոյ ոք ընթեռնու
կամ նաչելու համար ձեռք տոնէ կր պարտու-
ւորեմ որ յիշեցէ բոլորցիր իմ մէկ Հայր մե-
րիւ:

Մ. Յակոբ Մ. Կարապետեան, 1874.
յուլիս 5, ի Կ. Պոլիս:

1912

Ժ Ո Ղ Ո Վ Ա Ն Ո Յ

(Կափա)

ՊԺԼ = 1369

ԵԿԱՐԱՆԴԱՆԻԹԻԻՆ —

Ծաւալ 13·5×9×7: էջ 668: Պրակք ԺՁ
+ ԺԲ: Հոսկամանք յաւ: Թուղթ տոկուն:
Գրի: Ս. մասին՝ Մարկոս Երէց, որդի Յո-
ւանէսի. Բ. մասին՝ Յովանէս Երէց: Գրու-
թիւն՝ ալլաղան, մեծ մասամբ բոլորցիր յըս-
տակ: Նշանակիւններ կը յաճախեն երկրորդ
մասին մէջ: Կաշեկապ տախտակեայ, կոնա-
կր ձեղքուած: Ստացող՝ Սահակ սարկաւաղ:

Ա — ԲԱՆԳԻԹԻԻՆ — 22

էջ 1, զրչափորձ:

էջ 2, նոտրալիւր, կարմրատուր — Չորս
են Լուանակ. դատաստանին Գի. . . .:

էջ 3, նոտրալիւր, մանրուք:

էջ 4, շեղալիւր. «1916, փետր. 4, ի տա-
րադրութեան»:

էջ 5-6, դատարկ:

էջ 7 — Այս բառք բաղաձայնի հոնան-
ուանք բաղաձայնի զամ. որ ինչ միանգամ
են անուանք հերթայեցի՝ յարէնս եւ ի մար-

դարէս, եւ ի նոր կոտակարան . . . — Ալիք,
ուսումն նշանադրաց . . . :

էջ 9, բոլորցիր, Երկինք — Բառք եր-
ւայեցեցն — Աղաւթ, Երկինք, կամ կոյս . . . :

էջ 34ր. — Չոմղոմ, տյս ջուր:

էջ 41ա. — Կորիս, կունդ:

էջ 69ր. — Բաւթ, իշխաւը, կամ յանդու-
ղին, կամ ջերմութիւն:

էջ 73ր. — Յգի, որ յարմաւէ, եւ ի ցո-
րենոյ, եւ յամենայն սերմանց, որ է պողա,
եւ կաշմա, եւ այլ ըմբելիք:

Մամբ յիշատակագրութիւն Գրչի —

էջ 73ր, վարը — Չմկաւոր եւ զանալի-
տան զծաւղս յիշեա, ոյ բարի ընթերցաւդ,
զի յոյժ վշտացեալ կամ ի մեղաց իմոց:

էջ 74, դատարկ:

էջ 75ա. — Այս բառք են քերթողական
վանք չափոյ հոմերական տաղիցն. . . . —

Աստուածազան, աստուածազարդ . . . :

էջ 129ր. — Երաժիշտ, Երգիչ:

էջ 239ր. — Շարունակ, շարեալ:

հջ 267ա. — Սարգստազ, սպասաւոր:

հջ 292բ. — Բատնի, հատենի, կամ հաւասարել:

հջ 295բ. — Յֆի. որ յարմաւէ, և ի ցորենոյ, և ի կարեկոյ, և այլ տայակիք, որ ևն ըմպելիք:

հջ 304բ. — Ռֆնի, թշտամենի:

հջ 305ա. — Հանդէս բանաստեղծաց փառաւորաբար ստորոգիլ նորավարժիցն սակսբառ է գեղջուկ. — Պարտ, պատշած, ի գէպ, ի ճահ, յանգ, նման, բարեւոք, վայելուչ, մարթ, հաճոյ, յարմար, պատկան, քառակ, լմբոն, արծոն, աւրէն, պատեն, իրաւ, պատենհարցոյն, բնտանկոյն, տնդ, կար, հնար, հաւան, հարցող, համբոյր:

հջ 338ա. — Արքամեակ, սպասաւոր, պաշտանեայ, հիպերէտ:

հջ 338բ. — Թարգմանութիւն պարսիկ բառի ի վարդան գրաց. — Զրադաշական, ըզրուն բան, կամ գիտաբնոր ուխտ:

հջ 399-668. միասին:

հջ 341. — Զատաջին ճառն ընթերցեալ գտի երկու բառս զոր պարթեան ոչ գիտաց, առնելով չէ՛ պարսիկ: Եւ այլն այս է բովանդակ:

հջ 341. — Շաղկապ է. — Եւ, թէ, զի...:

հջ 342. — Այս է գրաց բանից կապ. — Հոլով անուանց:

հջ 344. — Մեկնութիւն Բառից Քերականի. — Վերծանութիւն, ընթերցողութիւն...:

հջ 357. — Բառեար Յունաց, ի մերս քարգմանցեալ. — Անկեցել, յանդիման կառուցանել...:

հջ 359. — Երբի փախաւ, լուսաւորի:

հջ 361. — Բուրա, հայոց:

Յիշատակարան Գրչի. — 1369

հջ 362. — Փառք... Աստանաւոր կրտաբեզաւ մատենան, որ կոչի Բառապիրոյ, զոր ողբալ սրբոց հոռոտրաց ընտրելոց, որոց նոցին զովութիւնն յԱստուծոյ է, ի թուականիս Հայոց ՊՇԻ, ձեռնարկ ժողովաների անձին Մարկոսի մատղաւ երեցու, ի վայելումն Սահակ Սարգստազի պրաւիրի, զոր ստացաւ ի

Հայալ տրդեանց, Ած. վայելիլ տայ: Արդ աղաչեմ որք հանդիպիք յիշման արժանի արարէք զանարժան դժօղս, և զձնաւորսն իմ ըզնաւանէս և զնօքարէն նորա և յղուաւ և ըզդոտ, և որ յիշէ յայտմ վայրի, յահեղ ստեան յիշեալ յեցի:

Տրտէշ վ յԱստուծոյ ի Տէր:

[Մարկոսն յիշեցէք] ի Տէր:

Բ. — ԿԱՆՈՆԱԳԻՐԻՐ. — 12

հջ 363, թանաք ժանպարտն, զիր նոտրակերպ. — Յանկ Կանոնաց. — Աղտհացից Ա:

հջ 365. — Համառաւ տոգովեալ ի կանոնաց սրբոց եպրցն, յնպիսիանու Կանոնացրն:

Յիշատակագրութիւն Գրչի. —

հջ 388, ստորին յառանգքին. — Եզրայր, զերբս կապած էր և ևս յետոյ վախազացաւ զսակաւ բանք և զերցի, անմեղադիր յերուք զո՞ծ զրոյս և զիս զրազմամեղ Յովանէս փոքր էրէցս յիշեցէք ի Տէր:

հջ 389, նստադիր. — Ոստոյանու թիւն քահանայի:

հջ 391, բոլորդիր. — Հրամանք առաքելոցն ի ձեռն Կղեմայ առաքելոյ հեքաւանաց: Կանոնք Եկեղեցականք:

հջ 407. — Սահմանք և կանոնք (և կանոնք) Թաղէոսի առաքելոյ ի զոյն նորա յնուհա քաղաք և յառաւորեալ զնոսա աւաղանին...:

Մանր յիշատակագրութիւն Գրչի. —

հջ 431, զերբ. — Զստացաւ սուրբ տոսիս Սահակ արկաւապ, և զիս զանպիտանս զծաղս յիշեցէք ի Տէր:

հջ 436. — Նիկիայ Սր. Ժողովոյն Կանոնացն:

հջ 475. — Յանկ, Ա-ի Զ Գլուխներ. — Ա. — Վասն տնդոսելոյ զամուսնութիւն:

հջ 490. — Կանոնք Սրբոյն Աքամասի, Գլուխք ԶԶ. ցանկն է:

հջ 495. — Հարցմունք պէտպէս առ երաւնիին Աքամասն Եպիսկոպոսապետոյ Աղեմսանդրի, եւ պատասխանիք միին:

հջ 551. — Կանոնք Սրբոյն Բարսեղի Սահմանագրութիւնք նմանապէս և բերա-

պատիկի ախտից եւ յանցանաց, Գլուխք ՄՀ. յոր սակաւմն ի յայամն դիժ տառիս զբողմամբ վասն խնդրոյ Իսահակ սարկաւադի գրաւորի. զդժողս առնէք յիշման արժանի:

Էջ 552-558.— Յանկ, Ա-ձԺԻ Գլուխներ:

Էջ 549.— Ա.— Որ զէդ ապականէ բռնաբար...:

Էջ 596.— ձԺԻ.— Թէ ոք ի դպրաց, կամ յախտի մանկանց, յափշտակէ զիրս կամ ըսպաս եկեղեցոյ, տուժեսցի երեքկին:

Ժ պրոֆին ստուջին եւ վերջին թերթերը ինկած են, 596-597, եւ 618-617 էջերուն միջեւ:

Էջ 611.— ԺԹ.— Վասն սրբոյ պատէքին պահոցն կանուխք: Միաշարսթին ոչ հրամայեցին պահել...:

Էջ 612.— Կառնովմ տեառն Եփրեմի եւ արդիւնակատար կրօնաւորի, ի Կուստէքտն հաւեմ, գար տնուցանից ամապատմ. Տաւն ի՛ն:

Էջ 612-613.— Յանկ. Ա-ԺԳ Գլուխներ:

Էջ 626.— Կառնովմ Սրբայն Գրիգորի Պարքեւի, Հարցումն եւ պատասխանիմ Բնրա:

Էջ 628-629.— Դոնկ, Ա-ԺԶ Գլուխներ:

Էջ 649.— ԺԴ.— Հարց.— Ծնունդք են զիւսաց եւ մահ, աճեն եւ ապականեն:

Պտխ.— Նախ զայն տեսցուք, թէ զոյ ալլ արարածք բանաւորք քան զհրեշտակս եւ զմարդիկ եւ զղեւս, եւ ապա եկեսցուք յայն, թէ իցեն զիւսաց կէս մարմնաւորք եւ կէս առանց մարմնոց: Զի չեն ալլ արարածք բանաւորք [արտաքս] քան զերեք ջրիս աստուածային զրոց, եւ ի բնութենէն արարածոց յայտ է. թէպէտ եւ ասեն յուշկապարիկք, եւ համբարուք, եւ պարիկք, եւ պայք, ըստ կարծեալ մտաց մարդկան ասին, եւ ոչ ըստ բնութեան, զի զիւսաց է կերպարանս ցուցանել, եւ մարդիկք զկերպարանս անուանադրին. որպէս յորժամ քաղակք եւ դեաղք աւերեսցին, եւ անդ դեւք քնակեսցեն, եւ կերպս կերպս զանձինս ցուցանիցեն, եւ մարդկան կերպի երեւման անուանս եղեալ կոչեն, զոմն յուշկապարիկք, [զոմն պարիկ], զոմն համբարու: Նոյնպէս եւ զրոց զանուանս նոցա, առ ի նըշանակելոյ դաստակութիւն աւերածի աշխարհի, յուշկապարկաց ասեն բնակել յաւերակս, զի (յա՛մն) [յո՛րն] լեղուն յուշկապարիկն՝ իւշացու թարդմանի:

Արդ ցուցանեն եթէ դտանին իշացուլք ի Բաբելոն, ուրեմն յայտ է թէ լուի աշուանք են եւ ոչ տեսակք, եւ զիւրք ըստ սովորութեան մարդկան խաւից անուանեցին զղեւս, որ յաւերակսն Բաբելոնին բնակեալ են, եւ նոյն աղղեցութեամբ դիւսացն բարբառնին մարդիկն: Զծովացուլն ի (կուսէ) [կուլէ] ասեն եւեալ, եւ զպայն ի դետոյ, եւ զարալէզն ի շանէ, եւ զխանդիւռնն ի յիշոյ, եւ բոյն(ա) հանդրն ի ձիոյ, եւ այսք ոչ եթէ տեսակք ինչ, ալլ անուանք եւեթ են հեթանոսական կուսպաւորիցն. զի որք զդեւան պաւտին ի զիւսացն հաջներն իրրեւ զշունս, եւ նոյն մոյրութեան սովորութիւն կալաւ զերկիր, եւ ոչ ի քրիստոսն ից, զարձան ի լաց ի զիւսապաւտ մոլեղնութենէն, եւ ոչ ոք էր յատաշնորաց որ հովիտէր ըստ քարոպութեան աւետարանին: Զայս զի՛արդ ոչ իմանայ, թէ ի մարմնաւորք անկրեւոյթ ոչ ինչ կայնէ, եւ յաներեւելին մարմնաւոր ինչ. ոչ իւրեք ի մարդկանէ եղեալ պայն, զորմէ ասեն թէ երես տո՛ժ, եւ ոչ ի կոյտոց ծովացույ, եւ ի ծովակի բնակեալ, զի ցամաքային մարմնաւորի ոչ ինչ է հնար ի ջուրս բնակիլ, եւ ոչ ջրայնոյ ի ցամաքի, եւ ոչ ի շանէ? ինչ եղեալ, թէ ընդ անկրեւոյթ դաւրութիւնս բնակէ, կամ կացչէ, եւ զոր շնչոյն կոչեն, թէ զիւրաւորս պատերապմի լիցին: եւ ողջանան, ալլ իարարութեանք հեթանոսաց են եւ պատաւանց ուռապիւք, մանաւանդ թէ զիւսաց իմն մոյրութեան:

Ալլ զի՛նեալ տղիւն թէ եւ մերում [դեւդ] զծովացըրու ձայն հանապաղ լուսմք, եւ ոմն թէ զպայն իմ աչաւք իսկ տեսեալ է լիզելով: Եւ այսպէս յամառն իրպէս Հեթանոս, եւ զայն ոչ իմանան, թէ դեւք լինին ի կերպարանս, եւ հանեն ձայն ահաղիւն. Աստեքեալ առ. սատանայ կերպարանի ի հրեշտակ լուսոյ, որչափ առաւել, եւս յանաւնոց կերպարանս, ի զարհուրեցուցունել զմարդիկ. ոչ աղպէս ասեն, ալլ յատաշին ժամանակսն զիւսաց պատեհաղմին ողջացուցին լեղուովն: Անմիտ. արդ զի՛ չբժշկեն, ոչ նոյն պատեհաղմունք եւ արդ են. ասեն յայնժամ զիւսաղունք երին: Արժան է քրիստոսն ից այնպէս խաւսել. զի՛նչ իցեն զիւսաղունքն, անմարմինք են թե մարմնաւոր մարդիկ. զմարդկան ուրուականս ի պաշտաւն առեալ զիս ան-

ուանեցին: Ապա եթե անմարմինք երև յայտ է թէ անմարմինաց չէ մարթ Թե ընդ կանայս ամուսնանայ: Զի թէ այնմ հնար էր ծնուցաւ. նոյն, բայց ոչ էր հնար, զի որ անմարմին է, նոյն եւ անեկրմ է, զի սերմն մարմնաւորաց է, եւ ոչ անմարմնաց: զի որպէս ոչ զոյ ծրնուե՞ղ դիւաց, նոյնպէս ոչ զոյ նմա՞յ մահ. թէպէտ եւ անմահ աստուածութիւնն է, սակայն անմահութիւն չնորհեաց հրեշտակաց եւ որդւոց մարդկան: եւ դիւաց ոչ աճումն ունի եւ ոչ ծախումն, բայց մարդկան է աճումն ամուսնութեամբ, եւ մեռանելոյ վասն պատուիրանադանութեան, մարմնով եւ ոչ հոգւով: եւ այլ արարած ոչ զոյ որով կերպարանի կարէ, ոչ վիշապ եւ ոչ այլ ոք, բայց հրեշտակ եւ դեւք:— Հմմտ. Եղիշիկ, Եղծ Աղանդոց, 1926. էջ 107-112:

էջ 658.— ԺԶ.— Ասեմ քաջաց եւ վիշապաց տեսարք էն լերինոյ բարձունս եւ բոսկուծութեք, ու գլխէկանդոր կապեալ ունին ի չըրոս, եւ գլխաւապղ ի Մասիս, եւ Արուսեղ ի դեռոս եւ ի մոռանս:

Պտիւրի.— Յորդոց մարդկան կենդանի են, Ենտիք եւ Եդիս, այլ ամենեցուն զմահ ճաշակեալ է, բայց մոլորութիւն դիւաց խաբեաց զդիցապաշտոն Հայոց, թէ գլխաւապղ զոմն արդիւեայ է ի վիշապաց ի Մասիս եւ է կենդանի, եւ նայ եյանելոց է եւ զաշխարհս ունելոց, եւ որում յանմիտ իշխանաց Հայոց հարցեալ զդճապատումն հմայորականրո, թէ երբ լինիցի Արտաւազապ յայ եյանել ի կոպանացն, եւ նոցա ասացեալ եթէ ոչ կամիս զելանել նորա, հրաման տուր ընդ ամենայն աշխարհս Հայոց դարբնաց, որ աւր նաւասարդի է, ամենայն դարբին կուսնաւ կոփէ ի վերա սայի իւրոյ, եւ երկաթք Արտաւազապ անդրէն հաստատին, դնոյն հրաման կատարեն, այժմ ամենայն դարբին կոփէ կոանաւ իւրով ի վերա սայի: Սոքապէս մեծացուցանէ սատանայ առ աշուէ զվիշապն, զի յորժամ ահագինք երեւեցին առցեն զնայ ի պաշ-

տուն, թէ ն(ա)հանդ ինչ ինչ դետոց, կամ չահապետ է, յետ կարծեցուցանելոյն ինքն կերպարանի ստուերաձեւ երեւմամբ, ահեղաձեւ տեսիլ, եւ զարուրեցացունել կերպարանի, կամ վիշապ կամ ն(ա)հանգ, կամ չահապետ, զի այնիւ բղմարդիկ յարարչէն սպրտամբեցուցէ: Զի թէ էր ն(ա)հանգ մարմաւոր, ոչ երբեմն կնոյ պէս յուրանաց անուն անուանին, ոչ մերթ մարդ երեւէր, եւ մերթ օժ, որով զաճապաշտութիւն հնարեցաւ մոծանել յաշխարհս: Նոյնպէս եւ վիշապն, ոչ միանպատ միլապ երեւէր, մերթ աւժ, միանպատ մարդ, որպէս ցուցաք, իսկ թե մարմնաւոր ինչ է, սպաւ փոխի ոչ: Այլ թե ի կայս լորի ոք երեւին եւ սոնքրութեանս, եւ ի դաշտս երապաղ ձգին, եւ ընդ Հեռոյն ընթանան երեւոց, դեւք կերպարանին առ ի մոլորեցուցանելոյ զմարդիկ:— Հմմտ. նոյն, էջ 115-118: Տես նաեւ Բոնիւր Մատ. Թի 7, էջ 323-327:

էջ 655-668, տարբեր նոր թուղթ եւ գրութիւն:

էջ 665, բոլորովոր անհարթ: Փառաց տաճար աստուածանի, երկրի դրախտ կենաց վայոյտին, որ է պատկեր երկնից վերին, եւ եռանձնեանիւ կայանիւն ի ծնընդեմ մարմնոյ Փրկչին, Յ եւ Ռին [երբ հարեւր եւ հազարին], Ը եւ Ծ [ուր եւ յստուն] ըսկսեալ ամին, կանկնեալ անուն Սուրբ Նշանին, սայ տէրութեամբ իւր ծառան, Յոհաննիս կրանաւորին, եւ հարազատ եղբարց նորին, եւ ըստ հոգւոյ որդոց բնաւին:

էջ 666, նոտորագիր.— Ձեռք ամենակալին ստեղծեաց զիւ...:

էջ 667, դատարկ:

էջ 668, նոտորագիր մանրուք:

1913

ՇԱՐԱԿԱՆ.— 99

Ս. Սարգիս Ակիոյ

[Ժէ. Դար]

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Ծաւալ 13.5×9.5×5: էջ 736: Հանգա-
մանք անբաւարար. մասնաւոր թացութենէ
և. ցեղերէ. կը պակսի առաջին պրակը:
Բնակիչ զեղնարակ: Գրիչ՝ Ստեփանոս Երէց
Մոկացի: Դրութիւն՝ խորագրերը, սկզբ-
նատողերը և սկզբնատողեր կարմիր, մը-
նացեալը սև մետաղէ, մետաղէ, 22 տող:
Բնակիչը: Համառոտագրութիւնը սովորա-
կունէն աւելի: Գունաւոր զարդադիր և լու-
սանցապարզ կանոններու սկզբը, մեծ բա-
ժանումները հանգերէ գլխադարձով: Խորա-
նայարդ իւր սարք, էջ 263, 365: Կաշեկազմ
ստիտակեայ դրոշմապարզ: Ստացող՝ Հա-
րսեան Քհն. Սիրաւի:

ԲՈՎԱՆԴԱՐՈՒԹԻՒՆ.—

էջ 1, պրակ Բ.— Կանգնի Աստուածա-
յայտութեանն զարգացումը, Արեւմտեան
— Ուրախացի սրբորհհր. . .

էջ 4.— Կանգնի Յայտնութեան Տեառն
մերոյ Յի. Գի.:— Խորհուրդ մեծ. . .

էջ 207.— Կանգնի Յայտնութեան Ղազա-
րաւ Է.— Արաւելի դրոշմ. . .

էջ 261-262, համարն զատարի:

էջ 263.— [Կանգնի մեծի] Պատմի Թա-
րութեան Տեառն մերոյ Յի. Գի.:— Այստեղ
յարեալ. . .

էջ 364-365, միջին կտրուած մէկ թերթ:

էջ 365.— Կանգնի Հոգեւոր Սրբոյ Գա-
լութեան.— Առաքելոյ ազանդ. . .

էջ 461.— Կանգնի Նաւկատնացի հաշիմ.

— Ի վերա միջին հաստատ. . .

էջ 511.— Կանգնի Հրեշտակապետաց:

էջ 579.— Կանգնի Համարեմ Մարտիրո-
սաց:

էջ 683.— Արեւմտեան Յայտնութեան:

էջ 730.— Անճիմի Սրբոյն Գրեգորի Նա-
րեկացուն:

[Արեւմտեան լոյսը երկնային],
Յիսուս Քրիստոս Հայր Միածին,
լրջեր շնորհիւ քո անքնին,
յՍուրբն Գրեգոր Նաւկատնացին,
ազաւթիւ քո սուր սպարման մէկ Աստուծոյ:
.

Սուրբ և մաքուր բանից յոյն,
այստուկից ազգի զանկուն,
հոռափափաք սիրով եկին,
և զրծապրեալ սոռալ զնացին.
ազաւթ.

Քեւ ըզՔրիստոս փոստաւորեմք,
ընդ Հայր Հոգւով աւրհնարանեմք,
երբորդութեանդ երկրպագեմք,
Աստուծոյ թեմանդ մի դասեմք:
Հմմտ. Բ. 1517, Ե. Հոտոր, էջ 261:

էջ 736, անմաքուր:

Յիշատակարան Գրիչի.—

էջ 728.— Փառք. . . Տէր մեր Յո. Քո.
[որ ևս կա] ըզգուծիւն տկար և անպիտան,
անարհեստ և ուսումնայանց, սուտանուն
Ստեփանոս իրեցու Մոկացոյ, հասանել յա-
տրաւ և ի կատար շարադրակուն Շարակնո-
ցիս ի դուռն Ակիոյ Սր. Ստրգրի Զաւար-
յարին և որդոյն նորա Մարտիրոսին, ի հո-
րապետութիւն Սրապիւն քաջ և արհիւ կոյի-
կոյսին. արարչագործն Ած. զինքն պարգե-
րի. առեւ յատուրն զատաւորանին ի միւսան-
դամ զատուտն Քի. ամէն:

Գրեցաւ Շարակնոցս ի վայելումն Սի-
րաւի տէր Հայրապետին և կողմերին
վարդիաթուներն, և Տորն Մըշաթին, և
Թուրուսներն, և այլ ամ. այրեան մերձա-
ւորացն, որ քառասուն ըզսայ ի հայայլ վառ-
տակոց իւրոյց յիշատակ հոգոյ իւրոյ ամէն:

Ով զառք յուսերամ քահանայից, որք
հանդիպիք այս Շարակնոցիս կարգայլով կամ
աւրինակելով կամ. . . տեսանելով, նայ ի

բախի և յորոր հաստալ Ած. ողորմի ասա-
ցէք Սիրաւցի տէր Հայրապետին, կողակցին
Վարդաթուհին, և հօրն Մելլամին, և
մօւրն Թուրանդին, և այլ տմ. այրեան մեր-
ձաւորացն, Տէր Ած. բարով վայելեյ տացէ,
և Ած. ձեզ ողորմեցի յիս ժիւղանգամ դա-
յրաւեանն ամէն:

Դարձեալ յիշեցէք ի Գո. և Ած. ողոր-
մի ասացէք իտիւն տնտեսին, որ բազում
անդամ կերակրեաց զմեզ. Ած. զիւր մեզքն
թողու և զիւր որդին բաշի ամէն:

Յետմագոյն յիշատակագրութիւն.—

1624

Էջ 729, նոտրադիր.— Յիշատակ է Շա-
րակիսցոյ ի սուրբ մայրաքաղաքն Երուսաղէմ,
ի պատն Սրբոյն Ակորայ զխաղիր սուրբ
դամբարանին, և պաւ աշոյ յիշատակ ի թվին
ԹՀԳ, ի ժամանակս առաջնորդութեան Տէր
Գրիգոր Արհեպիսկոպոսին. որք տեսանէք և
կամ հարցնտուս այնէք, յիշեցէք զյիշատակ
զրոյգոյ և Ած. զմեզ յիշէ:

1914

ՇԱՐԱԿԱՆ.— 100

(ԵՌԻՆ ԳՐԻԳՈՐԻ ՈՐԻՆԱԿՆԸ)

Փոս Անապատ

929 = 1337

ՆԱՐԱԿԱՐՈՒԹԻՒՆ.—

Մուսայ 12×8 7.5: Էջք 672: Հանդա-
մանք տնտեսարար. մնասեաւ ցեցերէ. նո-
րողութիւն կրած՝ տուժելով լուսանցքներէն,
Թուղթ զորդարակ: Գրիւ՝ Բարոս Արեգայ,
Դրութիւն՝ խորադիրները, սկզբնատուղբ և
զլիտատները կաբմիւ, մնացեալը սեւ մեյա-
նով, միասին, 22 տող: Բոլորդիր վարժ:
Համառոտադրութիւնք ոսկորական զրեթէ:
Կարմրադիւծ զարդադիր և լուսանցադարդ
կանոններու սկիզբը, մեծ բաժանումները
հանգերձ զլիտադարդով: Կարմրաներկ խորա-
նադարդ, էջ 237: Կաշեկադ տախտակեայ
զրոշմադարդ: Պահպանակ մագաղաթեայ
սկիզբը և վերջը մէկմէկ փոքր թերթ, եր-
կաթադիր Անտարաններու մասեր:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.—

Էջ 1.— Երդեցէք որդեք Սիրիւի...:
Էջ 98.— Շարական Համալայ:
Էջ 99.— Երց Բուն Բաքեկեղանին Ա-
նաքի Կարակէի Ազուիացից, Տեառն Ներսէսի
աւուսցեալ.— Բանն որ ըրդ Հաւր յէութեան
...:

Էջ 157.— Կանովմ Հիմգերորդ Կարակէի
Աղու.— Որ պատուիրան...:

Էջ 237.— Կանովմ Յարութեան Տեառն:
Էջ 321.— Կանովմ Պետականտէին Առա-
ջի Աւուրն. Արեմու թիւն:

Էջ 408-409 ի մէջ կը պակի մէկ թերթ:
Էջ 511.— Կանովմ Համալայն Անեմայն
Մարտիրոսաց:

Էջ 637-672, տարբեր թուղթ և զրեւ-
թիւն:

Էջ 637.— Այսաւր զարմացեալ...:

Էջ 644.— Լերիւք ամենայն...:

Էջ 647.— Արեւելք զերարիւն...:

Էջ 654.— Ի յանսահման ծովէն...:

Էջ 656.— Ամենասուրբ Երբորդութեա-
նըն...:

Էջ 658.— Ըզլիշտակ վ կայից...:

Էջ 658.— Մանկունքը նոր Սիրիւի...:

Էջ 658.— Ուրախացիր Աստուածանին

...:

Էջ 659.— Որ ի յամենան վեցերորդի...:

Էջ 660.— Ով զերահաւ ծաղիկ...:

Էջ 660.— ԲԶ.— Զաւրք Երկնից զարհու-
րեցան... — ԶԹ:

Էջ 661.— Խորհուրդ խորին...:

Էջ 662.— Յայս յարկ նուիրանաց...:

Էջ 664.— Շուուրց վերջին ժամանակին

...:

Էջ 669. — Յորդորակներն է կարդաւ. — Յարեւելից, ձըղնաւորըք, Անեղանելիդ, ձանապարհ... — Բշ. իննեակ դասք հոգեղինաց... :

Էջ 671. — Աւրհնեցուք մեք միաբան... — Ա Գ—Ե :

Յիշատակագրութիւնք Գրչի — 1337

1. Էջ 320, ստորին լուսանցքին. — Ուլ կարայր, զգրողիկս Թորոս) յիշեալ ի բարի, եւ Ած. քեզ տացէ :

2. Էջ 510, ստորոտը. — Ո՛ր զբաղմամեղ զրողիկս, Թորոս սուտանուն արեղայս յիշեալ, ու կարայր, որ հանդիպին տառին, եւ Ած. քեզ շնորհէ :

3. Էջ 636, վարը. — Փառք Սբ. Երրորդութեանն և մի Աստուածութեանն յաւիտե. : Յամի եւթնհարիւրերորդի ութսներորդի վեցերորդի թիվականութեանս Հայոց գրեցաւ Եղանակաւոր տառս ձեռամբ մեղսանհրկ եւ սնարման քաւ. Թորոսի սուտանուն վանականին, ի թալաւորութեան Հայոց Լէոնի, եւ ի հայրապետութեան տեառն Յակովբայի, ի Սբ. Ուլիսոս որ Փոս անուն կոչի, ընդ հովանեալ Սբ. Աստուածածնի և Սբ. Լուսաւորչին

Գրիգորի, ի լաւ և յընտիր աւրինակէ Գրիգորի գրադրի որ մականուն Սուլ յորջորջի :

Յիշատակարան նորագոյի. — 1648

Էջ 672, բոլորդիւր. — Վերստին նորագեցաւ Շարահնոցս ձեռամբ յոթամեղ անիմաստ և անարհեստ գրչի Մանուէլի, ի գեղեղն Աւիփուարին, ի դուռն Սբ. Աստուածածնին, ի թիվն Ռ եւ Ղէին, յուլիս ամսոյ ի ԺԱին, յիշատակ է տէր Գասպարին, եւ եղևուրն Առաքելին, Նիկողոսին եւ Յակոբին եւ Հաւրն նորա Պալլոսին, եւ կնոջն Զատային, եւ քրեւերն Մարթանին, Մարտիրոսին, եւ մեծ մաւրն Թանուսին, եւ այլ արեան մերձաւորին, որ կրկին նորոգել տուին զսայրդար վաստակոց իւրեանց, որոյ յիշատակըն աւրհնութեամբ եղիցի, եւ բարով վայելի տացէ, ամէն :

Յետնագոյն յիշատակագրութիւնք. —

Էջ 1, անհարթ գրով. — Յիշատակ է Շարահնոցս դրպիւր Կարապետին է :

Էջ 672, յերբ, անհարթ գրով. — Յիշատակ է Շարահնոցս տիրացու տրիւր Կարապետին :

1915

Ա Ղ Օ Թ Ա Գ Ի Ր Ք

(ԱՂԱԹԱՐԱՆ — ԿԻՊՐԻՆՈՍ)

Տեղի

ՌԼԲ = 1583

ՆԿԱՄԱԳՐՈՒԹԻՒՆ. —

Մաւալ 11×8×4: Էջք 354: Հանդամանք լաւ: Թուղթ տոկուն: Գրիչ՝ Միքայէլ Գահանայ: Գրութիւն՝ խորագիրները կարմիր, սկզբնատառերը կապոյտ, մնացեալը սև մանուշակ, միասին, 12 տող: Նորագիր անհարթ: Համառոտագրութիւնք սովորական գրեթէ: Լուսանցքներու վրայ սեւագիծ դարդեր՝ անարուեստ: Կաշեկազմ տախտակեայ մաշած: Պահպանակ մաղաղաթեայ սկիզբը և վերջը երկուական թերթ մասն երկաթագիր Աւետարանի. դարձեալ սկիզբը երկու թերթ

մաղաղաթ մասն բոլորդիւր Մաշտոցի կամ խորհրդատետրի, Ստացող՝ Սարգիս Հալաճ, որդի Վարդանի:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ. —

Էջ 1-3, դատարկ:

Էջ 4, նկար Պաշեւութեան, անյաղոց:

Էջ 5. — Աւետարանն Յռեմմա. բընութիւնն հուր է. — Ի սկզբանէ էր Բանն... :

Էջ 9-10. — Աւետարանն Մաթէոսի. բընութիւնն հոգ է. — Գիրք ծնընդեան Յի. Գի. ... :

էջ 13.— Անտարանս Մարկոսի. Բնութիւնն ջուր է.— Սկիզբն Աւետարանի Յի. Գի. . . .

էջ 16.— Անտարանս Դովասու. Բնութիւնն քամի է.— Քանզի բարձրաժամ յաւժանեցին . . .

էջ 22.— Ազարթ Սրբոյն Գրիգորի Նարեկացւոյն ասացեալ է.— Որդի Աստուծոյ կենդանայ. . . . Սր. Գրիգորի Նարեկացւոյն բարեխօսութեան պահանջն Տէր Ած. զծառայա թո՛ղ զպարմ Սարգիսն, ամէն:

էջ 25.— Սրբոյն Գրիգորի Նարեկացւոյն.— Հոգի Աստուծոյ, Ած. ճշմարիտ Հան զծառայա թո զպարմ Սարգիսն ի բանդէս, որձական ի կապանաց, զերծ ի չքիթուրիցս, փրկելոյ ի խղզմանէս, աղառես ի տաճարակն, քակտես ի երկաթիցս, լոյծ ի պոլտորմանց, արտաքան երկմտութեանցս, ուրուիս ի ակրութեանցս, հանդիս ի նեղութեանցս, փարատեալ ի վիշտացս, հանդարտեալ ի խորութեանցս, պարզիկես ի յարոյս, մերժես ի հեծութեանցս, հեռազոյ ի ողորսյ, կապուրեալ ի կակամանցս, Ած. իմ ողորմութեանն ե պարզեալտու. քաղցրութեան

էջ 31-32.— Գրիգորի Նարեկացւոյն է ասացեալ.— Հայր երկնաւոր Ած. ճշմարիտ Բազուկ թո հովանացի եւ աջ թոյ կնքեսցէ զծառայա թո խոնա Սարգիսն, վասնոր զլրթած ես եւ ողորմած եւ անուն թո կոչեցեալ է ի վերայ ծառայիդ թո հալլամ Սարգիսն, բարեխաւութեամբ ե աղաթիւք Սրբոյն Գրիգորի Նարեկացւոյն, Տէր Ած. Յս. Գս. պահեալ եւ փրկեալ զծառայա թո Սարգիսն ամ. չարէ ամէն:

էջ 38.— Ազարթ Սրբոյն Փոկասու Հայրապետին ասացեալ.— Յս. Գս. Որդի Այ. Տէր իմ եւ Ած. . . . Բարեխաւութեամբ ե աղաթիւք Սրբոյն Փոկասու Հայրապետին Տէր Ած. Յս. Գս. պահեալ զծառայա թո ըզՍարգիսն:

էջ 48.— Տեառն Ներսէսի Կլայեցոյն ասացեալ Ազարթ հասարակաց քրիստոնէից.— Հաւատով խոստովանիմ Հոգի Աստուծոյ

էջ 51.— Վերստին աւելվածոց կրկին հեծութեան . . . :— Եւ զի մի . . . :

էջ 58.— Ներսէսի Կլայեցոյն ասացեալ.

— Անդ ընտրեմ Փառաւորեալ Տէր
էջ 68.— Դաւանութիւն ի Նիկիայ Սր. Ժողով ասացաւ, ԳձԺԸ Հայրապետացն.— Հաւատաժ ի մի Ած. . . .

էջ 72.— Արեւմտեայ փառաց առաւատու ի դէմս Երբարդութեան, ի Կոստանդնուպոլիսի Սր. Ժողովն, Բձ Հայրապետացն ասացաւ.— Փառք ի բարձունս Այ. . . .

էջ 73.— Առ Ժողովն Եփեսոսի ձԺ Հայրապետացն այսչափ ասացաւ.— Եւ յոմեանսն ծառ . . . :

էջ 73.— Վերստին յաւելուած

էջ 128.— Գիր աւճայաբի կարդայ ի վերայ.— Եւ Պաղատ Հայրապետն Երեւանցոյ . . . :

էջ 133.— Մովսէս առաջին մարգարէն Այ. եւ արար աւճն պղզեմէն ի ամապտոն, ընդդէմ հարկամոզ աւճին.— Տէր Սարաւաթ, ազնական յեր ինձ . . . :

էջ 136.— Գիր չար ակիմ.— Գայր զհտն Յորդանան եւ բերէր ծառ մի զեղեցիկ . . . :

էջ 137.— Գիր պահպանութեան.— Եւ եւ ամենայն ծառ դայս առեմ . . . :

էջ 139.— Ազարթ պահպանութեան, Յովաննէ Գառնեցոյն է ասացեալ վասն իւրյ լիկեաց.— Ազարթ զերջ Տէր Աստուած իմ ամենախալ . . . :

էջ 142.— Ազարթ գիշերոյ պահպանութեան.— Ընդ արեւուն հարկանելոյն . . . :

էջ 143.— Գիր սիրոյ եւ երեսարայտութեան.— Մովսէս եղր կարմիր ծառն արտասուեաց . . . :

էջ 144.— Գիր զլիսայցաւի:

էջ 145.— Ազարթ ի աջողումն ամ. իւրաց:

էջ 147.— Գիր երեսարայտութեան:

էջ 149.— Գիր չար ակիմ, եւ չար լեզւի, եւ չար միաբի.— Գայր սուրբ զհտն Յորդանան, եւ բերէր ծառ մի զեղեցիկ զարդարեալ . . . :

էջ 151.— Գիր քրմայ:

էջ 151.— Գիր վասն մարդոյն որ չի վախեմայ . . . :

էջ 152.— Գիր որժամ կիմն դժար ծնանի, գրես, աջ բազուկն կապէ, երար տղան ծնանի, զլիսան վրայ գթուիքն պատրուտէ, սերտ իմացիր:

էջ 153.— Գիր ցերման ծառայիս Այ. Սարգիսն, ամէն:

էջ 154.— Գիր ջերմամ...:— Գիր կատարածին...:— Գիր ծրծագաւի եւ խումբայի:

էջ 155.— Ձեռն Տեառն է եւ եւրքն մատմահարմ ցորին: Մեկնութիւնս գրին որ ի մատմահարմ, գոր Արգարու գրեալ էր եւ այնու մատմահարեալ:

էջ 156.— Այս աղաւթք գրէ և ի աջ բազուկն կապէ, ամենայն կապք արծակին:

էջ 157.— Գիր եւ աղաւթք երեսբախորքեան ծառայիս:

էջ 158.— Աղաւթք պահպանութեան:

էջ 159.— Գիր վաճառի եւ երեսբախորքեան ծառայիս Այ. պարոն Սարգրսին.
— *Յաշմամ բաղան Երկինք...*

էջ 161.— Աղաւթք պահպանութեան.—
Յաշման Այ. անեղին...

էջ 163.— Պատմութիւն Մարիամէ կուսին է:

էջ 166.— Աղաւթք եւ գիր զլիսացաւի է:

էջ 167.— Գրէ արքն ուրբաթի, ի ձախ բազուկն կապէ, ամէն:

էջ 175.— Աղաւթք եւ գիր անողջութեան:

էջ 182.— Աղաւթք եւ գիր պահպանութեան:

էջ 195.— Աղաւթք եւ գիր եւ պահպանութիւն ամենայն տրդոցկանի, ար չի վախենայ:

էջ 199.— Գիր դատաստանաց եւ չարսխաւսաց...:

էջ 209.— Աղաւթք եւ գիր և լեզուակաւ, տանկլեքէն ասացեալ է. հեռացեալ եղիցին.— *Աղդում տիւրիթ, տիւրիթ զայրամ...*

էջ 215.— Աղաւթք եւ գիր երեսբախորքեան ծառայիս Այ. սյարմ Սարգրսին:

էջ 219.— Գիր վաճառի:

էջ 221.— Գիր պատեքազմի եւ չար կոյի որ ի չար հաւրն եւ չար պահեն, բուր, ռանակ. Ոսթախ, խոմմար, մետ, հարպայ, սուկու, այլ գինչ եւ իցէ կապի եւ կտտորի եւ ի փայտ դարձի ի դիմաց ծառայիս Այ. ուսրոն խոմայ հալլամ Սարգրսին:

էջ 226.— Վասն կապածի այր եւ կնոց:

էջ 230.— Գիր եւ աղաւթք կածակի եւ փայլատակմանց:

էջ 232.— Աղաւթք Սրբոյն Կարիանոսի, գոր ասացեալ է վասն դիւաց եւ կախարդաց եւ աղանդաւորաց.— *Ես Կարիանոս ծառայ*

Յի. Բի. Մեռութեան...

էջ 236.— Հայրապետ Կարիանոսին արծակումն է:

էջ 238.— Պատմութիւն Յուստինէ Կուսին, գոր կախարդ Կարիանոսն դարձոյց սուտնաճգիտութեան: Ազնաւ եղաւ ցերեակ աղաւթի, տառաւոն ամէն ամենատ մարդոյ.— *Յաշմամ կայր ի քողաքն Անտիոք կոյս Ժի կեցեցիկ յոյժ...*

էջ 250.— Մարքսին առ ամենայն սուրբն Այ. աւգնական եւ պահապան լիցին ծառայիս Այ. Սարգրսին ի Յոսել ի տան. ի զնալ ի համապարհ, ի առն և ի տաւրն, ի գին եւ ի վաճառն, ի ասելն եւ ի խաւսելն. դուք անողջութեան եւ աղանդեցէ եւ ռոտոն թերէ կախաւքն Այ. ամէն:

էջ 261.— Այս է գիր հազարուկէ կուսն Այ. ով որ ի հետն պահէ եւ ամենայն խնդրութեան ի բարին կատարի. եւ փրկի ամենայն որդակայք եւ ի չարէ.— *Անտիոքն Անտիոք...*

էջ 269.— Հինգ հարիւր ամուսն է Այ. մարդադիրին, պահէ Տէր Ած. զձառայոյ բո զՍարգրսին ամենայն չարէ. ամէն.— *Բարձր Անտիոք...*

էջ 280.— Ուր հարիւր ամուսն է Այ. պահէ զՍարգրսին ամենայն չարէ, ի պէտպէս սուտնաճական փորձութեան. ի մատու մարդկէ, ի կնիւսն պալայէ, ի հարբած մարդուէ, ի շանն կատաղածէ. ի մեծաւոր մարդուէ, ի սրէ, ի մետ, ի խոցող հրեշտակէ, եւ ամենայն որդակայք դու պահեալ Տէր Ած. զձառայոյ բո զՍարգրսին, ամէն.— *Լոյս Անտիոք...*

էջ 282.— Աղաւթք բժշկութեան ծառայիս Այ. Սարգրսին:

էջ 285.— Գիր ամենայն ցեղ գանի: Առ պաղպատ դանակ, երեք բեւեռն, եւ տեառնագրէ ի վերայ վիրին, եւ ասէ զաղաւթ.— *Բա. Ած. Ժեք, որ վասն Ժեք Ժարդ եղեր...*

Յիշատակարան Գրչի.— 1583

էջ 302.—

Ասորոյ բանին Տէր ողորմեալ, որ Հառաբոյն մեկ եւ նոցայ, որկայարտին մեղքն ջնջեալ, եւ զհոգիս յուսաւորեալ. Սուրբ փեսայիդ եմ ես ծառայ,

յութն ձեր, զի որք աւելութի տմանէ առնէք զիս յիշելոյ, զմեղուցեալս զբիշս զՄիքայէլ անարժան եւ սոսկ քահանայն, եւ զծնաւդս իմ, եւ զվարպետս իմ զՆաւակէլ սարկաւազն, նայ եւ զպապս իմ զտէր Միքայէլ զրազիր չափ քահանայն, որ էր զրոց հրժուտ:

Զի յիտութիւն լիցի ձեզ իմաստուն[ն] եղբայրք իմ, որ բարեգութիւն Ած. այլոց բերանով այլոց ողորմութիւն կու առնէ, կենդանեաց եւ նընջեցելոց, եւ որք զմեզ սրտի մտաւք եւ հոգեւոր սիրով յիշէք զանարհեստ զբիշս, մեղաւք տառապեալ Միքայէլ անարժան եւ ժողովող եւ թերափարժ քահանայն, եւ մեղաց թողութիւն Հայեցեցէք ի Քէ. Այ. մեբոյ, յիշեալ լիլիք դուք ի Հոգոյն Սրբոյ, եւ ամենայն սրբոց աւարհնիք, ամէն:

Ի թվականութեան Հայոց Ռէլի առի, յուլիս ամսոյ ԺԳ արն աւարտեցաւ սուրբ Կարիանոսս, արն շաբաթ էր, տարեգիրն Ժէ նենք, տանուտէքն ի վերեւն Կշիռն է, Կշիռն ընտրութիւնն քամի է:

Ոյ եղբայրք իմ սիրելիք, Հարբած եւ մախմուր չի կարգաք սուրբ Կարիանոսս, զերայ երկու բերնէն սուր է, այլ պահով եւ ծըմով կարդացէք, զի շատ փառք ու պատիւ է. կարդալու ժամանակն երաւր կուգես ար կարդաս նայ առաջ ձեռքդ լրեայ, եւ ապա զերեսդ լրեայ, եւ ապա զոտքդ լրեայ, որ կոփացեալ ախտն երթայ, եւ ապա շուրջառով, եւ կոմ ուրարով, ահա եւ զողութեամբ պիտի կարդացուի, աւկտակար լինի ամէն Հիւանտի, զերայ պատով եւ ծըմով զրուցաւ: Աւրն երկու կանոն սաղմոսով զրեցի զսուրբ Կարիանոսս եւ Աղաւթարանս: Ի կարդալու ժամանակն յիշեցէք եւ զիս զեղկելի զբիշս զՄիքայէլ սոսկ քահանայն, եւ ամէք Ած. ողորմի ինձ եւ Սարգրսին հոգուն: Ի վայելուամն Հալլած Սարգրսին անձին իւրոյ զոր Տէր Ած. բարով վարելի տացէ մինչեւ ի խորին ծերութեանն ամէն. և աստի ելանելոյ եւ յերկնից սուրբ արքայութեան արժանի լինիլ, ամէն: Հայր մեր երկինք սուրբ եղիցի անուն քո:

Զի մոռանայք զՍարգիսն, եւ զՀայրն զՀայր Վարդանն, եւ զմայրն Ընիւդ խաթունըն, զկենդանիս եւ զանդուցեալսն: ՉՍարգիսն որ հետեւեցաւ եւ երես դրել զաստուա-

ծային սուրբ մարդարիտս, որք աւելութի տմանէ՝ թողութիւն խնդրեցէք Սարգիսին:

Էջ 314.— Ուտամաւոր ըստ ամուսնի երգողի է:

Մեծ մեղապարտ զբրչեալ խընդիր, զնոք ազաչեմ այրբնդ ընտիր, քէ կարգաւոր եւ քէ դրպիր, որք ընթեռնուք արագ եւ ժիր:

Ի անեղ հրապարակին, Ուտմայի կալըն ժողովին, մեղաւորաց գործքն յայտնին, ամէն արդարեմ ի հաւմ ժըտին:

Գեանայ եւ յամպիտան, զնոք ազաչեմ եղբայրք արժան, եփաւր կամգմիք գումարակամ, զիս յիշեցէք դուք ի յատեան:

Ասկնիազըն յուսացայ, քաղցր ու բարի Աստուած է մայ, սրկար մարմնոյ առաջուքին իմքն կու տայ:

Կառուցանեմ աւարտ ըզդայ:

Յիշեցէք զԱստուածորդին, պեղծ ճընտընիզ գմ խանցին, եւ մայ կարդաց զլամաքաբախտանին, եւ աւանդեաց առ Հայր զեղին:

Էր չես տեսի քէ Տէր մեղայ, Ոյ Միքայէլ, ամեղք մըտտի եւ դու հիմայ, գողըն յերակ քեզի կու գայ, արքուն կացիր, քըրպիր արայ:

Լոյս Տիրամայր, գեղ ազաչեմ եւ ի յատեան, եփաւր լինի խիտ մեծ տիւամ, ամէն քամգարն ի հաւմ տի տամ, զիս մեղաւորս դառն խառն յաջակդմեամ:

Գիշեր ցորեկ եւ քուն եղայ, սուրբ սաղմոսին խիտ ծուլացայ, ժամ երթալոյ ատեն հիմայ, անեղ կոչողք ինձի կու գայ:

Բարունաբար գիս խրատէ,
Աւետարաննուն կայ ասէ,
Եսայիաս յայտնի կոչէ,
Աստուածահայրն կու պատմէ:

Զրքնազ ու Սուրբ Կոյս Տիրուհի,
ամբիծ տատրակ, սուրբ ազանի.
գգեզ ազաչեմ ի տեսնի,
բարեխաւսեա ի Միածնի:

Էրիցս եւ միմն ազաչեցէ,
Որ արեւմտ քեանար գնայ պատուեցէ,
Խուր գեհեմէն անէն վախէ,
պեկաւորին ձայնը լրսէ:

Սուրբ Տիրամայր ըգգեզ գովեմ,
գլխաւորածորդդ փառաւորեմ,
անտառիկն խաւօքն ասեմ,
մաքաւորին տէն հառաչեմ:

Էրուսաղէմն ես արեւմեմ,
եւ Էնն Աստուած փառաւորեմ,
Էակ Աստուածըն ես գովեմ,
քաղաւորին երկըրպագեմ:

Բարի Աստուած դու բարերար.
յերկնից յերկիր խոնարհեցար,
ի Սուրբ Կուսէն մարմին սգեցար,
տըղայաբար մանուկ ծընար:

Այտ քառասունքըն դու հասար.
եւ ի տաճարն ինքնին եկար.
Վըտած եւ Էնն ծերուն գրտար.
Սիմէոնէ դու գրգռեցար:

Նահապետքն որ եկին,
սուրբ մարգարէք քարոզեցին.
բընաւ դրժմեմ վերան չարին,
ամէն հոգիք մէջըն մնացին:

Քարազոզաց չի լընցի,
գգնեմքն անի ոչ շահ արի,
Քրիստոս Աստուած քարկեցուցի,
Խուր գեհեմին ինձ վառցի:

Սուրբ Առաքեալք որ կու դասիք,
երկեստասան արքա քաղմիք,
առ Միածնիմըն պաղատիք
Միքայէլիքս յիշել տացիք:

Այսար գոչեմ ձերքեղակամ,
եւ քաղձայի սըրտիւ զըղմամ,
մեղայ ասեմ եւ գաւառամ,
եւ Քրիստոսի յոյժ փառքս տամ:

Յայտնամ քաներտ որ դու արեր,
դրժմեց հիւրն քակեցեր,
հոգիքն ամէն աղատեցեր,
եւ սասանայ կործանեցեր:

Սուրբ Տիրամայր Աստուածածին,
բարեխաւսեա առ Միածնին,
այց արասցէ իւր ծառային,
լրսել տացէ զեկայքն ստին:

Ով Միքայէլ քո հանդերձըդ ախտոտ լինայ,
ճարակ մարայ տու սըպկըմայ,
ձորմուրիւն դու ալ արայ,
մեղաց աղտըն հաւաք երթայ:

Սրտաբեկեաց միջակոտոր կու լամ հիւրի,
դուքն փակած դիմաց ինձի,
տաղանտ քանեմքն եւ ալ անի,
ըսկի տեղըն չի պահեցի:

Երկու անգամ ես անվեցայ,
խիստ անքատած ու քարմատար էրէց եղայ,
լուծըն դըրին վըգիս վըայ,
արքուն կացիր, տաղմոտդ ասայ:

Ով Միքայէլ, քէ գլորիս եւ դու կամգնիս,
երբ մեղանչեա՝ ապաշխարիս,
քառանային խոստովանիս,
ամէն մեղաց դու աղատիս:

Կարգըն ունիւմ եւ քառանայ,
գործով մըման չեղայ հիւմայ,
ամէնըն տըր կասեմ մարա,
եւ ալ տըրմն չիմըմանցայ:

Ով Միքայել, արի կամզմէ աղաթք արայ,
գիշեր ցոյնէ ժամըդ գրմայ,
լայով ասայ քէ Տէր մեղայ,
Քրիստոս Աստուած ձեզ ռզորմայ,
դուք ալ յիշվիք ի յարակայ:

— Միքայել գրչէս է քամբս
այս ոստեղն:

Էջ 321.— Այլ քամբ վասն խոմարիու-
յնս:

Քրիստոս Աստուած երկմիջ իջաւ,
էջ ուսանակ իմքնմ եծաւ,
ցած աստիճանքն քաղմեցաւ,
մարդիքն աւելն ի վեր տարաւ:

Ով որ աւր խիստ հրպարտացաւ,
ամբիւ փառաց գրկելմեցաւ,
երկնաց յերկիր ի վայր անկաւ,
դու սասանայ իմքնմ եղաւ:

Գռռագ եւ գէշ գերգեռացի,
դու մըմամ ես փարիսեցի,
որ գիմքն արդար կարծէր մըտի,
հրպարտացաւ իմքն իւր սրտի:

Ով որ հըսարտ լիմի եիմի,
իմքնմ մըմամ սաղայելի,
փարաւոնի ընկեր լիմի,
ծովուն յատակն երթայ եիմի:

Ով Միքայել, հըպարտութիւն քեզի չի
այիտի,

խոմարեութիւն ամել պիտի,
հոգ եւ փռչի եղիր եիմի,
որ փառք ամուսն դու յամենի:

Յիշատակարամ Գրչի.—

Էջ 322.— Ձեռքեալս մեղաւք եւ դու-
նայնս ի դործոց բարեաց, դամենաթշուառ

դրիչս զՄիքայել տնուն, աղաչեմ յիշել ի
Տէր: Արդ որք հանդիպէք այս բազմաթիւ
բարաստանիս, հոգեւոր տառիս, սուրբ Ա-
ղաթարանիս, եւ սուրբ Կարիանոսիս, յիշե-
ցէք ի սուրբ յաղաթս ձեր զվերոյդրեալ ըդ-
Սարգիսն, աղաչեմ յիշել ի Տէր:

Էջ 323-344.— Ա, Բ, — ՃՋՁ, ՃՋԴ:

Էջ 245.— Վերստին աւելուած.— Բա-
րևաւոյթեամբ եւ աղաթիւք Սրբոյն Գրի-
գորի Նարեկացւոյն, Տէր Ած. Յս. Քս. փրկ-
եալ զծառայս քո զՍարգիսն, երևելի եւ ա-
նըրևոյթ ի համայն, ի պէտպէս սատանա-
յական փութութենէ, ի հոգեպաց յարուցմա-
նէ, ի լիմանէ, ի կոծակէ, ի շան կատղածէ,
ի հարբած մարդէ, ի ճառու մարդէ, ի
քարէ, ի յարուցմանէ հեղեղաց, ի սրէ, ի
թրէ, դու պահեալ Տէր Ած. զծառայն քո
Սարգիսն, զտուն եւ զտուրն, զյիշն եւ զյա-
նտուն, ի նստել ի տան, ի դնալ ի ճոռա-
պարհ, դու յաջողեալ Տէր Ած. Յս. Քս. Սար-
գրսն, ամէն:

Յիշատակարամ Գրչի.—

Էջ 345.— Սոցոմոնի դրին զարիւնակն
տուղն զբոսմալ Ջաղէոսն աղաչեմ յիշել ի
Տէր, հանդերձ ծնաւդիւք, եւ զիս զանարժան
դրիչս, զթարմաստար եւ անջատած եւ թերայ-
վարժս եւ պակասաւորս, եւ ժըղտոյս, եւ
յաթթարս եւ ախմարս, եւ լի ամենայն մե-
ղաւք մեղուցեալ Միքայել անարժան եւ սոսկ
քահանայի:

Ով եղարայր, Սոցոմոնի դրին յետեւ
դայս աղաթքս կու զրուիք, Քս. Ած. հանցէ
պատեհն: Դուք ալ սերտ ունիք, եւ յիշեցէք
յհալլած Սարգիսն եւ ասէք Ած. ողորմի, եւ
ձերն թողցի:

Էջ 350-354, դատարկ ընդհանրապէս:

1916

Շ Ա Ր Ա Կ Ա Ն.— 101

Վանդիր Ամասյան

[ԺԵ. Դար]

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Ծաւալ 11×7.5×4.5: էջք 606: Հանդա-
մանք բաւարար. սկիզբը եւ վերջը թերի. նո-
րոգութիւն կրած* տուժելով լուսանցադար-
դերէն: Մաղաղաթ փոփուի: Գրիչ եւ նկա-
րիչ՝ Կարապետ Բերկրցի: Գրութիւն՝ խորա-
ղիւրները կարմիր, սկզբնատողերը եւ զխա-
տառները ոսկեղոյն եւ կարմիր, մնացեալը սեւ
մելանով, միասին, 22-27 տող: Բոյրդիր
մանրատեսակ: Համառօտագրութիւնք սովո-
րական գրեթէ: Գունաւոր եւ ոսկեխառն դար-
դագիր եւ լուսանցադարձ կամ մանրանկար
Կանոններու սկիզբը, մեծ քաժանութիւնը
հանդերձ զլիարարդով: Ոսկեխառն խորանա-
դարձ իւր սարօք, էջ 203, 269, 369: Նկարք,

1. Մկրտութիւն Տեառն, էջ 24
2. Ընծայումն Տեառն ի Տաճարն, 36
3. Յարութիւն Ղազարու, 152
4. Մուտք Տեառն յԵրուսաղէմ, 157
5. Աղամ եւ Եւայ արտաքոյ դրախտի, 164
6. Ոտնալուայ, 173
7. Մատնութիւն Տեառն, 180
8. Խաչելութիւն Տեառն, 183
9. Թաղումն Տեառն, 196
10. Իւղարեւր Կանայք, 202
11. Վերափոխումն Ս. Կոստի, 358
12. Տեսիլ Եղեկիկէլ, 403
13. Վարդանանց Պատերազմ, 436-437:

Կազմ կիսակաշի խաւաքարտեայ:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.—

- էջ 1-8, սպիտակ նոր թուղթ դատարկ:
էջ 9, Պրակ Բ.— էակից Հաւր եւ Հոգ-
ւոյն անբակողքն Որդի...:
էջ 12.— Կանովն Զորրորդ Աւուրն
Արեմնու:— Այսաւր Գարբիէլ...:
էջ 24.— Կանովն Ուրեղորդ Աւուրն
Արեմնու:— Լոյս ի լուսոյ...:

- էջ 37.— Կանովն Տեառնընդառաջին:
էջ 173.— Կանովն Մեծի Հիմզաբարի:
էջ 203.— Այսաւր յարեալ...:
էջ 279.— Առաքելու տղաւնո...:— Նա-
խորդ թերթը կը պակսի:
էջ 344-345/ի միջեւ թերթ կը պակսի:
էջ 369.— Ի վերա վիժի հաւատոյ...:

31.— Վերափոխումն Ս. Կոստի
Թ. 1916, էջ 358

- էջ 403.— Այլ հարցնմ Սրբոց Մարգա-
րէ:— Որ յերկնային...:
էջ 436.— Շարակամք Սրբոց Վարդա-
նանցն.— Արեմնալք...:
էջ 561.— Արեմնութեմք Յարութեան
Տեառն մերայ Թի. Գի.:
էջ 600-601/ի միջեւ թերթ ինկած, որով

կը պակսին «Արեւելք գերարփին» չարտկանի սկիզբի տասնեակ մը տունները:

էջ 601. — ...Խորին խորհուրդ անքըն- նին...:

էջ 604. — ...Կուսական տառնիս փոխ-

էջ 71բ, ոտորոտը, մասամբ եղծուած. — Ամենայն չարեաւք զատածեալ եւ ցնորեալ ողի, ղկարապետ [Բերկրցի], որ կամ զարիւզ եւ տըխուր և տրտում ղիմաւք ի հրեշտակա- րեակ ի Սբ. Անապատս որ կոչի [Վանդիբ],

32. — Վարդամանց Պատերազմ

Թ. 1916, էջ 436—437

ման, Որդեկրութեան լիցուք արժան: Վասն որոյ [Շարունակութիւնը կը պակսի քերթիմկած ըլլալով]:

էջ 605-606, նոր ճերմակ թուղթ դա- տարկ:

Աղաչեմ ըզձեզ, ով սուրբ եղանակողք, յիշ- ման արժանի առնել միտի Տէրիւ եւ Ած. ըզ- յիշողքդ յիշէ առէն:

էջ 202, նկարին ստորոտը, սկիզբը եղ- ծուած. — [Զկարապետ նկարողս?]: յիշեցէք ի Քս.:

Մանր յիշատակագրութիւնի Գրչի.

1917 Ա

ՅԱՅՍՄԱԽՈՒՐԳ. — 8

Կ. Պոլիս

ՌՃՄԵ = 1706

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ —

Մառախ 43×30×8.5: Էջք 690: Գրակք Ա-ԻԸ: Հանդամանք շատ լաւ. լուսանցքները կարգ մը տեղեր թեթևակի ցեցահար: Թուղթ տոկուն: Գրչի՝ Պետրոս, որդի Պողոսի: Գը- րութին՝ սկզբնատողները ոսկեպոյն եւ կար-

միր, մնացեալը սեւ մեխնով, երկսին, 41 տող: Բոլորգիր վարժ: Համառոտագրու- թիւնք սուրբականէն քիչ մը աւելի: Մաղ- կող՝ Ալիքսան Բիւզանդեցի: Գունաւոր զար- դազիր եւ լուսանցաղարդ գլուխներու սկիզ- բը: Խորանագրող իւր սարօք, էջ 37, 587:

Լուսանցիքի մանրանկարք, թուով 93: Նրկարք, Զարչարանք Գր. Լուսաւորչի, էջ 34: Ծնունդ Տևառն էջ 586: Կաշկեալմ տախտակեայ, Ստացողք՝ Գրիգոր Պատրիարք Երուսաղէմի և Յովհաննէս Պատրիարք Կ. Պոլսոյ (1720):

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻԻՆ.—

էջ 1-5, դատարկ:

էջ 6ա.— Յամկէ Եայսմաւորացս — Նաւասարդ, Աւգոստոս:

Դամօյ — Յանկր ունի զկղեցիկ չըջանակ. թերթերուն միջե կան սպիտակ կամ դունաւոր թուղթեր, իջաթիւով:

էջ 30-31, դատարկ: Նոյնպէս էջ 33:

էջ 35-36, սպիտակ դատարկ թուղթ:

էջ 37.— Նաւասարդի Ա. եւ Օգոստոսի ժԱ. Պատմութիւն Գլաւա Վաւիդ Ար. Կարապետիմ եւ Գլխոյն Յովաննու. — Երբժամ լուսաւորեաց Սուրբ Գրիգոր զՀայոս...:

էջ 106բ.— Սեպտեմբեր ամիս Հոռուսեցեաց: Աւարտ ունի Լ. տիւն և զիշերմ հասարակ է, ժԲ ժամ: Նաւասարդի ԻԲ եւ Սեպտեմբերի Ա. Տաւն է Յետույ Որդոյ Դուսեայ.— Յետու որդին Նաւայ՝ աշակերտ էր Մանուկի իտխամարդարէին մէծի և դրաւար Իսրայէլի...:

էջ 206ա.— Հոռի ԻԲ. եւ հոկտեմբեր, եւ բշրիմ ԻԱ: Հոկտեմբեր ամիս տուրս ունի ԼԱ. տիւն ժԱ ժամս եւ զիշերմ ժԲ եւ է այսօր յիշատակ երկոստասմ վարդապետացն, որոց առաջին եւ գլուխ Սուրբ Դիոնիսիոս Արիսպագացիմ.— Սուրբ Դիոնիսիոսի ծնողաց իւրոց նուիրեալ յԱթէնս ի դոհեկոսն...:

էջ 219բ-221բ.— Արձակումն տատամայի.— Դամօյ.— Այս չորս տիւնները ունեցում են որպէսզի չկարդացուին:

էջ 306ա.— Սաեմի ԻԲ եւ Նոյեմբերի Ա. Պատմութիւն Ամարծաթ Բժշկացն Կոզմայի եւ Դամիանոսի.— Կին մի էր այրի անուն Թէոդորիտայ, բարեպաշտաւն եւ Երկրորդած յԱստուծոյ...:

էջ 443բ.— Տըւէի ԻԲ եւ Դեկտեմբեր եւ Բանոն կտիւմ ԻԱ. Վկայաբանութիւն Սրբոց Հայրապետացն Որդոց եւ Թառացն Սրբոյն Գրիգորի Լուսաւորչին.— Սոքա աթոռակալք էին Սրբոյն Գրիգորի մեր Լուսաւորչին...:

էջ 560բ.— Քաղցրի ԻԲ եւ Յունվարի Ա. Յիշատակ Վարդուց Սրբոյն Բարդի Հայրապետիմ Կեսարու.— Այս մեծ և աքանջիկ այրս Աստուծոյ Բարսեղ ի մանկութենէ տրգայտեալն և վարձեալս յԱստուծային դիրս...:

էջ 587.— Իճլաղցի ԻԲ. եւ (Յունվարի Զ, [Տ]օն է Ծննդեան եւ Յայտնութեան Գի. Այ. մերոյ.— Յեյանեայի Այաւայ ի դրախտէն ի Հինգ Հաղար և ի Հարիւր ամին...:

էջ 689-690, տարբեր դատարկ թուղթ:

Մամր յիշատակագրութիւնմ Գրչի, մաւամբ տրէշ ժողի, կր դատին ամէն զուլի վերջր, անշան տարրերութիւններով. կ'առնենք մէկ հատ միայն իրբեւ նմոյշ:

էջ 54բ.— Քս. Աձ. բարեխօսութեամբ Ժոր թ. եւ կուտի ողորմեա սոցոգողի դրոցս, Եւստ. Գրիգորի և Տևառն Յովհաննէսի, Պատրիարդաց Աթոռոյ Սրբոյ եւ Կոստանդնուպոլսոյ, որք Աստուծոյ նորոգեցին զմեր բոժին տեղիսն, որք են ի Սուրբ Յարութեան միջի. և չինեցին զԿոստանդնուպոլսոյ դաւալ Երկեցին, որ յանուն Սուրբ Աստուածածնի. կարդացողաց եւ լսողաց եւ մեղապարտ զրչի Պետրոսին. նաեւ Ալիքսանդր եւ ծնողաց սորին:

Յիշատակարան Ստացողաց.— 1720

էջ 32, բոլորդիւր, այլ զրչէ.— Յիշատակ է բազմածախ ոսկէզօծ ծաղկազարդ Յայսմաւորաց Սր. Երուսաղէմայ, ի դուռն Սրբոյն Յակոբայ բարձրադան մեծի աթոռոյս ամենայն Հայոց, Տևառն Գրիգորի եւ Տևառն Բոհաննէսի, պատրիարդաց քաղաքիս բրդոյ եւ Կոստանդնուպոլսոյ, Հարազատ եւ միակամ սպասաւորաց սրբազան զահն, ի թվահաշուութեան Հայկազնեայ տօմարիս ԲՅԿԲ Երբրդի. որպէս ողորմացի Տէր Յս. միջնորդական անդառնայի բարեխօսութեամբ որոց Յակոբեանցս: Ընդ տսին եւ վարժապետի ողոս Եւստ. Տևառն Վարդանայ. ընդ որ եւ Հոգեւոր երկոց եղբարց սոցին Հարազատից, Տևառն Արքանաւու Հեղինակի զահն Տարօնոյ Ամբողոյն Սրբոյ, եւ միուս Արքանաւու՝ առաջնորդի նահանգին Թրակիոյ, եւ Տէր Մարտիրոս զերդոսն Բոհաննային. ընդ

նոսին եւ աշակերտեալ որ[դ]եկաց սոցա, Յու-
հաննէս վարդապետին, Թովմաս եւ Երեմիաս
նորանէր արեղայից, եւս եւ Համայն միա-
բան եղբարց սրբոյ աթոռոյս, մանաւանդ
Պօղոս վարդապետին, Ստեփաննոս վարդա-
պետացն, Թորոս եւ Պօղոս պարոն տիրացն,
Կիւրեղ եւ Յակոբ վարդապետացն, եւ Ժեռու-

ղեռաւարժ մանւաց, Յարութիւնին, Մէլքո-
նին եւ Աւետիքին, եւ Բաւին քրճազդեաց
միաբան մշակ եղբարց, Ընդ սոսին կարդա-
ցողացս եւ լսողաց եւ ու :

Արդ այսմ ամի նորոգեցաւ Աստուծով
մերս բաժին տնօրինական տեղիքն, որք ի
մէջ Աշխարհամատրան մեծի տաճարի Սրբոյ

33.— Ծնունդ Տեառն

Թ. 1917ա, էջ 586

նի լուսարար տէր Դաւթին, եւ բոլոր կար-
դակից Հարց եւ եղբարց. յետ որոց եւ պաշ-
տօնէից սոցայ, Գասպար դպրին եւ Սուքի-
եասին աշխատաւորին, եւ Յակոբին, եւ երից

Յարութեան, ընդ Սրբոց Տեղեաց միւսոց
երկուց ազգաց, լատինացոց եւ յունաց, յա-
ւուրս վերոյ դրեալ երկուց Համալուսն
տեարց մերոց, Տեառն Գրիգորի եւ Տեառն

Յօհաննիսի, և համայն վերոյ յիշեալ վարդապետաց, ի ձեռն մեծաջան աշխատութեան սույունց ամենից, որոց բնաւից յիշատակն լիցի օրհնութեամբ. ամէն:

Նաեւ ի սոյն տմիս շինեցաւ Տերամբ նոր ի հիմանէ Կոստանդնուպօլսոյ աւազ ե-

կեղեցին, որ յանուն Սրբոյ Աստուածածնի, ի ձեռն այսց երկուց վերոյ առացեալ բարդմարդիւն ժխանձն վարդապետաց, և ամենայն աշխատաւորաց Տէր կրկին ողորմեացի ամէն:

34.— Խորամագարդ
Թ. 1917ա, էջ 587

1917

ՅԱՅՍՄԱԽՈՒՐԳ.— 8

4. Պոլիս

ՌՅԾԾ = 1706

ԴԱՐԱՆԻՔԻՆ.—

Մալա 43×30×8-5: էջ 664: Գրադ
իւլ-իւլ, Հանդամանք չառ լաւ լուսանցքները
տեղտեղ ծակուած ցեցերէ: Թուղթ, դրու-
թիւն եւ ծակուած եւ կաղմ ըստ նախորդին:
Քորանազարդ իւր սարօք, էջ 209: Լուսանց-
քի մանրանկարք թուով 79: Ստացողք՝ նոյն:

ԲՈՎԱՆԴԱՆԻՔԻՆ.—

էջ 1-4, տարբեր թուղթ, դատարկ:

էջ 5ա.— Արագ ի ին. եւ Փետրվարի Ա.
Տիւմ ունի ժամս ժԱ եւ գիշերն ժԳ: Վարք եւ
յիշատակ Պարտաւայ ճգնաւորին.— Սուրեն
Գարսամ որ թարգմանի որդի պահոց...:

էջ 107.— Մեհեկիլի ի ԻԳ եւ Մարտի Ա.
Վարք եւ յիշատակ Եղանկիայ.— Կինս այս
նշողկիայ էր ի Քնեյուպօլեայ, ի սահմա-
նացն Փիւնիկեցոց...:

էջ 136-137 ի միջեւ կտրուած երկու
թերթ, որ ըստ նախադիր ցանկին պիտի պա-
րունակէր անդամաւորներն պատմութիւնը,
որուն վերջին մասը, էջ 137ա, սեցուած է
դիտումնաւոր կերպով:

էջ 208-209 ի միջեւ կտրուած մէկ թերթ,
որ ըստ երեւոյթին պիտի պարունակէր Քր-
իստոսի Յարութեան մեծադիւր նկարը:

էջ 209.— Ըստ կարգի աւելցր արարչու-
թեան վնջօրեայ այսօր Զատիկ է եւ Տօն Յա-
րութեան Քի. Այ. մերոյ: Սրբոյն Եղիշէի
Հայոց կաթողիկոսի ասացեալ.— Կանխադոյն
Մարիամ Մաղդաղենացին եկն եհառ ի գե-
րեղմանն Քրիստոսի...:

էջ 247ա.— Արեգի ԻԴ եւ Ադրիլի Ա.
Վարք եւ Յիշատակ Մարիամն եգիպտացոյն
պողոմիկ ճգնաւորին.— Կինս այս Մարիամ էր
յիւզէսանդրիայ քաղաքէն, դաւակ ճրիստոնե-
այ ճնօղող...:

էջ 349ա.— Մայիս ամիս Հոսմայնցոց
աւուրս ունի լԱ. տիւմ ժամս ժԻ եւ գիշերն
ժԻ: Սարին ի Ա. եւ անկի ամիս ԻԴ. Տաւն է

երեմիայ մարգարէին եւ աշակերտացն Բա-
րուբայ եւ Աքիմիւբա.— Յորժամ կամեցաւ
Աստուած մատնել զերուսաղէմ ի գերու-
թիւն, խօսեցաւ ընդ Երեմիայի եւ ասաց...:

էջ 455ա.— Մարերի ին. եւ Յունիս եւ
Հգիրամի Ա. աւուրս ունի լ. Տիւմ ժն ժամ,
եւ գիշերն թ ժամ: Վկայաբանութիւն մար-
տիրասացն Պետրոսի եւ Պօղոսի, Անդրիասի
եւ Դիոնէսիոսի, եւ Քրիստոսին կոսիմ.—
Սուրբ վկայն Քրիստոսի Պետրոս էր ի քաղա-
քէն Լամակայ...:

էջ 529բ.— Մարգագ ին. եւ Յուլիսի Ա.
Վկայաբանութիւն Սուրբ ամարծաթ բժշկա-
ցն Խոզմայի եւ Դամիւռնոսի.— Սոքայ եղ-
բարք էին Հարազատք եւ ճարտար յարուստ
բժշկութեան...:

էջ 607բ.— Հրատից ի ԻԶ եւ Աւգոստոսի
Ա. Յիշատակ Մաղայայնցոցն Եգիպտոս
բանաւային եւ Շամունեայ եւ Է. որդւոցն.—
Անտիօքոս անօրէն, որ կոչեցան Երեւելի,
հա գերեաց զերուսաղէմ եւ զբաղուս ի Հը-
րէլից ուրացոյց ի Հայրենի օրինացն իւր-
եանց...:

էջ 662-664, դատարկ:

Յիշատակարան Գրչի.— 1706

էջ 660բ.— Գրեցաւ Թվին ՌՅԾԾ ամին
եւ յամենանն մարտի ԻԳ, օրն աւագ չարաթ,
ի մայրաքաղաքն Կոստանդինուպօլիս, ի
դուռն Սրբոյն Սարգսի Զօրավարին եւ որդոյ
նորա Մարտիրոսին, ձեռամբ (եւ) անկմաստ
դրչին Պետրոսին. եւ Հայրն Պողոսն եւ մայ-
րն Եղիսարեթն, եւ եղբայրքն Սինանն, Յա-
կոբն, եւ կողակցին Կոնճան, եւ ամ. յատման
մերձաւորաց, եւ մեղապարտ դրչին Պետրո-
սին. կարդացողաց եւ լսողաց եւ որք ողոր-
միս առացողաց ամէն:

Աղաչեմ, աղաչեմ, զձեզ Հայրք եւ եղ-
բայրք, որք Հանդիպէի ի յայտ բուրաստա-
նիս, ասացէք ողորմիս: Ձիւ եւ ինքն Քրիս-

տոս պիշուղի պիշեցնալէս առ հասարակ արմանի արտայլ երանալէս ձայնին, ի վառուս ամէնապարտնուան իւրոյ, եւ նմա փառք ընդ [շաւր] իւրում եւ Սր. Հոլլոյն ամէն:

Քարիպանի որդի Ալիքսանն շատ աշխատանս կրեաց Յայտաւաւաբէն վասն կատարելոյ. միտմինն Գրիստոս եւ իւր կամքն կատարել ամէն:

Ներքեւը տարբեր գրչէ:

Նա եւ ողորմեսցի Տէր Ած. Ալիքսանի Հոլլոյն եւ ծնողացն ամէն:

Յիշատակարամք Ստացողաց — 1720

1. էջ 208.— Արդ ողորմեսցի Տէր Ես. ըստացողի դրոյս տեառն Գրիգորի եւ Տեառն Յօհաննիսի, պատրիարկաց Սրբոյ Աթոռոյս, եւ Կոստանդնուպոլսոյ, Հարազատ եւ Համասիրտ ըսպասաւորաց Սրբոյ յահիս Աստուծոյ. եւ վարմապետի սոցա տեառն մեծի վարդանայ. . . . Անեախին, եւ ընտելն քրճապկաց միարան մշակ եղբարց, ընդ սոսին կարգացող եւ յողացող:

Արդ այսմ ամի, որ էր թիւն Հայկազունացս Ռճկթ, նորոգեցաւ Աստուծով մերոյ բաժին Տնօրինական Տեղիքն. . . :

Նա եւ ի նոյն ամի չինեցաւ Տէրամբ. . . : . . . եւ ամենայն աշխատաւորաց, որոց Տէր կրկին ողորմեսցի, ամէն.— Հմմտ. էջ 359:

2. էջ 348.— Որոյ աղօթիւքն ողորմի

Գրիստոս Աստուած ստացողի դրոցս, տեառն Գրիգորի եւ տեառն Յովհաննու. Պատրիարկաց, Աթոռոյս Սրբոյ եւ Կոստանդնուպոլսոյ, զոր Աստուծով նորոգեցին պէր բաժին տեղիքն, որք են ի մէջ Սրբոյ Յարութեան. եւ չինեցին Կոստանդնուպոլսոյ դաւալ եկեղեցին, որ յունուս Սր. Աստուածածնին: եւ ծաղկողի սորա Ալիքսանին Բիւզանդեցուց:

Եւ մեղապարտ գրչի Պետրոսին աշակերտ Փիլիպպոսին. կարգացողաց եւ յողաց եւ որք ողորմիս ստացողաց ամէն:

3. էջ 661.— Յիշատակ է յայտնաւոր ռակէզօծ ծաղկազարդ Յայտաւաւաբ Սուրբ երուստլիմայ, ի դուռն Սրբոյս Յակոբայ Բարձրապահ մեծի աթոռոյս ամենայն Հայոց, տեառն Գրիգորի եւ տեառն Յօհաննիսի, պատրիարկաց քաղաքիս Սրբոյ եւ Կոստանդնուպոլսոյ, Հարազատ եւ միակամ սպասաւորաց սրբոյան յահիս, ի թվահաշուութեան Հայկապնեայ տոմարիս Ռճկթ երորդի. որոց ողորմեսցի Տէր Յիսուս միշնորդական անդառնալի բարեխօսութեամբ սրբոց Յակորեանցս: Ընդ սոսին եւ վարմապետի սոցա տեառն վարդանայ. . . :

Նա եւ ի սոյն ամիս չինեցաւ. . . : . . . որոց Տէր կրկին ողորմեսցի, ամէն.— Հմմտ. էջ 359-361:

1918

ՅԱՅՍՄԱԻՈՒՐԳ.— 9

էջմիտմին : Թոխաթ

Ռճիկ = 1698

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ —

Ծաւալ 43×20×16: էջ 1244: Հանգամանք շատ լաւ: Թուղթ տոկուն: Գրիչ՝ Գրիգոր Երեւանցի: Գրութիւն՝ խորագրերները եւ սկզբնատողեր կարմիր, մնացեալը սեւ մեյանով, երկսին, 36 տող: Բուրբուր կանոնաւոր: Համառօտադրութիւնք սովորականէն քիչ մը աւելի: Ծաղկող եւ Նկարող՝ Միքայէլ Գրիչ, որդի Բարդաճ Գրիչի: Գոնաւոր

զարդագիր եւ լուսանցազարդ դիւնեհերու սկիզբը, ամսադրուիները վայելուչ պլակազարդով: Խորանազարդ չեղ, իւր սարօք, էջ 17, 559, 839: Նկարք, Գ. Լուսաւորիչ եւ Յ. Կարապետ էջ 16, Ծնունդ Տեառն 558, Յարութիւն Տեառն 838: Կաշեկազմ տախտակեայ զրուսմապարդ, ճեղքուած: Ստացող՝ Նահապետ Կթղ. էջմիածնի:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.—

էջ 1-2, դատարկ:

էջ 3ա.— Յանգ Յայմաուրաց Գրոցս:

էջ 13բ-15, դատարկ մեծագոյն մասմբ:

էջ 17.— Նաւասարդի Հայոց ամսոյ մէկըն, եւ Օգոստոսի Հոսկմայեցոց ամսոյ տասն եւ մէկն: Յիշատակ է Գրիգորի Հուսա-

էջ 96.— Սեպտեմբեր ամիս Հոռմայեցւոց, աւուրս ունի Լ. տիւմ եւ գիշերն հասարակ է, ժի ժամ: Նաւասարդի իՅ. եւ Սեպտեմբերի Ա. յիշատակ է Սիմէոնի Սիւմակեցոյն, եւ տոն Յետւոյ արդւոյ Նաւայ.— Երանելին Սիմէոն Սիւմակեացն էր ի մեծ քաղաքէն Անտիոքայ...:

էջ 194բ.— Հոկտեմբեր ամիսս աւուրս

35.— Խորանագարդ

Թ. 1918, էջ 559

ւորէին ևւ Տրդատայ Թագաւորին, ևւ բերման նշխարացն Սբ. Կարապետին Յովհաննու ի Տարօն, ևւ Աթանազիենայ եպիսկոպոսին.— Յորժամ յուսաւորեոց Սուրբն Գրիգոր զՀալէ...:

ունի ԼԱ. տիւմ ժամս ժԱ եւ գիշերն ժԳ Հոռի ի իՅ. եւ Հոկտեմբերի Ա: Վկայարանութիւն Սրբոյն Անանիայի Առաքելոյն, ևւ յիշատակ երկոտասան վարդապետացն.— Առաքելն Քրիստոսի սուրբն Անանիա էր մի յեթանա-

սուն եւ երկու աշակերտսն Տնտն...:

էջ 291ր.— Ի թուին ՌճճԵ [— 169]:

էջ 291ր.— Սահմի ԻԳ. եւ Նոյեմբերի Ա: Տօն է Ամենայն Սրբոց, Հոռոց եւ Նորոց, Յայտից եւ Ամայտից: Ասացեալ Ներքողեան ի Սրբոց վարդապետաց:

էջ 292ա.— Կաթուղիկէ եկեղեցի Սուրբ

ժայ ի Դրախտէն ի Հինգ Հաղար Հարիւր Նրսուն եւ ութ ամին, եւ ի ԽԲ ամին թաղաւորութեանն Հոռոմայեցոց Օղոստոսի կայսեր...:

էջ 837ր.— Ըստ կարգի աւուրց Արարչութեան Աստուծոյ Այսօր Զատիկ է եւ Յարութիւն Քրիստոսի Աստուծոյ մերոյ:

36.— Յարութիւն Տնտն

Թ. 1918, էջ 838

երկին յերկրի Հաստատեցաւ ամենայն զարդուքն իւրովը...:

էջ 557, դատարկ:

էջ 559.— Քաղցի ԻԹ եւ Յունվարի Զ. Տօն է Ծննդեան եւ Յայտնութեանն Քրիստոսի Աստուծոյ մերոյ— Յեւրեւեոյն Աղա-

էջ 839.— Կանխադոյն Մարիամ Մաղդաղենացի եկն եւստ ի դերեղմանն Քրիստոսի... — Հմմտ. թիւ 1917Բ, էջ 362:

էջ 1180ա.— Հրոտից ի ԻԶ եւ Օգոստոսի Ա. Յիշատակ Մակարայեցոցն Նդիագարու քահանային եւ Շամուէ եւ է արդուցն.

— Անտիդոս անօրէն, որ կոչեցան Երեւելի, նա դերեաց զԵրուսաղէմ...:

Էջ 1239-1244, դատարկ:

Մամբ յիշատակագրութիւնք Գրչի զըզտութիւն ամէն գլուխի վերջը, փոքր տարբերութիւններով. կ'առնենք մէկ հատ իբրեւ նմոյշ:

Էջ 1179ր.— Որոց աղօթիւք եւ բարեխօսութեամբն ողորմեա Քրիստոս Աստուած, սասցողի գրոյս Տեառն Նահապետի Կաթողիկոսին, եւ իւր բարեպաշտ ծնողացն, եւ այլ ամենայն արեան մերձաւորացն, եւ յողոմեղ զրչի Գրիգորի եւ ծնողացն:

Մեծ յիշատակարամ Գրչի.— 1698

Էջ 1231ա.— Յիշատակարամ գրոցս.— Փառք եւ զոհուիլն...:

Եւ վասն բազում պատճառաց բազումք փափաքին, ջերմեռանդն սիրով եւ ըղձալի ցանկութեամբ, արդիւնս եւ զործաւ բարին կատարելով առաջի արարչին Տեսուն:

Նախ վասն յուսոյ յաւիտեանականին եւ անմահ կենացն...:

Երկուստասներորդ. վասն ի նախանձ եւ ի փափաղ շարժելոյ զայլոն ճշմարիտ արդեանցն եւ ի բարի գործոց, որպէս ասէ Պօղոս. Նախանձաւոր լերուք շնորհացն՝ որ լաւն են:

Ըստ այսմ յարացուցի ամենագովելի եւ երկանկամծար, բնութեալ եւ պատուեալ, Աստուածահաճոյ եւ ամ. զովասանութեանց արժանաւորեալն, Վեհափառ Կաթողիկոսն տէր Նահապետ՝ ստացող Սբ. գրոցս. յոյժ սիրելի եւ պատուելի գտեալ ամ. սրբոց ի տօնախմբութիւնս, եւ անյապաղ եւ առանց ձանձրանալոյ մի ըստ միովէ կատարելով ըզտօն Սրբոցն Աստուծոյ, զնախահալացն, ըզնահապետացն, եւ զմարգարէիցն, մինչեւ ի խոնարհիւն որդւոյն Աստուծոյ, եւ յիջանիլ յերկնից կամաւ Հօր և Սուրբ Հոգւոյն, գալ բնակիլ յամէնօրհնեալ Սբ. Կոյսն Մարիամ աւետօքն Գարբիէլի, սկսեալ ի նոյն տնօրինութենէ Տեսուն, եւ զՄնունդն Քրիստոսի, զորոց առաքելոցն եւ զսրբոց հայրապետացն, զսրբոց ճշնաւորացն եւ զսրբոց մարտիրոսացն, զսրբոց Թաղաւորացն եւ զսրբոց Կուսանացն, եւ զայլ ամ. սրբոցն Աստուծոյ,

որք աստ կան դուժարեալ, որոց բարեխօսութեամբն ծագէ Տէր Աստուած զշնորհս ողորմութեան իւրոյ ի վերայ արարածոց իւրոց:

Արդ եղեւ զբաւ զբաւութեան այսմ Աստուածաշունչ մատենի եւ ծաղկափրթիթ բուրաստանի, ի Թուահաշուութեան փրկչին հաղարբորդի վեց հարիւրորդի իննեց տասանց եւ ութնից Թուոց, յամսեան սեպտեմբերի ի տասներորդում աւուր մեծապայծառ տօնախմբութեան Սրբոյ Խաչին Վերացման. իսկ ըստ հայկազեանս սեռի Հաղարբորդի երկուց յոքեւանց եւ չորից տասանց եւ եօթանց Թուոց առաւելեալ, ընդ Հովանեաւ երկնահանգէտ եւ լուսաղարղ տաճարիս Սրբոյ՝ եւ աթոռոյս մեծի Սբ. Էջմիածնի, եւ զամբարանաց Սրբոց Կուսանացն Հովսիսիմիոնց եւ Դսիանեանց, ի հայրապետութեան Վեհափառ Աթոռոյս Սբ. Էջմիածնի, երիցս երանեալ եւ երջանկափառ հայրապետիս նոյնոյ տեառն Նահապետի Կաթողիկոսի. եւ ի Թաղաւորութեան Պարսից՝ Ծառ Սուրտան Հուսէիի, իսկ ի Թաղաւորութեան Օսմանցոց Սուրտան Ահմատի. ի հարկէ եւ ի հրամանէ Վեհափառ հայրապետիս տեառն Նահապետի. առ որում մեծի փափազանօք ցանկացող եղեւ այսմ հոգեւոր պանծի երկնաւորի եւ անդին մարգարտի, որ է գիրք Մարտիրոսոյք եւ կոչի Յայսմաւուրք: Իսկ ի սկիզբն տարեմտին Հայոց, մինչեւ ի յրումն կատարման բովանդակ տարւոյն, երկուստասն ամսոցն եւ Հինդ աւելեացն կատարեալ, յորում պարունակեալ կայ զպատմութիւն համօրէն սրբոցն Աստուծոյ, Հնոց եւ նորոց, ըստ իւրաքանչիւր աւուրց պատմութեանէ, ներքողական զովեստից, Տէրունական տօնից եւ համօրէն ամենայն Սրբոց:

Իսկ պատուականս այս ի հայրապետաց, յուսալով ի բան մարպարէին որ ասէ. Երանի որ ունիցի գաւակ ի Սիոն եւ ընտանի յերուսաղէմ. նա եւ ի բան Տեսուն որ ասէ. զանձեցէք ձեզ զանձս ի յերկինս: Ըստ այսմ յուսոյ ի վերայ ամ. բարեդործութեանց իւրոց ստացաւ և զայս հոգելի բուրաստանս, յիշատակ հոգւոյ իւրոյ եւ ամենագով անուան իւրոյ առաջի Աստուծոյ, ի մէջի յուսացող տաճարի Սրբոյն Յակոբայ, որ ի մայրաքաղաքին Սուրբ յերուսաղէմ, եւ առաջի լուսաբորդի գերեզմանին Քրիստոսի, Նաեւ յի-

չառակ նախնեաց իւրոց, Հոգեւորաց եւ մարմնաւորաց, եւ ամ. արեան մերձաւորաց իւրոց, որովք մասնակից լինելով պատկաց Համապատմար սրբոցն Աստուծոյ որ ի սմա :

Յաղպս որոյ ազգեմէ դամենեան, որք լուսաւորիք սոփա կարգալով եւ Հոգեւոր խրախմանութեամբ, յիշեցէք ի մաքրափայլ ազօթս ձեր ի տօնս Տէրունական եւ յամենայն սբն. Այ. զոր սոփա կատարէք, զերջանկափառ Հայրապետ այս ստացօղ այսմ անջրերի մատենի, զՏէր Նահապետ կաթողիկոս ամ. Հայոց յաթոռ Սուրբ Էջմիածնի, նաեւ զբարեպաշտօն ծնողան իւր Հոգեւորս եւ զմարմնաւորս. զՀոգեւոր ծնօղն եւ զդաստիարակն զտէր Եղիազար կաթողիկոսն, զոր տրամանաւորանոյ զտաւ առաքելական աթոռսն Սր. Էջմիածնի :

Եւ զմարմնաւոր ծնօղան իւր, զտէր Դաւիթ աստուածորնտիւր քահանայն Ուլֆայեցի, եւ զմայրն զԸնտղուծ եւ զեղբայրսն իւր, եւ զայլ ամ. արեան մերձաւորսն, խնդրելով ի Տէառնէ զթողութիւն եւ զներումն յանցանաց, եւ անջինջ յիշատակաւ զերկ ի զիրն կենաց եւ զասակից լինել յաջակողմեան դասուն լուսեղէն խորանացն եւ անթառամ պսակացն, եւ լսել զերանաւէտ րարբառն որ ասէ. Եկաք օրհնեալք չոր իմոյ, մատուցեցէք պատրաստեալ ձեզ զարքայութիւնն երկինից ի սկզբանէ աշխարհի, ի Ք. Յս. ի Տէր մեր, որ է օրհնեալ յաւիտեանս ամէն :

Եւ արդ յիշատակաւ ճառեցից զրազմաշխատ երախտիս երջանկափառ կաթողիկոսացրս, զոր արարին ի վերայ սրբոյ աթոռոյս Էջմիածնի, մանաւանդ թէ առ աղոյս Հայոց եւ ամենայն եկեղեցեաց Քրի. նոր ի Հիմանէ կառուցանելով եւ վերստին նորոգելով. քանզի ծաղեցան որպէս զարեղակն եւ լուսաւորեցին Համանդամայն դաշխարհս ամենայն :

Նախ կառուցին ի միջի լուսազարդ տաճարիս Սր. Էջմիածնի, ի վերայ իմանն տեղւոյն, զմիջեթ երկնամասն ի վերայ չորից սլանեաց կառուցեալ, յօրինելով ի նմա սեղան անմահ Գառնի Այ. զարդարեալ եւ պայծառացուցեալ ամենայնիւ սիրալի տեսողաց : Նաեւ խորան սուրբ պատարագամատոց ի միջի Հիւսիսային բլրոյն յանուն սրբոյն ԸՍտեփաննոսի նախալկային : Ըստ այնմ սարա-

սի եւ խորան Սր. ի միջի Հարաւային բլրոյն յանուն սրբոց առաքելոցն Պետրոսի եւ Պօղոսի : Այլ եւ զղլուխ կաթողիկէին Սր. Էջմիածնի վերստին նորոգեցին եւ խաչ ոսկէ-յօծ կառուցին ի զլուխ կաթողիկէին : Նաեւ ի վերայ տանեաց մեծի տաճարին կառուցին երկու տաճարս զեղեցիկս, ըստ նմանութեան նախկին լուսոյն տեսեան Սրբոյ Լուսաւորչին : Եւ սահմանեցին յամենայն աւուր ի տարին բոլոր պատարաւ մատուցանել Այ. մասն ամ. աշխարհի. իսկ զչորեքշաբթի օր ի Հոկտեմբեր մատուցանել պատարաւ եւ զուրբաթն ի Գայիանէն :

Այլ եւ կրկնապատիկ պարսպեալ յօրինեցին ի նմա աւուրս եւ զարպտս եւ բուրաստանս, նաեւ մոմատունս Համբարս եւ լուսիս : Այլ եւ զքարվանսարայն Հուպ պարսպին : Նաեւ զեկեղեցի սրբոյն Գայիանեանց ամենայնիւ նորոգեցին եւ պայծառացուցին : Եւ կառուցին արեւմտեան դրան տաճարին զաւելթ հրաշայլ : Եւ յերկուց անկեանց դաւթին յօրինեցին տաճարք զարմանալիք : Եւ չորս զեկեղեցեանս սալայտալի Ֆորեցին, եւ կառուցին յարեւելեանս խաչարս բազումս : Եւ Հաստաշեղոյս պարսպեցին եւ տնկեցին Հուպ պարսպին ալիս, եւ կարդեցին ի նմա միարանս բազումս ի փառաբանութիւն Այ. :

Ըստ այնմ սարասի զարդարեցին եւ զեկեղեցի Սրբոյն Հոկտեմբերայ, եւ կառուցին արեւմտեան դրան տաճարին զանկալատունս : Եւ Հաստաշեցին ի նմա միարանս ի պաշտօն փառաբանութեանցն Այ. :

Այլ եւ նոր ի Հիմանէ Հաստաշեալ կառուցին զանապատն Զորագեղու, եւ կառուցին ի նմա երկուս տաճարս հրաշալիղս յանուն Սրբոյն Գեորգեայ Զօրավարին, եւ Սրբոյն Յակոբայ Մրծնայ Հայրապետին : Եւ յօրինեցին անդ շինուածս բազումս, եւ Հաստաշեցին միարանս : Եւ այլ բազում շինուածս ի աշխատանս արարին յամենայն տեղիս :

Իսկ ի Թուին Ռձձ [= 1691] վախճանեցաւ Սր. Հայրն Հոգեւոր Եղիազար կաթողիկոսն, եւ յաջորդեաց զաթոռն Հայրապետական երջանկամեծար եւ սրբազան Հայրապետիւ տէր Նահապետ կաթողիկոս. որ եւ ջանք ի վերայ եղեալ արար աշխատանս եւ շինուածրս բազումս ի վերայ առաջնոց շինուածոցն

իւ սրբոյ աթոռոյս եւ թէ ամենայն եկեղեցեաց Գրիստոսի :

Իսկ ի վերայ յառաջնոց շինուածոցն սրբոյ աթոռոյս յաւել եւ յստայ յատակ Փարսքն շտրջ դեկեղեցեաւն Սր. էջմիածնի. եւ կանչեանաց յարեւելից կողմանն խաչերս բաղումս : Նաեւ արդիւնադոցն սրբոյ աթոռոյս բաղում շահեկան արդիւնս եւ աղկեստանս եւ շինուածս բաղումս : Այլ եւ յինեաց ի միջի կեպին Սր. էջմիածնայ նոր ի Հիմանէ եկեղեցիս Բողոքիդակեաց յանուն Սր. Աստուածածնին : Այլ եւ զեկեղեցիալն տաճարն Անանիայի առաքելոյն, որ ի միջի աղկեստանեացն Երեւանայ քաղաքին, վերստին նոր ի Հիմանէ կառոյց ամենայն շինուածութիւն որ ի նմոս : Նաեւ զերկու եկեղեցիսն Երեւանայ քաղաքին, որ ի շարժմանէն իսպառ ի Հիմանց բնաւ չէին, վերստին նոր ի Հիմանէ կառոյց զեկեղեցի շինուածօք : Նոյնպէս եւ զերկու եկեղեցիսն զԻգդաքաղաքին Քանաքեռն կոչեցեալ՝ նոր ի Հիմանէ վերստին շինեալ կառոյց :

Իսկ ի Թուին ՌժնԻ [= 1695] նոր ի Հիմանէ վերստին նորոյկալ կառոյց զԵղեցկատեալ յորինուածօք զտաճարն Շողակաթին բաղում շինուածօքն որ անդ, եւ կարգեալ Հաստատեաց ի նաւ միաբանս ի փառաբանութիւն Աստուծոյ :

Եւ այլ բաղում շինուածս եւ աշխատանս եւ արդիւնս Հոգեւորս արար Սրբոյ Աթոռոյն էջմիածնի եւ ամենայն եկեղեցեաց Գրիստոսի եւ առ աղոյս Հայոց, որո ոչ երբրէք աւար յառաջնոց հայրապետացն :

Այլ եւ ի վերայ ամենայն բարեգործութեանցն յաւել եւ զայս բարեգործութիւնս աճեցական, ստանալ զյիւրք, բաղումս յիշատակ յաւիտեական առաջի Աստուծոյ ի միջի սրբոց Եկեղեցեաց Գրիստոսի :

Նոյնպէս եւ զայս Հոգեւր բուրաստանն քնձայեաց ի դրունս մեծի աթոռոյն եւ սրբոյ վանիցն զյիսադքի Սրբոյ Առաքելոյն Յակոբայ, եւ առաջի յուսարուղիս զերեղմունին Գրիստոսի, ի Սր. Քաղաքն յերուսաղէմ, յիստակ բարի անուան իւրոյ եւ Հոգւոյ իւրոյ, եւ ծնողաց իւրոց Հոգեւորաց եւ մարմնաւորաց, եւ ամ. արեւան մերձաւորաց իւրոց :

Որոյ տացէ Տէր Ած. զվարձս բարեաց

առաստալէս յառ վաստակոց իւրոց ամենայնիք, հանդերձ իւրովք ամենեքումք, եւ զասակից եւ պոսակից արասցէ ինդ սրբոց Հայրապետացն յերկնային առաքաւստին յանպատում վատայն եւ յանորոտում սուրխութեանցն, որ ի Քս. Յս. ի Տէր մեր, որ է օրհնեալ անդրաւ յաւիտեանս եւ յարածպահս յաշովմանս, եւ յաւիտեանս յաւիտեանից ամէն :

Եւ արդ յերկս անկեալ աղաչեմ զամենեանս զՏոպեւոր Հարսդ եւ զԵղորսդ, որք վրայէք զայս Հոգեւր բուրաստանս, եւ որք հանդիպէք կարգալով եւ օպելով ի սմանէ, յիշեալիք ի մարգարիտայ ապօթն ձեր, զառածնս մեզոք՝ զյոյնամեղ Գրիգոր զրիշս երեւանցի, եւ զԾնողսն իմ, զՄուրատն եւ զնախնիսն, եւ զԵղորսն իմ եւ զԶօրսն, զհանպոցեալսն ի Գրիստոս : Նահ զյնտանին իմ, զորդիսն իմ ի որդեւորն, որաչնայի ի միտին բոլորակար պարուք, յիշողք յիշեցելովք յուրեանս երկնից, ի Քս. Յս. ի Տէր մեր, հանդերձ, զտցուք Թողութիւն մեզոց, ներումս յանցանաց, վերկութիւն յաւիտեանս, աղմանութիւն անոնդ բարեառ յարուոր է օրհնեալ յաւիտեանս եւ անդրաւ յաւիտեանս, ամէն :

Յիշատակարանք Խաղկողի —

1. էջ 13ա, ստորոտը, բոլորգիր —

Ձնուստ ուր զմաղկող սուրբ զրոյս զՄիքայիլ զրիշ, եւ զԾնողսն իմ, զոչր Բարդա՝ զրիշն, յիշեալիք մաքուր աղօթիւք :

2. էջ 14բ, վարը, նստը չեղողի մանբաւստակ — 1700

Ի ձեռն Հայցեմ աղաչական, զվարաստ արժան տոնել յիշման, սուրբ աղօթիւն տէրունական, որ Տեառն մերում է պատուիրան. զՄիքայիլ տարտում զրիշ, ծողիզ տառիս եւ զարդարել, եւ պատկերացրս ներարիշ, որ եմ անուս յաճախուցիշ : Ձոր ինչ Թրեի վայելչացած, շնորհաց Հոգւոյն է պարզեաւ, որք չեն հանդ չեն շրիթած, զայն տկարութեամբ եմ դեղերած, բաց ոչ լրացաւ ըստ իմ կամաց, զի Վեհն յինէն էր հեռակաց :

վերականգնուքն դոր նա կարգեաց,
ոչ հոգ տարեալ յամէն գիծաց,
եւ ոչ եղեն ինչ թիկնակաց,
այլ լինալ անփոյթ կացին ի բաց,
ձանձրանային թէ ուստի տաց,
զոր խնդրէի աշխատանաց.
բազում բանիւք սնդէս իրաց,
բողոքդէին խոտորնակաց,

զինչ խորհէի շփոթեալ մնաց,
յառաւելու դարդարանաց,
Պակասութիւնն էր ինձ դիպած,
այլ ես տրկար եւ ծերացած,
ի թրականին էի ծընած,
հաղար ութսուն իններ լրբած,
Մարկեցաւ Յայմաւուրքս ի քաղաքս
Թոխաթ, ի թրին Ռձինթ:

1919

Յ Ա Յ Ս Մ Ա Ի Ո Ի Ր Ք.— 10

Ս. Յակոբ, Երեստադէմ

ՌՁԷ = 1638

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Մաւալ 39×28×13: էջք 1248: Հանդա-
մանք ոչ բաւարար. նորոգութիւն կրած, լու-
սանցքները ցեցահար. կարծու վերանորոգ-
ման, Թուղթ հին հասարակ, Գրիչ Յոհան Հի-
դանցի: Գրութիւն՝ խորագրերները եւ ոկեր-
նատողները կարմիր, մնացեալը սեւ մեյանոյ,
Երկուն, 37 տող: Բոլորդիւ վարժ: Համառու-
տադրութիւնք սովորականէն աւելի, Գունա-
ւոր դարդագիր եւ լուսանցադարձ զլուինե-
րու սկզբը. ամսադրութիւնները հանդերձ դը-
խաղարդոյ: Խորանագրոյ իւր սարձ, էջ
13, 125, 511, 809: Նկարք, Քրիստոս եւ Գր.
Պարոտէր, էջ 12, Երկրորդ Գալուստ էջ 124,
Մենուղ Տնտն 510, Իւղարբեր Կանայք 808:
Կաշկարգման տարիտակեայ դրոշմադարձ: Պահ-
պաշտակ մաղաղաթեայ սկիզբը եւ վերջը եր-
կուական թերթ դատարկ, Ստացող՝ Գրիգոր
Գանձակեցի Պար. Երեստադէմի:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.—

էջ 1-4, պահպանակ:
էջ 5-11, գատարկ:
էջ 13.— Նաւասարդի ամսաց Հայաց ի
Ա. եւ Ա. առաքն եւ Աւգոստոս Հռոմայեց-
ւոց ի ժԱ. եւ Ա. Երքայեցւոց ի ԻԲ. Տուն է
Յովաննու Մկրտչին, կարգեալ ի Սրբոյն Գր-
իգորէ մեր Հաւատարէն, ընդ մերն եւ Աթա-
նագիոնէ Եպրապետի ամերոյ մեր Հաւատար-
չին, գոր երբեր ի հայս եւ եղ ի վաճառ իմեակն.

եայ որ կոչի Դավայ.— Յորժամ լուսաւոր-
ւոց Սուրբ Գրիգոր զհայս...

էջ 111ա.— Հռոմ ի Ա. եւ Սեպտմբեր ի
Ժ. վկայաբանութիւն սրբոց կառնանաց Մի-
նադարայ եւ Միմտադարայ եւ Միմիտտարայ
եւ սրբուիւոյն Բաւիլիդա.— Սոքա քորք էին
հարգատե...

էջ 122բ - 123, դատարկ:

էջ 125.— Հռոմ ի է եւ Սեպտմբեր ի
ԺԴ. Խաչվերաց է եւ տաւմ Սր. Խաչին.—
Դչխոյն Հեղինէ, մայր ինքնակալ կայսերն
Կոստանդնուսի բարեպաշտի եւ աստուա-
ծասիրի, եկն յերեստադէմ...

էջ 210ա.— Սսիմի ի Ա. եւ Հոկտմբեր-
նի ժ եւ Թշրին ի ԻԲ. Տուն է Յովսէփեան եղի-
սաբէրի զՍր. Կարապետն Յովաննէ.— Քա-
հանայապետն Զաքարիաս, յաւուր տունին քա-
ւութեան եւ տաղաւարաբարցն, մինչ էր ի
խորանին եւ ինկարկէր սրբոյ սեղանին, ե-
տես զհրեշտակապետն Գաբրիէլ...

էջ 299ա.— Տրէ ի Ա. եւ Նոյմբեր ի Թ.
վկայաբանութիւն Սրբոյն Անտոնինոսի եւ
Բիւտտոսի եւ այլոցն.— Սուրբ վկայն Քի-
Անտոնինոս էր յերկրէն Սուրբանայ...

էջ 401բ.— Քաղաք ի Ա. եւ Դեկտմբեր
ի Թ. Տուն է յովսէփեան Ամմայի ի Յովաննիմայ
գաւմնաւորեալ Մարիամ, ի սեպտմբերի
Ը գիտ եւ կարդայ: Քաղաք Բ եւ Դեկտմբեր
ի ժ. վկայաբանութիւն սրբոյն Միմտադ-
նիւն յայրի.— Յամա ամ-

բարիչտ արքային Մաքսիմիանոսի եղեւ խռովութիւն ի մէջ քաղաքին Աղէքսանդրացւոց...

Էջ 502 - 503ա, դատարկ: Նոյնպէս էջ 509:

Էջ 511.— Բազմոց ի իմ եւ Յունուար ի Զ. Տաւն է Ծննդեան եւ Յայտնութեան Գի. Այ. մերայ.— Յեկանելոյն Աղաթայ ի դրախտէն ի եմ եւ ճշգրտման...

Էջ 609բ.— Մեհեկի ի Ա. եւ Փետրուար ի Է: Յիշատակ վարուց Անդրանիկայ եւ Աթա մասիայ.— Սոքա էին յԱնտիոք քաղաքէն Ասորոց...

Էջ 685ա.— Նաեմանքի ամին ամիսս այս

Իմ օր լիճի. դու գնանայետացմ կարդայ, եւ գմեղուցեալ գծողս յիշեալ.— Ի սմին աւուր յիշատակ է նահապետացն սրբոց՝ Արրահա. մու, Սահակայ եւ Յակոբայ...

Էջ 690-691, ստորին լուսանցքին.

Կարդա եւ գիտ զառաքելներն,
որ կին էառ զիւր քեռորդին,
զօրեմարտեալ ընդ միշտ էին,
բայց կարճեցաւ ջիւն ի տեղին:
Գօտէմարտին ճակատուն,
յաղթահարեալ եղև Նուկուն.
Երեւոյ երթայր կողկողոյ ի տուն,
արջտօք և ոչկարգ իւր խառպրուուն:
Էջ 806-807, դատարկ:

էջ 809. — Հստ կարգի անուրց արարչու-
րեան վեցարեանց անսուր Զատիկ է և Տան
Յարութեան Տեառն Աստուծոյ մերոյ: Ար-
քոյն Յղիշէի Հայոց վարդապետի ասացեալ.
— *Կանխադոյն Մարիամ Մաղդաղենացին և կն
և հաս ի Գերեզմանն Գրիստոսի...*

էջ 867բ. — Ահիկ ի Ա. եւ Ապրիլ ի Ը.
վկայաբանութիւն Սրբոց իշխանացն Սահա-
կայ եւ Համազասպայ:

էջ 962ա. — Մարտի ի Ա. եւ Մայիսի Բ.
Տօն է Որդոց Որոտման Յակոբայ եւ Յոսան-
նու:

էջ 1039ա. — Մարգաց ի Ա. եւ Յունիս
է. վարք երանելոյն Սուքիոսի ամապատուա-

րիմ. — *Սա էր ի քաղաքէն Անդրանայինոյ...*

էջ 1237-1244, դատարկ:

էջ 1245-1248, պահպանակ:

Մամր յիշատակագրութիւնք Գրչի կը
յտնուին ամէն զլուսի վերջը. առաւել կամ
նուազ տարրերութեամբ. կ'առնենք ընտրովի
երեք հատ:

1. էջ 30բ. — Դս. Ած. քո սուրբ ծնողի
րարելիսութեամբն, ողորմեա ստացողի սուրբ
յրոյս, Տէր Գրիգորի սուրբ երուսաղէմայ
հայրապետին, որ շինեաց զՍուրբ Մեռնողն
և երրոգեաց զՍբ. Փրկչին, եւ կամարակապ
կառոյց զՍբ. Յոհաննու Աւետարանչի եկեղե-

ցին, եւ առաւ Գ կամար ի Սբ. Յարութեան վերնատունն Հայոց ազգին, եւ բազում եւրախութիւն եւ աշխատանք արար ի սուրբ Յակոբ եւ յայլ եկեղեցիս, որ միշտ բարեխօսեն նմա եւ ամենայն Հայոց ազգին, եւ ծնողաց իւրոց՝ Հօրն Մարդարին եւ ձօրն Թուրքիան, եւ եղբարցն Գուլամիւրին եւ Աղամիւրին, եւ քերցն Սալարին եւ Շահումին, Պակիսուլթանին եւ Հերիքին, եւ ամենայն արեւան մերձաւորացն, կարգացող եւ.:

2. Էջ 122ա.— Որոյ աղօթիւք եւ բարեխաւութեամբ ողորմեսցի Բս. Ած. ստացողի սուրբ դրոցս ... եւ ամ. ազգականացն կենդանեաց եւ Հանգուցիւրց. եւ Տէր Վարդան Թղթիւ կոկողին, եւ մեկսպարտ վրէիս, եւ ծնաւդաց իմոց, և այլ ամ. աշխատաւորացն, եւ վարպետաց իմոց, եւ կարպաշողացն, եւ յի սրտիւ ողորմի ասացողացող ողորմեսցի Բս. Ած. ամէն:

3. Էջ 103Բ.— Որոց աղաւթիւք ողորմի Բս. Ած. ստացողի գրոցս ... եւ ամ. ազգականացն, կենդանեաց եւ նշնեցելոց առ Հասարակ ամենեցուն. եւս առաւել եւ ինձ սյոռնիկ սեւերես դծաւդիս, եւ ծնողաց իմոց եւ ամ. արեւան մերձաւորաց, եւ Թղթի կոկող միակեց մահաւոր Մեղրոնին, եւ Սբ. Մեղրեանքս միարանացս, քահանայից եւ միակեցաց, ամ. սպասաւորացն, կրօնք:

Մեծ յիշատակարան Գրչի.— 1638

Էջ 123էր.— Փառք ամենասուրբ երբորդութեանն...

Էջ 122Բ.— ԺԲ.— Երկոտառաներորդ վրան ի նստեան՝ եւ ի փափաք շարժելոյ դայլս ճշմարիտ արդեանց...

Ըստ այսմ յարացողի՝ ամենապաշտելի երջանիկ լստորեալ պատելի եւ աստուածահաճոյ, ամ. գոյութեանց արժանաւորեալն, սուրբ եւ քաջ Հեռետորն եւ սրբազան ընտանապետ Գրիգոր, որ Մերենց յորջորջի, յոյժ սիրելի զաւա ամ. սրբոց, ի տօնախմբութիւն եւ պատմաբան անյապաղ առանց ձանձրանալոյ, մի ըստ միոյն կատարելով զտօն սրբոցն՝ նահապետաց, նախահարց, սրբոց մարգարէիցն, մինչեւ ի խոնարհին Որդւոյն Այ. եւ իշանել յերկնից, կամաւ Հօր եւ Սուրբ Հոգւոյն, զալ բռնակի յամէնաբնեւալ սուրբ կոյսն Մարիամ, աւետիքն Գարբիէի, եւ

զՍուրբ Մեռնոն Գրիգորի. եւ սրբոց առաքելոցն, սրբոց մարտիրոսացն, Հնոց եւ նորոց, սրբոց Հայրապետացն, սրբոց ճշմարտացն եւ սրբոց Թարգմանչացն, սրբոց Թաղաւորացն եւ կուսանացն:

Կատարեալ եւ ընտիր աւերակ առաջին վարդապետն փարթաւագուցեալ էին նորա հրաշ պատմութեամբք սրբոց, եւ զարդարելոյ զամ. տոնն Տէրունական, զԱւետեաց, զՄեղրեան, զՏեառնընդատալին, զԱյլապետութեան, զԱստուածածնին, զՈւրբան եւ ըդճաղիւտին:

Ջոր յետոյ մեծ վարդապետն մեր, քաջ եկեղեցիատունն Հայոց Գրիգոր Մերենց, մեծափափաք յօժարութեամբ եւ ճշդութիւն ժողովեաց յամ. պատմութեանց, իբր ժրպան մեղու, որ ժողովէ զամ. ծաղիկս ի բուրառտանեաց: Ըստ այսմ աւերակի ժողովեաց զամ. Հռչակաւոր պատմութիւնք, զարմանալի եւ Հիւանդի ի լսողաց, եւ զարդարեաց ըլլաւապիթիթ բուրառտան, որ պրեաց եւ հրաւրեալս ետ ամենեցուն նոյնպէս զրել:

Ջոր տեսեալ յայմ բարի եւ հեզահոգի Տէր Գրիգոր Սբ. Երուսաղէմայ Հայրապետս եւ ետ զրել զայս յիշատակ իւրն եւ ծնողաց իւրոց՝ Մարգարին եւ Թուրքիանդին, եւ եղբարցն Գուլամիւրին, Աղամիւրին, եւ քերցն Սալարին եւ Շահումին, Պակիսուլթանին եւ Հերիքին, և ամ. արեւան մերձաւորաց սոցին, կենդանեաց եւ Հանգուցիւրց. յիւնեցէ եւ Աստուած ողորմի ասացէք եւ Աստուած, որ առատն է ի տուրս բարեաց, ամ. Հաւատացեալ քրիստոնէիցն ողորմեսցի յիւր միւսանոյսմ զաւստեանն ամէն:

Եւ արդ ես յետինս ի կարգաւորաց եւ անարժան ի մանկունս եկեղեցւոյ, սուտ առնուն Յունան Հիզանդիս, որ անուամբս միայն եմ եւ ոչ գործովս, շնորհիւ Տեառն սկսայ եւ ողորմութեամբ նորին կատարեցի զաստուածաշունչ տառս, որ կոչի Այսմաւորք, ի մեծ Թուականիս Հայոց ի Ռ եւ Զէ, ի սուրբ Քաղաք Երուսաղէմ, ի դուռն Սբ. Յակոբայ զամբարանիս, ի յառաջնորդութիւն սուրբ ուխտիս, ըստացողի դրոյս Տէր Գրիգոր քաջ եւ արի Հայրապետին, զոր Տէր Աստուած իրեւ զլա՜հ անշխիւնի պահեսցէ ի մէջ եկեղեցւոյ, ի պայծառութիւն եւ ի պարծանս Հաւատացիւրց. եւ յետ աստեացս ելանելոյ

րնդ սուրբ հայրապետացն եւ աստուածաբան վարդապետացն դասակցեցել հանդերձ ծնողք իւրովք ամէն:

Եւ արդ յերեսանկեալ աղայնձ դձեղ կողովողալին պաղատածօք, որք հանդիպիք սուրբ զրոցս տեսութեան, կարգալով կամ աւրինակելով, զաւելորդն բառնաք եւ զպակասութիւն լինօք, եւ խոշորութեան եւ սխալանացս անմեղադիր լերութք, զի կար մեր այս էր: Եւ հայցեմ ի ձէնը, հարք եւ եղբարք, որ յի սրտիւ եւ րոյր չաւատով Աստուած ողորմի ասէք Տէր Գրիգոր Սուրբ Երուսաղէմայ հայրապետին, եւ եղկելի զծոզիս եւ ծնողաց լիմոց, եւ ամենայն արեան մերձաւորացն, եւ մեր վարպետացն կենդանեաց եւ հանգուցեւոցն ամէն:

Եւ արդ ի յեկեղնալի եւ յանանացեալ դարս եւ ի ժամանակս, յորում պղղո հայոց կային տրտապեալ ի ձեռս այլ աղայն, որ ժամեմտական կոչին, յաւուրս Բեց Թաղաւորացն, որ մինն զկողմն արեւելեան ունէր, եւ միւսն զկողմն արեւմտեան, որոց անուանքն էին Շահարազ եւ սուլթան Մուրադ. զի Շահարասն զարեւելս տիրեաց, եւ սուլթան Մուրատն զարեւմուտսն: Յորում աւուրսն միճակրս աղղիս հայոց եւ եկեղեցիքս որ յերուսաղէմ կայր տառապեալ ի մէջ ըաղում պարտոց, զոր արարելն Աստուած զթութեամբն իւրով եւ աղաւթիւք Սբ. Լուսաւորչին պարգեւեաց մեզ զՏէր Գրիգոր հայրապետս մեր, մաքուր հոգով եւ մարմնով, որոյ ձեռքն դամենայն պակասութիւն հայոց միճակիս նւ լուսաւորչի ազգիս լցոյց:

Զի էր սրբաշնեալ հեղինակս այս ի կողմանէ արեւելեան, ի նահանգէն եւ ի սահմանացն Գանձակոյ, որ այժմ ասի Գանձայ, ի դաւառէն Վարանդոյ, ի գեղէնն որ կոչի ըմպիտակաչէն, որ է մերձ եւ ընթեր առ աթոռ Սբ. Առաքելոյն Նիղէլի: Աղգաւ հայ, կրօնիւք Սբ. Լուսաւորչին, եւ ուղղափառ հաւատով, որոյ անուն նախնական սեռին եւ ազգին Վարդանանք ասեն. բարեպաշտ եւ հաւատարիմ ծնողաց զաւակ, զորոց անուանքն ասէին հօրն Մարգարայ եւ մօրն Թուրվանդայ:

Որ ի փոքր տղայ հասակին ի Թոնիր անկեալ եւ ի Հրկիզմանէ ազատեալ, զոր մա-

սըն ազատութեանն ծնողքն նուէրք եւ մատաղ խոստացեալ Սբ. Երուսաղէմայ:

Եւ մինչդեռ սա տղա զոյով՝ ծնողքն փոխեցեալ եղեն առ Քս. եւ սա ի քահանայից եւ յաղպակաւաց իւրոց լուեալ զտիաթիկ ծնողացն, եւ փութայր կատարել, երբեմն ի փոքր հասակին ի յայլոց բերեալ յերուսաղէմ զփութան կատարեալ եւ դարձուցեալ առ հայրենիսն:

Եւ յսրձամ հասա ի տիս մանկութեան, կամեցան ժեմածանել զնա բոնութեամբ ի կարգ աշխարհի: Դարձեալ մտածեալ զտիաթիկ ծընողաց, եւ յամենայնէ հրաժարեալ դարձաւ կրկին առ Սբ. Քաղաքն Երուսաղէմ Թէ [= 1581] Թիլն Հայոց մտաւ ի սպասարարութիւն Սբ. Երուսաղէմայ, ժամանակ ինչ մնացեալ, եւ յետոյ զնացեալ ուխտի պատճառաւ ի դահլիս լատինացոց, ի զերկրմանն սուրբ առաքելոցն Պետրոսի եւ Պօղոսի, եւ անտի դարձեալ եկն յաղղիս եւ յաշխարհս հայոց:

Եւ աշակերտեալ սրբասէր եւ աստուածաբան կարկառցի Պետրոս վարդապետին, որ եղև նա կաթողիկոս Կիրիկեացոց Հայոց մասին:

Զոր տեսեալ նորա զքաջութիւն սորոս ի զործս հոգեւոր եւ մարմնաւոր, մինչդեռ ոչ էր առեալ աստիճան ինչ յեկեղնացն կարդաց, կացոյց զսա ի վերայ մասնաւոր բանից Սբ. Երուսաղէմայ:

Քանի ի յայնմ ժամանակին էր Սբ. Երուսաղէմ անկեալ ի ներքոյ անթիւ եւ լուսով պարտուց, եւ զամ. անօթս գրաւ եղեալ եւ տառապէին բոլոր աղղս Հայոց, և ոչ կարէին ազատել, զի տոկոսեաց տոկոսին աւր ըստ աւել առաւելոյր: Եւ տեսեալ զնա յոյժ փոյթ եւ զուարթ ի զործս յորում եմոտ առաւել զտաւ քան զկարծիւ կամաց նոցա, իրբեւ ըզձառայն, որ զքառքարն կրկին անեցոյց: Ապա յետ տնորիկ կամեցան առնել զնա ըստ բուն իմաստնոյն՝ թէ զայր փոյթ եւ զուարթ յարտ է առաջի թաղաւորաց կացուցանել. եւ դարձեալ ըստ Տեառն հրամանին, որ ասէր, թէ որ ի փոքրուտ հաւատարիմ եղեր ծառայ աղնիւ, ի վերայ ըաղմաց կացուցից ըզքեզ:

Զի որպէս անուանակիր սորին Լուսաւորչին մեր, Թարց աստիճանի զաղղս հայոց ի հաւատ էած, եւ յետոյ ընկալաւ զկարգ.

նոյնպէս եւ սա չեւ եւս էր առեալ աստիճան, եւ բազում ջանս եւ քաջութիւնս եցոյց, եւ զբազումս ի պարտուցն Երուսաղէմայ թեթեւացոյց. տեսին ըստ բանի իմաստնոյն՝ զգործնականին զբարուական եւ զտնտեսական կատարեաց: Եւ ապա կամեցան զքաղաքական ի նա յանձնել, ետուն նոյա զաստիճան աւագ սարկաւազութեան, վերոյ ասացեալ Պետրոս սրբաւնեալ կաթողիկոսն ամ. մեծաթեմովք Հայոց, եւ Դաւիթ արքեպիսկոպոսն Սբ. Երուսաղէմի, եւ յանձնեցին ի նա զամ. Հոգսն Երուսաղէմի:

Եւ նա իբրեւ զբաշխ Մանուէլ Մամիկոնեան, զեղբայր քաջին Մուշեղա, որ եղ զանձն ի վերայ հաւատոյ ազգին Հայոց եւ բազում վէրս յանձն կրեաց, զի մինչ Մ ըսպիս ի մի յանգամն երեւիւր, որպէս վկայէ պատմագիրն Բուզանդոս: Նոյնպէս եւ սա մտեալ ի ներքոյ բազում պարտուց, եւ անկեալ ի մէջ անթիւ վշտաց, յոյս ի Աստուած տալով, իբրեւ քաջ լուղնորդ եւ Հոգւոտ նաւաւար, որ ի մրրկածին եւ Հոգմավար ժամու միջամուխ լինելով յանձնու ծովու, փութով ի յեղն եւ յանջ պէսպէս Հնարիւք մաքառելովն ընդ ամենի արիւնս, եւ յիւրսն եւ զինքն Աստուծով ապրեցուցանէ:

Նոյնպէս եւ սա ջանս բազումս արարեալ, յաջ եւ յահեակ անվեհեր փութալով, աղաչելով եւ աղերսելով, ի յոտս եւ յերեսս կարողաւորաց եւ առաջնորդաց եւ քրիստոնէից անկանելով, եւ ուղիղ սրտիւ միշտ առ Աստուած գոչելով, թուղթս և կոնդակս յամբար շայտաւն առաքելով, մինչ չարեանց Աստուծով դամ. ազգս Հայոց ի սէր Սբ. Երուսաղէմայ: Եւ ապա դիմեցին յամ. կողմանց առ նա եւ առ Սբ. Երուսաղէմ բազումք կարողաւորք՝ առաջնորդք եւ վարդապետք, եւ քրիստոնէից ամ. զլիսաւորքն յամ. կողմանց: Եւ ապա զամ. պարտքն Երուսաղէմայ ետուր, եւ զամ. գրաւեալ անթեան աղատեալ: Եւ ապա առեալ զաստիճան քահանայութեան: Եւ ամ. ներհակ եւ Հակոսակէ նորա նուազեցան իբրեւ զտունն Սաւուղա: Եւ նա զօրանալով Աստուծով իբրեւ գիտաւթ, ըստ բանի Աստուածաշունչ կտակին, զի մինչեւ ՌԵԹ [= 1610] Հայոց մեծ թվականին յետոյ այս իրս կատարեցաւ Աստուծով:

Եւ յորժամ տեսին ազգս Հայոց զհաւա-

տարիմ ծառայութիւն սորայ, որ վասն Սբ. Երուսաղէմայ, ապա ի Ռ եւ ԿԲ [= 1613] Թրվին Հարկ ի վերայ եղին, եւ կոչեցին զառաքինի Անտիս կաթողիկոսն Սբ. Էլմիածնա, եւ բազում վարդապետք ընդ նոյա եւ ետուն զնա ձեռնադրել եւ աւրհնել արքեպիսկոպոս եւ Հայրապետ Սբ. Երուսաղէմայ:

Եւ զկնի այսորիկ սկիզբն արար շինուածոցն եկեղեցեանցն եւ սրբութեանց, զի արարին արարածոց Աստուած, որ յամ. ժամանակս ընտեաց զհաճոյս կամաց իւրոց՝ շինել շինուածս՝ տեղիք և տուն անուան իւրոյ, ի Սբ. Աշխարհս Հրէաստանի, եւ ի Սբ. Քաղաք Երուսաղէմ. զի առանց կամացն Աստուծոյ ոչ դէ կարէ առնել ձեռակերտս եւ բեւելի շինուածս ի լեռն Տեառն, եւ ի նա. Հանգս վայրիցս Աստուծոյ, որպէս յայտնեաց յառաջագոյն Նաթանաւ, առ մարդարէն Դաւիթ, յորժամ կամէր շինել տաճար յարկին Աստուծոյ առելով. Դու մի՛ շինեացես ինձ տուն, այլ որդին քո կանգնեցէ ինձ տաճար եւ յարկ Հանգստեան, եւ ես եղչց նոյա ի Հայր եւ նա եղիցի ինձ ի յորդիս: Եւ որպէս երբեմն յայտնեաց վասն Զօրաբարիլի Թէ՛ ձեռք նորա Հիւն արկեցն տան իմոյ, եւ ձեռք նորա կատարեցն. զի յաջողմն բարեաց եւ զօրանալ ի զործս երեւելիս ոչ է առանց Աստուծոյ, Թէպէտ բազումք ջանան, այլ որոց տա Աստուած նոյա զօրանան, և որոց ոչ տա Ած. փութով ամօթով յետս ընկրկին:

Որպէս յայտ է ի զիրս Աստուածաշունչ, որ յաջողեաց զգործս բարիս եւ երեւելիս ի մէջ Իսրայէլի երբեմն ի Մովզիլիմ, ի ձեռն Մատթի քահանային եւ որդոց նորա, որ Մակարայեցիք կոչեցան, որ յաղթեցին Թըռնաթեան եւ սրբեցին դաւաճան, եւ զղահաժուհի կարգեցին, ըստ սահմանացն առաջնոց, Նախնայիս եւ դաս եղիտ Աստուած այր ըստ սրտի իւրում, որպէս ասէր առ Սամուէլ վասն Դաւթի: Եւ ձեռամբ սորա վերստին նոր նորոգեաց զվիճակս ազգիս Հայոց, զհրմնարկեալս ի Լուսաւորչէն, զխարխլեալսն կրկին հաստատեաց եւ կանգնեաց գերագոյն քան զառաջին. զի ի ՌԵԻ [= 1608] Թվին Հայոց սկիզբն արար Աստուծով շինուածոցն, եւ մինչեւ ՌԶԱ [= 1632] Թվին դայս ամ. ի յանդ եւ յաւարտ էած:

Նախ զՍուրբ Փրկինն պարօպեաց եւ ըզ-

մէջն ամ. նորոգեաց, եւ երկաթի դրամք եւ նոսր ամրացոյց, եւ յետ նորա ղէրեւտակապետն՝ ղեկեղեցին եւ զբազում խրճիթսն, եւ զպարխսպն շինեալ եւ պնդեալ: Եւ ապա զկնի նորա զմեծ եւ զհրաշալի (եւ) զաթոռն առաքելական զՍուրբ Յակոբ: Եւ դամ. պակասութիւն եկեց, եւ շինեաց եւ զրեթեկսն ամ. կաղմեաց, զի ոչ մնաց բնաւ տեղ եւ տուն, որմ եւ կամ քար, որ ոչ հասին բազուկք եւ մատք ձեռաց նորա, զի ամ. վերստին վարդաբնաց եւ նորոգեաց:

Եւ ապա յետ նորոգման սրբոյ մենաստանին Յակոբա, Աստուծով սկիզբն արար Բեթղէզէմի Հայոց բաժնին եւ իմեակին, եւ բազում շինուածս կառուց. դամ. ներքնասունն քարվանսարայովք, եւ զվերնատունսն, զխուց, զխրճիթս, եւ զլիւնդսն ամ. եւ ղեկեղեցի, զի անթիւ եւ անհամար զրամ տալով այլ ազգաց եւ արուեստաւորաց:

Եւ զնացեալ ի Կոստանդնուպոլսի առ մեծ իշխանն աշխատելոյ յարքայն արքայից Սուլթան Օսման, որ մականուամբ իմնդքար կոչեն, ի նմանէ եւ յամ. մեծամեծացն հանաւ զիր եւ հրաման, զի մի ոք հակառակ կայցէ յառաջ եւ յետոյ եղեալ շինուածոցն: Եւ դարձեալ եկն յերուսաղէմ, եւ վերստին նորոգեաց ի դուռն Յարութեան Քրիստոսի ղեկեղեցին՝ զկանգնեալ տեղին Յովնանու Աւետարանչին, ի զէմա Քրիստոսի, ի ժամ խաչելութեան, ի յաւուր աւաղ ուրբաթուն:

Եւ ապա յետ նորա առեալ ի յազգէն Ֆոռնիաց Գ. կամար ի Յարութեան վերնատանն, որ էր ի վերայ հարաւից եկեղեցոյն, եւ արար զտեղիս ազգիս հայոց լայն եւ ընդարձակ. եւ ուրխապցոյց զհետեւողս Սըրբոյն Գրիգորի Լուսաւորչին: Եւ այլ շինուածոս շատ, զորս ոչ կարեմ ընդ զրով արկանել: Այսքան ի շինուածոց կողմանէն աշխատեցաւ եւ զարդարեալ պայծառացոյց:

Եւ դարձեալ կրկին յիշատակեմք զաշխատանս եւ զյանսն նորա, զոր ունէր վասն անաթոյ եւ զարդուց եկեղեցեաց. զի որպէս ղեկեղեցիս նորոգեաց, նա տասնապատիկ քան զծախսն եկեղեցեացն՝ ղեկեղեցիսն եկեղեցիսն արժարեաց պէս պէս եւ զանազան ոսկեղէն եւ արծաթեղէն, ականակուռ եւ մարգարտաշար, խաչերք եւ սկիւղ, բուրվառք եւ ինկատուիք, քնոցք եւ բաժկամանք, ափ-

սեայք եւ տաշտք, կանթեղք եւ ջահք, շամադանք եւ շղթայք, դամ. աշխատաղ կիտուածս դարդարեալ նշնելովք, եւ քանդակեալ նկարեալ պատկերօք, եւ ծառադրոշմ եւ ծաղկանիշ յաւրիւսածովք, մեծամեծք, միւլակէք եւ փղեղնք, ամ. բովանդակ ոսկեղէնք եւ արծաթեղէնք, բազումք խոյրք եւ թաղք, վակասք եւ ապարաւք, զորս ոչ կարեմք զթիւն ընդ զրով արկանել. զորոց փոխարէնն Աստուած Գրիգոր Հայրապետիս մերոյ զվատսն անճառ տացէ:

Եւ դարձեալ ճառելոյ է արժանի, եւ պատմելոյ կարի պատշաճաւոր, զհանդերձարս զգնեստուցն եւ զպատրաստութիւնն բազում հանդերձիցն, զթաղսն ասղնադորք եւ զլուրջառն. Թսկէհուտն, զպատուական պնդնաւորսն, զորս սարասարս եւ զորս զարաֆանեռանեն, ոսկէխառն եւ արծաթազորք ապրիլումեղինօք, զանազան եւ երանդ երանդ զունիւք զարդարեալք, խառնորդեք եւ համակալոյնք, սեւաք եւ սպիտակք, կարմիրք եւ կապոյտք, ծիրանիք եւ ծովապոյնք, հիր եւ կանաչ, զեղին եւ զահանակատիպ, յամ. արուեստականաց. նաեւ պատուական քեմուխք մաշկեղէնք կաղմեալք տապիքն՝ ոսկի վարապուրաց, եւ այլ բազմազան եւ ազգի ազգի պատրաստութիւնս եւ հանդերձանք ծածկոցոց, եւ սքորիշք սեղանաց, եւ զարդարանք խորանաց, զորս ոչ կարեմ դամ. յիշատակել, զի մի լսողք ձոնձրասցին: Եւ զըրեթէ որբան ազգս հայոց ի հաւատս Քրիստոսի հաստատեալ եղեն, ի Լուսաւորչին հետէ մինչեւ ցայժմ, ոչ էր երբէք այսպէս պայծառացեալ եւ բարգաւաճեալ վիճակս եւ եկեղեցիքս հայոց որ յերուսաղէմ: Յորում ըզփոխարէն Քրիստոս Աստուած տացէ Գրիգոր Հայրապետիս մերոյ զկեանս եւ զարդն անկողնապետի ի կեանս անճառականս, եւ զինքն որքան ի վերայ երկրի է անասան պահեցէ ի պարծանս հայադղան տոհմիս ամէն:

Եւ դարձեալ յետ այսմ ամի. ժողովեաց առ ինքն այլս բարեսէրս...

Այս տէր Գրիգոր Հայրապետիս Սր. Երուսաղէմայ էր աւանական... Մոկացի տէր Կարապետ քաջ երկանիկ բարունակեալս...

...եւ եղև Հայոց ազգիս մեծ ուրախութիւն ի Սր. Քաղաքս Երուսաղէմ:

Դարձնալ ի յաւուրս եւ ի ժամանակս
այսմ Գրիգոր կոչեցեալ Հայրապետիս, ի Թը-
վին Հայոց ՌՁԳ [= 1634] պատահալ եղեւ
Մոսկովի աղղիին յունաց...:

Իսկ Գրիգորիս Հայրապետս ետես զի
ազգս Հայոց ի յետ կացին ի յօղնութենէ ...
եւ ետես զի ազգն յունաց պատրիարքունքն
միայնեալ դիմեցին ի Կոստանդնուպոլիս, ի
դուռն արքայից արքային, սոին ձեռնադիր ի
նմանէ...:

Ապա յորժամ ետես զԱւետիսն այն Հայ-
րապետն մեր յոժ ուրախացաւ ... եւ առեալ
ղօրեղ Հարիւրապետ մի զնորանի իւրոյ փու-
թանակին, եւ Հասին յԵրուսաղէմ...:

Կատարեցաւ այս զորմ որոյէս Հաւա-
տամ եւ զիւրս իւրն ընծայիմ Հաւատով, յու-
սով եւ սիրով, որ ոչ զիտէ ամացեցուցանել
զյուսացեալսն յինքն: Դարձնալ ասլանմ դա-

մենեսեանդ յիշել ատ Տէր սրտի մտօք, եւ մե-
ղաց Թողութիւն խնդրել ըստացողի Սր. Գր-
ուցս, Տէր Գրիգոր Սր. Երուսաղէմայ Հայ-
րապետն: Եւ դժնօղսն իւր Հոնդերմ ամ. Նրն.
ջեցելովք ամէն:

Դարձնալ աղանմ յիշել սրտի մտօք
յուրմանին յիշատակի ... զՏէր Գրիգոր վար-
պետն, որ բազում ամօք կա առ դամբարա-
նիս Սր. Յակոբա...: Այլ եւ զդասս սարկա-
ւաղաց, զՇաղաւաթն, զհալաբաթն, զԱյ-
տալ Գրիգորն, զԱմիրսան, զՏօնապետն, զԳ-
միւս Գրիգորն, զՄանուկն... զՍր. Յակոբայ
տնտես Մարտիրոսն, զԹղթիս կոկող Մելքո-
նրն, զՊաւղոսն եւ զՀաջի Սաֆարն. . . —
Հմտ. Պարոնտէրի Պատմութեան Համար,
թ. 322, Գ. Հատոր, 1954, էջ 200-204: Իսկ
Մոսկովի Պատմութեան Համար, թ. 630,
Լ. Հատոր, 1960, էջ 197-199:

1920

ՅԱՅՍՄԱՆՈՒՐԹ.— 11

Ս. Յակոբ, Երուսաղէմ

Ռե = 1591

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Ծաւալ 37×27×15: Էջը 1212: Հանգա-
մանք բաւարար. նորոգութիւն կրած: Թուղթ
րամպակեայ, Գրիգ. Ա. մասին Մարտիրոս
ԲՀն. Հիդանցի, միջին մասին Սարգիս Հի-
դանցի (էջ 590-784), վերջին մասին Խաչա-
տուր ԲՀն. Հիդանցի, Գրութիւն՝ խորագիր-
ները եւ սկզբնատողերը կարմիր, մնացեալը
սեւ մեկանոյ, երկսին, 37 տող: Բոլորգիր
նմանակերպ: Համառօտագրութիւնք սովո-
րականէն քիչ մը աւելի: Գունաւոր դարձա-
գիր եւ լուսանագարդ գլուխներու սկիզբը:
Նկարող՝ Խաչատուր Հիդանցի: Լուսանցքի
մանրանկարք, էջ 62, 126, 150, 163, 180,
408, 425, 440, 444, 451, 529, 665: Գունա-
դեղ խորանագարդ իւր սաբօք, էջ 5, 449: Նը-
կար, Մեռուդ Տեառն, էջ 498: Կաշեկազմ
տախտակեայ դրոշմադարդ: Ստացող՝ Յա-
կոբ Կրօնաւոր եւ Դաւիթ Արք. Երուսաղէմի:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.—

էջ 1-4, դատարկ նոր թուղթ:

էջ 5.— Կանխադրյալ Մարիամ Մաղղա-
ղեանցին եկն եհաս ի դերեղմանն Բրիստոսի
...:

էջ 199ա.— Հռի ի Ա եւ Սեւկտմբերի ի
Ժ: Վկայաբանութիւն Սրբոց Կուսանացն Մի-
նդաբայ ի Միմտրադաբայ եւ Միմփտտրայ
եւ Երբուհեմյն Բաքիլիդա.— Սոքա քորք էին
Հարազատք...:

էջ 136ա, ստորին լուսանցքին, դրէն.—
Աւաղ աւաղ որ չողն եւ զողն զմիտքս ցնորե-
ցոյց:

էջ 464բ.— Պաղոց ի ԻԳ Ե Դեկտեմբերի
ԼԱ. Տաւմ Է Արգարտ քաղաւորին.— Աստ-
ուածաւոր եւ մեծահաւատ արքայն Հայոց
եւ Ասորաց Արգարտիս, ըստ մարմնոյ Թագա-
ւորակից է Բրիստոսի Աստուծոյ մերոյ...:

էջ 466բ.— Յայսմ աւուր յիշատակ է

բազ հեռետորիմ եւ տիեզերայոյս վարդապետիմ մեծիմ Գրիգորի, աշակերտի Յոհաննու Կախիկ կոչեցեալ. — Արփիական յոյս, անշէֆանելի ճառագայթ, կենդանութեան աղբիւր, յաշատարած ծով, յորդահոս զեռ... րՁյարմարող ճառիս՝ ղԱռաքել վարդապետն յիշեցէք ի Քս. Եւ Աստուած ողորմի ասացէք. ընդ նմին եւ զստացող զրոցս՝ ղՏէր Դաւիթ արքեպիսկոպոսն... :

Յիշատակ հորն հաւատոյ Աբրահամու. — Սուրբն Զոսիմոս կրանաւոր էր լեռնակաց ի Կիլիկիոյ զաւառէն... :

Էջ 467, զատարկ :

Էջ 499. — Քաղոց ի իթ եւ Յունուար ի Զ. Տաւմ է Ծմնդեան եւ Յայտնութեան Քրիստոսի Աստուծոյ մերոյ. — Յեյանելոյն Ազամայ ի դրախտէն ի եմ եւ ՃՂԸ աթին, ի թալաւորութեանն Հռոմայեցոց Աւգոստոսի

39. — Խորանագարդ

թ. 1920, էջ 5

Էջ 488բ վարի մասը եւ յաջորդ թերթը կայսեր եմ աթին... :
զատարկ ձգուած :

Էջ 491ա. — Քաղոց ի իթ եւ Յունուար ի ի Զ Յիշատակ վարուց Եղիշայի վարդապետին Դ. վկայաբանութիւն Սրբայմ Զոսիմոսի եւ եւ Գրիգորի Նարեկացոյն. — Սուրբ Հայրն

մեր եւ վարդապետն Եղիշէ էր յաշակերտաց սրբոցն ի սահակայ եւ Մեսրոպայ...

Էջ 665բ. — Յայտ աւուր յիշատակ սրբոյն Գրիգորի Նարեկացոյն...

Էջ 668բ. — Ի սմին աւուր պատմութիւն ամենազօր կենսաւորու Սր. Խաչին, որ պարգեւեցաւ ի Թագաւորացն Յունաց, Վասիլի եւ Կոստանդեայ, եւ բերեալ եղաւ ի սահմանս Մոկաց, ի գեօղն որ կոչի Ապարանք...

Տէրբն տացէ եւ ձեզ բարի,
յաւուր մեծի դատաստանի,

Ումէն:

Էջ 674բ. — Նախանջի ամին ամիսս աս ի թ ար լինի. դու գեանապետացն կարդա եւ գլխաւորեալ գծոցս յիշեալ. — Ի սմին աւուր յիշատակ է Նահապետացն սրբոց՝ Աբրահամու, Սահակայ եւ Յակոբայ...

Էջ 680 - 681, ստորին լուսանցքին. —

40 — ՄԱՆՈՒՔ ՏԻՄՈՒՆ

Թ. 1920, էջ 498

Յարմարեցաւ բանս ի Թուին,
Հայոց Ռ. Լեւոնի Հընդի [1586],
մայրաքաղաքս Բաղէշի,
ի դրունքս Սր. Յովանիսի,

Կարդայ եւ գրտ դառալին... — Հմմտ. Թ.
1919, էջ 370:

Էջ 716-717ի միջեւ մէկ թերթ կտրուած՝
պատմութիւն անդամալուծին, որուն սկիզբը

վերի լուսանցքին կը տեսնուի բոլորգլխի զօրի թևերնուր դայս պատմութիւնս անդամալուծին:

Էջ 738ա.— Արեգի է եւ Մարտի ի ժն Տաւն է Դամիէլի մարգարէիմ եւ երից մանկանցմ:

Էջ 741բ.— Յայսմ աւուր վկայաբանութիւն օրոյն վարդաւայ, որ ի Բաղէշ քաղաք կատարեցաւ... Կատարեցաւ Սբ. նաւատակն վարդան ի Բաղէշ քաղաքի, ի Թվականին Հայոց Գ եւ Հ [= 1421], Յունուար ի Դ. Յայտնութեան պահոցն, ի փառս Քրիստոսի եւ յանարդանս սատանայի:

Էջ 794բ. - 795, դատարկ:

Էջ 796ա, մատիտով ուրուագիծ՝ յարուցեալ Քրիստոսի.— Յաջորդ թերթը, ըստ էրեւոյթին խորանարդող, կտրուած:

Էջ 1029ա.— Մարգաց ի Ա. եւ Յունիս է. վարք երաճելոյն Սաբիմի Ամապատուութիւն.— Սա էր ի քաղաքէն Անդրանայինոյ՝ այր բարի եւ զգաստ, հեղ եւ հոնդարտ, խաղաղարար եւ ողորմած, խոնարհ եւ լուակաց...

Մանր յիշատակագրութիւնք Մարտիրոս Գրչի, կը գտնուին ամէն գլուխի վերջը. ըստ րովի կ'առնենք քանի մը հատ:

1. Էջ 9բ.— ...Մանաւանդ զստացողի զրոցս՝ զՏէր Յակոբ մահապի կրօնաւորին, եւ ծնողացն նորին՝ զԴարձանին եւ զԳուլզունին, եւ զեղբարցն՝ զԱստուածատուրին եւ զՇաղաւաթին, եւ զգրեւրցն՝ զԼարիպաթունին եւ զԽոնդբարին, եւ զՄարտիրոս անարժան զբէրս, զկարդացող եւ:

2. Էջ 100բ.— Որ եւ աղօթիւք սորա եւ բարեխօսութեամբ ողորմեսցի Քրիստոս Աստուած Տէր Դաւիթ արքայակոպոսին, եւ ծրնողացն նորին, եւ հօր եղբօրն Տէր Անդրէաս արհնակոպոսին: Եւս առաւել Տէր Յակոբ մահապի կրօնաւորին, եւ ծնողացն Դարձանին եւ Գուլզունին, եւ եղբարցն Աստուածատրին եւ Շաղաւաթին, եւ քրեւրցն Լարիպաթունին եւ Խոնդբարին, Եւ մեղապարտ զծողիս, եւ ծնողաց իմոց՝ Սարգիս քահանային եւ իմանութիւն, եւ Մարտիրոս Տէր մահուցս կրօնաւորին, որ կամեցող եղեւ այս Սբ. յիշատակին. Եւս առաւել այնոցիկ, որք ի Սբ. դիրքս աշխատանք եւ երախտեղ ունին կարդացող:

3. Էջ 496ա.— Քս. Ած. քո Սբ. Գալատեամբող եւ Յայտնութեամբող ողորմեա ստացողի զրոցս՝ Տէր Դաւիթ արհն եւ պանծալի սրբաբխ եպիսկոպոսին, եւ ծնողացն նորին հաւատարիմ քրիստոնէին՝ Յովանիսին եւ Դամարիաթունին, եւ եղբարցն Տէր Կիրակոսին եւ Ջաքարիային, եւ հօր եղբարցն Տէր Անդրէաս եւ Տէր Աստուածատուր արհնակոպոսացն, եւ Տէր Պօղոս քահանային,

եւ իղբոյն սարկաւաղին, եւ Տէր Կիրակոսի ողորցն՝ Նիկողայոս սարկաւաղին եւ Յակոբին, եւ այլոցն ամենայնի, եւ ամ. աղպականաց նոցին՝ կենդանեացն եւ ննջեցեւոցն ամէն:

Եւս առաւել այնչեյի եւ անիմաստ զծողիս Մարտիրոսի Հիգանցոյ, եւ ծնողաց իմոց, Տէր Սարգիս վարպետին եւ իմանութիւն, եւ եղբարցն իմոց, եւ զաւակացն, եւ ամ. աղպականացն ամէն. կրդ:

Դարձեալ յիշեցէք ի Քս. Ած. զՏէր Աստուածատուր եպիսկոպոսն, զտէր վարպետն, որ այսքան տարի է ի Սբ. Յակոբայ զուսն ծառայութիւն կու առնէ. շատ Հնացեալ զերանք է նորոգեր, նորոգեսցէ քնա Տէր Ած. անճառելի եւ անպատմելի փառօք յաւուրն դատաստանի ամէն:

Եւս առաւել Ած. ողորմի ասացէք Սարգիս մարանապետին, որ ըստուծ աշխատանք կու քարչէ ի Սբ. ուխտս առաջի պարոն Տէր Դաւիթին, իւր աշխատանացն փոխարէն Ած. զերկնային արքայութիւնն պարզեւ իւրն եւ իւր ծնաւդացն ամէն:

Եւս առաւել զայն աշխատուորք Սբ. վանիցս եւ սպասաւորք Սբ. եկեղեցոյն յիշեցէք եւ Ած. ողորմի ասացէք, եւ Ած. ձեզ ողորմեսցի յիւր միւսանդամ գալուստն ամէն:

4. Էջ 547բ.— Բարեխօսութեամբ սրբաղաւորացս, ողորմեա Տէր Ած. ստացողի զրոցս, բանիքուն եւ հանճարեղ տէր Դաւիթ արհնակոպոսին, եւ ծնաւդացն նորին՝ Յովանիսին եւ Դամարիաթունին, եւ եղբօրն Կիրակոս քահանային, եւ Նիկողայոս սարկաւաղին, եւ հօր եղբօրն տէր Անդրէաս եպիսկոպոսին, եւ Մարտիրոս զծողիս, կր:

Էջ 594բ.— Որոյ աղօթիւքն ողորմի Քրիստոս ստացողի զրոցս՝ տէր Դաւիթ սրբասէր արհնակոպոսին, եւ ծնողացն Յովա-

ներին և Դամարխաթունին, և եղբարցն և աղպացն, և տէր Յոհաննէս թղթի կոկողին, և զծոողիս:

Մամբ յիշատակագրութիւնք Սարգիս Գրչի, կը պտուռնի ամէն զլուսիկ վերջը: Ընտրովի կ'առնենք քանի մը հատ:

1. էջ 621ա. — Որոյ աղթութիւն ողորմի Բո. Ած. ստացողի պրոցս՝ տէր Դանիթ արհի և պանծալի եպիսկոպոսին, և ծնողացն նորին, և հօր եղբօրն տէր Անդէաս արքեպիսկոպոսին, և ամ. աղպացն նոցին, և մեղսամած պրչիս Սարգիսի և ծնողաց իմոց ամէն:

2. էջ 625ա. — Որ ողորմի ստացողի զըրոցս՝ տէր Յակոբ մահապի և սրբասէր կըրօնաւորին, և ծնօպացն Դարթանին և Գուլդունին, և եղբարցն Աստուածատրին և Շաղաւաթին, և իրենցն Դարիպխաթունին և խոնդարին, և մեղուցեալ Սարգիս զծողիս և ծնողաց իմոց:

3. էջ 649ա. — Որոյ բարեխօսութեամբն և յմեկ արժոնի արասցէ Բո. Թադատրին մեր պարզերես մեալ և առանց ամօթոյ զատապարտութեան, մտնաւնդ զստացողի պրոցս՝ տէր Յակոբ մահապի կրօնաւորն, և զծնօղսն իւր՝ զԴարթանն և զԳուլդունն, և զեղբարքն յԱստուածատրն և զՇաղաւաթն, և զըրենքն զԴարիպխաթունն և ըյն խոնդարին, և զպարտաւ զծողս, և զծնօղքն իմ՝ տէր Սարգիս վարպետն և զխոնդունն, զկրղց:

4. էջ 460ա. — Որ ողորմի ստացողի զըրոցս՝ տէր Յակոբ կրօնաւորին, և ծնօղացն, և ամ. աղպականացն նորին, և Սարգիս եղուկ զծողիս և ծնողաց իմոց:

Մամբ յիշատակագրութիւնք Խաչատուր Գրչի, կը պտուռնի ամէն զլուսիկ վերջը: Ընտրովի կ'առնենք քանի մը հատ:

1. էջ 790բ. — Որոց փառացն և պսակաց արժանիս արասցէ զմեզ Բո. Աստուածն մեր, մտնաւնդ զստացողի պրոցս՝ տէր Յակոբ կրօնաւորն, և զծնօղսն՝ զԴարթանն և զԳուլդունն, և զեղբարքն՝ զԱստուածատրն և զՇաղաւաթն, և զըրենքն՝ զԴարիպխաթունն և զխոնդարն, և զմեղուցեալ զըրծողս զՀեղանցի Խաչատուրս յիշեցէ, և Ած. ողորմի ասացէք ամենայն աշխատաւորացն ի սմայ ամէն:

2. էջ 854ա. — Մանաւանդ ստացողի պրոցս՝ տէր Յակոբ կրօնաւորին, և ծնօղացն՝ Դարթանին և Գուլդունին, և եղբարցն՝ Աստուածատրին և Շաղաւաթին, և իրենցն, և մեղսամած պրչիս՝ Խաչատուր սուրբ քահանայի, և ծնօղաց իմոց՝ մահապի Մուրատին և Հոնիսիմին. կրղց:

3. էջ 902բ. — Որոց աղթութիւն և բարեխօսութեամբ Սրբայն Գեորգեայ ողորմեա Տէր Թո. ամ. Հաւատացելոց, մանաւանդ ըստացողի Սր. զըրոցս՝ տէր Յակոբ կրօնաւորին, ծնօղացն Դարթանին և Գուլդունին, և եղբարցն և ամ. աղպականացն իւրոց, և ինձ Խաչատուր տառապեալ և անխառն զծողիս, և ծնօղաց իմոց մահապի Մուրատին և Հոնիսիմին, և առաւել քաջ վարպետին իմոյ՝ տէր Մարտիրոսին, կր:

4. էջ 498, նկարին ներքեւ, կարմրողեզով նոտրապիլ, ութուկէս տող:

Ես Խաչատուր մեղաց գերի,
որ ցնորեալ կամ յաշխարհի,
զառն կենօք երբեքալի,
հոգիս է սեւ ի մէջ մարմնի,
ըզ զայս խորանըս ծաղկեցի,
և զՍուրբ Միտենդս նկարեցի,
մատամբ իմով մեղսամածի,
զոր յիշատակ սա եղիցի,
տէր Դանիթ արքեպիսկոպոսի,
կանաչացեալ վարդն ի թփի,
և բարունակն ողկուզալի,
պտղով յցեալ յոյժ պոյնիլի,
և առաւել զարմանալի,
որ միշտ տացէ զպտուղն ի ժամի,
ստ բանի Դանիթ մարդարէի:

որ ետ զըրեւ պլտուղ բարի,
ըզ զԱմաւուրբքս ցանկալի,
և զարդարել ետ Հրաշալի,
որպէս դրբաւոր վայելչալի,
ղոր Տէր Աստուածն ամենայնի,
տունէ ըզսա ընդունելի:

Արդ աղայեմ (յ) ամենայնի,
զեղացըր մանկունդ Սուրբ Սիոնի,
թէ վարդապետ էք անանի,
թ' եպիսկոպոս տէր դաւառի,
թէ քահանայ կամ մահապի,
կամ սարկաւաղ յաստիճանի.
որք ընթեռնուք ի յատենի,
յիշման առնէք զմեզ արժանի,
ըզայր Վանոցս երանելի:

վարպետին եւ Խանութին, եւ մեծ պապուն իմոյ Կարապետ քահանային եւ Քնարին, եւ եղբարցն իմ Սարգիս քահանային եւ Յովհաննիսին, եւ որդոցն իմ Գրիգորիս քահանային եւ Իլիստիսին, եւ կենակցին իմոյ Աղաբէկուն, եւ գտերաց իմոց Աննային եւ Նիկառիսին, եւ քուերցն իմոց Հովսիսիմին եւ Նիկոլէին, եւ ամ. աղղկանաց իմոց կենդանեացն եւ Հանդուցելոցն ամէն:

Եւս առաւել յիշեցէք եւ Ած. ողորմի աւացէք Խաչատուր քահանային, որ զատկոյն ի յետ նա զրեաց զԱյսմաւուրքս, եւ ծնողաց իւրոց՝ մահապի Մուրատին եւ Հովսիսիմին, եւ եղբարցն՝ Պարսաժին եւ Արթիւղէքին, եւ քուերն Ալիսիսիսին եւ ամ. աղղկանացն ամէն:

Դարձեալ կրկին անգամ աղաչեմ յիշեցէք ի Քս. Ած. զարքայան Հայրապետն՝ զտէր Դաւիթն, եւ զծնողքն՝ զԵովսեանս եւ զմահապի Ղամարն, եւ զհօր եղբարքն՝ զտէր Անդրէաս արհեպիսկոպոսն եւ զտէր Պողոսն, եւ զիւր հղբարքն՝ զտէր Կիրակոսն եւ զՋաքարիսին, եւ զեղբոր որդիքն, զնիկողայոս սարկաւազն, եւս առաւել զմիբարեք Սր. Յակոբայ զբանս՝ զտէր Աստուածատուր հպս. վարպետն, եւ զՍրապիոն րարունասպետն զՈւրախեցին, եւ զայլ միարանքն՝ զտէր Ղազարն, զտէր Յովսիսեանս, զպարոնտիքի հօր-եղբոր որդին զԽղբըրշահ սարկաւազն, եւ զայլ միարանք եւ սպասաւորք Սր. Ուստիս՝ զտէր Նահապետն, եւ զտէր Յոհանն, զմահապի Սարգիսն, զՓանոսն, զԼարիպն, եւ զմիւս Սարգիսն, զՇահաւաթն, եւ զԹումէն, յիշեցէք եւ Ած. ողորմի աւացէք, եւ Ած. ձեզ ողորմեսցի յիւր միւսանդամ զալուստն ամէն:

Յետիսցոյն յիշատակագրութիւնք —

Ա. — Պաքաճուր Գրիգորի. — 1622

Էջ 1208ա. — Ես նուազս ծառայ Այ. Գրիգոր արհեպիսկոպոսս, առաջնորդ Սր. Երուսաղէմայ, վիրատին նորոգեցի զՍր. Մնրնդեանոյ Քի. Այ. զլիճակ աղղիս Հայոց, ի ներքոյ զիսանս եւ ի վերոյ ի մեծամեծ աւսույթ, հանդերձ եկեղեցեանս, յիշատակ հոյս իմ եւ ծնողաց իմոց, ի պարծանս եւ ի վայելումն աղղիս Հայոց, եւ որք հանդիպէք

աստ ի Սր. Մնրնդոյ Քի. բնակելոյ կամ յախտ դալոյ եւ երկրպագութիւն մատուցանելոյ Քի. Այ. մերոյ, նա ի սրտիս ասացէք Ած. ողորմի տէր Գրիգոր Արհեպիսկոպոսին, եւ ծնողաց նորին. զի ի շինումն եւ ի նորույումն Սր. Մնրնդեանս բազում չարարանս կրեաց ի ձեռանէ անօրինաց. ի թվին Հայոց ՌշԱ ամին նորոգեցաւ: Եւ որք բնթեանոյք ասացէք Ած. ողորմի Գրիգոր Եպիսկոպոսին, եւ ծնաւոց իւրոց, եւ ամ. դարմից Հայոց ամէն:

Բ. — Նարգալ Թեմ. — 1680

Էջ 1207բ, բոլորիւր. — Ի թվին Հայոց ՌշԱ ամին կրկին նորոգեցաւ Այսմաւուրաց իրբքս, ձեռամբ տէր Պօղոս կրօնաւորի, որ էր տեղուս Բաղէշու. որ զիսորճն եւ զղրամն ինքն հոռուր, եւ զկողքն կապել հոռուր, քան զի յայժ հնոցեայ էր եւ խախտեալ, եւ կրկին նորոգեացն եւ կալմաց Սարգիս Եպիսկոպոսն Եւզեկեանցի: Թէպէտ զիսարճն տէր Պօղոսն հոռուր, ապայ սայ այլ յոյժ ուխտատեցաւ, Աստուած վարձաւատոց ինի իւրն այժմ եւ ասլայն Արդ որք հանդիպէք, կարողալոյ կամ օրինակելոյ, յիշեցէք զտէր Պօղոսն եւ զծնողսն իւր՝ զՀայրն Մանուկն եւ մայրն Փարէխանն, եւ եղբայրն Խուրասարն եւ քուերքն՝ Սառայն եւ Ոսկին, եւ այլ ամեւնայն արեան, մեծաւորսն ամէն: Եւ յիշեալ լիցիք յիշողիւր ի միտանկամ զայստեան Քրիստոսն ամէն: Եղև աւարտ Օղոստոս ժեօրն Դչրթ. ի սուրբ բաղաքս յերուսաղէմ, ընդ հովսեանս Սր. Յակոբայ, որ Աստուած զինքն հաստատ պահէ ամէն:

Գ. — Նարգալ տէր Թումայի. —

1. Էջ 1207բ, բոլորիւր խոշոր տնհարթ. — Ձեռնեայ տէր Թումայիկն յիշեցէք, եւ ըրծնողքն եւ զհղբարքն եւ քուերքն, եւ զհաւասար ննջեցեալսն, զյետին նորոգողն սուրբ իւրոց, եւ Աստուած ողորմի աւացէք, եւ նոյն ձեզ եւ մեզ առհասարակ եղիցի ամէն:

2. Էջ 1208բ, ըստ վերնոյն. — Վերստին նորոգեցաւ ձեռամբ տէր Թումա արքայիս, որ եմ զալաւէն Բալուա, ուր սուաւ զիր Հայոց վարդապետին Մեսրոպայ. որք հանդիպէք ասացէք Աստուած ողորմի, նոյն եւ ձեզ եղիցի ամէն:

Դ.— Նորոգումն Ս. Փրկչի.— 1692

Էջ 1208աբ, բոլորդիր.— Դարձեալ ի թ/արևելութեան Հայոց ՌձՅԱ ամի, առաջ-նորդութեան Յոհաննէս արհեստակոպոսի Սր-ի բուռնաղէմայ, աշակերտի տեառն Աստուա-ծատրոյ Սր. Երուսաղէմայ Հայրապետի, վե-րտիկն նորոգեալ եղև վանք սուրբ Փրկչին, որ կալ արտաքոյ Սր. Երուսաղէմայ քաղա-քին: Քանզի յաղճմանէ չարին, յաղկէն Արա-րոցոց զողջ եւ յաւաղակք, անօրէն եւ անա-ստուածք, սանդուխտք բերելոյ ի դիւերի եւ Ելեայ ի վեր՝ մոխն ի վանքն, բազում մնաս զործեցին, զմիարանքն եւ զեկեղեցին կողոպ-տեցին, եւ զմի ի պահապանացն սպանին, որ-պէս յառաջադրին քանիցս անգամ աշպէս ա-րարեալ էին, զի պարխապն ցած զոյոյ: Զոր զթացեալ բարերարն Աստուած քաղցրացոյց զսիրտ բռնաւորաց եւ մեծամեծաց, տեսնե-լոյ զիսկոյն թիւն ազգի մերու՞ն՝ ետուն Հրա-ման չորս կանուռն այլ բարձրացուցանել զդ-պորխապն ի վերայ Հին պարսպին, եւ զեկե-ղեցին խցերսմն նորոգել: Եւ այս ի խնամոցն Աստուծոյ երև, եւ մեծ շնորհք Աստուծոյ եւ ուրախութիւն ազգիս Հայոց: Իսկ որք Հան-լիպիք եւ քնթեռնոյք զդիրս՝ ասացէք Աստ-ուած ողորմի աշխատաւորաց, պատճառ եղե-լոցն, եւ ողորմութիւն տուողացն, ի նորո-գումն Սր. Փրկչի վանիցն: Նաեւ Յոհաննէս

արհեստակոպոսին եւ ծնաւադցն՝ տէր Ան-դրէասին եւ մահտեսի Աշխոտային. եւ որք ասէք զողորմին՝ Տէրն ձեզ ողորմեցոյի. Ա-մէն:

Ե.— Վերջիմ Բարձրոց Ղազարի.— 1733

Էջ 1208բ, նորոգողի խոչոր.— Եւ Վարդապետ Դոկիւացի, որ ի անուն Ղազար կոչի, այլ Այսմատաւրքս նորոգեցի, եւ ի վարձու դրամ ոչ առի, ի վաշելումն Սուրբ Ծննդեան, ի դուռն Սուրբ Աստուածածնին: Որ զայս կարգալ կաղճօղս յիշէ, Աստուած զիւր մեղքն չի յիշէ. Ոյ սք մէկ Հայր մեղայ առ՝ արքայութեանն արմանի Եղիցի տմէն թ/ին ՌձՅԲ ամին:

Զ.— Տիարապարի տէր Օհաննէսի.—

1822

Էջ 489բ, վերը, նորոգ շեղադիր.— Թ/ին ՌՄ ՀԱԻՆ, Դեկտեմբեր մեկին, որ եմ Տիար-պարքին թարկիլ օղի տէր Օհաննէսս, որ Սր. Սարգիս եկեղեցոյ պաշտօնեան եմ, ա-նարժան զոյոյ եկի Սր. Երուսաղէմ, Գ ամիս մենացի Սուրբ Ծնունդ վանքս. տեսողք մի-ոյ Հայր մեղային յիշէք եւ զուշ յիշեալ լիջիք ի Քրիստոսէ Աստուծոյ ամէն:

1921

Ս Ա Ղ Մ Ո Ս.— 24

Ստամբուլ

ՌձԼԹ = 1690

ՆԿԱՎԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Ծաւալ 36×25×3: Էջք 192: Հանգա-մանք շատ լաւ: Թուղթ տոկուն: Գրութիւն՝ խորագիրները, սկզբնատողներ եւ զլխատա-ռերը կարծիք, մնացեալը սեւ մեխանով, երկ-սիւն, 29 տող: Բոլորդիր յստակ, Համառո-տագրութիւնք սովորական գրեթէ: Կարմիր կապոյտ զարդադիր եւ լուսանցազարդ Գուր-դաներու սկիզբը, Կանոնները Հանդերձ գըլ-

խաղարկով: Խորանագարդ իւր սարօք, էջ 3: Կաշեկաղմ տախտակեայ դրոշմազարդ: Դա-տարկ թուղթ սկիզբը երեք եւ վերջը չորս թերթ: Ստացող՝ Մինաս պապա Սիլիստրե-ցի:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.—

էջ 1-2, դատարկ:

էջ 3.— Երանեալ է այր որ ոչ պնաց...

Իջ 155ա. — Արեւմտափնիս Աստիճանաց. — Ի նեպութեան խմութեան առ Տէր կարգացի

Իջ 183ա. — Առ Սր. Երրորդափնիս. — Հաւատով խոստովանիմ . . .

Յիշատակարան Գրչութեան — 1690

Իջ 186բ. — Փառք համագոյն եւ միասնական անբաժանելի Սուրբ Երրորդութեանն, Հօր եւ Որդւոյն եւ Հոգւոյն Սրբոյ, այժմ . . .

Արդ եղեւ զրաւ, եւ յանկ եղեալ կատարեցաւ աստուածախօս տառս, եւ Հոգիադրւարճ Լորդարանս, մարդարէաբեր պատգամօ, եւ աղօթանուէր մատենանս, որ կոչի Սաղմոսարան, ի յաւ եւ ընտիր յօրինակէ, ի թուականութեանս Հայոց ՌձԼԹ ամի, օգոստոս ամսոյ ԺԵ, ի քաղաքս Ըստամպօլ, ի Հայրապետութեան ամ. Հայոց տեառն եղիապարու Սր. Էջմիածին վահի, եւ ի վերադիտողութեան Սր. Աթոռոցն Երուսաղէմի Յոհաննէս վարդապետի, եւ ի պատրիարքութեան Կոստանդնուպօլսոյս վեց եկեղեցւոյ իշխանաց, եւ ի թաղաւորութեան Օսմանցոց սուլթան Սուլթանին, որոյ առաջի կացեալ այժմ ամի տղոյն Յոսէփաց Տրսնցզ էլչու խնդրուածովն առին ի ձեռաց յունաց ի մէջ Սր. Յաւութեանն զԳերեղմանն Քրիստոսի. եւ զԸրբայստոս նորա եւ զԳերեղմանի ղուպպէն եւ ղմեծ արճիճէ ղուպպէն եւ զբանտն եւ զՊաշիւտն եւ ի Գողղոթայ ղտարածման տեղիքն եւ Գ. սպառառատեղն ղխոստն եւ ղմանր շամտաւններն եւ ղպղորմէ ջահերն, զոր Հոռոմք եղեալ էին վերուց, եւ ի Գերեղմանի ղոնէն մինչեւ յերկաթ ղուռն եւ ճաղերն ղապտեցին եւ ղկոչնակն Հոռոմիւն վերուցին եւ ղբանտի վրայի վերնատունն եւս առին, Եւ ի Միտուդն ղմեծ տաճարն յաւաղ խորանին եւ ի ներքոյ ղյԱյրն՝ Հարաւային եւ Հիւսիսային ղոներովրն եւ ղհոռոմի վանաց ղոնեքն ծեփեցին, եւ աւազանի ղուռն միայն թողին ի բաց. եւ այլ անթիւս բաներ արարին Յունաց ազգն Յունկաց, զոր ի յիրս ի թուղթի յրեւ ոչ ոք բաւէ:

Բայց այս ամենայն յառաջ այլ Յոսէփաց լեալ է, այլ յոյնք ժամանակաւ ժամանակաւ փոքր փոքր առել են, եւ տիրեալ փրքային եւ պանծային, որ եւ ղլիւթկոր արար ղնոսա Աստուած ըստ Հպարտ բարուց իւրեանց: Եւ եւս ղսոնութիւն ժամանակիս յոյժ

անպատմելի է, զի թ տարի է որ ղորոմողով լիւլ տաճկաց ղնան ի վերայ Նէմցէու եւ ի պարտութիւն մատնեալ կոտորին ի նմանէ: Եւ տարոց տարի Ե կամ Զ առւեր ճանապարհ յառաջ եկեալ տիրէ բաղուժ ղաւատաց եւ քաղաքաց տաճկաց. այս Նէմցէ ի ցամաքէ եւ Վէնէտիկ ի ծովէ: Յաւից եւ յերկիւղից լրոյն եւ Համբաւոյ իբրեւ զուռ ի ղողոմէն են սիրտք մեր, ղոր Տէր Աստուած աշխարհիս խաղաղութիւն սարդուեացէ:

Արդ այժմ վշտապատուժ եւ ի գառն ժամանակիս, ի Սուրբ Երուսաղէմ եղեալ Սուրբ Յակոբ վանացն վէճիլ ծերունի մահտեսի սպապ Մինասն, որ խի տարի էր կու սպասաւորէր Սր. Երուսաղէմայ, վասն ծանրանալոյ պարտուցն ի վերայ վանացն, որ ասի մինչ Բձ քէւէ ասի ինեւլ, եկեալ եկաւ յԸստամպօլ քաղաքս լալով եւ Հառաչանօք առ իշխանն եւ օրդաթաուորս աղլոյս Հայոց. թերեւ լիցի ճար եւ օղնութիւն պարտուց Սուրբ վանացն, ղոր Տէր Աստուած այցելութեամբ այց արասցէ:

Այս ծերունի սպապ Մինասս ցանկացող եղեալ այժմ Հոգէնուաղ մատենի, ղոր մարդարէն եւ Աստուածահայրն Դաւիթ տաւնաղի քնարաւ երգէր. ետ զրեւ ղաս ի ստացուածս Հոգոյ, եւ ծնողաց իւրոց Հօրն Գրիգորին եւ մօրն Կուլդատային, եւ ամենայն զարմիցն իւր. որ եւ ստացաւ ղաս ի Հայալ արդեանց իւրոց. եւ եղ ղաս յիշատակ ի Սուրբ Երուսաղէմ, ի ղուռն Սուրբ Յակոբ վանացն:

Ոչ ոք ունի իշխանութիւն Հանել ղաս ի ղրանէ Սուրբ Յակոբ վանացն, ղողանալով կամ ղրաւ ղնելով, կամ ծախելով. եթէ ոք յանդգնի ղմանն Յուդայի եւ ղպատիժն Կայնի ընկալցի: Ոնամով սահողքն վարձու ի Քրիստոսէ ընկալցին աստ եւ ի Հանդերձելումն:

Արդ, որք Հանդիպիք Սուրբ տառիս երեւելով կամ օրինակելով, յիշեմք միով Հայր մերի ղրաղմաշխատ ծերունին Սուրբ Յակոբայ վէճիլ ղՍիլիսթիէի ղմահտեսի սպապ Մինասն, ղստացող ղրքիս, եւ ղհայրն իւր ղԳրիգորն եւ ղմայրն իւր ղԿիւլլատայն, եւ ղհոգէղաւակն իւր ղՄամիգ մահտեսի Յակոբքն, եւ Յովհաննէսն, եւ մեղսաներկ ոչիս ղԱրիստակէս էրէցս ղրուլ յիշատակարանիս:

Եւ որք յիշէք յիշեալ լիջիք ի Քրիստոսի, մ-
ճէն:

ՅԵՆՈՒՆԿՈՒՆ ԵՐԵՎԱՆԻ ՄԱՐԶԻ ԿՈՄԻՏԵ

1. Էջ 180ա, նոտրադիր մեծ. — Հաղար
Հարիւր քառասուն եւ չորս [= 1695] Թվին
Սեպտեմբերի մէկն, Ըստամպօլու քաղաքէն
ուրուստորաց նաւն ել ի ճանապարհ դնալ ի
Սուրբ Գաղաքն Երուսաղէմ: Նաւն էր ջա-
խալ եւ նուէին թուլիլոյն անունն հաճի Գիրա-
լի: Սը. Երուսաղէմայ հրապրակ Պօղոս
ոյրադատդեօրն եւ ընդ նմալ Քապալ Սիւնսի
մարզկոյն Եւզանէսն, Եւ Երբ Պօղայ Հիւսորու
Երանք Գ Սաթրքու տառքնն եկանք:

Եւ զԱյսրց Ոսմանցն զեռ նոր առած էր, եւ տեսեալ զմէկ ձայնաւոր թօլի մի աղ- ձակեցն մեղ, իբր թէ յառաջ մի զնալք Զը- րոսիսց տօնանման յառաջնիտ կալ. ձևք չի- անկանիւր. Եւ ի մէջը եղեալքն մըտիկ չա- րիկ, բան չկալ ասելով, յառաջ գնաւսն. Եւ նոյն յոմամի տօնանման Հալուն աստիւ, զմէկ

Եւ յետ անհետլոյն զմեզ դուրս ձգեց. եւ յաջ մերկ իղճիւր դնացաք. խեղճ ծերունիի Պողոս վարդապետն զնաց մօտ պալիեօղնեբուն ողորմ յացաւ, եւ նոքայ ի ձեռքն սիրի ո մասնար տոյիին, թէ զնայ առ զապրանքտ, նոյն պէս, իրուստղէմայ Ֆոանկաց եպիսկոպոսն զիր տփաւ: Եւ յա Պողոս վարդապետն զնաց Ֆոանդաստուն, դտաւ զտօնանմային զարուտանն, զրեբն տփաւ. Դարուտանն ասաց թէ նաւերն լաժիւն ալիւն զձեր ապրանքն: Յետոյ զիկէթախտան տեսաւ ճանաչեց. ասաց թէ սայ իմ փէշթախտան է: Նա ասաց թէ առ եւ զնայ: Պողոս վարդապետն ասաց ո՞ր է սարայ միջի ոսկին, եւ ալ մարգարտէ բաներն: Ասաց թէ մնայ ի տեղըս, Աստուած ողորմած է: Միւն օրն ի զինի ո մահազեղ զտիւն արքունցին, եւ նայ յսնայն նահատուութեամբ վախճանեցաւ: Վերջի ցաւն եւ տրոմուութիւնն աւելի եղեւ, քան զառաջինն, եղաւ յոյ՛:

Եւ ահա տեսէք զՈղբս դայս որ պատմէ
ձեզ զեղեակ խղճութիւնն :

Քանկաւո ռւնիւմ ձեզ լսեցէք,
եղեալ քանին մտիկ արէք,
ուխտաւորաց խեղճըն տեսէք,
Գնայն ի Սուրբ Երուսաղէմ:

Այսպէս նաւ իսկի չէր եկեր,
այսպէս ուխտաւոր չէր եղեր,
այսպէս խղճութիւն չէր տեսներ,
Գնայն ի Սուրբ Երուսաղէմ:

Ով որ գմեր ձայնըն լըսէ,
Հոռմոց նաւին հաւաս չանէ,
Եող Ֆոանկաց նաւըն մտնէ,
Գնայն ի Սուրբ Երոսաղէմ:

Հարիւր վաթսուն հոգի էաք,
ի մէջ նախն ժողովեցաք,
ուրախութեամբ Յանփայ ելաք,
Գնայն ի Սուրբ Երուսաղէմ:

Այն ինչ ըոգակ էր հետ առանք,
չար մազարի հանդիպեցանք,
ուրախ սրտիւ տեղ չի հասանք,
Գնայն ի Սուրբ Երուսաղէմ:

Րաբունիին յիմարեցան,
դրամին ոչ զըմբշեցան,
իւրեանք այլ մեր հետ մերկացան,
Գնայն ի Սուրբ Երուսաղէմ:

Նա մեկ եղաք այլոց խրատ,
լսե՛ք գայս բան եւ լաւ անսայք,
գահրէ՛ չառնէ՛ք հացէ՛ն ի գատ,
Գնայ՛ն ի Սուրբ Երուսաղէմ:

Լընէկ աւուրն որ նաւ մտաք,
ինչ շէն եւ ինչ ուրախ էաք,
մինչ Պօղոս Հիսաք գնացաք,
Գնայն ի Սուրբ Երուսաղէմ:

Այն իշխաններն եւ վեֆիրներն,
ուխտաւորաց գուլմ արաքին,
Ֆռանկի նաւ չի բռնեցին,
Գնալն ի Սուրբ Երուսաղէմ:

Սուրբ Յակոբ այլ չողորմեցաւ,
նա մեր մեղացն բարկացաւ,
մեզ փռանկին ձեռքն տվաւ,
Գնայն ի Սուրբ Երուսաղէմ:

Երբ Պօղազ Հիսարու ելանք,
Սուսամ Ատախին գնացանք,
Հայուն տօնանմային ձեռքն անկաք,
Գնայն ի Սուրբ Երուսաղէմ:

Բոսնայքս մտիկ չարանք,
Իօփ նետեցին յետ չի գարաժաք,
Գնացաք չարին բերանն անկաք,
Գնալն ի Սուրբ Երուսաղէմ:

Ունէաք շատ մալ ու ըղզակ,
Սուրբ Յակոբայ էր յիշատակ,
Գամէնն առին, եկանք դատարկ,
Գնալն ի Սուրբ Երուսաղէմ:

Ղարդ եղաւ նաւն ի մէջ ծովուն,
Եկաւ պօլուկըն գողերուն,
Կապեցաւ լեզուն ամենուն.
Գնալն ի Սուրբ Երուսաղէմ:

Բռնեցին թուրն ի վրանիս,
Թէ հանէ գինչ դրամ ունիս,
յօծարեմ ազատեմ գեղգիս,
Գնալն ի Սուրբ Երուսաղէմ:

Սաստիկ էր ահըն գողերուն,
Սարսու գիւրեանց ժոյն երեսնուն,
Մարեցաւ սիրուն ամենեցուն,
Գնալն ի Սուրբ Երուսաղէմ:

Ինչ ունէաք գամէնն առին,
Գմեղ ի լեռներն ձգեցին,
Առին գմեր նաւն ու գնացին.
Գնալն ի Սուրբ Երուսաղէմ:

Վայ եկաւ ամէնուս վերայ,
Ժարաւեցան, ու ջուր չկայ,
Մէկ մի մեռաւ ձեզի վկայ,
Գնալն ի Սուրբ Երուսաղէմ:

Ելանք լեռն ի վեր գնացանք,
Ոչ քար եւ ոչ թուփ ասացանք,
Երեսնուս վերայ քայեցանք,
Գնալն ի Սուրբ Երուսաղէմ:

Բամից Տէրն ամենայնի,
Կրկին ռոգումեցաւ մեզի,
Խանդիպեցանք վերայ ջրբի,
Գնալն ի Սուրբ Երուսաղէմ:

Այն ջուրն որ մեզ չէր պատահէր,
Ամենուս լեզուն կու կապէր,
Շատ մարդ անհաղորդ կու մեռնէր,
Գնալն ի Սուրբ Երուսաղէմ:

Յանցաք այն մալէն ըղզակէն,
Եւ մեր քաշած չարչարանքէն,
Մարդ կաւ մահբում ելաւ լուսէն,
Գնալն ի Սուրբ Երուսաղէմ:

Ով էր տեսէր այսպիսի բան
Թէ ուխտաւորքն մերկանան.
Յետ դառնան, իւրեանց տունն երթան,
Գնալն ի Սուրբ Երուսաղէմ:

Իիւծեալ սիրով ուխտ արարին,
Գնալ քաղաքն Աստուածային,
Գարծաթն եւ գուսկին ծախեցին,
Թէ գնալք Սուրբ Երուսաղէմ:

Խնդալուն փոխարէն լացանք,
Ուր երթալնիս ոչ իմացանք,
Գնացաք Ղուշ Ատասին ելանք,
Գնալն ի Սուրբ Երուսաղէմ:

Տափկընին մեզի դէմ եկին,
Մեք այլ անկաք նոցայ ռոտին,
Թէ ազատանք ձեռքէն Ֆռանկին,
Գնալն ի Սուրբ Երուսաղէմ:

Այն տեղն այլ խորհուրդ մտանք,
Թէ յորքս երթանք, որքս դառնանք,
Միաբան իզմիր գնացանք,
Գնալն ի Սուրբ Երուսաղէմ:

Իիւանդացեալ էաք հոգով,
Ամէնքս ազատացաք մարմնով,
Նոր կարողացաք Աստուծով,
Գնալն ի Սուրբ Երուսաղէմ:

Բարուն առաջնորդ քաղաքին,
Քարոզեաց իւր ժողովրդին,
Թէ տուն տարէք ուխտաւորին,
Գնալն ի Սուրբ Երուսաղէմ:

Այն ինչ օրհնած մարդիկք էին,
Այն իզմիրքս ժողովրդեան,
Մեզ տարին միսիքարեցին,
Գնալն ի Սուրբ Երուսաղէմ:

Ցաւերնիս կրկին նորեցին,
Նոր նաւի գին ժողովեցին,
Ուրքսուն հոգի յետ գնացին,
Ոչ եկին Սուրբ Երուսաղէմ:

Զէնն ուխտաւորաց մէն չեղաւ,
հարուստ ազգատ գրկուեցաւ,
զինչ արմաղան տվին չեկաւ,
ի Սուրբ փաղաքն երուսաղէմ:

Հայոց ազգիս թւականին,
հազար հարիւր քառասուն չորսին,
այս քանն եղաւ ուխտաւորին,
Գնալն ի Սուրբ երուսաղէմ:

Ով եղբայրք ընթերցողք տաղիս,
ներումն արարէք զայստիս,
ողորմի տուէ իմ ծննդիս,
դուք այլ արժանի չկնիք զնալ ի
Սուրբ յերուսաղէմ,
փափաք առնուէ ի յուսարիս
Սուրբ Գերեզմանէն:

Մածօք. — Տնասկիլիբի տառերը կը յօդեն. — Գառնիւսն է աւեր Ողբս ի վերայ ուխտաւորաց:

2. Էջ 191ա. — 1681, 1691

Եւ ի ՌՃԼ Թվին, Եղիազար Կաթողիկոսն զնաց էջմիածին, եւ ի ՌՃԽ ամին, օղոստոսի ժԸին, օրն Գիւ. վախճանեցաւ Եղիազար Կաթողիկոսն, իսկ օլոստոսի Ի, օրն Եչի. եղաւ ի Հոգ տապանի: Եւ յաջորդեաց ի տեղի նորայ Աթոռն Սր. էջմիածնի Նահապետ Կաթողիկոսն:

3. Նախորդին ներքեւ. — 1683

Եւ ՌՃԼԲ Թվին, Սր. երուսաղիմայ Գառնիւս, Քէֆէցի Մարտիրոս Վարդապետն զնաց յեկեղիստոս, եւ անդ վախճանեցաւ, Օգոստոսի ԻԵին, Գիւ. յաւուր տօնի Յովակիմայ եւ Աննայի, ծնողաց Սր. Աստուածածնին:

4. Էջ 191բ. — 1704

Ի ՌՃՄԳ Թվին, եւ նոյեմբերի ամսոյ ԻԻին, եւ Հոռի Հայոց Լ, պատկեր օրն ուր-

բաթ, տասներորդ ժամուն, առ Տէր փոխեցաւ, եւ մեկնեցաւ. առաքի կենացս Յամթեցի, երջանիկ բարունապետն տէր Մինաս արհիեպիսկոպոսն, որ էր պատրիարկ Սրբոյ Երուսաղէմի, որոյ Հոգւոյն Տէրն ողորմեացի:

5. Նախորդին ներքեւ. — 1707

Իսկ ի ՌՃԾ Թվին, եւ փետրվար ամսոյ ժԸին, առ Ած. փոխեցաւ պապայ Մինասն, որ էր Սիլիստրէցի, եւ ի վաղուց ժամանակ վէթիլ եղեալ էր, եւ շատ երախտիք արարեալ էր Սրբոյ Աթոռոյս, եւ էր աշխատաւոր: Եւ յետ վախճանելոյ պապայ Մինասին, յարեան պարտատէրքն, եւ Վանից միաբանքն, կարդաւորք եւ մահտեսիք, եւ Հարկեցին զպապայ Յովանէսն, թէ դու որդեգիր ես պապային, եւ ժառանգաւոր, եւ Հարկիւ, ի փետրվարի ԻԴին, վէթիլ նստուցին զպապայ Յովանէսն: Եւ էր Սուրբ Տուհրս ի ներքոյ անհուն պարտուց, եւ զաղում աշխատութեամբ վարէր զվէթիլութիւնն, Հրամանաւ մեծի Սրբոյ էջմիածնի Աթոռոյ կաթողիկոսի, տեառն Աղէքսանդրի Հայրապետին, զոր օրհնութեան կոնդակաւ Հաստատեալ էր, զի մի այլ ոք ձեռնամուխ լիցի, եւ մի իշխեսցեն վէթիլութեան, զի փակեալ էր նորովիւք:

6. Էջ 192ա, նոտրադիր անհարթ. — 1777

Ի Թուականութեան Հայոց ՌՄԻԶին, եւ ի պատրիարկութեան Սրբոյ Աթոռոյս տեառն Յովակիմայ, Ֆոռնիկէ առին զգերեզմանատունն ի ձեռաց մերոց:

7. Էջ 3, ստորին լուսանցքին, կարմրադղնդով, նոտրադիր անհարթ:

Յիշատակ է թէրճիման տիրացու լուսայնոյի Գողոթն, երուսաղէմ, ի դուռն Սրբոյն Յակոբայ. ով ոք Հանցէ այս գողութեամբ, առջէ պատինն Կայնի եւ Յուդայի, եւ լիցի անիծեալ Աստուծոյ, ամէն:

1922

ՅԱԹՍՄԱԻՈՒՐԳ.— 12

Ս. Փրկիչ, Երուսաղեմ

ՋՄԹ = 1510

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Մասւոյ 34×25×16: Էջ 1256: Հանդա-
մանք ցաւայի. կարօտ նորոգութեան. Թուղթ
բամպակեայ, կոկող՝ Առաքել արեղայ: Գր-
րիչ՝ Հայրապետ եպիսկոպոս: Գրութիւն՝
խորագիրները եւ սկզբնատողերը կաթմիր,
մնացեալը սեւ մելանով, երկսիւն, 37 տող:
Բոլորգիր: Համառօտագրութիւնք սովորա-
կան, կաթմաներկ դարդադիր եւ լուսանցա-
զարդ գլուխներու սկիզբը, ամսագլուխները
հանդերձ գլխադարձով: Գունակութիւնը խորանա-
նագրող իւր սարօք, էջ 7: Կաշեկազմ տախ-
տակներ, բոլորովին քայքայուած, Պահպա-
նակ մաղաղաթեայ սկիզբը երկու թերթ, մա-
սըն երկաթադիր Աւետարանի: Ստացող՝ Տի-
րացու ԲՀՆ. Ախալցխացի:

ԲՈՎԱՆԴԱՆՈՒԹԻՒՆ.—

Էջ 1-4, պահպանակ մաղաղաթեայ,
Էջ 5, դատարկ:
Էջ 7.— Դաւաղարդի Ա.— Յորժամ
լուսաւորեաց Սուրբն Գրիգոր զՀայս...:
Էջ 96ր.— Հռիփս Ա. եւ սեպտեմբերի Ժ.
Վկայաբանութիւն սրբոց կուսանացն Միմա-
դորայ եւ Միմփստորայ.— Սոքայ քորք էին
հարադատք, սեեայք սրբութեամբ...:
Էջ 281ր.— Տրէի Ա. եւ Նայեմբեր Թ.
Վկայաբանութիւն Սրբոց Ամտոնիւնսի եւ
Բիփտորայի եւ այլոցն.— Սուրբ վկայն Քրիս-
տոսի Անտոնիւնոս էր յերկրէն Սուրբանայ...:
Էջ 528ր.— Արացի Ա. եւ Յուլիանի Ը.
Վերստիմ սոմ է Մերնդեմնի եւ Յայտնու-
թեան Քրիստոսի, եւ Վկայաբանութիւն սրբ-
ոցն Թէոփիլեայ.— Սուրբն Թէոփիլոս էր ի
Լիբիոյ՝ հաւատովն ըրիստոսեայ եւ աստի-
ճանան սարկաւադ...:

Էջ 686-687, ստորին լուսանցքին:

Հիւրասէր ծեր նաղելի,
զենոյր խաւսան դառն ի սեռի,
ունէր ամուլ կին մի բարի,
էր ծիծաղկոտ ւառաքինի:

Որպէս զգառն էր անմեղուկ,
կայր սպանողին արջեւ հեղուկ,
որդիս ունէր երկու մանուկ,
մինն էր յիմար, միւսըն խաբուկ:

Էջ 863ա.— Անկի ի Ա եւ Արիիէի Ը.
Վկայաբանութիւն սրբոց իշխանացն Սեեա-
կայ եւ Համադասպայ.— Ի բռնակայութեան
տաճկաց Հարոնի եւ ի հայրապետութեան
Տեառն Եսայեայ, եւ ի Թրակահին մերում
ԲՃԼԲ...:

Էջ 1214բ.— Աւելեացն ի հիմգն եւ յո-
գոստոս ի Ժ, Պատմութիւն Յովնապիայ եւ
Բարդաւու.— Արդ ի մարդ եղանիւն Աստու-
ծոյ Բանին...:

Էջ 1253-1256, դատարկ:

Մամր յիշատակագրութիւնք Գրչի կր
գտնուին ամէն գլուխի վերջը. ընտրովի
կ'առնենք քանի մը հատ:

1. Էջ 14ա.— Որոց աղաւթիւքն ողորմի
լստացողի գրոցս՝ Տիրացու քահանային, եւ
կարդացողաց եւ լսաւոց, եւ որոց դամէնն
ասէ:

2. Էջ 29բ.— Որ ողորմի ստացողի գր-
ոցս՝ Տիրացու քահանային և ծնողաց նորին՝
հօրն իւր Յոհանէս քահանային, եւ անպիտան
ղծողի Հայրապետ եպիսկոպոսի, եւ որոց
դամէնն ասէ, ամէն:

3. Էջ 46բ.— Որոց աղաւթիւքն ողորմի
լստացողի գրոցս՝ Տիրացու քահանային, եւ
ծնողացն իւր՝ Յոհանէս քահանայի եւ իմին
Խաթունին, եւ կողակցին իւրոյ Սաթրիջա-
նին, եւ անպիտան զծողի՝ Հայրապետ եպիս-
կոպոսի, եւ կարդացողաց եւ լսողաց, եւ ո-
րոց դամէնն ասէ. եւ զիկող թղթիս՝ Առա-
քել արեղային:

4. Էջ 96բ.— Որոց աղաւթիւքն ողորմի
Քս. ստացողի գրոցս՝ Տիրացու քահանային,
եւ ծնողաց նորին՝ Յոհանէս քահանային, և
մին Խաթունին, կողակցին իւր, եւ եղբարցն՝

Գալուստը, Աստուածայտուր, Քաջատուր, Տիրատուր, Քրիստոսատուր, Աբրահամ արեղային, եւ անպիտան դժողի՝ Հայրապետ եպիսկոպոսի, եւ ծնողաց իմոց՝ Մաթէոս քահանային, եւ որոց դամէնն առէ:

5. Էջ 243ր.— Որ ողորմի ստացողի դրոցս՝ Տիրացու իրիցուն Ախայիցացուն եւ ծնդ իւր եւ Հայրապետ պրչի, եւ որոց դամէնն առէ:

6. Էջ 726տ.— Որ ողորմի ստացողի դրոցս՝ Տիրացու քահանայի եւ ծնողաց նորին՝ Յոհանէս քահանայի եւ Էմին Քաթունին, եւ ամուսնոյի իւր՝ Սողոմոնին, եւ Լորարցն իւր՝ Գալուստին եւ Աստուածատրին, եւ Քաջատրին, եւ Տիրատրին, եւ Քրիստոսատրին, եւ Աբրահամ արեղային, ընդ նմին եւ անպիտան գրչի՝ Հայրապետ եպիսկոպոսի, եւ ծրնողաց իմոց՝ Մաթէոս քահանայի, եւ մօրն իմ Գուլիկի, եւ Եղիսարեթ Հաւատուորին, որ բարդում աւուրս սպասաւորեաց մեզ, զմեր հացիկն եպիսկոպոսի, եւ որդոյն իւրոյ՝ դեռափոյս պատուեալն Մկրտիչ գպրի, եւ Յովանէս աւրեղային, սուրբ եւ ճշնաւորին Մշեցոյն, որ սպասաւորէր մեզ անտրտունջ՝ յիշողդ յիշեալ յիշեք:

7. Էջ 988ր.— Որոց աղաւթիւնն ողորմի ստացողի դրոցս՝ Տիրացու երիցուն Ախրայիցուն, որ յիշատակ եղի զսուրբ Գրիգոր Յարութիւն, յիշեցէք:

Մամր յիշատակգրութիւն Ստեփանոսի. կր դնուի տեղ տեղ. կ'առնենք իբր նրմոյ:

1. Էջ 862ր.— ... Ընդ նմին եւ զմեղապարտ գրչակս՝ Ստեփանոս եւ զՏիրացու քահանայ. եւ կարգացողաց (եւ լսողաց) եւ լըսողացդ առ Հասարակ ողորմեացի եւ փառք:

2. Էջ 884տ.— Որոց աղօթիւնն ողորմի ստացողի դրոցս՝ Տիրացու քահանայի եւ ծրնաւորաց նորին, կարգացաւորաց եւ լսաւորաց եւ Ստեփանոս արեղի, որ յիշատակս գրեցի Ամէն:

Մեծ յիշատակարամ Գրչի.— 1510

Էջ 1246տ.— Յիշատակարամ Գրացու.— Փառք...

Սովորութիւն է Աստուածային արանց միշտ եւ հանապաղ խոկալ յաստուածային

պատուիրանս ի տուէ եւ ի գլխի, միշտ ըզվերինն խորհել, ուր Քրիստոս նստի ընդ ալմէ Աստուծոյ. եւ վասն բաղում պատճառի բաղումք փափաքին ջերմեանդ սիրով եւ ըղձալի ցանկութեամբ արդիւնս եւ գործս կատարել...

Ըստ այսմ յարացուցի ամէնագլխի, Երջանիկ, ընտրեալ, պատուելի եւ Աստուածաշնորհաւոր, ամենայն զովութեանց արժանաւորեալն, սուրբ եւ քաջ Հռեմոսը, եւ արխանջան բարունապետն Գրիգոր՝ որ Մերենց յորջորջի, յոյժ սիրելի զտեալ ամենայն որոց ի տաւախմբուրն, եւ պատմարան յանապաղ առանց ձանձրանալոյ, մի ըստ միոյն կատարելով զտաւան որոց...

Ըստ այսմ արիւնակի ժողովեաց դամեանայն Հոսկաւոր պատմութիւնքս եւ վկայարտութիւնքս, զարմանալի եւ հիանալի ի լըսողաց, եւ զարդարեաց յուրաքիթի թուրաստան, որ զրեաց, եւ հրաման ետ ամենեցուն նոյն պէս գրել, Երջանիկ եւ պատուական այրս այս՝ Տիրացու քահանայ Ախրայի յաղաքէ եկաւ ի սուրբ քաղաքս յերուսաղէմ, վասն ուխտոյ, եւ մեծաւ փափագանաք եւ բաղում ծախիւք զրեւ ետ յիշատակ իւր եւ ծնաւորաց իւրոց, հաւ իւր Յոհանէս քահանայ, եւ մաւրն Էմին Քաթունին:

Արդ եղեւ զրաւ գրչութեան այսմ աստուածաշունչ մատենի թիփականութեան հայկաղեան տոմարի ի Զ ու ՄԹ, ի դառն եւ ի դժնեա, յանրարի եւ ի վշտանալ ժամանակիս, յորում նեղեալք յանաւրինաց ազգս թրիստունէից, երբերուն եւ տառանեալ, հայրենագործի եւ տարաշխարհիկ եւ հայածական յիշելով, եւ բաղում քահանայս եւ սարկաւագունս եւ աշխարհականս ի սուր սուսերի մաշեալ, զիմանայս եւ զմանկտիս գերի վարեալ, եւ բաղում եկեղեցիք ի հիմանց քակեալ եւ խաւարեցուցեալ, եւ զկաւ սրբութեանց ի տունս անաւրինաց զրաւեալ վասն բաղում մեղաց իմոց. ի հարապտուութեան Հայոց տեառն Կարապետի Կիւրիկեցոց եւ ամ. Հայոց, ի յերկնահանդէտ եւ ի դերահուշակ սուրբ մայրաքաղաքս Երուսաղէմ, ընդ Հովանեաւ հրաշափառ ամենափրկիչ սուրբ կաթողիկէիս, վերաձայնելոյ Սր. Փրկիչ, որ է յիշմ կափարիչ Սր. Գերեզմանին Քի. եւ այլ սուրբ տեաւրինալկանացս Աստուծոյն մերոյ

Յի. աւսանդակութեամբ Հոգոյն Սրբոյ, եւ կամակայութեամբ տէր Պետրոսի, արեւելահոյսոսի երուսաղիմայ, եւ տեղակայութեամբ մըղատում սմանին, եւ յրաշխութեան Ղապարին, եւ Գրիգոր հայրպետի Մարցոյն, եւ Ղապար փակակալի Սրբոյն Յակոբայ, ի դերաւոյակ Վանս Որդոյն Ջերեթեայ, եւ ի մէջ ճշնաւորացս, խարաղնապղեստ սուրբ արեւդայնացս:

Նախ սրբասնեալ եւ պատւելի Յովանէս եպիսկոպոսի, որ Տաւրին, եւ Փրկչին Վանից բնակչացն, եւ ծերունին հոյեւոր հաւրն մերոյ՝ Մկրտիչ արեղայի, եւ ծեր արեղայի Աստուածատրոյ, [եւ] Յովանէս ծեր քահանայի եղբնկացոյ, եւ Հայրապետ սուրբ ճշնաւոր արեղայի եղբնկացոյ, եւ հոյեւոր հաւրն իմոյ՝ Առաքել ճշնաւոր արեղայի, որ արգում աշխատանալ գրողիթն կոկեաց, եւ թաղէոս ճշնաւորին, զի նա ձեռնառու [եւ] աւանական եղեւ ի թղթոյն [կոկեան] եւ ի նրաշայնէն, զվարձն (... Յակոբ արեղայն փակ) Սր. Փրկչին. Յովանէս արեղային Տրապիզոնցոյ, եւ Յովանէս արեղային, եւ Յովսէփ արեղային եղբնկացոյ, եւ մկանակեց (ն)ացն Սր. Փրկչին՝ Արարամին, Մարկոսին, Գրիգորին, Յակոբին, եւ որդոյն իւրոյ Ղարիպէին, եւ Ասյանին. եւ այսմ ամի նոր ուխտաւորացս՝ Մաթէոս քահանային Սիւնեայ, եւ Ալէքսանտր սուրբ արեղային Միլիանաց, եւ Սր. Հրեշտակապետին՝ Տաւնապետ փակակալն շրեշտակապետին, որ զարեւանդն շնորհեաց. Տէր Ած. պահեացէ ընդ երկայն աւուրս, հանդերձ եղբարոյն Աստուածատրոյն, եւ ի Սր. Յակոբ՝ Պետրոս Վարդապետին, Սարգիս արեղային ... Մարդարէ արեղային զրապիւր եւ թումայ արեղային, Ներսէս արեղային, Աբրահամ արեղային, Աստուածատուր արեղային, Յովանէս քահանային՝ եղբար տէր Պետրոսին, եւ այլ միաբան եղբարց մկանկացաց, եւ ապաշխարողաց, Սր. Յակոբայ, եւ աշակերտին իմոյ Մկրտիչ զպրի, եւ մաւրն իւրոյ՝ որ զմեր հացիկն եփեաց, եւ առհասարակ ամ. երախտաւորաց:

Ջեռամբ ամենամեղ, փոքուն եւ [անար]հետ զրչի՝ Հայրապետ եպիսկոպոսի, որ [յոկ զանուն] ունիմ եպիսկոպոսի եւ ոչ ըզզործի: Ի խնդրոյ եւ յարդեանց երկնս երան-

եալ բարեմիտ եւ սրբասէր քահանային Տիրացու[ն], առ որ մեծաւ փափագմամբ ցանկացող եղեւ այսմ աստուածաշունչ մատենի, եւ անդին մարդարտի որ Մարտիրոսիցոյ՝ եւ կոչի Յայսմաուրէ: Ի սկիզբն փոքր տարեւ մտին Հայոց մինչեւ ի յրումն կատարման բովանդակ տարոյն Ռփան ամսոց եւ եւ աւելորդացն: Ակկարն առեալ անշղալ եւ անթիւրելի նշանոյ ըստ իւրաքանչիւր աւուրց պատմութեան է ներբողական զովեստից եւ համաւրէն ամ. սրբոց:

Յուսարով ի բան մարդարէին որ ասէ. երանի որ ունիցի դաւակ ի Սիոն եւ բնտանի [ի] մերինն երուսաղէմ, եւ ի բան Տեառն որ ասէ. Գանձեցէք ձեզ զանձն յերկինս, որ ոչ զողմերձեանայ եւ ոչ ցեց սպականել: Եւ պատւելի քահանայ Տիրացու, ըստ այսմ յուսոյ եւ պայմանի, ի հալալ ընչիցի իւրոց ըստացաւ զտա, եւ ետ զրել իմոյ տկարութեան, եւ եղ ի Սուրբ Փրկչին, անջինջ յիշատակ հոգոյ, ի միութարութիւն եւ ի սփոփանս ցաւալից կենաց, եւ ի բժշկութիւն արտալի մրտաց եւ խորհրդոց, հոգոց եւ մարմնոց, ի կենսոն եւ ի մահ. եւ յետ մահու մատնակից լինելով համապոմար ամենայն սրբոցն որ ի սմա:

Վանս որոյ աղաչեմք զամենեւեան, որք յուսատրից սովաւ կարդալով, ի հոյեւոր իւրախճանութեամբ դտանս սրբոց կատարելով, յիւնցէք ի մաքրախալ յաղաթոն ձեր ի Տաւն Տէրեւականս եւ յամենայն սրբոցն, զոր սովաւ կատարէք. Տիրացու Քահանային խնդրելով ի Տեառնչ յթողութիւն մեզաց, եւ անջինջ յիշատակաւ զրելով զեւ ի զերն կենաց ամէն:

Նաեւ բարեպաշտ եւ աստուածասէր ծընաւդաց նորին՝ հաւրն իւրոյ Յովանէս քահանային եւ մաւրն իմին խաթունին, եւ կողակցին իւր՝ Սաղիբնային, եւ հարապատ եղբարց իւրոց՝ Աստուածատրին եւ Գրիստոստրին եւ խաչատրին եւ Գալստին եւ Տիրատրին եւ Աբրահամ արեղային, (Շէմիարին, եւ ամաւրեալ մերձաւորաց եւ ծնողաց), եւ ամենայն արեան մերձաւորացն կենդանեաց եւ ննջեցելոցն եղիցի յիշատակ նոցա մասին աւրհնութեան ընդ սուրբս ամենայն եւ ի թողութիւն մեզաց, ասելով ի խորոց սրտէ թէ Տէր Աստուած, ողորմեայ նոցա եւ հանդոյ

ղկամա ողորմութեան քո ի հոգիս նոցա. ամէն:

Դարձեալ մայրամած դիմաւք յերեսս անկեալ աղաչեմ զսուրբ Հայրքդ եւ զեղբայրսդ, որք աշխիք ի սմանէ կարգալով կամ օրինակելով, յիշեցէք ի մաքրափայլ յաղաթն ձեր զիս անարժան եւ տոմար զրի՜ս՝ զՀայրապետ, եւ զծնաւդսն իմ՝ ՍՄԱԹՆՈՍ քահանայն եւ զմայրն իմ զԿուրիկ, եւ զեղբայրն իմ զԿարապետ, եւ քփեացն իմ եղիցի յիշատակ մասին ամբողջութեան ընդ սուրբս ամենայն, եւ ի Թողութիւն մեղաց, ասելով ի խորոց սրտէ թէ Տէր Աստուած, ողորմեա նոցա եւ Հանգույ զկամա ողորմութեան քո ի հոգիս նոցա, ամէն:

Դարձեալ ծանիր սուրբ Հարք եւ եղբայրք, քանզի այս գրոցս յիշն [երկու տող եղծուած]. (յետիմ ձգել) յիստ մախցայ, իմ կլմաւ դրաք ի Սր. Յարութիւնն. ով աք եա. Ո՛՛ դասի ի Տետու՛ն), կամակցութեամբ տէր Պետրոս արքեպիսկոպոսին Երուսաղէմայ՝ Տէր Աձ. պահեսցէ ընդ երկայն աւուրս մինչեւ ի խորին ծերութիւն, եկեղեցւոյ իրում սրբոյ, եւ յետ աստեացս զառակից եւ աթոռակից արասցէ Քս. Հայրսպետացն սրբոցն եւ արժանաւորացն: Եւ եղաք ի Սր. Փրկիչն յիշատակ հոգոց մերոց ի ձեռն Յաւոր փակակալն Սր. Փրկչի վանացն, զի անխափան կարգուն, եւ ի վճար տարեկ զմեծ յիշատակարանն կարգուն: Եւ եթէ որ եղբայրաւով կամ ծախելով Հանէ ի Սր. Փրկչին՝ նոյնամեղիցի յամ. սրբոց, եւ մեր մեղացն պարտական լիցի յաւուրն զատաստանին, յորժամ քաղի թաղաւորն թաղաւորաց եւ Տէրն տերանց: Եւ որ լաւ աշաւք Հայր եւ յիստակ եւ սպիտակ դատաւարաւ փաթութէ՛ն՝ նա զայս [քան] սրբոցս վարձս ստեղծ:

Զի յայսմ ամի եկին յարեւելից վարդապետք՝ Սարգիս եւ [Դանիէլ], բաղում եպիսկոպոսօք, քահանայիւք [եւ մոյ]ւրդովք, ի Սր. Քաղաքս Երուսաղէմ, շատ արդիւնս արարին եկեղեցեաց, քահանայից, ճգնաւորաց եւ աղաւթաւորաց. արարիչն Աձ. [Հատուցու]մն առնէ միոցն Հաբիւրապատիկ եւ Հաղարապատիկ եւ քիւրապատիկ, աստ եւ ի Հանդերձեալ աշխարհին այնմիկ, ամէն:

Ով եղբայրք, մանկունք Սինի, որք Հանդիպէք սուրբ զանձարանին եւ յաւատար

պատմութեան սորա, յիշեցէք սրտի մտաւք զՏիրացու Քահանայ եւ զծնողոն իւր, եւ քահանայն արեան մերձաւորոն, եւ Աստուած ողորմի ասացէք. ուղիղ սրտով եւ լի բերանով, եւ խնամով պահէք զսուրբ Գրիքս մոմէ եւ ձեթէ եւ ի Թաթաւէ. եւ Տէր Աստուած Յիսուս Քրիստոս ձեզ յիշողացտ եւ մեղ յիշեցեցոց առ Հասարակ ողորմեսցի, եւ նմա փառք յաւիտեանս ամէն: Եւ տարին Բ. պատարով իննն ինն:

Ով որ մի իշխեսցէ յսղորմութեամբ կամ լրբարարոյ կամ անփոյթ առնէ եւ կամ զիոյ, կամ վաճառոյ, կամ գրաւոյ, կամ այլ ինչ իրաց Հանել ջահա զիմ գիրքս, զիմ հոգւոյ յիշատակս, ի Սուրբ Յարութեանն, ի Սուրբ Գորդիոթիայն, նա սեւերես լինի յահեղ աւուրս ատենին [եւ իմ] մեղացն պարտական, եւ [պատմ]ի Գէ. Այ. մերոյ. ամէն:

[Եկեղեցէք ի] Քս. զվերողբեալսն զտէր [Տիր]ացու քահանայ Հանդերձ ծնաւալք իւրովք, զարժաւք եւ զաւակաւք, նա զմեզ ըլլմեղսաներկ նկարաւդս՝ որ յիշատուր երեցի, զսուրբ զանձարանս, ... արեղայս, որ Տիրացու քահանայն ... զանձիւ գրել էր, եւ Հալալ սըր[տ]իւ եւ ջերմեռանդ՝ երես ի Սր. Յարութիւնն [ի յիշատակ հոգւոյ եւ մարմնոյ ... յաղօթս յիշն եւ ողորմի ասեն:

Կը շարունակուի տարբեր գրով, էջ 1261բ:

Արդ աղաչեմ յերեսս անկեալ մոխրամած զիմաւք զմանկունս սուրբ եկեղեցոյ, մանաւանդ զմիարանքդ սուրբ Երուսաղէմի, յիշեցէք ի սուրբ յաղաթն ձեր զստացաւոր սորա զմոտեսի Յովսափն Ստեփանոսի, որ երես ի Սր. Յարութիւնն խմբի զատիֆայ շուրջաւ կապիտանով կարած, պատկերելով խաչ ունի: Եկեղեցէք ի սուրբ յաղաթն ձեր զՀայրն իմ՝ զմոտեսի Սաֆարլան եւ զմայրն իմ Խաթունփայն, եւ զորդին իմ մոտեսի Կիրակոսն, եւ զսարկաւաք Պաղայիչն, եւ զեղբայրքն իմ՝ զմոտեսի Տովմաթիարն, ըլլաւանայ Շահրիարն: Ով որ մեղ ողորմի ասէ ի յուղիղ սրտէ՝ նայ զինքն արհնէ Քրիստոս Աստուած ամէն եւ Ռ ամէն:

Դարձեալ ծանիր մայրամած դիմաւք յերեսս անկեալ աղաչեմ զսուրբ Հայրքդ եւ զմիարանքդ Սր. Երուսաղէմայ, յիշեցէք ի սուրբ յաղաթն ձեր զմոտեսի Տովմաթիարն

Անկիւրացի, որ երեւ Սր. Երուսաղէմայ յիշալի, որ երեւ Սր. Յարութիւնն խրճի ոսկի խաչով շուրջաւ, ուրաւ, բազմաւ, Սր. Սեղանի ծածկոց, պատարագի գտակ, արծաթէ սկի ոսկիջրած, յիշատակ իւր Հաւրեղ-բաւրն խաւճայ Աստուածատուրին Հոգուն, եղբաւրէ խաւճայ Գրիգորիէ Հոգուն, իւրեանց պապուն խաւճայ Մաղիտին Հոգուն. Ած. լուսաւորէ զիւրեանց Հոգին, ամէն Ռ ամէն: Ի Թվին Հայոց ԶԾ՞:

Մամօք.— Կոր փակալիծի մէջ զրինք եւ շղարկեցինք այն բառերը որոնք դրուած են նախկին բառերը քերելէ յետոյ: Կախման կէտով նշանակեցինք տեղը անուններու որոնք քերուած կամ աւրուած են: Անկիւնաւոր փակագիծերու մէջ զրինք շարք մը փակեր որոնք փնացած են յիշատակարաններուն մասամբ իրտած ըլլալուն պատճառաւ:

Յետնագոյն յիշատակագրութիւն.—
1614

Էջ 1252ր, նորագիր.— Ի Թվին Հայոց ՌԿԳ ամի, ես տնարժան Մչեցի Սահակ արեւդայ, եկի Սր. Քաղաքս յերուսաղէմ, եւ բերի յիշատակ Ա արծաթէ պատմանդանով խաչ մի, եւ կա ի խաչի միջին ղեղին քահրապարէ մեծ ալ մի, եւ ի մէջ ալին Քրիստոսի խաչելութեան պատկերքն. Ա ղեհն Յոհաննէս Աւետարանիչն է մէջ ալին եւ մէկալ ղեհն Մարիամ Աստուածածինն է: Եւ Ա տաղխտակէ պատկերք՝ Մարիամ Աստուածածնի ննջումն է: Եւ այլ Ա կտաւի վերա խաչելութիւնն է, ի տակ խաչին աւազան մկրտութեան, ի Ա ղեհն Սեղրեստրոս Հայրապետն ղեծն Կոստանդինոս կու մկրտէ, եւ Սուրբ ըն Գրիգոր Լուսաւորիչն ղՏրդատ: Բերի ի Սր. Յակոբ յիշատակ ինձ եւ ծնողաց իմոց

ճարերթցի? Հերապետին, եւ մօրն իմո Հրոսփօթային եւ եղբօրն իմ Հալաթին եւ շօրքըվերցն իմ մահտեսի Արղունին եւ Թուրվանդին, եւ Հօրեղբօրն իմ Կարապետին, եւ իւր որդոցն Ղուպաթին եւ Կուլամիրին: Եւ ես անարժան եկի ի Լեհաց աշխարհն եւ կացի տարի մի ի լուսաբուղի Սր. Գերեզման իբրեւ լուսարար: Ի յայսմ ամի Սրայ Յովանէս [կաթողիկոսն] ի Սր. Յակոբ մեռուն օրհնեց, եւ ... [պատ]րիարքն ի Սր. Յարութիւնն մեռուն օրհնեց Աւաղ Ելըթի ոտնալուսի օրն: Այսմ ամի Զատիկն ապրիլի ԻԴին, ի երեսակ Հայոց Բ, եւ Հոռոմոց?:

Ներքեւը գումաթափ մեղմով՝ բոլորգիր մեծ.

Երեւեց ղետին նորօղ ղԹումա փարդապետ եւ ղծնօղս եւ ղՀաւասար ննջեցեալսն ...:

Էջ 1256, նորագիր.— Ես տիրացու Յեռայն եկա Սր. Քաղաքս յերուսաղէմ, ի ՌՃԼԸ Թվին:

Էջ 6, նորագիր.— Պատճառ նորոգման եղեւ զայս Ամաւուրս Թօխաթցի իփէկեան տոհմն, որ է սրբուն Յակոբայ յայրիւնաթաթախ սուրբ Գլխաղիբի, որ է աւաղ սարդաւակ Սարգիսի ձեռամբ եղեւ նորոգութեան առիթ, որբակ ընթերցողքն ընպոնէ, պատշաճ է ծնողացն տէրունական աղօթն ասել, որ է Հայր մեր որ յերկինս սուրբ եղիցի անունքո. ասողք կամ չի ասողք Աստուծո օրհնութիւն ի վերայ եղիցի, ըստ որում իլլէ ասողքն Հայր մեր՝ Աստուած օրհնէ միշտ այսմ կենցաղուս, աստանաեական յորդայթից յերեւելեաց] եւ աներևութիւյ միշտ աղատս պահեցէ ամէն:

1923Ա

Ց Ա Յ Ս Մ Ա Ի Ո Ի Ր Ք. — 13

Տեղի

ՌԺԵ = 1566

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ —

Ծաւալ 31×21×0.5: էջ 722: Պրակէ Ռ-ԼԲ: Հաւաքման լաւ. սկիզբը թերի. կը պակսի Ա պրակը, Թուղթ բամպակեայ՝ կոկոզ Յակոբ կրօնաւոր, Գրիչ՝ Անանիա Արեւայ: Գրութիւն՝ գլխատառերը եւ սկզբնատողերը կարմիր, մնացեալը սեւ մետաղաւոր, 30 տող, Բոլորդիբ: Համառօտագրութիւնը սովորականէն քիչ մը աւելի: Կարմրադիր՝ դարգադիր ղլուխներու սկիզբը: Կաշեկազմ խաւաքարտեայ, Ստացող՝ Աստուածատուր Քահանայ:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ —

էջ 3ա. — Նաւասարդի ի 2 եւ Օդոստոսի ժ.Ձ. վերստին տաւն է փոխման Աստուածածնին, եւ յիշատակ պատկերին որ դաստակեր. — Արդար արքայն Հայոց եւ ասորոց լրեւա վասն Քրիստոսի եթէ մեծամեծ սքանչելիս անէ յերկիրն Հրէաստանի...:

էջ 134բ. — Հոռի ի Ա եւ Սեպտեմբերի ի Ժ վիշապառնութիւն Սրտոց կուտանացն Մինադորայ եւ Մինփոտորայ. — Սոքա քորք էին Հարազատք սնեալք սրբութեամբ...:

էջ 307ա. — Սահմի ի Ա եւ Հոկտեմբերի ի Ժ. Տաւն է Յղութեանն Եղիսաբեթի զՍուրբ Կարապետն Յովանէս. — Քահանայատն Զաքարիաս յաւուր տանին քաւութեան...:

էջ 642բ, դատարկ:

էջ 643ա. — Քաղցրի Ա եւ դեկտեմբերի Թ. Տաւն է Յղութեանն Աննայի ի Յովակիմայ զամենաւրհնայն Մարիամ, ի Սեպտեմբերի Ը զտաննս: Քաղցր Բ եւ դեկտեմբերի ի Ժ վիշապառնութիւն սրտոյն Մինասա, Երմոզինայ, Եղարարոսի. — Յամա ամբարշտ տրքային Մաքսիմիանոսի եղեւ խոսովութիւն մեծ ի քաղաքին Աղէքսանդրացոց առ իշխանսն...:

էջ 720բ. — Սրբայն Արքայ Եփրեմի հոռին Ասորայ ասացեալ է Ռերբաղեան ի Սաւրն Ստեփաննոս Նախավկայն. — Անդրանիկն մարտիրոսաց Նախավկայն Քրիստոսի Սուրբն Ստեփաննոս...:

Մանր յիշատակագրութիւնք Ամանիա Գրչի կը գտնուին ամէն ղլուխի վերջը, դրեթէ միակերպ բովանդակութեամբ:

1. էջ 3ա — Որ ողորմի ստացողի գրոցս տէր Աստուածատուրն եւ ծնողացն Հաւրն Առլանին եւ մաւրն Մախսումին, եւ Կարապետն եւ Աւետիսին, Կարդացողն եւ լսողացող ա.:

2. էջ 307ա. — Որոյ ազաւթիւքն ողորմի ստացողի գրոցս Աստուածատուր քահանային, եւ ծնողացն՝ Հօրն Առլանին եւ մօրն Մախսումին, եւ եղբայրն՝ Կարապետին եւ Աւետիսին, եւ ինձ Անանիայ մեղայտարտ ղրչիս, կարդացողն, եւ...:

1923Բ

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ —

Ըստ Նախորդին: էջ 723-1464: Պրակէ ԼԳ-ԿԳ: Գրիչք Անանիա Արեւայ, եւ վերջին մասին Երանոս:

էջ 727ա. — Քաղցրի ԺԹ, եւ Դեկտեմբերի ի ԻԵ, Տաւն է Սրբոց Առաքելոց գլխաւորաց՝ Պետրոսի եւ Պաւլոսի. — Գլխաւոր եւ մեծ առաքեալն Քրիստոսի Պետրոս, ընդ Նը-

մին և Պողոս քարոզեցին Ղևկետարանն Քրիստոսի... :

Էջ 810, դատարկ :

Էջ 811ա. — Արաց ի Ա, եւ յամուարի Ը, վերստին Տաւն է Ծննդեան եւ Յայտնութեան Քրիստոսի Աստուծոյ. եւ վկայաբանութիւն Սրբոյն Թէոփիլոսի. — Սուրբն Թէոփիլոս էր ի Լիբիոյ, հաւատոյն քրիստոնէայ... :

Էջ 1141ա. — Արեղի Ա, եւ Մարտի Թ. Վկայարանութիւն Սրբոց Քառասնիցն, որք ի Սերաստիայ կատարեցան. — Սուրբ եւ փառաւորեալ վկայիցն... :

Էջ 1253ա. — Ըստ կարգի ամուրցն արարչութեամբ վեցարեւոյցն, այսաւր գտտիկ է եւ տոն Յարութեանն Քի. Այ. մերոյ : Սրբոյն Նիզիէ Հայոց Վարդապետի ասացեալ. — Կանխադէպ Մարիամ Մաղդաղենացիին եկն եւ հաս ի գերեզմանն Քրիստոսի... :

Էջ 1311-1312ա, դատարկ : Նոյնպէս էջ 1320 :

Էջ 1321ա. — Արեղի ԻԴ, եւ ապրիլէի Ա. Վարք եւ յիշատակ երանելոյն Մարիամու. — Կինս այս Մարիամ էր ի քաղաքէն Աղէքսանդրիեայ Նիզիպացոց... :

Էջ 1461ա. — Ահիկ ի ԻԳ եւ ապրիլէի Լ. Վարք սրբուհոյն Պելղիկեայ կուսին եւ այլ որոց կուսանացն. — Սա էր ի յամ Նումերիանոսի անօրէն արքային, ի քաղաքէն Անտիօքայ հաւատով քրիստոնէայ... :

Մամր յիշատակագրութիւնք Ամանիա Գրչի. —

1. էջ 727ա. — Որ ողորմի ստացողի գրոցս Աստուածատուր Քահանային եւ ծնողաց նորին՝ Ասլանին եւ Մախսումին, եւ եղբարցն Կարապետին եւ Աւետիսին :

2. էջ 809ա. — Որոց աղաւթիւքն ողորմի Քրիստոս Աստուած ստացողի գրոցս, Աստուածատուր քահանային եւ ծնաւոյցն հարն Ասլանին եւ մօրն Մախսումին, եւ եղբարցն Կարապետին եւ Աւետիսին, եւ Անանիայ մեղապարտ գրչի, կարգացողիս եւ լսողացդ ամէն :

Յաջորդ սիմակիք վրայ.

Ակա վա թէ ինչ չարչարանաւք գրեցի

ղայս գիրքս, ի դռնն եւ ի դէմար զարիպութիւնս, միթէ արարչին Աստուած այս չարչարանաց փոխանակ վարձուհատոյց առնէ իւր միւսանդամ պարստեանն :

3. էջ 1178-1179, ստորին լուսանցքին. — Ով խոհեմ կառաւար ժամատեղաց, զՂաղարուս սկսիր եւ զվեցարեայս արարչութեանն Աստուծոյ յիւրաքանչիւր աւուրս կարողայ, եւ զեղկելիս յիշեայ :

4. էջ 1310ր. — Որ ողորմի ստացողի գրոցս Աստուածատուր քահանային, եւ ծնողացն՝ հօրն Ասլանին եւ մօրն Մախսումին, եւ եղբարցն Կարապետին եւ Աւետիսին, եւ Անանիայ մեղապարտ գծողի. կարգացողիս եւ լսողացդ ամէն :

Նախորդին Անբեւ Ոռնց գրով. —

Աստուած ողորմի Յակոբ կրանաւորին, որ ըստ զաւրամ շխտառանօք զթուղթս կողեաց. վարձուհատոյց առնէ Աստուած իւր միւսանդամ պարստեանն :

5. էջ 1312ր. —

Զնոքս փտի եւ հոլանայ, մոխիր փոշի դաղալս դառնայ, զիրս յիշատակ առ ձեզ մնայ. թէպէտ խոշոր է զիր սորայ, այլ զհիւրենթիւրց ով յիտենայ, երբ սովորի եւ հմտանայ, որք ընթերցուի ու աւարտիք ի ամա, յիշէք առ Տէր գեծող սորա :

Մեծ յիշատակարան Ամանիա Գրչի. —

Էջ 1313ա. — Փառք ամենասուրբ Երրորդութեանն... :

Որ ես կարողութիւնս սխալմիտ եւ մատնադէտ եւ մեղաւմած գրչի, Անանիայի, յանկ հանել զաստուածախաւս կտակարանս ամէնաւրհնեալ եւ զերազով կուսին Մարիամու : Զնա կայեալ բարեխօս առ միածին որդին իւր եւ Աստուածն իմ Յիսուս Քրիստոս :

Աւարտեցաւ քրիստոսահիմն եւ քաջ նահատակաց եւ մարտիրոսաց հողիարուս սուրբ տառս, ի յամի Ռօմէ երրորդի ի Հրդ ութեանն տէր Բարսղղի, եւ թագաւորութեանն Սուլթան խոյթիւարին. ձեռամբ յովանմեղ եւ անարհեստ գրչի՝ Անանիայի, ի խնդրոյ բարեմիտ եւ (դ)աստուածաւոր քահանային տէր Աստուածաորորոյն, եւ ծնողաց :

ցրն հօրն Ասլանին եւ մօրն Մարտոմին, եւ երբարցն Կարապետին եւ Աւետիսին:

Եւ մեծաւ փախ(աք)մամբ ի խնդիր ելևալ այսմ հոյիւրանորոգ եւ լուսեանդ վարդափրթիթի եւ ծաղկաւէտ անուշահոտ բուրաստանիս, եւ ստացաւ զմարդարտաշար եւ զընչաւէտ փարթամութիւնս եւ զանառիկ մեծութիւնս, զպայծառութիւն սուրբ եկեղեցւոյ, զհացս կենաց եւ զՅուրոս անմահութեան, զդպաւապանս կաղաց, եւ զհրապս կուրաց, զմեծութիւնս աղքատաց, եւ զհանդիստս տառապելոցս, զկերակրելոյ քաղցելոց, եւ զլրցուցիչս կարաւտելոց, զքիւրիկս հոգւոց եւ զխրախութիւնս մարմնոց:

Արդ ես անարժան Անանիաս արեղայս տեսի զՆերմեռանդ սէրն որ ունէր եւ զհաստ(ս)տուն հաւատն Աստուածատուր քահանայն, որ խնդիր էր սուրբ պրոցս, եւ ես յանձն արի սորոմութեամբն Աստուծոյ եւ աւզնականութեամբ նորին աւարտեցի ըստ խմում տկարութեանս:

Արդ ստացաւ զանառիկ փարթամութիւնս ըստ վկայութեան Պաղոսի, որ ասէ թէ՝ երանի որ ունիցի զաւակ ի Սիովն եւ ընդանեակ յերուսաղէմ: Արդ այս երանութեանս արժանաւորեալ Աստուածատուր քահանայն եւ ըստացաւ զայս ի հալալ եւ յարդար վաստակոց իւրոց յիշատակ իւր եւ իւրոցն ամենայնի, ամէն:

Արդ յերեսս անկեալ աղանձօք զմեզ, ոյ զասք լուսերամ քահանայիցդ, յիւնսջիք ի սրընթաց եւ յերկնաթռիչ յաղաւթս ձեր զըստացող պատւական զիրքս զաստուածասէր քահանայն՝ զտէր զԱստուածատուրն, զհեզն, զհանգաւորն, զխաղաղարարն:

Ի քահանայից ընտրեալ դասէն,
Հայաստանեայց Հօսեաւորչէն,
Պարթեւական Սուրբ Գրիգորէն,
Հայոցս յայս է եւ ապաւէն,
Եւ յիւր աւերչեհալ շառաւիղէն,
Եւ յերջանիկ ոտոր երամէն,
Քահանայից մաքուր դասին
Արժանացոյ Յիսուս Աստուած,
Քահանայից խմբից դասին,
ՂԱՍՏԱԾԱԹԱՏՈՐ քահանայն,
Արժանացոյ պատուոյ նոցին:
Յորժամ լինի աւր Յարութեան,
որոտընդ(յ)սատ զարնանային,

բլուրք լերամբքն հալեացին,
Եւ դաշտամեւ աշխարհ լինին,
Մովսէս ալիքն ցամաքին,
Եւ կենդանիքն նրազին:
Յորժամ բարբարքն նրապին,
Փող(ն)ըն պոչէ Գաբրիելին,
Յանկարծակի մէջ դիչերին,
Ի յեղակարծ ժամանակին,
Եւ ի ձայնէ Աստուածային,
Մեռեալ մարմինքն նորոգին,
Պալլն վայլէ յարեւելից,
Է [= եօթն] ապառիկ լուսով ի լին,
յիւնալու կայն պայ կանկնի,
Ազգ եւ ազիքն անդ ժողովին,
Գայ Հայր Աստուածն ի տաճարին,
Էի Գողգոթայ իւր միածինն,
Եւ Սուրբ Հոգին ի վերնատունն,
Որ շնորհք թաշխեաց մեռասանին,
Չորեքեկեպեան աթոռ դնին,
Էրկոտասանքն յաջմէ թաղին,
Եւ Հայրն Աստուած ոչ դատէ դոք,
Այլ զդատարանս առնէ Որդին,
Անդ ուրացողքն կոծեսցին,
Եւ խաչեցողքն պապանձին,
Եւ իւրեցեացն որ հայհոյին,
Էնգուք նոցա հրով տոյրոյն,
Ձայն արձակէ անդ միւսնին,
Ի սոսկալի յայն ատենին,
Ի մի ձայնէն աստուածային,
Երկու կողմանցն զարժանն առնին,
Եւ ի ձայնէն աստուածային,
աջակողմեանքն վերացին,
Եւ ձախակողմն լալաւին,
Դիմեն յանդէջ հօրն աւապին,
Արդ ի յաւուրն այն աւեղին,
Յիշեալ զՏոգի ստացողին,
ՂԱՍՏԱԾԱԹԱՏՈՐ քահանային,
Եւ զիւրսն ամէն բողոքովին,
Առաքելոց խմբից դասին,
Հայրապետաց սուրբ երամին,
Յորժամ որ ջոք Էրամ երամ,
Սուրբ Հայրապետքն անդ ժողովին,
Հովիւքն քաջ անդ պատմեսցին,
Եւ զբայրիւրն ընդունիցին,
Մեր հովապետ Յիսուս բարին,
Որ սիրէ զվարձ մեղաւորին,
Քարոզութեամբ հայրապետացն
Ընդար որմն խեցին:

Ջերեքանձեան աստուածութիւնն,
Անորիչ մի քարոզեցին,
Այն Երջանիկ սուրբ երամին,
Հայրապետաց մաքուր դասին,
Որք են ընտրեալ յորովայնէ,
Ըստ աւետարանական բանին,
Արդ Հայր զթած Տէր երկնային,
Որ սիրես պարձ մեղաւորին,
Այց արայ Տէր անկեալ դրամին,
Եւ կորուսեալ քո պատկերին,
յԱստուածատուր քահանայս,
Տէր սուրբ յրոցս
Արժանացոյ պատուոյ նոցին,
Քահանայից աստիճանին,
Դասաւորեայ զհոգիս սորին,
Ի քո յանճառ փառոն վերին:
Արդ ի յաւուրն այն ահեղին
Յիշեայ զհոգի ստացողի,
յԱստուածատուրն
Արժան արայ աւրհնեալ ծայնին,
Թէ Եկայք աւրհնեալ(է)ք հաւր իմոյ,
Ժառանգեցէք զանճառ բարին,
Ի լուսեղէն աստղաստին,
Եւ ամատոյց սուրբ խորանին.
Փեսայն Քրիստոս է երկնային.
Կոչեայ ծայնիւղ աստուածային,
յԱստուածատուր քահանային,
Գրոց տէր նոցին,
Եւ գիրսն ամէն որդորովին,
Ապղատոհմն զամենեանն:
Եւ զինչ անւանք որ աստ յիշուին,
Եւ զոր գրեցաք եւ որք մնացին,
Թէ կենդանի են ի մարմնի,
Եւ թէ մեռեալք ի տապանին,
Տէր համաւր(է)ն ողորմեսցի,
Եւ Ընչնոցէ զմեզս նոցին,

Ամէն:

Դարձեալ յիշման արժանի արարէք
յԱստուածատուր քահանայն եւ զկենակիցն
յՄարթայն եւ զգաւակն իւր Ուրախփաչին,
Հռիփսիմին, եւ ծնողացն հաւրն Ասլանին եւ
մօրն (մատրն) Մախսուսին, և եղբարցն Կա-
րապետին, եւ կենակիցին Թուրպանդին, և
իւր որդոյն Երանոսին, եւ հանդուցեալ եղ-
բարցն Աւետլսին, կողակցին Ջանաղին, եւ
իւր վաւակացն, եւ ամենայն արեան մերձա-
ւորացն ամէն:

Դարձեալ յիշեցէք յԱստուածատուր

քահանայն, եւ զիւր կողակիցն զՄարթայն,
եւ զաւակն Ուրախփաչն, եւ Հռիփսիմին,
եւ զծնողսն զԱսլանն եւ զՄախսուսն, եւ հան-
դուցեալ եղբարցն զԱւետլսն, եւ զկողակիցն
իւր Ջանաղին, եւ իւր վաւակացն, եւ Կարա-
պետին եւ կողակցին Թուրպանդին, եւ վա-
ւակին Երանոսին, եւ ամենայն արեան մեր-
ձաւորացն. ամէն:

Ոյ Տէր Յիսուս, քաղցր եւ բարի,
եւ զթած ես յամենայնի,
եւ բաժանեալ շնորհհրա ձրբի,
որում որ քո սիրտըդ հաւանի,
ի քէն հայցեմք աղբրաւի,
եւ պաղատիմ կողկողալի,
յիշման առնես Տէր արժանի,
զտէր Աստուածատր(ւ)ոյ,
հոգիս սորայ վաստակորի,
ի յանճառ փառս երանելի,
ընդ Ի՛յ քահանայիցն,
որ պարակիցք են Քրիստոսի,
որք շուրջ պատեալ են զաթորոյի,
աւրհնաբանն անյեկի,
զտէր Աստուածատուրն արայ արժան,
նոցին փառաց աստիճանի:

Որ սիրով փափաքանք զբոյ ետուր
յայս զիրքս, տացէ Քրիստոս զփոխարէն
յաւուր մեծի դատաստանին, ամէն:

Ընդ յամէն եւ զտէր Համապասպ քահա-
նայն, որ կամակից եղեւ պրոցն, եւ յորդո-
րիչ միշտ ի բարին, Ի՛յ քահանայիցն դատուն
դասակից եւ պսակ(ակ)ից արասցէ հանդերձ
ծնողօքն իւրովք, ամէն:

Դարձեալ յիշման արժանի արարէք
զԱստուածատուր քահանայն եւ զկենակիցն
իւր զՄարթայն, եւ զգաւակսն իւր զՈւրախ-
փաչն եւ զՀռիփսիմէն, եւ զծնողս իւր
զԱսլանն զՄախսուսն, եւ Կարապետն եւ կե-
նակիցն զԹուրպանդէն, եւ զաւակսն իւր՝ զԵ-
րանոսն, եւ զհանդուցեալ եղբարցն՝ զԱւե-
տլսն եւ կենակիցն զՋանաղին, եւ ամենայն
արեանատու մերձաւորս, կենդանիսն եւ ըն-
հանդուցեալսն, եւ զասեցէ Քրիստոս Աստ-
ուած ի զսան աշկողովանն, ամէն:

Դարձեալ յիշեցէք ի Քրիստոս Աստուած
զԱստուածատուր արքեպիսկոպոսն, որ հայ-
րական յթով խնամարկեաց, կեկալորովք եւ
լմպեօք. արարէչն Աստուած զասեցէ զին-
քն Յձ եւ ԹԻ հայրապետացն դասոն, ամէն:

Դարձնալ յիշեցէ՛ք զԵւայ խաթունն, որ չատ տընտեսութիւն արար Մատնավանից Սուրբ Աստուածածնին, զոր արարիչն վարձահատուց առնէ յօր դատաստանին, ամէն:

Արդ ի յայս դառն ժամանակիս զրեցաւ եւ կաղծեցաւ Սուրբ Գրիգօս, որ այժմ կոչի Այսմաուր, ով ոք Հանդիպի՛ ուղիղ սրտիւ Աստուած ողորմի ասացէ՛ք, եւ Աստուած ձեզ ողորմի իւր միւս անկամ զալրստեանն Քրիստոսի, Ամէն:

Դարձնալ կրկին անկամ ողորմի սոսացէ՛ք (դ)Աստուածատուր քահանային, եւ ծրնօղացն՝ Հօրն Ասլանին եւ մօրն Մախուտին, եւ եղբարցն Կարապետին եւ Աւետրսին, եւ կանանցն Մարթային եւ Ջանադին, եւ Թուրյումդին, եւ զանկացն՝ Ուրախիւնին եւ Հօրիսիմին, Երանոսին, Ամէն:

Էջ 1319.— Տարբեր գրչէ.

Դարձնալ կրկին եւ երեքկին անկամ աղաչեմ յիշել ի Տէր զԱստուածատուր քահանայն, որ ետ զրեւ զսուրբ զԳրիգօս յիշատակ հոյւոյ իւրոյ, եւ եղ ի դուռն Սուրբ Յուդա Առաքելին, որ կոչի ԺԱ. Հորան եւ Քնդրաւ կատար Աստուածածնին եւ Սուրբ Գէորգա Ջաւրալարին եւ Սուրբ Վարդանին, ի ձեռսուրբ քահանայից Տէր Համազասպին, եւ տէր Լազարին, եւ տէր Պետրոսին, եւ տէր Մխիթարին, եւ տէր Մկրտչին, եւ տէր Յովհաննին, եւ տէր Յովակիմին, եւ տէր Սարգիսին, զոր եւ կացցէ գրիգօս այս անընթեղ յիշատակ ի Դըլաթ քաղաքի, ի դուռ Սուրբ եկեղեցացս. եւ մի ոք իշխեսցէ ծախել զսն, կամ գրաւել ոչ յիւրոց եւ ոչ յատարաց. եւ

որ յանդըգնի զանձէ՛ք Կայենի առցն, զմասն Յուդայի առցն եւ յիսլահանաւ(ծո)ցն, ամէն:

Դարձնալ կրկին անկամ աղաչեմ յիշել ի Տէր զԻսաղիշեցի Կնոսենցի Մարտիրոսն, եւ զՔնդրալայն, զԱւետրսն, եւ զՄանուկն, զԱմիրխանն, եւ զԻւրեանց ծնօղքն, եւ զկողակից նոցին եւ զԻւրեանց որդիք, եւ զամենայն արեան, մերձաւորս նոցին, յիշեցէ՛ք եւ Աստուած ողորմի ասացէ՛ք սոցա, զի յանաւրեանց յերութենէ՛ աղատեցին եւ յղրկեցին ի Սուրբ Երուսաղէմ. Աստուած լուսաւորէ յիւրեանց հոգին եւ յիւրեանց ծնուդացն ամէն:

Դարձնալ յիշեցէ՛ք ի Քրիստոս զՇահնիշար ապաշխարօղն, որ բազում աշխատութեամբ բերեւ հասոյց յերուսաղէմ, Աստուած զիւր հոյին լուսաւորէ եւ յիւր որդին միացական առնէ, ամէն:

Մամր յիշատակագրութիւնք Երանոս Գրչի.

1. Էջ 1349ա.— Որ ողորմի սոսացողի զըրօցս Աստուածատուր Քահանային, եւ ծրնաւոյցն՝ Հօրն Ասլանին եւ մօրն Մախուտին, եւ եղբարցն Կարապետին եւ Աւետրսին, եւ Երանոս զրչիս:

2. Էջ 1372ա, Համանման բոյանդակութեամբ զերթէ:

3. Էջ 1402բ, նման է Թիւ 1ին:

4. Էջ 1464բ.— Որոյ աղաւթիւքն ողորմի Աստուածատուր Քահանային, ամէն, եւ ծնօղացն՝ Հօրն Ասլանին եւ մօրն Մախուտին, եւ եղբարցն Կարապետին եւ Աւետրսին, եւ Երանոս զրչիս:

1924

Ա Ի Ե Տ Ա Ր Ա Ն.— 25

Շուիր Խանդառեա Վամֆ

ՇԺԳ = 1064

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Ծաւաւ 97×27×10: Թերթք 282: Պրաւաթիւք էջին աջակողմեան վերի անկիւնը, կապոյտ կամ այլ գոյնով բոլորակի մէջ՝ ըս-

կրտելով 11 պրակէն, այրութենի տառերուն յաջորդական շարքով Բ—Հ: Թղ. 138 կ'ըսկրսի նոր պրակահամար, տարբեր դրութեամբ, Ա, ԱԲ, ԱԳ—ԱԴ: Հանդամանք լաւ,

ընդհանուր առմամբ: Մազաղթ Թանձր, սեւ մեկնամբ, երկուսն, 19 տղա: Երկաթափոթփոթած: Գրեչ՝ Սահփանոս: Գրութին՝ զիր, խորապիւրները եւ լուսանցքի բաղադրական համարագրերը մանր անկիւնաւոր երկաթագիր: Հատուածներու սկիզբը կլոր կամ անկիւնաւոր դծադարձեր, երբեմն գունաւորուած, անարուեստ: Խորանագրադէք եւ նկարք արուեստով նախնական եւ ոչ նուրբ, բայց յոյժ շահեկան: Կաշեկազմ տախտակեայ դրժողմագրադ, առաջին կողմերը հիւսուածոյ զեղեցիկ խաչ, վրան՝ կորուած արծաթէ դարձերու մնացորդներով: Պաշտական մագաղաթեայ, վերջը երկու թերթ, մանգագոյն մեկնամբ, վայելուչ երկաթագիր, բայց մա-

Թղ. 2-5, Եւսեբիան Ա— Կանոններ, մանր երկաթագրով:

Թղ. 6ա.— Զորս Աւետարանիչներ, Մաթեոս, Մարկոս, Ղուկաս, Յովհաննէս՝ Յովհաննու Աւետարանիչ, բոլորգիր երկաթագիր խառն:

Ստորին լուսանցքին. ճկարծեմ դրագիրն որ գրեց զԱւետարանս, ինքն ոչ է հանել զայս պատկերներս. եւ այս ստորոյ յերևի, որ չին սոքա շատ աղուրքք.— Հմմտ. Յիւտ. Զեռ. էջ 247:

Թղ. 6բ.— Նկար, Թանձր գոյներով, Հոգեգալուստ:

Թղ. 7ա.— Նկար, յոյժ մանկունակ, Խաչելութիւն:

41 — Զ զ զ Ա ի Ե տ ա ր ա Յ ի չ Բ

Թ. 1924, քղ. 6ա

աամբ պունաթաի: Ստացողք՝ Յակովբ, Բաներեզէս եւ Կիպրիանոս կրօնաւորք: Նուիրաւոր: Առաջեկ Ս. Տառնան:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ —

Թղ. 1ա.— Թուրք Եւսեբիոսի, մանր անկիւնաւոր երկաթագիր:

Թղ. 7բ.— Նկար, պարզ Թանձր շրջագիծի մէջ չորս անձեր կանգնած, յուսադասներով:

Թղ. 8ա.— Նկար, դարձեալ շրջագիծի մէջ՝ գունաւոր հիւսուածոյ խաչ, բաւական յաջող:

Թղ. 8բ.— Դատարկ, Թափանցուած

նախորդ էջի ներկերով:

Թղ. 9ա. — Աւետարան ըստ Մաթեոսի.
— Ա—ԿԸ գլուխներ — Գլուխներու խորագիր-
ները կը տեսնուին նաեւ Հետագային, պատ-
կան սխեմաներուն վերեւ, դարձեալ ժամը
երկաթագրով:

Մառոք. — Ժէն յետոյ փոխանակ ժԱ
գրելու, դրած է լոկ Ա, եւ շարունակած առ-
պէս մինչեւ Ի, նմանապէս յաջորդ թիւերը,
Ա, փոխանակ ԻԱի, եւայլն:

Թղ. 9բ2. — Մաթեոս յառաջ քան զայ-
դոցն սկսանել արար սկիզբն. մասնորոյ եւ
զազդահամարան հաւաստեալ զնկ. եւ զի ըզ-
մարդկոց թեանն որստայ զխորհուրդ՝ Մար-
գարէմ է:

Թղ. 10ա. — Աւետարան ըստ Մաթեոսի

ծապատկեր է, եւ վկայէ իւր գիրն. եթէ ել-
եալ որպէս առեւծ ի յորձանացն Յորդանա-
նու:

Թղ. 88բ1. — Աւետարան ըստ Մարկո-
սի. — Սկիզբն Աւետարանի Յիսուսի Քրիս-
տոսի. Որպէս եւ գրեալ է ի Յէսայայ Մար-
գարէ...:

Թղ. 136բ1. — ՄԼԴ. — Եւ իբրեւ լուան
ելին եւ փախան ի Գերեղմանէն, քանզի զա-
հի հարեալ եին, եւ ոչ ումեք ինչ ստացին զի
երկնչեին:

Թղ. 136բ, ձախակողմեան լուսանցքին,
խոշոր բոլորգիր, երկաթագրով խառն, ժան-
դագոյն մեկանով. — Աւետարան ըստ Մար-
կոսի պահապան եւթն համար ի վերջէն:

Թղ. 136բ1. — Աւետարան ըստ Ղուկա.

42. — ԽԱՆԵԼՈՒՄԻՆ ՏԵԱՌԱ

Թ. 1924, քզ. 7ա

— Դրեք ծննդեան Յի. Քի. որդւոյ Դաւթի,
որդւոյ Աբրահամու...:

Թղ. 87բ2. — Յառաջարան Մարկոսի. —
Ա. — Վասն Դիւահարին...:

Թղ. 88ա2, վարը. — Արդ Մարկոս, զի
յայլթական պատեհադմացն ճառէ, առեւ-

— Ա. — Վասն Աշխարհագրին...:

Թղ. 137բ2, վերը. — Արդ Ղուկաս Տը-
նաբինապատումն, որ զնիւթաւորութիւն
մարմնոյ Աստուծոյ բանին ճառէ, եղնապատ-
կեր է, եւ վկայէ իւր գիրն եթէ եզն պարա-
բակ տուաւ ի փրկուելուն անառակ որդւոյն:

Թղ. 138ա1.— Աւետարան ըստ Ղուկա.
— Գանդի բաղոմբ յաւաքեցին վերստին
կարգել զպատմութիւնն վասն իրացն հա-
տատելոց ի մեզ...:

Թղ. 176-178ի միջեւ ինկած է երեք
թերթ, եւ անոնց փոխարէն դրուած է մէկ
թերթ մաղաղաթ (Թղ. 177)։ Հնադոյն երկա-
թաղիք Աւետարանէ, մանկագոյնն դրու-
թեամբ եւ եղծուած, որուն վրայ պակսող
ձիւն—ձիւ Կատուածները օրինակուած են
բոլորդրոյ։

Թղ. 220բ1.— Ա.— Վասն հարսանեացն
ի Կանա Գաղիլէ...:

Թղ. 220բ2, վարը, հնութենէն Լոյսը-
ւած, մանաւանդ վերջին մասը։— Արդ Յով-
հաննէս սլանալովն ի չարական ծոցն պառ-
մէ, զարծուոյ ունի զպատկեր, որպէս ի գու-
պարիցն? գրեալ?, եթէ ի սկզբանէ էր բանն
որ մարմնացաւ? ի կուսէն և յերկինս? երեալ?
որպէս? զարծուի?։

Թղ. 221ա1.— Աւետարան ըստ Յովհան-
նու։— Ի սկզբանէ էր բանն, եւ բանն էր առ
Աստուած, եւ Աստուած էր բանն...:

Թղ. 279 - 281ի միջեւ դարձեալ մէկ
թերթ տարբեր մաղաղաթ դրուած է, հնա-
դոյն երկաթագիր Աւետարանէ, որուն վրայ
բոլորդրոյ օրինակուած են պակսող հա-
տածները։

Թղ. 281.— Բայց է եւ այդ ինչ բազում
դու աբար Յիսուս, զոր եթէ գրեալ էր մի
ըստ միովէ՞ կարծեմ թէ եւ ոչ աշխարհս րա-
ւական էր տանել զդիրսն որ թէ գրեալ եին։

Աւետարան ըստ Յովհաննու։

Մամոթ.— Շատ տեղ յետնագոյն ձեռ-
քով, եւ աւելի սեւ մեղանով, կրկին անցեր
են զունաթափուած նախկին գրերուն վրա-
յէն, եւ կամ բոլորգործ վերստին գրեր են
մաշած եւ անթնթանելի դարձած տողերը։

Թղ. 281բ2, անկիւնաւոր մանր երկա-
թաղիք։— Զարտափայտեալ ճառագայթ գե-
րապայծառ եւ անհաս իմաստութեան անեղին
հրաշատեսակ մասամբ...։ Քանդի քառահո-
սավտակ ծաւալմամբ յոռոզովն պարարման
բանաւոր բարունակաց զմա[յ]եցոցէք ձեռ-
նասուն եւ վիճակի[ա]լ նահանգին...։ Հմմտ.
Թիւտ. Զեռագրաց, 1951, էջ 245։

Յիշատակարան Գրչի.— 1064

Թղ. 282ա2, անկիւնաւոր մանր երկա-
թաղիք։— Ի ՇԺԳ Թուականութեանն Հայոց
դրեցաւ ցանկայի եւ սուրբ Աւետարանս, ի
հայրապետութեանն տեառն Գրիգորիսի, եւ
յինքնակալութեանն յունա[յ]եց թաղաւորին
Տուկիի, ի Վանքս կոչեցեալ Շուխր Խանդա-
նա, ընդ Հովանեաւ սուրբ Սիրոյնի, յաստի-
նորդութեանն հաւր Թումասու։

Արդ աղայեմ զամենեանս որք ընթեռ-
նոյք եւ լուսաւորիք ի սուրբ Աւետարանէս
զյո[յ]գնամեղ զաշխատաւորս զՍտեփաննոս
զգրոցս եւ զծնաւոյս իմ յիշատակի արժանի
արարէք, եւ Ած. ձեզ ողորմեսցի յիւրում
զպատեանն ամէն։

Եւ Քի. փառք յաւիտեանս ամէն.— Տես
Թիւտ. Զեռ. էջ 246։

Յիշատակարան ըստ Գրչի.

Թղ. 282բ1, անկիւնաւոր մանր երկա-
թաղիք։— Յանուն Հաւր և Որդւոյն եւ Սուրբ
Հոգւոյն, մեք եղբարք միախորհք եւ միա-
կրանք, հարազատք կրանաւորք, որոց ան-
ունք՞ Յակովբ եւ Բանեբեգէս եւ Կիպրիա-
նոս ճանաչի, որ եմք ապաստաւորք եւ ծառայք
սուրբ Յակովբայ, որ եմք ընդ իշխանու-
թեամբ Սանուկիեղի որդւոյ Թովհիմի, մեծա-
նուն պատկրի եւ աստուածասէր եւ բարե-
պաշտ տիկնոջն Սկրի (Ս)անուկիւնի, որ աստ-
ցաք զսուրբ զԱւետարանս ի մեր յարդար
վաստակոց յաստուածամէր ընչից ի բարե-
խառութիւն Հոգեաց? մերոց եւ մեր ծնողա-
ցն...։— Հմմտ. Թիւտ. Զեռ. էջ 246։

Յիշատակարան փրկամաւորում.—

Թղ. 282բ2, յոյժ անհարթ դրոյ.— Յա-
նուն Աստուծոյ այս իմ դիր Յոհաննէս երի-
ցո, որ գրել եմ յիշատակարանս տուողին
զԱվետարանս՝ զանուն Կուսանին, եւ հաւր
իւրոյ զՎարդերոյն, եւ զիր ժորն զՈղկան,
որ անմոռաց յեմ, եւ զկնի իմ յով Հաստատի
անխափան եւ անմոռաց յիշէք, եւ Աստուած
զձեզ՝ ի յիւր գալուստն, ամէն. եղիցի եղի-
ցի։ Եւ Կուսանին դստերն յիշեցէք, որ Աստ-
ուած փրկէ զինք իւր զլիսոքն, եւ իւր ողա-
յոք, յաստնվորեալ ի չարէն եւ ի յաւիտենից
գեհենէն, զերդ փրկեց զԱւետարանս ի Մա-
նիքեցեցն եւ ի Թորքերոյն. Աստուած կրկնա-
կի գրերնք փրկէ ամէն։

Յիշատակարանի մոտոգուքեան —

1. Բաքիդաքի Մարտիրոսի.

Թղ. 281բ1, վարը, բոլորդիր. — Արդ ևս Մարտիրոսն Բաքիդաքին նորոգել տուի ըզտուրը Աւետարանն յիշատակ ինձ մեղապարտիս եւ ծնաւդացն իմոց խոնա Սիմաւոնին, եւ մարն իմոյ Հէպաթին, եւ եղբարցն իմոց մանկակոտոր Թորոսին, եւ Աստուածատուրին, եւ ամ. արեանառու մերձաւորաց իմոց, ամէն, Հայր մեր որ. — Հմտ. Թիւս. 260. էջ 247:

2. Կազմող Աստուածատուրի. — 1587

Թղ. 281բ1, վարը, բոլորդիր. — Զվերջին կալմայ զբոլ զԱստուածատուր գեղկելիս, ի Թվիս ՌԱԶիս, յիւնցէ աղաւթս ձեր զմեղաւոր աղբառ Հոդիս, Հայր մեղայիս տուք ողորմիս:

Թղ. 137բ2, բոլորդիր նորակերպ.

Գովեմ ըզքեզ Աւետարան,
դու Աստուծոյ ես բնակարան,
մեղաւորաց յոյս ապաւէն,
մեղուցեղոցս ես փառարան:

Գովեմ ըզքեզ Աւետարան,
Աստուածութիւնն ի քեզ բնական,
Հայր եւ Որդի եւ Սուրբ Հոգի,
Երրորդութիւն միասնական:

Գովեմ ըզքեզ Աւետարան,
մեր ստեղծադիւն եւ հրաման,
աղթածէտաց եւ հիւանդաց,
կուրաց կալաց բժշկարան:

Գովեմ ըզքեզ Աւետարան,
աւետարտ բան ի քեզ կան,
քրիստոնէից դու աւգնական,
յոյս ապաւէն եւ յարութեան:

Գովեմ ըզքեզ Աւետարան,
գի դու բրժիշկ եւ անմահ,
համես գցաւս ի մարդկամէ,
եւ հալածես դիւին ամենայն:

Գովեմ ըզքեզ Աւետարան,
որ գովելու ես դու արժան,
յոյսն ի յուսոյ ի քեզ բնակելու,
յոյսն անքննին Աստուածութեանն:

Երկըրպագեմք եւ դաւանիմք,
զյոյսն անքննին Աստուածութեան,
գի մա միայն է գլմարիտ,
եւ իւր մահն ոչ ոք չկան:

Աստուածատուր այ գերեվար,
է՞ր չես դու լալ ոգորմական,
թէ Տէր մեղա, Տէր ոգորմայ,
Տէր յիս խնայեա Հայր վերական:

Նորագոյն յիշատակարան. — 1880

Առաջին կողքին ներսի կողմը Վահգըւած Թղթիկի վրայ, բոլորդիր:

Ավ. — Նուրբի Սուրբ Աւետարանն ձեռագիր, Թանկարանի Սրբոյն Յակոբայ Վանուց որ ի Սր. Քաղաքն Երուսաղէմ յԱռաքել Սիսակայ Տատեան, ի յիշատակ Տատեան Զարմին: 1880 Սեպտեմբերի 10:

1925

Ա Ս Տ Ո Ւ Ա Ծ Ա Շ Ո Ւ Ն Զ. — 15

երգմկա

ԶԺԸ = 1269

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ. —

Ծաւալ 36×26×13: էջ ԶԺ + 1190:

Պրակներու Թերթերուն քանակը յոյժ անհասար: Պրակաթիւրը նշանակուած են աշակողման վերին անկիւնը, Երկաթալիր,

կարմրադեղով, ինչպէս նաեւ ստորին լուսանցքին բոլորդիր սեւադեղով, Հանգամանք շատ լաւ, լուսանցքները ոչ գերծ ցեցաճարուած են: Նորոգութիւն կրած մեծ խնամքով, Թուղթ կոկեալ՝ ձեռամբ Մխիթրուկ դպրի,

տեղտեղ յաջողապէս նորոգուած: Գրիչք՝ Ա. Մխիթար կրօնաւոր, Բ. Յակոբ կրօնաւոր, Գ. Մովսէս Գրութին՝ խորադիրները, մասամբ սկսողնատողներ եւ գլխատուները կարմիր, մնացեալը սեւ մելանով, երկուսն, 48 տող, տեղտեղ աւելի կամ պակաս (46-49): Բոլորդիր կանոնաւոր: Համառոտագրութիւնք տոյճրական, Ուղղագրութիւն րաւական թերի: Գունաւոր զարդագիր եւ լուսանցադարձ զիբքերու սկիզբը, տեղտեղ լոկ ուրուակի՛ծ կարմիրով՝ առանց զունաւորման, Բազմազոյն կիսախորան կամ գլխազարդ՝ ռմանք անաւարտ, էջ 244ա, 687, 693բ, 723ա, 737բ, 861, 1033, 1053, 1077, 1088, 1100ա, 1103բ, 1129բ, 1163ա: Ուրուակի՛ծ լուսանցակար, Ռուբէն էջ 489, Յովսէփ արքայակերպ ղարդմած 513, Գառն ղենեալ, 1038: Շրջեղազարդ խորան Աբարածոց էջ 1:

Նկարներ.—

1. Մովսէս կը ստանայ Օրէնքը, էջ ԺԶ
2. Յեսու եւ Տիրոջ Հրեշտակը, 195
3. Դատաւորք՝ Գողոնիէլ, Գեղէհոն, Սամսոն, առաջին երկուքը թեթեւօրէն մլնաւորած, զոյները աւրուած, էջ 221
4. Սամուէլ Մարդարէ, 249ա
5. Յոր, կինը, եւ երեք բարեկամները, 465
6. Եսայի Մարգարէ եւ խորանադարձ, 537
7. Երեմիա Մարգարէ եւ խորանադարձ, 583
8. Ուսէլ Մարդարէ եւ խորանադարձ, 647
9. Ամովս Մարգարէ եւ գլխազարդ, 653բ
10. Միքիա Մարգարէ եւ գլխազարդ, 658բ
11. Յովէլ Մարգարէ եւ գլխազարդ, 662բ
12. Աբդիու Մարգարէ եւ գլխազարդ, 665ա
13. Յովան Մարգարէ եւ գլխազարդ, 666ա
14. Նաւուծ Մարգարէ եւ գլխազարդ, 667բ եւ լուսանցք
15. Ամբակում Մարգարէ և գլխազարդ, 669բ
16. Սոփոնիա Մարգարէ եւ գլխազարդ, 671բ
17. Անգէա Մարգարէ եւ գլխազարդ, 673բ
18. Զաքարիա Մարգարէ եւ գլխազարդ, 675ա
19. Մաղաքիա Մարգարէ եւ գլխազարդ, 681բ
20. Դաւիթ Մարգարէ տաւիղ ի ձեռին, 686
21. Սողոմոն Աբքայ եւ գլխազարդ, 745
22. Դանիէլ, Շուշան եւ երկու ծերեր, 791
23. Տեռիլ Եգեկիէլի Գառնկերպեան Կենդանեաց, 812
24. Եղեկիէլ Մարգարէ եւ գլխազարդ, 813

25. Սր. Եւսեբիոս, 902

26. Սր. Կարպիանոս, 903

27. Մատթէոս Աւետարանիչ եւ խորանադարձ, 923

28. Մարկոս Աւետարանիչ եւ խորանադարձ, 955

29. Դուկտոս Աւետարանիչ եւ խորանադարձ, 975

30. Յովհաննէս Աւետարանիչ եւ խորանադարձ, 1009

31. Յովհաննէս ի Պատմոս, Յայտնութիւն, 1035

32. Պատմոս Առաքեալ եւ խորանադարձ, 1065

33. Դուկտոս եւ խորանադարձ, 1134:

Պահպանակ մազադաթեայ սկիզբը եւ վերջը երկուական թերթ, ժանդադոյն թանաքով, երկուսն, մասն երկաթապիր Աւետարանի, վերջնութիւնը պահպանակին ստորին լուսանցքին վրայ, ի վերջ Դուկտոս Աւետարանին կայ Հետեւեալը, բոլորգիւք սեւադեղով.

Աւետարան Դուկա գլուխս ունի ՅՈՒՑ. Աւետարանս զլխաւորոս ԿԵ. վկայութիւնս ԺԲ, տունս ՍՊ. գրեցաւ ի լեզու Յունաց, ի յԱՆՏՈՒՔ քաղաքի, ղինի ԺԸ ամի մերանալոյ Փրկչին մերոյ:

Զհայր Յոհաննէսն եւ զախատաւէրն Մատթէոս կր. եւ ղեկեղեցպան Վարդանն, եւ ղիս ղանպիտան ղրիշտ յիշեցէք ի Տէր, որ ի յաւթար ստրիւ Տէր ողորմի ասէ՝ Աստուած ղիւր արքայութիւնն նմա պարդեւէ ամէն:

Կաշեկազմ տախտակայ ղրորանադարձ, կործքի փակոցին միայ երկաթապիր. Վճռաքել կազմող յիշ. ի Տր. Ստացողք Մարգիս Աբգ. Երզնկացի եւ իր որդին Պր. Յովհաննէս:

Դմոսթ.— Սոյն ձեռագիրն մոնրամանն նկարադրութիւնը կարելի է տեսնել Ֆր. Մուրատի մօտ (Յայտ. Յովհ. Հին Հայ թրգմ., Երուսաղէմ, 1911, էջ 61, 2-622):

ԲՈՒՆԴԱՅԻՆՈՒԹԻՒՆ.—

էջ Ա-ԺԲ, դատարկ:

1. էջ ԺԳ1.— Համարք Աստուածաշունչ գրքոց, ըստ արիմանի ճառից համարեց գրւած, սակայ ղիւրագիտ լինելոյ դոր եւ կամեցիս.— Կարծարդեղով գրեալն է ցուցադէ ղիւրաքանչիւր ղիւրս Աստուածաշունչ ղըրոց թէ ի քանիս լսմանին, եւ ղայն որ միտ-

ուրակի է. իսկ սևազեղովն ցուցանել զթիւ
համարոյն ըստ ի կարգի, սկսեալ ի միակէն
մինչեւ յաւարտն, զի յորում զիւրք, զոր զյ-
լուի եւ խնդրեացես, զիւրաւ զացես, եւ մի
չբջկում զզիւրք մատնաչխաւ առնիցես, եւ ի
յամեն ձանձրացիս :

Էջ ԺԴ-ԺԵ, դատարկ :

2. Էջ 1, զունաւոր մեծ զարդարերով .
— Ի սկզբանէ արար Ած. զերկին եւ զ. :

3. Էջ 48ա. — [Եւք] — Այս են անուանք
սրդոցն Խարայէղի . . . :

4. Էջ 92ա. — ՂԵՆՈՒՄՆԱՅ — Եւ կոչեաց
զՄովսէս, եւ խաւսեցաւ Տէր ընդ Մովսէսի
խորանէն յիկայութեան եւ ասէ . . . :

5. Էջ 122ա. — Թիւք. — Եւ խաւեցաւ Տէր ընդ Մովսեսի յանապատին Սինաի, ի խորանին վկայութեան...

6. Էջ 161բ. — Երկրորդում Արիմաց. — Այս են պատգամք զոր խաւեցաւ Մովսէս ընդ ամենայն որդիւն Իսրայէլի...

7. Էջ 195բ. — Յետու որդի Նաւայ. — Եւ հղեւ յետ վախճանելոյն Մովսէսի ծառայի Տեառն...

8. Էջ 221բ. — Դատաւորք. — Եւ եղեւ յետ վախճանելոյն Յեսովա հարցանէին որդիքն Իսրայէլի զՏէր եւ ասէին. . . . Եւ այր իւրաքանչիւր զհաճոյ աչաց իւրոց առնէր:

Առաջի դատաւոր Գողոնիէլ որդի Կինեղի. Յետ Ը ամի ծառայելոյ Քուսարաթիմա դատել զԻսրայէլ ամս և: Արդ ի ցեղէն Բեն-իամենի, յետ ԺԼ ամի ծառայելոյ Եպղոմ թաղաւորին Մովարու դատեաց զԻսրայէլ ամս 2: Դերբա եւ Բարաբ ի ցեղէն Նեփթալիմայ: Յետ Ի ամի ծառայելոյ Իարին թաղաւորին Քանանու, դատեց զԻսրայէլ և ամ: Գեղէն ի ցեղէն Մանասէի, Յետ Ե? ամի ծառայելոյ Մաղիամու դատեաց զԻսրայէլ և ամ: Արիմեիւք եղբայրասպանն երեք ամ: Թուդա? ի ցեղէն Իսաքարու դատեց զԻսրայէլ Ի? ամ: Յարի Դադաղացի, դատեց զԻսրայէլ ԻԲ ամ: Յեփթաէ Գաղաղացի, Յետ ծառայելոյ որդւոցն Ամմոնի ԺԼ ամ: դատեաց զԻսրայէլ 2 ամ: Եսէոն թէթղէնացի է ամ: Եւ լոմ Զաւրոդնի Ժամ, Աղովն որդի Ելիքէ Ը ամ: Սամիսոն ի Դանա, յետ և ամի ծառայելոյ այլադպեցն, դատեց զԻսրայէլ Ի ամ: Կարծել յետ այսոր անշան դժամսն, որպես յառաջն ի Յետու մինչեւ ցԳողոնիէլ, իսկ նշանել Ժամք դատաւորացն ամք նԺ (էջ 244ա):

9. Էջ 244բ. — Հոսիք. — Եւ եղեւ յաւուրս դատաւոր դատաւորացն եկն սով յերկիրն...: Հոսեթ Հան Դաւթի արքայի, որ ըստ մարմնոյ աստուածահայր կոչեցաւ, եղիցի, եղիցի:

Վասնիյի յերկուս զիրս առ ի Հերբայեցեացն պատմութիւնս բաժանելոյ, զի քսան եւ երկու նշանադրովք վարէին Երբանցիք առորոց և քաղղէացեաց լեղուն նշանակեալ: Քանզի նոքա յովսիպոսն մատն են Յերբայեցեաց

բարբառն, եւ զոյդ նշանադրաւք վարին, բարբառեալ նոյնպէս, բայց զրեն այլափոխ նկարագրովք: Եւ ոչ միայն՝ այլ եւ Սամարացիք եւ զմովսէսեան զհինգ աւրինաւորն քսան եւ երկու նշանադրաւք զրեն՝ կերպարանաւք միոյն, եւ խեցիկեկիւսաւք այլափոխեն:

Իսկ բաղումք պնդին որպէս թէ եւ ի ճմբարտ րանն Ելրի դպրի եւ արինապատմին՝ յետ առնելոյն զԵրուսաղէմ, եւ վերաւորին տաճարին ի Զարարաբելի շինելոյ, այլ նշանադրս Երբայեցեաց ցուցանել թող դատաշինան, որովք մինչեւ ցայժմ վարին: Քանզի նոյնպիսի արարածոցն, եւ ըստ առաջին Երբայեցեաց հասարակ եւ նոքա նկարագրովք նշանադրաց ունէին դատաշինն: Նաեւ զիրս թուոցն նոյն ի եւ Բ զիրք ի նշանադրին դաւանին, որ խորհրդամբ զղեւտացեացն եւ զպահանայիցն ցուցանեն զդժմարութիւնս, եւ չորեքրեանն դանուն Տեառն՝ ուրիշ ուրիշ յունարէն զիրս տակաւին:

Եւ Խաիաս աս աւ ի Հին աւրինական զրեալ զտանեմք, նոյնպէս եւ զսագմոն զինեորդն եւ Զերորդ եւ Զերորդ եւ զուրիւր զտանեորդ եւ զհարիւրերորդ եւ զիմերորդ եւ զԻր, որ թէպետ եւ այլափոխ չափաւք զրեալ տեսանեմք, սակայն նովին թուով նոյն նշանադրաց, որ կարգեալս եւ եղեալս զտանեմք, նաեւ զողորսն Երեմիայի եւ զադաթս նորա, եւս եւ զմատ ի կատարած առականցն Սողովմոնի: Երբմէ վայրէ ասէ թէ՛ կին ժրադուխ, դտանիցէ նովին նշանադրաւք եւ նկարագրովք զատուցետս զտանել:

Եւ Հինգ զիր առ ի նոցանէ կարծի թէ կրկին իցէ, Քաւն, Սեմն, Նոնն, Փէն, Սաղէն, եւ այնու նշանադրաւք այլ ի սղորանն յոր զրենն վարին Երբանցիք, եւ այլ աղդ ի միջոցի, եւ այլ աղդ ի կատարածի. վասն որոյ եւ Հինգ զիրք ի բաղմաց կարծեցան լինել կրկին, Սամուելին եւ Մաղաքիայն եւ Դաբերեմիայն եւ Ելրին եւ Երեմիային՝ հանդերձ որովք:

Արդ որպէս ցուցաւ թէ քսան եւ Բ նշանադիրք են, որով զրեալ ամենայն ինչ Երբայեցեղէն, յառաջ եկեալ բարբառով, հասին նոյնպէս ԻԲ զիրք Աստուածակերտ գուժարութիւնն թուի ընդ ամենայն ըստ նշա-

նապրաց, որ խելամուտ առնեն ուսուցանել Վլադուծայ եւ արտապաշտաւն լինելոյ, առ ի խրատելոյ զոսակաւին զմատաղացոյն եւ զկաթնակեր բառս մարդոյն:

Արդ թուեն երբանցիք զյիւրս զայս (ի) ձեւ աւերակի, զատաջինն անուանեն Բրեւից, զոր մեք Արարածս կոչեմք. եւ զերկրորդումն եղէնմովթ, զոր մեք եյս ասեմք. եւ զերրորդն, որդիեկրա, զոր մեք Ղեւտական անուանեմք. եւ զչորրորդն Նուախեղաբեր, զոր մեք Թիւս անուանեմք. եւ զհինգերորդն Դարաիւմ, զոր մեք Երկրորդումն Աւրինաց կոչեմք: Սոքա Հինգեքեան են զերք Մովսեսի, զոր ճշմարտիւ երբանցիք Աւրէնս անուանեն:

Եւ երկրորդ դումարութեան առնեն լուկիդրն եւ թուեն զյիւրսն Յեսուայ որդւոյ Նաւեայ, որ առ երբայնցւոցն Յովսէփէն ենուն անուանեն: Ապա զՍոթթիւմն որ է զատաւորացն, եւ ի նոյն յարե(ա)ն զՀռութ, զի որ ինչ ի ժամանակս զատաւորացն եղեւ պատմէ: Եւ երկրորդ զՍամուէլ, զոր մեք յառաջին եւ յերկրորդ թագաւորութեան Համարեմք: Եւ չորրորդ զՄաղաքիւմ, որ է թագաւորութեանցն, որ յերրորդում եւ ի չորրորդումն թագաւորութեանցն կատարի: Բայց առաւել ճշմարտագոյն Մաղաքիւմ, այսինքն է թագաւորաց կոչել, քանզի Մաղաքիւմն որ նշան է թագաւորութեանցն, քանզի ոչ էթէ զայլ եւ այլ ազգաց թագաւորութեանցն նշանակէ խմբադիրն, այլ զմիոյն Դարայկական(ն, որ ի վերա երկոյտասան ցեղիցն սահմանակ էր: Հինգերորդ զՅեսուայեան, յեցերորդ զԵրեմիային, եւ թերրորդ զԵզեկիէլին, ու թերրորդ զԻԺտասան մարդարէիցն, զոր Թաբէասարն կոչեն:

Երրորդ դարձեալ դումարութիւն երբայնցւոց, զոր Սքազիւրսն կարգեն: Եւ այնք առաջին զՅովքն դնեն, եւ երկրորդ զԴաւիթ, եւ Հինգ մատուապութիւնս եւ զԹուոց զիւրսն թուեն, եւ երկրորդ զՍաւադովին: Երրորդ զԱռակացն, զոր նոքա ամառադաւթ կոչեն: Եւ զԵկեղիառոտս, զոր նոքա կոչեղէն անուանեն: Եւ զԱրճնութիւն Աւսնութեանցն, զոր նոքա Սիր աջ Սիրիւմ կոչեն: Վեցերորդ զԴանիէլն: Եւ թերրորդ զԳաբէսիւմն, որ նշանակէ զբանս աւուրց: Բայց

յայտնագոյն ասիցէ ոք Պատմութիւն Ժամանական, որ Գիրք Մնացորդացն անուանեն, եւ զերկոսեանսս յզմապրեցւանի առ ի մէջ: Ու թերրորդ զԵրբին, եւ այն առ ի յունաց եւ Հռոմայնցւոց յերկու զիւրս բաժանեալ է: Թերրորդ զԵսթերայն:

Եւ այսպէս դումարեն միանգամայն Հրեայ աւրէնագրութեան զերք Իմ ընդ ամենայն, Մովսէսի Հինգ, Մարգարէիցն Ը, Սքազիւրացն Թ:

Բայց ոմանք զՀռութ եւ զԵրեմիւմ ընդ մարգարէս կարգեն, եւ ընդ նոսա Համարին զի այնու կարասցեն զՀնոյ աւրէնագրութեանն ի զիւրս թուեալ:

Եւ արդ պարտ է զիտել զասացելոցս, զի որ արտաքոյ քան զայս դումարութիւն պատհիցին զերք ընդ անուանելի յայտնութիւնսն ի Հարիէ Համարէ: Եւ Իմաստութիւն Սողոմոնի, զոր բազումք նորա անուանեն, եւ Յիսու Սկրաթոյ, եւ Տուդիդ, եւ Տուրիայ, եւ Հովիւք, շեղեն արժանի կանային:

Բայց զՄակարայնցւոց զատաջին զիւրսն զտաք զրեալ երբայնցերէն, եւ զերկրորդն յունարէն, որպէս եւ անդոստին ի խաւսիցն է նշանակեալ.— Հմմտ. Թ. 1699, Ե. Հատոր, էջ 573-574:

10. էջ 249.— Թագաւորութեանց Առաջին սկիզբն.— Եւ այլ մի էր յԱրիմաթեմայ ...:

11. էջ 281.— Երկրորդ Թագաւորութիւն.— Եւ յետ մահուանն Սաւուդայ ...:

12. էջ 308.— Թագաւորութիւն Երրորդ.— Եւ արքայ Դաւիթ ծերացեալ եւ անցեալ զաւուրք ...:

Մամթ.— Որոգինեան աստղանիւր կրտսեանն մեծ թիւով, է, Ը, Թ, ԺԸ, Ո, ԾԶ, Հատուածներուն մէջ, Համաձայն Զօգրայեան Հրատարակութեան:

13. էջ 339.— Թագաւորութիւն չորրորդ:

Մամթ.— Դարձեալ կր նշանակենք այն Հատուածները որոնց մէջ մեծ թիւով աստղանիւր կան. Դ, Ծ, ԿԸ:

Նկատ.— Գլխ. 20, Հմբ. 21. Եւս նշեալ եզրակէս ընդ Հարս իւր, եւ թաղաւորեալ Մամթոէ որդի նորա ընդ նորայ: Ընդ-

դժեւակ անունը քերուած ջնջուած է մեր ձեռագրին մէջ:

14. էջ 369ա.— Գլուխ առաջին մնացորդաց.— Աղամ, Սէթ, Ենովս, Կայինան, Մադադալ, Յարեդ, Ենովս, Մաթուսաղայ, Սամեթ, Նոյ, Ենեմ, Գամ, Յարեթ: Որդիք Յափեթայ, Գոմէր, եւ Մադովք, եւ Մադայ եւ Յաւան եւ Թովրէյ եւ Թիրայ... — Հմմտ. Գիրք Միացորդաց, Գր. իսլաթեանց, Մոսկուա, 1899, էջ 1:

15. էջ 395ա.— Գլուխ Երկրորդ Մնացորդաց Թագաւորութեանց.— Էւ դաւաքացաւ Սողոմոն որդի Դաւթի ի Թագաւորութեանն իւրում...:

էջ 426բ, գունազեղ գլխադարձին գործ բոլորգիր մանր.— Տեառն Սահակա կաթողիկոսի զՄնացորդս յետոյ ամենայն մարդարէից է Թարգմանեալ:

16. էջ 426բ.— Եզրաս Առաջին.— Եւ արար Յովսիա Թադաւոր ըզգաթիկն Տեառն Յերուսաղէմ...:

17. էջ 441բ.— Եզրաս Երկրորդ.— Յաւանուամ ամին Կիւրոսի արքայի պարսից, ի կատարել բանի Տեառն...:

18. էջ 450բ.— Բամբ Նեեմիայ որդո Աքազի.— Եւ եղև յամսեանն Բաղսեւ, յամի քահաներորդի Արտաշէսի արքայի...:

էջ 463բ.— Գլխ. ԺԳ. 27.— Եւ արդ մի լոնցայց եթէ ոք արասցէ զանպիսի մեծ չարութիւնս ... եւ արասցէ կին ալլայդի եւ յորդիոցն Յուդա եւ յեղիսաբայի մեծ քահանային... եւ ետու կալմ պատրաստ բերել զամենայն փայտ ողջակիղացն յիւրաքանչիւր ժամանակս, եւ դատաջաւորս պտղոյ իւրեանց: Յիւնացէ դիւ Աստուած մեր յամենայն բարութիւնս արքայութեան ամէն.— Հմմտ. Զօհրապեան, Բ Հատոր, էջ 455:

էջ 464, դատարկ մեծադրոյ մասամբ:

19. էջ 465ա.— Յալք.— Այբ ոմն էք յովսիտ աշխարհի, որում անուն Յովք...:

ԿՏԱԿԻ ՆԱՀԱՊԵՏԱՑ.— 3

20. էջ 489ա.— Գիրք Մնացորդաց՝ Խաւս Խոսեմի Կոտակի.— Հրաման Կոտակի Կոտակի, որ պատուիրեաց որդոցն իւրոց աւաջ քան լմեռանելն իւր, ի հարկուր եւ ի քրտան եւ ի հինգ ամի կենացն իւրոց, զկի իւրկորդ ամին մահանելոյն Յովսեփայ...:

— Հմմտ. Անկ. Գիրք Հին Կտակարանաց, Կենեակի, 1896, էջ 27:

21. էջ 490բ.— Կոտակ Շմաւոնի.— Հրաման բանից Կոտակի Շմաւոնի, զոր խաւսեացաւ ընդ որդիոն իւր յառաջ քան զմեռանելն իւր, ի հարկուր եւ քսան եւ ի հինգ ամի կենացն իւրոց...:

22. էջ 492ա.— Կոտակ Ղեւէ վասն Գաւանայութեան ամբարտա.— Հրաման պատուիրանոյ բանից Դեւայ, զոր ինչ սրդոց իւրոց զմահանելն իւր... — Հմմտ. The Testament of Levi, By Michael E. Stone, Jerusalem, 1969, p. 54:

29. էջ 507բ.— Կոտակ Ասերա, վասն Երկրիմութեան, Զարութեան եւ Առաքինութեան:

30. էջ 508բ.— Կոտակ Յուսեփ վասն Նախնան.— Հրաման պատասխանեց Յովսեփ իւրեւ հանդերձեալ էր մահանել...:

31. էջ 512ա.— Կոտակ Բեմիամեմի ԲԺ աներորդ.— Հրաման կոտակի Բեմիամեմի զոր պատուիրեաց որդւոց իւրոց...:

32. էջ 513բ.— Սրբոյն Եփրեմի ի Յուսեփ Եթիմ վախանգի.— Աժ. Արքաւամու, Աժ. Սահակա, Աժ. Յակոբյա, որ ընդդեցեր զաւակն ծառայից քոց սրբոց, որք սիրեցին զքեյ, պարզեւեւա եւ ինձ վրկիչ, զի ըղխեացն եւ յիս ցնչուղք շնորհաց քոց առատապէս. որովս զի կարացից տալծառապոյնս եւ մեծապոյնոս պատմել զհանդիս ամկնալան Յովսեփայ: Եղիւյն միշտ պարկեպտին, որ միանգամայն եւ ցուի ծերութեան էր հայրապետին մերոյ սրբոյն Յակոբյա: Սա ինքն մանուկ սա ի նորահասակի տալուրէր զերկրորդ զղալուտոն Գի. Նիարադեց. առաջինն եղել ի կուսէն Մարեմա, զհանդերձեալն զորձեալ զոյլ հարկանել զընդհանուրս: Արդ ալուսեւեւ իւրեւ զսիրելիք Գի. հաստուտուն Եղիալ Նոյով, որպէսպի առանց չալաւ ցածուկ լինելոյ, յսել եւ տեսանել զալալիսի զործառնութիւն մանկանն... . . . եւ ոչ իշխեալք հայեւք չունելով զլուսնսն ի վեր ամենեւին բացարանելք ինչ, զիտացելք ստուղապէս զլուսնանց զմեղան. . . (էջ 514ա).— Հմմտ. Հետապայ Թ. 1934, Զեռ. Թղ. 38:

ՊԱՏՄ. ԱՍՄԱՆԹԱՑ.— 2

[Առաւելք], սկիզբը թերի.

էջ 521ա.— ...ի դիւերի ընդ Ասանէթա ծննալ, եւ ամէնեքին դեղեցիկէք որպէս զաստեղս երկնից, եւ այր ոչ խաւէր ընդ նոսա ամենեւին, եւ ոչ մանուկ արույ, եւ էին պատուհանք երեք մեծ սենեկին Ասանէթա, յորում կուտութիւն նորա զարմանէր. — Հմմտ. Անկ. Գիրք Զին Կտակարանաց, էջ 154:

էջ 522ա.— Եւ պտակառէր Պետարէլ զարձակալ խառնիլ ընդ դտեղին լուրջ վասն Յովսեփա. զի յանդգնաբար ամբարտաւանութեամբ եւ բարկութեամբ արար զպատասխանիսն, եւ ընթանա ի ծառայիցն Պետարէլի երկրաստարդ մին եւ ասէ. Ահաւառիկ Յովսեփ առ զուրս բանդին մերձ կա: Եւ փախելալ Ասանէթ յերեսաց հաւր եւ մաւր իւրոյ, յորժամ լուսն զբանս զայս զի խաւէին վասն Յովսեփա, եւ ի յիւրնատունն եմուտ ի ունեկալի իւր... — Հմմտ. նոյն, էջ 158-159:

էջ 523ար.— Մի զուցէ կերէցեն չունք իմ յնթերացս, եւ յողջկիպաց կոռցն. այլ կերէցեն զնա չունք աւտարտիւք, եւ եղեւ յետ յայտրիկ ա'ն Ասանէթ զբերցն, զոր ելից մախրովս եւ արկ ի վերա տանն յատակին, եւ կակեց զմաշկ քրձին ընդ մէջն աւճաւ, եւ յունծի զՀիւսակս Հերացն արկ մոխիր ի վերա Հերաց զլիւռն իւր, եւ ցնդեց զմոխիրն ընդ մէջ զլիւռն, եւ քակեց ձեռաւքն զկուրծսն, եւ ելաց լալումս մեծ եւ դառնապէս զդէշերն զամենայն կոծելով մինչեւ ցառաւաւտն... — Հմմտ. նոյն, էջ 165-166, եւ լս.:

էջ 530ր.— ...եւ եղեւ յետ յայտրիկ եմուտ Յովսեփ առ Ասանէթ, եւ յղեցաւ Ասանէթ ի Յովսեփա, եւ ծնաւ զՄանասէ եւ զԵփրեմ ի տան Յովսեփա. — Հմմտ. նոյն, էջ 186 եւ լս.:

Արիմոնքիւն խոստովանութեամբ Ասանքա.— Մեղա մեղա առածի քո բազում յանցեալ, եւ Ասանէթ Ղուստոր Պետարէլի բոմին Արեգ քաղաքի, Աստուծոյ, որ վերակացուն էր ամենայնի... — Հմմտ. նոյն, էջ 187:

էջ 531.— ...Մեղա, Տէր, մեղա առաջի քո բազում յանցեալ. այլ եղեց հարսն որդոյն մեծի թագաւորին:

այլաբանութիւն:

Մինչեւ եկն Յովսեփ զաւրաւորն Աստուծոյ, նա ինքն իւրոյ զիս ի զաւրութենէ

իմէ, եւ խոնարհեցոյց զիս ի յամբարտաւանութենէն իմէ... — Հմմտ. նոյն, էջ 188:

էջ 534ա.— ...եւ յարեաւ փարաւոն յաթոռոյն իւրոյ, եւ երկիր եղաւ Դեւէ յերկիր: Եւ յերբորդում աւուր մեծաւ որդին փարաւոնի. փառք Աստուծոյն մերոյ, ամէն. — Հմմտ. նոյն, էջ 198:

էջ 534բ, զատարկ, Յաջորդ թերթը արմատն կտրուած, Ապա կու գայ ի Դ պրտիր, որուն կարմրատառ համարադիրը սխալմամբ զրուած է ի Բ:

33. էջ 535ա.— Մարգարէութիւն Եսայիա.— Ամբաստանութիւն զԵրանէլ... — Ա. Մ. Գրուիսներ:

էջ 536բ.— Տեոխի Եսայիա որդւոյ Ամոնա, զոր ետես ի վերայ Հրեաստանի եւ ի վերայ Երուսաղէմի, ի թագաւորութեանն Ողիւի, եւ Յովաթամու, Ախազու, եւ Եղեկիւ, որ թագաւորեցին Հրեաստանի.— Փառք թագաւորին Քրիստոսի:

էջ 537, կարմրատառ, բոլորովոր.— Մարգարէութիւն Եսայիա որդւոյ Ամոնա, ամբաստանութիւն զԵրանէլ, եւ զուշակումն յիշտացն որ նոցա հասանելոյց էին:

էջ 537ա, կարմրատառ երկաթագիր.— Լուր երկին եւ ունկն զիր երկիր...:

էջ 580բ.— ...եւ եղիցին ի տեսիլ ամենայն մեծեցեաց:

էջ 581-582, զատարկ:

34. էջ 583.— Մարգարէութիւն Սրեմի իայի Սրբոյ Աստուծոյ.— Պատգամն Աստուծոյ որ եղեւ ի վերայ Երեմիայի Քեղեմա...:

Մանթ.— Որոյնեան աստղանիշեր կը զտնուին Հետեւեալ հատուածներուն կից. Ը, Թ, Ժ, ԺԸ, Ի, ԻԶ, ԻԹ, Լ, ԼԱ, ԼԲ, ԼԳ, ԽԲ:

էջ 635բ.— ...եւ փոխեաց զպատմուածն բանդին նորա, եւ ուտէր նա հաց հանապազորդ, զոր տային յարքայէն Բարեկացեոյ աւր ըստ աւրէ մինչև զաւր մահու զամենայն աւուրս կենաց իւրոյ:

35. էջ 635բ, առանց վերնագրի.— [Թուղթ Բարուքայ]:

Եւ այս են բանք թղթոյն զոր զրեաց Բարուք որդին Շերեա...:

էջ 639ա, ստորտուր, կարմրատառ.— Գրեցաւ արիմաիս այս ի չորեքնիմ արիմակ Եկեղեցեաց Երուսաղէմի Բարուք:

36. էջ 639ա. — Ողբք Երեմիայի, կը-
ցուրդ. Մեղաք ամառիմեցաք, եւ դու ոչ գը-
յաքցար ի մեզ. — Եւ եղեւ յետ գերութեան
Իսրայելի, եւ աւերածոյն Երուսաղէմի, Նը-
ուեր լայր եւ ողբայր Երեմիա Մարգարէ,
զոգրոս զայս ի վերայ Երուսաղէմի և ասէր. . .

37. էջ 644ա. — Ազաւթք Երեմիայի. —
Յիշեալ Տէր որ ինչ անցք անցին ընդ մեզ. . .
էջ 644բ. — Կատարեցաւ Մարգարէու-
թիւն Երեմիայ առն Աստուծոյ. Գրեցաւ աւ-
րինակս այս ի չորեքինէ արինմակէ Եկեղեց-
ւոյն Երուսաղէմացոց:

38. էջ 644բ. — Մահ Երեմիայի Մար-
գարէի Սրբոյն Աստուծոյ. — Երեմիա Մար-
գարէ էր յԱնաթոյթա, ի յաղկէ քահանա-
յից, ի ցեղէ Դեւայ, ի Տափնաղ Եդիպտաց-
ոց. քարկոծեցաւ ի ժողովրդեանէն եւ անդ
մեռաւ, եւ կա մերձ յապարանոն փարաւով-
նի, զի Եդիպտացիքն մեծարեցին զնա. քան-
զի յաղում բարիս պտին նոյաւ: Քանզի յա-
կաւթս եկաց եւ քարքէն ի նոցանէ մերձեցան
և ջուրոյն պաղտնէն, զոր եդիպտացիքն եփ-
րտան իրէնէն, եւ կորկոզկոտ, որք միտնկա-
մոյն հաւատացեալք Աստուծոյ մինչեւ ցա-
յաւուր: Եւ առն(ալ) ի հողոյ տեղւոյն զվէրս
քարքիցն լռչկէին եւ զրապում պաղտն իսկ
զայն ջուրոցն զպաղտն փախստականս առ-
նէին:

Բայց սա ի քաղաքին ի ծառայից անտի
Պաղտէի, յարանց ծերոց անտի՝ թէ Աղէկ-
ոսեղը Մակեդոնացի եհաս ի տեղի մարդա-
րէն, եւ յԱղեքսանդր փոխեաց զնշխարս ոս-
կերտոցն, եւ մեծարանաւ շուրջ զքաղաքաւ:
Եւ արդեւան յերկրէն զպղտնէ քարքիցն. նոյն-
պէս եւ ջուրոցն, զի ասէին անտանեալ Սա-
ղովյացիս, որ են աւժամարտք, զորս ածես
յարքուչ աշխարհն, զիդպարտացիոն, ուստի
եւ Սաղովյացիս կոչէին, այսինքն յաղտնաղ-
մոնէ Մակեդոնացոց. . .

Սոյն Երեմիա, յառաջ քան զաւեր տա-
ճարին յափտակեաց զտապանակն աւրինաց,
եւ արար նմա ընկղմեալ ի վիժի, եւ ասաց
ցմատակալսն՝ եթէ զնաց Տէր ի Սիովնէ
յերկրին, եւ զարձնալ եկեսցէ զաւրութեամբ
եւ նշանակ պալտեանն նորա այս լինիցի
ձեզ: Յորժամ ամենայն աղզէ երկիր պաղա-
նիցն փայտի, եւ զտապանակն ոչ ոք հանի-
ցէ, բայց եթէ Ահարոյն, եւ զտախտակն ուր

ի նմա ոչ ոք բացցէ ի քահանայիցն եւ ի մար-
դարէից, բայց եթէ Մովսէս ընդրեալն Աս-
տուծոյ: Եւ ի յարութեանն նախ տապանակն
յարեցէ, եւ ելցէ ի վէմէ անտի. . . : Եւ մին
չեւ ցայժմէ վէմն յոնապատի անդ ուր զու-
ռաջինն զործեցաւ տապանակն. . . : Եւ ետ
Ած. շնորհս Երեմիայի. . . զի լինիցի հաղոր-
դակից Մովսէսի. եւ ի միասին են մինչեւ
ցայտաւր. . . եւ Քի. Այ. մերոյ փառք յա-
ւիտեանս ամէն:

էջ 645 - 646, զատարկ:

էջ 647, խորանայարդի կամարին մէջ.
— Անուամբ երկուտասան Մարգարէիցն, յի
ուստից էին եւ ուր մեռան եւ որպէս. Ուսէլ,
Ամոյս, Միքիա, Յովել, Արդիու, Յովնան,
Նաւում, Ամբակում, Սոփոնիս, Անդիա,
Ջաքարիա, Մաղաքիա:

39. էջ 647բ. — Մարգարէութիւն Ովսէի
— Բանն որ եղեւ առ Ովսէն որդի Բեբեա յա-
ւուրս Ողիւ. . . :

40. էջ 653բ. — Մահ Ովսէի Մարգարէի
— Ովսէ էր ի Բեթղեամիթա, ի ցեղէ Իսա-
քարա. . . :

41. էջ 653բ. — Մարգարէութիւն Ամով-
սա. — Պատգամք Ամովսա որ եղեւ յակկարիմ
ի Թեկուրիա. . . :

42. էջ 658բ. — Մահ Ամովսա Մարգա-
րէի. — Մովսէս էր ի Թեկուրա, եւ Ամուսիա
քուրմ Բեթեալ, յաճախ Թոպելով շարշար-
եալ ըսնա, եւ մինչդեռ կայր եւս լռեց ի նա՝
զարձեալ յետոյ որդին Ամասիա ըրոյ ջախ-
ջախեալ զծամելոս նորա: Եւ այնպէս մեռաւ
եւ բերաւ յերկիր իւր եւ Թաղեցաւ ի Ներքոյ
Թեկուրա. — Հմմտ. Անկ. Գիրք. Հին Կտա-
կարանաց, էջ 209 եւ լւ.:

43. էջ 658բ. — Միքիա Մարգարէ. — Եւ
եղեւ բան Տեառն առ Միքէ Մորատացի յա-
ւուրս Յովաթամու. . . :

44. էջ 662բ. — Մահ Միքիա Մարգարէի
— Միքիա էր ի Մարովթա, ի ցեղէ Եփրե-
մի, բաղում ինչ արարեալ նորա ընդ Աքարա,
ոպանաւ ի Յորովում որդւոյ նորա՝ ընկեցիկ
եղեալ ի վաթէ, վասնզի յանդիմանէր զնա
վասն ամպարչտութեան նորա: Եւ մեռաւ եւ
Թաղեցաւ յերկրի իւրում միայն, մատի ի չի-
րիմ Ենտիկիմայն. — Հմմտ. նոյն, անդ:

45. — էջ 662բ. — Մարգարէութիւն Յու-

վիւս — Պատրիարք Տէառն որ եղիւ առ Օս-
 Տիւղի Աբղիս. Այսպէս առ Տէր Ան. Գեղարի
 իւր ի Բաբելոնի... :
 46. — Կը 665ա. — Սաե Թուիլիլ Մարգա-
 թիւ. — Յոյն ի իտալական Բորնել, յայտ-
 առնելով իւր ի Սկիֆիա, յայտարարե-
 իւր ի Բաբելոնի. առ իւր հարգարարութեամբ
 ի տղայացեալ իւր ի Սկիֆիա, իւր ի Սկիֆիա.
 47. Կը 666ա. — Աբղիս. — Սաբարաբիլ —

կրեաց յԱքայաբ վասն Եղիաի, եւ Հոգի սուրբ բղխեաց յԱրդիու եւ մարգարէանայր։ Մեռաւ խաղաղութեամբ եւ թաղեցաւ ընդ Հարս իւր։

49. էջ 666ա. — Մարգարէ Յովնան. — Եւ եղև րան Տեառն առ Յովնան Ամթեա եւ աւել. . . :

50. էջ 667բ. — Ման Յովնանու Մարգարէի. — Յովնան էր ի Կարիաթ ամաւուսա, որ է մերձ յԱղովտոս, մաւտ ի քաղաքն ալլաղգեաց, որ է ի ծովեղբին. . . :

51. էջ 667բ. — Նաւում Մարգարէ. — Առած Նինուէի. . . :

52. էջ 669ա. — Ման Նաւում Մարգարէի. — Նաւում էր յեղկեսա, որ է յայնկոյս Յարգանանու, ի Բեթարբի, ի ցեղէն Սիմոնի

53. էջ 669բ. — Ամրակում Մարգարէ. — Առած դոր ետես Ամրակում Մարգարէ. . . :

էջ 670բ. — Ազաթք Ամրակումա Մարգարէի, Երգելով. — Տէր զԼուր քո լուս եւ երկեսա. . . :

54. էջ 671ա. — Ման Ամրակումա Մարգարէի. — Ամրակում էր ի ցեղէն Սիմոնի, յաղարակէ Բեթսաւաբայ. . . :

55. էջ 671բ. — Սափնիա Մարգարէ. — Բանն որ եղև առ Սոփնիա Գուեսա. . . :

56. էջ 673. — Ման Սափնիա Մարգարէի. — Սոփնիաս էր ի ցեղէն Սիմեոնի, յաղարակէ Սարաթա. . . :

57. էջ 673ա. — Անգէաս Մարգարէ. — Յամին երկրորդի Դարեհի արքայի. . . :

58. էջ 674բ. — Ման Անգէի Մարգարէի. — Սա էր ի ցեղէն Ղեւա. . . :

59. էջ 675ա. — Զափաիա Մարգարէ. — Յամսանն ութերորդի, յամի երկրորդի Դարեհի. . . :

60. էջ 681բ. — Ման Զափաիա Մարգարէի. — Սա էր յազգէն Ղեւա, եւ ծնաւ ի Գաղղի, յերկրին Գաղղեսացիոց, եւ եկեալ յերկրէն Գաղղեսացիոց չառ մարգարէացաւ վասն ժողովրդեանն. . . :

61. էջ 681բ. — Մազափա Մարգարէ. — Առած րանի Տեառն ի վերայ Իսրայելի. . . :

62. էջ 683բ. — Ման Մազափա Մարգարէի. — Սա յետ զարժի դերութեանն ծնանի ի Սոփիերա, յազգէն Ղեւա. . . :

էջ 684բ. — 685, զատարկ։

63. էջ 687ա. — Առանց վերնագրի. — [Սաղմոս]. — Երանեալ է այր որ ոչ զնաց ի խորհուրդս ամպարչոաց. . . :

էջ 744բ. — Այս սաղմոս ինքնագիր Դաւթի է արտաքոյ թուոց, ի ժամանակի զի ել նահապետակ ընդդէմ Գողիաթու, առաջի Շաւուղի։

64. էջ 745. — Առաւիք Սողովմոնի որդւոյ Դաւթի. — Զանաչել զիմաստութիւն եւ զիրատ, իմանալ զբանս Հաննարոյ. . . :

65. էջ 768բ. — Ժողովոյ։ Բանք Ժողովոյ որդւոյ Դաւթի քաղաքի իսրայէլի Երուսաղէմի. — [Ունայնութիւն ունայնութեանց ասաց ժողովոյն։ Ունայնութիւն ունայնութեանց ամենայն ինչ ընդունան է։ Զի՞նչ սուսեղութիւն է մարդոյ ամենայն ի վաստակս իւր զոր վաստակի ի ներքոյ արեւդական։ Աղղ երթայ եւ սղղ զա եւ երկիր յաւիտեան կա. . . :

66. էջ 776ա. — [Գիտացի զի մարմին սրաւացուցանէ զմանկութիւն. . . : — Հմմտ. Զօհրապեան, Գ. Հատոր, էջ 232։

էջ 776բ. — Առ Յոյն երբեմն կայր սա ի յերգս Երգոց։

Արեւմտաքիւս Արեւմտաքեանց որ է Սոսովմոնի Երուսաղէմ։

[2]ամբուրեացէ զիս ի Համբուրեց ընդունոյ իւրոյ. վասն զի բարի են ստիճք քո քան զդրին, եւ Հոտ եղոց քոց քան զամենայն խունիւ։ Եղ թափել է աշուն քո. . . :

67. էջ 780ա. — Իմաստութիւն Սողովմոնի. — Սիրեցէք զարդարութիւն որք զատիք զերկրի. . . :

էջ 790բ. — . . . այլ վասն քո որ ամենեցուն փրկիչդ ես եւ այնու հաւանեցուցեր զթշնամիս մեր, զի դու ես որ փրկես յամենայն չարէ, զի զոմանս մարախաւ. Հարուածքն եւ ոչ զտաւ նոցա զի արժանի էին [Գլուխ ԺԶ, Ը. 7-9։ Այսպէս քերի մեացած է]։

68. էջ 791բ. — Դաւթի Դատաստան Աստուծոյ։

Եւ էր այր մի րնակեալ ի Բաբելոն. . . :

էջ 810-811ի միջեւ մէկ թերթ կորուած։

էջ 811, զատարկ։

69. էջ 813ա. — Եզկիէլի Մարգարէ. — Եւ եղև յամին երեսներորդի յամսանն չորրորդի. . . :

70. էջ 859բ. — [Մահ Եզկիէլի Մար-

դարձել։—

Էր որդի Բուզէ, ի Բա-
համայնց. եւ գնաց գերի յերկիրն Քաղդէաց-
ւոց, եւ քաղումս մարգարեացաւ երէցին. և
եւ ժողովրդեանն Ուշան, զի տեսցան զգետն
Քուրթար։ Եւ յորժամ պակասեցին, մնացսն
մնացազոյն ամբարձոյ. եւ յորժամ լրցցին և
մեծացին՝ ի յերուսաղէմ դարձցին. զի առ
ափն Քուրթարս բնակէր, եւ գրագումս ժողով-
եաց անդ, մինչեւ երկեան Քաղդէացիքն թէ
սարստաւաբէ։ Եւ յարեան ի վերայ սպամա-
նել զմա։ Եւ դադարեցոյց զգուրն զի փրկե-
ցին. եւ որ ի վերայ յարուցեալ էին յայնկայս
մնացին, եւ որ յանդգնեցան անցան ընդդ-
մեցան։ Իսկ սա աղաւթիւ ի ձկնաց կերա-
կար յոյժ եհան, և որոց պակասէին ի կենաց
կենդանացոյց. եւ զհեքրանսքն որ գային ի
վերայ ժողովրդեանն հարկանել գնաւ, Ու-
շանաւ գարեւորեցոյց եւ փախտակաւ ա-
րար. եւ Ուշանաւ ձկնեաց մեռելոցն հաւա-
տացոյց գերեայսն, եթէ կա՝ մոցա յոյս յայ-
սմ եւ ի հանդերձաւն։

Սա իսկ իբրեւ զՄովսէս ետես գարի-
նակ տանարին, պարիսպ ընդարձակ, որպէս
ասաց Դանիէլ, զի շինելոց էր։

Սա դատէր ի Բաբելոն գտահմն Դանա
եւ Գաղա, զի մեղանչէին Աստուծոյ, եւ հա-
լածէին գարիմապանսն. եւ արար մոցա Ու-
շան մեծ. յորժամ ասմ գային մանկումք եւ
աւեմայն անասումք մոցա։

Եւ յառաջագոյն ասաց եթէ վասն մոցա
նչ դարձցի ժողովուրդն ի քաղաքն իւր-
եանց, այլ ի Միդ. լինին մինչեւ զկատարու-
մն չարեաց մոցա։ Եւ իմքն ի մոցանէ մեռաւ,
զի հակառակ էր մոցա գաւեմայն ամուրս կե-
նաց իւրոց։

Եւ ետան գնա իշխան ժողովրդեանն
Խորաշեղի անդ, զի յամբիսմաւէր գնա. վասն-
զի երկիր եպագ կոչոցն։ Եւ քաղեաց գնա ժո-
ղովուրդն յազարակն Մէթուրէ, ի գեղն Ար-
փափառաւ հարմ Աքրահաւու. եւ ի գերեզ-
ման այն աշր կրկին, զի Աքրահաւ մնամ
մնա շինեց ի Քեքրովն գերեզման Առաքայի. եւ
կրկին ասի զի ծածուկ է եւ լայն, եւ երկուս
տունս վերոյ եւ ներքոյ, եւ է ի վիմի փոր-
եալ։

Սա մարգարեացաւ Բաւմ ամ, եւ էր յա-
ռաջ Բաւմ գգալուստն Քրիստոսի Նչի ամ։ Եւ
Քի. փառք, ամէն։

էջ 860, գատարկ։

71. էջ 861ա.— Պատմութիւն յազազս
Մուրթէի եւ Խաթնա, եւ տեսիլ Մուրթէի
— Յամին երկրորդի ի Թազաւորէն Արտա-
շէսի արքայի մեծի, յառաջում ամսոյն
Նեանա, որ է Հայրէն արեղ, տեսիլ ետես
Մուրթէոս որդի յաբեա...։

72. էջ 872բ.— Գլուխ Երկրորդ Վասն
Յուդթայ աղայնայն Աստուծոյ, զիարդ երարձ
զգլուխ Հաղափառն եւ աղբեցոյց գիւրայել
— Յամին երկուստանեբորդի Թազաւոր-
թեանն Կարուպոտնոսորեա, որ Թազաւոր-
եացն Ասորեստանաց, ինեաց նա տոյ քա-
ղաք, եւ աս չորի զատանոցոյն պարիսպ
կոփածոյ քարանց...։

73. էջ 887ա.— Գլուխ Տուրիայ.—
Գիրք Բանից Տուրիթա, որդւոյ Տուրիթա,
որդւոյ Անանիէլ...։

էջ 897-899ա.— Յանկ Աւետարանաց.—
Մաթէոս, Մարկոս, Լուկաս, Յոհաննէս։

էջ 899ա.— Զատուել Հրաշից արժանի
սոսկայի զհնապանծութիւն Բանից զհեղեղա-
գարդնայ պիտանացուածս դառ ի չորից աւե-
տարանչացն մեղ պիտանութիւն արտայա-
տելով յսեմական բայի, տասնեցունց կանոյ-
նացն նկարակերպ խորանայարկ գունակ դու-
նակ զհեղոցն, երբն երբն երանկմունք, որոյ
Հիլիան զերկնային մաթնոյն մետափան բա-
ցոտելով պարտականապէս, աշնպէս Հա-
մաղոյ ընդ ի յառաջ արեւել զըն-
թերակայիցն Հոլովոն արտակալաւ որ վասն
Քրիստոսի յիկայութեան Բանից։ Ուստի և
խորանացն զհեղոցն նկարադրութիւնք սկսեալ
յառաջմէ Կանոնէ մինչեւ ցտանեբորդն,
արիւնաներկեալ կարմրաւ սեանցն եւ խո-
րանացն, որք ի մարմնաւորութիւնն եւ ի
խաչն մեղ պիտանեցին։

Արդ առաջին խորանն չորք զհեղով նը-
կարեալ ունի դատալին խորանին զչորեքնութե-
ան խորհուրդն...։

էջ 900բ - 901, գատարկ։

էջ 902.— Եւսեբի Կարպիանոսի Սիրելի
եղբարւ աղջոյն.— Ամոյնի Աղեքանդաքոյ
բաղում աշխատութեամբ...։

Դատարկ էջեր, 904, 905, 908, 909,
912, 913, 916, 917, 920, 921, 922։

Գաղաթոյն շքեղ խորաններ, էջ 906,
907, 910, 911, 914, 915, 918, 919։

էջ 919, Ժ Կանոնին ներքեւը, բոլորակ
— «Զաւարտող սորին աղաչեմ յիշել ի
Տէր»:

1. էջ 923բ. — Գիրք ծննդեան Յի. Բի.
որդւոյ Դաւթի...:

2. էջ 935բ. — Սկիզբն Աւետարանի Յի.
Բի. որպէս եւ զրեւել է հասյի մարգարէ...:

3. էջ 975բ. — Քանկի լսագութք յաւածա-
րեցին վերադառն կարգել զպատմութիւնն...:

4. էջ 1009բ. — Ի սկզբանէ էր Բանն, եւ
Բանն էր առ Աստուծոյ...:

5. էջ 1033ա. — Ի տիեզերական ժողո-
ւոյն կամս, որ եղեւ յաստուածապահ քաղա-
քին Կոստանդինուպոլիս...:

էջ 1034ա. — Գլուխք Յայտնութեանս
զոր ետես ի Պատմոս կղզին Աւետարանիչն
Յովհաննէս...:

էջ 1035. — Յայտնութիւն Սրբոյն Յով-
հաննէս Առաքելոյ եւ աստուածաբան Ա. Ե-
տաքոնի, զոր ետես ի Պատմոս կղզոյն: Ճառ
Առաջին. — Յայտնութիւն Յի. Բի. ի ձեռն
որոյ եւ Ած. [Ժառայից իւրոց ցուցանելով
որ ինչ լինելոց է վաղվազակի...:

6. էջ 1049ա. — Եւ ընդ եղբարս...:

էջ 1051-1052, դատարկ:

7. էջ 1053ա. — Յատաբարանն Պաւլոսի
Առաքելոյ նախակարգեալ ի գլուխ գրացոյ. —
Ընդ ուսումնասէր եւ ընդ փոյթ թոյլ սիրոյդ
յարմարեալ եմ...:

էջ 1063ա. — Այս ինչ է ի գիրս Պաւլոսի
Առաքելոյ. Թուղտ չորեքտասամբ:

8. էջ 1063ա. — Համարեմ զլիցոցն դիւ-
րոս իւրաքանչիւր Թղթոցն Պաւլոսի Առաքե-
լոյ...:

Գլուխք Հռոմայեցոց Թղթոյն Պաւլո-
սի:

էջ 1064, դատարկ:

էջ 1065բ. — Առ Հռոմայեցիս Պաւլոս
Առաքելոյ. — Պաւլոս ծառայ Յի. Բի. կո-
չեցեալ առաքեալ...:

9. էջ 1076բ. — Գլուխք Առաջին Թղ-
թոյն Կորնթացոց:

էջ 1077ա. — Առ Կորնթացիս առաջին
Թուխտ առաքելոյ. — Պաւլոս կոչեցեալ ա-
ռաքեալ Յի. Բի. կամաւն Աստուծոյ...:

10. էջ 1088բ. — Առ Կորնթացիս
Թուխտ երկրորդ:

11. էջ 1096ա. — Առ Գաղատացիս. —
Պաւլոս Առաքեալ, ոչ ի մարդկանէ եւ ոչ ի
ձեռն մարդոյ...:

12. էջ 1100ա. — Առ Սիմեոնացիս:

13. էջ 1103բ. — Առ Փիլիպպիացիս:

14. էջ 1106բ. — Առ Կողոսացիս:

15. էջ 1109ա. — Առ Թեսաղոնիկեցիս
Թուխտ առաջին. — Մեղայ մեղայ մեղա
Տեառն խոյ:

16. էջ 1111բ. — Առ Թեսաղոնիկեցիս
Երկրորդ Թուղթ:

17. էջ 1113բ. — Թուխտ առ Եբրայե-
ցիս:

18. էջ 1122ա. — Առ Տիմոթէոս Առաջին
Թուղթ:

19. էջ 1125ա. — Առ Տիմոթէոս Թուղթ
Երկրորդ:

20. էջ 1127ա. — Պաւլոս ծառայ Աս-
տուծոյ, եւ Առաքեալ Յիսուսի Բերսաբոսի...:

21. էջ 1128բ. — Առ Փիլիմոն, եւ առ
Արքիսպոս սարկաւազ եւ առ Ապփիաս:

22. էջ 1129ա. — Նաւարկութիւն Պա-
ւլոսի Առաքելոյ ի Հռոմ:

23. էջ 1129բ. — Յառաջարան զրոց ա-
ռաքելոց. Գիր զլիցոց զորոց առաքելոց. Գր-
լուխք զորոց առաքելոց: Գործք առաքելո-
ցին: Յառաջարան եւ թն թղթոցն Կաթուղի-
կէից: Յակովբոս եւ ալոյն թուղթք կաթու-
ղիկէց եւ թն եւ զիր զլիցոց եւ վկայութեանց:
Աղերս Եւթաղեա: Յառաջարան զրոց զորոց
առաքելոց. — Որք միանկամ ճամարիտ եւ կա-
րեւոր աստուածամերձ ի սաստուածասէր ան-
մահութեանն իցեն ցանդացողք...:

էջ 1134բ. — Զբանն առաջին զոր արարի
վասն ամենայնի, ո՞ր թիւս/փիլի...:

24. էջ 1163ա. — Յառաջարան Եւրաբե-
ցոցն Թղթոց Կաթուղիկիւնաց. — Ի փոքուն
փոքումք ինչ յանդիմանաց...:

էջ 1164ա. — Թուղթ Յակոբոս:

25. էջ 1167ա. — Թուղթ Պետրոսի Առա-

ջին:

26. էջ 1170ա. — Թուղթ Պետրոսի Երկ-
րորդ:

27. էջ 1172բ. — Թուղթ Յոհաննոս Առա-
ջին:

28. էջ 1175ա. — Թուղթ Յոհաննոս Երկ-
րորդ:

29. էջ 1175բ. — Թուրք Յոհաննու Երրորդ :

30. էջ 1176ա. — Թուրք Յուդայի եղբայր Յակովբայ :

31. էջ 1177ա. — Ազերս Երազեայ :

էջ 1179բ, դատարկ. նոյնպէս 1180բ, 1181-1190 :

Յիշատակագրութիւնք. —

Ա. — Գրիչ Մխիթար կրօնաւարի. —

1. էջ 194բ. — Ձմեղուցեալ ծառայա Աստուծոյ աղաչեմ յիշել ի Տէր, ոյ սուրբ եղբարք, նայեւ զծնաւդսն իմ եւ զամենայն ազգաիսմ իմ. եւ որ զմեզ յիշեսցէ՝ Աստուած յիշեմ յիշեցէ յիւր արքայութիւնն. եւ Քի. փառք յաւիտեանս ամմէն :

Աւաղ աշխատանացս զի արինակերս իսկոտ անհեթեթ են :

2. էջ 248բ. — Ձմեղաւք դատապարտեալ ծառայա Աստուծոյ զՄխիթար աղաչեմ յիշել ի Տէր եւ զծնաւդսն իմ, ոյ սուրբ եղբարք, աղաչեմ, եւ Աստուած զմեզ յիշեսցէ յիւր ողորութիւնն :

3. էջ 307բ. — Ձուրն սարսուռի անպարիցն հատանող, յերեւել հրայի փայլակեարորորք աներեկ աւուրն, անցո ամենակեցոյց Փրկիչ, ի Մխիթարայ եղկելի զծաւղէ սորա եւ ի ծնաւդաց իւրոց եւ յամենայն հաւատացելոց, խնդրուածովք սուրբ մարդարէին Դաւթի. ամմէն :

4. էջ 339ա, ստորոտը. — Կատարեցաւ թղաւորութիւնս Երրորդ, ձեռամբ յոնմամեղի եւ ձեւացեալ կրանաւորի Մխիթարայ, իւրդ աղաչեմ զամենեանս որք րնթեռնուք՝ մեղաց թողութիւն խնդրեցէք ինձ եւ ծնաւդաց իմոց, եւ Ած. զմերն թողու : Եւ նմա փ. :

5. էջ 368բ. — Ձմեղաւք դատապարտեալ ծառայա Աստուծոյ զեղկելի զծաւղ սորին աղաչեմ յիշել ի Տէր, նայեւ զծնաւդսն իմ եւ զամենայն հաւատացեալս սրբոյ Երրորդութեանն. եւ Աստուած զմեզ յիշեսցէ յիւր անսպառ բարիս : Եւ նմա փառք յաւիտեանս ամմէն :

6. էջ 395բ, միջանկեալ. — Բաղուս վրնաս եւ աղականք յիւրի զրոյս ի նիզութեմէ վրտաց լուի եւ ճնոյ որ տանջէ :

Բ. — Գրիչ Յակոբ կրօնաւարի. —

1. էջ 42նա, ստորոտը. — զծաւղ սորին՝ զսուտանուն կրանաւոր, եւ զհոգեւոր եղբայրն իմ զՄխիթար՝ սրբաւոր կրանաւոր, աղաչեմ յիշել ի Տէր, ոյ սուրբ եղբարք :

2. էջ 464ա, յուրդպիր մեծ. — Ընդ նմին եւ զիս զմեղուցեալ ծառայա Յի. Քի. զԵս. կոյրոս զրիչ աղաչեմ յիշել ի Տէր :

3. էջ 535, ստորին լուսանցքին, բոլոր. զիւր մանր. — Տուր զարութիւն ձեռին իմոյ հառանկ ի վերջին զիծ զրոյս, զի ի փառս Քո կատարի, եւ կարողութիւն քո է Տէր իմ Յիսուս, փառք ճեղ :

Գ. — Մովսէս Գրչի. —

1. էջ 580, ստորոտը. — 1269

Աւրհնեալ է ամենասուրբ Երրորդութիւնն, Հայր եւ Որդի եւ Հոգին Սուրբ, այժմ եւ յաւիտեանս յաւիտենից, ամէն — Որ արմանի արար զանարժան ծառայա իւր հառանկ ի վերջին զիծ զրոյս, քանդի յոյժ դիւրին է ամենակալին Աստուծոյ շնորհել առատապէս զպարգեւս իւր, հաւատով խնդրողաց ի նմունք. ի թուականս Հայոց ԶԺԸ :

Արդ զրեցաւ պրակս աստուածային սուրբ մարդարէին Եսաիա հրամանաւ եւ արդեամբք տեսաւ Սարգսի սրբաւոր եւ արհեստիւն հպիտոպոսի, եւ նորին հարազատ որդւոյ աստուածաւոր եւ քրիստոսապաշտ իշխանին պարոն Յովաննէսի, ի վարժումն անձին իւրոյ եւ ի պէտս սրբոյ եկեղեցւոյ, եւ ի խրատ աստուածատուր եւ դեռարոյս պաւկաց իւրոց՝ Ներսէսի եւ Գրիգորէի :

Ոյ մանկունք սուրբ եկեղեցւոյ, աղաչեմ յիշել ի Տէր զստացաւ զրոյս զպարոն Յով. եւ զամենայն մերձակայս իւր, ընդ նմին եւ զՄովսէս զրոյս :

2. էջ 583, ստորին լուսանցքին, բոլոր. զիւր մանր. — Ի թուսն Հայոց ԶԺԹ [= 1270] յամենայն փետրուարի Ա. Պարոն Ալէքսի փոխեցաւ առ Քս. զոր Տէր Ած. յարութիւն կենաց շնորհեցէ նմա. ամէն :

Ներքեւ զուստ մեկանով, նոտրապիր անհարթ. «յաւր շարաթ ընդ ծաղեալ արեւուն» :

3. էջ 645ա, ստորոտը. — Ոյ սուրբ եղբայր, զմեղուցեալ զրիչս աղաչեմ յիշել ի

Տէր, եւ խոշորութեան զրիս եւ սխալմանցն ոչ յինեւ մեղադիր:

4. էջ 662ր, վերը.— Զստացող սրբայ մամենիս զՊ. Յոհ. յիշ.:

զՄովսէս դր. յիշ. ի Տէր:

5. էջ 665ր, ստորոտը.— Տէր Ած. աւղե-
հա բարեխալտ իշխանին Պար. Յոհաննէսին,
եւ աստուածատուր զաւակաց իւրոց, եւ Հա-
մաւրէն զարմից իւրոց կենդանութիւն չը-
նորհեա:

6. էջ 669ա, ստորոտը.— Զամենեղա-
նիկ եւ զսրբասէր եպիսկոպոսն մեր զտէր
Սարգիս, Հանգերձ քրիստոսահաճոյ որդւոյն
իւրով Պար. Յոհաննիսին, յիշեալիք ի Տէր,
ով մանկունք սուրբ եկեղեցւոյ:

7. էջ 684ա.— Գրեցաւ մարդարէու-
թիւն երկոյտասան մարդարէիցն ի թուիս
Հայոց ԶԺԸ [= 1269], յամենան քաղոց, եւ
ի յունաց ի մայիս ԻԴ:

8. էջ 744ր.— Քս. Աստուած սուրբ տի-
րոջն եւ մեծ պարոնին, և իւրեանց աստուա-
ծատուր զաւակացն վայելեալ տացէ երկար
ժամանակաք, ամէն ամէն:

Խոշորութեան զրոյս շեղադրել զի
թուիթն յաննչա է:

9. էջ 783, ստորին լուսանցքին.— Անի-
ծէ Ած. դճանճն եւ ընդ նմին ղլոյն զի յոյժ
կծեն զիս. այլ եւ տալթ աւուրս տապնապեն
զիս:

10. էջ 810ա, բոլորգիր մեծ.— Փառք
արարչին ամենայն արարածոց, անմահ Թա-
ղաւորին երկնաւորի, Քր. Այ. մերոյ, ամէն:

Զստացաւ յայտ աստուածաշունչ տա-
ռիցս, Համահաւաք կտակարանացն Հնոց եւ
նորոց, զառաքելաշնորհ եւ զարհի եպիսկո-
պոսս մեր, և զվերապետուչ մեծի վիճակիս Ե-
կեղեցաց զաւառիս, եւ մեծահռչակ քաղաքիս
Եփեսայիս, զտէր Սարգիս, եւ զաստուածա-
սէր եւ յամենիմաստուն իշխանն զպարոն Յո-
հաննէս, Հանդերձ աստուածատուր զաւա-
կաք իւրովք, յիշեալիք ի Տէր, ով պաշ-
տաւենալք սուրբ Եկեղեցոյ, Քանդի մեծաւ
փառաքանաք եւ ջերմեանդն սիրով շարժ-
եալ եղեւ ի Հողոյն Սրբոյ Հոգիբնկալ միտս
սորա ժողովի ի մի վայր զամենայն տառս
Հոգիանալոյ մարդարէիցն, եւ զՔր. Այ. մե-
րոյ տնարէնութեանն զկենսաբեր քարոզու-
թիւնն եւ զհանգամանն, եւ զսրբոց առաքե-

լոցն զործան, եւ զնոցին քարոզութիւնն, եւ
զտեսին Յոհաննու աւետարանչի՝ որ ի Պատ-
մոս կղզւոյն: Զոր Տէր Ած. բարեխաւու-
թեամբ սրբոց մարգարէիցն եւ առաքելոցն՝ և
ամենայն սրբոց, ժողովեաց զսոսա յիւր ար-
քայութիւնն, եւ նմա փառք, յւ.:

Այլ եւ զանպիտան զրիս զՄովսէս եւ
զձնողսն իմ աղաչեմ յիշել ի Տէր, ով ման-
կունք սուրբ եկեղեցւոյ, եւ Քս. յմեղ յիշե-
ցէ: Յիշեալ ի Տէր:

11. էջ 1048ր, ստորոտը.— Ոհ Տէր իմ
Տէր Յս. Քս. մի Հանցեալ զիս վասն աղտեղի
զործոց իմոց ի խաւարն արտաքին, այլ վասն
անուան քո Տէր, եւ վասն քաղցրութեան քո
մուծցեալ զիս ի քաղաքն սուրբ, աղաչեմ,
պաղատիմ, Տէր իմ Տէր:

Գրիչ Յաղար կրօնաւորի, զարձակ.

1. էջ 1129ր, վերը.— Զմեղաք զատա-
պարտեալ ծառայս Աստուծոյ, զանարհնոտ
եւ զանպիտան զրիս Յակովբոս, աղաչեմ յի-
շել ի Տէր, եւ չլինել մեղադիր, ով աստուա-
ծասէր ընթերցողք:

2. էջ 1133ր, վերը.— ԶՅակովբոս ան-
պիտան եւ զստանուն կրանաւոր և զանար-
հնոտ զծաւղ սորին աղաչեմ յիշել ի Տէր, եւ
զՀողեւոր եղբայրն իմ զՄխիթար:

3. էջ 1162ր, բոլորգիր ցանցառ.— Զծա-
ռայս ամենայն ծառայից Աստուծոյ, զՅա-
կովբոս, ոտուանուն կրանաւոր և անար-
հնոտ զծաւղ, եւ զՀողեւոր եղբայրն զՄխի-
թար, աղաչեմ յիշել ի Տէր, եւ որք յիշէդ
սրտի մտաք, եւ զուք յիշեալիք ստալի զեն-
լոյն Քրիստոսի:

Յիշեալիք եւ զՄխիթարու զպիւրն որ ըր-
թուղթս կոկիկաց բողոքմ աշխատութեամբ,
եւ յամարութեամբ սրտիւ:

էջ 1178ա, մէջտեղը.— Քս. Ած. Հան-
ցուցէ զտէր Սարգիս ու զպր. Յոհ. Հոյին:

Յետեւգոյն յիշատակագրութիւնմ.

Ա.— Մարգարէ Վարդապետի.—

էջ 1178ա, բոլորգիր.— Զվերջին ստա-
ցողս Սր. Գրոցս Աստուածաշնչիս եւ ծաղկա-
ւէտ բուրբաստանիս աստուածաբն տառիս ըր-
Մարգարէ Վարդապետն եւ զձնաւոյ իմ զՄ-
տեփառոս քահանայ եւ զմայր իմ զՀռիփսի-
մէ եւ զեղբայրն իմ զՍահակ Երէցն եւ զդե-

ռարայս որդին իւր զԱլիկիսիանոսն, որ ետունստքս Ը Ֆլորի յԱստուածաշնչիս դինն:

Արդ ստացաւ զսայ ի վայելումն անձին իմոյ եւ յիշատակ ծնողաց իմոց եւ դեռարուս կրանաւարաց իմոց Հոգու որդեաց իմոց, Առաքելին, եւ Մարկոսին, Մեսարպին եւ Յուհանիսին, ելլիքս խնոսին եւ Պետրոսին եւ Բարդաւմին եւ Մղտեսի Փողոցին, Դ Ֆլորի նայ երևաւ ի դին զրոցս:

Արդ աղաչեմ դամենեսեսն զընթերցողսրդ եւ զսերինակողսղ եւ զհանդիպողսղ Աստուածաշունչ տառիս, յիշեմք յաղաթս եւ մեղաց թողութիւն խնդրեցէք մեղխաթաւալ անձիս Մարգարէ Վարդայտ. եւ ծնաւոց իմոց եւ Ած. թողէք ձեզ դանցանս ձեր, ամէն:

Եւ այսչափ պիտէ է զոր ժողովեցի ես Մարգարէ Վարդապետս ի վայելումն անձին իմոյ, եւ ոչ լուս իմաստուն Սողոմոնի որ ասէ. Ձղուչ լեր ի ստանալոյ զդիրս բաղուծս:

Նախ զԱստուածաշունչս
Երկրորդ կէս Աստուածաշունչս
Երրորդ Արարածոց Մեկնիչն
Դ. Երկրտասանից Մարգարէից Մեկնիչն

չըն

Ե. Եսայու Մեկնիչն
Զ. Պաւղոսի Մեկնիչն
Է. Կաթողիկէն, Աղաթքն, Տեսիլն, էր ընդ եղբարս, ձեռամբ իմով զրեալ:
Ը. Բուն Լուծմունք, ձեռամբ իմով զբրեալ:

Թ. յՂուկասոյ Մեկնիչն
Ժ. Դիոնէսիոս
ԺԱ. Հարցողացն
ԺԲ. Բնութեանցն
ԺԳ. Ասացուածոց Գիրքն
ԺԴ. Հարցմունքն
ԺԵ. Սաղմոսի Քաղուածուն
ԺԶ. Մեր ձեռամբ զրեալ բուն Քարոզդիրքն

ԺԷ. Փոքրն
ԺԸ. Աւետարանին Քաղուածուն եւ Յուրայ

ԺԹ. Եսային, Առական եւ Պողոսն
Ի. Պարապմանցն, Առ Որսն, Վեցաւրէյնցն, եւ Տուժարն, եւ Քեբականն

ԻԱ. Արտաքին Քաղուածուն եւ իւր Բընարանն, ձեռամբ իմով զրեալ:

ԻԲ. Նուրբ Գրանաց Լուծմունքն:

Այսչափ զրանք ժողովեցի եւ նստայ լըռութեամբ, զի առանց հանելու լռեալ են պատասխանիքն, եւ առանց խնդրելոյ փակեալ են ողորմութիւնքն, եւ առանց դեպերողաց հեռացեալ է իմաստութիւն, բոտ այնմ հեռացի ի խորհրդոց անմտաց:

Բ. — Վամեցի հռոմայ Զիրաբի. — 1626

Լուսանցքներուն վրայ արձանադրած է, անհարթ նոտադրով, շուրջ երկու երկուսս անհակ յիշատակադրութիւններ. կ'առնենք ընտրովի.

1. էջ ԺԶ. — Յիշատակ է Զիրաբ Վանեցի, Իսթանուբուլի որդի, որ առի Ռ դոչ. եւ Ռիֆ արի Ռ դուռն Սր. Յերուսաղէմայ:

2. էջ 195. — Զիրաբ Վանեցի, Իսկանդարի որդի, որ առի Սր. Աստուածաշունչն Ռ դոչ. վախն արի Ռ դուռն Սր. Երուսաղէմայ, Թվականիս Հայոց Ռ ձէնին:

3. էջ 221. — Ես Վանեցի խոնայ Զիրաբըս, առի Սր. Աստուածաշունչս Ռ դոչ. ետու յիշատակ Սր. յերուսաղէմ:

4. էջ 249, առանց նորութեան:

5. էջ 368բ, առանց նորութեան:

6. էջ 465ա. — Ես Վանեցի Իսթանուբուլի որդի խոնայ Զիրաբս, առի Սր. Աստուածաշունչս Ռ դոչ. ետու յիշատակ Ռ դուռն Սր. Յերուսաղէմայ, ինձ եւ իմ ծնաւոցս, ամէն:

7. էջ 536բ. — Ես Վանեցի Իսթանուբուլի որդի խոնայ Զիրաբս, որ առի Սուրբ Աստուածաշունչս Ռ դոչ. եւ ետու յիշատակ Ռ դուռն Սուրբ յերուսաղէմի ինձ եւ ծնողաց իմոց ամ. Հաւրն իմոյ Իսթանուբուլի, մօրն իմոյ Կիւլաղին, եղբօրս Աղնալուրին, կողակցիս Մայրամին, եւ Հոգեւոր դասակաց իմոց Աստուածատէրին, Ալիետիսին, եւ սարկաւարդ Սարգիսին եւ ոմենայն ծառայից իմոց:

8. էջ 647ա, առանց նորութեան:

9. էջ 686, առանց նորութեան:

10. էջ 744բ, առանց կարեւոր նորութեան:

11. էջ 791ա, նախորդին նման գրեթէ:

12. էջ 812ա, նախորդին պէս:

13. էջ 902, առանց նորութեան:

Հետեւեալ էջերուն վրայ ալ կը գտնուին նմանօրինակ յիշատակարաններ, 906, 910, 914, 918, 923, 955, 975, 1009, 1035, 1065:

24. էջ 1134. — Ես Վանեցի Իսախանտարի որդի խոճայ Զիրաքս առի սուրբ Աստուածաշունչս եւ դու. ետու. յիշատակ սուրբ յերուսաղէմ ինձ եւ իմ ծնաւզացս եւ կողակցիս եւ հոգեւոր որդոցս, Ասպատրին, Ամեստիսին, Սարգսրին. Թվին Ռձն:

Պոճայ Զիրաքս յիշատակադրութեանց կից գրութեամբ է նաեւ երկնեղուեան իր փոքր կնիքը:

Գ. — Վիրապեցի Դաւիթ Ծպիսկապոսի. — 1627

էջ 1180ա, վերը, նոտրադիր. — Ես Վիրապեցի Դաւիթ եպիսկոպոս, Սր. Երուսաղէմայ ծառայ, Հրամանաւ Քրիստոս արհեսպետապետին զնացի ի Արդրում նուիրակ, տեսա զայս Աստուածաշունչս զերի ի ձեռն Ապագա փաշային. Աստուած աւրհնէ խոճայ Զիրաքս, աւրդորեցի եւ աւրհնեցի. յետոյ ի դուռից ետուր եւ ստաւ դոս, եւ ետուր Սուրբ Երուսաղէմայ յիշատակ, ի դուռն Սուրբ Յակոբայ, յիշատակ անկրի իւրն եւ ծնողացն Իսախանտարին, մօրն Կիւլաղային, եւ կողակցսյն Մարիամին, եւ զստերն եղիսէին, եղբօրն Աղնաուրին:

Պատճառն եւ մեղաւորս եղաւ առնալուն եւ տալուն Երուսաղէմայ, եւ բազում ջանքի եւ աշխատութեամբ, ահիւ եւ ղողութեամբ ի ճանապարհին, սաղ սալիմ ընրի յերուսաղէմ: Որք անդիւյրիք մամ Աստուած ողորմի ասացէք մեղաւորին, եւ Աստուած ձեզ ողորմեացի իւր միւսանգամ զայտեսանն ամէն: Թվականիս հայոց ՌձԱին, զայս քսնս կատարեցի Աստուծով:

Դ. — Մարտիրոս Աբեղայի. —

էջ 1180ա, նախորդին ներքեւ, բորդորի մանր. — Ընդ նախնեացն եւ զիմ ծնողացն ողորմի ուսացէք, կորագէմ Մարտիրոս արեղայս, որ ոսկաւ աշխատութեամբ դրեցի զդնեբքի լուսանձքն առաւան Հի Կոսակաց, զի առանց աշխատանաց զիւրաւ զտցի սիրով ինդրողաց:

Ե. — «Ամյայտ օք» — 1658

էջ 790բ, վարը, նոտր չեղադիր. — Եղ-

բարք իմ, ով ոք շնորհակալ լինի սրբադրելոյս ինքն շնորհաց ասպնջական լինի, եւ ով ոք զսրովօղ զոյ եղկելոյս, նոյնն հոգեթեան հոգի ինքն ընկալցի. բայց զայս զիտասցէ մտադրութեամբ ընթերցցի զիմաստութեան զլուին. ահա ուրեք ուրեք թողաք ըզփորձ առնուլ յիպասանութեանն իւրի, Քոն. զի յոյժ Զաւուսին եղեւ մտացս մէկ ընթեռնուէն սորա: Վասնորոյ լաւ վարկանեցա զեղրեցս? քանն առ նաւաստ? մանաւանդ սուրեկ օրինաւ հանդերձ մեկնչեւ երևու Աստուած: Սկաւ այդմ ըստ համարի սակի իմոյ զուն զործեցի ի մէջ Սուրբ Յարութեանն. և զուք միով ողորմիւ Աստուած ողորմեացի արժանի: Վարկէք, զի ինքն Քրիստոս ողորմեացի ձեզ որ եմք սպասաւ նորա:

Թվին ՌձԷ, որ զսուրբ Յակոբն կառ անմիարան ազգն Յունաց, եւս զատկին յուսոյ լղիմահն մեծ չփոթ արին հետ հայոց սպիւն, զարձեւալ նոքա խալտառակ եղեն, կամեւով զհայն չըթողուլ ի Սուրբ Գերեմիանն. ինքն փաշան օգնական եղև հայոց աղղին, Գ. անդամ զԵունաց մեծի վարսէն բռնելով երեւի վերան ի դուրս քաղցեցին ի գերեմիանէն, եւ այլ բաղում բան. զոր Աստուած ամենայնի վերջն բարին շնորհէ, ամէն:

Դիւտ. — էջ 784 կը տեսնուի սրբադրութեան պարագայ մը, այսպէս. «Զի դոյ ի նմա հոգի մտաւոր, սուրբ, միածին, րուքմարալս, նուրբ, դիւրաշարժ, պարզ, անարատ, յայտնի, անվրէպ, բարեհալ, երազ, անարգել, բարկաբար, մարդասէր, հաստատուն, զգուշաւոր, ամեղ, ամեմագօր, ամեմահայց, եւ ամ. իրաց քաւակամ» մտաւորաց, սրբաց, մրրից: Քամ զամենայն շարժուն շարժմազայն է իմաստաւրիւմ. դարձանէ եւ մտանէ ընդ ամենայն փան յըստակութեան» — Ընդգծեալ բառերը կը դտնուին լուսանցքի վրայ՝ նոյն նոտր զընթեքամբ:

Զ. — Ոմն Բալուեցի. —

էջ 1182, նոտրադիր անհարթ. — Էս մեղօր Բալուեցի՝ զԱստուածայունջն կարգացի. Ռ բերան մայ ինձի, զհոգիս ի հուրիս ալրեցի:

1926

Հ Ի Ն Կ Տ Ա Կ Ա Ր Ա Ն (ՄԱՍՆԱԿԻ).— 10

Մագոսա, Կիպրոս

ԶԾԷ = 1308

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Ծաւալ 28×19×7-5: Թերթք 428: Պրակրք Ա—Զ (թղ. 1-71), Է—Ա—Լ (թղ. 72-427): Հանդամանք լաւ ընդհանրապէս. կարգ մը թերթեր անժաքուր. նորոգութիւն կրած: Մագաղաթ կակուղ կոկեալ: Գրիչ Յովհաննէս որդի Մինայի, որ եւ Ստացող: Գրուածիւն՝ խորագիրները եւ գլխատառերը կարմիր, միացեալը սեւ մեկանով, երկսխեն, 33 տող: Բոլորգիր վարժ, նորարածեւ: Համառոտագրութիւնք սովորական: Կարճքաներկ զարդադիր եւ լուսանցադարդ Սաղմոսի Կահնէսեանի սկիզբը, հանդերձ գլխադարդով թղ. 5ա2: Գունաւոր խորանագարդ իւր սարք թղ. 75ա: Կարճադիր լուսանցքի մանրանկարք, բաւական նուրբ, ԺԻ. փոքր մարդաբնից իւրաքանչիւրի գրեթէ սկիզբը: Թղ. 272ա երեմիա, 345ա1 Դանիէլ, 370ա2 Եղեկէլ: Նկարք, Դաւիթ Մարգարէ թղ. 5ա1, Սողոմոն թաղաւոր թղ. 74բ: Կաշեկարդ տախտակայ լաթապատ, յոյժ զգացուած: Դատարկ թերթք սկիզբը երեք, վերջը մէկ: Կնիք սեւագործ հաւթածեւ, ՎՈՐԻՔԻԱՍ Վարդապետ, թղ. 428ա:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.—

Թղ. 1ա.— Երանելոյն Եղիփանու Եպիսկոպոսի Կիպրոսոյ Յաղագս երգաց Սաղմոսերով:— Զամենայն ինչ զոր ասաց հայրն մեր Աթնասա...:

Թղ. 4բ2.— Կանոն տուրմշեամ Սաղմոսի:

Թղ. 5ա1.— Կանոն գիշերոյ Սաղմոսի ճարգի:

Թղ. 5ա2.— Գիրք Սաղմոսաց Դաւթի. Սաղմոս ի Դաւթի:— Երանեալ է այր...:

Թղ. 62բ1.— Հայոյ մեր որ յերկինսդ ես.— Յոհ.— ԶԻժճի վարդապետի գարթուցանչ զլուսազան, եւ դքնալ իսկ երախտիսն յիշեցուցանչ է սկզբան աղաթիցն...:

Ծանօթ.— Լուսանցքի վրայ փոխնիփոխ նշանակուած են Յոհ., եւ Ներս.:

Թղ. 69ա2.—

Արդ գրեւթեամբ քո Հայրն յերկին, գոր մեզ տուր շնորհիւ քոյին: Տուր ինձ կարդալ քոյրքովին, ի տուրք սրտէ գրեւթն մարին: Արքայութիւն տիրեալանմին, գայցէ տիրել իմումս ամին: Եւ յերկրաւորս առ իս յցցին, կամքն մարա արպէս յերկին: Զհաց առարեալ եւ միշտ էին, գնալմնոյն դարման եւ գրեւթն: Տացէ առատ կարաւտս ամին, գիւմնային եւ զգային: Թողցէ գյանցանս իմում պարտին, արպէս եւ ես պարտապանին: Կամ մամաւանք քեզ գերեւթին, քոյուլ տացէ զի ինձ քոյցցին: Եւ մի տացէ քոյլ փորձողին, փորձել գծայլս արպէս գարին: Այլ պտեխցէ ի սրայ մարին, եւ մարտիցէ ընդդէմ չարին.— Հմմտ. թ. 1509, Ե. Հատոր, էջ 249:

Թղ. 69ա2.— Գրիգորի Պապուն Հռոմայ Առաքեալ.— Եւտ որ ի դրախտին ուրախութեանն, մեղաւք նախահաւրն, մարդկան ազգք ի փոռաց նորին զրկեցաւ, արտաքս ձգեալ ի խաւար եւ ի դրաղուն, պատժեալ ըստ յանցանացն՝ արտաքոյ դատաւ բարեւոյն...:

Թղ. 70բ2.— ...Պետրոս.— Աղաչեմ ըղբեղ, դի հոգի դեհենոյն մի է՝ հաւատամք. ըստ մեղաց դանդաղութեան է ի նոյն տոչորումն առաւել եւ նուաղ, եթէ հաւասար:

Գրիգոր.— Անդրեդային զհոգւն մի հաւատա զոյ, սակայն ոչ զամենայն մեղաւոր միով կերպարանաւ տուեալ, այլ ամենայն ոչ ըստ մեղացն առնուլ զցաւն, որպէս ի նշուրից արեգականն ոչ ամենայն նիւթք հաւատար տապանան. այսպէս եւ ըստ մարմնական

վարուց է անդ պատուհան հրոյն, դի որպէս ոչ է հաւասար մեղք, նոյնպէս եւ ոչ տոյժն:

Քդ. 72բ1.— Գրիգոր.— Ըստ երկու աւրինակաց, Պետրէ, արտաքոյ մեր անձանց մերոց պատահէ պտանիլ...: ...յայտնապէս զմիտս յատուածավայելուէ խորհրդոց խուլումն դարձուցեալ, եւ դանձն առ ինքի ամփոփեալ մեծութեամբ տեսութեանցն յափտակէր ի բարձունս:

էջ 73ա1.— Նախադրութիւն Առակացն.— Խորհուրդ փրկելոյն Քրիստոսի դաշխարհոս...:

Քդ. 95ա.— Առակք Սաղմոսնի որդւոյ Դաւթի քաղաքի իւրայլի յընտաղեմի.— Ժանաչեւ զիմաստութիւն եւ զիրատ...:

Քդ. 99բ2.— Նախադրութիւն Ժողովուրդի.— Եւ Ժողովաւդս յետ Առակացն Երկրորդ զիրք է Սողոմոնի...:

Քդ. 110բ1.— Նախադրութիւն Երգոյ Երգոցն.— Անուն Երգոյ Երգոցս յայտ առնէ զի եղանակաւոր ծայնիւ ընդ այլ երգս եւ աւրհնութիւնս Աստուծոյ երգէին զսա ի հրնումն...:

Քդ. 111ա2.— Երգ Երգոց որ է Արիւնութիւն Արեւմտեանց, ասացեալ Սողոմոնի արքայի իւրայլի.— Հարսն ասէ.— Համբուրեացէ զիս ի համբուրեց ընդանոյ իւրոյ...:

Քդ. 115բ2.— Նախադրութիւն Իմաստութեանն Սաղմոսնի.— Բազում զիրս երեւցուցանեն զոլ Սողոմոնի՝ ասացեալքն զերմանէ...:

Քդ. 132բ1.— Տեսնոն Ներսիսի Յիշատակաբան Առակացն Սողոմոնի, գոր իւրով ձեռամբն գրեաց՝ գարբացանիլ գրաբեալս մեղաւք.— Աստուածեղէն Հոգւովն ի սմա...:

Քդ. 134ա1.— Նախադրութիւն Յորայ.— Զայրս դայս ոմանք, բոտ պատմութեան ազգացհամարին, հինգերորդ ասնն յԱրահատէ...:

Քդ. 134բ2.— Յովնանայ Եղիսկապուսի Ազիկառնացւոյ.— Նշանակէ զիրք երանելոյս Յորայ եթէ հինգերորդ էր յԱրահատէ...:

Քդ. 161ա2.— Յառաջաբան Եսայի.— Մարգարէի.— Հռչակաւորն ի մարգարէս Ե-

սայիսա՝ ի յայտնի ժամանակի երեւեալ մարգարէ յերուսաղէմ...:

Քդ. 218ա1.— Մահ Եսայայ Մարգարէի.— Սա էր որդի Ամուսայ ի Թեկուայ, ի ցեղէ Յուդայ, եւ մեռաւ ի Մանասէ՝ սղոցեալ յերկուս, եւ եղաւ ի ներքոյ կաղնոյն Ռուբինայ, մերձ յանցս ջրոյն, զոր կորոյս Եղիկիա Թաղաւոր խցեալ դնա...:— Հմմտ. Անկ. Գիրք Է. Կտակարանաց, էջ 207:

Քդ. 218բ2.— Նախադրութիւն Երկու տառն Մարգարէիցն:

Քդ. 22ա1.— Գիրք Տեպեանց Երկու տառն Սուրբ Մարգարէիցն: Մարգարէութիւն Ովսեայ...:

Քդ. 265բ2.— Մահ Ովսէի Մարգարէի.— Ովսէ էր ի Բեթլէմի, ի ցեղէ Իսաքարայ...:— Հմմտ. նոյն, էջ 208:

Քդ. 267բ1.— Մահ Դամիւի Մարգարէի.— Դանիէլ էր յաղկէ Յուդայ, ի զլիաւորաց՝ յարքունի սպասաւորութեան. . . — Հմմտ. նոյն, էջ 218, բոտ քն.:

Քդ. 268բ2.— Նախադրութիւն Երեմիայ Մարգարէի.— Երեմիա սկսաւ մարգարէանալ յերեւոտասան ամէն Յովսիայ մինչ ի մեռտանն ամի Սեդեկիայ...:

Քդ. 272ա1.— Գիրք Երեմիայ Մարգարէի:

Քդ. 322բ2.— Թաղիք Բարուբայ. Տունք Վ.Պ.— Եւ այս են բանք թղթոյն զոր պրեաց Բարուբայ...:

Քդ. 337բ1.— Ողբ Սրբոյն Երեմիայ Մարգարէի:

Քդ. 343ա1.— Մահ Երեմիայ Մարգարէի.— Սա էր յԱնթովթայ Բենիամինի յաւուրս քահանայիցն...: Քանզի ոչ զաղարեւն չնորքն Աստուծոյ յարեանացն իւրոց:

Եւ յառն այնորիկ ետ Աստուած շնորհս Երեմիայ մարգարէի, զի յախճան խորհրդոյն աբացէ, զի եղիցի Հաղորդ Մովսիսի եւ Ահարոնի: Եւ ի միասին են մինչեւ ցայտաւր, քանզի Երեմիայ ի զաւակէ քահանայիցն էր.— Հմմտ. նոյն, էջ 222:

Քդ. 343բ2.— Նախադրութիւն Դամիւի Մարգարէի:

Քդ. 367ա2.— Նախադրութիւն Եզեկի Մարգարէի:

Քդ. 370ա2.— Մարգարէութիւն Եզեկի: Տեսիլ Եզեկիի քանաքանի Որդւոյ

Բուզեայ, զոր ետես յերկրին Քաղղեացոց ի վերայ Քովքար գետոյ:

Թ. 391ա2.— ... ամենայն երանք ապականեացին դիմութեամբ: ... Լս. Սիմ. շլամենայն ծնեաց ինչէ լուր:

Թ. 428բ, դատարկ:

Մամբ յիշատակագրութիւնք և լուսն. ցաղլուրիւնք Գրչի:

1. Թ. 72բ2.— Զատուածային սիրոյ Հրոյն բոցակիզեալ անձինսդ, զծերացելոցդ իմաստութե և հասակաւ, և զմանկապունիցդ պարեղաց յիրս և ի բանս, որ Աստուծոյ է հանկի, դուրբ դարչապարացոյ յամենայն զաւրութենէ մեղսորոս և ոչ արժանիս յիշատակի սուրբ սիրով և հաստատ յուսով բուռն հարեալ կախիմ դողաւք, և աղերսիւ թաղալիմ առաջի. ներեցէ աղաչեմ, և վասն իմ նուէր տուք Աստուծոյ զաղաւթս ձեր, և մեղաց իմոց Թողութիւն խնդրեցէք. այլ և մարն իմ Միւսոյն, և ոչ ողորմածն Աստուած զձերն Թողցէ սխալսնս. Ամէն:

2. Թ. 133բ2.— Զվաղնջոյն ի մահու շափ յորեւոյ ի մեղս, և որ զեռ եւս ի նոյն արարաւորոս բազմախիտայթ վէրս պայնկեալ նստիմ, զՅոհաննս, որ խարեալս եմ մտացո խղճիւ, որ ի չար ժամու երկաւք անձին պակասեալ ի լուսոյ աչաց՝ սակս ստոյլ արիւնակացս ստացալ պատ, յիշեցէ ի Տէր:

3. Թ. 162ա1.— Զմեղաւոր Հոսի Եռանեո, պանքման ծառայս Աստուծոյ, զերկաւք անձին ստացաւդ տառիս, և զմայրն Մինա, յիշեցէ ի մեղաց Թողութիւն, և Աստուած զձեզ յիշէ: Աղաչեմ խոչորութեանքս և սխալանացս մի մեղադրէք, դի պատճառն աչացս նուազութիւնն է, և ի մէջ լուսն ամբողջից յերկրոյ սխալութիւն զործեաց. բանդի չէր Հնար առանձին իրենէ, այլ ընդ Ռորս և բիւրաւորս նաք դրեալ:

4. Թ. 162բ, լս.— Աւարտս եւ սկիզբն յուլիս ԺԴ:

5. Թ. 218բ1.— Զկարաւտս ողորմութեան, զԵռաննէս ստացաւդ տառիս երկաւք անձին, յիշման և բարի արժանի տարեք. նա և զմայրն իմ զՄինա. և Տէր զձեզ արժանաւոր բարեաց արացէ: Ո՛վ հղարար, թէ ի խոչորութիւն մարդկաբար նայիք, ապա վայ է զիս ի լեզուեդ ձեր. այլ ներեցէք, և Տէր ձեզ՝ ամէն:

Ստորին լուսնցքին՝ կատարումն և սկիզբն յունիս ԻԵ:

6. Թ. 262բ, լս.— Վայ է նուազելոյս ի լուսոյ աչաց:

7. Թ. 268բ1.— Զկարաւտս ողորմելոյս՝ կատարման ի մեղաց լեալս, զԵռաննէս յաչաց նուազելոյս, դուրբ մարդաբէիցս բրտամբ անձին և մեծ տառապանաւք ստացաւդ, զի ի մէջ ալլասեռից որ անուանին Փռանգք, և այլ խտրեցէ աղաչէ՝ պիւնտք, և ոսորիք, և յունք, շատ վատապաւ զրեցի պատ, ի մեղս և ի բիւրաւոր, ձանձրացեալ խռժաղուք աղմբէ, ի կղզին Կիպրոս, յիշեցէ Գ Տէր ողորմալիւ, և մի Հայր մեր յերկինս. և Տէր ձեզ տայ անբաւ բարի. ԶԴԸ [= 1309]:

Ստորին լուսնցքին.

Աւարտս եւ սկիզբն յուլիս Զ:

8. Թ. 343բ2.— Զմեղաւորս Եռաննէս, որ բազում տառապանաւք ի մէջ շատ և անհամար աղմկի զրեցի պատ, յիշեցէ ի մեղաց Թողութիւն. և որք լուսաւորեցի ի սուրբ մարդաբէիցս զինչ և ինչ ի պատճառս Հան. զիպման, աղաչեմ որտի մտաւք այլ և արտասուաւք միայ Տէր ողորմի արժանի պանքմանս արաբէք, և Տէրն փառաց ձեզ տացէ յողորմութենէ իւրմէ: ԶԴԸ:

Ստորին լուսնցքին.

Աւարտս եւ սկիզբն յուլիս ԻԱ:

9. Թ. 392բ2, լս.— Վայ պակասութեան աչացս, և վնաս Հեռի է:

10. Թ. 426ա, լս.— Աւարտի սա յաւդստոս է արն:

Մեծ յիշատակարան Գրչի.— 1308

Թ. 426բ1.— Փառք Սուրբ Երրորդութեան յաւիտեանս յաւիտեանից ամէն:

Եւ մեղաւորս Եռաննէս, ի վաղ ժամանակաց մեծ փափաքանաւք, և սիրով այս սուրբ մարդաբէիցս Հրով տուրէի, զի յայսմ աւերիւնակէս ստանայի պատ: Եւ վասն մեղաց իմոց պակասեաց լոյս աչացս, և այսր աղաղաւ յերկարեցայ այրմամբ այս Հրոյս, և ոչ կարէի դրել: Եւ աւերիւնակէն որ սուրբ և երանեալ վարդապետին Գեորգիայ ձեռացն շարահիւսեալք էին՝ կորեան յաշխարհէս, և մի Մեղս մնաց առ ընտրեալ ոմն քահանայ Ստեփանոս անուն, զոր առ և ի կիպրոս կղզին զնաց: Եւ ես ի մեծի տրտմաւ.

թեան եղեալ, զաղքատութիւն եւ զկուրու-
թիւն զանձամբ արկեալ, տապնալէի. եւ մա-
շէին զիս իղձք մտացս եւ ելք իրացն զտանն
ոչ կարէի:

Եւ մինչ յայս միշտ մտանայիս իբր յան-
շէջ հնոց հալէի, յուսովն որ առ Աստուած,
մոռացայ զպաշտօնութիւն եւ զկուրութիւ-
նս, զոր պարտաբանեալ էի ըստ անձն. եւ ի
կիպրոս վնացի վասն զսոյն **Կրեւոյ**, եւ յոյով
ներհակէ եւ անդ պատահեցին եւ կարաւոյ
զսոյն խափանել. զի ոչ զոյր տեղի զոր խնդ-
րէ վրականութիւն, այլ ի **մէջ** հալարաց եւ
բիրաւոր խաւսեցեալ բերանոց եւ այն ոչ մի
ազգի այլ յոյով, այսինքն յոյնք եւ պելէտք
եւ փոանիք, եւ վասն այլասեռ եւ խուժա-
ղութ ապմկի նոցին՝ տատանմամբ եւ մեծ նե-
ղութեամբ խոռովէի, զի սկսայ եւ զործել ոչ
կարէի, խորհեցայ խափանել: Եւ երկուս այս
մեծ ցաւքս յոյով տարակոյս եւ զրոյով լինէր
եղկելոյս, զի այնչափ էր ամբոխն ի վերայ՝
իբր զձայն խռովեալ ծովու, զի քակէր եւ
փշմամբ մաշէր զաւրութիւն իմ, եւ յապուշ
մտաւք մնացի: Եւ թշուառականիս խելա-
պատակէ ընդարձացեալ լինէր, եւ ոչ զիտէի
Թէ զինչ դործեցից. զի զգրելն կամէի բայց
զի թեւր լինէր զծուարէի, եւ խափանել եւ ի
բաց թողուլ մահ տիբէր ինձ:

Այլ յոմանց որ երկնային սիրովն մառ-
նալ էին յորդորեցայ, եւ մեծապիշտ եւ տա-
ռապանաւք ծանու դսկսեալս կատարեցի, եւ
այս եղեւ ներելոյն Աստուծոյ, Զի յանարժա-
նէս թերեւս արժանաւոր այս գործ եղեւ
յանդեալ, եւ զայս ոչ ասեմ վասն դեղապա-
ճոյճ շարադրութեանցս, այլ վասն աղնիւ եւ
անդիւտ աւրինակիս: Եւ զի ոչ եթէ վասն
մարմնաւոր շահից էր ջանս այս, այլ վասն
որ առ Աստուած յուսոյն, եւ զի յաղաթից
ձեր աւգտեցայց. զի այս էր անկողոպուտ
ինձ դանձ եւ անգին մարդարիտ, զոր եւ խնդ-
րեմ ի հանդիպողացդ հանդանակեցէ ինձ եւ
սիրով մաշխից զտուտիսն հատուցէ՞ աղա-
հիս ի սոյն:

Եւ զիտեմ զի ունիք ասել, **Թէ** եւ ընդ
ո՞ր վաստակոց խնդրեալ գլարձ: Առ որ ասեմ
զճամբարտախաւսին բան զի ասէ. Եղբրուք զը-
թածք որպէս եւ հայրն ձեր: Եւ զի որդիք էք
Աստուծոյ, որ բազում անգամ եւ անարժա-
նից պարգեւս բաշխէ, որով եւ մարդասէր
կոչի. զնոյն եւ դուք ցուցէք յանարժանս յիս.

զի մարդասէրք լինիցիք, եւ ստոյգ նորին որ-
դիք, որ վառաւորի ի բարի գործս ձեր:

Եւ արդ ես ըստ կարի զփափաքս իմ լցի
յանկ ելանելոյս, աղաչեմ զժոռանդասդ՝
ներեցէք սխալմոսն ի սա եւ սիրով ուղեցէք,
եւ մեղաւոր Յոհաննիս ի մաւրն իմ Մինայի,
Թողութիւն յԱստուծոյ խնդրեցէք, զի եւ
Տէր զձերն **Թողցէ**. եւ աշխատաւդն եւ ե-
րեստաւորքն ի սոյն՝ բարի վարձս ընկալցին
յԱստուծոյ, որ ոչ նախատէ այլ առատապէս
շնորհէ: Թորմէ եւ մեղ յիշեցոս եւ ձեզ յի-
շողացտ, եւ սրտի մտաւք ընթերցողացն, եւ
որ մի Տէր որդրմի ասիցէ, տայ Տէր զերկնից
Թապաւորութիւնն ի փոստ անուան իւրոյ յու-
ւիտեանս ամէն:

Գրեցաւ ԶԾԻ ի Կիպրոս ի Մաղուսա քա-
ղաքն:

Եղբարք է չար սովորութիւն որ վերջի
ժառանգաւորն զառաջնոյն անունն կու ջնջէ,
եւ զիւր կու րիչ, զոր չիք մեծ անխաւու-
թիւն քան դայն՝ զայլոց յոյս հոտանել եւ
այնու ջանալ զիւրն ամբացուցանել: Աղայեմ
մի՞ գործել զայս չարքս. ապա թէ ոք մեծ եւ
կամ փոքր յանդգնի անուն **Քնկ**՝ ինքն ջրու-
շեացի ի կենաց գրոյն. այլ եթէ արժանի է
զբնացէ եւ զիւրն անուն յայլում տեղադ. և
զառաջնոյն մի ջնջեացէ, որով եւ վարձս ի
Տեառնէ ընդունի ի փառս եւ ի սրտիւ աւր-
նելոյն յաւիտեանս ամէն:

Յիշատակարան հետագայ կազմողի.

Թղ. 427ա2, նորագիր. — Զիւրջին ըս-
տացող սուրբ եւ աստուածաշունչ կտակիս,
զարին եւ զընդրեալն զպատմական Վարդան
Քահանայն, որ յիշեաց զտէրունական հրա-
մանն որ ասէ **Թէ** զանձեցէք ձեզ զանձ յերկի-
նրս, ուր ոչ գող մերձեանայ եւ ոչ ցեց ապա-
կանէ. եւ դարձեալ **Թէ** ուր զանձք ձեր՝ անդ
եւ սիրտք ձեր եղիցին, եւ **Թէ**՝ որ ունիցի դա-
ւակ ի Միւռն եւ ընդանի յերուսաղէմ՝ Եւ զըն-
եաց զիս ի յարգար վաստակոց իւրոց, եւ եդ
ի սուրբ եւ աստուածարնակ յեկեղեցին(ն) ա-
րազահաս ի Սուրբն Նիկողայոս, ի մայնյու-
մն մանկանց Սիոնի, յիշատակ հոգոյ իւրոյ
եւ ամենայն արեան մերձաւորաց: Որք կար-
դայք կամ օրինակէք մեղաց թողութիւն
խնդրեցէք, եւ զձերն **Թողցէ** Քս. Ած. ամէն:

Դարձեալ յիշեցէք ի մաքուր յաղաթս
ձեր, ոյ սուրբ ընդերձողք, զհամեստ եւ ըղ-

Հարկևոր տիկինն զնուժուն փաշան, և զորդին իւր զՎարդան Սարգաւազն, որ ետուն նորոգել ևս. կալմել վերստին զուրբ զիրքս ի Հալալ յնչից իւրոց, և եղին դարձեալ ի Սուրբ Նիկաւղայոս տնջինջ յիշատակ. Ոչ ոք չունի ի իշխանութիւն խորել կամ զբաւել կամ Հանել ի սրբոյն Նիկաւղայոսէ, Յանդերձեալն նպուկալ կղցելն աստ և Հանդերձեալն, խընամոյ պահողքն ևս սղորմիս տոյողքն սարհնին յԱստուծոյ ևս ամ. որոց ամէն:

Աղաչեմ ևս ես յերես անկեալ Թափուրս ևս ունայնս ամ. կրօնաւորաց, յերջին կաղմոյ սուրբ կտակիս, Մարտիրոս արեպայս, որ բաղում աշխատանաւ կաղմեցի դաս, խնդրեմ սրտի մտաւք չի ինն ժեղադիր, զի կար մեր այս էր. Եթէ խոնարհիք ևս ներէք, մեղաց Թողութիւն խնդրէք, ևս զձերն Թողցէ՛ Գ. Աճ. աստ ևս ի Հանդերձեալն ամէն:

Յետնագոյն յիշատակարամ.— 1674

Թ. 428ա, տարին նոր մազադաթ, նորոսդիր.— Իրբա այս պատուական Հրնոց կտակարանացն աստուածային, զրեալ ումեմըն ողջսրի ևս աստուածայնի, յոյժ աշխատութեամբ, ի ստոյղ ևս յընտիր անտգիւտ օրինակաց, ևս ըստ ժամանակաց բերմանց եղեալ իննի սա յիշատակ ի մայրաքաղաքն Կոստանդնուպօլիս կառուցեալ Սուրբ Նիկոլայոս եկեղեցին, ևս ի Թուսկանիս Հայոց ևս եմ էմ. յիննեորդ ամին, ի լինել աստուածաստ քարկութեան մեծի Հրաբեցին, որ զրեթէ երեք մասն մեծի քաղաքին տոչորեցաւ, լնդ որս ևս երկու հիւղեցիքն յանուն Սրբոյն Սարգսի և Սրբոյն Նիկոլայոսի կաղմեալք՝ Հրդեհեցան. զոր թէպէտ յետոյ չինեցան, բայց ի դառնութենէ Հրամանի տաճկական արքայի՝ իսպառ ևս արմատաքի քակեցան:

Վասն որոյ ևս ի իշխանք ևս մողովորդք նորին զկահա ևս զբապաս, ևս զիշատակս սրբոց եկեղեցեացն, զոմանս վաճառեալ ետուն ի պարոս սրբոց եկեղեցեացն քակելոց, ևս զոմանս շնորհեցին այլոց եկեղեցեացն շին մնացելոց, ևս կամ որոյն Երուսաղէմի ևս կամ այլոց վստիքից՝ որոց ևս կամեցան: Նոյնպէս ևս դայոս աստուածաշունչ մատեան Հին Կտակարանացն, զրեալ ի Սաղմոսոցն Դուրի մինչև յԱւետարանն Սուրբ ատանձին Հատոր. ևս ընդ ամին զընկեր սորին զնոր Կտակարանն ոկսեալ ի Սուրբ յԱւետարանէն մինչև ցհուսկ վերջինն, Աղօթամատուցիւք և Տօնացուցիւք, ատանձին Հատոր շնորհեցին յիշատակ ի ձեռն Սուրբաս անուն բանաբերի՝ աշակերտի տեսոն Եղիաղարու կաթողիկոսի Սուրբ Երուսաղէմի: Որ ևս նա իսկ կրկին կաղմեալ ևս նորոսեալ դաս, ևս զինն յորեքտասան ամի վստիքիս իւրոյ, իրեւ և Հաս Թուսկանս Հայոց ի Հաղար ձեւ ԻԳ տարին, եղ զսա յիշատակ ի Սր. Ներուսդէմ, ի զուռն Սր. Յակոբայ վանաց ևս Աթոռիս Հայոց: Եւ Եթէ Տէր կամեցի՝ զընկեր սորին զՍուրբ Աւետարանն ևս զննելոց էլ լնդ ամին յիշատակ ի Սուրբ Աթոռս: Բայց մի ոք ի լննեց զոգութեամբ ևս նենդութեամբ զժողովական մտք Հեռացուցանել ըզսա ի զբանէ Սուրբ Երուսաղէմի, զի մի ընդ զողոյց ևս զժողովացն կրեց զդատապարտութիւն. այլ խնամակալութեամբ յանձնածօղք ևս աշխատաւորաբար ընթերձօղքն միով Հայր մեղայիւ ևս Տէր ողորմեալիւ յիշելով զմեզ՝ լննալցին լստ Հաւատոց իւրեանց ըզնորհա ևս զինդրուածս ի շնորհաձիր Տեսունէն ամէն:

Մամօք.— Վերոյիշեալ Նոր Կտակարանի կր զտնտի յոյժ 1946 թիւն տակ:

1927

Ս. Ս. Տ. Ո. Ի. Ա. Ծ. Ո. Ի. Ն. Զ.— 16

Կ. Պոլիս

1653

Ն. Մ. Ս. Տ. Ո. Ի. Ք. Ի. Ն.—

Մաւալ 26×18×9:

Հանգամանք չատ

լաւ ընդհանուր ամամբ: Մազադաթ կովեալ սպիտակ: Թերթք 495: Գրիչ՝ Աստուա-

ծառուր Դպիր: Գրութիւն՝ խորագիրները կարմիր, սկզբնատողները ոսկեգոյն եւ կարմիր, գլխագիրները եւ տէրունական անունները ոսկեգոյն, մնացեալը սեւ մելանով, երկսիւն, 53 տող առհասարակ: Բոլորգիր կանոնաւոր: Լուսանցքներու վրայ կան սլորագրութիւններ տարբեր գրչով եւ ոչ աննշան թիւով, Մտղկող եւ Նկարող՝ ծաղկաբար մահտեան Դալար: Գունաւոր դարձապիւր եւ լուսանցապարզ զլուխներու սկիզբը: Գունաւոր գլխագարդ գիրքերու կամ նախագրութեանց սկիզբը: Խորանարան գիրքերէն շատերուն սկիզբը: Խորանարդ իւր սարօք, թղ. 10ա, 125ա, 388ա: Լուսանցքի մանրանկարք հետեւեալ գիրքերուն մէջ, Մենդոց 8 հատ, Ելք 3, Թիւք 3, Յետու 3, Դ. Թաղ. 2, Երկ Երկոյ 2, ԺԲ. Մարդարէք 11, Մատթէոս 19, Մարկոս 8, Ղուկաս 17, Յովհաննէս 7: Նկարք.—

1. Ստեղծագործութիւն, Ա-Գ օրեր, թղ. 8ր
2. Ստեղծագործութիւն, Դ-Ջ օրեր, 9ա
3. Աղամ եւ Եւայ, եւ արտաքսում, 9ր
4. Յովսէփ եւ Ասանէթ, 40ր1
5. Մուտք յԵրկապտոս, 48ր1
6. Խորան վկայութեան, 64ր2
7. Ած. կը խօսի Մովսէսին, 75ր1
8. Մովսէս կը ստանայ տասնարանեայ օրէնքը, 90ր1
9. Յետու, 103ր2
10. Որդիք Իսրայէլի, 113ր1
11. Հեղի քահանայապետ, 124ր
12. Սողոմոն Թազաւոր, 178ր1
13. Նեեմի, 207ր1
14. Յոր ծնրադէր կ'աղօթէ, 250ա1
15. Դաւիթ Մարգարէ, 258ր2
16. Սողոմոնի Դատաստանը, 277ր1
17. Սիրաք, 293ր1
18. Եսայի Մարդարէ, 300ա1
19. Ովսէջ Մարդարէ, 316ր1
20. Երեմիա Մարդարէ, 330ր1
21. Դանիէլի Դատաստանը, 350ա1
22. Եղեկիէլ Մարդարէ, 357ր2
23. Մատթէոս Աւետարանիչ, 387ր
24. Մարկոս Աւետարանիչ, 399ր2
25. Ղուկաս Աւետարանիչ, նոստած, 407ր1
26. Յովհաննէս Աւետարանիչ, 419ր1
27. Ղուկաս Աւետարանիչ, կանդնած, 430ր1
28. Տեսիլ Յովհաննէս, 449ր

29. Պողոս Առաքեալ, 460ր1:

Կաշեկադմ տախտակեայ դրոշմադարդ, լաթապատ պատուած. կադմին առջևի մաս սր քակուած: Ստացող՝ Խաչատուր Վրդ. Ա. տիշեցի:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.—

Թղ. 1-4. դատարկ:

Թղ. 5ա1.— Նախադուքիւն Մննդոյ.— Ջուրբ եւ զատուածային գիրս Մենդոցն զրեաց նախամարդարէն Մովսէս...:

Թղ. 6ա2.— 8ա, դատարկ:

Թղ. 10ա.— Ընթերցուած ի Խննդոյ:— Ի սկզբանէ արար Ած. զերկինս եւ զերկիր...:

ԿՏԱԿՔ ՆԱՀԱՊԵՏԱՑ.— 4

Թղ. 20ա2.— Գիրք մնացորդաց Խաւոք Թուրքնի կտակ առաջնոյն.— Հրաման կտակի Թուրքնի զոր պատուիրեաց որդւոց իւրոց...:

Թղ. 39ր.— Կտակ Բեմիամնի.— Երկու տասաներոյն.— Հրաման կտակի Բեմիամնի զոր խօսեցաւ որդւոց իւրոց ի չորրորդ ամի հիւանդութեանն...:

ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ ԱՍԱՆԵԹԱՑ.— 3

Թղ. 40ր1.— Պատմութիւն Յովսէփայ եւ կնոջ Ռոքա Ասամէքի՝ զստեքն Պետափրէ քրմի Արեգ քաղաքի.— Եւ եղեւ յամին յառաջնումն, որ աւր էր եւթներորդ ամսոյն...:

Թղ. 47ա1.— Ցամկ Նիցնի:

Թղ. 48ր2.— Այս են անուանք որդւոցն Իսրայէլի մտելոցն յԵրկապտոս...:

Մամօր.— Շատ տեղ լուսանցքի վրայ կան Որդիներն աստուանիչներ կարմրադեղով:

Թղ. 65ա1.— Ղեւտակամբ.— Եւ կոչեաց Տէր զՄովսէս եւ խաւսեցաւ ընդ նմա ի խորանէ անտի վկայութեան եւ ասէ...:

Թղ. 75ր2.— Թիւք.— Եւ խաւսեցաւ Տէր ընդ Մովսէսի յանապատին Սինայի...:

Թղ. 90ր2.— Երկրորդ Արիմաց.— Այս են պատգամք զոր խաւսեցաւ Մովսէս ընդ ամենայն Իսրայէլի...:

Թղ. 104ա1.— Գիրք Յետուայ Որդւոյ Նաւեայ:

Թղ. 113բ2.— Դատաւորք.— Եւ եղև
յետ վախճանելոյն Յեսուայ...:

Թղ. 122ա2.— Գիրք Հռութայ:

Թղ. 125ա.— Թագաւորութեանց Առա-
ջին.— Եւ այլ ժի էր յԱրեմաթեմայ...:

Թղ. 137ա1.— Թագաւորութեանց Երկ-
րորդ:

Թղ. 146բ2.— Թագաւորութեանց Եր-
րորդ:

Թղ. 158բ1.— Թագաւորութեանց Զոր-
րորդ:

Թղ. 169ա1.— Գլուխ Մնացորդաց Առա-
ջին:

Թղ. 178բ2.— Մնացորդաց Երկրորդ:

45.— Յովսէփ եւ Ասամէք

Թ. 1927, քղ. 40բ1

Թղ. 190ա1.— Գիրք Եզրի Առաջին.— Եւ
արար յովսիայ Թագաւոր զղատիկն Տեառն
յԵրուսաղէմ...:

Թղ. 195բ1.— Եզրայ Երկրորդ.— Թա-
ռաջնում ամին Կիւրոսի արքային Պարսից ի
կատարել բանին Տեառն ի բերանոյ Երեմիա-
յի ժարդարէլ...:

Թղ. 198բ1.— Եզր Երրորդ.— Եւ Սա-
ղաթիկ, որ եւ եզր կոչեցաւ, եւ ի Բաբելոն

յամին Լըւսէ.Լըրորլի կայի յանկոյնի իմում,
եւ զմտաւ ամէլի, վասն աւերածոյն Սիոնի...:

Թղ. 207բ2.— Բամբ Նէիմայ Որդոյ Ա-
ֆաղիայ.— Եւ եղև յամսնանի քաղաք, ամի
ի Լըրորլի Արտաշէսի արքայի, եւ էի ի Շօշ
...:

Թղ. 212ա2.— Եսթեր:

Թղ. 216ա1.— Յուդիթ Է Գիրքս Այս.—
Յամին ԵրկուստասնԵրորդի Թագաւորութեա-
նէն Նարուզդոնտորայ...:

Թղ. 220բ2.— Նախադրութիւն Տովբի-
թայ.— Տովբիթ ի գերեզոցն է Սաղմանասա-
րա, եւ բնակեաց ի Նուշ...:

Թղ. 224բ2.— Գիրք Առաջին Մակաբա-
յեցոց.— Եւ յետ Հարութոցն Աղեքսանդրի
կայսեր Մակեդոնացոց...:

Թղ. 237ա1.— Գիրք Երկրորդ Մակա-
բայեցոց.— Աս Լէրարս Հրէաստանեայս որ
ի կողման Եգիպտացոցն են...:

Թղ. 245բ2.— Գիրք Երրորդ Մակաբա-
յեցոց.— Այդ Լէւս Փիլիպպոսիւրայ ի զար-
ձկոց անտի...:

Թղ. 249բ1.— Նախադրութիւն Յորայ.—
Չայրս զայս: ամսեք, ըստ պատմութեան
աղլահամորին, Երկրորդ ասնն յԱրեւամէլ...:

Թղ. 249բ2.— Յուլիանայ Նովիսկայաւի
.— Նշանակէ զիրք Երանելոյն Յորայ եթէ
Հիւլիոսը էր յԱրեւամէլ...:

Թղ. 250ա2.— Յովք.— Այր ոմն էր յա-
սիտ աշխարհի, որում անուն էր Յոր...:

Թղ. 258ա1.— Երանելոյն Նովիսկայաւի
Երկրորդ Կիպրացոց Յաղագս Երգոց
Սաղմոսարմի:

Թղ. 259ա1.— Սաղմոս ի Դաւիթ.— Եւ
բանեալ է այլ որ ոչ զնաց ի խորհուրդս ամ-
բարչտաց...:

Թղ. 277բ2.— Առաջ Սաղմոսնի.— Ճա-
նաչել զիմաստութիւն եւ զխրատ իմանալ ըզ-
բանն Հանճարոյ...:

Թղ. 285ա2.— Բամբ Ժողովուրդի որդոյ
Դաւթի քաղաւորի Սաղմոսնի արքայի իսրա-
յեղի յԵրուսաղէմ. Եկեղեցիաւստէ...:

Թղ. 287բ1.— Երգ Երգոց, որ է Արեւ-
մուքիւն Արեւմութեանց, ասացեալ Սաղմոս-
նի արքայի իսրայէլի: Հարսն ասէ:

Թղ. 289ա2.— Իմաստութիւն Սաղմոսնի
.— Սիրեցէք զիմաստութիւն ոյճ զատէք
գերկիր...:

Թշ. 293բ2.— Գիրք Սիրաբայ որ կոչեցաւ Յեռու.— Ամենայն իմաստութիւն ի Տեառնէ է կայ եւ մնա ընդ նմա յաւիտեան...:

Թշ. 299ա1.— Յաղագս արարչական հրամանի Տեռնն եւ պէս պէս խրատու.— Յիշեցի զդործս Տեառն եւ որ ինչ տեսի պատմեցից...:

Թշ. 299ա1.— Յառաջաբան Մարգարէին Նաշխայ:

Թշ. 300ա2.— Տեսիլ Նաշխայ որդոյ Անուխայ...:— Լուր երկին եւ ունին զիւր երկիր զի Տէր խօսեցաւ...:

Թշ. 315բ2.— Յառաջաբան Նրկոտասան Մարգարէիցն.— Մեծ են շնորհք մարգարէութեան...:

Թշ. 346բ1.— Տումի վր: Թուրք Բաբուբայ:

Թշ. 348ա1.— Սրբոյն Նրեմիայի Ոգր:

Թշ. 350ա2.— Դամիել Դատաստանաց.— Եւ էր այր մի բնակեալ ի Բաբելոն...:

Թշ. 358ա1.— Տեսիլ եզեկիւի Մարգարէի.— Եւ եղեւ յամին Երեսնեորորի...:

Թշ. 373բ1.— Մահ եզեկիւի Մարգարէի.— Եզեկիւի էր ի յերկրէ Սարիւրայ, ի քահանայիցն, եւ մեռաւ յերկրին Քաղդէացւոց...: Տես նաեւ քիչ յետոյ:

Թշ. 374ա1.— Մահ Բժամ Մարգարէից:

Թշ. 374բ1.— Մահ Յուշայ Մարգարէի:

Թշ. 374բ2.— Մահ եզեկիւի Մարգարէի.— Եզեկիւի էր յերկրէ Սարիւրայ, ի քահանայիցն...:

Թշ. 375ա1.— Մահ Դամիելի Մարգարէին.— Դանիէլ էր ի ցեղէն Յուդայ յիշխանացն, ի թագաւորական սպասաւորութենէն...:

Թշ. 375բ, դատարկ:

Դատարկ էջեր, 376ա, 377բ, 378ա, 379բ, 380ա, 381բ, 382ա, 383բ, 384ա, 385բ, 387ա:

Թուղթ Եւսերիոսի և կանոնի տախտակներ, 376բ, 377ա, 378բ, 379ա, 380բ, 381ա, 382բ, 383ա, 384բ, 385ա:

Թշ. 386ա1.— Սկիզբն Գլխոց Մտթէոսի Աւետարանին:

Թշ. 388ա.— Գիրք Զննդեան Յի. Քի. ...:

Թշ. 400ա1.— Սկիզբն Աւետարանի Յի. Քի. ...:

Թշ. 407բ2.— Քանդի բազումք յաւատարեցին...:

Թշ. 419բ2.— Ի սկզբանէ էր Բան...:

Թշ. 428բ1.— Յառաջաբան Գրոց Գործաց Առաքելոց.— Որք միանդամ...:

Թշ. 430բ2.— Գործք Առաքելոց Ղուկայ Աւետարանի:

Թշ. 442բ1.— Թուրք Սրբոյ Առաքելոյն Յակովբայ Կաթուղիկէ:

Թշ. 450ա1.— Յայտնութիւն Սրբոյն Յովնանու Առաքելոյ եւ Աստուածաբան Աւետարանի.— Յայտնութիւն Յի. Քի. ի ձեռքն որոյ եւ Ած. ցուցանել ծառայից իւրոց որ լինելոց է վաղվաղակի...:

Թշ. 455ա1.— Այս Յայտնութիւն աստ-

46.— Տեսիլ Յովնանու

Թ. 1927, ք. 449բ

ուածաբան աւետարանէին Յովնանու, սրբոց հարցն մերոց վարդապետութեամբ պատուեալ ի պէտս վկայութեանց, զերծաւ ի դալթալոյթենէ կարծեաց ոմանց, որք այլանդակս իմացան զոմանէ...:— Հմմտ. Յրէմէի Մուրատ, Յայտ. Յովն. Հին Հայ Թրդմ.

էջ ձի - ձիԴ :

Թղ. 455ա2.— Յառաջաբան Պօղոսի Ա. ռաֆելյոն Ռախտկարգեալ ի գլուխ գրոցս.— Ընդ ուսումնասէր եւ ընդ փոյթ քոյոյ սիրոյդ դարձացեալ...—

Թղ. 460բ2.— Պաւղոս ծառայ Յի. Բի. Կոչեցեալ առաքեալ...:

Թղ. 488բ1.— Թուղթ Կորնթացոյն Առ Ար. Առաքեալն Պաւղոս:

Թղ. 488բ2.— Պաւղոս կայանաւոր Յի. Բի. առ Եղարս Կորնթացիս ի բազում վրիպակէ աստի ողջոյն...:

Թղ. 489բ1.— Արարածք.— Երկինք, երկեցիք: Արեգակն, Բս. եւ Աւետարանն, Լուսին, Աւրէնքն...:

Դատարկ թերթք, 492-495:

Մանր յիշատակագրութիւնք Գրչի.—

1. Թղ. 272ա1, ստորոտը.— Ձմեղապարտ եւ անարժան դրչակս, զԱստուածատուր զպիրս, յիշեալ ի Տէր, ոյ եղարս:

2. Թղ. 419բ1.— Էն զեղիկի զծաւղս, զսուտանուն զԱստուածատուր զպիրս, աղաչեմ յիշել միտի Ած. ողբմալիւ, եւ որ յիշէ՝ յիշեալ լիցի առաջի սնմամ զառիկն Աստուծոյ ամէն:

3. Թղ. 418բ2, ստորոտը.— Ձմեղաւոր Հոգս, զԱստուածատուրս, յիշեցէ ի մկտց թողութիւն, եւ Ած. զմերն թողց լամէն:

Մանր յիշատակագրութիւնք ծաղկարար Ղազարի.—

1. Թղ. 407բ1, նկարին ներքեւ.— Ձնկաբաւ զսորս մահտեսի Ղազարս յիշեսցիք ի մաքրափայլ աղօթս ձեր (ոյ), [եւ դուք] յիշեալ լիցիք ի Քրիստոսէ:

2. Թղ. 430բ1, նկարին ներքեւ.— Էն զեղիկի նկարողս, մահտեսի ծաղկարար Ղազարս, եւ զծնաւղս իմ, աղաչեմ յիշել միտի Ած. ողբմալիւ, եւ որ յիշէ՝ յիշեալ լիցի Քրիստոսի միւս անդամ զպատեանն ամէն:

Մեծ յիշատակարան Աստուածատուր Գրչի եւ Ստացող Խաչատուր Վարդապետի.— 1653

Թղ. 491ա2.— Փառք անբակիրքն եւ անզուգական... Սուրբ Երրորդութեանն յաւիտեանս յաւիտենից ամէն:

Իսկ եւ ծրեցաւ ծրարս նախնայ Սրբոց նահապետաց, մարդարէից, Թաւաւորաց, առաքելոց, որ լրիւ պարագրեալ իրէ ի միջի էակս ամենայն յիմանալեաց ի սղայեաց, իրս անեղին մածեալ ի մտաց եղականաց ածեալ լոյս ռաւ ցոյց ճշմարտութեան, եւ կառեալ կայացաւ կաւոց զիտութեամբ, պարագրեալ միայնոյ եւ անպարագրեալ փոշոցս տարեալ բոյանդակեցաւ Թանձրացեալ մարմնով եղաւ յայսմ քառակտուր եւ զնդակածեւ փոքրագեղ արիւս, որ Աստուածաշունչ տառս որդորչի: Այո, յերաւի եւ ճշմարտապէս ստուգաբանութեամբ ի ստացումն յանուանս իրին, որ ի շնորհ յԱստուծոյ, եւ տնտնութեամբ Հոգոյն Սրբոյ, եղեւ Հնար սեռոցս բանաւորաց անկարելին զոյ կարեւոր: Անհասն Հաւմանման արար մեղ, ոչ էութեամբ այլ Հորհօք եւ յորութեամբ, որպէս աղգէ մեղ յարածամ վառած սրբոց թէ ամենեքեան մերկապարանոց կան առաջի Աստուծոյ:

Սոյն զոյն եւ մեք ի սկզբանէ արարաւծոց մինչեւ ցայժմ, որպէս ներկայս բացաւ յայտ տեսանեմք, Հին եւ զնոր իրան ամենայն ի ձեռն սրբոց նախնեացն, եւ վառն այս ասէ Տէրն. Ամենայն Դպիր աշակերտեալ նամա է առն տանուտետոն՝ որ Հանէ ի դանձէ իւրմէ զին եւ զնորն: Եւ այլուր ասէ. Ամենայն մեղք եւ Հայտնութիւնք թողցի մարդկան, բայց ի նպոյն սրբոյ ոչ թողցի, ոչ յայսմ աշխարհի եւ ոչ ի նախործնկումն. զի աղեցաւ ամենայն ի Հոգոյն Սրբոյ, եւ ի նմանէ բոյանդակեալ լրացաւ առածք ամենայն սրբոց...:

Որպէս եւ ես նուստոս ամենայնի, եւ յետնեալս ի բանասիրաց, Ատիւցի խաչատուր վարդապետս, պատահեցայ յայսմ վայրի, մեծահանդէս քաղաքս Բուղանդիայ, Հանդերձ քաջ Հեռետոր եւ սնյաղթ պետիկոս տէր Աստուածատուր աստուածաբան վարդապետ՝ Սուրբ Երեսնադէմայ երջանիկ Հայրապետան տեսեալ Աստուածաշունչ տուելոյս այս զեղեցիկացի՝ ծրեալ միայն սեւաւ տառն, յոյժ ուրախացեալ ցնծացաւ Հոգի իմ. ոսկս որոյ ստացաւ զսա մեծաւ փափաքանօք, եւ յոյժ ըլլմամբ՝ անպատմելի, եւ տու արեւինկ որակութեամբք յունակութեանց զունով զարդարել եւ որինն ամենայն պայծառութեամբ, ոսկով եւ լաճվարդով,

կարծրով եւ ծիրանով, ղեղինով եւ կանան-
լով: Եւ ղեղեղեալ պայծառացեալք փայլեն
առ յիրեւարս յեցեալ եւ ժածեալ, կցեալ եւ
մխսեալ չողչողան եւ ցոլցոյն, որպէս ըզ-
ճանաչս արեղականն խուռն լուսափայլու-
թեամբ. խորանքն եւ ծաղկունքն, պատկերքն
եւ անուանքն Յի. Քի. Ած. Տն. եւ Այ. նման-
եալ յերկնից աստղալից կամարացն աւրին-
եալ եւ պաճուճեալ վայելչազեղ տեսու-
թեամբ, որպէս կայ կայացեալ առաջի աչաց
ձեքոց իսկ:

Եւ ահա յանդ ելեալ լրացաւ ի մեծ մայ-
րաբաղաքս Կոստանդնուպուլսի, ընդ հովանու-
նաւ Սրբոյ Սարգսի Զաւարմարի եւ որպէս
նորա Մարտիրոսին, ի թիւ սեռիս հայկազա-
նի քսան երկու յորեանի, ոչ զու լման կա-
տարեալ լի, եւ երկրորդ թիւ հարկ զու ի
սմբ(1): Ի թաղաւորութեան եւ ի մեծ բռնակա-
լութեան իսմայէլացւոց եւ Հաղարացւոց ի
վերայ րազում ազգաց եւ ազանց, Քրիստո-
նէից եւ աշխատեցի, սուլտան Մահմադին,
որ ութամեայ տղա հասակաւ կալաւ թագ եւ
թախտ թաղաւորութեան հօրն իւրոյ: Եւ ի
հայրապետութեանն Հայոց, որ ի Սր. էջ-
միածինն, տեսուն տէր Փիլիպպոս սրբազան
կաթողիկոսի, ձեռամբ տկար եւ փծուն զրի
Աստուածատուր համբակի կրկնակին զրի:

Արդ երեսանկեալ պաղատիմ հանդիպո-
ղացող այսմ հոգեհոսող բուրաստանիս յիշել
ի ժամ աղօթիցն զիս անարժան զՅաշատուր
Վարդապետս, եւ ղծնողն իմ տէր Բարսեղն
եւ Ղիմաթն եւ զնախնիքս տէր Յակոբն, Խա-
շատուրն, Գրիգորն, եւ Մամարդն, եւ ղհա-
րազատ եղբարքն իմ մահտեսի Յովնան, Ա-
ւետիքն, Յովհաննէս եւ այլ ամ. յարեան մեր-
ձատրան ղկնկդանիս եւ ղհանգուցեալսն յոր
առ Քրիստոս: Զի թերեւս զմնացեալս եւ ըզ-
գնացեալ յանցանան որ ընդ մեզ՝ ջրնջեսցին
ձեքոյին սուրբ մաղթանօք, եւ ողորմու-
թեան ցօղկին անձրեւեսցի ի չարաւալի յոս-
կերս մեր, առ ի բուսուցանել յօրն աներկի
ընդ Քրիստոսի: Զի եւ ինքն Քրիստոս յիշող-
քիւ եւ յիշեցեալքս առ հասարակ արժանի ա-
բասցէ երանաւէտ ձայնին, ի փառս ամենա-
ղաւ անուանն իւրոյ: Եւ նմա փառք ընդ Հօր
իւրում եւ Սր. Հոգոյն ամէն:

Ներքեւը տարբեր գրով.

Դարձեալ կրկին անգամ աղաչեմ ըզձեզ,

որ եղբարք, որ բնակեալ էք ի Սր. Քաղաքն
Երուսաղէմ, ընդ հովանաւ Սրբոյն Յակո-
բայ, լի սրտի եւ բոլոր հաւատով յիշեալիք
ի Ք. միով ողորմայիւ ինձ տառապեալ Խա-
շատուր վարդապետիս, որ բազում ծախիւք
արդեամբք ետու գրել եւ ծաղկելով դարգա-
րել զԱստուածաշունչս ոսկով ի լաճմարդով,
եւ երանդ երանդ դուռնով, եւ ետու յիշատակ
ի Սր. Երուսաղէմ, ի դուռն Սր. Յակոբայ, ի
յառաջնորդութեան տեսուն տէր Աստուածա-
տուր սրբաւորեւոր եւ ճշնագրեաց աստուա-
ծարան վարդապետին, որ րազում նեղու-
թիւնս եւ հալածանս կրեաց նախանձորաց
ոճանց. նայ եւ ի վերայ մեր յազում երախ-
տիս եւ աշխատանս ունի, մի թէ Ած. ղինքն
ընդ երկ(այն) աւուրս արասցէ, եւ յետ աստ-
նացս ընդ որոց կրկնատառն վարդապետացն
դասնուցէ:

Եւ որք հանդիպիք Սր. Աստուածա-
շունչս զբոլոր կարողալով կամ սրինակելով կամ
յարեւա՞ցի տեսնելով, Ած. ողորմի ասա-
ցէք ինձ Խաշատուր վարդապետիս եւ ծնո-
ղացն իմոց, եւ ամ. արեւմտու մերձաւո-
րաց մերոց՝ կենդանեաց եւ ննջեցեացն ա-
մէն: Եւ ձեզ յիշողացի եւ ողորմի տաացողա-
ցիդ ողորմեսցի Քս. Աստուածն մեր յիւր
միսս անդամ դաստեանն ամէն:

Եւ թէ ոք յանգնի Սր. Դրոցս, թէ ծա-
խելով, կամ ղողանալով, կամ թէ ոք ընտան-
եաց իմոց եւ աղղականաց չորթն եւ հակա-
ռակի եւ ոչ տայ Սր. Դիրկրս Սր. Յերուսա-
ղէմայ, ի դուռն Սրբոյն Յակոբայ, ղպատիժն
Գեղիկոսաց, ղանէծան կայսնի, եւ ղպատու-
հասն Դադանայ կրեացէ, եւ ի Քրիստոսէ ան-
մատն ելցէ, իսկ խնամ տանողն եւ լաւ պա-
հողն եւ ղպատութեանն մեր անթերի կատա-
րողն աւրհնեալ լիցի ի Տեառնէ Աստուծոյն
Իսրայէլի, որ է աւրհնեալ յաւիտեանս, Ա-
մէն: Հայր մեր որ:

(1) Նկատ.— ԶԼուսաբան թուականն քիչ
մը առեղծուածային ձևով ներկայացուած
է՝ այսպէս.

«Ի թիւ սեռիս հայկազանի,
քսան երկու յորեանի,
ոչ զու լման կատարեալ լի,
եւ երկրորդ թիւ հարկ զու ի սմբ»:

Ճրէտէրիք Մուրադ քաներկու յորեկ-
հանէն պակսեցուցած է 2 թիւ եւ ստացած է
1649 (Յայտ. Յովհաննու, Երուսաղէմ, 1905,
էջ 21)։ Մեր կարծիքով պէտք է աւելցնել 2

թիւը քաներկու յորեկանին վրայ, որով կը
ստացուի 1653, եւ որ կը Համաձայնի Աստ-
ուածատուը Պատրիարքի Կ. Պոլիս այցելու-
թեան թուականին հետ։

1928

Ա Ս Տ Ո Ւ Ա Մ Ա Շ Ո Ւ Ն Զ.— 17

Տեղի

ՌՂԷ = 1648

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Ծառայ 26×19×11։ Թերթք 522։ Հան-
դամանք շատ լաւ։ Մազաղաթ ընտիր։ Գրող
եւ Գծող՝ Մարկոս սրկ. որդի տէր Յովհան-
նէսի։ Գրութիւն՝ խորագիրները եւ Համա-
րադրերը կարմիր, սկզբնատողերը կապույտ եւ
կարմիր, մնացեալը սեւ մեղանով, երկսիւն,
50 տող։ Բոլորգիր կանոնաւոր։ Համառո-
տագրութիւնք առատ։ Կարմրաներկ զարդա-
դիր եւ լուսանցադրող գլուխներու սկիզբը։
Կարմրադիմ կիսախորան կամ պլանկարդ
դիւրեւու սկիզբը։ Կարմրաներկ խորանյու-
սարդ իւր սարօք, թղ. 300ա, 325ա, 455ա,
469ա, 479ա, 493ա։ Լուսանցիք մանրանը-
կարք կարմրաներկ կամ լոկ ուրուադծեալ,
ԺԲ Մարգարէք (11)։ Բաղմագոյն չեք խո-
լանադարձ իւր սարօք, թղ. 8ա։

Նկարք.—

1. Վեցօրեայ արարչութիւն, թղ. 7բ, դու-
նաւոր
2. Յոր եւ երկու բարեկամներ, 288ա, կար-
մրաներկ, նոյնպէս եւ յաջորդները.
3. Դաւթի կեանքէն չորս դրուադներ, 299բ
4. Սողոմոն Թագաւոր, 324բ
5. Յովնանի կեանքէն չորս դրուադներ, 381բ
6. Մատթէոս Աւետարանիչ, 454բ
7. Մարկոս Աւետարանիչ, 468բ
8. Ղուկաս Աւետարանիչ, 478բ
9. Յովհաննէս եւ Պրոխորոն, 492բ
10. Եօթ աշտանակներ, 566ա, դոնաւոր,
նոյնպէս եւ յաջորդները.
11. Եօթ եկեղեցիներ եւ ի՞նչ քահանայք, 567բ
12. Ձորս ձիաւորներ, 568ա
13. Փողաւոր Հրեշտակներ, 569ա
14. Երրորդ փող եւ աստղի անկում, 569բ

15. Ամպաղղեստ Հրեշտակ սխեմակերպ ոտքե-
րով, 570ա
16. Թագադարձ վիշապ, 570բ
17. Վիշապ եւ երկրպայուներ, 571ա
18. Սկաւառակներ պարպող Հրեշտակներ,
571բ
19. Բաբելոնի կիներ ոսկի բաժակով, 573ա
20. Վիշապը կրակի լիճի մէջ, 574ա
21. Սառանան փակուած դժսխի անյուսկին
մէջ, 574բ
22. Երկնային Նոր Երուսաղէմ, 575ա։
Կաշեկաղմ տախտակեայ դրօշմադարդ,
լաթապատ՝ պատուած։ Ստացողք՝ Պր.
Մարգարէ եւ մայրը Շահգասէ։

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.—

- Թղ. 1, դատարկ։
Թղ. 2ա1.— Յիշատակարան։
Թղ. 3ա1.— Գրիգորի եռամեծի որ այս-
պէս շարաւիւսեալ է գէիմ եւ գնար Կոտեկա-
րանս.— Որքան են եւ որք Գիրք Սուրբք, Հին
եւ Նոր Կտակարանք...։
Թղ. 3բ1.— Վանախմ վարդապետին.—
Երկինք, եկեղեցի...։
Թղ. 4բ2.— Յառաջաբան Մնրնդոց.—
Չսուրբ եւ զառուածային դիրս Մնրնդոցս
զրեաց նախամարդարէն Մոյսէս. . .։
Թղ. 6ա1 - 7ա, դատարկ։
Թղ. 8ա.— Գիրք Մնրնդոց.— Ի սկզբ-
բանէ արար Ած. զերկին եւ զերկիր...։
Թղ. 30ա2.— Նախադրութիւն Նիցիմ։
Թղ. 50ա2.— Նախադրութիւն Ղեստա-
կանիմ։
Թղ. 63բ2.— Նախադրութիւն Թուոցմ։

Քղ. 335բ1. — Բանի ժողովարդի, որդւոյ Դաւթի քաղաւորի. Սողոմոնի արքայի Իռարայէի յերուսաղէմ. Եկելիաստէս. — Ունալլնութիւն ունալլութեանց. . . :

Քղ. 338բ1. — Երգ երգոց:

Քղ. 340բ2. — Իմաստութիւն Սողոմոնի. — Սիրէցէ զիմաստութիւն ոյճ դատիք զերկիր. . . :

Քղ. 346ա1. — Գիրք Սիրաբա, որ կոչեցաւ Յեսու. — Ամենայն իմաստութիւն ի Տէառնէ է, կոյ իւ մնա ընդ նմա յաւիտեան. . . :

Քղ. 352բ1. — Յաղագս արարչական երարամի Տեառն եւ ի պէտպէս խրատուց. — Յիւնցի զգործս Տեառն, և որ ինչ տեսի պատեցից. . . :

Քղ. 352բ1. — Յառաջաբանք Մարգարէին Եսայեան. . . :

Քղ. 371բ2. — Յառաջաբան Բժամ Մարգարէին:

Քղ. 372ա2. — Մարգարէութիւն Ովսեայ. . . :

Քղ. 381ա, դատարկ:

Քղ. 382ա1. — Մարգարէութիւն Յովնանու. . . :

Քղ. 389բ2. — Մարգարէութիւն Մաղաիայ. . . :

Քղ. 390բ2. — Յառաջաբան Երեմիայ Մարգարէին:

Քղ. 412բ1. — Թուղթ Բարուբայ:

Քղ. 414ա1. — Սրբոյն Երեմիայի Ողբք:

Քղ. 416բ1. — Դանիէլ Դատաստանաց:

Քղ. 423բ2. — Մաե Դանիէլի Մարգարէին. — Դանիէլ էր ի ցեղէ Յուդա յիշխանացն. . . :

Քղ. 424ա1. — Նախադրութիւն Եզեկիէի Մարգարէին:

Քղ. 444բ. — 448ա, դատարկ:

Քղ. 448բ. — Նկար եւ թուղթ Եւսեբիոսի:

Կանոնի տախտակներ, ներբօրէն զծուած կարճրադեղոյ, թղ. 449ա (Նկար՝ Կարպիանոսի), 450բ, 451ա, 452բ, 453ա:

Դատարկ էջեր, 449բ, 450ա, 451բ, 452ա, 453բ, 454ա:

Քղ. 455ա. — Գիրք Ժնընդեան Յի. Գի.

... :

Քղ. 467ա2, դատարկ, նոյնպէս 469ա:

Քղ. 469ա. — Սկիզբն Աւետարանի Յի. Գի. . . . :

Քղ. 477ա2, դատարկ. նոյնպէս 477բ2, եւ 478ա:

Քղ. 479ա. — Քանդի բաղումք յոմարեւելցին. . . . :

Քղ. 493ա. — Ի սկզբանէ էր Բանն. . . . :

Քղ. 502բ2. — Յառաջաբան Գործոց Առաքելոց:

Քղ. 504բ2. — Գործք Առաքելոց Ղուկա Աւետարանչին:

Քղ. 517բ1. — Յառաջաբան Եւքանեցունց Թղթոցն Կորնթղիկեաց:

Քղ. 525ա2. — Աղբս Եւքաղի:

Քղ. 526բ1. — Յառաջաբան Պօղոսի Առաքելոյ Ուսակարգեալ ի գլուխ գրոց:

Քղ. 532ա1. — Թուխք առ Հռոմայեցիս:

Քղ. 565ա2, դատարկ:

Տղ. 565բ1. — Գլուխք Յայտնութեանն Յովնանու:

Քղ. 566ա1. — Յայտնութիւն Սրբոյն Յովնանու Աստածաբանի. — Յայտնութիւն Յի. Գի. ի ձեռն որոյ եւ Ած. ցուցանել ծառայից իւրոց որ ինչ լինելոց է վաղվադակի. . . . :

Քղ. 576ա2. — Հանգիստ Սրբոյն Յովնանու Առաքելոյ եւ Աւետարանչի:

Քղ. 577ա2. —

[Ոտանաւոր Չափաբերական].

Փառք Ամենասուրբ Երրորդութեան անեղական,

Հօր եւ Որդոյ եւ Սբ. Հոգոյն անքննական,

Զի Հայր անծին է անսկիզբն եւ անվախճան

Անպարպիւր աներբ անուր անղնական:

.

Ապա առեալ ըղաշակերտոն մետառան,

Հանէ ի լեռոն Զիթենեաց ի Գալիլեան:

Եւ ձեռն եղեալ աւրհնեաց զնորա համանդա

[այսպէս քերի կը մնայ. յաջորդ երկու քերքերը դատարկ՝ քէն գծուած պատրաստ]:

Քղ. 581-620, Եռուրիւն. — Ցանկ ի վերայ այլարեքնից Աստուածաշունչ սուրբ մատնիս ըստ հայկական թուոց:

Քղ. 597բ2. — Ցանկ Աստուածաշունչ Սբ. մատնիս, զոր իմչ որ ի սուրբ գիրքս ընթերցեալ լինի, եթէ հիմաւոր գլուխքն եւ եթէ կարմրագիր փոքր համարքն, զամենայն մի ըստ միոյճ կարգաւորութեամբ առ յիմքն

փակեալ, զարբացայտեալ ցուցանէ առ ժրագան եւ երազանս եւ նրբախայտաց ընթերցողացդ։ — Ով երէցս երանեալք եւ աղանուականգ, ապսպա եկեալ եղբարքդ մեր, ծանիք զցանկիս զօրութիւն... եւ զցանկ եւ զցերեկ ի վերայ սօրին տքնօղն եւ զջանացօղն՝ զլաղար նուաստս ի սուրբ եւ ի գերաժաքուր եւ արտասուալի յաղօթս ձեր մի մոռանալք...:

Թղ. 597թ3, դատարկ:

Թղ. 598ա1.— Ցանկ ի վերայ այբուրբնից աստուածաշունչ տուրք մատենիո ըստ լադիմացց թուաց:

Թղ. 621-622, դատարկ:

Մամր յիշատակագրութիւնք Գրչի.— 1648

նարժան դմեղաց զերիս զգրիչ տառիս տէրունական՝ զսուտանուն Մարկոս սարկաւազըս, տմն անպիտան, մաղթեմ արժան արէք յիշման(ա), Հարք իմ եւ եղբարք իմ պատուական, անմեղադիր լերուք եղբարք աղալանաց սօրա կամ զրի խոշորութեան սօրա, զի կարս մեր այս էր։ Աստուած ոգորմի տուցէք ձեր եւ մեր ննջեցիլոցն, ամէն։

3. Թղ. 314ր1.— Ով եղբայրք, յիշեցէք զիս եւ զեղկելի զրչիկս՝ զՄարկոս սարկաւազըն, եւ զծնօղն իւր զտէր Յովաննէսն, եւ զվարպետն իմ զԱստուածատուր սարկաւազըն, մին Հայր մերիս։ Որք յուսաստիք ի սրմանէ ընթերցմամբ կամ օրինակելով, անմեղադիր լերուք սրղայտնացս իմոց, զի կարս մեր այս է։ Եւ Ած. որ աստուն է ի տուրս՝

48.— ԵՕԹ Ա Մ տ ա ռ ա կ ի ն ր

Թ. 1928, քղ. 566ա

1. Թղ. 138ա2, ստորուղբ.— Զմեղապարտ եւ զանարժան մեղաց գերիս՝ զՄարկոս սարկաւազն ըստ մտօք յիշել ի Տէր, յերես անկեալ աղաչեմ, եւ Աստուած որ առատն է ի տուրս բարեաց՝ մեղ եւ ձեզ ոգորմեացի, Ամէն։

2. Թղ. 188ր1.— Զմեղապարտ եւ զա-

մեղ եւ ձեզ ոգորմեացի։ Թվին ՌՂի [=1648], Հայր մեր։

4. Թղ. 620թ3.—

Զևոս փրտի եւ Հոգանա, մօխիք փաշի գապախ դառնա, զիրս յիշատակ առ ձեզ մեա, եւ արիւման ձեզ յարտկու։

Թէպէտ մանր է դէր սորա,
ի յընթեռնուլն դժուարանայ,
սակայն երբ ունի հմտանա,
նա օր ըստ օրէ յոյժ պարզ կարգա:
Որք ընթեռնուք օգտիք ի սմա,
յիշէ՛ք զմեղապարտ զժողո սորա,
զՄարկոս սարկաւազ կրող սորա:
եւ դուք յիշեալ լիլիք ի Բրիտտոս Աստուծոյ մերոյ,

որում փառք յաւիտեանս ամէն:
Յիշատակարամ Ստացողաց.—

Թղ. 444ա2.— Յիշեցէ՛ք ի Բրիտտոս ըզպարոն Մարգարէն, որ ստացաւ զսուրբ մատնանս, որ կոչի Աստուածաշունչ, յիշատակ հոգւոյ իւրոյ եւ ծնողացն՝ պարոն Վարդանիսին եւ Շահադատին, Դարձեալ յիշեցէ՛ք ի Քրիստոս զպարոն Վարդանէսն եւ զծնողան իւր զԹարիլէրմիշն եւ զՅանգատայն: Դարձեալ յիշեցէ՛ք զՎարդանէսն եւ յեղբարքն իւր՝ Երիծանն եւ Զաւեթանն: Դարձեալ յիշեցէ՛ք ի Բրիտտոս զպարոն Վարդանէսն եւ զյորդին իւր զպարոն Մարգարէն, որ հանդուցեալ է ի Քրիստոս. եւ զդատերան իւր՝ զՅանդատէն, ըզՄարիամն, զԳուրդատէն եւ զՍիսիլէն, Դարձեալ յիշեցէ՛ք ի Բրիտտոս զհանդուցեալ դասակոն իւր, զՄանուկն, զԻէկղատէն եւ զԳուրդատէն: յիշեցէ՛ք եւ Աստուած ողորմի ասացէ՛ք:

Դարձեալ յիշեցէ՛ք ի Բրիտտոս զՎարդանէսն, եւ զկենակիցն իւր զԵահզատէն, եւ զծնողս իւր՝ զՍիմառնն եւ զՂարպիտաթուներն, եւ յեղբարսն իւր՝ զՄելիտոնն, զՍարգիսն, զՄիքայէլն, եւ զորդին Սիմառնն, ըզ-

Շահադատն, զԱբրահամն, զՊողոսն, ըզՄարտիրոսն, զԿարապետն, եւ զՔորճն իւր զհանգուցեալն, զՇահադատն, եւ զՋուհանն:

Դարձեալ յիշեցէ՛ք ի Բրիտտոս զմիւս քոյրն իւր զՀռոմսիմէն, եւ զկենակիցն իւր զՅաշատուրն, եւ զորդին Իսախանն, զՂուստրն Լապիխանն, Արդուխանն, զՆազդուն, եւ զհանգուցեալսն յիշեցէ՛ք: Դարձեալ յիշեցէ՛ք ի Բրիտտոս զմեծ դուստրն Յանդատէն, եւ զկենակիցն իւր զմահաթի Կարապետն, եւ զորդին Իլիանճին, եւ զհանգուցեալսն. եւ զմիւս դուստրն Մարիամն, եւ զկենակիցն իւր զպարոն Հուրմուզն, եւ զհանգուցեալ դուստրն զԻէկղատէն, եւ զմիւս դուստրն Գուրդատէն, եւ զկենակիցն զՅոհանն, Դարձեալ յիշեցէ՛ք ի Բրիտտոս զՇահզատէն, եւ ըզպապն զԱբրահամն, զհանիկն զՋատէն:

Արդ ես Վարդանիսի կինակից Շահզատէս ետու զՍուրբ մատնանս յիշատակ մեզ եւ մերոցն ամենայնի կենդանեաց եւ հանգուցելոց, ետու ի ձեռն Օնոփրիոս վարդապետին: Եւ այլ մի ոք ի խնեցէ՛ զսուրբ զիբա ծախելոց եւ կամ դրաւ դնելոյ, ոչ մերոց եւ ոչ այլոց. եւ թէ ոք յանդէնի կամ ծախելոյ եւ կամ դրաւ դնելոյ՝ ի Բրիտտոսի տհեղ դատաստանին պարտապան լիցի մեկ եւ մերոց աղկայնոցն, նաեւ անիծեալ լիցի ի Բրիտտոս եւ ի սրբոց առաքելոցն եւ հայրապետացն ամէն, իկյ եւ իրնամօղ եւ զհոգաբարձու սուրբ մատենիս յիշեալ լիցի ի Բրիտտոս, եւ զյարձն միոյն հար[իւր]ապատիկ եւ հաղա[ր]ապատիկ առցէ ի պալլատեանն Բրիտտոսի, Ամէն:

1929

ԱՍՏՈՒԱԾԱՇՈՒՆԶ.— 18

(ԺԵ. ԴԱՐ)

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Ծաւալ 26×20×10: Թերթք 520: Հանդամանք լաւ, բայց շատ մը էջեր անմաքուր: Մագաղաթ կոկեակ, Գրութիւն՝ խորագրերիւր, սկզբնատղերը եւ զլիստառերը կարմիր, մնացեալը սեւ մելանով, երկսիւն, 48

տող: Բոլորդիւր մանրատեսակ: Համառօտապարտութիւնք առատ: Կարմրաներկ զարդադիր եւ լուսանցազարդ գլուխներու սկիզբը, երբեմն խառնուած դեղինով. տեղտեղ ծաղիկներ իրական նմանութեամբ, վարդ, մեխակ, կակալ: Կարմրաներկ զլիսազարդ կամ կիսա-

խորան պիղծերու սկիզբը: Կարմրաներկ դեղ-
նախառն խորանազարդ իւր սարօք, թղ. 4ա,
104բ, 258ա, 413ա, 435ա, 450ա: Կաշեկազմ
ասխտակեայ դրոշմադարձ: Պաշպանակ մա-
զաղաթեայ սկիզբը եւ վերջը մէկմէկ թերթ
երկծայ, երկաթադիր ժանգաղոյն թանաքով,
մասն լիւետարանի: Նաեւ երկու թերթ դա-
տարկ նոր թուղթ վերջը:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.—

Թղ. 1, դատարկ:

Թղ. 2ա1.— Նախադրութիւն Ծննդոց.—
Ջուրեր եւ դաստուածային դիրս Ծննդոց զըր-
եաց նախաժարութիւն Մովսէս...:

Թղ. 3բ, դատարկ:

Թղ. 4ա.— Ծնունդի եւ Արարածի.— Ի
սկզբանէ արար Ած. գերկին եւ գերկէր...:

Թղ. 26բ1.— Ելի:— Տեղտեղ կը դտնը-
ւին Որովինեան աստղանիշեր:

Թղ. 43բ1.— Ղեւտակն:

Թղ. 55ա2.— Թիւֆ:

Թղ. 69բ2.— Նախադրութիւն Երկրորդ
Աւրիցաց:

Թղ. 84բ1.— Գիրք Յետւայ Որոյն Նա-
եայ:

Թղ. 94ա2.— Դատարկ:

Թղ. 102ա2 — բ1.— ...որ անցին ի Հան-
դիսի 2 այր, երկտասարդք ընտիրք ամ. Ժո-
ղովորենէն յերկոցունց ձեռաց աջողակք ա-
մենեւին, նոքա պարտաւորք որ ձկէին քարինս
եւ ի մաղէ ոչ վրեպէին: Եւ ամ. այր Իսրա-
էլի անցին () եւ Համբուրեաց գնտա-
ւարարձին զձայնս իւրեանց եւ յացին...:

Դիտ.— Ինչպէս վերողբեալ տողերը կը
ցուցնեն՝ գրիչը Դատարկաց Գիրքէն (Ի. 17)
անցեր է Հոռութիւն (Ա. 9), որով մէկուն վեր-
ջատորութիւնը եւ միւսին սկիզբը կը պակ-
սին, հասանարար օրինակէն թերթ ինկած ըլ-
լալով: Երկուքին իրարու խառնուած տեղը
կայ կարծադրիծ նշան մը, որուն փոխարէն
զրիւնք կոր փակագիրներ:

Թղ. 103բ1.— Յաւալաբամ Նախակարգ-
եալ Թագաւորութեանց:

Թղ. 104բ.— Առաջին Թագաւորու-
թեանց:

Թղ. 154բ1.— Մնացորդ Առաջին:

Թղ. 181ա2.— Գիրք Առաջին Եզրի.— Եւ
արար Յովսէայ թղթ. զղատիկն Տեառն եւ Ե-

ղեն պատիկն Տեառն յերուսաղէմ...:

Թղ. 188ա2.— Եզր Երկրորդ.— Յառաջ-
նում ամին Կըրոսի արքային Պարսից...:

Թղ. 192ա2.— Բամբ Նէեմա Որոյն Ա-
հալիա.— Եւ եղեւ յամենան քաղեւ...:

Թղ. 197բ1.— Եսթեր:

Թղ. 202ա1.— Յուդիթ է գիրքս այս:

Թղ. 207բ1.— Տավթիթ:

Թղ. 212ա2.— Գիրք Առաջին Մակարա-
յեցոց.— Եւ յետ Հարութոյն Աղեքսանդրի
կայսեր Մակեդոնացոց...:

Թղ. 226ա1.— Գլուխ Երկրորդ Մակա-
րեացոց.— Առ եղբայրս Հրեատունեայ...:

Թղ. 236ա1.— Գլուխ Երրորդ. Մակա-
րեացոց.— Այդ եղեւ Փիղովպատրոյրայ
...:

ԿՏԱԿԻ ՆԱՀԱՊԵՏԱՑ.— 6

Թղ. 240բ1.— Գիրք մնացորդաց Խոսի
Ռուբենի, կտակ առաջնոյն.— Հրաման կը-
տակի Ռուբենի...:

Թղ. 250բ1.— Կտակ Բեմիամիմի Բ. ա-
նեքորդ:

ՊՏՄԾ. ԱՍԱՆԵԹԱՑ.— 4

Թղ. 251ա2.— Պատմութիւն Յովսէփայ
եւ Ասամէթի.— Եւ եղեւ յամին յառաջնումն,
որ օր էր էրդ ամսոյն, առաքեաց փառաւոն
յՅովսէփի չըջնը ընդ ամենայն երկիրն Եդիպ-
տացոց...:

Դիտ.— Ի՞նչ պրակը երեք թերթ է մի-
այն, 253-255:

Թղ. 256ա1.— Երանելոյն Եպիփանոս
Եպիսկոպոսի կիարացոյն Յազագս Երգոց
Սաղմոսարանի:

Թղ. 258ա.— Գիրք Սաղմոսացն Դաւթի:

Թղ. 282բ, դատարկ:

Թղ. 283ա1.— Առաջին Սաղմոսանի:

Թղ. 293ա1.— Բանի Ժազավային, որ-
ոյ Դաւթի քաղաւորի Իսրայէլի յերուսա-
ղէմ, Եկկիթիստէս:

Թղ. 296ա1.— Երգ Երգոց, որ է աւրի-
նութիւն աւրիմութեանց, ասացեալ Սողոմոն
նի արքայի Իսրայէլի:—

Թղ. 298ա1.— Իմաստութիւն Սողոմոն-
նի:

թղ. 304ա1.— Տեառն Ներսէսի յիշատակ առաւելացն Սողոմոնի, գոր իւրով ձեռամբ գրեաց զարթուցանել զքմրեալս մեղաւք։ — Աստուածեղէն Հոգոյն ի սմայ...:

թղ. 305ա2.— Գիրք Յոբայ:

թղ. 315բ2.— Յառաջաբանն Եսայեայ Մարգարէի:

թղ. 338ա1.— Մահ Եսայեայ Մարգարէի.— Սա էր սրգի Ամոյսայ ի Թեկուայ ի ցեղէ Յուդայ...:

թղ. 338ա2.— Նախադրութիւն Երկու տասն մարգարէիցմ.— Մէծ են չնորհէ ժարդարութեան...:

թղ. 356ա2.— Մահ Բժամ Մարգարէիցմ:

թղ. 358բ2.— Գիրք Երեմիայի Մարգարէի:

թղ. 379ա2.— Թաւրթ Բարսեայ:

թղ. 381ա1.— Ողբք Սրբայն Երեմիայ Մարգարէի:

թղ. 382բ2.— Մահ Երեմիայ Մարգարէի:

թղ. 388բ1.— Մարգարէութիւն Դանիէլի. Դանիէլ Դատաստումաց:

թղ. 392ա2.— Մարգարէութիւն Եզեկիի:

թղ. 411բ1.— Մահ Եզեկիի Մարգարէի.— Եզեկիի էր ի յերկր Սարկայ, ի քահանայիցի, և ժեռու. յերկրին Քաղղեացոց...:

թղ. 411բ2.— Նախադրութիւն Դոսա Մատթէի Աւետարանին:

թղ. 412բ, դատարկ:

թղ. 413ա.— Գիրք ծնընդեան Յի. Քի

...:

թղ. 413ա2.— Սկիզբն Աւետարանի Յի. Քի. ...:

թղ. 435ա.— Քանդի բաղումք յաւթաբեցին...:

թղ. 449, դատարկ:

թղ. 450ա.— Ի սկզբանէ էր Բանն...:

թղ. 460բ1.— Յառաջաբան Գրոց Գրոծոց Առաքելոց:

թղ. 462բ1.— Գործք Առաքելոց Ղուկա Աւետարանին:

թղ. 474բ1.— Յառաջաբան Եւթանեցունց Թղթոցն Կաթուղիկեայց:

թղ. 481բ1.— Յայտնութիւն Սրբայն Յովնանն Առաքելոյ եւ Աստուածաբան Աւետարանին.— Յայտնութիւն Յի. Քի. ի ձեռն սրոյ եւ լծ. ցուցանել ծառայից իւրոց...:

թղ. 487ա1.— Այս Յայտնութիւն Աստուածարան Աւետարանին Յովնանեւ, սրբոց Հարցն ձեռոց վարդապետութեամբ պատուեալ ի պէտս վկայութեանց, դերձաւ ի զայն թակղութենէ կարծեաց ոմանց...:

թղ. 487ա2.— Յառաջաբան Պօղոսի Առաքելոյ Ուղղաբարգեալ ի զուխ գրաց:

թղ. 520բ2.— ...որ դանձոյարն աստուածպաշտութիւն և զծնունդն Քի. քարոզեցն ժամանակօք բաղձօք, իսկ որ անօրէն իշխանն էր (Շարունակութիւնը կը սրահի յերթ ինկած ըլլալով):— Հմմտ. Թուղթ Գ. առ Կորնթացիս, Համար 15-16:

1930

Ա Ս Տ Ո Ւ Ա Ծ Ա Շ Ո Ւ Ն Ձ (ՄԱՍՆԱԿԻ).— 19

Սիս

22Բ = 1323

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Մաւալ 26x18x10: Թեքթ 508: Հտնդամանք շատ լաւ: Մազազաթ կոկիւս: Գրքիչ՝ Գրիգոր Երէց: Դրութիւն՝ խորպիւրնեբը, սկզբնատողերը և պիտառառերը կարմիր, մնացեալը սև միւսնով՝ երկաթն, 40 աղ: Խորքիւր վարժ: Համառօտադրու-

թիւնք սովորական: Մազկող՝ Սարգիս Քահանայ (Գիծակ): Կարմրաներկ զարդադիր և յուսանցադարձը պիւլինեբու սկիւրր: Լուսանցքի կարմրագիծ մանրանկարք, Սողոմոն թղ. 53ա2, Յոր 91ա, Եսայի 109ա, Ուսէէ 143ա, Ամոյս 148ա, Երեմիայ 175ա, Դանիէլ 222ա, Եզեկիէլ 237բ: Կարմրաներկ նկարք,

Դաւիթ Թղ. 6ր, Պաւղոս Առք. եւ Ստեփաննոս Եպս. 437ր, Եւսեբիոս եւ Կարպիանոս 275ա, Կարմրաներկ խորանազարդ իւր սառօք Թղ. 7ա, Կանոնի տախտակք 275բ-277ր, Բաղմադոյն խորանազարդ իւր սառօք Թղ. 280ա, 300ա, 325ա, 353ա: Նկարք բազմադոյն ոսկեչող. Մատթէոս Թղ. 279ր, Մարկոս 305բ, Դուկաս 324բ, Յովհաննէս 352բ, Կաշեկազմ տախտակեայ դրոշմազարդ: Պահպանակ մազադարձեայ սկիզբը երկու թերթ, անկիւնաւոր երկաթադիր, մասն Վարուց Սրբոց: Ստացող՝ Ստեփանոս Եպիսկոպոս:

ԲՈՎԱՆԴԱՆՈՒԹԻՒՆ —

Պաեպանակ, Գ2.— Վկալախանութիւն Սրբոյն Գեորգեայ.— Տեառն մերոյ եւ Փրկչին Յի. Դի. Թաղաւորութեանն ոչ սկիզբն աւուրց է եւ ոչ վախճան ժամանակաց ունի...:

Մամբ յիշատակարան նախընթաց կտորի վերջաւորութեան.— Տէր Ած. ողորմեայ Անձրեւին եւ ծնողաց իւրոց, որ այսաւր մեղհեւր երեկ բարոյ: Տէր Ած. ողորմեա նմա:

Թղ. 1-2, դատարկ:

Թղ. 3ա1.— Երանելոյն Եպիփանմու Եպիսկոպոսի Կիպրացոյ Յազագո Երզնց Սաղմոսարանի:

Թղ. 6ա, դատարկ:

Թղ. 7ա1.— Գիրք Սաղմոսաց Դաւթի, Սաղմոս ի Դաւիթ.— Երանեալ է այր...:

Թղ. 47ա2.— Փոքր էի ես յեղբարս իմ

...:

Թղ. 47բ1.— Արեւմտութիւն Մովսիսի եւ որդւոցն իւրայեղի.— Աւրհնեացուք զՏէր զի փառաւք է փառաւորեալ... Զընտիրս արանց եւ զընտիրս սպառազինաց, զկառս եւ զերկւարս եւ զամենայն զաւրութիւն փառաւորն ընկէց ի ծով: Մով ծածկեաց զնոսա, ընկան յանդուհոյ խորոց իւրեւ զվէմա: Այլ չո Տէր փառաւորեալ է զաւրութեամբ իւրով, ալ չո Տէր խորտակեաց զթնամիս չո: Եւ մեծութեամբ փառաց չոց մանրեցեր զտակառակորդս չո, ոտաքեցեր զբարկութիւն սրտմոռութեան չոյ եւ եկեր զնոսա որպէս զեղէպն...:

Մամբ.— Յաջորդաբար կու գան մարդարեական միւս օրհնութիւնները:

Թղ. 51ա2.— Արեւմտութիւն երից մամկանցն.— Աւրհնեալ ես Տէր Աստուած Հարցն

մերոց, աւրհնեալ փառաւորեալ է անուն չոյաւիտեան...:

Թղ. 52ա1.— Նախադրութիւն Առաւիյցն:

Թղ. 53ա1.— Առաւիյ Սաղմոսի որդւոյ Դաւթի քաջաւորի իւրայեղի յերուսաղէմ.— Ժանաչիւ զիմաստութիւն եւ զխրատ...:

Թղ. 70ա2.— Բանք ժողովողին որդւոյ Դաւթի քաջաւորի իւրայեղի յերուսաղէմ Եկկլիսիոստէտ.— Ունայնութիւն ունայնութեանց ասաց ժողովաւոյն...:

Թղ. 75բ1.— Նախադրութիւն երգոյ Երզնցն:

Թղ. 78բ2.— Նախադրութիւն իմաստութեան Սաղմոսի:

Թղ. 89ա2.— Տեառն Ներսիսի Յիշատակարան Առաւիյցն Սաղմոսի...:

Թղ. 90ա1.— Նախադրութիւն Յարայ:

Թղ. 91ա1.— Գիրք Յարայ: Լուսամեցաբարութիւն կարմրատառ.— Ի յատին զորոց եղաւ զգլուխ Համարով իմ:

Թղ. 107բ2.— Յառաջաբան Եւայայ Մարգարէի:

Թղ. 109ա1.— Մարգարէութիւն է Եւայայ...:

Թղ. 141բ1.— Կ2. 9.— Ես ետու քեզ զյոյսդ զայդ, եւ դու ոչ յիշեցեր զիս՝ առէ Տէր. ո՛չ ապաքէն դամոյն եւ զծննդական ես արարի՝ առէ Աստուած չո: Լուսամեցին կարմրատառ այլ գրչէ.— Զո.— Միթէ ես որ այլոց ծնանի շնորհեմ, ես ո՛չ ծնանիցիմ, առէ Տէր, իթէ Լս որ ծնուող ամենեցուն շնորհեմ, ամուլ ինիցիմ, առէ Տէր:

Թղ. 142ա1.— Մահ Եւայայ Մարգարէի:

Թղ. 142բ1.— Նախադրութիւն երկուտաւ Մարգարէիցն:

Թղ. 143ա2.— Գիրք Տեպեանց երկուտաւ Սուրբ Մարգարէիցն: Մարգարէութիւն Ովանայ...:

Թղ. 171բ.— Մահ Բժան Մարգարէիցն: Մահ Ովանի Մարգարէի:

Թղ. 172բ2.— Մահ Դամիւղի Մարգարէի.— Դամիւղ էր յաղգէ Յուդայ, ի զիտաւորաց յարթուի սպասաւորութենէն...:

Թղ. 173բ1.— Նախադրութիւն Երեմիայ Մարգարէի:

Թղ. 207ա2.— Խ2, 17.— Կոչեցէք զս-

նուն փարսուխի աբգային եղիպտացւոց՝
Սառլի եւ Երէբ եւ Մովէդ — Լուսնացիին
կարմրատառ այլ գրչէ — յաղթեալ, պարտ-
եալ, ուխտադրանք :

Թ. 214ա2. — Թուրք Բարուբայ :

Թ. 217ա1. — Ոգրք Սրբոյն Երեմիայ
Մարգարէի :

Թ. 222ա1. — Մարգարէութիւն Դամիէ-
լի. Դամիէլ Դատաստմոց :

Ծանօթ. — Լուսնացիներու վրայ սեւա-
ղեղով նշանակուած են բարձրաթիւ անուններ
եւ բացատրութիւններ, այլ գրչէ :

Թ. 236ա1. — Նախադրութիւն եզեկիէ-
լի Մարգարէի :

Թ. 251ա2. — Ի. Լ. 7. — ... եւ ...
նայն երանք ապականեցին զիջութեամբ...
— Լուսնացիին տեստատ. Սիւ. Եւսմենայի
ծնուաց իջէջ չորս :

Թ. 274բ, դատարկ :

Թ. 275ա1. — Եւսեբի՝ Կայսրիանոսի
սիրելի եղբար ի Տէր աղջոյն :

Թ. 278ա. — Սկիզբն Գլխոց Մատթէոսի
Աւետարանին :

Թ. 280ա. — Աւետարան ըստ Մատթէո-
սի :

Թ. 305ա, դատարկ :

Թ. 306. — Աւետարան ըստ Մարկոսի :

Թ. 324ա, դատարկ :

Թ. 325ա. — Աւետարան ըստ Լուկա-
սու :

Թ. 353ա. — Աւետարան ըստ Յովհն-
նու :

Թ. 373բ1. — Յառաջաբան Գրոց Գոր-
ծոց Առաքելոց :

Թ. 377ա1. — Ջրանն առաջին դոր ա-
բաբի... :

Թ. 400ա1. — Յառաջաբան Եւքանե-
ցունց Թորոցն Կաթողիկոսից :

Թ. 401ա1. — Թուրք Սրբոյ Առաքե-
լոյն Յակովբայ Կաթողիկէ :

Թ. 413ա1. — Ազեքս Եւքաղի :

Թ. 413բ1. — Յայտնութիւն Սրբոյն
Յովհաննու Առաքելոյն եւ Աստուածաբան Ա-
ւետարանչի. — Յայտնութիւն Յի. Բի. ի Ժե-
սէն որոյ ետ Ած. ցուցանել ծառայից իւրոց
... :

Թ. 424ա1. — Այս Յայտնութիւն աստ-
ուածարանն աւետարանչի Յովհաննու... :

Թ. 424բ1. — Հանգիստ Սրբոյն Յով-
հաննու Աւետարանչի ի Տէր. — էր ընդ եղ-
բարս... :

Թ. 426ա2, դատարկ :

Թ. 426բ1. — Յառաջաբան Պաղատի Ա-
ռաքելոյ Յակովբայի ի գլուխ գրաց :

Թ. 432բ2. — Յառաջագլուխ. — Զատե-
նայն Թուրքս Պաղատի ընթերցայ... :

Թ. 438ա1. — Առ Հռոմայեցիս Թուրք :

Թ. 492ա1. — Առ Տիտոս :

Ա. 12. — Ասաց ռոն ի Նոցանէ իւրեանց
իսկ մարդարէ... — Լուսնացիին՝ յեպեմեն-
դոսէ Հարցկէ ըզմութիւն :

Թ. 494ա1. — Թուրք Կորնթացոցն առ
Աւ. Առաքելոյն Պաղատս :

Թ. 496բ, դատարկ :

Թ. 497ա1. — Աստուածայայտնութեան
ժամակարգութիւն : Այլ եւ բովանդակ տա-
րոյն, ըստ ըրեքցածին եւ ըստ այլ կար-
դացմանցն :

Ծանօթ. — Ստորին լուսնացիին յաջոր-
դաբար նշանակուած են հետեւեալները. —
Սրտոք Աղուհացիցն, իրաւոք Մեծի Ուրա-
թիին, իրաւոք Զատիկին Շարժուն, իրաւոք Սր-
Հոգւոյն Գալստուհանն, իրաւոք Սր. Պաշին :

Թ. 503բ - 508, դատարկ :

Մանր յիշատակագրութիւնք Գրչի. —

1. Թ. 142ա2. — Զպրաժառուր եւ զեր-
ջանիկ եւ զնորհազարդ բարունին, զսրբա-
դանն եպիսկոպոսն զտէր Ստեփաննոս, զառաջ-
նորդ Սր. Ուխտին Անդրէասանց, զստացաւ
աստուածաբանս եւ Հոյրեկալ մարգարէի-
ցոս, որ ստացաւ զսա ի վախելումն իւր, եւ
Հոգւեւոր որդեկին իւրոյ Յոհաննէսի, որ
վարժի միշտ առ ոտս սորին ի յրեթեցումն
աստուածային Սր. Գրոց, յիշեալիք ողորմու-
թեամբ ի Բրիտանոս :

Եւ զիս զախմար զրիւս Գրիգոր մեղա-
ւոր երէց եւ զՅնաւազան իմ յիշման արժանի
աղայեմ առնել, եւ Ած. զձեզ յիշէ :

2. Թ. 173ա2, ստորոտը. — Յիշեալիք
ողորմութեամբ ի Դս. զստացաւ Սր. Գրոյս
զսրբազան բարունի եպիսկոպոսն զտէր Ստե-
փաննոս, զառաջնորդ Սր. Ուխտին Անդրիա-
սանց, որ ստացաւ զսա ի վախելումն անձին
իւրոյ եւ Հոգւեւոր որդեկին իւրոյ Յոհաննէ-
սի՝ Հետեւողի քանի, եւ յիշատակ Հոյուր իւ-

րոյ եւ ծնողաց իւրոց :

Եւ զիս զեղեկի գրեւն Գրեւոր, եւ ըզ-
ծնողսն իմ աղաչեմ յիշման արժանի արարէք,
եւ Ած. զձեզ յիշէ :

3. Թղ. 236ա1, վերջ. — Զստացաւ Սբ.
մատենիս զսրբազան եսիսկոպոսն եւ զհո-
տոր բաբունին, զտէր Ստեփաննոս, եւ զծը-
նաւոսն իւր զհանգուցեալսն ի Քս. յիշեալիք
աղաթիւք ի Տէր, որ ստացաւ զսա յիշատակ
իւր, եւ ի վայելումն անձին իւրոյ, եւ հոգե-
ւոր որդեկին իւրոյ Յուաննիսի քահանայի
բանի հետեւողի :

Եւ զիս զախմար զրիւս զԳրեւոր եւ զծը-

նողսն իմ յիշել ի Տէր, աղաչեմ : Եւ Ած. ըզ-
ձեզ յիշէ :

4. Թղ. 274ա2, ստորոտը. — Փառք ա-
նուպառ եւ անվանման աւրհնութիւն, յաւար-
տումն լրման Աստուածաշունչ բանից զբո-
մարգարէականացս, ամենատուրր Երրորդու-
թեանն եւ մի Աստուածութեանն, Հաւր եւ
Որդւոյ եւ Սբ. Հոգւոյն, աշխատեալ եւ միշտ եւ
յաւիտեանս յաւիտենից, ամէն :

Մեծ յիշատակարան Գրչի. — 1323

Թղ. 495բ1. — Փառք անճառ եւ անհաս
էական բնութեան... :

Գրեցաւ մատենան աստուածային, որ
ամբարնալ ունի յինքնան զբանս որ ի Հոգւոյն
Սրբոյ ըրարառնալ ի մարդարէս եւ յառաջ-
նալս, զոր խաւսեցան եւ զրեցին որպէս եւ
Հոգին եւ ըրարառնել նոցա, որ են այսոքիկ.
Սաղմոսն Դաւթի, եւ Առակքն Սողոմոնի,
Յոբն, եւ Եսային, Երկոտասանքն, եւ Երեմ-
իայն, Դանիէլն, եւ Եղեկիէլն, Ընդ որս եւ
նոր Կտակարանքն, Գործք Առաքելոցն, եւ
Եւթն Թուղթ Կաթողիկէիցն, եւ չորեքտա-
սան Թուղթն Պաւղոսի Առաքելոյ:

Նա եւ որ անրնդմիջարար եւ ինքնադէմ
ընդ մարդկան խաւսեցեալ, եւ կամ զործեալ

եղև ի մէջ մարդկան ի մարմնացեալ Բանէն
Աստուծոյ, չորս զլուխ կենսատու Սբ. Աւե-
տորանն, զոր զրեցին Սբ. Աւետարանիչքն՝
Սաթէոս, Մարկոս, Ղուկաս, Յովաննէս, եւ
Յայտնութիւնն Յովաննու, որք են զանձք
աստուածայինք, աւգտակարք, Հոգեւորք եւ
արդիւնարարք բանից եւ զործոց մարդկան.
Ի հրամանէ եւ ի յորդար արդեանց զիտնա-
կան ըրարուելոյ եւ արհի նպիսկոպոսին տեա-
ւորն Ստեփաննոսի, առաջնորդի Սբ. Ուխտին
Անդրիասանց, ի մայնլում ընթերցման աստ-
ուածաբեալ մտաց նորա, եւ սրբասնունդ որ-
դեկին իւրոյ ըստ հոգւոյ, եւ մարմնոյ արիւն-

առու դարձի Յոհաննէսի խաչակրան քահանայի եւ բանի աշակերտի, եւ յիշատակ ծնողաց իւրոց եւ համարէն ազդակնաց կենդանաց եւ փոխեցելոց առ Գրիստոս:

Ի Թուականութեան Հայոց ՉՀԻ, ի Թագաւորութեան Հայոց Լեւոնի որդւոյ Աւչին Թապաւորի, որ է մանուկ հասակաւ եւ կատարեալ իմաստութեամբ: Եւ ի հայրապետութեան տեառն կոստանդեայ, որ յայսմ ամի նստաւ յաթոռ հայրապետութեան Հայոց, ի մայրաքաղաք Սիւս, ընդ հոյանեաւ Սրբոյն Գրիգորի Հայոց Լուսաւորչի: Ճեղմը իմով անարհեստ գրչի եւ մեղաւոր եւրեղե Գրիգորի, որ ձեռն արկի ախպիսի զործ, որ ի վեր էր քան զկար իմ, եւ դուրութիւն տկար մտաց իմոց, եւ անարհեստ գծի, եւս առաւել զի ի մէջ ձեծի տրամութեան յաղաղս դառնութեան ժամանակս:

Քանի յայսմ ամի տաւ մայրաքաղաքն Այաս ամրոցաւքն իւրովք յանաւրէն աղկէն Բամայկըւցւոց եւ մեք տարաբերիմք յաւ եւ յերկիւղ՝ իբր ի բըքաբեր հոգմոց ալեկոծեալ նաւ ի մէջ ծովու, եւ մնամք Տեառն այցելութեան:

Արդ աղաչեմ զմանկունս սրբոյ նորոյ Սիւրբի, որք պատահէր աստուածաշունչ դրոցս, եւ կամ աւգտիք ընթերցմամբ կամ դադափար առնուք, յիշատակի արժանի առնել ի Քս. զսուրբ եւ զարհի եպիսկոպոսն ըզտէր Ստեփաննոս, եւ զԵոհաննէս քահանայն, եւ զԾնողս նորա, եւ զամենայն աղղայինս, զկենդանիս, եւ զհանդուցեալս, զի արժանաւոր արասցէ զնոսա Քս. Ած. իւրում սուրբ արքայութեանն:

Ընդ այսոսիկ եւ ինձ անպիտոն գրչի Գրիգորի, տառապելոյ հոգւով եւ մարմնով, եւ ծնողաց իմոց, եւ ուսուցչաց իմոց, Թողու թիւն մեղաց շնորհեսցէ, այլ եւ Յոհաննէսի քահանայի, մականունն Արշուկ կոչեցելոյ, որ զաւրինակն շնորհաց: Եւ Տէրն ամենայն խորեաց, և առատն ի տուրս պարգեւաց, մեղ յիշելոցս եւ ձեզ յիշողացդ պարգեւեսցէ զամենառաւ րարութիւնսն, որ է աւրհնեալ ընդ Հաւր եւ Սր. Հոգւոյն, այժմ եւ միշտ և յաւիտեանս յաւիտենեաց, Ամէն:

Յիշատակարան Մաղկոզի.—

1. Թղ. 6թ, Նկարին Ներքեւ.—

Դաւիթ արքայ եւ մարգարէ, շնորհաւք լրացեալ ի յարգանդէ, ըլլեց Աստուած ընտրեաց յերկրէ, եւ ի խաչանց հոյժութենէ: Առաջնորդել իսրայէլի, Էրկոտառան ցելից զընդի, Աստուածաճալր դու անուանի, եւ երգեցաւ զըլ Սաղմոսի: Զեք աղաչեմ յամենայնի, բարեխաւսեա առ Յիսուսի, եւ մաւր նորա Աստուածածնի, Թողու զիմ մեղքն եւ զիմ ծնողի: Զի եւ ծաղկով զարգարեցի, զՍաղմոսս եւ զայնս առ ի կարգի, որ զմեղ յիշէ յիշեալ լիցի, յարքայութեանն Գրիստոսի:

2. Թղ. 437ր, Նկարի շրջադիրն մէջ.

Սուրբ Պաւղոս եւ առաքեալ, զտէր Ստեփաննոս առ քեզ բնկալ, զի յոյժ սիրով եւ զսա գրեալ, առ յիշատակ իւր մընալ: Գրիգոր զբիւլ է յանգ հանեալ, Սարգիս ծաղկոյն է զարգարեալ:

Յետմագոյն յիշատակարան.— 1636

Թղ. 496ա, բոլորիւր.— Թվին ՌՁԻ.— Դարձեալ կրկին ունիւմ աղաչեմ յիշեցէ, եւ Աստուած ողորմի սասցէք վերջին ստացողի Աստուածաշնչիս, Թաքիրտաղի առաջնորդ տէր Գրիգոր աստուածաբանն վարդապետին, որ մականունն Բուզ վերածայնի, եւ ծնաղաց իւրոց հօրն Գրիգորիսին, եւ մօրն Գուլարդիին, եւ եղբօրն Սր. Յարութեան յուսարար մահդասի Մարկոսին. եւ զայլ ամենայն արեանառու մերձաւորս, զկենդանիս եւ զհանդուցեալսն, յիշեցէք եւ Աստուած ողորմի սասցէք, տէր Գրիգոր աստուածաբանն վարդապետին, եւ իւր ծրնաւորացն, որ էառ զԱստուածաշունչ Սուրբ Գրիգօսն եւ եղ յիշատակի Սուրբ յերուսաղէմ, ի դուռն Քի. լուսաւարողի Սուրբ Գերեղմանին, եւ Սուրբ Յակոբայ Մլխաղի Սուրբ զամբարանին, եւ Սուրբ Փղկիին, եւ ամենայն սուրբ տնորինականացն Գրիստոսի, Հայոց ողղի յիմակին:

Ի հայրապետութիւն Սուրբ Երուսաղէմայ ազգիս Հայոց, եւ աթոռակալ Յակոբայ

Տևառնեղբայրն, քաջ եւ արի տէր Գրիգորին, որ յառաջ քան զսա անկեալ կայր յիճակս աղղիս Հայոց ի ներքս տնիւն եւ տնհամար պարտուց, եւ զանթա սպասուց սուրբ եկեղեցեաց զամէն առ ալլաղղիսն զրաւ էին եղեալ, ապա զոհուիթիւն ու փառք Աստուծոյ յամենայն ժամ, որ ինքն Աստուած իւր րապուժ զթութեամբն եւ անրաւ մարդասիրութեամբն հայեցաւ ի տուտապեալ աղղս Հայոց, եւ տրնկեաց զսա ի Սր. Քաղաքս Երուսաղէմ, ի յաթոտ սրբայն Յակոբայ Տևառնեղբորն, ընտրութեամբ ամենայն մեծամեծաց, կաթողիկոսաց, վարդապետաց, հայրապետաց, քահանայից, եւ պարոն փաճառուկան տօր/վաթաուրաց:

Եւ սա Աստուծոյ սկոռաւ ընդ տմենայն տեղիս համբաւել թղթով զՍուրբ Երուսաղէ-

մայ դառնակսկիժ նեղութիւն, եւ ազգս Հայոց յորժամ լուան զնեղութիւն Սուրբ Երուսաղէմայ, եւ զհամբաւ րարի վարուց նորա, զիմեցին ամենեքին առ հասարակ ի Սր. երուսաղէմ, վարդապետք, հայրապետք, քահանայք, եւ տօր/վաթաուրք, եւ միաբան մոցոյ/ուրդք, եւ Լուռն տուրք լի եւ առատ ի ձեռն նորա, եւ նայ Աստուծոյ զգրաւեալ առնթա Սր. Եկեղեցեացն աղասեաց ի ձեռաց այլ աղղաց, եւ նորոյեաց զԵմուենդն, զՓրկիչն եւ զՍուրբ Յահանէս, եւ առաւ Գ. կամար ի Սր. Յարութեամբ վերնատուն: Եւ րազում տշխատանա եւ Երախտիս արար ի Սր. Յակոբ եւ յամենայն եկեղեցիս Հայոց յիճակիս, որ միշտ բարեխօսեն նմա եւ ծնողաց իւրոց, եւ տմենայն աղղիս Հայոց, եւ սեւեհիս զբշխս, եւ ծնողաց իմոց ամէն. Հայր մեր:

1931

ԱՍՏՈՒԱԾԱՇՈՒՆ 2 (ՄԱՍՆԱԿԻ).— 20

Տեղի

246 = 1316

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Ծաւալ 25×18×12: Թերթք 685: Հանգամանք լաւ ընդհանրապէս. վերի մասերը թաղութենէ մնաստած, Մաղաղաթ կոկեալ, կան ծակով թերթեր՝ ոչ անշան թուով: Գրիչ եւ Ստացող՝ Ստեփաննոս Եսայ. որդի Տաւնեբի: Գրութիւն՝ խորագիրները, զլիսատառերը եւ յաճախ սկզբնատողները կարծիք, մնացեալը սեւ կամ մանղապոյն մեխանով, երկսիւն, 31 տող: Բոլորգիր վարժ, նորաձեւ: Համառօտաղբութիւնը օտոյրական գրեթէ: Գունաւոր դարդադիր դիրքերու սկիզբը, Երբեմն հանդերձ զլիսաղարզով, ուր յաճախ կը տիրէ մուշ կանաչ զոյն: Կաշեկաղմ տախտակեայ դրոշմազարդ, սկիզբի պրակները քայքայուած:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.—

Թղ. 1-2ա, մեծագոյն մասը դատարկ. կան զանապաւն զբշխութիւնք, եւայն:

Թղ. 2բ.— Նախադրութիւն Առաքեալ.— խորհուրդ փրկելոյն Քի. զաշխարհս. . . :

Թղ. 4ա1.— Ժանայեւ գիմաստութիւն եւ զխրատ. . . :

Թղ. 29բ1.— Նախադրութիւն Ժողովութիւն:

Թղ. 32ա1.— Ունայնութիւն ունայնութեանց ասաց Ժողովողն. Ունայնութիւն ունայնութեանց ամենայն ինչ սնտոխէ. . . :

Թղ. 40ա2.— Երգ երգոց, որ է արիւնձութիւն արիւնձութեանց, ասացեալ Սողոմոնի Արքայի Իսրայէլի. Հարսնմ տէ:

Թղ. 45բ1.— Իմաստութիւն Սողոմոնի.— Սիրեցէ՛ք զարդարութիւն ոչք զատիւր գերկէր. . . :

Թղ. 61ա.— Յուլիանի(ն)այ Խալիսիպոնի Աղիլեանացոյն ասացեալ(ալ):

Թղ. 61բ2.— Գիրք Յօբայ:

Թղ. 85ա2.— Նախադրութիւն Եսայեայ Մարգարէի:

Թղ. 87ա1.— Տեսիլ Եսայեայ, որդւոյ Ամովսայ:

Թղ. 133ա2.— Գիրք Տեսիլեանց Երկուտաճա Սր. Մարգարէիցն:

Քշ. 173բ1.— Նախադրութիւն Դամիէլի Մարգարէի:

Քշ. 194բ1.— Նախադրութիւն Երեմիայ Մարգարէի:

Քշ. 249բ2.— Բարաւբ. — Եւ այս Եւ բանք...

Քշ. 253բ2.— Սրբոյ Երեմիայի Ողբ:

Քշ. 259ա1.— Նախադրութիւն Եզեկի ինչի:

Քշ. 310բ2.— Երանելոյն Եպիփանու Եւ պիսկապոսի Կիպրացոց. Յաղագս Երզնգ Սաղմոսաց:

Քշ. 313բ1.— Ի սաղմոսս զինչ հայ զլիւնին ու համարն է ու զինչ ֆոռանկն:

Քշ. 313բ2.— Սաղմոս Ի Դավիթ. — Երանեալ է այր...

Քշ. 347ա1.— ՀԲ. — Պաղատեցիմ Աւրիւնիւնի Ի Դաւիթ. որդւոյ Յեսսէ: Սաղմոս Աստփայ. — Իբրեւ զի բարբ է Իսրայէլի Աստ...

Քշ. 383ա1.— Այդ ինչուս այբուբենն է — Աւէփ. պէֆ, զիմէլ, դայէֆ...

Քշ. 383ա2.— Պատարագ. — Ի սկզբան պատարագին երթամ յալալնդատունն ուր սգեստում եմ...

Քշ. 384ա1.— Խոնարհի քանանայն եւ խոնարհ: — Խոնարհանիմ առաջի ամենապաշտելի Աստուծոյ, Հայր եւ Որդւոյ եւ Հոգւոյն Սրբոյ, եւ երանեալ Սրբոհոյ Կուսին Մարիամայ Աստուածածնին, եւ սրբոց Հրեշտակապետացն Գաբրիէլի եւ Միքայէլի, եւ Սրբոյն Յովհաննու Մկրտչին, եւ Յովհաննու Աւետարանչի, Սրբոց Առաքելոցն Պետրոսի եւ Պաւլոսի, եւ ամենայն Սրբոց, եւ առաջի ձեր եղբարք, դամենայն զմեզս իմ որուք մեղայնս, Հպարտութեամբ, ամբարտաւանութեամբ, սրնափառութեամբ, ցանկութեամբ, Հակառակ արիւնսց Աստուծոյ իմոյ, խորհրդով րանիւ եւ գործով, զիմ զմեզս, զիմ զմեզս, զիմ զմեզս: Դարձեալ աղաչեմ զՍուրբ Կոյսն Մարիամ եւ դամենայն սուրբն Աստուծոյ եւ զքեզ Հայր սուրբ բարեխաւսեայ Քի. Այ. Տն. մերոյ զի ողորմես:

Դպ. — Ողորմեսցի քեզ մարդասէրն Աստուած Հպարն եւ ողորմածն, եւ թողու-

թիւն շնորհեցէ ամենայն յանցանաց քոց անցելոյն եւ ամուս, եւ որ պաւոց է փրկեացէ, եւ Հաստատեցէ յամենայն պործաբաւ, եւ Հանդուցէ զքեզ Ի Հանդերձեալ կրեաննս:

Քշ. 384ա2.— Քնն. — Բարեխաւսութեամբ Սր. Աստուածածնին, եւ աղանաւք ամենայն սրբոց, երկնաւորաց եւ երկրաւորաց, ողորմեսցի եւ ձեզ մարդասէրն Աստուած եւ թողութիւն շնորհեցէ ամենայն յանցանաց ձերոց, Ի քաղցրութիւն, յաղաւթութիւն, յարձակումն, եւ քաւութիւն, ամենայն յանցանաց ձերոց, եւ Ի յաղաղութիւն ճշմարիտ ապաշխարութիւն, շնորհաւք Սր. Հողւոյն, եւ թողութիւն շնորհեցէ ձեզ ամենախարոյն Աստուած Հայր:

Դիտ. — Թուղթ 384-385ի միջին կը պակսի 19 պրակր, որ ըստ երեւոյթին կը պարունակէր սլոտարագամտոյցի մեծագոյն մասը:

Քշ. 185ա1.— Գայ Ի մէջ սեղանոյն համարել եւ դառնալ յետ և. — Տէր ընդ ձեզ, — Դպ. — Եւ ընդ Հողւոյդ քոս. — Դառնալ յսեղ. — Եղիցի անուն Տեառն աւրհնեալ յայնմ հետէ մինչեւ յաւիտեան: Կատարումն աւրինաց եւ մարդաբէից դու ես Քս. Փրկիչ մեր, որ լցուցեր դամ. Հայրական սնտարէնութիւնս, լցոյց զմեզ Հողւոյդ քո սրբոյ. — Տէր ընդ ձեզ...

Քշ. 385ա2.— Օրեմուս. — Աղիւրացոյ Ի մեզ Տէր զշնորհս դայս, որ զարդարոյն Սիմէոնի զինդորտածոն լցեր, եւ որպէս նա ըղմաւ ոչ ետես, մինչեւ յԲրիտտոս զՏէր մեր Լուսն սքանչելապէս, նոյնպէս եւ մեզ շնորհայն սրբութեամբ զինանոյ յաւիտեանական, յասն նմին Տեառն մերոյ Յիւսուսի Քրիստոսի, որ կենդանի է ընդ քեզ, եւ թողաւորեալ միութեամբ սուրբ Հողւոյն Աստուած յաւի:

Քշ. 385բ1.— Եւսեբիոս. Կարպիանոսի սիրելի եղբար Ի Տէր ողբոյն:

Քշ. 386ա2 - 389ա, Կանոնի տախտակներ, կարծրագիծ աղիւսակներու մէջ, առանց խորանայարդի:

Քշ. 389բ.— Ըստ Մաթեոսի Աւետարանիմ Գլուխք:

Քշ. 391ա2.— Աւետարան ըստ Մատթեոսի:

Թղ. 424ա1.— Աւետարան ըստ Մարկոսի:

Թղ. 446բ1.— Աւետարան ըստ Ղուկայ:

Թղ. 481բ1.— Աւետարան ըստ Յովհաննոսի:

Թղ. 507ա2.— Յառաջաբան Գրոցս Գործոց Առաքելոց.— Որք միանգամ...:

Թղ. 511բ1.— Այլ Նախադրութիւն Գործոց կարմ, այլոյ ումնմ.— Գործք Առաքելոց՝ զիրքս անուանեցաւ. զի ի միասին ըզգործս առաքելոցն ունին. եւ պատմեաց զսա Ղուկաս Աւետարանին. զի նա է որ զայս զիրքս զրեաց, կցորդ եղեալ այլոց առաքելոցն, եւ մասնաւոր Պաւղոսի, եւ զոր ետես ստույիւ եւ զրեաց: Պատմէ ինքն աստ՝ եթէ որպէս Հրեշտակն ասէին զհամբարանալ Տեառնին, եւ վառն Սրբոյ Հոգւոյն Հեղմանն ի Պնտսոստն ստ առաքեալսն եւ առ ածնենեան որք անդ էին: Վասն փոխանակ լինելոյ Մատթեայ Յուդայի մատնչին, եւ յիճակելոյ է սարկաւազացն եւ ընտրութիւն Պաւղոսի, եւ որչափ չարչարեցաւ, եւ կատարումն ի զնայն ի Հռոմ, յորում եւ կատարեցաւ նա:

Երկոտասան առաքելոցն անուանքն են այսոքիկ. առաջինն Սիմոն, որ անուանեցաւ քան Պետրոս, եւ Անդրէաս եղբայր նորա, Յակոբոս Զերեղեայ եւ Յովհաննէս եղբայր նորա, Փիլիպպոս եւ Բարթողոմէէոս, Թովմաս եւ Մատթէոս մաքսաւոր, Յակոբոս Ալիւիայ որ եւ Թադէոս(*), Յուդա Յակովբեան, Սիմոն Կանանացի եւ Յուդա Սկարիոյտացի որ եւ մատնեացն զնա: Այլ Յուդայի, որ զնաց մատնել, եկաց փոխանակ նորա յառաքելութիւն Մատթիայ: Եւ Համարեցաւ ընդ մետասան առաքեալսն երկոթան: Յետ այսորիկ կոչեցաւ եւ Պաւղոս անաթ ընտրութեան և առաքեցաւ նա ընդ Բառնարայ աւետարանել զՏէր յամենայն Հեթանոսս:

(*).— Մամբռ. լուսնեցի.— Եղբայր, ստուգիւ քննեալ՝ Թադէոսն՝ որ ի Մատթէոս եւ ի Մարկոս, Յուդա Յակովբեանն է յՂուկաս:

Վիճակեալ տարկաւագացմ, որ եղև յառաքելոցն, ամուսնմն են այսաքիկ.— Առաջինն Ստեփանոս, իսկ եւ Փիլիպպոս եւ Պրորոքորոն, եւ Նիկիտոլարս եւ Տիմոփոս եւ Պարմենա եւ Նիկողոսոս: Զայս առաքելոցս եւ զսարկաւազացս զործս պատմէ Ղուկաս եւ

զհշահա զորս ի Նոցանէ եղեն, եւ են զորս պատմէ նշանք այսոքիկ:

Եղբայր այս յետի ցանգաւոս ի քառնուերկու զուխ է ժողովել զԳործքս ողջ, Ժ լսաքանչիւք զայլ առաքելոցն, ի ծնէ կաղէն սկսեալ, և Ժուերկուք ի կոչմանէն Պաւղոսի մինչեւ յաւարտ զրոցս: Մեք չգրեցաք կրկին զի յեւթաղեայ և գլուխն լիով պտցես զսոսա:

Ընթացմն Պաւղոսի Առաքելոյ.— Ի Դամասկոսն սկսեալ եւ զնաց յերուսաղէմ, անտի ի Տարսոն, անտի յԱնտիոք, եւ դարձեալ երկրորդ անգամ յերուսաղէմ, եւ դարձեալ երկրորդ անգամ յԱնտիոք, անտի որոշեալ ընդ Բառնարայ յառաքելութեանն եւ եկն ի Սելեւկիա, անտի ի Կիպրոս, անդ ուր կոչմանն Պաւղոսն՝ սկիզբն էաւ, անտի ի Պերպլա, անտի ի Անտիոք Պիսիդիայ, անտի յԵփեսոն, անտի ի Լիւստրա եւ ի Դերբէ Լիկոնացւոց, անտի ի Պամփիլա, անտի ի Պերգիս, անտի յԱտալիա, անտի դարձեալ յԱնտիոք Ասորոց, անտի դարձեալ երկու անգամ յերուսաղէմ վասն թլիպատութեանն, անտի չորիցս անգամ յԱնտիոք, անտի եկն ի Սիւրիա եւ ի Կիլիկիա, դարձեալ երրորդ անգամ ի Դերբէ եւ ի Լիւստրա, անդ ուր զՏիմոթէոս թլիպատեաց, անտի ի Փոքիգիս, եւ ի Դադատացւոց աշխարհն, անտի ի Միւսիս, անտի ի Տրովադա, անտի ի Նեկուպոլիս, անտի ի Փիլիպպոս Մակեդոնիոյ, անտի եկն յԱմփիոնպաւլիս, եւ յԱպոլոնիա, եւ եկին ի Թեսաղոնիկէ, անտի ի Քերիս, անտի յԱթէնքս, անտի ի Կորնթոս, անտի յԵփեսոս, անտի ի Կեսարիա, անտի երկիցս անգամ յԱնտիոք Պիսիդիայ, անտի ի Դադատացւոց աշխարհն, եւ ի Փոքիգիս, անտի երկիցս անգամ յԵփեսոս, անտի զնայն ի Մակեդոնիա, եւ եկն դարձեալ ի Փիլիպպոս, եւ ի Փիլիպպէ դարձեալ ի Տրովադա, ուր եւ զԵւտիքոս յարոյց զընկեցեալն, անտի Յասոն, անտի ի Միտլինն, անտի ի Քիս, անտի ի Սամոն, անտի ի Մելիտէ, անտի առաքեցաւ յԵփեսացւոցն եղբարց ի Կով, ի յԻոդոն, անտի ի Պատարա, անտի ի Տիւրոս, անտի Պողոմիդա, անտի ի Կեսարիա, անտի չորրորդ անգամ եկն յերուսաղէմ, անտի առաքեցաւ ի Կեսարիա, եւ դարձեալ կապանաւք առաքեցաւ ի Հռոմ, եւ ի Կեսարիոյ եկն ի Սիդոն, անտի ի Զմիւռն

— Ժամամուտ Ստեփաննոսի.— Ատուումածած-
նի Ծննդեանն, Ննգմանն, Անտեսաց.— Ժա-
մամուտ Գալստեանի Տաճարն.— Թագառու-
րաց, Զարակամաց:

Թղ. 684բ2.— [Մանկանցն Բառանից].
[Գնալով փառաց զոց ի փառս... — ԴԶ. 62
— Հրաշափառ ծաղումն լուսայ ժո... —
Լուսափայլ ողորմութեան ժո [Մարմնա-
կութիւնը կարած, քերթ ինկած ըլլալով]:

Մանր յիշատակագրութիւնք Գրիչ եւ
Ստացող Ստեփաննոս Եպիսկոպոսի՝ աւելի
բան երկու տասնեակ, կ'առնենք կարեւոր-
ները:

1. Թղ. 133ա2.— ՁՍտեփաննոս Եպ. եւ
յՄարտիրոս ՔԼ. աղայեմ յիշել ի Տէր:

2. Թղ. 173բ1.— Տէր Ած. ողորմի զու-
րի զրոցս Ստ. Եպ. եւ ծնաւդաց իւրոց:

3. Թղ. 197ա2.— Տէր Ած. ողորմի ըս-
տացողի եւ զրոգի զրոցս, Ստեփաննոս Եպիս-
կոպոսի, եւ համաբէն ծրոցաց իւրոց ամէն,
եւ Մարտիրոս քահանայի եւ իւրոցն ամենի,
որ դարբինակն ետ եւ առիթ եղեւ սորա. եւ
որք յիշէ յիշեալ ի յիշէ ի Տէր. ամէն Ռ ա-
մէն:

4. Թղ. 480բ1.— ՔԱ. Ած. ողորմեա մե-
ղաւոր հողոյ Ստեփաննոս Եպիսկոպոսի եւ
հաւր իւրոյ Տաւների, եւ Գրիգոր արեղայի
եւ Մարտիրոսի. եւ որ յիշէ յիշեալ ի յիշէ:

5. Թղ. 580բ2.— Տէր Ած. ողորմի Ստե-
փաննոս Եպիսկոպոսի, որ զգիրքս զրեց եւ ծը-
նաւդաց իւր, եւ Մարտիրոս քահանայի, որ
դաւրեանին շնորհաց, եւ ծնաւդաց իւրոց
ամէն:

6. Թղ. 660ա2, վերը.— Տէր Ած. ողորմ-
մի Ստ. Եպ. ի ստացողի զրոցս եւ զրոգի եւ
ծնողաց իւրոց, եւ Ստեփաննոս վաճառակա-
նի, որ դաւրեանակն ետ. յիշողք յիշեալ ի-
նի:

7. Թղ. 678բ2.— Աւրհնութիւն որ կար-
դայ, զոմութիւն որ լսէ, փառք տուաւդին,

եւ յիշատակ զրչիս, ամէն, Թուակ. 24ե
[= 1316] գրեցաւ:

Մանր յիշատակագրութիւնք Գրիգոր
Գրչի.

1. Թղ. 373բ2, կարմրատառ.— Եւ Գր-
բիգոր, ծառայ Աստուծոյ, յիշեց:

2. Թղ. 383ա1, ստորտոր, սևատառ.—
Երողք երդոյս, եւ վաեղոգ ի հողեւոր սե-
ղանոյս նաեւ սակաւ մի զաշխատողս, զԳրի-
գորս(ս) անաբժան, աննման մեղաւորս, առ-
տանուն միակեցս յիշեցէ ի սուրբ սղաթս
ձեր, եւ զծնողիս իմ, ամէն ամէն:

Յետմագոյն յիշատակագրութիւնք.

Ա.— Տօնակամ արեգայի, 2. 1463?

Թղ. 685բ, տարբեր նոր մաղաղաթ, բո-
լորդեր.— Ձվերջին ստացաւդ սուրբ տառիո,
որ կոչի Աստուածաշունչ, դճաւնական արե-
ղաս, որ եղի զգիրքս յիշատակ ի Սր. Փրկի-
չրս, յիշատակ ինձ եւ ծնաւդաց իմոց եւ ա-
մենայն արեան մերձաւորաց. Եւ զգէմ իմ
յերկիր եղեալ պաղատիմ սպասաւորաց Սր.
Փրկչի լուսաղարդ տաճարիս, եւ սուրբ կու-
փարիչ իմիս, եւ սուրբ բանտիս, որ զգիրքս
լաւ սլահէք եւ խնամ տանիք, որով եւ դուք
արժանաւորիք մասին ժառանգութեան սրբու-
ցին ի լոյս: Եւ արդ մի ոք իշխողէ զգիրքս
դայս հանել ի Վանացս, կամ մանառն, կամ
զրաւական դնել, կամ ընդ ձեռամբ ունել,
Այլ անջինջ յիշատակ կացցէ եւ մնացցէ սա
ի Սր. Ուխտս յայս, եւ թէ ոք յանդգնի հանել
ջանա, ի Սր. Փրկչի դալրստանն ահեղ ա-
տենին ամաւթայից եւ սեւերես լիցի ի Քրիս-
տոսէ, որ է աւրհնեալ յաւիտեանս ամէն:

Բ.— Շաբաթի Ռքստակէտի.— 1610

Թղ. 685ա, վերը, բոլորդեր.— [Վ]աղ-
մեցաւ Սր. Աստուածաշունչ տառս, ի թվա-
կանիս Հայոց ՌԾԹ, առաջնորդութեամբ տէր
Գրիգորի Հ[ալբ]ա[կէտի], ձեռամբ անաբ-
ժան Ռքստակէս եղկելոյն, որ է Շաբ[աթ]եցի,
ի Սր. Նախալկայի Վանացն:

1932

ԱՍՏՈՒԱԾԱՇՈՒՆԶ.— 21

[Կ. Պալիս]

2. 1640

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Ծառաւ 23×17×8-5: Թերթը 567: Հան-
դամանք շատ լաւ: Մաղաղաբ կոկեալ: Գը-
րէ՛ Միքայէլ: Գրութիւն՝ խորագիրները
կարմիր, սկզբնատողերը եւ ղլխատառերը
ընդհանրապէս ոսկեղոյն, մնացեալը սև մե-
լանով, երկսիւն, 50 տող: Բալորգիր մանր
կանոնաւոր: Համառօտագրութիւնք առատ:
Գունատր զարդադիր եւ լուսանցազարդ ղիր-
քերու սկիւրքը, երբեմն ղլխազարդով հան-
դերձ: Ոսկեշող խորանցազարդ իւր սարօք,
թղ. 15ա, 450ա: Նկարք բաղձադոյն, ոսկե-
խառն.

1. Մովսէս Մարդարէ, թղ. 11բ1
2. Վեցօրեայ Արարչագործութիւն, 14բ
3. Մովսէս Տիրոջ առջեւ, 54բ1
4. Տէրը կը խօսի Մովսէսին, 65բ1
5. Յետու, 98բ1
6. Հէզի եւ Աննա, 121ա1
7. Դաւիթ եւ Սուրհանդակ, 135ա1
8. Դաւիթ եւ Արիսակ Սոմնացի, 147ա1
9. Ուրդիս եւ Պատգամաւորները, 161բ1
10. Աստուած կ'երեւի Սողոմոնի, 184բ1
11. Դաւիթ Մարդարէ, 276բ2
12. Սողոմոն իմաստուն, 308բ2
13. Եւսերիս եւ Կարպիանոս, 445ա
14. Ձորս Աւետարանիչներ, 449բ
15. Պաւղոս Առաքեալ, 530բ2:

Կաշեկազմ սախտակեայ դրոշմազարդ,
լաթապատ հնամաշ: Ստացող՝ Աստուածա-
տուր Վարդապետ՝ որդի Ղուկասի:

ԲՈՎԱՆԴԱՅՈՒԹԻՒՆ.—

Թղ. 1—4, դատարկ, ի ռայ առեալ յի-
շատակարանը, արտադրելի էր կարգին:

Թղ. 5ա1.— Գլուխք Մեմդոցն:

Թղ. 5բ3.— Գլուխք Նիղցն:

Թղ. 7բ2.— Գլուխք Ղեւտակամին:

Թղ. 9ա2.— Գլուխք Թուոցն:

Թղ. 10ա2.— Գլուխք Երկրորդ Աւրի-
նաց:

Թղ. 11բ2.— Նախադրութիւն Մեմդոց,
եւ յաջորդաբար՝ Նիղց, Ղեւտակամին, Թուո-
ցն, Երկրորդ Աւրինաց:

Թղ. 13 - 14ա, դատարկ:

Թղ. 15ա.— Ի սկզբանէ արար Ած. զեր-
կինս եւ զերկիր...:

Թղ. 35բ2.— Նախադրութիւն Նիղց.—
Գիրքս Նիղց նախապատիւ գոյ ասի առ Հը-
րէայն...— Նոյն է սկիզբը, թղ. 12ա1,
յտնուածին հետ, Աստ նախադրութեան կը
հետեւի Ցանկ Նիղցն:—

Թղ. 37բ2.— Նիւ:

Թղ. 54բ2.— Ղեւտակամ.— Եւ կոչեաց
Տէր զՄովսէս եւ խառնեաց ընդ նմա ի խորա-
նէ անտի վկայութեան եւ ասէ...:

Թղ. 65բ2.— Թիւք.— Եւ խառնեաց
Տէր ընդ Մովսէսի յանապատին Սինայի ի
խորանին վկայութեան...:

Թղ. 80բ2.— Երկրորդումն Աւրինաց:

Թղ. 94ա2.— Գլուխք Յետու Որդւոյ
Նաւեա:

Թղ. 95բ1.— Տէր որ տիպ մեծ փրկու-
թեան...:

Թղ. 96ա2.— Նախադրութիւն Գրացն
Յետու որդի Նաւե...: Նախա. Դատա.—
Նախադրութիւն Գրացն Հռութայ:— Նախադ-
րութիւն Թագաւորութեանց:— Նախադրու-
թիւն Առաջին Մեմդոքոյն:— Նախադրու-
թիւն Երրորդ:— Հանգամանք գլխոց Բզ Երրորդ
:— Նախ. Գրացն Նեւեմ:— Նախ. Գրացն
Եսթերայ:— Նախ. Գրացն Յուդիգայ:— Նախ.
Տալիթայ:— Նախ. Առ. Մակարաքեցոց:—
Նախ. Գրացն Գլ Մակարաքեցոց:

Թղ. 98բ1.— Գիրք Յետու Որդւոյ
Նաւեա:

Թղ. 108բ1.— Յետու Որդի Նաւեա: Եւ
այս եմ դատաւորք որք կացին յիօրայել:

Թղ. 108բ2.— Դատաւորք:

Թղ. 118ա2.— Դատաւորք, Հռութ:

Թղ. 119բ2.— Յառաջարան Ցանկակարգ.

եալ Թագաւորութեանս — Վասն ի յերկուս
զիրս առ ի Հերթանցեոց զպատմութիւնսն բա-
ժանելոյ . . . :

Թղ. 121ա2. — Թագաւորութեանց Առա-
ջին :

Թղ. 135ա2. — Թագաւորութեանց երկ-
րորդ :

Թղ. 147ա2. — Թագաւորութեանց եր-
րորդ :

Թղ. 161բ2. — Թագաւորութեանց Զոր-
քորդ :

դի Թագաւորութեան Արտաշէսի արքայի . . . :

Թղ. 217ա1. — Յուդիթ է գիրքս :

Թղ. 223ա1. — Տալթիք :

Թղ. 226բ2. — (Առաջին) Գիրք Մակաբա-
յիցոցն :

Թղ. 241ա1. — Գլուխ երկրորդ Մակա-
բէացոց. — Առ եղբարս Հրէաստանեայս . . . :

Թղ. 252ա2. — Գլուխ երրորդ Մակաբէ-
ացոց. — Ազդ եղեւ Փիլովպատոյրայ . . . :

Թղ. 258ա1. — Աթանասի Եպիսկոպոսի
Աղիկամեղորացայ զամ. սաղմոսացն Դաւթի
զինքումնայ միտսն գտեալ եւ յայտնի ցուցեալ
— Փոյթ յաւտարութեամբ եղեալ ի մտի ի-
մում ամենայն զբոց սրբոց մեկնութեան հա-
սանել, եւ առաւել լիութեամբ յմիտս սաղմո-
սացն Դաւթի իմանալ արդարեւ մեծ ցանկու-
թեամբ քան յամ. ի սուրբ զրեանս ի մա աշ-
խատութիւն կրեցի . . . :

Թղ. 258ա2. — Ցանկ Դաւթայ մարգա-
րէութեան. — Ա. — Վասն հաւատոց եւ զոր-
ծոց, եւ յանդիմանութեան ամպարտաց . . . :

Թղ. 260բ, դատարկ :

ԿՏԱԿԻ ՆԱՀԱՊԵՏԱՑ. — 7

Թղ. 261ա1. — Դիրք Մնացորդաց :
Խաւսք Ռուբենի կտակ առաջնայն. — Հրաման
կտակի Ռուբենի . . . :

Թղ. 273ա1. — Կտակ Բեռիաւմենի Բժմա-
նբրորդ. — Հրաման կտակի Բեռիաւմենի . . . :

Թղ. 274, դատարկ :

Թղ. 275ա1. — Երանելայն Եպիսկոպոսի
Եպիսկոպոսի Կիպրացոյ Յաղագոս երգաց
Սաղմոսարանի. — Զամ. ինչ զոր առաց հայրն
մեր Աթնաս . . . :

Թղ. 277ա1. — Գիրք Սաղմոսաց Դաւթի
: Սաղմոս ի Դաւթի. — Երանեալ է այր . . . :

Թղ. 302ա2. — Արեւմտեան երկից Ման-
կանցն :

Թղ. 302բ1. — Յոհ. — Հայր մեր ոյր
յերկի. — Զհարգ վաղվազակի զարթուցանէ
զըսաւղան . . . :

Մանթ. — Լուսանցքի վրայ յաջորդա-
բար կը տեսնուին, Յոհ. Ներս. Յոհ. կրճատ
անունները :

Թղ. 306ա2. — Գրիգորի պապուն Հռո-
մա ասացեալ. — Յետ որ ի դարստին ուրա-
բախութեան . . . :

51. — Ոճգիւս եւ Պատգամաւորմնք

Թ. 1932, ք. 161բ1

Թղ. 173ա1, եւ բ1, դատարկ մեծադոյն
մասամբ :

Թղ. 173բ2. — Մնացորդաց Առաջին :

Թղ. 184բ2. — Մնացորդաց երկրորդ :

Թղ. 198ա1. — Գիրք եգրի Առաջին. —
Եւ արար Յովսէփ Թաղաւոր զյաւսիկն Տեառն
յերուսաղէմ . . . :

Թղ. 204ա2. — Եգրայ երկրորդ. — Յա-
ռաջնում ամիս Կիւրոսի արքային Պարսից . . . :

Թղ. 207բ2. — Բամբ Նեւսիա Որդւոյ
Ահայիւս. — Եւ եղեւ յամենայն զարեւել . . . :

Թղ. 212բ2. — Եսայի. — Յամի երկրոր-

Թղ. 308ա1.— Նախադրութիւն Առաւելացն:

Թղ. 308բ2.— Զանաչել գիմաստութիւն եւ զիրար...:

Թղ. 318բ2.— Նախադրութիւն Ժողովողին:

Թղ. 319բ2.— Բամբ Ժողովողին որդւոյ Դաւթի քաղաւորի իլի. էմ. Եկկէտիաստէտ — Ունայնութիւն ունայնութեանց. . .:

Թղ. 322բ2.— Նախադրութիւն Երգայ Երգացն:

Թղ. 324բ2.— Նախադրութիւն Իմաստութեանն Սողոմոնին:

Թղ. 331ա2.— Տեառն Ներսէսի Յիշատակ Առաւելացն Սողոմոնի գոր իւրով ձեռամբրն գրեաց, գարթոցանել գթմբնալս մեղաւ. — Աստուածեղէն Հոգովն ի ամայ...:

Թղ. 331բ2.— Նախադրութիւն Յորայ:

Թղ. 342բ1.— Յառաջաբան Եսայիա Մարգարէի. — Հռչակաւորն ի մարգարէս Յեսայիա...:

Թղ. 343բ1.— Մարգարէութիւն Եսայի. Տեսիլ Յեսայիա որդւոյ Ամովսայ...:

Թղ. 363ա1.— Մահ Եսայիա Մարգարէի. — Սա էր որդի Ամովսայ ի Թէկուայ...:

Թղ. 363ա1.— Նախադրութիւն Երկուտան Մարգարէիցն:

Թղ. 380ա2.— Մահ Բժն Մարգարէիցն. — Մահ Ովսէի Մարգարէի. — Ովսէ էր ի Բելմովթայ, ի ցեղէ Իսաքար...:

Թղ. 381ա1.— Մահ Գանիէի Մարգարէին. — Դանիէլ էր յազգէ Յուդայ...:

Թղ. 381ա2.— Նախադրութիւն Երեմիա Մարգարէի. — Երեմիա սկսաւ մարգարէաւնայ...:

Թղ. 404ա2.— Թուխք Բարուխայ:

Թղ. 405բ2.— Ողբք Սրբոյն Երեմիայի Մարգարէի:

Թղ. 407բ2.— Մահ Երեմիա Մարգարէի. — Սա էր յԱնաթովթայ Բեռիամիին...:

Թղ. 408ա1.— Նախադրութիւն Դանիէի Մարգարէի:

Թղ. 416բ1.— Նախադրութիւն Եզեկիէի Մարգարէի:

Թղ. 437բ2.— Մահ Եզեկիէի Մարգարէի. — Եզեկիէլ էր ի յերկրէ Սաբրայ ի քահանայիցն...:

Թղ. 438ա1.— Գիրք Սիրաբայ որ կոչե-

ցաւ Յեսու. — Ամենայն իմաստութիւն ի Տեսունէ է, կա եւ մնա ընդ նմա յաւիտեան:

Թղ. 444ա2.— Յաղագս մեռնու իւ պէս պէս խրատուց. — Ո՛ր մահ որպէս զի դառն է յիշատակ քո...: Գեղեցկութիւն զիմաց կրնոջ ի յանա իւր ծանիցի, եւ կին ամաւթածութիւն նախատինս (Այսչափ է. քղ. 444բ կր մնայ դատարկ մեծագոյն մասամբ):

Թղ. 445ա1.— Եւսեբի Կարպիանոսի սիրելի եղբոր ի Տէր որդւոյն:

Թղ. 445բ. — 447ա. — Կանոնի ութ տախտակներ:

Թղ. 447բ. — 449ա, զատուրկ:

52.— Զորս Աւետարանիչներ

Թ. 1932, քղ. 449բ

Թղ. 450ա. — Գիրք Ժննդեանն Յի. Բի. . . .:

Թղ. 463ա1. — Սկիզբն Աւետարանի Յի. Բի. . . .

Թղ. 471ա1. — Աւետարանն ըստ Մարկոսի. — Յարուցիալ Յո. առուստուռն...:

Թղ. 471ա2. — Քանդիլ բաղուժք յաւած բեցին...:

Թղ. 485ա2. — Ի սկզբանէ էր Բռնն...:

Թղ. 496բ1.— Այս ինչ էի գիրս.— Ես ուղարկեմ գրոցս առաքելոց : . . . Աղերս Եւթաղի :

Թղ. 495բ2.— Յառաջաբան Գրոց Գործոց Առ :— Որք միանգամ . . . :

Թղ. 497բ2.— Գործք Առաքելոց Ղուկայ Աւետարանչի :

Թղ. 510բ2.— Յառաջաբան Եւթաղեւ դուրս թխտոցն Կորնոլիկեայց :

Թղ. 518բ1.— Աղերս Եւթաղի :

Թղ. 518բ2.— Յայտնութիւն Սրբոյն Յովնան Առաքելոյ եւ Աստուածաբանի.— Յայտնութիւն Յի. Բի. . . :

Թղ. 524բ1.— Այս Յայտնութիւն Աստուածաբան Աւետարանչին Յովհաննէս . . . :

Թղ. 524բ2.— Յառաջաբան Պաղոսի Առաքելոյ Ուխտակարգեալ ի գլուխ գրոցս :

Թղ. 526բ2.— Բովանդակութիւն ընթերցուածոց . . . :

Թղ. 528ա1.— Յառաջադիր.— Զամ. Թուլթա Պաղոսի ընթերցայ . . . :

Թղ. 530ա1.— Նախադրութիւն առ Հրոյնայեցիս Թխոյն.— Զայս առաքեաց ի Կորնթոս . . . :

Թղ. 531ա1.— Առ Հռովմայեցիս Թուլթա :

Թղ. 536ա1.— Նախադրութիւն առ Կորնթացիս Առաքելին Թխոյն :

Թղ. 562ա2.— Թուլթա Կորնթացոցն առ Սր. Առաքելին Պաղոս :

Մամր յիշատակագրութիւն Գրչի.—

Թղ. 524բ1.— Զմեղաւոր Միքայէլ յիւնեցէ միտմ Տէր ողորմեալս :

Թիշտակարանք Առաքելի.— 1663

1. Թղ. 4ա2, բոլորգիր.— Փառք անըսկերականին անսկզբանց՝ անսկզբաւորին անսկզբանց՝ երկն ի մի, եւ միումն յերիս, եռանմանայ տէրութեան . . . :

Մանուգումն լիցի աստուածադիւց հարց եւ հայրապետաց, վարդապետաց, եպիսկոպոսաց, քահանայից եւ սարկաւապաց, եւ ամ. եկեղեցական լրման պաշտօնէից, ի Թուականն Հայոց Ռ2Թ, զնացաք մեք ի Թաղաւորանիստ քաղաքն ի Կոստանդնուպոլիս, զի ամենեւին դրամի կարողութիւն չունէի որ Տօնացոց մի առնէի. մեծամեծ գրոց անհրնարին էք ի ձեռս մեր անկանելոյ. տարա-

կուսեալ սելով պաշարեալ կայի :

Ընդ մտանելն իմ ի քաղաքն Յոհաննու Յերուսաղէմայ Հայրապետի տօնին, զնացաք ի Սր. Աստուածածին եկեղեցին, նախախնամողն Ած. զթածն եւ ողորմածն՝ այս Աստուածաշունչ զիրքս գրեալ կայր, Գ քահանայ բերին թէ ծախու է, եւ անարժան առ ի թէ զին չունիմ, եւ եկեղեցոյ ժողովուրդն ամենեքեան ասացին թէ մեք կու տամք. ի վեց եկեղեցոյ ժողովուրդն տրօքն կիսադինքն վճարեցաւ, եւ մնացեալ զինն, եկեալ ի Հայաստանեայց մէջն աստի եւ անտի քրիստոնէից տրօքն վճարեցաք. ինձ անարժանիս միայն գաւաղանի պտուղ կայ աշխատանք ի մէջ սարայ. զի Ած. քաղցրացաւ մեզ տնօրինեց զայս զիրքս, մեք այլ Այ. խոստացաք ըզսա յայնժամն : Աստուծոյ ողորմութեամբն ի Դրիգոր Պարոնտիրի ժամանակն բերեալ Հասաւ ի Սր. Տունս : Այժմիկ ի Թվականին Հայոց Ռ2 եւ ի Թի, եղիաղար վարդապետի Զորդութեամբ ժամանակն, ընծայեցաք ի Սր. Յովորայ Տաճարս :

Թի առաջնորդ, եւ թէ բոլորովին եկեղեցոյ աստիճանաւորք, ոյ ոք որ Հոգարար ձուլեամք պահէ զսա ի հրոյ եւ ի ջրոյ, եւ կամ ի զոգոց, ինքն վարձատրի եւ փառաւորի յԱստուծոյ, եւ եթէ ոք նեղութեամբ, խարդութեամբ, եւ կամ բռնութեամբ, եւ կամ այլ իւրեք պատրանօք ի Սր. Տանէս ի դուրս հանէ զսա, ոյ ոք իցէ, ընդ Կայնի, Աքար Զարմենի, Սաւուղ Կիսնի, եւ ընդ Յուդայի եւ իսրահանուացն պատժեցի : Եւ ոյ ոք որ պատուոյ պահեցէ զիրքս՝ պատուեցի յԱստուծոյ, եւ յամենայն սրբոցն, Ամէն :

2. Թղ. 563ա2, բոլորգիր.— Փառք անընթերցեալանին անսկզբանց . . . :

Որ ստեղծեաց մարդ բանական, եղեալ ի դրախտն փայփայլեալ, տուեալ նմա սուրբ պատուիրան, վասն փառացն յանաղան . . . :

Եւ արդ ես տնայտանս եւ տնարժանս ի մահացու մեղօք դառածեալս, մտօք մոլորեալ. Հոյով տառապեալ, Աստուածատուր լոկ եւ ունայն եւեթ կոչեցեալ վարդապետ, մոխրաթաւալ առ ոտս ձեր անկեալ աղբիւսմ եւ հայցեմ, զի Հին եւ Նոր Կտակարանք Աստուածաշունչ զիրքս այս, կարդալով եւ կամ

աւրինակելով, յիշեալիք ի մաքրահայլ յաղթանակներ, դանաթանս վարդապետ կոչեցեալ, եւ դժնողոն մեր, զհայրն իմ զՆուկասն, դժայրն իմ զՀերիքան, եւ զԵղայրքն իմ, զՄարմանն, զՏուրանն, զՄանկասարն, եւ զՍարգիսն, եւ զՔոբն իմ, զՏօնիան, զՎարդիկն, եւ զՆունին, եւ զամենայն մերձաւորսն իմ, եւ զթագաւորանիւսն քաղաքին Կոստանդինուպոլսոյ քահանայքն եւ զժողովուրդքն,

որ ձեռնտու եղին ի զին սորա եւ մեղրնձեռեցին: Մեղաց թողութիւն խնդրեցէք ինձ մեղաւորեալ, եւ ծնողաց իմոց ի ամենայն արեան մերձաւորաց, եւ ամենայն Հայ դարմից: Եւ ինչեցէք ի մաքրահայլ յաղթանակներ, եւ թողութիւն հայեցեցէք, եւ դուք յիշեալ լիջիք ի Բէ. Այ. մերոյ աւրհնելոյն ի բարձունս, ընդ Հօր եւ Սր. Հոգւոյն յաւիտեանս յաւիտենից, Ամէն: Հայր մեր որ:

1933

Ա Ս Տ ՈՒ Ա Ծ Ա Շ ՈՒ Ն Զ.— 22

Ապագեան

ՌՂԴ = 1645

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Մտալ 27×20×10: Թերթ 593: Հանգամանք չատ լաւ, բայց սկիզբի պրակները թուղալու վրայ, Թուղթ կոկեալ. լուսանցքները անցողի թեթեւակի ցեցանար: Գրիչ՝ Աստուածատուր Դպիր: Գրութիւն՝ խորագիրները եւ համարադրերը կարմիր, սկզբնատողները երկաթապիկ ոսկեպոյն, մնացեալը սեւ մեկանով, երկուսն, 50 տող: Բոլորգիր զմայելի կանոնաւորութեամբ: Համառոտագրութիւնք սովորականէն աւելի, Նկարիչ՝ Հայրապետ Դպիր: Գունաւոր զարդագիր եւ լուսանցազարդ գլուխներու սկիզբը, զբերը ընդհանրապէս հանդերձ պլաստիկութիւն: Խորանայարդ չքեղ եւ չողջողուն, Թղ. 8ա, 127ա, 282ա, 307ա, 429ա, 443ա, 453ա, 467ա, 504ա:

Նկարի գունագեղ եւ ոսկեպոյն.—

1. Վեցօրեայ Արարչագործութիւն, Թղ. 7բ
2. Հեղի եւ Աննա, 116բ
3. Յոր, կինը, եւ երկու բարեկամներ, 270բ
4. Դաւիթ Մարգարէ, 281բ
5. Սողոմոն իմաստուն, 306բ
6. Եւսեբիոս, 422բ
7. Կարպիանոս, 423ա
8. Սուրբ Մատթէոս Աւետարանիչ, 428բ
9. Սուրբ Մարկոս Աւետարանիչ, 442բ
10. Սուրբ Ղուկաս Աւետարանիչ, 452բ
11. Սուրբ Աւետարանիչ Յովհաննէս եւ Պրոքորոն, 466բ

12. Պօղոս եւ Թէոփիլոս, 503բ
13. Եթ աշտանակներ, 536ա
14. Եթ եկեղեցիներ, 537ա
15. Քանչորս երէցներ, 537բ
16. Ձորս ձիաւորներ, 538ա
17. Երեք հրեշտակներ փողերով, 538բ
18. Երբորդ փողը եւ առողին անկումը, 539ա
19. Հրեշտակ ձեռքը պիղքով, 539բ
20. Եթնադուլս վիշապ եւ կին արծուաթեւ, 540ա
21. Եթնադուլս վիշապ եւ երկրպագուներ, 540բ
22. Սկաւառակ պորպոզ հրեշտակներ, 541բ
23. Բարեկէտն նստած վիշապին վրայ, 542ա
24. Վիշապը կրակի լիճին մէջ, 543ա
25. Սատանան դժոխքի անդունդին մէջ, 543բ
26. Երկնային երրորդայն Լրկիւր վրայ, 544ա:

Կաշակաղձ տախտակեայ դրոշմադարձ: Պահպանակ մաղաղաթեայ սկիզբը եւ վերջը երկուսեան թերթ, առանց դրոշմադրի: Կնիք սեւագործ փուկագիր, Քի. Մո. Տաւալան, Թվ. Ռժժժ [= 1861], քգ. 2բ, 590ա, 593բ, Ստադր՝ Ձօհրապ Երեւանցի: Նուիրող՝ Նիկողայոս որդի Ձօհրապի (1861):

ՌՈՒՄԵՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Թղ. 1-2ա, դասարկ:

Թղ. 2բ.— Յաղարարութիւն Աստուծաշունչ Սուրբ Մատենիս:

Շնորհիւ Տնտեսական և ողորմութեամբ նորին կատարեցի զայս Հողիւնդիւն և աստուածաշունչ Սր. Կտակարանս, յորում խանթակաթ սիրով ցանկայի բաղձայի եւ տննայի ի մանկութենէս ի վեր եւ այժմ Հասի փափագանաց իմոց զոր սիրեաց անձն իմ :

Յորոյ բերապատիկ թիւր Հազար բերան զՀռութիւն յԱյ. որ յարդեաց մեզ տկարացրս եւ ետ մեզ զօրութիւն կարողութիւն և ասողութիւն որ Հանեցաք զղա ի աւարտ եւ ի կատարումս, իի եւ անթերի կատարեալ Հին եւ Նոր Կտակարանք: Մանաւանդ որ ցանկով եւ Համարադրով, եւ ոսկեղիւր այրութեն զիմդայով զարդարեցաք զսա վասն դիւրապիտ լինելոյ բանիցն աստուածային :

Զի թէպէտ զոր մեզ յառաջադրոյն կարճաբոս ցանկեր ի նախնեացն մեր եւ ի տէր Դաւիթ իմաստուն քահանայէն, բայց ցիր եւ ցան զորով յայլ եւ յայլ տեղիս: Բայց մեք աշխատութեամբ ժողովեցաք ի մի տուփ, իբրեւ զիւրեղ մի վարդից, եւ ըստ այրութենից ի վերա շարադրեցաք, վասն այլ առաւել դիւրադիտ լինելոյ ուսումնասիրեցող :

Եւ զմիւս ցանկն որ զինի նորին արարի առի զօրինակն ի լատինացոց, նա եւ զգլխահամարքն եւ զփոքրահամարքն, եւ զայբրենդիմդաքն, եւ զասողանշանսն, նաեւ զվկայութիւնսն Համաձայնութեամբ, որ միմեանց կու Համեմատին իբրեւ զշարս մարգարտաց ըստ ականց պատուականաց, եւ զծաղրեցի իմ Հողանիւթ մատամբս ի լուսանց Աստուածաշունչ մատենիս: Բայց զփոքր Համարն կարմրադրով արարի զի մի չփութեցին Համարագիրսն մեր ըստ դրութեան նախնեացն մեր, զի մեր Համարքն յառաջ կրնթանա ըստ մերումս ոճին, եւ նոցայն կրնթանա ըստ իւրեանց կարդին: Եւ թէ զլխաւոր Համարքն սրեաւ եմք գրեալ, բայց Ծ ի վերա նոցա ղնելով ցուցանէ թէ Փոսնկաց է զլուխն, զի նոցա Աստուածաշունչն բոլոր այսպիսի Համարադրովս կու ընթանա, որպէս որ տեղեակ եւ գիտակ եմք :

Բայց սիրելի եղբարքդ մեր դժուարին եւ Ծանր չերեւնա մեզ զայս Համարագիրս, եւ ձանձրացեալ թողուք զհոգեւոր դանձա աստուածային, այլ թէ ոչ կարողանայք որ զերկոսինսն այլ ներդրծել, նա դուք միայն ըզՀայկական Համարսն զըտիք իւր ցանկովն

զինչ որ ինդէք, եւ դրամաշխատ նուաստ Ղազարս յաղօթս մեր մի ժողովնայք: Զի եւ մեք վասն այն աշխատ եղաք ի վերա սորին դտի եւ դիւեր, եւ այսպէս Համարով արարաք զի դիւրագիտ ճանապարհ լիցի ապագա եկեալ եղբարքդ մեր. եւ թէ ոչ կարողանայք զՀամարադիրսն ճանաչել ներդրծել, նա լի մաստնոց ուսանելիք, զի նոցա դիտեն զգորութիւն զՀՀ եւ զօրութեան սորա թէ առ ինչ իրս պիտանացու է զա :

Վասնդի սա յոյժ պիտանացու է վարդապետաց, կարգաւորաց, եւ ամ. աստիճանաւորաց եւ մանկանց եկեղեցոյ, մանաւանդ Հարցաքննողաց, ասողաց եւ լսողաց. . . .

Զի յերկիրս այս, յորում մեք բնակեալ եմք, են այլ եւ այլ աղզ եւ աղինք, եւ երբայեցիք բազում, զի են քաղ ուսումնասէրք բանիւրուն փիլիսոփայք եւ ի արհեստին կատարեալ գիտողք: Այլ եւ զբոլոր Աստուածաշունչ մատենան ի բերան առեալ ունին, եւ թէ արք նոցա, եւ եթէ կանայք նոցա, եթէ երիտասարդք նոցա եւ եթէ կուսանք նոցա, (զի են յոյժ ուսումնասէրք եւ Հարցասէրք, եւ խորին աստուածային պատուիրանացն քննող. զի չունին մեծամեծ Հարկապահանջութիւնս՝ որպէս յերկրիս մերում Հայաստանեայց է, և ոչ են ամենեքեան մարմաւոր արհեստից պարապեալ որպէս աղջս մեր, Զի զոցա արուեստն է կարդալն եւ ուսանիլն, եւ միայն սմին են պարապեալք: Եւ եթէ մեծամեծք ողաց եւ եթէ տղայք ողաց որպէս ըզՀնագոյն Աթենացիսն Հարցասէրք զորով :

Զի օրէն է յայսմ երկրի յորժամ լինի ի մէջ իւրեանց Հարցափոքձութիւն նա կու ժողովին ի սղադիօս տեղի մի, կամ ի տաճարն (յ)Աստուծոյ, եւ կու արկանեն ի մէջ իւրեանց խրթին բան մի, եւ Հարցաքննութիւն կու առնեն երկոցունց կողմանց աւրով, շարթով եւ ամսով, մինչեւ ոճն քաղազոյն յաղթող երեւեցի եւ զընդիմակողմսն յաղթահարեացէ աստուածային դրոց վկայութեամբ, ապա առնեն աւարտ եւ վճար(ս) աստուածային բանիցն . . . :

Թղ. Յր1. — Գրիգորի Խաւմսծի որ այսպէս շարահիւտեալ է գէլիմ եւ գնոր Խտեկաբան :

Քշ. 4ա1.— Վամակամ Վարդապետին.
— Երկէք, եկեղեցի...:

Քշ. 5բ1.— Յառաջաբան Մնքնդոցս.—
Զսուրբ եւ զաստուածային գիրս Մնքնդոցս
զրեաց խախտարարէն Մովսէս...:

Քշ. 6բ2.— Դաւաթիկ:

Քշ. 8ա.— Ի սկզբանէ արար Ած. զեր-
կինս եւ զերկէր...:

Քշ. 27բ2.— Նախագրութիւն Ելիցն:

Քշ. 46ա1.— Նախագրութիւն Ղեւտա-
կանին:

Քշ. 47բ1.— Ղեւտակամ.— Եւ կոչեաց
Տէր ՂՄօսէս...:

Քշ. 56բ2.— Նախագրութիւն Թուոցն:

Քշ. 73ա2.— Նախագրութիւն Երկրորդ
Օրինաց:

ԿՏԱԿԻ ՆԱՀԱՊԵՏԱՑ.— 8

Քշ. 88բ1.— Կոտակ Ռուբենի Առաջնոյ.
— Հրաման կտակի Ռուբենի...:

Քշ. 100բ1.— Կոտակ Բենիամինի Երկու-
տասաներորդ.— Հրաման կտակի Բենիամէ-
նի...:

Քշ. 101ա2.— Նախագրութիւն գրոցն
Յեսուայ որդւոյ Նաւեայ:

Քշ. 102ա2.— Գիրք Յեսու:

Քշ. 112ա2.— Նախագրութիւն Գրոց
Դատաւորաց:

Քշ. 122բ1.— Նախագրութիւն Հռու-
թայ:

Քշ. 122բ2.— Գիրք Հռութայ:

Քշ. 124ա1.— Յառաջաբան Թախկարգ-
եալ քաղաւորութեանց.— Վասն ի յերկուս
դէրս...:

Քշ. 124բ1.— Նախագրութիւն Թաղա-
ւորութեանց չորս գլխոյն.— Սկիզբն զրոց
...:

Քշ. 126ա, դատարկ:

Քշ. 127ա.— Եւ այլ մի յԱրիմաթիմայ
...:

Քշ. 152բ2.— Թաղաւորութեանց Եր-
րորդ:

Քշ. 176բ1.— Նախագրութիւն Առաջին
եւ Երկրորդ Մնացորդաց:

Քշ. 199ա2.— Նախագրութիւն Եզրի Ա-
ռաջին:

Քշ. 199բ2.— Գիրք Եզրի Առաջին, որ է
փո. Երրորդ.— Եւ արար Յովսիա թագա-
ւոր...:

Քշ. 206ա1.— Եզր Երկրորդ, որ է ձ
առաջին.— Յառաջեալ ամի Կիւրոսի...:

Քշ. 209բ2.— Եզր Երրորդ, որ է ֆո.
Հորրորդ.— Եւ Սաղաթիէլ որ եւ Եզր կոչե-
ցայ...:

Քշ. 218բ2.— Նախագրութիւն Նէեմայ:

Քշ. 219ա1.— Բանկ Նէեմայ որդւոյ Ա-
բաղիայ, որ է ձ Բ. Եզր.— Եւ եղեւ յամս-
եանն քաղեալ...:

Քշ. 224ա1.— Նախագրութիւն Եսթե-
րայ:

Քշ. 228բ1.— Նախագրութիւն Յուդի-
թայ:

Քշ. 234բ1.— Նախագրութիւն Տովի-
թայ:

Քշ. 238բ1.— Նախագրութիւն Առաջին
Մակաբայեցոց:

Քշ. 253ա2.— Նախագրութիւն Երկ-
րորդ Մակաբայեցոց:

Քշ. 264բ2.— Նախագրութիւն Երրորդ
Մակաբայեցոց:

Քշ. 269բ2.— Նախագրութիւն Յորայ:

Քշ. 270ա1.— Յուլիանայ Եպիսկոպո-
սի Արիկանոսացւոյ.— Նշանակէ դէրժ երա-
նելոյս Յորայ...:

Քշ. 270բ1.— Այլ ոմն էր յօսիգ աշ-
խարհի...:

Քշ. 270բ2.— Երանելոյն Եպիփանու
Եպիսկոպոսի Կիպրացոց, Յաղագս Երգաց
Սաղմոսարանին.— Զամ. ինչ դոր ասաց հայ-
րըն մեր...:

Քշ. 281ա, դատարկ:

Քշ. 282ա.— Սաղմոս ի Դաւիթ.— Ե-
րանեալ է այլ...:

Քշ. 305բ2 - 306, դատարկ:

Քշ. 307ա.— Առաջ Սողոմոնի.— Զա-
նաչիւլ դիմաստութիւն...:

Քշ. 314ա.— + Տըրկի երեք դասեր
էին... . . . եւ ընտրեալ եւ որոշեալ զանանկն
եւ զտկարն: +

Լուսամեղադրութիւն Գրչի.— Այս խաչ
նշանէ՛ս, մինչեւ ի միւս խաչ նշանն, լատին
Աստուածաշունչ գրոց մէջն կայ այս կար-
գով:

Քշ. 314ա2.— Առաջ Սողոմոնի արքա

յի իսրայելի ամբօնի գոր գրեցին բարեկամ-
քնն եզեկիայ արքայի Հրէաստամի:

Թղ. 316ա1.— Յառաջարան ժողովուրդիմ
— Եւ ժողովուրդս յեա Առականն երկրորդ
դիրք է Սողոմոնի...:

Թղ. 319բ1.— Յառաջարան Երգոյ Եր-
գոցն:

Թղ. 321բ1.— Յառաջարանութիւն ի-
մաստութիւնն Սողոմոնի.— Բազում դիրս ե-
րեւցուցանեն զոլ Սողոմոնի...:

Թղ. 327ա2.— Գիրք Սիրաբայ որ կռչե-
ցաւ Յեսու.— Ամենայն իմաստութիւն ի
Տեառնէ է...:

53.— Սողոմոն իմաստամ

Թ. 1933, Թղ. 306բ

Թղ. 333ա2.— Փ. ԽԱ.— Յաղագս մե-
հու եւ պէտպէս իրաւունց.— Ով մահ, որպէս
դի դառն է յիշատակ քո մարդոյ խաղաղացե-
լոյ ի վերայ ստացուածոց իւրոց...:

Թղ. 333բ1.— Յառաջարանք Մարգարէ-
ին Նոյայեա.— Հռչակաւորն ի մարգարէս...:

Թղ. 334բ1.— Մարգարէութիւն Նա-
յայ:

Թղ. 352ա2.— Յառաջարան Բժան Մար-
գարէիցն.— Մեծ են շնորհ մարգարէու-

թեան...:

Թղ. 367բ1.— Մաղաքիա Մարգարէ.—
Մաղաքիաս յետ դարձի գերութեանն...:

Թղ. 367բ2.— Մարգարէութիւն Մա-
ղաքիայ...:

Թղ. 369բ1.— Թուրք Բարաւայ:

Թղ. 391ա1.— Սրբոյն Երեմիայի Ոգրք:

Թղ. 392բ2.— Նախադրութիւն Դանիէ-
լի Մարգարէի:

Թղ. 393բ1.— Դանիէլ Դատաստանաց.—
Եւ էր այր մի բնակեալ ի Բաբելոն...:

Թղ. 400բ2.— Մտն Դանիէլի Մարգա-
րէի.— Դանիէլ էր ի ցեղէ Յուդայ...:

Թղ. 401ա2.— Նախադրութիւն եզեկիէ-
լի Մարգարէի:

Թղ. 421ա2.— Կատարեցաւ Մարդարէ-
ութիւնն եզեկիէլի ի փառս Աստուծոյ:

Թղ. 421բ - 422ա, դատարկ:

Թղ. 422բ.— Եւսեբիոս՝ Կարայեմոսի սի-
րելի եղբոր ի Տէր ողջոյն:

Դատարկ էջեր, 423բ, 424ա, 425բ,
426ա, 427բ:

Կանոնի չգեղափայլ տախտակներ,
423ա, 424բ, 425ա, 426բ, 427ա:

Թղ. 418ա, երկսիւն.— Սկիզբն զիսոց
Աւետարանին որ ըստ Մատթէոսի:

Թղ. 429ա.— Գիրք ծննդեանն Յի-
սի.— ...:

Թղ. 441ա1.— Նախադրութիւն Մար-
կոսի Աւետարանիս:

Թղ. 442ա, դատարկ:

Թղ. 443ա.— Սկիզբն Աւետարանի Յի-
սի.— ...:

Թղ. 450բ2.— Ըստ Մարկոսի.— Յա-
րուցեալ Յս. առաւտուն...:

Թղ. 450բ2.— Նախադրութիւն Դուկայ
Աւետարանի:

Թղ. 451ա2, 451բ2, 452ա, դատարկ:

Թղ. 453ա.— Քանդի բազումք յօժարե-
ցին...:

Թղ. 465բ2.— Նախադրութիւն Յովնան-
նու Աւետարանի:

Թղ. 467ա.— Ի սկզբանէ էր Բանն...:

Թղ. 476բ1.— Գնացին իւրաքանչիւր ոգ
ի տեղի իւր, իսկ Յս. գնաց ի լեառն Ջիթեն-
կաց...:

Թղ. 476բ1.— Յառաջարան Գործոց Ա-
ռաքելոց:

Թղ. 478բ1.— Գործք Առաքելաց Ղուկայ Աւետարանչի:

Թղ. 490ա2.— Յառաջարան Եւթանեցունց Թղթոցն Կաթուղիկեայց:

Թղ. 490բ2.— Թուղթ Յակոբաւ:

Թղ. 496բ1.— Ազերս Եւթաղի:

Թղ. 496բ2.— Յառաջարան Պօղոսի Առաքելոյ Ասիականքեալ ի գլուխ գրոց:

Թղ. 503ա, դատարկ:

Թղ. 535ա2.— Նաւարկութիւն Պօղոսի Առաքելոյ ի Հոմ:

Թղ. 535բ1.— Գլուխք Յայտնութեանն Յովնաննու:— Ա-ՀԲ Գլուխքեր:

Թղ. 536ա1.— Յայտնութիւն Սրբոյն Յովնաննու Աստուածաբանի.— Յայտնութիւն Յի. Գի. ի ձեռն որոյ ետ Ած. ցուցանել ծառայից իւրոց...:

Թղ. 545ա2.— Հանգիստ Սրբոյն Յովնանի:

54.— Պօղոս եւ Թեոփիլոս

Թ. 1933, Թղ. 503բ

55.— Երկնային Երուսաղէմ

Թ. 1933, Թղ. 544ա

Թղ. 504ա.— Թուղթ առ Հոմայեցիս:

Թղ. 514ա2.— Թուղթ առ Կորնթացիս Երկրորդ:

Թղ. 517բ1.— Թուղթ Կորնթացոցն առ Սուրբ Առաքելոյն Պօղոս:

Թղ. 517բ2.— Թուղթ Երրորդ առ Կորնթացիսն Սր. Առաքելոյն Պօղոսի:

Թղ. 518բ1.— Գլուխք Գաղատացոց Թղթոյն:

Թղ. 534, դատարկ:

Թղ. 535ա1.— Առ Փիլիմոն եւ առ Արփագան սարկաւագ(ուհ) եւ առ Ալփիա քուղբ:

Թղ. 535ա2.— [Գրեցի եւ կարդացի...]

հանձնաւ Առաքելոյն եւ Աւետարանչի:

Թղ. 546ա2.546բ, դատարկ:

Թղ. 547ա1, եռասուհ.— Յանկ ի վերայ այրութեանց Աստուածաշունչ սուրբ մատենիս ըստ հայկական քուրդ.— [Այրաւ համ, երանելի ի հոռահ...]

Թղ. 549բ3.— Բարեխաղաց կորուստ յուշակէ ի մարդարէքս Եսայեա, ի Գ...:

Թղ. 563ա1.— Փակելոյն Երուսաղէմի մինչեւ ի Հիւն ի Բարեխաղացն Նարոյոտոնոսոր, Երեմիայ, Ե...:

Թղ. 563բ2.— Յանկ Աստուածաշունչ սուրբ մատենիս, զոր իմէ որ ի սուրբ գիրքս ընթերցեալ լինի եթէ հիմնաւոր գլուխքն, եւ

եքէ կարմրագիր փոքր համարքն գամ. մի ըստ միոյն կարճարտաբար առ յինքն փակեալ, գոր բացայայտեալ ցուցամէ առ ժրպանի եւ երազանառ եւ Որբաբայեաց ընթերցողացդ. — Ով երկուս երանեալք եւ աղուական ապաղա եկեալ եղբարքդ մեր, ծանիք պանկիս զօրութիւն եւ զպիտանացուն եւ ըլլա՜նաւորութիւնն, որ դերազին դամենայն ինդրեալ ըսնալ իբր մատամբ կու ցուցանէ:

Նախ եւ առաջին համարն՝ դրոց զլուխին կու նշանակէ, եւ շարայարեալ կարծիր դրեանքն է փոքր համար, զոր զլիսոց հետեւի մինչեւ ի միւս զլուխն. եւ ուր ուրեք որ խաչ դրեալ կա՝ ա՜յն է սպառուած փոքր համարին, եւ դարձեալ միւս զլուխն ոկսանի եւ փոքր համարքն ընդ նոյն:

[Ե]ւ տացից ձեզ օրինակ մի որպէս որ յառաջիկայդ ցուցանի:

Արեւնա որդի Շարունհա, Բ. Թագաւորութեանցն ի զլուխն, Ը փոքր համարն, +, Զ զլուխն, Թ փոքր համարն... [Ե]ւ պատենայն ցանդիս համարքն մի ըստ միովէ ապաղա յիմացիք, սիրեցեալ հողեւոր եղբարքդ մեր, եւ զրազմայտատ եւ զցայգ եւ զցերեկ ի վերա սորին տընօղն եւ զնանացուն զլաղար նուստս: ի սուրբ եւ ի դերամաքուր եւ արտասուայի յաղօթս ձեր մի՛ մոռանայք. նա եւ մաքուր կաթ արտասուան ձեր իջէջ ի հողապատեան զերեզմանիս իմում, զի եւ ես ձեռք հանդերձ դտից առատ ողորմութիւն Այ. աւսպառ աղբերէն, որ է աւրհնեալ յամենայն արարածոց յաւիտեանս յաւիտենից, Ամէն:

Թ. 563բ3, զատարկ:

Թ. 564ա1, եռասիւն. — Տեմն ի վերա աշխարհից Աստուածաշունչ տուք մատնիս, ըստ լատինացոց քառոց:

Թ. 570ա1. — Դարայէլ, եկն ընդ հետ Հոսիայէլայ ի Հարսանիսն Տուբիդայ, Տովիդ, Թ, Է...:

Թ. 570բ3. — Եզեկիայ, որդի ամբարշտին Աբայարու...:

Թ. 585բ3. — Քեանմայն Ահարոն առանձին կարդիւ աւրհնեալ լինի իւր որդւովքն ի սպասուորութեան քահանայութեան, Դեւ. Ը...:

Թ. 590բ. — 593, զատարկ:

Յիշատակարանք. —

Ա. — Գրիչ Աստուածատուր Դոյրի.

1. Թ. 47ա2. — Զրատացող Աստուածաշունչ սուրբ մատենիս՝ զյերեւանցի Զօհրային եւ զհայրն իւր՝ զՊօնապատէն եւ ըլլա՜ն իւր Ուղուրսովթանն, եւ զկենակիցն իւր Ուլուխաթունն, եւ զՀռիփսիմէն, եւ զորդիքն իւր Յիսականն՝ եւ զնիկողայունն, ըզհանդուցեալ որդիքն իւր՝ զՄուրատիսանն, եւ զեղբարքն իւր զտէր Պետրոսն՝ եւ զՀուրմուղն, եւ զգըրն իւր զՆաղուխանն, եւ ըզՄասու՜մփաչէն, եւ զմեղօք մեռեալ զծողս Աստուածատուր յիշեցէք ի Քս. մին Հայր մերիւ:

Յիշեցէք ի Քս. զնիկողայունն՝ եւ զծրնօղսն իւր՝ զԶօհրային եւ զՈւլուխաթունն՝ որ ետ զԱստուածաշունչ Սուրբ Մատենան ի դուռն Սբ. Երուսաղիմայ՝ ի Սբ. Յարութիւնն՝ յիշատակ հողւոյ իւրոյ՝ եւ ամենայն արեան մերձաւորացն, ամէն:

2. Թ. 88ա2. — Զստացող Աստուածաշունչ սուրբ մատենիս զյերեւանցի Զօհրային եւ զհայրն իւր զՊօնապատէն... եւ ըլլա՜ն իւր զՆաղուխանն, եւ զՄասու՜մփաչէն, եւ զտմ. արեան մերձաւորան հանդերձ աղակականք. եւ զիս զանարժան զծողս՝ Աստուածատուր զպիւրս՝ յիշեցէք հանդերձ ծնողօք իմօվք, Ամէն:

3. Թ. 102ա1. — Նախորդին նման զրբիւք:

4. Թ. 563բ1. — Զրատացող Աստուածաշունչ սուրբ մատենիս զհեղաճոյի յերեւանցի Զօհրային եւ զհայրն իւր զՊօնապատէն, եւ զհայրն իւր Ուղուրսովթանն, եւ զկենակիցն իւր Ուլուխաթունն, եւ զմիւս կողակիցն զՀռիփսիմէն, եւ որդիքն իւր զիսականն, եւ զնիկողայունն, եւ զհանդուցեալն առ Քս. Մուրատիսանն, եւ զեղբարքն իւր զտէր Պետրոսն, եւ զՀուրմուղն, եւ զգըււքն իւր՝ զՆաղուխանն, եւ զՄասու՜մփաչէն. նաեւ զանիմաստ բաղամեղ զծողս՝ Աստուածատուր զպիւրս, ով հայրք եւ եղբարք, յիշեցէք եւ Ած. ողորմի ասացէք, Ամէն:

5. Թ. 586բ3. —

Ձեռքս փրտի եւ հողանա,
մոխիր փոշի գազարի դառնա,
գիրքս յիշատակ առ ձեզ մընա,

եւ սփոփան ձեզ յարակա :
 Թէպէտ մանր է գիր սորա ,
 ի ընթերցումն զմուսարանա ,
 սակայն երբ ուռնի Հրմտանա ,
 նա օր լստ օր յոյժ պարզ կարդա :
 Որք ընթերցուք օլտիւք ի սմա ,
 յիշէք զմեղապարտ զգծող սորա .
 եւ դուք յիշեալ լիջիք ի Քրիստոսէ Աս-
 տուծոյ մերոյ , ամէն :

Բ. — Նկարագ Հայրապետ Դայրի. —

1. Թղ. 466բ, նկարին ստորոտը, երկաթադիր սպիտակ, մէկ տող. — Զմեղաւոր Հայրապետ Դայիրս յիշեցէք որ զսա նկարեցի :

2. Թղ. 503բ, նկարին ներքեւ, ստորին լուսանցքին, կարմրատառ, նոսրագիր, եօթ տող. — 1642

Ի Թուակմանիս Ռ (= Հաղար) յիսնի,
 երկ քսափի եւ միոյ թուի,
 ես Հայրապետս մեղաց գերի,
 որ ցնորեալ կամ յաշխարհի,
 դառն կենօք երեբայի,
 Հոպիս է սեաւ ի մէջ մարմնի :
 Զաստուածաշունչս ծաղկեցի,
 մատամր իմով մեղսամածի,
 երանկ երանդ զարդարեցի,
 որպէս գործախտ վաշխչալի,
 եւ կամ զայգի պտղով ի լի,
 լուսափթիթ տերեւ ունի,
 պտուղ բերէ անծորելի :
 Սեղան Հացի որ ոչ սպառի,
 ջուր ծարաւի որ ոչ նուաղի,
 զղեստ է պայծառ որ չաղտոտի,
 ջահ է ի վառ ոչ չիշանի,
 զոր յիշատակ սա եղիցի :

եւ բարեխօս առ Տէր բարի,
 խօջայ Զօհրապէն ցանկալի,
 Իսախան, Նիկողայոս, Նորին որդի :
 Զոր Տէր Աստուածն ամենայնի,
 առնէ զսա ընդունելի,
 Նման Հարէլի պատարադի,
 եւ ըզիտոյան Աբրահամի,
 յորժամ որ զայ Տէրն ամէնի,
 զատողական աթոռ նստի,
 յայնժամ եւ անդ կամքն բարի,
 ամենեցուն միշտ քաղցրասցի,
 Ամէն :

Գ. — Մամր յիշատակագրութիւն Ստա-
 ցոզ Զօհրապի .

1. Թղ. 122բ1, վարը. — Արդ աղայեմ լողմեղ, ով պատուական Հայրք եւ եղարք, յորժամ Հանդիպիւք այս սուրբ մատենիս եւ օլտիւք ի սմանէ, յիշեցէք ի մաքրափայլ յա-
 զօթըս ձեր զրստացող սուրբ մատենիս զյն-
 րեանցի Զօհրապն, զհայրն իւր զՅօնադա-
 տէն՝ եւ զմայրն Ուղուբսթանն, եւ զկենս-
 կիցրն իւր Ուլուխաթունն, եւ վերջին կենս-
 կիցն Հոփիսիմէն, եւ որդիքն՝ Իսախանն եւ
 յնիկողայոսն, եւ զԻսախանի կենսկիցն՝ Ստ-
 ւամն, եւ որդիքն Նորայրողոթն՝ Յարու-
 թիանն, Յօնադատէն. եւ զնիկողայոսի կե-
 նակիցն Յանքեկիւն, եւ որդիքն իւր զԵտ-
 րոյսք՝ Մուրստիսանն եւ զԹադէոսն, զոր Տէր
 Ած. ընդ երկայն աւուրս պահեցէ, Ամէն :

Եւս առաւել յիշեցէք ի Քս. զյնքեւան-
 ցի Զօհրապն, եւ եղարքն իւր զտէր Պետրո-
 սըն եւ զՀուրմուղն, եւ զԻսախանի զուստրն
 Եփրօսինն, եւ զնորս մանուկն Աստուածա-
 տուրն, եւ Քի. փառք յաւիտեանս ամէն :

2. Թղ. 125բ2, վարը .

Զրստացող սուրբ մատենիս այս պատուական,
 Աստուածաշունչ սուրբ անուամբ վերբերական,
 որ Հրաման է եւ սլատուիրան արարչական,
 է արեկակ եւ լուսատու Հոգոջ մարդկան :

Օրհնեալ է Տէրն ամենայնի եւ երկնական,
 որ պարգեւեաց սուրբ մանանայս Հոգիական,
 որպէս ասէ Աւետարանն աստուածական,
 զանձին ծածկեալ յաղարակի զրտողական :

Հետեւեցաւ պատւիրանին քրիստոսական,

անուամբ Զօհրայլ յերեւանցին քաղաքական,
ստացաւ ըզստ զտնձ հոգեւոր անապական,
և յիշատակ հոգւոյ իւրոյ անանցական:

Բաժնալ աղղացն արեանաւորի եւ մերձական,
նախ ըզննօղսն արժան լինին հանգստական,
նօճալատուն, Ուղուբօյթանն, արքայութեան,
ժրնջետլ լինի մեղքն սոցա զոր զորժական:

Ապա Զօհրայլն և կենակից Ուլուխաթունն յառաջական,
եւ զմիւս կենակից Հոփաթէն որ վերջական,
և երգիքն Իսախան, Նիկողայոսն կոչական,
յոր Տէր Աստուած պահէ զսոսա անփորձական:

Պարզեւ առնին ի Աստուծոյ սերողական,
միարանեալ հետ իրեբաղ անցամեական,
հնգարարոյ եւ միաժիտ խոնարհական,
ծաղկեալ հոգով եւ հաւատովն յոյսական,
և Քրիստոսի մարգասիբին փառք յաւիտեան:

3. Թղ. 280բ2, վարը.
Զօրաւոր է բանք սաղմօսիս,
Որ ըստ օրէ ցնծայ հոգիս,
Հոգիս ցանկալ այս մատենիս,
Բարունուն բանքն է Դաւթիս,
Ապա ես ինչ լինիմ դերիս,
Պարտական եմ բիւր քանքարիս:
Ես եմ մեղօք լցեալ դերիս,
միտքս ցնորբի է աշխարհիս,
յիւնցէ՞ք զուէ ընդ Տեառն եւ գիս,
և զուէ լինիք խնդման որդիս:
Վայ իմ անձինն է Զօհրայլս,
որ եմ իրքեւ զորդ մէջ աշխարհիս,
սարսնալ ահիւ զողայ մարմինս,
յնարապ ինչ լինիմ դերիս:
Ձձեղ աղաչեմ ես եղկելիս,
զիս յիշեցէ՞ք օր տէրունիս,
և ընդ իմոյս եւ զիմ որդիքս,
յիսախանիս և կրտսերոյն Նիկողայոսիս,
զի եւ զուէ արժան լինիք յիշման,
ամէն:

չունչս ի դուռն Երուսաղէմայ ի Սբ. Յարութիւնն, եւ ի Սբ. Յակոբ յիշատակ հոգւոյ իմոյ եւ ծնողաց իմոց ամէն:

2. Թղ. 152բ1, ստորոտը.— Զստացօղ Աստուածաշունչ սուրբ մատենիս զԶօհրայլն եւ զկենակիցն իւր զՈւլուխաթունն, եւ զորդին զՆիկողայոսն, որ ետ զսա ի դուռն Սբ. Երուսաղէմայ ի Սբ. Յարութիւնն եւ ի Սբ. Յակոբ, ձեռամբ Սարգիս Վարդապետին, յիշատակ հոգւոյ իւրոյ եւ ամ. արեան մերձաւորացն, Ամէն: Թվին Ռժ եւ Ժ [= 1661],

3. Թղ. 209բ1, ստորոտը.— Եւ արդ ես նուաստ եւ անարժան ծառայ ծառայիցդ Աստուծոյ Նիկողայոսս ետու ընծայ Գրտեբ մատենս ի յերուսաղէմ ի դուռն Սբ. Յարութեանն՝ ձեռամբ ուրբ հօրն Սարգիս Վարդապետին, յիշատակ ինձ եւ ծնողաց իմոց, Զօհրայլին եւ Ուլուխաթունին, եւ եղբօրն իմ Իսախանին, յիշեցէ՞ք եւ Աժ. ող.:

4. Թղ. 270ա2, վարը.— Ով լոյսեբամք զասք հայրապետաց, վարդապետաց, քահանայից եւ ամենայն ոսմկաց, յորժամ տեսանիցէ՞ք եւ ընթեռնուէ զԱստուածաշունչ Սբ. Մատենան, յիշեցէ՞ք ի Տէր առաջի լուսարուի Սբ. Գերեզմանիդ գիս զնուաստ ծառայ Նիկողայոսս, որ ետու զսա ընծայ ի Սբ. յԵրուսաղէմ, ի դուռն Սբ. Յարութեանն եւ ի Սուրբ Յակոբ, յիշատակ ինձ եւ ծնողաց ի-

Գ.— Մամր յիշատակագրութիւնի նը-
ւիրոզ նիկողայոսի:

1. Թղ. 88ա2, Գրչի յիշատակագրութեան ներքեւ, նոյն դրչութեամբ.— Եւ արդ եւ Նիկողայոսս որդի Զօհրայլ կամաւ եւ յօժարութեամբ՝ [հոտո?] զՍբ. Աստուածա-

մոյ՝ Ձօհրապին եւ Ուլուխաթունին։ Ով ոք եթէ յանդիմանացի՝ Լթէ ծախելով կամ դաւել տնելով, կամ զրաւելով, կամ ի Սբ. յերուսաղէմայ Հանելով, նգովալ եղիցի ի Տեառնէ եւ յամ. սրբոց նորա, եւ մասն Յուդային եւ րաժին Կյանին առցէ, ամէն Կատարողը խնդրուածաց աւրհնեալ եղիցի ի Քէ. Այ. մերոյ, որ է աւրհնեալ յաւիտեանս ամէն։

5. Թղ. 305բ1, վարր.— Զրատացող Աստուածաշունչ Սբ. Մատենիս՝ զՁօհրապին եւ զկենակիցն իւր զՈւլուխաթունն, եւ զորդիքն իւր զԽախան Հանդուցեալն ի Քս. եւ զնիկողայոսս՝ որ ետու զսա յիշատակ ի դուռն Սբ. Երուսաղէմայ եւ ի Սբ. Յարու-

թեանն, յիշատակ ինձ եւ ծնողաց իմոց, եւ կենակցի իմոյ Խանդէկուն, եւ որդւոցն իմոց զեռարողորջ յիշե.։

6. Թղ. 334ա2, ստորոտը.— Յիշեցէք ի Քս. զիս զնուաստ եւ զեղկելի Նիկողայոսս, զոր ետու զԱստուածաշունչ Սբ. Մատենան ի Սբ. յերուսաղէմ ի դուռն Սբ. Յարութիւնն, եւ ի Սբ. Յակոբ, յիշատակ Հողոյ իմոյ եւ ծնողաց իմոց՝ Ձօհրապին, Ուլուխաթունին, եւ եղբօրն իմոյ Խախանին, յիշեցէք եւ Ած. ող.։

Մեծ յիշատակարամ.— 1645

Թղ. 587ա1 - 590ա2.—

Փառք ամենասուրբ Երրորդութեան աննշական,
Հօր եւ Որդւոյ եւ Սուրբ Հոգւոյն անքննական։
Զի Հայր անձին է անսկիզբն եւ անվաճան,
անպարագիւր աներբ անուր և անղնական։

• • • • •

Ոմանք սրբոց խիստ տանջանօք քարկոծեցան,
եւ այլք ի Հուրըն վաղելով յոյժ այրեցան։

• • • • •

Եւ այլք բազումք ընտիր վարուէ Հաճոյացան,
(որոց) [որ ոչ] կարեմ լեղաւ ճառել նոցին ըղջան։
Ապա ես ինչ անեմ զերիս թշուառական,
Հողս ու փոշին ցնդեալ մոխիրս կորըստական։
Ձօհրապ անուն յերեւանցիս նժղեհական,
ստացող եղէ դանձիւ սրբոյ տէրունական։
Զետնեայս ամէն բարեաց զօրծոց զոր ասացան,
չունիմ մի մասն ի բոլորէն ինձ սեփական։

• • • • •

Աղքատ եմ եւ Հողով մարմնովս թշուառական,
տնանկ պանդուխտ յերկրիս օտար վտարական։

• • • • •

Ղարիպ եմ եւ օտար երկրիս խիստ լալական,
յոյժ ահարժան եւ փանաքի նուաստական։

• • • • •

Աղղ աղաչեմ Հայրք եւ եղբարքդ իմ պատուական,
Որք Հանդիպիք յայսմ բանիս յարմարական,

անուամբ Ղազար վարդապետըն Բաբերթական,
 ի նրմանէ բանս յօրինեալ շարադրական,
 (փա) [սա] լեալ պատճառ այս սուրբ դանձիս աստուածական
 որ զարդարեաց կարմրահամարովն ցանկեկան,
 ի թարթմանեալ օրինակաւ լատենական,
 ի քաղաքն Ռուզաց իւով կոչական,
 Աստուած ողորմի իւր հոգոյն ըստ աշխատեանն,
 ընդ սուրբ հայրապետսրն դասեսցէ յարքայութեանն,
 Եւ որ յիշէ զիս զնուաստս եւ անպիտան,
 տէր Աստուածատուր սուրբ մատենիս գրծողական,
 նաեւ նոյն ինքն յիշեալ լինի օրն ահեղեան,
 յորժամ նստի Քրիստոս աթոռ դատողական:

Աւաթտ եղեւ Աստուածաշունչս այս տիրական,
 Հին եւ Նոր Կտակարանքն լիական,
 Թուականիս Հայոց Մեծաց եւ արեթեան,
 ՌՂԴ [= հաղար իննսուն չորս] աւելի յարարողեան,
 ի յերկիրն այլ աղաց պարսկական,
 ի քաղաքս Ասպահան, Շօշ կոչական,
 ի դեղս ասի պարսից բառովն Թովրասկան,
 ի դուռն Սուրբ Աստուածածնիս կատարեցան,
 Հայրապետին մերոյ ազգիս արեթական,
 տէր Փիլիպպոս կաթողիկոսն էջմիածնեան,
 խարաղնազդեաց քաջ եւ արի ճրգնողական,
 զոր Տէր Աստուած անիորձ պահէ եւ անասան,
 Հովնակատին մերոյ ազգիս պանդրխտական,
 տէր Խաչատուր եպիսկոպոսն արշիական,
 որ յետ ամաց մի անցելոյ եղեւ վախճան,
 յաւուր մեծի ուրբաթի ժամ խաչելութեան,
 զոր Տէր Աստուած ընդ հայրապետսն առնէ դասական,
 ի սուրբ խորանսրն լուսեղէն պայծառական,
 Թաղաւորին ազգին որ է պարսկական,
 մանուկ տիօք Շահապասն Երկրորդական,
 Պարնութեան մերոյ ազգիս Արարատեան,
 զոր պանդրխտեալ կեամք ի քաղաքս Ասպահան,
 պարոն Յակոբն հանճարեղ ճարտարական,
 որ հանապազ միշտ աշխատի ռա անխափան,
 ըստ երախտեացն վարձքս առցէ օրն ահեղեան,
 արժան լիցի լլսել ձայնին երանական,
 Հանդերձ ծնողօք եւ եղբարցն հարադատեան,
 որդոցն եւ դստերացն ամենեանս,
 (Ի) [Տ]էրն ողորմի իւր վալըստեանն դատաստան,
 արժան առնէ զամենեանս արքայութեան,
 Խընդիր եղեալ սուրբ մատենիս այս պատուական,
 Աստուածաշունչ սուրբ անուամբ վերկոչական,
 որ հրաման է եւ պատուիրան արարչական,
 է արեգակ եւ լուսատու հոգոց մարդկան:
 Օրհնեալ է Տէրն ամենայնի արարչական,

զոր պարզեւեաց սուրբ մանանայն հոգիական,
որպէս ասէ Աւետարանն աստուածական,
զըտող գանձին ագարակի վաճառական:
Հետեւեցաւ պատուիրանին քրիստոսական,
անուամբ Զօհրայն յերեւանցի քաղաքական,
ըստացաւ զսա զանձ հոգեւոր անապական,
եւ յիշատակ հոգւոյ իւրոյ անանցական:
Մաղկեալ ոսկով իբր ըզվարդ փթթական,
երանդ երանգ զոյնզգոյնիւք զարդարական,
իբրեւ զգրախոս պտղով լըցեալ վաշելական,
եւ բուրաստան անուշահոտ հոգոց մարդկան:
Արդ եւ Զօհրայ յերեւանցիս նմղեակառն,
ստացաւ ըզսա զանձ հոգեւոր անապական:
Որք հանդիպիք օգտիք ի մանէ ամենեքեան,
արժան աննէք ըղձեղաւորս յիշողական:
Նախնեաց մերոց եւ աղագոյնոցն ամենեքեան,
տուր ողորմի սրտիւ ձերով յօժարական:
Նախ ըզՂուպաթն որ է նախնին յառաջական,
եւ կենակցոյն անուն գրեալ ի դպրութեան:
Սորա որդիքն են պապ Զօհրայն եւ Ալէքսան,
եւ Թառղումաշ անուն կոչի դատար նորայն:
Արդ յիշեցէք զԹաղէոսն այր պատուական,
եւ զկենակից Դօլմաթ խանութն համանման:
Որդի նորա Աւետիսն այր հեղական,
յանձին կալեալ ըզլուծ Տեառնն քաղցրական,
Հրաժարեալ ի զբաղմանց աշխարհական,
փափաքանօք ուխտեալ զտեղին անօրինական:
Եւ Հարազատ քոյրք են սորա պարկեշտական,
Խանսօթանն եւ Գուհարչատն համեստական:
Ապա զպապն իմ որ է Զօհրայ անուանական,
եւ հանիկն իմ Մասումփաշէն համեղական:
Որդիք նորա երեք եղբարք Հարազատեան,
Խօճագատէն, Թաղէոսն, եւ երբորդն Ղուպաթ կոչման:
Որ կին երկրորդ՝ պապ Զօհրային որ վերջական,
Սապահմէլիքն ընդ առաջնոյն յիշել արժան:
Եւ քոյր սորա Բէկիթաթունն համեստական,
որդի սորա Առաքելն հանդուցական:
Ղուպաթ եղբայր Թաղէոսին որ յիշեցան,
եւ Խոնդաղէն Հարկեւոր կենակցական:
Են եւ սորա երկու որդիք ծննդական,
Յովանէսն եւ Յակոբյանն եղբայրական:
Եւ ըզծնօղսն իմ արժան լինին յիշողական,
Խօճագատէն զՈւղուբօթանն հանդուցական:
Եղբայրն իմ զտէր Պետրոսն որ առ Քրիստոս հանդուցական,
եւ կենակից էր նորա Օղլանփայայն:
Որդիք նորա Միքայէլն, Գարբէլէն եւ Ալէքսանն,
Ղըզլարիսն՝ Պարոնխաթուն դատերք նորայն:
Եւ միւս եղբայր Հուրմուզ անուն վաճառական,

եւ կենակից սորա Բէկի անուանական :
 Եւ Գրիգոր որդի նորա բողոքական ,
 եւ դատերն որ է անունն Ուղուբօլթան :
 Եւ երկրորդն քեռքն իմոց Հարազատեան ,
 Նաղուխանն եւ երկրորդն Մատուփաշայն :
 Ապա Զօհրայն եւ կենակից Ուլուխաթունն յառաջական ,
 եւ դիւան կենակից Հռիփսիմէն որ վերջական :
 Որդիք նորա Իսախանն եւ զնիկողայոսն եղբայրական ,
 զոր Տէր Աստուած պահէ զսոսա անփորձական :
 Եւ միւս որդին Մուրադխանն հանկուցական ,
 որ փոխեցաւ յանցաւորէս յան[ան]ցականն :
 Եւ կենակից Իսախանին որ է Սայամն ,
 է խոնարհ եւ Հարկեւոր Համեստական :
 Նորաբողոք որդիք սորա տղայական ,
 Յարութիւնն Խօնաղատէն արուական :
 Ապա Նիկողայոսն որ է սորայ եղբայրական ,
 եւ կենակիցն Խամբէկին խոնարհական :
 Եւ դեռարդս որդիք սորա նախ Մուրադխանն ,
 եւ դիւանդոսն որպէս զշուշան պայծառական :
 Նաեւ զղուստր Իսախանին Համեստական ,
 Եփրոսինէն որպէս նոր աղբի վայելական :
 Որդի սորա Աստուածատուքն դիւանական ,
 ի յերկնային աջէն ինի պահպանական :
 Եւ որք յիշէք զվերոյգրեալսղ արժանական ,
 եւ ողորմի ասել սոցա ամենեքեան ,
 ձեզ եւ մեզ ողորմեցի Քրիստոս օրն անհրեան ,
 եւ ընդ սրբոցն դասեցէ յարձալութեանն :

Են քահանայք Ամենափրկչիւ որ Ասպահան ,
 են րանիբուն եւ իմաստուն ամենեքեան ,
 որք յաղթօսիւք եւ աւրհնութեամբն կան ի պաշտօն ,
 եւ Հանապաղ տիւ եւ զգիւեր առ Տէր կարողան :
 Նախ զտէր Կարապետն առաքինի խոհեմական ,
 որ յորդորող պատճառ եղեւ սմա կատարման .
 արժան լինի արձալութեանն Հանդըստական ,
 Հանդերձ Ծնողօք ազգականօքն ամենեանն :
 Երկրորդն ըզտէր Բարսեղն ճարտարաբան ,
 արժան եղեւ դերեզմանին լուսոյ Համբուրական
 Երրորդն ըզտէր Մուքայէն այր Ծերական ,
 յերրորդ անդամ յերուսաղէմ ընթացական :
 Չորրորդն զտէր Յովանէսըն քաղցրաձայն ,
 քաղցրաձայնիւ երգէ զերգրս տէրունական :
 Հինգերորդն զտէր Սարգիսն պարզմտական
 որ Հանապաղ կա յաղթօսին զէմ յանդիման :
 Վեցերորդն զտէր Սահակն եղբայրական ,
 որ խոնարհի ընդ այլ եղբարցն ի Ծառայութեան :
 Եւ թներորդն ըզտէր Պետրոսն մտերմական ,
 զոր Տէր Աստուած տացէ նմա բարս խաղաղական :

Ութերորդն զտէր Պողոսըն ժանկական,
 ժի վերջացի ընդ այլ եղբարցն որ ասացան:
 Ջոր Տէր Աստուած պահէ զսոսա անփորձական,
 յերկար ամօք բարի վարուք հաճոյական:
 Որչափ կացցեն ի յաշխարհիս խաղաղական,
 եւ յետ աստեացս ելանելոյ արժան լինին յարքայութեանն:

Արդ աղաչեմ զհանդիպողքդ վնհական,
 որք ընթեռնուք գլխատակ մերոյս զարմեան
 եւ ընդ սոցա յիշման առնէք արժան,
 զխօճա Բուլուքն եւ կենակից խաթուն Գուլքեանն.
 Որ են սոքա երախտաւոր աշխատական,
 ինձ Զօհրապիս նուաստանուն անպիտանական.
 եւ ընդ նոսա յիշեալ լինին որդիք նորայն,
 Ուլուխանն մահդասի պարկեշտական:
 Եւ Գրիգոր եղբայր սորա կրտսերական,
 յիշել ի սուրբ յաղօթըս ձեր մաքրողական.
 որ է որդի Ուլուխանին զԹակոբջանն,
 զոր Տէր Աստուած անփորձ պահէ եւ անասան:

Դարձեալ յիշէք յաղօթըս ձեր արժանական,
 զքորրն իմ Մաստմփաշայ անուանական,
 կենակից նորա խօճա Դաւուտն այր պատուական,
 որ է եղբայր Թակոբջանին պարոնական:
 Եւ զստեբացն որ է նոցա զաւակական,
 Խաթունջանն Խաթային եւ գլխնայն,
 ի յաշխարհի պահեալ լինին պարկեշտական,
 եւ ընդ կուտանսն զասեսցին իմաստական:

Եւս առաւել զձեզ աղաչեմ
 եւ արտասուօք եղբարցդ մաղթեմ,
 ի Ծուռկո անկեալ զոտսդ համբուրեմ,
 եւ խոնարհեալ երկիրպագեմ.
 Յիշել ի սուրբ յաղօթըս ձեր,
 զիս զնուաստս եւ զծնողըս մեր,
 զՀայրապետըս նրկարող,
 հողուոյն շնորհօք եղէ կարող:
 Ջոր Ժաղկեցի աշխատանօք,
 եւ ջերմեռանդ փափաղանօք,
 ոսկի լաճվարդ եւ այլ գունօք,
 զարդարեցի իմոյս ձեռօք:
 Որ ոք ասէ ինձ ողորմի,
 ողորմելոյս սլարտապանի,
 զպարտըս մեղաց թողեալ լինի,
 արքայութեանն արժանացի:

Դարձեալ յիշէք յաղօթըս ձեր արժանական,
 Զօհրապն եւ Նիկողոս որդի նորա այր հեղական:

որդիք որա դեռարուսիկ վարդի նման,
 նորարդդը քան զըլպուլն քաղցրաճախն.
 Զօհրայն եւ զԼուպաթն որք են փոքրիկ եղբայրական,
 իբր դժիճաւ առքս կարգան համեղական,
 զոր Տէր Աստուած բարի կենօք պահէ զսոսայ յերկարական,
 խոր ծերութեամբ յերկար ամօք յաջողութեան:

1934

Ա Ս Տ Ո Ւ Ա Ծ Ա Շ Ո Ւ Ն Զ. — 23

Աստղահամ

ՌՂԲ—ՌՂԵ = 1643—1646

ԵԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Ծաւալ 25×18×15: Թերթք 907: Հան-
 դամանք շատ լաւ: Մաղաղաթ կոկեալ: Գը-
 րիչ՝ Ստեփաննոս որդի Մարտիրոսի, աշա-
 կերտ ինչատուր Վարդապետի: Ուղղիչ՝
 Գրիգոր Քահանայ, Գրութիւն՝ խորագիրնե-
 րը, համարադրեր եւ շրջադիճերը կարծիք,
 սկզբնատողերը ոսկեղոյն, միջնադիճերը կա-
 պոյտ, մնացեալը սեւ մեյանով, երկսիւն, 46
 տող: Բոլորդիք կանոնաւոր: Համառօտագը-
 րութիւնք սովորականէն քիչ մը աւելի: Ուղ-
 դադրութիւն նախորդէն աւելի լաւ, որոշ
 չափով: Գունաւոր զարդադիր եւ լուսանցա-
 դարդ գլխինքրու սկիզբը, դիրքերը հան-
 դերձ գլխադարձով: Շքեղափայլ խորանա-
 դարդ, Թղ. 15ա, 200ա, 426ա, 464ա, 669ա,
 689ա, 703ա, 724ա, 784ա, արուեստով յոյժ
 նման Հայրապետ Դպրի ծաղկադարձած նա-
 խորդ Թ. 1933 Աստուածաշունչի խորաննե-
 րուն: Նկարք՝ այլ ոճով, կը նմանին եւրո-
 պական նկարներու, բաղմաւորոյն.

1. Տիտղոսաթերթ, Թղ. 11ա
2. Ստեղծագործութիւն — Դրախտ — Աղամ
 եւ Եւա — Նոյեան Տապան, 12բ
3. Հրեշտակներ եւ Աբրահամ — Աբրահամ
 եւ Իսահակ — Յակոբ Տեսիլքը — Անցք
 Կարմիր Ծովէն, 13ա
4. Տուչութիւն Օրինաց — Անապատին մէջ
 — Երկրորդ Պաշարումը, 14բ
5. Հեղի եւ Աննա, 199բ
6. Դաւիթ կը պաշտպանէ իր հօտը — Սա-

ւուդի առջեւ կը գլխատէ Գողիտթը —
 Զոհ կը մատուցանէ, 425բ

7. Յովնան՝ քարոզիչու կը դրկուի — Ծով
 կը ձյուի — Ցամաք կը հանուի — Դոմե-
 նիկն տակ, 552բ
8. Եւսեբիոս, 658բ
9. Կարպիւնոս, 659ա
10. Ս. Մատթէոս Աւետարանիչ, 668բ
11. Ս. Մարկոս, 668բ
12. Ղուկաս Աւետարանիչ, 702բ
13. Ս. Յովհաննէս եւ Պրոխորոն, 723բ
14. Եօթ աշտանակներ, 837ա
15. Եօթ եկեղեցիներ, 839ա
16. Քսանչորս երէցներ, 839բ
17. Զորս ձկաւորներ, 840ա
18. Երեք հրեշտակներ փողերով, 841ա
19. Երբորդ փողը եւ աստղին անկումը, 841բ
20. Հրեշտակ ձեռքը գիրքով, 842բ
21. Եօթնալուրս վիշապ եւ կին արծուաթեւ,
 843բ
22. Եօթնալուրս վիշապ եւ երկրպաղուներ,
 844ա
23. Սկաւառակ պարպող հրեշտակներ, 845բ
24. Բաբելոնի նստած վիշապին վրայ, 846բ
25. Վիշապը կրակի լիճին մէջ, 848ա
26. Սատանան դժոխքի անդունդին մէջ, 848բ
27. Երկնային Երուսաղէմը երկրի վրայ,
 849բ

Կաշիկալմ տախտակեայ դրոշմազարդ
 նորոգուած: Ստացող՝ խօճա Սաֆար Ամիր-
 ասաթենց, Ճուղայեցի:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.—

Թղ. 1—4, դատարկ, զծուած, բացի —
ռաջինէն:

Թղ. 5ա1.— Շնորհիւ Տնտեսական և ու-
ղորմութեամբ նորին կատարեցի զայս Հո-
դիարուղիս և աստուածաշունչ շուրբ կտա-
կարանս...

Վասն որոյ բերականորէ բեր չազար
բերան զոհութիւն Աստուծոյ...

Ձի օրէն է յայտ երկրի յորժամ լինի ի
մէջ իւրեանց Հարցափորձութիւն. . . —
Հմմտ. Թ. 1933:

Թղ. 6բ1.— Գրիգորի եռամեծի որ այս-
պէս շարահիւսեալ է գէլիմ եւ գնոր Կտակա-
րամ:

Թղ. 8բ2, դատարկ:

Թղ. 9ա1.— Առաջաբան Յմըմզոցս:

Թղ. 10բ, դատարկ:

Թղ. 11ա, մէջնուղբ, երկաթադիր, ոս-
կետառ.— Աստուածաշունչ Սուրբ, ամբ Կե-
նարարին ՌՈՒԳ, Հայոց ՌԶԻ:

Դատարկ էջեր, 11բ, 12ա, 13բ, 14ա:

Թղ. 15ա.— Մեմուդէ եւ Արարածէ:

Թղ. 38ա2.— Սյրքայն Եփրեմի ի Յու-
սէփ Եւքովանցի.— Ած. Աբրահամու, Ած.
Սահակայ, Ած. Յակոբայ, որ ընդերեցեր զա-
ւակն ծառայից քոց սրբոց, որք սիրեցին
դէպի, պարզեւեւ և ինձ փրկիչ. զի ըղնե-
ցին և յիս ցաւդ շնորհաց քոց առատապէս,
որպէսպի կարացից պայծառադոյնս և մե-
ծապոյնս պատմել զհանգէս ամենալաւին
Յովսէփայ եղելոյն միշտ պարկեշտին, որ
միանդաման և ցուպ ծերութեան էր Հայ-
րապետին մերոյ սրբոյն Յակոբայ. սա ին-
քըն մանուկ, սա ի նորահասակի տալուորէր
ղերկրորդ զգալուտան Քրիստոսի, նկարագը-
նաց զառաջինն եղեալ ի կուսէն Մարիամայ,
զհանդերձեալն դարձեալ զալ Հարկանկ
զընդհանուրս, արդ՝ աշուհետեւ իրբեւ ըզ-
սիրելիք Քրիստոսի Հաստատուն եղեալ Հո-
դով, որպէսպի առանց վայրածածուկ լինելոյ
լսել և տեսանել զայսպիսի զործառնութիւն
մանկանն... . . ոչ ի խեղճ Հայելք չու-
նելոյ զլուրսն ի վեր ամէնեւի թացարան-
եալք ինչ զիտացելոց ստուգապէս զիւրեանց
զմեղսն... — Հմմտ. Թ. 1925 (32):

ՊԱՏՄ. ԱՍԱՆԵԹԻ.— 5

Թղ. 44ա2.— Պատմութիւն Ասանեթի
գոր խոսեցաւ.— Եւ եղեւ յամին առաջնումն,
յեւթն ամաց լիութեանցն, յամենան առաջ-
նումն, որ օր Հինդ էր ամսոյն, առաքեաց
փարաւուն զՅովսէփ չըջի ընդ ամ. երկիրն
եղիպտացւոց. Եւ եկեալ Յովսէփ յառաջին
ամին, որ աւր եւթնեւտասն էր ամսոյն, ի
սահման Արեգ քաղաքի ի ժողովել զցորեա-
նին երկրին այնորիկ իրբեւ զաւագ ծովու...:
— Հմմտ. Անկ. Գիրք Հին Կտակարանաց,
1896, էջ 152 և լս.:

ԿՏԱԿ ՆԱՀԱՊԵՏԱՑ.— 9

Թղ. 52բ2.— Կտակ եւ Խօսք Ռուբենի, ի
Մեացորդաց Գրոց.— Հրաման կտակի Ռու-
բենի, որպէս պատուիրեաց որդւոց իւրոց...:
Թղ. 68ա2.— [Կ]տակ Բեմիամիմի Նը-
կոստամերորդ.— Հրաման կտակի Բենի-
միմի զոր խօսեցաւ որդւոց իւրոց...:

Թղ. 69բ, դատարկ:

Թղ. 70ա1.— Նախադրութիւն Ելիցմ:

Թղ. 73բ2, երկաթադիր կարմրատու.
— Ձխօջա Սաֆարն և զորդին Ստեփանոսն
յիււսիցի:

Թղ. 74ա1.— Ելի.— Այս և նստանք
...:

Թղ. 99ա2.— Նախադրութիւն Ղեւտա-
կանիմ:

Թղ. 120ա1.— Նախադրութիւն Թուոցմ:

Թղ. 142բ2.— Նախադրութիւն Երկրորդ
Օրինաց.— Այս է պատճառ զորոց որ կոչի
Երկրորդումն Օրինաց...:

Թղ. 167ա1.— Նախադրութիւն Գրոց
Յեսուայ, որդւոյ Նուեայ:

Թղ. 181բ1.— Նախադրութիւն Գրոց
Դատարարաց:

Թղ. 194բ2.— Նախադրութիւն Հոռ-
քայ:

Թղ. 196ա2.— Յառաջաբան Նախա-
կարգեալ Թագաւորութեանց:

Թղ. 198բ2 — 199ա, դատարկ:

Թղ. 200ա.— Թագաւորութեանց Առա-
ջին:

Թղ. 217բ1.— Գլուխ Երկրորդ Թագա-
ւորութեանց:

Թղ. 267բ1.— Նախադրութիւն Առաջին
եւ Երկրորդ Մեացորդաց:

Թղ. 168բ2. — Մմացորդաց Առաջին: Թղ. 284ա1. — Մմացորդաց Երկրորդ: Թղ. 302բ2. — Գիրք Եզրի Առաջին, որ է Յ. Երրորդ: Թղ. 311բ2. — Եզր Երկրորդ, որ է Յ. Առաջին: Թղ. 316բ2. — Եզր Երրորդ, որ է Յ. Դ: Թղ. 330բ1. — Բամբ Նեմայ Որդւոյ Աֆագիայ, Յ. Բ. Գիրք Եզրի: Թղ. 337ա2. — Նախադրութիւն Եսթրայ: Թղ. 338ա2. — Եսթեր: Թղ. 344բ2. — Նախադրութիւն Յուդիթայ: Թղ. 345ա1. — Յուդիթ է գիրքս այս: Թղ. 353բ2. — Նախադրութիւն Տովթիթայ: Թղ. 359բ1. — Նախադրութիւն Առաջին Մակաբայեցոց: Թղ. 381ա1. — Նախադրութիւն Երկրորդ Մակաբայեցոց: Թղ. 398ա1. — Նախադրութիւն Երրորդ Մակաբայեցոց: Թղ. 406ա1. — Նախադրութիւն Յոգայ: Թղ. 406բ1. — Յուլիանիայ եպիսկոպոսի Ազիկաւնացոյ: Թղ. 407ա, էջին վերի մասը կը մնայ դատարկ, բնականաբար յատկացուած ըլլալով Յորի նկարին, որ չէ իրադրութեամբ: Թղ. 407ա1. — Այլ մէկ էր յԱստու աշխարհի, որում լանուն էր Յոր...: Թղ. 423ա, վերի մասը դատարկ. վարը երկաթալիւր կարմրատառ. «Երանելոյն Եւսիփանու եպիսկոպոսի Կիպրացոց, Յաղազրս երկոց Սաղմոսարանին»: Ներքեւը չտարադիր կարմրատառ. «Ան ջերմ որ խելքս զլիւն թափեցիր»:

Թղ. 423բ1. — Զամ. ինչ զոր ասաց Հայրն մեր Աթանաս...: Թղ. 426ա. — Սաղմոս Դաւիթ. — Երանեալ է այր...: Թղ. 462բ1. — Յառաջարան Առակցն Սողոմոնի: Թղ. 464ա. — Առակ Սողոմոնի: Թղ. 475ա1. — +. — Տղրկի երեք դրստերէ էին... — Մամբ. Գրչի ստորին լուսանցքին. «Այս խաչանշանէս մինչ ի միւս խաչանշանն ի յատին Աստուածաշունչ զրոց

մէջն կայ այս կարգաւ»:

Թղ. 479բ1. — Բամբ Ժողովողին որդւոյ Դաւթի քաղաւորին Խրայեղի յԵրուսաղէմ. Եկկիմիաստէ:

Թղ. 483բ2. — Յառաջարան Երգոյ Երգոցն: Թղ. 487ա1. — Յառաջարանութիւն Խմաստութեան Սողոմոնի: Թղ. 496բ1. — Գիրք Սիրաբայ որ կոչեցաւ Յեսու. — Ամենայն իմաստութիւն ի Տեսնէն է, կայ եւ մնա բնիկ նմա յախտեան...: Թղ. 506ա2. — Յաղագս մեհու, և լիւս. լիւս խրատուց. — Ոյ մահ, որպէս զի դառն է յիշատակ քո մարդոյ խաղաղացելոյ ի վերայ ստացուածոց իւրոց...: Թղ. 506բ2. — ...դի սակաւ ինչ տեսաք մեք ի զործոց Նորա, և պաշտօնէից իւրոց տունեալ է իմաստութիւն: — Յառաջարանք Մարգարէին Եսայեայ: Թղ. 508բ, վերի մասը դատարկ. — Մարգարէութիւն Եսայեայ...: Թղ. 537ա2. — Յառաջարան Բժան Մարգարէից: Թղ. 551ա1. — Յունան Մարգարէ. — Յուլիան էր ի Կարիթարիմա...: Թղ. 551բ. — 552ա, դատարկ: Թղ. 553ա1. — Մարգարէութիւն Յովնանու, որ եղի յաւուրս Ողթայ Աֆագու: Թղ. 567ա2. — Յառաջարան Երեմիայ Մարգարէի: Թղ. 602բ1. — Թուրք Բարուբայ: Թղ. 605ա1. — Սրբոյն Երեմիայի Ողբ: Թղ. 608ա2. — Նախադրութիւն Դանիէլի Մարգարէի: Թղ. 609բ, դատարկ. ստորոտը «Յիշատակարան»:

Թղ. 610ա. — Վերը նկարի ուրուպիկ կարմիր թանաքով. առաջին սինակին վրայ գլխադարդ Նոյն ձեւով, ներքեւը Դանիէլ Դատաստանաց. — Եւ էր այր մի բնակեալ ի Բաբելոն...: Թղ. 619բ2. — Տեսիլ Վեցերորդ. — Յամին Երրորդի Կիրոսի աքթայի Պարսից...: Թղ. 622. — Մեծ Դանիէլի Մարգարէի. — Դանիէլ էր ի ցեղէ Յուդայ...:

Թղ. 623ա2.— Նախադրութիւն Եզեկ-իւի Մարգարէի:

Թղ. 625բ.— Վերը նկարի ուրուագիծ կարծիք թանաքով. ներքեւը՝ Տեսիլ Եզեկ-իւի Մարգարէի.— Եւ եղև յամին երեսնե-րորդի...:

Թղ. 636ա1.— Առ ծերս տանն Խորայե-լի.— Եւ եղև յամին է երորդի...:

Դատարկ էջեր, 657բ, 658ա, 659բ, 660ա, 661բ, 662ա, 663բ, 664ա, 665բ, 666ա, 667ա, 668ա, 669ա, 670ա, 671ա, 672ա, 673ա, 674ա, 675ա, 676ա, 677ա, 678ա, 679ա, 680ա, 681ա, 682ա, 683ա, 684ա, 685ա, 686ա, 687ա, 688ա, 689ա, 690ա, 691ա, 692ա, 693ա, 694ա, 695ա, 696ա, 697ա, 698ա, 699ա, 700ա, 701ա, 702ա, 703ա, 704ա, 705ա, 706ա, 707ա, 708ա, 709ա, 710ա, 711ա, 712ա, 713ա, 714ա, 715ա, 716ա, 717ա, 718ա, 719ա, 720ա, 721ա, 722ա, 723ա, 724ա, 725ա, 726ա, 727ա, 728ա, 729ա, 730ա, 731ա, 732ա, 733ա, 734ա, 735ա, 736ա, 737ա, 738ա, 739ա, 740ա, 741ա, 742ա, 743ա, 744ա, 745ա, 746ա, 747ա, 748ա, 749ա, 750ա, 751ա, 752ա, 753ա, 754ա, 755ա, 756ա, 757ա, 758ա, 759ա, 760ա, 761ա, 762ա, 763ա, 764ա, 765ա, 766ա, 767ա, 768ա, 769ա, 770ա, 771ա, 772ա, 773ա, 774ա, 775ա, 776ա, 777ա, 778ա, 779ա, 780ա, 781ա, 782ա, 783ա, 784ա, 785ա, 786ա, 787ա, 788ա, 789ա, 790ա, 791ա, 792ա, 793ա, 794ա, 795ա, 796ա, 797ա, 798ա, 799ա, 800ա, 801ա, 802ա, 803ա, 804ա, 805ա, 806ա, 807ա, 808ա, 809ա, 810ա, 811ա, 812ա, 813ա, 814ա, 815ա, 816ա, 817ա, 818ա, 819ա, 820ա, 821ա, 822ա, 823ա, 824ա, 825ա, 826ա, 827ա, 828ա, 829ա, 830ա, 831ա, 832ա, 833ա, 834ա, 835ա, 836ա, 837ա, 838ա, 839ա, 840ա, 841ա, 842ա, 843ա, 844ա, 845ա, 846ա, 847ա, 848ա, 849ա, 850ա, 851ա, 852ա, 853ա, 854ա, 855ա, 856ա, 857ա, 858ա, 859ա, 860ա, 861ա, 862ա, 863ա, 864ա, 865ա, 866ա, 867ա, 868ա, 869ա, 870ա, 871ա, 872ա, 873ա, 874ա, 875ա, 876ա, 877ա, 878ա, 879ա, 880ա, 881ա, 882ա, 883ա, 884ա, 885ա, 886ա, 887ա, 888ա, 889ա, 890ա, 891ա, 892ա, 893ա, 894ա, 895ա, 896ա, 897ա, 898ա, 899ա, 900ա, 901ա, 902ա, 903ա, 904ա, 905ա, 906ա, 907ա, 908ա, 909ա, 910ա, 911ա, 912ա, 913ա, 914ա, 915ա, 916ա, 917ա, 918ա, 919ա, 920ա, 921ա, 922ա, 923ա, 924ա, 925ա, 926ա, 927ա, 928ա, 929ա, 930ա, 931ա, 932ա, 933ա, 934ա, 935ա, 936ա, 937ա, 938ա, 939ա, 940ա, 941ա, 942ա, 943ա, 944ա, 945ա, 946ա, 947ա, 948ա, 949ա, 950ա, 951ա, 952ա, 953ա, 954ա, 955ա, 956ա, 957ա, 958ա, 959ա, 960ա, 961ա, 962ա, 963ա, 964ա, 965ա, 966ա, 967ա, 968ա, 969ա, 970ա, 971ա, 972ա, 973ա, 974ա, 975ա, 976ա, 977ա, 978ա, 979ա, 980ա, 981ա, 982ա, 983ա, 984ա, 985ա, 986ա, 987ա, 988ա, 989ա, 990ա, 991ա, 992ա, 993ա, 994ա, 995ա, 996ա, 997ա, 998ա, 999ա, 1000ա.

Թղ. 667բ1.— Սկիզբն գլխոց Աւետարա-նին որ ըստ Մատթէոսի:

Թղ. 669ա.— Գիրք ծնունդեան Յի. Բի. ...:

Թղ. 686ա2.— Նախադրութիւն Մարկո-սի Աւետարանին:

Թղ. 687բ — 688ա, դատարկ:

Թղ. 689ա.— Սկիզբն Աւետարանի Յի. Բի. ...:

Թղ. 700բ1.— Ըստ Մարկոսի.— Յա-րուցեալ Յս. առաւօտուն առաջին միաշա-րաթուն...:

Թղ. 702ա, դատարկ:

Թղ. 703ա.— Նախադրութիւն Յովիամ-նու Աւետարանին:

Թղ. 724ա.— Ի սկզբանէ էր Բանն...:

Թղ. 739ա1.— Յառաջաբան Գործոց Ա-ռաքելոց:

Թղ. 742ա1.— Գործք Առաքելոց Ղուկա Աւետարանին:

Թղ. 761բ1.— Յառաջաբան Եւթիմե-ցունց Թղթոցն Կաթողիկոսայց:

Թղ. 762բ1.— Թուղթ Յակոբոս:

Թղ. 774բ2.— Յառաջաբան Պօղոսի Ա-ռաքելոյ մանկակրգեալ ի գլուխ գրոց:

Թղ. 784ա.— Պօղոս ծառայ Քի. Յի. կոչեցեալ լաւագեալ որոշեալ յաւետարա-նին Աստուծոյ...:

Թղ. 806բ1.— Թուղթ Երրորդ առ Կո-րնթացիոն Սբ. Առաքելոյն Պօղոսի:

Թղ. 835ա1.— Նախադրութիւն Պօղոսի Առաքելոյ ի Հռոմ:

Թղ. 835ա2, վարդ: է յիս զիտութիւն իայց համբարեալ է,

գոյ երկիւղ բարեաց ալ չի՛նք միշտ, է եւ յիս հոգի իայց տկարացեալ է, ունիմ եւ լոյս պայծառ իայց խաւարեալ է, կայ եւ հուր սիրոյ ալ սառուցեալ է, եւ հոգին քաղցրասիկ խորհակահար է: Ջերմ եմ առ Աստուած ալ լուրն մերձ է, կամիմ բուսուցանել ալ տօթն չար է: Մարիամն կոյս անարատ քո գութդ (է) շատ է, բարեիս առ միածինդ զի ողորմած է— Հմմտ. Թ. 351, Գ. Հատոր, 1954, էջ 262:

Թղ. 836ա1.— Գլուխ Եւթիմեցունցն Յովիամնու:

Թղ. 837ա1.— Յայտնութիւն Սրբոյն Յովիամնու Աստուածաբանին:

Թղ. 851ա1.— Համգիտ Ս. Յովիամ-նու...:— Էր ընդ եղբարս...:

Թղ. 852բ — 853:

Թղ. 854, եռասիւն.— Յանի ի վերա աշ-րաբնին(ամ)ց Աստուածաշունչ Սբ. Մատե-նիս ըստ Եւթիմեցունց քուց.— Արար(իւմ), Ե-լանելն ի խառն...:

Թղ. 874բ2.— Յանի Աստուածաշունչ Սբ. Մատենիս...:— Ով երեցս երանեալք...:

Թղ. 875ա1.— Յանի ի վերա աշրաբ-նից Աստուածաշունչ Սբ. Մատենիս ըստ Լա-տինացոց քուց.— Արար հայր...:

Թղ. 901ա1.— Գեանեալն Ահարոն ա-ռանձին կարգիւ աւրհնեալ լինի...:

Թղ. 902բ2, դատարկ:

Մամր յիշատակագրութիւնի Գրչի, չորս կէտ հարիւրակ, կ'առնենք ընտրովի:

1. Թղ. 38ա1, ստորոտը.— Անեղանե-լիկ Ած. որ արարեք զարարածս իմանալի եւ զպալի յորնէ զոյլի եւ զթութեամբ, իոյն-պէս գթութեամբ զթա ի հոգի ստացողի պը-րոցս խօսա Սափարին եւ ծնողացն Նաղարին եւ Դիլոյն, եւ եղբորն Բաղդասարին, եւ կո-ղակցին խանկատէ, եւ որդոյն Ստեփանոսին եւ զուներացն, եւ Լղիկի զծողիս, եւ իմ վարպետին:

2. Թղ. 52բ1, ստորոտը.— Ձխօսա Սա-ֆար ըստացող, եւ տառապեալ Ստեփանոս զծող, յիշեալ:

3. Թղ. 122ա2.— Աղայեմ աղայեմ յի-շի, առ Գս. զստացող աստուածաշունչ մա-տենիս զպարոն խօսա Սափարն, եւ զկողա-կիցն խանկատէ, եւ զորդին խաւա Ստե-

փաննոսն, և Դստերքն Կատարինէն, Սարալա խանութն, Մաղալին, և Վարվառն. յիշեցէ և Ած. ողորմեա ասացէք, և Ած. ըզմեղ յիշէ իւր միւս անդամ զայստեանն, որ է արհնեալ.:

Դարձեալ յիշեցէ զիսոճա Սաֆարն և Կհայրն մահտասի խոճա Նաղարն, և Կմայրն Դշխունի, և Կեղերարն Բաղտասարն, և ըզքոյրն Մասիւրն, յիշեցէ և Ած. ողորմեա.:

Դարձեալ յիշեցէ զիսոճա Սաֆարն, և Կհայրն մահտասի խոճա Նաղարն, և Կմայրն Դշխունի, և Կեղերարն Բաղտասարն, և ըզքոյրն Մասիւրն, յիշեցէ և Ած. ողորմեա ասա.:

[Ե] և զիս Դստապեան զՍտեփանոսս, և Կծնողսն իմ և Կսնուցողն իմ. ով ոք որ բերան մի ողորմեա ասէ և մեղացա թողութիւն, Գի. Այ. քաղցր տեսոյն արժանի լինի, որ է աւրհնալ.:

4. Թղ. 168ա2, քանի մը տող պարապ ձուլաւ, սպա ներքեւը սապա.— Ընդ նմին և Կղոյկին զերջանիկն դառաբելաշորհն՝ զտէր Գրիգոր քահանայն, որ է ուղղիչ և աւաղնորդ և սպասաւոր աստուածաշունչ մատենիս՝ բերան մի ողորմալիւ զինքն յիշեցէ, և զուք յիշեալ.:

5. Թղ. 197ա2, ստորոտը.— Զստացող Սր. Մատենիս զիսոճա Սաֆար ճուղայեցին և Կղոյկին զերջանիկն և Կղոյկն Ստեփանոսն աղայեմ յիշել ի Տէր: Ընդ նմին զերջանիկ ժիր մշակ, ջրալան աղբիւր և քաղցրահամ պտուղ զտէր Գրիգոր քահանայն, որ է միջնորդ և սպասաւոր աստուածաշունչ տառիս և Կղոյկացիչ Կորուսեալ զծողիս, աղայեմ բերան մի ողորմալիւ յիշել զինքն. յիշողէ՞ ի Գէ. յիշեալ լինի, Զստապեալ Ստեփանոս զծողա բերան մի ողորմալիւ ողորմողն ողորմութիւն ի Գէ. զտցէ, որ է աւրհնեալ յաւիտեան:

6. Թղ. 198բ1.— Աղայեմ յիշել ի Տէր զձեռնասան եղբարն իմ զտէր Սարգիս քահանայն, որ է սպասաւոր Սր. Մատենիս, և Բաղում անգամ անոյշ Կերակրիւ և Ըմպելեա յաղեցուցանէ զեղկելիս, փոխարէնն ի Գէ. առցէ աստ, և ի Հանդերձեալն յերկնից արքայութեանն արժանիս արասցէ, որ է աւրհնեալ յաւիտեան:

7. Թղ. 302բ1.—

Զգրիչ տառիս տէրունական, Ստեփանոս ոմն անպիտան, մաղթեմ արժան արէք յիշման, հարք և եղբարք իմ պատուական:

Աղայեմ և խնդրեմ ի քէն Գս. Ած. ողորմեալ ստացողի աստուածաշունչ մատենիս Զուղայեցի խոճա Սաֆարին, և տուր զարքութիւնն Դաւթի, իմաստութիւնն Սողոմոնի, արդարութիւնն Եղեկիայի, դարեւսալտութիւնն Յովսիայի, զմեծութիւնն Թէ. ողոմի, զճոխութիւնն Կոստանդիանոսի, յերկար կեանս և բաղում ժամանակս խաղաղական կենօք վայելել, և տեսանել զորդիս որդւոց ի տեղի իւր. և յետ աստեացս ելանելոյ Գս. քո սուրբ տեսոյն և քաղցր երանական ձայնին արժանի արասցես Հանդերձ ծնողան և ծնեկեան և Կղոյկացան, որ է աւրհնեալ յաւիտեան:

Աղայեմ յիշել զեղկելի Ստեփաննոս բերան մի ողորմալիւ և Գս. ձեզ ողորմեացի:

Եւ տէր Գրիգոր Քահանայն աղայեմ յիշել ի Տէր: Եւ զտէր Սարգիս աչակերտեալ նորին և սպասաւոր մատենիս աղայեմ յիշել ի Տէր:

8. Թղ. 422բ1, կարմիր երկաթադիր.— Սաֆար ստացող՝ Նաղարի որդի, Թյլինն ՌՂԲ [= 1643]:

9. Թղ. 422բ2, բոլորդիր սեւաղեղով.— Դարձեալ աղայեմ, զստացող աստուածաշունչ մատենիս զիսոճա Սաֆարն, և Կղոյկին զերջանիկն և Կղոյկն Ստեփանոսն, և Կստեբն, Կատարինէն, Սարալախանութն, Մաղալին, Վարվառն, և Թոռունքն Եփրիթէն, Մասֆիւռն, և Հարսն Լէլի, յիշեցէ և Ած. ողորմի ասացէք, և որ ողորմի ասէ Գս. իւրն ողորմի:

Դարձեալ յիշեցէ զիսոճա Սաֆարն և Կծնողսն, զխոճա Նաղարն և ԿԴշխունն, և Կեղերարն քաջ և բռնտոր և տէլէտ իմաստից Բաղտասարն, և քոյրն Մասիւրն, և պապն մահադասի Մաթէոսն, և Հանիկն Մէրջանն. յիշեցէ և Ած. ողորմի. . .:

10. Թղ. 463բ.— Թյլինն ՌՂԲ [= 1643] ամին, Հալապետութիւն տեսաւ Փրիպպոսի, Թաղաւորութեան պարսից փոքր Շահապասի, է սա ի ձեռս մեղաւոր Ստեփանոսիս Աւարտն Գս. Հասուցէ:

11. Թղ. 487թ2, ստորոտը.— Աղաչեմ կողկողազին պաղատանօք յիշել զտէր Գրիգոր քրիստոսասէր քահանայն, եւ դորդին դեռաբուսակ ըրեստակէսն: Քս. Ած. Հատուցէ զվարձս իւր, որ ի վերա չյիշելոյս ունի:

12. Թղ. 538ա2, վերը.— Զստացօղ աստուածաշունչ մատենիս զժողայեցի Ամիրասաթէնց խօճա Սաֆարն եւ զիւր ընտանիսն աղաչեմ յիշել ի Տէր:

13. Թղ. 558ա2, վարը.— Դարձեալ յիշեցէք զխօճա Սաֆարն եւ զպապն իւր զմահաւ Մաթէոսն, եւ զհանիկն Մէրջանն, եւ հօրեղորսն զմահաւս խօճա Նիղազարն յիշեցէք...:

Եւ զիս զեղկելի Ստեփանոս եւ զծնօղսն իմ Մարտիրոսն եւ Սօլթանն, աղաչեմ յիշել ի Տէր...:

14. Թղ. 559թ2, ստորոտը.— Զեղկելիս աղաչէ յիշել առ Քս. զուսուցիչին իմ զՊաշտօտը վարդապետն: Քս. Ած. Հատուցէ ըզվարձս իւր աստ եւ ի Հանդերձեալն:

15. Թղ. 560ա, մեծ երկաթագիր կարմրադեղով.— Աղաչեմ յիշել ի Տէր զստացաւոց սորա զխօճա Սաֆարն, եւ կողակիցն իմադատէն, եւ դորդին Ստեփանոսն, եւ զըստերքն Կատարիկէն, Սարալախանումն, Վարլաւոն, Մատալին. թվաբերութեան Հայոց ՌՂԲ [= 1643] ամին:

16. Թղ. 569ա2, վարը.— Եւ զիս զեղկելի Ստեփանոսն եւ զծնօղսն իմ Մարտիրոսն եւ Սօլթանն, եւ զպապն իմ մահաւս Տիրատուրն աղաչեմ բերան մի ողորմայիլ յիշել. եւ ով ոք բերան մի ողորմի ասէ Քի. քաղցր տեսոյն արժանի յիցի:

17. Թղ. 656ա.— Աղաչեմ զձեզ եղբայրք, յիշեցէք զմիջնորդ եւ սպասաւոր աստուածաշունչ մատենիս զտէր Գրիգոր Հեղահուկն եւ սրբասնեալ քահանայն, եւ զհողաւիւր իւր զտէր Զաքարիա քահանայն, եւ զկողակիցն իւր Նատուղին, եւ դորդին Ըրեստակէսն, Բաղդասարն, եւ ըզդուստրն Յրոուսն, եւ զայլսն, յիշեցէք եւ Ած. ողորմեա ասասացէք. զի բազում երախտէք ունի ի վերա մեղաւորիս որ լեզուաւ ճառել ոչ կարեմ եւ կամ զբոլ արկանել: Խնդրեմ ամենասուրբ Երրորդութենէն եւ մի աստուածութենէն որ ինքն իւր առատ ողորմութենէն Հատուցէ

զվարձս իւր աստ, եւ ի Հանդերձեալն յերկնից արքայութեանն արժանիս արասցէ իւր ծննդաւն եւ ծննդեալն, Ամէն:

Դարձեալ աղաչեմ յիշեցէք ի մաքրափայլ յաղօթման գերջանիկ եւ զառաքելաշնորհն՝ զմիոյ երանեալ, եւ եւթեան լրացեալ, զՊաշտօտը առաքելաշնորհ, քաղցր եւ անձանձիւր ուսուցանող վարդապետն, որ է արհեպա. եւ առաջնորդ մայրաքաղաքիս ժողայոյ: Քս. Ած. զինքն անտորձ եւ անսասան պահէ Հոգով եւ մարմնով, որպէս եւ է: Զի սակաւ զըջաբանութեանն ուսուցիչ, եւ բազում երախտէք ի վերա մեղաւորիս ունի, եւ իմ ոչ Հատուցանելով զսակաւ: Քս. Ած. որ առատ է ի տուրս բարեաց, իւր ըստ րնտարոյս ողորմութենէն Հատուցէ զվարձս իւր ի յերկնից արքայութիւնն, որ է աւրհեալ յաւիտեան, Ամէն:

Ով քրիստոսասէր եւ քրիստոսադատան քահանայք եւ Քի. արեամբ զնեալ ժողովուրդ, առ ոտս ձեր անկեալ աղաչեմ ընթերցօղդ կամ օրինակողդ, եւ կամ Հարեանցի տեսանօցող, զի խոշորութեան, զըջաբանութեան եւ սխալանաց զիրս անմեղադիր լեւրօք, զի չեմ ընթերցօղ, եւ բանի մի տեղեակ ոչ, զի վասն չբաւորութեանս, եւ դառն աղքատութեանս առա ի ձեռն աստուածաշունչ մատենան, եւ իմ անարժան գոյով, եւ Քս. Ած. իւր բազում ողորմութեամբն ներելով զիմ ծովացեալ մեղացն, եւ ոչ պատուհանելով տառապեալ անձնս, այլ եւ կարողութիւն փանաջոյս Հասանել աւարտ զստուերական օրինացն: Խնդրեմ իւր բարերար ողորմութենէն որ չպատուհասէ պատուհանիս արժանն, սկսեմ ըզոյս օրէնս: Եւ դուք եղբայրք, վասն սիրոյն Քի. եւ յուսոյ արքայութեանն, բերան մի մեղաւորիս Ած. ողորմեա ասացէք, եւ Քս. Ած. ձեզ ողորմի իւր միւս անդամ զայլաւորան:

18. Թղ. 656բ — 657ա, մեծ երկաթագիր կարմրադեղով.— Դարձեալ աղաչեմ յիշել առ Տէր զխօճա Սաֆարն, եւ զկողակիցն իմադատէն, եւ դորդին Ստեփանոսն, եւ դատերքն Կատարիկէն, Սարալախանումն, Մաղալին, Վարլաւոն, եւ ծնաւոյն խօճա Նազարն, Դիւսեան, եւ զեղբայրն Բաղդասարն, եւ զերն Մատալին, յիշեցէք եւ Ած. ու:

19. Թղ. 792թ2.— Աղաչեմ յիշել զխօճա

Սաֆարն եւ դկողակիցն Խանդատէն, եւ զորդին պարոն Ստեփանոսն, եւ զստերքն Կատարինէն, Սարալախանումն, Մաղալին, եւ Վարլաոն, յիշեցէք եւ Ած. ողորմեա ա-

սաց :

Դարձեալ յիշեցէք յՍտեփանոսն եւ ըզդկողակիցն Լէյլի, եւ զստերքն Եփրիթինէն, Մասփուռն, յիշեալ :

Դարձեալ յիշեցէք զԽօնա Սաֆարի կողակից Խանդատէն, եւ զեղբայրն ժանուկ Սարկիսն, որ էր Հմուտ աստուածային զրոյց, սղա զլոյժ փոխեցաւ ի Քս. Ած. իւր գիտութեան անգիտութեան մեղքն թողու :

20. Թղ. 835բ2.— Խնդրեմ ամենասուրբ երրորդութենէն եւ ի մի աստուածութենէն զի տացէ պարոն խօնա Սաֆարին զսրբութիւնն Դաւթի, զիմաստութիւնն Սողոմոնի, զարդարութիւնն Եղեկիայի, զբարեպաշտութիւնն Յովսիփի, զճոխութիւնն Թէոդոսի, զմեծութիւնն Կոստանդիանոսի, յերկար աժօք եւ բազում ժամանակօք խնդացուցէ եւ զուարճացուցէ, եւ բարով վայելէ զԱստուածաշունչ Մատանս, որ ետ սերտ հաւատով եւ բոլոր սրտիւ գրել զԱստուածաշունչս ի Հալալ եւ ի արդար վաստակոց իւրոց, մէկ տետրին զրեւի գինն ետ Ծ չահի : Քս. Ած. մէկին Հաղար տացէ աստ, եւ ի հանդերձեալուն Քի. քաղցր տեսոյն եւ քաղցր ձայնին՝ աւրհնեալ եկեալին արժանի լինի իւր ծնողան, իւր որդան եւ զստերան, ամէն :

Եղբարք, աղաչեմ սակաւ ունին դէնել, զի այս խօնա Սաֆարս Թող՝ զԾ չահի տետրին վարձ տալն այնչափ երախտիք ունի ի վերա մեղաւորիս. որ մոլորեալ էի դարձոյց, կորուսեալ էի եւ զսաւ, հիւանդ էի եւ ըբժշկեաց, հոգովս մեռեալ էի եւ կեցոյց. աստ տկոյժ, իւրատկոյժ, յանդիմանելով, դարձեալ մխիթարելով՝ մեղաւորս դարձոյց : Այնպէս արեցօղ էի որ վաղուենէ մինչեւ երեկոյ նման կատղած շան շուրջ կու զայն եւ երախտքս քաղց եւ ծարաւ եւ շունն անխիղճ զոյլով : Այնպէս սառուցեալ էի ի յիմ արուեստն որ մէկ օր չէի կարօղ որ վաստակէի : այս խօնա Սաֆարս այնպէս դարձոյց որ թէ Հարկ չդիպի տարին մէկ օր չպար(ա)պիմ : Քս. զիւր մեղքն եւ զիւր անօրէնութիւնն ոչ յիշէ, ամէն :

21. Թղ. 852ա2.— Խօնա Սաֆար ստացօղ, զՍտեփանոս դժող, աղաչեմ յիշել առ Քս. Ած. ի Թվարերութեան Հայոց Ռ եւ ի ՂԲ [= 1643] ամին :

Յիշատակագրութիւն Աստուածատուր սարկաւագի.—

Թղ. 874բ1, վաբբ, բոլորգիր վարձ.— [Ո]վ եղբայր, յիշեալ ի Տէր Քս. զըստացող Աստուածաշունչ Մատենիս զհեղահողի եւ դարբմիտ խօնա Սաֆարն, եւ զորդին իւր զՍտեփանոսն, զոր Տէր Ած. ընդ երկայն աւուրս պահեցէ, եւ յետ աստեացս ելանելոյ յերկինց արձայութեան արժանի արանցէ, Ամէն :

Նաեւ զիս զանարժան եւ զեղկելի Հոգս ու փոշիս՝ զԱստուածատուր սարկաւագս, որ անուամբ միայն եմ եւ զործովք թափուր եւ ունայն, յիշեալ մին Հայր մերիւ, եւ զուրք յիշեալ լիլիք ի Քէ. Այ. մերոյ :

Այլ յիշատակագրութիւն.— 1646

Թղ. 902բ1, բոլորգիր վարձ :
Ձեռքս փրտի եւ Հողանա,
մոխրի փոշի զաղախ դսռնա,
գիրքս յիշատակ առ ձեզ մընա,
եւ սփոփան ձեզ յարակա :
Թէպէտ մանր է գիր սորա,
ի ընթեռնուն դժուարանա,
սակայն յերբ ունի Հրմտանա,
նա օր ըստ օր յոյժ պարզ կարդա :
Որք ընթեռնուք օգտիք ի սմա,
յիշէք զմեղապարտ զրժող սորա :
Հմմտ. Թ. 1933, աստ էջ 454 :

Ով գիր որ մընաս,
ով ձեռք որ Հողանաս,
ով եղբայր որ կարդաս,
ոչ թէ զմեզ մոռանաս :

Զի որպէս ուրախութիւն մեծ է նաւելոցն ի նաւահանգիստն ժամանել, նոյնպէս եւ զըրժողին ի վերջին կէտն : Վասնորոյ փառք եւ զոհութիւնն աստաբացուք Հօր եւ Որդոյ եւ Հոգոյն Սրբոյ, երանմեա եւ միակն աստուածութեանն, որ արժանի արար դանարժան Հոգս եւ մոխիրս Հասանել ի յերջին զիժ տառին եւ անմահական բուրքաստանն, որ է աւրհնեալ յաւիտեանս, Ամէն :

Թվին Հայոց ՌՂն [= 1646] :

Մեծ յիշատակարամ Գրչի.— 1646 չափաբերական նուաստ բանասիրէս՝ [Ղաղար
ԹՂ. 903 - 906, երկսիւն.— Ուտանաւոր վարդապետէ] :

Փառք ամենաուրբ Երրորդութեան անեղական ,
Հօր եւ Որդւոյ եւ Սուրբ Հոգոյն անքննական ,
դի Հայր անծին է անբսկիզբն եւ անվախճան ,
անպարագիր աներբ անուր անզննական :

.

Ոմանք սրբոց խիստ տանջանօք քարկոծեցան ,
եւ այլք ի հուրըն վազելով յոյժ այրեցան :
Ոմանք նետիւք բեւեռեցան խոցոտական ,
եւ այլք սիրով զլիսատեցան եւ ծով Հեղձան :

.

Եւ այլք բազումք բնտիր վարուք հաճոյացան ,
որ ոչ կարեմ լեղաւ ճառել նոցին ըղջան :
Ապա ես ինչ անեմ գերիս թշուառական ,
հոգս ու փոշիս ցնդեալ մոխիրս կորստական :
Յետեւալս ամէն բարեաց դործոց [որ] ասացան
չունիմ մի մասն ի բոլորին ինձ սեփական :
[Վ]ասսն այսորիկ տաժանեցա աշխատական ,
դԱստուածաշունչս աւարտ հանի յոյժ լիական :
[Ե]դի անհատ եւ աննաղ դանձա տէրունեան ,
եւ մեր եղբարցն ամենեցունց որ յապագայն :
[Ո]րք ընթեռնուն նա եւ օպտին ուրիւսական ,
զմեղ յիշէ իւր սուրբ աղօթքն հայցական :
[Կ]աթ աղօթից եւ արտասուաց ձեր մաքրական ,
եւ ցօղեսցի դերեղմանին իմոյ տապան :
[Ե]ւ վալս վաստակս որ արարի աշխատական ,
ձեղ ի վայելս լիցի յաւէտս յուրախական :
Զի երկնչիմ ես յԱստուծոյ տալ սլատասխան ,
որ յամենայն մասամբ իմով եմ սլարտական :

.

Ղարխլ եմ ես օտար երկրիս խիստ լալական ,
յոյժ անարժան եւ փանաքի նուաստական :

.

Արդ աղաչեմ հայրք եւ եղբարքդ իմ սլատուական ,
որք հանգիպիք յայսմ բանիս յարմարական .
անուամբ Ղաղար Վարդապետէ Բաբերթական ,
ի սըմանէ բանս յօրինեալ լարագրական :
Եւ որ յիշէ զիս զնուաստս եւ անպիտան ,
զըՍտեփանոս սուրբ մատենիս զըծողական :
Նաեւ նոյն ինքն յիշեալ լինի օրն ահեղեան ,
յորժամ նստի Բրիստոս աթոռ դատողական :

Աւարտ եղեւ Աստուածաշունչս այս սիրական,
 Հին եւ Նոր Կտակարանքն լիական.
 Թուականին Հայոց մեծաց եւ արեթեան,
 ՌՂԵ (= Հազար իննսուն հինգ) աւելի յարարարթեան,
 Ի յամիսն մարտի ըստ Հռոմայական,
 որ Ի եւ Թ եղեւ զատիկ մեր Հայկական,
 Ի յերկիրս ալլազգեաց պարսկական,
 Ի քաղաքս Ասպահան, Շօշ կոչական,
 Հայրապետին մերոյ ազգիս արեթական,
 տէր Փիլիպպոս կաթողիկոսն էջմիածնեան,
 Խարազնազգեաց քաջ եւ արի ճղնողական,
 զոր Տէր Աստուած անփորձ պահէ եւ անասան:

— Այսչափ. Թղ. 906ր2 սիւնակին մեծադոյն մասը կը մնայ դատարկ — Լմմտ.

թ. 1933, աստ էջ 457:

Թղ. 907, դատարկ:

Յետևագոյն յիշատակագրութիւնք. —

1. Թղ. 14ր-15ա, ստորին լուսանցքին, նարնջադոյն, անհարթ դրով. — Յիշատակ է երուսողէմ ի դուռն Սրբոյն Յակոբայ: Ով ոք հանցէ այս Կոյուքեմամբ՝ առցէ պատիճն Կայեհի եւ Յուդայի, եւ լիցի անիճեալ Աստուծոյ ամէն:

2. Սկիւրի նոր Թուղթին վրայ, շեղա-
 զիր. — Նորոգեցաւ կաղմն Աստուածաշունչ
 Մատենիս յամի Տեառն 1968 եւ ի չորսն յու-
 լիս ամսոյ, ի կազմատունն Ս. Աթոռոյս որ
 յերուսաղէմ — Տեսուչ Զեռադատան՝ Նո-
 րայր Եպոս:

1935

Ա Ի Ե Տ Ա Ր Ա Ն. — 26

Ս. Փրկիչ, Երեսուղէմ

ՌձՂԵ = 1746

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ. —

Ծաւալ 30×20×4.5: Թեքթեք 168: Հան-
 գամանք լաւ, բայց ոչ զերծ ցեցահարութե-
 նէ: Թուղթ թանձր: Գրիչ՝ Յակոբ Արեղայ,
 Գրութիւն՝ խորադիրները, սկզբնատողերը
 եւ սկզբնատուները կարմիր, մնացեալը սեւ
 մկանով, երկսիւն, 30 տող: Բոլորգիր յըս-
 տակ: Համառոտագրութիւնք սովորականէն
 քիչ մը աւելի: Գունաւոր զարդադիր եւ լու-
 սանցազարդ կամ լուսանցանկար Հատուած-
 ներու սկիւրը, ոչ նուրբ: Գունաւոր խորա-
 նադարդ իւր սարօք, Թղ. 11ա, 55ա, 83ա,
 130ա: Նկարք Աւետարանչաց, ոչ նուրբ,
 Մատթէոս Թղ. 10ր, Մարկոս 54ր, Ղուկաս
 83ր, Յովհաննէս 129ր: Կաշեկազմ տախտակ-
 եայ դրոշմադարձ: Յիշատակ՝ Յղնեցի Տիր.
 Եղիայի:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ. —

Թղ. 1-3ա, դատարկ: Նոյնպէս՝ Թղ. 10ա:

Թղ. 3բ, 4ա — Եւսեբիոս, Կարպիանոս,
 Կանոնի տախտակներ, Թղ. 4բ-8ա,
 Թղ. 8բ. — Գլուխ Մատթէոսի Աւետա-
 րանի:

Թղ. 11ա. — Սրբոյ Աւետարանիս ըստ
 Մատթէոսի. — Գիրք ծըննդեան Յի. Բի.
 ...:

Թղ. 11բ. — Զախակողմեան լուսանց-
 քին, բոլորականերու մէջ, երկուսանեակ մը
 նահապետներ:

Թղ. 53ա1. — Նախագրութիւն Մարկո-
 սի Աւետարանի:

Թղ. 55ա. — Աւետարան ըստ Մարկոսի,

Թղ. 80ա1. — Յարուցեալ Յս. առաւօ-

տուն...:

Քղ. 80բ2.— Նախադրութիւն Ղուկասու Աւետարանին:

Քղ. 81բ.— Գլուխ Աւետարանին Ղուկասու:

Քղ. 83ա, դատարկ:

Քղ. 84ա.— Աւետարան ըստ Ղուկասու:

Քղ. 128ա1.— Նախադրութիւն Յովիման համու Աւետարանին:

Քղ. 130ա.— Աւետարան ըստ Յովիմանու:

Քղ. 164բ2.— Փառք յանսկիւղին շկըլբահն ամենայնի...: Իսկ չորից անետարանացն խորհուրդ բաղմօրինակ իմն ցուցմամբ տեսանի...:

Յիշատակարանք.— 1746

1. Քղ. 81ա2.— Յիշատակ է Սբ. Աւետարանն Յղնեցի տիրացու եղիային, եւ հօրրն Սարգսին, եւ ժօրն Մարինոսին, եւ եղբարցն Թումային եւ Անդրեասին, եւ քւերն Մարթային, եւ Սիմոն պապին, եւ մամին Մարթային, եւ ամ. արեան մերձաւորացն, կենդանեաց եւ ննջեցելոցն, ի դուռն Սբ. Յակոբայ մեծի Աթոռոյն, զոր Տէր Ած. հաստառուն պահեսցէ, եւ փրկեսցէ յերեւելի եւ

աներեւոյթ թշնամեաց: Էւ սրբազան վեհն մեր պատրիարք Սբ. Աթոռոյս զԳրիգոր երջանիկ հոգեւոր հայրն մեր ընդ երկայն ամօք յազադական կեանս շնորհեսցէ, եւ յետ աստեացս ընդ սրբոց հայրապետացն դասուցէ եւ պսակեսցէ, Ամէն:

Դարձեալ աղայնմ զրարեմիտ ընթերցողսդ Սբ. Աւետարանիս, յիշեցէ ի մաքուր մաղթանս ձեր զմիտրան մահտեսի տիրացու եղիայն հանդերձ վերոյրեցելոյքն, եւ դուք յիշեալ լիլիք ի Քրիստոսէ Աստուծոյն մերոյ, Ամէն:

Գրեցաւ ի թղին ՌՃՂԵ, սերտեմբերի ԻԱ, ի Սուրբ Փրկիչն, ձեռամբ ոքնամեղ Յակոբ Արեղայի:

2. Քղ. 165բ2.— Յիշատակ է Սբ. Աւետարանն Յղնեցի միտրան տիրացու մահտեսի եղիային Սբ. յերուսաղէմ ի դուռն Սբ. Յակոբայ մեծի աթոռոյն, ի թղին ՌՃՂԵ: Աղայնմ զձեզ հարք եւ եղբարք իմ, որք հանդիպիք այսմ աստուածախօս Սբ. Աւետարանիս, յիշեալիք ի մաղթանս ձեր զտիրացու եղիայն, հանդերձ ծնողիք, եւ դուք յիշույ լիլիք ի Քրիստոսէ Աստուծոյ մերոյ, Ամէն:

Քղ. 166-168, դատարկ:

1936

Ա Ի Ե Տ Ա Ր Ա Ն.— 27

Ս. Յակոբ, Նրուսաղէմ

ՌԵՃ = 1609

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Մասւ 29×21×5:5: Էջ 528: Հանգամանք լաւ, բայց ոչ բոլորովին զերծ ցեցահարութենէ: Թուղթ ղեղնորակ: Գրիչ՝ Մըխիթար Մովսէսի, որդի Մաքսիմոսի: Գրութիւն՝ սկզբնատղերը եւ սկզբնատուները կարմիր, մնացեալը սև մեխնով, երկսիւն, 21 տող: Բոլորգիր յառակ: Համառօտագրութիւնք սովորական, կարմրագիծ զարդագիր հատուածներու սկիզբը, վերջին մասերուն մէջ մէկ քանի գունաւորուած, հանդերձ լուսանցազարդերով: Կազմող՝ Ռբաակէս (1610): Կաշկաղմ խաւքարեայ նորաղբ-

րոյմ: Պահպանակ մազաղաթեայ սկիզբը եւ վերջը երկուական թերթ, ժանգագոյն թանաքով, անկիւնաւոր միջակ երկաթագիր յոյժ կանոնաւոր—խորագրին մէջ ա տառը եռաստամ բոլորգիր— մասն Մեկնութեան Սաղմոսացն Դաւթի: Ստացող՝ Գրիգոր Արղ. [Պարոնտէր]:

Պ ա Ի պ ո ս Կ

ՄԵԿՆՈՒԹԻՒՆ ՍԱՄՈՍԱՅ

(ԻԸ. 5 — Լ. 11)

...Եւ մամրեացէ զսաստ իրրեւ գմատաւ

դատունկն լիքամեմու։ Լիքամեմ բազում ամ-
գամ զնորսառելն ամուսնացաւ. բաց ասէ Լի-
քանան գորումս քո, եւ կերիցէ հուր զըմայրս
ամուսնաց քոց։ Մատաղատունկն եւ որք զոր
արարիմ ի Բորեք ամուսնէ։ Բամգի ասէ՝
Արարիմ զորքն ի Բորեք եւ երկիր պագիմ
սլասկեքի։ Այդ զայն Մովսէս երամկիմ փշր-
եաց։ Իսկ աստ զամենայն տիեզերաց գնուռս
եւ զպատկերս ասաց փշրել։

Եւ որ սիրելիմ է իբրեւ գորդի միեղբե-
րոյ։

Այս ինչ է որ ասէ քեւ ամենայն հաւա-
տացեալք եւ որք դարձան ի մոլորութեան եւ
զին սիրեցեալք, եւ որդիք շնորհաւ Աստու-
ծոյ. եւ պրծեալք ի բազմատառածութեան,
բարձրելոյ եւ միայնալ Աստուծոյ երկրպա-
ղութիւնս մատուցանեն։

Ձայն Տեառն հաստանէ զքոց հրոյ։

Բամգի հրատեսիլ երեսնցամ ամենա-
սուրբ հագուցն շնորհք, զոր ընկալան դառն
եւ պարք առաքելոցն. լուսաւորեաց զմտտեւ
եւ ոչ թէ այրեաց, այլ զկենաց իմաստութեան
գիրկութիւն շնորհեաց, եւ ոչ քեւ զկիզումն
... ազնիւարշաւութեան ... հրոյն բնութիւն
մեքզորութեան, լուսաւորիչ է եւ կիզիչ-
իսկ Ած. հաստանէ զքոց հրոյ եւ տա լուսաւոր
փառաւորութիւն արդարաց իւրաց, եւ երկէզ
առանց լուսոյ մթաւորութիւնն մեղաւորաց
ի տանջանաւորութիւն։ Բամգի ամուսնի խա-
ւարային հուր որ մեղաւորաց է պատրաստ-
եալ. բամգի լուսակամ մեքզորութիւնն ի
քոց է բաժանեալ։

Ձայն Տեառն շարժէ զամապատն, եւ
խոսակցեցանէ Տէր զամապատն ի Կադէս։

Իսկ Սիմեօն ոչ շարժէ ասաց, այլ ծը-
նընդակամ ասէ. Իսկ Ակիլատս ասէ՝
Որ յղեցեցանէ զամապատն։ Բամգի վասն
այսր ամապատի ասէ եւ Ստայի. Ուրախ լիցի
ամապատ ծարաւի, ուրախ լիցի եւ ծաղկե-
ցէ իբրեւ շուշան։ Բամգի ամապատ ամուսնէ
գեղեցիկանոս. վասնզի ամապատացեալ եւ ամ-
պատազ էին յաստածապաշտութեան։ Արդ Ս-
տայի ասաց քեւ ծաղկեցեցին, եւ յաղաւ տեղ-
ւոյ Դաւիթ ասէ. Յապսեհն եւ ծնցին։ Առէ
դարձեալ եւ Ստայի. Ուրախ լիք ամուսն որ ոչ
ծնանիք, գոչեա եւ երկնեա, զի բազում եւ
զին որդիք ամայն առաւել բամ գարամբ-
ւոյն։ Զայսպիսի ամապատ Տէր մեր շարժէ

եւ յապսեցանէ եւ ծաղկեցեցանէ իւրով
աստածեղէն յայտնութեամբք։ Շարժումն
զծնունդ աստածապաշտութեան եւ գիրկու-
թեան նշանակէ, ըստ բարբառոյ մարգարէին
որ ասէ. Տէր յաւ եւ երկիւզ յապսեց երկ-
նեցաւ եւ ծնաւ զգեղեցի փրկութեան քո.
բամգի արար ի վերայ երկրի, այս ինչ է զոր
կոչէ Կադէս. բամգի Կադէս սրբութիւն կո-
չի, այսինքն որ գործեցաւ սրբութիւն յերկ-
րի։

Ձայն Տեառն հաստատէ զեղբերուս եւ
յայտնի ասնէ զամտառս։

Բնութիւն է եղբերուաց զաւուս համակ
կոխել եւ սաստեկել։ Զայս իշխանութիւն եւ
առաքելոցն Տէր մեր Յս. Բս., Նստու ծեղ ա-
սէ իշխանութիւն կոխել ի վերայ աւիգի եւ
բարբից, եւ ի վերայ ամենայն զարութեան
բշխանայն. այսինքն է որ բամգի բակեցեցին
զամուրս սաստեղիք, եւ զպատրազ միտս ճա-
ցա, եւ զպատկերաց, մերկացուցին զամիտս
եւ զտկաւորութիւն ճաջա, եւ զայս յառաջեալ
ասաց բամ մարգարէիս, Ձայն Տեառն հաս-
տատէ զեղբերուս եւ յայտնի ասնէ զամ-
տառս։ Վասնզի յանկարծակի եւ սեմնելա-
պէս եւ գործաւ եւ զտարամեց եւ զբազմի-
ւեց զագանութիւն միաւրիս եղբերաւ կոխ
արկեալ պարշաւեաց, եւ զիմաստութիւն եւ
զփիլիսոփայութիւն անպաշտութիւն սգէս
եւ անմեղ առաքելութիւն յանդիմանեաց, եւ
սաստեղիք գրանաւորութիւնն սղալաւ եւ
յոյժ։ Անտառախիտս կոչեաց զհաւապաշտու-
թեանն մոլորութիւն եւ զանպաշտութիւն. զի
յորժամ զամտառախիտ ոք արկեանիցէ ի ճա-
ջաքեր ի մշակաց, եւ յորժամ ի քոց հարեալ
գիւղիւն, եւ զայդ զամտառսն, ապա այնու-
հետեւ դիւրաւ է սնկել եւ սերմանել շոյե-
կամ եւ զբազմ պատգաւութիւնն։ Այսպէս
արարին առաքելութիւն մշակք ամենայն տիե-
զերաց։ Յոռաք ի քոց խնցիկն զամենայն
ամբարշտութիւն եւ ապա այնուհետեւ ի տե-
ղի մոցա զեղեղեցիս տնկեցին։ Վասն այսո-
րիկ եւ Դաւիթ յերգ արկեալ ճառագէ է ասէ.

Ի տաճարի մօրա ամենայն ոչ ասէ զգ-
լառս մեա։

Եւ զհետ մօրառաքելոց զարամաւորեաց
յարեանութիւնս եւ ի զովութիւնս մատուց-
եալ ասէ.

Տէր զըրեւելոցս մատուցանէ եւ ցածու.

ցանկ (Հինգերորդ սինակը կազմի ժամանակ կարուած է մէջտեղէն, այդ պատճառաւ վերծանումը դանց կ'ընենք):

Ի քանիսն էլ յիմներորդ Սաղմունք, Սաղմունք արեւմտեան, վասն մալակտանայ տանն (Տեառն) ի կատարած, ի Դաւիթ?:

...կատարաց տանն Տեառն, այդ ճշմարիտ մարգարէն գրան գտաւարն Աստուծոյ որ բնութիւն մարդոյն, յերգ առեալ մաւգէ, առնէ գնաւակտի տաճարին, այսինքն ըզմարգարէի բնութեան մարդոյն, որ եւ Տէր մեր Յս. Քս. մարգարեաց, որ ընկալաւ վասն մեր վրահ, եւ գլխաւորեալ իւրոյն ետ մեզ գոյն: Ասացեալ է եւ ի սաղմունիս ի դէմքս Եղեկիա թագաւորի: Քանզի յորժամ գերծաւ յատարացն, եւ մեծառայն ընտել եղան ի մտաւ, եւ գիտ խաղաղութեանն իւրոյ յարուցեալ առնէ տաւն ի քահն տաճարին, որ այսպիսի շնորհաց մեծ գառնողութիւն, եւ զիւր տաճարն պահեաց ի թշնամեացն: Վասն այսոր ամենայնի է ասացեալ վերմագի. որն քն մաւակտի տաճարին: Այդ է ճշմարիտ ասացեալ վասն բնութեան մարդոյն: Որպէս եւ Եղեկիա բարձրացոյց զինքն ի հըպարտութիւն առ ի յայնա աւգնել, որպէս ցուցանէ պատմութիւն մնացորդաց: Եւ խըրատեալ գնաւ Աստուծոյ մահաւան հիւանդութեան, եւ յետոյ շնորհել մեծ զկենդանութիւն: ...արիմակի եւ Ագաւ. առեալ յԱստուծոյ գամնայն պարգեւս բարձրացուն զինքն կամեցաւ առնել, եւ վտարանդեցաւ ի խտտութիւնս? մահաւ. եւ դարձեալ շնորհաց մեծ յԱստուծոյ զմարդասիրութիւնն: Վասն այսոր ամենայնի առ վերմագի. մաւակտի տաճարին:

Բարձր առնեմ գեգ Տէր զի ընկալար զիս եւ ոչ ուրախ արարեր գոշմարիս իմ յիս:

Առեալ Տեառն մերոյ Յի. Քի. գրանութիւն մեր, եւ ամենեցուն մեզ փրկութիւն շնորհեաց, և ոչ ետ ուրախ լինել թշնամեաց, այդ գարացոյց եւ գերիվերոյ արար քան գաւառեալունն դիւաց:

Տէր Ած. իմ կարգացի առ քեզ, բժշկեցեր զիս, Տէր, համեր ի դժոխաց գամն իմ, փրկեցեր զիս յայնցանէ ոչ քիչեանն ի գոյք:

Ձայն ամենայն է ասացեալ վասն բնաւ

քեան մարդոյն. իսկ կարգացի առ քեզ եւ բժշկեցեր զիս, գայն առ ի դէմս Եղեկիայի: Իսկ մարդոյ բնութիւն ոչ առ Ած. Երբեք պաղատեցաւ, եւ ոչ յապակամութենէ փրկութիւն խնդրեաց: Իսկ զվիշտս եւ գոգրս ունէր յամենայն ժամ յաջորդ ութերորդ սինակն ալ մէջտեղէն կարուած է կազմի ժամանակ. այդ պատճառաւ արտայրուրը դանց կ'ընենք):

Ընդ երեկոյն համգիցեմ լալիք, ընդ առաւստս եղիցի ուրախութիւն:

Այս ի դէպ ելանէ Եղեկիայի. եւ բնութեան մերոյ փրկութեանս. զի սպառնալիք Սեմեքերիմա հասեալ ի վերայ, յորքս եւ յարտաւան գաղաւթ գերատաղէմ դարձոյց, իսկ ընկալեալ ի գիշերի գեարուածս ի հրեշտակէ՝ ասորեաց, յուրախութիւն մեծ ընդ առաւստս դարձան ամենայն նրուտաղէմացիք: Եւ դարձեալ երեկոյն տուեալ մեծ քուրթ մահաւան յնսայ մարգարէի. ընդ առաւստս եկեալ մարգարէն, աւետարանէր մեծ զկենդանութիւն: Այսպէս եղիս հասարակաց բնութեան փրկութիւն. առաջեալքն ամենայն, եւ որ ընդ մոտ ժողով հաւատացեալն եին, ողբացեալ զարքարան և գնաւ Տեառն մերոյ Յի. Քի. եւ ընդ առաւստըն ընթացեալ գոյնն կամայն, աւետարանին գլխաւորութիւն ուրախութեան:

Եւ ասացի քարի կենդանութեան իմումքն ոչ սատանեցայ յալտեան:

Այսպէս եւ Ագաւ ածէր գմտա ի մերքս ի դրախտին, քն գամնայն բարութիւն ընկալեալ, աստուածութեանն եւս հասցի. (տաճարեւորդ սինակը վերէն վար մէջտեղէն կարուած, նորպէս եւ յաջորդը):

(Որպէս ազգ)մոս ասացեմ քեզ փառք իմ, եւ այդ մի գոգացայց:

Քանզի Եղեկիա բարձր գեցեալ եւ այսպէս մտանէր ի տաճարն, վասն Սեմեքերիմա իրացն, ընկալեալ եւ բնութիւն մարդոյ գոգըն գեցեալ ի վերայ մահաւան իւրոյ, որպէս Եղեկիա, առեալ գաւտիս հնգետառն մարի կենացս, գերծոյց յմեծն գեարձ եւ ըզգեցայց իւր զարախութիւն. մայնպէս եւ բնութիւն մարդոյն, յորժամ ընկալաւ գարութեան աւետիս եւ գերծ յմեծն գեարձ տրտմութեան եւ գոգրս: Եւ արդ այսուհետեւ ոչ եւս առնէ լալիս, ի վերայ համգոյցեցն,

այդ տառն եւ ուրախութիւնս, ի յիշատակս եւ ի տեղիս սրբոց, եւ երգս առեալ պար գումով նուագէ եւ ասէ. Որպէս սաղմոս ասալսցեմ քեզ փառք իմ, եւ այդ մի գրչացայց:

Սիմաֆոս այսպէս բարգամեաց. Բէ արեւնեցից գիտառ քո եւ մի լոնցից: Թէ ընդ Աստուծոյ չափ բարութեանց քոց, եւ այսպիսի փառս տալով եւ արեւմելով եւ գովելով, ոչ եւ ի միտմ ժամու ոչ դադարեցից:

Այս ինչ է զոր ասէս, քե որ փրկեցեր զիս ի պարտաւորութենէ, եւ իբրեւ յամայա տաւ մեղաց, եւ զգեցուցեր ինձ զուրախութիւնն իմ, եւ զգիտառս, եւ զգրութիւն մարդասիրութեան քոց ցուցեր մեզ. քանզի գրեալ է. Եթե այնչափ սիրեաց Ած. զաշխարհս, մինչեւ զլիաժին որդիւն իւր եւս փոխանակ ամենեցուն: Գի ամենայն որ եւս հաւատասցէ ի թա մի կորիցէ, այդ ընկալցի զկեանսն յաւիտեանից:

Տէր Ած. խոստովան եղէց քեզ: Ոչ եթե միայն ասէ յայս ժամանակս, այդ եւ զհետ յարութեանն արեւնեցուք եւ գովեսցուք զքեզ, որ զգեցուցեր բնութեանս մերում ըզփառս եւ զյարութիւն:

Թերեւեմբորդ Սաղմոսն ի կատարած Սաղմոս ի Դաւիթ վասն զարմանալոյ:

Զվերմագիր սաղմոսիս ոչ զըբարգմանացն, եւ ոչ զհեբրայեցոցն ուրաք գտաք, այդ յայդ արեւմակս գրեալ է: Քանզի եւ ասէ իսկ ի սաղմոսիս, Եւ ասացի ի զարմանալ իմում քե ընկեցա ուրեմն յերեոաց յաչաց քոց: Ասացեալ է զսաղմոսս զայս ի ժամանակս կրս հալածեման յԱքեռաղվմա, զհետ մեղացն զործելոյն: Քանզի ցուցանէ իսկ ի բանս իւրում երանելիս Դաւիթ յառելոյ այսպէս.

Ի քեզ Տէր յուսացա, մի ամաչեցից յաւիտեան:

Ամալք ի յոյժ զգեցա ի մեղանչելոյ իմում. արդ մատուցանեմ քեզ պաղատանս, առաքեա զմարդասիրութիւն քո եւ քաւեա զլեզու իմ:

Թարգմարութեան քոմ փրկեա եւ ապրեցայ զիս:

Մի ասէ ըստ ամալքեմութեանս իմոյ առնիր, այդ հայեա ի հալածանս քչմամեաց իմոց, և ըստ արդարութեան քո փրկեա զիս: Զայն մեկնէ եւ զհետ եկեալ բանս սաղմոսիս.

Խոնարհեցայ առ իս զունկն քո վազվաղակի ապրեցուցանել զիս: Լուր հնդրուածաց իմոց, ասէ, եւ տուր ինձ վազվաղակի զաւգնութիւնս քո:

Լեր իմ Ած. պաշտպան, եւ ի տունս պալիմի կեցուցանել զիս, զի հզարիչ իմ եւ ապաւնէ իմ դու ես:

Զայս յերթ եւ տառնեմբորդ սաղմոսին յերգ արկեալ նուագէ եւ ասէ. Զաւգնութիւնս Աստուծոյ, Զարութիւն իմ ասել: Ակիղաս եւ Սիմաֆոս վէմ հաստատութեան բարգմանեցին. նմանալ բանիս մարգարեիս, այն որ յաւետարանն է ասացեալ, զայն զիմաստունն որ ի վերայ վիմին շինեաց, զոր ոչ հողմք, եւ ոչ ուղիւք գետոցն կարացին շարժել:

Վասն անուան քո Տէր առաջնորդեցեր ինձ եւ սնուցեա զիս:

Ոչ ասէ յիմ ինչ արդարութիւնս եւ յասացեալ, այդ վասն անուան քո եւ արգարութեան քո, յեր իմ պաշտպան, եւ առաջնորդեա, վասնզի ի քեզ յուսացա:

Հանցեա զիս յորոգաւթ յայտմանէ, որ քաճուցին ինձ, զի դու եւս պաշտպան իմ, Տէր:

Վասն խորհրդեանն Ակիտովիցեա, ասէ. քանզի զայս խորհուրդս նորա որոգայքս անուանեաց:

Ի ձեռս քո յամեն առնեմ զհոգի իմ. փրկեցեր զիս, Տէր Ած. զմարտութեամբ քո:

Ի բազումս քաւում անգամ, եւ ի պէս պէս վիշտս, եւ ի նեղութիւնս անկեալ, ի քո ասէ աւգրակեմութիւնդ յուսացեալ փրկիմ: Ի ձեռս քո յամեն առնեմ զհոգի իմ: Ի ձեռս քո աստ զխոնարակութիւնս Աստուծոյ ասէ:

Առեցեր դու զայնսիկ որք զործեմ զանարեւմութիւն:

Զի նոքա ասէ ընդ վայրեհար ի խորհուրդս իւրեանց եին յուսացեալ, վասն որոյ եւ սատակեցէ զնոսա:

Եւ ի Տէր յուսացա, ցնծացա, եւ ուրախ եղէց ի փրկութեան քոմ:

Թեպէտ եւ բազում եւ պէսպէս իրք յարեցին ի վերայ իմ, յորդմիւղ քո ինձ գցնծութիւնս քո զարախութիւն զգեցայ:

Զի հաշիցար ի խոնարհութիւն իմ եւ փրկեցեր ի վշտաց քանձն իմ. ոչ մտունեցեր

գինն ի ձեռն մեղաց իմոց. կացուցեր յամբար գոտո իմ:

Զբազում ամգամ գիր փրկելն եւ զգերծելն ի թշմամեացն ասէր. եւ գայս տղոյնիացեալ ուսանիմ ի պատմութեանցն թագաւորութեան: Զի բազում ամգամ պարշարեալ ի Սաւաւադ, երբեմն ի տանն, եւ երբեմն ի յայրիմ, եւ այլ ի բազում տեղիս, եւ պրծաւ ի ձեռաց մորա, Աստուծոյ ազգեմեանուրեանմն ապրեցաւ: Նոյնպէս եւ ի Գէթացոցն, մոյմպէս այդածն մեմնութեամբ գերծեալ ապրէր:

Ողորմեա իմձ Տէր, զի մեղեալ եմ ես. խռովեցաւ ի սրամտութեմէ քոյմէ ասկ իմ, ամձն իմ եւ փոր իմ:

Զայս Սիմեոն յայտնապէս թարգմանեաց՝ խռովեալ պղտորեցաւ ասէ ի սրամտութեմէ ասկ իմ: Այս իմէ է գոր ասէ. վասնզի ցատուցի քեզ Տէր մեղաւ իմով, յամեմեան ժամ արտասուեալ գաչս իմ պղտորեցի, եւ զոգիս իմ խռովեցուցի: Փոր աստ գամեմեացունց զխորհրդաց յազմեցն գամեմն կոչեաց. քանզի խորհուրդքն էին յազեալ, ոչ էքեք փոր:

Զի պակասեցին ի ցաւոց կեանք իմ, եւ ամբ իմ ի յազուց ելամելոյ:

Զամեմայն գծամեմակս կեանք իմոց, ասէ, կեանքեանք եւ ար [աշխատի]:

Նկատ.— Սողմոսաց Մեկնութեան այս թանկապէս պատուիրէն յայտնութիւնը կը խորհիւք թէ մեծ կարեւորութիւն կը ներկայացնէ:

Մեկնութեան հեղինակը մեր տեսութեամբ Յովհան Ոսկերեան, Հայրապետն է, որուն դրած Սողմոսաց Մեկնութեան մնացորդները յունարէն լեզուով հրատարակուած են վաղուց: Բայց Հայք էր զիտնականներու Համար թէ Ոսկերեան ամբողջ Սողմոսարանը մեկնած էր արդեօք՝ թէ ընտրովի մասեր միայն: Ներկայ Հատակոտորները, որ կը վերաբերին ընդգրկն կրօնացծ մասին, իբրաւոր ապացոյց մը կը Հայթայթեն ի նպաստ ամբողջական Մեկնութեան:

Յարդ մեր Հին մատենագրութեան թարգմանական բաժնին մէջ չունէինք ապացոյց թէ Ոսկերեանն Սողմոսաց Մեկնութիւնն ալ թարգմանուած էր Հայերէնի ոսկերեան թարգմանիչներուն ձեռքով:

Այս պատուիրէները կու գան վկայելու թէ արդարեւ Ոսկերեան Հայրապետին այդ Հոյակապ երկն ալ վերածուած էր Հայերէնի մեր անեման թարգմանիչներուն ջանքով:

Նկատի առնելով սոյն թարգմանութեան ընտիր լեզուին եւ ոճին ունեցած մեծ նմանութիւնը Եգիպտի լեզուին եւ ոճին հետ, կը միտինք այդ ճարտար եւ բաղժարգիւն թարգմանիչ վերադրելու Յ. Ոսկերեանի Սողմոսաց Մեկնութեան թարգմանութիւնն ալ:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.—

Էջ 1-6, դատարկ:

Էջ 7.— Գիրք Մենդեան Յի. Բի. ...:

Էջ 144-145, դատարկ:

Էջ 146.— Սկիզբն գլխոց Աւետարանիմ որ ըստ Մարկոսի:

Էջ 239.— ...եւ ոչ ումէք ինչ առաջին, զի երկնչէին:

— Նախադրութիւն Ղուկասու Աւետարանի:

Էջ 245-246, դատարկ:

Էջ 247.— Քանի որ բազումք յաւարեցին ...:

Լուսանցագրութիւն Գրչի. էջ 286, քատորոր.— Վայ ինձ, սիրտ որ տրտում ինչի աչք լոյս պակաս կու Հայի:

Էջ 404.— Նախադրութիւն Յովհաննու Աւետարանի:

Էջ 405-406, դատարկ:

Էջ 407.— Ի սկզբանէ եր Բանն ...:

Էջ 520, դատարկ:

Յիշատակարան Գրչի.— 1609

Էջ 521ա.— Փառք ...:

Որոյ ցանկացող եղեալ աստուածախօս եւ աւետարան Սր. Աւետարանիս Գրիգոր կը բռնաւորն, որ էր Հէրպետ Սր. Յակոբա Առաքելոյ աթոռոյն, յիշատակ Հողոյ իւրոյ եւ ծնողացն [Մարգարին եւ Թուրվանդային], յուսաւորեցն Տէր Ած. զհոյի Գրիգոր կրօնաւորին, եւ զծնողաց նորին, եւ զամ ազգականացն, եւ զտեսցէ ի խորանն յունեղէնս, ամէն:

Եւ արդ ես յետինս ի զրչաց եւ տրուպ կարգաւորաց, Միւրթար Մովսէս, Լղիկի եւ Թաթուր յամ. բարեգործութեանց, շնորհիւ Տեսնես սկսայ, եւ ողորմութեամբ նորին

կատարեցիք ի Սր. Քաղաքս Երուսաղէմ, ընդ հովանեաւ Սր. Յակոբայ Տեսոնեղորօր Աթոռոյս եւ Սր. Յակոբայ գլխատանս, որդւոյն Ջերեզեա, ի հայրապետութեան տեառն տէր Մեղէնէսէ կաթողիկոսին ելմիաճնայ, եւ տէր Յովանէս կաթողիկոսին Սըսայ, եւ պատրիարքութեան Սր. Աթոռոյս տէր Դաւթին եւ տէր Գրիգորին, զոր Տէր Ած. պահեսցէ խաղաղութեամբ ընդ երկայն աւուրս, եւ յետ աստեացս ընդ սուրբ հայրապետացն դասակից եւ պատակակից արասցէ ծնօղօք իւրեանց եւ ամ. աղգականօքն ամէն:

Եւ արդ գրեցաւ սա ի թվականին Հայոց Ռ եւ ԾԼ. անմեղադիր լերուք խոշորութեան զիրն զի կար մեր այս էր: Զի դառնացեալ սրտին պրեցաւ ի դառն ժամանակին, յորում նեղիմք յայլաղեաց, եւ ի պարտատիրաց, զի ամ. անօթք եկեղեցոյն զրաւ եւ գերի էր ի ձեռս այլ ազգաց, խաչ եւ աւետարան, չուրջառ եւ ոսկի, քրոջ եւ բուրմառ, եւ այլ ամ. սպասք եկեղեցւոյ անթիւ եւ անհամարս, զոր Տէր Ած. աղատումն տա ողորմութեամբն իւրով, ամէն:

Եւ Գրիգոր արեղաս ստացայ զՍր. Աւետարանս ի հալալ եւ յարդար վաստակոց, եւ ետու յիշատակ ի դուռն Սր. Յակոբայ Առաքելոյն, որ կարդան եւ ասեն զԱծ. ողորմին ինձ Գրիգոր արեղային եւ ծնօղացն իմոց, հօրն իմոյ Մարգարին, եւ մօրն Թիրվանդային, եւ ամ. արեան մերձաւորացն ամէն:

Դարձեալ յերեսս անկեալ աղաչեմ ըզմանկունս Սր. Եկեղեցոյ, որք հանդիպէք Սր. Աւետարանին, յիշեօյէք ի մաքրապիայ

յաղօթս ձեր զանպիտան գրիչս Միթար, եւ զծնօղսն իմ զՄարտիրոսն, եւ զՎարդաթաւսն, եւ զԵղբարքն իմ Գրիգոր քահանայն, եւ ըզՍիրուն, եւ զաշակերտն իմ զտէք Հերապետն, եւ զամ. աշխատաւորսն մեր, եւ զմահւառի Շաղուբաթն, որ ի թղթի նշային աշխատեցաւ տկար անձամբն, եւ պաղպաղ ջուր բերելով աշխատեցաւ հետ մեզ տկար աշօք: Եւ Տէր Աստուած ամենայնի, որ քաղցր եւ առատ է ի տուր բարեաց, ձեզ յիշողացդ եւ մեզ յիշեցեալոցս տացէ զերկնային արքայութիւն իւր, ամէն:

Դարձեալ կրկին անգամ աղաչեմ ըզհանդիպողդք ամա յիշել յերկնաբացիկ յաղօթս ձեր զվերայ յիշեցեալքն, զտէք Գրիգոր կրօնաւորն, եւ զծնօղսն իւր, եւ զամ. արեան մերձաւորքն, եւ Ած. ողորմի ասացէք, եւ Ած. ձեզ եւ մեզ ողորմեսցի յիւր միւսանդամ պալլստեանն ամէն:

Եւ մի ոք իշխեսցէ ծախել կամ գրաւել դաս, ոչ ի մերոց եւ ոչ յօտարաց. եւ թէ ոք ծախէ կամ գրաւէ՝ պարտական լիցի յաւիտենից մեղացն:

Արդ եւ ես աղաչեմ զձեզ, ով սուրբ ընթերձողք, վասն Աստուծոյ, ի խորոց սրտէ թողութիւն խնդրեցէք կաղոնի Սր. Աւետարանին՝ Ռեստակէս խոտան եւ անպիտան մեղաւորին, միթէ անյիշալարն Ած. ողորմեսցի եւ ոչ յիշէ զանթիւ չարիսն իմ:

Կաղմեցաւ ի թվականին ՌԾԹ, որ Հայոց Վանքն պարտուց աղատեցաւ, աւհնեալ է Աստուած:

Էջ 526ր - 528, դատարկ:

1937

Ա Ի Ե Տ Ա Ր Ա Ն.— 28

(ԺԵ ԳԱՐԴ)

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Մաւալ 28×21×10: Էջք 594: Հանգամանք շատ լաւ: Թուղթ թանձր յոյժ: Գրիչ եւ Ստալոդ՝ Յովանէս Երէց: Գրութիւն՝ սկզբնատղերը եւ սկզբնատաւերը կարժիր,

մնացեալը սեւ մեկանոյ, երկսին, 21 տող: Բոլորգիր մեծ: Համառօտագրութիւնք սովորականէն քիչ մը աւելի: Գունաւոր զարդադիր եւ լուսանցազարդ կամ լուսանցանկար հատուածներու սկիզբը, ոչ նուրբ: Գու-

նաւոր խորանազարդ իւր սարօք, էջ 29, 179, 283, 463: Նկարք

1. Եւսերիոս, էջ 8

2. Կարպիանոս, 9

3. Ս. Մատթէոս, 28

4. Ս. Մարկոս, 178

5. Ս. Ղուկաս, 282

6. Ս. Թովհաննէս, 462:

Կաշեկազմ տախտակեայ դրոշմազարդ:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.—

էջ 1-7, դատարկ: Նոյնպէս 10, 11, 14, 15, 18, 19, 22, 23, 26, 27:

Գունաւոր խորանազարդք, էջ 12, 13, 16, 17, 20, 21, 24, 25, կանոնի տախտակեայ:

էջ 29.— Դիրք ծնունդեան Յի. Քի. ...:

էջ 174ա.— Նախադրութիւն Մարկոսի Աւետարանին:

էջ 179.— Սկիզբն Աւետարանի Յի. Քի.

...:

էջ 274բ.— Թարուցեալ Յս. առաւօտուն ...:

էջ 277.— Նախադրութիւն Ղուկասու Աւետարանին:

էջ 283.— Քանդի բազումք յօժարեցին ...:

էջ 458.— Նախադրութիւն Յոսեփոսի Աւետարանին:

էջ 463.— Ի սկզբնէն էր Բանն...:

Յիշատակագրութիւնք Գրչի.—

1. էջ 457ա, ստորորդ.— Քս. Փրկիչ, ԿԲա ի վաւիւրոյս Սր. Մատենիո քո, եւ ի մեղսաներկ Կրօջս Յովհաննէս երէցս, որք կարգան եւ մեղ Ած. ողորմի ասան, եւ քեզ փառք յաւիտեանս, Ամէն:

2. էջ 586ա.— Փառք ամենասուրբ Երրորդութեանն Հօր եւ Որդւոյ եւ Հոգւոյն Սրբոյ, այժմ եւ միշտ եւ յաւիտեանս յաւիտենից ամէն:

էջ 586բ - 594, դատարկ:

1938

ԱՒԵՏԱՐԱՆ.— 29

խազան

ՌԿ = 1611

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Ծաւալ 28×20×8: Թերթք 287: Հանդամանք լաւ. քիչ մնասուած Թացութենէ եւ ցեցերէ, Թուղթ դեղնորակ, Գրիչ եւ բոտ երկույթին նաեւ Մաղիոյ՝ Զաքարիա Մոկացի, որդի Նահապետի: Գրութիւն՝ սկզբնատողերը եւ սկզբնատուերը կարմիր, մնացեալը սև մեյանով, երկսիւն, 25 տող: Բոյրդիւր վարժ: Համառօտագրութիւնք սովորական: Գունաւոր զարդադիր եւ լուսանցազարդ հատուածներու սկիզբը, տեղտեղ լուսանցանկար եւս: Խորանազարդ իւր սարօք, թղ. 28ա, 100ա, 146ա, 226ա: Նկարք բաւական յաջող,

1. Աւետումն Գարբիէլի, թղ. 3բ

2. Ծնունդ Տեառն, 4ա

3. Քառասնօրեայ Գալուստն ի Տաճար, 5բ

4. Մկրտութիւն Տեառն, 6ա

5. Այլակերպութիւն Տեառն, 7բ

6. Յարութիւն Ղադարու, 8ա

7. Մուտք Տեառն յԵրուսաղէմ, 9բ

8. Ոսնալուայ, 10ա

9. Պաշտօնութիւն Տեառն, 11բ

10. Թաղումն Տեառն, 12ա

11. Աւերումն Դժոխոց, 13բ

12. Իւզարբի Կանայք, 14ա

13. Համբարձումն Տեառն, 15բ

14. Գալուստ Ս. Հոգւոյն, 16ա

15. Երկրորդ Գալուստ Տեառն, 17բ

16. Վերջին Դատաստան, 18ա

17. Եւսեբիոս, 19բ

18. Կարպիանոս, 20ա

19. Ս. Մատթէոս, 27բ

20. Ս. Մարկոս, 99բ

21. Ս. Ղուկաս, 145բ

22. Ս. Թովհաննէս եւ Պրոխորոն, 225բ

Կաշեկադժ տախտակեայ թաւապատ:
Պահպանակ մաղաղաթեայ վերջը երկու
թերթ, երկաթադիր, մասն Աւետարանին
որ ըստ Յովհաննու: Ստացող՝ Քոջայ Պետ-
րոս, որդի Աղուպի:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.—

Թղ. 1-3ա, դատարկ: Նոյնպէս 4բ, 5ա,
6բ, 7ա, 8բ, 9ա, 10բ, 11ա, 12բ, 13ա, 14բ,
15ա, 16բ, 17ա, 18բ, 19ա:

Քորանի տախտակներ, Թղ. 20բ - 24ա:

Թղ. 24բ, դատարկ:

Թղ. 25ա.— Գլուխք Մատթէոսի Աւե-
տարանին:

Թղ. 27ա, դատարկ:

Թղ. 141բ2.— Աւետարան ըստ Մարկո-
սի.— Յարուցեալ Յս. առաւաւտուն...:

Թղ. 143ա, դատարկ:

Թղ. 143բ.— Սկիզբն գլխոց որ ըստ
Ղուկասի:

Թղ. 146ա.— Գանդի բաղումք յաւժա-
րեցին...:

Թղ. 223բ.— Գլուխք Յովհաննու Աւե-
տարանին:

Թղ. 226ա.— Ի սկզբանէ էր Բանն...:

Յիշատակարան Գրչի.— 1611

Թղ. 284բ.— Փառք անսկզբան եւ սկիզ-
բանն ամենայնի...:

Իսկ չորից Աւետարանչացն խորհուրդ

56.— Աւետումն Գաբրիելի

Թ. 1938, Թղ. 3բ

57.— Հ ա գ ե գ ա լ ու ս ո

Թ. 1938, Թղ. 16ա

Թղ. 28ա.— Գիրք Ժննդեան Յի. Գի.
...:

Թղ. 97բ.— Սկիզբն գլխոց որ ըստ
Մարկոսի:

Թղ. 99ա, դատարկ:

Թղ. 100ա.— Սկիզբն Աւետարանի Յի.
Գի. ...:

Ուստի եւ տեսեալ ըզսորայս անճառ
փրկադործութեան խորհուրդ, սրբասէր եւ
հեղահողի (եւ հեղահողի) մահդասի խոջայ
Պետրոսն, եւ ստացաւ զսայ ի հալալ արդ-
եանց իւրոց յիշատակ հողոյ իւրոյ եւ ծնաւ-
ղաց իւրոց, հաւրն Աղուպին եւ մաւրն Մե-
րուսին, եւ կողակցուն իւրոյ Թուքիկին, եւ

դասակացն Սաւթանափութին, Գաւալաղին, Աւետիքին, Առաքելին, Հերապետին, Սիմոնին, Զրաւնիկին, եւ եղբարցն Սահակին, եւ Հանդուցեալ կողակցուն Սաւթանափաշին եւ դստերն Միմերին, եւ որդոյն Պապատուրին, Մատուրին, եւ Հանգուցեալ եղբարն Մոյսէսին եւ կողակց[ու]ն Բահարին, Մկրտչին, Առաքելին, Մարտիրոսին, Պաթունին, եւ Հոսեւոր եղբարն Դարբիշին եւ կողակցուն իւրոյ Մէրտատիկին, եւ որդոցն Մուրատին, Աստուածատուրին, եւ դստերն Սաւարիթանին, եւ եղբարն Ուէրիւէրին, Սուքիասին, եւ որդոցն Զանիփուտին, եւ եղբարն Բարաքիասին, եւ մաւրն Թանաքին: Եւ Պետրոսի Հաւրեղարն Անդրիասին, եւ կողակցուն Շահդադին, եւ միւս Հաւրեղորն Միղդուրաթին, եւ կողակցուն Սաւթանափաշին, եւ ամ. արեան մերձաւորացն, յիշեցէք եւ Ած. ողորմի ասացէք ամէն:

Թղ. 286ր1. — Եւ իշտակ է Սր. Աւետարանս ի Սր. Քաղաքն Երուսաղէմ ի դուռն Սբ. Յակոբայ Զուղայեցի խոջա Պետրոսին, եւ իւր կողակցուն Թուքիկին, եւ ծնաւդացն Հաւրն Արուպին եւ մաւրն Մէրուէրին, եղբարցն Սահակին, Ուէրիւէրին, Սուքիասին, Բարաքիասին, եւ քուրքն Գրիգուսին, Դըշխունին, Մէրտատիկին, Սիւնանիաշին, Ղատամիւթիւն, Աղսարերին, եւ որդոցն Հանդուցեալ ի Գ. Սուլթանուէրին, Հայրապետին, Առաքելին, Աւետիկին, Սիմոնին, եւ դստերն Գաւալաղին, Զրմանիկին, եւ Հաւրեղարն Անդրիասին, եւ կողակցին Շահդադին, եւ որդոցն իւր Մոյսէսին, Դարբիշին, եւ Դարբիշի որդին Մատուրին, յիշեցէք եւ Ած. ողորմի ասացէք ամէն:

Թղ. 286ր2. — Եւ արդ ես յետինս ի կարդաւորաց եւ անպիտանս եւ անարժանս ի մանկունս եկեղեցւոյ, բազմամեզս եւ անիմատոս ի զիրս զըշութեան, եւ յանցաւորս ամ. պատուիրանացն Այ. Զաքարայ սուտանուն Մովսէսի որ անուամբ միայն եմ եւ ոչ զործոյ:

Շնորհիւ Տեառն սկսայ եւ ողորմութեանդ նորին կատարեցի զՍր. Աւետարանս, ի մեծ Թուականիս Հայոց ՌԿ, ի մայրաքաղաքս Պոլսն, ընդ Հովանեաւ Սր. Յարութեանն, եւ Սր. Աստուածածնին, եւ Սր. Սարգիս Զօրավարին եւ որդւոյ նորա Մարտիրոսին, եւ Սր. Յովաննէս Մկրտչին, եւ Սրբոյն Գէորգեա Զաւարթարին, որ է սակաւ մի Հն. Ռի, ի զառն եւ ի նեղ ժամանակի, յորում նեղիմք եւ վշտանամք ի Հարկէ անաւրինաց, զի եւս քան զեւս սաստկանայ ցաւն եւ նեղութիւնն ի վերա աշխարհիս, եւս առանկ աղբիւս Հայոց, զոր յուսամք եւ խնդրեմք եւ Հայեցեմք ի յամէնաւոր քաղցր կամք մարդասիրին Այ. որ յիւրն ինամն պահեսցէ զաղբիւս Հայոց, եւ ազատեսցէ յամ. Հնարից ոստանայի, ի պէսպէս փորձանաց նորա, Ամէն:

Արդ, աղաչեմ զամենեսեան զմանկունսրդ Սր. Եկեղեցւոյ, զի որք Հանդիպէք անսութեան Սր. Աւետարանիս, զաւելորդն բառնայք եւ զպակասութիւնն լնուք, եւ խոչորութեանն եւ սխալանացս անմեղադիր լինել, զի կար մեր այս էր: Վասն որոյ երես ի դետին զնկնով աղաչեմ զձեզ, զի լի սրտիւ եւ բոլոր Հաւատով անարժանիս Ած. ողորմի ասիցէք, եւ մեղաց թողութիւն խնդրեցէք, ինձ եւ ծրնողաց իմոց, Նահապետին եւ Բէկին, որ քաղցում աշխատանք ունին ի վերա մեղաւոր որդոյս, բազում ցանք եւ աշխատանք կրեցին ինձ, զոր ինքն Գ. Ած. վարձաւորաց լինի նոցա յիւր միւս անպամ զարուստն ամէն:

Դարձեալ աղաչեմ զձեզ լալով եւ կողակցին սպառաշնոք, յիշեցիք զիս զանարժան զծողս զմեղաւոր Զաքարայ, եւ ըղձկեւոր ծնողաց իմ զոտէր Սարգիս Ուղանցին եւ զիւր որդին զոտէր Յովաննէս զնորաւոր վարպետն, որ քաղցում Հոսեւորն սէր եւ զուր ունին ի վերա ունարժանիս, թէ արուեստի ուսուցանեն է եւ թէ շարական է թէ կերակրին է: Ապա մարդասէրն Ած. եւ սարդեւատուն Գ. տա փոխարէն զերկնից արքայութիւնն, Հաւուսցէ նոցա զանճառ լոյսն եւ զանպատում փառսն, զոր խոտացեալ է սերբիայաց իւրոց, Ամէն:

Եւ իշտակ է Սր. Աւետարանս ի Սր. Քաղաքն Երուսաղէմ ի դուռն Սբ. Յակոբայ Զուղայեցի խոջա Պետրոսին, եւ իւր կողակցուն Թուքիկին, եւ ծնաւդացն Հաւրն Արուպին եւ մաւրն Մէրուէրին, եղբարցն Սահակին, Ուէրիւէրին, Սուքիասին, Բարաքիասին, եւ քուրքն Գրիգուսին, Դըշխունին, Մէրտատիկին, Սիւնանիաշին, Ղատամիւթիւն, Աղսարերին, եւ որդոցն Հանդուցեալ ի Գ. Սուլթանուէրին, Հայրապետին, Առաքելին, Աւետիկին, Սիմոնին, եւ դստերն Գաւալաղին, Զրմանիկին, եւ Հաւրեղարն Անդրիասին, եւ կողակցին Շահդադին, եւ որդոցն իւր Մոյսէսին, Դարբիշին, եւ Դարբիշի որդին Մատուրին, յիշեցէք եւ Ած. ողորմի ասացէք ամէն:

Եւ իշտակ է Սր. Աւետարանս ի Սր. Քաղաքն Երուսաղէմ ի դուռն Սբ. Յակոբայ Զուղայեցի խոջա Պետրոսին, եւ իւր կողակցուն Թուքիկին, եւ ծնաւդացն Հաւրն Արուպին եւ մաւրն Մէրուէրին, եղբարցն Սահակին, Ուէրիւէրին, Սուքիասին, Բարաքիասին, եւ քուրքն Գրիգուսին, Դըշխունին, Մէրտատիկին, Սիւնանիաշին, Ղատամիւթիւն, Աղսարերին, եւ որդոցն Հանդուցեալ ի Գ. Սուլթանուէրին, Հայրապետին, Առաքելին, Աւետիկին, Սիմոնին, եւ դստերն Գաւալաղին, Զրմանիկին, եւ Հաւրեղարն Անդրիասին, եւ կողակցին Շահդադին, եւ որդոցն իւր Մոյսէսին, Դարբիշին, եւ Դարբիշի որդին Մատուրին, յիշեցէք եւ Ած. ողորմի ասացէք ամէն:

Եւ իշտակ է Սր. Աւետարանս ի Սր. Քաղաքն Երուսաղէմ ի դուռն Սբ. Յակոբայ Զուղայեցի խոջա Պետրոսին, եւ իւր կողակցուն Թուքիկին, եւ ծնաւդացն Հաւրն Արուպին եւ մաւրն Մէրուէրին, եղբարցն Սահակին, Ուէրիւէրին, Սուքիասին, Բարաքիասին, եւ քուրքն Գրիգուսին, Դըշխունին, Մէրտատիկին, Սիւնանիաշին, Ղատամիւթիւն, Աղսարերին, եւ որդոցն Հանդուցեալ ի Գ. Սուլթանուէրին, Հայրապետին, Առաքելին, Աւետիկին, Սիմոնին, եւ դստերն Գաւալաղին, Զրմանիկին, եւ Հաւրեղարն Անդրիասին, եւ կողակցին Շահդադին, եւ որդոցն իւր Մոյսէսին, Դարբիշին, եւ Դարբիշի որդին Մատուրին, յիշեցէք եւ Ած. ողորմի ասացէք ամէն:

Տաւնապետն, որ թաւի մի շալ երես նորոգելէ շարաշ Հալաբը ջարչարաւ, Ած. ողորմի ասացէք իւրն եւ իւր ծնադասն ամէն: Ած. ողորմի ասացէք մահապառ Աւետիսին, որ նա եղեւ միջնորդ շալին: Ած. իւրեանց բազում վարձեալ տացէ, Ամէն եւ եղիցի:

2. Թղ. 287բ2.— Արդ վերջնապէս նորոգեցաւ Սր. Աւետարանն ի թիւն Հայոց ՌՃԱ,

ձեռամբ Դանիէլ արեղի: Արդ քահանայք եւ պաշտօնեայք, որք Հանդիպիք այս սուրբ տառիս, Ած. ողորմի ասէք մահապառ Տաւնապետին, որ շալ մի երես Աւետարանիս, նորոգել է, Ած. իւր եւ իւրն ծնողացն արքայութիւն տացէ, ամէն եւ եղիցի: Ոյ որ յիշէ յիշեալ լիցի ի Բրիտտոնէ, ամէն:

1939

Ա Ի Ե Տ Ա Ր Ա Ն.— 30

Գայլակամը Գիւլ, Մեխիսիմէ

ՌԺԾ = 1566

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Մաւալ 29×20×7.5: էջք 478: Հանգստեան շալ լաւ. ցեցահարութիւն սակաւ: Թուղթ կոկնալ: Գրիշ՝ Ստեփանոս Երէջ: Գրութիւն՝ սկզբնատողերը եւ սկզբնատառերը կարմիր, մնացեալը սեւ մկանով, երկսին, 25 տող: Բոլորդիւր վարժ: Համառոտագրութիւնք սովորական: Ջարդապիւր եւ լուսանցադարդ երբեմն պարզ եւ երբեմն զուեւոր: Գունաւոր խորանագրաբ իւր սարօք, էջ 17, 155, 241, 381: Նկարք Աւետարանչաց անառնեւստ, Մատթէոս էջ 16, Մարկոս 154, Ղուկաս 240, Թովհաննէս եւ Պրոխորոն 380: Կաշեկադմ տախտակեայ թաւապատ Հնամաշ: Պահպանակ մաղաղաթեայ սկիզբը եւ վերջը երկուական թերթ, երկաթագիր յստակ, մասըն մեծադիր Աւետարանի: Ստացող՝ Ստեփանոս Քահանայ:

ԲՈՎԱՆԴԱՆՈՒԹԻՒՆ.—

էջ 1-4, պահպանակ մաղաղաթեայ:
էջ 5, դառաթիւ:
էջ 6-7.— Թուղթ Եւսեբիոսի:
էջ 8-15, Կանոնի տախտակեայ:
էջ 17.— Գիրք Ծննդեան Յի. Բի. ...
էջ 153, դառաթիւ:
էջ 155.— Սկիզբ Աւետարանի Յի. Բի.

էջ 239.— ...եւ ոչ ոսէք ինչ ասէին զի Լրկնէին:

էջ 241.— Քանզի բազումք յաւտարեցին ...:

էջ 365ա.— Բայց ոչ իմ կամք այլ քոյդ լինիցի: (Նոտարադիր՝ զպակասն ի վայրն տես եւ աստ). ստորին լուսանցքին նոտարադիր՝ եւ երեւեցաւ նժաւ Հրեշտակ յերկնից... ոյրոն ոյրոն Հեղեալ յերկիր.— Հմմտ. Ղկ. ԻԲ, 43-44:

էջ 381.— Ի սկզբանէ էք Բանն...:

էջ 473-474, դառաթիւ:

էջ 475-478.— Պահպանակ մաղաղաթեայ:

Յիշատակարան Գրչի.— 1566

էջ 471.— Փառք քեզ անսահման անուն եւ անյուզական անձնաւորութեան Հայր եւ Որդի եւ Սր. Հոյի...:

Եւ ապա թախանձեալ զողնածեղ եւ զտարածան զրիշ զՍտեփանոս իրէցս, եւ զիւր որդին Մովսէսն, նկարագրել զաստուածախաւս Սր. Աւետարանս յիշատակ Հոգոյ իւրեանց լսող յայնմ որ ասէ՝ թէ Երանի որ ունիցի զաւակ ի Սիւն եւ ընտանակ յերուսաղէմ:

Եւ իմ հարկեալ ի սիրոյ նորա, թէպէտեւ ի վեր էք զործառնութիւն սորա քան ըզկար իմ եւ զարժան, ապա զանկարութիւն ի բաց եղեալ, ապաւինեցա յայն որ տա առատայպէս եւ ոչ նախատէ, եւ ըստ կարգի ի մում ջանացեալ լցի զիսկաբ սոցա, եւ զըր-

եայ աւարտեցի դստի զիւղն, որ ասի ի Գալական, կարողութեամբ Աստուծոյ, ընդ հովանեաւ սուրբ Նշանաց, ի վաւառս Մելտենու, ի թուին Հայոց Ռփն ամին, ի թագաւորութեանն սուլթան Սելիմին, եւ ի կաթողիկոսութեանն տէր Քալատուրին, եւ ի Հայրապետութեան տէր Գրիգորին:

Արդ երեսնեկեալ աղաչեմ գծեղ, ով սրբակրան քահանայ, որք հանդիպիք Սր. Աւետարանիս կարգալով կամ աւրինակելով, լի սրտի յիշեալիք գծեղաւորս, եւ զուսուցիւ իմ, հոգեւոր ծնաւդք, եւ ըստ մարմնի ծնաւդացս, Պապին եւ Թաթումին, Ած. լուսաւոր զիրեանց հոյին ամէն:

Մանաւանդ զստացող սորի զտէր Ստեփանոս քահանայս, որ եղ յիշատակ ի գիւղն ի Գալականջ, ի դրունս Սր. Հրեշտակասլե-

տին, որ կայցէ եւ մնացէ յիշատակ անխախտելի, այլ ոք չունի իշխանութիւն ի վերա Սր. Աւետարանիս թէ աւտար եւ թէ ընտանի, կամ ծախէ եւ կամ գրաւէ եւ կամ եկեղեցոյս դրանէն որոշէ, ինքն ի ներքեւ կապանաց լիցի: Եւ յաւարտ սորա ի թվին Ռփն:

Այլ յիշատակագրութիւն.—

Էջ 470ր, վերը, բոլորգիր.— Եւ է Սր. Աւետարանս յիշատակ տէր Ստեփանոսին, եւ իւր որդեւոցն տէր Մովսէսին, եւ Մկրտիչին, եւ Նորոգչին, եւ իւրեանց ծնողացն Թուրքիայն, եւ իւր Հարսին Ուսլիքէ, եւ որդոյ Նորա Փանոսին, Սարսին, եւ դամ. արեւան մերձաւորացն մեծի եւ փոքու:

1940

ԱՒԵՏԱՐԱՆ.— 31

(ԺԵ ԳԱՐՅ)

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Ծաւալ 28×21×7: Էջք 628: Հանգամանք շատ լաւ. ցեցահարութիւն չնշին, Թուրք տոկուն, Գրիչ՝ Յովհաննէս: Գրութիւն՝ սկզբնատուրը եւ սկզբնատուրը կարմիր, մնացեալը սեւ մեյանով, երկուսն, 21 տող: Թուրքի յստակ, Համառօտագրութիւնք սովորականէն քիչ մը աւելի: Գունաւոր դարդաղիւր, լուսանցադարդ կամ լուսանցաղիւր իւր սարօք, էջ 31, 183, 301, 485: Նրկաք զուշաւոր ոսկեխառն, ոչ նուրբ, եւսերիոս էջ 2, Կարպիանոս 3, Մատթէոս եւ Հրեշտակ 30, Մարկոս եւ Թեւաւոր առիւծ 182, Ղուկաս եւ Թեւաւոր եղ 300, Յովհաննէս Աւետարանիչ 484: Կաշկակաղ տախտակեայ դրոշմագաղդ. առաջին կողքը կոնակի կողմէն վերէն վար ճեղքուած: Պահպանակ մազադաթեայ սկիզբը եւ վերջը մէկմէկ թերթ անդիր: Ստացող՝ մահտեսի Յովսէփ:

ԲՈՎԱՆԴԱՅՈՒԹԻՒՆ.—

Դատարկ էջեր, 1, 4, 5, 8, 9, 12, 13,

10, 17, 20:

Կանոնի տախտակներ, տիրոյ դոյն կարմիր, էջ 6, 7, 10, 11, 14, 15, 18, 19:

Էջ 21.— Գլուխք Մատթէոսի Աւետարանի:

Էջ 26-29, դատարկ:

Էջ 31.— Գրիք ծնեղան Յի. Բի. . . .

Էջ 178.— Գլուխք Մարկոսի Աւետարանի:

Էջ 183.— Սկիզբն աւետարանի Յի. Բի. . . .

Էջ 292ա.— Յարուցեալ Յս. առաւօտուն. . . .

Էջ 294.— Գլուխք Ղուկասու Աւետարանի:

Էջ 298.— Նախադրութիւն Ղուկայ Աւետարանի:

Էջ 301.— Քանդի բազումք յաւատարմիս. . . .

Էջ 481.— Գլուխք Յովհաննու Աւետարանի:

Էջ 483, դատարկ:

Էջ 485.— Ի սկզբնէ էր Բան. . . .

էջ 622-628, դատարկ:

Մամբ յիշատակագրութիւն Գրչի.—

էջ 480ր, բոլորգիր.— Քս. փրկիչ գթա

ի փափաքօյր սուրբ մատենիս քո, ի մեղսս-
ներկ զրօյս Յոսիանէս:

Յիշատակագրութիւնք Նուիրօղի.—

1. էջ 177ր, նորագիր.— Յիշատակ է
Սր. Աւետարանս մաշտեմի Յովսէփին եւ իւր
կողակցուն, ի քաղաքն Երուսաղէմ եւ ի դու-

ռն Սր. Յակոբայ:

2. էջ 299.— Համարեա նախորդին
պէս:

3. էջ 480.— Նոյնպէս:

4. էջ 621ր, նոյն դրչութեամբ.— Յի-
շատակ է Սր. Աւետարանս մաշտեմի Յով-
սէփին հօդոյն եւ կողակցոյն եւ ծնօղացն եւ
որդոցն Աբրահամին եւ Տօլմաթին, Ալֆէ-
րին եւ Նաղյուին, ի Սր. Քաղաքն յերուսա-
ղէմ եւ ի դուռն Սր. Յակոբայ:

1941

Ա Ի Ե Տ Ա Ր Ա Ն.— 32

Սուրբամիա

[էձՁԳ] = 1334

ՆԻԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Մասալ 28×19×9: Թերթք 310: Պրակք
Ս. 2: Հանդամանք շատ լաւ ընդհանուր առ-
մամբ. նորոյութիւն կրած. լուսանցքները
սեւզակց ցեցակեր: Թուղթ կոկեալ: Գրիչ,
Մաղկոյ, Կաղմող, եւ Ստացոյ՝ Մխիթար Ա-
նեցի, որդի Յակոբ Քահանայի, աշակերտ
ձան Յակոբ Քահանայի: Գրութիւն՝ սկըր-
նատուրը եւ սկըրնատուրը կարմիր, մը-
նաղաւոր սեւ մեղանով, երկսին, 24 տող:
Բաւրիկը յստակ եւ կանոնաւոր: Գունաւոր
դարձաւոր եւ լուսանցադարձ հատուածնե-
րու սկիւրը՝ նուրբ եւ յաւոյ: Գունաւոր խո-
րանազարդ, արտասովոր զոյներով եւ շատ
յաջոյ գծապրօթեամբ, Թղ. 16ա, 108ա,
157ա, 247ա: Նկարող՝ տէրտնականաց՝ Ա-
ւար Դպիր: Նկարք ինքնատիպ եւ յաւոյ.—
Տեւ Հսոսկ Հայագիտական, 1948, էջ 192-
221:

1. Աւետումն Գարբիէի, Թղ. 2բ, ստորին
լուսանցքին կարմրատառ. Աւետիք Հը-
րեշտակապետին Գարբիէի առ դոյսն
Մարիամ. Հոգին Սր. եկեղէն ի քեզ:
2. Ծնունդ Տեառն, 3ա.— Ծնունդ Առտուա-
ծածնին, եւ եդ ի մտուրն, եւ դալ մո-
ղեց Թաղաւորացն, եւ լուսնան դփրը-
կէ՛ն մանուկն:
3. Ընծայումն Տեառն, 3բ.— Գալ Փրկչին
քառասներեա ի տաճարն, եւ ընդալեալ ի

զերկս իւր Սիմեոն:

4. Մկրտութիւն Տեառն, 4ա.— Մկրտի Քս.
ի Յորդանան ի Յովաննէ, եւ Սր. Հոգին
աղանակերպ իջանէ ի վերա նորա:
5. Այլակերպութիւն Տեառն, 4բ.— Այլա-
կերպումն Քի. ի Թափոր, տեսանելոյ
Պետրոսի եւ որդիքն Զերեթեա անդեալ
թմբեցան:
6. Յարութիւն Ղապարու, 5ա.— Գալ Փրկ-
չին ի Բեթանիա, եւ քոյրք Ղապարու
անդեալ յոտս նորա, եւ յարուցանէ ըդ-
Ղազար:
7. Մուտք յերուսաղէմ, 5բ.— Ծաղկա-
զարդն է, Փրկչն յաւանակաւ զա յե-
րուսաղէմ ի տաճարն, Բժօքն, ծերքն ոս-
տօք եւ տղայք արմաւենօք:
8. Վերջին Ընթրիք, 6ա.— Մեծի եշ.ին Քս.
պատարագեալ բաշխէ զմարմին իւր եւ
զարին Բժիցն. Ո՛հ անարժանիս:
9. Խաչելութիւն Տեառն, 6բ.— Փրկչն ի
Խաչին, եւ անարժան ծառայն իւր Մխի-
թար ի ծունկս անդեալ խնդրել զթողու-
թիւն իւր բաղում յանցանացն եւ ամ-
մեղաւորաց, բարեխաւսութեամբ Սր.
Կուսին Մարիամու Առտուածածնին:
10. Աւերումն Դժոխոց, 7ա.— Աւերումն
դժոխոցն, եւ Փրկչն կայեալ զձեռանէ
նախաստեղծին հանէ ի դժոխոցն, խոր-
տակին դրունք բանդին, եւ աղատին ամ.

արդեւեալքն որ ի նմա: Ո՛հ եղկելոյն:

11. Համբարձումն Տեառն, Դբ.— Համբարձումն Քի. եւ Աստուածածինն զձեռս իւր համբարձեալ եւ ԲԺ Առաքեալքն:
12. Գալուստ Ս. Հոգւոյն, 8ա.— Գալուստ Սբ. Հոգոյն աղանակեալ ի վերնատունրն առ երկոտասան Առաքեալսն:

Յաջորդմերը տարբեր ռնով, մուրք եւ յաջող:

13. Եւսեբիոս, 8բ (Ամոն):
14. Կարպիանոս, 9ա, ստորոտը բոլորդիր սեւադեղով.— Զտառապեալ եւ զմեղօք մեռեալ ողիս յիշել յայսմ վայրիս, աղաչեմ:

58.— Խաչելութիւն Տեառն

Թ. 1941, Թղ. 6բ

Աւետարանիչներու նկարները բոլորովին այլ ռնով, մուրք եւ յաջող:

15. Մատթէոս Աւետարանիչն է, 15բ
16. Մարկոս Աւետարանիչ. բարձր պատուար, կամ ի վերա տանեց, 107բ
17. Ղուկաս Աւետարանիչ, Յարութիւն թարգմանի, 156բ
18. Յովհաննէս Աւետարանիչ եւ աշակերտն Պօղոսոսն:

Կաշեկազմ տախտակեայ զրուժադարդ: Դատարկ նոր թուղթ սկիզբը երկու թերթ:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.—

Թղ. 1-2ա, դատարկ:

Կանոնի տախտակներ, նուրբ զծաղորդ. Թիւն, քառակուսի յարձապակիի եւ այլ ձևեր, Թղ. 9բ, 10ա, 10բ, 11ա, 11բ, 12բ, 13ա:

Թղ. 13բ.— Նախադրութիւն Մարտինի Աւետարանի.— Աւետարանն որ ըստ Մատթէ. զրեալ է զի ինքն Մատթէոս աշակերտ Տեառն զրեաց զԱւետարանս զայս...:

Ներքեւը մէկ տող բոլորդիր կանաչադեղով.— Ֆոնանդնու փոխեր կանանչ զրով է նշանած:

Թղ. 14ա.— Ըստ Մատթէոսի Աւետարանին Գլուխք.— Վասն Մոզուցն...:

Ներքեւը մէկ տող բոլորդիր կարմրադեղով.— Վասնեբու ցանկս կապուտադիր է ի ճապաղն:

Թղ. 16ա.— Աւետարան ըստ Մատթէոսի, Աւդնեա Հոգիտ Սբ. Ած. եւ զդործս յաջողեա (կապոյտ թանաքով).— Գիրք ծրնըդեան (Թռչնագիր):

Թղ. 61բ2.— Նա պատասխանի ետ եւ ասէ ցնոսա*, աղբ չար եւ չնացող նշան խնդրէ...:

Մամօր.— Ստորին լուսանցքին կարմրաթառ բոլորդիր նոտրակեալ.— Ֆո.* լինել յերեկո ասէք պարզ լինի, կարմրադոյն է երկին, եւ յառաւօտ, այս մարիկ փայլմունք, զի տրոմադոյն է երկինք. զերեսս իսկ երկնից քննէք ճանաչել, նշան եւ դժմանակս ո՛չ կարէք.— Հմմտ. Մտթ. ԺԶ. 2-4, լատիներէն:

Թղ. 82, ստորին լուսանցքին կարմրաթառ.— Վայ ձեզ զպրաց եւ փարիսեցոց կեղծաւորաց, որ ուտէք զտունն ալրեաց, աղօթըս յերկարս աղաւթէք, վասն այսորիկ առաւել առնուցուք զդատաստեան.— Հմմտ.

Մատթ. ԻԳ, 14, լատիներէն:

Թղ. 104բ1 — Նախադրութիւն Մարկոսի Աւետարանի:

Թղ. 108ա — Օգնեայ Հոգիտ Սր. եւ զգործս ձեռաց մերաց արդիւ արա Տէր եւ ազդեա մեզ:

Աւետարան ըստ Մարկոսի. — Սկիզբն Աւետարանի (Թռչնագիր):

Թղ. 115բ2 — ... եւ Հոգե աշխարհիս եւ պատրանք մեծութեան, ե շուրջ մնացորդ ցամկութեանց ի մերքս մտանեն եւ Հեղձուցանեն դրանն եւ անպտուղ լինի:

Մաթթ. — Ընդգծեալ բառերը կարճատառ ստորին լուսանցքին, Հմմտ. Մրկ. Դ, 19 եւ լս.:

Թղ. 124ա1, ստորին լուսանցքին կարճատառ. — Մկրտութիւն ստմանեաց եւ բաժակաց եւ այլ սոցին նման առնէք բազում. — Հմմտ. Մրկ. Է, 9 լս.:

Թղ. 131բ, լս. — եւ ամ. զոհք աղով յաղեացի. — Հմմտ. Մրկ. Թ. 48 լս.:

Թղ. 133ա1, լս. — մի դրկեցես — Հմմտ. Ժ, 19:

Թղ. 153բ2 — Յարուցեալ Յս. առաւօտուն...:

Թղ. 154բ2 — Նախադրութիւն Ղուկասու Աւետարանի:

Թղ. 157ա — Օգնես Հոգիդ Սր. Ած. ճշմարիտ:

Աւետարան ըստ Ղուկասու. — Քանզի բազում (Թռչնագիր):

Մաթթ. — Լուսանցքներու վրայ կան մանր սրբագրութիւններ կարճադեղով:

Թղ. 244ա2. — Նախադրութիւն Յովհաննու Աւետարանի:

Թղ. 246ա, դատարկ:

Թղ. 247ա. — Զգործս ձեռաց մերաց արդիւ արա մեզ Տէր, եւ աջողեայ մեզ Տէր Ած. մեր:

Աւետարան ըստ Յովհաննու. — Ի սկիզբնէն էր Բանն (Թռչնագիր):

Թղ. 264ա. — ... եթէ ոչ Մովսէս եւ ձեզ զհացն յերկնից, այլ Հայրն իմ տա ձեզ գեղցն յերկնից զճշմարիտ. — Հմմտ. Յովհ. 2, 32: Ընդգծեալ տողը սխալամբ բնագրէն զուրս ինկած է գրչին կատարած ոստումով:

Թղ. 269բ, ստորին լուսանցքին, բոլորդերի մանր. — Կնոն շնացելոյ, որ ի վերջն

է, յայտ տեղս է որ կանաչ խաչն է: Դիտ. Վերջին էջերը նոր գրուածքով շնացեալ կնոյ դրուագը կը պակսի:

Թղ. 270բ, ստորին լուսանցքին կարճատառ. — Եւ ասէին Հրեայքն միթէ դիւրութեն երթայցէ, զի ասէ թէ ուր են երթամ զուր ոչ կարէք զալ. — Տես Յովհ. Ը, 22, զարձեալ ոստում կատարուած է:

Թղ. 307-310, նոր թուղթ եւ գրութիւն. — Վերջին երեք էջերը դատարկ:

Յիշատակագրութիւնք. —

Ա. — Գրիչ եւ Մաղկոյ ԱՅեցի Մխիթարի. — 1334

1. Թղ. 10բ - 11ա, խորանագրողերու զուգը, բոլորդեր, նոտրակերպ, կարճատառ:

Ձանարժան դժողս, դանարհեստ ծաղկողս, եւ զկազմողս, զՄխիթար, ով սուրբ Հարք եւ եղբարք, բարի յիշման արժան առնել միշտ աղաչեմ:

2. Թղ. 15ա, վարը, սեւաղեղով. —

Եւ արդ ես ամենամեղ անժն եւ տկար ուրի, ցաւոտ մարմնով եւ մեռեալ մեղօք Մխիթար Անեցի, մեղապարտ աշխարհական, անյիմա մտօք եւ լքեմի դիմօք ձեռն արկի ի գործս յայս, եւ ոչ յիշեցի զբան մարգարէին որ ասէ ի բերանոյ Աստուծոյ, զոր ընդդէմ իմ խօսի, թէ Ընդէ՞ր բնաւ պատմես դարգարութիւն, կամ առնուա զուխտ իմ ի բերան քո, զի դու ատեցեր զիւրատ իմ, եւ այլն ըստ կարգին զոր յիս տեսանի, Եւ այժմ զմտաւ ածի զայս՝ եւ այլ բազում նման սորին, եւ զարհուրեալ զողամ, Լոկ լամչեմ, զի տեսողք գործոյս ծաղր առնելով այպանեն, թէ սկսաւ եւ ո՛չ կարաց կատարել, Եւ ի գրել պատկառիմ յոյժ, զի երկուք մեծ է, վասն որ մեղապարտ եմ, եւ անարժան այսմ դործոյս. մանաւանդ անարհեստ, սրգալոտ եւ փրցիքցուն գրչաւ. եւ յոյժ նեղել յերկուս յայս իրս, եթէ լոկմ ծուլութիւն ծընանի եւ ամօթ, եւ թէ դրեմ ա՛հ մեծ է եւ պատկառանք յոյժ, աստ եւ ի Հանդերձեալս, Արդ զԻ՞նչ արարից, օժնդակ առից զաղօթքս ձեր, ապաւինելով իմ յանդիմակալ եւ անյիշալար, ամենողորմ Տէրն իմ Քս. Ած. զի ոչ Հայի յանարժանութիւնս իմ եւ արգելցէ գշնորհս իւր, այլ յօժար կամս իմ նայե-

լով թէ որպէս ըզմամբ փափաքեմ ի դործս յայտ : Այլ յոյժ սիրով եւ յօժար կամօք յորդորեցին զմեզ քաջ քարտուղարն եւ անհամեմատ նկարողն Սիւրպ Վըն. եւ բաղմբերախտ հոգեւոր հայրն մեր, ստոյգ քարտուղարն եւ անհաս ընթերցողն Գրիգոր երէց Անեցի, եւ նոսիւ ծրեցի յարքայնիստ քաղաքն Սուրբանիս, հրամանաւ խոտոտմանհօրն իմոյ Տիրապետ քահանայի եւ վարդապետի, վասն փրկութեան հոգոյ իմոյ, եւ յիշատակ ինձ եւ ծնողաց իմոց եւ եղբարց, եւ ուսուցաց իմոց, եւ երախտաւորաց, եւ ընծայեցի զստ յոյժ սիրով եւ յօժար կամօք, աղերս եւ նուէր, արեղակնափայլ եւ երկնահանդէս դեբարհոյսի Սր. Ուստի (հեռուած մէկ քառ) :

3. Թղ. 106ա. — Եւ աստ եւս յիշել զունայն ի դործոց բարեաց, զսախառողս, զանմխիթար Մխիթարս :

4. Թղ. 156ա, սեւաղեղով :

Եւ աստ եւս յիշել աղաչեմ զանապատս ի բարեաց, զՄխիթար մեղօք մեռեալ ոյի, անարժան դժող սորին :

Նաեւ բարի յիշման եւ աւերնութեանց արժանաւորել զառաջնորդ եւ զտեսուէ մեծ շահաստանին, նորաչէն եւ արքայախտ մայրաքաղաքին Սուրբանիս, եւ աստուածապահ Օղորազարին, զտէր Սարգիս քորիսկոպոս, եւ զտէր Գրիգորիս եպիսկոպոս, եղբար նորին, եւ զբաղմանն զաւարդ Վըն. զնկարող սորին, որք բազում աւուրք յոյժ սիրով ընդալան զմեզ, եւ զհոգեւոր հայրն մեր զԳրիգոր երէց Անեցի, եւ զպատուեալ ծերունին զնաչառուր ք. Սեւաստեցի, եւ զանդրանիկ նորին զսիրելի եղբարն մեր զՆերսէս սկ. , եւ զՍտեփաննոս երէց Բաբեթցի, եւ զորդին զՆաւար սկն. , որք բազում սիրով յորդորեցին զմեզ ի դործս, եւ օժընդակ եղեն տկարիս, նաեւ խնդրեցին յանարժանէս զրեզ զանուանն նոցա բարիս ի տեղիս յայս. որ եւ Քս. Ած. աղօթիւք ձեր եւ ամ. սրբոց զրեւսցէ զյիշատակ անուան սոցա ի զիրն կենդանի, եւ սրբոց հայրապետացն եւ քահանայիցն եւ սարկաւապացն դասակից եւ մասնակից արառցէ զսոսա ամէն :

Նաեւ զծնողսն իմ ըստ մարմնոյ, զհայրն իմ, զտէր Յակոբ ք. եւ զմայրն իմ ըղ-Սեղա խաթուն, եւ զհարազատ եղբարսն իմ

Գրիգոր ք. եւ զԳեորգ ք. եւ զԵրոյրն իմ զՋալալն, եւ զՍարգիս, եւ զբաղմանախտ մեր զՆիսիստն եւ զնշրխաթուն, եւ զփեսան զԳրիգորն, եւ զԳեորգեւոր ի վատաշն, եւ ըղ-Շնաւոր տիկինն, որ շատ սիրով զնապալն են ի վերայ իմ :

Նաեւ զսեւացեալս մեղաւք զՄխիթար կիկելի, որ անարժան ձեռաւք զրեցի, եւ անվարժ ծաղկեցի, եւ անարհեստ կաղմեցի, եւ ետու զուղի զսա, վասն փրկութեան հոգոյս մեղաւքից, եւ յիշատակ անջինջ մեղապարտիս, եւ ծնողաց իմոց եւ եղբարց եւ ամ. երախտաւորաց, եւ ուսուցչին իմոյ Ճանապարհ քահանայի : Եւ ետու զքառամանեակ անտեսաց լուրս հրաշկան, յոյժ սիրով, կայուն ինքեւ եւ յօժար կամաւք, արտասուաւք յոյժ, եւ բայով աղերսանաւք ընծա եւ նրէր քրիստոսակիր եւ հրաշագործ ար(ի)աւք ինքեալ հաշիմ եւ աստուածախառ Սր. Նրշառիմ [մէկ քառ քերտած] որ հաստատաւ իմ անդ. ոչ լեթէ յաւելում ի ծով իմաստից հոգեւոր զանձուցն, ոյլ է իբրեւ կաթ մի ի ծովն յովկիւնտ, եւ յոյս ունիմ եւ հաստատմ եմ իմ փոքր մասին յարեաց արժանի տրասցեն զանարժան ծառայս, եւ զայլ վերուրեալս ի մմ :

Մանօք — Ընդդէմէնք այն տոյր որ կրթուի հետադային զրուած տարրեր բոլորդրով :

Վերոգրեալ յիշատակարանին ներքեւ կայ տուր մը զունաթափ թանաքով. «Գրեցաւ ձեռամբ Մխիթար քահանայիս, Թիլն ԴձիԸին», որ — քստ Գարեգին Կաթողիկոս — յետադայում աւելացրած անմտութիւն է (Հատի Հայագիտական, 1948, էջ 197) :

5. Թղ. 246բ, աւաղին մտոր կորմարտառ, երկրորդը՝ սեւաղիք :

Յերես անդաւ աղաչեմ զանհնասեան, յիշեալիք բարի կամօք զբաղմանախտ մեր զուսուցչիսն մեր եւ զխառախիսն, զհոգեւոր հայրն մեր զԳրիգոր ք. Անեցի, եւ զանհամեմատ նկարողն եւ զքաջ քարտուղարն զՍիւրպ Վըն. նաեւ զսիրելի եղբարսն մեր զՇնաւոր սկն. որք օժընդակ եղեն ի զործս, եւ ընդ սոցին զմեռեալս մեղօք զանարժան ծրոյս. եւ որպէս յիշէ յիշել լիկեք յօրն վերջին :

Եւ մեղապարտոյ յամենայնի,

եւ պարտապանս բիւր քանքարի,

Մխիթար մեղօք իլի,
որ եմ գծող այսմ դրի,
եւ շէր իմ բան զոր ձեռն արկի,
դի եմ մեռեալ մեղօք հոգի,
լուր սաւտ մարմնով եմ կենդանի,
եմ ի ներքուստ խիստ զաղբալի,
լուր արտաքուստ եմ զովելի,
եմ ի ներքուստ զերդ զործելի,
եւ արտաքուստ զերդ հայելի
ցնորս հոգոյս եղել այլ,
եւ յարածամ այնկոծի,
աղաղակէ անյուելի,
թէ այս զործոյս չի արժանի:
Սուրբ եւ մաքուր հոգով պիտի,
եւ կամ զործով առաքինի,
եւ կամ ծրող խիստ զովելի,
որ իլինի հմուտ այսմ արուեստի,
որ ապա յայս զործ հպի,
ամ ես ոչ զործ ունիմ բարի,
ու ոչ արուեստ այսմ բանի,
նաեւ ոչ կարդ աստիճանի,
այլ եւ զայս փոյթ յանձին ունի
թէ[պէտ] որ յայս զործ պարապի,
նա իւր մեղացն դարձ լինի:
Ով ք[ա]լ[անայ] որ աստ դիպի,
կամ քարտուղար խիստ արհեստի,
թէ ս[ար]կ[աւաղ] շնորհօք իլի,
կամ ընթերցող դպիւր լինի,
թէ կղերիկոսք որ հանդիպի,
եւ ով ի մօտ լսող լինի,
եթէ սղալ որ հանդիպի,
եւ կամ արուեստն ծուռ լինի,
մի մեղադիր լինիք ինձի,
դի իմ կարն այդ էր որ գրեցի,
չատ շննք դրի որ զորդէի,
ու զայլ ոք այլ աշխատելի,
ու լուր զայդ չափտ կարացի:

Գ. Թղ. 308ա2.— Փառք Հօր էականի,
եւ միշտ ծնեցելոյն ի նմանէ Որդւոյն Միած-
նի, եւ յաւէտ բոլրելոյն Հոգւոյն ճշմարտի,
որք եւ միացեալ ընութեամբ, եւ անձամբ
յատկացեալք, որում փառք ի հրեղինաց, եւ
երկրպարութիւն ի հողեղինացս այժմ եւ ան-
գրաւ յաւիտեանս յաւիտենիք ամէն:

Արդ զրեցաւ ձեռնամր սեւացեալ մեռօք,
Մխիթար եղկելի, որ զանունն ունիմ եւ ոչ
զպարծոյ, ի թվականսն Հայոց էձժԳ ամին.
յիշեցէք եւ Ած. ողորմի ասացէք, ամէն:

Նկատ.— Նոր զրուկեամբ այս յիշա-
տակարանը կը թուի արտագրումն ըլլալ գրը-
չի բուն յիշատակարանին, ընդօրինակուած
մէկ երկու սխալներով. այսպէս մեռօք,
պէտք էր ըլլար մեղօք. էձժԳ պիտի ըլլար
էձՁԳ, որով յայտնի կը դառնայ Աւետարա-
նիս զրուկեան թուականը՝ 1334:

Բ.— Ազատող եղբայր Գորգի եւ Ղրիմ
կաթոնի.— 1424

Թղ. 108բ - 109ա, բոլորդի մեծ:

Փառք ամենասուրբ Ներորդութեանն
Հաւր եւ Որդոյ եւ Հոգւոյն Սրբոյ, այժմ եւ
միշտ:

Ած. Բանն յաղթեալ ի մարգարէութե-
նէն, եւ եկեալ կամաւ ի չարչարանս, զի ըզ-
րնութիւնս մարդկան ի ծառայութենէ սատա-
նայի աղատեսցէ, նոյն անբարկանալին Ած.
ի բարկութիւն չարժի վասն մեղաց մարդ-
կան: Որպէս ի հնումն Իսրայէլացւոցն բար-
կացաւ եւ Սողոմոնացւոցն, եւ զաշխարհս
ամ. ջրհեղեղան կորոյս, նոյնպէս եւ յայսմ
ամի, որ թվականն Հայոց էր ՊՁԳ, վասն ծո-
վացեալ մեղաց մերոց եկն Սքանդարն յերկի-
րն Ընդշտունեաց բազում հեծելօք, եւ ըզ-
լանայ բերդն խաբանց եւ շատ աւեր էած,
զոր սպանմամբ, եւ զոր զերութեամբ, և զոր
այրելով, եւ զեկեղեցիքն կործանեցին, եւ
զդրինանքն դերի վարեցին, եւ զվարագայ Ա.
ւետաքառն, քերուած է ըրերն ի քաղաքն
Սղերդ. զոր եւ տեսեալ հաւատարիմ եւ աստ-
ուածասէր տանուէրն խոջա Գորգ, եւ փե-
սայն խոջայ Բաղլայիչ, եւ կենակիցն Ղրիմ
Խաթուն, եւ աղատեցին ի գերութենէ զՍք.
Աւետարանս, եւ ետուն ի պին սորա Ռեձ
[= 1500] դրամ մէրտեցի, եւ ետուն կրկին
ի Սք. Ուխտն [վարաղ?], յիշատակ հողոց
իւրեանց, եւ ծնողաց իւրեանց, Խոսովիցն եւ
Թալիթի մէլիքին, Մըմարաքլին, եւ իլիսա-
թունին, եւ ամ. արեան մերձաւորացն, ամէն:

Արդ աղաչեմ դձեղ, ով դասք յուսերա-
մից, յիշեցիք ի Քս. զվերջին ստացաւ Սք.
Աւետարանիս Ղրիմ խաթունն, եւ զծնողս
իւր զՅովանէս մղտսն և զԵւարմէլիք, զկե-
նակիցն իւր զԽոջա Գորգ, եւ զծնողսն եւ զեղ-
րարսն, եւ զքեռին իւր զՄուրատ, եւ զմօր-
բոյրն զՍաղաթ, եւ զեղրարքն իւր, զԵւ-

րաֆի և զԲարիմադին, և զԿարապետն, ըզ-
Դանէլն, և զորդին իւր զՍէառաբն, և ըզ-
Ժաղկեալ զաւակն իւր, զԼարիպէն և ըզ-
Խոնտաբն, և զՕֆադէլիք, և զՀուրմէ-
լիք, և զԱմիրմուլք, և զփեսայքն իւր զԽո-
ջա Բաղլայիչ, և զԷւատէն, և զամ. ազգա-
կանքն առհասարակ զկենդանի և զհանկուց-
եալքն, և լի սրտով Ած. ողորմի ասացէք
վերոյդրելոցդ, և ողորմածն Ած. ամենե-
ցուն առհասարակ ողորմեսցի յիշողացդ և
յիշեցելոցս, և նմա փառք յաւիտեանս ա-
մէն:

Գ.— Հետագայ ստացող Մարտիրոսի.

Թղ. 308բ, բոլորգիր:

Դարձեալ յիշեցէք ի մաքրափայլ յա-
յօթն ձեր և Ած. ողորմի ասացէք մաղտե-
սի բրուտ Մարտիրոսին և իւր կողակիցն
Փարիխանին և իւր ծնողաց հօրն Փօլատին
և մօրն Փաշաին և որդոյն Պողոսին և զԸս-
տերացն Նուրարին և Եղիսին և մեծ պա-
պուն Պարոնվարդին և մեծ մատուն Աթայ-
մէլիքին և իւր փեսային Կերակոսին և իւր
կողակիցն Նուրարին, Փարօն և իւր որ-
դոյն Պետրոսին, Դաւօն, Աղայմիրին, Զե-
րօն, Խեղաղարին, Վանօն, որ ստացան ի
Սբ. Աւետարանս ի հալալ վաստակոց իւր-
եանց, և արար ի յիշատակ իւր և իւր ծնո-
ղաց մինչեւ ի բորան, Ած. ողորմեսցի, ա-
մէն: Ոյ ոք Ած. ողորմի ասի նոցա՝ Ած. իւր
ողորմեսցի իւր միւսանդամ [զալտեան] ա-
մէն:

Դ.— Վերջիմ ստացող Թադէոսի և Սա-
ռայի.— 1791

Թղ. 308բ - 309ա, նախորդին ներքեւ,
բոլորգիր, վերջին մասը այլ զրչէ նոտրապիւր
անհարթ:

Յաւել ևս յիշեցէք զամենամաքուր և
զպատուական յաղօթն ձեր ըստացող Սբ. Ա-
ւետարանին Թադէոս և զկողակիցն իւր
Սուլթանին և զմիւս կողակիցն Սառայն և
որդիքն իւր Գրիգորն, Յովանէսն, Աբրահա-
մըն, և եղբայրն իւր մահտեսի Թաոսըն,
և որդիքն իւր Փոխանն, տիրացու Դանիէլն,
և միւս հանգուցեալ եղբայրն իւր Մհերըն,
և որդիքն սորին Դաւիթն և հանգուցեալ
Կուլօնն, Սուքօնն, և զորդիքն Դաւիթին տի-
րացու Սահակն, Փանոսն, Յակոբն, Գէորգն:

Դարձեալ յիշեցէք զհանգուցեալն Թա-
դէոսն և զկողակիցն իւր Սուլթանն, և ըզ-
կենդանի կողակիցն Սառայն, որ ըստացաւ.
քաղցր վաստակոց իւրոց աստուածապար-
դեւ Սբ. Կոսակարանս: Աղայնմ յձեղ, ոյ
լոյսերամք դասք քահանայից, յորմամ ըն-
թեռնուք զՍբ. Աւետարանս, խնդրեցէք յԱս-
տուծոյ տացէ Տէր Ած. ննջեցելոցն յերկնից
արքայութիւն պարզւեցեցէ, և զկենդանիքն
անփորձ և անսասան պահեսցէ:

Հուսկ յետոյ յիշեալիք զմէղսպարտ քա-
հանայքս, տէր Յովանէսն, զտէր Յոհան-
նէս, որ եղաք պատճառ Սառային, որ ըս-
տացաւ զՍբ. Աւետարանս. Ած. ողորմի իւր,
և հանդերձ ննջեցելովք իւրովք ամէն:

Թվին ՌՄՆ, ամսեանն մարտի Ժ:

Այսմ թվականին նոր? յիշատակ ետ Սբ.
յերուսաղէմայ և ի դուռն Սրբոյն Յակո-
բայ, անջնջելի յիշատակ, և ի վերոյ յիշեալ
Ղուրուպաչ վիդի հանգուցեալ Թաթէոսի
բարեպաշտ կողակիցն իւր Սառայն, և իւր
որդիքն (իւր) Գրիգորն, Յովանէսն, Աբրա-
համ, և իւր հարս Վարթիկն և Նաղդուն, և
միւս Վարթիկն, և սոցին հանգուցեալ Հին
և նոր ննջեցելոցն հոյւտն ետուն Սբ. յերու-
սաղէմայ, վասնորոյ ընթերցողք յիշեցէք առ
Թս. և դուք յիշեալ լիջիք յԱստուծոյ:

1942

Ա Ի Ե Տ Ա Ր Ա Ն.— 33

Կեղի

Ձեռն = 1498

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Մասալ 26·5×18×7·5: էջ 548: Հանդամանք բաւական լաւ. Հնութենէ ազդուած. նորոյութիւն կրած: Թուղթ կոկնալ, դեղնորակ: Գրիչ՝ երեմիա Սարկաւալ: Գրութիւն՝ սկզբնատողերը եւ սկզբնատողերը կարմիր, մնացեալը սեւ մելանով, երկսիւն, 22 տող: Բոլորգիր վարժ: Գունաւոր զարդադիր եւ յուսանցադարձ. հատուածներու սկիզբը, տաննակ մը լուսանցանկարներով հանդերձ: Գունաւոր խորանազարդ իւր սարօք, էջ 5, 157, 255, 421: Նկարք ոչ նուրբ, Մատթէոս էջ 4, Մարկոս 156, Դուկաս 254, Յովհաննէս եւ Պրոխորոն 420: Կաշեկազմ տախտակայ դրոշմադարձ, մետաքսապատ՝ հընամալ: Պահպանակ մապաղաթեայ սկիզբը եւ վերջը երկուական թերթ, մասն երկաթադիր Աւետարանի. կան երկու երեք զարդադիր, յոյժ նախնական դունաւորութով: ԸՍտացող՝ Տիկին Մարիամ:

ԲՈՎԱՆԴԱՅՈՒԹԻՒՆ.—

էջ 1-3, դատարկ:

էջ 5.— Դիրք ծննդեան Յի. Գի. ...:

էջ 254-155, դատարկ:

էջ 157.— Սկիզբն աւետարանի Յի. Գի.

էջ 252բ - 253, դատարկ:

էջ 255.— Քանդի բազումք յաւթարեցին...:

էջ 419, դատարկ:

էջ 421.— Ի սկզբնէ էր Բանն...:

Յիշատակարան Գրչի.— 1498

էջ 543ա.— Փառք ամենասուրբ Երրորդութեան, Հաւր եւ Որդոյ եւ Հոգւոյն Սըրսոյ, որոյ շնորհաւոր աւարտեցաւ եռահարաւ Հոգիազար(թ)դ Աւետարանս, զոր է չաղկապեալ երանեալ աւետարանչացն, ըստ բաղմերանդ զունոց ի մի ոստայնանկելով հանձար...:

Որոց ցանկացող եղեալ բարեսէր եւ աստուածասէր կին մի Մարիամ անուն, եւ ջանաց ստանալ զանառիկ մեծութիւնս եւ ըզդանձաւ անկողոյստելի, յիշատակ Հոգոյ իւրո եւ ծնողաց իւրոց Մարտիրոսին եւ Հռեփսմին եւ Թուրանտին, Շահպարտին, եւ Արղունին, Պարոնչին, Տաւնապետին, եւ քերցն Սալուստին, [Ոսկե?]հատին, Տաւաթին, Սա-

59.— Մատթէոս Աւետարանի
Թ. 1942, էջ 4

ւարին, Աւրանին, Մարտիրոսին, Ստեփանոսին, Կիրակոսին:

Արդ կարի Հիանալի եւ զարմանալի, ի ձմռան ժամանակն վարդ տեսանել, վառն դիպաղ է ցուրտ եւ ամ. բուսոց խափանումն, եւ այժմ խափանեալ է ամ. առաքիւնութիւնք

և բարեկերթութիւնք ի մարդկանէ վասն անթիւ անաւրէնութեանց մերոց, ըստ այնմ որ ասէ. վասն բազմանալոյ անաւրէնութեանց ցամաքեացի սէր բազմաց: Այլ բարեբարն եւ ողորմածն Ած. յամ. Ժամ ընտրէ իւր արժանաւորս եւ բարեկործս վասն զի տեսցեն զդործս նոցա բարիս, եւ փառաւորեսցեն զՀայր մեր որ յերկինս է:

Ըստ այսմ աստուածասէր տիկինս այս Մարիամ ցանկացող եղեալ Սր. Աւետարանիս, լսելով զրան մարդարէին որ ասէ. Եւրանի որ ունիցի զաւակ ի Սիոն, եւ ընտանեակք յերուսաղէմ, եւ ստացաւ զսա ի հալալ վաստակոց իւրոց, յիշատակ բարի հոգոյ իւրոյ, եւ ծնողաց իւրոց, եւ ամ. ազգականաց, եւ ետ զսա անջինջ յիշատակ ի ձեռն Մկրտիչ քահանային, եւ Յունան քահանային, ի դուռն Սր. Սարգսին, մի ոք իշխեսցէ հանել զՍր. Աւետարանս ի Սուրբ եկեղեցոյս, ծախելով եւ կամ զրաւելով: Եւ թէ ոք յանդիպի եւ հանէ ի սուրբ եկեղեցոյս զունէքն Կայանի առջէ եւ զխաչահանուսցն, եւ մի հասարակեացէ դաւուրս կենաց իւրոց, եւ սեւերես զա առ մեզ ի յահեղ դատաստանըն Գի. ամէն:

Արդ որ հանդիպիք ոճա կարգալով եւ

կամ աւրինակելով, յիշեցէք յաղաւթս ձեր զՄարիամ խաթուն, եւ զյիւրոյ զրեալսն, եւ Ած. ողորմի ասացէք Մարիամին հոյուն եւ իւր ծնողացն եւ ամ. զարմից եւ ցաւակաց, եւ Ած. ձեզ ողորմի ի միւսանցամ զայլատեան իւրում:

Գրեցաւ սայ ի Թուրի Հայոց Ջոն, ձեռամբ Երեմիա մեղաւոր եւ սուտանուն սարկաւապի, ի քաղաքիս Կեդի, ընդ հոյանեալ Սր. Աստուածածնին եւ Սր. Յակոբին եւ Սր. Սարգսին, յիշեցէք ի Գի. զԵրեմ (Մարութա կոյրիւմը կորսուած):

Յետնագոյն յիշատակագրութիւնք.—

1. Էջ 547, վերը, բոլորովոր.— 1617

Յիշատակ է Աւետարանս Մկրտիչին, եւ իւր կողակցոյն Արդունին, որդոյն Պաղտասարին, թոռոյն Վարդանին. թվին Ռիշ նորոգացաւ:

2. Էջ 547, վարը, անհարթ գրով.— 1753

Յիշատակ է Աւետարանս տէր Կիրակոսին, իւր կողակցուն, որդոցն նորա տէր Սարգիսին ամէն: Թյ. ՌՄԻ:

Էջ 548, գատարկ:

1943

ԱՒԵՏԱՐԱՆ.— 34

Ս. Փրկիչ, Երուսաղէմ

ՋիԿ = 1475

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Մաւալ 26.5x18x7.5: Էջք 688: Հանդամանք շատ լաւ ընդհանուր առմամբ. լուսանցքներու վարի մասերը ոչ մաքուր՝ իրբեւ հետեւանք զործածութեան: Թուղթ տուրն: Գրիչ՝ Սողոմոն Արեղայ: Գրութիւն՝ սկզբնատողերը կարմիր եւ կապոյտ, սկզբընատառերը կարմիր, մնացեալը սեւ մելանով, երկսիւն, 19 տող: Բոլորգիր կանոնաւոր եւ վայելուչ: Համառոտագրութիւնք սովորականէն քիչ մը աւելի: Գունաւոր դարձակներ եւ լուսանցադարձ հատուածներու

սկիզբը: Նկարող՝ Յովհաննէս: Գունաւոր խորանայարդ իւր սարօք, էջ 41, 219, 333, 523: Նկարք բաղձաւորչի, բաւական յաղոյ, Եւսեբիոս էջ 12, Կարպիտոս 13, Յս. Քս. եւ Մխիթար Արդ. 38, Սր. Աւետարանիչն Մաթէոս 40, Սր. Աւետարանիչն Մարկոս 218, Սուրբն Ղուկաս 332, Ս. Յովհ. եւ Պրորոբոն 522: Կաշեկաղմ տախտակեայ թաւապատ հնամաշ: Պահպանակ մաղաղաթիւյ սկիզբը եւ վերջը երկուական թերթ, ընտիր երկաթապիր, մասն մեծադիր Աւետարանի, հանդերձ լուսանցքի դունաւոր մանրանկա-

րոյ, յուսապսակ սլատանի՝ արտայայտիչ
դիմադժոյ՝ Ստացոյ՝ Մխիթար Արդ. Հէջա-
դեցի։

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.—

էջ 1-4, մագաղաթեայ պաշտանակ։

էջ 5-11, դատարկ։ Նոյնպէս էջ 14, 15,
18, 19, 22, 23, 26, 27, 30։

Կանոնի տախտակներ, զարդանկարում
բաւական յաջող, տիրող գոյն կապոյտ, էջ
16, 17, 20, 21, 24, 25, 28, 29։

էջ 31ա.— Նախադրութիւն Մատթեոսի
Աւետարանին։

էջ 33.— Գլուխք Մատթեոսի Աւետա-
րանին։

— Ստորին յուսանցքին դրչէն. ԶԹԻ-
յլմոցս Համարի, զտցես յանցնիւր տեղւոյն,
լո՛ւրջ զրաւ զբո՛ւմալ։

էջ 217, Համարեա դատարկ։

էջ 219.— Սկիզբն Աւետարանի Յի. Գի.

...

էջ 321բ.— Աւետարան ըստ Մարկոսի.
— Յարուցեալ Յս. առաւատուն...

էջ 323բ.— Նախադրութիւն Ղուկայ Ա-
ւետարանի։

էջ 331, դատարկ։

էջ 333.— Քանդի բազումք յաւարեցին
...

էջ 517բ.— Նախադրութիւն Յովնանու
Աւետարանին։

էջ 523.— Ի սկզբանէ էր Բան...

էջ 660ա.— Աւետարան ըստ Յովնանու
— Գնացին իւրաքանչիւր ոք ի տեղի իւր...

էջ 662ա.— Զայս յիշատակ բանի ըն-
կալաւ Լիւիւքիս յառորոյ աւետարանէ, բա-
նիւ Պապիստայ ումմն՝ Յովհաննու աշա-
կերտի, որ և յետոյ Հերձուած խաւեցաւ եւ
խոտեցաւ։

Եւ է կարդ բանին յութսուն ու վեց հա-
մարին, զկնի այնմ բանին որ ասէ. Քննեա և
տես՝ զի մարդարէ ի Գալիլիէ ոչ յառնէ,
կտորի է առացեալ։

Համգիստ Սրբոյն Յովնանու Աստուա-
ծարան Աւետարանչիւն.— Էր ընդ Եղբարսն
... աւանդեաց զհոգին ի ձեռն Տեսուն,
որում փառք, իշխանութիւն եւ պատիւ, այ
ժամ եւ միշտ եւ յաւիտեա։

Զայս ազախան յառաջ մատուցանեմ,
ով պատուական քահանայ սպասաւոր սուրբ
ուխտիղ ո ոք եւ իցես, յերեսն անկեալ երկ-
րահուպ զիմաք մեղաւոր հոգս ազաչմ զդ-
քեզ, վասն սիրոյն Աստուծոյ, զի յամ. ամի
ընթեռնուցուս, կամ տաս ընթեռնույ, դա-
կաւամասնեայ յիշատակիկս, լսելի ձայնիւ,
ի լուր ամենեցուն, զի եւ յիշատակ քո եղի-
ցի աւրհնութեամբ ամէն։

60.— Յս. Գս. եւ Մխիթար Արդ.
Թ. 1943, էջ 38

էջ 39, դատարկ։

էջ 41.— Գիրք Ենքնդեան Յի. Գի. ...

էջ 212բ.— Նախադրութիւն Մարկոսի
Աւետարանին։

էջ 675բ.— Յիշատակարան Գրչի.—
1475

Փառք ամենասուրբ Երրորդութեանն և.
մի աստուածութեանն...

Արդ յանկ ելեալ կատարեցաւ Սբ. Աւե-
տարանս քառորդիկ եւ քառավտակ...

Որ եւ սոցին սիրելեացս Աստուծոյ Հա-

մանձանակ բարեմիտ եւ սրբաւէր Մխիթար քահանայ ստացաւ զՍր. Աւետարանս :

Արդ զրեալ եղև սա ի Սր. Գաղաթս Երուսաղէմ, ընդ Հովանաւ կափարիչ Սր. Վլովիս Գերեզմանին Գի. եւ Սր. Բանտիս, եւ այլ ամ. Սր. Տնաւրեանկանաց Գի. Այ. որ կան ի Սր. Գաղաթս Երուսաղէմ, ի Թվիս Հայոց ՋիԴ, ի Հայրապետութեան Սրբոյ Հայոց Տնտն Ստեփանոսի, եւ յայեակոպոսութեան Սր. Գաղաթս Երուսաղէմի տէր Մկրտիչ արհեստակարարի, ի խնդրոյ վերոյ զրեալ Մխիթար քահանայի Հէշդեցոյ :

Արդ աղաչեմ զհանդիպողսդ Սր. Աւետարանիս, յիշեցէք ի մաքրափայլ եւ ի մեղսաքաւիչ յաղաւթս ձեր զՄխիթար քահանայ, որ ստացաւ զՍր. Աւետարանս, եւ եղգսա ի Սր. Փրկչիս յիշատակ անջնջիկ եւ յաւիտեանական՝ Հոգւոյ իւրոյ, եւ ծնողաց իւրոց, հաւրն իւր Զաքարիային, եւ մաւրն իւր Սատաղին, եւ կարարց իւրոց հանգուցեցոց ի Գս. Ստեփանոսին, եւ Զաւարին, եւ քուրսն՝ Շաքարին եւ Մրուսթին, եւ եղբայրորդաց իւրոց՝ Մկրտչին եւ Զաքարին, եւ այլ ամ. արեան մերձաւորաց իւրոց, կենդանեաց եւ ննջեցելոց, ամէն :

Այլ եւ յիշեցէք զգալակալ Սր. Փրկչիս՝ զտէր Տառնակոսն, եւ զհայր Թադդէոսն, որ աշխատեցաւ ի սրբապիւն զՍր. Աւետարանս, եւ զճնշողական չափս Երուսաղէմ, նաեւ զրոպիս Ղազարն :

Արդ զրեցաւ սա ի լաւ եւ յընտիր աւրինակ, ձեռամբ յոյնամեղ եւ անարհեստ փծուե զրչի, պիտակ եւ սուտանուն Սոդոմոն արևդային, որ անսամբս միայն կոչիմ, եւ զործով իմ տարապիւր եւ յոյժ հնուի, զի միշտ անսուրբ մտաւ զրեցի, եւ անսարժան ձեռաք շաւղալիցի, զանց տունելով դնեւրոյթեամբն Աստուծոյ :

Արդ աղաչեմ յերես անկեալ՝ զմանկունսդ սուրբ եկեղեցոյ, մանաւանդ զմիաւրանք Սր. Փրկչիդ, եւ զսպասաւոր կափարիչ Սր. Վլովիս, յիշեցէք ի սուրբ յաղաւթս ձեր զստացաւոր սորա զՄխիթար քահանայ, եւ զիւրան ամ. եւ միպաց խորոյթիւն ինզրկեցէք յԱստուծոյ, եւ Ած. ոգորմի ասացէք. այլ եւ զամ. վերոյ զրեալդ ի սմա. նա եւ զանարժան զծողս, եւ զիման ամ., եւ զարուեստ զբարութեան ուսուցիչսն մեր : Եւ անարհեստ

զբշտութեան սորա անմեղադիր լեւուք, զի կար մեր այս էր :

Արդ յիշողացդ եւ յիշեցելոցս առ հասարակ ողորմեցի Գս. Ած. եւ նմա փառք յաւիտեանս ամէն :

Յիշատակագրութիւն Եկեղեցի.— 1475

1. էջ 38, նկարին ներքեւ, բոլորդիւր.— Զնկարող եւ զկազմող Սր. Աւետարանիս բոլորական յանցաւորս յիշ. ի Գս. :

2. էջ 219, խորանագրոյին ստորոտը, երկաթագիր.— Զնոս[մք?] Յ[ո]վանիսի :

Յիշատակագրութիւն Ստացոյի.— 1475

1. էջ 38, նկարին քովը եւ նախորդ յիշատակագրութեան տակը, բոլորդիւր տարերբ.— ԶՄխիթար արեղայ, զստացաւոր Սր. Աւետարանիս յիշեցէք ի Գս. եւ մեղաց թողութիւն ինզրկեցէք, որ զՍր. Աւետարանս աղբակց Փրկչին, եւ Ած. զմեղ յիշ ի բարին :

2. էջ 325ա.— Յիշատակ է Աւետարանի Սր. Փրկչիս Մխիթար քահանային Հէշդեցոյն, յաղաւթս յիշեցէք, եւ Ած. զմեղ յիշէ ամէն :

3. էջ 681բ.— Եւ Մխիթար սուտանուն քահանայ ստացայ զՍր. Աւետարանս, եւ եղի զսա ինձ յիշատակ ի Սր. Գաղաթս Երուսաղէմ, ի Վանքս որ կոչի Սր. Փրկչի : Արդ ոչ ոք ունի իշխանութիւն ծախելոյ կամ զբաւելոյ, եւ որ յանդիմնի, կամ ծախել կամ զբաւել, զպատիւն յԱստուծոյ կրէ :

4. էջ 682ա, վարը.— Զստացաւոր Սր. Աւետարանիս զտէր Մխիթար արեղայ՝ յաղաւթս յիշեցէք, եւ Ած. զմեղ յիշէ իւր արքայութիւնն, ամէն, եւ եղիցի եղիցի :

Այլ յիշատակագրութիւն.— 1475, 1476

էջ 682ա, բոլորդիւր.— Ի Թվիս Հայոց ՋիԴ, յորում գրեցաւ Սր. Աւետարանս, առին զԿաֆան տաճիկն, եւ արարին բաղում զերութիւնս եւ աւերումն, եւ եղից յոյժ տրտմութիւն եւ սուգ զբիւտունից, եւ այս ամ. եկն ի վերա մեր վասն մեղաց մերոց :

Եւ ի միւսում ամի, ՋիԵ Թվին, առին վրացիքն Գոդդողայ ի Հայոց, եւ ի նոյն ամի Հայերն զնացին ի սուլտանն եւ սոկալ

Հրաման՝ եկին եւ շինեցին զնոր Գողգոթա-

եղեւ կրկին նորոգումն Սր. յԱւետարանիս
Թւին Ռձ Եւ ԻԹ:

Յետմագոյն յիշատակագրութիւնք.—

1680

1. Էջ 682բ, բոլորգիր.— Դարձեալ յի-
շեցէք ի Տէր զվերջին նորոգ սորայ զՓայա-
ցի տէր Սարգիսն եւ զԾնողն իւր, եւ զկազ-
մոյ Սր. յԱւետարանիս զԹօխաթցի Սարգիս
պարոնտէրն, եւ զԷջ յիշեալ լիջէք ի Գէ-
Այ. մերմէ ամէն: [Ծագորդ սիւմալիմ վրայ]

2. Էջ 682բ, արարեղէն արձանագրու-
թիւն որ կը թարգմանուի այսպէս.— «Ըն-
թեցաւ նուաստ ծառայն Աստուծոյ Ստե-
փան Վարդպետ՝ Եպիսկոպոս Դամասկո-
սիոյ.— Լմնտ. Աղաւնունի, Մխարանք, էջ
481 Ստեփանոս Եպս. Բերկացի, եւ էջ 485
Ստեփանոս Վրդ. Հայկպցի:

1944

Ա Ի Ե Տ Ա Ր Ա Ն.— 35

Խիզան

ՌԼՀ = 1589

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Մաւալ 27×18×7-5: Թերթք 321: Հան-
դամանք լաւ: Թուղթ զեղնորակ: Գրիչ Զա-
քարիա Քահանայ, որդի Ամիրջանի, աշա-
կներտ Ուկանցի Մարտիրոսի, Գրութիւն՝ ըս-
կզքնատուգեքը եւ սկզքնատուգեքը կարմիր,
մնացեալը սեւ մեկանով, երկսին, 21 տող:
Բոլորգիր: Համառոտագրութիւնք սովորա-
կան: Մաղկող եւ նկարապարզող՝ Գրիչը:
Գունաւոր դարդապիւր եւ լուսանցապարզ, եր-
բեմն շահեկան լուսանցանկար, հատուած-
ներու սկիզբը: Խորանագարդ իւր սարօք,
Թղ. 19ա, 103ա, 163ա, 251ա: Նկարք, քա-
ւակում յաջող:

15. Երկրորդ Գալուստ, 10բ

16. Վերջին Դատաստան, 11ա

17. Եւսեբիոս, 11բ

18. Կարպիանոս, 12ա

1. Աւետումն Գարրիէլի, Թղ. 3բ

2. Մենուգ Տեառն, 4ա

3. Ընծայումն Քառասնօրեայ, 4բ

4. Մկրտութիւն Տեառն, 5ա

5. Այլակերպութիւն Տեառն, 5բ

6. Յարութիւն Ղաղարու, 6ա

7. Մուտք յերուսաղէմ, 6բ

8. Ոտնալուայ, 7ա

9. Խաչելութիւն Տեառն, 7բ

10. Թաղումն Տեառն, 8ա

11. Աւերումն Դժոխաց, 8բ

12. Իւզարբեր Կանայք, 9ա

13. Համբարձումն Տեառն, 9բ

14. Գալուստ Ս. Հոգւոյն, 10ա

61.— Ո տ Ա ա լ ու ա յ

Թ. 1944, Թղ. 7ա

19. Մատթէոս Աւետարանիչ, 18բ
20. Մարկոս Աւետարանիչ, 102բ
21. Նուկաս Աւետարանիչ, 162բ
22. Յովհ. եւ Պրոկորոս, 250բ

Կաշկեկազմ տախտակեայ դրոշմագրութիւն:
Ստացող՝ Ամիրաթ տանուտէր:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.—

Թղ. 1-3ա, դատարկ:

Կանոնի տախտակներ, Թղ. 12բ, 13ա,

13բ, 14ա, 14բ, 15ա, 15բ, 16ա:

Թղ. 16բ - 18ա, դատարկ:

Թղ. 19ա.— Գիրք ծննդեան Յի. Գի.

...

Թղ. 100բ, դատարկ:

Թղ. 101ա1.— Նախադրութիւն Մարկոսի Աւետարանի:

Թղ. 103ա.— Սկիզբն աւետարանի Յի.

Գի. ...:

Թղ. 154բ2.— Յարուցեալ Յս. առաւա-
տուն...:

Թղ. 156ա - 162ա, դատարկ:

Թղ. 163ա.— Քանդի բաղուժէ յաւթա-
բեցին...:

Թղ. 249բ1.— Նախարդարութիւն Յով-
հաննու Աւետարանի:

Թղ. 250ա, դատարկ:

Թղ. 251ա.— Ի սկզբնէն էր Բանն...:

Թղ. 313ա1.— Իբք կնքն շմացելոյ, Ի
Յովհաննէս:

Յիշատակարան Գրչի.— 1589

Թղ. 313բ2.— Փ ըսկզբանն
եւ սկզբանն ամենայնի...:

Իսկ չորից աւետարանչացն խորհուրդ.

...:

Ուստի եւ տեսեալ զսորայս անճառ վեր-
կալործութեան խորհուրդ, սրբաւէր եւ հե-
ղաճողի տանուտէրն Ամիրաթն, որ եռալիա-
վաք սիրով, յովար կամօք, եւ ուրու հաւա-
տով ցանկացող եղեալ այսմ ծաղկաւէտ եւ
վարդալիթիթ կենսաբուին Սր. Աւետարա-
նիս, եւ ստացաւ զսա ի յարդար վաստակոյ
իւրոց, յիշելով դրան մարգարէին որ ասէ՝
Երանի որ ունիցի վաւակ ի Սիրոն, որ է եկե-
ղեցի սուրբ: Վասն այն յուսոյն ետ զբլի բզ-
տէրուէն: Աւետարանն՝ առատ սրտիւք, եւ
զարդարեաց մեծածախ քնչիւք, ի սյաջա-

ռութիւն սուրբ Եկեղեցւոյ, եւ ի յայելումն
մանկանց Սիրովնի, այլ եւ յիշատակ բարի՝
հողւոյ իւրոյ եւ ծնողաց իւրոց, հաւրն Այ-
միչին, եւ մօրն Քրնքուչին, եւ կողակցին
Շաղղուլին, ի տղայոցն Սիրունին, Թումին,
եւ Միքայէլին, եւ եղբարցն էնիաթին, Բար-
սեղին, եւ Մարտիրոսին, եւ էնիաթի որդոյն
Գարբէլին, եւ այլ ամ. մերձաւորացն, կեն-
դանեացն եւ հանդուցելոցն, մեծի եւ փոքու
առհասարակ վերոյ զբերոցս ի սմայ:

Արդ որք ճաշակէք յամէնառատ սե-
ղանոյս, եւ վայելէք յաստուածային բու-
լաստանէս, եւ հանդիպէք Սր. Աւետարա-
նիս, կարդալով կամ օրինակելով եւ կամ
հարաւանցի տեսանելով, յիշեալիք ի սուրբ
եւ ի մօքրափայլ յաղօթս ձեր, առաջի ա-
նարիւն զնմանն, ի ժամ սոսկալի Սր. Պա-
տարալին, եւ լի բերանով Ած. ողորմի ա-
սացէք, եւ բոլոր հաւատով մեղաց թողու-
թիւն հայցեցէք, բարի եւ հաւատարիմ քր-
րիստոնէին Ամիրաթին, եւ ծնողացն Այմի-
չին եւ Քրնքուչին, եւ կողակցին Շաղղուլին,
եւ եղբարցն էնիաթին, Բարսեղին, եւ Մար-
տիրոսին, եւ որդոցն Սիրունին, Թումին, եւ
Միքայէլին, եւ ամ. մերձաւորաց յոցին ս-
մէն:

Եւ արդ ես յևորն ի կարգաւորաց, եւ
ապիրատս ի բարի գործոց, թափառնիկս եւ
ունայնս, լցեալ ամ. դործով չարութեամբ,
աշխիտանս եւ անարժանս ի մանկունս եկե-
ղեցւոյ, բաղմամեղս եւ անիմաստ ի դիրս
զբնութեան, վիրաւորեալս հոգւով, եւ յան-
ցաւորս ամ. պատուիրանացն Աստուծոյ,
Ջաշարայ ուտ թահնայ, որ անուամբ մի-
այն եմ, բայց դործով թափուր յամ. երա-
նութեանց, ոչ չաւհեցուցանելով զքանդարն
տէրունական, այլ թաղելով յերկիր անպի-
տան, զոր յուսամք յամէնառատ քաղցրու-
թիւն մարգարիւն Ստուծոյ, որ վերստին
կանգնեցէ՛ զձեզ եւ զմզմ միջնորդութեամբ
ամ. սրբոց իւրոց, ամէն:

Շնորհիւ Տեստն սկստայ, եւ ողորմու-
թեամբ նորին կատարեցի զՍր. Աւետարանս,
ի մեծ թուականիս Հայոց ի Ռ եւ ի ԼԸ, ի
մայրաքաղաքս Պիղան, ընդ հովանեաւ Սր.
Յարութեանն, եւ Սր. Աստուածածնին, եւ
Սր. Յովանիսին, Սր. Սարգսին եւ որդոյն նո-
րա Մարտիրոսին, Սր. Գրիգորին, եւ Սր.

Ստեփանոսին, ի հայրապետութեան տեառն Տէր Գրիգորիս կաթողիկոսի ամ. Հայոց, եւ իշխանութեան սովթան Մուրատ Խոնդքարին, եւ ի մերոյս պարոնութեան Միր Հասանին, ի ժամանակիս յորում նեղիմք եւ տառապիմք յայլ աղղաց:

Արդ աղաւթմ զամենեւեան զմանկունսդ սուրբ եկեղեցւոյ, զի որք հանդիպիք տեսութեան Սր. Աւետարանիս, զաւլորդն բառնայք, եւ զպակասութիւնն ընդ, եւ խոշորութեանն եւ սխալանացն անմեղադիր լինել, զի կար մեր այս էր:

Վասնորոյ երես ի զետին զնկուլ աղաւթմ զմեզ, զի լի սրտիւ եւ բոլոր հաւատով, անարժանիս Ած. ողորմիլ ասիցէք, եւ մեղաց թողութիւն խնդրիցէք, ինձ եւ ծնողաց իմոց, Ամիրջանին, եւ Վարթիսաթունին, եւ պապուն իմոյ խօջայ Աւդիին, եւ հօրեղբօրն իմոյ խօջայ Սարգսին, եւ եղբարցն իմոց Մէհէրին եւ Յովանիսին:

Եւս առաւել ուսուցողին իմոց՝ Յովանէս վարդապետին, եւ վարպետին իմոյ Մարտիրոս քահանային, եւ կողակցին Աղաթէլուն, եւ ծնողացն Սարգիս քալ վարպետին, եւ կողակցին Խանութին, եւ վարպետի եղբօրն Սարգիս քահանային, որ զանուն հօրն յորմընցին որդոյն, եւ որդոցն Գրիգորիս քահանային եւ Իգնատիոսին, եւ զստերացն Աննային, եւ Նշիւարէթին, եւ քեւրցն Հռիփսիմին, եւ Նիփսիմին, եւ զամ. մերձաւորսն յիշեսցիք սուրբ եւ արդար բերանով ձերով, եւ լի սրտիւ Ած. ողորմիլ ասացէք, եւ մեղաց թողութեան հայցեցէք վերոյ զբնուցս ի սմա, եւ Ած. ողորմիլ յիշողացդ եւ յիշեցնուցս ողորմանցի ի միւսանդամ գալստեան իւրոյ, Ամէն:

Դարձեալ կրկին անդամ յիշեցէք ի Գս. զԱմիրսաթն եւ զԾնողսն իւր զԱմիրջան եւ ըզ-Գնդուն, եւ զեղբարքն զԽնիսաթն, զՔարսեղըն, եւ զՄարտիրոսն, եւ զայլ ամ. (աշխատ) աշխատաւորսն որ ի սմա, յիշեցէք եւ Ած. ողորմիլ ասացէք իւրեանց հոգոյն, ամէն:

Եւ արդ կացցէ սա ի դուռն Սր. Եկեղեցոյս Սր. Գէորդ Զօրավարին, եւ մի ոք իշխանցէ հեռացուցանել զսա ի դրանէ Սր. Եկեղեցւոյս, թի ի մերոց եւ թէ յօտարաց, եւ թէ ոք յանդիպել, կամ ծախելով եւ կամ զը-

րաւելով, նա զանէծքն զԿայնինն առցէ, եւ զպաճիւնն Յուդային եւ զայլ խաչանողացըն, եւ ի Քրիստոսէ անմասն եւ անբաժին ելցէ, ամէն:

Յետմագոյն յիշատակագրութիւնք, աղաւթմ զերեւով, Թղ. 317ր - 319ր, կ'առնենք ընտրովի: Թղ. 320 եւ 321, դատարկ, փոքր բացառութեամբ:

1. Թղ. 319ր1.— 1727

Յիշեցէք ի Գս. եւ Ած. ողորմիլ ասացէք, Յովանէսին, Ստեփոն, եւ իւրեանց ծնողաց, որ զի՞նք աղբրի կտորն զնեցին իւրեանց հալալ վաստակէն, ի Գալթի տղէկնեւուց, Յովանէսից, Վրդօից, Փնօից, եւ արարին ռիֆ ի վերայ Սր. Աւետարանիս. ոյ որ զայս Աւետարանս լուսէ եւ տիրէ, եւ զայն կտորն ցանէ, Ած. զայն մարդն օրհնէ, որ յաս օճախն ելանէ, որ զայս Աւետարանս լաւ տիրէ եւ սրբութեամբ, Ած. զիւրեանց մեղք թողնու, ամէն:

Դարձեալ Ած. ողորմիլ ասաց Յովանէսին, եւ ծնողացն, եւ կնոջն Նըղլունին, եւ Ստեփոնին, որ զայս բարութիւն արարին Աստուծով:

Թլին ՌձՀԶ:

2. Թղ. 318ր2.— 1736

Յիշեցէք ի Գս. եւ Ած. ողորմիլ ասացէք մահաւոր Յովանիսին, եւ Ստեփոնին, որ զբոլոր կտոր առան ի Նուրօնց Յակօից Ժնդուռու, հալի Դաուդի ալուկէ աղէրի շահուութենով, եւ այս զեղի Գորկանց Սրդօի, Յօխանաց Թումօի, Վարդանի Նէպօնի, եւ այս զեղի մեծին եւ փոքու ձեռով եղեւ, եւ ռիֆ արարին ի դուռն Ոստնու Սր. Գէորդա Զօրավարին. ինչ ցանեն կիսրար. Ած. զիւրեան մեղք թողնու, ամէն:

Թլին ՌձԶԵ ամին, զեկտեմբերի Ը:

3. Թղ. 101ր.— 1789

Թիւն ՌՄԼԸ, զեկտեմբերի Թ, գիտութեամբ իմո, եւ Մովկոնից առաջնորդ Ստեփան վարդապետին, եւ սլասոյ տէր Վարդանին, եւ Մովկոնից բռնաներաց, այսինքն Մարդարին, Էդնօյին, Խնիսաթին, եւ մեծին փոքրին, Ղօստնու ըռէս Ղաղարն, մահտեսի Ստեփանի որդին Ռուսադարութենէ հանեցի,

և զվարդան արարի ռիսուղար, այսու պայմանաւ, դի ձորի Գ կտորն մնացէ ձեռն Ղազարին, և եկեղեցոյ ջուկ արտ օփին արտի տակ, բոլոր կտոր, ձորու երկէն կտոր, դաշտի արտ իւր կտորներով իւր քէշովփէջ աղբի արտ, Թոմաս աղբիւրի պահէզ, ի ձեռն էնեթիւն, և տէր Սիմոնի տան ներքեւու պահէզ Ղազարին, ցից քարի կտոր իւր բի-

շով, խալի կտոր, Խլոյի ձեռն, իւր վոխփն է. և այս կտորներն ով որ ցանէ զկէսն վոխուղարին տացէ, այլեւայլ չեղնի, ով որ հակառակի անէծքն ի Աստուծոյ տոցէ, ամէն:

Անգղկէ կտոր մօտ տէր Սիմոն է, Ա ճիւղ վերէն է, դայն ևս վոխուղարին հասնի:

1945

Ա Ի Ե Տ Ա Ր Ա Ն. — 36

Ս. Յանգր, Երուսաղէմ

ՌՁ = 1631

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ. —

Մաւաւ 25×19×6.5: էջ 564: Հանգա-

մանաք լաւ, բայց լուսանցները ցեցահարնորդութիւն կրած: Գրիչ և Մաղկող՝ Յուհան Գէն. Հիզանցի, Գրութիւն՝ սկզբնատողերը և սկզբնատառերը կարմիր, մնացեալը սեւ միւսնով, երկսին, 21 տող: Բոլորգիր յատակ, Համառօտադրութիւնը սովորական: Կարմրաներկ կամ գունաւոր զարդագիր և լուսանցազարդ հատուածներու սկիզբը, Գուհար խորանադարդ իւր սարօք, էջ 21, 173, 273, 433: Նկարք՝ տիրող զոյն բազմերանդ կարմիր, Ս. Մարկոս էջ 172, Ս. Ղուկաս 272, Ս. Յովհ. և Պրոխորոն 432: Կաշեկազմ տախտակեայ դրոշմադարդ: Պահպանակ մաղաղաթեայ սկիզբը և վերը երկուական թերթ, Եթովպերէն, Գիրք Սաղմոսաց?: ԲՍտացող՝ Տօնասկետ, որդի Մալուն:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ. —

էջ 1-5, դատարկ:

էջ 6.— Եւսերբոս, նկար ոչ նուրբ:

էջ 7.— Կարպիանոս, նոյնպէս:

Որոշանի տախտակներ, էջ 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15:

էջ 16, դատարկ:

էջ 17ա.— Գլխաւոր Աւետարան Մատթէոսի:

էջ 20-21ի միջեւ կը տեսնուի արմատը՝ կտրուած թերթի մը, որ ըստ երեւոյթին պիտի պարունակէր Ս. Մատթէոսի նկարը:

էջ 21.— Գիրք ծննդեան Յի. Քի. . . :
էջ 169ա.— Գլուխք Աւետարանիմ Մարկոսի:

էջ 170բ - 171, դատարկ:

էջ 173.— Սկիզբն Աւետարանի Յի. Քի.

...

էջ 266ա.— Աւետարան ըստ Մարկոսի — Յարուցեալ Յո. առաւաւտուն. . . :

էջ 267բ.— Նախադրութիւն Ղուկայ Աւետարանի:

էջ 273.— Քանդի բազումք յաւատեցին. . . :

էջ 427ա.— Նախադրութիւն Յովեաննու Աւետարանի:

էջ 431, դատարկ:

էջ 433.— Ի սկզբանէ էր Բան. . . :

էջ 548բ.— Աւետարան ըստ Յովեաննու. — Գնացին իւրաքանչիւր ոք ի տեղի իւր. . . :

Յիշատակագրութիւն.—

էջ 427բ - 428ա.—

Արհնութիւն որ կարդայ,

զովութիւն որ լսէ,

փառք տուողին,

և յիշատակ դրչիս,

Ամէն:

Տարտամ յիմաստըս սուրբ գրոց, որովք սնա յարունա տիոց, ահա կարօտ սոցին համոց, գտայ գերեալ յօտար հոգեոց:

Ուստի հարեալ սրտիս ի խոց,
 եւ տոչորմանս որ կայ յիս բոց,
 զայս սրակեմ կաթն անձրեւոց,
 ըզձեռահիւսքս սուրբ զբոց:
 Միթէ զնացիւք սոցա գետոց,
 իմ զովասցի ծարաւս ոգւոց,
 եւ սիրփեսցի յիւրոց ցաւոց,
 սրբեալ տաճար Տեառն անօթոց:
 Այսու յուսով յերկս փաստակոց,
 կամ ի յոբունց մէջ ի հոպոց,
 զի արծարծեալ ճրագիս իմ բոց,
 մի խրթնացի յօտար հողոցս — Հմմտ.
 յաճորդէն հետ, էջ 496: Նաեւ Թ. 1950:

Մեծ յիշատակարամ Գրչի. — 1631

Էջ 550ա. — Փառք ամենասուրբ Երբոր-
 դութեանն... .. Եւ այլ ըողում պատճառք
 են յորս զաղափարին չորեքեան աւետարանս,
 յորս ցանկացող երեւալ աստուածա-
 խաւս եւ աւետարեք Սր. Աւետարանիս, ոմն
 ի ճամբարիտ ծառայիցն Աստուծոյ, եւ ի Հա-
 ւատարիմ սիրելեացն Գի. մահտասի Տօնա-
 ւոյտ կոչեցեալ, զատեալ եւ մեկնեալ ի ման-
 կութենէ իւրմէ յամ. կրից եւ ի հոպոց աշ-
 խարհիս, եկեալ յաստուածակոխ Սր. Քաղա-
 քս Երուսաղէմ, փասն ուխտի սուրբ եւ աստ-
 ուածահոտ տնաւրինականացն Գի. զորոյ
 տեսեալ զնա առաջնորդ Սր. Քաղաքիս առ
 ինքն կալեալ ոչ Թոյլ տալով հեռանալ բնաւ
 ինքենէ, զոր սա յօժարութեամբ կատարէր
 դամ. հրամայեալսն առ ի նմանէ, որ եւ աւ-
 ժանդակութիւն ոչ սակաւ առնէր ի շինումն
 տնօրինականացն Գի., Ծնընդեանն, եւ Սր.
 Փրկչին, եւ Հրեշտակապետաց, եւ Սր. Յա-
 կոբա տաճարացն, երբեմն անձամբն աշխա-
 տելով, եւ երբեմն հրամանաւ Գրիգոր Հայ-
 րապետին, ի հեռաւոր եւ ի մերձաւոր տեղիս
 դնալով, եւ վկամաւոր տուրս եւ զբաժինս
 շուկոցն տալին ի ձեռս նորա, եւ նա անխա-
 դամ. հասուցանէր ի Սր. Քաղաքն Երուսա-
 ղէմ, առ ի ընդ զպակասութիւն եկեղեցեա-
 ցն Երուսաղէմայ: Եւ է ամս քսան եւ այլ
 աւելի որ զվործս զայս կատարէ: Եւ ըստա-
 ցաւ զՍր. Աւետարանս անջնիջ յիշատակ հոգ-
 ւոյ իւրոյ եւ ծնողացն, հօրն Մալուս եւ մօրն
 Մարիամին, եւ երբաւրն Սարուխանին, եւ
 այլ ամ. արեանառու մերձաւորաց, կենդան-
 եաց եւ հանգուցելոցն: Լուսաւորեցեց Տէր

Ած. զհողի Տօնապետին եւ ծնողաց նորին, եւ
 դասեցէ ի խորանն լուսեղէնս, ամէն:

Վասնորոյ աղաչեմք զդասս եւ զկաճա-
 ռսս այսմ զբոցս տեսողացս եւ ընթերցողա-
 ցնդ եւ զաղափարողացս, ուղիղ սրտիւ եւ լի
 բերանով Ած. ողորմի ասացէք վերոյ յիշե-
 ցելոցն, եւ ձեզ յիշողացս լիցի ողորմութիւն
 ի յարարչէն արարածոց, ամէն:

Եւ արդ ես յետինս ի բրչաց եւ յանցո-
 ղսս ամ. պատուիրանացն Աստուծոյ, Յոհան
 եղկելի Հիդանցիս, շնորհիւ Տեառն սկսայ եւ
 ողորմութեամբ նորին կատարեցի ի Սր. Քա-
 ղաքս Երուսաղէմ, ընդ Հովանեաւ Սր. Յա-
 կոբա Տեառնեղբար Աթոռոյս, եւ Սր. Յա-
 կոբա զլխատանս, որոյն Ձերեղեա, ի Հայ-
 րապետութեան Հայոց Սր. Էջմիածնա տեա-
 ւոն տէր Մովսէսին, եւ ի յաթոռակալու-
 թեան Սր. Քաղաքիս Երուսաղէմայ Սր. Գը-
 րիգոր Հայրապետին, զոր Տէր Ած. պահեա-
 ցէ խաղաղութեամբ ընդ երկայն աւուրս, եւ
 յետ աստեացս ընդ Սր. Հայրապետացն դա-
 սակից եւ պսակակից արասցէ, հանդերձ ծը-
 նոցոքն իւրովք եւ ամ. աղգականաւքն, ա-
 մէն:

Ձի ի վերա բալուտ Երախտեացն եւ աշ-
 խատանացն, զոր սեւէր ի Սր. Տնօրինական-
 քնն Գի. փասն նորոգութեան եւ պայծառու-
 թեան Սր. Ծնընդեանն, եւ Սր. Փրկչին, Սր.
 Հրեշտակապետին, եւ Սր. Յակոբա տաճա-
 րացն, յաւել եւ յայսմ ամի կրկին նորոգեաց
 զՍր. Յոհաննէս Աւետարանչի եկեղեցին ի
 դուռն Սր. Յարութեան. Տէր Ած. զինքն տն-
 փորձ եւ անասանս պահեցէ, ամէն:

Արդ զրեցաւ սայ ի Թվականիս Հայոց
 ՌՁ, անմեղադիր լերուք խոշորութեան դը-
 րիս եւ ծաղկիս, զի կար մեր այս էր: Եւ որք
 հանդիպէք ամ. կարգալով կոտ աւրինակե-
 լով, զանելորդն բոտնաց եւ զպակասն ընդ,
 փասն Աստուծոյ, եւ սխալանացս անմեղա-
 դիր լերուք, հարձ իմ:

Դարձեալ կրկին անգամ աղաչեմ յիշել
 ի Տէր-դմահտասի Տօնապետն եւ զծնաւդսն
 իւր, եւ զմեղաւոր զծողս զԾոհան եղկելի,
 սուտանուն խարերաս, եւ ոչ քահանայո, եւ
 զծնօրսն իմ զտէր Յովաննէս եւ զԱլէկին, եւ
 զպապն իմ զՄիքայէլ քահանայն, եւ զեղրա-
 քնն իմ զտէր Միքայէլն, եւ զԱմիրսէթ սար-
 կաւազն, եւ զբոյրն իմ զՀովսիփմէն, եւ

զայլ երախտաւորան մեր զկենդանին եւ ըզհանդուցեալսն, եւ Ած. որ առատն է ի տուրբա րարեաց, ձեզ եւ մեզ ողորմեացի յիւր միւսանդամ զայլուստն եւ նմա փառք յաւիտեանս, ամէն:

Կրկին անգամ յիշեցէք զմահտասի Տօնապետն, որ զՍր. Աւետարանս ստացաւ եւ եղ ի դուռն Սր. Ծնընդեան անջինջ յիշատակ

հողոյ իւրոյ եւ ծնողացն, հօրն Մայուն եւ մօրն Մարիամին, եւ եղբորն Սարուխանին, յիշեցէք եւ Ած. ողորմի ասացէք, եւ մի ոք իշխեսցէ հեռացուցանել զսա ի դրանէ Սր. Ծնընդեան, կամ ծախել կամ գրաւել, եւ թէ ոք յանդղնի պատիժս կրեսցէ, եւ ի Գրիստոսէ անմասն էլցէ, ամէն:

էջ 556-564. դատարկ:

1946

Ա.— ՆՈՐ ԿՏԱԿԱՐԱՆ.— 5

(Սկեւռացի Գեորգ Վրդ.ի օրինակէն)

Սկեւռայ

2ՄԹ = 1310

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Ծաւալ 25.5×16×7.5: էջք 814: Հանդամանք շատ լաւ. նորոգութիւն կրած: Մագաղաթ կոկեալ: Գրիչ եւ Ստացող՝ Յոհաննէս որդի Մինայի: Գրութիւն՝ խորագիրներ, սկզբնատողներ եւ զլիստաւները կարմիր, մնացեալը սեւ մեկանով, երկսիւն, 28 տող, Բոլորգիր վարժ: Համառօտագրութիւնք սովորական զրեթէ: Կարճրաներկ նրբալիծ լուսանցադարձ եւ երբեմն ինքնափայլ մանրանկար՝ հատուածներու սկիզբը, տեղեւոյ հանդերձ զլիսադարձով: Նկարք, Ս. Մատթէոս էջ 18, Ծնունդ Տեառն 19, թեւաւոր առիւծ 96, Ղուկաս 148, Յովհաննէս 227ա, Ս. Պօղոս 514բ: Կաշեկաղմ տախտակեայ դրոշմադարձ:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.—

էջ 1-3, դատարկ:

էջ 3.— Յւսեբի՝ Կարպիեմնոսի սիրելի եղբար ի Տէր ոգոյն:

Կանոնի տախտակներ, էջ 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, զլիսադարձեր ոչ սովորական:

էջ 14.— Սկիզբն գլխոց Մատթէոսի Աւետարանին:

էջ 19.— Աւետարան ըստ Մատթէոսի:

էջ 95.— Սկիզբն Գլխոց Աւետարանին որ ըստ Մարկոսին:

էջ 97.— Աւետարան ըստ Մարկոսի:

էջ 142բ.— Աւետարան ըստ Մարկոսի.

— Յարուցեալ Յս. առաւաւտուն...:

էջ 143բ.— Հմմտ. Թ. 1945, էջ 495:

Տարտամս յիմաստս սուրբ զրոց, որովք սնայ յարրուն տիոց, ահա կարաւտ սոցին համոց, զտայ զերեալ յաւտար հոգոց: Ուստի հարեալ սրտիս ի խոց, եւ տոչորմանս որ կայ յիս բոց, զայս սրկեմ կաթս անձրեւոց, ըզճեռահիւսս սուրբ զրոց: Միթէ դնացիք այսոց զևտոց, իմ զովացիք ծարաւս ոգւոց, եւ սփոփեսցի յիւրոց ցաւոց, որբեալ տաճար տեառն աթանոց: Այսու յուսով յերկս վաստակոց, կամ ի յոքունց մէջ ի հոգոց, զի արծարծեալ ճրագիս իմ բոց, մի խրթնացի յաւտար հոգմոց:

էջ 144.— Սկիզբն Գլխոց Աւետարանին որ ըստ Ղուկայ:

էջ 147, դատարկ:

էջ 149բ.— Աւետարան ըստ Ղուկայսու:

էջ 225.— Գլուխք ըստ Յովհաննէս Աւետարանին:

էջ 227բ.— Աւետարան ըստ Յովհաննէս:

էջ 284ա.— Իրք կնոջն շնացելոյ:

Յիշատակարամ Գրչի.— 1310

էջ 285ա.— Բամբ յիշատակի կատարմամ Սր. Աւետարանիս:

Փառք ամենասուրբ Երբորդութեանն յախտեանս յախտենից, ամէն:

Յայտարահական ծովուս բաղամզոր, ի մարմնական անճառ տարբերութեանց, իբր ի բարախտն Հոգմոց ալկոծեալս, եւ ողորմելի զերիս, եւ ամենայն մեղաց լիսպէս գործաւորս Յոհաննէս, որ յառաջին չարեաց մինչ ի վերջինսն՝ հանդերձ միջնացաւ, ոչ ինչ թողի զոր ոչ գործեցի, եւ անյուսալի զեզերանաւ կամ յայս ծովուս միջի, անմակոյժ եւ ստանց նստալի, ընդ յողով անդէպ Հոյս անկալ, եւ զիշխանն՝ ծառայ, եւ զգալախիլն՝ տիկին բանականին եղի, եւ ոչ այլ ինչ նկատեմ զիս, քան թէ տարալորեալ ի ստոյղն կենաց, եւ զոր ասեմս չէ սուտ, զի դեռ եւս զպակտն ասեմ:

Այլ սակայն Աստուծոյ ողորմութեանն ցնն ալնկալեալ, անձին երկաւք, կուրացեալս ի լուսոյ մարմնաւոր աչաց, սկսայ ըզսուրբ զայս աւետարեան կենաց, զԱւետարանս Տեառն յուսոյ եւ Աստուծոյ, զի թերեւս սփոփմն սովաւ: Այլ սովորականս վատթարն գործ՝ յերկարմարն բնութիւն առ իս զարժան, եւ ներումն որ աստ, եւ սաստն որ ի սրմանէ, ոչ ինչ աղգեն ի կարծր եւ յապառուն զերեւոյ միտոս, այլ կամ կոպակա կաշկանդեալ, եւ կարկամալ չարաչար, իբրեւ զուխտաւանդեալ Հիւանդն, եւ ոչ կարեմ Հայր յերկինս ի վեր թե եւ կամիմ, զի լուծեալ եւ քայքայեալ՝ անդաւր արար զիս բնութեանն թշնամին:

Եւ արդ թեպէտ եւ յայսպիսի մեծ վրտանկէս պաշարեալ եմ, եւ զերեւ եւ ծառայ լիեալ մեղաց, եւ տիրականս աղքատմար, ոչ բախեմ զԱստուծոյ ողորմութեանն դուռն թե բաց, բայց Ած. որ մարդասիրական իւր զթովրն անտես արար այժմ՝ զամենայն զայս ոճրագործութիւնս որ է յիս, ներեց՝ զի սկսայ, եւ իմամեց՝ զի կոտարեցի: Քանզի մեծ բաղձամար յցեալ էր սիրտ իմ, զի յայտմ աւերխանիս զոս ստանայի:

Եւ յայս խնդիր ոչ զուղնաբեայ ժամանակ իբր Հրով վառեալ, սորին սիրով որպէս ի տապակ ալբեցեալ միշտ մաչէի, եւ զի ոչ կատարէք՝ խոռովէի, եւ զեզերեալ տատա-

նէի: Եւ զի չէր իսկ վարկաբազի զոր կատարմանն յուսով մնայի: քանզի էր ուղղեալ դա՞ եւ Հարստացեցեալ ցանկաւք եւ նախադրութեամբք երջանկին եւ Հաւար դաւերդին ի խումբս յարունեաց մեծին Գէորգեայ, եւ ամենայն իրողութեամբ լի եւ պատարուն զարդարեալ, եւ վճիտ եւ սեռն բայիւք եւ բուռիւք եւ բաժանմամբք որպէս եւ տեսանիս: Իսկ եւ իմաստնոց միայն է յայտ, թե որպէս կամ զինչ կայ ամբարեալ մթերք բարեաց բանի եւ զծի, եւ ստողմամբ քերական արուեստի, զոր թե ոչ մանրամասնաբար ի սմա նայեցի, զսոց զսոս հանգոյն եւ քառակ սրբոց թարգմանչացն սարասի, եւ յալգտեմն յողով քան թէ սակաւ միտթարի:

Եւ այս իղձ, որ ի վազննուց որպէս ասացի խորովէր զիս սքանչելի տոյրմամբ, մոռանալ եւ անտես հառնել ինձ զյար վարս լստ Հոգւոյ, եւ զկուրութիւնս բստ մարմնոյ: Եւ թեպէտ խաբէր դառն կեղեքմամբ մոռաց անաչառն զիս դատ, սակայն Համարձակեցայ ի դրեմ՝ վերադոյն յուսոյն աղաղաւ: Եւ բարեբարն Ած. ամբողջակ կամուք ձեռն ետ ի կատարումն: Զի նորա կամելոյն եղեւ սկիզբն, եւ պահեցաք միջնացաւ ի խնամոցն, եւ հասաք զթոփն ի դրաւ:

Որ ունի ընդ ինքեան զպրակն դերունակ առաքելոցն զնդի, հանդերձ սիրեցեալ աշակերտին Յոհաննէս Յայտնութեամբն, եւ անաւթոյն ընտրութեան Սրբոյն Պաւղոսի Դիփան թրթովքն, որք են տիրականիս ի մեղ զդաստացուցիչ, եւ ի պայապատն Աստուծոյ սրդեղրութիւնն Հաւատով, յուսով, եւ սիրով, ամբարացուցիչ եւ պնդակազմ առաքնորդք, եւ երկնային կենացն քարոզք, եւ աստի անդ Հրաւիրակք եւ միտթարիչք, նաեւ ամենայն բարեաց աւանդիչք, եւ առ Ած. եւ աստուածայինն դուսկնդիրսն անիչք, եւ մարմնոյ եւ Հոգւոյ դարմանիչք, եւ վարթամացուցիչք, եւ դարձելոց ի մեղաց առ Տէր՝ յորդորելիք:

Վասնորոյ երկրպագելով լինիմ շնորհակալ, եւ զոհանամ զանեղրական բարեոյն Աստուծոյ զինձմոցն, որ արժանի արար զանուպոս եւ զերեւ չարեաւք լցեալս հասանել յայս բարձրագոյն խնդրոյ: Գոհացարուք եւ դուք սրտայորդոր մտաւք զԱստուծոյ, զի որպէս Հաւատամ դարձուցէ զիս եւ ի մեղաց ձե-

րոյ աղաւթիւք, եւ դերժուցէ ի սպառնալ-
հաց որդանցն եւ խաւարին եւ Հրոյն:

Եւ ես մեղաւորս յերեսս անկեալ աղա-
չեմ զժառանգաւորք եւ զհանդիպաւորս սր-
բոյ այս կտակացս, մեղաւորիս Յոհաննիս
թողութիւն յԱստուծոյ խնդրեցէք. նա եւ
մաւրն իմոյ Մինայի, քանզի ոչ թե վասն
մարմնական շահից զսա դրեցի, այլ վասն
յուսոյն որ առ Ած. զի յաղաւթից սրբոցդ
մխիթարեցայց. դասս ունիմ ինձ զանձ ան-
կողոպտու. աղաչեմ մի անտես առնէք զեղ-
կելիս, զի կարաւղ է Ած. ի ձեռն սուրբ ձեր
խնդրոցն ողորմել մեղաւորիս. եւ սխալանա-
ցըս ներեցէք, եւ սիրով խոնարհեալ ուղղե-
ցէք. զի որչափ էր ի մեզ կար՝ շանացաք. եւ
թե դուսնի սխալ՝ մեք ոչ իմացաք, բայց
դիտոցն կրկին մաղթեմ ուղղել:

Եւ աշխատաւորացն եւ երախտաւորա-
յրն ի սա՝ վարձս բարիս տացէ Ած. եւ որք
յիշէ՞ք զմեզ, Որդին Աստուծոյ եւ զձեզ յի-
շեսցէ եւ ողորմութեանցն իւր արժանի ա-
րացէ, Հանդերձ ամենայն Հաւատացելովք
ի Քս. Յս. ի Տէր մեր:

Գիտէ՞ք Լոյսարք, զի է սովորութիւն ո-
մանց, որ վերջին ժառանգաւորք զորոցն զա-
ռաքնոյն զանունն կու ջնջին եւ գիրեան-
ցն կու դրեն, եւ չար է սովորութիւնս այս.
աղաչեմ մի պորձել զչարդ զայդ մեծ. ապա
թէ արժան է դրելոյ, դրեսցէ զիւր անունն
յայլում տեղւոյ, եւ զառաքնոյն մի ջնջեսցէ
առիւն կամ գիր. եւ որ ոք յայս յանդգնի եւ
ջնջէ, ինքն ջնջի ի կենաց դրոյն ո ոք եւ իցէ,
եթե մեծ ոք եւ կամ փոքր:

Եւ մխիթարիչ Հոգին Ած. Հարբ եւ
Միածին Բանին տայ մեզ դարձ ի մեղաց
յայտ՝ աշխարհի, եւ մասն բարեաց ի Հան-
դերձեալն. եւ որք ընթեռնուն զսա՝ բանս
զմիտս եւ մխիթարէ յուսով անսպառ բարեա-
ցն, եւ ատել տա զոր երեւեսս, եւ միայն
սիրել եւ վասն ապառնի պատկացն վաստա-
կել, եւ նմին ակն ունել ի Քս. Յս. ի Տէր
մեր, որ է աւրհնեալ յաւիտեանս, ամէն:

Գրեցաւ ՉԹԹ, ի նոյեմբեր Ա, յանա-
պատս Սկեւոյ, մերձ ի Համրուն զդեակ:

Զատուածասէր եւ զբարեպաշտ իշխա-
նաց իշխանն զաէրն Կաւովկասոյ, ԳՊՐ. Աւ-
շին յիշեցէք, ով սուրբ ընթերցողք, եւ մե-

ղաց թողութիւն խնդրեցէք նմա ի Գրիստո-
սէ, եւ ծնողաց իւրոց, եւ Տէր ձեզ ողորմես-
ցի ի զաւտեանն իւրում, ամէն, ամէն:

Էջ 289ա.— Այս իմէ է ի գիրսս:

Էջ 289բ.— Յառաջաբան գրաց Գործոց
առ[աքնաց].— Որք միանգամ...:

Էջ 301ա.— Գործք Առաքելոց, Ղուկայ
Աւետարանի:

Մամր յիշատակագրութիւն Գրչի.—

1310

Էջ 384ա, ստորոտը.— Զմեղաւորս Յո-
հաննիս եւ զմայրն իմ զՄինա, յիշեցէք ի մե-
ղաց թողութիւն, ատուածասէր ընթեր-
ցաւորք, եւ մի մեղադրէք, զի յաչաց լուսոյ
նուազեալ եմ: ՉԹԹ:

Էջ 384բ.— Յառաջաբան Եւրապացւոց
Թղթոցմ Կաթողիկեայց.— ի փոքունս փո-
քումբք...:

Էջ 388ա.— Թուրք Սրբոյ Առաքելոյն
Յակովբայ կաթողիկէ:

Էջ 415ա.— Նախադրութիւն Առաքին
Թղթոյն Յոհաննոյ.— Քանզի եւ Յոհաննէս
որ զԱւետարանն զրեաց՝ նա եւ զայս ատաբէ
թուրթ...:

Էջ 431ա.— Թուրք Յուդայի Առաքելոյ
կաթողիկէ:

Էջ 433բ.— Ազերս Եւրպի:

Էջ 435ա.— Յայտնութիւն Սրբոյն Յով-
հաննոյ Առաքելոյ եւ Աստուածաբան Ան-
տարանի.— Յայտնութիւն Յի. Քի. ի ձեռն
որոյ ետ Ած. ցուցանել ծառայից իւրոց որ
յինելոց է վաղվադակի...:

Էջ 475ա.— Այս Յայտնութիւն Աստուա-
ծաբան Աւետարանչիւն Յովհաննոյ, սրբոց
Հարցն մերոց վարդապետութեամբ պատու-
եալ ի պէտս վկայութեանց...:

Յիշատակագրութիւն Գրչի.—

Էջ 476բ, վարբ.— Պատուեալք յԱստու-
ծոյ եւ ի Քս. եղբարք սուրբք, որք յինչեւի-
ցէ պատուառս Հանդիպիւք սուրբ այս զորոցս,
զմեղաւորս Յոհաննէս, որ շատ աշխատու-
թեամբ եւ կուրացեալ աշաւք ստացալ զոս,
յիշեցէք առ ողորմածն Ած., նա եւ զմայրն
իմ զՄինա, եւ սրտի մտաւք թողութիւն խնդ-

բեցէ՛ք, *եւ անուն կամ գիր մի քերէ՛ք, եւ Տէր
զձերն թողցէ՛, ամէն։*

Ստորին լուսանցքին. — *Աւարտաւ ի մարտ
է, եւ՝ յաջորդ էջի ստորին լուսանցքին.
«Սկիզբնս յապրիլ ի Զ»։*

Էջ 477ա. — Յառաջաբան Պաղատի Ա.
նախելոյ Ոսկանկարգեալ ի զլուս Գրացս. —
Ընդ ուսումնասէր...

Էջ 510բ. — Նախադրութիւն առ Հռով-
մայեցիս Թղթոյն. — *Զայս առաքեաց ի Կո-
րնթոսէ...*

Էջ 516ա. — Առ Հռովմայեցիս Թուղթ. —
Պաղատ ծառայ Բի. Յի. ...

Մամբ յիշատակագրութիւն Գրչի. —

Էջ 582բ. ստորոտը. — *Զմեղաւորս Յո-
ւանէս, երկաւք անձին աշխատաւոյ, եւ կու-
րացեալ աշաւք զսա գրաւոյ, եւ սովաւ զիղձ
սրտիս սուաւոյ, եւ զմայրն իմ Մինա, յի-
շեցէ՛ք ի Տէր Յս. եւ դուք յիշեալիք տէրամբ,
ամէն։*

Էջ 583ա. — Նախադրութիւն առ Կորն-
թացիս Նրկարդ Թղթոյն. — *Զայս թուղթ
առաքեաց ի Մակեդոնիոյ...*

Էջ 706ա. — Նախադրութիւն Պաղատի Ա.
նախելոյ ի Հռովմ։

Էջ 706ա. — Թուղթ Կորնթացոցն առ
Ար. Առաքելայն Պաղատ։

Մամբ յիշատակագրութիւն Գրչի. —

Էջ 710բ. վարբ. — *Զմեղաւորս Յոհան-
նէս, որ պակասեալս եմ ի լուսոյ աշացս, եւ
երկաւք անձին զրեցի զսա, յիշեցէ՛ք ի մեղաց
թողութիւն, եւ Տէր Յս. Գս. զձեր սխալան-
սին թողցէ՛, եւ որոց ամէն սսնն։*

Դրեցաւ յանրարի ժամանակ, յաւրինա-
կէ սուրբ վարդապետին Գէորգեայ, Զժառան-
ցաւոյդ աղաչեմ խնամաւք վաստակել ի սը-
մա, զի ծանր տառապանաւք զրեցի զսա. եւ
որ խնայէ՛ ինքն խնամի յԱստուծոյ, Ամէն։

Բ. — Ժ Ա Մ Ա Գ Ի Բ. — 13

(Մամանկի)

Էջ 711ա. — Գարագ գիշերային ժամուն

պաշտաման, զկնի Տէր եթէ շրթանցմ. —
Զարթուցեալքս առնենքեան...

Էջ 716բ. — Գարագ Զկնի Հաղթինն։

Էջ 722բ. — Գարագ Արեւազային։

Էջ 725ա. — Նրբորդ ժամ. — Ազաւթիցն
Գարագ։

Էջ 731բ. — Արեւմութիւն ճրագաց երե-
կոյին ժամ։

Էջ 734բ. — Հանգստեան ժամ։ Սաղ. ի
կարդալ. — *Շնորհա մեզ Տէր...*

Էջ 736բ. — Ազաւթ. — *Շնորհատու
բարեաց...*

— Ազ. — Տէր Ած. մեր զու պահաւ ըզ-
մեզ խաղաղութեամբ ի զիշերես յայսմիկ...
Հմտ. Ժամամագիրք, Երուսաղէմ, 1915,
էջ 590, «խաղաղական ժամուն» եւ 630
«Հանգստեան ժամուն»։

Գ. — ՊԱՏԱՐԱԳԱՄԱՏՈՑԸ — 24

Էջ 737ա. — Արեւմ Արկանելոյ սպաս
Եկեղեցւոյ. — *Յարժամ կամիցի քահանայն
...*

Էջ 743բ. — Պատարագամատոյց զոր ա-
րարեալ է Սրբոյն Աթանասի Ազեմամդրու
Հայրապետին. — Տէր Ած. *զաւրութեանց...*

Էջ 748ա. — Եւ ապա ի ձախակողմ սե-
ղանոյն^(*). — Գոհութիւն եւ փառաբանու-
թիւն մատուցուք...

(*) Ստորին լուսանցքին, մանր բոլոր-
դիր, տարբեր թանաքով. — «Գարողէ ի թիւ,
ձեւով աղաւթից, զոր մի՛ ոք մտացածին
կարծելով շորթեացէ՛, զի ի մեծէն Խաւար-
վու է ասացեալ զառաջնոց աւրինակացն»։

Յիշատակագրութիւն Գրչի. —

Էջ 754ա. — Ով սուրբ եղաբա՛ր, որ պա-
տահէ՛ք սուրբ այս մատ[ե]նիս, զիտացէ՛ք զի
յերջանիկ վարդ. Գեորգեա ձեռամբ գրելոցն
փոխեցի զսա ոչ աւելի եւ ոչ պակաս։ Յոր-
ժամ տեսանէ՛ք շրջեալ կամ փոխեալ ինչ բան,
մի՛ կարծէ՛ք թեւ եւ կամ անձնահաճութիւ-
նըս. զի նա ի մեծէն Խոսրովայ աւրինակէն
այսպէս կարգեաց զսա։ Եւ յաւգորին զմեղա-
ւոր գրողս Յոհանէս Երեմեայի թողութիւն
անեցր եւ անծայր իմ մեղացն, եւ Տէր Յս.
Գս. զձերն թողու, ամէն։

Իջ 754ա.— Վարդամայ սք. վրդ. աւացեալ.— Հայր մեր որ յերկինսդ ես— Յէսու եղականացս զոր արար Ած. իստան եւ անպիտան ինչ ոչ գոյ...:

Դ.— ՏՕՂԱՅՈՅՑ (Կանոնագրով)
(Գեորգ Վրդ. Սկեւտացի)

Իջ 763բ.— Տաւմ Տէրմանկամ Լոռու ամսաւ որք կամ յընթերցումն.— Յունուար 2 Մենուդ եւ Յայտնութիւն Տեառն...:
— Տաւմացոյց Հայոց ամսաւ որ ի մարտիրոզոցն.— Նաւասարդ Ա. Յովհաննու Մկրտչին...:

Իջ 764բ.— Յառաքելակամ Կանոնացն Երրորդ Գլուխն:

Իջ 765ա.— Սեբեքիանոսի ի Հուկայ Աւետարանին Մեկնութենէն, ի Սկեւայիմ մեծ Կանոնաց Գիրքն ի ՌՅԻԿ Գլուխն.— Թէ ոչ առականութեւ արդարութիւն մեր...:

Իջ 766ա.— Տաւմացոյց Լոռու ամսաւ — Յունուար. Վարդ մեծին Բարսղի...:

Իջ 776ա.— Ի Տէր Ներսիսի Սկեւտայիմ մեծ կանոնքն ի ՌՅԻԶ գլուխն, Սրբոյն Դիմնէսիսի բամ յապագս Աստուածածնին.— Զի արժանացաւ զԱծ. Բանն Հաւր, յառաջ քան զժամանակս ծնեալն, եւ ժամանակաւ ծնեալ...:

Իջ 778ա.— Ի մոյն Կանոնացն ՌՅԻԶ գլուխն, ի տէր Ներսիսի Սկեւտայցոյն գլուխն է: Մամուելի.— Ի ձեռն Կոստանդիանոսի մեծի Հաստատեցաւ տաւնախմբութիւն Սրբոյ Խաչին...:

Իջ 781ա.— Յովհաննու Երուսաղէմի Հայրապետի.— Կանոնք եւ սահմանք զոր ընդունին եկեղեցի, ի տաւն Մենդեանն եւ Յայտնութեան Տեառն մերոյն եւ Փրկչին Յի. Գի. ...: Հիպոլիտոսս, Նեքտարէոս Լոռուայ եպիսկոպոս, Մելիտոն ի Թուրքիոյ որ առ Տրբիլսիս, զնոյն սահմանն, վասն այսր իրի, ոչ աւելի ոչ պակաս: Էւ կան լուսնքն ի տէր Ներսիսի Սկեւտայի կանոնքն, ի ՌՅԺՂ զբլուխն, ուստի եւ զայս զրեցի:

Իջ 783ա.— Դեկտեմբեր Ա. Վարդ Պաւլոսի՝ առաջին միայնակեցի Թերապեւոյ...:

Յիշատակարան եւ բացատրեալն Գեորգ Վարդապետի.— 1300

Իջ 784ա.— Բազմամեղս Գևորգ, մաւնալ ժամանակի ծնունդ, Զնթ թուականին զրեցի զՏաւմացոյցս կանոնական զխովքս, որ սահմանն զտաւն Մենդեանն եւ զՅայտնութեան Տեառն յորում աւուր եւ դիպեցողի տաւնել, եւ ըստ նմին եւ զքառասնաւուրն նորին: Իսկ զյիշատակս սրբոցն՝ զՆորբարութուն ի հինգարաթի անցուցանել, եւ զորբարթսն ի չարաթ. զհերկայ աւուրն ոչ իսկ փանել. այլ՝ եւ զանցեալ աւուրն ընդ նմին տաւնել. եւ զքառասնորդաց պահոցն՝ զհինգ աւուրց տաւնն՝ ի չարաթ եւ ի կիրակի տաւնել:

Դիտեմ զի զոն եւ այլ կանոնական Հրամանք՝ որ յաւր կատարմանն Հրամայեն զյիշատակ սրբոցն Այլ քանզի ոմանք ի պատճառս տաւնիցն՝ զտիրաւանդ եւ զառաքելադիր կանոնս պահոցն լուծանելին, զոր եւ ի միւր աւուրն՝ յայտնի եւ Համարձակ տեսալ լուծեալ, ստուգեալ զիտացաք՝ Թէ վասն այսր պատճառի Հարկեցան Հարքն Սուրբք, յաւուրս յայսցանէ՝ յառաջիկայսն փոխել զսրբոց տաւնս:

Վարդապետ այսր Հնարից ունելով զԱստուած, որ ի պատճառս Հրամանի ունելոյն ի ծառոց զբախտին՝ եւ յաւելորդին եւս յարձակեալ զյանցնորն մարդ՝ արուսթս Հնոսոյց ի ծառոյն կենաց, զի մի եւ նովաւ եւս չարապոյն զայթաղեցողի. եւս եւ զլուսն ուստիոյն զրեղ մահուամբ զբաւախի մարդ՝ Թեպէտ եւ յայսպէս կարաւ ի պահել զնա ուղին ինչդոսի, սակայն այլ ուղի Հնորեցաւ զանմահանալ նորին՝ Աստուծոյ մարդանալով եւ մեռանելով:

Այսպէս եւ Հարքն Սուրբք, վասն վերացեալ լուծմանն, զտաւնս վկայիցն ի պահոցն աւուրց՝ յարձակ աւուրսն փոխեցին, ոչ Հնոր, այլ միով աւուրք եւ յաւուր Հացոն՝ Հնորեք եւ ի խոնարհ: Զի զաւուրս պահոցն՝ սոյոյ եւ տրտմութեան Հոգացուք, խոկալով, զի ի Հնորեք քաջութեան սրբոցն՝ մեղկութեամբ վերջացեալս՝ մանաւանդ ոչ լուսն փոխել զյոն յաւուրս յայտնի, զհին եւ զնոր մեղուցեալս եւ արտառուաք քաւեալս՝ աւերնակս զղջման յիշել, զԿալիթ, զՄանանդ, զԿոռնիկոսն, զԿառաւորն, զանառակն, եւ զաւագակն. զի եւ ի մերն Թախծել սգով, տաւն ուրախութեան

լիցի սրբոց և Հրեշտակաց, և այնպէս սղո-
ւրն քաւեալք՝ եկեսցուք ի տաւնելն:

Զատյնս եւ ի Հնումն Աժ. կամեցաւ առ Մովսիսին, զի որոց վասն անսուրբ գորոյ յողի մարդոյ՝ ոչ կարելին առնել զդատիկն յառաջնում ամսնանն, Հրամայեաց զի զդու- յացելալք եւ սրբեալք արասցն յերկրորդն:

Նա եւ ի սմին իսկ Տաւնացոցի, վասն սլատճառի իրիւք՝ սրբոց զմանց յիշատակքն ի կատարմանն աւրէ՝ յայլ աւուրս փոխեցան :

Ի Հին Տաւնացոյցն՝ խառնեալ է՝ զհո-
ռոմ եւ զհայ ամսացն տաւնն, եւ զգոյեղի է-
այլ ասո՞՞ վասն յատուկ լինելոյ զանցնելա-
ւորն, ուրոյն ուրոյն եղի՝ եւ վասն այսր հար-
կի՝ եւ զխառնախորանս ամսացդ առնթիւ,
զի զխառնուրդս տաւնիցն ամսոյլէն ծան-
կայց, եւս եւ վասն այլ պիտոյից որ ի դոռնն
լրի՝ որ կամ լից՞ կայցի, եւ որ ոչ՞ խառնեա-
լոն կաղմ է :

Էջ 786-799, տոմարական աղիւսակներ:

Էջ 800ա.— Անտեիակի Շիրակացույ Սահրս Խորանացս.— Խորանմս միաւորեալ՝ ունին յիմֆեանս ուր ազգաց գորբամութիւն աւարց ամառն, եւ ցնամբաւ գարազիւտին դէմն, եւ գորչափութիւն լուսնի, եւ զծաւաց տուրջեան եւ զիշերոյ, եւ զաւարս միայ միայ ամառ երկդիւիի։

Շարի գլուխացն, զհռոմոցն, և զասո-
րոցն ի մի. զեբրայեցոց, զարաբացոց, և
զմահաբանացոցն ի մի. զեգիպտացոց, զե-
թովպացոց, զպարսեացոց, զիթառացոց,
կաղաղովկեցոց, վրաց, և զաղուամնիցն ի
մի. իսկ Հայտում՝ ամենայնի առանձին գե-
ղով:

Յառաջին շաբաթն՝ կաղամդ ասել, եւ
մեկսն գնահատիմ յորսն գուցանիլ:

Դարձեալ ասէ յառաջնում շարին, յառաջ քան զչարսն մոռին, որ լինի մոռին աստի Բ: Վասնզի յառաջն ասելով՝ ստորադաս առնէ գննմանն եւ գիշտան, եւ գնէն եւ գրենն բառմայ ի միշոյ, զի գրենին տեղի՝ յառաջն լմաւ. ապա քեռ ոչ՝ ելանէ Թիւն քան զչտի աստի, եթէ ոչ դնէ զպորտաւնն փախտմանէ բեռնին, ամսարթ լինի վերծառելի գնոյն բառնակին:

Որպես ի բուրբիլ երից ժամուցն՝ ի
չորս ամն մրհանց ասի, նշյալն անցեալն

հիմզ արք յամսոյն՝ մոռնա ստի ըստ դադ-
մաւոյ յեզուի: Քամնքի յադիւ եւ յաւելուա-
նով ըստ ժամանակի ժամանակի քաղերեցին
հռոմէ գլխի ամսոց եւ գտարեաց, եւ ոչ բը-
նաբար յուսթեամբ ունին:

Դարձեալ՝ դնելով ի վերայ մոմին ութ թիւ, իդոս աւագինն, որ է մորին ամսոյ ԺԳ:

Դարձեալ բաւում ետրկամէ գեհտագայ
ամսոյն՝ եւ ասէ. յառաջ քամ զհեմեւտասն
ամսամսոին այս Ոիշ ամսոյ, որ լինի Ոռորհմ
ամսոյ ԺԳ:

Զմի շարք՝ կախելով դու, եւ գմեսմ
անհեղամբ. գմիմ քակ, եւ գերկորդդ շինե
Յառաջիմ շարի՞մ. փոխմակ ելիմ եւ քննի՞մ
գլառացիմ դնի, գի ալմպէս եղանում շարքիմ,
եւ գալքի՞մ հնքաղաքի տուն, եւ գմոնում դնի
լայքիմ տեղուց :

Նոյն զազափարաւ ցուցանէ եւ զիդոսն՝
նոյնպէս՝ եւ զպրատոմն, փախանակ ընկն
Յառաջ քան զժի՛ կազմողին ապառնայն տալ.
սոյ: Նոյն զազափարաւ զանազանեալ տար.
քերին բոլորակ քոմէկնին:

— Զանուանեալ աղղացն դամխոս աստ
ոչ եղաք Վասն փոքրկութեանս :

— Մորեն դրաւդս Յոհանէս՝ որ կուրացեալս եմ ի լուռոյ, աղաչեմ պապատելոյդ զի յազատեն, եւ եւ ի տեսանեն, Թողութիւն յլատուծոյ խնդրել մեզաց իմոց, եւ Տէր զմերն Թողցէ, ամէն:

Էջ 801ա.— Սուղ ինչ բան յՈսկիկիդէ
Վարդաբայ— Եղեկիէլի տեսիւն, որ տեսաւ
նէր յաշխարհին Քաղղէացացոց, իաշածն
կառք... .. Եւ Հանդարտ եւ լայնակու
տանի դոճ Աւետարանին...

Դիտւում են ՀՀ սոցիալական ունի լայնակութեամբ զարգացող, առողջապահությանը ներդրող, զբաղվող Մեկնությունները:

էջ 803ա. — Նորիմ. — Լեզուքն, ո՞րպէ՛ս
բաժանեցան աշտարակայինութեամբն Դ Պա-
տարիքումի. — Յառաջ՝ կորեաւ, եւ ի վայր-
անկաւ. լեզուքն զոր ունէին, եւ ամէն որպէ՛ս
անբան եղեալ, առանձնացան իւրեանց աղ-
կաւն. եւ ապա սկսան խառսել ամէն ազդ ո-
ռանձինն. եւ այն էին քանանիւք, զի ու-
խառնակ եւ չփութ ըստ դպրականի խառանին
այլ՝ խրեանք՝ շինողքն, եւ իւրեանց ճոր-

տերն, եւ այն ազգն որ յաշարհն իւրեանց էին, ամէնէն՝ առանձինն յատուկ առին խաւսըս, եւ զմիմեանց՝ չկարեին լսել ազգերն։ Ասեն թէ ոմն իշխան՝ ի տանէն Սեմայ, Երեւանուն, չմիաբանեաց ընդ նոսա, եւ չէր անդ, առ նա մնաց լեզուն Արամայ, եւ ի նըմանէ են կոչեցեալ՝ Երբայեցիք...։

Էջ 810ա.— Նարին.— Երդանան՝ ի՞նչ է։ Երկու աղն է՝ յերկուց լեւանց՝ Սանիրայ եւ Հերմոնի. միոյն անուն՝ Իար, և միւսոյն՝ Դան, զոր Երբայեցիք Իարդան կոչեն զանուն ականցն, և ըստ մերումս Երդանան, թարգմանի էջք, զիջումն հոգւոյն նշանակեալ...։ ...եւ ի պտղոյ ցորենոյ՝ գինւոյ, ձիթոյ, յցեր զնոսա։ Յիշեալ զմեղաւորս։

Էջ 811-814, տարբեր նոր մագաղաթ։
Յետնագոյն յիշատակագրութիւն.—

1675

Էջ 811, նոտարագիր.— Գիրքս այս պատուական՝ Սր. Աւետարանն աստուածային եւ այլոց սրբոց առաքելականաց Նորոց Կտակարանաց, զրեալ ումեմն ոգէսիրի եւ աստուածասիրի յոյժ աշխատութեամբ ի ստոյգ եւ յընտիր անստղիւտ օրինակաց, եւ ըստ ժամանակաց բերմանց եղեալ լինի սա յիշատակ ի մայրաքաղաքն Կոստանդինուպոլիս կառուցեալ Սր. Նիկողայոս եկեղեցին։

Եւ ի թուականին Հայոց ՌՃԼ յիննբորոգ ամին, ի լինիլ աստուածաստու բարկութեան մեծի հրայրեացին, որ դրեթէ երիւք մասն մեծի քաղաքին տոչորեցաւ, ընդ որս եւ երկու եկեղեցիքս յանուն Սրբոյ Սարգիսի եւ Սրբոյն Նիկողայոսի կազմեալք՝ հըրդեհեցան. զոր թէպէտ յետոյ շինեցան, բայց ի դառնութենէ հրամանի տաճկացն արքայի իսպառ եւ արժատաքի քակեցան։

Վասնորոյ եւ իշխանք եւ ժողովուրդք նորին, զկահս եւ զրսպաս, եւ զյիշատակս

սրբոց եկեղեցեացն, զոմանս վաճառեալ եւ տուն ի պարտոս սրբոց եկեղեցեացն քակելոց, եւ զոմանս շնորհեցին այլոց եկեղեցեացն չէն մնացելոց, եւ կամ Սրբոյ Երուսաղէմի, եւ կամ այլոց վանօրէից որոց եւ կամեցան։

Նոյնպէս եւ զայս աստուածաշունչ Նոր Կտակարանս, սկսեալ ի Սր. Աւետարանէն մինչեւ ցհուակ վերջինսն՝ Աղօթամատուցիւք եւ Տօնացուցիւք առանձին հատոր, շնորհեցին յիշատակ ի ձեռն Սուքիաս անուն բանասիրի՝ աշակերտի տեառն Եղիազարու Կաթողիկոսի Սրբոյ Երուսաղէմի, որ եւ նա իսկ կրկին կաղմեալ եւ նորոգեալ զսա, եւ զկնի հնդէտասան ամի վայելման իւրոյ, իրբիւ եւ հաս թուականս Հայոց ի հալար ձ եւ ԻՊ տարին, եդ զսա յիշատակ ի Սր. Երուսաղէմ, ի դուռն Սր. Յակոբայ Վանացս, եւ Աթոռիս Հայոց։

Եւ ընդ ամին պրնկեր սորին զՀին Կտակարանքն, սկսեալ ի Սաղմոսացն Դաւթի մինչեւ ի Սր. յԱւետարանն, տարով մի յառաջ եղեալ էր յիշատակ ի Սր. Աթոռս։

Իայց մի ոք իշխեսցէ դողութեամբ եւ նննդութեամբ դժբողական մտօք հեռացուցանել զսայ ի դրանէ Սր. Երուսաղէմի, զի մի ընդ գողոց եւ դժբողացն կրեսցէ դժատապարտութիւնն. այլ խնամակալութեամբ յանձնածօղք եւ աշխատասիրարար ընթերցողքն միով հայր մեղայիւ եւ Տէր ողորմեալիւ յիշելով զմեզ՝ ընկալցին ըստ հաւատոյ իւրեանց զշնորհս եւ զինդրուածս ի շնորհաձիր Տեառնէն, ամէն։

Ներքեւր սեւադրոյժ հաւկթածե կնիք «Սուքիաս Վարդապետ» արձանադրութեամբ։

Էջ 812-814, դատարկ։

Մատթ.— Վերոյիշեալ մասնակի Հին Կտակարանս այժմ կը գտնուի 1936 թիւին ներքեւ։

1947

ԱԻԵՏԱՐԱՆ.— 37

Տիգրանակերտ - Համիր

ՌՃԹ = 1660

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Մաւալ 25.5×19×6.5: էջ 666: Հան-
պամանք լաւ, բայց լուսանցքները ոչ զերծ
ցեցերու հպումէն եւ աւերածութենէն:
Թուղթ ղեղնորակ, Գրեյ՝ Յովհաննէս Սար-
կաւազ, Գրութիւն՝ սկզբնատողերը եւ սկզբ-
նատառերը կարմիր, մնացեալը սեւ մելա-
նով, երկսիւն, 21 սող: Բոլորդիր կանոնա-
ւոր: Համառօտադրութիւնք սովորական:
Մաղկոյ եւ Կպմոյ ինչպէստեղ Գրեյ, որդի
Գասպարի: Գունաւոր դարձադիր եւ լուսան-
ցազարդ հատուածներու սկիզբը: Ունեւիայլ
խորանազարդ իւր սալօք, էջ 29, 211, 327,
509: Նկարք, Մատթէոս էջ 28, Մարկոս 210,
Ղուկաս 326, Յովհաննէս եւ Պրոխորոս 508:
Կաշիկալով տախտակեայ դրոշմազարդ: ԲՍ-
տացող՝ Ասատիւան, որդի Աստուածատուրի:

ԲՈՎԱՆԴԱՆՈՒԹԻՒՆ.—

էջ 1-9, դատարկ:

էջ 10-11.— Թուղթ Եւսեբիոսի առ Կա-
պիւսոս, հանդերձ մանրանկարներով:

Խորանազարդք բաւական ներութեամբ,
էջ 12-19:

էջ 20-27, դատարկ:

էջ 29.— Գիրք ծննդեան Յի. Բի. ...:

էջ 209, դատարկ:

էջ 211.— Սկիզբն աւետարանի Յի. Բի.

...:

էջ 318.— Յարուցեալ Յս. առաւա-
տուն...:

էջ 321-325, դատարկ:

էջ 327.— Քանդի բազումք յաւթաբնցին

...:

էջ 505ր - 507, դատարկ:

էջ 509.— Ի սկզբանէ էր Բանն...:

էջ 647ա.— Գնացին իւրեքանչիւր ոք ի
տեղի իւր...:

Յիշատակարան Մաղկոյի.— 1660

էջ 651ա.— Յիշատակարան Սուրբ Աւե-
տարամիւ.— Փառք անըսկդրանն...:

Իսկ զյորից Աւետարանչացս խորհուր-
դըն...:

Յորոց եւ ի քրիստոնէից Լրամոցն ի
հայկաղեան տոճմէն եւ ի Լուսաւորչի շառա-
ւելէն, ի Միջագետաց սահմանէն, ի մայ-
րաքաղաքէն Համթայ, քրիստոնեա ոմն Ա-
սատիւան անուն, ցանկացաւ սուրբ մատե-
նիս, որ եւ ետ գրել զՍբ. Աւետարանս Յո-
հաննէս ուժմեմ սարկաւազի, յիշատակ իւրն
եւ ծնողաց իւրոց՝ Հաւրն Աստուածատու-
րին, եւ մաւրն Պալախին, եւ կենակցուն
Շահպակուն, եւ որդւոցն Կարապետին, Յով-
հաննիսին, եւ Յունանին, եւ ամ. արեանառու
մերձաւորացն, եւ եղ զսա անջինջ յիշատակ
ի տեառնակոխ քաղաքն Երուսաղէմ, ի դուռն
Սրբոյն Յակոբայ, զի մի ոք յանդղենացի Հա-
նել զօտ ի դրանէ Սրբոյն Յակոբայ, ծախե-
լով կամ գրաւելով եւ կամ այլ ինչ իրօք, եթէ
ոք իշխեսցէ՝ տացէ պատասխանի յաւուրն
անապառ ատենին:

Արդ աղանձք զհանդիպողք սուրբ մա-
տենիս կարդալով կամ աւրինակելով եւ կամ
տեսանելով, լի բեքանով Ած. ողորմի ասա-
ցէք մղցի Ասատիւանին, եւ ծնաւդաց նորին՝
հօրն Աստուածատուրին եւ մօրն Պալախին,
եւ կողակցուն Շահպակուն, եւ որդւոց Կա-
րապետին, Ուսանիսին, եւ Յունանին, եւ ամ.
արեան մերձաւորացն արժանացելոցն, ա-
մէն:

Արդ ծաղկեցաւ եւ կազմեցաւ Սբ. Աւե-
տարանս ձեռամբ սուտ ու փուտ ինչպէստեղ
զբիւր, ի մայրաքաղաքն Տիգրանակերտ, որ
այժմ ասի Համթի, ի դուռն Սբ. Կիրակոսի
եւ մօր նորա Ուղիտայի, եւ Սբ. Սարգսի Զօ-
րավարին եւ որդւոյն նորա Մարտիրոսին, ի
յառաջնորդութեան Տէր Ռնոփրիոս բարու-
նապետին եւ աստուածաբան վարդապետին,
եւ ի հայրապետութեան Սբ. Էջմիածնայ

տէր Յակոբ խարազնադղեստ և և առաքինի
արքայանհալ կաթողիկոսի, ի թուարերութեան
հայկազեան տոմարիս ՌՃԹ, ի թաղաւորու-
թեանն տաճկաց սուլթան Մահմադտին, ի
դատն և ի նեղ ժամանակիս, զի կարի յոյժ
նեղութեան միջի են ազդքն քրիստոնէից ի
ձեռն հարկապահանջութեան, զոր Տէր Ած.
փրկեալ ազատեցէ, ամէն:

Արդ ես մեղաւոր իշաչատուր դիւշ, արտասուաթոր դիմօք և կողկողադին պա-

ղատանօք աղաչեմ զդասս սրբազան վարդա-
պետացդ, և զերամս մեղսաքաւիչ քահանա-
յիցն, Ած. ողորմի ասասջիք ինձ և ծնաւ-
դաց իմոց՝ Հօրս Քասպարին և մօրս Շնահա-
ւորին, և կենակցուս, և զստերս Աննային,
և այլ որդւոցս և զստերացս առ Ած. փո-
րեցելոցն, և ամ. արեան մերձաւորացս, և
Ած. ձեզ ողորմեսցի ի միւստեղամ զալստ-
եանն իւրոյ, ամէն: Հայր մեր որ յերկինս: ։
Էջ 657-666. դատարկ:

62. — Խարազնադղի Յովհաննու

Թ. 1947, էջ 509

1948

ԱՒԵՏԱՐԱՆ.— 38

Աւագ վանք

ՊԵՍ = 1432

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Մաւալ 27×18×5: Թեթք 222: Հանգա-
մանք լաւ. նորոգութիւն կրած: Թուղթ կոկ-
եալ: Գրիչ՝ Մարգարէ Աքեղայ, աշակերտ
Արիստակէս րարոնապետի (+ 1442): Գը-
րութիւն՝ սկզբնատողերը եւ սկզբնատառերը
կարմիր, մնացեալը սեւ մելանով, երկսիւն,
23 տող: Բոլորգիր կանոնաւոր: Համառօտա-
յրութիւնը սովորական զրեթէ: Կարմրաներկ
յարդապիւր եւ լուսանցադարձ հատուածներու
սկիզբը: Գունաւոր խորանադարձ իւր սառօք,
թղ. 9ա, 69ա, 107ա, 169ա: Բազմազոյն նը-
կարք, Մատթէոս թղ. 8ր, Մարկոս 68ր, Ղու-
կաս 106ր, Յովհաննէս եւ Պրոխորոն 168ր:
Կաշկկալմ տախտակեայ թաւապատ հին-
ցած: Պաշտօնական մաղսղաթեայ վերջը մէկ
թերթ, մասն երկաթապիւր Աւետարանի: ԸՍ-
տացող՝ Պօղոս Քահանայ:

ԲՈՎԱՆԴԱՅՈՒԹԻՒՆ.—

Թղ. 1ա.— Գլուխք ըստ Մատթէոսի Ա-
ւետարանին:

Թղ. 2բ.— Սկիզբն գլխոց Աւետարանին
որ ըստ Մարկոսի:

Թղ. 3բ.— Գլուխք ըստ Յովհաննէսի Աւե-
տարանին:

Թղ. 5բ.— Սկիզբն գլխոց որ ըստ Ղու-
կայ Աւետարանին:

Թղ. 6ա, տարբեր դրոշմեամբ.— Այս
է բժշկութեան Աւետարաններն:

Թղ. 6բ— 8ա, դատարկ:

Թղ. 9ա1.— Գիրք Յննդեան Յի. Քի.

....

Թղ. 68ա, դատարկ:

Թղ. 69ա1.— Սկիզբն աւետարանի Յի.
Քի.

Թղ. 105ա2.— Յարուցեալ Յս. առաւա-
տուն....

Թղ. 106ա, դատարկ:

Թղ. 107ա1.— Քանդի բազումք յաւժա-

րեցին...:

Թղ. 167ա - 168ա, դատարկ:

Թղ. 169ա1.— Ի սկզբանէ էր Բանն...:

Թղ. 221բ - 222բ, դատարկ:

Յիշատակարամբ.—

Ա.— Գրիչ Մարգարէ Աքեղայի.— 1432

Թղ. 217բ.— Գիր յիշատակի.— Աստա-
նաւոր իրաւապէս հատուցուք փառս, սկզբան
եւ որ ընդ անսկզբան, եռակի եղական եւ ե-
ռափափաղ փառաւորեալ սրբոյ անդուդա-
կան Երրորդութեանն, նմա փառ[ք] յաւիտ-
եանս ամէն:

Յայտման ծանօթացում.— Ծովքս բաժան-
եալ փոսկի աստուածայինք քառահոլով ըն-
թերակալք յարբուցումն զեղեցկալէն բու-
րատանիս, ոռոգելով զստեղնեալն փրթի-
նադարձ ծաղկանց, ի կենացուցանել ըլ-
սրբաւորաց անձինս:

Ու հաշիցս բողբոջ արփաղաղ դը-
րախտին, երանդս առեալ կարմրեփեան, եւ
լուսատեսիլ մարդութեայ ընդանորեալ
ծիրանակիր թաղաւորականաւ, զհո[ւ]անս
երկնի եւ ծովու բերելով զտիպ, ըստ զարնա-
նային ծաղկաթաղ զունատեսիլ երփն երփն
բերելով զհոտ անուշութեան:

Որպէս վարդն յաւրինակ արեամբ նա-
հատակելոցն, եւ համասպարամն ոսկրտակա-
ղեստ զմարդրտի առեալ զնմանութիւն, զարդ
պայծառութեան կուսանաց:

Ձնոյն եւ երկնապուշտի ծովանման նար-
դոս զաղյի մրցմունն նահատակութեան զա-
ռաքինացն ընդելով զհանդէս, յորս, ընդ ո-
լորտս տիեզերաց, ցնդեալ զհոտ անուշահամ,
յուրիս մտելոցն ի հարսանիս երկնաւոր փե-
սային:

Ձինչ եւ զծիրանակիրն մանուշակ, ըղ-
թայուտական զգեցեալ զզոյն, բերեալ զաւ-
րինակ երկնաւոր թաղաւորին, յորս եւ ինքն
հայրածին քարունակն փրկս արկեալ համա-

դուժար երկոյտասան առաքելական զընդի, ընդ շորս բաժանեալ, յաղազս քարոզութեան շորսանկիւն աշխարհիս, և իս և իս քառանդիւնակ զըրրորդութիւնն եղեալ սլահապան, առաքելով զնոսայ երկուս երկուս, վեցեակ թուով, առ ի մերժել զորոժն ապականադիր րանսարկուին, ապա ի եղեալ դրուակ եւ մատանի ի վերայ ալոց եւս ութեակ թուոցն, զՄաթէոս, Մարկոս, Ղուկաս, Յոհանէս, որ քառիւք վտակաւք աւսրնդակեալ Հոգւոցն աղգամար Հնչեցուցանեն զիւրոյս աստուածայլունչ ի լսելիս Համատարր ընթՀանուր բնաւիս, առաքելական բանիւք:

Մաթէոս, զմարդեղութեանն ցուցանե-

լով զկերպ, որպէս վարդն բազմաթերթ, կարմրապունակ, անուշահոտ, զմարդկան զաժանութիւնս Հոլովէ, բերելով ի քիմս անուշահոտ զաստուածային տնաւրէնութեանն զդիտութիւն:

Ապա եւ Համասարաժն Մարկոս, թողեալ զեերկայիցս բազմաեռնութիւնս, առիւծայաբար յարձակեալ ի վերայ դժբողին, կորդեալ եհան զմեղ ի մեղսաթաւար որջացեալ մեքենայիցս զ[աժան?]ութեան նորա, լուսեւրանդ մարդրտափայլ սպիտակաս[ղեստ], աւաղանին շնորհաւք զարդարեալ, խառնեաց զմեզ [յեթ]ամս աստուածայոզեստ լուսեղէն հրայկերպիցն:

Ձինչ [եբ]կնագունակ ծովանման նարդոս, զԱռկասու առնալ զկերպ, յաղագոս Հոտոյն ան[ուշ]ութեան, որ ի լերինն եւ ի դաշտոս առհասարակ միահամուտ։ զՀոտ իւր ցնդեալ ընդ քնաւս, առ ի լուսաւորեւ գրութիւն իւր առ ակաւս աստուածային վտակաւ քրն, որպէս եզն ամուլցի, տրոհելով արաւուս աւետարանաւ, առ ի խլել զփուշ մեղաց, եւ կակղացուցանել բանին կենաց զանձինս սրբասիրացն, ընդունել զլուծ ապաւնաւորութեան։

Ով փունջ մանուշակի ծիրանակեր Թաղաւորականդ Յոհաննա, որ զատեալ բարձանեցար ի յոգունց ընկերացդ, ամփոփեալ ի քեզ յթալաւորն երկնաւոր, որպէս արծիւ սլաթեալ րարձրացեալ ի վեր քան գերկինս, զծնունդն Հայրական առանձնակեր ընդթաղեալ Հնչեցուցեր ի լսելիս Համասեռիցս, ծասկելով ըզմիւրիպոյղին դատանութիւնն, յորս եւ դու ճողովորեցար ի մեղսաթաւալ սալթաթանէ պընացից նորա, անաղտ պահելով ըզկուսութեան առաքաստն, եւ Հրախիբցեր զմեզ լինել քեզ ուղեկից, Հասանել առ Միածին Որդին Աստուծոյ, առ որ անձկացեալ եմք, ունելով զքեզ բարեխաւս։

Փառք քեզ, զուրաւանասար Սբ. Երբորդութիւն, որ ետուր զաւրութիւն յետ տկարութեանս իմոյ, զի իմ բազում զարտոգութեամբ եւ անարժանութեամբս, միայն յուսացեալ ի քո առաւ որդորմութիւնդ եւ ի մարդասիրութիւնդ, եւ զսկեսալ շնորհաւ Սբ. Երբորդութեանն եւ մի աստուածութեանն, եւ Հասանել ի կերթին գիծ Սրբոյ Աւետարանիս։

Արդ աղայեմ զամենեւեւս, որք Հանդիպիք սմա, կարգալով կամ ավ[ր]ինակելով, յիշեմք ի մաքրափայլ յաղաւթս ձեր զիսանք եւ ավամար պրիչս, զՄարգարէ սուտանաւն աբեղայս, եւ զհոգեւոր եղբայրն իմ, զմաքրամիտ եւ զսրբասէ[ր] կո[ւ]սաղբաւն աբեղայն, զտէր Կիրակոս աբեղայն, [որ բաղում?] երախտիք ունի ի վերա մեր. նա եւ յորդորեաց [եւ մի]թարեաց եւ ազնալկան եղեւ յամենայն նիւթ...

Ընդ նմին եւ զծնաւդն իմ զփոխեցեալսն առ Քս. զՍարգիս քահանայ [եւ գհա?]յրն իմ զԱւետիքն. եւ զմայրն իմ զԱննան, եւ զեղ[բարե]ն իմ զՄարութէն, եւ զԲրիտափո-

րըն։ Յիշեմք [եւ] զհոգեւոր ուսուցիչն իմ, զԱրիստագէս բա[րուն]այպեան, որ յայտ աւի առ Քս. փոխեցաւ։

Արդ գրեցաւ Սբ. Աւետարանս ի Թուաբեր[ութեան] Հայոց, ի 920, ի Վանքս որ կոչի Այաք, ընդ [Հովանեաւ Սբ. Աստուածածնիս, եւ Սբ. Կարապետիս, եւ Սբ. Առաքելոցս], ի լաւ եւ ընտիր աւրինակէ, որ զըրած էր յերուսաղէմ քաղաք[ին]։

Յիշեմք ըզՊաւղոս քահանայս որ ըստացայ ըզՍբ. Աւետարանս ի յարդար վատակոց իմոց, յիշատակ ինձ եւ ծնաւոց իմոց, Հաւրն իմոյ Հաղարչին, եւ մաւրն իմոյ Կիրա Սաթուրին, եւ եղբարն իմոյ Աստուածատրին, եւ Շոթոր պարոնին, եւ կենակցին իմոյ Նուրմէլիքին, փոխեցելոցն առ Քս. եւ Հաւրեղբարն իմոյ Չաւպանին, եւ կենակցին իրոյ [ն]ասմէլիքին, եւ որդոցն իւրոց Թումային, Յովանիսին, Շահպարտին, եւ Յոհաննին, եւ միւս Հաւրեղբարն իմոյ, Շահամիրին, [եւ կենակցին իւրոյ Միհային, եւ զաւակին իւրոյ] Աւետիքին, եւ քերցն իմոյ՝ Քնարին, եւ Նուրմէլիքին, եւ Միհային, եւ Հալաթ[ութեան]ին։

Յիշեմք, եւ ամենայն արեան մերձաւորաց մերոց կնիդանեաց եւ Հանդուցելոց, եւ որք երախտիք ունին ի վերայ մեր։

Եւ արդ ես Պաւղոս քահանայս, որ ըստացայ ըզՍբ. Աւետարանս ի վանութեանս, եւ զեաւոյս որ կոչի Ապանայ, եւ ըզկնի մեր որք ընթեւնուք ըզՍբ. Աւետարանս, յիշեմք ըզմեզ եւ ըզվերոյ գրեալս ի սմա, եւ որք յիշէք յիշեալ լիցիք ի Քրիստոսէ Այ. մերոյ, որ է աւրհնեալ յամ. արարածոց յաւիտեանս ամէն ամէն։

Բ.— Գրիգոր Քաեմամյի.— 1504

Թղ. 220ա, վարր, բոլորիդ նոտրակերպ.— Այլ եւ վերջի ստացող ըզՍբ. Աւետարանս, ի վայելութեան անձին իմոյ, ի դաւղոս որ կոչի Սալիքի, ընդ Հովանեաւ Սբ. Աստուածածնի, եւ Սբ. Թէոդորոսին, եւ Սբ. Գէորդայ, ի Թվիս ՋԾԳ, գրեցի զայս։ Եւ արդ ես անպտուղոս ի բարեաց, մեղաւորս յարդարոց, եւ անկատարս ի կատարելոց, մեղանշականս յանմեղաց, անկարգս ի կարգաւորաց, ծոյսս ի սպաստից, արտաքսեալս յրնկերաց,

պարսաքարեայ ի դիմաց, վատնոցս ի քան-
քարաց, դադա հօտեալ ի համեմաց, զհրապս
չիջեալ յաշտանակաց, անյիշելիս ի գրչաց,
բաղձմանդ սուտանուն Գրիգոր քահանայն,
յիշեցէք ի Քս. եւ Ած. զձեզ յիշէ իւր սուրբ
արքայութիւնն ամէն:

Եւ զհայրն իմ զտէր Յովանէս քահա-
նայն, որ փոխեալ է առ Քս. եւ զմայրն իմ
յիշամամ, եւ զեղբայրն իմ զտէր Մկրտիչ քա-
հանայն, եւ զորդին իմ զնորընծայ զՏէրույ-
սուր քահանայն, եւ զՄարտիրոս քահանայն,
եւ զՍարգստայն զՄխիթարն, եւ զկենակից
իմ զԹադուհին, եւ զհարսն իմ զՄարթայն,
որ հանդուցեալ են առ Քս. ամէն:

Եւ Քս. Ած. որ առատն է ի տուրս բար-
եաց, տալէ ձեզ զանպարտ ողորմութիւն եւ
յարգալովութիւն, յիշողացն եւ յիշեցելոցս,
եւ Քի. Այ. մերոյ, եւ ամ. արեան մերձաւո-
րոց մերոց, կենդանաց եւ հանդուցելոց ա-
մէն:

Դարձեալ աղաչեմ զձեզ, ոյ սուրբք եւ
սիրեցեալք ի Քէ. աստուածախառն սուրբ
հարք եւ եղբարք, բնդ նոսին եւ զմեղայպար-
տուր եւ զանարժան դժօղս, զսուտանուն յղ-
քահանայս զԳրիգոր յիշեցէք ի Քս. եւ Ած.
զձեզ յիշէ ամէն:

Գ.— Կազմող Պրածորցի Գրիգորի.—

1619

Թղ. 221ա, վերը, բոլորգիր տարբեր,
եւ աւելի նոր թուղթի վրայ.— **Ձեւը** կազ-

մողս զանարժան Գրիգոր Պրածորցիս յիշե-
ցէք ի Քս.: Եւ դարձեալ զերէցփոխան իս-
րահան եւ զկողակիցն իւր զՍաթուհին, եւ զը-
ղուստրն իւր զԹադուհին, եւ զՊապուհին, եւ
զեղբարքորդին զԹորոսն, եւ զկողակիցն զԹա-
դուհին, եւ զամ. կենդանիս եւ զհանդուց-
եալսն ի Քս. որ ետուն նորոյն զաստուածա-
լոս Սր. Աւետարանս. եւ որք հանդիպիք սմա
կարդալով կամ տեսանելով, լի սրտիւ Ած.
ողորմի ասացէք կազմողիս եւ մասնակից լի-
նողին. Աստուածն ողորմեսցի ձեզ իւր միւս-
անպամ զալուստն, Ամէն:

Կազմեցաւ Սր. Աւետարանս ի թվին
Ռիւլ, հոկտեմբերի է, ի դեղն իսպիֆին, ի
ղուստ Սր. Տէր Ներսէս Եկեղեցեցոյս:

Դ.— Վերջիմ ստացող տէր Մովսէսի.—
1669

1. Թղ. 221ա, վարը, բոլորգիր.— ի
թվին ՌՃԺԸին ըստացաւ զՍր. Աւետարանս
տէր Մովսէսն, յիշատակ հոգոյ իւրոյ եւ իւր
ձինողացն, Յովանիսին եւ Մրդմաթին, եւ
այլ ամ. աղղաց կենդանեաց եւ ննջեցելոց,
իւր որք ընթեռնուք Ած. ողորմի ասէք. տէր
Մովսէսին եւ իւր ծնօղայն. եւ որ սուղ զԱծ.
ողորմին, Ած. զԹայ ի յիւր հոգին, ամէն:

2. Թղ. 107ա, սուրբին յուսանքին,
նոտարգիր անհարթ.— Յիշատակ է Սր. Աւե-
տարանս տէր Մովսէսին, ի դուռն Սր. Յակո-
բոյ, ի Սր. Բաղաճն Երուսաղէմ, ի ՌՃԺԸ
թուին:

1949

Ա Ի Ե Տ Ա Ր Ա Ն.— 39

Ղազարու Վաթֆ, Տարաւֆ

ԶԿԱ = 1312

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Մաւալ 25x17x8.5: Թերթք 389: Հան-
դամանք չատ լաւ. նորոգութիւն կրած:
Թուղթ կոկեալ, Գրիչ՝ Առաքել կրօնաւոր:
Գրութիւն՝ սկզբնատողերը եւ սկզբնատառե-
րը կարմիր, մնացեալը սև. մէլանով, երկ-
սիւն, 19 տող: Բոլորգիր կոնոնաւոր: Համա-

ռոտագրութիւնք սովորական: Կարմրաներկ
զարդագիր եւ լուսանցազարդ հատուածներու
սկիզբը, յաճախ ուղղաբաւ եւ ինքնատիպ:
Վեցթեւեան զարդարուն աստղ, Թղ. 129ա,
լուսանցք: Բաղմալոյն խորանազարդ իւր սա-
րօք, Թղ. 11ա, 117ա, 184ա, 297ա: Նկարող
պատկերաց Աւետարանչաց Սարգիս ՔՀն.

(Պիծակ)։ Նկարք առանձին մագաղաթի վրայ, Մատթէոս թղ. 10թ, Մարկոս 116թ, Ղուկաս 183թ։ Կաշեկաղմ տախտակեայ դրոշմադարձ, Պահպանակ մագաղաթեայ րակիցրը և վիբըր երկուական թերթ, բնտիր երկաթադիր, մասն Աւետարանի, վերջինը ունի շատ շահեկան դոճատոր նկար և պատկարդ, Հետեւեալ խորադրերով, փոքր անկիւնաւոր երկաթադիր։

Շնորհ Հոգւոյն, զուրադուցանել զաւետարանիչն,

ΤΟΥ ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΤΟΥ ΚΑΛΟΤΥΓΡΑΦΙΚ

Աւետարան ըստ Մարկոսի

KAT ABANKEMH TOY MARKOC

Սիւնակ Ա.— Սկիզբն աւետարանի Յի. Գի. . . .

Ստացող՝ Ներսէս կրօնաւոր, որդի Շահինշահի։

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.—

Թղ. 1ա - 2ա, դատարկ։

Թղ. 2բ - 3ա.— Թուղթ Եւսեբիոսի առ Կարպիանոս. նկարները սոսկ ուրուագիծ։

Սորանի տախտակներ, կարճրաներկ յարդարանքով, թղ. 3բ - 7ա։

Թղ. 7բ.— Նախադրութիւն Մաքէոսի Աւետարանին։

Թղ. 9բ - 10ա, դատարկ։

Բղ. 11ա, թղնադիր.— Դիրք ծննդեան Յի. Գի. որդւոյ Դաւթի. . . .

Մանօթ.— Լուսանցքներու վրայ մանր բոլորգիրով տեղտեղ կան բոռերու բացատրութիւններ։

Թղ. 114ա2.— Նախադրութիւն Մարկոսի Աւետարանին։

Թղ. 115բ - 116ա, դատարկ։

Թղ. 117ա, թղնադիր.— Սկիզբն Աւետարանի Յի. Գի. որդւոյ Այ. որպէս և գրեալ է Յէսայի մարգարէ. . . . Լուսանցքին՝ մարգարէս։

Թղ. 160ա1.— Յարուցեալ Յս. առաւաւտուն. . . .

Թղ. 161բ.— Նախադրութիւն Ղուկայ Աւետարանին։

Թղ. 163ա, դատարկ։

Թղ. 184ա, թղնադիր.— Քանդի բազումք յաւժարեցին. . . .

Թղ. 296ա. — Նախադրութիւն Յովհանն. Եւս. Աւետարանին:

Թղ. 297ա, Թռչնագիր. — Ի սկզբանէ էր Բանն, եւ Բանն էր առ...:

Թղ. 381ա. — Գնացին իւրաքանչիւր ոք ի տեղի իւր...:

Մեծ յիշատակարան Գրչի. — 1312

Թղ. 383ա1. — Փառք եղակի եռաճիւսակ դաւանութեանն ապէնիադին...:

Արդ այսմ անմահական ըմպելոյ, եւ անգիւտ մարգարտիս, եւ ամենազով աւրիւնակիս, փափաքաւդ եղեալ սրբասէր կրանաւոր եւ աստուածահաճոյ քահանայն Ներսէս, եւ ետ փաղափարել զսա ի ձեռն Առաքելի աւարժան կրանաւորի եւ փանաքի գրչի, ի ժամանակս վերջինս, ի Քաւակնութիւնս Հայոց Զկի, ի Կաւարիս Տարանոյ, ի Հոյակապ եւ ի Հռչակաւոր ուխտիս եւ ի Հրեշտակացոյց մենաստանիս՝ Ղաղարու վանք կոչեցեալ, ընդ Հովանեաւ Սբ. Առաքելոցս:

Արդ աղայեմք դամենեանս որք ընթեռնութիւն Սբ. Աւետարանս զայս, կամ զաղափարէք եւ կամ Հանդիպէք մօա, յիշեսլէք աղաթիւք զստացաւդ սորա դառաջասացեալն ղներսէս քահանայն, եւ զճնաւդսն իւր եւ զեղբարս եւ դամենայն արեանք մերձաւորսն իւր:

Ընդ նոսին՝ եւ դրամամեղ զրիչս Առաքել, Լւ զիման ամենայն, եւ զմիղէն հորայրութիւնս, զսպասաւորք Սբ. Առաքելոցս: Եւ խաչուրութեան եւ սխալանաց սորա անմեղադիր լերուք, ղի գրեցաւ սա կենաւք տուայստանաւք, եւ րադում աշխատութեամբ, ի դառն եւ յանրարի ժամանակիս, յորում էր արդարութեան կողմն Հակեալ, եւ անկարգութիւն ամենայն ուրեք զաւրացեալ, զոր ողորմածն Ած. այց արասցէ զարժուցանել զգերութիւնն մեր, եւ տացէ զսոժամանակեա կեանս զայս ըստ կամաց նորա քաղաքաւարիլ, եւ երկնից արքայութեանն Հասանել ամենայն քրիստոնէից, ի Տէր մեր Յս. Քս. որ է աւրհնեալ ընդ Հաւր եւ Սբ. Հոգւոյն յաւիտեանս յաւիտեանից, ամէն:

Այլ եւ ներսէս նուազտ կրանաւորս եւ կրսերս յորդիս եկեղեցւոյ, ցանկացող եղէ

Սբ. Աւետարանիս, եւ ստացայ զսա ի Հաւալ ընչից իմոց, եւ ետու զսա նուէր Սբ. Ուխտին Առաքելոց սուրբ նշխարացն ի յիշատակ ինձ եւ ծնողաց իմոց, Հաւրն իմ Ծահինչահին եւ մաւրն իմ Տիկնացին, եւ վարդապետին իմոյ Թաղէոս քահանայի, եւ ամենայն արեան մերձաւորաց իմոց. եւ զՎարդապետի աւրն յայտ արասցեն զմեզ Սբ. Պատարագաւ անխափան, եւ մի ոք իշխեացէ Հանել զսա ի սուրբ նշխարացն, կամ գրաւել կամ ծախել կամ զողանալ: Եւ Թէ ոք յանդգնի եւ Հանել Հանայ, եւ գլխատակս մեր խափանէ՝ ինքն ելցէ տարագիր յերկնից արքայութեանն եւ ընդ անուշանելի կապանաւք մնացէ:

Դարձեալ աղայեմ յիւն յաղաթս ըզվարդապետն իմ զսրբառէր քահանայն՝ զՍտեփանոս փրկիստիկանս զՀամբարպետցին, որ սիրով ընկալաւ զմեզ, եւ զսպասաւորք Սբ. Ուխտին Նշխարացն՝ զընտրեալ թաւ. զՎարդան եւ զՍարգիս եւ զՅովաննէս եւ զայլ րապասաւորսն յիշեսլէք ի Քս. եւ որ զմեզ յիշէ՝ ինքն յիշեալ ի իցի յառատ ողորմութիւնն Այ. որ է արհնեալ յաւիտեան:

Յիշատակարան Յովհաննէս Գրչի.

Թղ. 382բ1, կաթմարդեղով, վայելուչ մեծ երկաթագիր. — Չսակաւ աշխատողս ըզՅովաննէս, որ զգլխագիրս գրեցի, աղայեմ յիշեցեք, եւ անթիւ մեղաց իմոց Թո (Շարաւ. մակաթիւնը կը պակսի. յարադ. սիրեակը դատարի): — Համարներու կամ պարբերութեանց սկիզբը կը տեսնուին յարագրներն նոյն թանաքով եւ դրչութեամբ:

Մանր յիշատակարան Յովհաննէս Ներսէս Գրչի, կը գտնուին նախադրութեանց եւ ցանկերուն վերջը, որոնք կը ներկայանան վոքթրոքթրով:

1. Թղ. 9ա. — Եւ զեղկելի զրիչս ղներսէս աղայեմ յիշել:

2. Թղ. 182բ. — Եւ զեղկելի զրիչս ըզՆերսէս աղայեմ յիշել ի Տէր Յս. Քս. Ած.:

3. Թղ. 296բ. — Եւ զեղկելի զրիչս ըզՆերսէս յիշել:

Յիշատակարան Սարգիս Վա. մեղան քաղաքի, մանր բոլորգիր.

Թղ. 9ա, Ներսէս գրչի յիշատակարան

մեան ներքեւ.— Քս. Ած. պահեա անաբատ վարուէ յայսմ աշխարհի զՍարգիս քչ. եւ ի հանդերձեակալն զարդարէ զինքն իւրանաւքն անխաւամ պսակաւք, որ զաւետարաններն ետ նկարել ի կիլիկի եւ յղարկեաց, եւ զքերող պատկերացս զհարապետ վանական քչ. ամէն:

Յետմագայն յիշատակարամբ.

Ա.— Գրիգոր Ակմեբցի Գրչի.— 1386

Թղ. 386ա1.— Եւ արդ զբեցաւ սակաւայլիժ յիշատակարանս այս ձեռամբ յողնայմեղ եւ անարհեստ գծողի, որոյ անուն Գրիգոր Ակմեբցի յորջորջի, ի խնդրոյ պատուելի եւ սրբայսրնեալ կուսայկերան քահանայոց Յոհանէսի, Մկրտչի, Ստեփանոսի, և Գրիգորի, որոց յիշատակն անհնութեամբ եղիցի, եւ նախնեացն իւրեանց յառաջելոցն առ Քս. ամէն:

Այլ եւ Առոժ միայնակեցին, որ յոյժ աշխատեցաւ ի յընծայրեութիւն Սբ. Աւետարանիս:

Եւ արդ քանզի լի եւ պատարուն ունի գլխատակարանս Աւետարանս այս զառաջնոց երախտաւորացն ի սմայ, որոց ողորմեցի Տէր Յս. եւ թողջ զանցանն տոցս, Իսկ զայժմուս երախտաւորաց ըզվերոյզեալ քահանայքս, որ բազում աշխատանաւք բերեալ զԱւետարանս զայս եղին ի Սբ. եւ յԱռաքելական յԱթոռս յայս, ի վերայտեսչութեան հայկաղեան սեռիս տէր Գրիգորիոսիս եւ տէր Յովհաննէս վարդապետիս, ի թիւս չափոյ քանակութեան համարոյ յեղանակական շըբջանական հոլովման արուեսկի, որ ըստ ընթացման ժամանակի այսմիկ նկատի, ՊԼԵ ածի, յարեթական տոմարի տոհմիս:

Արդ որք տեսող եւ վայելողք լինիք այսմն սուրբ եւ տիեզերայոյս Աւետարանիս, յիշեմիք ի մաքրադայլ յաղաթս ձեր, ըզվերոյզեալ կուսակրան քահանայքս, դՅոհանէսս, զՄկրտչին, զՍտեփանոսն, զԳրիգորն, որ բազում աշխատանաւք, ահիւ եւ դողութեամբ ընդ ծով եւ ընդ ցամաք անցուցին եւ բերեալ Սբ. Յակոբայ նուիրեցին, ի վայելս մանկանց եկեղեցւոյ, եւ ի յիշատակ հոգոց իւրոց եւ ամենայն երախտաւորաց ի սմայ, եւ առին պերանին զոր զոչէ փողն աստուա-

ծային Պաղոս Տարսնացին՝ երանի որ ունիցի զաւակ ի Սիոն եւ ընտանեակ նորայ յԵրուսաղէմ. զոր ընկալան վերոյգրեալ քահանայքս այսոցիկ, եւ հոգով եռացեալ լցին ըզփափաք սրտեց իւրեանց, ի տեսութիւն եւ յերկրպալութիւն Սբ. Գերեզմանիս եւ այլ Սբ. Տնաւորեականացս Քի. Այ. մերոյ, որում վայելէ փառք իշխանութիւն եւ պատիւ այժմ եւ յաւիտեանս ամէն:

Եւ արդ քանզի յառաջնում յիշատակարանին զբաժէ պընդանք, չհանել ի յայն վերոյգրեալ տաճարէն զԱւետարանս զայս, ապա վասն տւեթման տեղացն, այս վերայգրեալ քահանայքս մծծաւ ջանիւ, ահիւ եւ երկրիւղիւ և դողութեամբ բերեալ եղեաք ի տաճարս յայս որ կոչի Սբ. Յակոբ, ի վայելում մրն մանկանց եկեղեցւոյ, եւ ի յիշատակութիւն վերոյգրեւոց նուիրողաց Սբ. Աւետարանիս այսմն, այլ կայցջէ մնասցէ մնացական յիշատակ ամենայն երախտաւորաց Սբ. Աւետարանիս այս:

Այլ եւ չունի ոք իշխանութիւն հանելոյ ըզսայ ի յայս տաճարէս: Եւ որ ոք յանգչի հանել՝ նայ ըզպատիւն ըզՅուդայի եւ զհայնի տոցէ, Բայց թէ կարիք լինի փաղցնելոյ ի Կիւրոս Կղզին, նայ աներկիւղ լեցի ի րանաղորանաց, եւ ընկալի վարձս ընդ առաջնոց երախտաւորացն ի սմայ, եւ յորժամ յանդորրութեան եւ ի խաղաղութեան լիցի, նայ անդրէն ի Սբ. Յակոբ դարձյի: Եւ կատարողք վերոյ գրելոցս անհնեալ եղիցի, եւ Քի. Այ. մերոյ փառք յաւիտեանս յաւիտեանից ամէն ամէն:

Բ.— Վերստին Կազմողի.— 1438

Թղ. 387բ1, բոլորով.— Տէր Ած. քո սուրբ ծնաւորին բարեխաւութեամբն ողորմեա խոճայ ծանաղիզի եւ ծնաւոյաց իւրոց, որ եկն ի Տղխպիս քաղաքէ, եւ բազում արդունս արար ի յաղթատս եւ ի կրանաւորս եւ ի եկեղեցիս, եւ զՍբ. Աւետարանս ետ վերըստին կայմել պատուելի եւ ճրդնազդեաց եպիսկոպոսին Գարբէլէի Կարբեցոյ, որով արքայաւթեանիս արժանի առնէ Քս. Ած. զԾանաղիզ խոճան եւ զծնաւորս իւր ամէն:

Ի թվ. Հայոց ՊՁԷ կաղթեցաւ Սբ. Աւետարանս ի Սբ. Քաղաքս Երուսաղէմ:

1950

ԱՒԵՏԱՐԱՆ.— 40

Տարյան

246 = 1316

ՆԿԱՄԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Մաւաւ 25×17×7.5: Թերթք 369: Հանգամանք շատ լաւ ընդհանուր առմամբ. նորույունքին կրած: Մաղաղաթ ընտիր: Գրէչ եւ Մաղկող* Լեւոն ԳՅՆ. Լազրցի: Գրութիւն՝ սկզբնատողերը, սկզբնատողերը եւ տէրունական անունները ոսկեգոյն, սկիզբի երկրորդ տողերը կարմիր, համարադրերը մասամբ կարմիր եւ կապոյտ, մնացեալը սեւ մէլանով, Երկսիւն, 19 տող: Բուրդիկ կա. նոնաւոր: Համառօտագրութիւնք սովորական: Բարձրագոյն ոսկեխառն ոկկրնատիպ դարդապիւր եւ լուսանցադարձ* տեղտեղ մանրանկար, հատուածներու սկիզբը. մարդադէմ 2 թղ. 339ր: Շքեղ խորանազարդ իւր սարօք, թղ. 22ա, 119ա, 184ա, 282ա: Նրկարք, Գրիստոս բազմեալ եւ Ստեփանոս եպս. ծնրադիր թղ. 16ր, Մատթէոս 21ր, Մարկոս 118ր, Դուկաս 183ր, Յովհաննէս՝ մասամբ եղծուած 281ր: Վերջին կազմող* տպապրիչ Գրիգոր: Կաշեկազմ տախտակեայ, վրան բարձրաքանդակ արձանապրութեամբ. «Գրիգոր վարդպ. եւ պատրիարք օր. Եմի»: Սկիզբի պրակներուն թերթերը դարձեալ քակուած: Ստացող* Ստեփանոս եպս. Կրակցի, Առաջնորդ Տարսնի եւ Մլինոյ:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.—

Թղ. 1, դատարկ: Թղ. 2 կը գտնուի թղ. 12-13ի միջեւ, դատարկ: Շքեղազարդ խորաններ Եսեբեան թուղթի եւ Կանոնի տախտակներու, թերթերու մէջ երեսը միայն զործածուած, միւրը զատարկ: Թղ. 3-12:

Թղ. 13-15ա, դատարկ:

Թղ. 17ա.— Ոսկետառ Երկաթադիր Զօն, կապոյտ յատակի վրայ, կարմիր շրջանակի մէջ, 11 տող. կ'ընդգծենք այն տառերը որոնք միացուած են իրարու:

Ով տերսկիգրն ծոցոյ Բան,
որ ծաղկեցար յազոս մարդկան,
եւ յայս մատեանս աւետարան,
մեղ հընչեցեր ձայն ցնծութեան,
ահա դոյս տեսալ քեզ տամ,
բարձեալ ի ձեռս առաջի գամ,
առ զայս նրէքոս բարեխմամ,
եւ յիս մայնա Տէր հալս աւամբ,
Թղ. 17բ, դատարկ:
Թղ. 18ա.— Սկիզբն Գլխոց Մատրէոսի Աւետարանին:

Թղ. 21, դատարկ:
Թղ. 22ա, թուչնապիր.— Գիրք ծննդեան Յի. Գի. որդոյ:
Թղ. 22բ - 23ա, Երկաթապիր:
Թղ. 24ա2.— Եւ ոչ Վրսայի յայսպիսի հաւատոս ցտի 'չրբեք.— Լուսանցքին ճառ ումեք.— Հմմտ. Մտթ. Ը. 10:
Թղ. 115ա.— Սկիզբն Գլխոց Աւետարանին որ ըստ Մարկոսի:
Թղ. 118ա, դատարկ:
Թղ. 119ա, թուչնապիր.— Սկիզբն աւետարան:

Թղ. 177բ2.— Աւետարան ըստ Մարկոսի.— Յարուցեալ Յս. առաւաւտուն...:
Թղ. 179ա.— Սկիզբն Գլխոց Աւետարանին որ ըստ Դուկայ:
Թղ. 184ա, թուչնապիր.— Քանդի բողոք յաւ:

Թղ. 279ա.— Գլխիս ըստ Յովհաննէսի Աւետարանին:
Թղ. 280բ, վարդ.
Աւհնութիւն որ կարդայ,
զովութիւն որ լսէ,
փառք տուողին,
եւ յիշատակ դրչիս, ամէն:
Տարտամ յիմաստոս սուրբ զրոց,

որովք սնայ յարբունս տիոց...

սրբեալ տաճար Տեառն անաւթոց... —

Հմմտ. Թ. 1945, էջ 494:

Թղ. 281ա, դատարկ:

Թղ. 282ա, Թոնայիք — Ի սկզբանէ էր
Բանն եւ:

Թղ. 309ա2 — ... քննեա եւ տես, զի
մարդարէ ի Գայլիւէ ոչ յառնէ: — Լուսանց-
քին. «Աստ է իրք կնոջն շնացելոյ»: Հմմտ.
Թվհ. է. 52:

Թղ. 344ա2 — ... ահաւասիկ նոքա զի-
տեն զինչ «խաւսեցայ»: — Լուսանցքին «ասա-
ցի ես»: — Հմմտ. Թվհ. ԺԸ. 21, 6եր:

Թղ. 356բ1 — Աւետարան ըստ Յովհանն.
նաւ: — Գնացին իւրաքանչիւր ոք ի տեղի իւր
...: — Լուսանցքին «իրք կնոջն շնացելոյ»:

65 — Խորամաղարդ

Թ. 1950, Թղ. 119ա

Թղ. 357բ1 — Համգիստ Սրբոյն Յով-
հաննա Աւետարանչին: — էր ընդ եղբարս...

Թղ. 363բ2 — 364ա, դատարկ:

Յիշատակարանք.

Ա. — Գրիչ եւ Ծաղկազ Լազրցի Լեւոմ
Քահանայի. — 1316

Թղ. 364բ, միասին, բոլորգիր: —
Փառք երկոց անբաւից...: ... առ որ յոքն-
տինչ ըղձից ըղձանաւք հետեւեալ ընդ հետս
հրաւիրողացն տէր Ստեփանոս Կրակցի, Արք-
եպիսկոպոսն Տարսոնի եւ Սեյւակիոյ եւ Ա-
ռաշնորդ Սբ. Ուխտին Միհնտյն, եւ այսու
յուսով հրճուեալ ինքուրթեամբ, ետ զբել ի-
մոյ անարժանութեանս Լեւոնի տրուպ քա-
հանայի՝ մականուն Լազրցի. որք պատմեն
ղանհասական եղելով մարմին անսկզբնա-
կան Բանին Աստուծոյ, դաստուածայրական
տնաւրէնութիւն հանդերձ ինքնախաւս վար-
դապետութեամբն դաստուածադրութիւն Ա-
ւետարանին հոգեպատմութեամբ մատենադ-
րեցին, որով ստոյղ աւետաւորն Տէր Քս. ա-
ւետարանէ մեղ խաղաղութիւն...:

Արդ ստացաւ զսա տէր Ստեփանոս Կր-
րակցի, եպիսկոպոս Տարսոնի, ի վայելս եւ ի
դրաւասն կենաց իւրոց, եւ բազում ծախիւք
յարդարեաց եւ շքեղացոյց, ազգի ազգի նի-
թովք եւ բազմեքանչի եւ ոսկեղարդ ծաղկաւք,
եւ ես Լեւոն իմով նուաստութեամբ կատա-
րեցի զտենչանս նորա: Ետ ողաւելմ զձեզ
ողորմաղին աղէտիւք զի աղաւթիւք վերջին
վայելողացդ զհարեւրաւորն ընդ միոյ սացէ
Տէր Ստեփանոսի ի կեանս իւրում եւ յետ
վախճանի:

Գրեցաւ սա ի Թուարեւութեան տունա-
րիս Հայոց ՉԿԵ, ի մայրաքաղաքին Տարսոն,
ընդ Հովանեաւ սուրբ տաճարացս, տեսողի
Միհնտյն Որդւոյն Աստուծոյ, եւ Հայրենի
փառացն Աստուծոյ, եւ զերաց աղաւթին
Սրբոյն Սարգսի եւ Մինասայ, ի Հայրապե-
տութեան տետն Կոստանդնայ Կեօքսեւոյ,
եւ ի Թաղաւորութեանն Կիւիլիկեւոց Աւշին,
եւ յեպիսկոպոսութեանն Տարսոնի տէր
Ստեփ. Կրակցւոյ, որ ետ զբել զսա: Եւ ետ
զսա զինի մահուան իւրոյ ի ժառանգութիւն
մաւրն Աստուծոյ ի յԱւաղ Միհնտյն, եթէ կա-
մի Ած. ուր եւ հասանէ վարիճան կենաց իւ-
րոց՝ անդր առաքեսցի, զի իւր ժառանգաւոր
Սբ. Աստուածածինն է: Եւ որ զայս Սբ. Ա-
ւետարանս հանէ եւ կողոպտէ զՍբ. Աստուա-
ծածինն յետ իւր մահուան, հանցէ Քս. զնա
յիւր արքայութենէն, եւ զմասն նորա ընդ ան-
հաւատս եւ ընդ կեղծաւորս դիցէ, քանզի սե-

դանակապուտ է: Եւ ժառանգաւորն սորա Սր. Աստուածածինն աւսոյս եւ դատախազ ի Համադոմար ատենան առաջի արդար դատաւորին Քրիստոսի: Վասն որոյ ընծայեաց զսա յԱւագ Միլիճւոյն Սր. Աստուածածնին իշխատակ իւր եւ հաւերն իւրոյ պր. Պակէ եւ մարն Շնոֆորի, եւ ամենայն զարմից իւրոց: Եւ ոչ ոք իշխէ անցանել եւ արհամարհել զհրամանս մեր ի մարդկանէ, ոչ կաթողիկոս, ոչ եպիսկոպոս, ոչ հայր վանաց, ոչ եկեղեցւոյն, եւ ոչ այլ ոք ի քահանայից եւ յեկեղեցականաց եւ յաշխարհականաց, ոչ Թաղաւոր, ոչ իշխան, եւ ոչ զվաւոր կամ այլ ազգ զործաւոր, ոչ մեծ եւ ոչ փոքր, ոչ յեկեղեցականաց եւ ոչ յաշխարհականաց, զի մի Հայրտացեալ ի դատաստան սատանայի անկցի, եւ Յուդայի մանակից եղիցի, եւ զվերապոյն անէծս առցէ:

Եւ զու եկեղեցական, մի՛ անփոյթ առներ եւ թոյլ տալ ի ձեռս ախմարաց անսահման ըռնել, եւ մի բերանարաց կաշնուլ, զի ի փռչոյ ապականեսցի, եւ մի՛ մըճոտեալ ապականեսցի ի յաղտոյ եւ ի մոմէ կաթուածոյ:

Եւ զիս զԼեւոն նուաստ քահանայ եւ ըզհայրն իմ եւ զեղբարսն իմ եւ զմայրն իմ, եւ զամ. ազգաստոհմն իմ, մասին աղաւթից արժանացուցէք, եւ Ած. զձեղ արժանացուցէ իւր Սր. Արքայութեանն, եւ նմա փառք յաւիտեանս, ամէն:

Ներքեւը այլ գրէ՝ Յիշնովիք ի Բս. եւ զԳրիկոյն զորդին տէր Ասեփանոսի, զի անփորձ մնացէ կամաւքն Աստուծոյ:

Յետմագոյն յիշատակագրութիւնք.—

Բ.— Նուիրոք Յիսէի.— 1415

Թղ. 366բ, յերբ, միասին, բոլորդիր.— Ի թիւ. ՊԿԴ, երեկ երուսաղէմայ եպս. տէր Պաւղոս ի մայրաքաղաքի ի Մորս: Եւ Յիւլէ որդի Սարգիս իրիցու, որ տոյի դաստուածարան Աւետարանս յերուսաղէմ ի Սր. Յակոբ, յիշատակ իմ հաւերն Սարգիս իրիցուն, եւ իմ աղբաւրն Յովանիսին, եւ իմ մարն Աղրերացին, որ յԱծ. են հանգուցեալ: Եւ Յիսէս եւ իմ քայս Մարիամս, որ տոյաք մեր սրտի կամաւք եւ յաւժարութեամբ զարծաթապատ Աւետարանս, յիշատակ մեզ եւ մեր ննջեցելոցն, եւ մի ոք իշխեսցէ հանել

(ոք) զԱւետարանս ի Սր. Յակոբայ, կամ ծախելով, կամ տալով, կամ զողնալով, կամ այլ հնալիւք. որ հանեն զԱւետարանս ի Սր. Յակոբայ՝ նա աշխարհիս դանձքն առցեն յԱստուծոյ եւ ի Սր. Յակոբայ եւ այլ Սր. Տնուրինսկանացն:

Գ.— Հագարեմց Սարգիս Վարդապետի.— 1452

Թղ. 366բ, վարբ, բոլորդիր տարբեր.— Զվերջին ստացաւ Սր. Աւետարանիս, զՍարգիս Վրտ. Հագարեմց, Հերմոնա վանից արեւելից, որ զնեցի զՍր. Աւետարանս ի գրաւէ, եւ եղի ինձ յիշատակ ի դուռն Սր. Յակոբայ յերուսաղէմս. եւ այլ ոչ ոք իշխանութիւն զրաւել կամ ծախել եւ հանել ի դրանէ Սր. Աթոռոյս ինքն ջնջեսցի ի զրէն կենաց: Եւ կամ զնսղն վասն ապահովեան կամ տանելոյ եւ ջնջելոյ զյիշատակս մեր, ինքն ջնջեսցի ի զրէն կենաց: Զի անմիտ զնողն որ վասն տանելոյ կամի՝ զհուրն անշիջելի ի տուն իւր տանի, որ է ալրիւ եւ կրիւն: Իսկ թէ վասն յիշատակի, որ ի դուռն Սր. Աթոռոյս մնալոյ, առցէ վարձս յԱստուծոյ: ԹՎ. ՋԱ.— Հմմտ. Թ. 251 Աւետարանի նմանորինակ յիշատակադրութեան հետ, Բ. Հատոր, էջ 21:

Դ.— Յակոբի եւ իր եղբայրներուն.—

Թղ. 367ա, տարբեր բոլորդիր.— Զայլ վերջին ստացող Աւետարանիս յՅակոբ զբրիտաւորն, եւ զեղբարքն իմ, զՎասիլ քահանայն եւ զՄարտիրոս, զոր անխաւ ստաջնորդքն զրաւել էին անաւրինաց, եւ որդէս զերի տարան յաշխարհի ներս ծախցին. զոմն զրենաց զԹահանէս կաթողիկոսն, զոմն տարան ծախցին ի Կոստանդնուպաւլիս. իսկոտ շատ անաւթք էր. զայս մէկ Աւետարանս մեզ զր. նեցաք ի ՈՁ յաշխարհի, յիշատակ մեզ եւ մեր ծնաւորացն: Եւ հուրն ոք իշխանութիւն լուրդէ կամ յաւտարէ, յորդ կամ յեղաւրէ որ ծախէ կամ զրաւէ: Եթէ ոք յանդգնի եւ արացէ, նա մասն զԵրուզի եւ զիսախահնուացն առցէ, ամէն: Եւ որ զմեզ յիշէ, յիշեալ իրից առաջի Աստուծոյ, Ամէն:

Թղ. 367բ, դատարկ:

Ե.— Պոզոս Վարդապետի, Մ. Ս. Յ.—

Թ. 368, երկսիւն նոտապարհ, սպիտակ թուղթի վրայ։—

Թիշատակարան։— Ուլ ընթերցողք աստուածադարը Սուրբ Աւետարանիս, եւ Հոգւով սրբով յցնալ բանից սորին, Թէպէտ արդարեւ անպտղաբերք են միտք իմ, եւ իսկպալէս անպարզք են բանք իմ, որք մանաւանդազունապէս յաւելոյն առ ի տկարանալն՝ քան թէ առ ի ճառնելն դառնէն այնքան սիրեցելոյն ի յկատուծոյ, որպէս զի է անուն արթուն՝ նըշանակեցեալն Գրիգոր, արհիական զյուսկարիպեալ եպիսկոպոսն Մըշու Սր. Կարապետու, շառաւիղեալն ճշմարտապէս ի յարմատոյն Հարցն, եւ մանաւանդ յցեալն ողջխիտ Հմտութեամբ, եւ ներհունն իմաստութեամբ, պնասպարդեալն Հանդերձ աստուածաբան վարդապետութեամբ, եւ սրբանեալն բարի կրօնիւք, նա եւս վարժեալն ի քաջ բրարու նապետէ, եւ արհիպապանձ երանեալ Հոգւոյ առ Տէր Յո. Հանդուցելոյ՝ Վարդանայ Բաղիւնցոյ, որոյ Տէրն բարբար ողորմեցի ըստ իւր արդար իրաւանցն, եւ զաս(ց)եցէ զնա ընդ սրբոց Հայրապետաց։

Ստիպյալ վերոյդրեալն ալպալէս զուարթուն եղև բոլորովիմք ի պոքն աստուածայինո, մինչ զի դարթոյց զնա նախախնամօղն Ած. եւ զընտրեալն նախալախտնականապէս՝ երեք եւ կացոյց ի քրիստոսանիստ դաՀրո եւ յառաքելաշնորհ Սր. Աթոռն Նրուսաղէմիս Տեսունեղբօրն վիճակիս, կամօք եւ Հուսանութեամբ ամենեղանց Լուսաւորչածընացս, ընտրութեամբ եւս ամ. քաղաքաց։

Զորս նորին Հարապատն եւ յոյնաշխատն վասն սրբոյ տանու դատաստանի, տէր Յոհաննէս աստուածաբան վարդապետն, քաջ Հոնտորն եւ բանիրուն վիպասան Բաղիւնցի, թէ ի Համոզելն եւ թէ ի յորդորելն զԺողովուրդան Աստուծոյ, մանաւանդ զընտրեալ Հոմիւն, կարի յոյժ Զատաղովութեամբ զոյն պոքնեաց, եւս քան զեւս առաւել Զանաց եւ աշխատեցաւ, մինչ զի Հագիւ յանձն առնուլ ետ նմա. որ եւս տեսանելով զաւերումն պերճաշաղի տաճարիս Սրբոյն Յակոբայ՝ աշաց լուսնիս եւս մերադնէից, ընդ որոյ խանկարման, զոր Տէր [մի] արացն, կործանիւր բնաւիւք ազգս տառապեալ։

Որոյ վասն զինքն ի գերութիւն ետ յօ-

ժար կամօք, եւ զյիթայագործ երկաթն ի պարանոցի էառ ներ թուարեութեան տու մարիս ոչ սակա ալոյ իմիւք, ալ միայն առ ի պարտուցս դոհակացս զգեցմանց Հինգ Հարեւրից քաակացն Թեթեւութեանց, զօտր ի վերայ գօտոյ կապելով էած զինքն ի քաղաքէ ի քաղաք, յորոց Աստուծով ոչ անկաւ արդիւնաւորութեամբ, եւ ոչ ասկաւ զարդուք եւս յիշատակօք Հանդերձ էհաս ի Սր. Գահս աստուածեան, յորում տիրապետական կառավարութեամբ զետեղեալն եւ զեկեալն ի տարուստ՝ կառավարէ զամենեւինս ընդ ամենեւինս քաղցր բարուք ամ. իննելով լրապէս կառավարեաց։

Արդ աստանօր վայրի ի բաց թողում թէ որպէս յիճակեալ Սր. Տնօրինական տեղիքն Քի. Աստուծոյն մերոյ վերանորոգեցան, եւ բիւրապատկապէս պայծառայիւսլեցան։ Ի բաց թողում եւս զԹեթեւանան ի պարտուց ամ ամէ՝ մանաւանդ զճոխանալն թէ զգետիւք կերպանէիւք, թէ ոսկեղինօ[ք] Հանդերձ արծաթեղինօք, եւս առաւել զպէսպէս նորոգումն եւ զշինութիւնս առնելով աստ։

Մտեալ եղև եւս առ գրատունն վաղ ուրեմն անտէրունձ մնացեալն, ուր ետես ըզդրեանս՝ զոմանո եղծեալս, զոմանս քաղաքեալս, զոմանս ցեղակերեալս, եւ վերջապէս զոմանս քակտեալս։ Որոյ աղաղաւ գրեաց զյիւրոն առ վերոյդրեալն Հարապատն իւր Յովհաննէս պատրիարքն Բիւզանդիոյ, զի նա ճեպով ընդ տէրունական ուխտաւորաց նաւն զտպագրիչ Գրիգորն առաքել աստ։ Որպէս յորդորեալն եկն ի Սր. Գահս Քրիստոսեան, եւ Հրամանաւ վեհօն ձեռնամուրեկ եղև յալըղութեամբն Աստուծոյ, գեղծեալսն գըրեւ, զքակտեալսն վերակերեւ, եւ զամենեւում քակտեալսն վերանորոգել եւ կամօք։ Որք իւրաքանչիւրում յիշատակարանուոյն տեսակապէս բացատրին տեսողացն եւ ընթերձօղաց, որք եւ նոքա անժողաց յիշմամբ զՀայրապետ բարեգութ, եւ զմեծոց սորին ընդ Համայն աղեւօքն ի Քս. ննջեցելովքն յիւշի տէրունական աղօթիւքն Հայցեմք։

Նա եւս զգիտանորդ նորին զվէճիլ Հեննէ՝ Յովհաննէս վարդապետն Նրուսաղէմայի ունիլ ի մօտ եւ յիշատակելի գնա եւս։ Դուք օրհնեալք ի Տեսունէ Հանապաղ օրհնեալ լիջիք ի մարանաթայ, Որ եւ ծնօղ սորին

Պօղոս եւեղ անուամբ պաշտօնեա բանի Տեա-
ռըն, եւ միաբան Սրբոյ Ուխտիս աղերսէ ըզ-
շայր մեր, Ամէն:— Հմմտ. Թ. 251, Բ. Հա-

տոր, էջ 22-23. ներկայս շատ մը տեղեր ունի
աւելի ճիշդ ընթերցումներ:
Թղ. 369, դատարկ:

1951

Ա Ի Ե Տ Ա Ր Ա Ն.— 41

(Ռքստակէտ կողքացիի օրինակէն)

Ապիթերպի, Խտալիւ

ՉՄԱ = 1302

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Մաւալ 23·5×17·5×8: էջ 788: Հան-
դամանք շատ լաւ, ընդհանուր առմամբ. նո-
րուկութիւն կրած. աղօտացած տողերը տեղ-
տեղ նորէն պրուած՝ տարբեր բոլորգրով:
Մագաղաթ կոկեալ: Գրիչ՝ Ներսէս Տրմունդ:
Գրութիւն՝ սկզբնատողերը կարմիր, մնաց-
եալը սեւ մէլանով, երկսիւն, 18 տող: Բո-
լորգրի կանոնաւոր: Համառօտագրութիւնք
սովորական: Գոնաւոր — կապոյտ, դեղին,
կանաչ, կարմիր — զարդագիր եւ բոլորաձեւ
կամ աստղակեայ լուսանցադարձ հատուած-
ներու սկիզբը: ուշադրաւ է Ո զարդագիրը
մարդապատկերով էջ 178ր, Գոնաւոր խորա-
նադարձ իւր սարօք, էջ 13, 229, 367, 603:
Կաշկեղծ տախտակեայ դրոշմազարդ, Ստա-
ցող՝ Մխիթար կրօնաւոր Ուրհայեցի:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.—

էջ 1, անմաքուր եւ կարկտնուած:
էջ 2-3.— Թուղթ Եւսեբիոսի, կապոյտ
քառակիւն եւ ներսը դեղին խաչաձեւ շրջա-
նակներու մէջ:
էջ 4-11.— Կանոնի տախտակներ, կար-
միր գիծերու մէջ, վերի մասերը դատարկ:
էջ 12, դատարկ:
էջ 13ա.— Աւետարան ըստ Մատթէոսի
.— Գիրք ծննդեան Յի. Գի. ...:
էջ 150, լուսանցքին ստորոտը, գրչէն.
— Տես եւ յայդ՝ զահա Թազաւոր քո զայ քեզ,
հեղձ զի ոչ կայր ի միւսն.— Հմմտ. Մտթ.
ԻԱ, 5:

էջ 227ր - 228, դատարկ:

էջ 229ա.— Աւետարան ըստ Մարկոսի

.— Սկիզբն Աւետարանի Յի. Գի. ...:

էջ 363ա.— Ըստ Մարկոսի.— Յարուց-
եալ Յս. առաւառուն...:

էջ 366, դատարկ:

էջ 367ա.— Աւետարան ըստ Ղուկայ.—
Գանգի բազումք յաւթարեցին...:

էջ 554բ, լուսանցքին ստորոտը, զըր-
չէն.— Մի՛ն չկայ, տես յայնչ.— Մի՛ն հատ-
ուածը կայ ձեռագրիս մէջ, որ է. «Եւ խնդ-
րեին դպի[թ]քն եւ քահանայայեան...սասց
դատան դայն».— Հմմտ. Ղկս. Ի, 19:

էջ 602, դատարկ:

էջ 603ա.— Աւետարան ըստ Յովհաննոս
.— Ի սկզբանէ էր Բանն...:

էջ 781ա.— Իմ կնոջն շմացիւյ: Ի Յով-
հաննէ, զհիմի այնր՝ Բնեան եւ տես զի մար-
գարէ Ի Գաղիզիէ ոչ յառնէ: Ջջ եղ.— Գնա-
ցին իւրաքանչիւր ոք ի տեղի իւր...:

էջ 785-788, նոր թուղթ, դատարկ:

Մամր յիշատակագրութիւնմ Գրչի.—

1. էջ 226ա, վարը, բոլորգիր.— Ջստա-
ցաւ զՄր. Աւետարանիս զՄխիթար կրօնա-
ւոր եւ զծնողս իւր յիշեցէք ի Գս., եւ Տէր
Ած. ամենեցունց ողորմեսցի, Ամէն:

2. էջ 362ա.— Յս. Գս. Ած. ճշմարիտ,
բարեխաւութեամբ Մր. Մնաղին քո Մար-
իամու, եւ Սրբոյ Առաքելոցն Պետրոսի եւ
Պաղոսի, եւ Սր. Աւետարանչի Մարկո-
սի, եւ ամենայն սրբոց քոց, ողորմեա ստա-
ցողի Սր. Աւետարանիս, Մխիթարա Ուհայ-
ցո եւ ծնաւոյց իւրոց ամէն: Եւ մեղապարտ
զրչիս Ներս Տրմունթիս եւ ծնողաց, ամէն:
Եւ սպասաւորի Հիւրանոցիս Թորոս Կամախ-

ցոյ, եւ ծնողաց իւրոց. եւ յիշողքդ եւ յիշեալքս աւրհնեալ լիցին ի Քրիստոսէ ամէն:

3. Էջ 365ա.— Ստացաւ Սր. Աւետարանիս զկրօնաւորն Քի. զՄխիթար, յիշեցէք ի Տէր, եւ զներսէս եւ զԹորոս ծնողաւք մերոյք ամէն:

Նոյնպէս յիշեցիք ի Քս. զՍարգիս Պացուլցի եւ զծնողս իւր ի Քս. զի իւր ջանիւ եղեւ Աւետարանս Քի. տանս Հռովմա Սր. Ա[ստուածա]ծ[ն]ին անջնջելի յիշատակ մանկանց Սր. Եկեղեցոյ ամէն:

Մանօք.— Սոյն յիշատակարանին վերջին մասերուն թանաքը տարբեր է, այսինքն

նուազ սեւ:

4. Էջ 601բ.— Փառք ամենասուրբ Երրորդութեանն Հաւր եւ Որդւոյ եւ Սր. Հոգւոյն ամէն: Ած. ողորմի ստացողի սորա Մ(ի)խիթարի եւ Թորոսի ամէն:

Մեծ յիշատակարան Գրչի.— 1302

Էջ 783ա.— Փառք ամենասուրբ Երրորդութեանն Հաւր եւ Որդւոյ եւ Սր. Հոգւոյն ամէն:

Յամի, յԾՄ. Թուականութեան հայկադնեան տոմարի կատարեցաւ Սր. Աւետարանըս ձեռամբ Ներսէսի Տրմունդի, ի քաղա-

քին Ասլիթերպլի, ի յաշխարհն իտալիի, ընդ հովանեալ Սբ. Առաքելոցն Քի. Պետրոսի եւ Պաւլոսի, եւ Սիմոնի եւ Յուդայի, ի խնդրոյ պատուական կրաւնաւորին Միաթարա Ուռհայցոյ. զի մեծ փափաքանաւք ետ ինձ զրեւ զսա ի ստոյգ եւ ի լաւ աւերինակէ Ռըստակէս Կողրացի կոչեցեալ, եւ Նորհայց յետ մահուն իւր Սբ. Աստուածածնին տանն Հռոմայ իւր յիշատակ անջնջելի աստ եւ ի հանդերձելումն, որ ի յատենն հանապաղ ընթեռնուն:

Արդ աղայեմք զամենեանս զընթերցողք եւ զաւերնակողք անժողաց յիշմամբ յիշել զփրկոյրեալքս, ի սուրբ յաղօթոյ ձեր զներսէս, եւ զՄիաթար, եւ զՍաբգիւս, եւ զԹորոս, հանդերձ ծնողաւք եւ զամ. աշխատալքն ի սմա:

Դարձեալ աղայեմ զառաջնորդ տեղոյդ զեպիսկոպոս, եւ զվարդապետ, եւ զհայրապետ, եւ զեկեղեցականն, եւ զհամաւերէն եղբարքդ, որ Սբ. Աւետարանս ոչ ծախիլի եւ ոչ զրաւիրնիլի, այլ հանապաղ յատենին ընթեռնուն ի յիշատակ վերոյգրելոցն: Եւ որ ոք յանդնի առնել այլ իմն, մեծ դատաստան ընդունելոյ է ի Քրիստոսէ: Եւ Ած. աւերհնացէ զկատարողքն մեր հրամանին, եւ որ ոք յանդնի քերել զյիշատակ մեր, եւ կամ առնել այլ իմն, նշովեալ լիցի ի Քրիստոսէ, եւ ջնջեալ լիցի յիշատակ նոցա ի զպրութեանէն կենաց, եւ Քի. փառք յաւիտեանս ամէն:

Յետմագոյն յիշատակագրութիւնմ —

1. էջ 365ր, գրէի յիշատակագրութեան

ներքեւ, բոլորդիւ տարրեր, ոչ կոկիկ. — ՉՈհաննէս անարժան արեղա եւ սուտանուն ճահանա յիշեցէք ի Քրիստոս: ՁԱւադտիկինն եւ զծնաւոյն իւր եւ զաւակն իւր զԱւադպարոնն, զդեռայրոյս մանուկ յիշեցէք ի Քրիստոս, որ Աւետարանիս զնել աղետական եղաւ, եւ Ած. զձեղ յիշէ ամէն:

2. էջ 780ր, գոնաթափ թանգրոյ, բոլորդիւ անհարթ — Աւդն այ. իմ Յս. Քս., Աստուածայրաւորամ բուրաստան, որ է առակա տէրունական, եւ սայ կոչէ բանն հակական, ստացաւ զսայ խորշայ մայր, որ է Արբայհամին մամ, յիշատակ կու առնեն Սին մայր եկեղեցոյ, իւրեանց, եւ իւրեանց ծրնաւորացն:

3. էջ 226ր, գրէի լիւթը յիշատակագրութեան ներքեւ նախ ընդօրինակած է զրէի մեծ յիշատակարանը եւ ապա աւելցուցած է իրենը, բոլորդիւ անհարթ, էջ 227ա. — Գրեցաւ այս յիշատակարանս ձեռամբ Նիկոյի սրդոյ Պր. Աւետիքին, աղատադնեալ, Տօմատիրաքնց, Թվ. Հայոց ՌՁԲ? [= 1633] Վեսթ. ԺԺ, օրն չրթ. ի քաղաքն Լոյլ, երեսանկեալ աղայեմ զձեզ զբոլիք Սիմոնի, որ զիս եւ զիմ կողակիցն զԱնան յիշեալիք սուրբ եւ մաքուր յաղօթս ձեր. զծնող մեր, զեղբարս, զբւրեռոյն, զնախնիս, եւ զամ. արեան մեր. ձաւորս իմ: Եւ որք յիշեն զձեզ՝ յիշեալ ինչին ի Քրիստոսէ յիւր արքայութիւնն յերկնից, ընդ ամ. սուրբս իւր, Ամէն: Հայր մեր:

1952

Ա Ի Ե Տ Ա Ր Ա Ն. — 42

Գլախայ Վամֆ

ՁԿԱ = 1512

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ —

Մաւալ 26×17×7: էջք 634: Հանդամանք լաւ. ազդուած հնութենէ ի դործածութենէ. նորոյութիւն կրած: Թուղթ զկնիւրակ: Գրիչ՝ Մարտիրոս Արղ. Տարօնացի, որդի Ղադարի: Գրութիւն՝ սկզբնատոյցեր

եւ սկզբնատուները կարմիր, մնացեալը սև մելանով, երկաթեւ, 21 տող: Բոլորդիւ կանոնաւոր: Համառոտագրութիւնք սովորական: Գունաւոր զարդագիր ի լուսանցաւորը երբեմն լուսանցանկար, հատուածներու բերդեր: Գունաւոր խորանագարդ իւր սարօք,

էջ 31, 205, 315, 495: Նկարք՝ միջակ արուեստով, Մատթէոս էջ 30, Մարկոս 204, Ղուկաս 314, Յովհաննէս եւ Պրոխորոս 494: Կաշէկաղմ տախտակեայ թաւապատ հին-ցած: Պահպանակ մազաղաթեայ սկիզբը եւ վերջը ևրկուական թերթ, անկիւնաւոր երկաթադիր, մասն վկայարանութեան:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.—

էջ 1-4, պահպանակ մազաղաթեայ:

էջ 5, դատարկ:

էջ 6-7.— Թուղթ Եւսեբիոսի, Նկարնե-րով:

Դատարկ էջեր, 8, 9, 12, 13, 16, 17, 20, 21, 24, 29:

Կանոնի տախտակներ, զարդարուն, վե-րի մասը քիչ մը կտրուած միասուլած, էջ 10, 11, 14, 15, 18, 19, 22, 23:

էջ 25.— Սկիզբն Գլխոց Մաթէոսի Աւետարանին:

էջ 31.— Գիրք ծննդեան Յի. Քր. . . :

էջ 197-198, դատարկ: Նոյնպէս էջ 203:

էջ 199.— Սկիզբն Գլխոց Աւետարա-նաց:

էջ 201.— Նախադրութիւն Մարկոսի Աւետարանին:

էջ 205.— Սկիզբն Աւետարանի Յի. Քր. . . :

էջ 311ա.— Թարուցեալ Յա. առաւա-տուն. . . :

էջ 315.— Քանդի բազումք յաւժարե-ցին. . . :

էջ 489.— Վասն Զի անբակիրն է բանն Ած.:

էջ 491.— Յովհաննու Աւետարանն՝ զըր-եալ է Յովհաննու. . . :

էջ 493.— Աւետարանս որ ըստ Ղուկայ զրեալ է. . . :

էջ 495.— Ի սկզբանէ էր Բանն. . . :

էջ 622ա.— Գնացին իւրաքանչիւր ոք ի տեղի իւր. . . :

էջ 629-630, դատարկ:

էջ 631-634.— Մազաղաթեայ պահպա-նակ:

Թիշատակարան Գրչի.— 1512

էջ 623բ.— Փառք փառաւորեալ ամե-նասուրբ Երրորդութեանն. . . :

Արդ զրեցաւ Սբ. Աւետարանս ի թվա-կանութեանս Հայոց ի ԶԿԱ ամիսն, ձեռամբ յոգնամեղ եւ տարտամ ողոյ Մարտիրոս ա-րեղայի, ի դաւառս Տարաւնոյ, ի Վանս Գր-լակայ, ի Տրուան Սբ. Կարապետին, ի յա-ռաջնորդութեան Սբ. Ուրտիս տէր Մեղէ-սէթ եւ տէր Ստեփանոս արհեստիւսկոյսացն եւ տէր Թակոր Հայրապետին:

Արդ աղաչեմք զամենեանս, որք վա-յնէք զուրբ մատենան յիսուսականդ, եւ կամ աւետիք ի լուսաւոր բանից սորա, եւ կամ դադափար առնուք, քանդի զրեցաւ սա ի

67.— Յովհ. եւ Պրոխորոս

թ. 1952, էջ 494

լաւ եւ յրնտիր աւրինակէ, եւ ունի զտասն խորանացն զպիսն կարմրազրով ի վերայ իւրաքանչիւր զլիւսոցն համարին, եւ զթիւս Վասնիցն՝ որ են համարք զլիսաւոր սքան-չելեացն Յիսուսի:

Արդ աղաչեմք զձեզ, ով սուրբ ընթեր-ցողք, զի յիշեսցիք ի մաքրափալ աղաւթս ձեր զերախաւուր հայրն իմ զտէր Հայրապե-տրն, որ բաղուած աշխատեցաւ ի յաւուցանե-լն զիս:

Եւ դարձեալ աղաչեմ զընթերցող Սր.

Աւետարանիս, զի յիման արժանի առնէք զանպիտան զրիւս՝ զՄարտիրոս սուտանուն կրօնաւորս, որ եմ զաւանուա Տարոնացի, ի Վանացն Ամլորդոյն:

Այլ եւ յիշեսցիք ի մաքրափայլ աղաւթս ձեր զծնաւդն իմ, զհայրն իմ զՂազար եւ զմայրն իմ զԱրուսթ, եւ զայլ ամ. արեան մերձաւորսն իմ, եւ Ած. ձեզ յիշողացդ եւ մեզ յիշեցեցոցս ողորմի ի միւսանգամ զաւուստն իւր, ամէն:

Դարձեալ աղաչեմ, ով ընթերցողք Սր. Աւետարանիս, յիշեալիք ի մաքրափայլ յաղաւթս ձեր զերախտաւոր եղբարն իմ, զտէր Ստեփանոս կրօնաւորն, եւ զՂազարն, որ բաղում աշխատեցան ի թղթի կոկեմն, եւ ի ձեռնոռ իրենէն: Եւ Որդին Միածին զձեզ յիշէ իւր արքայութիւնն ամէն:

Արդ ով Բան եւ լոյս, ճառադայթ Հաւր փառաց, եւ նկարադիր Հոթեան նորա, իմաստութիւն եւ զաւրութիւն Այ. Յս. Քս. ի քո ահաւոր եւ սոսկալի զախտեանդ յահեղ զատաստանիդ, եւ յանկաշատ առնելդ, ի ձեռն անխաւս միջնորդիս եւ անբարբառ բարեխաւսի Սր. Աւետարանիս, յիշեալ զստացաւդ սորին և զամ. արեան մերձաւորն իւր, քննեա քաղցրութեամբ եւ զատեա շնորհաւք եւ ողորմութեամբ, սուր լսել զձայնն երանաւէտ, ստացողի սուրբ մատենիս Յովաննիսիս [այսչափ]:

Յետնագոյն յիշատակագրութիւնք.—

Էջ 627ա, վերը, բոլորգիր.— Դարձեալ ի բերանով ասացէք Ած. ողորմի պարն Նուրիճանին, որ ազատեաց զՍր. Աւետարանիս ի յալլազգեաց եւ ըստացաւ զսա ի հալլալ վաստակոց իւրոց, յիշատակ հոգոյ իւրոյ, եւ հաւրն շանիպէկին, եւ մաւրն Խոնթ-

բարին, եւ եղբարն Յոհաննիսին, եւ կողակցին իւրոյ Փաշախաթունին, եւ որդոցն՝ Առաքելին, եւ Արաւաճմին, Մխիթարին:

Եւ ինձ անարժան տէր Յովաննիսին, որ նորողեցի զՍր. Աւետարանս ի յիշատակ Նուրիճանին եւ ամ. արեան մերձաւորաց եւ ի Քս. Ած. հանկուցեցոց մեծի եւ փոքու առ հասարակ, ումէն [Այս պարբերութիւնը միջառկեալ է Բիշ մը տարբեր գրով]:

Եւ Յովանէս բաղում աշխատանաւք եւ ջիւրմեռանդ սիրով եւ յորդառաւ սրտիւ ըստացաւ զսա ի հալլալ վաստակոց իւրոց, յիշատակ եւ բարեխաւս իւր եւ ծնաւոյաց իւրոց եւ ամ. արեանառու մերձաւորացն:

Եւ դուք, ով դասք լուսեռամից եւ կուճառք աստեղափայլ սուրբ հանդիսից, եւ ընթերցողք աստուածաշունչ մատենիս, որք հանդիպիք սմա աւրինակելով կամ կարդալով, յիշեցէք ի մաքրափայլ յաղաւթս ձեր զոգմտ. բոն Դք. սրբոյսցի տունս Լուստանի մերձաւորն իւր, եւ Ած. ձեզ յիշողացդ եւ յիշելոցն ողորմի ի միւսանգամ զայրստանննրն, եւ հատուցանէ վարձս վաստակոց իւրաքանչիւր ումեք ըստ իւրում արժանեաց, եւ դասէ ի դասս աշակողմեան, եւ յոռութեան իւր արժանիք ի տեղի անկելոցն, եւ զպսակուն զոր քարոյն հեթանոսաց պատմէ, ի՞նչ զոր տէն ոչ ետես, եւ ունկն ոչ լուաւ, եւ ի սիրտ մալոյոյ ոչ անկաւ, տաք յոռոցի սուրբ մատենիս Յովաննիսին եւ ծնաւոյաց իւրոց եւ ամ. աշխատողացն ի սմա, ամէն:

Էջ 628բ, անհարթ զրով.— Շատառայ, մուճկալ յիշատակ ի դուռն Սր. Կարապետու, Սարգիսին, Սալատրին, Ով որ դայս մուճկալս ի Վանացս հանէ՝ զմասն Յուդայի առնէ, զանէճճն Կայնի առնէ:

1953

ԱՒԵՏԱՐԱՆ.— 43

(Կիլիկիա)

ՉՀԷ = 1328

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Մաւալ 24.5×17×6.5: էջ 538: Հանդամանք բաւական յաւ. նորոյութիւն կրած: Թուղթ զորչորակ: Գրիչ եւ կաղմող Մարտիրոս Քաւանայ, սրդի Յովհաննէսի: Գրուած է խորագիրները եւ սկզբնատողերը կարճիւր, մնացեալը սեւ մեխանով, երկսիւն, 20 տող: Բաւորգիր: Համառոտագրութիւնք սովորական: Կաշիկալով տախտակեայ թաւապատ չինցած: Պահպանակ մալաղաթեայ ըսկիղրը եւ վերջը երկուական թերթ, մասն երկաթադիր Աւետարանի: Ստացող՝ Ստեփանոս Քաւանայ:

ԲՈՎԱՆԳԱՌՈՒԹԻՒՆ.—

էջ 1, անմարտը, կարկտնուած:
էջ 2.— [Մաթէասի Աւետարանիմ Գըլուխք:

էջ 6, դատարկ, ոչ մաքուր:
էջ 7ա.— Աւետ. ըստ Մաթէասի:
էջ 157ա.— Աւետարան ըստ Մարկոսի:
էջ 250-252, դատարկ:
էջ 253.— Ըստ Ղուկասու Աւետար. Գըլուխք:

էջ 257ա.— Աւետ. ըստ Ղուկասու:
էջ 417ա.— Աւետարան ըստ Յովհաննու:

Մանր յիշատակագրութիւն Գրչի.—

էջ 246ր, վարը.— Ով եղբայր Ստեփ. յիշէ զգրողս յորժամ ընթեռնուս ապա թէ սղալ կենայ դու Սր. Աւետարանաւ.....? Գրիկոր ու զՎասիլն, որ զիս վերաբերեցին, որ միւր ժողոր կայր:

Մեծ յիշատակարան Գրչի.— 1328

էջ 535ա.— Փառք ամենասուրբ Ներորդութեանն յաւիտեանս ամէն:

Ի թուականութեանն Հայոց ՁՀԷ, ի թագաւորութեանն Լեւոնի փոքր որդոյ Աւլինի, ի Հայրապետութեանն տեառն Յակոբայ,

դրեցաւ Սր. Աւետարանս եւ կաղմեցաւ ձեռամբ մեղապարտ եւ սուտանուն քահանայի Մարտիրոսի, ի խնդրոյ սրբաւնեալ եւ պատուական քահանայի Ստեփանոսի:

Արդ ստացաւ զսա ի յարգար ինչից իւրոց ի վայելումն անձին իւրոյ եւ իւրոցն, եւ ի յիշատակ իւր եւ իւրոցն ամենայնի, զոր տացէ Ած. ամբողջ Հոգով եւ մարմնով վայելել զսա նոցա, ամէն:

Արդ աղաչեմ զամենեանս ոյք կարգայք կամ աւերինակէք, զի խիստ բաղում ջանիւ ի յորդ աւերինակէ գրեցի զսա, զոր պարզեւեց տէր Սարգիս Անաւարդու եպիսկոպոսին: Եւ յիշեցէ զնոյն վերգրեալ անուն զստացաւ սորա՝ զՍտեփանոս քահանայ, եւ զիւր ծնողս եւ զորդիւս, եւ զամենայն աղայայինս նորա, եւ մեղաց թողութիւն խնդրեցէ ի Գրիստոսէ, եւ Ած. յմեր թողցէ:

Ընդ նմին աղաչեմ յիշել ի Տէր զգրող սորա՝ զՄարտիրոս սուտանուն քահանայ, եւ զծնողս իմ՝ զՅովսէֆ միայնակեաց, որ ի ծերութեան իւրում կրանաւորեցաւ եւ բաղում ջանիւ աշխատեցաւ եւ թղիթիս կրկեյն, եւ ի սպասու կայր մեր, եւ զեղբայրն իմ զհանգուցեալն ի Քո. եւ զմայրն իմ, եւ զուսուցիչն իմ, եւ զհայրն որ է ա...զըՍտեփանոս քահանայ, եւ զքեզին իմ Լեւոն, եւ զամենայն աղայայինս իմ յիշեցէ ի Քո. ով սուրբ ընթերցողք եւ յորդք, եւ մեղաց թողութիւն խնդրեցէ ի Քէ. Այ. մերոյ, որ է ուրհնեալ յաւ:

Եւ Քո. որ առաւն՝ ձեզ յիշողացդ եւ մեզ յիշելոց ողորմեսցի եւ թողցէ զմեզս ձեր եւ զմերս ամէն:

Յետմագոյն յիշատակագրութիւն, տարբեր նոր թուղթի վրայ, բոլորգիր.— 1639

էջ 537.— Յիշատակ է Սր. Աւետարանս Խաւթայնին ի Սր. Քաղաքս Ներուսաղէմ, ի

դուռն Սր. Յակոբյան Առաքելոյ Գլխադրին, ի թվին ՌԶԸ, ի յաթոռակալութիւն Սր. Ուստիս տէր Գրիգոր Սր. Երուսաղէմայ եւ ամ. աղբիւս Հայոց Հայրապետին: Որք Հանդիպիք տեսոյ Սր. Աւետարանին, յիշեցէք եւ

Ած. ողորմի ասացէք ինձահանին, եւ իւր ծընադացն, եւ իւր ամ. արեանառու մերձաւորացն, եւ ննջեցելոց, մեծ եւ փոքու առհասարակ, ամէն:

Էջ 538, դատարկ:

1954

Ա Ի Ե Տ Ա Ր Ա Ն. — 44

[Տարօն?]

[ԺԴ Դար?]

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ. —

Մաւալ 24×16×8·5: Էջ 620: Հանդաժանք բաւական լաւ. նորոգութիւն կրած: Թուղթ գեղնորակ: Գրութիւն՝ սկզբնատուղերը եւ սկզբնատուերը կարմիր, մնացեալը սեւ մեյանով, 21 տող: Բոլորգիր կանոնաւոր: Համառօտադրութիւնք սովորական: Կարմրագիծ դարդագիր եւ լուսանցազարդ. մի քանի տեղ լուսանցանկար, հատուածներու սկիզբը: Կարմրաներկ խորանադարդ իւր ուրօք, էջ 17, 189, 299, 477: Կաշեկաղձ ոտխտակեայ դրոշմադարդ մաշած: Պահպանակ մտղադաթեայ, սկիզբը եւ վերջը երկուական թերթ, ուղղադիւ ճերկաթալիք, վերջին մասն Յովհաննոս Աւետարանին:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ. —

Էջ 1, դատարկ:

Էջ 2-3. — Թուղթ Եւսեբիոսի, տառնոյ որեւէ դարդարանքի եւ չրջադիծի:

Էջ 4-11. — Եւսեբեան Կանոններ, դարձաւալ առանց չրջադիծի:

Էջ 12, դատարկ. մէկ երկու գրչափորձ:

Էջ 13-16, նոր ճերմակ թուղթ, դատարկ ընդհանրապէս, բացի վերջին էջէն, ուր կան քանի մը մանրուք, նոտարգիր:

Էջ 17ա. — Գիրք Ծննդեան Յի. Քի. . . .

Էջ 189ա. — Սկիզբն Աւետարանի Յի. Քի. . . .

Էջ 295ո. — Յարութեալ Յս. տառաւտուն. . . .

Էջ 298, դատարկ:

Էջ 299ա. — Քանդի բաղումք յաւթարե-

ցին. . . .

Էջ 477ա. — Ի սկզբանէ էր Բանն. . . .

Էջ 611-620, սպիտակ նոր թուղթ:

Էջ 614ա. — . . . բայց է եւ այլ ինչ բայում զիւր արար Յս. զոր եթէ գրեալ է մի րոտ միտջէ, կարծեմ թէ եւ ոչ աշխարհս բաւականէր տանել զգիրսն որ թէ գրեալ էին:

Յետմագոյն յիշատակարանք. —

Ա. — Դաւիթ Քաթանալի. —

1. Էջ 188, բոլորգիր. — Զվերջին ստաւացող Սր. Աւետարանիս, գրութիւն քահանայ, եւ զկնակիցն իւր, զՄարգարիտն, եւ զաւակն իւր զԱնտոն քահանայ, եւ զհայրն նաւա, զՆաւաւոր, զմայրն գրութարան, եւ զկարայրն իմ, զՍիմեոն, եւ զաւակս նորա զԽաչատուրն, եւ զԱստուածատուրն, եւ զամ. արեան մերցաւորսն, յիշեցէք ի մաքրափայլ աղաւթս ձեր, ով սուրբ ընթերցաւդք եւ Ած. զձեզ յիշէ:

2. Էջ 297ր. — Զվերջին ստացող Սր. Աւետարանիս, գրութիւն քահանայն, եւ զկնակիցն իւր, զՄարգարիտն, եւ զաւակն իւր զԱնտոն քահանայ, եւ զհայրն իմ զՆաւաւորն, զԽաչատուրն, զԱստուածատուրն, եւ զամ. արեան մերձաւորսն իմ յիշեցէք ի մաքրափայլ յաղաթս ձեր, ով սուրբ քահանայք:

Բ. — Վերջին նորագոյնեան. — 1632

Էջ 614ր, բոլորգիր. — Փառք համապայանքաժանելի եւ միասնական Սր. Երրորդութեան Հօր եւ Որդւոյ եւ Հոգւոյն Սրբոյ, այ-

մըմ եւ միշտ եւ յաւիտեանս ամէն :

Դարձեալ յիշեցէք ի Քս. եւ Ած. ողորմի սասցէք սրբասնունդ տէր Մկրտիչ քահանային, եւ ծնողաց նորին, Հօրն Միքայէլին, մօրն Խաթունփային, կողակցին Եղիսարէթին, որդոյն Մեսրոպ պարոտախրին, զստերցըն Դօլաթին, Ղրմիլին եւ ամենայն արեան մերձաւորաց նոցին ամէն :

Դարձեալ միւս անգամ աղաչեմք զսրբարանունդ եւ զմաքրամիտ դասը քահանայից եւ զմողովրդոց, զի որք Հանդիպիւք սոսուածախօս Սր. Աւետարանիս, կարգալով կամ տեսչութեամբ, յիշեալիք յերկնաթոյից յաղաւթս ձեր զվերջին նորոգաւոյ Սր. Աւետարանիս աստուածասէր եւ բարէմիտ խօջա Կիրակոսին եւ իւր ծնաւդացն, Հօրն Առաքելին, մօրն Շահասալթանին, կողակցին Մէհրիկանին, որդոցն Սաֆարին, Պետրոսին, զստերն Մարիամին, Եղբարցն Ագատին, Ղաւրիպին, Մանուկին, Վարդէփանին, որ փոխեցեալ են առ Ած. քեբրցն Գուհարփարդին, Հանդադին, Շաղղատին, եւ իմ աներ Վարդանին, որդոյն Յարութեանին, փոխեցելոցն առ Ած. : Ոյ որ կարգայ զԱստուած ողորմին աւէ՛ Ած. իւրն ողորմեսցի յաւուր զսոսուտանին, Ամէն :

Դարձեալ Ած. ողորմի սասցէք զոռնաջի Կիրակոսին, որ նորոգել ետուր զՍր.

Աւետարանս, յիշատակ Հոգոյ իւրոյ եւ ծրնաւդաց իւրոց՝ հաւրն Առաքելին, մօրն Շահասլթանին, կողակցին Մէհրիկանին, որդոցն Սաֆարին, Պետրոսին, զստերն Մարիամին. ոյ սր կարգայ զԱծ. ողորմին աւէ՛ Ած. իւրն ողորմեսցի ամէն :

Եւ աստուածասէր եւ բարեմիտ խօջա Կիրակոս, որ ետու նորոգել զՍր. Աւետարանս յիշատակ Հոգոյ իմոյ եւ ծնաւդաց իմոց՝ Հօրն իմոյ Առաքելին եւ մօրն իմոյ Շահասլթանին, կողակցին Մէհրիկանին, որդոցն Սաֆարին, Պետրոսին, մեծ պապուն Խոնդամիլին, եւ մեծ մամուն, եւ իմ աներ Վարդանիսին, կողակցին Նարդիլին, որդոյն Յարութեանին, եւ ամենայն արեան մերձաւորաց նոցին՝ կենդանեաց եւ Հանդուցելոց ամէն :

Նորոգեցաւ Սր. Աւետարանս ձեռամբ սուտանուն վանեցի քահանայիցս, ի վայելումն տէր Մկրտչին եւ ծնողաց նորին՝ Հօրն Միքայէլին, մօրն Խաթունփային, կողակցին Եղիսարէթին, որդոյն Մեսրոպ Պարոտախրին, զստերացն Դօլաթին եւ Ղրմիլին. Ոյ սր կարգայ զԱծ. ողորմին աւէ՛ Ած. իւրն ողորմեսցի յաւուր զսոսուտանին ամէն :

Ի Թիփականիս մերոսմ ՌԶԱ.

էջ 618-620, մեծադոյն մասս ղատարկ. բանի մը մտնուի եւ զրչախորձ :

1955

— Ա Ի Ե Տ Ա Ր Ա Ն. — 45

Մաշկեւոր եւ Դրաքարկ

ՁԻԴ = 1275

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ —

Մաւալ 25×17×7: Էջք ԺԴ+626: Պրակաթիւք ԱՊ, առաջինները նշանակուած են էջին աջակողմեան վերի անկիւնը: Հանգամանք շատ լաւ: Մաղաղաթ կոկեալ: Գրիչ՝ կոստանդին վարդապետ, Գրութիւն՝ սկզբնատողերը եւ սկզբնատառերը սրճադոյն, մընացեալը սեւ մելանով, երկսիւն, 19 տող: Բոլորդիր կանոնաւոր: Համառօտագրութիւնք սովորական: Կարմրագիծ լուսանցա-

զարդ Հատուածներու սկիզբը: Կարմրագիծ խորանազարդ իւր սարօք, էջ 1, 175, 289, 477: Կաղմոյ՝ Առաքել Հնազանդեցի, Կալեկալմ տախտակեայ դրոշմազարդ: Դատարկ թերթք սկիզբը մէկ վերջը երկու: Ստացող՝ Յակոբ Կաթողիկոս:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ —

էջ Ա, ղատարկ:

էջ Բ. — [Ե]ւսեբիոս Կարպեանոսի սիրե-

լի Լզրաւր ի Տէր ողջոյն:

Ի՞նչ Գ.Ե. Համարան դատարկ: Նոյնպէս
 Զ.Ժ.:

Ի՞նչ Զ.Ժ.Գ.— Եւեբեան Կանոններ ուր-
 ուաղծեալ չըջանակնեցու մէջ:

Ի՞նչ 1.— Աւետարան ըստ Մատթէոսի:

Ի՞նչ 175.— Աւետարան ըստ Մարկոսի:

Ի՞նչ 286ր.— Յարուցեալ Յս. առաւա-
 տուն...:

Ի՞նչ 289.— Աւետարան ըստ Ղուկասու:

Ի՞նչ 456ա, լս.— Եւ երեւեցաւ Նմա Հրեշ-
 տակ յերկնից եւ դաւաճեցուցանէր զնա, եւ
 էր ի տապնապի, եւ մտադիւրութեամբ եւս
 կայր յաղաւթս: Եւ Հոսէին ի նմանէ Քրտունք
 իրբւն դկայակս արեան ոլոռն ոլոռն եւ իլա-
 նէր յերկիր.— Հմմտ. Ղկս. ԻԲ, 43-44:

Ի՞նչ 477.— Աւետարան ըստ Յովհաննու:

Ի՞նչ 503ր.— ...եւ էր յերեւադէմ ի պը-
 րորտրիկէ աւաղանին, որ կոչէր երբայեցե-
 րէն Բեթհեղզա, Հինդ սրահ... — Հուսանց-
 քին՝ յոյսարամոց: — Յովհ. Ե. 2:

Յիշատակագրութիւնք.—

Ա.— Գրիգի Կոստանդին վարդապետի.—

1276

Ի՞նչ 621ա.— Աւրհնութիւն եւ գոհութիւն,
 փառք եւ պատիւ անբաւից եւ անհասանել-
 եաց, ամենասուրբ եւ երկրպագելի Երրոր-
 դութեանն, միոյ տէրութեանն եւ աստուա-
 ծութեանն, Հաւր արարչի, եւ Որդոյն Մի-
 ածնի, եւ Հոգւոյն ճշմարտի, այժմ եւ միշտ
 եւ յաւիտեանս յաւիտեանց, ամէն:

Որ ետ դաւաւթիւն իմոյս տկարութեան
 հասանել ի վերջին զիմ զրոց քառափտակ
 կենսունակ սուրբ Աւետարանիս, զոր ընկալ-
 եալք սիրելիք բանին եւ սիրեցեալքն ի բա-
 նէն, զորան կենաց անդստին յանձնաբաժա-
 ւալ ծովն առատապէս անհատարար յառաջ
 բղխեալ յանսպառ յաղթութեան, անորիչ բա-
 ժանմամբ քառափառ չարժամար յաւելտախա-
 ղաց ընթացիւք, աւանդեցին պաղծմամբ լը-
 քելոյս աղինս յարբումն տնապառ:

Յորմէ ողբակնեղանք վերանորոյց զերա-
 փայլեալ ի ծագմանէ Հայկան լուսոյ լուսա-
 լրացեալ եւ յորդիս լուսոյ եղեալ, ընծա
 խորհրդական, սնունդ սրբութեան, վարժեալ
 աստուածային աւրինաւք, կատարեալ տե-
 սական եւ արդիւնական, զերապաշտառ եւ

տիեզերափայլ վարդապետութեամբ, լի եւ ա-
 ռաւելեալ ամենայն ժաջութեամբ, եւ բոլոր
 առաքինութեամբ, սուրբ եւ երիցս երանեալ
 այրն Աստուծոյ, տէր սուրբ Յակոբ:

Որ աստուածային նախահրաւէր բնու-
 րութեամբ արժանապատուեալ յառաջնոր-
 դութիւն Հայրապետութեան Հայկազան
 ազգիս շնորհեցաւ զլուսի պատուական եկե-
 ղեցոյ՝ Գի. արեամբն զնեալ բանաւոր Հաւ-
 տին Հովիւ քալ եւ բարի:

Որ փափագաւդ եղեալ կենսունակ սուրբ
 Աւետարանիս, ոչ Հայելոյ ի վայելչութիւն
 նիւթոյ եւ զրոյ, այլ ի լուսաւորութիւն լու-
 նի եւ յուղղութիւն զրոյ, որպէս է սոյնորու-
 թիւն ընթացաւորաց, ի սորին Հրամանէ եւ
 ի խնդրոյ, եւ տրուալ աշակերտ սորին եւ նը-
 սաստ որդի ըստ Հոգւոյ, Կոստանդին սպա-
 սաւոր բանին՝ յանձն առեալ, շնորհիւ Տեա-
 ուն սկսա զսա ի Սբ. Անապատ Մաշկեւոր,
 ընդ Հովանեա Սբ. Աստուածածնին, եւ Սբ.
 Կարապետին եւ Մկրտչին Յովհաննու, եւ ո-
 զորմութեամբն Աստուծոյ յանկ Հանեալ ա-
 ւարտեցի զսա ի Հոշոկաւոր եւ Սբ. Ուխտս
 Դրապարկ, ընդ Հովանեա Սբ. Աստուածա-
 ձին եւ այլ սրբոցս, յամի յորում էր թիւ
 Հայկազան տումարիս Եթն Հարիւրորդ, քը-
 սաներորդ, երրորդ. ի Հայրապետութեան
 սորին տեսոն Յակոբյա կաթողիկոսի տմե-
 նայն Հայոց, եւ ի թաղաւորութեան քրիս-
 տոսապաւկեալ սուրբ Թաղաւորին տմեկոյն
 Հայոց Լեւոնի, զորս տացէ մեղ Տէր ընդ եր-
 կայն աւուրս պարապալք ամաւք դարաւոր
 եւ յաղթոյ ի վերայ թշնամեաց իւրոց:

Ոյ աստուածաբնալ սուրբ Հարք, եւ
 ճգնողեաց սրբանունդ քաշանալք, որք
 կարդալք եւ լուսաւորիք, եւ որք յալք եւ
 մխլթարիք, կամ որք ընդաւրնակէք, մա-
 նաւանդ յոժամ բառնալք զսա ի վերայ
 աստուածաբնալ բաղկացող ի ժամ սոսկալի եւ
 մեղաքաւիչ պատարապին, յիշեալիք ասոյն
 սրբոյ սեղանոյն զստացաւդ աստուածախառն
 մատենիս զտէր սուրբ Յակոբյա կաթողիկոս
 Հայոց, որ ստացաւ զաւետահրաւէրակ եւ
 տիեզերաքաւոր Սբ. Աւետարանն յիշատակ
 բարեաց անձին եւ ծնաւորաց եւ Հարազատաց
 իւրոց:

Աղաչեմ եւ ես մեղապարտս Կոստանդին,
 զի եւ զիմ անարժանութիւնս արժանի առնի-

ցէք յիշատակի, եւ որք յիշէ՞ղ յիշեալ լիջիք եւ դուք յողորմութիւնն Աստուծոյ, որ է աւերհնալ յաւիտեանս, ամէն:

Երգմենցուցանեմ դէնդ, որ գրեալ զգիրս զայս, ի Տէր Յս. Քս. եւ ի սքանչելի գալուստն նորա, այն որ ի նմայն զայ դատել ըզկենդանիս եւ դմեռեալս, զի համեմատեալ կշռեսցես դու զայդ զոր գրեցեիրդ, եւ ուղղեսցես զդա ընդ այսմ աւրինակի ուստի զըրեցեիրդ զդա, եւ հոգաբարձութեամբ եւ լոյսոյն զայս երդումն վրեսցես եւ զիցես ի դիրսը զոր գրեցեիր:

Բ. — Կազմող Առաքել Հնազանդեցի. — 1275

Էջ 625ր, վերը, բոլորդիր. — Ու զմեզաւք զատապարտեալ կազմաւդ սորա զԱռաքել Հնազանդեցի եւ զճնաւզսն իմ եւ ըզհարազատսն իմ, զԳարապետ Քահանայ եւ ըզՊաղտա սարկաւազ, եւ զուսուցիչն իմ զՍարգիս Քահանայ, եւ զեղբարբորդեակն իմ ըզԹորոս, զհանգուցեալսն ի Քս. աղայնմ յիշել ի Տէր. ի Թու. ՁիԴ կարծեց[աւ?]:

Գ. — Աւշին Մարաբախտի. —

Էջ 625աբ, վարը, բոլորդիր. — Ձեռի ըտրդ] ստացաւդ Սր. Աւետարանիս զոր ի հալեալ արդեանց ստացաւ զսա, Աւշին մարաբախտ Հայոց, [դ?]որդի բարեպաշտ իշխանաց իշխանին Կոստանդեա, տեառն լաժբրուին, Թաղայորի Հայոց, աղայնմ դմանկունս մաւր մերոյ Սիննի յիշել եւ ողորմութիւն ինզրել յորժամ ընթեռնոյք:

Դ. — Ստացող Միրզաբախտի. —

1. Էջ 174ա, բոլորդիր. — Դարձեալ յիշեցէք ի մաքրափայլ յաղօթս ձեր զընէս Միլդաջան, որ ստացաւ զաւետարանս ի հալալ վաստակոց իւրոց, յիշատակ հողւոյ իւրոյ եւ ծնօլացն՝ հօրն Ամիրջանին, եւ Միրզի կողակիցն զՆուրի Մէլիքն եւ զորդքն զՂարիպան, զեղբայրն Ամիրջան, եւ զՂարիպանի որդին զըռէս Սարգիսն եւ զիւր կողակիցն (իւր) զՀանգադէն եւ զորդիքն՝ զՎարդանէն, եւ զկողակիցն զՀամբէկին, զԳրիգորն, զՂարիպան, զՇահնազարն, Աստուած ողորմի ասացէք ամէն:

Ով որ յանդէնի եւ հակառակի եւ դաւի

առնէ, կամ հեռացուցանելով, կամ դրաւ զնեւրով, նա դանձձք զվայսնին առցէ, զպատառ զՅուդային, զՆեոան, զոձին, եւ զխաշխանողացն ամէն:

2. Էջ 288ա, նոյն բոլորդիրով. — Դարձեալ կրկին անգամ Ած. ողորմի ասացէք ըռէս Միրզաբախտին, եւ իւր ծնողացն Ամիրջանին, Արեւխաթունին, եւ որդուցն Ղարիպանին, եւ իւր որդոյն Սարգսին եւ իւր կողակիցն Հանգադին, եւ իւր որդոցն Վարդանին, Գրիգորին, Համբէկուն, եւ որդոցն Ղարիպանին՝ Շահնազարին, Ամիրջանին եւ կողակցոյն Նանումին, եւ որդոցն Ասլանին, Միրզին եւ կողակցոյն Բահրի սոթանին, եւ որդոցն Ամիրջանին, Ամիրջանին, Ուրջատին, Գուլադին, Մարդարին, Նանումին, Կտաւին, Վարդանին, եւ կողակցոյն Վարդխաթունին, եւ որդոյն Յովանիսին, Ած. ողորմի ասացէք ամէն: Աստուած բարով պահէ զսէր Ղազարն, որ լաւ խնամ տանի ի վերայ Աւետարանիս: Ով որ հեռացուցանէ ի զրանէ Սր. Գէորդայ Զօրաւարին՝ նա դանձձք զվայսնին առցէ, զխաշխանողացն, ամէն եղիցի:

3. Էջ 476ա, նոյն բոլորդիրով. — Յիշեցէք եւ Ած. ողորմի ասացէք ըռէս Միրզաբանին եւ կողակցոյն Ղարիպա խաթունին, եւ որդոցն Ղարիպանին, Ամիրջանին, Սարգսին, եւ որդոց՝ Միրզին եւ իւր որդոցն Ած. ողորմի ասացէք, որ զԱւետարանս փակեցին ի վերայ Սր. Գէորդայ Զօրաւարին, ի վերջին որ կոչի Կծուակ:

ՂԱւետարանս պինդ պահեցէ[ք], յամէն զատկի դուք կարդացէք, Թքոտ մտտով ի շուտ մի տէք, մոմ ի վերայ մի կաթէք, ի ճրագէն զատ պահեցէք, ի յէճ տեղաց փախուցէք: Եւ Աստուած ողորմի ասացէք: Եւ Ած. ձեզ ողորմեսցի ամէն: Հայր մեր. Թուականիս Հայոց Զ ու իԴ:

Դիտ. — ՁիԴ գրչութեան Թուականն է: Միրզաբանի յիշատակադրութիւնը, որ յայտնապէս աւելի ուշ գրուած է, Թուական չունի:

Ե. — Թօթաքցի Իգմատիոս Վարդապետի. — 1685

իջ 625, ստորին լուսանցքին, նոտրա-
յիլը անհարթ.— Էս Թոխաթցի Իզնատիոս,
ալահերու Ջաբարիայ Վարդապետին, եկի ի
ՂՀյիսէրի ի բարոգութիւն Սր. Աւետարա-

նին, և ւայս Սր. Աւետարանս աղատեցի ի դը-
րուէ՝ հալալ արդեանց ի մոց, թվ. Հայոց
ՌՃԼԴ, ուլիս ամսոյ ի Դ:

1956

ԱԽԵՏԱՐԱՆ.— 46

Հռոմկլայ

ԶԺԴ = 1265

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Մաւալ 23.5×15.5×7: Թերթք Ա.— Դ
+ 346 + Ծ — Ը: Հանդամանք շատ լաւ: Մա-
յաղաթ ընտիր: Գրիչ և Ծաղկող՝ Թորոս
Ռաւային: Գրութիւն՝ զոյգ սկզբնատողեր,
սկզբնատուեր և տէրունական անուններ ոս-
կեցիր, մնացեալը սեւ մելանով, երկսիւն,
19 տող: Թուրպիր կանոնաւոր: Համառո-
տագրութիւնք սովորական: Գունաւոր դար-
պաղիր և և լուսանցադարդ, սքանչելի ներու-
թեամբ, հատուածներու սկիզբը, տիրոջ
սոյններ՝ ոսկի և լազուարթ: Գունաւոր ոս-
կեչոյ խորանադարդ, թղ. 15ա, 114ա,
175ա, 271ա: Կաշկաղժ տախտակեայ դրոշ-
մադարդ: Պահպանակ մայաղաթեայ սկիզբը
և վերջը չորսական թեթք, լմոն, բացի ա-
ռաջինէն. երկաթադիր՝ ճարտար գրչէ,
նուրբ և սպիտակ մայաղաթի վրայ, ալա-
դոյն թանաքներով, մասն Աւետարանի: ԸՄ-
տացոյ՝ Տիկին Կեոան, զուտոր Կոստանդնայ
Համբրոնացւոյ:

Բովանդակութիւն պահպանակի.—

Ութ թերթերէ բաղկացած պահպանա-
կը կը պարունակէ Մարկոսի Աւետարանէն
մէկ հատուած, Գրուի Ա, հմբ. 1 — Բ, 4,
հետևեալ յաջորդականութեամբ, թղ. Դ,
Ե, Դ, Զ, Է, Բ, Ը, Ա:

Մարկոսի սկզբնական էջը շատ ուշադ-
րաւ է իր ինքնատիպ ոսկեծիր շրջանակով և
կապտոտաւոր գլխադարձով: Առաջին էջը
ամբողջ ոսկեցիր է, երկրորդ էջը մութ կար-
միր, յայնպէս են նաեւ երրորդ, չորրորդ և
հինգերորդ էջերը, մնացեալները աւելի սեւի

կը նմանին, տէրունական անուններու հա-
մար ոսկիի և կարմրադեղի կիրառումով:

Դատարկ էջեր, 1ա, 2բ, 3ա, 4բ, 5ա,
6բ, 7ա, 8բ, 9ա, 10բ, 11ա, 12բ, 13ա, 14ա,
Թուղթ Եւսեբիոսի, նրբակերտ նկարնե-
րով, ոսկեչոյ խորանադարդի մէջ, թղ. 1բ-
2ա:

Կանոնի տախտակներ, նրբազիծ և ոս-
կեչոյ, թղ. 3բ, 4ա, 5բ, 6ա, 7բ, 8ա, 9բ,
10ա:

Թղ. 9բ — 10ա, խորանադարդին մէջ տե-
ղը, մէկ տող ոսկեչոյն երկաթադիր, կարմիր
յատակի վրայ.— Յս. Փրկիչ մարդկան աղ-
յի, և ողորմած յամենայնի, ընդալ դրան
յիշատակի, սուրբ մատենի ըստացալի:

Ձոն, ոսկետառ երկաթադիր, կապոյտ
յատակի վրայ, թղ. 11բ, 12ա:

Թղ. 13բ, հնազոյն նկար, վարպետի
գործ, ըստ երևոյթի Մարկոս Աւետարա-
նիչ:

Թղ. 14բ.— Սուրբ Մատթէոս, ոսկի
խորջի վրայ:

Թղ. 15ա, ոսկեգիր.— Աւետալամ ըստ
Մատթէոսի.— Ա. սինակ, զուտաւոր ծաղ-
կադիր, նախատու Հրեշտակով.— Դիբք ծը-
նդեան Յի. Քի. որդւոյ Դաթի:

Թղ. 21.— Նկար, Միքտութիւն Տեա-
որն: Եւջորդ էջը դատարկ:

Թղ. 45ա1.— Եւ արդարացաւ իմաստու-
թիւն յորդանոց իւրոց.— Լուսանցքին՝ ի դո-
ծոց.— Հմտ. Մաթ. ԺԱ. 19:

Թղ. 106բ.— Նկար, Պաշկութիւն Տեա-

որն, ոսկի խորքի վրայ, նախորդ էջը դատարկ:

Թղ. 110ա.— Նկար, Բարութիւն Տեառին: Թաջորդ էջը դատարկ:

Թղ. 111բ2 - 113, դատարկ:

Թղ. 113բ.— Նկար, Սուրբն Մարկոս, ոսկի խորքի վրայ:

Թղ. 114ա.— Աւետարան ըստ Մարկոսի

— Ա. սխնակ, զուենաւոր ծաղկադիր, նախատառ Հանդերձ առիւծով.— Սկիզբն Աւետարանի:

Թղ. 140բ.— Նկար, Այլակերպութիւն Տեառն, կապոյտ խորքի վրայ, նախորդ էջը դատարկ:

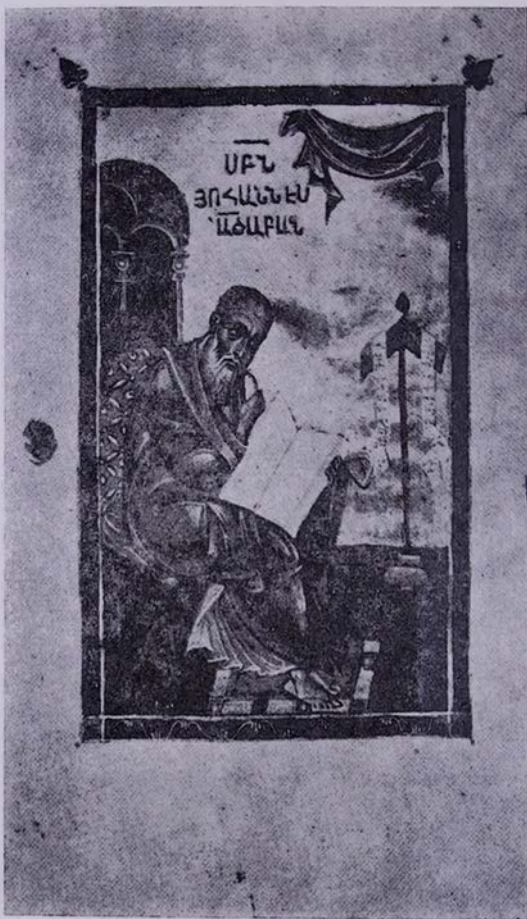
Թղ. 150բ, Վէջանդը.— Նկար, Մուտք Տեառն յերուսաղէմ, ոսկի խորքի վրայ:

68.— Սկիզբն Մարկոսի Աւետարանին

Թ 1956, Թղ. Դ1, պահպանակ

- Թղ. 171ա.— Նկար, Թաղումն Տեառն, — Ա. սիւնակ, գունաւոր ծաղկազիր, նա-
ոսկի խորքի վրայ, Յաջորդ էջը դատարկ:
Թղ. 172բ2.— Աւետարան ըստ Մարկոսի.— Քանդի բազումք յաւ-
սի.— Յարուցեալ Յս. առաւաւտուն...:
Թղ. 173ա, դատարկ:
Թղ. 174բ.— Նկար, Ղուկաս Աւետարա-
նիչ, ոսկի խորքի վրայ:
Թղ. 175ա.— Աւետարան ըստ Ղուկայ
Թղ. 177բ1 լս.— Մանրանկար Գարրիէլ
Հրեշտակ:
Թղ. 178ա2 լս.— Մանրանկար, Կոյն
Մարիամ, Թեյ Հիւսելով, ոտքի վրայ:
Թղ. 183ա2, ստորոտը.— Նկար, Ընծա-

յութն Տեառն Քառասներեայ:

Թղ. 270բ.— Նկար, Սուրբն Յոհաննէս Աստուածաբան, ոսկի խորքի վրայ:

Թղ. 271ա.— Աւետարան ըստ Յովհանն.— Ա. Ռիւսկի, գունաւոր ոսկեղջղ ծաղկադիր.— Ի սկզբանէ էր Բանն, եւ Բանն:

Թղ. 310բ, վերք երեք տող Ռադդիր, վարք նկար, «Յարութիւն Ղադարու», ոսկի խորքի վրայ:

Թղ. 339, աջակողմեան կէսը տարբեր մասկալաթ, փակցուած, դարձեալ բոլորդիր այլ դրէ, զլսատուները կարմիր, դարդադիր եւ լուսանցադարձ բոլորովին այլ ոճով:

Յիշատակարան Գրչի.— 1265

Թղ. 342ա2.— Փառք ամենասուրբ Երրորդութեանն եւ միոյ աստուածութեանն Հայր եւ Որդոյ եւ Սբ. յոգոյն, ամէն:

Շնորհալ. Տեառն սկսեալ եւ ողորմութեամբ նորին յանկ ելեալ աւարտեցաւ մատնանա աստուածախաւս, աստուածունակ, երկրպագիկ եւ պաշտելի Սբ. Աւետարանս, յամի եւ թնտրիւրեբորդի, չորեքտասնեւորսի թուականութեան Հայոց, յաստուածապահ դիւանակ շուրճիկայ, ընդ հովանեաւ Սբ. Տաճարացոյ, Սբ. Փրկչին, եւ Սբ. Աստուածածնին, եւ Սրբոյն Գրիգորի Լուսաւորչին մերոյ, եւ բաղմահաւաք սրբոց որ պաշտին աստ.— Ի ժամանակս աստուածասէր եւ բարեպաշտ սուրբ արքային Հնթմոյ, մեծ երկխոսեորի ամենայն Հայոց եւ աղպաց բազմաց. վասնդի խաղաղասէր էր ի Քս. եւ ըստ Հրամանի Փրկչին Հանապաղ Կանձն իւր դնէր ի վերայ Հատի իւրոյ: Եւ ի Հայրապետութեան տեառն Կոստանդեայ կաթողիկոսի Հայոց, որ և զսուրբ վարդապետ իւրոյ մարտիրոսեան անհամեմատ ունի զպատմութիւն: Վասնդի արդարեւ զսոսա իմանամք ողորմութիւն Աստուծոյ ցոյեալ ի բարկութեան և շարալուկ ժամանակիս: Զի զեռ եւս Սբ. Քաղաքն Երուսաղէմ ի ձեռս անաւրիտաց, և ապին նետողաց, որք կոչին Դադար, տիրեն աշխարաց եւ դատաց բազմաց:

Արդ զրեցաւ սա Հրամանաւ եւ ծախիւք մեծապիկ եւ բարեպաշտուէր տիկնոջն տիկին Կեռանի, որ է ի շատանեղէ սուրբ Հայրապետացն Հայոց, արդարեւ ողջախոհ եւ երկեցած յԱստուծոյ, եւ դուտոր պարոն Կոստան-

դնայ տեառն Լամբրունին, ածեալ ի տիկնութիւն շքեղաշուք պարոնին, պարոն Ճոֆրէ, տեառն Քարին Սարուանդոյի, որ եւ յետ փոխելոյ նորա յաստեացս, սա նստէր յայրութեան՝ պարապեալ աղաւթից եւ պահոց, բաւորմ առաքինութիւնս եւ վարս պարկեշտութեան, յինքն Հաւաքէր, լեալ կրաւնսուր եւ մայր պարկեշտուէի: Եւ ըստ փոփոխման քաղաքաւարութեան իւրոյ եւ ցանունն փոխելով Աննա զնա կոչէին, վասնդի աղաթասէր էր ի Քս. եւ զամենայն ցոյս իւր Կանայր վաշաւէից եւ մենաստանաց և ևկեղեցեաց Աստուծոյ նուրբը և ամենայն բարեաց յիշատակի:

Ուստի եւ զնիւթ Սբ. Աւետարանիս ի ձեռն աստուածահաճոյ եւ քաջակրաւն քահանային Թորոսի, եղբաւրորդոյ սուրբ կաթողիկոսին Հայոց, Հրամայէր զրել իմոյ անարժանութեանս Թորոսի մականունն Ռուսիին կոչեցելոյ, որ և ըստ ներդրութեանն Աստուծոյ եւ ըստ քողցրութեան նոցա յանդ ելեալ աւարտեցաւ սա ըստ կարի իմոյ, զանոյան նիւթաւք, ընտրելադոյն ոսկով եւ երանկ երանդ զունով:

Վասն որոյ աղաչեմ զձեզ, ոյլ աստուածասէրք, որք ժառանգէք զսա, յիշել աղաւթիւք ի Տէր, զարժանաւորսն ամենայն բարեաց յիշատակի, զյառաջասացեալ անուանս. եւս եւ զստացող Սբ. Աւետարանիս՝ զբարեպաշտուէի կրաւնաւորն Աննա, եւ զաստուածապարզեւ շքեղաշուք ողղիւք իւր, զպարոն Կոստանդին, երկեղեւն Աստուծոյ զարդարեալ եւ արժանապատուեալ թաղադիր և փեսայ Հնթմոյ սուրբ արքային ամենայն Հայոց: Եւ զպարկեշտաղեղ եւ որբահոգի տիկինըն իւր տիկին Ռիթայն՝ զուտոր սուրբ արքային: Եւ զերկոսին Հարադատ եղբարսն իւր, զպարոն Սմբատն եւ զպարոն Աւչինն, բարեպաշտ իշխանք, եւ մեծաւ տիրով սիրեցեալք ի սուրբ արքայէն:

Այլ եւ զամենայն նախնիս սոցա ցհալարս եւ ցմարոս, ցեղբարս եւ զգորս, եւ զամենայն աղլախիտն սոցա, ցկենդանիս եւ զանդուցեալսն, որոց ննջեցելոցն հանդիստ եւ ողորմութիւն եւ յարութիւն կենաց պարգեւեցէ Քս. Ած. եւ զկենդանիսն անխռով խաղաղութեամբ եւ մեծաւ յաթութեամբ պահեցէ

յաւէտ եւ յերկար ի կամս ողորմութեան իւրոյ, եւ յետ աստեացս ընդ սուրբս եւ ընդ ընտրեալսն իւր դասեսցէ, ամէն:

Յերևս անգեալ անարժան գրիչս, որ քեմ արժանի գրել զանուն իմ ի կարգ անուանց, աղաչեմ զի եւ զիս արժանի համարիցիք ողորմութեան, եւ յիշեջիք զիս եւ ըզծնաւոյս իմ, եւ զեղբարս եւ զքորս եւ զորդիս եւ զուսուցիչսն իմ. եւս եւ զչքնաղագեղ գրիչն Կիւրակոս, եւ զամենայն երեստեւորսն իմ, ի սուրբ աղաթս ձեր: Եւ խոշորութեան, եւ թէ սխալանք ինչ դիպիցի, աղաչեմ շնորհել թողութիւն: Եւ Քս. Ած. ձեզ շնորհեսցէ, եւ զձեզ յիշեսցէ յիւր արքայութիւն եւ ի փառս, ամէն ամէն:

Տաղաչափեալ Ձօմ Գրչի, երկաթագիր թղ. 11ր, ութ տող.—

Որ նուիրեաց զնիւթ տառի,
քեզ Տէր համայնց պարգեւողի,
Կեր Աննայի քո ծառաի,
կենաց բանիդ փափաքաւդի,
զոր արարեր Տէր արժանի,
բառնալ զկարգ ճգնաւորի,
յորժամ փառաւք զսո հայրենի,
ընդ սուրբս ընդալ յառաքատի:

Թղ. 12ա, ութ տող.—

Ինդ ի յիէն անեղ Որդի,
որ խոնարհեալ իջեր յերկրի,
եւ մեղ զմատեանս աւետալի,
ետուր աւրհնաւր յամենայնի,
դու Կոտանդեայ մեծ իշխանի,
արժանացեալ թաղադրաւդի,
հայրադատաւքն իւր պանծալի,
ընդալ ի լոյսդ անճառելի:

Յետնագոյն յիշատկագրութիւնք.—

1432

1. Թղ. 344ր, բոլորգիր տարբեր.— Ըջվերջին ստացաւ Սր. Աւետարանիս գլխաւի խարասարցին եւ զծնաւոյս իւր աղաչեմ յիշել յաղաթս, որ ստացաւ զսա յիշատակ իւր եւ ծնաւոյց իւր, ի հայալ արդեանց իւրոց, հաւրն իւրոյ Սահակի եւ մարն Թեֆանէ, և Կողակցին իւր Աւորայ, եւ զաւակացն իւր, եւ ամ. արեան մերձաւորացն, եւ ետ զսա յիշատակ անջինջ, որ կենայ ի Սր. Յակոբայ սեփական:

Արդ մի ոք իշխեսցէ հանել զսա ի Սր. Յակոբայ, կամ զողանալ կամ ծախել: Եւ որ ոք յանդիմնի եւ հանել, դպատիմ գիտայնի եւ յԹուգայի մատնչին, եւ զխաչահանուացն ընկայցի: Եւ խնամոյ պահողն աւրհնի յԱստուծոյ եւ ի Սր. Յակոբայ (էն): Եւ որ սրտի մրտօք գմեղ յիշէ՝ յիշեալ լիցի ի Քէ. Այ. ամէն:

Գրեցաւ ոսկաւ յիշատակիկս ձեռամբ Թորոսի անարժանի, ի թվ. 92Ա:

Յեպիսկոպոսութեան Սր. Քաղաքիս Երուսաղէմայ տէր Մարտիրոսի:

Մամօր.— Ընդզոռած բառր Յակոբայ տարբեր զորոյ է, նախկին անունը քերուած է:

Թղ. 245-246. զատարկ, փոթփոթած:

2. Սկիզբի մաղաղաթեայ սլահպոստիկին վրայ, Թերթ Բ1, ստորին լուսանցքին, բոլորգիր նոտրակերպ:

Ի պղտիկ սուրբ խաչս, սլատկերկ Քի. խաչելութիւն է: Յիշատակ է Մարեստին, խոճայ եւ Պախտիկարին Հոգուհի Այս գիր ոյ որ կարդայ նայ ողորմիս ասեն: Հայր մեր որ, ասեն, նայ կէսն նարայ, կէսն ինծի.— Հմմտ. հետադայ թ. 1958:

1957

Ա Ի Ե Տ Ա Ր Ա Ն. — 47

Ամիթ, Զմշկածագ

ՊՁԱ = 1432

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Ծաւալ 23.5×16×6.5: էջ 650: Հանգամանք շատ լաւ. նորոգութիւն կրած: Թուղթ կոկեալ: Գրիչ Գրիգոր Կուղեցի, որդի էլմէլէքի: Գրութիւն՝ սկզբնատողերը ոսկեղիր, ղլխաղիրները կարճատառ, մնացեալը սեւ մեկանոյ, երկսիւն, 19 տող: Բոլորդիր կանոնաւոր: Համառոտադրութիւնք սովորական: Գունաւոր ոսկեփայլ զարդադիր եւ լուսանցադարձ հատուածներու սկզբը, Լորեմն յուսանցակարով հանդերձ: Գունաւոր ոսկեխտոն խորանադարձ իւր սարք, էջ 35, 205, 315, 497: Նկարք Աւետարանյաց, ոչ նուրբ, Մտաթէոս էջ 34, Մարկոս 204, Դուկաս 314: Կաշկազմ տախտակեայ դրոշմադարձ: Ստացող՝ Հայրապետ Արեղայ, որդի Թումայի:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.—

էջ 1-8, տարբեր թուղթ, դատարկ:
էջ 9, դատարկ:
էջ 10-11.— «Եւսեփի՝ Կարբանոսի», հանդերձ նկարներով:
էջ 12—13, 16—17, 20—21, 24—25, 28—33, դատարկ:
Կանոնի տախտակներ, միջակ զունաւորմամբ, էջ 14, 15, 18, 19, 22, 23, 26, 27:
էջ 35, Թոնապիր, նախատառ Հրեշտակով.— Գրեք ծերնդեան Յի. Քի. որդւոյ Դաւթի...:
էջ 202բ - 203, դատարկ:
էջ 205, Թոնապիր, նախատառ դոյզատիւծ.— Սկիզբն Աւետարանի Յի. Քի. ...:
էջ 307բ.— Յարուցեալ Յս. առաւաւտուն...:
էջ 311-313, դատարկ:
էջ 315.— Անտարաքս ըստ Ղաւկաթու.— Քանդի բաղումք յաւթարեցին:
էջ 494բ - 496, դատարկ: Վերջին թերթին վարի մասը պատռուած:

էջ 497, ծաղկադիր, նախատառ արծրեղունիւ.— Ի սկզբանէ էր Բանն, եւ Բանն էր առ Ած. եւ Ած. էր Բանն:

էջ 607, ստորին լուսանցքին, գրչէն.— Համարադիրն որ պա(կա)ս կու մնայ՝ օրինակէ, Բ արբիւնակ նոյնպէս:

էջ 632ա.— Գնացին իւրաքանչիւր ոք ի տեղի իւր...:

էջ 641, դատարկ:

էջ 643-650, նոր թուղթ, դատարկ:

Մանր յիշատակագրութիւն Գրչի.—

1. էջ 201բ, բոլորդիր.— Տէր Ած. Յս. Քս. Որդի Այ. եւ Բան Հաւր, թոյ Սր. Մատթէոսեան Աւետարանչիս բարեխաւսութեամբ, ողորմեա ըստացողի Սր. Աւետարանիս, մահտասի Հէրապետին, կուսակրաւն արեղային, եւ ծնաւդաց նորին, Թումային եւ Խոթլումէլէքին:

Այլ եւ անխմատ փծուն զրչին, որ վեց տառիւ անուն կոչին, զիմն առաջին, եւ բրէն յետին, որ համարով վերաբերին, տասն հազար ըղորդօյին, եւ վեց հարիւր քսանուվեցին:

Ծանօթ.— Ծածկապրուած անունն է՝ Գրիգոր:

2. էջ 310ա.— Քս. Որդի Այ. թոյ Սր. Աւետարանչիս Մարկոսի բարեխաւսութեամբ ողորմեա ըստացողի սորա՝ մահտասի Հէրապետին՝ սրբակրաւն արեղային, եւ ծնաւդաց նորին, Թումային եւ Խոթլումին, եւ ամարեան մեքձաւորաց նորին: Եւ ինձ մեղաւոր գրչի Գրիգորի անարժանի, եւ իմոցն ամենի, Ամէն:

3. էջ 494ա.— Ով աւետարանիչ եւ ըրժիշկ Հոգւոց Ղաւկաս, բժշկեալ զվէրս Հոգւոյ մեղսամած զրչին Գրիգորի, եւ զծնողաց նորին՝ էլմէլէքին եւ Գոհարին, ամէն:

4. էջ 634բ.— Ով Սր. Աւետարանիչ:

Յոհան, բարեխաւսեա առ Յս. Միաժին, զի
Քողովին շնորհեցէ մեղաւոր զրչին Գրի-
գորի, եւ ծնաւդաց նորին՝ էլմէլէքին եւ Գո-
շորին, եւ ամ. արեան մերձաւորաց նորին,
Ամէն:

Մեծ յիշատակարամ Գրչի.— 1432

էջ 635ա.— Փառք ամենասուրբ Երբոր-
դութեանն...:

Արդ յանկ ելեալ կատարեցաւ Սր. Աւե-

տարանս քառարուղիս եւ քառալուսակ, քառա-
շոտան եւ քառածաւալ...:

Ըստ նմին տւրինակի, եւ այսմ աստ-
ուածաւանդ Սր. Աւետարանիս տենչացեալ
եղեւ մեծաւ յիշարճանաւք եւ կատարեալ
սեռն սիրով, սրբասնեալ եւ մաքրամիտ, յրց-
եալ ամ. առաքինութեամբ, Հայրապետ կու-
սակրաւն արեղայ:

Արդ սկսեալ եղեւ Սր. Աւետարանս յԱ-
միրք քաղաքի, եւ ի վերադիտողութեան նո-

րին՝ տևա՞ն Մկրտչին, եւ աւարտեցաւ ի Յաղման դաւա՞ռի, ի նահանգին Զմշկածակի, ի Սր. Ուխտիս Երկէն Ընկուղեց, յառաջնորդութիւն Առաքել Վարդապետի, ընդ Հովանւաւ Սր. Կարապետին, եւ Սր. Աստուածածնին, ձեռամբ անարհեստ զրչի Գրիգորի Կուղեցւոյ, ի կաթողիկոսութիւն Կիլիկիոյ՝ տևա՞ն Կոստանդկայ, եւ յաշխարհակալութեանն Օթման Բէկին, եւ ի Թուականութեանսն Հայոց ՊԶԱ սո՞ին:

Ո՛վ սուրբ մանկունք եկեղեցւոյ, որք հանդիպէ՞ք Սր. Աւետարանիս, կարդալով կամ դադափաբելով, յիշեալիք ի մաքրափառ յայտաւթս ձեր՝ զվերոյդրեալսդ ի սմա դաւաճութեան ըզհայրապետ կրանաւոր, եւ զծնաւդս իւր՝ զհայր իւր Թումայ եւ զմայր իւր Խուրմուժէլիք, եւ զըրոյք իւր՝ Հարիւլ եւ Հալիմ, եւ զեղբայր իւր Գրիգոր՝ զհանգուցեալսն ի Քո. եւ զսո՞մ. արեան մերձաւորս իւր՝ զկենդանիս եւ զհանգուցեալսն:

[Ա]րդ բարեբարն Ած. աւրհնեալն յաւնեալն, որ յաղթեալ ի մարդասիրութենէ իւրմէ, հկն այց առնել կորուսեալ բնութեանքս ազգի մարդկան, եւ խոնարհեալ ի նուաստութիւնս մեր, եւ առեալ զմարմին խոնարհութեան մերոյ... Ո՛ր եւ սոցին սիրելեաց Այ. համանմանեալ սրբասէր կրանաւորս Հայրապետ, եւ զխաչ Տեառն ի յուս իւր րարձեալ եւ տարաշխարհիկ եղեալ ի հայրենեաց եւ յամենայն ընտանեաց իւրոց, յասն յուսոյն զոր առ Ած. եւ զբազում բարութիւնս յանձն իւր ամբարեալ, որ եւ ի վերայ րադում բարութեանցն զոր ունէր, յաւել եւս ստացաւ զգերագոյն մեծութիւնս, զանպին պատուական մարդարիտս, զդանձա

անկողոպտելի մեծութեանն, դուռկանս մըշտընեաւոր կենացն, զլուսազարդ Սր. Աւետարանս:

Եւ ետ զերկ դսա ի հալալ արդեանց իւրոց, զի եղիցի իւր դաւակ ի Սիրովն, եւ ընտանեակ ի վերինն յերուսաղէմ, եւ ի վայելումն անձին իւրոյ աստ, եւ յետ աստեացս՝ յիշատակ՝ իւր եւ ծնաւդաց իւրոց, հաւր իւրոյ Թումայի, եւ մաւր իւրոյ Խուրմուժէլիքին, եւ քերց իւրոց՝ Հարիւլն եւ Հալիմին, եւ եղբայր իւրոյ Գրիգորին, եւ սո՞մ. զարմից իւրոց:

Արդ հանդիպաւդդ սո՞ին, յիշեցէ՞ք ի լուսաթիւշ եւ ի մեղսաքաւիշ սուրբ յաղաւթս ձեր, զվերոյդրեալս ի սմա, զպատուելի արեղայն զՀայրապետ, զստացաւդ լուսաւոր բուրաստանիս, եւ զիւրան սո՞մ. եւ զսո՞մ. աշխատողք սորա, սմէն: Եւ լի եւ բոլորով սըրտիս ասացէ՞ք զԱծ. ողորմին:

Ընդ նոսին եւ զիս զանպիտանս սո՞մնայնի զՄեսրոբ պիտակ անուն աշակերտ բանի, որ զսակաւ յիշատակարանս զրեցի եւ զհամաբարբառքն, յիշեցէ՞ք առ Քո. յոյսն մեր, եւ Ած. զձեզ յիշէ սո՞մն:

Յեռմագոյն յիշատակագրութիւնս.

1605

Էջ 642ա, նոտրագիր. — Ած. աւրհնէ րդ. Ղասարցի մահտեսի Ռուսթին, որ եկաւ Երուսաղէմ եւ բարուս բարութիւնս արար Սր. Յակոբայ, մանաւանդ որ երեստ 1 (30) կարմիր ոսկի եւ ազատեց զայս Սր. Աւետարանս ի ձեռաց աշխարհեացն, եւ եղ յիշատակ ի դուռն Սր. Յակոբայ, վասն իւր հոգոյն եւ իւր ծնողացն, զոր Տէր Ած. միւր վարձաւտուց լինի եւ տա զփոխարէնն ի միւսն անպամ զալլատեան, սո՞մն: Ի ԹՎին ՌԾԴ:

1958

ԱՒԵՏԱՐԱՆ.— 48

Տարառմ

ԶԺԵ = 1266

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Ծաւալ 24.5×16×9: **էջ** 872: Հանդա-
մանք շատ լաւ ընդհանուր առմամբ: Թուղթ
կոկեալ և տոկուն: Գրիչ՝ Յովհաննէս: Գրու-
թիւն՝ սկզբնաւորները սրճադոյն թանաքով
տնկիւնաւոր երկաթադիր, սկզբնատառերը
կարմիր, մնացեալը սև և մեղմով, Երկաթին,
17 տող: Բոլորդիր կանոնաւոր և յստակ:
Համառոտագրութիւնք սովորական: Սրճա-
դոյն կամ մութ կարմիր զարդագիր հատ-
ուածներու սկզբը: Կարմրաներկ խորան-
դարդ **էջ** 25, բնադիր՝ երկաթադիր կարմրա-
տառ երկաթին: **էջ** 273 բնադիր՝ միասին մեծ
զարդագիր կարմրադիւծ, **էջ** 425, 681: Նը-
կարք Աւետարանչաց դունաւոր՝ կապոյտ
խորքի վրայ, Մաթէոս՝ դունաթափուած **էջ**
24, Մարկոս և Հայրեր (հետագայ ստացող)
272, Ղուկաս և Թէովդիլոս 224, Յովհաննէս և
Պրոխաւո 680: Կաշեկազմ տախտակեայ զը-
րոյնադարդ: Պահպանակ մալաղաթեայ ըս-
կիցը երկու թերթ, դոթական տառերով,
յստիններէն Աթոթամատոյցի մասն: **Վերջը**
և և երկու թերթ մալաղաթ, Երկաթին, եր-
կաթադիր, սրճադոյն թանաքով, լման էջե-
րով, մասն Աւետարանի, նման թ. 1956 Աւե-
տարանի պահպանակին: Ստացող՝ Թորոս
Քահանայ:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.—

Կանոնի տախտակներ, կարմրաներկ խո-
րաններով, **էջ** 2, 3, 6, 7, 10, 11, 14, 15:
Դատարկ **էջեր** 4, 5, 8, 9, 12, 14, 16,
17:
Թուղթ Եւսեբիոսի, ինքնատիպ դունա-
ւոր խորանազարդով, **էջ** 18, 19:
Դատարկ **էջ** 20-21:
Կանոնի տախտակ, **էջ** 22, Կանոն Ժ:
Դատարկ **էջ** 23:
էջ 25.— Աւետարան ըստ Մատթէոսի:
էջ 235ա.— Եւ նորայ կոնցիմ նմա երե-

սուն արծաթի... — Լուսանցքին՝ ուխտե-
ցիմ.— Հմտ. Մտթ. ԻԶ, 15 և լս.:

էջ 269ր.— 271, դատարկ:

էջ 273.— Աւետարան ըստ Մարկոսի:

էջ 422ա, վերը.— Եւ ոչ ումք ինչ ա-
ռացին դի երկնէին:

էջ 422ր.— 423, դատարկ:

էջ 425.— Աւետարան ըստ Ղուկասոյ.—
Քանդի բաղումք յաւթարեցին վերստին կար-
գել...:

էջ 679, դատարկ:

էջ 681.— Աւետարան ըստ Յովհաննոյ.—
Ի սկզբանէ էր Բանն...:

Մանր յիշատակագրութիւնք Գրչի.—

1. **էջ** 269ա, բոլորդիր, կարմրատառ.—
Զատոյցաւ Սր. Աւետարանիս զԹորոս Քհ.
յիշեալքի ի Տէր, Եւ զիս զրազմակ ուտ
զրիչս Յհ. յիշեալքի ի Տէր, և որ զամէն
ասէ:

2. **էջ** 422ա, սևատառ.— Ստացալ
Սրբոյ Աւետարանիս զԹորոս, որ և պատ-
ուեալ քահանայական շնորհիւ, հոնդերձ ծը-
նողովքն իւրովք և մանկամք, և զիս ըզ-
Յովհաննէս բաղմամբս յիշեալքի ի Քո.:

Մեծ յիշատակարան Գրչի.— 1266

էջ 866ա.— Փառք ամենասուրբ երրոր-
դութեան յաւիտեանս յաւիտենից, ամէն:

Գրեցաւ ի քուականութեանս Հայոց
ԶԺԵ:

Գրեցաւ կենսաբեր աստուածախաւս
քրիստոսապատում զտապալի Սր. Աւետա-
րանս յառաջնորդութեանս մերային Հայաս-
տիցս, տեառն Կոստանդեա կաթողիկոսի, և
ի թաղաւորութեանս քրիստոսապալակ թա-
ղաւորիս Հայոց Հեթմոյ: Ի քաղաքիս Տար-
սոն ընդ հովանեաւ Սրբոյ Սարգիս և Սրբոյ
Փրկչին:

Եւ զրեցաւ ձեռամբ յոթնամեղ զրչիս

Յովհաննէսի, ի խնդրոյ պատուական քահանայի Թորոսի, ի յիշատակ իւր եւ ծնաւոյաց եւ ամենայն զարմից իւրոց կտակ բարի:

Աբղ աղաշեմ զամենեւեմ սիրովն Քի. որ որ Զանդիկի յայս ի Հոգեւոր վարժամութիւնս, եւ շահեցի ինչ ի սմանէ, զազաւարելով կամ վերծանութեամբ, յիշատակի արժանի արարէք զմեղապարտ զրիչս Յովհ. եւ զծնաւոյսն իմ, եւ զամենայն Համացեղոյսն իմ. զԹորոս քահանայ ստացաւ Սբ. Աւետարանիս, զի տացէ նմա Տէր ողորմութիւնս զտանել յաւուրն յետնում: Եւ զծնաւոյք սորա ըստ մարմնոյ, եւ զգեռաբոյս սարկաւազն զներսէն, որ զԹուղթն կոկեց, ու աշխատեցաւ: Լկաշեմ, վասն սիրոյն Քի. յիշել ի Տէր ըզրարամեցիտ: Եւ զմեղ Տէր յիշեացէ, եւ որ զամէնն ասէ: Եւ խոշորութեան զրոյս չլինել մեղադիր, զի այս է կարն մեր:

Էջ 868ա, բոլորդիր, մասնաւորն թուստով, տնիկեանդիր: — Գրեցաւ մատանն առտուածունակ, բառապրական անտուտու Աւետարան, յառադրական մեր փրկանաց իսկական զիբ ըզմանաց, մակաւասար զանազանեալ վաստարան երևակաց, չորից զլսոց Հանդեսադրաց, միասարազ շարալարեալ տրամարանաց, արդամեծար աշխարհալուր զերաւոչակի բողաղբական տառ տենչանաց ի քառառաջս Համապրական Հանդեսադրակ զլիծ սատուածարան շաղկապանաց,

Հոհոյսաց պիտուարան, մակաբարոյ արտողութեան աքմանսդրեաց, երանութեան լուր յաղածմունս յարդունելով վերծանական զբուտանաց, իսկական զիբ ըզմանաց, մակուտասար զանադանեալ վաստարան երևակաց Գերադրական կաթողիկէ ակներևակ, աղաասաւոր աստուածաւանդ բան բողմանաց,

չորեկլիծին մանակալաց, զրոնաւոր երկիր Հերկեն օհրմանելով զբան կենաց:

Այլադամ յիշատեցաւ զրոյսիւմ: —

1. Էջ 867բ, վարը, բոլորդիր: — Ի թուականիս Հայոց ՊՂԳ [= 1444], մայիս 2, Հանդես ի Քս. Աէթ քահանայն, Ած. ողորմի իւր Հոգոյն, եւ որ զամէնն ասէ Ած. իւր Հոգոյն պատրաստէ Հաղար ամէն:

2. Էջ 867բ, վերը, բոլորդիր տարբեր. — 1484

Ի թուականիս Հայոց ՁԼԳ, ի յուլիս ամսոյ իէ, Հանգաւ ի Քս. Սարգիս քահանայն, Աէթ իրեցուն որդին. Ած. ողորմի իւրեանց Հոգիս. որ զամէնն ասէ, Ած. իւր Հոգոյն պատրաստէ Հաղար ամէն:

3. Էջ 869բ, բոլորդիր վարժ: — Ձվերջին ստացաւ Սբ. Աւետարանիս, զաստուածաւոր եւ զրարեպաշտ առն զՀայրեն, եւ զկողակիցն իւր զԱւետարտիկն, զի ողորմեացի նոցա Ած. եւ թողութիւն չնորհեացէ նոցա, քանիդ վաւարանաւք եւ յաւարական սրտիք ստացան ըզսա յիշատակ Հոգւոց իւրոց:

Աբղ որք աւկտիբ ի սմանէ կարգալով կամ աւրինակելով, յիշեցէ ի Քս. զստացող Սբ. Աւետարանիս զՀայրեն եւ զկողակիցն իւր՝ զԱւետարտիկն, եւ զծնաւոյսն իւրեանց, զի ողորմեացի եւ նոցա Ած. եւ թողութիւն չնորհեացէ նոցա եւ ամենայն Հաւատացիոց, եւ որք յիշէք եւ մեղաց թողութիւն ինդրէք, յիշեալ յիշէք եւ զուլք յողորմութիւնն Աւետուծոյ, ամէն:

Եւ զնուստ եւ զանարժան ՔՀ. զՍտեփանոս յիշեցէ ի Քրիստոս:

4. Էջ 870ա, վարը, բոլորդիր տարբեր. — Ո վկադող սորա զՍարգիս սկ. զմեղաւք զատապարտելով յիշեցէ յաղաւթս մեր, եւ Ած. զմեղ յիշէ:

5. Էջ 870բ, բոլորդիր տարբեր. — ԸՁ վերջին կաղմող Սբ. Աւետարանիս՝ զՍմանէս արեղայս յիշեցէ ի Տէր, եւ Ած. զմեղ իշէ ամէն, եղիցի եղիցի:

6. Էջ 871ա բոլորդիր վարժ: — Ձվերջին ըստացող Սբ. Աւետարանիս գտէր Մարտիրոս երէցն, եւ զփնայն իւր զՄտրչայ սարկաւազն եւ զգեռաբոյս զաւակն իւրեանց

Սարգիսն յիշեցէք ի մաքրափայլ աղաւթս
 ձեր եւ ողորմի ասացէք, որ ետուն զսյա կաղ-
 մել յիշատակ իւրեանց, եւ ծնաւդաց իւր-
 եանց, եւ ի վայելումն բարի զաւակաց իւր-
 եանց, եւ որք հանդիպիք սմայ կարգալույ
 կամ տեսանելով յիշեցէք եւ թողութիւն
 ինդրեցէք ի Գրիստոսէ: Յիշողացդ եւ յիշե-
 ցելոցս ողորմեսցի Բս. որ առատն է ողոր-
 մութեամբ, ամէն:

Թ.Վ. ՋԾԸ [= 1509]:

7. էջ 871բ, վարր, բոլորդիր տարբեր.
 — Զվերջին ստացող Սբ. Աւետարանին զխի-
 կողայոս սարկաւազն Ստրմպաւալցին, որ

ստացաւ ըլլաւ ի հալալ ընչից իւրոց, յիշա-
 տակ իւր եւ ծնաւդացն իւր, տէր Յոհանէ.
 սին եւ կողացիկոյն Սառային եւ դեռարոյս
 զաւակացն՝ Յոհանէսին եւ Թումային յիշե-
 ցէք ի Բս. եւ յիշաւն ի Գրիստոսէ աւրշն-
 եալ ինի, ամէն. Հայր:

էջ 872բ, դատարկ:

8. էջ 1, բոլորդիր նոտրակերպ:

Առ սակերիչ Սբ. Խաչս Գր. խաչելու-
 թիւն պատկերք է, յիշատակ է տիրացու
 Պետրոսին Հոգոյն: Այս դիր ոյ որ կարգայ,
 ողորմիս տայ, Հայր մեր որ ասեն, նայ կէս
 նարայ, կէսն ինծի.— Հմմտ. Թ. 1966. էջ
 530:

1959

ԱՒԵՏԱՐԱՆ.— 49

(ԺԵ. ԳԱՐ)

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Ծաւալ 21×15.5×5.5: էջք 400: Հան-
 դամանք լաւ: Մաղաղաթ անկանոն: Գրու-
 թիւն՝ վերնագիրները մութ կարմիր, խորա-
 դիրները կապոյտ եւ կարմիր, նոյնպէս եւ
 զլխագիրները, մնացեալը սեւ մելանով, երկ-
 սիւն, 27 տող: Բոլորդիր՝ յոյժ նման տպադ-
 րի: Գունաւոր դարգադիր — Մատթէոսի՝ հր-
 րեչտակագիր, Մարկոսի՝ առիւծագիր, Ղու-
 կասի՝ հինգդիր, Յովհաննէսի արծուագիր—
 եւ լուսանցադարձ հատուածներու սկիզբը
 (Հմմտ. հետապայ Թ. 1968): Խորանդարդ
 անաւարտ էջ 27, 133, 205, 319: Նկար Ս.
 Յովհաննէս անաւարտ էջ 318: Կաշկեպմ
 տախտակեայ՝ եղերքները կարմիր լաթով
 չրջանակուած: Դատարկ թուղթք սկիզբը եր-
 կու թերթ, վերջը մէկ: Այս վերջինին ձախա-
 կողմեան վարի անկիւնը կայ կարմրադրոյժ
 հայտատու մեծ կնիք մը, որուն վրայ կը կար-
 դացուի «...ի ԹՎ. ՌՁԵ...»:

ԲՈՎԱՆԴԱՅՈՒԹԻՒՆ.—

էջ 1, դատարկ:

էջ 2-3.— Թուղթ Եւսեբիոսի. խորանա-
 դարդ չրջանակ եւ նկար եւրոպական ոճով:

Դատարկ էջեր, 4, 5, 8, 9, 12, 13, 16,
 17, 20:

Կանոնի տախտակներ, չբեղ, սակեփայլ,
 եւրոպական ոճով, էջ 6, 7, 10, 11, 14, 15,
 18, 19:

էջ 21.— Նախագործիւն կարճատու
 Սրբոյ Աւետարանին Մատթէոսի.— Աւետա-
 րանն որ ըստ Մատթէոսի, գրեալ է սոյն ին-
 չըն Մատթէոս աշակերտ Տեառն...:

էջ 22.— Ցանկ Գլխաւոր Բանկից Սրբոյ
 Աւետարանին Մաքէտսի.— Ա.— Վասն դա-
 ւոյ մոզուցն:

էջ 25.— Երգ առ ամեկալին Եւ փափաւ
 գեղին Յիսուս:

Յիսուս փափագեղին մախաբար իւրմբից,
 մախագուշակեցեալն ի մարգարեից,
 այց ելամէ սիրով իւրոց ծառայից,
 եւ տայ զինքն ի փրկման փոխանակ բնաւից:

Ջըմբաց տնօրէնութեամ իւրոյ վրձարէ,
 գգիրս աւետեաց մեցա կըտակ աւանդէ,
 գնամապարի փրկութեամ մարդկան ցուցա-
 մէ,
 եւ ըզնաւաւացեալս յերկինս հրաւիրէ:

Ձերորդուքիմ սուրբ մեզ յար պաշտելի,
բզմի աստուածութիւնմ երկըրպագելի,
ըզսուրբ եկեղեցիմ իւր ամխախտելի,
յառաքարդէ մեզ գալ միշտ հաւատալի:

Ձխարհուրդ մկըրտութեանմ շնորհէ դեպ
կեանաց,
ըզխոստվանութիւնմ մաքրութիւն մեղաց,
ըզսիրտ աշակերտաց վերափոփելով,
զպատուէր պահպանութեան քամիցմ տալով,
հաւաքանմէ գլուխ գալ պատուիրանաց:

Ձերխիթարիչ Հոգիմ իւր խոստանալով,
ըզսիրտ աշակերտաց վերափոփելով,
զպատուէր պահպանութեան քամիցմ տալով,
հաւաքանմէ ի յերկինս ամենախի պատուով:

Արդ ըմթերցողք սարիմ միշտ ըզգուշացէ՛ք,
զբանմը ճըշմարտութեան վերապատուեցէ՛ք,
շաւղացմը Յիսուսի առեւտնեցէ՛ք,
եւ ըզսիր աշխարհիս ի բաց ըմկեցէ՛ք:

Էջ 26, դատարկ:

Էջ 128.— Նախադրութիւն կարճառոտ
Սրբոյ Աւետարանիմ Մարկոսի:

Էջ 131-132, դատարկ:

Էջ 133.— [Սկիզբն] Աւետարանի Թի.
Քի. . . .

Էջ 197ա.— Յարուցեալ Յս. առաւօ-
տուն. . . .

Էջ 199.— Նախադրութիւն կարճառոտ
Սրբոյ Աւետարանիմ Ղուկասոյ:

Էջ 204, դատարկ:

Էջ 205.— [Քանդի] բաղուժք յօժարե-
ցան. . . .

Էջ 314.— Նախադրութիւն կարճառոտ
Սրբոյ Աւետարանիմ Յոսեփիմ:

Էջ 319.— [Ի սկզբն] Էջ Բանն. . . .

Էջ 400.— Դատարկ:

Յիշատակագրութիւն.—

Էջ 317, նոտրողիւր վարժ.— Յիշատակ
է սուրբ զոսկէ Աւետարանս Աստապատից
Հանդուցեալ Վ[աշ]տիկի խաթանին, եւ ամ.
զարժիցն: Երեւոյ եւ այց արա ի քոմ արքա-
յութեանդ. եւ որդի յուսարար տիրացու Ո-
վաննէսըն, ամէն:

1960

Ա Ի Ե Տ Ա Ր Ա Ն. — 1

(Հայերէմ եւ Տաթևիքիմ)

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Մաւալ 21×14.5×5.5: Էջ 670: Հան-
դամանք շատ լաւ: Թուղթ տոկուն: Գրու-
թիւն՝ խորագիրները, սկզբնատողերը եւ
զլխատողերը կարծիք, մեղացալը սեւ մեղա-
նով, երկսիւն, 35 տող, երբեմն նուազ: Հա-
մատուցողութիւնք սովորականէն քիչ մը ա-
ւելի: Կանգնալով տարիտակեալ, կոնակը թաւ-
շապատ, Պահպանակ մաղաղաթեալ սկիզբը
եւ վերջը երկուական թերթ, յունարէն, կը-
րօնական բովանդակութեամբ: Ստացող՝
տէր Թումայ:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.—

Էջ 1ա.— Գիրք ծերնդեան Տեառն մերոյ
Յիսուսի Քրիստոսի, որդւոյ Դաւիթ, որդւոյ
Արքայաւոր, Արքայաւոր ծնաւ զԻսահակ, Ի-

սահակ ծնաւ զԹակոբ. . . .

Էջ 1բ.— Քիթապ ըլ միլատ Եսուա էլ
Մէսիս իսկի Տաւութ, իսկի Իրաւիմ, իսկ-
րաւիմ սոցլուրտու Իսահակի, Իսահակ սոցլուր-
տի Եսահակի. . . .

Էջ 201-202, դատարկ:

Էջ 203ա.— Սկիզբն Աւետարանի Թի.
Քի. . . .

Էջ 333ա.— Սրբոյ Աւետարանիմ ըստ
Ղուկաս.— Քանդի բաղու[մ]ք յօժարեցան վե-
րըստին կարգել. . . .

Էջ 517ա.— Աւետարանիմ ըստ Յոսեփի.
Ու.— Ի սկզբնէն էր Բանն, եւ Բանն էր առ
Ած. եւ Ած. էր Բանն. . . .

Էջ 517բ.— Գաղթիմ տէն իսկ քէլիմէ, վէ
քէլիմէ Ալլաւտէ իսկ, վէ Ալլաւտէ իսկ քէ-
լիմէ. . . .

էջ 660-670, դատարկ:

Յիշատակագրութիւն.—

էջ 1, վերը, նոտարդիւր անհարթ, տար-
բեր թանաքով — Յիշատակ էջ Սր. Աւետար-

անքա Սուրբանին եւ ծնողածն հաճի Սերգի-
սին եւ Բրաբիեունին, եւ որդոց(յ)ըն խաչա-
տուրին, եւ միւսայրն Մկրտիւնին, ի վաւերու-
մ(յ)ըն տէր Դուստային:

1961

Ա Ի Ե Տ Ա Ր Ա Ն.— 50

Աւրնդանց Գիւղ

ՌԵԴ = 1605

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Դաւալ 20×14×9: Էջք 614: Հանդա-
մանք լաւ. տեղտեղ ցեցակեր: Թուղթ հաստ
դեղնաւորակ: Դրութիւն՝ սկզբնատողերը եւ
սկզբնատուերը կարծիք, մնացեալը սեւ մե-
լանով, երկսին, 21 տող: Բոյրդիւր: Հա-
մատադրութիւնք ուղիւղականէն քիչ մը ա-
ւելի: Գունաւոր դարդադիւր եւ լուսանցա-
դարդ հաստաւածներու սկիզբը, նաեւ ութ լու-
սանցանկեր: Գունաւոր խորանադարդ իւր
սարոք, էջ 23, 193, 303, 481: Նկարք Աւե-
տարանչաց, բաղմաւոյն, Ս. Մարկոս էջ 192,
Ղուկաս 302. Յովհ. եւ Պրոխորին 480: Կա-
շեկալմ տախտակեայ թուշապտտ:

ԲՈՎԱՆԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

էջ 1—2, մագաղաթ, 3—5 թուղթ, դա-
տարկ:

էջ 6-7, թուղթ Եւսերիտի, Նկարները
սչ նուրբ:

Կանոնական տախտակներ, գունաւոր
դարդաբանութիւն, էջ 8-15, վերջին երկուքը
արտաուղիւր մարդակերպներով:

էջ 16-17, դատարկ:

էջ 18.— Դիւլիսք Մատրէոսի Աւետա-
րանին:

էջ 22, դատարկ:

էջ 22-23ի միջեւ կը տեսնուի կտրուած
թերթի մը արժատար:

էջ 23.— Գիրք Ծննդեան Յի. Քի. ...

էջ 186ա.— Նախադրութիւն Մարկոսի
Աւետարանին:

էջ 190-191, դատարկ:

էջ 193.— Սկիզբն Աւետարանի Յի. Քի.

...

էջ 294ա.— Յարուցեալ Յս. տոտուտուն

...

էջ 296բ.— Նախադրութիւն Ղուկայ Ա-
ւետարանին:

էջ 297բ, դատարկ:

էջ 303.— Քանդի բազումք յաւանքներն

...

71.— Յովհ. եւ Պրոխորոս

Թ. 1961, էջ 480

էջ 476ա.— Նախադրութիւն Յովհաննոս Աւետարանին:

էջ 479, դատարկ:

էջ 605ա.— Իրք կնոջն շնացելոյ ի Յովհաննոսէ:

Յիշատակարան Գրչի.— 1605

էջ 607ա.— Փառք եւ պատիւ Հօրն Ինծրնին, աներր անեղ իսկականին...

[Ի]սկ ի չորրից Աւետարանացն խորհուրդ...:

Աստանաւր յանկ ելեալ աւարտեցաւ շրտարութիւն եւ քառավտակ աստուածախաւս Սր. Աւետարանս այս, ի Թուարեբուրեան հայկազան տօմարէս ԹԾԴ, ի պիւղ որ կոչի Աւըղանց, ընդ հովանեաւ Սր. Պաւլոսին եւ Պետրոսին: Եւ ի հայրապետութեան տեառն տէր Գրիգորիս կաթաղիկոսին ամ Հայիոց, ի դառն եւ ի նեղ ժամա[նա]կիս, յորում տանջիմք ի յանաւրինաց [ա]յսչափ. էջ 609բ-614, դատարկ:

1962

Ա Ի Ե Տ Ա Ր Ա Ն.— 51

Լեւրնդաց Գիւլ

ՌՆԱ = 1622

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Մաւալ 21×15×6.5: էջ ԼԲ+540: Հանդամանք լաւ, բայց ոչ բոլորովին զերծ ցեցահարութենէ: Թուղթ դեղնորակ: Գրիչ՝ Յովանէս Քահանայ, Գրութիւն՝ սկզբնատողերը եւ սկզբնատառերը կարմիր, մնացեալը սեւ մելանով, երկսիւն, 23 տող, բոլորգիր: Համառոտադրութիւնը սովորականէն քիչ մը աւելի: Գունաւոր դարդապիր եւ լուսանցադարձ հատուածներու սկիզբը: Գունաւոր խորանդարդ խւր սարօք, էջ 5, 167, 265, 431: Նկարք Աւետարանաց, բաղձադոյն, Ս. Մատթէոս էջ 4, Մարկոս 166, Ղուկաս 284, Յովհաննէս եւ Պրոխորոն 430: Կաշեկազմ տախտակեայ դրոշմազարդ:

ԲՈՎԱՆԴԱՎՈՐԻԹԻՒՆ.—

էջ ԱԺԵ, դատարկ:

էջ ԺԶԺԷ, Թուղթ Եւսեբիոսի, հանդերձ նկարներով:

Կանոնի տախտակներ, դոյնգոյն դարձարանքով, էջ ԺԸ-ԻԵ:

էջ ԺԹ, խորանայարդին ներքեւ, նոտրակնայ դրոյ.— Այս աղուսակ աւեր էր քաշէր անմեղադիր լեռուէ:

էջ ԻԶ—ԼԲ, 1—3, դատարկ:

էջ 5.— Գիրք ծննդեան ՅԻ. ՔԻ. ...:

էջ 163-165, դատարկ:

էջ 167.— Սկիզբն Աւետարանի Յիսուսի ՔԻ. ...:

էջ 261ա.— Աւետարան ըստ Մարկոսի. — Յարուցեալ Յիսուս առաւատուն...:

էջ 263բ, դատարկ:

էջ 265.— Քանդի բաղձաք յաւտարեցին...:

էջ 428բ - 429, դատարկ:

էջ 431.— Ի սկզբանէ էր Բանն...:

էջ 528-540, դատարկ:

Մամր յիշատակագրութիւն Աւետիս Գրչի.—

էջ 264ա, ստորոտը.— Զոր ինչ գրիչս զստարանն Աւետիս, եւ զվարդպետն իմ ըզտէր Կիրակոյան եւ զիւր ծնողն, Ած. ողորմի նոցա ամէն: Եւս առաւել Ած. ողորմի առաջէք տէր Յովանէսին, որ յայսմ ամի փոխեցաւ առ Քս., Ած. զիւր մեղ Թողու, ամէն:

Մեծ յիշատակաբան Գրիչ Յովանէս Բախամայի.— 1622

էջ 626բ.— Փառք անեղ Բանին Այ. Երից միւր կատարեալ առանձնաւորութեամբ ...:

Գրեցաւ փսեմական անբաղդատելի տոտուածունակ արփիւհաւ զերափայլ...:

Արդ զրեցաւ աստուածախն տառս Սր. Աւետարանս ձեռամբ սուտանուն Յովանէս քահանայիս ի դեաւդս որ կոչի Աւրնդանց, ընդ Հովանեաւ Սր. Գէորգեայ եւ գլխաւոր առաքելոցն Պետրոսի եւ Պողոսի, ի թուականիս Հայոց ՌՆԱ:

Արդ աղաչեմք զՀանդիպողք Սր. Աւետարանիս, զսուտանուն Յովանէս զծոգս եւ զծնողսն իմ, ամէն:

Դարձեալ յիշեցէք ի Քս. զմահտասի

Աբղուլէն եւ զկողակիցն զմահտասի Մարիամըն, որ ըստացան զսա յիշատակ, եւ ետուն Սր. Երուսաղէմայ:

Դարձեալ յիշեցէք ի Քս. զԱղուլէն եւ զկողակիցն զՇաղղաղէն եւ զՄախսուդն եւ զՄաղղուժայն, որ ստացան զՍր. Աւետարանըն, եւ եղին ի դուռն Երուսաղէմայ յիշատակ իւրեանց Հոգոյն ամէն:

Դարձեալ կրկին տնկամ յիշեցէք ի Քս. [այսչափ. յաջորդ էջերը 528-540 դատարկ]:

1963

Ա Ի Ե Տ Ա Ր Ա Ն.— 52

Սեբաստիա

ՌՃ = 1651

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Մաւալ 21×14·5×5·5: էջք 556: Հանդամանք լաւ, բայց լուսանցքները ոչ զերծ ցեցահարութենէ: Թուղթ կոկեալ: Գրուելին՝ սկզբնատողերը եւ սկզբնատուերը կարծիք, մնացեալը սեւ մելանով, երկսին, 21 տող, բոլորգիւր վարժ: Համառոտագրուելունք սովորական զրեթէ: Գունաւոր դարդադիր եւ լուսանցադարձ Հատուածներու ըսկիցր: Գունաւոր խորանադարձ իւր սարք, էջ 21, 171, 209, 431: Լուսանցանկար՝ Հովիւ էջ 280: Նկարք Աւետարանչաց ոչ նուրբ: Մտրթէոս էջ 20, Մարկոս 170, Ղուկաս 268, Յովհաննէս եւ Պրոխորոն 430: Կաշեկադմ տախտակեայ դրոշմադարձ: Պահպանակ ըսկիցր եւ վերջը երկուական թերթ կաշի, միջակ թանձրութեամբ: Ստացող՝ Յովակիմ:

ԲՈՎԱՆԴԱՅՈՒԹԻՒՆ.—

էջ 1-5, դատարկ:

էջ 6-7.— Թուղթ Եւսերիսսի, առանց ունէ զարդարանքի:

Կանոնի տախտակներ, զունաւոր դարդարանքով, էջ 8-15:

էջ 16ա.— Համաժայռութիւն Գլխոյս:

էջ 17ա.— Նախադրութիւն Մատթէոսի Ա.:

էջ 21.— Գիրք ծնընդեանն Յի. Քի. . .

էջ 168ա.— Սկիզբն Գլխոյ Աւետարանիս որ ըստ Մարկոսի:

էջ 171.— Սկիզբն Աւետարանի Յի. Քի. . .

էջ 263ր.— Յարուցեալ Յո. տառաւտուն. . .

էջ 265ա.— [Ն]ախադրութիւն Ղուկասու Աւետար.:

էջ 269.— Քանդի բաղումք յաւժարեցին . . .

էջ 428ր.— [Ն]ախադրութիւն Յովհաննու Ա.:

էջ 431.— Ի սկզբանէ էր Բանն. . .

էջ 551, դատարկ:

էջ 552ա.— 1649

Ի տանս Հաղար Հայոց թուական, նսուն եւ ութ սկսեալ նոր ամ, յաւարտեցաւ բանս տէրունանս, որ յորջորջի Աւետարան:

Որ յամպարեալ ունի յինքեան, բղվէպ Փրկչին ներմարդկութեան, բլրանս եւ զգործըս զանազան, շարքանեալ յոյժ Հրաշաղան:

ի յիջմանէ Աստուածըն Բան,
ի ծոց Կուսին յոյս Հայրական,
մինչ ի դարձումըն միւս անգամ,
անդէն աթոռ իւր սեփական:

.

Ոմրն կրցորդ զոլով անուան,
Տարսոնացոյն Համալուցման,
բաղձանք չորթնով ներքուռական,
իւր իմաստունն վաճառական:

Ստացաւ սա զանձ անկուղական,
զարմ ի Սիւն Լրանութեան,
և մարդարիտ փեղեցկական,
ոսկոյ յեռեւոր զայն զանապան:

Եւ յիշատակ բարի յինքեան
եւ ծնողաց տուտ արեան,
Համայնդաժայն բոլոր ծնրնդեան,
սպաստոհմիցրն միարան:

Արդ ազաչեմ զամենեանս,
որք Հանդիպիք այս երեխայն,
և ի խորտկացրս զանազան,
յցեալ լինիք անմահտկուն:

Եւ ի զինոյս ուրախական,
զմայլիք ճմլեալ նոր խառնման,
տուղաւոր տուրիս այս վեհական,
բարոյ յիշման առնէք արժան:

Առնուլ զպսակն ելանական,
յրսիլ յղձանք քաղցրոր զոչման,

եկայք աւրհեալք Հաւր սեփական,
ժառանգ բարեացն անեղբական:

Վայելեցէք անդրաւական,
յանկէտ անեղր եւ յաւիտեան,
և զմեղուցեալ ողի ննջման,
զասեա ի զաստ աշակողմեան:

Էջ 555.— Փառք ամենասուրբ Երբոր-
դութեան . . . :

Սրդ զրեցաւ եւ աւարտեցաւ Սր. Աւե-
տարանա ի Թվականութեանս ամաց ՌՃ
[= 1651], ի քաղաքս Սիւստոյայ, ընդ Հո-
ւանեալ Սր. Սարգսին, եւ ստացող սուրբ
ժատենիս Հանդուցեալն առ Քս. Յովակիմն
և իւր ամուսինն Աննայն, որք ստացան զսա
ի Հալալ ընչից իւրաց յիշատակ Հովտոց իւր-
եանց եւ յարեան մերձաւորաց, եւ ետուն յի-
շատակ ի ձեռն տէր Յովաննիսին՝ իւրեանց
փեսային: Որ եւ վայելելով եւ կամ կարգա-
լով յիշման արժանաւորս արասցէ միւս ո-
ղորմիւ ասելով, եւ ինքեան Տէր Ած. բարով
վայելել տացէ, Ամէն:

Յետմագոյն յիշատակագրութիւն.—

Էջ 556, նոտրադիր.— Զվերջի ստացող
Սր. Աւետարանիս՝ զանուամբ միայն զՁա-
րաբիտ ժաղպոյ Բիւիսցի, որ ստացաւ զայս ի
Հայալ արղևանց իմոց, եւ է յիշատակ որդոյ
իմոյ Ալեք(ա)սանին ի Սր. Երուսաղէմ, ի
դուռն Սր. Յակոբայ: Բայց աղաչեմ զձեզ,
ով ընթերցողք, յորժամ ընթերցուիք՝ միայն
Հայր մեղայի արժանի արարէք, եւ դուք ի
Բրիստոսէ ընկալլիք զթիողութիւն, ամէն:

1964

Ս Ի Ե Տ Ա Ր Ա Ն.— 53

Տեղի

ՌՃՁ = 1657

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Ծաւալ 20×14.5×6: Էջք ԻԸ+516: Հան-
դամանք շատ լաւ: Մագաղաթ կոկեալ: Գրու-
թիւն՝ սկզբնատղերը ոսկեղէն եւ կարմիր,

սկզբնադերը կարմիր, մնացեալը սեւ մեյա-
նով, երկսիւն, 23 տող: Բոլորգիր կանոնա-
ւոր: Համառոտագրութիւնք սովորական:
Գունաւոր ոսկեփայլ զարդադիր Հաստաճ-

ասցին ղի երկնչէին:

էջ 235. — Քանդի բազումք յօժարեցին

...

էջ 274-275, դատարկ, անմաքուր:

էջ 381. — Ի սկզբանէ էր Բանն...

Յիշատակարան Գրչի. — 1856

էջ 482ա, նոտրադիր. — Փառք ամենա-
սուրբ Երրորդութեան...

Գրեցաւ Սր. (յ) Աւետարանս լաւ եւ ըն-
տիր օրինակէ, ի մայրաքաղաքն Կոստանդի-
նուպօլիս, ընդ Հովսեփեայ Սրբոյն Գէորգի-
եայ, որ այժմ ասի Սուլու Մանաստիր, ձե-
ռամբ Վարդերես Դպրի, Թվին ՌՃն:

Արդ աղայեմ զձեզ, որք հանդիպէք սը-
մա կարդալով կամ օրինոկելով, յիշեցէք

մաքրափայլ յաղօթս ձեր զՎարդերես անար-
ժան Դպիրս:

Արդ փափաքող եղեւ ի սուրբ մատենիս
աստուածաւոր եւ հաւատարիմ Մելքոն անուն
քրիստոնեան, որ ըստացաւ ըզսա ի հալալ
արդեանցն, եւ եղ յիշատակ ի ղիւղն Խաս-
կալ, ի դուռն Սրբոյն Յակոբայ, իւր հոգուն
եւ իւր ծնողացն, Մերթնանին, եւ ձօրն Ոս-
կուն, Մելքոնին եւ մահտեսի Աւետին եւ
Վարդանին, Կարապետին եւ Յովանէսին,
Մարթէոսին, եւ ամ. արեան մերձաւորաց,
ղարթից եւ զաւակաց նոցին: Որք կարդայք
եւ տեսանէք ասացէք Ած. ողորմի յիշատակ
ղնդաց հոգոյն ամէն: Հայր մեր որ յեր:

էջ 483բ. — 518, դատարկ:

1966

Ա Ի Ե Տ Ա Բ Ա Ն. — 55

[Բաղէշ]

ՌՂԲ = 1643

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ. —

Ծաւալ 19.5×14×5: էջք 706: Հանդա-

մանք լաւ, բայց լուսանցքները ցեղահար:
Թուղթ դեղնորակ փայլուն: Գրիչ եւ Ծաղ-
կող Մեսրոպ Վրդ. Բաղիշեցի, Բաղիշեցի
տէր Սահակի հետ միասին: Գրութիւն՝ բս-
կղմատողները ոսկեպոյն եւ կարմիր, գլխա-
ղիւրները ոսկի, մնացեալը սեւ մելանով, երկ-
սիւն, 19 տող, շրջանակներու մէջ: Բոլոր-
դիր կանոնաւոր: Համառոտագրութիւնք սո-
վորակնէն ասելի: Գունաւոր զարդաքիւր եւ
լուսանցադարձ հատուածներու սկիզբը: Գու-
նաւոր ոսկեխառն խորանադարձ իւր սարօք,
էջ 16, 197, 327, 541: Շահեկան լուսանցա-
նկարք՝ յաճախ ինքնուրոյն, Մատթէոսի մէջ
12, Մարկոսի 6, Ղուկասի 9, Յովհաննու 5:
Նկարք Աւետարանչաց՝ ոսկի խորքի վրայ,
Մատթէոս էջ 14, Մարկոս 196, Ղուկաս 326,
Յովհաննէս եւ Պրոխորոն 540: Կաշեկաղմ
տախտակեայ դրոշմադարձ: Պաշպանակ մա-
ղաղաթեայ սկիզբը եւ վերջը երկուակա-
թերթ, անկիւնաւոր երկաթաղիւր միջակ մե-

ծութեամբ, մասն Հարցողաց Գրոց՝ Բարսի
Կեսարացոյն:

Բովանդակութիւն պաեպամակի.

(Հատուածներ)

1. ՃԾԲ. — Հարց. — Ասեմ ոմանք եթե
անկար է՝ ոչ բարկանալ մարդոյ. Ասող.
ՃԾԲ:

Իթև կարող է ղինուորն յանդիման թա-
ղաւորին բարկանալ, զնոյն բան ունի ասաց-
եալս...

2. ՃԾԳ. — Հարց. — Որպէս ոք յաւթա-
բեսցէ առ մտանկին վասն պատուիրանացն
Տեառն առաւելագոյն խորհել. Ասող. ՃԾԳ:

Ապա մատահացեալ ի դաւրութիւն պատ-
ուիրանին ղի կեսնք յաւիտենականք են...

3. ՃԿԹ. — Հարց. — Ըստ որում ընդար-
ձակ է եւ համարձակ է ճանապարհն որ տանի
ի կորուստ. Ասողի. ՃԿԹ:

Տէրն վասն բազում մարդասիրութեանն
եւ տնտաւոր եւ բանիւ ծանալթ իրաւք վարի

առ յանդիմանութիւն ճշմարիտ աւրինակաց
... :

4. ՃՀ. — Հարց. — Որպէս նեղ է դուռն
եւ անձուկ ճանապարհն որ տանի ի կեանսն.
Ասող. ՃՀ.:

Դարձեալ յայսմ տեղուղ զնեղն եւ զան-
ձուկն ոչ աղբն ալղ ինչ յայտ առնէ... :

5. ՃՀԱ. — Հարց. — Աւելատացութիւն
մինչեւ յոր վայր դատապարտի. ՃՀԱ.:

Յորժամ ելցէ ոք ըստ աւրինացն սահ-
մանի՝ այս ըստ Հին պատուիրանացն՝ աւելի
իւր Հողալ քան զընկերին... :

6. ՃՀԲ. — Զինչ է դոռողանայն:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ. —

էջ 1-4, պահպանակ:

էջ 5, դատարկ:

էջ 6. — Գլուխք Մարէսի Աւետարա-

նիմ:

էջ 13, դատարկ:

էջ 15. — Գիրք ծննդեան Յի. Քի. ... :

էջ 191ա. — Նախադուրսիմ Մարկոսի
Աւետարանիմ:

էջ 195, դատարկ:

էջ 197. — Սկիզբն Աւետարանի Յի. Քի.

... :

էջ 314բ. — Աւետարան ըստ Մարկոսի
— Թարգմանալ Յս. առաւատուուն... :

էջ 317, գծուած բայց դատարկ:

էջ 318. — Գլուխք Ղուկասու Աւետարա-

նիմ:

էջ 325, դատարկ:

էջ 327. — Քանդի բազումք յաւժարեցին

... :

էջ 535, դատարկ:

էջ 536. — Գլուխք Յոնանու Աւետարա-

նի:

էջ 539, դատարկ:

էջ 541. — Ի սկզբանէ էր Բանն... :

էջ 691բ. — Իրք կնոջն շնացելոյ:

Յիշատակարան Գրչի. — 1643

էջ 693բ. — Յիշատակարան. — Փառք
անընկերանն եւ սկզբանն ամենայնի... :

Իսկ չորից աւետարանչացն խորհուրդ

... :

Ուստի եւ տեսեալ զսորա փրկագործու-
թեանն խորհուրդ, եւ դրանն որ ասէ թէ Ե-
րանի որ ունիցի զուսակ ի Սիւրիս եւ. ընտանի

յերուսաղէմ. վասն որոյ եւ իմ փափաքեալ,
նուաստ ողոյ Մեարոպ բանի սպասաւոր Թա-
ղիշեցի, սկսեալ զսուրբ Աւետարանս զրեցի
ես, եւ տէր Սահակ վարպետն, ծաղկեալ ոս-
կով եւ տնօրինականօք զարդարեցի ըստ կա-
րի մերում, եւ բերեալ զՍր. Աւետարանս ի
Սր. Քաղաքս յերուսաղէմ, եւ եղի յիշատակ
զսա ի դուռն Սր. Յակոբայ, ինձ եւ ծնողա-
ցրս, եւ տէր Սահակին, որ հանդուցեալ է
առ Քս. եւ բազում աշխատեալ ընդ մեզ:

Արդ աղաչեմ յիշել ի Տէր զանարթ)ա-
նրս, որ զՍր. Աւետարանս ետու յիշատակ ի
դուռն Սր. Յակոբայ, ի թիվն Հայոց Ռէլի,
ի Հայրապետութեան սորա տեւառն Տէր Գրի-
գոր խստակբօն եւ ճղնազկեաց Հայրապետին,
որ բազում երախտիս ունի ի վերայ ազգիս
Հայոց զերուսաղէմայ Սր. Տնօրինականաց
տեղիքն եւ զՍր. Յակոբ պայծառացուցանե-
լով եւ զարդարելով հոգեւոր եւ մարմնաւոր,
զոր Տէր Յս. Քս. զնա յերկար կենսաք պա-
հեցէ ի պարծանս մեր, եւ յետ աստի կենա-
ցրս ընդ երջանիկ Հայրապետացն զտէր Գրի-
գոր Հայրապետն երուսաղէմայ զաստուորեա-
ցէ, ամէն:

Եւ արդ յերեսանկեալ աղաչեմ եւ Մես-
րոպ, անկարգոյ ի մէջ կարգաւորաց, եւ ա-
նարժանի ի մանկուան եկեղեցւոյ, զի յիշման
ստեղծք արժանի միով ողորմայիւ, եւ թո-
ղութիւն յԱստուծոյ ինդրելով ինձ եւ ծնո-
ղաց իմոց, նաեւ Հոգեւոր Հօրն իմոյ տէր Սա-
հակին, որ բազում է աշխատիւր ի սա ընդ
մեզ, զոր Տէր Յս. նմա եւս վարձաւատուդ
լիցի, ամէն: Եւ ձեզ յիշողացդ եւ ողորմի ա-
սացողացդ, եւ մեզ յիշեցելոցս ողորմեացի
Քս. Աստուածն մեր ի միւս անպամ զայտու-
եան իւրոյ, ամէն:

Դարձեալ կրկին աղաչեմ յիշել ի Տէր
զտէր Սահակ վարպետն եւ զանարժան Մես-
րոպս յետնեայս, որ եմք Բաղիւնցի, եւ սկսե-
ալ զՍր. Աւետարանս ի միասին զրեցաք եւ
ծաղկով զարդարեցաք, եւ նա փոխեցաւ սա
Քս. ոչ ժամանեաց զայ. վասն որոյ բերեալ
իմ զսա ի Սր. յերուսաղէմ, եղի յիշատակ ի
դուռն Սր. Յակոբայ, վասն որոց մերոց փր-
կութեան, ամէն:

էջ 700-702, դատարկ:

էջ 703-706. — Մագաղաթեայ պահպա-
նակ:

1967

Ա Ի Ե Տ Ա Ր Ա Ն.— 56

Լաւաշէ, Կիպրոս

ՌՃԻԴ = 1675

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Ծաւալ 18-5×13-5×6: էջք 554: Հանգամանք լաւ, բայց լուսանցքները ցնցաւար: Թուղթ տոկուն: Գրիչ՝ Ստեփան Ֆոնոսցի: Գրութիւն՝ սկզբնատողերը եւ սկիւրնատառերը կարմիր, մնացեալը սեւ մկանով, երկսիւն, 21 տող, Բոլորպիր: Համառոտագրութիւնը սովորականէն աւելի: Գունաւոր զարդադիր եւ լուսանցազարդ շատ մը հատուածներու: սկիւրը, տնարուստ զծաղիւթեամբ: Գունաւոր խորանարդը անարուստ, էջ 3, 157, 255, 429: Կաշեկաղժ տախտակեայ դրոշմազարդ: Դատարկ թուղթ սկիւրը չորս թերթ:

ՐՈՎԱԼՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.—

էջ 1-2, դատարկ:

էջ 3.— Գիրք ծընդէլան՝ Յի. Քի. . . .

էջ 157.— Սկիզբն Առտարանի Յի. Քի. . . .

...:

էջ 253ա.— . . . եւ ոչ ումեք ինչ տասցին զի երկնչէին:

էջ 254, դատարկ:

էջ 255.— Քանդի բազումք յաւածարեցին . . . :

էջ 427բ - 428, դատարկ:

էջ 429.— Ի սկզբանէ էր Բանն . . . :

Թիշատակարան Գրչի.— 1675

էջ 552ա.— Փառք ամենասուրբ եռանձնեալ եւ միանանկալ Սր. Երրորդութեանն, Հաւր եւ Որդոյ եւ Հոգւոյն Սրբոյ, յայժմ:

Արդ յանդ ելեալ աւարտեցաւ քառահոս եւ քառարուղի Սր. Աւետարանս ի յերկրն Կիսրոսի ի քաղաքն Լաւաշէ, ի դռնն Սր. Առտուածածնին, եւ Սր. Սարգսի զինաւորին ընդ հովանեալ ամ. սրբոցն, որ կոմմեդ ի յաւղեսութիւն, ձեռամբ յոյնոմեդ եւ տարտած ողւոյ, Ստեփանոս զրչի Ֆոնաւոցոյ, ի Թվին ՌՃԻԴ ամին, ի կաթողիկոսութեան յերուսաղէմի տեառն Եղիաղարիին:

Արդ որք հանդիպիւք սմա կարգալով կամ աւրինակելով, քանզի զրեցաւ սա յընտիր աւրինակէ:

Եւ զարձեայ յիշեմք ի Քս. Ած. ըստացօ [այսչափ. շարունակութիւնը կորսուած]:

էջ 553-554, դատարկ:

Թեմազեյն յիշատակագրութիւն.—

1743

էջ 550-551, ստորին լուսանցքին նոտր շէղադիր.— Թիշե(ս)ցէք զվերջին ըստացօդսրն Զուգայեցի անդրանիկ միայժօր պատփական Բէրբատէ, որ ետ Սբ. Յակոբի Վանոցն թիւ. ՌՃՂԲ, մարտի Ա?:

1968

Ա Ի Ե Տ Ա Ր Ա Ն.— 57

(ԺԵ. ԴԱՐ)

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Ծաւալ 19×13-5×5: էջք 566: Հանդամանք շատ լաւ: Մագաղաթ ընտիր: Գրու-

թիւն՝ սկզբնատողերը կարմիր, սկզբնատառերը փոխնիփոխ կապոյտ եւ կարմիր, մնացեալը սեւ մկանով, երկսիւն, 25 տող, Բոլոր-

դիր կանոնաւոր, նման տպագրի: Համառոտագրութիւնք սովորականէն քիչ մը աւելի. Գունաւոր զարդադիր — Մատթէոսի՝ հրեշտակադիր, Մարկոսի՝ առեւծադիր, Ղուկասի՝ ճղնադիր, Յովհաննէսի՝ արծուադիր, այլապէս ձեւերով — եւ ծաղկանկար լուսանցողաբոլ հատուածներու սկիզբը (Հմմտ. Թ. 1959), կաղմի ժամանակ մասամբ կտրուած: Գունաւոր խորանազարդ իւր սարօք, եւրոպական ոճով, էջ 63, 209, 299, 447: Կաշեկազմ տախտակեայ դրոշմազարդ:

Նկարք գումաւոր ռոկեխառն.

1. Աւետումն Գարբիէյի, էջ 6
2. Մեռնող Տեառն, 7
3. Ընծալումն Տեառն, 10
4. Մկրտութիւն Տեառն, 11
5. Այլակերպութիւն Տեառն, 14
6. Յարութիւն Ղապարու, 15
7. Մուտք Տեառն յերուսաղէմ, 18
8. Վերջին Ընթրիք, 19
9. Ունալուայ, 22
10. Մատնութիւն Տեառն, 23
11. Քրիստոս խաչակիր, 26
12. Խաչելութիւն Տեառն, 27
13. Յարութիւն Տեառն, 30
14. Համբարձումն Տեառն, 31
15. Գալուստ Ս. Հոգւոյն, 34
16. Վերջին Դատաստան, 35
17. Եւսերիոս, 38
18. Կարայիւնոս, 39
19. Մատթէոս Աւետարանիչ, 62
20. Մարկոս Աւետարանիչ, 208
21. Ղուկաս Աւետարանիչ, 298
22. Յովհաննէս Աւետարանիչ, 446:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ —

էջ 1-5, դատարկ:

Դատարկ էջեր, նկարներու կոնակը, բացի մէկէն: Նոյնպէս Կանոնի տախտակներուն:

Կանոնի տախտակներ, զոյնդոյն ոսկեփայլ զարդարանքով, էջ 42, 43, 46, 47, 50, 51, 54, 55:

էջ 57 — Նախադրութիւն Սրբոյ Աւետարանին Մատթէոսի:

էջ 63 — Գիրք ծննդեան Յիսուսի Քր. ...:

էջ 136 լս. — Յորժամ երեկոյ լինի՝ ա-

սէք պարզ լինիցի, զի կարճացեալ է Լրկին: Եւ առաւօտուն՝ այսօր մօրեկ, զի շառագունի արտաթեմա՞ր երկին: Արդ զերեսս երկնի կարէք քննել, իսկ զնշան ժամանակիս ոչ կարէր զիտել. — Հմմտ. Մտթ. 2-3 լս.:

էջ 169 լս. — Վայ ձեզ դպրաց եւ փարիսեցւոց կեղծաւորաց, զի ուտէք դատնս այրեաց, պատճառաւնօք երկարէք զաղօթս, վասն զի աւելի դատաստան ընդունիցիք. — Հմմտ. Մտթ. ԻԳ. 14 լս.:

էջ 204 — Նախադրութիւն Աւետարանին:

էջ 209 — Սկիզբն Աւետարանի Յի. Քր. ...:

էջ 290 լս. — Յարուցեալ Յս. առաւօտուն ...:

էջ 292 — Նախադրութիւն Սրբոյ Աւետարանին Ղուկասի:

72. — Ղուկաս Աւետարանիչ
Թ. 1968, էջ 298

էջ 299 — Քոնյի բաղումք յօժարեցան ...:

էջ 442 — Նախադրութիւն Սրբոյ Աւետարանին Յովհաննէսի:

էջ 447 — Ի սկզբանէ էր Բանն ...:

Էջ 555բ - 566, դատարկ :
Յետմագոյն յիշատակագրութիւն.—

Էջ 32, նորագիրք -- Յիշատակ է Սբ. Ա.
Լուսարանի Վանքիցի ժառանգի Մուրատի որ-
դի, ժառանգի Յարութենին, Ժօրն Աղաաջա-
նին, Հանդուցեալ Էդօրն Աղախանին, և ժառ-
անգի Յարութենի կողակից Դուրդանին, և
որդիցն Յսիանիսին, Բարսեղին, դստերացն
ինոյսիսինքն: Այլ ևս ժառանգի Յակոբին, Գո-
ղոսին, կողակիցուն Զայիսին, Եղիսին, և ամ-

արևանառու մերձաւորաց նոցին՝ կենդանեաց եւ Հանդուցելոցն, որ ըստացաւ յաստեաժախօս բուրաստանս ի Հալլա արդեանց իւրոց, եւ եղ յիշատակ յաստեաժակոխ քաղաքն Խրուսազէմ, ի յԱթոռն Սրբոց Յակոբեանց: Եւ որք ընթևանուք **յիշեցէք** զվերոյ զրեալ կենդանիքս Հանդերձ Համօրէն ննջեցիօք, եւ որք միշտէ յիշեալ լինէք ի Տեսունէ յԱստուծոյ ձեռքէ ի միւսանգամ դալստեան իւրում, ամէն:

1969

ԱԻԵՏԱՐԱՆ.— 58

Հիգիեն

$$\text{ቡሂኒ} = 1649$$

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ, —

Ծառայ 19x12.5x4.5: էջեր 640: Հանգամանք լաւ ընդհանուր առմամբ, բայց ներկայիս եւ մաս մը լուսանցադարձեր կտրուած բլլայով կը պահւին: Նորոգութիւն կրթած: Թուղթ զոգչտրակ: Գրեթէ Յունան Հիւանցել: Գրութիւն՝ սկզբնատողերը եւ սկզբնատառերը կարճով, մացայլը սեւ ձեւնայ: Երկսիւն, 21 տող: Բոլորգիթ կանոնաւոր: Համառոտադրութիւնք սովորական գըրեթէ: Գոնաւոր զարդադիր եւ լուսանցադարձ հատուածներու սիւղեր: Խորանագարդ իւր սուրօք, էջ 9, 197, 315, 497: Կաշեկաղթ խաւաքարտեայ նորաղղոյմ: Ստացող՝ վարպետ Յունան:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ .—

Էջ 1ա. — Նախադրուքին Մատթեոսի
Աւետարանին:

Էջ 8, դասարկ :

Լժ 9.— Գիրք ծննդեան Յի. Քի. . . . :

Կարուած լուսանցքներ, էջ 17, 145, 183, 185, 215, 261, 275, 299, 301, 321, 329, 455, 459, 481, 501, 505, 509, 521, 553, 563, 585, 603, 617:

Էջ 191ա. — Նախադրութիւն Մաքկոսի
Աւետարանին :

էջ 197.— Սկիզբն Առաքելական Յի.
Քի. . . . :

էջ 302բ.— Աւետարանս ըստ Մարկոսի
— Յարուցեալ Յս. առաւաւտուն...:

Էջ 305ա.— Նախադրութիւն Ղուկասու Աւետարանիս :

էջ 315.— Քանզի բաղումք յաւարե-
ցիւն...

Էջ 491^ա. — Նախադրուքին Յովհանն
Ոռն Աւետարանիս :

Ի՞նչ 497.— Ի սկզբանէ էր թանն...

Էջ 629ա.— Աւետարան ըստ Յովհան.
նու.— Գրաւորէ իւրաքանչիւր ոք ի տեղի իւր
...

Էջ 630ր.— Զայս յերաւոսակ բարի ընկա-
 յաւ եկեղեցի յԱսորոց Աւետարանէ բանիւ
 Պապիստայ ունեմն Յովհաննու աշակերտի,
 որ եւ յետոյ Հերձուած խաւեցաւ եւ խոտե-
 ցաւ։ Եւ է կարգ բանին յութսուն ու վեց Հա-
 ժարն, զկնն աշմ բանի որ ասէ. «Քննեա եւ
 տես՝ զի մարդարէ ի Գալիլէն ոչ յառնէ ։
 Եւսոքիւ է ասացալսն ։

Յիշատակարան Գրչի.— 1649

Ի՞նչ 631-ը .— Փառք անսկզբաւնն եւ սկզբաւնրն ամենայնի . . . :

Իսկ չորից Աւետարանչացն խորհուրդ.

• • •

Ուստի եւ տեսնալ զսորայս անճառ իրկազործութեան խորհուրդ՝ տն ի լուսածնեալ զարմից Սրբո Սիովնի, վարպետ Յոհանէս անուն, զոր ի վաղուց հետէ ցանկայր առտուածախօսս այսմ մարդարտաշար լուսափթիթ Սր. Աւետարանիս. եւ ըստացաւ զսա յիշատակ բարի հոգւոյ իւրոյ եւ ծնողաց իւրոց, եւ որդւոյն եւ զստեբրացն՝ ապաշխարող Սուլթանին, եւ իւր քրւերն Զաւաղին, եւ այլ ամ. աղականաց, կենդանեաց եւ ննջեցեցոյն ամենայնի, ի միտ առեալ զբանն իսայայ որ ասէ. Երանի՜ որ ունիցի գաւակ ի Սիոն եւ ընդանեակ յերուսաղէմ: Վասն այն ըստացաւ զՍուրբ Աւետարանս ի հալալ վաստակոց իւրոց եւ եղ յիշատակ ի դուռն Սր. Փրկչի կափարիչ վիմին, ի Սր. Երուսաղէմ: Եւ որք հանդիպէք տեսութեան Սր. Աւետարանիս, յիշեցէ՛ք եւ Ած. ողորմի ասացէ՛ք վարպետ Յոհանիսին եւ իւր կողակցին եւ իւրեանց դաւակացն, ապաշխարող Սուլթանին եւ իւր քրւերն եւ ամ. աղկացն. ամէն:

Եւ արդ ես յետինս ի զրչաց եւ անարժան ի մանկանց սուրբ եկեղեցւոյ, Յոհան Հիւսիսեցի, անարժանս եւ սեւերեսս, չորհիւ Տէստոն սկսայ եւ ողորմութեամբ նորին կատարեցի ցաստաւածախօսս եւ ցաստաւածարդնակ տառս, զլուստղարդ Սր. Աւետարանս, ի յաւ ե յընտիր աւրինակէ, ի քաղաքս Հիւսեմ, ընդ հովանեւս նորաչն սուրբ տաճարացս, Սր. Յարութենին, եւ Սր. Աստուածածնին, Սր. Յովսիսիսին, Սր. Սարգսին եւ որդւոյ նորս Մարտիրոսին, ի մեծ թուականիւ շուրջ Ռ եւ ՂԸ ամին. ի յաթոռակալութեան Սր. Երուսաղէմայ Բակուրայ Առաքելոյ զյոխաղիր սուրբ զամբարանին տէր Աստուածատուր քաջ եւ արի վարդապետին, եւ Սր. Էջմիածնա տեսուն Փիլիպպոսին, եւ Սրոս տեսուն տէր Ներսէսին, եւ Աղթամարայ տէր Ստեփանոս կաթողիկոսին:

Եւ ի թապաւորութեան այլասեռիցն Սուլթան Մուհամմէտին խոնդաբորն, ի դառն եւ ի վշտաշատ ժամանակի, յորում նե-

ղիմք եւ տառապիմք ի հալկապահանջութեան անօրինաց, նայ եւ ի յաղահութենէ սուտեղարաց, որ նախանձով ետուն զեղկիս իրոնեւ եւ ճ ու ի զոսոյ ճարմայ անուր, զոր յայտնի ի մէջ բազմաժողով հանդիսին աղաղակէր եւ ասէր Վարդան անուն քահանայն, որ կրկին օծութեան հանդիպաւ. մին ի յարեղայն օծաւ եւ կրկին յառաջնորդէ, թէ զու Ջճ զոսոյ ես հաներ ի քաղաքս Երուսաղէմայ: Եթմացոցին պարոնին, տարաւ հարսարաց Ժն ար, յետոյ հայ ու տոմիկ մէջ անկուն լոռեւք այս ջարմոյս ուրախեցին. զոր Աստուծոյ ամենատես աչացն յայտնի է սուրն եւ իրաւն, եւ կամ ներքոյ բանադրանաց ի պատճառս ազահութեան, զոր ամենապէտն Ած. մի անտես արասցէ արդար զատաւատանաւ իւրոյ:

Արդ որք ճաշակէք յամենատառ սղաւալս, եւ վայելէք յաստուածային բուրաստունէս, եւ հանդիպէք տեսութեան Սր. Աւետարանիս, կարդալով կամ արինակելով, եւ կամ հարեւոյցի տեսակելով, զաւելորդն բառնայք եւ զպակասն լնուր, եւ սխալանացս եւ այլեւայլ զբուս անմեղաղիր լեւուր, զի կար մեր այս էր:

Վասն որոյ երես ի զետին զնկալով ուղղեմ զմանկունս սուրբ եկեղեցւոյ, զի լի սրբութիւ եւ լուսոյ հաստով Ած. ողորմի ասէք վարպետ Յոհանին եւ իւր ցուսիպոյն՝ ապաշխարող Սուլթանին եւ իւր քրւերն եւ ամ. աղկացն ամենայնի, ամէն:

Արդ եղուր Սր. Աւետարանս յիշատակ ի Սր. Երուսաղէմ, ի դուռն սուրբ եւ պանծալի Հրեշտակապետին, ի հայրապետութիւն եւ յաթոռակալութեան Հայոց վիճակիւ Բակուրա առաքելոյ զյոխաղիր սուրբ զամբարանին տէր Աստուածատուր քաջ եւ արի եւ աստուածաբան Վարդապետին: Զուրի ոք ի խնայութիւն հեռացուցանել զսու ի զբանջ Սր. Հրեշտակապետին, եւ թէ ոք յանդիպի՝ նզովեալ եղիցի, ամէն:

Էջ 637ր - 640, զատուրի:

1970

Ա Ի Ե Տ Ա Ր Ա Ն.— 59

Կ. Պոլիս

ԹՃ = 1651

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Ծառալ 18×12·5×6: էջք 636: Հանդա-
յաձանք շատ լաւ: Մազալաթ ընտիր: Գրիչ՝
Տիր. Յակոբ ԼԵՀԵԼ: Գրութիւն՝ սկզբնատու-
ղերը եւ սկզբնատուերը սկիւղոյն, մնացեալ-
ը սեւ մելանով, Էրկոսին, 22 տող: Բոլոր-
վր կանոնաւոր: Համառոտագրութիւնք սո-

Մատթէոսի ժէջ 160, Մարկոսի 46, Ղուկասի
57, Յովհաննէսի 30: Բաղմագոյն խորանո-
յարդ իւր սարօք, էջ 69, 225, 335, 505: Նը-
կաբք զուեւոր ռսկիխառն, ոչ նրքագիծ,

1. Աւետուճն Գաբրիէլի, էջ 6
2. Երկրպարտութիւն ժողովք, 7
3. Ընծայումն Տեառն, 10
4. Մկրտութիւն Տեառն, 11
5. Այլակերպութիւն Տեառն, 14
6. Յարութիւն Ղազարու, 15
7. Մուտք Տեառն յերուսաղէմ, 18
8. Վերջին Ընթրիք, 19
9. Ոտնալուայ, 22
10. Մանուկութիւն Տեառն, 23
11. Քրիստոս խաչակիր, 26
12. Քաշկուկութիւն Տեառն, 27
13. Յարութիւն Տեառն, 30
14. Համբարձումն Տեառն, 31
15. Գալուստ Ս. Հովոյն, 34
16. Վերջին Դատաստան, 35
17. Եւսերիոս, 38
18. Կարպիանոս, 39
19. Ս. Մատթէոս եւ Հրեշտակ, 68
20. Ս. Մարկոս եւ Առիւծ, 224
21. Ս. Ղուկաս, 334
22. Ս. Յովհաննէս եւ Պրոխորոն, 504

Կաշկուկով տախտակեայ դրոշմագարդ:
Ստացող՝ Քաշկուկ Էրէյ Կեսարացի, ըմ-
տամբօյցի, որդի Աւետիքի:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.—

էջ 1-5, դատարկ: Նոյնպէս նկարներուն
կոնակները:

Կանոնի տախտակներ, տիբող զոյն՝
կարմիր, էջ 42, 43, 46, 47, 50, 51, 54, 55:
Միւս էջերը դատարկ:

էջ 57.— Սկիզբն գլխաց Մատթէոսի Ա.
ւերտաքանին:

էջ 63-67, դատարկ:

էջ 69.— Գիրք Յնդեան Յի. Քի. . . :

73.— Աւետումն Գաբրիէլի

Թ. 1970, էջ 6

Գրական: Նկարագրողող՝ ծաղկաբար Մար-
կոս: Քուսնաւոր զարդադիր եւ լուսանցա-
յարդ, հատուածներու սկիզբը: Լուսանցա-
նկարք ըստ յոյժ, յաճախ ինքնուրոյն,

1970

էջ 218.— Գլուխք Մարկոսի Աւետարա-
նին:

էջ 223, դատարկ:

էջ 225.— Սկիզբն Աւետարանի Յի. Քի.

...

էջ 325ա.— Աւետարանի ըստ Մարկոսի.
— Յարուցեալ Յս. առաւառտուն...

էջ 327.— Ղուկասու Աւետարան, Գր-
լուխք:

էջ 333, դատարկ:

էջ 335.— Քանդի բազումք յօժարեցին

էջ 499.— Գլուխք ըստ Յովհաննու Աւե-
տարանի:

էջ 505.— Ի սկզբանէ էր Բանն...

էջ 626ա.— Աւետարանի ըստ Յովհաննու
— Գնացին իւրաքանչիւր ոք ի տեղի իւր...

Յիշատակարան Գրչի.— 1651

էջ 627բ, վարդ.— Բանք յիշատակի կա-
տարման Սր. Աւետարանիս.—

Փառք ամենասուրբ Երրորդութեանն
յաւիտեանս յաւիտենից, Ամէն:

Հոգոյս եռացմամբ տարփացեալ ըստ
Հրամանին Քի. եթէ առանց իմ ոչինչ կարէք
տեսնել, յօժարեալ ջանիւ եւ փափաքմամբ ըս-
տանալ յոռնատնական մատնանս աստուածա-
խոս եւ աստուածապատում, աւետարանեալ
յիբրեկադործութիւն տնօրէնութեան Քի. Այ.
մերոյ, Հանդերձ աւետեօք դարձայութիւն ի
Հանդերձութեան ի Համալսարանական յարու-
թեան, որ ի միւս անդամ դալստեան, անե-
րեկ առուրն յաւիտենիւն յուսոյ բաղձանօք
խոստման Տեսնել եւ Փրկչին մերոյ սպասե-
լովս՝ թէ ի տան Հօր իմոյ աւթեանք բաղում
են:

Զի մինչ աստ ի կեանս եմ Հաւատում
խոստովանեցայ եւ խոստովանեմ զոյ Աւետա-
րան, եւ սիրովս վայելեմ ի կենսաբոլիս վրա-
կացս, ըստ Սողոմոնի թէ որ ծառաւիժդ էք՝
եկայք արդէք ի խառնարանէս, եւ որք քաղց-
եալքդ էք՝ եկայք յայեցարուք ի Հացէս յայս-
մանէ: Քանդի որպէս սլատեանք մեզ Տէրն
մեր վասն Հրէից, թէ Հարքն ձեր կերան ըր-
գմանաւոյն յանապատին, եւ մեռան, այլ որ
կերիցէ ի Հացէս յայսմանէ, կեցցէ յաւիտե-
անս: Եւ ես տաց զիւրն կենդանի, զի ոյ ոք
արբցէ՝ մի՛ ծարաւեսցի յաւիտեան:

Որում ցանկանալով ցանկացայ յեւե եւ
ի մուտս իմ, յառնելն իմ եւ ի նստելն իմ, ի
մտի դնելով թէ օտակայն եւ այս Ըննէ առա-
ջի իմ, մինչեւ մտից ի սրբութիւն Աստուծոյ,
եւ ի միւս առից զկատարած մարտնչողին, որ
առ իս զեղբարց որդոց մօր իմոյ, ապրիլ ի
նայնք թշնամեաց, որք սպասեն միշտ ասել
ինձ վաչ վաչ: Եւ ընդ թռչակ յետին աւուր
չնչոյս՝ ի պահանջումն Հոգոյս ի մարմնոյս,
լինել բարեխօս՝ մտանել յայն Հանդիստ, ի
դասս կատարելոցն, աղօթիւք արժանաւորա-
ցող:

Արդ յերես անկեալ աղաչեմ զձեզ, ըր-
գասս սրբադանիցդ, ընթերցողացդ, զի ըն-
թերցեալ զյիշատակարանս Սր. Աւետարա-
նիս, զյատացողս, Կեսարացի Ըստամբօյցի
մահտեսի Խաչատուր երէցս, եւ զիրիցուհին
Հանդուցեալ Խանութն, եւ զծնողն իմ զԱւե-
տիքն եւ զՍարբան, Հանդերձ ծնողօք սոցա,
եւ ննջեցելովք, ողորմութեան Քի. յանձն աս-
պաստան առնելով, զի եւ զուք վարձակցեա-
լիք ողորմութեամբ նորուն, զի բարի առեմ
Տէր բարեաց:

Եւ յետ կենդանութեան իմում մնացել
կենդանի Աւետարանս, որ է անմահ, ի Սուրբ
Երուսաղէմայ, ի դուռն Սր. Յակոբայ տա-
ճարուն, յատենի կացեալ ի վայելումն սրբո-
սիրացն ընթերցողացն, եւ յայս վեհախոս
Հայրապետին, որ է առաջնապետ սրբոյն Ե-
րուսաղէմայ, զի մի ոք Համարձակելոցի իշ-
խել եւ խորել, զբաւել եւ ծախել, զանմահ
յիշատակս պակասեցուցանելով ի սուրբ յա-
տեննէն, եւ ի լորոյ սրբոյ ունկացն Քրիստոսոս-
սիրաց, աղաչեմ:

Եւ եթէ ոք անտես արարեալ զպաղա-
տանս իմ՝ խուլիցէ զիս ծախելով զաւետարա-
նըս Խապատիկ տուժեսցի յարդար դատաւո-
րէն Քրիստոսն, եւ ամօթով մնացէ ի Քրիս-
տոսն եւ ի բանէ նորա, եւ յինչն, ընդ խօ-
ղացն աշտոյն Քրիստոսի, ապականողաց ա-
ռաջնոցն եւ վերջնոցն, ամէն:

Գրեցաւ Աւետարանս ի քողագոս Կոս-
տանդնուպօլիս, ի թիականիս ՌՃ առ դրան
Սր. Նիկողայոս եկեղեցոյ, ձեռամբ յեւրո-
Յակոբ տիրացուն եւ ծաղկարար Մարկոսի ո-
րոց աշխատանայն Համար աղաչեմ, ոյ

սուրբ Հանդիպողք եւ վայելողք սուրբ տա-
ռիս, զի եւ նոցա եւս Աստուած ողորմի կար-

դալով, ասացէք: Հայր մեր որ: 1
էջ 631-636, դատարկ:

1971

Ա Ի Ե Տ Ա Ր Ա Ն.— 60

(ԺԷ. ԳԱՐ)

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Ծաւալ 17.5×12×6: էջք 4+588: Հան-
դամանք շատ լաւ: Մագաղաթ ընտիր: Գրու-
թիւն՝ սկզբնատողերը եւ սկզբնատառերը
ռոկկոյն, մնացեալը սի մեյնով, երկսիւն,
23 տող: Բոլորդիւր կանոնաւոր: Համառօտա-
դրութիւնք սովորական: Գունաւոր ռակե-
փայլ դարդադիր եւ լուսանցադարձ Հատ-
ուածներու սկիզբը: Լուսանցանկարք՝ Մատ-
թէսի 42, Մարկոսի 29, Ղուկասի 31, Յով-
հաննէսի 25: Ոսկէնոց խորանադարձ իւր սա-
լորք, էջ 9, 171, 285, 459: Կաշեկազմ տախ-
տակեայ դրոշմադարձ:

Նկարք,

1. Աւետումն Գարբիէլի, էջ Ժ
2. Երկրպագութիւն մոլոյց, ԺԱ
3. Ընծայումն Տեառն, ԺԴ
4. Մկրտութիւն Տեառն, ԺԵ
5. Այլակերպութիւն Տեառն, ԺԸ
6. Յարութիւն Ղաղարու, ԺԹ
7. Մուտք Տեառն յերուսաղէմ, ԻԲ
8. Վերջին Ընթրիք, ԻԳ
9. Ոտնալուայ, ԻԶ
10. Մատնութիւն Տեառն, ԻԺ
11. Դէպի Գողգոթայ, Լ
12. Խաչելութիւն Տեառն, ԼԱ
13. Աւարումն Դոսիտոյ, ԼԴ
14. Համբարձումն Տեառն, ԼԵ
15. Գայլուտ Սբ. Հոգւոյն, ԼԸ
16. Վերջին Դատարան, ԼԹ
17. Եւսեբիոս, ԽԲ
18. Կարպիանոս, ԽԳ
19. Ս. Մատթէոս եւ Հրէշտակ, 8
20. Ս. Մարկոս եւ Առիւծ, 170
21. Ղուկաս Աւետարանիչ, 284
22. Ս. Յովհաննէս եւ Պրոխորոն, 458:

ԲՈՎԱՆԴԱՎՈՒԹԻՒՆ.—

էջ Ա—Թ, դատարկ: Նոյնպէս նկարնե-
րուն եւ խորաններուն կոնակները:

Որոշանադարձք չգեղափայլ, էջ ԽԶ, ԽԷ,
Ծ, ԾԱ, ԾԴ, ԾԵ, ԾԸ, ԾԹ, կը պարունակէ
նորութիւններ:

էջ 1.— Սկիզբն Գլխոց Մատթէոսի Աւե-
տարանին:

էջ 9.— Աւետարան ըստ Մատթէոսի.—
Գիրք ծննդեան Յի. Գի. . . .

էջ 166.— Սկիզբն Գլխոց Աւետարանին
Մարկոսի:

էջ 171.— Աւետարան ըստ Մարկոսի.—
Սկիզբն Աւետարանի Յիսուսի Քրիստոսի. . . .

էջ 274.— Յարուցեալ Յս. առաւա-
տուն. . . .

էջ 277.— Սկիզբն Գլխոց Աւետարանին
որ ըստ Ղուկայ:

էջ 285.— Աւետարան ըստ Ղուկասու.—
Քանիք բաղումք յաւթարեցին. . . .

էջ 451.— Սկիզբն Գլխոց Յովհաննու Ա-
ւետարանին:

էջ 455-457, դատարկ:

էջ 459.— Աւետարան ըստ Յովհաննու
.— Ի սկզբանէ էր Բան. . . .

էջ 581 լս. Վերջ կնոջն շնացելոյ.— Ըս-
տորին լուսանցքին նորակերպ զրով.— Այս
րանս յԶ Համարքն է, թէ կամիս զիտել զդ-
սայ ի կարգն, զկնի աքնմ բանի՝ թէ քննեա եւ
տես, զի մարգարէ ի Գալիլէյ ոչ յառնէ: Պա-
պէստայ՝ ումեան աշակերտին Յովհաննու է
գրած, որ յետոյ Հերձուած իօսեցաւ: Եւսե-
բի է ասել զայս, յետոյ են զրել:

էջ 583ր - 586, դատարկ:

1972

ԱԻԵՏԱՐԱՆ.— 61

Կորնթոս

ՌՁԶ = 1637

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Մաւաւ 17×12.5×5: էջ 452: Հանգա-
մանք շատ լաւ ընդհանուր առժամբ: Մագա-
ղաթ կոկեալ: Գրութիւն՝ սկզբնատողերը
կարմիր, սկզբնատառերը փոխնիփոխ կարմիր
եւ կապոյտ, մնացեալը սեւ մելանով, երկ-
սին, 23 տող: Բոլորը կանոնաւոր: Համա-
ռօտապրութիւնք սովորական պրեթէ: Գունա-
ւոր պարզադիր եւ լուսանցադարձ հատուած-
ներու սկիզբը: Ոսկեփայլ խորանաղարդ իւր
սարօք, էջ 35, 143, 217, 343: Նկարք Աւե-
տարանշաց, Մատթէոս էջ 34, Մարկոս 142,
Ղուկաս 216, Յովհաննէս եւ Պրիսկոբոս 242:
Կաշեկազմ տախտակեայ թաւշապատ: Ստա-
յող՝ տէր Բարսեղ:

ԲՈՎԱՆԴԱՌՈՒԹԻՒՆ.—

էջ 1—7, գատարկ: Նոյնպէս խորաններ-
բոս կոնակը:

էջ 8—9, Թուղթ Եւսեբիոսի, նկարնե-
րով հանդերձ: Տիրող գոյն կարմիր, տա-
րեր երանդներով:

Կանոնի տախտակներ, էջ 12, 13, 16,
17, 20, 21, 24, 25:

էջ 29.— [Վ]ան մոլոց երկրպագու-
թեան:

էջ 33, դատարկ:

էջ 35.— Գիրք ծննդեան Յի. Գի. . . .

էջ 141տ.— [Վ]ան զիւսհարին:

էջ 143.— Սկիզբն Աւետարանի Յի. Գի.

էջ 214ր.— . . . եւ ոչ ումեք ինչ ասացին
զի երկն(ըն)չէին:

էջ 215տ.— Աշխարադրին:

էջ 217.— Քանզի բազումք յաւժարե-
ցին. . . :

էջ 327ր, 1տ.— Եւ երեւցաւ նմա հրեշ-
տակ յերկնից՝ եւ զօրացուցանէր դնա, եւ էր
ի տաղնայի, եւ մտադիւրութեամբ եւս կայր

յաղօթս: Եւ հռակյին ի նմանէ քրտունք իբրեւ
զկայսի արեան, ոլոռն ոլոռն հեղեալ յեր-
կիր.— Հմմտ. Ղկս. ԻԲ, 43—44:

էջ 341բ.— Վասն Կանայ Գալիլեաց:

էջ 343.— Ի սկզբունէ էր Բանն. . . :

էջ 441բ.— Իբք կնոջ շնացելոյ:

էջ 443, դատարկ:

74.— Ս. Մարկոս

Թ. 1972, էջ 142

Մաւր յիշատակագրութիւն Գրչի.—
1637

էջ 34, ստորին յուսանքին.— Աւհնե-
ալ հոգիդ սուրբ Աստուած ճշմարիտ. եւ
սկսայ եւ դու կատարեալ, թոյ. ՌՁԶ, սեղ-
տեմբեր:

Յիշատակագրութիւն ստացողի.— 1639

էջ 140ր. - 141ա, երկաթադիր ոսկեյոյն
— Տէր Բարսեղի է Աւետարանս, յիշատակ
ի խաթունիաշային հոգոյն, եւ որդոցն իւ-
րոց Գրիգորին եւ Սուլթանփաշային, թի-
մ 22, Գրեցաւ Աւետարանս Կորնթոս:

Յետմագոյն յիշատակագրութիւն.—

1724

էջ 444, նոտրադիր.— Ձստացող սուրբ
եւ իրկադործ Աւետարանին՝ զատուածա-
սէր եւ զհեղաշողի ղԱրապկերցի մահտեսի
Մարուդէն յիշեցէք ի Քս. որ լստացաւ զսա-
լասն հոգւոյ Հանգուցելոյ Աստուածատուր
քրիստոնէին, եւ ի իրկութիւն հոգոյ իւրոյ
եւ ըսրի ծնողաց իւրոց, մահտեսի Պետրո-
սին, եւ մահտեսի Եղնիկին, եւ կողակցին իւ-
րոյ մահտեսի Պողոսին, եւ հօրեղբօրն Յա-
կոբսանին, եւ Լղրարցն, Յոհաննիսին, եւ
մահտեսի Գրիգորին, եւ այլ ամ. զարմից եւ
զաւակաց նոցա, կենդանեաց եւ ննջեցելոցն:

Զի այս լուրեւայալտ օրհնեալ մահտեսի
Մարուդէ, Հանգուցէ ամ. բնտանեօք եկն ի

Սր. Քաղաքս յերուսաղէմ, յուխտ եւ յեր-
կրպպուլթիւն յուսարուղիս ղերեղմանին Քի-
Այ. մերոյ, եւ ամ. աստուածաճօտ տեղեաց
Տնօրինականաց, եւ ղինի ամ. տրոց եւ ողոր-
մութեան իւրոյ ստացաւ եւ ղՍր. Աւետարա-
նըս բարի յիշատակ հոգոյ իւրոյ, եւ ամ. վե-
րապրելոցս, եւ եղ. անջինջ յիշատակ յաստ-
ուածադիր Աթոռս Սր. Յակոբ:

Վասն որոյ յընթերցյողացդ եւ պատա-
հելոցդ տեսողացդ խնդրեմ, ղի Ած. ողորմի
ասիցէք՝ օրհնեալ մահտեսի Մարուդէին, եւ
Աստուածատուրին, եւ ամենեցունց առաւ-
արակ: Եւ մի ոք իշխեսցէ զողանալ, յափըշ-
տակել, ծախել, կամ դրաւ. ղնել ղՍր. Աւե-
տարանս, ի դրանէ Սրբոյն Յակոբայ. այլ
կացցէ մնացէ յիշատակ ի Սր. յերուսաղէ-
մըս, ի ղուռն Սրբոյն Յակոբայ Գլխադրին
անջինջ յիշատակ: Եւ դուք լի բերանով Ած.
ողորմի աստցէք. Ած. ողորմի ամենայն վե-
րողրելոցս եւ ամա, ամէն:

Եղեւ այս ի թիին ՌՃՀԳ. սմին, ի մար-
տի Ժ օրն, որ եւ բաւեացի:

1973

Ա Ի Ե Տ Ա Ր Ա Ն.— 62

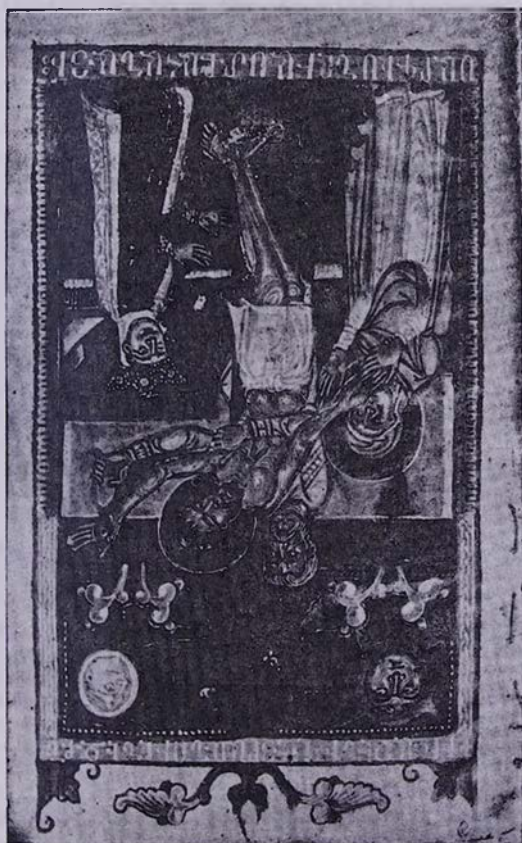
Սիւս

296 = 1346

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Մտաւ 17×12×6-5: Թերթք 276: Հան-
գամանք լաւ ընդհանրապէս. կան ցեցաւար
թերթեր. նորոյութիւն կրած: Թուղթ ըստ-
պակեայ: Գրիչ եւ Նուիրող՝ Ներսէս: Գրու-
թիւն՝ սկզբնատողերը եւ սկզբնատառերը
կարմիր, մնացեալը սեւ մեղանով, երկսիւն,
23 տող: Բոլորդիր վարժ: Նկարազարդող
Սարգիս Քահանայ (Պիտակ): Գունաւոր դար-
գադիր եւ լուսանցազարդ, երբեմն լուսան-
ցանկար, Հատուածներու սկիզբը: Գունաւոր
ոսկեխառն խորանարդ իւր սարօք Թղ. Յա.
84ա, 132ա, 210ա: Նկարք, առանձին մաղա-
յաթեայ թերթերու: յիւսյ, ընտիր գործ Սար-
ցիս Քահանայի:

1. Սուրբ Ծնունդն է Քի. Այ. մերոյ, թղ. 8բ
 2. խաչելութիւնն է Քի. Թի., 77բ
 3. Սուրբ Թաղումն է Քի. Թի., 79բ
 4. Սուրբ Յարութիւնն է Քի. Թի., 81ա
 5. Ալակերպութիւնն է Քի. Թի., 106ա
 6. Գալուստն է Քի. իշոյն յեմ., 114ա
 7. Ննջումն Ած. ածելի, 134ա
 8. Համբարձումն է Քի., 208բ
 9. ի լոպէն ի վայր առնուն է ղԳս., 258բ:
- Կաշեկալով տախտակեայ գրոյմազարդ, Պահ-
պանակ մալուղաթեայ սկիզբը եւ վերջը եր-
կուական թերթ, անկիւնաւոր երկաթադիր.
աւաւասիկ փոքր Հատուած մը. Ե. փիւմէն,
եւ Լղիւ քար ի շի. քար ղլուխ անկեան,

— Երևանի մարզի և Երևանի —
 : Երևանի մարզի և Երևանի —
 : Երևանի մարզի և Երևանի —
 : Երևանի մարզի և Երևանի —
 : Երևանի մարզի և Երևանի —
 : Երևանի մարզի և Երևանի —
 : Երևանի մարզի և Երևանի —
 : Երևանի մարզի և Երևանի —
 : Երևանի մարզի և Երևանի —
 : Երևանի մարզի և Երևանի —

— Երևանի մարզի և Երևանի —
 : Երևանի մարզի և Երևանի —
 : Երևանի մարզի և Երևանի —
 : Երևանի մարզի և Երևանի —
 : Երևանի մարզի և Երևանի —
 : Երևանի մարզի և Երևանի —
 : Երևանի մարզի և Երևանի —
 : Երևանի մարզի և Երևանի —
 : Երևանի մարզի և Երևանի —
 : Երևանի մարզի և Երևանի —

Թղ. 130բ1. — ... և ոչ ումեք ինչ առաջին, զի երկնչէին:

Թղ. 131, դատարկ:

Թղ. 132ա. — Աւետարան ըստ Ղուկասու:

— Ստորին յուսանցքին, գրչէն. «Մարտ Ը»:

Թղ. 209բ, դատարկ:

Թղ. 210ա. — Աւետարան ըստ Յոհաննու:

— Ստորին յուսանցքին, գրչէն. «Ապրիլ»:

Թ Է այսաւրջ:

Թղ. 286բ, դատարկ:

Թղ. 286ա. — Համգիստ Սր. Առաքելոյն եւ Աւետարանչիմ Յոհաննու. — էր ընդ եղբարս...

Թղ. 270ա. — Վասն այն Աւետարան կոչի սուրբ Աւետարանն Քի. զի երկնից աւետեացն եւ արքայութեանն եւ անճառ բարեացն է քորոյց եւ աւետաւոր...:

Թղ. 270բ. — Ողորմեա ինձ Ած. րոտ մեծի ողորմութեան քում...:

Թղ. 271ա. — Աղարք Մամաւէի քաղաւորի Հրէատումի. — Տէր ամենակալ...:

Թղ. 272բ, դատարկ:

Թղ. 273ա, յերբ. — Միածնին ակտնատեսք եւ բարեկամք, Երրորդութեանն մերձաւորք, անճառիցն քարոզի, խաղաղարարք տիկնորաց, յիմք անշարժելիք եղեալ ի Հիմունա կաթողիկէ եկեղեցւոյ...:

Թղ. 276, դատարկ:

Յիշատակագրութիւնք. —

Ա. — Գաղափար օրինակին. —

Թղ. 269բ, մէջտեղը. — Գիր յիշատակի Սր. Աւետարանիս. — Կամաւն Այ. Հաւր կենդանոյ, եւ կարողին յամենայնի, եւ Միածնի Որդւոյն իւրոյ՝ կենարարին մերոյ Յի. Քի. եւ կենդանարար եւ երկրպագելի Հոգւոյն Սրբոյ, եւ Կիրակոս, ի վերջ Հասեալ զլիտնականաց, մեղաւոր եւ անարժան ծառայ Այ. ցանկացող եղէ այսմ յուսանելով եւ կենսակիր կտակիս, Սրբոյ Աւետարանիս, եւ ետու աւարտել Գէորգիս գրչի, ի ստոյգ եւ յրճարի դաղափարէ Սրբոյն Սահակայ Թարգմանչի, յստակ եւ ակնակիրտ, որպէս ի Փրկչէն ասացան, զոր յոյժ բաղձնաւք եւ յողնատուր տենչանաւք, մեծաւ աշխատու-

թեամբ ստացայ, ի լուսաւորութիւն մանկանց եկեղեցւոյ, եւ յիշատակ ինձ եւ ծնաւդաց իմոց, եւ ամենայն բնաւ զարմից, կենդանեաց եւ ննջեցելոց:

Ոյ կղարբ սուրբ, Թողութիւն տրութեք զծողիս զոր զրեցիդ, որպէս ի դիմաց սրբոյ վարդապետին Կիրակոսի, զի ա՛յսպիսի էր պատուէր յաւրինակի նորա: Յիշել աղաչեմ եւ զվերջին զրոզս, զմեղապարտս, Ներսէս ծառայ Աստուծոյ:

Բ. — Գրիչ Ներսէսի. — 1346

Թղ. 273ա, վարբ. — Եւ արդ ես յողնամեղ եւ անպիտան ծառայս Այ. Ներսէս, ցանկացող եղէ այսմ Սրբոյ Աւետարանիս գրել զսա յիշատակ բարի, եւ գրեցի ըստ իմում կարի ի ստոյգ աւրինակէ Թարգմանչացն, եւ պարգեւեցի զսա Հեղաճոպի եւ ողորմած Թաւաճոյն Հայոց Մարիամնոյն, որ լաղում յարեգործութեամբ զարդարեալ է, եւս առաւել Հեղութեամբ եւ խոնարհութեամբ եւ ողորմածութեամբ, եւ որ զայսպիսի առաքելութիւն ստացեալ է, զտէրունական պատմունանն զգեցեալ է, առաւել եւս սա է զեկեցեալ զայս յուսաւոր Հանդերձ, իրբեւ զպարիսպ ամուր: Այլ եւ զմեր անարժանութիւնս կղարայ կոչեաց իւր, եւ ինձ այսպէս թուի թէ ի կամացն Տեսոն եւ ի շնորհաց Սր. Հոգւոյն յարտեցաւ մեղ Հոգեւոր քոյր եւ կատարեալ բարեկամ:

Եւ շնորհեցի նմա զայս Սր. Աւետարանոր ի վայելումն անձին իւրոյ, եւ յիշատակ բարի, որ եւ յուսաւք ի Քս. զի ընդ երկայն աւուրս պահեսցէ զնա ամբողջ կենդանութեամբ Հոգւոյ եւ մարմնոյ, եւ ամենայն սրբոց աղաթք՝ պահապան լիցի նմա ի տուէ եւ ի դիւերի. եւ զամենայն յանցանս իւր զոր զործեալ է՝ Թողցէ Տէր Աստուած:

Ողորմեսցի Քո. Ած. եւ իւր բարի ծնաւդացն, Պր. Աւշին, որ տէր էր Կառնիկոսոյ, եւ պալլ Հայոց: Սր. Աստուածածնին բարեխաւսութեամբ ողորմեսցի Տէր Յս. Քո. եւ բարեկրօնութեամբ զարդարեալ մար իւրոյ ձուանիմ, որ յառաջ թաղուէր էր Աւշին Թաղաւորին. Հանդուցցէ Տէր Յս. զՀոգիս նորա յարքայութեանն երկնից:

Ողորմեսցի Քս. եւ պարկեւտ քուրն իւ-

բոյ Ալեքանդր, որ յառաջն թաղուհի էր Լեւոն թաղաւորին: Յիշման արժանի արարէք եւ զհաւերեցալին իւր, զՊր. Կոստա. սպարապետն Հայոց, եւ զհայր նորին զՊր. Հեթում զտէրն Կոտիկոսոյ, եւ հանդուսեցէ զհոգիս նոցա:

Երկնաւոր թաղաւորն Քս. աւրհնեացէ զմեր Հայոց Թագաւորս Կոստանդիանոս, եւ ընդ երկայն աւուրս արասցէ, եւ պահեացէ յերեւելի եւ յաներեւոյթ թշնամեաց: Եւ զաստուածատուք որդիան իւր, զՊր. Աւելին, եւ զՊր. Լեւոն, եւ զՊր. Հեթում անգնաս պահեացէ յամենայն փորձանաց կենցաղոյս:

Աւրհնեացէ Տէր Ած. եւ զպարկեշտ թաղաւորիս զՊր. Սմբատ. զունգոստապլ Հայոց, եւ ընդ երկայն աւուրս արասցէ:

Աւրհնեացէ Տէր Ած. եւ զմայր թաղաւորին զՄարիանն, եւ է մեր հոգեւոր մայր: Մայրն Աստուծոյ նմա բարեխաւս եղիցի հանապայ ի տուէ եւ ի դիւերի, եւ պահեացէ ամոյսով կենդանութեամբ հոգւով եւ մարմնով, եւ յամենայն մեղաց քուսեցէ:

Աւրհնեացէ Տէր Ած. եւ զպարկեշտ զուստրն իւր զԺմէմին, եւ է մեր հոգեւոր քոյր եւ բարեկամ. պահեացէ Տէր Ած. զնա ամբողջ կենդանութեամբ, հոգւով եւ մարմնով, յամենայն աղօ փորձութենէ, եւ թողցէ զյանցանս իւր:

Ողորմեացի Քս. Ած. եւ հանդուցեալ Հասր իւրոյ՝ Պր. Պողոտին մարաթախտուն Հայոց, եւ հանդուցեալ քաւրն իւրոյ տիկին Ալիսին, եւ քեռոյն իւրեանց Պր. Սմբատայ, եւ Պր. Լեւոնի, եւ զանեաց զհոգիս նոցա եւ զնաւորաց իւրեանց եւ զամենայն ազգականաց, իւր սուրբ արքայութիւնն:

Աղաչեմ եւ ես մեղապարտ ծառայս Աստուծոյ զրոյ սորա ներսէս, յիշման արժանի արարէք զիւ. եւ զծնաւոյն եւ զղորարան իմ, զԿուսակրան ըստնայան՝ զՅովանէս եւ ըղթորսս եպիսկոպոս, զհանդուցեալուն ի Քս. եւ զհաւերեցարուն մեր՝ զԿուսակրան քահ. զՍիմեոն եւ զՍտեփ. եւ որ զմեզ յիշէ, եւ ինքն յիշեալ եղիցի առաջի Քրիստոսոյ:

Բայց զրեցաւ սա ի հայրապետութեան տեառն Միլիթարայ, եւ ի թաղաւորութեանն Կոստանդիանոսի, եւ յեպիսկոպոսութեան

մայրաքաղաքիս Սրսոյ՝ Բառիլիոսի եպիսկոպոսի, եւ ի թովականութեանս Հայոց ԶՂԵ, ի մայրաքաղաքս Սիս կոչեցեալ, ընդ հովանեաւ սրբոյ տաճարիս, որ կոչի Սր. Նշան:

Կատարեցաւ կարողութեամբ Տեառն մերոյ Յի. Քի. որ է աւրհնեալ եւ փառաւորալ յաւիտեանս յաւիտեանց. ամէն.— Տես նաեւ Սիոն, 1967, էջ 125:

Դ.— Նկարագրաւորող Սարգիս Քահւնայի.—

Թղ. ԴԴ, եւ 258թ, նկարներուն ստորուր, ճերմակ երկաթադիր — Սոքա եւ չինեալ ձեռամբ, Սարգիս նրաստ քահանայի:

Դ.— Կազմող Լեւոն Դալլի.— 1392

Թղ. 275ա, բոլորդիր վարժ, կարմրատու — Զվերջին կազմողս սորա զԼեւոն Դր. պիւր, եւ զծնաւոյն իմ, եւ զհանդուցեալ եղբայրն իմ Քս. զԻրիգոր, եւ զամենայն նրնջեցեալսն իմ, եւ զհոգեւոր Հայրն մեր զԱլիպալին, եւ զծնողն իւր, յիշեցէք եւ Տէր: Եւս առաւել զմեկուցեալ ծառայս Աստուծոյ զԼեւոն Դալլի, որ զնեցի զՍր. Աւետարան եւ կազմեցի ի վայելումն անձին իմոյ, եւ յետ երանելոյ ինձ յաշխարհէս՝ յիցի ինձ յիշատակ յեկեղեցի եւ իմ ծնաւորացն եւ իմ աւանդան ինքեցեալսն:

Կազմեցաւ սոյ ի մեծ թվ. Պիւլ, մարտի տմոյ ին, ի փառս Աստուծոյ:

Տեսութեանկանքս ամէն ի մե տետր էր, մէնք յետոյ զամէն տնայրինակնք յիւր պատշաճն զրի, որ է Մնանդն, Խաչկուրթիւն, Թաղումն, Յարութիւնն, Պայծառութեանն, Դաւառս Տեսուն յիշոյն լերուտողմ, Համարքումն, Ննջումն Սր. Աստուածածինն, Պեղատոսի որ չնաբէլիոց զմարմին Տեսուն Յովսիփոս, որ ի յաշին ի վեր կու առնու:

Ոյ որ յետք իմով իւրէ նայ Քս. Ած. զինք ընդ Յուդայի եւ ընդ իրաչահանուտցն եւ ընդ սրացողացն, եւ ընդ ոտտոնայի դասէ զինքն եւ զիւր ծնաւոյն, ի յայ աշտոն եւ ի կրճտիւ տառամանցն, ի հուրն անշէլ առաքէ, եւ անքուն որդանցն կերակուր լինի լըր հոգին եւ մարմինն. որ ամէն որդան բերան

իրբեւ զսոճեմն է, որ հանապազ կու տան-
ջեն զմեղսուորքն: Հիմա զաւղուտն ձեռ դուք
զխտէք:

Ե.— Աւշին համալսարանի.— 1396

Թղ.— 2655, գունաթափ թանաքով, բո-
յորդիր.— Ես Աւշին խանութպանս, որ գնեցի
Սուրբ Աւետարանս ի յարգար բնից, Սուրբ
Տեղացն Գողգոթայի, ինձ ի յիշակութիւն,

ու իմ ննջեցելոցն, ու իմ քաւրն Ապլինու դե-
ռայրոյս որդուն Գրիգորին, ու իմ կողակցին
Շուշան թագուքին, ու իր ննջեցելոցն ամէ-
նին: Գրեցաւ յիշատակարանս ի մեծ թվին
Պեն:

Զ.— Վերջընթեր պահպանակին վրայ,
նորապէր հնաձեւ.— Ձմեռնաւ Մշկու-
յենց յիշեցէք ի Տէր, եւ զծրնաւղքն իւր:

1974

Ա.— Ս Ա Ղ Մ Ո Ս.— 25

Բ.— ԺԱՄԱԳԻՐԲ (ԱՆԿԱՆՈՆ).— 14

Երուսաղէմ

ՌԼԸ = 1589

ԵԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Ծաւալ 28.5×21×6.5: էջք 400: Հան-
դամանք ոչ բաւարար: զործածութեամբ աղ-
տոտուած. որդերէ ծակեկուած. նորոգու-
թիւն կրած: Թուղթ բաւական թանձր: Գրիչ
եւ Ստացող՝ Աստուածատուր Եպս. Մշեցի,
Տարոնացի: Գրութիւն՝ խորադիրները եւ քա-
կորնատողը կարծիք, սկզբնատողները կար-
ծիք եւ կապոյտ, փոխնիփոխ, մնացեալը սեւ
մեկնանով, երկսիւն, 22 տող: Բոլորգիր կա-
նոնաւոր, Համառօտագրութիւնք սովորակա-
նէն քիչ մը աւելի: Մաղկող՝ խաւատուր Հի-
դանցի: Գունաւոր դարձապէր զուրդաներու
սկիզբը, Կանոնները ունին նաեւ լուսանցա-
յարդ եւ զլսապարդ: Գունաւոր խորանա-
ղարդ իւր սարօք, էջ 13: Կաշեկազմ տախ-
տակեայ դրոշմաղարդ: Պահպանակ մալա-
ղաթեայ սկիզբը եւ վերջը երկուական թերթ,
մասն երկաթադիր Աւետարանի:

էջ 9ա.— Ներդրեալ Սաղմոսաբանիս.
— Աստուածային այս բուրաստան...:

էջ 11բ.— Ստուգարանութիւն Սաղմո-
սիս, ի Յովաննէ Գառնեցոյ հոգեյի վարդա-
ւոյստէ, որ յոմանց յերկրայն թրի.— Ձառ-
մոս Դաւթի...:

էջ 13.— Երանեալ է այր որ ոչ պնաց...:

էջ 41ա.— Երկինք պատմեն պիտոս Աս-
տուծոյ...:

էջ 205ա.— Ի կատարած Սաղմոս ի Դա-
ւիթ.— Իրրեւ ծերացաւ Դաւիթ, եւ փոխե-
ցաւ ջերմութիւն մարմնոյն ի ցրտութիւն, ի
բազում ուրհոցն եւ յարտասուացն, քաջալի-
բէր զինքն ասելոյ զսագմոս զայս.— ՃԲ.—
Աւրհնեա անձն իմ զՏէր, եւ ամ. ոսկերթ իմ
զանունս սուրբ նորա...:

էջ 312ա.— Աղաւթ Մամստէ բազառ-
րիմ.— Տէր ամենակալ...:

Բ.— Ժ Ա Մ Ա Գ Ի Ր Գ

էջ 315ա.— Աւրհնեալ Հոգիդ Սբ. Ած.
Հշմարեա, ամէն:

էջ 319բ.— Կարգաւորութիւն հասարա-
կաց աղաւթից վեցերորդ ժամուռ...:

էջ 324ա.— Կարգաւորութիւն հասարա-
կաց աղաւթից իններորդ ժամուռ:

էջ 329բ.— Աղաւթ իւրաքանչիւր ամ-

Ա.— Ս Ա Ղ Մ Ո Ս

ԲՈՎԱՆԴԱՎՈՒԹԻՒՆ.—

էջ 1-2, դատարկ գրեթէ:

էջ 3ա.— Երեմիայի Նախնայն Եպիս-
կոպոստակեան Կիպրոսի, քարանձաւ տա-
նաւու երգաց Սաղմոսիմ Դաւթի.— Ձա՛մ. ինչ
դոր ասաց հայրն մեր...:

ծին հաւատացելոց ի Քս. առ Սբ. Երբարդու-
թիւն եւ մի աստուածութիւն.— *Հաւատով
խոստովանիմ...*

Էջ 336ա.— Մագքեմֆ գաւառաւորք Յա-
ղագո գիշերային գարեւարանաց.— *Ընկալ
քաղցրութեամբ...*

Էջ 338բ.— Տէր Լթէ շրթունս իմ բա-
նաս...

Էջ 339ա.— Յովհանու Մանգալունեցե-
ւոյ, ի գաւառէ Աշտուանաց, ի գեղջէ Մախ-
նասայ, Քարոզ գիշերային պաշտամանց.—
Ջարթուցեալքս ամենեքեան...

Էջ 343ա.— Կարգաւորութիւնք հասա-
րակեաց աղաւթից առաւատու ժամում...

Էջ 363ա.— Կարգաւորութիւն հասարա-
կաց աղաւթից Արեւագայի ժամում...

Էջ 367ա.— Կարգաւորութիւն հասարա-
կաց աղաւթից Երեկոյի ժամում...

Էջ 367բ.— Յաղագս արիւնծութեան ճը-
րագացն, ապաքեալ սրբոյն Պետրոսի.—
Արհնեալ Տէր բնակեալդ ի բարձունս...

Էջ 374բ.— Արեւմութիւն մտրմաւոր
սեղանոյ:

Էջ 376ա.— Կարգաւորութիւն հասարա-
կաց աղաւթից [ի]աղագական ժամում...

Էջ 382ա.— Կարգաւորութիւն հասարա-
կաց աղաւթից Համգըստեան ժամում...

Էջ 385բ.— Նախադրութիւնք խրատա-
կեմք յազակս աղաւթից, զոյ արարեալ է
տեառն Ներսէսի՝ եղբոր Գրիգորիոյ Հայոց
վերադիտողի...

Էջ 389ա.— Յաղագս հոստովանու-
թեան, սրբոց վարդապետաց արարեալ.—
Մեկայ ամենասուրբ Երբորդութեան...

Էջ 393—400. *Գաւառի մեծապոյն մա-
սամբ:*

Մանր յիշատակագրութիւնք Գրչի.—

1. Էջ 41ա.— *Զլրժող սուրբ զրոցս բղ-
Մչիցի Աստուածատուր մեղապարտ եպիսկո-
պոսն յիշեցէք ի Քս. միով Տէր ողորմեայի,*
Եւ Ած. զձեզ յիշէ:

2. Էջ 146ա.— *Որք հրդէզ գասդժոս, ի
լրժման կանոնիս զձեզ. ողորմին մի մոռա-
նայք, արաւմէք զձեզ, Հայր միւր եւ հղարյոք,
յստեպետան մեղապարտ Մչիցի Աստուածա-
տուր եպիսկոպոսն յիշեցէք առ Քս. եւ զոյք
յիշեալ լիցիք ի յԱստուծոյ: ՌԼԸ զրեցաւ:*

3. Էջ 186ա.— *Զստացող սուրբ զրոցս
զմեղապարտ եւ զանաբժան զժող սուրբ զՄը-
չեցի Աստուածատուր եպիսկոպոսն յիշեցէք
ի Քս. միով Տէր ողորմեայի, յորժամ հղա-
նակէք, եւ Ած. զձեզ յիշէ յիւր սուրբ արքա-
յութիւնն, ՌԼԸ զրեցաւ:*

Մեծ յիշատակարան Գրչի.— 1589

Էջ 392բ.— *Փառք ամենասուրբ Երբոր-
դութեան Հաւր եւ Որդւոյ եւ Հոգւոյն Սրբ-
րոյ, որ հո կարողութիւն մեղսամած եւ վա-
թար ամ. յանոցս անաբժան եւ անպիտան
Տարոնացի Աստուածատուր եպիսկոպոսի Հա-
սանել ի յաւարտ աստուածաշունչ տառիս
աստուածահաւրն Դաւթի, ի յընտիր եւ յան-
սխալ արիւնեակէ, որ եւ զիտուրդիրն ի Հին
աւերինակաց զտեալ եւ բերեալ նորոյցից ի
ամա լիով:*

Այլ եւ զԱղաթամատոյց բարբառիւն
մամատեղաց, զատ ի Սբ. Պորգրդոյն, Հա-
յատոսանեաց Եկեղեցւոյ, ի յինն կարգս բա-
ժանեալ, ի յարիւնակէ Թումայ Վարդապե-
տի Մեծովեցոյ, ճշգրտել զրեալ, ինձ յիցի
Հոգոյ իմոյ յիշատակ. եւ Հանգուցեալ ծնա-
ղացն, Հաւրն իմոյ Գրիգորին, եւ մարն ի-
մոյ Հոգիսմին, եւ հղարյոցն իմոց, եւ Հո-
գւոր Հաւրն իմոյ՝ տէր Ղապար Հայրապե-
տին, որ բաղում երախտիք եւ աշխատանք
ունի ի վերայ անաբժանիս, Հատուցանողն
Ած. Հատուցէ զիւր վսխարէն յերկնից տը-
բայութիւն:

Ած. ողորմի տէր վրդ. կրտսնուր ճրդ-
նատր տէր Մակարի Հոգոյն, որ զկիրն ու-
սոյց ինձ անպիտան անցաւոր Աստուածատուր
մեղապարտ եպիսկոպոսիս. զվարձս ի Քրիս-
տոսէ առնու:

Թիւն Հայոց ՌԼԸ զրեցաւ Երկս Դաւ-
թա, ի յատուածակոխ Սբ. Քաղաքն Երու-
սակէմ, եւ Սբ. Գեորգիոսին Քի. կապարիչ
իմին, եւ Տիրամար Սբ. Աստուածածնին
զԼեւնդմանին, եւ Սբ. Համբարձմանն, եւ
Վերնատանն ուր Քս. յստապաղեաց, եւ Սբ.
Հրկտակապետացն Գարբիէլի եւ Միքայել-
լի: Այլ եւ ի Հոչակատր եւ ի բարձրաշէն Սբ.
Տաճարիս Սրբոյն Յակոբայ Տեառնեղբորն,
Չերեղա ողորցն Յակոբոյ եւ Յոհանու, եւ
յայլ Սբ. Տնաւրինականաց Քի. Այ. մերոյ:
Եւ ի Հայրապետութեան տն. Կիրիկե-

ցոյց տէր Այաբայ կաթուղիկոսին ամ. Հայոց, եւ ի հայրապետութեան Սրբոյն Յակոբայ տէր Դաւիթ աթոռակալ արքեպիսկոպոսին երուսաղէմայ:

Իսկայ զբեցաւ սուրբ զիբքս ձեռամբ բազմայմեղ անարժան եւ անպիտան Տարոնացի Աստուածատուր եպիսկոպոսի, յիշատակ իւր հոգոյն, եւ իւր ծնողացն, որ առ Ած. վոխեցան, եւ ամ. արեան մերձաւորաց իմոց, դարմից եւ դատկաց իւրեանց, ի դուռն Սրբոյն Յակոբայ, յիշատակ իւր եւ ծրնայաց իւրոց: Ոյ որ ծախէ կամ գողանայ, նայ ինքն առաջի ահեղ ատենին Քի. ինքն տայ զպատասխան, եւ Տէքն դատախաղ լինի նոցա: Լաւ պահաւորն աւրհնի յԱստուծոյ և յամ. սրբոցն նորա: ՌԼԸ դրեցօ. ի յառաջնորդութեան տէր Դաւիթ աթոռակալ արքեպիսկոպոսին երուսաղէմայ:

Յիշատակագրութիւն Մաղկոյի.—

Էջ 13, ստորին յուսանցքին, բոյսոյիւր, երևթ տող:

Ձոնարժան Հիգանցիս յիշեալ,
ղեկաւորութեամբ ծաղկող սորա,

եւ ա Ած. ողորմի հրամայ,
ջանում տէրտէր ու բարայ,
եւ Ած. քեզ քաղցրանայ,
յորժամ ի սուրբ դատաստանն դայ:
ամէն,
չի մոռանաս, ես քեզ ծառայ:

Յեռնագոյն յիշատակագրութիւնք.

1. Էջ 400ր, բոլորդիւր անհարթ.— Ի թըվին ՌՄԻ [= 1603] եկաւ Լստամայուլեցի հաճի Սքանտարն ի երուսաղէմ ու ուխտ արաց ու տուայ. եւ ոսկերիչ Սքանտարս, Արաւհամի տղայ, խոստացայ ամէն տարի ի կարմիր տաւր յերուսաղէմ: Նայ ոյ եղբարք իմ, ոյ որք ժառանգէք զսայ վանքս, զայս դրամկանքս ի հոգն լինէք որ ուղէք:

2. Էջ 298, ստորին յուսանցքին, նոտարարիւր անհարթ.— Ած. յուսաւորէ եպս. ի դոէք Աստուածայտ. որ զօրինակն ետուր, որ անարժան Նահապետն սաղմոս ի վերա սորայ եմ դրեմ. Ած. ողորմի պարոնտէրին ամէն. ու զայս ծախն ես յրեցի:

1975

Ա.— Ժ Ա Մ Ա Գ Ի Ր Ք.— 15

Բ.— Ս Ա Ղ Մ Ո Ս.— 26

[Նրուսաղէմ?]

[ԺԶ. Դար?]

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Մաւալ 26×18×10: Էջ 534: Հանգամանք ոչ բաւարար. զործածութեամբ աղտոտուած, հինցած, ապա ծայրէ ծայր կարկոնուած եւ հետեւաբար վարի կողմը շատ թանձրացած: Թուղթ դեղնորակ: Գրութիւն՝ խորագրերները, սկզբնատողները եւ սկզբնատառերը կարմիր, մնացեալը սեւ մելանով, երկախն, 23 տող: Բոլորդիւր կանոնաւոր: Համառօտագրութիւնք սովորականէն քիչ մը աւելի: Գունաւոր դարդագիր, յուսանցադարդ եւ զլխադարդ ժամերգութեանց եւ Սաղմոսի Կանոններուն սկիզբը: Խորանա-

դարդ իւր սարք, էջ 11, 249: Նկար էջ 10, 248 Դաւիթ Մարդաբէ: Կաշեկալմ տախտակէայ զորմաղարդ:

Ժ Ա Մ Ա Գ Ի Ր Ք

Էջ 1ա.— Երեք հանելուկներ:

Էջ 1բ, դատարկ:

Էջ 2ա.— Յաղագս հոստովանութեան: Նախ պարտ է այսպէս հրաժարել, երեսն յարեմուտս առնել, ձեռքն հրաժարակամ, այսինքն գափի մէջն յարեմուտս ունելով, ասէ, եւ կրկնէ Գ անգամ.— Հրաժարիմ ի սատանայէ...:

էջ 89 - 9, դատարկ:

էջ 11.— Կարգաւորութիւն հասարակաց աղօթից Եկեղեցեաց Հայաստանեայց, որ կատարի ի մէջ գիշերի ի դէմս Հօր Այ. Թարեալ Լուսաւորչին Գրիգորի եւ Սահակայ Հայրապետին եւ Գիւտայ Վարդապետին եւ Մեսրոպայ եւ Յռնաթմու Մանդակունեցոյ եւ հայրապետացմ մերոց եւ այլոց վարդապետացմ. ի փառս Քրի. Այ. մերոյ.— Տէր, եթէ դժբաժան իմ բանաս...:

էջ 30.ա.— Զկմի մաղթանացն, եւ սարկաւագ ասէ գգարոգ սաղմոսացմ. ըստ կարգի Կանոնգլխին: Եւ գկմի Բարոգին ասի երգս այս. Յս. Որդի, ըստ պատշաճի տէրումի եւ սրբոց տօնի, ի փառս Այ.:— Հայր անսկիւրբն եւ զբաժանան...:

էջ 39ա.— Լցաք առաւանտու ողորմութեամբ...:

էջ 192.— Կարգաւորութիւն հասարակաց աղօթից Արեւազալի ժամում...:

էջ 116ա.— Կարգաւորութիւն հասարակաց աղօթից Երբորդ ժամում...:

էջ 140բ.— Ժամամատ քստ կարգի...:

էջ 165ա.— Արեւմտութիւն սեղանայ վաւրմ մարմնաւոր կերակրոց եւ ըմպելեաց...:

էջ 168ա.— Կարգաւորութիւն հասարակաց աղօթից Երեկոյն ժամում...:

էջ 195ա.— Կարգաւորութիւն հասարակաց աղօթից հաղապահամ ժամում...:

էջ 226ա.— Կարգաւորութիւն հասարակաց աղօթից Երեկոյն ժամում...:

կաց աղօթից Երեկոյն ժամում...:

էջ 247, դատարկ:

Ս Ա Ղ Մ Ո Ս

էջ 249.— Երանեալ է այր...:

էջ 393ա.— Սաղմոս յԱսափ.— Յուցանէ թէ չէ պարտ հաւատացելոյն նախանձել ընդ անօրէնսն... — Իբրեւ զի բարի է...:

էջ 533բ.— Գովասանմ Սաղմոսիւն.— Բանք սաղմոսին է պատուական... — Կր մրհայ թերի. չարունակութիւնը կորուսած:

Մանր յիշատակագրութիւնք նորագոյն.

1. էջ 8ա, անհարթ գրով.— Եղբարք խնդրեմ ի ձեզանէ, այս ժամայլբքիս խիստ շատ աշխատանք կրեցի, մինչեւ ի աւարտ հանեցի: Խնդրեմ ի ձեզանէ որ լաւ բոնէք. քանի որ կարգաք զմեզաւորս իւնէք. Աձ. այ ձեզի կարողութիւն տա, ամէն:

2. էջ 225բ, վարբ.— 1737 Եւ Վարդապետ Դուկիացի, որի անուն Ղազար կոչի, զայս ժամայլբքս քրքրեալ եւ հնացեալ, նորոգեցի, եւ ի վարձու դրամ չառի. Սր. Միքնդեան կարգաւորին: Որ զայս կարգաւորմիս իւնէ, օր ոք Ա Հայր մեղայ ասէ, Աձ. այլ իւր մեղքն չիւնէ, ամէն: Թիւն ՌՃԶԶին կազմեցաւ:

1976

ԺԱՄԱԳԻՐՔ, ՏՕՆԱՅՈՑՑ, ՍԱՂՄՈՍ

(ԺՁ. ԳԱՐ)

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ —

Մաւալ 26×18.5×10: էջ 796: Պրակք Ա—ԺՁ (էջ 1—262), Ա—Ի (էջ 337—796): Հանդամանք բոլորովին ցաւալի. սկիզբը եւ վերջը թերի. շատ թերթեր փրթած, շատեր ապտտ, շատեր պատուած, նորոգութիւն կրած բայց դարձեալ չի նշան, եւ կարօտ նո-

րոգութեան: Թուղթ դեղնեօրակ: Գրիչ՝ Տիր. Սարգիս: Գրութիւն՝ խորագրերն են սկզբնատառերը կարմիր, միայնալը սև մեկանով, երկուսն, 17 տող: Բոլորովին յատակ եւ մեծ: Համառոտագրութիւնք սովորականօրէն քիչ մը աւելի: Գունաւոր զարդագիր եւ լուսանցապարզ ժամկտութեանց եւ դուրդանե-

րու սկիզբը: Վարդապետն խորանազարդ էր սարսք, էջ 7, 337: Կաշեկազմ տախտակեայ քայքայում: Ստացող՝ մահտեսի Սրապիտն:

Ա.— ԺԱՄԱԳԻՐՔ.— 16

էջ 1ա.— Հրամարի՞ք ի սատանայէ...:

էջ 6, դատարկ:

էջ 7.— Տէր եթէ զլըրթունս իմ բանաս...:

էջ 20ա.— Իսկ ումամբ ի տօնի Աստուածածնին գայս ասեմ, բայց մեք Առաւօտ...:— Աստուածածնին մայր Քրիստոսի...:

էջ 95բ.— Կարգաւորութիւն հասարակաց աղօթից Առաւօտու ժամում...:

էջ 154ա.— Կարգաւորութիւն հասարակաց աղօթից Արեւագայի ժամում...:

էջ 166ա.— Կարգաւորութիւն հասարակաց աղօթից Երբորդ ժամում...:

էջ 200բ.— Արեւմութիւն վասն մարմնաւոր կեբալրաց եւ բմպեղեաց...:

էջ 203բ.— Կարգաւորութիւն հասարակաց աղօթից Երեկոյի ժամում...:

էջ 246ա.— Կարգաւորութիւն հասարակաց աղօթից համգոտեան ժամում...:

Բ.— ՏՈՆԱՑՈՑԸ.— 25

Գրչուկիւն, բոլորդիւր ասելի փոքր, համառուազրութիւնք ստատ, 26 տող:

էջ 264ա.— Քաղոց ամսոյ Հայոց ի Ա, եւ դեկտեմբեր հոռմայեցոց ի Թ, քղասեւ երբայեցոց ի Գ, Աւետիք է Աննայի եւ Յովակիմայ...:

էջ 266բ.— Տօնացոյց եւ Աւետարանացոյց եւ կարգաւորութիւն եւ երանանգք տէրութեան տօնից, զոր հղեալ է եւ սահմանեալ Սրբոյն Մանեղայ Հայրապետին, զոր անեալ ի մեմնէ հառուցին առ մեզ մայրնիմ մեր:

Յունվարի Զ, Ծնունդ է եւ Յայտնութիւն Քի. Այ. մերոյ:

էջ 295ա.— Սրբոյն Զատիկի զիշերն հընկուն է, որ է Յարութիւն Քրիստոսի...:

Գ.— ՍԱՂՄՈՍ.— 27

էջ 337.— Երանեալ է այր...:

էջ 613ա.— Ազաւթ ի Մովսէս յայրն Աստուծոյ...:— Տէր ապաւէն եղեր...:

էջ 786բ.— Աղօթք Սրբոյն Ներսէսի Հայոց Հայրապետին.— Հաւատով խոստովանիմ...:

Մամր յիշատակագրութիւնք Գրչի.—

1. էջ 387ա, վարբ. բոլորդիւր մանր.— Զհող եւ զփոշի, զտիրացու. Սարգիսս յիշեցէք եւ ըստացաւ սորա զմահտեսի Սրապիտն, եւ զիւր կողակիցն զմահտեսի Խաթունին, եւ ծնողացն հաւր Սիմէոնին, եւ մարտն հաճի պուլային, եղբարն Պաւղոսին, եւ քեռուն Տաւրիթ ճէրին, եւ դայեա պալիին, եւ ամ. զարթիցն, կենդանեացն եւ ննջեցելոցն, ողորմի Քս. Ած. մեր, եւ տացէ զարքայութիւնն երկնից: Եւ դու, ոյլ եղբայր որ յիշես, յիշեալ լիցես ի Քէ. Այ. ամէն:

2. էջ 612բ, ստորտու.— Զծոյլս ի բարեաց եւ զերազս ի շարեաց, զՍարգիս գրչակս յիշ. եւ դու...:

Մեծ յիշատակարան Գրչի.—

էջ 795բ, բնագրին գրչութեամբ.— Փառք ամենաուրբ Երրորդութեան՝ Հայր եւ Որդւոյ եւ Հոգւոյն Սրբոյ:

Արդ ըստացաւ եղեալ այսմ սուրբ տառիս, եւ եւ զրեւ զսա մահտեսի Սրապիտն մեծաւ փափապանօք, յիշատակ հողոյ իւրոյ եւ կողակցին իւրոյ մահտեսի Խաթունին, եւ ծնողացն՝ հաւրն Սիմէոնին եւ մարտն հաճիպուլային, պապուն Պաւղոսին, եւ մեծ պապուն Լուսերին, եղբարն Պողոսին, եւ քեռուն Տաւրիթ ճէրին, եւ Պալիին, եւ հաւրեղբարն Տուրսունին, եւ ամ. աղբակառացն, յիշատակաց եւ անյիշատակիցն, ամէն:

Զոր զիմեալ մեծաւ յուսով՝ բարի արմատ հաւատարիմ մահտեսի Սրապիտն, ըստանալ զսա ի հալալ վաստակոց իւրոց, զոր ի վաղուց հետէ փափաղեալ ցանկայր այսմ լուսակրան եւ հողիարու ժառանգիս, յիշատակ հողոյ իւրոյ եւ ծնողաց իւրոց, ի միտ առեալ դրանն յնայեա որ ասէ. Երանի որ ունիցի զաւակ ի Սիրն եւ ընտանեակ յերուսաղէմ: Վասն այն յուսոյն եւ տէրութեանն հրա (Շարունակութիւնք կորուսած):

1977

ԽՈՐՀՐԴԱՏԵՏՐ.— 25

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Մաւալ 29×20×1: էջ 28: Հանգամանք անբաւարար. լուսանցքները որդնակներ: Թուղթ փալլուէն: Գրէչ, Ծաղկող և Ստացող՝ Մաղաքիա Երէց: Գրութիւն՝ խորպիւրները կաթիւր, սկզբնատողերը կապոյտ, սկզբնատուները կարմիր կամ կապոյտ, երկաւն, 27—30 տող: Բոլորդիւր վարժ: Համառոտագրութիւնք սովորականէն քիչ մը աւելի: Գունաւոր դարդադիւր, լուսանցադարդ, լուսանցանկար, էջ 6, 8—18, 20, 23: Խորանադարդ իւր սարօք, էջ 3: Նկար, Քս. բաղմեալ էջ 2, սրտատարպիչ և սարկաւալ 14: Կաշիկաղմ տախտակեայ դրոշմադարդ:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.—

էջ 3.— Աւրէմ արկանելոյ սրպաս եկեղեցոյ...:

էջ 14.— Պատարագամատոյց զոր աւարեալ է Սրբոյն Աթամասի.— Տէր Ած. դուրսեանց...:

Յիշատակարան Գրչի.—

էջ 26ա, Նոտարդիւր, կարմրատառ.— Ու սուրբ քահանայ, յորժամ մատուցանես զՍր. Պատարագին, յիշեալ զմեզօք իյի և յառածեալ Մաղաքիա երէցս, որ ծաղկեցի և զրեցի զսա: Անմեղադիր լերուք անյխտուկութեան գրոյս և ծաղկին, զի առանց վարպետ ուսայ:

էջ 26բ - 28, դատարկ:

1978

ԽՈՐՀՐԴԱՏԵՏՐ.— 26

Ս. Յակոբ, Երուսաղէմ

ՌՃՀԳ = 1724

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Մաւալ 29×20.5×1.5: էջ 78: Հանգամանք բաւարար դրեթէ. լուսանցքները որդնակներ և անմաքուր: Թուղթ բաւական թանձրը: Գրութիւն՝ սկզբնատողերը և սկզբնատուները յաճախ կարմիր, մնացեալը սև մելանով, երկաւն, 20 տող: Բոլորդիւր մեծ, բացի խրատներէն: Վարդադոյն դարդադիւր, էջ 7, 13, 23, 26, 30, 32, 36, 40, 44, 57, եւայլն: Կաշիկաղմ դրոշմադարդ:

էջ 57ա.— Յովհաննու Ոսկիքեաւի.— Գոհանամ և մեծացուցանեմ...:

էջ 57ա.— Աղօթք որ տալի նախ քան բզնաշակել խորհրդոյն. ի բանեցն Թումայի Առաքելոյն.— Մարմին քո սնտաղկան...:

էջ 67ա.— Եռամեծի քաջ վարդապետի Սիթիարայ Գոհի, խոտակոն ճոյնաւորի և բանիւրուն հոնոորի, ասացեալ զԱղօթս ի ժամ Սր. Պատարագին.— Տէր Ած. իմ Յո. Քո. բան Հօր...:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.—

էջ 1-2, դատարկ:

էջ 3ա.— [Օ]րէնք արկանելոյ սպաս եկեղեցոյ...:

էջ 4-6, դատարկ:

էջ 7.— Ուր զիկեցալ ևս զլոյս...:

Յիշատակարան Գրչի.— 1724

էջ 77բ.— Փառք Ամենաուրբ Երրորդութեան...:

Գրեցաւ (ի) Սր. Խորհրդատուար ի Թրատկանութեան Հայոց ՌՃՀԳ ամին, հոկտեմբեր ամսոյ ԺԱ, ի Սր. Քաղաք Երուսա-

դէմ, ի դերամատոյց քրիստոսանիստ յաթո-
որս Սրբոյ Յակոբեանց Առաքելոցն Տեառն-
եղբոր, եւ որդւոյն Զեքեթիայ, եւ ի հայ-
րապետութեան մեհապատ Աթոռոյն Սր. էջ-
միածնի տեառն Աստուածատրոյ կաթողիկո-
սի ամ. Հայոց, եւ ի պատրիարքութեան լու-
սապարզ եւ աստուածաճոտ Սր. Քաղաքիս Ե-
րուսակէմի քրիստոսաճիմն Աթոռոյն Սրբոյն
Յակոբայ Տեառնեղբորն զլուսապետի՝ տեա-
ռն Գրիկոսի սրբապան քաջ հոկտորի եւ տի-
եգեղապատում մարգարէտի Բաղիշեցւոյ, եւ
առաջնորդութեան Բիւղանդին մեծանուն քա-
ղաքի տեառն Յոհաննիսի գերիմաստ եւ հ-
րանշնորհ մարգարէտի Բաղիշեցւոյ:

Յիշատակ է վերոյ գրեալ սուրբ Խոր-
հրդատեսոր Սրբոյ Յարութեան Երկրորդ

Սր. Գողղոթայի վերնայարկ եւ աղինասա-
բաս, լուսաճեմ, նորակամար եւ սխրագործ
տաճարի, ի վայելումն նորին սրբանեալք
պատարագօղջ քահանայական դասուցն:

Յիշատակ հոլուոյ ծնողացս, թշուա-
ռացեալ եւ եղևոնայի ծրողիս, զՊետրոսին,
եւ զԵղիսարէթին, առ Տէր հանգուցելոյ:

Երեսս անկեալ աղանձ զսրբապնեայցդ,
հոլեպատում հարբ իմ ի Տէր, հոգ եւ ժոխիւր
լուկ եղջ երկնայու ստից ձերոց, վասն զի
յիշել աղանձ մաքրապարզ պատարագչացդ,
վերոյ գրեալ խղճուկ տառապեալք ծնողք հի-
քոյս, ուստեօք եւ դստեօք: Եւ յիշողքդ
յիշեալք յիշէք ի Բս. Յս. ի յոյսն բնաւից,
Ամէն:

1979

ԽՈՐՀՐԴԱՏԵՏԻ.— 27

Նրոսաղէմ

ՌՃՂԵ = 1746

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Մասալ 29×20×1.5: էջ 54: Հանդա-
մանք անբաւարար. լուսանցքները սրղնա-
կեր: Թուղթ զեղնորակ: Գրիչ եւ Տէր՝ Յա-
կոբ Արդ. Յղնեցի: Գրութիւն՝ լորտոները,
սկզբնաւորները եւ զլիսաղիքները կարմիր,
մնացեալը սև մեյանով, երկսկւն, զիծերով
շրջանակուած, 21 տող, Բոլորգիր: Համա-
ռօտագրութիւնք սովորականէն քիչ մը աւե-
լի: Գոճասուր դարդագիր եւ լուսանցադարդ
երբեմն նաեւ զլիսադարդ կարեւոր կտորնե-
րու սկիզբու: Խորանագարդ եւ նկար, էջ 7,
խաչակրթութիւն 4: Կաշեկարգ գրոշմադարդ:

ԲՈՎԱՆԴԱՅՈՒԹԻՒՆ.—

էջ 1-2, դատարկ:

էջ 3.— Աւրեմ եւ խրատ պատարդ
մտադրանքի:

էջ 5-6, դատարկ:

էջ 7.— Որ զղեցեալ եւ զոյս...:

էջ 45բ.— Յոռեմնու Ոսկեքեղանի ա-
սացեալ զԱղօք.— Գոհանում եւ մեծացու-

ցանեմ...:

էջ 47բ.— Եւ յետ Յաշեկիտն ասէ թգ-
րանս Թումայի Առաքելոյ.— Մարմին քո ա-
նապական...:

էջ 51ա.— Եւ մտեալ ի սարկաւադարա-
նին մերկանայ ի զգեստուցն...:

Սրբոյ Աւետարանիս ըստ Յոհաննու.—
Եւ իբրեւ ճաշեցին...: ...տանիլ զգիրն՝ որ
թէ գրեալ էին:

էջ 53-54, դատարկ:

Յիշատակարամ Գրչի.— 1746

էջ 3, ստորտոր.— Յիշատակ է Սր.
Խորհրդատեսոր Յղնեցի անախտան Յակոբ Ա-
րեղային, հօրն Գալուստին եւ մօրն Պանու-
մին, եւ մամին Մարիամին, եւ այլ արեսն
մերձաւորաց եւ երախտաւորաց իմոց, ի դու-
ռն Սր. յերուսաղէմայ Փրկչայ Վանքն, զոր
Տէր Ած. հաստատուն պահեացէ, ի թվին
ՌՃՂԵ: Աղանձ զձեզ, որք հանդիպէք ամա,
յիշեցէք ի մաղթանս ձեր զմեզ, եւ զուշ յիշ-
եալ լիշէք ի Բրիստոսէ Աստուծոյն մերմէ,
ամէն:

1980

ԾԻՍԱԿԱՆ ՄԱՏԵԱՆՔ

Վառն

ՌՂ = 1641

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Ծաւալ 26·5×21×5·5: էջք 508: Հանգամանք անբարարար: Վնասուած կրակէ, որդերէ եւայլն: Թուղթ դեղնորակ, Գրէ Ստեփանոս ԳՆ. Մովսէսի, Գրութիւն՝ խորագիրները, սկզբնատողներ եւ ղյխատառները կարմիր, մնացեալը սեւ մելանով, երկսիւն, 23 տող: Բոլորգիր վարժ: Համառօտադրութիւնք սովորականէն առատ: Վարդազոյն դարդազիր եւ լուսանցադարդ չատ մը դլուխներու սկիզբը: Գունաւոր խորանադարդ իւր սարօք, էջ 11, 307: Նկար, Դաւիթ Մարգարէ էջ 10, Լուսաւորիչ, Սահակ, Մեսրոպ, 306: Կաշեկադմ տախտակեայ դրոշմադարդ. առաջին կողքը ծակուած այրուցքէ: Ստացող՝ մահդասի Բաշարաթ Սրկ: Ասպահանէն, Մովսէսի:

Ա.— Ս Ա Ղ Մ Ո Ս.— 28

էջ 1-2, դատարկ

էջ 3ա.— Երանելոյն Նպիփանու կիպրօսի Նպիսկեպոսի արարելալ պատճառս Երգոց Սաղմոսարանին:

էջ 8ա.— Բամն Յովհաննէս Դառնելոյն հոգելից վարդապետի վասն Դաւթեան Սաղմոսի, որ ունեց յերկրայն քուի:

էջ 11.— Երանելալ է այր...:

էջ 43ա.— Ի կատարած Սաղմոս ի Դաւիթ.— Երկինք պատմեն...:

էջ 221ա.— Ալէլուայ.— Խոստովան եղբուք Տեառն...:

էջ 256ա.— Երգ Աստիճանաց.— Ի Նեղութեան իմում...:

էջ 400ա.— Նախադրութիւնի խրատականի յազակս Աղաթիցն. . .:— Հաւատով խոստովանիմ...:

էջ 305բ, դատարկ:

Բ.— Ժ Ա Մ Ա Գ Ի Ր Բ.— 17

էջ 307.— Կարկաւորութիւն հասարակաց աղօթից եկեղեցոյ Հայաստանեաց, որ կատարել ի մէջ գիշերի ի գէմս շօր Այ. լԱլ. րարեալ Լուսաւորիչն Գրիգորի եւ Սահակայ Հայրապետին եւ Մեսրոպայ վարդապետին, եւ այլ Սր. վարդապետացն, ի փառս Քր. Այ. մերոյ:

էջ 311ա.— Կարկաւորութիւն հասարակաց աղօթից առաւօտու ժամուն...:

էջ 323ա.— Կարկաւորութիւն հասարակաց աղօթից արեւադլի ժամոյն...:

էջ 327ա.— Կարգաւորութիւն հասարակաց աղօթից Երրորդ ժամուն...:

Գ.— ՊԱՏԱՐԱԳԱՄԱՏՈՅԸ.— 28

էջ 337ա.— Աւրեմի արկանելոյն սպասեկեղեցոյ...:

էջ 338ա.— Որ գղեցեալ եւ գլոյս...:

էջ 373ա.— Տեառն Ներսէսի Լաւթրոնացոյն Երաւմեալ եւ սանմանի վերայ գրեալ գործոց.— Քանդի բարոյմ ինչ կցոյց...:

էջ 376ա.— Կարգաւորութիւն հասարակաց աղօթից Երեկոյն ժամուն...:

էջ 383բ.— Կարգաւորութիւն հասարակաց աղօթից հաղապական ժամուն...:

էջ 387բ.— Կարգաւորութիւն հասարակաց աղօթից Համգոտեան ժամուն...:

էջ 391բ.— Խոստովանիմ հասարակաց քրիստոնէից.— Մեկայ ամենասուրբ Երրորդութեան...:

էջ 394բ.— Երգ պաշտամանց.— Առաւօտ լուսոյ...:

էջ 401ա.— Բանք սաղմոսին է պատուական...:

էջ 402բ, դատարկ:

Դ.— Տ Օ Ն Ա Ց Ո Ց Ե.— 26

էջ 403ա.— Քաղցոց ամսոց Հայոց ի Ա. և. ղեկավարներ Հոռոմայեցոց Թ...:

էջ 405բ.— Տաւադոյց եւ Աւետարանացոյց, կարգաւորութիւն եւ Հրահանգք տէրութեան տօնից, զոր եղեալ է եւ սահմանաւ Սորոյն Սահակայ Հայրապետին, զոր ատեալ ի նմանէ նախնիքն մեր Հասուցին ի մէջ: Յունիարի Զ. Մնունդ է եւ Յայտնութիւն Տնտն մերոյ Յի. Թի.:

էջ 488ա.— Խրատք Յարութեամբ Հարցնելուն:

էջ 490ա.— Ժամամետք հասարակաց կարգաւ:

էջ 498, դատարկ:

Մամբ յիշատակագրութիւնք Գրչի.—

1. էջ 42բ., վերը.— Տէր Ած. Յս. Քս. աղյուստութիւն ի յարկաւսութեամբ Սբ. Մարգարէին Դաւթեա, ողորմեա ստացողի գրոցոյ մահատոսի Բաշարաթին եւ իւր ծնողացն, ամէն:

2. էջ 125, ստորին լուսանցքին, նոտրալիբ.— Տէր Ած. ողորմի բարբառ Աւետիսին, որ երեկ արիւն ստու. Ած. զինքն ի մեղաց ազատէ, ամէն:

3. էջ 149ա, բոլորովր.— Տէր Ած. Յս. Թս. ողորմեա ստացողի գրոցոյ մահոյսի Բաշարաթին, եւ ողորմոյ սացողին, եւ յաւ պահողին, եւ խնամ տանողին, ամէն:

Մեծ յիշատակարան Գրչի.— 1641

էջ 499ա.— Յիշատակարան գրաց.— Փառք ամենասուրբ Ներսիսեանքն Հօր եւ Որդոյ եւ Հոգւոյ Սրբոյ, որ ետ կարողութիւն տկար ողւոյ եւ անիմաստ Ստեփաննոս մեղապարտ զծողին Հասանել ի յաւարտ Սաղմոսի Հոգիախառն եւ աստուածաշունչ մարգարէին Դաւթեա, որ եւ բերան եւ լեզու եղեւ արարածոց...:

Իսկ ես մահոյսի Բաշարաթս, ծառայս Այ. ի ըստման տնչմամբ տողորեալ էի ի սէր ուղղորան Սաղմոսարանիս ատենի, ահա հանդիպեցայ ընտիր եւ լաւ արեւնալի, որ էր զրաժ յիշատակարանին թէ զրեցաւ սա յարեւնակէ սուրբ վարդապետին Յովանէս Գառնեցիւն ձեռամբ նորին գրեալ եւ ստղա-

րանեալ ճշմարտիւ կրկին կրկին, որ նայ նոյն բաղձմամբ խնդիր լեալ էր ուղղաբան Սաղմոսարանիս, որոյ յիշատակարանն զրեալ էր այսպէս:

Եւ ապա, ասէ, զնացի ի Սբ. Ուխտն Հայրաբառ եւ երկրպագեցի Սբ. Խաչին եւ սուրբ զերգմանի մեծի եւ տեսանողի իմաստասիրին Հայոց սուրբ վարդապետին Յոհանիսի, մականունն Սարգիսապի, այն որ բաւում ճշմարէ զՍաղմոսն ի թարգմանապի Սաղմոսարանէ զաղապարեաց...:

Արդ այսմ անմահական ըմպելոյս եւ անուսական հացիս...:

Վասն որոյ վերոյ յիշեցեալ Հաւատարիմ եւ ճշմարիտ ծառայն Թի. աւագ սուրկաւալոյն մահոյսի Բաշարաթ կոչեցեալ, որ էր նա ի կողմանցն Միլիանետաց, ի յերկրէն Մարաց, ի նահանգն Կորդուաց, ի յիշխանանիստ դաւառէն Մոկաց, ի քաղաքի մեծ թաղէն, զոր Մէլիքի է կոչած, ի տոհմէ որ Ասպահանեցն առասած, շարեալ ի յԱստուծոյ որպէս ինքն Տէրն ասէր, առանց իմ ոչ ինչ կարէք անել: Բայց Հաւատարիմքն Հաւատան եւ արժանաւորին բարեաց ըստ այնմ բարեբախտից պատեցաւ ըստ Հաւատոց պարգեւեցաւ սա. մտածեաց զրանն Պոլոսի Առաքելուն որ զվերինն ասէր խորհեցարուք: Եւ զամ. թողեալ ըստ տիրութեան բանին զտուն, զՀայր, զմայր, եւ զամ. տոհմայինն, նաեւ զՆշտութիւն, բարձեալ ի յուս ըզխանն Յի. զիմեալ յերեսագէմ, ի տաճար սիրով ծառայելով Սբ. Երուսաղէմայ ընդ կարգաւորացն զեկեղեցոյ, եւ զպատարով եւ զպաշտօն կատարելով, սպասաւորելով սրբութեանցն, եւ ամ. Հոգեւոր գործոց, եւ ընդ աշխարհական զրխառնէիցն լմարմնաւոր ծառայութիւն Հոգաւով:

Եւ ընդ այսմ ամենայնի յաւել ես ի վերայ բարեաց մտածեաց զրան մարգարէին Եսայեայ որ ասէ, թէ Երանի որ ունիցի դաւակ ի Սիւն, եւ ընդանեալ յերեսագէմ: Վասնորոյ սկսաւ անել յիշատակ ի յարգար եւ ի Հայր սկսատակոց իւրոց, եւ զրել ի պատուական ոսկէպատ զեղեցիկալի Աւետարան, եւ արծաթէ ոսկէզաւծ խաչ մի, եւ արծաթէ ոսկէզաւծ մասիւն տուի մի, եւ զիրք մի որ Ոսկիփոր ասեն, եւ լաւ Տունացոյց մի,

և Ալեքսի Սաղմոսարան մի, և եղ զսոսա յիշատակ ի Սր. Երուսաղէմ :

Եւ այլ որչափ որ ունէր ինչ ի մանկութենէ ժողովեալ էր ետուր զամ. ի նորոգումն եկեղեցեացն Սր. Երուսաղէմի : Յորոյ առուրս նորոգեաց երանանորէ և պատուական սրբանեալ Հայրապետն Սր. Երուսաղէմայ՝ Տէր Գրիգորն Գանձակեցի, զորոյ տնաւորէնութիւնսն Գի. զՄնունգն, զՓրկիւն, զՀրեշտակապետն, զՍր. Յակոբայ Վանքն, զՍր. Յոհաննէսն, և Գիտմար ի Յարութեան միջոյն ի Վերնատունն առաւ ի Տոննուդոյն, և զամ. յիմակոս Լուսաւորչի Աղլին սր յերուսաղէմ ոտուել Հաստատեաց քան զԼուսաւորչին, զոր վարձահասոյցն Ած. տացլ վարձս վաստակոց նորա :

Եւ մանաւանդ աղայեմ զսա վերոյ յիշեցեալ մահդասի սարկաւազ Բաշարաթին լի բերանով զԱծ. ողորմին ասացէք, և ծնաւոյց նորին՝ Հօր Միքիլանին և մօրն Մարգարտին, և եղբօրն Յակոբին, և քուերցն Փաշախանին, և Գուլումին և Մարիամին, և ամ. արեանառու մերձաւորաց նորա, կենդանեացն և ննջեցելոց առհասարակ : Եւ ձեռ յիշողացդ, և ակն ունողացդ ի ձեռն յիշեցելոց առ հասարակ վարձս բարեաց տացի յանկարկան բարեաց բարեբարին ի յայսմ կենդադումս, և ի հանդերձեան, ամէն :

Արդ զրեցաւ և ուարտեցաւ աստուածախաւս սուրբ տառս այժմ որ կոչի Սաղմոսարան Առնի, ի զառն և ի նուրբ ժամանակիս, որ ամ. աշխարհս յաւիտիւն առեր ի յերկիրս Վասպուրականի, որ ասի Շամիրոմաս-

կերտ, ի քաղաքս Վան, ի զուրն Տիրամայր Սր. Աստուածածնին, և Գարրիէլ Սր. Հրեշտակապետին, ձեռամբ Մոկացի Ստեփանոս ջահանայիս, ի Թուականիս Հայկազեան սեռիս մերում տոմարի ՌՂ, ի Հայրապետութեան Սր. Երուսաղէմայ տեառն տէր Գրիգորի սրբանեալ և մաքրամիտ և պատուական Հայրապետին Տէր Գրիգորին, որ չկայ նորա նման ի վերայ աշխարհիս : Ած. յիմքն մըշակ առանց ամաւթոյ պաշէ, ամէն :

Եւ աստուածաւոր և բարեմիտ ծառայս Այ. մահդասի Բաշարաթս ետուր զրեյ զուրբ զիրքս յիշատակ Հոգոյ իմոյ, և ծնողաց իմոց, Հօրն Միքիլանին, և մօրն Մարգարտին, եղբօրն Յակոբին և քուերցն Փաշախանին, Գուլումին, Մարիամին, և այլ ամ. արեան մերձաւորաց, կենդանեաց և ննջեցելոց առհասարակ ամենեցուն անջինջ յիշատակ Հոգոյ իմոյ և ծնողաց իմոց : Կարդալով կամ աւրինակ զենելով նա զԱծ. ողորմին ասլ մահդասի Բաշարաթին, Ած. իւրն ողորմեսցի յաւուր զատաստանին, ամէն :

Դարձեալ կրկին երես ի վետին զենելով աղայեմ զձեռ զաստ ուսուրամից քահանայից և ոսրկաւապոց, յիշեցէք ի Քս. և Ած. ողորմի տացէք փծուն զըշիս, մեղաւոր Ստեփանոսիս և իմ ծնողացն, ամէն :

Այլ և զխոշորութիւն, և սխալանաց զրիս անմիղալի բերութ, զի կար մեր այս է : Եւ Քի. փառք յաւիտեանս, ամէն :

Էջ 506—508, զատարկ մեծապոյն մասումը :

1981

ՄԱՇՏՈՑ ԶԵՌՆԱԴՐՈՒԹԵԱՆ.— 44

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Մասալ 27×21×2.5: Էջ 140: Հանդամանք բաւարար. լուսանցքները ցեցակեր, նորոգութիւն կրած: Թուղթ Հատարակ, Գրութիւն՝ խրատները եւ խորագիրները կարմիր, սկզբնատուները չեն գրուած, մնացեա-

լը սեւ մելանով, միասին, 21 տող: Բոլոր զիր վարձ: Համառօտագրութիւնք ուղորդական գրեթէ: Կաշեկազմ դրոշմագորտ: Դատարկ Թուղթ սկիզբը և վերջը մէկմէկ թերթ, ճեղմակ: Ստացոյ՝ Եռայի Վրդ. Կեսարացի (ԺԲ. Դար):

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.—

էջ 1.— Ստեմամադարութիւն դաստիարակութեան մտածման մասին, որ հրաւիրելով իցեմ յաստիճան քանակաւորութեան խորտաքանութեան և պիտանիք, արարեալ ի տէր Առաքել Սինաց ճանապարհ.— [Ա]րդ բոլոր կարգի ժամանակին...:

էջ 28.— Հարցումն եպիսկոպոսին առ նուիրելիսն աստիճանաց ինն կարգաց.— Աստուածային և վերնական շնորհն երկնային ի վերուստ իջեալ...:

էջ 34.— [Ե]տ աշտիկ մատիցէ յառաջ Առաքելոյ Սր. Ուխտին, կալով առաջի եպիսկոպոսին և առէ.— [Հ]այր սուրբ, խնդրէ ի քէն մայրս մեր...:

էջ 49.— [Ա]կիզբն աստիճանաց, կոնքիկոսաց, որք եմ Աւելածուք, Սաղմոսերգուք, Զահրկայք և Նորմեցեացիք...:

էջ 52.— Այս առաջին կարգ դռնապանին է...:

էջ 54.— [Երկրորդ կարգ ընթերցողութեան...:

էջ 56.— Նորարդ կարգ Նորմեցեացիք...:

էջ 57.— Չորրորդ կարգ աստիճանի,

այսինքն Զաքարիայի...:

էջ 60.— Եւ մինչեւ ցայս վայր կարէ ամուսնանալ, և աստի յառաջ ոչ կարէ:

[Հ]ինգերարդ աստիճան կրօնաբանութեան, որ է Դպիրն...:

էջ 67.— Կանոն յարժամ սարկաւագ ճեղքաւորութեան...:

էջ 66.— [Կ]անոն Զեռնադրութեան Քառանգի...:

էջ 113.— Գեոմ Զեռնադրութեան.— [Ա]յսպէս կալոյ որդիք հոգեկան, Լուսաւորչին մեր Պարթեւական... — [Ա յ ա վ ե յ] վարդապետի:

էջ 115-60.— Տալ Զեռնադրութեան.— [Ո]ր անձանց կենաց...:

էջ 117.— Կանոն Զեռնադրութեան կրօնաւորացն:

էջ 131.— Կանոն յարժամ կրօնաւորն վարդապետի:

Յիշատակագրութիւն.

էջ 139, ստորորդ, նորարգի անհարթ — Դիրքս յիշատակ է Կեանքայի Նապի վարդապետին յերոսաղէմի դռնէ Սր. Յակոբայ:

էջ 140, դատարկ:

1982

Ա Ի Ե Տ Ա Ր Ա Ն.— 63

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ —

Մուտք 27×18×7: էջ 548, բայց կան բարձրագոյն թերթեր իրարու փակած: Հանդիմանք ողբալի: Թուղթ գործարակ: Գրուածքը կարգի, մնացեալը սեւ մեկնով, երկուսն, 21 տող: Բոլորգի կանոնաւոր: Համոտապարտութեան սովորական: Կարծրաներկ զարդագիր և լուսանցարդ հատուածներու սկիզբը: Կաշեկազմ տախտակեայ հնամաշ: Ստացող՝ Ստեփանոս կրօնաւոր, որդի Թումոյ քահանայի:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.—

էջ 1-3.— Նկար և Կանոնի տախտակներ, յոյժ վնասուած:

էջ 4ր.— ...Սաղմոն ծնաւ զԲոյս և Զուգերայ...:

էջ 146ա.— Նախագրութիւն Մարկոսի Աւետարանին:

էջ 149, դատարկ:

էջ 150.— Նկար, Սուրբն Մարկոս:

էջ 151, խորանագարդ իւր սարօք.— Սկիզբն Աւետարանի Յի. Քի. ...:

էջ 245, դատարկ:

էջ 246.— Նկար, Սուրբն Ղուկաս:

էջ 247, խորանագարդ իւր սարօք.— Քանգի բազմաթիւ յոյժ արեւելի...:

էջ 440.— Նկար, Սր. Յովնէս Աւետարանի, Պրոքորոն:

էջ 441, խորանագարդ իւր սարօք.— Ի

սկզբունք էր խան...:

Ի՞նչ 548, դատարկ, անմաքուր, փնասուած:

Յիշատակարանք Գրչի.—

1. Ի՞նչ 146ր-147, բնագրի զբոլովեամբ, բոլորդիւր մեծ.— Ով աստուածախառն եւ քրիստոսաբարբառ Աւետարան, բարեխառնեալ առ Ած. զի արժանի արասցէ աստուածային տեսեալան զպատուական կրանաւորն զՍտեփաննոսն, որ ստացաւ զսա ի Հալալ վաստակոց իւրոց յիշատակ Հոգոյ իւրոյ, ծնաւդացն՝ հաւրն Թումայ քահանայի եւ մաւրն Ղըրչահին, եւ հարազատ եղբարցն իւր, զԱւետիս կրանաւորն, որ տարաժամ մահուամբ փոխեցաւ ի Քս. եւ զՅոհաննէս կրանաւորն, զԴրիգոր եւ զԱտոմ, եւ զՋորն իւր զԽնթլումելիք, եւ զԴրիգոր քահանայն, եւ ամենայն արեան մերձաւորաց, Աղայիմ զընթերցողսդ եւ զլսողդ, յիշեցէք ի Քս. եւ Ած. ողորմի ասացէք, եւ Ած. ձեզ ողորմեսցի ամէն:

2. Վնասուած եւ մասամբ վնասուած. կ'առնենք քանի մը հատուած:

Ի՞նչ 541ր.— ...2ր եւ տեսեալ զսորայսն անձառ փրկապործութեան խորհուրդ, սրբասէր եւ մաքուր կրանաւորն Ստեփաննոս, եւ ստացաւ զՍր. Աւետարանն ի յիշատակ Հիստի իւրոյ, զի որք լուսաւորին աստուած զն զիտութեամբ սորա յիշեն զոս յաւթաւ...:

...եւ յարտասուեալ, որ յայտ մաքի զնացառ Ած. որոյ յիշատակն աւերհնութեամբ եղիցի: Եւ զհանդուցեալ մայրն Ղըրչախ. այլ եւ զհարազատ եղբարսն իւր սրբասունեղ ըզկուսակրան զփափաքելին ամենեցուն զԱւետիս արեղայ, որ տարաժամ մահուամբ փոխեցաւ...:

Նա եւ զայլ եղբարսն ըստ մարմնոյ ըզՅոհաննէս կրանաւորն եւ զԴրիգոր եւ զԱտոմ, եւ զկենակիցքն սոցա, զԴուլիմսրին, եւ ըզՍուռլան, եւ զտղայք սոցա, զՅովաննէս եւ զԱւետիս, զՄկրտիչ, եւ զհանգուցեալսն:

Այլ եւ զԵրեմիայի փեսայն իւր զԴրիգոր քահանայ, որ է յոյժ քաղցր...:

Յետնագոյն յիշատակագրութիւնք.

Ա.— Գաբառուր Հագեղցիի.

Ի՞նչ 547, վարի մասը փնացած, բոլորդիւր:

Փառք ամենասուրբ երբորդութեանն Հօր եւ Որդոյ եւ Հոգւոյն Սրբոյ, այժմ եւ միշտ եւ յաւիտեանս յաւիտենից ամէն:

Որ եւ ցանկացող եղեալ բարեւելք եւ երկիւղած Հագեղցի Գաբառուրին, եւ իւր կողակցուն Մախթումին, եւ որդւոյն Վարդեանին, Մարկոսին, որ առ Ած. փոխեցաւ: Եւ զարձակ էւաթին, Սրապիոնին, Միհնասին, Եւալային, Պասիկին, որ լստացաւ զսա ի Հալալ արդեանց իւրոց, ի միտ ամ[եալ] զատացեալսն ի մարգարէէն որ ասէ թէ՛ Որոնիցի զաւակ ի Սիւն...:

Յիշատակ է ի Սր. յԱւետարանս Հագեղցի Գաղայտուրին Հոգոյն, իւր հաւրն եւ մօրն եւ ամ. արեան մերձակայս՝ զԿենդանիս եւ զհանդուցեալս, յիշման առնել արժանի առաջի անմահ զենչոյն Քի. զի որ առասն է ի տուրս բարեաց եւ նախախնամողն յամենայնի անպարտղելի զԹութեամբ իւրով զթացել ի ստա եւ ողորմեսցի ի միւս անպարտեալսն իւրոյ, ամէն...:

Բ.— Խոջայ Մախթումի.

1. Ի՞նչ 148ա, բոլորդիւր անհարթ.— Փառք ամենասուրբ երբորդութեանն Հօր եւ Որդոյ եւ Հոգւոյն Սրբոյ, ամէն:

Աբգ եւ եւ ըստացաւ եղեալ Սր. Աւետարանի, Պոլոյ Մախթումն, ի Հալալ վաստակոց իւրոց, յիշատակ ինձ եւ իմ ծնաւդացն, Էհդիսրին, եւ մայրն իմ Սալչուկիւսէն, եւ եղբարն իմ Կարայայեան, եւ կողակիցն իմ Ղըմրոյն, եւ եղբար կողակիցն Թանսուղն, եւ իւր ամենայն հանդուցեալ ննջեցւորոցն, ամէն:

Ով որ կարդայ կամ յարիւնտկէ Ած. ողորմի ասէ Աւետարանիս թափոյին եւ զհաստիւ ամէն:

2. Ի՞նչ 244ա, զբոլովեան ըստ նախորդին.— Ով աստուածախառն եւ քրիստոսաբարբառ Սր. Աւետարան, բարեխառնեալ առ Ած. զի արժանի արասցէ աստուածայ տեսեալն զպատուական եւ աստուածայսէր խո-

ջայ Մախուլին, եւ հարն իւր էհտիարն, եւ կողակիցն թանառն: Յոյ՛ որ կարգայ, յիմայրն իւր Սալչուկն, եւ կողակիցն իւր Ղըրմըն, եւ հոբարն իւր Կարայպետն, եւ իւր նին, ամէն:

1983

ՔԱՐՈՂԱԳԻՐՔ (ՁՄԵՐԱՆ).— 8

Գ Ր Ի Գ Ո Ր Տ Ա Ք Ե Ի Ա Ց Ի

(ԺԵ. ԴԱՐ)

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Ծաւալ 28×18×6: էջ 674: Հանգամանք ցաւալի: չարաչար մնասուած թացութենէ, քիչ մըն ալ ցեցերէ: Թուղթ բամպակեայ, Գրութիւն՝ խորադիրները, սկզբնատողերը, բնարանները եւ զլխադիրները կարմիր, մնացեալը սեւ մեկանոյ, երկսիւն, 45 տող: Բոլորդիւր մանր անարուեստ: Համառօտագրութիւնք չափազանց առատ: Գունաւոր խորանայարդ իւր սարօք, էջ 19: Կաշեկաղճ յաւառանկան դրոշմադարդ հինցած: Պաշտանակ մաղաղաթեայ սկիզբը եւ վերջը երկուակտն թերթ, մասն երկաթադիր Աւետարանի:

ԲՈՎԱՆԴԱՆՈՒԹԻՒՆ.—

էջ 1—10, տարբեր գրութիւն, կրօնական ըմբռնականութեամբ:

էջ 11ա.— Այս ինչ է ի Գիրք Քարագիւ Առաջին Հատարին.— Առաջին մախերգաբար վասն Տարեմտին.— Ա-ձԿ, Քարոցներ:

էջ 19ա.— Գրիգորի նոսմեծի քաջ երևտարի եւ ամյալք փիլիսոփայի...:— վասն տարեմտին Քարագ, այլ եւ ի խորհուրդ ժամանաքին...:

էջ 137ա.— Ին.— Յայլմէ դարձալ վասն պահոց, եւ փորձանաց սատանայի...:

էջ 199բ.— ՈՒ.— Նորին վասն Երիտասարդաց քարագ, որ եւ սրբոց վարդանանցն պատշաճի...:

էջ 331բ.— ՀԶ.— Նորին ի մեյմ կիրակեմ, վասն Հիրքնկալութեան...:— Ի մէջ ամ. կենդանեաց որ դատարն առէ շունն է...:

էջ 637բ.— ԶՆԷ.— Նորին դարձալ Քարագ, վասն Արեւմտեան Եկեղեցոյ.— Պարտ է զիտի...:

էջ 673ա.— ԶԾԴ.— Նորին Քարագ, Սրբայն Ստեփաննոսի...:— Պաշտառ եւ հրաշալի տաւնիս խորհուրդ...:— Կր մնայ քերի. յաջորդ քերքերը կարուած:

1984

Շ Ա Ր Ա Կ Ա Ն.— 102

Ատամա

ԻՁԸ = 1639

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Ծաւալ 26×20×6: էջ 658: Հանգամանք բաւարար. լուսանցքները ցեցակեր. նորոգութիւն կրած. առաջին պրակին առա-

ջին թերթը կը պակսի: Թուղթ դեղնորակ: Գրիչ՝ Արարձամ Երէց: Գրութիւն՝ խորագիրները, սկզբնատողերը եւ զլխատառերը կարմիր, մնացեալը սեւ մեկանոյ, միասին,

23 տող: Բոլորգիր վարժ: Համառոտադրութիւնք սովորական: Խազագրութիւն ըստ պատշաճի: Գունաւոր դարդապիր եւ լուսանցադարդ, հանդերձ գլխադարդով, մեծ բաժանումներու սկիզբը. կանոնները ունին սոսկ կարմրապիծ զարդապիր եւ լուսանցադարդ: Գունաւոր ոսկեխառն խորանազարդ իւր սարքը, էջ 1, 231: Կաշեկաղմ տախտակեայ դրոշմադարդ: Դատարկ սպիտակ թուղթ սկիզբը երկու թերթ. Ստացող* Սիմէոն Սեբաստացի Կթղ. Կիլիկիոյ:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.—

էջ 1.— Երգեցէք որդիք Սիովնի երգ Նոր...:

էջ 15.— Կանովն Աստուածայայտույնեան ձրազայունցին, Արեմութիւն.— Ուրախացիր Սրբուհի...:

էջ 85.— Երգ Բուռ Բարեկեանաբնիկ Առաջի Կրակէի Աղուիացից. Տեսա՞ն Ներսէսի աւացեալ.— Բանն որ ընդ Հաւր յէութեան...:

էջ 181.— Կանովն Յարութեան Ղազարու:

էջ 229, Նոր թուղթ, տարբեր գրչութիւն:

էջ 230, դատարկ:

էջ 231.— Կանովն Սրբոյն Պատեփին, Արեմութիւն.— Այսպիսի յարեալ...:

էջ 317.— Կանովն Պնտալոստին, Արեմութիւն.— Առաքելոյ աղանձոյ...:

էջ 411.— Կանովն Նաւակատեաց Սրահաչին, Արեմութիւն.— Ի վերա վիժի հաստոյ...:

էջ 511.— Կանովն Համարեմ Մարտիրոսաց:

էջ 547.— Կանովն Համարեմ Ամենայն նրնջեցելաց ի Քրիստոս:

էջ 593.— Շարակամ յորժամ հիդրագոցստու:— Խորհուրդ խորին...:

էջ 594.— Շարակամ Խնկարկելոյ.— Յայ յարկ...:

էջ 596.— Շարակամ Սրբոյն Խոտաճարակաց.— Թաւուրց վերջին ժամանակին...:

էջ 599.— Ով գերաւհաշ ծաղիկ...:

— Ուրախացիր Աստուածածին...:

— Ըղիշատակ վրեպից...:

էջ 600.— Շարակամ Կիրդի Հայրապետին.— Մանկունք Նոր Սիովնի...:

— Շարակամ Երեմասան Առաքելոցն Քի:— Ի յանահման ծովէն...:

էջ 601.— Կանովն Սրբոյն Սարգսի Զաւրաւորին.— Ամենասուրբ Երրորդութեան ընտրեալ ծառայ...:

էջ 603.— Արեմութիւնք Յարութեան Տեսա՞ն մերոյ Յի. Քի:— Երկեսցուք Երգ Նոր...:

էջ 639.— Որ ի յամսեան վեցերորդի...:

էջ 640, Նոտրադիր.— Երգ Արեւապահին:

էջ 644, Նոտրադիր տարբեր.— Յանկաւուն ուրբաթուն...:

էջ 645.— ՀԲ. Սրբոյն Մինասայ. ԲԿ Պրատկ եւ փառք պարծեանաց Նիքիեցոյ Քրիստոսի մեծոյ ի վրկայս Սուրբ Մինաս. արագանես օգնակիւն:

Որ յամեն անքի Խարեբել տնտանելի տանջամաց, ի հեզ կրելով ըզՔրիստոս, տանաք եղբր Սուրբ Հոգւոյն:

Եւ ընկալար ի Տեսա՞ն գաստուածաբարդ գորութիւն, սքանչելագործ նրշամօք գարուացուցեք գարաբաժն:

Որ կորըստեանց եւ գրտիչ, եւ ծածկելոցն յայտնիչ, անդամ անդամ յօշոյնս արագ եղբր յարուցիչ:

Պէսպէս նըշան քո Խրաչից պատմաբանալ քարոզի, ուրախութեամբ օտոնեսցուք գորկատարման քո մեծի:

Ագօրակից քեզ աղցես գերանելի ուսիատակսն, գերմագնիւն մեծ վրկայն, եւ բոլորաբոս պանծալին:

Մաղեք Յոգօք միշտ առ Տէր բգիւշտութիւն օտոնողաց, ի Քրիստոսէ խնդրելով բոլորաբոս յամենաց:

Այսօր եւ մեծ ժողովալաքս ի տանաք սրբոյն Մինասայ, փառաւորեմք Խաւատով գերորդոյն իմոյ համագոյն:

Էջ 646, դատարկ մեծապոյն մատմբ:

էջ 647—656, տարբեր թուղթ եւ գրչութիւն, դարձեալ Նոտրադիր.— Մեծացուցէ յարականք, ԱԶ-ԴԿ:

էջ 657—658, դատարկ մեծապոյն մատմբ:

Մամբ յիշատակագրութիւնք Գրչի.—

1. Էջ 14, ստորագրումը.— Զպատուական
երաժրչության ղեկավար Սիմէոն Արքեպիսկո-
պոսն աղաչեմ յիշել ի Տէր:

2. Էջ 316, ստորին լուսանցքին.— Զըս-
տացաւ տառիս յիշեցէ՛ք՝ ղտէր Սիմէոն Հայ-
րապետն եւ զանարժան գծողս:

3. Էջ 410, վարը.— Զստացաւ սուրբ
տառիս յիշեցէ՛ք ի սուրբ աղաւթս ձեր, զեր-
ջանիկ Սիմէոն Հայրապետն ձեր, եւ զկաթու-
ղիկոսն Կիրիկոյ, որ է քնակոն ի Սերաստո-
րո: Եւ հո զբն ղտուր տառս յիշատակ իւր
հոգուն եւ բարի ծնաւդացն: Եւ որք յիշէք
յիշեալ լինիք ի Քրիստոսէ Աստուծոյ:

4. Էջ 510, ստորագրումը.— Զստացաւ
սուրբ տառիս յիշեցէ՛ք ի սուրբ յաղաւթս
ձեր, զհեղահեղի եւ գերաժիշտ Սիմէոն Աե-
րաստացի կաթուղիկոսն, եւ զբարի ծնողն
եւ զամենայն արեանառու մերձաւորսն իւր:
Եւ մեղսամած դրիչս եւ զծնողսն իմ աղաչեմ
յիշել ի Տէր, եւ որք յիշէք՝ յիշեալ լինիք ի
Քրիստոսէ Աստուծոյ:

5. Էջ 546, ստորագրումը.— Զերաժիշտ եւ
յոտուածամէք զՍիմէոն կաթուղիկոսն, եւ
յարարի ծնողն իւր զհանգուցեալն առ Քրիս-
տոս, Եւ զամենայն աղղայինս իւր, զկենդա-
նիս եւ զհանգուցեալսն յիշեա Քս. Ած. ի քո
միւս սնչում զարուսող, եւ զդժող տառիս,
ամէն:

Մեծ յիշատակաւոր Քրիշի.— 1639

Էջ 638.— Փառք սմենասուրբ Երրոր-
դութեանն եւ մի աստուածութեանն Հաւր եւ
Որդւոյ եւ Սուրբ Հոգւոյն ամէն:

Գրեցաւ Լոյանակաւոր տառս ի թուարե-
րութեանն Հայոց ՌՁԸ, ի Հայրապետութեան

տեառն Սիմէոնի Սերաստացոյ, ի մայրաքա-
ղաքիս յԱտանու, ընդ Հովանեաւ Սր. Աստ-
ուածածնի եւ Սր. Ստեփաննոսին, ձեռամբ
մեղաւոր եւ անարժան սուտանուն իրիցու
Արթահամի:

Արդ ցանկիւցողը եղեալ սրմա աստուա-
ծամէք եւ պատուական Հայրապետին Սի-
մէոնի ամենայն Հայոց, եւ ստացաւ զսա ի
վայելումն անձին իւրոյ, եւ ի յիշատակ բա-
րի եւ աստուածամէք ծնաւդաց իւրոց:

Արդ աղաչեմ դամենեանն որք Հանդի-
սիւր սմայ յիշեալիք ի Քս. Յս. ի Տէր մեր
յիշեալիկ եւ Լրաժիշտ պատուական Հայրա-
պետն եւ զծնողսն իւր եւ զամենայն աղղա-
տուն իւր:

Ընդ նրմին զիս զանարժան եւ ամեն-
ցուն ոտից կոխան զըծաւդս եւ զծնաւդսն իմ
եւ զամենայն աղղայինս իմ. եւ որ յիշէ յիշ-
եալ լիցի յամենառատէն Աստուծոյ, ամէն:

Ի թաղաւորութեանն տաճկոց սուրտոն
Մուրատին, որ եւ այսմ ամի ծանր հեծեղա-
ղաւթս զնոց ի Պաղատա եւ Էառ ըզնա, եւ
որչաւի արխանդուլթիւն եղեւ նա Աստուծոյ
է զիտելի:

Ներքեւը բոլորգիր տարբեր.— 1646

Ի Բոլիս ՌՂԵ, հա Սիմէոն կաթուղիկոս
եկի ի Սր. Երուսաղէմ եւ իտէր Աստուածա-
տուր Վարդապետն, ամ. աշխարհի Հաւանու-
թեամբ Հաստատեցաւ առաջնորդ Սր. Երու-
սաղէմայ, եւ եղի գԵաբակնոցս զայս յիշա-
տակ ինձ եւ ծնողաց իմոց, ի Սր. Յակոբ-
ղոր լաւ բոնոցն եւ խնամ տանողն օրհնի յԱ-
տուծոյ:— ՀՆԼՄ. Կիւլէնէրեան, Պատմ.
Կթդ. Կիրիկիւր, 1939, էջ 309:

1985

ՄԵԿԿՈՒԹԻԻՆ ՍԱՂՄՈՍԱՑ.— 8

ՆԵՐՍԷՍ ԼԱՄԲՐՈՆԱՅԻ

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Ծաւալ 26×17×11: Էջք 900, Պրակք Բ-
ԼԹ, յերջինը սխալմամբ ԼԸ պրակէն առաջ

դրուած է կաղմի ժամանակ: Հանդամանք
ցաւալի. սկիւրը եւ յերջը թերի. ցեցակեր.
բազում թերթեր վերթած. կարօտ նորոգու-

Քւան, Թուղթ կոկեալ, Գրիչ եւ Ստացող՝ վաւերամ սարկաւալ, Գրութիւն՝ զլիսատառերը մասամբ կարմիր, մնացեալը սեւ մեղաւոր, միասեւ, 34 տող, Բոլորդիր Հնադրոշմ, Համառոտադրութիւնք սովորական դրութիւն, Կաշեկաղմ տախտակեայ դծադարդ:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ —

Էջ 1, կը սկսի Բ պրակին երկրորդ թերթով, կը պակսին Ա պրակը եւ երկրորդ պրակին առաջին թերթը. — սորա առ Ած. Իւր Սոյմ. Գ. 3: Զկանխաւ առացեալն դարձեալ երկրորդեմք աստանաւր...:

Էջ 5. — Զայնիւ իմով եւ առ Տէր կարդացի եւ լուաւ ինձ ի լեռնէ սրբոյ իւրմէ: Մի՛ կարծե՛ր զգալի ձայն կամ զգալի լեռոն չմտ. Սղմ. Գ. 5:

Էջ 209. — ԺԼ. — Սաղմոս Դաւթի. — Երկինք պատմեն զիստո Աստուծոյ...:

Էջ 757. — ՃԺԹ. — Աւրանութիւնք Աստուծոյն. — Ի նեղութեան իմոմ եւ առ Տէր կարդացի...:

Էջ 853. — ՃԽԲ. — Տէր լուր աղօթից իմոց...:

Էջ 870. — ՃԽԴ. — Բարձր առնեմ զքեզ Ած. իմ...:

Էջ 897. — ՃԽԱ. — Զայնիւ իմով եւ առ Տէր կարդացի...:

Էջ 876. — ...Հաստատէ Տէր զամենայն զայն զիստապաւս եւ կանկնէ զամենայն զլորեալս [ՃԽԴ, 14]: Ըստ երկուց իրաց զայն զգողիմք րոս Հօտոտց եւ յստ զործոց, ուստի եւ զայն զգողիմք իմա զՀօտոտց թերու [Շարունաւիւր իւր իւր կորստած]:

Մաթր յիշատակագրութիւն Գրչի. —

1. Էջ 209. — Ու իմաստուն բնթերցողք, որք կարդայք զսա կամ ընդաւրինակէք, սրղալանաց եւ խոշորութեան դրոյս մի մեղադրէք, զի կարի յոյժ անհմուտ էի յարհնատ զընթեան, այլ վասն փափաքանաց սրտի իմոյ յօժարեցա զընդ զսայ, խաւսն սովաւ ընդ անձին եւ ընդ Աստուծոյ: Եւ ահա յայտ է զի տխմարին աշխատանքն շատ է քան զգիտնին: Եւ ապա թէ այս այսպէս է, որպէս եւ է ճշմարիտ, ապա մի ոք ինձ մեղադրեաց. այլ ապաւնմ մեղաց թողութիւն խնդրեցէ ի Քրիստոսէ զրողի սորա եւ ծնողաց իւրոց, եւ Ած. ձեզ շնորհեցէ, ամէն:

2. Էջ 408, ստորոտը. — Ու իմաստուն բնթերցողք, որք մտորարար կարդայք զսա, եւ ի կոկորդ մտաց ձերոց որոնեալ ծանկէք զսարարտութիւն սորայ եւ քաղցրանայք, ըզմեղօք եւ զանարհնատ զընդ զվաւրամ սարկաւալ եւ զծնողս իւր միով Տէր ողորմայիւ ապաւնմ յիշեցէք եւ մեղաց թողութիւն խնդրեցէք ի Քրիստոսէ, եւ Ած. ընդ միոյն ձ ապատիկ ձեզ պարգեւեցէ, Եւ Քի. եւ Հօր եւ Հոգւոյն Սրբոյ փառք յօրտեանս ամէն:

3. Էջ 756, մէջտեղը. — Զմեղաւոր զրուս զվաւրամ սարկաւալ եւ զծնողսն իմ յիշեալիք ի Տէր եւ մեղաց թողութիւն խնդրեցէք յԱստուծոյ, Յիշեալիք զկոկորդեաց քահանայն եւ զհոգեւոր Հայրն իմ զԴաւիթ եւ զծնողսն իւր ի Տէր եւ Ած. զձեզ յիշէ, որ է սորհնեալ յախտեանս ամէն:

Յիշատակագրութիւն Կազմողի. —

Էջ 756, նախորդին ներքեւ, բոլորովոր տարբեր. — Յիշեալիք եւ զՍտեփանոս քահանա զկաղմաւղ զրոցս եւ զծնողսն իւր ի Տէր, եւ Ած. յիշողաց զողորմեացի:

1986

ՅԱՅՍՄԱՒՈՒՐՔ (ՄԱՍՆԱԿԻ). — 14

ՆԿԱՐԱԿՐՈՒԹԻՒՆ. —

Մաւալ 27.5x17x6: Էջք 564: Հանդամանք անրաւարար. թացութենէ աղղուած.

սկիզբը եւ վերջը թերի. Թուղթ Հասարակ Գրիչ՝ Կարապետ, Գրութիւն՝ խորագիրնէր կարմիր, թացութենէ սուրած, մնաց-

հայր սևև մեկանով երկսեն, 29 տող: Բռ-
յորդիք: Համառոտագրութիւնք սովորական
լրեթէ: Կարճաներկ կամ զուենաւոր գլխա-
ղարդ ամխաներու սկզբը: Կաշեկազմ տախ-
տակեայ զծագարդ: Ստացող՝ Պարոն Սոս-
թանէս:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ. —

էջ 1, նոտարդիք, յիշատակաբան:

էջ 2բ. — Յայտն աւուր տեմնչիագոր-
ծութիւնքն որ եղեն ի ձեռն խոտոտվանդա-
ցուն Գի. Գուրխասայ եւ Սամեմասայ, եւ Ա-
րիայ սարկաւագին:

էջ 6ա. — Տրէ Ը եւ դեկտեմ. ժՁ. Տաւմ
Սրբոց մարտիրոսացն որ ի Կրիսիս կզգոյն.
— Սուրբ վկայքս էին ի յաւուրս Դեկտսի ամ-
բարիշտ արքային...:

էջ 162բ. — Քոզոց իՐ եւ դեկտեմբեր Լ.
վերստին ծննդեանմ Գի., եւ տաւմ ինքոսի
եւ Դոմնաի եւ Թումասու, Ընգրիկայ Նայս-
կոպոսի. — Դոմնա քրմահի էր երկոտասան
կոռց...:

էջ 170բ. — Յումաւոր ումի աւուրս ԼԱ:
Տիւմ ժամս ժ, եւ գիշերն ժԴ: Քազոց ԻԴ,
եւ Յումաւար Ա: Յիշատակ մեծին Բասիլիոս-
սի, արքեպիսկոպոսապետսին Կեսարաւ Կա-
պադոպկացոց, զոր գրեաց երանելին Ամփի-
լոքոս յիկնմիոյ Նայսկոպոսի, զպատմա-
թիւմ վարուց եւ տեմնչիեաց մեծ քանաւա-
յայետին եւ վարդապետին ճշմարտութեան.
— Այլս աշո մեծ եւ սքանչելի Բասիլիոս...:

էջ 212ա. — Քազոց իԹ, եւ Յումաւար
Զ, Տաւմ է Ծննդեան եւ Յայտնութեան Տեա-
ռըն մերոյ. — Յեա ելանելոյն Աղաժայ ի դը-
բարտեան...:

էջ 225ա. — Արաց Դ, եւ Յումար ժԱ.
Ծննդեան Գի. եւ Սրբոյն Պետրոսի Հայրա-
պետին Աղեփանդոյ եւ Արիստղոմա Սարկա-
ւագի. — Պետրոս Հայրապետ էր Աղէքսանդ-
րացոց եկեղեցոյն...:

էջ 227ա. — Յայտն աւուր վկայութիւն
միւս Պետրոսի որ Աւսալեմ կոչի. — Պետրոս
Գի. վկայն երկոտասարդ Հասակաւ, ի քաղա-
քէն Ելեւթորոյաւլեաց, որ Թարգմանի Ա-
ղատ Քաղաք...:

էջ 313ա. — Փետրուար աւուրս ումի իԸ,
տիւմ է ժամս Թ, եւ գիշերն ժԵ: Արաց իԵ եւ

փետրուար Ա, վարք Պարսամայ սեմնչիա-
գործ մեծ ճգնորի:

էջ 419բ. — Մարտ աւուրս ումի ԼԱ...:

էջ 423բ. — Մեհեկի ԻԴ, եւ Մարտի Բ,
տաւմ է Ամովսայ Մարգարէին. — Ամովս էր
ի Թեկուայ...:

էջ 425ա. — Յայտն աւուր վկայութիւն
ԲՁ եւ Ծ վկայիցն Հայոց որ կատարեցան ի
Բուղայէ ամբարշտէ. — Անաւրէն իշխանն Իս-
մայելի Զափր առաքեաց զաւր բարոյս յաշ-
խարհն Հայոց...:

էջ 453ա. — Արեգ Բ եւ մարտի ժ, տաւմ
Սրբուհոյն Թեոդոսիայ:

էջ 453բ. — Յայտն աւուր ցահատակու-
թիւն եւ տաւմ է Սբ. վկային Գի. Ամեմաւա-
գին:

Հուր է սէրն Գի. եւ յոգիս մաքուրս
բարբաթի, որպէս Տէրն հրամայէ Թէ Հուր Ե-
կի արկանի յերկիր եւ կամիմ զի արդէ՛ն իսկ
բարբաթեացի, որ եղեմ իսկ, եւ արձակեաց
մառաքայրս պայծառս, զոր ընկալեալ հա-
ւատացեալքն Գի. յառաջնումն գեուր սիրոյն
յանձնեալ իւրեանց, եւ այնպէս վառեցան եւ
բարբաթեցան, մինչ զի զյարջարանսն արեա-
ւաբեցին եւ գմեհ իրեն զարդարեւ կեանք
ընտրեցին, եւ ի վերայ ամ. տաղաւարտա-
ցուն, որպէս ի վերայ վարդի եւ ամուշահոտ
ծաղկանց ընթանային, և բազումք զբազումս
ունէին ի մախմումն իմեանց մարտակից եւ
մահատակակից, եւ գմեհանս յորդորէին եւ
ի մախմոմ շարժէին, որ եւ հաւոտեալք ի
հաւատս՝ մարտիրոսեալքն մահաւոր կտա-
րէին:

Իսկ ի վերջացեալ ժամանակիս որ յոյժ
ցամաքեալ է սէր բազմաց, ըստ Տեառն հրա-
մանին Թէ Ոչոյ սիրոյն Գի. շիջեալ է յո-
բանց, եւ արիման ամ. բարեաց մատգեալ
եւ սուրտեալ է, եւ չարք բարբաթեալ՝ կայծա-
կունս խաւարեցուցիչս արձակէ եւ հրացեալ
ծախէ գհաւատս Գի. եւ գրագրուս ի գանա-
զամ յորոգայրս չարեաց ընկզմեալ կորուսա-
նէ: Իսկ եթէ յիցի ոք որ մասնաւոր բարի
գործովք ի արդարութեամբ գարդարէ գինձ-
եանս յայս ժամանակս՝ յառաջէ քան գմախ-
նի սուրբսն յարքայութեանն երկնից եւ առա-
ւել յատուի յԱստուծոյ եւ պսակի:

Զոր ի յայտն ժամանակի, որ էր Բիւ

Հայոց տումարիս ԶԶԴ [=1:35], եւ մարտի ամսոյն Ժ, քաջ եւ արի ծառայն Քի. յազարաւ եւ սուրբ Եփեսայեան Աստուծոյ, Ամենաւազ անուն, որ էր այր աշխարհական եւ երկրագործ. պատմեալ գեղեցիկ եւ ազնիւ տեսակաւ, եւ գալղարեալ հառակաւ, եւ ? անդամաւ մարմնոյն, ուժեղ եւ զարաւար, քրիստոնեա եւ բարի ծրնողաց գաւակ, անուն հարն Թիմոթեոսի. եւ մարմն Զամենտիկին. յերկրէն Դեբրքումայ, ի գեղջէն որ կոչի Կառնքերդակ :

Եւ ի սատանայի հմարիցն, գոր ռստոյց մարդկան, զի ի հաւարակաց խառն մարդիկ անգիտաբար ուրաւման գրեւ. գոր եւ սուրբն Ամենաւազ սղակեաց, զի այս էր պատմեալ :

Տանկի մամնմ սակաւ. մի դրամ պարտէր եւ եկեալ ճեղէր գուրբն Աստուծոյ, եւ գգրատուն գրաւեալն տանէր : Ասէ սուրբն Գեղարայր իւր. եղբայր. մի՛ բողոք տանել. լաւ էեք եղիցի քան թէ աշխատեալ : Եւ նա ասէ. Ոչ է իմն պիտոյ : Եւ բարկացեալ ասելով պէտք էր Ամենաւազն ի քո հաւատոյդ :

Եւ աշխատեաց յեկեղ զայն ասեմ եւ թէ այժմ մըտլման ես : Եւ վկայս կացուցին հրէ ուրացաւ Գրիգորոս : Եւ յորժամ լուաւ զայն, ժամանակս ինչ փախեալ քաղեալ յերկեղէն, եւ դարձեալ եկն ի գնդն իւր ի կոչեցեալն Կառնքերդակ : Սակաւ առաքս կացեալ քաղում, ոչ կարաց ծածկել զինքն : Եւ յորժամ ետես զի ոչ ծածկի, զմեցեալ առ Բաւաճայն խոստովանեցաւ զմեղոսն, գոր յանցեաւ, եւ դաւանեալ զՀայր եւ զՈրդի եւ զՍուրբ, եւ հաղորդեցաւ ի մարմնոյն եւ յարեմնէն Քի. եւ զինեալ զինքն հագեալ զինով եւ պատրաստեալ ի պատերազմ :

Եւ յայնժամ արդեցին չար եւ անարեւելի իշխանին ամիր Մահմուտ կոչեցեալ, եւ անիրաւ դատարարին ամիր Հասանին, գոր մեքադատի ասեմ, որ էր ծարաւի արեան քրիստոնէից. եւ առաքեալ գաւազանն եւ կոչեալ եղև ի զեղբաւազոսն իրանց ? կացուցին յատեան առաջի իշխանին. ասէ իշխանն. Դու ? տանիկ ես եղել : Ամենաւազն ասաց. Ես քրիստոնեա եմ : Եւ վկայքն ասացին թէ ուրացաւ Գրիգորոս :

Իշխանն ասաց. Զայտ զատին եւ շարժցիտէ : Եւ առեալ տարաւ աս դատարարն : Ի

քո խալվի ես : Սուրբն ասաց՝ Զի՞նչ է խալվելն. ես ոչ գիտեմ : Դատարարն ասէ. Մարդման ես եղել : Նահատակն Քի. Ամենաւազն ասաց. Ես ազգաւ Հայ եմ եւ հաւատով քրիստոնեա : Դատարարն ասաց. Վկայքն տանիկ որ մարմնն ես եղել : Սուրբն Ամենաւազ ասաց. Զուր վկայքն. զի զիմ տունն ռոտա եմ աւերել, եւ կամին զի եւ զիս սպանանի տան : Դատարարն ասաց. Արկէ՛ք ի բանտ. եւ հաց եւ ջուր ամենմիւն մի՛ տալք : Եւ արկեալ ի բանտ պահեցին գաւուրս Բ ամսուա :

Եւ դարձեալ յետ երկուց ամսուրց կոչեալ եղև ի դատարարն, ասաց դատարարն. Ուրացիր Գրիգորոս : Վկայն Քի. սուրբն Ամենաւազ ասաց. Ամենայն ազգն իմ քրիստոնեա է, եւ ես զիմ հարն եւ զմարմն հաւատն ունիմ, գոր աւագանս եմ ասել, ոչ կարեմ ուրաւալ Գրիգորոս : Դատարարն ասաց. ԲԱ՛ւանանի տալ գեղեց եւ քաղեմք : Մտալն Քի. սուրբն Ամենաւազ ասաց. Զեր հրամանք է. ես քրիստոնեա եմ : Դատարարն ասաց. Տանկացեալ ես եւ ընդէ՛ր քրիստոնեա կեանք : Բա՛ւան Ամենաւազ ասաց. Ես Հայ եմ, զՀայրն հաւատաւ եւ զՈրդին խոստովանիմ : Դատարարն ասաց. Հայեղաց, ընդէ՛ր լսէ՛ք. խցէ՛ք գակեղս ձեր, եւ հարէ՛ք : Եւ չար եւ անարեւել ժողովն սատանայի. ուսման ասեմն թէ հրաման է իշխանին զի մահու մեղի. եւ ալք թէ ուրացաւ Գրեւ. առաջի իշխանին : Եւ չանային խախտել ի հաւատոսն Գրիգորոս :

Եւ դարձեալ ասէ դատարարն. Ուրացիր Գրեւ. զի ապրիս, զի ի խաւարէ ի լոյս գաս, եւ ի մարմաբեմնէ ի գիտութիւն, ի դժոխոցն յարքայաւորին : Եւ բազում պարգեւս խոստացաւ դատարարն. երկուս, արծաթ, ոսկի, եւ համդերոս : Եւ ուրացաւ Գրեւ. յամենայն կողմանէ խրէին եւ ասեին թէ ուրացիր : Եւ բազում քաղցր եւ պատրողակամ բանիւ ջոհեցին մարտեցուցանել յազգի եւ ի նշարիտ հաւատոյն Քի. եւ ասեին. Մի՛ անգամ ասայ դառնամ եւ տղորեաց, եւ յետոյ զքո հաւատն պաշտէ :

Մարտիրոսն Քի. սուրբն Ամենաւազ ասաց. Գրեւ. Աժ. պաշտեմ. զերբորդութիւնն եւ զմի աստուածութիւնն հաւատամ : Եւ յորժամ լսեին զամենմ Քի. իրեն գին տիկ ի նոր զինոյն, պատառէին եւ ոչ կարէին տա :

նել. և ամենեքեան վկայելիս եթէ մահու արժանի է, զի հայեցեաց: Եւ յարժամ լոնց դատաւորն, վճռեաց թէ մահապարտ է: Յարուցեալ համբարեաց զվկայոն ևս ասէ. ըս. յսանէ՛ք: Եւ պատեալ ամբոյն շուրջանակի՝ կալեալ գեղեցան և զհամդեքիցն՝ հարկանելին մեղմագոյն բռամբ և տանէին ի տեղի սպանման, զի յերկիւղէն զարեւորեալ ուրաացի. և զհամդեքին իւր զգլխովն արկանէին. և դարձեալ աղաղակելին առ դատաւորն ևս առ մեծամեծսն ևս ասէին՝ դարձաւ. ՚ի՛ր հարկանէ՛ք:

Եւ ընթացեալ դատաւորն մերձ ասէ. Հաւատա՞ն և դառնաս ի մահմետի հաւատն: Մտառայն Քի. սուրբն Ամենաւագ ասաց. Քըրիստոնեա եմ և գիտ. Ած. հաւատամ: Եւ բարկացեալ դատաւորն խնդրեաց քար, քնար ու ծգին զգլխին և ասէ ամենեկեւոր. Քարկածեցէ՛ք: Եւ սկսան քարկոծել, և ունամ դաշնակա խոցեցին զկողմն, որպէս խաչահաւ. զուգին գիտ. ևս այլ մտն չար քնար ու ծգին զգլխին երկաթի ունամբ և հեղ զուղիղ զլիւն, և ամենայն քաղմութիւնն քարածիգ լինէին, և իբրեւ գանձոյն գոյր քարն ի վերայ մահատակին Քի. այնչափ մեղքեւ ծածկեցաւ մարմինն ի քարանցի, մահաւալ առաջին մարտիրոսին և վկային Քի. և պատկաւորին՝ Սրբոյն Ստեփաննոսի: Եւ քարի խոտովամութեամբ արանդեաց զեզգին առ Ած. ի մարտի ժ, յուրբաթի ար. ի ժամ խաչելութեանն Քի. մինչեւ յիմերարդ ժամն քարկոծեալ եղեւ:

Եւ ի Ուրին ժամու մերկացուցեալ զհամդեքին, և կապեալ պարան յոտս, և քարշել տալին բրիտանիէցն բռնութեամբ յերկիր ի վերայ երեսին, ու ամաւրէնքն զկնի բնթանային, և ամենեքեան հարկանէին զմեռեալ մարմին, զի և մեզ մասն լիցի, ասէին. բոս Տեառն հրամանն որ ասէ. Եկեցէ՛ ժամանակ որ սպանանիցեն ի ձեզ և համարիցին պաշտաւն մատուցանել Աստուծոյ: Զոր և կատարեցաւ ուր սուրբ վկայն Քի. Ամենաւագ:

Եւ զերիս ասուրս կացեալ ամբողջ ամենիցն շուրմ ևս գազանք կամ թռչուն ոչ մերձեցաւ առ սուրբ մարմինն, զի կամաւ տանէին զշունսն ի վերայ մարմնոյն, և տեսեալ զմարմինն սուրբ՝ յոտս վազէին: Եւ զայլ

և թքն պատեալ զմարմինն զերիս զիշերս՝ ոչ իշխելն հասանել ի նա, և ոչ բնաւ ներեցաւ. այլ բուրբ ամուշահոտութիւն ի մարմնոյն, և լոյս ծագեալ յամենայն տեղիսն ուր և լոտր(?)եալ էր մարմինն, և իբրեւ զգամբար վառէր ի վերայ մարմնոյն. և ձայն երգոց և պաշտաման լսէին իբրեւ զհաւանալից: Եւ տեսեալ այլասեպիցն՝ կարծեալ եթէ քանակաւ երթեալ զիշերի զի գաղտաբար գողացեալ քաղեցեն: Եւ ընթացեալ առ մարմինն զի կալցեն զհաւանայսն, ոչ զոք տեսին:

Եւ ասպ զհոսացիս թէ լոյս յԱստուծոյ ծագեաց զոր սպանողքն և շնամբին տեսին, զի յոյժ հաստատ է վկայութիւն թշնամեացն: Եւ այսպէս կատարեցաւ:

Եւ յետ երկից ամուրց, յաւուր կիրակէի, երթեալ հաւատացեալքն առին հրաման յիշխանէն և ի դատաւորէն, եղին պատուով ի գերեզմանի, ի փառս Սբ. Նորրորդութեանն, որ է արքիմեալ յաւիտեանս:

Առին չարչարանաւ և մահատակութեամբ և քարկտաւութեամբ ամենայն քրքոց քոց մարտիրոսացն ոգորմա տառազաւ ցրտ զյիշատակ սորա, և գտացող գրացս ըզմութեանն, և զծնուզն իւր քաւութիւն մեղաց շնորհեա և թողութիւն յանցանաց և յարութիւն կենաց, ի գեհեմէն փրկեա, և յամբուր որբանցն ազատեա. երկնից արքա յութեան արժանի արայ. և մարտիրոսացն դասակից, և քեզ փառք յու.:

Նաեւ սքրտաւաւուր և հեղեղեղի Յովհաննէս վարդապետի և ձմողաց իւրաց, զոր պատանեցաւ յայտ գաւառի Դերբան կոչեցեալ, և ակամբաւուր եղեւ չարչարանաց և վկայութեան Սբ. Նահատակին Ամենաւագին, և յոյժ աշխատանաւ և փափաքելի հոգով զրեաց զպատմութիւնս՝ ստուգեալ ի մերձաւորացն, որ էին եղեալ սկանաւոր:

Նաեւ իմն քաղմամբիս, տառապեալ և տկար ազոյս Կարապետ սուտառնուն գրչի, որ զպատմութիւնս այժմոյս ի գիրքս գրեցի, զի յարիմակն ոչ գոյր, յայլ արիմակէ գրեցի, աղաչեմք զնոց թողութիւն հայեցեցէ՛ք ի Քրիստոսէ, և Քո. Ած. կարդացողացդ և լը-

ստորագրելու և մեզ անհասարակ ոգորմամբ [ցի. ամեն] :

Համար. Հայոց Նոր Վերակառուցման, Վարդապետ, 1903, էջ 129—133, որոնք հրատարակվել են ձեռագրի տակ և ունենալ սոսիալական բնույթը :

Էջ 526ա. — Ապրիլ 1 ամի է. տիմ ժամն ժ. Գ. և գիշերն ժ. Ա. և Արեգ ի. Գ. :

Էջ 548բ. — Յայտմ ամիւր վկայութիւն Յարոյն Սահակայ և Համագաթայ, Ռոյալ. քարտ Տանն Արծրանեաց :

Էջ 549—550, նոր թուղթ և գրութիւն :

Էջ 550, նորագործ, լեզուի, զեղարանական մանրագրեր :

Էջ 551ա. — ... Առաջինն ի նոցանէ մեծն Թադէոս, որ էր յերկոյ տառանիցն, և կարգեալ նոցա վարդապետ ... :

Երկրորդն Յակոբոս Եղբայր Տեառն, որ առաջինն կարգապետ և Երեւանի մէջ :
...

Էջ 564բ. — ... և նոյն ժամայն յառիւտակաց հրեւոյն գտարն Արտեմիս և տա [Շարմաղապետիւնը կարգապետ] :

Ընդ յիշատակագրութիւն Գրչի կրդտունին չառ մը զլուսնիւրու վերջը. բնորոյի կ'առնեն կարեւորները :

1. Էջ 15բ. — Բարեխաւսութեամբ Արքայոյն Գրչիւրի սքանչելագործին ոգորմա Քա. Ած. ստացողի գրոցն պարոն Սոսթանիս և ծնողաց իւրաց և զծուկն :

2. Էջ 73բ—74ա. — Սորին բարեխաւսութեամբ ուղարկեալ Քա. Ած. ստացողի գրոցն Վարդապետին և պարոն Սոսթանիսին :

3. Էջ 97բ. — Սոցին աղաթիւք ուղարկեալ Քա. Ած. ստացողի գրոցն Սիմէոն քահանային և ծնողաց իւրաց :

4. Էջ 186ա. — Ոյ Սր. Հայրապետ Բա. սիլիոս, բարեխաւսաւ տո Տէր վառն ստացողի գրոցն պարոն Սոսթանիսին և ծնողացն իւրոց և Վարդապետին և ինձ կարապետ գրչի, աղաթիւ ի մեղաց և հանդէպ յարքայութիւնն արդարաց :

5. Էջ 212ա. — Քա. Ած. մեր, քո Մերնդեամբ և Յայտնութեամբ լուսաւորեալ ըզհողի և դամբին ստացողի գրոցն զպարոն

Սոսթանիսին և զհենակցին իւրոյ զՎարդապետին :

6. Էջ 312բ. — Բարեխաւսութեամբ սուրբ գինաւորին Սարգսի և որդոյ նորա Մարտիրոսի և այլ որդոյ վկայիցս ոգորմեա ստացողի գրոցն պարոն Սոսթանիսին և կողակցին իւրոյ Վարդապետին, և ծնողացն Պաղտիսին և Լալիսթանին, և այլ աղապետանացն, մեծի և փոքու, և ինձ կարապետ զծոցին :

7. Էջ 525բ. — Քա. Ած. քո սուրբ ծնողին բարեխաւսութեամբ ոգորմա այնոցիկ, որ ուղիւ սրտով մեղաց թողութիւն խեղրեն ստացողի գրոցն Սիմէոն քահանային և պարոն Սոսթանիսին, և ծնողաց իւրեանց, և Վարդապետին, և այլ աղապետանացն, նաև Հեղինէ քուրդս, որ կու սպասաւորէ ինձ ի մարմնաւոր կերակուրս, վառնի իւրաքանչէր և ի վանիցն ի դուռն Ած. թողու իւրինս յանցանքն ամէն :

Յետմագոյն յիշատակարան — 1701

Էջ 1, նորագործ վարձ. — Յիշատակ է այս կիսայայտաւորք մահտեոյ Արքաշա. մուն ծնողացն Հոգոյն, և իւր կողակցին Շահինարին Հաւոյն, և ևս այս կիս Յայտաւորք Շահինարն իւր Հոգոյն համար, և իւր ծնողացն, մահտեոյ Լուսապետին Հոգոյ, և իւր մօրն Հոսթանիսին Հոգոյն, և իւր պատկոցն Մարթային և Մինասին Հոգոյն և ամ. աղապետ և զառից ուրիշն : Ոյ սր հանդիպել յայտ պատմութիւնն յիշեալիք առաջի ուրբ սեղանայն և ի բնիկն Քի. Ա. ուրբ հայր մեղայ զորա ինչեղեալքն, և զուր յիշեալ լինել ի Քի. Այ. մերոյ, որ է աւրհնայ յայտնուն և յայտնուն, ամէն :

Որ է յիշատակ Ղրիմու. յերկրիս թաղութն Պաշտաւորայն կեղայ ուրիշն Արմէջիթի. կեղայ ժողովրդոցն, որ է ինչ հալածեալ. իւրաքանչէր և սուրբ վիճ և պատուական Սր. Առաքելոյն Պատրիարքի յիշեալն, ի թիւական Հայոց ՌՃՄին, ևսուն յիշատակ Արմէջիթու. Եկեղեցոյն, Յայտմ բանիւ վկայ Աճէմ խոնայ Մատուր, խոնայ Եռայի, միւս խոնայ Մատուր, խոնայ Միրիւնան, Թոնջիոյն Զարառուցի Մարտիրոս, տէր Յոհան արեղայ, և նորինայ Թոնջիոյ-

յու տեր Յարութիւնն վերակեցու լինին: Ու
ոք Հանգիստ սմայ, Հայր մեղայի յիշեալէ,
և զուր և եւս առաւել դուք յիշեալ լինէք ի
Բէ. Այ. մերոյ, որ է աւրհնեայ յաւիտեանս
ամէն:

Եւ ոնպիտան մեղսութիւնս, եւ դարձ Մար-
յարս, և զիւր կոպակից Մարիամ իրեցկինն

յիշեալէք միտի Հայր մեղայի: Հրամայեցէք
Հայր մեր որ յերկինս:

Էջ 2, կողմնակի, անհարթ գրով — Ու
ոք կայսպայ զուրմիւս Հանէ Թէոդորոս վար-
դապետիս:

1987

ՇԱՐԱԿԱՆ.— 103

(ԳԻ. ԴԱՐ)

ՆԿԱՎԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Մասւոյ 26×17×8.5: Էջ 472: Հանգա-
մանք ցաւալի. սրդերէ ծակծկուած, ապա
կարկտնուած, դարձեալ ծակծկուած, շատ
թերթեր փրթած: Թուղթ դրոշորակ: Գրիչ
և Ստացող Պետրոս Քանանայ, Գրութիւն՝
խորագրերները, սկզբնատողերը եւ սկզբնա-
տառերը կարճիւր, մնացեալը սեւ մէլանով,
միտին, 28, 29 տող: Բոլորդիւր վարժ, Հա-
մատուագրութիւնք սովորական: Խաղաղու-
թիւն ըստ պատշաճի: Կարմրաներկ զարդա-
պիւր եւ լուսանցազարդ կանոններու սկիզբը,
մեծ լաճանութիւնը Հանդերձ գլխաւորագրով:
Կաշեկազմ տախտակեայ դրոշմաղարդ: Պաշ-
պանակ մազաղաթեայ սկիզբը մէկ թերթ
վերջը երկու, մասն երկուստեայ լեւտարա-
նի:

ԲՈՎԱՆԴԱՆՈՒԹԻՒՆ.—

Էջ 1—24, առաջին սլոակ, տարբեր
թուղթ և պրիւթիւն:

Էջ 1-2, դժմուած մեծագոյն մասամբ:
Էջ 3.— Երկուցէք որդիք Արիւմի երգ
նոր...:

Էջ 7.— Կանովն Աննայի եւ Յովակիմա,
ծնաւագ Աստուածածնին.— Որ նախիմայ
...:

Էջ 10.— Կանովն Անտուածայայտնու-
թեան առաջի աւուր Արիւմի իւր.— Խոր-
հուրդ մեծ...:

Էջ 23.— Կանովն Զորքորդ Աւուր Արիւ-

մուրիւն.— Այսաւր Գարբիէլ...:

Էջ 132.— Կանովն Յարութեան Ղազա-
րու:

Էջ 167.— Այսաւր յարեալ...:

Էջ 231.— Կանովն Պնտուկոստ. Արիւ:

Էջ 247—250, նոր թուղթ եւ գրչութիւն:

Էջ 248—247.— Կանովն Յովակիմու Կա-
րապետին Մննդեան.— Արեւակաշն աղա-
րութեան...:

Էջ 263—269, տարբեր թուղթ և գրչու-
թիւն:

Էջ 263.— Կանովն Սրբոց Հոփսիւմ.
եանց:

Էջ 293.— Կանովն Նաւակատեաց Ար-
խանիմ:

Էջ 329.— Շարակում Ինգնատիւնի
Հայր...:

Էջ 355.— Կանովն Համալիւն Մարտի-
րոսաց:

Էջ 386.— Կանովն Համալիւն Նըմիցե-
լացի Քո:

Էջ 417.— Արիւմիւրիւնի Յարութեան
Տեառն մերոյ:

Էջ 448, զանազան մանրուք, դունաթափ
թանաղով, անհարթ գրով, կր տեսնուին թր-
ւականներ ՊԻԵ, ՊԻԶ, ՊԻԷ, ՊԻԸ, ՊԻԼ:

Էջ 449—472, տարբեր թուղթ, գրչու-
թիւն նոր:

Էջ 449.— Երգ Սրբոյն Լուսաւորչին ի
Լեւոն Սեպուհո.— Այսաւր զուրմացեալ...:

Էջ 454.— Լերինք ամենայն...:

էջ 456.— ԱՅԺԻՖ Փռխման Սք. Աստուածածնիմ, ի կիրակոս վարդապետէ Եղնկացոյ ասացեալ.— Արեւելք դերարփին...:

էջ 460.— Շարական հոտաճարակացոյն.— Յաւուրց վերջին ժամանակի...:

էջ 462.— Շարական Սրբացն ՀՐ Առաքելոց.— ի յանսահման ծովէն...:

էջ 465.— Փառք քել Աստուած...:

էջ 466.— Անըսկիդրն Ած. սկիզբ արարչութեան...:

էջ 467.— Սրբութիւն սրբոց չընդհանցեր...— Ս տ Ե փ ա ճ ճ յ յ յ:

էջ 469.— Նիկողայանի Հայրապետի.— Հիացան անձարմինք...:

էջ 470.— Շարական Ղեւոնդեանց Սրբոց.— Որ յառաջագոյն...:

էջ 471, վարի կէսը եւ յաւորդ էջը համարեա դատարի:

Թիշատակագրութիւնք.—

Ա.— Դրիշ եւ Ստացաղ Պետրոս Քանեսայի.

1. էջ 131, ստորոտը, բոլորգիր.— ԲԶ քառքարակոյսս եւ զմեղաւոր հողոյս, ըլլ Պետրոս անուամբ քահ. եւ ոչ զործով, աղաչեմ յիշել, այ դասք մանկունք Սխովի, ի բարի, եւ զամենայն արիւն մերձաւորացս, եւ որ առատն է ի տուրս բարեաց, նախ ձեկ եւ մեկ ողորմեացի առհասարակ, եւ փոխանակ միո մի ապատիկ պարգեւեաց, եւ որ դամէն ասէ, ամէն:

2. էջ 292, վարը.— Քա. Ած. քո ծրնող(ոն) ի բարեխաւածութեամբ, որ փոխեցաւ մարմնով յերկրէ յերկինս, փոխէ զմեկ ի չար սովորութիւն ի բարի սովորութեան, եւ հանդուրդ սուրբ հոգի մօր քո զամենայն հոգիք նմանցիկոց քրիստոնէից, մասնաւոր ծնողաց մերոց եւ արիւն մերձաւորաց, եւ ուսուցիաց, եւ իրեխաւորաց, եւ այնոցիկ որ մեզ ողորմութիւն արարեր, ի յայտ կենացդ եւ ի հանդերձեալ զաղուսող, ամէն. ձմ ամէն, Տէր ողորմիս:

3. էջ 354, վարը, բոլորգիր, կարմրատառ.— Ձատացող սորա եւ բզգրիչ եւ զկաղմիչ, զՊետրոս անուն միայն քահ. եւ զատար(ա)կ յամենայն դործս բարութեան, յիշեցէք, ոյ աստուածութեամբ, ի սուրբ եւ մաքուր աղաւթիք, զի Տէրն հրամայէ՝ Որով

չափով չափէք՝ ծովին չափեսցի ձեզ: Թիշէ. էջ Քա. զծնողս մեր, եւ զուսուցիչ, եւ զամենայն արիւն մերձաւորաց, զկենդանիք եւ զենջ: Եւ որ առատն է ի տուրս բարեաց, նախ ձեկ յիշողաց, եւ մեկ յիշեցոյ տա մեղաց թողութիւն, եւ պարգեւեաց յոյց մեկոց հանդիստ եւ ողորմութիւն, ամէն:

Բ.— էջ 416, վարը, զուսուցի թանաքով, անհարթ գրով.— Մնա Մարիամն ի թիփին Պիե [= 1376], յամա[ն]ան յուլիս Գ. ի հայրապետութեանն տեսնոյ կատարողնայ եւ յակակոյսութեանն եմ. տէր Գրեքորիոսին, Բարաթի աւուր:

Գ.— Ատոմ Քանեսայի.— ԺԵ. Դար

էջ 447, բոլորգիր.— Փառք Սր. Երբորդութեանն այժմ եւ ուղղաւ յօրոնեից ամէն:

Արդ յիշես(ց)ջիք բոլորջին ըստայցոյ սորայ զԱտոմ քահանայն, որ ըստայցօ բնաւ իւր հայրայ արդեանքին եւ աղատեաց ի ձեռաց անորինաց եւ եղիր յեկեղեցին, որ է յունուն Սր. Հրեշտակապետացն ի երեսաղէմօ, ի յիշատակ իւր եւ ծնողաց իւրոց, հօրն իւրոյ կոռճիպէկին եւ մօրն իւրոյ Յէրիայթունին, եւ եղբորն իւրոյ եւ տմ. արեան մերձաւորացն իւրոց, կենդանեալցն եւ նրնջեցիկոցն առհասարակ, ամէն:

Արդ մի ոք ի իսկեցէ հանել բոլորս ի Սր. Հրեշտակապետացն, ծախել կամ զօրհնել կամ իւր սեփականել, մի կեկեցեալուան, եւ մի ի իշխանութիւն, եւ մի կախիկոյստ. իսկ որ յանդրնեցի հանել ի Սր. Հրեշտակապետացն, ծախել կամ զրաւկնել, նայ ընկալցի զանձնն որ զօճն անձնեց եւ յոկայնելի ի պատիմն, եւ զտանջանս Սողոմոնացոց եւ Գամբուրացոց, եւ մասնն զմիգայի եւ խաչաչանութեանն ընկալցի, եւ հոգ օրհնեալ բոլորն ոչ ծածկեցէ, եւ եյցէ ինքն իւրովն յօրոնեից կենաց, բզգուրն անջլջ եւ զորդն անթուն եւ բղաւարաւորսն ժառանկեցէ, ամմէն:

Դ.— Մշեցի Աստուածատուր Սպիսկնուպոսի.— 1590

էջ 471, նորապիր անարուեստ.— ԲԶ վերջին կաթող Շարակնոցիս եւ զպալիստ գրիս զրոյիս զմեղապարտ Մշեցի Աստուածատուր կախիկոյստն եւ զԼեւոն Թովանէս քա-

Հոնայն յիշեցէք առ Քս. և Ած. զձեզ յիշէ յիւր սուրբ արքայութիւնն: Թժի՛ն ՌԼԹ կըրկին նորոյնցօ ձեռամբ մեղսամած Մշեցի անպիտան Աստուածատուր եպիսկոպոսի, ի Հայրապետութեան տեառն տէր Աղաբա կաթողիկոսին Կիլիկիցոց Համօրէն քրիստոնէից, և յառաջնորդութեան Սրբոյն Յակոբա տէր Դաւիթ աթոռակալ արքեպիսկոպոսին Երուսաղէմայ, զոր Տէր Ած. խաղաղութեամբ պահէ մինչ ի կէս կոչման: Ած. ողորմի առացէ՛ք տէր Յովնանէս ծեր կրանօորին որ մանակից ևս եւ կապելու Շարահնոցիս: Ըդ վարձն ի Գրիստոսէ առնու:

Ի Թժի՛ն ՌԼԹ տէր Պետրոս քաջ բարու նապևան եկաւ ի Սր. Բաղաքն Երուսաղէմ, սարի մի կեցաւ, և զսա հրամայեաց Դաւակիրացն:

Է.— Ալեքսանտր Արեղայի.— 1628

Էջ 3, վերը, նորարդիր.— Ես Ալեքսանտր արեղայս եկի Երուսաղէմ ի Թժի՛ն Հայոց ՌՀէ ամի՛ն: զիմ քաղցր մայրս ի հետ բերի:

Զ.— Ստեփանոս Երեցի.— ԺԵ. Դար
1. էջ 250, ստորոտը, բոլորդիր.— Քս. Ած. ողորմի վԼԼԼՂԷին կաղ(մ)ողին Ստեփանոս անարման իրիցուս, որ լանունս ունիմ և զյորձս ոչ, և զտէր Յոհանէս զրազիրն, որ կամակից եղեւ որա նորոյելոյն և զօտալան Լսուր, և զտէր Սահակն, որ Ա. զռչ. ետուր, և զտէր Սիմէոն ժամարալն, որ Ա. զռչ. նայ Լսուր: Ած. զիւրեանց հողին լուսաւորէ, ամէն:

2. էջ 268, ստորոտը.— Տէր Ած. Յս. Քս. ողորմեա վերակայցու Յակոբին, որ իրբև զեղբայր սիրեաց ըմբիզ: Ած. զինքն սիրէ: Եւ զմիակեց Մեսրոպ տընտեսն, որ Հաստպաղ կաշխատի դուռն Սր. Մընդեան: Արարիին Ած. զինքն ի մեղաց աղաւթ, ամէն: Հայր մեր որ յեր.:

Է.— Մկրտիչ Վարդապետի.— 1709

էջ 471, նորարդիր անհարթ.— Ես Մկրտիչ Վարդապետս կրկին յոճիզ եկի ի Սուրբ Միոնդ, Թժի՛ն Հայոց ՌՃՄԸ, մայրսի է:

1988

Ս Ա Ղ Վ Ո Ս.— 29

Ս. Փրկիչ, Երուսաղէմ

ՊՀԵ = 1426

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Մաւաւ 25×17×6: Էջք 319: Հանգամանք սննդաւարս. զործածութեամբ հինցած և աղտոտուած. նորոգուած կարկուտուած. որդերէ ծակծկուած: Թուղթ կոկեալ: Գրիչ՝ Ղաղար Ղըրմեցի. Գլխագրող՝ Վարդան Արեղայ: Գրութիւն՝ խորագիրներ, սկզբնատողներ և սկզբնատառեր կարմիր, մնացեալը սեւ մկանով, Երկսին, 21 տող: Բոլորդիր յստակ: Հստատադրութիւնը սովորական զրեթէ: Վարդապոյն դարգադիր, յուանցազարդ և զլիսազարդ՝ Կանոններու սկիզբը: Վարդապոյն խորանդարդ իւր սարօք, էջ 1: Կաշկակազմ տալուտեան զբոշմազարդ: Պահպանակ մաղա-

ղաթեայ սկիզբը Երկու Թերթ, առջինը մասն երկաթագիր Աւետարանի, երկրորդը դասարկ: Երրորդ՝ Մեքիսեդեկ եպիսկոպոս:

ԲՈՎԱՆԵՂԱԿՈՒԹԻՒՆ.—

էջ 1.— Իրիք Սաղմոսաց Դաւթի. Սաղմոս ի Դաւթի.— Երանեալ է այր...:

էջ 67-68, Դարող և Աղօթք, ընդմիջած է ԼԶ Սաղմոսը, սխալ զետեղուած ըլլալով, Դրութիւն տարբեր, միասին. նոյնպէս էջ 109—110, 145—146:

էջ 305ա.— Ազարթ Մանասէի քաղաւարի:

Յիշատակագրութիւնք։

Ա.— Ղազար Լիւմեցի Գրչի.—

1. Էջ 32ա, ստորոտը.— Ձտառապեալ
յծողակա զՂազար Լիւմեցի յիշեցէք ի բարի
մասին։

2. Էջ 108բ, վարը.— Ձպատուելի եւ
յարասնեալ եպօս. զտէր Մկրտիչեղեկ, զյոր-
դորող եւ զպատճառ գրոցս, եւ զթղթի շնոր-
հոյն, յիշեմք ի բարի։ Նաեւ զգծող սորա
զՂազար մեռեալ ոպի յիշեմք ի բարի մա-
սին։

3. Էջ 221ա, ստորոտը։

Ձծոյլս ի բարին,
եւ դարագս ի շարին,
զՂազար մեռեալ ողիս,
յիշեցէք, աղաչեմ։

Մեծ յիշատակարամ Գրչի.— 1426

Էջ 315բ.— Փառք...։

Արդ ևս բազում մեղաւք լցեալս եւ
խառնութեալս եւ շարաւով լցեալ մեռեալ ոգի
Ղազարս Լիւմեցի, որ տխեղծ մատամբ գը-
ծալիցցի զսա հրամանաւ երիցս Լեւոնեալ
ճոյնագեանց եպիսկոպոսի, տէր Մկրտիսեթի,
որ զնիւթն շնորհեաց, եւ եւ եղկելիս պաղ-
րեցի, եւ եղաք զսա յիշատակ մեզ եւ ծնո-
ղաց մերոց ի Սր. Փրկչիս։

Եւ աղաչեմ երեսանկեալ զսուրբ սպա-
սաւորդ Սր. Փրկչիդ՝ խնամով պահել սա,
եւ անյապող զԱծ. ողորմին ասել, զի վասն
այս յուսոյս զրեցի։ Եւ որ լի սրաւս Թո-
ղութիւն մեղաց մերոց խնդրեաց ի Քչ. Այ.
մերոյ, թողցէ Քս. Ած. զիւր սխալանքն, ա-
մէն։

Այլ եւ աղաչեմ յիշել ի բարի զհոգեւոր
Լիւմեցի մեր՝ զՄարութէ, որ զթողթն խա-
ղեց եւ զյորքս կապեց, եւ զՄկրտիչն, որ կը-
րեց, եւ զիակակալն զՅովսեփն եւ զԿարա-
պետն, որ բանիւ յորդորեցին, եւ զԿոնող
նիւթիս զԵսեփն, որ զկէս կոկելէն էառ, եւ
զիշէն Լթող. Նաեւ զշնորհողն աւրինակին
զՍտեփ. Վարդապետն յիշեցէք ի բարի մա-
սին, աղաչեմ։

Գրեցաւ զիրքս ի յերուսաղէմ, ի Սր.
Փրկչիս, ի Թվ. 926։

Բ.— Գլխագրող Վարդան Արեղայի.—

Էջ 186ա, ստորոտը.— Ձս. արժանա ա-
ղաչեմ յիշել, զՎարդան սուտանուն արեղա,
որ զփոկերն հանի եւ զլլխագրէն զրեցի,
միտլ ողորմիսիւ, եւ զուք յիշեալ լիջիք ի
Քչ. Այ. մերոյ ամէն։

Գ.— Նորագոյ Ռըստակիսի.— 1610

Էջ 316բ, բոլորդիր.— Նորոպեցաւ
սուրբ զիրքս Ռմթ Թվականին Հայոց, ձե-
ռամբ Լեկելի եւ թշուտական Ռիստակիսի,
ի Սր. Քաղաքս յերուսաղէմ, առաջնորդու-
թեամբ տէր Գրիգոր կրանասորին...։

Դ.— Դանիէլ Կրօմաւորի.— 1624

Էջ 316բ, նախորդին ներքեւ, նստրա-
լիր.— Արդ վերստին նորոպեցաւ եւ կապե-
ցաւ Սաղմոսարանս այս ի Սր. Քաղաքն Երու-
սաղէմ, Թվին ՌՀԳ, Հոկտեմբերի ամսոյն
ին, ձեռամբ ողնամեղ եւ մեղապարտ Դան-
իէլ կրօնաւորի, ի ժամանակաւ աթոռակալու-
թեան Սր. Երուսաղէմայ տէր Գրիգոր ար-
հեպիսկոպոսի։

Ե.— Վարագեցի Պարսամ Արեղայի.—

1626

Էջ 110, զուստի թատրոյ, անհարթ
յրով.— Արդ աղաչեմ զձեզ, ոյ սողմոսեր-
յող, Ած. ողորմի ասացէք մահոյսի տուտե
Տուտոյն, որ ետուր նորոպել ձեռամբ Պար-
սամ Արեղայի Վարագեցի որ մականունն ա-
տայելի։ ասեն, Վայ եւ Լեւոյ ինձ մեղո-
րիս Ած. ողորմի ասացէք, եւ ձեզ ողորմե-
ցէ, ամէն, Թվ. ՌՀԵ։

Եւ Ած. ողորմի ասացէք Տուտոյն եւ
լւր ծնողացն, ամէն։

Զ.— Ստեփանոս Իրիցոյ.— 1633

Էջ 317, բոլորդիր.— Արդ դարձեալ վի-
րստին նորոպեցաւ Սողմոսարանս ի Սր.
Քաղաքս յերուսաղէմ, ի դուռն Սր. Յակո-
բայ, ի Հայրապետութիւն եւ յառաջնորդու-
թիւն Սր. Աթոռայ տէր Գրիգոր արհեպիս-
կոպոսին, ի Թվին ՌՁԲ ամին, որ այս տարի
Հոռոմ ազգն Մոսկովայի կառնեն ամէն ազգ,
լայց միայն Հայքն միան մեային ի յայլ աղ-

դասն բաժան, զճճարիտն Ած. միան զիտել, Ոյք հանդիպիք նայ մի բերան Ած. ողորմի ասացէք սուտանուն Ստեփանոս իրիցու, որ դանուն սեխիմ քահանայի եւ զգործս ոչ, այլ յսւս դԱծ. ունիմ ի վեր, եւ ի վայր զձեզ, որ

մի բերան Ած. ողորմի ասացէք ինձ եւ ծնո-
տառ հմոռ. եւ Ած. ձեզ ողորմեսցի ամէն.
Դարձեալ Ած. ողորմի ասացէք Տօնա-
դիտին, ամէն:

1989

Խ Ո Ր Հ Ր Դ Ա Տ Ե Տ Ր.— 29

[Ս. Յակոբ, նրոյսագէտ]

ՌՃԼԴ = 1685

ՆԿԱՐԱՆԻՐՈՒԹԻՒՆ.—

Ծառայ 27×18×2: էջք 62: Հանգամանք
Համարեալ լատարար. լուսանցքները ցեցա-
կեր. նորոյութիւն կրած: Թուղթ զեղեռ-
րակ: Գրիչ՝ Յովհաննէս Աբղ. Ղրիմեցի, Ղա-
րասուեցի: Գրութիւն՝ խրատները, խորա-
դիրները, սկիզբնատուները եւ սկիզբնատուները
կարմիր, մնացեալը սեւ մեկանոյ, երկուսն,
18 տող, զիծերով լրջանակուած: Բոլորդէր
կանոնաւոր: Համառոտութիւնք սովորա-
կան: Գունաւոր դարգալէր եւ լուսանցա-
դարգ կարեւոր կտորներու սկիզբը: Գունա-
ւոր կիսախորան իւր սարօք, էջ 28ա, 38բ,
42ա: Խորանագարդ էջ 3: Կաշեկազմ տախ-
տակեայ զբոլջագարդ: Ստացող՝ Տիւր. Թո-
րոս, որդի Բարդամի:

ԲՈՎԱՆԻՐՈՒԹԻՒՆ.—

էջ 1, դատարկ:

էջ 2ա.— Արէնք արկանելոյ իսպասք
եկեղեցւոյ...:

էջ 3.— Որ զկեցեալ եւ զլոյս...:

էջ 23բ.— Հաւատամք ի մի Աստուած

...:
էջ 53ա.— Յոնանու: Ոսկերքամի տ-
սացեալ.— Գոհանամ եւ մեծացուցանեմ...:

էջ 62, դատարկ:

Յիշատակարան Գրչի.— 1685

էջ 61ա.— Արդ ցանկացալ եղեալ այ-
սըմ սուրբ Խորհրդատեալի մահտեալ տի-
րացաւ Թորոսն եւ ետ զբել սիրով յիշատակ
իւր ծնուլացն Հոգոյն՝ հաւրն Բարդամին,
մօրն Շուշանին, եւ ամենայն արեան մերձա-
ւորացն իւրոց, որ փոխեալ են առ Քս. յոյսն
ամենեցուն: Եւ եղ յիշատակ ի մեծ եւ ի հո-
յակապ եւ ի հոյակաւոր Սուրբն Յակոբ
Տեառնեղործն եւ Սբ. Գլխադրին Յակոբայ
Առաքելոյն՝ եղբօրն Յոհաննու Աւետարան-
չին: Ոչ ոք չունի հրաման ի Սր. Վանացոյ ի
դուրս հանելու: ոյ ոք որ յանդին զպատի-
մըն Յուդայի սուցէ, եւ զորոտութիւն Գլե-
զի, ԳձԺԼ Հայրապետացն նորովից ներքոյ ե-
ղեցի:

Եւ անարժան ծերունի Յովանէս Արե-
դայա Ղրիմեցի եւ Ղարասուեցի ձեռամբ իմով
դրեցի, ՌՃԼԴ ամին:

Յետմագոյն յիշատակագրութիւն.—

էջ 43, ստորին լուսանցքին, նորագիր
անհարթ.— Ոյ սուրբ պատարապօղ, յիշեցէք
մաքրութիւն յազօթս ձեռք ըղտէր Սարգիսն,
Ած. ձեռք մեղաց թողութիւն շնորհեսցէ, ամ-
մէն:

1990

ԽՈՐՀՐԴԱՏԵՏՐ.— 30

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Ծաւալ 28×19×1: էջ 52: Հանգամանք
անբաւարար. լուսանցքները ցեցակեր: Նո-
րողութիւն կրած: Թուղթ Հասարակ: Գրու-
թիւն՝ խրատները եւ սկզբնատառերը կար-
միր, մնացեալը սեւ մէլանով, միասին, 19
տող: Բոլորգիր մեծ: Համառոտագրութիւնք
ոտվորակներէն քիչ մը աւելի: Կաշեկազմ ա-
նարուեստ:

ԲՈՎԱՆԴԱՅՈՒԹԻՒՆ.—

էջ 1-2, դատարկ:

էջ 3.— Որ զգեցեալ ես զլոյս...:

էջ 44.— Գոհանամ եւ մեծացուցանեմ
...:

էջ 49.— Որ օրհնես զայնոսիկ...:

էջ 51—52, դատարկ ի յաց առեալ հե-
տեւեալ երկու տողերը:

Յիշատակագրութիւն.— 1697

էջ 51, նոտրապիր.— Յիշատակ է Բա-
յոցի տէր Թումային, Թոյին ՌձիՉին [ապա
տարքեր գրով] ի վայելումս տէր Մըրտշի-
շիմ:

1991

ԽՈՐՀՐԴԱՏԵՏՐ.— 31

Ս. Աստուածածին Եկզ.

ՌՃԾԱ = 1702

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Ծաւալ 25·5×19×1: էջ 42: Հանգա-
մանք բաւարար. լուսանցքները ցեցակեր:
Թուղթ Հասարակ, Գրութիւն՝ խորագիրնե-
րը եւ սկզբնատառերը կարմիր, մնացեալը
սեւ մէլանով, երկսին, 25 տող: Նոտրապիր
վարժ: Համառոտագրութիւնք սոլորակն
յրեթէ: Գունաւոր դարդաղիր եւ լուսանցա-
ղաղք կարեւոր կտորներու սկիզբը: Բազմա-
յոյն կիսախորան իւր սարօք, էջ 6ա: Կաշե-
կազմ խաւաքարտեայ դրոշմազարդ: Ստա-
ցող՝ Պետրոս Երէց:

ԲՈՎԱՆԴԱՅՈՒԹԻՒՆ.—

էջ 1-3, դատարկ:

էջ 4ա.— Աւբէնք արկանելոյ սպաս ե-
կեղեցոյ...:

էջ 6ա.— Որ զգեցեալ ես զլոյս...:

էջ 19ա.— Հաւատամք ի մի Աստուած

էջ 39ա.— Ի սկզբանէ էք Բանն...:

Յիշատակագրութիւն.— 1702

էջ 40ա.— Գրեցաւ խորհրդատեւորս ի
յուզն Սր. Աստուածածին եկեղեցին, ի թվին
Հայոց ՌՃԾԱ ամին, ամսոյն փետրովարին
ԺՁ աւրն շարաթին:

Յիշեալ Տէր զհանդուցեալ ննջեալսն
Էսէպալին, մաւրս Նազլոյին, մեծ մաւրն
Կուլէսէրին, մեծ պապոյն Վրդանէսին, մե-
տղայրն խոճային, կենդանի փոքրիկ աղո-
րոյ Գրիգորին, մեր կենդանաց ամենեցուն,
աներօջ Ղողլոյին, գոնքնջիւ Կաղէմին,
Կուլիլէնքին: Անարման եւ մեղօրոյ Պետրոս
խրիցուն, այս խորհրդատեւորս առեր եմ
իմ հէլալ վաստակովս. ոյ ոք ձեռքն առնէ,
ժամ եւ պատարագ մատչի, այս յիշատակին
յիշէ, որ է աւբհնեալ յաւիտեանս, Ամէն:

Ներքեւը տարքեր գրով

էջ 40ր.— Դարձեալ, Ղարալ խոճային, ԼՂՀ նշնդին, Առութին?, Մէլէքին, Մէնէնդին, առ ամենայն մեր ննջեցեալսն, Կուլսուլդանին, Թամսմդարին, ալլ պախի մեր ննջեց-

եալսն: Վոյ ալս խորհրդատետրս կարդայ, ալս յիշատակների յիշատակէ, Ած. ինք յիշատակէ, ամէն:

էջ 41-42, դատարկ:

1992

Խ Ո Ր Հ Ր Դ Ա Տ Ե Տ Ր.— 32

Նորստադէմ

1666

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Մաւալ 25.5×17×1: էջք 54: Հանգա-
մանք րաւարար. լուսանցքները ցեցեղու հը-
պումէն ոչ գերծ: Թուղթ րամպակեալ, Գը-
բիշ՝ Աստուածատուր, Գրութին՝ խորագիր-
նէր, սկզբնատողերը եւ ղլխադիրները նա-
րնջալոյն, մնացեալը սև մեկանով, երկւին, 23 տող, նարնջալոյն շրջադիմերու մէջ, Բո-
լորդիր կանոնաւոր: Համառոտագրուած իւնք
սովորականէն քիչ մը աւելի Գունաւոր զար-
դադիր եւ լուսանցարդ ղլխաւոր կտորնե-
րու սկիզբը, Գունաւոր կիսախորան իւր սա-
րօք, էջ 24: Խորանագրաբ. տիրող գոյն վար-
դալոյն կարմիր, էջ 3: Կաշկեղծ քայքայ-
ուած: Ստացող նազու.՝ կողակից Պետրոսի:

ԲՈՒՆԱԿՆԻԹԻՒՆ.—

էջ 1ա, նորագիր.— Պարտ է քահա-
նային ալսպէս խորհրդարար զոյնատարիւր
...:

էջ 3.— Որ գգեցեալ եւ ղլխա...:

էջ 20ա.— Հաւատա՞ք ի մի Աստուած

...:

էջ 24բ.— Ոչ ոք արժանի է...:

էջ 42ա.— Սրբոյն Զոհմանու Ոսկեքե-
լաւիմ աստեղալ.— Գունաւոր եւ մեծաշու-
քանեմ...:

էջ 47բ.— Եւ իրրեւ ճաշեցին...:

Յիշատակարան Գրչի.— 1666

էջ 50ա.— Յիշատակարան է խորհրդ-
դոյս:

Փառք փառաւորեալ անձանցն, եւ զո-

հուծին զոհարանեալ խնուծեանցն, եւ օրհ-
նուծին օրհնեալ եւ քարեքանեալ Համալոյ
ի միանական ամենասուր Երրորդութեանն
Հօր եւ Որդւոյ եւ Հոգւոյն Սրբոյ, ալժմ եւ
միշտ եւ յաւիտեանս յաւիտենից, ամէն:

Որ յաշողնաց զգործս ձեռաց եւ ետ կա-
լողութիւն Հասանել ի յաւարտ սուրբ խոր-
հրդատետրիս, եւ ի գծագրել ղլխատակս
բարեւործաց աստուածաբնից անձանց, յո-
րոց մի է եւ իմ յառաջարկեալ բարեմիտ
անձն, մահտեսի նազու, որ մեծաւ փափա-
քսնօք եւ սիրով ցանկացեալ սորա, եւ ետ զը-
րել զսա յիշատակ Հոգւոյ իւրոյ եւ ծնողա-
ցրն, մահտեսի Նիկողոսիոյ եւ մահտեսի Մար-
կամին, եւ իւր կողակցոյն մահտեսի Պետրո-
սին, եւ եղ յիշատակ ի վախելումն Սարգի-
սին, զի որքան պատարալ մատուցանէ յի-
շեցէ զվերորդելոց զանձանսն: Որքան ին-
քն ողջ եւ կենդանի է՝ առ ինքն պահեցէ,
եւ ի ժամ վախճանին յոր քաղաք եւ կամ յոր
վանք որ զսա թաղեն, նոյն եկեղեցւոյ եղիցի
յիշատակ, եւ ալլ ոք մի իշխեցէ ննջու-
թեամբ ընդդէմ եւ Հակառակ լինիլ, եւ չաք
ինչ առնել զրոցս: Եթէ ոք յանդրդնի Գի. ա-
հեղ դատաստանին վճարէ ի Հոգի իւր, Իսկ
խնամ տարօղք սորին օրհնին Աստուծոյ, ա-
մէն:

Ի Թուին Հայկալ Ռժ մետասն Եի,
եղև ծրեալ յերուսաղէմ սուրբ Քաղաքի,
նուստս զրչիս Աստուածատուրի,
ասել ժոռմ Տէնն ողորմի.

Ամէն, Հայր մեր.:

էջ 51-54, գծուած, ալլ դատարկ:

1993

Մ Ա Շ Տ Ո Ց (ԹԵՐԻ).— 45

(ԺԴ. ԴԱՐ)

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Մաւալ 24×17×3: էջ 208: Հանգա-
մանք լաւ ընդհանուր առմամբ. նորոգութիւն
կրած. կան ցեցահար լուսանցքներ: Թուղթ
կոկիւսալ, Գրութիւն՝ խորագիրները եւ գլխա-
տառերը կարմիր, մնացեալը սեւ մեկնանոյ,
միասին, 19 տող: Բոլորդիր կանոնաւոր:
Համառոտագրութիւնք սովորական: Գունա-
ւոր գլխադարդ իւր սարօք, էջ 5: Կաշեկադմ
տախտակեայ դրոշմագրող:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.—

էջ 1 - 16, նոր թուղթ, դրչութիւն
նորոգ:

էջ 1-4, դատարկ:

էջ 5.— Կալով առաջի եպիսկոպոսին,
եւ ասէ բարձր ձայնիւ.— Հայր սուրբ, խնդ-
րէ ի քէն մայրս մեր...:

էջ 16.— Սկիզբն աստիճանաց կգերիկո-
ւաց, որք են Սաղմոսերգոյ, և Աւելածու,
եւայլն, ըստ իւրաքանչիւր կարգի...:

էջ 17.— Յետ այսք հատման եպիսկո-
պոսն գեղեր գագաթանն խաչմանն, եւ ասէ
...:

էջ 19.— Յետ այստիկ զգեմու հանդերձ
կլերիկասութեան եւ լինի ընդ հրամանաւ ա-
ւագ սարկաւազին, որ դաստիարակէ գնայ...:

էջ 20.— Երկրորդ կարգ Դոնապանի:

էջ 21.— Երրորդ կարգ Ընթերցողի:

էջ 23.— Զորքորդ կարգ Երգմանց-
չի:

էջ 25.— Հիմքերորդ կարգ Ակաւիտին,
այսինքն Զահրմկային:

էջ 28.— Վեցերորդ կարգ կէս սարկա-
ւագի:

էջ 30.— Կանոն յարժամ սարկաւագ
ձեռնադրին:

էջ 34.— Տառնելով առաջի սրբոյ սեղա-
նոյն ի յաիեակ ծունկիմ առնելով գմուխեա-
լըն ասեն Սաղմոս — Էրանեալ ևն անրիծք...

րածին իմ եւ դու Տէր ... Արարի իրաւունս
...:— Սղմ. ձժԸ:

էջ 59, նոր թուղթ, դատարկ:

էջ 60, նորոգելի:

էջ 71.— Կլարգ Զեռնադրութեան Գա-
հանայի:

էջ 109, նոր թուղթ, նորոգելի: Յա-
ջորդ էջը դատարկ:

էջ 111.— Կանոն համարէն գալեմնայն
ննչեցեալսն առ Գա. յուղարկել:

էջ 133.— Ազաւթ.— Որ թաղաւորդ ևս
թաղաւորաց...:

էջ 143.— Ապա ասեն զԱրիծսն ի թիւ.
— Երանեալ են ամբիծք...:

էջ 173.— Ազաւթ.— Արհնեալ ևս Տէր
Ած. մեր...:

էջ 180. Կր փերջանայ է. պրակր:

էջ 181, պրակր իջ.— Կանոն խաղող
Արիծնի...:

էջ 187.— Քահանայն ասէ զԱզաւթս
դայս.— Տէր Ած. Հայր անբակիրք...:

էջ 196.— Կանոն զԱրիծնիս Արիծնի,
զկալս եւ զՀնձանս:

էջ 200.— Եպիսկոպոսն ասէ զԱզաւթս.
— Արհնեալ ևս Տէր Ած. ամենակալ...:

Յիշատակարան Ռորգողի.— 1667

էջ 205, նոր թուղթ, նորոգելի.—
Փառք ամենասուրբ Երրորդութեան և միայ
Առաւածութեան յաւիտեան ամէն:

Արդ յանկեալ կալմեցաւ զԵրբ ալս, որ
կոչի Մալոոց, ձեռամբ մեղսաների եւ եռա-
թընուած անձին խաչատուր Դպրի:

Արդ Լեղի գրաւ եւ աւարտ կրկին նորո-
գութեան ի թարգմանութեան Հայկապոն
տառարիս ՌձԺԶ, ապրիլ ամսոյն իջ, որն
չարաթ, ի մայրաքաղաքս Բերկայ, որ է Հա-
լապ, ինչ Հովանեաւ Սր. Աստուածածնին և
Սր. Քառասուրբ Եկեղեցեացս, և այլ ամ.

սրբոցն որ աստ կան հուշայեալ ի յօղնութիւն քրիստոնէից. ի կաթողիկոսութեան տեառն տէր Դաւթին, որ է այժմ բաղմեալ ի յաթոռ Սր. Լուսաւորչին, ի մայրաքաղաքն ի Սիւ:

Արդ երեսանկեալ աղաչիմ զդասս վարդապետաց, քահանայից, եւ գիտնականաց, որոմամ տեսանէք զմատոնանս աստուածային կամ օրինակէք, կամ ձեռնադրութիւն ասոնէք, կամ մահ եւ կեանք կատարէք, յիշեցէք

ի Քս. եւ մեղաց թողութիւն խնդրեցէք ոռոցողի սուրբ դրոցս հաւատարիմ առն մահ զեալ Գրիգորին եւ իւր կողակցուն Մարանին, եւ իւր որդոցն Աղիդին եւ Աբրահամին, եւ տալալ Փերիխանին, ի վայելումն Յովանէս Վարդապետին, որ միոյն հարիւրսոյ տիկ սարգեւեանց է աստ եւ ի հանդերձեւումն, ամէն:

էջ 206-208, դատարկ:

1994

Ք Ա Ր Ո Ջ Գ Ի Ր Ք.— 21

Յ. Ն Ա Լ Ե Ա Ն

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Մաւալ 35×22.5×4, էջք 460: Հանգամանք ցուայի. շատ էջեր սեւցած, ճեղքոտած, նոյնիսկ փչրուած, աղդեցութեամբ թանաքի խառութեան կամ մնասակար հեղուկի մը: Թուղթ հասարակ: Գրութիւն նոսրագիր վարժ: Համառօտագրութիւնք յոյժ ուռատ: Կաշեկալմ խաւաքարտեան դրոշմա-

դարդ:

Յիշատակագրութիւն.—

էջ 2, ստորին յուսանդրին, շեղադիր.— Յիշատակ է Քարողիկոսքս էտիրնէցի հրակէյ լինող ի Սր. Յարութեան Մէլքոն Վարդապետին, եւ է յիշատակ Սր. Յակոբ որ յերաւստուէմ:

1995

Բ Ժ Շ Կ Ա Ր Ա Ն.— 10

ԳԻՐՔ ՈՐ ԿՈՁԻ ՀԸՔՄԱՐԱՆ

Բանկալայ

1750

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Մաւալ 34×22×5.5: էջք 462: Հանգամանք բաւարար. նորոգութիւն կրած: Թուղթ հասարակ, Գրիչ եւ Ստացող՝ Մատուր Ջուղայեցի, որդի Աղամի: Գրութիւն՝ կարմիր եւ սեւ մեկնամի, միասիւն, 43 տող, յաճախ պակաս: Նոտր շեղադիր: Համառօտագրութիւնք բուական սոստ: Ուղղագրութիւն եւ քերականութիւն տկար: Կաշեկալմ խաւա-

քարտեայ, սակեղծ երէդներով, հնամաշ, ճեղքուած: Դատարկ թուղթք մեծ թիւով ի վերջն:

Ճակատ, էջ 1.—

Գիւրք որ կոչի Հրմնարան, արարեալք են ի Բժիշկայպետաց ի վաղնընջոց ժամանակաց բատ մեծաց սահմանաց:

Եւ ոչխառոստիութեամբ, կամ վասն ժամանակի պիտոյ օգտակարութեան իմոյ ի

բաղման շրջաններից առեալ յօրինակ, նուստ Մատուրս՝ որդի գոյով Աթամի Զուլայեցոյ:

Յամի մարդեղութեան 1750. ի փոքր քուակի Հայոց 135, յամսեանն Ուլահ 12, Կրեցաւ Բանկալայ Հրեղկաց Քաղաքի:

Էջ 2. սեւագիծ նկար, բժիշկ, Հիւանդ, դեղարար, Լալայն:

Էջ 3.— Հրքմարամ Գիրք. Գրուի Առաջին. խրատ վասն բժիշկաց.— Որպէս ասէ Սուրբ Դուրի Սրբազան Մարգարէն ի դիրս Սաղմոսաց, Ողորմեա ինձ Տէր, դի Հիւանդ եմ Եւ, բժիշկեալ զանձն իմ, դի խոսիցեցան սակերք իմ...:

Էջ 8.— Եւ ալ յիշեմք մարդոյ կազմութիւնն:

Էջ 51.— Վասն Զուարիշ Ծիմնոյ:

Էջ 154.— Վասն Գլխայցաւի:

Էջ 270.— Պատմութիւն Պէտր Գասպար Անդոնոյ:

Էջ 272.— Վասն Մարաւութեանն կատարելի:

Էջ 287.— Վասն դեղերոյն փոխամակն, որ բժշկապետք յիմաստութեամբ շիներ եմ...:

Էջ 293.— Բառ ի վերայ ամ. բժշկական վարպետացն պատմութիւն վասն դեղերոյն, Ա գրէն մինչեւ Օ գիրն խօսի:

Էջ 305.— Վասն դեղոց բնութիւնն յի-

մանալն:

Էջ 325ա.— Պատմութիւն Վասն Թնչոց:

Դատարկ էջեր կը հանդիպին յաճախ, օրինակ, 329—331, 336—338, 353—357, եւայլն:

Էջ 339.— Յանկ նշանաւորաց բանից վասն զայս դիրք այսինքն Հաքմարանիս, չարայհիւսեցեալ կարգաւ ալրուրենից, յորս զտաննն բանք որք խնդրեն:

Էջ 349.— Վասն քառախորհրդանն կամ խօշկայքամոյ խրատ գործելոյն:

Էջ 361.— Յաղապար Տարեաց Բնութիւնն:

Էջ 367.— Ամենայն Գեղոց Որպիստութիւնն, եւ Ազգեմ, եւ Բնութիւնն, և չափն, և գործութիւնն դրեցի Հինկ աղղաց լեզուաւ որ է Հայոց, Հոռոց, յաթին, արապի, պարսի, Այլիպ դրէն մինչեւ Օ գիրն խօսի...:

Էջ 450.— Սուեպուլ Հնդի, Հնդին է աղկի, Ասէ Հոռոն թէ լոգեցն գորացնէ...:

Բնութագրոյն յիշատակագրութիւն—

1893

Էջ 3, չեղադիր.— Պարոն Սարգիս Տէր Գրիգորեան մահտեալի Մ. Գրիգորեանց նւիրեաց զայս մատեան Սրբոյ Առաքելական Աթոռոյն Երուսաղէմի, ի լիւարակ հանդուցեալ ծնողաց իւրոց տէր Գրիգորի եւ մօրն Թէլիէլի, ի Կալկաթա, 1893, օգոստոս 18:

1996

Ճ Ա Շ Ո Ց.— 19

(ԺԵ. ԳԱՐ)

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ—

Մաւալ 32×20×11: Էջք 988: Հանգամանք լաւ ընդհանուր առմամբ. սկիզբէն, մէջքէն եւ վերջէն թերթեր կը պակսին. տառնեցանք մասամբ ցեղակեր. նորոգութիւն կրած: Թուղթ կոկեալ, Գրիշ՝ Յովաննէս Արեղայ, Գրութիւն՝ խորագիրները, ըսկրնատողները կամ սկրնատողները կարծիր,

մնացեալը սեւ մելանով, Երկսին, 33 տող: Բոլորգիր վարժ: Համառօտագրութիւնք աւելորական: Գունաւոր դարդադիր եւ լուսանցազարդ օրերու սկիզբը: Լուսանցանկարք, էջ 61, 103, 107, 108, 122, 143, 233, 848, 971: Բաղմանոյն խորանագարդ իւր սարքք, էջ 1, 403, 563: Նկարք, չահեկան, Վասպուրականի շրջանի ոճով, խաչկոթիւն եւ իւ-

դարևր Կանայք, իբարու կից երկու նկար, էջ 402. Հոգեդալուստ էջ 562: Կանկազմ տախտակեայ դրոշմագարդ: Ստացող՝ Սարգիս Վարդապետ:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.—

էջ 1.— Եւ Հովիւք էին ի տեղւոջն յայն՝ միկ...:

էջ 2բ.— Յետ այտարիկ ելանն ի Հով-
[ու]նացէն ի Սուրբն Բեդգեւմ, եւ ժողովին
ի Ուրլիս ի յայրն ի մատրանն. Աւետարան
ըստ Մատթեոսի.— Եւ Յի. Թի. ծնունդն էր
այսպէս...:

էջ 3ա.— Յետ ըմբռնույ զաւետարանն
սկիզբն առնն հսկման, և ըմբռնումն ըմբռ-
ցաւած ԺԲ...:

էջ 16-17ի միջեւ երեք թերթ կը պակսի:

էջ 24բ.— Կանոն Զուր Արիմիւյ յա-
ւուր Յայտնութեան Տեսնմ:

էջ 28բ.— Արեմութիւն ջրոյն գոր ա-
սացեալ է Սրբոյն Բարսղի Կեսարու Կապպա-
ղովկացոց:

էջ 60բ.— Ի փետրուարի ԺԴ, Տաւն է
Քառասներորդ Գալստեանն ի Տաճարն: Ժռ-
ղուի ի Սուրբ Մատրանն, և այս կանոն կա-
տարի:

էջ 69ա.— Անտանի Անապատականի:

Լուսանցագրութիւն Գրչի.—

էջ 85, ստորին լուսանցքին.— Աթանա-
սի և Կիւրղի ի Տաւնացոյցն յայս տեղս չկա
յիշած: Ուր Հոռ Յասմաւուրացն տալեթես
դու ի հաւն կարդայ:

էջ 103բ.— Շբ. աւր Սարգսի Զարավա-
րին:

էջ 107ա.— Բշ. Սրբոց-Առաւմտեանց:

էջ 108բ.— Գշ. Սրբոց Աւստիտեանց:

էջ 112ա.— Ուրլիս, Մեծ. Տեսնմ ա-
մենա. Արիմեցեք: Պաւղոսի Առաքելոյն ի
Կոթլիմիացոց Գ.— Ստեփանոս եւ որ ըստ
նմա երկրունք...:

Լուսանցագրութիւն Գրչի.— Այս թուղ-
թին է Ստեփանոսի քահ. ի Կարնթոսէ առ
Պաւղոս Առաքելի::

Լուս. Գրչի.— էջ 115.— Երկրորդ Կի-
րակէի ճաշուն կարգայ: Եւ գեղովանէս գրող
տառիս յիշեալ ի Քս.:

էջ 122ա.— Յշ. Սրբոց Վարդանանց:

Լուս. Գրչի.— էջ 127.— Բուն Բարե-
կեղանի, Առաւառտուն կարդա: Եւ Սարգիս
Վարդապետ յիշեալ:

էջ 143բ.— Շաբաթ աւր Թեոդորոսի
Զարայվարին:

էջ 233բ.— Շաբաթ Սբ. Լուսանքլին
Մուսն ի Վիքալ:

Լուս. Գրչի.— էջ 255.— Շաբաթ աւր,
Ղաղարու Յարութեան, առաւառտուն կար-
դա, եւ զժեռեալ ողիս Յոհանէս յիշեալ:

էջ 275—276, լուսանցքին կէսը պատու-
աւած:

էջ 363բ.— Կանոն Տեսնականի:

էջ 403.— Մեծի եւ հրաշափառ Յարու-
թեան Տեսնմ մերոյ...:— Զրանն առաջին
գոր արարի...:

էջ 563.— Երանելոյն Ներսէսի Լամբ-
րանացոյ, արեւիսկապոսի մայրաքաղա-
քին Տարսուայ, շատաշնորհ եւ տիեզերալոյս
վարդապետի ասացեալ Ներբողեան չլինալ եւ
գարմանի ի Գալուստ ամենագաւր Հոգւոյն
Աստուծոյ յոր Պետականութիւն: Աւգնեալ Հռ-
գի Այ.— Ստեփանիս սրտիս...:

էջ 585ա.— Աղաթք համղեքած ծանր
ղնմով.— Ամենակալ, անբարոյ Աստուած
...:

Լուս. Գրչի.— էջ 631.— Զորեքարթի
կարդա, եւ զժեղոցեալ ծորոց Յովանէս
յիշեալ:

Լուս. Գրչի.— էջ 686.— Ժաշոյն կար-
դայ, եւ զստաշուն աղեղէս յիշեալ:

էջ 693ա.— Աղաթք Սրբոյն Բարսղի
արքեպիսկոպոսի Կեսարու Կապղ.— Աւրհն-
եալ եւ Տէր Ած. ամենակալ...:

էջ 769ա.— Պատմութիւն վանն Ննջման
ամենաւարեանալ Աստուածածնին.— Պաղոս եւ
արքան է դիտել զգրեալ սքանչելիսն, որ ե-
ղեն ի Ննջումն ամենայրբուհոյ Աստուածած-
նին, եւ միշտ կուսին Մարիամու, զոր զբեաց
Յովանէսն առաքեալ եւ աւետարանիչ, վա-
սըն շղայթակղեցուցանելոյ դուղղափառ Հա-
ւատոս, որք ճշմարտութեամբ խոստովանիմք
Աստուածածնին զամէնուրհնեալ կոյնն Մար-
իամ, եւ զծնեալն ի նմանէ գեւ. Քս. ճշմա-
րիտ Ած. եւ մարդ կատարեալ, զոր Սբ. Հար-
քըն եւ կաթողիկէ եկեղեցի, ղխարդախու-
թիւնս անփոյթ արարին, եւ որպէս ճշմարիտ

լեալ ընդունին եւ ընթեռնուն:

Յետ յազուս մամանակաց, Յոհաննէս արբասընեալ հալեկոպոսապետն Թեազոնիկոյ, դեաց յերուսաղէմ, եւ մտեալ ի Գետսեմանի Լիդիո ի վաղընջուց մամանակաց ի դիրքս նշանադրով զՊատմութիւն Նեջման ամկնաւորնեալ Սրբուհոյ եւ միշտ կուսին Մարիամոս Աստուածածնին, որ է ճշմարիտն աշակէս:

Յորժամ հանդերձեալ էր փոխիլ ի մարմնաւոր կենցաղոյս ամկնաւորնեալ Աստուածածնին կոյսն Մարիամ, նախ երբց աւուրց իջ տո նա մեծ Հրեշտակապետն Այ. Դարբիէլ...:

Եւ Պետրոս ուսուցանէր զկուսանն եւ զայլ մոլոթորդն եւ ասաց նոցա առակ մի, թէ՛ Մեծատուն մմի զիրկու ծառայս իւր աքսորեաց յերկիր Հեռի: Եւ մի ծառաբեցն մոռացաւ զտէրն իւր, եւ մողովեաց անձին իւրում զանձա եւ ինչս բազումս: Իսկ միւս ծառայն ակն ունէր թէ զարժուցանէ զիս տէր իմ յաքսորանացս: Կոպեմեաց ոսկի պոսկ տեսուն իւրում, եւ յորժամ վերադառնալ զնա յաքսորանացն, մոտոյց զպոսկն տեսուն իւրոյ, եւ նա առեալ հաճեցաւ, եւ եղ ի զյուս ծառային, իսկ միւսն դատապարտեցաւ: Զայս առակ ասաց վասն արդարոց եւ մեղաւորաց, որ են յերկրի...:

Եւ ամ. եկեղեցիք Հաստացիոց մեծաւ տարախութեամբ տանեն դուր Հանգստեան նորա՝ յոլոստոս Ժն:

Յորժամ ել ի տաճարէն Աստուածածին կոյսն Մարիամ էր ամաց Հնդեռասանից, եւ առ Յովսէփ ամկնս Գ. եւ եղեն աւելութ Հրեշտակապետին:

Եւ յորժամ համարածու Քս., էր ամաց քսուստուն եւ ինունց. եւ ի տան Յոհաննէս Աւետարանչի ամս տասն եւ մի:

Եւ յորժամ վերափոխեցաւ յերկրէ յերկինս, էր ամաց վեց տասնից [= 60]:

Սր. Աստուածածնին բարէխոսութեամբ ողորմեա Քս. Ած. ասացողի պրոցս, եւ եղկիլի զըշխա:

Էջ 815ա.— Զաքարիա Հայոց Կաթողիկոսի տաքցեալ, Ներքաղեալ ի Սր. Խաչն.— Այստիւ տարախացան երկիրն եւ երկիր մեծաւ

ցնծութեամբ...:

Էջ 818ա.— Ծարաք. Գեորգեա Սր. Զարաւորին:

Էջ 971բ.— Դեկտեմբեր Ին. Դաւրի Մարգարէիքն եւ Յակ.:

Էջ 972-973ի միջեւ թերթեր ինկած:

Էջ 975ա.— Հանգիստ Յոսիմովու Աւետարանչին.— էր ընդ Կորաբս...:

Յիշատակագրութիւնք.

Ա.— Յովնանովու Գրչի.—

1. Էջ 817բ, վարբ, բոլորգիր.— [Տէր] Ած. ողորմեա ուսուցաւ ի ծաղկաւէտ բուրաստանիս, Սարգիս Վարդապետիս, եւ ծրնաղաց նորա, եւ եղկիլի զըշխա Յովանիսի:

2. Էջ 988բ, Բուս յիշատակարամ.

Փառք փառաց,

Փառաստեալ Հուր անկղին եւ Որդոյն իւր Միածնին, եւ Սր. Հոլոյսն իւր փառակցին:

Փառք ի նմանէ միշտ Երոզ, եւ պարարտծր լցողին:

Փառք անբաւ եւ անհատին, անմամտնակ իսկականին:

Փառք Եռարուն անձնականին, եւ Եղսկիր տիրականին:

Փառք անկղին երկիրն քոնակալ եւ Հոսթանս արարողին:

Փառք անտեռ անքոնակին, սեռից մարդկանս ձեռողին:

Փառք փառաց թաղաւորին, եւ Համայնիցս արարողին:

Փառք փառաց անմահից յաւրիժողին, ի յանցեղոցն եւ ի ներկայիս, եւ յապառնի յուրտեանին:

Փառք քեզ անսահման անուն, եւ անդուստան միութիւն, Հարթ եւ Հաստար, անորիշ եւ անբաւ, անտորր եւ անորոյ, անբամ, ուղարտում, անճառ եւ անպարտադրիկ Լաւանտ. [Մարտիմակո թիւնը կորսնուած, քերքեր իմկած ըլլալով]:

Բ.— Պարոն Փառուխշայի.— Ժն. Դաբ

1. Էջ 401աբ, բոլորգիր.—

Յայս Հրաշափառ առաւօտիս, ի Յարութեան Սրբոյ Զատիկիս, զձեզ ազալեմք, եղարք բարեա,

որք ժողովիսւ էք ի Տաւն Զատիկիս,
 զիս յիշեցէք դուք ի բարիս,
 ըղձառուխայ այր ողորմելիս,
 որ կարուի դիմ հոգիս,
 զստն մեղաւք ի յաշխարհիս,
 որ չունիմ ես զօրծ մի բարիս
 եղուկ է ինձ մեղաւորիս,
 յահեղ աւուր դատաստանիս,
 զի ես չունիմ պատասխանիս,
 տալոյ իմոյ թաղաւորիս.
 զյիշաւ ասեմն ինձ միջնորդ բարիս,
 բարեխառնել առ Տէր Ած. յամենայնիս,
 որ Տէր ողորմի մեղաւորիս,
 և ծնողացն իմ բոտ մարմնիս,
 թողցէ զանցանս մեր ամենիս,
 Ամէն:

Ոյ պատուական եւ սրբառէր մանկունք
 հիկեղեցոյ, ընթերցողք և լրտողք այսմ առո-
 ուածախառն եւ սոստուածունակ Տարեղբքիս,
 յերես անկեայ աղաչեմ զսրբութիւնդ ձեր,
 յիշեցէք ի Տէր սրտի մտաւք, եւ Ած. ողորմի
 ասացէք ստացողի սորին պարոն Պատուի-
 չին, եւ ծնաւոյց նորին պարոն Եվաղիչին, եւ
 Աթամելիչին, և Եղարցն նորա Զաքարայ
 մահդատուն, եւ խաւսոճիչին, եւ զբւրցն իւր
 Շախմելիչին, եւ որդոց նորին Աստուածայ-
 տրուն, եւ խաչատրուն, եւ միւս զբւրն խա-
 թումելիչք մահատասուն, և որդոյն իւր Յու-
 վանիկ քահանային, եւ այլ զբւրցն խոնդմե-
 շքին, եւ Շալուկիւն, եւ սղոց նոցին Սի-
 բուսին, եւ Կարապետին, և եղբորդոյն
 Յովանիսին, և Պատուիչի կենակցացն եւ
 որդոյն Գորդիմելիչին, որ փոխեցան ի Քս.
 եւ միւս կենակցին խաթումաթունին, եւ
 որդոյն Սթանդարին, եւ զստերն Շաղիփա-
 չին, և որդոյն Սմիթիլիչին, եւ այլ աղղայ-
 նոցն ամենայնի:

Արդ աղաչեմ դամենեսան, որք հանդի-
 պիք սմա տեսեամք, լի բերանով եւ ուղիղ
 մտաւք եւ աննախանձ կամօք Ած. ողորմի
 ստացէք Պատուիչին, և իւր ծնողացն եւ եղ-
 բարցն եւ զբւրցն եւ աղղականացն ամե-
 նայնի, եւ Քս. ձեզ ողորմեսցի, եւ մեղաւոր
 դիչիս՝ ամէն:

2. Իջ 561թ. — Քս. Ած. քո Սր. Յարու-
 թեան բարեխառնութեամք, և քո Սր. Առաքե-

լոց աղաչանաւք, ողորմեա ստացողի սուրբ
 զրոյս պարոն Պատուիչին, եւ ծնաւոյց նո-
 լին Էվաղիչին եւ Աթամելիչին, եւ Եղարցն
 Զաքարուն, եւ խաւսոճիչին, եւ Յովանիսին,
 և զբւրցն Շախմելիչին և խաթումաթու-
 չին, խոնդմելիչին եւ Շալուկին, և կենակ-
 ցին խաթումաթունին, և աղղայնոցն ամե-
 նայնի, կենդանեացն եւ հանգուցեղոցն, եւ
 քո սուրբ տեսեանդ եւ երկնից արքայութեա-
 նիդ արժանի արա զնոսա, եւ ողորմեա ի մի-
 ոսնկամ դալստեանն քո հոգոյ Պատուիչին,
 Վասնդի յոյժ ջերմեանդ հաւատով եւ ետա-
 վաւիպի սիրով ստացաւ զսուրբ գիրքս զայս
 ի հալալ արդեանց իւրոց, յիշատակ իւրն եւ
 ծնողաց իւրոց:

Արդ աղաչեմ դամենեսան, զհաւա-
 նալդ եւ զժողովուրդդ, որ հանդիպիք սր-
 մա տեսութեամք կամ կարգալիւս եւ կամ ա-
 լինակելով, աննախանձ սրտի Ած. ողորմի
 ստացէք Պատուիչին եւ իւր ծնողացն, եւ ձեզ
 ողորմեսցի Քս. ամէն:

Գ. — Խօցա Զիրափի. — 1626

1. Իջ 64, ստորին լուսանցքին, բոլոր-
 գիր. — Տէր Ած. ողորմի Պոկօչին, որ զգիր-
 քն գնեց ւետուր Սր. Երուսաղէմայ:

2. Իջ 261, ստորին լուսանցքին, բոլոր-
 գիր. — Տէր Ած. ողորմի խօջա Զիրափին, որ
 զՏարեմեղիքն ու զԱստուածաւունչն ռիֆ ա-
 րար ի վերա Սր. Երուսաղէմայ:

3. Իջ 402, նկարին ներքեւ, բոլորգիր.
 — Տէր Ած. Յս. Քս. ողորմեա Վանեցի խօջա
 Զիրափին, որ մականունն Պոկօչ տանն, յիշա-
 տակ հոգոյ իւրոյ, և ծնօղաց իւրոց. ոյ որ
 սակ զԱծ. ողորմին խօջա Զիրափին, Ած. իւ-
 բրն ողորմեսցի ամէն:

4. Իջ 562, նկարին ներքեւ, բոլորգիր.
 — Տէր Ած. ողորմեա Պոկօչին եւ իւր ծնօղա-
 ցն, որ զնեաց զայս սուրբ գիրքս, որ այժմ
 ասի Տարեմեղիք, եւ եղ ի դուռն Սր. Երու-
 սաղէմայ անջինջ յիշատակ հոգոյ իմոյ և
 ծնողաց իմոց:

5. Իջ 988ա, վարը, բոլորգիր. — Դարձ-
 եալ Ած. ողորմի վերջին ստացողի սուրբ զը-
 րոցս՝ աստուածասէր եւ բարեմիտ խօջա Զի-
 րափին եւ իւր ծնօղացն, հօրն Իսթանտարին

1. Էջ 180, ձախակողմեան լուսանցքին, նստրադիր.— Ես ձեզ պատրու տիրացու Կարապետ (ե) ճկեալ էի Կոստանդինուպոլիս, թիվին ՌճՁԴինն, ամսեանն յունիսին ԻՅ, օրին չորեքշաբթի:

2. Առաջին կողքին ներսի կողմը, նստրադիր անհարթ.— 1742

[Յ]իշատակա Սր. յերուսաեմ, ի դուրն մեծի Հրեշտակապետին Գարբիէլի, Սաղմոսս մահտեսցի Վարդարեւին Հօքուն, ծնողացն մահտեսցի Ակոբին, մօրն Թամաին, կողակցին Թամամին, որդուն Գիրքորին, Կարապետին, Ակոբին, եւ տմենայն յարմից յոցին, ամէն: ԹՎ. ՌճՂԱ, ամսեանն Հօկտեմբերի Բ: ԱՅ. վայելումն տացէ:

1998

Ճ Ա Շ Ո Ց.— 20

(Հիմ Խմբագրութիւն)

Կիրդի Անապատ, Տիւրիկ

ՊԻԳ = 1374

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Խաւալ 27.5×18.5×6: Էջք 488: Հանդամանք անբաւարար. լուսանցքները ցեցակեր. խոնաւութենէ ազդուած. առաջին պլուրակին առաջին թերթը կը պակսի: Թուղթ կոկեալ: Գրիչ՝ Ստեփանոս, Գրութիւն՝ խորագրները սկզբնաւորները եւ մասամբ զրկատառերը կարծիք, մնացեալը սեւ մելանով, երկուսն, 25 տող: Բոլորքը վարժ: Համատեղագրութիւնք սովորական զրեթէ: Կարժանքի զարդադիր եւ լուսանցադարձ օրերու սկիզբը: Գունաւոր խորանագարդ իւր սարօք, էջ 1: Կաշեկազմ տախտակեայ Հնամաշ, նորոգուած, յերջին կողքը կը պակսի: Ստացող՝ Ստեփանոս Արքեպիսկոպոս:

ԲՈՎԱՆԴԱՅՈՒԹԻՒՆ.—

Էջ 1.— Տաւն Յայտնութեան Բի. կատարի Յուրուարի Զ. ժող. ի Հովմոցն, Ժերորդ ժամն եւ այս կամոն կատա.— Եւ Հովիւք Էլն ի տէղոյն յայնիկ...:

Էջ 75ր.— Փետրուարի ԺԴ. Գալստեան Տեառն ի տաճարն Գոռոսնաւրեա. ժողովին ի Սուրբ մատրան քաղաքին եւ այս կանոն կատարի:

Էջ 79ա.— Բուն Բարեկենդանի Կիւրալէին ժողովին ի Սր. Յարութիւնն:

Էջ 390ա.— Այգուն Ուրբաթուն զնի

պատուական ժաշտ Խաչին առաջի Սրբոյն Գողգոթայի, եւ ժողովալքն երկրպագեն մինչեւ ի վից ժամն: Եւ ի վից ժամուն ժողովին ի Սր. Գողգոթայ...:

Էջ 448ա.— Եւ իսկոյն մտամն յեկեղեցին եւ կարգաւ գլխամիտ ի բեմ.— Յամին ութուտասներորդի... — Գրած է ի Յայտնութեան կարդն ի ճրպալուցին, զիտ եւ կարգայ:

Էջ 453ր.— Առաւաւտուն ի Սր. Կիրալէի Զատիկին ժողովին ի Սր. Մատրեանն, եւ այս կանոն կատարի:

Էջ 461ա.— Երեքշաբթի աւր ժողովին ի Սուրբ Ստեփաննոս եւ այս կանոն կատարի:

Էջ 482ա.— Նոր Կիրակէին առաւաւտուն:

Էջ 483ա.— Նոր Կիրակէին ժողովին ի Սուրբ Մատրանն եւ այն կանոն կատարի:

Էջ 487ր.— Ի նմին աւուր Էլանն ի Լեւորն Զիթենեաց ի տասներորդ ժամու, եւ անդ սաղմոսն վայր մի, եւ իջանն Հանդերձ սաղմոսնք ի Սր. Յարութիւնն, եւ անտի երթան ի Սուրբ Սիոն եւ այս կանոն կատարի:

Յիշատակարան Գրչի.— 1374

Էջ 488ր.— Փառք ամենասուրբ Երբորդութեանն Հաւր եւ Որդւոյ եւ Հոգւոյն Սրբ-

բայ, որ արժանի արար զանարժանութիւնս իմ հաւանել յաւարտ աստուածախումբ մատենիս:

Շնորհիւ բարերարին Աստուծոյ և ողորմութեամբ նորին զրեցաւ ու ձեռամբ անարհեստ եւ մեղաւոր զընի Ստեփանոսի, ի թիւ ՊիՊ, փետրուարի ամսոյ ԻԴ, ի հռչա-

կաւոր Անապատիս որ կոչի Կիւրդի, ընդ սահմանաւ Տիրիկոյ քաղաքի, ընդ հովանաւ Սբ. Լուսաւորչին եւ Սրբուհոյ Աստուածածնին, եւ կենսակիր Սբ. Նշանին, ի խընդրոյ սրբաանեալ և արհիւ Լպի. Ստե [Շա]րուհակութիւնը կարօտած. քերթ ինկած ըլլալով]:

1999

ԽՐԱՏ ՎԱՐՈՒՑ — ՃԱՌՔ. — 2

ՅՈՒՅԱՆ ՄԱՅՐԱՎԱՆԵՑԻ

Նորսեփ Անապատ

ՈԾԹ = 1210

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ. —

Ծառայ 25×17:8: էջք 518: Պրակք Բ. Ի (էջ 3—518): Հանդամոնք անբաւարար. յուսանցքները ցեցակեր. սկիզբի թերթերը մաս մը փճացած կորսուած, առաջին պրակին կը մնայ մէկ թերթ. նորոգութիւն կրած, դարձեալ կարօտ նորոգութեան: Թուղթ բաժակեալ ղեղնորակ, Դրիչ? եւ Ստոցոյ՝ Սիոն: Դրութիւն ամբողջովին ժանդաղոյն թանաքով, միասին, 19 տող, Բոլորդիւր հընաղոյն վայելուչ, 2 երկաթազիւր, նոյնպէս նաեւ 2 երբեմն: Համարատագրութիւնը սովորական: Կաշեկաղձ հնամտը, կոնակի կաշին կը պակսի:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ. —

էջ 1. — [ապ]աշխարհեցից. ի մանկութեան հանդիս[յց] ասես, եւ ի ծերութեան ապաշխարեցից... — Հմմտ. Տպ. էջ 52, է. էջ 90. Բ. Մանդակունայ ճառք, էջ 6: — Տես նաեւ Ե. Պոր. Դուրեան, Ուսումնասիրութիւնք, 1935, էջ 229-292, Մանդակունի ճառերու, մէկ նոր ձեռագիրը:

էջ 3. — Թուղթ երկրորդ, Վասն Աստուխարութեան. — [Արմ]ատք ղեղոց ըժկաց ըզդատս [մարմնոյն] ասողջացուցանեն. . . — Հմմտ. Թ. 1228, Դ. Հատոր, էջ 369:

էջ 21. — Թուղթ երրորդ, Վասն պահոց պիղորթեան. — Ազոյ եւ ուղտակար և կա-

րի կարեւոր և պահոց պիղորթեան... — Հմմտ. նոյն, անդ:

էջ 37. — Թուղթ չորրորդ, Վասն ընդունելի եւ անընդունելի տղաթիւ. — Ամփոփել զմիտս մեր իմացութիւնը զճատ զրոյս. . . — Հմմտ. նոյն, անդ:

էջ 50-51 բիջեւ «Բ. Թուղթ պակաս է»:

էջ 52. — Թուղթ Հինդերորդ Վասն Ողորմութեան. — Մի՛ ոք տղայարար բարութ եւ անընդունակս ինչ մտաւ ժպրիցի... — Հմմտ. նոյն, անդ:

էջ 60-61 բիջեւ «Բ. Թուղթ մի պակաս է՝ ընկեր է»:

էջ 72. — Թուղթ վեցերորդ, Վասն փոխոցն եւ վաշից տակաս. — Յայժ չար է ընչաւիրութիւն, եւ անհնարին չար քան դամեւնոյն չարութիւն... — Հմմտ. Տպ. էջ 52, է. էջ 90. — Թուղթ Երեւորդ Վասն սիրոյ եւ մախանաց եւ նախանձու. — Ոչ ինչ պիտոյ ևն յաղապս սիրոյ նորոգոյն ինչ խրիդիրք... — Հմմտ. Տպ. էջ 97, ԺԱ:

էջ 102. — Թուղթ Ընկերորդ, Վասն Գուհանայից Տեսչութեան ի վերա ժողովրդեան հրաման զղուղտութեամբ պահել. — Ես ի անթիւս յանձնարար եւ ունայն ի վարուց տուրթիւնութեան... — Հմմտ. Տպ. էջ 68, Թ:

էջ 110. — Հին ժանդաղոյն զրութեան վրայ սեւ. մեկանով նորադրուած: Նոյնպէս յաջորդ էջին կէտը:

էջ 125.— Թու[խթ] Թերերորդ, Վասն ա-
նանամայաց և արուսդիայաց և իւրացելոց.
— Ողբարտի յիս յոգի իմ Հիւսցեալ զարմանամ
... — Հմմտ. Տպ. էջ 134. ԺԲ:

էջ 144.— Թուղթ Տառներորդ Վասն
չառնելոյ սէր բարեկամութեան ընդ թշնամի-
սին [Աստուծոյ] — Հանապոյզ դժտաւ ածելով
յարհուրեմ... — Հմմտ. Տպ. էջ 142. Ի:

էջ 160.— Թուղթ Մետասաներորդ Վա-
սն չարամբտելոյ և չղատելոյ զքահանայն
և զպարզապետն — Մթերք ոչոյ և աղջու-
մաղջ տորմութեան զիյեակ ի վերա իմ կու-
տին Հանապոյզ... — Հմմտ. Տպ. էջ 79. Ժ:

էջ 184.— Թուղթ Բժանկերորդ, Վասն
Դիւթականաց — Ուր երթեալ զաղարեցից և
յացից անզաղար քահնդ տնաւարեութիւնա...
— Հմմտ. Տպ. էջ 123, ԺԷ, Վասն Անօրէն
Թատերաց Դիւթականաց:

էջ 201.— Թուղթ ԳԺան, Վասն ահեղ
Հարուածոց կարկտի որ է աստուածաին խր-
բատ — Բաղում պատուհասք և սպառնա-
լիք և յԱստուծոյ զոր յաւուրտ և ի զու-
լութիւն մեղ մատուցանէ... — Հմմտ. Տպ.
էջ 149, ԻԱ, շատ զկալի տորերերութիւննե-
րով:

էջ 225.— ԺԴ.— Վասն երկիւղի և բո-
ղոշութեամբ ի Սր. խորհուրդն մերձենա-
լոյ — Սոսկան սոկերք իմ... — Հմմտ. Տպ.
էջ 158, ԻԲ:

էջ 250.— Թուխտ Հինդեասան, Վասն
Միթարութեան աղբառաց — Զինչ ասա-
ցից կամ զինչ պատմեցից, զոր թողից կամ
զոր խառնեցայց... — Հմմտ. Տպ. էջ 80, Ը:

էջ 269.— Թուխթ Միթարութեան վա-
ւեր վախճանելոցն յաշխարհես — ԺԶ.— Հայ-
եաց զու ի յոյսն վերին, որ իջեալդ ես ի խո-
բրս խաւարաին սղոյդ... — Հմմտ. Տպ. էջ
168, ԻԴ:

էջ 291.— Ողբ ի վերայ անապաշխար
մեղաւորաց — ԺԷ.— Խոստովանողք փութա-
ցարուք ջանալով ապաշխարել յաւուրս մեր...
— Տես Սինն, 1963, էջ 86-87:

էջ 294.— Աղաւթք Նորին — ԺԶ.— Ով
որ անկող և և տնտեղդ... — Հմմտ. Տպ.
էջ 178:

էջ 302.— Յաղապս պետպես առաքինու-

թեանց խրատ հարցն — ԺԲ.— Ծառայ քան
դամենայն առաքինութիւնս է խոնարհու-
թիւն... — Հմմտ. Տպ. էջ 181, ԻԵ:

էջ 306.— Ի.— Վասն որոշողութեան
խորհրդոց առ որս կամին ապրել յաշխար-
հն, յաղապս ախտից — Արար Աժ. դմարդն
և և զնա ի զրախտին վափկութեան... —
Հմմտ. Տպ. էջ 182:

էջ 313.— ԻԱ.— Թուխթ վասն հմարց
զիւթականաց և (և) անաւրեն յուսթո-
ղանց — Առնոյր առնէր ոք զյլութի իմ շոն-
մարանս ջուրց բաղմաց... — Հմմտ. Տպ. էջ
184:— Անկիւրիոյ թ. 106 Հաւաքածոյին մէջ
այս թուղթը կը կրէ «Եռանդնու Մայրապա-
նեցոյ» անունը (էջ ձեռագրի 503):

Լուսամպագրութիւն Գրչի.—

էջ 351. ստորին լուսանցքին — Եղ-
բարք, մի մեղադրեք, յեղբարցն մեկ մի սա-
տանայի աւրինակ եղաւ, զիս խոյթեաց...:

էջ 360.— ...Քանզի առ իսկ եթե կա-
մեալիք և լուիջիք ինձ...:

Ծանօթ.— Վենետիկեան տպագրու-
թեան մէջ յկայ այս ճառին չարունակութիւ-
նը զոր ունինք ներկայ ձեռագրին մէջ (էջ
361—365). Տես Գուրեան, Ուսումնասիրու-
թիւններ, էջ 291-292:

էջ 366.— Թուղթ Վասն Պաղոց և պա-
տաւապաց և ողորմութեան աղբառաց — ԻԲ
— Բաղում պաղտնածիւր նետիւք վիրաւորե-
ղմեղ սատունս, և զվերսն ոչ երեւեցցուցանէ.
զիւրիւրն ցուցանէ որպէս թէ առաքինի ինչ
վտուց... — Հմմտ. Տպ. էջ 45, Զ:

էջ 382.— Թուղթ Վասն բարկացողաց
բարուց — ԻԳ.— Ամենայն բնութիւնք մե-
ղաց և պիղծ ախտիցն անաւրենութիւնքն ջա-
նան... — Հմմտ. Տպ. էջ 93, ԺԲ:

էջ 397.— Թուխթ վասն ռիւսականաց և
քրիստոնեանց — ԻԴ.— Ահեղ անաւրենու-
թիւնք, և սատակ յարութիւն տեսանեմ...:
— Հմմտ. Տպ. էջ 100, ԺԴ:

էջ 413.— Թուխթ վասն սակաւ ինչ զու-
ղութեան զոր ոչն ապաշխարեն — ԻԵ.— Ան-
կարծ կողմնա և անբեւոյթ յապաշտակէ բո-
մբոս մարդկան սատանայ... — Հմմտ. Տպ.
էջ 106, ԺԵ:

էջ 423.— Թուխտ վասն երգմանց սովո-

բուհականք։ — ԻԶ. — Յոյժ չար են ամենայն սոսորբութիւնք չարին... — Հմմտ. Տպ. էջ 110. Ժե :

Էջ 440. — Թուխթ վասն կնաթողաց. — ԻԷ. — Տէր մեր Յս. Քս. վասն փրկ(ե)ական բռնիքն յանդիմանութեան չարչարանաւք խաւցաւ... — Հմմտ. Թ. 1228, ԻԲ. Նաեւ Տպ. էջ 130, ԺԷ. : Եւս թուղթը ներկայ ձեռնարկին մէջ շատ բնորոշակ է, տարածուած էջ 440—477. կը նշանակէնք տպագրին պակասող հատուածները :

Տպ. էջ 130. — ...է պարտ արհամարհելի պոյսպիտի ողբարարանութիւնս հոգեւոր վշտակցութեամբ, եւ մանաւանդ զի հոգացողի հոգաց բոց հարկաւորեցաւ ազաչիլ գեղգհանալույստեսս ... եւ գայն տկարամտութիւն կամանց : Արք իմաստութեամբ պայտիւն առնել. քանզի երանելի տառերայն Պետրոս ասէ... (Զեռ. էջ 441-445) :

Տպ. էջ 131. — Եւ արդ զի՞նչ օգուտ իսկ էն որդիք ողուց. ահա մարդ ասէ, եւ գործք իւր : Արդ մի անիրաւիր իբրեւ գիշխամ գայդ պոյնալցել, այլ յիշեալ գահագին աւր զատաստամիւն, եւ լոյժ գլխին անիրաւութեամբ, եւ ի բաց թարափեալ գատելութիւն եւ զմախտամ... եւ յաեւ ահեղ զիմաց դատաւորին ստակամ օսելով մեղաւորացն եւ զողան մարմնով, կարկամի բերանն, եւ հալիմ լեզուք ի քիւնսն առ ոչ կարել տալ լատախախտի վասն անուղալ գործացն : Արդ ած գմտաւ գահեղ տեսալիս տեսգին աւտուրն այնորիկ... (Զեռ. էջ 447-472) :

Մատիւր. — Եւս թուղթէն նախապէս տպուած է մեծ հատուած մը (Դ. Հատոր, էջ 370—372) որուն բաղմաթիւ եւ բնորոշակ կը ճատուաները կամ թերոյթները կը լրացան ներկայ ձեռնարկին շնորհիւ :

Երկու հատուածին վերջին անուարտ պարբերութիւնը տպւեալ կը շարունակուի ներկայ ձեռնարկէ մէջ, էջ 475-477 :

Արդ երկիր յաւքն յայնմանէ, փութով զլջաչիլ զոր պործեցեղ, մինչդեռ մեր ե ժամանակս : Մի պաղատիւ բնդ երկրաւորութ, քանզի ի մատոյց փոխելոց եմք ի վերին քաղաքն, եւ մնան աստեան ժողովեալքս յաշխարհէն, զի ոչ բերութ ինչ յաշխարհս եւ ոչ տանել ինչ կարասցուք աստի. այլ մերկ

մտաք յաշխարհս, եւ մերկ անդրեն եմք դառնայոց : Վասնորոյ միշտ պմտաւ ած պերկեղ աշաղին տուրն այնորիկ, եւ մի մտանալ զրոցն որ ոչ երբեք չիջանի, եւ փութալ խտտոր[ե]ալ ի ձախուեն սատանայէ, եւ յինի Ած. բնդ ալմէլ քումէլ... Զարհուրեալ ի շարատանջ տանջմանացն, եւ յաննշոյլ խաւարեն, եւ եկ ի յուսոյն ճանտարաւ, փափապես անբաւ բարութեանցն եւ երկնից արքայութեանն, ի Քս. Յս. ի Տէր մեր, որում փառք յաւիտեանքս յաւիտենից ամէն :

Էջ 477. — Թուխթ վասն տրեցողացն անարհեստեան. — ԻԷ. — Մէծաւ ոգով եւ ցաւալին ալետիւք պարտ է պատմել զմիտս ճառիս... — Հմմտ. Տպ. էջ 117, ԺԶ. Նաեւ Թ. 1228, ԻԷ :

Էջ 493. — Երանելոյն եփրեմի խորին Անորոյ տաացեալ է, խաւք եւ բունք բոլմալի եւ փափապեղաց, որ զչաշն յոգիս վերացուցանեն. — Որ վասն մեր մեղատուրաց հաճեցաւ մարդասերն Ած. մարդ լինել, եկեալ ժողովեցաւ յիւր անշափ բարութեանէն ի մեր փոքրութիւնս... :

Էջ 517. — ...որպէս պատպան ի խաչին որ ի քթթել տկանն որդի Աստուծոյ եւ զի, որ տպադրեալաց տա Տէր եւ ասէ. Յս. յիշեալ զիս յորժամ զատ արքայութեամբ քս : Պատախանն եւ Տէրն եւ ասէ. Որդեալ, այստաք բնդ [իս] իցեալ ի դրախտին... [Կը շատախտի յաջորդ էջին վրայ, բայց կը մտնայ անուարտ, քերք ինկած ըլլալով] :

Մանր յիշատակագրութիւնք Գրչի կը պոնտիի տասնեակ մը ճառերու վերջը, բնորոշի վրանենք կարեւորները :

1. էջ 52. — Ստացողի դրոցս եւ Սարգսի ողորմա Քս. Ած. :

2. էջ 71. — Տէր Յս. Քս. ողորմեալ Սարգսի եւ աշխատողի :

3. էջ 90. — Զլշտպանեալս եւ զթախտեալս ոգով զաշխատողս դրոցս եւ զվարդապետն իմ զՍարգիս, որ յայնմ տմի փոխեցաւ ի Քս. յերուսաղէմ քաղաք, որում ողորմեացի Քս. Ած. ի զալատեան իւրում, եւ ձեղ որ յիշատակեք, ամէն :

4. էջ 101. — Աղաչեմ յիշիլ զտաացող դրոյս եւ զճնաւդոն մեր :

5. էջ 183. — Ուր պատուական եղբարք, ապաշեն յիշել զանախտան զրիչս եւ զծնաւդսն մեր, ժանտանդ եւ զվարդիս զվարդապետն իմ, որ յայտ ամի փոխեցաւ ի Քս. յնշուստղմ քաղաքի, որոյ ողորմեսցի Քս. Ած.:

6. էջ 249. — Տէր Յո. Քս. ողորմես ի քոսմ զայրաւանդ Սարգիս եւ Հայրապետին ծնաւդացն Հոյոյն եւ յիշողացդ ամէն:

7. էջ 291. — Ողորմես Քս. Ած. Սարգիսի եւ Հայրապետին ժեղաւոր եւ անպիտան քահանայի եւ ծնողաց իւրոց եւ յիշողացդ:

8. էջ 313. — Քս. Ած. քո ծնաւդին բաւեալութեամբ ողորմեսց Սարգիսի Հոյոյն եւ իւր աշակերտին եւ յիշողացդ:

Իոն յիշատակարան Գրչի. — 1210

էջ 491. — Գոյացուցին բոլորեցունց, անպատում եւ Լեւոյնապետ Սր. Երբորդու թեանն, որ ներէ ամենայնի, որ վեհապոյն է քոն զամենայն բարեբարութիւնս իւր. նմա փառք յաւիտեան եւ յաւիտեանս յաւիտենից. որ ետ զուրաւրութիւն տարաւթեանս մերում Հասանել ի զիծ վերջին այոսմ յաստղաբ եւ աստուածապատում մատենի, զոր ի Հոյոյն Սրբոյ աղլմանէ արարեալ է երեցս երանեալ սուրբ վարդապետն [եքկուֆուլիտ տոգ քերւած զնրում] ացն կամաց, որք զոս անկատենին զմտաւ ածին, ոմն զանս պահոց, ոմն վասն աղաւթից, ոմն վասն ողորմութեան, եւ որոց այլ ինչ սրտատութիւն է զործոց:

Արդ ես նուաստ եւ վերջինս յորդիս եկեղեցոյ Սիոն, Հանդերձ եղբարք իմոյ Թաթիւսի, Կառաւտի, Հանիսի, Սիմաւոնի, Կանդապոյն եղբարք այսմ Հրաշապածաւ եւ Հոյեւոր կտակիւ, լինել առ ի յիշատակ ժեղ եւ ծնաւդաց մերոց:

Եւ զրեցաւ սա յորում էր թուական Հայոց ՌՄԹ, ի յետոն որ կոչի Ակակոթեր, ի զեղն Մուշեղկայ, ի յԱնպատոն Նորսեսի, առ զորն աստուածարանակ Սր. Աստուածածնին, յառաջագրութիւն Հաւրն Նորսեսի եւ Լեւորդիս Թեոդոսի, որք բարեմիտ կամաւ զտկարութիւնս իմ զաւրացուցանէին:

Վասն որոյ աղերս թախծանաց մատուցանեմ, ուր աստուածաբաւ Հարք եւ եղբարք,

յոր(ս) եւ յիւսնս անկեալ յուսայիւր պաղատանաւք վարձս վատասկոց եւ պարզեւ ողորմութեան ի ձեռն այս Հնորհեցի ինձ ապաւիւր յիշել զիս եւ զծնողսն իմ, եւ զՀոյեւոր Հայոց իմ զվարդիս(?) Սէր Յո. Քս. ողորմես Եւսեւսիայ եւ Գորդոյ եւ իւրացն որ դաւրիկանն Հնորհեցին?):

Դիտ. — էջ 492 վերջն է Ր պրակին, իսկ էջ 493 սկիզբն է Յ պրակին, Հետեւաբար այդ երկուքին միջեւ գթողութ մը ինկածն է, այլ կը պակսի վերջին տողը, զոր փորձեցինք լրացնել ըստ պատշաճին — Հմմտ. Դուբեան, Ուսումնասիրութիւններ, էջ 230-231: Նոս Յիշտ. Ձեռագրաց, Թիւ 330 (եւ Հատուածաբար, անհիշել թուականով, Թիւ 193):

Գալով յիշատակարանին մէջ քերուած քննութեան Հեղինակային անուան, տրամաբանական է ենթադրել որ Եւսեւս Մալաթիանցիին էր այն, վասնզի Եւսեւս Մանդուկուսի անունը քննել պիտի չանցնէր տեւ Հայոս միտքին:

Մամր յիշատակագրութիւն Պետրոս Բաղաւաթի կը գտնուին ամէն զուգի վերջը, զունաթափ թանաքով, բոլորովոր. Կ'առնենք քանի մը Հատ իրիւն նմոյշ:

1. էջ 3, ստորին լուսանցքին. — [Տէր Ած.] ողորմեսցի ստացաւդ զորոց Պետրոս քահանային, ամէն:

2. էջ 21, ստորին լուսանցքին. — Քս. Ած. ողորմեսցի Պետրոս քահանային:

3. էջ 37, ստորին լուսանցքին. — Տէր Ած. ողորմեսցի Պետրոս քահանային, ամէն:

4. էջ 52, իրբեւ. շարունակութիւն զըրչի յիշատակագրութեան. — Եւ Պետրոս քահանային:

5. էջ 71, ստ. լուսանցքին, իրբեւ. շարունակութիւն զըրչի յիշատակագրութեան. — Եւ Պետրոս քահանային եւ ծնաւդաց իւրոց:

6. էջ 143, ստ. լուսանցքին. — Տէր Ած. Յո. Քս. ողորմես ստացաւդ զորոց Պետրոս քահանային ամէն:

7. էջ 423, ստ. լուսանցքին. — Քս. Ած. ողորմի Պետրոս քահանային ստացողի զըրչի:

Մամր յիշատակագրութիւն Տիրամիցի,

2000

ԾԻՍԱԿԱՆ ՄԱՏԵԱՆՔ

Մեծ Անապատ Տաքիում

ՌՀ = 1621

ՆԱԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ —

Մասալ 24×19×7: էջ Ը+534: Հանգստանք ոչ բուսարար. նորոգութիւն կրած, դարձեալ ծակծկուած ցեցերէ: Թուղթ զոռչորակ: Գրէէ եւ Մաղկոյ՝ Ղուկաս Դպիր: Գրութիւն՝ խորագիրները, սկզբնատղերը եւ սկզբնատուերը կարմիր, միացեալը սև. մեկանով, երկսին, 22 տող: Բոլորդիր կանոնաւոր: Համառոտագրութիւնք առատ: Կարմրաներկ զարդադիր եւ լուսանցազարդ զաղմուսի զուգոյններուն սկիզբը, կանոնները հանդերձ զունաւոր պլակազարդով, նոյնպէս նաև, ժամերկութիւնները եւ Տօնացոյցի մեծ բաժանումները: Բաղմուսոյն խորանագարդ իւր սարքք զոյններն ու ձևերը սովորականներէն տարբեր, էջ 9, 231, 474: Կաշեկաղմ տախտակեայ դրոշմազարդ: Դատարկ ապիւտակի թուղթք վերջն երկու թերթ: Ստացոյ՝ Դաւիթ Նկոյ. Վերապեցի:

Ա. — ԺԱՄԱԳԻՐԻՔ. — 18

էջ Ա—Ը, տարբեր նոր թուղթ եւ գրչութիւն:

էջ Ա—է1, դատարկ:

էջ է2.— Հրամարիւթք...:

էջ Ը1, բոլորդիր — Խոստովանիւթք եւ Հաւատամք...:

էջ 3բ.— Մեկա ամենասուրբ երբորդութեան...:

էջ 7, դատարկ:

էջ 8.— Բաղմուսոյն նկար:

էջ 9.— Տէր եկէ՛ զչբթունս իմ բանաս...:

էջ 64ա.— Կարգաւորութիւն հասարակաց աղօթից Առաւօտու ժամում...:

էջ 72բ - 74, դատարկ:

էջ 109ա.— Կարգաւորութիւն Հասարակաց Աղօթից Արեւագայի ժամում...:

էջ 121ա.— Կարգաւորութիւն հասարակաց Աղօթից Երրորդ ժամում...:

էջ 142ա.— Ժամամուտ կարգալ:

էջ 158ա.— Կարգաւորութիւն հասարակաց աղօթից Երեկոյի ժամում...:

էջ 179ա.— Կարգաւորութիւն հասարակաց Աղօթից հաղաղակամ ժամում...:

էջ 207բ.— Կարգաւորութիւն հասարակաց Աղօթից Համգտեան ժամում...:

Բ. — Ս Ա Ղ Մ Ո Ս. — 31

էջ 230.— Նկար, Դաւիթ Մարգարէ, միջակ արուեստով:

էջ 231.— Երանեալ է այր...:

էջ 287բ.— Սաղմոս ի Դաւիթ.— Մի՛ նախանձիր ընդ չարս...:

էջ 320բ.— Ողբմեայ ինձ Աստուած...:

էջ 349ա.— Իրեւ զի բարի է...:

էջ 383ա.— Աղօթք ի Մովսէս այլն Աստուծոյ.— Տէր ապուէն եղբ մեր...:

էջ 412ա.— Ալելուիայ.— Խոստովան եղբուք Տեառն...:

էջ 442բ.— Երգ Աստիմամաց.— Ի նեղութեան իմում ես առ Տէր կարգացի...:

էջ 469բ.— Այս սաղմոս իմֆնագիր Դաւիթ Է արտաբռն քրոց...:

Գ. — ՏՕՆԱՑՈՑՑ. — 27

էջ 471ա.— Քաղոց ամսոյ Հայոց իԱ, եւ դեկտեմբեր Հրոմայեցոց ի Թ, քաղոցեւ Երրայեցոց ի Դ, Աւետիք է Աննայի եւ Յովակիմայ, յորմէ յղացան զՍբ. Կոյն Մարիամ...:

էջ 472բ, ստորոտը.— [Այնտալաւա. ցոյց եւ Տօնացոյց եւ կարգաւորութիւն եւ Հրամանք տէրունական տօնից, զոր եղեալ է եւ սահմանալ սրբոյն Սահակայ Հայրապետին...:

էջ 473ա.— Սևազիմի դարդարուն խա-
ւեր, երկուքին միջև մանր բոլորդիր.— Սր-
նաչս Յի. պատական պատու՝ հաստով
պատուողն:

էջ 474.— Յայտնութեան ճրագայուցի
առաջի կանոնադրին փառ.:

էջ 485բ.— Ծաղկագարդի գիշերն հսկու-
մըն է...:

էջ 497ա.— Սրբո Ջատկի գիշերն հսկու-
մըն է...:

էջ 503բ.— Պեղեկոստէի գիշերն հրա-
կումն է...:

էջ 509բ.— Վարդավառի գիշերն հսկու-
մըն է...:

էջ 513բ.— Փռխման Աստուածածնի գի-
շերն հսկումն է...:

էջ 516բ.— Խաչվերաց գիշերն հսկումն
է...:

էջ 525ա.— Խաւտի Յարութեան Հարց-
ներոյն:... Արարեայ եւ սահմանեալ սուրբ
փարդապետին թաւմայի Մեծօխեցոյ, ի պաշ-
տառութիւն մանկանց եկեղեցւոյ: Եւ պուք
կատարեցք հրամանաց նորոս աւրնիք յԱս-
տուծոյ եւ ի սուրբ փարդապետէն, Ամէն:

Խաւտի Յաղագս զաշտաւանն եկեղեց-
ւոյս Հայաստանեաց ազգաց— Դիտելի է զի

էջ 531բ - 534, դատարկ:

Մանր յիշատակագրութիւնի Գրիչ եւ
Ծաղկոյ Ղուկաս Դպրի.— 1621, 1619, 1620

1. էջ 63բ, վարք, բոլորդիր մանր.—
Աւրհնեալ է Ած. որ ետ կարողութիւն զծագ-
րել եւ յանդ հանել երկարունոյ Դաւթեան եւ
այոց սրբոց ժողովելոցս աստ: Ոյ երդե-
ցողք ու նըւաղողք, յիշեցէք ի մաքրափայլ
յաղօթս անարժան Ղուկաս սուտանուն զը-
պիրս:

Որ եմ տնկեալ ի մէջ տղմի,
եւ շաղախեալ խառ տշխարհի,
աղաչեցէք Տէրն ամենի,
աղօթիւք ձեր նա ինձ օյնի:

Թոյն. ԹՀ [= 1621] էբ:

2. էջ 230, նկարին ներքեւ, մանր ըռ-
լորդիր կարմրատառ.— Գրեցաւ եւ ծաղկե-
ցաւ ձեռամբ Ղուկաս անարժան զպրի: Ոյ

կարդա կամ արինակէ՝ մի բերան Ած. ու-
ղորմի ասէ, եւ Ած. իւրն ողորմի ամէն, Թի-
ւրն ՈՅԼ [= 1619] էբ:

3. էջ 348բ, ստորոտը, նոտրադիր.—
Ձղուկաս անարժան զրիչս յիշէլ աղաչեմ,
ոյ սուրբ ընթերցող, Թոյն. ԹԿԹ [= 1620] էբ:

4. էջ 382, ստորոտը, բոլորդիր.—
Ձղուկաս զպիրս յիշեցէք ի Տէր: Թոյ. ԹԿԹ:

5. էջ 473ա, խաչին ներքեւ, բոլորդիր
մանր.— Գրեցաւ ձեռամբ Ղուկաս անարժան
զպրի: Ոյ հանդիպի՝ Ած. ողորմիւ պատի
զծոցս: Թոյ. ԹՀ [= 1621] էբ:

Մեծ յիշատակարան Գրչի.— 1621

էջ 529ա, բոլորդիր տարբեր.— Փառք
ամենասուրբ երբորդութեանն Հօր եւ Որդոյ
եւ Հոգոյն Սրբոյ այժմ եւ միշտ եւ յաւիտ-
եանս ամէն:

Արդ գրեցաւ Սաղմոսարանս ի լաւ եւ
ընտիր օրինակի Գառնէկցոյն, ի մեծ յանա-
պատս Տաթևուս, ի խնդրոյ Դաւիթ Լպիկո-
սոսին, ի վայելումն անձին իւրոյ, եւ հօրն
Սարգսին, եւ մօրն Շահասթանին, եւ Լո-
բարցն Ջալալին, Հեկապին, Գրիգորին, եւ
Լիզորբորդոցն տէր Սարգսին, Կիրակոսին, եւ
այլ ամենայն արեան մերձաւորաց նորին:
Որիշխէք ի մաքրափայլ յաղօթս ձեր միով
հայր մեղրի, եւ Ած. զմէջ յիշէ ամէն, Հայր
մեր:

Դարձեալ յիշեցէք զնախնիքն մեր, բո-
ներսէս կաթողիկոսն, եւ զՍարգիս կաթողի-
կոսն, եւ զԳրիգոր կաթողիկոսն ամէն, որ են
յԱթոռ էջմիածնա:

Թոյն. ԹՀ [= 1621]:

Եւ արդ յերևո տնկեալ աղաչեմ զմեզ
կողկողայդին պաշտաւանք, ոյ մանկունք
Սր. եկեղեցւոյ, յիշեալիք ի մաքրափայլ յա-
ղօթս ձեր գիւտիթ Լպիկոսոսոս, որ է Սր.
էջմիածնայ եւ Խոր Վերապէն, որ ետ զրել
յուսայցարդ եւ աստուածախոս ոտոր տոտս,
որ կոչի Ժամայդիք, եւ ուհմանկայ եռայ-
մեծին Գրիգորի ըստուանապետի՝ Հայոց մեծ
հեռետորի, որ է Դ գիրք, որ ետ զրել փա-
փառանք սուրբ տառոյ յիշատակ իւրն եւ ծը-

նույնացն և արդարանացն, ամէն:

Դարձեալ յիշեցէք ի Քո. զԱլեքսանդրի Պաւլիթ Եպիսկոպոսն, որ Լա զայս ժամագիրքս յիշատակ երուսաղէմայ, ի դուռն Սր. Յակոբայ Առաքելոյն՝ որդւոյն Զերեղեայ, յիշատակ իւր և ծնողացն, հօրն Սարգսին և մօրն Շահուրթանին, և Էղբարցն և ամ. արդարանացն, և և. Ած. սղորմի ստուգացն, ամէն:

Եւ մի ոք իշխեսցէ հանել ի դրանէս Սր. Յակոբայ: Եւ թէ ոք յանդիմնի և հանել ջանայ ի Սր. Եկեղեցոյո, պատրիժն Յուդային և զանկէծքն զկայանին առցէ յաւուր զատաստանին ամէն:

Ապաւնձ զձեզ Եղբայրք, Սր. Յակոբայ առաջնորդք, և միաբանք Սր. Ուխտիս, խնդրեմք ի ձեզանձ որ այս Առնեն Սաղմոսարանս ի յատեան զնէք, զսաղմոսն և զժամն ի վերայ ասէք, և զմեղօսը Դօիթ Եպիսկոպոսն ի յաղօթն ձեր յիշեցէք, և Ած. զձեզ յիշէ յաւուր զատաստանին, ամէն:

Ի հայրապետութեան Սր. Աթոռոյս Երուսաղէմայ և Սր. Յակոբայ Առաքելոյն, զԴրիդոր արհի և պանծալի Եպիսկոպոսն, որ բաղում վիշտս և ցաւս կրեաց ի յայս սպիաց և յանօրինաց, և բաղում ժամանակ աշխատեցաւ ի Սր. Քաղաքս Երուսաղէմ, և

զՍր. Յակոբ և զԾնունդն և զայս վանքերն նորոգեաց, և հաստատեաց ժամատեղաւք և սաղմոսերգութեամբ ի պարծանս Հայոց սղորին, և ի յամաւթ աշխարհաց, որ հակառակ են հայկաղեան տոհմիս. որ կրկին Լուսաւորիչ եղեւ Սր. Երուսաղէմայ: Աստուած զիւր հոգին լուսաւորէ յաւուր զատաստանին ամէն:

Եւ ևս անարժան Դաւիթ Եպիսկոպոս Գանդաթ Եկայ ի Սր. Երուսաղէմ, յետոյ և յառաջ ժ. տարի սոլասաւոր կացի ի դուռն Սր. Յակոբայ: Աղաւնձ զձեզ Եղբարք, յորժամ զսաղմոսն ասէք, և յետոյ զժամն՝ յի բերանով և ուղիղ սրտիւ Ած. ողորմի ասացէք մեղաւորիս, որ անուամբ միայն ևմ, և զործովս ունայն և թափուր ի յամենայն լարի զործոց: Եւ որ զմեզ յիշէ՝ յիշեալ յիցի ի Քրիստոսէ Աստուծոյ մերոյ, որ է արհնեալ յաւիտեանս, Ամէն:

Յետմագոյն յիշատակագրութիւն.—

Էջ Ը, ստորին լուսանցքին, նոտրադիր մեծ, անհարթ, նարնջագոյն թանաքով.— Յիշատակ է Երուսաղէմ ի դուռն Սրբոյն Յակոբայ: Ով ոք հանցէ զսղութեամբ՝ առցէ պատիճն Կայանի և Յուդայի, և լիցի անիծեալ Աստուծոյ, ամէն:

Ն Կ Ա Ր Ն Ե Ր

	Էջ
1.— Պայծառակերպութիւն Տեառն	2
2.— Մովսէս Մարգարէ	2
3.— Ներսէս Շմորեալի	5
4.— Խորանագարդ	5
5.— Աւետումն Գաբրիէլի.— <i>Աւետիս ՔՀՆ.</i>	8
6.— Ս. Մատթէոս	18
7.— Փախուստ յնգիպտոս	19
8.— Համբարձումն Տեառն	19
9.— Ս. Մարկոս	32
10.— Ներսէս Շմորեալի	49
11.— Ծնունդ Տեառն	69
12.— Խորանագարդ	83
13.— Յիշատակարան Բարսեղ Գրչի (1281)	91
14.— Մարկոս Աւետարանիչ	141
15.— Յովհաննէս Աւետարանիչ	142
16.— Խորանագարդ.— <i>Պաշտօն</i>	144
17.— Կիսախորան.— »	145
18.— Մատթէոս Աւետարանիչ.— <i>Քէսպորոս</i>	147
19.— Աւետարան ըստ Մարկոսի.— »	148
20.— Քրիստոս եւ Մատթէոս Կրօնաւոր.— »	150
21.— Իզաբեթ Կանայք	152
22.— Խաչմ յարեւելից գայ.— <i>Միհաս Նկ.</i>	154
23.— Յովհաննէս եւ Պրոխորոս.— » »	155
24.— Սբ. Հայրապետն Բարսեղ	162
25.— Մեսրապ, Սահակ	166
26.— Հայրապետ պատարագիչ	174
27.— Խաչելութիւն Տեառն	235
28.— Զորեմկերպեան Կննդանիք	241
29.— Ս. Մարկոս.— <i>Սրբապիոն ծաղկող</i>	296
30.— Դաւիթ Մարգարէ	343
31.— Վերափախումն Ս. Կուսին.— <i>Կարապետ Բերկրցի</i>	357
32.— Վարդանանց Պատերազմ.— » »	358
33.— Ծնունդ Տեառն.— <i>Ալիքսան Բիւզանդեցի</i>	360
34.— Խորանագարդ.— » »	361
35.— Խորանագարդ.— <i>Ս Ի. Բալէլ ծաղկող</i>	364

	հօ
36.— Յարուրիւն Տեառն.— <i>Միջայէլ ծաղկող</i>	365
37.— Բրիստոս եւ Գր. Պարոնտէր.— <i>Յոհաննէ Հիդանցի</i>	370
38.— Երկրորդ Գալուստ.— » »	371
39.— Խորանագարդ.— <i>Յաչատուր Հիդանցի</i>	377
40.— Ծնունդ Տեառն.— » »	378
41.— Զորս Աւետարանիչք	398
42.— Խաչելութիւն Տեառն	399
43.— Մովսէս կը ստանայ Օրէնքը	403
44.— Ովսէէ Մարգարէ	409
45.— Յովսէփ եւ Ասամէր.— <i>Հաղար Եկ.</i>	423
46.— Տեսիլ Յովհաննու.— » »	424
47.— Խորանագարդ.— <i>Մարկոս Սրկ.</i>	428
48.— Եօր Աշտամակներ.— » »	430
49.— Պօստս Առք. եւ Ստեփ Եպս.— <i>Սարգիս Քհն.</i>	436
50.— Յովհաննէս Քահանայ.— » »	437
51.— Որոգիա եւ Պատգամաւորներ	445
52.— Զորս Աւետարանիչներ	446
53.— Սողոմոն Իմաստուն.— <i>Հայրապետ Դպիր</i>	451
54.— Պօղոս եւ Թէոփիլոս.— » »	452
55.— Երկնային Երուսաղէմ.— » »	452
56.— Աւետումն Գաբրիէլի.— <i>Զաքարիա Մոկացի</i>	477
57.— Հոգեգալուստ.— » »	477
58.— Խաչելութիւն Տեառն.— <i>Աւագ Դպիր</i>	482
59.— Մատթէոս Աւետարանիչ	487
60.— Յս. Քս. եւ Միսիքար Արդ.— <i>Յովհաննէս</i>	489
61.— Ոտնալուայ.— <i>Զաքարիա Քհն.</i>	491
62.— Խորանագարդ Յովհաննու.— <i>Յաչատուր</i>	504
63.— Յովհաննէս եւ Պրոխորոս	506
64.— Գլխագարդ (պահպանակի վրայ)	509
65.— Խորանագարդ.— <i>Հեւոն Քհն. Լաղրցի</i>	513
66.— Խորանագարդ	517
67.— Յովհ. եւ Պրոխորոս	519
68.— Սկիզբն Մարկոսի Աւետարանի	527
69.— Սքն. Յոհաննէս Ած. արամ.— <i>Թորոս Ռօսլին</i>	528
70.— Սք. Մարկոս Աւետարանիչ	532
71.— Յովհ. եւ Պրոխորոս	538
72.— Ղուկաս Աւետարանիչ	546
73.— Աւետումն Գաբրիէլի.— <i>Մարկոս ծաղկաբար</i>	549
74.— Ս. Մարկոս	552
75.— Ի Խաչէն ի վայր առնուլն.— <i>Սարգիս Քհն.</i>	554

ԺԱՄԱՆԱԿԱԳՐԱԿԱՆ ՑՈՒՑԱԿ

Ը. Դար

719.— էջ 256

Ժ. Դար

986.— էջ 118

ԺԱ. Դար

1047.— էջ 255, 256

1064.— 397, 400

1095.— 257

ԺԲ. Դար

1187.— էջ 161, 162

1198.— 163

ԺԳ. Դար

1210.— էջ 592, 595

1230.— 183, 184

1232.— 163

1236.— 163

1265.— 526, 529

1266.— 534

1269.— 192, 401, 413

1275.— 523, 524

1281.— 89, 91

1287.— 149

1292.— 262

1298.— 17

1300.— 500

ԺԴ. Դար

1302.— էջ 516, 517

1308.— 22, 417, 419

1309.— 133, 134

1310.— 496, 497

1312.— 508, 510

1316.— 119, 190, 193, 439, 443, 512, 513

1323.— 433, 436

1326.— 140, 142

1328.— 521

1331.— 215

1334.— 257, 259, 481, 483, 485

1335.— 574

1337.— 6, 349, 350

1341.— 35, 36, 47

1346.— 553, 555

1353.— 283

1358.— 347

1369.— 344, 345

1374.— 591

1376.— 578

1384.— 27

1386.— 511

1392.— 556

1393.— 28

1394.— 28

1396.— 557

1399.— 28

1400.— 28

ԺԵ. Դար

1401.— էջ 51

1403.— 164

1406.— 58

1408.— 281

1415.— 514

1420.— 26

1426.— 579, 580

1432.— 505, 530, 532

1433.— 280

1434.— 282

1436.— 281

1438.— 511

1440.— 316

1444.— 535

1448.— 193, 194

1462.— 153, 154, 156

1466.— 63, 130, 131

1468.— 217

1475.— 489, 490

1484.— 535

1490.— 50

1491.— 53, 56

1494.— 263
1496.— 64
1498.— 487

ԺԶ. Դաք

1504.— էջ 507
1510.— 388, 389
1512.— 518, 519
1531.— 281, 282
1554.— 317
1566.— 393, 479
1574.— 3
1581.— 132, 373
1583.— 350, 352
1586.— 204, 378
1589.— 491, 492, 557, 558
1590.— 578, 579
1591.— 376, 381
1593.— 330, 331

ԺԷ. Դաք

1605.— էջ 533, 538, 539
1608.— 374
1609.— 104, 470, 474, 475
1610.— 580
1611.— 476, 477
1613.— 317
1614.— 392
1617.— 488
1619.— 598
1620.— 598
1621.— 597
1622.— 382, 539
1623.— 128
1624.— 206, 207, 349, 580
1626.— 415, 580, 589
1628.— 200, 201, 341
1629.— 37, 201
1630.— 165, 168
1631.— 1, 152, 494, 495
1632.— 522
1633.— 580
1635.— 83
1636.— 438
1637.— 31, 45, 552
1638.— 270, 369, 372
1639.— 521, 552, 569, 571
1640.— 444, 447

1641.— 564, 565
1642.— 454
1643.— 296, 462, 465, 543, 544
1644.— 6
1645.— 156, 448, 456
1646.— 467, 468, 571
1648.— 306, 350, 427, 430
1649.— 540, 547
1651.— 540, 541
1652.— 478
1653.— 421, 425
1655.— 73, 149
1656.— 542, 543
1657.— 104, 541, 542
1658.— 416
1659.— 290
1660.— 421, 503
1661.— 455, 549, 550
1662.— 282, 306
1663.— 281, 447
1665.— 44
1666.— 583
1667.— 584
1669.— 248
1670.— 13
1671.— 266
1674.— 82, 421
1675.— 151, 502, 545
1678.— 21
1680.— 340, 382, 491
1681.— 387
1682.— 277, 279
1683.— 300, 387
1684.— 106
1685.— 169, 170, 581
1687.— 235, 236
1688.— 303
1690.— 383, 384
1691.— 39, 387
1692.— 108, 317, 383
1693.— 180, 181
1695.— 368, 385, 387
1697.— 582
1698.— 363, 366
1700.— 101, 337

ՎԱԿ. ԴՊ

1701.— էջ 96, 576

1702.— 281, 582
 1703.— 303, 304
 1704.— 387
 1706.— 358, 362
 1707.— 173, 175, 387
 1709.— 579
 1711.— 245
 1717.— 31
 1720.— 157, 336, 359, 363
 1721.— 37, 335
 1722.— 11, 335, 336
 1724.— 553, 562
 1725.— 273, 274
 1727.— 493
 1729.— 164
 1730.— 332
 1733.— 383
 1734.— 257
 1735.— 590
 1736.— 493
 1740.— 34
 1741.— 40, 42
 1742.— 591
 1743.— 545
 1745.— 39
 1746.— 469, 470, 563
 1750.— 293, 295, 585
 1753.— 488
 1754.— 268, 273
 1756.— 135, 319
 1759.— 302, 303
 1766.— 66
 1767.— 234
 1768.— 136, 213
 1769.— 175, 176, 178, 216
 1770.— 74
 1771.— 287
 1772.— 107
 1773.— 116
 1776.— 64
 1777.— 387
 1779.— 242
 1788.— 137, 176, 177
 1789.— 208, 209, 493
 1792.— 87
 1795.— 209
 1797.— 74
 1799.— 246

ԺԹ. Դար

1801.— էջ 311, 312
 1802.— 312
 1804.— 287
 1805.— 111, 290
 1811.— 182, 195, 197
 1812.— 84, 85, 222
 1817.— 119, 199
 1823.— 110
 1824.— 109, 181, 221, 227, 228, 279
 1826.— 202
 1827.— 232
 1829.— 66, 74
 1835.— 60, 62
 1837.— 254
 1838 ուպտ. 6.— էջ 315
 1839.— 229, 238
 1840.— 62
 1842.— 61
 1844.— 596
 1846.— 207, 293
 1849.— 205, 293
 1851.— 107
 1853.— 86
 1855.— 242
 1857.— 111
 1859.— 179
 1860.— 36
 1863.— 231, 232
 1866.— 149
 1867.— 222
 1868.— 212, 214, 230, 233
 1869.— 112, 146, 160, 164, 295, 297,
 305
 1870.— 307
 1872.— 105
 1873.— 242
 1874.— 344
 1880.— 401
 1887.— 178
 1891.— 75
 1893.— 586

Ի. Դար

1916 փետր. 4.— էջ 344
 1938.— 307
 1968.— 469

ՅԱՆԿ ՅԱՏՈՒԿ ԱՆՈՒԱՆՑ

Ա

Աբգար Թզր - Հայոց 77, 81, 352
 Աբդուլլահիյի խալիֆա 252
 Աբրահամ Եպս - Աստապատեցի 242
 » Վ. Գաղատացի (1771) 287, 288
 » Երեց, Գրիչ, յԱտանա (1639) 569, 571
 » Գրիչ (1725) 273, 274
 » Եպս. Երուսաղէմայ 261-2
 » Սարգսեան Կեսարացի, հիւսնապետ 105
 » Խացկան 339, 340
 Աղամ Նախաճայր 41
 Ագարիա լաբունապետ (1593) 331
 » Կրդ. Կիլիկիոյ (1589) 559
 Ազնաւոր, հորայր խոնա Զիրաֆի 416
 Արամելէ՛, մայր Ֆառուխայի 589
 Արամաս Վրդ. Զէյրունցի 3
 Արեւնացիք 449
 Ալէքս, պարոն (1270) 413
 Ալէքսանդր Արդ. (1628) 579
 Ալէքսիոս Իրիցուկ, Գրիչ 27
 Ալիխան ստացող, որդի Ասլամազի (1643) 296, 297
 Ալիք, դուստր Հեթում քաղաւորի 119
 » քաղաւի Հայոց 556
 Ալիփուար գեաւ 360
 Ալիքան Բուգանդեցի Մաղկոյ (1706) 358, 363
 Ալիքան տիրացաւ 158
 Ալիքանուս Սրկ. Գրիչ (1635) 82, 83
 Ալիքանուս Երեց Գրիչ 28, 29
 Ախանայ Լեռ 301
 Ախմէշիք 576
 Ակիզաս, Ակիզաս 237, 471, 473
 Ակն, 344
 Ակսակուր Լեռ 595
 Աղալար, Բայր Ղուկաս կրօնաւորի (1657) 105
 Աղբուղէ, որդի Հասանայ 27
 Աղէքսանդր Կթդ. Էլփաթմի (1707) 387
 Աղբաւար 53, 57

Աղուանից Աշխարի 164
 Ամեմաւազ Դերգանցի, մահաւոր (1335) 573
 Ամերշայ Սրկ. Հալէպցի (1623) 284
 Ամիր 28, 532
 Ամիրաք տանուտէր, ստացող (1589) 492
 Ամիրսէք Սրկ. (1631) 495
 Ամիրտովաք Ամասիացի 63, 64
 Ամիրտուր, Ամիրտուր, Վանք, 50, 282
 Ամփիլոքոս Եպս. Իկոնիոյ 573
 Այա Առֆիա 117
 Այաս 438
 Այտին մահտեօի (1638) 271
 Անանիա Սիմոնեան Ալաֆուլսի (1872) 105, 243
 » Ալաիվէրտեան. Կարնեցի, (1709)
 » 335, 336
 » Նարեկացի 314
 » Վրդ. Շիրակացի 338, 339, 501
 » Արդ. Գրիչ (1566) 393, 394
 Անաստասիոս Եպս. Դորաֆիոյ 192
 Անդրէաս Արք. Երուսաղէմի 379
 Անդրէաս Վրդ. Միրզայեան, Բաղիշեցի (1869-1891) 75, 112, 113, 179
 Անդրէասանց Ուլստ 437
 Անթապ 111
 Անքիլիաս 163
 Անքիլաւորոս Բոստրացի 68
 Անի 164
 Անկանոն Գիրք Հին Կտակարանաց 251, 253
 Անկանոն Գիրք Նոր Կտակարանաց 68
 Անճրեւ 434
 Աշղալա 101
 Ապագա փաշա (1621-1626) 38, 416
 Ապանայ գիւղ 507
 Ապարանք գիւղ 378
 Ապիքերայի 516, 518
 Ապաղիմար 94
 Ապուլֆարաւ որդի Վառլի (1287) 149
 Ալ Ս. Գր. Լուսաւորչի 156
 Առաքել Վրդ. (1230) 183, 184
 » Կրն. Գրիչ (1312) 508, 510
 » Գրիչ (1337) 4

Առաջիկա Հնագանդեմ, կազմող, աշակերտ
Սարգիս Քահանայի (1275) 523, 525.
» կազմող 402
» Վրդ. Բաղիշեցի 320, 321, 324, 377.
523
» Եպս. Սյունեաց 127, 333, 567
» Ս. Տատեան (1880) 398, 401

Առնաուտ Տիւնյ 315

Ասանէր 406

Աստախան. որդի Աստաւածատուրի (1660)
503

Ասիլպակ 556

Ասորերէն պաշտօնական 68

Ասպահան=Շօշ 448, 459, 461, 469

Ասպահանեց տոհմ 565

Ս. Աստաւածածին եկ. ի Գեքսեմանի 185

Աստաւածատուր միակեց, Գրիչ (1353) 283,
285

» Դպիր, Սրկ. Քհն. Գրիչ
(1643-1645) 448, 453, 457,
467

» դպիր, Գրիչ (1653) 421, 425

» Արք. (1566) 396

» Քհն. ստացող. որդի Ասլա-
նի (1566) 393, 394, 396

» Վրդ. որդի Ղուկասի (1663)
444, 447

» Մէլիսիցի (1604) 206, 207

» Քհն. Պալարցի 106

» Եպս. Տարօնացի. Մշեցի
(1581-1591) 132, 379, 401,
557, 558, 578

» Պտր. Երուսաղէմի, Տարօ-
նացի (1646, 1653) 425,
427, 571

» Դրիչ (1666) 583

» Վրդ. Տրապիզոնցի 217, 218

» Քհն., վարժապետ Եփեսոս-
ցի Յովհ. Երիցու 319

Ատաբազար 137

Ատանա 569

Ատիշ 67

Ատոմ միայնակեաց (1388) 511

Ատոմ Քհն. որդի Կոռնիպէկի 578

Արքակ Միխայիլեան 146

Արքեմց գիւղ 41

Արքում=Թէղուպոլիս 38, 335, 336, 416

Արիստակէս Բաբունյան (+ 1432) 505

» Վրդ. (1700) 101

» Քհն. Գրիչ (1682) 277, 279

» Երեց (1690) 384

» Գրիչ (1691) 39

» Երեց Համատանցի (1703) 303,
304

Արիստոտէլ 319

Արկունի գիւղ 151

Արղուրէ, որդի Զումայի 28

Արմէշ 133

Արշակ Տէր Միքէլեան 163

Արսէն Բատաֆօ 182

Արտեման հեքաւածապետ 191

Աւագ դպիր. վարպետ ճկարող (1334) 481,
484

» Եպս. (1656, 1692) 316, 317

» Վանք 505, 507

Աւետեան Տօմ 43

Աւետիս Կրդ. Էջմիածնի (1613) 374

» (1634) 376

» Գրիչ, աշակերտ տէր Կիրակոսի 539

» Քհն., Գրիչ եւ Մազկուղ (1716) 7

Աւետիք Լուկաս 223

Աւրոյանց գիւղ 538, 539

Աւնիկ 28

Աւսարտիկին. կողակից Հայրենի 535

Բ

Բարավիա 265

Բալուեցի ում 416

Բաղէշ 282, 378, 543

Բաղտասար Երեց (1754) 268, 273

Բաղտաս 252

Բանքեր Մատենադարանի 347

Բանքերեգէտ կրն. (1064) 398, 400

Բանկալայ 287, 335, 336, 585, 586

Բաշարայ Սրկ. Ասպահանեց, Մոկացի
(1641) 564, 565

Բասեն 37, 101

Բասիլ Գրիչ 126

Բասիլիոս Եպս. Սրսոյ (1346) 556

Բարդազ վարպետ (1629) 37

Բարբողիմէոս Վրդ. Վանահայր Մշակավան.
Քի (1281) 93

» Վրդ. 219, 220

» Ֆո. Եպս. 214

Բարիմարդկա Անապատ 142
 Բարիագ կրն. (1466) 130, 132
 Բարձրահայեաց Ս. Աստուածածնի վանք
 Արդնու 150
 Ս. Բարսեղ կեսարացի 284, 543
 Բարսեղ Գրիչ (1281) 89, 92, 93
 » Եպս. Փառակեցի (1754) 318
 » Ս. Բալփայան (1852) 160
 Բարիմա 143
 Բեյդեհեմ 45, 216, 223, 258, 375
 Բեռնիկ վրդ. վանանդեցի 28
 Բեռնարտոս Բրիսթինի 276
 Բերիա=Հալապ 594
 Բեկգատե 431
 Բերգատե Զուլայեցի (1743) 545
 Բըրուշ Հագրոցի (1873) 242
 Բիգամդիմ 253
 Բիւրեղ տիկին Սիւնեաց 72, 294
 Բուգամդոս պատմագիր 374
 Բուրբէլ 28
 Բարսեղիմ Բարսուղարուհի (1788) 137, 138
 » մայր Սուլդանի 538
Brunet G. 77, 79

Գ

Գարբիէլ տիրացու (1720) 157
 » վրդ. Ակնցի (1721) 37
 » Աբդ. վրդ. (1771, 1772) 107, 175, 176
 » Եպս. Կարբեցի (1438) 511
 » Պտր. Նիկոմիդացի 62, 118, 138
 Գարստուր Հագերցի 568
 Գալուստ, որդի Գասպարի (1791) 124
 Գալուստ վրդ. (1706) 121
 Գաղիանոս ԲԺԷԿ 31
 Գալիանե, Թուրք կոնդ (1669) 248, 253
 Գալլակամը, Գալակամն, գիւղ 479, 480
 Գալլու Զար 250
 Գանգէն 330
 Գանձակ=Գանջայ 163, 373
 Գասպար Ղարաղաշեան 67
 » վրդ. (1701) 102
 » դպիր (1720) 360
 » Ամիրայ Մուրատեանց (1769) 313
 » Մովսէսեան (1837) 254
 Գարեգին Կթղ. 484
 Գաւարաւիթան 297
 Գեորգեանի=Գեամանի 185, 588

Գետարգել Ս. Նշան 72
 Գեորգ Գրիչ եւ Կազմուղ (1047) 255, 257
 » Գրիչ 555
 » Գրիչ, որդի Անտոնի (1768) 213, 216
 » վրդ. Սանրատեան Բերիացի 226
 » Զէլեպի որդի Գրիգորի 178
 » Եպս. Զմիւռնացի 60, 86
 » վրդ. Լամպրունեցի, Սկիւռացի 285, 419, 496, 497, 499, 500
 » Տէր Մատթէոսեան 136
 » Գննեցի 215
 Գիւկայ վանք 518, 519
 Գիւմար 15
 Գաղմիկէլ որդի կինեզի 404
 Գոհար? (1695) 387
 Գոգգոթայ 490, 591
 Գորգ Փիլիսոփայ 285
 Գորգ խաչ (1424) 485
 Գորգիմել 589
 Գուգարք 91
 Գուլիստան=Վարդուտ 130
 Գուլում, հայր Բաշարաք սարկաւազի 566
 Գոնեբուլ Անապատ 262
 Գրիգոր Գրիչ (1292) 262
 » Երեց Գրիչ (1323) 433, 435, 438
 » Ակնեբցի, Գրիչ (1386) 511
 » աղայ Ակնցի 178
 » վրդ. որդի Ամիրազի 58
 » Կթղ. Անաւարդեցի (1298) 18
 » Երեց Անեցի (1334) 484
 » Աբդ. Պտր. Գանձակեցի, Պարոնտէր (1609 - 1638) 200, 207, 270, 271, 369, 372, 382, 439, 470, 474, 475, 495, 566
 » վրդ. Դարանդեցի, Բուլգ (1636) 438
 » Եղիազարեան, Թարվիկեցի (1869) 115
 » Երեւանցի, Գրիչ (1698) 363, 368
 » Եպս. Երուսաղէմի (1376) 578
 » Եպս. Կրուսաղէմի (1386) 511
 » Գին. Եւդոկիացի (+ շ. 1598) 331
 » Եւֆանացի, Գրիչ, որդի Յակոբ Բա-
 հանայի (1773) 116
 » Գին. ուղղիչ, որդի Զաֆարիա Բա-
 հանայի (1646) 461, 465
 » Պարբեւ, Լուստուրիչ 31, 58, 71, 98, 346

Գրիգոր Խուլ 349

- » Վրդ. Ծերկնց 372, 381, 389
- » Վրդ. Կ. Պալսեցի (1830) 23
- » Կառնեցի. Գրիչ. որդի էլմէլէֆի (1432) 531, 533
- » Պապ Հռոմայ 417, 445
- » Անտիսիանեան. Ղարաբեկեց (1869) 305
- » Փիլիսոփայ. Մաղխարոս 176
- » Կրն. փակակալ Միհնայ (1230) 185
- » Ղալիբ Յակովբեան. Եղոկիացի (1855) 242
- » Յետունց Մարաշայ 218
- » Բհն. Գրիչ. որդի Յովհ. Քանաճայի (1504) 508
- » Նարեկացի 313, 314, 348, 351
- » Նիսացի 176, 276
- » Պար. Շղիալակեր (1720) 359, 363, 512, 515
- » աղայ Զեկիկեմց (1771) 288
- » Ղալիբ Պալկասցի (1692) 108
- » Պէօրէկեան (1849) 205, 293
- » Բհն. Պարսացի (1700) 337
- » Պլաճորցի. կազմող (1619) 508
- » Նիսց Սիմանուկացի (1329) 194
- » Վրդ. Սկնուացի 249
- » Սուփասանց, Գրիչ (1341) 35, 36
- » Սրկ. Վանեցի (1824) 109
- » Վկայասէր 276
- » Տաթևացի 97, 117, 427, 449, 462, 569
- » Աբդ. Տարանացի (1490) 49, 50
- » Տէյիբմէնեան (1800) 36
- » տպագրիչ Եւ. կազմող 512, 515
- » փերեզակ, Գօգօլ (1839) 238
- » քեխեայ 67

Գրիգորիս Կրդ. (1605) 539

Գրիգորիս Սրբոց Յակոբեանց (1756) 135

Դ

Դադար, ազգն մետողաց 529

Դամասկոս 491

Դանիէլ Մարգարէ 424, 429, 434

- » Բհն. Բնիկացի (1844) 596
- » Աբդ. որդի Թանուրի (1574) 3
- » Կրն. (1624) 580
- » Վրդ. Շամկեան 299
- » Աբդ. (1652) 478, 479

Դասուր 217

Դասիք Մարգարէ. Թագաւոր 22, 36, 37

- » Արք. Երուսաղէմի (1589-1609) 50, 376, 379, 380, 475, 559
- » Վրդ. Եպս. Կարնեցի (1823-1858) 62, 63, 108, 183, 195, 229, 318
- » Հիւպատոս 256
- » զալփայ, շուռցիչ Սարգիս Գրչի 114
- » Բհն. որդի Նառապի 522
- » Բհն. Ուրփայեցի 367
- » Կրդ. Սոսլ (1667) 585
- » Եպս. Վիրապեցի (1621, 1627) 416, 598, 599
- » Արք. Առաքնաւոր Խոր Վիրապի (1675) 151
- » Տիմարիզմցի (1720) 157
- » Բհն. 449
- » Բոբայեցի 89, 90, 92

Դերջան 574, 575

Դիլաննի 431

Դմբշի 28

Դուրնիկոս Գրիչ (1440) 316

Դուրստար, մայր Դասիք Քանաճայի 522

Դուրդան, կողակից Յարութիոնի 547

Դրապարկ 190, 193, 523, 524

Դրուց Աշխարի 164

Ե

Եաշ 190

Եսայակէլ Կասկերանան 353, 354

Երրայեցիք 404, 449, 502

Եզիպտոս 110, 185

Եզիպտացիք 435

Եղեւսի 266

Եզնիկ Վրդ. Կողբացի 198, 347, 474

Եզր Կաթողիկոս 339

Եզիա մրգ. Թեգրացի 251

» Վրդ. (1718) 7

» Տիւր. Յոնեցի, որդի Սարգսի (1746) 469

Եզիպտար Կրդ. Էջմիածնի (1681-1691) 367, 387, 502

Եզիշէլ Վրդ. Հայոց 73, 371, 394

» Պար. Դուրեան 592, 593, 595

Եղիսաբէթ ստացող (2. 1670) 11

Եզնիկ, կողակից Պետրոսի 553

Ենովք Նահապետ 252

նպիսիս Եպս. Կիպրացի 175, 423, 428, 432, 434, 440, 445

Խաչի պատանի (*Կ. Ե. Կ.*, 1281, 93) 18, 501

» Վրդ. (1711) 244, Կեսարացի 330, 566, 567

» Վրդ. Պտր. Երուսաղէմի (1860, 1868) 36, 233

» Քհն. Կ. Պալեսի, Գրիչ 291, 312

Երանոս Գրիչ (1566) 393, 396, 397

Երասխ գետ 169

Երեմիա մրգ. 418, 433

» Սրկ. Գրիչ (1498) 487

» Սրկ. Վրդ. Տէր Կարապետեան 110, 315

» Վրդ. Տէր Սահակեան (1869, 1872) 105, 115, 146, 188, 204, 244, 264, 297, 305

» Չէլէպի Քէօմիւրնեանց 220, 306, 307, 315

» Արգ. Օշակեանցի 181

Երեւան 368

Երզնկա, Եզնկա 28, 50, 149

Երիթան 431

Երկայն Ընկուզեց Վառվ 533

Երմիշակ 28, 215

Երուսաղէմ 29, 34, 60, 61, 64, 65, 84, 86, 107, 109, 111, 125, 139, 150, 169, 179, 182, 189, 200, 202, 206, 212, 216, 217, 222, 229, 230, 232, 242, 260, 270, 290, 292, 306, 315, 337, 368, 369, 374, 376, 384, 385, 389, 401, 414, 425, 439, 507, 529, 557, 563, 571, 583, 594, 599

Երվալի, Խայր Հայրապետ Գրչի 153

Եւայ (կնիք) 46

Եւդոկիա=Թօխաթ 60, 205, 293, 330, 331

Եւքալ 412, 413, 429, 435, 442, 447

Եւսեբիոս պատմագիր 72

Եւփառայ 116, 319

Եւփրեմ Խաւրի 13, 69, 209, 462, 594

Եւփրեմ Վրդ. Հանրնցի (1823) 189, 190

Ձ

Ջաղայ խաթուն 381

Ջաղայ կիմ Գառապար Քահանայի (1648) 350

Ջազէտոս ռամալ 356

Ջալիմ, կազակեց Պօղոսի 547

Ջարդրիկ (1645) 157

Ջարիք 242

Ջալրմանդուխտ (1869) 188, 305

Ջափարիա մրգ. 408, 410

» Կթգ. Հայնց 588

» Կթգ. Ազումնից (1326) 142

» Կթգ. Ազրամարայ (1462) 156

» Քհն. Գրիչ Եւ Մաղկազ, որդի Ա. միքայանի (1589) 491, 492

» Եպս. (1833) 188

» Մակաղի, Գրիչ, որդի Նահապետի (1611) 476, 478

» Քհն. Շարիմանեան, Ջուզայեցի 336

» Քիլիսիցի, մալազ 541

» Վրդ. ռաւուցի Թոխաթցի Իգնա. տիոս Վարդապետի 526

Ջաֆի, Խայր Դառաման սարկաւազի 75, 82

Ջերմուն 20

Ջեմաթ Եպս. 183

Ջիրաֆ խոնա, որդի Խաֆաթարի, Վանցի, մակամուն Պոկոշ (1626) 415, 416, 589, 590

Ջիրո 486

Ջմիւռնիս=Իզմիր 198, 221, 222, 227, 315

Ջմրուք, մայր Վարդան Գրչի 156

Ջոսիմոս կրմ. 377

Ջօհրապ Երեւանցի, Ստացող (1645) 448, 453, 454, 456, 458

Ջօրաբարէլ 374

Ե

Ելխարան 485

Ելմէլէֆ, Խայր Գրիգոր Գրչի 531

Ելպակ (1645) 157

Եկդիար, Խայր խոջայ Մախոուտի 568

Եմիաթ 492

Ելմիսիմ 127, 235, 270, 271, 363, 367, 368, 387, 598

Եսէպակի 582

Ետրեմէ 266

Եւառդահ 486

Եօտմիշ 170, 195, 197

Ը

Ըլտրում խամ 164

Ըղտաճար 100

Ընգրիգ 573

Ըոխիտ խաբուն. մայր հալլան Սարգսի 354

Ըսկիւր լեռն 283

Թ

Թագուհի մյրալ. Գեորգեան. Գաղատացի.

Գրիչ (1827) 232

Թաղէս Վրդ. 219, 220

» Վրդ. Պախալեան. Կեսարացի

(1813) 230

» Խուսավերեան (1869) 146

» Վերջին ստացող (1791) 486

Թարաբերէմ Սաղմոս 50

Թալալիօք 214

Թախիր սուլթան (1399) 28

Թամամ, մայր Գրիգոր Քահանայի 508

Թամամգար 583

Թամուր (Լէնկ) 27

Թամհատի վանք 250

Թանտար, դուստր Ալիխանի (1643) 297

Թառղումաշ 458

Թառն, եղբայր Թաղէսի 486

Թավրիգ, Թարվէգ 188, 294, 305

Թարիվէրմիշ 431

Թարշիշ 237

Թափրտաղ 438

Թեղուայ վանք 102

Թէլիէլ, մայր Տէր Գրիգորեան Սարգսի 586

Թէղդիտովն 237

Թէղդորոս Նկարող (ԺԲ. Դար?) 146, 147

» Պտր. Երուսաղէմի. հօրեմացի (1756) 135

» Պտր. Երուսաղէմի վանեցի (1812) 85

» Ռշտունի 72

Թէղդուպոլիս=Արգրում 156

Թէոփիլոս 72

Թիմեր, հայր մահատակ Ամեմուադի 574

Թոխար 363, 369

Թումարգայ 171

Թումայ կրդ. Ազումանից (1466) 132

Թումայ Արդ. Բալուցի (1697) 382, 582

Թովմաս Գեմբեցի 303, 305

» Մեծփեցի 26, 558, 598

» Վ. Շարմէա 279

Թումաս վանահայր Շուխր հանդառեա վան.
ֆի (1064) 400

Թումաս կրթաւոր Գրիչ. որդի Վիրապահի
(1326) 140

Թումաս Երէց Գրիչ (1666) 44

Թովրասկան զիւղ 457

Թորթում 38

Թորոս Գեմ. Գրիչ 32, 34

» Ռօսլին. Գրիչ Էւ Մաղկող (1265)
526, 529

» Քեն. եղբորորդի Կոստանդին Կարս.
զիկոսի (1265) 529, 534

» Քեն. Կազմող (1292) 263

» Կամալսցի (1302) 516

» Կրմ. Քեն. ստացող (1308) 22

» Քեն. ստացող (1337) 4

» Արդ. Գրիչ (1337) 349, 350

» Վրդ. ստացող (1341) 35, 36

» Քեն. (1353) 283

» Գրիչ (1626) 126

» որդի Բարդամի. ստացող (1685) 581

» պարմուէր (1720) 360

Թութիկ. կողակից խոջայ Պետրոսի 477

Թրակիա 359

Թանցիօղլու Մարտիրոս. Վարսաուցի (1701)
576

Ի

Իգնատիոս հիգանցի 493

» Վրդ. Թոխարցի. աշակերտ Զա.
ֆարիա վարդապետի (1685) 525

» աքբահայր (1760) 118

Իգմիլ 160, 385, 386

Իլով 457

Իլտրում Պիսգիլ (1400) 28

Ինուտ ալբուրեն — Ալէփ. պէփ. զիմէլ 440

Իսպարթաս Մեմուապոնտիմոս 255

Իսախան 431

Իսահակ Մ. Վրդ. Տէր Գեորգեան. Գաղատա.
ցի (1846) 67, 265

Իսրայէլ Երէց Գրիչ (1574) 3

Իսֆանտար, հայր խոջա Զիրաֆի 589

Իտալերէն 315

Իոսպիա 516, 518

Իւշ Քիլիսէ 223

Իսկիւտար 291, 311, 312

Իփէկեան տոնի Թոխարցի 392

Լ

Լադին Աստուածաշունչ 428
 Լալալ 297
 Լալիսարուն, մայր պր. Սոսրանիսի 576
 Լամբրուն 498, 525, 529
 Լանկաբուն 164
 Լապիխան 431
 Լատիններեն պահպանակ 534
 Լատիկեցիք 442
 Լաւաշէ 545
 Լեկուոք 295
 Լեհաց աշխարհ 392
 Լեոնակոզման Վանք Ս. Յովհաննու 194
 Լիւռն Թգր. Հայոց (1275) 524
 Լիւռն Թգր. Հայոց, որդի Օղնի (1329, 1334)
 191, 193, 194, 260, 521
 » Գրիչ (1308) 22
 » Քեն. Լազրցի, Գրիչ եւ Մաղկազ
 (1316) 512, 513
 » Ղպիր (1392) 556
 Լիբանան 252, 327, 471
 Լիւ Անուպատ 40, 42, 74, 96, 102, 104, 108
 Լիւտորա 441
 Լուլ 518
 Լուդովիկոս պատրի Ալէքսիանեան 118
 Լուրժալլան Արալան 330
 Ս. Լուսաւորչի Գեորգեան 149
 Լուսեր 561

Խ

Խարունքէկ, դուստր Ուլուսքէկի 317
 Խարունփաշա, մայր Վարդան սարկաւազի
 421
 Խալիլ փաշա (2. 1629) 38
 Խալիֆենց մէլիք Մարտիրոս 241
 Խալիֆի գիւղ 507, 508
 Խանոււմ, մայր Հիզանցի Մարտիրոսի 379
 Խանտատիկ 254
 Խանկաշալ, մայր Յակոբ Երէցի (1593) 331
 Խաչատուր Գրիչ եւ Մաղկազ (ԺԲ? Դար) 144
 » Վրդ. Ատիշցի, որդի Բարսեղ
 Քառանայի (1653) 422, 425
 » Գրիչ, Մաղկազ եւ Կազմազ, որդի
 Գասպարի (1660) 503, 504
 » Քեն. Խարբերդցի (1890) 309
 » Արք. (1643-1645) 457, 466
 » Քեն. Հիզանցի, Գրիչ եւ Մաղկազ

(1589-1591) 376, 380, 557, 559
 Խաչատուր Երէց Կեսարացի. Ստամբուլի,
 որդի Աւետիքի (1661) 549, 550
 » Երէց Գրիչ (1637) 29, 30
 » Քեն. Սեւաստցի (1334) 484
 » Վրդ. (1724) 23
 » Ղպիր (1667) 584
 Խաչենց Երկիր 140, 142
 Խաչիկ Նպս. (1047) 255, 256
 Խաչիկ Խաչունազան, Ջուղայեցի (1722)
 335, 336
 Խասիկ 568
 Խասկալ գիւղ 543
 Խարամանի Երկիր 260
 Խարիւյման, Խայր Ալիքսանի 363
 Խէլսօ 493
 Խմէր խարուն, մայր Ատմ Բախանայի 578
 Խրլլաւ, որդի Թորոսի 281
 Խիզան, Խազան 476, 478, 491, 492
 Խլօ 494
 Խնդրակատար Ս. Աստուածածին 397
 Խանդամիր 523
 Խանդաւիւք 589
 Խանդաւ, դուստր Դարմանի (1591) 380
 Խոնրօ, մայր Նուրիճանի 520
 Խոնոս, մայր Մատթէոս Գրիչի 56
 Խոշար 169
 Խոսրով Նպս. Անճեւացեաց 159, 499
 » Խոջա (1462) 156
 » փաշա (1629) 38
 Խոր Վիրապ 31, 598
 Խոցաղեղ 143
 Խուրաստար, որդի Մանուկի 382
 Խուրլու մէլէք, մայր Հայրապետ արեղայի
 531, 533
 Խուրմալ քաղ (ի Ս. Յակոբ) 118
 Խուփիար, որդի Շաղաւաթի 381
 Խորշալ Սրկ. (1509) 535
 Խորշալ Սրկ. (1591) 379, 392
 Խոշխապար, Խորայր Բաղիշցի Վարդան
 Վարդապետի 281
 Խոջաբան, Խոնաճան (1639) 521, 522
 Խոջասար, Նաղաշ (1707, 1722) 9, 173, 175

Մ

Մախնոս գիւղ 558
 Մայր 97

Դրասուր խոնայ (1701) 376

» Զուլայեցի, որդի Աղամի, Գրիչ
(1750) 585, 586

» որդի Դարվիչի 478

Դիծեռնական 204

Դիտլասան 143

Ծննդեան վաճճ Բերդեհեմի 45, 112, 382,
384, 496, 579, 599

Դուստրոսի 164, 290, 376, 580

Կ

Կադէս Անապատ 471

Կալկարայ 18, 233, 265, 287, 298, 586

Կամարակապ գիւղ 344

Կայիփուսի վանք 47, 50

Կանքեքդակ գիւղ 574

Կատարիներ վանք 254

Ս. Կարապետի վանք Տաթևոյ 223

Կարապետ որդի Ալիսահանուսի (1685) 170

» Բերկյոյի, Գրիչ եւ Նկարիչ 357,
358

» Գուրտեան (1888) 88

» Վրդ. Երուսաղէմացի 184, 185

» Տիր. Խալաղացի 590

» Վրդ. Կարենցի Խոյձակ (1826) 202

» Կրդ. Կիլիկեցուց (1510) 389

» Պտր. Կ. Պոլսոյ (1824) 181

» Վրդ. Վանահայր Կոստան (1769)
313, 314

» Վրդ. Մոկացի (1638) 271, 375

» Գ. Զեմեհնեսան, Զմիւռնացի (1868)
212, 229

» Քիմ. Տէօֆմեան (1867) 222

» Գրիչ 575, 576

» Վրդ. (1890-1891) 84, 194

» Վանական Քիմ. (2. 1312) 510

Կարբի 164

Կարին 223, 268

Կարմիր Ծով 351

Կարմիր վանք, Զուլկածաղ 127, 128

Կաստուտ 595

Կափա 344, 490

Կեդի 487

Կեռան իշխանուհի, դուստր Կոստանդին
Լամբրոնացիի (1265) 526, 529, 530

Կեսարիա 75, 82

Կիլիկիա 183, 184, 260, 511, 521

Կիպրիանոս Անտիոքացի 352

Կիպրիանոս կրն. (1064) 398, 400

Կիպրոս 22, 76, 419, 420, 511, 545

Կիրա խաբուն 507

Կիրակոս Քիմ. Ասանեան (1869) 263, 264

» Շէմաղազեղ Գրիչ 530

» Վրդ. Արեւելցի, պատմիչ 122,
190, 192

» գումուզի, որդի Առաքելի (1632)
523

» Վրդ. 217

» Վրդ. Երզնկացի 578

» Վրդ. (292) 257

» Վրդ. Արք. Երուսաղէմացի (1807-
1830) 67, 175, 176, 198, 199

» ստացող, որդի Պետրոսի (1657)
542

» Կրդ. Կիլիկիոյ (1796-1799) 228,
246

Կիլիկեան Բարգէն Ա. Կրդ. 571

Կիւրեղ Երուսաղէմացի 71, 210

Կիւրեղ Վրդ. որդի Յարութեանի (1707) 175

Կիւրդի Անապատ 591, 592

Կծուակ գիւղ 525

Կոպիտուտայ Դոնակ 4

Կոպրէս անապատական 251

Կոստանդին Գրիչ (1230) 184, 185

» Վրդ. Գրիչ (1275) 523, 524

» սպարապետ Հայոց 556

» տէր Լամբրոնի 525, 529

» որդի Կեռան իշխանուհիի եւ Կիւ-
սայ Հեքում Բագատրի (1265)
529, 530

» Թգր. Հայոց (1346) 556

» Կրդ. Հայոց (1265, 1266) 529,
534

» Կրդ. Կեսարացի (1316) 513

» Կրդ. (1323) 438

» Կրդ. (1376) 578

» Կրդ. Կիլիկիոյ (1432) 533

Կոստանդնուպոլիս 87, 107, 108, 110, 138,
176, 181, 208, 279, 290, 302, 332,
341, 358, 362, 375, 421, 426, 444,
447, 502, 542, 549, 550

Կորնթոս 552, 553

Կուդան 400

Կուլգատայ, մայր Մինաս Սիլիստրեցիի 384

Կուլսուլգամ 583

Կուլոն 486
Կուտեխիոս 84
Կոռուց Ամասյատ 41

Հ

Հազոյ գիւղաբաղա՝ 242
Հալալ 28
Հաղբատ 91
Համագասա Բհն. (1566) 396, 397
Համամ 349
Համատան 303
Համիր 503
Հայաստան 330, 449
Հայրապետ Երէց 59

- » Երէց, որդի Երվալիի (1631) 152
- » Սիմոնեանց, Թարվիզեցի 129
- » Արդ. որդի Թումայի (1432) 531, 533
- » Արդ. հասիկանց 3
- » Եպս. Գրիչ, որդի Մաթէոս Քա. համայի (1510) 388, 390
- » դայիր, Նկարող (1643, 1645) 448, 454, 460, 461
- » Բհն. Սիրաւցի 348, 349
- » Բհն. որդի Տիրացուի (1236) 164
- » Գրիչ (1687) 235, 236
- » Դրիչ (1701) 96, 102

Հայրեր, ստացող 535
Հաւամ Գուրեաց 27
Հասոնիխալա 37
Հասկ Ամսագիր 55
» Հայագիտական 481, 484
Հացունեաց հաչ 72
Հաւթուան գիւղ 264
Հերոսմ Թգր. Հայոց (1265) 529, 534
» տէր Կողիկեանց 556
Հեմնէ վրդ. Երուսղէմացի 515
Հերակլ արքայ 72
Հերմոն Լեռ 502
Հերմոնի վանք 250, 514
Հէլայա, կողակից խոնա Սիմեոնի 401
Հիգան 547, 548
Հնդկիկ, Հնդկաստան 67, 233, 287, 327, 328
Հովանդայ 336
Հոռոմոսի վանք 161, 163
Հոռոմք 385
Հով[ու]անց 258, 587
Հռիփսիմէ գրչուհի (շ. 1070) 11

Հոռմ 215, 275, 304, 305, 373, 442, 518
Հոռմկլայ 526, 529
Հոռւք 432
Հրէաստան 374
Հրճիք Թգր. 253

Ձ

Ձիքեմեաց Լեռ 30, 429, 591
Ձորագեղու Ամասյատ 367

Ղ

Ղազար վրդ. Բաքերքցի 430, 449, 453, 457, 468
» վրդ. Եղեկիացի (1733) 383, 560
» Բհն. Արգումանեան, Հաւթուանցի 204
» Ղրիմեցի, Դրիչ (1426) 579, 580
» Մաղկող Եւ Նկարող (1653) 422, 425
» ռայիս (1475) 490
Ղազարու վանք, Տարոն 508, 510
Ղազարոս Արկեսեցի 198
» Տիր. Քէսէրիկցի (1855) 319
Ղամուր խաթում, մայր Դուիր Արքեպիսկոպոսի (1591) 379, 380
Ղայաք 158
Ղառաման Սրկ. Կեսարացի (1674) 75, 81, 82
Ղասապայ գիւղ 263
Ղարայ Մաեմաք 28
Ղարիպ, մայր Բաղիշեցի վարդան վարդապետի 281
Ղարիպ խաթում 379
Ղարիպխան 167
Ղարիպան, Կղարայ Կիրակոսի (1657) 542
Ղեմոն վրդ. (1870) 307
Ղէրչալիս, մայր Ստեփանոս կրօնաւորի 568
Ղլմուր, մայր Խաչատուր վարդապետի 426
Ղիւորէք 158
Ղլաք 397
Ղոդլու 582
Ղուլիման 317
Ղուկաս դպիր, Գրիչ Եւ Մաղկող (1621) 597, 598
» կրն. Գրիչ (1657) 102, 104
» Կալր Աստուածատուր վարդապետի 448
» վրդ. Բալուեցի (1859) 179
» վրդ. Խաքերդղցի 64, 119, 276
» վրդ. Հաղպատու 204
» Բհն. Փիրաճաւալեցի (1692) 317

Ղուկկիանոս հարիրապետ 81
 Ղուշ Ատասի 386
 Ղուպար, որդի Նիկազսի 461
 Ղուռուշէշմէ 596
 Ղուրամ 28
 Ղուրուպաշ գիւղ 486
 Ղըրմ քաղ, ի Ս. Յակոբ 118
 Ղըիմ 33, 36, 172, 576
 Ղըիմխարուն (1424) 485
 Ղըմբզ. կողակից խաջայ Մախսուտի 568

Ճ

Ճանապիղ խաջայ (1438) 511
 Ճանխէկ, հայր Նուրիճամի 520
 Ճասար, մայր Ալիխանի 297
 Ճիլպֆ 295
 Ճիմիս 101
 Ճուան Թագուհի Հայոց 555
 Ճուն 143
 Ճոմբէ, տէր Քարին Սարումդոյի 529
 Ճօան Պաթթիսթայ 302

Մ

Մադրաս 114, 288
 Մալադեայ 336
 Մախսուտ Համբեցի (1638) 271
 Մախսուտ խաջայ, որդի Էհդիարի 568
 Մակարայեցիք 374
 Մակարայեցուց Վանք 214, 216
 Մադաֆիս Գրիչ (1730) 332
 Մադաֆիս երէց, Գրիչ եւ Մադկոզ, որդի Պետրոսի 562
 Մադդումշայ (1622) 540
 Մադուսա 417, 420
 Մանիֆեցիք 400
 Մամիֆու 94
 Մամուէլ Գրիչ (1648) 350
 Մաշկեօր Անպալտ 523, 524
 Մասիս Լեռ 347
 Մավարդ 426
 Մատրէոս Աւետարանիչ 506

- » կրն. Գրիչ (ԺԲ. Դար?) 146, 149, 150
- » Վրդ. ստացող, որդի Գրիգորի 264
- » գիրք կապող (1334) 261
- » կրն. Գրիչ, որդի Խոմճայի (1491) 53, 56, 57
- » Քհն. Սիւնեցի (1510) 390

Մատրէոս կրն. Գրիչ (1776) 64

- » Մ. Այվատեան 160, 161, 163, 164

 Մատնավանից Ս. Աստուածածինը 397
 Մարաշ 218
 Մարգարէ Վրդ. . որդի Ստեփանոս Քահու.
 նայի 414, 415
 Մարգարէ Աբդ. Գրիչ (1432) 505, 507
 Մարգար Քհն. ստացող (1629) 37

- » խօնեմց Երեւանցի (1789) 172, 173
- » գրավանառ (+ 1847) 307

 Ս. Մարիամ Աստուածածին 78, 250, 588
 Մարիամ դուստր Մարտիրոսի (1498) 487
 Մարիում Թագուհի, դուստր Օշնի (1346) 555, 556
 Մարկոս Գրիչ 132

- » Գրիչ Կեղեցի 209, 212
- » Երէց Գրիչ, որդի Յովանէսի (1369) 344
- » Աբդ. Գրիչ (ԺԵ. Դար) 203
- » Եղս. կազմող (1494) 263
- » Լուսարար (1636) 438
- » Սրկ. Գրիչ եւ Ծաղկոզ, որդի Յով.
 Խամնէս Քահանայի (1648) 427, 430, 431
- » Ծաղկարար (1661) 549, 550
- » Վրդ. գրեալաւոր Գրատան Ս. Յակո.
 բայ (1857) 112

 Մարուգէ Արապկեցի, որդի Պետրոսի (1724) 553
 Մարումնամ գիւղ ?
 Մարտիկ, եղբայր Վասիլ Քահանայի 514
 Մարտիրոս Բաբեղաւոյի, որդի Սիմուռնի 401

- » Կնոսոնեմց, Բաղիշեցի 397
- » Բրուտ 486
- » Քհն. (1316) 443
- » Եղս. Երուսաղէմի (1432) 530
- » Քհն. Հիզանցի (1591) 376, 379, 491, 493
- » Քհն. Գրիչ եւ Կազմող, որդի Յովաննէսի (1328) 521
- » Վրդ. Առաջնորդ Վարդադայ Վա.
 նուց (1630) 168
- » Աբդ. 416, 421
- » Աբդ. Տարօմացի, որդի Ղազարի
 Գրիչ (1512) 518, 519
- » Պար. Քէֆէցի (1683) 387
- » Սրկ. Գրիչ 41

Մարտիրոս Սրկ. Գրիչ. որդի Մովսէս Քա-
հանայի (1801-1805) 290, 311,
312
Մելիսիմի, Մելիսիմնէ 28, 480
Մելիսիմի Երէց Մրսմընցի, որդի Սիմէոնի
(1613) 317
Մելիսիմի վրդ. ստացող (1665?) 263, 264
Մելիսիմի Արք. Առաքնորդ Գլակայ Վանքի
(1512) 519
Մելիսիմի վրդ. Մուրատեան (1876) 280
Մելիսիմի Երէց (1426) 579, 580
Մելիմն, բուրդ կռող (1638) 376
Մելիմն ստացող որդի Միքիմանի (1656) 542,
543
Մելիմն վրդ. Էտիմնցի 585
Մեծոփայ Վանք 25
Մեծոփայ կենտրոն վասիլի (1287) 149
Մեծնորդ երգագիր 442
Մեսրոպ վրդ. Պոսեցի (1808) 171
» վրդ. (1432) 533
» Արք. Իսկիւտարցի (շ. 1812) 222,
226
» պարոմտէր, որդի Վանցի Մկրտիչ
Քահանայի (1632) 523
» Արք. Նշանեան 307
» Վ. Չեմէսիգեան, Տիգրանակերտցի
216
» վրդ. Բաղիշեցի, Գրիչ եւ Մաղկոզ
(1643) 543, 544
» Քհն. 62
Մերսիմ, Մերսիմ 28, 213
Մեղնի գաղափ 565
Մեհրապամ, մայր Մկրտիչ արեղայի 317
Մեհրիսամ, կողակից խոջա Կիրակոսի
(1632) 523
Մեմէլչէ 302
Մեմէնդ 583
Մեմէլչի 173
Միասար Սեբաստացի (1638) 271
Միմա, մայր Յովնանու Գրիչ 419, 498, 499
Միմա կրմ. Նկարիչ (1462) 153, 240
» Երէց Ստամպուլի (1644) 6
» պապա Սիլիստրեցի, որդի Գրիգորի
(1690, 1707) 383, 384, 387
» վրդ. Պար. Ամթեցի (1700, 1704)
338, 387
» վրդ. Պոսեցի (1805) 111
Միջագետք 503

Միջագետք 273
Միսափ Սրկ. որդի Թումասի (1655) 68, 73
Միրզաբան, որդի Ամիրբանի 525
Միխայէլ Եպս. Ամսիոփայ 76
» Քհն. Գրիչ (1583) 350, 353, 355,
356
» Գրիչ (շ. 1640) 444, 447
» Գրիչ, որդի Բարդաւի (1698) 363,
368
» Վ. Չամչեանց 222
» Չեկիկեանց, Ջուղայեցի 288
Միմոյ Ուխտ 512, 514
Միսիրար վրդ., աշակերտ Դաւիթ Քոբայրե-
րեցիի 92
» կրմ. Գրիչ (1269) 402, 413
» կրմ. Ուրեանցի (1302) 516, 518
» Անցի, Գրիչ, Մաղկոզ, Կազմոզ,
որդի Յակոբ Քահանայի (1334)
481, 483, 484
» Կթգ. (1346) 556
» Արք. Հէշտեցի, որդի Ջաֆարիայի
(1475) 489, 490
» Գրիչ (1519) 321, 327
» Մոկացի Գրիչ, որդի Մարտիրոսի
(1609) 470, 474
Միսիրաւ գլխի, բուրդ կռող (1269) 401,
414
Մկրտիչ Արք. Գրիչ (1406) 60
» Եպս. Նաղաշ 131, 533
» Արք. Երուսաղէմի (1475) 490
» Արք. որդի Ուլուսթէի (1554) 317
» գլխի (1643) 296
» վրդ. Տեռուչ Ս. Յննդեան Վանուց
(1709) 579
» Եպս. Ջուղայու (1771) 288
» Արք. 223
» Արք. Լուսարարապետ (1822) 125
» վրդ. Արծրունեան (1855) 300
» Եպս. Աղանուի 63, 67, 194, 257,
491
Մշակավանք (Գուգարք) 89, 91, 92
Մոկաց Երկիր, Գաւառ 313, 565
Մոկացի 493
Մովսէս Մարգարէ 351
» Գրիչ (1269) 402, 413, 414
» գլխի, Մաղկոզ եւ Կապոզ (1341) 47
» Արք. Ստացող, որդի Անտոնի (1630)
165, 167, 169

Մովսէս Գին. Ստացող. որդի Յովանէսի
(1669) 508
Մուշեղլայ Գիւզ 595
Մուսայ 67
Մուրատ սուլթան (1635) 84
» հիւպատոս 66
» Վրժ. Աբրահամեան. Բերիացի
(1846-1849) 292, 315
Մուրր 269, 514
Մրգոտայ 315
Մցխեքս 28

8

Յակոբ եսյս. Սրնոյ 68, 71, 72
» Կրն. Գրիչ (1269) 402, 413, 414
» Քին. ռատուցիչ Անեցի Մխիթարի 481
» Կրդ. (1275) 523, 524
» Կրդ. (1331) 215
» Վ. Քոնեցի (1331) 215
» Վրդ. Երածիշտ փիլիսոփայ (1406) 60
» Գրիչ (1466) 130, 131
» Կրն. որդի Դարմանի (1591) 379, 381
» Երէց Գրիչ, որդի Աստուածատուրի
(1593) 330
» եսյս. Տալսեցի (1638) 271
» Գին. Կեսարացի 164
» Երէց (1645) 156
» պարոն (1645) 457
» Լեհցի, Գրիչ (1661) 549, 550
» Շամցի (1690) 384
» Արդ. Տղմեցի, որդի Գալուստի, Գրիչ
(1746) 469, 470, 563
» Պտր. Նալեան 65, 66
» Պուրացի (1761) 45
» Վրդ. Սիմէոնեան (1767) 234, 235
» Վրդ. (1769) 313
» Վրդ. Շամախեցի 222
» Արդ. Մէրտինեան, Կեսարացի (1835)
61, 62
» Սրկ. Վրդ. եսյս. Յոհաննէսեան,
Տիգրանակերտցի (1842 - 1866) 61,
107, 150, 195, 232, 275, 277
» Գրպանիեան, Տիգրանակերտցի
(1869) 295
» Կարպաշեան, Կամարակացի
(1874) 343

Ս. Յակոբեանց վաճ. Երուսաղէմ 118, 416,
470, 494, 562, 581

Յակոբոս Տեառնեղբայր 77, 258, 301, 442
Յարութիւն որդի Ամիրճիհանի 181
» Վրդ. Բանտրմացի (1741) 40, 42
» Էֆէնդիբեկ 310
» Սրկ. Իկնիզադի (1822) 125
» Նեուլեանց Փօքլանցի (1807)
190
» Մարգարեան (1847) 307
» Միխայէլեան վասպուրականցի
(1788) 176, 177
» որդի Մուրատի 547
» Վրդ. Ստեփանեան Գիլիսցի 309
» Արք. Վեհապետեան (1888) 88
» Քին. Տէր Սիմէոնեան (1722)
335, 336

Յարվան 297
Յեսու որդի Նաւեայ 264
Յրդուեք Գիւզ 3
Յիւէ. որդի Սարգիս Երիցու (1415) 514
Յուպէ 66
Յովակիմ Պտր. Երուսաղէմի (1777) 387
» Քին. Սամարիոյ (1792) 87
» Ստացող 540, 541
Յովատափ Սարմբօցի 391
Յովատափ եսյս. վարդալ (1630) 168
Յովէտ Քին. 105
Յովիսմնէս Արքայեղբայր 18
» Աւետարանիչ 442, 489
» Գառնեցի 13, 28, 31, 133, 248,
252, 298, 351
» Հայրապետ Երուսաղէմայ 210
» Էզրայէլեան 306
» Եսյս. Թեսաղոնիկոյ 588
» Թլկուրանցի 321
» Վրդ. Կոզեռն 73, 218
» դալիք Ճոնեան 119
» Մայրապետեցի 592, 593, 595
» Մանգալուռի 70, 210, 249, 592,
595, 596
» Ոսկեքեռն 70, 210, 474
» Որոտնեցի 96, 122, 123
» Վրդ. Սաղիմացի 310
» Եսյս. որդի վասակի 204
» Վ. Քոնեցի 215
» Օճնեցի 217
» Պտր. 219, 220
» Քին. 245

Յովհաննէս Սարկաւազ Վարդապետ (1095) 255, 257
 » Բին. Գրիչ (1187) 161, 162
 » Գրիչ ի Տարսան (1266) 534
 » որդի Երզնկացի Սարգիս Արփեւ-
 ւլիակալոսի (1269) 402, 413, 414
 » Արփ. Հաղբատա (1281) 92
 » րաբունի, աշակերտ Ներսէս Տա-
 րօնեցիի (1281) 92
 » Երզնկացի. Պաւլ (1287) 29, 31,
 72, 149, 211, 251
 » Գրիչ, որդի Մինայի (1308-1310) 417, 419, 496, 497, 501
 » Գրիչ (1312) 510
 » Բին. Արջուկ (1323) 438
 » Հաւշիմ, Եպս. Երուսաղէմի
 (1334) 260
 » Երաժիշտ. Գրիչ, Ծաղկող եւ
 Կազմող (1341) 47
 » Վրդ. (1386) 511
 » Արդ. Կազմող (1418) 194
 » Բին. Գրիչ (ԺԵ. Դար) 240, 241
 » Նկարող եւ Կազմող (1475) 488,
 496
 » Տղապարտունց (1494) 263
 » Եպս. Տաւիլ (1510) 390
 » Բին. Լեհցի (1590) 578
 » Կրդ. Սրսայ (1614) 392
 » Բին. Գրիչ, ի գիւղմ Աւրդաւց
 (1622) 539, 540
 » Եպս. Բեմկացի, Մեղսեմցի
 (1623) 127, 128
 » Նոսրալ Լեհցի (1628) 341
 » Բին. Հիւանցի, Գրիչ եւ Ծաղ-
 կող, որդի Յովհ. Բահամայի
 (1628-1649) 200, 201, 369, 372,
 494, 495, 547, 548
 » վարպետ, ստուցող (1649) 547,
 548
 » Երէց Գրիչ (1655) 68
 » Սրկ. Գրիչ (1660) 503
 » Վրդ. Կ. Պալսեցի, Բուզանդեան
 (1670) 302, 304, 305
 » Գրիչ, ի Զեքում (1678) 21
 » Արդ. Ղաթասուցի, Ղրիմեցի
 (1685) 169, 170, 581
 » Արփ. Երուսաղէմի, որդի տէր
 Անդրէասի (1692) 383

Յովհաննէս Նախուտ (1700) 238
 » Պար. Կ. Պալսայ (1720) 359, 363,
 515
 » Շարիմանեան, Զուղայեցի
 (1720) 335, 336
 » Երէց Եւֆռասի. Գրիչ եւ Ծաղ-
 կող (1746. 1756) 317
 » Վրդ. (1771) 287
 » Կարնեցի (1808) 223
 » Վրդ. Սեբաստացի (1810) 120
 » Բին. Տիարպաբցի (1822) 383
 » Վրժ. Միրզայեան վանանդեցի
 (1824) 170, 228, 232
 » Բին. որդի Օնփրիտի (1824)
 227, 228
 » Բին. Էտէմիշու (1829) 74
 » Տիմարիզումցի (1828) 158
 » Վրդ. Նիկոլայսեցի (1834) 21
 » Վ. Տէրտէրեան (1839) 238
 » Վրդ. Եննիտիւմեայեան (1846)
 266, 267
 » Վրժ. Վարժապետեան (1849)
 205, 206, 293
 » Ծ. Վրդ. Տէր Պօղոսեան, Տիգրա-
 նակերացի (1866) 150
 » Ա. Բին. Խաչիկեան (1868) 233,
 238, 277
 » Մարութեան, Մաղրասցի (1870)
 114

Յովսափառու Ջոր 185

Յովսէփ Վրդ. Գրիչ (1433) 280

» Բին. Զուղայեցի (1792?) 118

» Մաժժունի 292

Յարդանամ Գետ 139, 224, 264, 351, 502

Յուդիք 423, 432, 445

Յուլիանոս Եպս. Աղիկառնացի 418, 423,
 428, 439

Յունամ Բին. (1498) 488

Յունամ որդի Առատխանի 503

Յուսէփ (Եւրովպահանգի) 406, 462

Յուստի(մի)անոս Կայսր 118

Ն

Նազարեանց Մ. Վ. (1867) 266

Նազարէք Բին. Կ. Պալսեցի 341

Նազլու, ստացող, կողակից Պետրոսի (1666)
 583

Նախիջեւան 243

Նահապետ Կթդ. Էջմիածնի (1698) 363, 366.
367

Նանա Ասորի 94, 95

Նառաւիգ. հայր Գաիք Քահանայի 522

Նեղոս ճգնաւոր 249

Նեմցէ 384

Նեոն 118, 294

Ներսէս Տէր Յովսէփեան. Ադրիանուպոլսեցի
305, 306

» դպիր (ժէ. Դար) 263, 264

» Մ. Վրդ. Գէորգեան. Թրակիացի
(1868) 233

» Լամբրոնացի 103, 163, 246, 564, 587

» Արդ. Առաջնորդ Կայիփսի վանքի
(1490) 50

» Կրդ. Կիլիկիոյ (1651) 270, 548

» Կոյնեցի, Շնորհալի 46, 49, 351

» Քեն. Կրակցի, որդի Աստաբշահի
(1334) 257, 259

» Վրդ. Ղազվիճցի, որդի Ամիրխանի
(1769) 177

» Վրդ. Մոկացի 311

» Կրմ. որդի Շահինշահի (1312) 502,
510

» Եռն Սարգիս Արքեպիսկոպոսի
(1269) 413

» Գրիչ Ի Սիւ (1346) 553, 555, 556

» Սկեւուացի 500

» Վրդ. Տարօնցի (1281) 89, 91, 93

» Տրմումդ Գրիչ (1302) 516, 517

Ս. Ներսէս Եկդ. հալիֆի գիւղի 508

Նիկողիմոսի Աւետարան (*Evangelie de Nico-*
deme) 77

Նիկզլ Տօմաժիրսքեցի (1633) 518

Նիկողայոս Գրիչ 46

» որդի Զօհրապի (1661) 448, 453,
455, 459

» դպիր (1759) 302, 303

» Սրկ. Ստըմպօյցի, որդի Յովհ.
Քահանայի 536

Ս. Նիկողայոս Եկդ. Կ. Պոլսոյ 421, 502

Նիւ Եորք 323

Նկարաշարք 1

Նշանագիրք 41

Նոր Զուգայ 7, 238, 248

Նորայր Եպս. Պաղարեան 469

Նսրիստ Տիր. Պէկօղլուցի 590

Նորագէտ. որդի Ստեփանոս Քահանայի
(1566) 480

Նորսէս. առաջնորդ համանուն Անուպատի
(1210) 595

Նորսէսի Անուպատ 592, 595

Նուսրաթ խարսն 149

Նալիման. որդի Ճամիլպէկի 520

Շ

Շաղիփաշայ 589

Շալթուկ 589

Շալսմելէֆ 589

Շաքարաբար 158

Շահամիր 507

Շահանդուխտ կոչս (ժէ. Դար) 36

Շահալիվանի կամոնք 269

Շահալսոմէ գիւղ 316

Շահգատէ (1648) 427, 431

Շահինար. կողակից Արախամի (1701) 576

Շահինշահ. հայր Ներսէս կրօնաւորի 510

Շահմամուկ 157

Շահնազար 297

Շահնիքար ապաշխարող 397

Շահնիկար. մայր Պապայի 158

Շահնշահ դերձակ 149

Շահում, բոյր Պարսունէր Գրիգորի 372

Շահպակ, կենակից Ասատիւսի 503

Շահպարան, որդի Չօղամի 507

Շահոյարան 487

Շահսուլլարան. մայր խոջա Կիրակոսի (1632)
523

Շահսուլլարան, մայր Վիրապեցի Դաիք Ե.
պիսկոպոսի 598, 599

Շահվալատ 285

Շաքարապան 313

Շահրիար խոճայ 391

Շաղաւար, հղբայր Յակոբ կրօնաւորի
(1591) 380

Շաղաւաթ Սրկ. (1638) 376

Շաղուբաթ, որդի Թոլոսի (1531) 281

Շաղուբար մահտեսի (1609) 475

Շամ 28, 384

Շամիրամակերտ=Վան 566

Շամրիմ 247

Շատուղ, կողակից Գր. Քահանայի 466

Շարաֆ, հղբայր Ղրիմխարտոմի 485-6

Շարժի Գիւղ 267

Շարխարուն 157

Շարմելիք, մայր Ղրիմաբունի 485
 Շաբար, բայր Հեղաղեցի Մխիթար արեղայի
 490
 Շեմ 406
 Շերասփ 143
 Շեմբուշ 67
 Շխմոց 101
 Շոռփոր, որդի Ֆոանգի (շ. 1309) 135
 Շողակարի Տանար 368
 Շուխր Խանդառա Վսմ 397, 400
 Շրուանշայ (1476) 490
 Շրուանշէ որդի Հասանայ 27
 Շոշ=Ասպահան 44, 254, 457

Ո

Ոմոիրիոս Վրդ. Առաջնորդ Տիգրանակերտի
 (1660) 431, 503
 Ոսկան դպիր (1669) 248, 253
 Ոսկեհատ, մայր Վահան Գրչի 193
 Ոսկի, դուստր Փարէխանի 382
 Ոսկի, մայր Մելքոնի 543
 Ոստան 57, 493
 Ովդայել 77, Գովդայել 80
 Ովսէ Մրգ. 446
 Որոգինէս 255
 Որոգինեան աստղամիշեր 405, 407, 422
 Ուզէ 295
 Ուլուխաբուն, կեռակից Երևանցի Զօհրապի
 453
 Ուլուխան 460
 Ուլուսթէկ, մայր Մկրտիչ Արեղայի 317
 Ուղուրսուրան 453, 458
 Ումգ 253
 Ումրշտ 525
 Ուռեայ 28, 345
 Ուռնայու Կալ 353, 354
 Ուսուֆ Ղասաբցի (1605) 533
 Ուրախփաշայ 396
 Ուրբարի Գիր 76

Չ

Չարիխկ, որդի Զումայի 28
 Չարբագ փաշա (շ. 1621) 38
 Չիչրայ 335
 Չմշկանծագ 531, 533
 Չորեքինի աւրիմակ Եկեղեցայ Երուսաղէմի
 407, 408

Չօլան, եղբայր Պօղոս Գահանայի (1432)
 507
 Չօլան, եղբայր Հեղաղեցի Մխիթար Արե-
 ղայի 490

Պ

Պալական Գլուկ Կեսարիոյ 108
 Պախտիեար 530
 Պահլասարայ 576
 Պաղեստին 253
 Պաղատաւ դպիր, Ստացող (1628) 341
 » դպիր 312, 313
 » Վրդ. Եպս. (1788) 138
 Պաղատաւ 164, 188, 571
 Պաղտին Մարալախտ Հայաց 556
 Պայեղիտ 188
 Պապէր 143
 Պապիաս, աշակերտ Յովնանու 489, 547,
 551
 Պատմաւ Կղզի 412, 414
 Պարսաւ Արդ. Վարազեցի (1626) 580
 Պարսու մայի Գիրք 100
 Պետրոս Առք. 538
 » Արդ. Գրիչ 342
 » Եպս. Ստացող 185
 » Վրդ. Աղամալեան 74
 » Արագունացի 243
 » Ասալիւ 573
 » Երէց Գրիչ (1675) 151
 » Արք. Երուսաղէմայ (1510) 390, 391
 » Պար. Երուսաղէմի (+ 1799) 119
 » Վրդ. Կարկառցի 373, 374
 » Դարունալեան (1590) 579
 » Արդ. որդի Կղմի (1420) 25
 » Եպս. Կեսարացի (1789-1812) 84, 85,
 87, 208, 209, 286, 287
 » Բեհ. Ղարիպեան, Կ. Պոլսեցի (1887)
 178
 » Եպս. Ղափանցի 175
 » Ղուրշունեան (1859) 266
 » Խոջայ, որդի Ազուլի, Զուգայեցի
 (1611) 477, 478
 » Գրիչ, որդի Պօղոսի (1706) 358, 362
 » Սահէթ-ճի 306
 » Երէց, Ստացող (1702) 582
 » Վրդ. Տէր Յովնանուկեան, Վանեցի
 (1863) 86
 » Սրկ. (1824) 181

Պետրոս Գեհ. Գրիչ և Կազմոզ (ԺԴ. Դար)

377, 378

» Գեհ. Գրիչ (1750) 293, 294

Ղեժան, որդի Ալիխանի (1643) 297

Պետր Գասպար Անդոն 586

Պիլատոս դատարար 77, 79, 81

Ղալատոն 256, 319

Պիլգէոս միայնակեաց 251

Պիլատարեոս 300

Պտղոմէոս Թգր. 96

Պրոքատիկէ - Բերեզգոյա 524

Պրոկդոս Նայս. Կիզիկոյ 175

Պրոսպա 119

Պօրոշմոն 280

Պողոս Հիսար 385

Պօղոս Վրդ. (+ 1695) 385

» Վրդ. 515, 516

» Վրդ. (1761) 45

» Վրդ. 310

» Վրդ. Աղբիանուպոլսեցի 188

» Խպո. Երուսղէմի (1415) 514

» Վրդ. Ամիրխանեան, Կեսարացի 120

» Բեհմ. ստացող, որդի Հագալշահի (1432) 505, 507

» Արդ. Բաղիշեցի, որդի Մանուկի (1680) 382

» Երէց (1708) 165

» Բեհմ. Էօսեմիշցի (1811) 195, 197

» Բեհմ. Յակովբեան (1874) 280

» Վրդ. Տարօնեցի 70, 97, 217, 294, 295

Զ

Զալալ, քոյր Անեցի Միխրարի 484

Զալալ, Եղբայր Գաիք Նյիսկուպոսի 598

Զանխիուռ 478

Զաիր 573

Զերմուկ Գիւղաբաղաբ 67, 73

Զրամիկ, որդի Խոջալ Պետրոսի 478

Զուհար 431

Զուղալ 233

Զումալ 28

Զունդիկ 143

Ի

Իրստակէս Կաղբացի 516, 518

Իրստակէս Շամբեցի, Կազմոզ (1610) 443, 470, 475

Իրստամ 313

Իրիւայ, դուստր Հերում Բաղասերի (1265)

529

Իշտունեաց Երկիր 485

Իուբէն որդի Յակոբայ 406

Իուբիա [= Եւրպա] 249

Իուզգ 457

Իուստամ Խան Սագրատունի (1643) 296

Իուբիէլ Կրեշտակապետ 33

Ս

Սարերայի Սեվի 315

Սարէլ 94

Սալամոր 101

Սախրդ 385

Սաղամուտ, Սալմաու 264, 297

Սահակ Արդ. Գրիչ (1630) 165, 167, 168

» Բեհմ. Բաղիշեցի, Գրիչ և Ծաղկոյ (1640) 543, 544

» Կրդ. Կիլիկիոյ (1678) 21

» Եպս. Կրդ. Խալայեան 61, 67, 84, 195, 338

» Արդ. Մշեցի (1614) 392

» Վրդ. Մոռու 278

» Բեհմ. որդի Յովհ. Փսիսեանի 285

» Պարբու 43, 56, 58, 106, 561, 565, 597

» Արդ. Վանեցի (1809) 138

» Վահակալ 145

Սահակուխտ 55

Սահրաթ, Սահրատ, Խոնայ 302, 305

Սահրատ Շէխմանեանց (1704) 243

Սաղաթիէլ, Եգր 423, 428, 450

Սաղաթիէլ Կրեշտակապետ 33

Սաղմոս 29

Սամուէլ Բեհմ. 245

Սանահին 257, 296

Սանուիւն որդի Թոփիլժի (1064) 400

Սառա միայնակեղ, Գրիչ, դուստր Գուրի (1669) 248, 253

Ստորինեան, Կողակից Ալիխանի (1643) 297

Սարգիս, Ս. Ակիոյ 348

Սարգիս Ս. Զօրավար 298

» Վրդ. (+ 1210) 594, 595

» Վրդ. Արեւիկոյ (1510) 391

» Խպո. Ամարգոյ (1328) 521

» Արք. Երզնկացի (1269) 402, 413, 414

» Սպո. Եղթիկոյ, Թոխարցի (1680) 382, 441

Սարգիս Վրդ. Թեղեհեցի 142
 » Երեց Ծաղկեմց 263
 » Վրդ. Կիսարացի 136
 » Վրդ. Հազարեմց (1452) 514
 » Հիզանցի, Գրիչ Է. Ծաղկոզ 376, 380, 478, 493
 » Արք. Հասան Ձալալեանց (1869) 124
 » Երդի Յովիաննէսի 114
 » Քին. Ծաղկոզ (1312-1323) 433, 438, 508, 511, 553, 556
 » Սրկ. Գեղորգեան, Պրոսպի (1868) 233, 234
 » Արք. Առաջնորդ Սանահինի (1643) 296
 » Եպս. Սարափեան (1769) 313
 » Քին. Երդի Սէր Բահանայի (+1484) 535
 » Խալլամ, Երդի Վարդանի (1583) 350, 352, 356
 » Տէր Գրիգորեան (1893) 586
 » Քին. Փայասցի (1680) 491
 » Բոքեպիսկոպոս (1334) 484
 » Պաղուպի (1302) 517
 » Գրիչ (1434) 282
 » մառնապետ (1591) 379
 » Քին. Գրիչ (1643) 296
 » Վրդ. (1661) 465
 » Վրդ. (1680) 340
 » դպիր (1745) 39
 » Վրդ. Գրիչ 65
 » փլիսոփայ 285

Սարուանդի Քար 529

Սարուխան, Եղբայր Տօնապետի (1631) 495, 496

Սարուխան, Երդի Վէրիգանի (1692) 317

Սափար խոնա Ամիրասպեմց, Հուգայեցի (1643) 461, 464, 467

Սեբաստիա 28, 164, 540, 541

Սեդա խարուն, մայր Անցի Մխիթարի 484

Սեբովրէ դպիր (1799) 246, 247

Սեբրիոս Ազեմադրացի 251

Սէր Քին. (+ 1444) 535

Սէրտապետ 288

Սէֆէրեան խոնա (2. 1593) 331

Սիդոն 441

Սիմեոն խոնա Բաքերդացի 401

Սիմեոն 237, 435, 471, 473, 474

Սիմէոն Վրդ. Երդի Անքառամի (1309) 133

» Աշագովեանց (1836) 243

» Կրդ. Երեւանցի (1771) 287, 288

» Կրդ. Կիլիկիոյ (1638) 270, 570, 571

» Եպս. Առաջնորդ Սկեռայի 285

» Ծ. Վրդ. (1809) 138

» Վրդ. (1812) 85

» Վրդ. (1823) 188

Սիմիկ 143

Սիմեոն Բարգեւման 194

Սիմեոն, Երդի Պօղոսի (1706) 362

Սիմոն Ամսագիր 257, 556

Սիմոն Գրիչ? Է. Ստացոյ (1210) 592

Սիս 192, 227, 270, 271, 433, 438, 553, 556, 585

Սիսիլ 431

Սիրաֆ 70, 424, 429, 446, 451, 463

Սիրուն 589

Սիւմիֆ 164

Սկեռայ 285, 496, 500

Սկարոս 67

Սղեբր 485

Սմբատ, Երդի Գուգունի (1399) 28

Սմբատ գումդոտապ Վայոց (1346) 556

Սմրդդանու 174

Սոկրատէս 300

Սոդումոն իմաստուն 103

Սոդումոն Արդ. Գրիչ (1475) 488, 490

Սուքանէս ար., Երդի Պօղոսի, ստացոյ 573, 575, 576

Սուլքանիա 481, 484

Սուլու մանաստիր 543

Սուրամ Ատասի 385

Սուրաք 288

Սուրիաս Վրդ. (1674-1675) 53, 417, 421, 502

Սուրիազ Վ. Շոռոբեցի (1771) 287, 288

Սպիտակաշէն Գիւզ 373

Սպլին, Բայր Օշնի (1396) 557

Ստաքէի Վանֆ 11

Ստամպոյ 177, 384, 385

Ստեփանոս Կրդ. Ազբամարայ (1649) 548

» Եպս. Առաջնորդ Անդրէասանց

Ուլստիմ (1323) 434, 435, 437

» Երեց Բաքերբցի (1334) 484

» Գոյմերիցեանց 129

» Առաջնորդ Գոմերի (1292) 262

Ստեփան Եպս. Դամասկոսի. Բերիացի (2.
1715) 491
Ստեփանոս Երեց Թեղարցի (1638) 271
» Կրն. որդի Թումայ Գահանայի
567, 568
» Լեհացի 88
» Արք. Լմայ (1829) 74
» Վրդ. Կարնեցի 176
» Արք. Կրակցի. Առաջնորդ Տա-
ռանի եւ Մլիհոյ (1316) 512, 513
» փիլիսոփայ Համբարստցի (1312)
510
» Գրիչ. որդի Մարտիրոսի (1643)
461, 465, 468
» Մշկուղեցի 557
» Երեց Մոկացի. Գրիչ (1637) 45,
348, 564, 565
» Առաջնորդ Մոզկանից (1789) 493
» Երեց Զուդայեցի (1638) 271
» Միւռնցի 15, 256
» Արք. Սինեաց (1574) 4
» Տեօփէնեան (1845) 199
» Վրդ. Տիգրանակերտցի (1849)
315
» Եպս. որդի Տաւնքի. Գրիչ
(1316) 439, 443
» Պոնոսցի, Գրիչ (1675) 545
» Գրիչ (1064) 398
» Քեհն. (1308) 419
» վանատական (1316) 443
» Արք. (1374) 591, 592
» Գրիչ, յԱմասլատն Կիւրդի
(1374) 591, 592
» տամուտէր. ստացող (1462) 153,
155
» Երեց, Գրիչ (1566) 479
» Երեց (1633) 580
» Գրիչ 120, 121
» Գրիչ 343
» դպիր, Գրիչ, աշակերտ Գր.
Վարդապետի 127, 128
» իմաստասէր 245
» Քեհն. ուսուցիչ՝ գրիչ Սահակ
արեգայի 168

Ս. Ստեփանոսի վանք, Երուսաղէմ 257, 260

Սրապիմ Վրդ. Ուրեղայեցի (1591) 382

» Արք. 348

» Մաղկոդ (1643) 296

Սրապիմ որդի Սիմէոնի 84, 561

» Վրդ. 23, 24

» Վրդ. Ալէքսանդրանուպոլսեցի
(1873) 242

Սեանդար (1424) 485

Սեանդար Ստամպուլից, սսկերիչ. որդի Ար-
րախամի (1603) 559

Վ

Վահան Գրիչ. որդի Ստեփանոսի (1316) 192,
193

Վահրսմ Սրկ. Գրիչ 572

Վահրամ Վրդ. 124

Վազրանկ պր. 251

Վայիս Ղան 28

Վան 57, 153, 156, 164, 169, 485, 564

Վանական Վրդ. 122, 281, 427

Վանական Քեհն. (1326) 140, 143

Վանդիր Անուպատ 357, 358

Վաչագան արքայ Աղուանից 311

Վասիլ իշխանաց իշխան 33, 34

» Բաղդիր. տէր Սիմոնակլայի (1329)
194

» Խարասարցի (1432) 530

» Մեղտինցի 149

Վարազդ Վանք 165, 168, 484, 485

Վարանդա 373

Վարդան Վրդ. Կիլիկեցի (1298) 15, 17

» Բաղիշեցի վկայ (1421) 379

» Արդ. Գրիչ (1426) 579, 588

» Երեց, Գրիչ, որդի Յովհ. Գահա-
նայի (1462) 153, 156

» Արդ. Գրիչ, Բարսող (1623) 127,
128

» Վրդ. Բաղիշեցի (1663) 281, 282,
359, 363

» Վրդ. Այդեկցի. Մարաբացի 30,
41, 76, 248

» Քեհն. Բաբերբացի 209, 212

Վարդաբեւ, որդի Յակոբի (1742) 591

Վարդգուդ 143

Վարդեբեւ դպիր (1656) 542, 543

Վարդուկ 281

Վարդուտ 132

Վարդսիկիւն, Կենական պր. Սոսրանիսի 576

Վեհեստիկ 237, 292, 384

Վեյսի Էփենտի 172, 173

Վերապշահ 140, 142

Վերգիլիոս 312

Վրաց տուն 164

Վրացերեն սրահպամակ 36

Տ

Տաքեու Անապատ 597, 598

Տանկերեն 537

Տատեան Զարմ 401

Տարսոն 184, 512, 513, 534

Տարոն 510, 519, 522

Տաուտ Օղլի = Պօղոս Քհն. Էստեմիշցի

(1811) 197

Տիարպաքր 383

Տիբերական Մով 225

Տիբերիա արքայ 80

Տիբուրցիոս 240

Տիգրան Սաալանեան 31, 58

Տիգրանակերտ 295, 313, 503

Տիկնաց, մայր Ներսէս կրօնաւորի 510

Տիկնուկ 164

Տիւնադ 66

Տիմոքէոս 442

Տիմարիգոմ Գիւղ 157, 158

Տիբայր Արք. 323

Տիրամց 596

Տիրապետ Քհն. (1334) 484

Տիրատուր Քհն. որդի Գր. Քահանայի 509

Տիրացու Քհն. Ախալցխացի (1510) 388, 389

Տիրացու կրն. որդի Հայրապետի (1750) 294

Տիրիկ 591, 592

Տովքիք 423, 432

Տովլարիտար Անկիւրացի 391-2

Տուրախ, որդի Ղուկասի 448

Տուրսուն 561

Տրդատ Եպս. Պայեան 165

Տփղիս, Տպղիս, Տրխիս 27, 164, 511

Տօմէնիկոս Ճահկեցի 105

Տօնական Արդ. (2. 1463, 1475) 443, 490

Տօնական Քի. Մո. (1661) 448

Տօնապետ փականկալ (1510) 390

Տօնապետ, որդի Մալուն (1626-1652) 479,

494, 495, 580, 581

Տօնիա, դուստր Ղուկասի 448

Տ

Տաղման գաւառ 533

Տողիկ 400

Տորեմաքալ 118

Փ

Փախուլ Թգր. 252

Փաշաճան, մայր Մարգար Քահանայի 37

Փառքի ի արքունի 42

Փարէխան, մայր Պօղոս կրօնաւորի 382

Փարշիկ 143

Փերիխան 585

Փիլիպպոս դպիր 311

» կթղ. 270

» ուսուցիչ Պետրոս Գրչի (1706)

363

Փնօ 493

Փոխան 486

Փողոց 415

Փոս Անապատ 349. 350

Փոռիգիա 441

Փրկչի վանք, Երուսաղէմ 184, 185, 383,
388, 443, 469, 488. 490, 579

Ք

Քաղկեդոնի ժողով 289

Քաղկեդոնական 123

Քանաքեռ գիւղաքաղաք 368

Քաջբերունիք 295

Քարաք 194

Քարթիմանդ Գիւղ 44

Քերթովն 411

Քէտիրիկ Գիւղ 146

Քիլիս 111

Քնքուշ, մայր Մովսէս արքայի 167, 168

Քորք 471

Քուչաք - Քօչակ աշղղ 101

Քուրդստան 169

Քոնա 215

Քրիստափոր (1095) 257

Քրիստափոր կրն. Գրիչ (նախ քան 1309) 134

Օ

Օգոստինոս 246

Օգոստոս Կայսր 365

Օդուրազար 484

Օքման Բէկ (1432) 533

Օղլամփաշայ, կենակից տէր Պետրոսի 458

Ոչին Մարաթախտ 525

» ռբդի կեռան իշխանուհիի (1265) 529

» Թգր. (1316) 513

» տէր կառնկասայ 498, 555

» խանութպան (1396) 557

Ոչք 295

Ոպուլայ, մայր Սրապիռնի 84

Ոսման սուլթան 375

Ոսմանցիք 385

Որէմուս-պատարազ 440

Որթազմէլիք 486

Ֆ

Ֆասուխշայ 598, 589

Ֆարման, ռրդի Ղուկասի 448

Ֆեմի, դաստր Մարիունի (1346) 556

Ֆիլիպէ 64

Ֆոանգ, Ֆոանկ, Ֆրանկ 217, 218, 260, 305,

375, 384, 385, 387, 419, 434,

440, 449, 482

Ֆոանկսըզ 234

Ֆոանչիսկոս Պիսէր 105

Ֆոանչիսկոս Սրելլուրայ 302

Ֆրանսէզացի 304

Ֆրէտէրիք Մուրատ 402, 424, 427

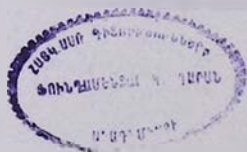
Ֆրիկ 321-326

ՈՒՂՂԵԼԻՔ ԵՒ ՅԱԻԵԼԼԻՔ

Էջ	ՍԻՒՆԱԿ	ՏՈՂ	ՍԽԱԼ	ՈՒՂԽԻՂ
110	բ	վարեն 12	Պոֆոս	Պոլոս
125	ա	վերեն 2-3	3-2	2-3
165	բ	» 9	—	+ Տես նաեւ Կիւ- լեսերեան, Յուդայ Ձեռ. Ղալաթիոյ, էջ 835-842:
169	բ	վարեն 11	ՌձՈԴ	ՌձԼԴ
296	»	վերեն 1	ՈՂԲ	ՈՂԲ
310	»	» 12	մըիթարեա	մըիթարեա
315	»	» 18	ձեննասուն	ձեննասուն
325	ա	» 17	Մըսնրով	Մըսնրով
356	»	» 11	էջ	էջ
499	բ	» 15	Փաւմապիբ	Փաւմապիբ
505	ա	» 4	1442	1432

ՑԱՆԿ ՆԻԻԹՈՑ

Շնորհակալիք	Էջ
Բացատրական	Ը
Բովանդակութիւն Տեսակաւորեալ	Թ
Բնագիրներ	ԺԴ
Մայր Յուցակ Զեռագրաց, թիւ 1701	1
Նկարներ	600
Ժամանակագրական Յուցակ	602
Յանկ Յատուկ Անուանց	605
Ուղղելիք եւ Յաւելիք	625
Յանկ Նիւթոց	626

Այս հատորին տպագրութիւնը աւարտեցաւ

1972 թ. Նոյեմբերին

Երուսաղէմի Սրբոց Յակոբեանց Տպարանին մէջ

ԳԱՎ Հիմնարար Գիտ. Գրադ.

FL0070385

LSk.]

111
A 4065

A 4065

ՀԱՅԱՐԱՆ ՄՐԻՈՑ ՑԱԿՈՒԲԱՆՆԵՐ, ԵՐՈՒՍԱԼԵՄ

THE ARMENIAN CONVENT PRINTING PRESS, JERUSALEM.